

ΕΜΜΑΝΟΥΗΛ ΚΡΙΑΡΑ

Λ Ε Ξ Ι Κ Ο
ΤΗΣ ΜΕΣΑΙΩΝΙΚΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ
ΔΗΜΩΔΟΥΣ ΓΡΑΜΜΑΤΕΙΑΣ

1100-1669

ΤΟΜΟΣ Θ'

ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ
1985

ΕΜΜΑΝΟΥΗΛ ΚΡΙΑΡΑ

Λ Ε Ξ Ι Κ Ο

ΤΗΣ
ΜΕΣΑΙΩΝΙΚΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ
ΔΗΜΩΔΟΥΣ ΓΡΑΜΜΑΤΕΙΑΣ

1100-1669

ΤΟΜΟΣ Θ'

ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ
1985

ΣΥΝΕΡΓΑΤΕΣ ΤΟΥ ΤΟΜΟΥ

Συντάκτες:

- Κοιμνηνή Πηδώνια από Ιαν. 1967
- Αναστάσιος Καραναστάσης από Ιαν. 1980
- Μαίρη Παπαμόσχου από Ιαν. 1971
- *Μαρία Μυτιληνάκη από Αύγ. 1983
- *Νικολέτα Ασλανίδου από Αύγ. 1983

Συνεργάστηκαν εν μέρει στον ένατο τόμο

όσοι σημειώνονται με αστερίσκο στον προηγούμενο κατάλογο, καθώς και οι ακόλουθοι συντάκτες:

- Βασούλα Χαχοπούλου-Λαζαρίδη (Νοέμβρ. 1982 - Σεπτέμ. 1984)
- Κρυστάλλω Μαντζανά (Νοέμβρ. 1982 - Νοέμβρ. 1983)
- Κυριακή Βουτυρά (Νοέμβρ. 1982 - Αύγ. 1983)
- Ιωάννα Οικονόμου-Αγοραστού (Νοέμβρ. 1982 - Αύγ. 1983)
- Πέτρος Βλαχάκος (Νοέμβρ. 1982 - Σεπτέμ. 1984)
- Ουρχνία Χατζηκωνσταντινίδου (Δεκ. 1983 - Οκτ. 1984)
- Παναγιώτα Μαλτεζοπούλου (Δεκ. 1983 - Νοέμβρ. 1984)

και οι βοηθοί:

- Κλεάνθη Αμπατζή (Φεβρ. 1984 - Οκτ. 1984)
- Γρηγοριάτη Βοβολή (Φεβρ. 1984 - Σεπτ. 1984)
- Λάμπρος Σιάσος (Φεβρ. 1984 - Ιαν. 1985)

ΠΡΟΛΕΓΟΜΕΝΑ*

Μέθυσα με τις λέξεις,

.....
 άλλοτε τις φίλ᾽ πάνω στα χείλη του λαού,...
 άλλοτε τις τραβᾷ με τσιμπιδάκι απ' την
 απέραντη αιμομυδιά της ιστορίας,
 τις πλένω με σαπούνι, τις στεγνώνω στον
 ήλιο πάνω σ' ένα
 χοντρό κατάλευκο φαντό απ' τον αργαλειό
 της καρᾶ-Κισσεντινίκας

«Γίγνεσθαι», 1977, σελ. 357, του
 Γ. Ρίτσου

Παραδίδοντας το νέο τούτο τόμο στη διάθεση των ερευνητών της μεσαιωνικής ελληνικής δημόδους γραμματείας και γενικότερα της ελληνικής γλώσσας έχω καθήκον να ευχαριστήσω και πάλι θερμότατα το Κέντρο Βυζαντινών Ερευνών του Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης, που εξακολουθεί καλοπροαίρετα να παρέχει στέγη στην υπηρεσία του Λεξικού μου διαθέτοντάς μου και δύο επιστημονικούς συνεργάτες του. Ευχαριστώ επίσης το Εθνικό Ίδρυμα Ερευνών, που και φέτος αποφάσισε να αναλάβει την εκτύπωση του τόμου τούτου, το Ίδρυμα Κώστα και Ελένης Ουράνη της Ακαδημίας Αθηνών, που συνεχίζει

* Παρέχω εδώ κατάλογο των βιβλιοκρισιών και των παρουσιάσεων που δημοσιεύτηκαν μετά την κυκλοφόρηση του όγδου τόμου του Λεξικού: Α. Η (ohlweg) (Byzantinische Zeitschrift 74, 1981, 402), Γερ. Δώστας (εφημ. «Ελληνικός Βορράς», 14 Νοέμβρ. 1982), περιόδ. «Γέωρ εκ πέτρας», έτη Γ'-Δ', τεύχ. 5-6, Ιανουάρ. 1980 - Δεκέμβρ. 1981, σελ. 175, Chr. Charalambakis (Λεξικογραφικόν Δελτίον 14, 1982, 62-63), Κυρ. Ντελόπουλος (εφημ. «Η Καθημερινή», 18 Νοέμβρ. 1982, Χ. Α[μπερινός]) (εφημ. «Μακεδονία», 23 Νοέμβρ. 1982), Maurice Leroy (Byzantion 53, 1983, 370-371), H. Mihăescu (Revue des études sud-est européennes 21, 1983, αρ. 3, Ιουλ.-Σεπτέμβρ., σελ. 305-306). Παρατηρήσεις σε θέματα που θίγονται σε άρθρα του Λεξικού δημοσίευσαν σε μελέτες τους ο Στ. Λαμπρινός, Συμβολή στη νεοελληνική διαλεκτολογία με αφορμή το Λεξικό του Κριαρά (Ελληνικά 33, 1981, 249-281) και ο Κώστας Καραποτσόγλου, Παρατηρήσεις σε ελληνικά δυσσημολόγητα (Βυζαντινά 12, 1983, 357-403).

την οικονομική του ενίσχυση προς την υπηρεσία του Λεξικού, καθώς και το υπουργείο πολιτισμού και επιστημών, που ήρθε και εκείνο πρωγός στην προσπάθειά μου. Ακόμη επιθυμώ να ευχαριστήσω το Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης, και ιδιαίτερα τη Φιλοσοφική σου Σχολή, που εξακολουθεί να εγγράφει στον προϋπολογισμό του ποσό για την ενίσχυση των εργασιών του Λεξικού μου.

Ως προς τα πρόσωπα που συνεργάστηκαν για τη συγκρότηση του τόμου τούτου παρέχονται οι ακόλουθες πληροφορίες: 1) Συνέχισαν τη συνεργασία τους στο Λεξικό καθ' όλο το διάστημα από τον Οκτώβριο 1982, που κυκλοφόρησε ο 8ος τόμος του Λεξικού, έως και σήμερα η Κοιμνή Πηδώνια, λέκτορας του Φιλοσοφικού Τμήματος του Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης (συνεργάτρια του Κέντρου Βυζαντινών Ερευνών του ίδιου Πανεπιστημίου), εκλεγμένη σήμερα επίκουρη καθηγήτρια της Φιλοσοφικής Σχολής του Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης, ο Αναστάσιος Καραναστάσης, βοηθός του ίδιου πανεπιστημιακού τμήματος (συνεργάτης του παραπάνω Κέντρου Βυζαντινών Ερευνών) και η Μαίρη Παπαμόσχου. 2) συνέχισαν τη συνεργασία τους για ορισμένο χρονικό διάστημα η Βασούλα Χαγοπούλου-Λαζαρίδη έως το Σεπτέμβριο 1984 με ενδιάμεση διακοπή εννέα-δέκα μηνών· η διδάκτωρ Ιωάννα Οικονόμου-Αγοραστάου έως τον Αύγουστο 1983, η πτυχιούχος Κυριακή Βουτρά έως τις 26 Αυγούστου 1983· 3) εργάστηκαν κατά τη συγκρότηση του ένατου τόμου οι πτυχιούχοι Πέτρος Βλαχάκος από Νοέμβριο 1982 έως αρχές Σεπτεμβρίου 1984 με απουσία τριών έως τεσσάρων μηνών, Κρυστάλλω Μαντζανά από το Νοέμβριο 1982 έως το Δεκέμβριο 1983, Γραμματική Βαβελή από το Φεβρουάριο 1984 έως και το Σεπτέμβριο του ίδιου χρόνου, Ουρανία Νατζικωνσταγινίδου από το Δεκέμβριο 1983 έως τον Οκτώβριο 1984, Παγκγιώτα Μαλτεζοπούλου από το Δεκέμβριο 1983 έως το Νοέμβριο 1984 και Κλεάνθη Αιπατζή από το Φεβρουάριο 1984 έως τέλος Οκτωβρίου του ίδιου χρόνου, Μαρία Μυτιληνάκη από τον Αύγουστο 1983 έως τέλος Ιανουαρίου 1985 και ο διδάκτωρ Λάμπρος Σιάσος από το Φεβρουάριο 1984 έως τα μέσα Ιανουαρίου 1985· 4) άρχισαν τη συνεργασία τους και τη συνεχίζουν και σήμερα η πτυχιούχος Νικολέτα Ασλανίδου από τον Αύγουστο 1983 (με διακοπή δύο μηνών) και η πτυχιούχος Ολυμπιάδα Αντωνιάδου από Ιανουάριο 1985. Σε όλους αυτούς τους συνεργάτες μου εκφράζω τις θερμές μου ευχαριστίες.

Επιθυμώ να ευχαριστήσω επίσης θερμά τους συναδέλφους και τους άλλους λογίους που μετά την κυκλοφόρηση του 8ου τόμου του Λεξικού δημοσίευσαν βιβλιοκρισίες ή παρυσιάσεις ή ειδικότερες κρίσεις του τελευταίου ή και παλαιότερων τόμων του Λεξικού. Τα ονόματά τους, καθώς και οι παραπομπές στα σχετικά δημοσιεύματά τους, καταχωρίζονται σε υποσημείωση των προλεγόμενων του τόμου τούτου.

Στο τέλος του 8ου τόμου του Λεξικού είχαμε κρίνει σκόπιμο να καταχωρίσουμε εμπειρησιακό Πίνακα των προσθηκών και των βελτιώσεων που είχαν καταχωριστεί στους προηγούμενους τόμους του Λεξικού, καθώς και στον όγδοο εκείνον. Σήμερα προχωρούμε σε νέες πάλι προσθήκες και βελτιώσεις, που και αυτές πηγάζουν από το γεγονός ότι εντωμεταξύ και νέες εκδόσεις κειμένων που μας ενδιαφέρουν και γλωσσολογικές μελέτες ήρθαν στη δημοσιότητα. Οι νέες αυτές εκδόσεις και τα νέα αυτά ερευνητικά δημοσιεύματα μας έδωσαν υλικό που είτε συμπληρώνει στοιχεία που δόθηκαν στους προηγούμενους τόμους, είτε προάγουν τη λεξιλογική έρευνα από ορισμένες απόψεις. Ακόμη με το πέρασμα του χρόνου έγινε δυνατόν να χρησιμοποιηθούν δημοσιεύματα που παλαιότερα δεν ήταν προσιτά στη σύνταξη του Λεξικού. Συνέβη όμως και τούτο: νέες αναψήλαφήςσεις παλαιότερων θεμάτων οδήγησαν καμιά φορά σε νέες απόψεις, που κρίθηκε σκόπιμο εγκρίτως να ανακοινωθούν στον αναγνώστη. Εξυπακούεται πάντως ότι από τις συμπληρώσεις και τις βελτιώσεις αυτές στα παλαιότερα άρθρα πέρασαν στον παρακάτω κατάλογο όσες κρίθηκαν πιο σημαντικές ή θα μπορούσαν συνοπτικότερα να διατυπωθούν. Πάντως, όπως αντιλαμβάνεται ο αναγνώστης, έργο ενός λεξικού—και του σημαντικότερου ακόμη—δεν είναι να λύνει όλα τα προβλήματα που παρουσιάζονται κατά τη σύνταξη των άρθρων, αλλά κατά κάποιο τρόπο να συγκεντρώνει συνοπτική τη σχετική με το λεξιλόγιο έρευνα και να βοηθεί για την περαιτέρω επεξεργασία των θεμάτων. Πρέπει μάλιστα να ομολογήσω ότι ιδιαίτερη ικανοποίηση αισθάνομαι όταν διαπιστώνω ότι νέες λεξιλογικές έρευνες ξεκινούν από το συγκεντρωμένο και κατά κάποιο τρόπο αξιοποιημένο υλικό που παρέχεται στο Λεξικό. Ως παράδειγμα αναφέρω την περίπτωση πρόσφατου σχετικού δημοσιεύματος του κ. Καραπατσόγλου, που ακριβώς ζητεί να διαφωτίσει με μια περαιτέρω σχετική έρευνα σημεία που έμειναν εκκρεμή κατά τη σύνταξη ορισμένων άρθρων του Λεξικού, ιδίως εκείνων που αναφέρονται σε λέξεις που έχουν πιθανώς ξενική προέλευση.

Σύμφωνα με όσα είπα προηγουμένως παρέχω σε αρκετές σελίδες του τόμου τούτου «Προσθήκες και βελτιώσεις» στους προηγούμενους τόμους του Λεξικού και τον ένατο τούτον με την καταχώριση νέων άρθρων ή συμπληρώσεων σε τυπωμένα άρθρα του Λεξικού. Νομίζω ότι τα συμπληρώματα αυτά ή τα νέα άρθρα θα είναι ευπρόσδεκτα από όσους ενδιαφέρονται για το ελληνικό λεξιλόγιο διαμέσου κυρίως των τελευταίων βυζαντινών και των πρώτων μεταβυζαντινών αιώνων. Όμως έχω τη συνείδηση ότι η εργασία μας αυτή δεν μπορεί να παραβληθεί ως προς το μέγεθος της συμβολής της με τα απείρως συστηματικότερα εγχειρήματα του είδους αυτού που αναλαμβάνονται στο εξωτερικό και αποβλέπουν στον περαιτέρω πλουτισμό λεξικών που συνεχίζουν την έκδοσή τους ή στη συγκρότηση ανανεωτικών λεξικογραφικών δημοσιευμάτων.

Μνημνεύω ως παράδειγμα ένα σχετικώς πρόσφατο δημοσίευμα (Παρίσι 1979) του «Trésor de la langue française» (μεγάλου λεξικού από χρόνια συντασσόμενου στη Γαλλία), που τιτλοφορείται: «Matériaux pour l'histoire du vocabulaire français», 2η σειρά, αρ. 16, «réunis par Monique Corpens d'Eeckenbrugge» (του Παν/μίου του Louvain του Βελγίου). Η ερευνητρια που συγκρότησε τον τόμο χρησιμοποίησε διατριβές σπουδαστών-ρομανιστών που αναφέρονταν σε θέματα της καθημερινής ζωής στη Γαλλία μέσα στο δέκατο ένατο και τον εικοστό αιώνα (ντύσιμο, μόδα, κουζίνα, μεταφορές, κλπ.). Σ' εμάς, παρόλο που η Γλωσσική Εταιρεία στην Αθήνα από χρόνια με τη μέθοδο των ετήσιων διαγωνισμών της συγκεντρώνει χρήσιμο λεξιλογικό υλικό από ιδιώματα, το υλικό αυτό μένει «ενταφιασμένο» σε τετράδια και σε συρτάρια χωρίς να υπάρχει ελπίδα να έρθει κάποτε στη δημοσιότητα και να γίνει αντικείμενο συστηματικότερης μελέτης και χρησιμοποίησής του.

Ο τόμος αυτός του Λεξικού παραδίδεται στο επιστημονικό κοινό με πιστή τήρηση του αναγνωρισμένου πια και οριστικοποιημένου σήμερα μονοτονικού συστήματος. Ευτύχημα είναι ότι το σύστημα αυτό έχει αρχίσει τώρα πια να χρησιμοποιείται σε μεγάλη κλίμακα στα γραπτά των Νεοελλήνων. Ορισμένα μικροπροβλήματα που παρουσιάζει η χρησιμοποίησή του κατά τη σύνταξη ορισμένων άρθρων του Λεξικού με παραθέματα από παλαιότερα νεοελληνικά κείμενα που δε φέρονται γραμμένα σε αμιγή δημοτική γλώσσα αντιμετωπίστηκαν με την κατάλληλη προσαρμογή του μονοτονικού συστήματος στις ανάγκες τονισμού που παρουσιάζουν κείμενα αρχαϊκότερα ή ιδιωματικότερα. Και έγινε αυτό και για άλλους λόγους και γιατί πεποίθησή μου είναι ότι το μονοτονικό σύστημα στη μορφή που χρησιμοποιείται σήμερα και με ελάχιστες μόνο προσθήκες στους κανόνες του μπορεί να βρει χρήσιμη εφαρμογή και σε κείμενα λογιότερα και αρχαϊκότερα.

Αισθάνομαι την ανάγκη να ανακοινώσω σε όσους ενδιαφέρονται για την όσο γίνεται απρόσκοπτη πρόοδο των εργασιών του Λεξικού ότι η προώθησή τους συναντά σχεδόν καθημερινά ανυπέρβλητες δυσχέρειες. Προέρχονται από το ότι εκείνος που έχει την ευθύνη του έργου είναι υποχρεωμένος να το προωθεί κατά κύριο λόγο με αδιόριστους νεαρούς φιλόλογους που προσλαμβάνονται (ύστερα βέβαια από σχετικό διαγωνισμό) αδυνατούν, συχνά παρά την επιθυμία τους, να παραμείνουν έστω και για κάμποσους μόνο μήνες συνεργάτες του έργου, γιατί τους τελευταίους καιρούς ευκολότερα από άλλοτε βρίσκουν

1977-1982

✓ Βλ. και όσα σχετικά με τη χρησιμοποίηση του μονοτονικού σημειώθηκαν στα Προλεγόμενα προηγούμενων τόμων (Ε', 1977, σελ. ια'-ιβ', Ζ', 1980, σελ. ιε'-ιζ' και Η', 1982, σελ. ιγ'-ιδ').

διεξίδους για μια οικονομικώς επωφελέστερη απασχόληση. Έτσι η διεύθυνση του Λεξικού βρίσκεται συχνότατα στην ανάγκη να ανανεώνει το προσωπικό προσλαμβάνοντας νέους συνεργάτες, που χρειάζονται βέβαια αρκετούς μήνες ακόμη και για έναν πρώτο κατατοπισμό στην εργασία μας. Από το άλλο μέρος οι δύο συνεργάτες που παρέχονται στο Λεξικό από το Κέντρο Βυζαντινών Ερευνών του Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης με τις σύγχρονες δυσκολίες που παρουσιάζουν τα πανεπιστημιακά μας πράγματα αδυνατούν, παρά την αναμφισβήτητη επιθυμία τους και τη φιλότιμη προσπάθειά τους, να προσφέρουν σ' αυτό ό,τι θα μπορούσαν να προσφέρουν σε ομαλότερες πανεπιστημιακές συνθήκες.

Ξεκινώντας από εντελώς επίκαιρα γεγονότα σχετικά με το Λεξικό και για να ενημερώσω ακριβέστερα τον αναγνώστη στις δυσκολίες που αντιμετωπίζει το έργο παρέχω την πληροφορία, που εξάγεται βέβαια και από όσα γράφονται πιο πάνω στα Προλεγόμενα τούτα, ότι από τους παλαιότερους συνεργάτες αποχώρησαν τον τελευταίο χρόνο τρεις και από τους επτά που ανέλαβαν υπηρεσία στο Λεξικό σε ημερομηνίες που εμπίπτουν στο διάστημα από Δεκέμβριο 1983 έως σήμερα (Φεβρουάριο 1985) παραμένει τη στιγμή αυτή ένας μόνο συνεργάτης στο Λεξικό. Αναλυτικότερα δύο από τους συνεργάτες αυτούς έμειναν ένδεκα μήνες, άλλος δέκα, τρίτος οκτώ, άλλος επτά και ένας άλλος πέντε. Είναι φανερό η δυσκολία που παρουσιάζεται για την απόκτηση νέου χρήσιμου προσωπικού. Οπωσδήποτε σ' εκείνον που είχε την πρωτοβουλία να επιχειρήσει το έργο δε λείπει η επιθυμία, ίσως και η επιμονή, να συνεχίσει το έργο νομίζοντας ότι θα ήταν από πολλές απόψεις λυπηρό και γι' αυτόν και για την έρευνα των φιλολογικών μας πραγμάτων αν αποσάιζε την εγκατάλειψη της συνεχισής του.

Φεβρουάριος 1985

Ε. ΚΡΙΑΡΑΣ

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Εδώ καταχωρίζονται τα βιβλιογραφικά στοιχεία δημοσιευμάτων (εκδόσεων καμένων και πραγματειών) που είδαν το φως μετά τη δημοσίευση του όγδοου τόμου του Λεξικού ή δεν είχαν παλαιότερα βιβλιογραφηθεί. Στην αρίθμησή τους τα δημοσιεύματα αυτά συνε-
χίζουν το τελευταίο αριθμητικό δημοσίευμα της βιβλιογραφίας του όγδοου τόμου του Λε-
ξικού.

Α' ΚΕΙΜΕΝΩΝ

α') επώνυμων

2845α. Αρσένιος Αρχιεπίσκοπος. Κόποι και διατριβή (Σπ. Ζαμπέλιος, Καθίστους Πατριαρχείου εν Ρωσίᾳ. Εκδίδοντος Ν. Δρα-
γούμη, Αθήνα 1859) [Βιβλιοθήκη ιστορικών μελετών, 179, ανατύπωση,
Βιβλιοπωλείο Λιονυσιού Νότη Καραβία, Αθήνα 1983]. Βλ. και αρ. 9.

2846. Γρυπάρης Θεόδωρος Ιω., Μυκόνιος. Η Βοσκοπούλα
του Αιγαίου. Θεατρικό ποιητικό υπόλλιο του 1838. Ανακοίνωση-επιμέλεια:
Γ. Βαλέτας, Αθήνα 1981.

2847. Ερμονιακός Κωνσταντίνος, Μετάφρασις της Ιλιά-
δος του Ομήρου [Εκλογή μνημείων της ελληνικής γλώσσης, εκδομένη υπό
Δ. Ι. Μαυροφύδου, τ. Α', Αθήνα 1866, σ. 73-182].

2848. [Θεόφιλος επίσκοπος Καμπανίας ο εξ Ιωαν-
νίνων (1788)], Νομικόν ποιηθέν και συνταχθέν εις απλήν φράσιν υπό Θεο-
φίλου. Κριτική έκδοσις μετά εισαγωγής και ευρετηρίων πινάκων υπό Δημ.
Γκίνη, Θεσσαλονίκη 1960.

2849. Ιωάσαφ πρωτοσύγκελλος, Στίχοι εις τον επιτρα-
πέζην Ιωάννην τον Νοταράν (Α. Acconcia Longo, Versi di Ioasaf iero-
monaco e grande protosincello in morte di Giovanni Notarà (RSBN
14-16, 1977/79, 249-279).

2849α. Λουκάνης Νικόλαος, 'Αλωσις, ήγουν έπαρσις της
Τροίας [Βλ. αρ. βιβλιογραφίας 2850, τέλος του τόμου].

2850. Λουκάνης Νικόλαος, Ομήρου Ιλιάς, Βενετία 1526
[Γεννάδειος Βιβλιοθήκη. Αμερικανική σχολή κλασσικών σπουδών], Αθήνα
1979.

2851. [Παπασυναδινός]. Γ. Καψταντζής, Η σερραϊκή Χρονο-

γραφία του Παπασυναδινού με εισαγωγή και σχόλια (Σερραϊκά Χρονικά 9, 1982, 15-128).

2852. [Στεφανόπουλος Νικόλαος]. Βιβλίον των Στεφανοπούλων καλούμενον εις το οποίον περιέχονται όλα τα έργα και αι πράξεις των, με τους πολέμους και τα στρατεύματα, οπού έκαμαν εις το νησί της Κόρσιγας, εναντίον εις τους αποστάτας της γαληνοτάτης πολιτείας της Γένοβας, γραφέν παρά του ελαχίστου εν ιερείσι Νικολάου Στεφανοπούλου, εις την πόλιν του Αγιάτσου. Έλαβεν αρχήν έτει από της θεογονίας 1738, Αυγούστου 26 παρά Νικολάου ιερεί Στεφανοπούλου [Χρονογραφία περί της καταγωγής των εν τη Μάνη Στεφανοπούλων, της αυτόθεν εις Κορσικήν αποικήσεως και των επί της κατά το 1729 επαναστάσεως των Κορσικαίων κατά των Γενουαίων περιπετειών της αυτόθι ελληνικής κοινότητος, διορθωθείσα και εκδοθείσα υπό Γ. Γ. Παπαδοπούλου, Αθήνα 1865]. Εκδίδει Δικαίος Β. Βαγιακάκος στο: Οι Μανιάται της διασποράς. Α' Οι Μανιάται της Κορσικής, μετά πολλών εικόνων εκτός κειμένου, Αθήνα 1970.

β') ανώτερων

2853. <Περί της διαίτης των ιβ' μηνών>. Antonio Garzya, *Diaetetica minima* (Δίπτυχα 2, 1980/81, 42-52).

2854. Θάνατος Μιχαήλ του Καντακουζηνού (E. Legrand, *Poém. hist.*, σ. 1-15).

2855. Μετρολογία βυζαντινή, E. Schilbach, *Byzantinische metrologische Quellen* [Κέντρον Βυζαντινών Ερευνών. Βυζαντινά κείμενα και μελέται, 19], Θεσσαλονίκη 1982. (Επανάκδ. του βιβλίου αρ. 1533).

2856. Νέα Ιστορία Αθέσθη Κυθηρέου (επανάκδοση της πρώτης βενετικής έκδοσης του 1749 [Κέντρο Νεοελληνικών Ερευνών, ΕΙΕ, 28], Αθήνα 1983).

2857. Αρχή συν θεψ' αγίω του Νομοκριτηρίου (Γκίνης Δημ., Περίγραμμα ιστορίας του μεταβυζαντινού δικαίου [Πραγμ. Ακ. Αθ. 26, 1966], Αθήνα 1966).

2858. Περί εις ούς βούλονται πορευθῆναι εις τον τόπον του Ουζούχασαν (Peter Schreiner, S-OF 41, 1982, 9-25).

2859. Περί του παγκάλου Ιωσήφ (Κ. Μητσάκης, Το εμψυχόν ύδωρ. Εκδόσεις Φιλιππότη, Αθήνα 1983, σελ. 506-515).

2860. Πλατιά και Νέα Διαθήκη [δημοσίευση αποσπασμάτων, βλ. Βιβλιογραφικούς Πίνακες, αρ. 2911, σελ. 196-203].

2861. Έμμετρος σύνθεσις της Παλαιάς και Νέας Διαθήκης (Γεώργιος Α. Μέγας, Πετρ. Δ' ΔΚρΣ Β' 243-249).

2862. Προσήλωση του μοναχού Αντζούλη Διακάτου στο μοναστήρι του Αγ. Ανδρέα Μηλαπιδιάς Κεφαλληνίας (Γ. Γ. Αλισανδράτος, Ο Κοσμάς ο Αιτωλός στην Κεφαλονιά και τη Ζάκυνθο (1777). Ανέκδοτη επιστολή ενός ακροατή του, Αθήνα 1982, σελ. 80-81).

2862α. [Στίχοι ωραιοτάτοι]. *G. Spadaro, Pseudo-Spaseas*. Apporti di codici inesplorati: cod. collegio greco 5. Atanasio di Roma N. 17 e cod. Mityl. Bibl. Gymn. 37 (Il Collegio Greco di Roma. Ricerche sugli alunni, la direzione, l'attività a cura di Antonis Fyrigos) [Analecta Collegii Graecorum, 1], Ρώμη.

2863. Περί των τάξεων των θυρών του αμφρά (*Peter Schreiner*, S.-OF 41, 1982, 9-25).

2863α. Ανασυγκρότηση Φιορεντίνου (*Manusakas M.-Puchner W.*, βλ. αρ. 2985α).

2864. Χρονικόν βασιλέων (*E. Vitti*, Eine unveröffentlichte Chronik aus dem Codex Marc. gr. VII, 43, Fol. Neohell. 3, 1981, 151-197).

2865. [Χωνιάτη Νικήτα Παράφραση]. *Nicetae Choniatae Historia (J.-L. van Dieten*, Bemerkungen zur Sprache der sog. vulgärgriechischen Niketasparaphrase BF 6, 1979, 37-77).

Β'. ΜΕΛΕΤΗΤΩΝ ΚΑΙ ΜΕΛΕΤΗΜΑΤΩΝ

Καταχωρίζονται εδώ μελέτες που μας έδωσαν συμπληρωματικό ερευνητικό υλικό σε κάποιες κλίμακες. Ξεχωριστός πίνακας δημοσιευμάτων που μας έδωσαν έγγραφα χρήσιμα στη σύνταξη του Λεξικού δεν καταρτίστηκε. Τα δημοσιεύματα αυτά μνημονεύτηκαν στον πίνακα πραγματειών (και όχι κειμένων). Γραμματολογικές μελέτες καταχωρίστηκαν μόνο αν μας έδωσαν άφθονα στοιχεία στενού φιλολογικού χαρακτήρα ή αν περιέλαβαν παρατηρήσεις σχετικές με τη μορφή των κειμένων. Δημοσιεύματα ξένων μελετητών σε ελληνική γλώσσα μνημονεύτηκαν κάτω από το μεταγγραμμένο όνομα του ξένου μελετητή.

α') ελληνόγλωσσων

ΑΛΕΞΙΟΥ ΣΤ.

2866. Παρατηρήσεις στον Ακρίτη (ΕΕΦΣΠΚ 1, 1982, 41-57).

2866α. Ο Διγενής Ακρίτης του Εσχοριάλ (Πρακτ. Ακ. Αθ. 58, 1983, 68-83).

2867. Βιβλιοκρ. του: Arnold van Gemert, Μαρίνου Φαλιέρου, Ερωτικά όνειρα. Κριτική έκδοση με εισαγωγή, σχόλια και λεξιλόγιο (Ελλην. 33, 1981, 449-457).

ΑΛΙΣΑΝΔΡΑΤΟΣ Γ. Γ.

2868. Ο Κοσμάς ο Αιτωλός στην Κεφαλονιά και τη Ζάκυνθο (1777). Ανέκδοτη επιστολή ενός ακροατή του. Μελέτη ιστορική και φιλολογική, Αθήνα 1982.

ΑΠΟΣΚΙΤΗ Μ.

2869. Άγνωστες ιταλικές επιδράσεις στον Κορνάρο (Κρητολ. 12-13, 1981, 213-220).

ΑΤΣΑΛΟΣ Β.

2870. Η ορολογία των χειρογράφων κατά τη βυζαντινή εποχή (Ελλην. 24, 1971, 5-32).

ΒΑΓΙΑΚΑΚΟΣ Δ.

2871. Μανιάνει εις Ζάκυνθον (ΕΑΙΕΔ 5, 1954, 3-97).

ΒΑΡΝΑΛΙΔΗΣ Σ.

2872. Ο φιλενωτικός αρχιεπίσκοπος Αχρίδος Πορφύριος Παλαιολόγος

και η συμμετοχή αυτού εις τας συνωμοτικές ενεργείας εναντίον Κυρίλλου του Λουκάρεως (Μακεδονικά 19, 1979, 125-157).

ΒΙΣΒΙΖΗΣ Ι.

2873. Σημαιολογικά (ΕΑΙΕΔ 5, 1954, 123-126).

2874. Τα έγγραφα δικαιοπραξιών της Μυκόνου του 17ου και 18ου αι. (ΕΑΙΕΔ 5, 1954, 127-142).

2875. Δικαστικά αποφάσεις του 17ου αι. εκ της νήσου Μυκόνου (ΕΑΙΕΔ 7, 1957, 20-154).

ΒΡΑΝΟΥΣΗΣ Α.

2876. Το Χρονικόν των Ιωαννίνων κατ' ανέκδοτον δημόδη επιτομήν. Ιστορία διαφόρων δεσποτών και του δεσπότη Θωμά του εις Ιωάννινα εισελθόντος και μύρια κακά εκεί ποιήσαντος (ΕΜΑ 12, 1962, 57-115).

ΓΙΑΝΝΟΥΛΕΛΗΣ Γ.

2877. Νεοελληνικές ιδιωματικές λέξεις δάνειες από ξένες γλώσσες. Οι αρχικές σημασίες και η εξέλιξή τους όπως φανερώνονται από την ετυμολογία τους, Αθήνα 1982.

2878. Πλωμάρι Λέσβου. Ι. Οι τοπωνυμίες. Η φύση του τοπίου όπως αναδύεται μέσ' από την ετυμολογία τους. ΙΙ. Η καταγωγή των Πλωμαριτών. Ένα σκίτσο ιστορίας βασισμένο στο γλωσσικό ιδίωμα και στις τοπωνυμίες, Εκδόσεις Στέφ. Δ. Βακαλόπουλος, Αθήνα 1983.

ΓΚΕΜΕΡΤ (= Α. F. van Gemert)

2879. Εμμανουήλ Λιμενίτης και όχι Εμμανουήλ Γεωργαλάς (Αντίχαρη, Αφ. Καρατζά, 111-113).

ΓΚΙΝΗΣ Δ.

2880. Περίγραμμα Ιστορίας του μεταβυζαντινού δικαίου. (Πραγμ. Ακ. Αθ., τόμ. 26, Αθήνα 1966, 65-93).

ΓΡΙΤΣΟΠΟΥΛΟΣ Τ.

2881. Πωλητήρια και άλλα έγγραφα της παρά την Δημητσάναν μονής του Φιλοσόφου (1626-1787) (ΕΑΙΕΔ 3, 1950, 118-157).

ΔΕΤΟΡΑΚΗΣ Θ.

2882. Αθησαύριστα βυζαντινά. Εκατοντάς δευτέρα και τρίτη (Αθ. 77, 1978/79, 211-227).

2883. Αθησαύριστα βυζαντινά. Εκατοντάς τετάρτη (Αθ. 78, 1980, 153-163).

2884. Ένα άγνωστο μοναστήρι του Αγίου Μηνά (Κρητολ. 12-13, 1981, 101-112).

2885. Βιβλιοκρ. του: Στυλιανού Αλεξίου, Βιτσέντζου Κορνάρου, Ερωτόκριτος. Κριτική έκδοση. Εισαγωγή, σημειώσεις, γλωσσάριο, Αθήνα 1980 (Κρητολ. 12-13, 1981, 251-258).

2886. Παρίων Σωτήρχος, πρωτόπαπας του Χάνδακα. Ανέκδοτα ελληνικά έγγραφα (Θησαυρ. 19, 1982, 147-166).

ΔΗΜΗΤΡΙΑΔΟΥ-ΤΟΥΦΕΞΗ Ε.

2887. Index verborum vitae Aesopi Perrianae (ΕΕΦΣΠΘ 20, 1981, 71-153).

ΕΞΑΔΑΚΤΥΛΟΣ ΧΡ.

2888. Κυπριακή λαογραφία των μηνών, τα μηναιόλογα (Κυπρ. Σπ. 45, 1981, 201-275).

ΖΕΠΟΣ Π.

2889. Το δίκαιον της Κύπρου επί Φραγκοκρατίας (ΕΚΕΙΕΔ 23, (1976) 1978, 123-141).

[ΖΕΡΒΟΓΙΑΝΝΗΣ Ν. ?]

2890. Κρητικά συμβόλαια ενετοκρατίας (της μονής Αρετίου-Μεραμπέλου) (Αμάλθ. 14, 1983, 97-114).

ΖΩΡΑΣ Γ.

2891. Βασιλείου Κεφάλαια παραινετικά, (Μνήμ. Ζώρα, σελ. 106-124).

ΚΑΚΡΙΔΗΣ Ι.

2892. Πολλοπάτης-τετραπέρατος-πολύτροπος (Λαογραφική Κύπρος 14, τεύχ. 34, 1984, σελ. ανατ. 3-6).

2893. Ανορθόδοξες τελικές προτάσεις (Αντίχαρη, Αφ. Καρατζά, 147-151).

ΚΑΡΑΠΟΤΟΣΟΓΛΟΥ Κ.

2894. Ετυμολογικά σε δημώδη ονόματα φυτών (Κυπρ. Σπ. 46, 1982, 171-210).

2895. Η ετυμολογία της λέξεως γαΐδαρος (Κυπρ. Σπ. 43, 1979, 96-116).

2896. Δυσετυμολόγητες ποντιακές λέξεις (ΑΠ 37, 1982, 185-268).

2897. Παρατηρήσεις σε ελληνικά δυσετυμολόγητα (Βυζαντινά 12, 1983, 357-403).

ΚΑΡΑΤΖΑΣ ΣΤ.

2898. Για τη γλωσσική ιστορία της Σκύρου. Τα κοινά στοιχεία των ιδιωμάτων Σκύρου και Κύμης (ΑΕΜ 19, 1974, 5-32).

ΚΑΤΣΟΥΛΕΑΣ ΣΤ.

2899. Τα τοπικά επώνυμα στη Λακωνία (Πρακτικά Α' Λακωνικού Συνεδρίου, Σπάρτη-Γόθειον, 7-11 Οκτωβρίου 1977=Λακωνικά Σπουδαί 4 - Πρακτικά Α', σ. 310-330).

2900. Αρχαιοπινή τοπωνύμια Μεσσηνίας (Πρακτικά του Α' Συνεδρίου Μεσσηνιακών Σπουδών, 348-358), Αθήνα 1978.

2901. Από το τοπωνυμικό της Αργολίδας (Πρακτικά Α' Συνεδρίου Αργολικών Σπουδών, σ. 87-99), Αθήνα 1979.

2902. Τρικαλινά βαφτιστικά ονόματα του 16ου αι. (Θεσσαλικά Χρονικά 13, 1980, 285-349).

ΚΕΧΑΓΙΟΓΛΟΥ Γ.

2903. Ζητήματα ρητορικής, λογικής και θεματικής δομής στον Απόκοπο του Μπεργαδή (Αντίχαρη, Αφ. Καρατζά, 239-256).

ΚΟΝΤΟΣΟΠΟΥΛΟΣ Ν.

2904. Ο γλωσσικός άτλας της Ελλάδος. Νέοι προσανατολισμοί (ΛΔ 14, 1982, 101-121).

ΚΟΡΡΕ ΑΙΚ.

2905. Νεοελληνική Θρησκεία (Αθ. 76, 1976/77, 166-181).

ΚΟΥΝΤΟΥΡΑΣ Α. Μ.

2906. Τίτλος της επισκοπής Σερβίων και Κοζάνης κατά την τουρκοκρατία (Ελυμειακά 2, τεύχ. 5, 74-87).

ΚΡΙΑΡΑΣ Ε.

2907. Γλωσσοφιλολογικά σε κείμενα του Ιωάννου Χορτασμένου (Βυζαντ. 11, 1982, 189-200).

ΚΥΠΡΗΣ Θ.

2908. Υλικό διά την σύνταξιν Ιστορικού Λεξικού της κυπριακής διαλέκτου. Μέρος Β': Γλωσσάριον Ξενοφώντος Φαρμακίδη [Δημοσιεύματα του Κέντρου Επιστημονικών Ερευνών, IX], Λευκωσία 1983.

ΚΥΡΙΑΖΙΔΗΣ Ν., ΚΑΖΑΖΗΣ Ι., ΒΡΕΗΤΤΕΡ J.

2909. Το Λεξιλόγιον του Μακρυγιάννη ή πώς μιλούσαν οι Έλληνες προτού βιαστεί η γλώσσα μας από την καθαρεύουσα. Τόμ. Α', Ερμής [1983].

ΚΩΣΤΟΥΛΑ Δ.

2910. Αγάπιος Λάνδος ο Κρης. Συμβολή στη μελέτη του έργου του. [Έρευνες στη νέα ελληνική φιλολογία, αρ. 6], Ιωάννινα 1983.

ΛΑΜΠΑΚΗΣ ΣΤ.

2911. Οι καταβάσεις στον κάτω κόσμο στη βυζαντινή και στη μεταβυζαντινή λογοτεχνία, Αθήνα 1982.

ΛΑΜΠΡΙΝΟΣ ΣΤ.

2912. Συμβολή στη νεοελληνική διαλεκτολογία (με αφορμή το Λεξικό του Κριαρά) (Ελλην. 33, 1981, 249-281).

ΛΙΑΤΑ ΕΥΤ.

2913. Ιερείς των Ελλήνων της Βενετίας από 1412-1558 (Κατάλογος και έγγραφα) (Θησαυρ. 13, 1976, 85-110).

ΛΟΥΚΑΤΟΣ Δ.

2914. Κεφαλληνιακές παραλλαγές του τραγουδιού της μητροπροδομένης κόρης (Κεφαλλ. Χρον. 1, 1976, 174-191).

ΜΑΝΑΦΗΣ Κ. Α.

2915. Ανέκδοτος νεκρικός διάλογος υπαινισσόμενος πρόσωπα και γεγονότα της βασιλείας Ανδρονίκου Α' του Κομνηνού (Αθ. 76, 1976/77, 308-322).

ΜΑΝΟΥΣΑΚΑΣ Μ.

2916. Μελετίου Πηγά Ανέκδοτον γράμμα προς τον δόγην Pasquale Cicogna και την γερουσίαν της Βενετίας (Θησαυρ. 12, 1975, 7-13).

2917. Αλληλογραφία της ελληνικής αδελφότητας Βενετίας (1641-1647) με τους ηγεμόνες της Βλαχίας και της Μαλδαβίας (Θησαυρ. 15, 1978, 7-29).

2918. Μια διαθήκη από το Ναύπλιο (1534) (Αντίχαρη, Αφ. Καρατζά, 257-269). Βλ. και *Manusakas M. I.-Puchner W.*

ΜΑΥΡΟΕΙΔΗ-ΠΛΟΥΜΙΔΗ Φ.

2919. Έγγραφα για τις έριδες των Ελλήνων της Βενετίας (Θησαυρ. 8, 1971, 115-187).

ΜΕΝΟΥΝΟΣ Ι. Β.

2920. Κοσμά του Αιτωλού Διδαχές (και βιογραφία), έκδ. Τήνος, Αθήνα 1979.

ΣΤΑΥΡΙΔΟΥ-ΖΑΦΡΑΚΑ ΑΛ.

2946. Η αγγαρεία στο Βυζάντιο (Βυζαντ. 11, 1982, 21-54).

ΣΥΜΕΩΝΙΔΗΣ Χ.

2946α. Η λέξη *μπούρτζι* ως προσηγορικό και ως τοπωνύμιο. (Εισ μνή-
μην Γ. Τ. Κόλια, Επετηρίς Εταιρείας Στερεοελλαδικών Μελετών 5 (1974/
1975), 1980, 463-469.

2946β. Die Nominalendung -άντ(οι), -άντων, -άντα im neugriechi-
schen Dialekt des Pontos (ΑΠ 36, 1979, 97-103).

2946γ. Λεξιλογικοί αρχαϊσμοί των γλωσσικών ιδιωμάτων της Δράμας
(Μακεδονικά 19, 1979, 396-400).

ΤΖΙΤΖΙΑΝΗΣ ΧΡ.

2947. Ανέκδοτα ετυμολογικά (Ελλην. 34, 1982-83, 101-118).

ΤΣΕΛΙΚΑΣ ΑΓ.

2948. Πέντε ανέκδοτα βυζαντινά ερωτικά ποιήματα σε Μαρκιανό κώ-
δικα (Θησαυρ. 12, 1975, 148-154).

ΤΣΟΠΑΝΑΚΗΣ Α. Γ.

2949. Ετυμολογικά: μάλαμα-χνοτίζω-χουτορνίθι-χρόστομος-ούζο-καλω-
σορίζω τα Θέριμα-η Γριά Βάθρα (ΛΔ 14, 1982, 87-99).

2950. Αγκλόπα(τολύπη (Αντίχαρη, Αφ. Καρατζά 473-477).

ΤΩΜΑΔΑΚΗΣ Ν. Β.

2951. Βυζαντινή έγχεις ορολογία: Αυτούργιον, παροικία (αγροικική,
εγχώριος) (Αθ. 75, 1974/75, 69-75).

2952. Τυπικόν της ιερᾶς μονῆς Οδηγητρίας (Γωνιάς Κισιάμου) (Κρητολ.
9, 1979, 5-22).

2953. Σύμμεικτα γλωσσικά [α'. Έθνος-Λαός, β'. Η παραγωγική κα-
τάληξις -άρι(ον) (ουδέτερα). Ι. Τα δημώδη, ΙΙ. Εκκλησιαστικά και άλλα,
γ'. Μορέας] Μοριάς = ο τόπος όπου φύονται μορέα (μουριάς)] (Αθ. 78,
1980/82, σ. 50, 96, 108, 124).

2954. Αποθησαυρίσματα. Το ξύλον β' (Αθ. 78, 1980/82, 51-70).

2955. Βιβλιοκρ. του: Χρυσ(ούλας) Ζ. Τσικριτσή-Κα-
τσιανάκη, Κρητικά επώνυμα επαγγελματικά και δηλωτικά τίτλων και
αξιωματίων (Αθ. 78, 1980/82, 296-300).

2956. Λόγια χρήσεις εις την γλώσσαν του Διονυσίου Σολωμού (Παρνασσ.
25, 1983 [= Μνήμ. Ζώρα], 47-55).

ΦΩΤΕΙΝΟΠΟΥΛΟΣ Μ.

2957. Νομικόν Πρόχειρον, έκδ. Παν. Ι. Ζέπον [Αρχείον Ιδιωτικού Δικαίου 17, 1954/59], Αθήνα 1959.

ΧΑΡΑΛΑΜΠΑΚΗΣ ΧΡ.

2958. Το πρόβλημα των ιδιωματικών στοιχείων στη νεοελληνική λογοτεχνία (ΛΔ 14, 1982, 27-51).

2959. Λόγος: Ερμηνευτικά και ετυμολογικά προβλήματα (Λριάδην 1, 1982, 272-293).

ΧΑΡΙΤΩΝΙΔΗΣ Χ.

2960. Λόγος εις Αδαμάντιον Κοράην [Πανεπιστήμιον Θεσσαλονίκης], Θεσσαλονίκη 1933.

ΧΑΤΖΗΓΙΑΝΝΟΥ Κ.

2960α. Λαογραφικά Κύπρου (Δημοτικά τραγούδια, παροιμίες, μύθοι, παραμύθια, παραδόσεις, δεισιδαιμονίες και προλήψεις, αινίγματα, ξόρκια, λεξιλόγιο). Έκδοση Ιερᾶς Μητροπόλεως Λεμεσού, Λευκωσία 1984.

β') ξενόγλωσσων

APOSTOLOPOULOS PH.

2961. La langue du roman byzantin «Callimaque et Chrysorrhoeé» [Ακαδημία Αθηνών], Αθήνα 1984.

BENEDETTO (Di) A.

2962. Βαρωζι: chans. pop. grec. v. 467, ed. Pernot (Fol. Neohell. 3, 1981, 11-14).

CARATZAS ST.

2963. De nouveau sur l'histoire du parler moderne de Scyros (Mél. Ed. Delebègue, 1983, 77-87).

CHARALAMBAKIS CHR.

2964. Forschungsbericht über die Sprachwissenschaftlichen Studien in Griechenland. Eine Auswahlbibliographie der letzten 10 Jahre (1971-1980) (ΛΔ 14, 1982, 53-85).

CONOMIS N. C.

2965. Βιβλιοκρ. του: G. P. Shipp, Modern Greek Evidence for the Ancient Greek Vocabulary (Ελλην. 34, 1982/83, 240-243).

CUPANE C.

2966. Il «concorso di bellezza» in Beltandro e Crisanza sulla via fra Bisanzio e l'occidente medievale (JÖB 33, 1983, 221-248).

DIETEN (V.) J. L.

2967. Bemerkungen zur Sprache der sog. vulgärgriechischen Niketasparaphrase (BF 6, 1979, 37-77).

DIETHART J.

2968. Lexikalische Rara in drei byzantinischen Mitgift- und Heiratsgutlistendes 6.-8. Jh. aus der Wiener Papyrussammlung (JÖB 33, 1983, 7-14).

DIETHART J.-HARRAUER H.

2969. Zwei neue Wiener Papyri zum Schreiberbedarf (JÖB 33, 1983, 1-6).

EIDENEIER H.

2970. Leser- oder Hörerkreis? Zur byzantinischen Dichtung in der Volkssprache (Ελλην. 34, 1982/83, 119-150).

GROSDIDIER DE MATONS J.

2970x. Note sur le sens médiéval du mot κλίση (Trav. et Mém. 7, 1979, 363-373).

HEMMERDINGER B.

2971. 173 noms communs grecs d'origine iranienne (BSI 32, 1971, 52-55).

HENRICH G. S.

2972. Spätmittel- und neugriechische Frauennamen des Typs Θωμάκη(Θωμαίς) (Αντίχρη, Αφ. Καπατζά, 115-129).

HOLTON D.

2973. Βιβλιοκρ. του: Ed. H. Hunger, Comnena Anna. Anonyme Metaphrase zu Anna Komnene, Alexias XI-XIII: Ein Beitrag zur Erschliessung der byz. Umgangssprache (JHS 103, 1983, 231-233).

KAHANE H. και R.

2973x. The Western Impact on Byzantin: the linguistic Evidence (Dumbarton Oaks Papers 36, 1982, 127-153).

2973β. Three mediterranean Terms of greek Provenience. Beiträge

zur allgemeinen, indogermanischen und romanischen Sprachwissenschaft (Festschrift für Johannes Hubschmid zum 65. Geburtstag. [1982], 247-260).

2974. The hidden Narcissus in the byzantine romance of Belthandros and Chrysantza (JÖB 33, 1983, 199-219).

2974α. Βιβλιοκρ. του: Jan Fennis, La «Stolonomie» 1547-1550 et son vocabulaire maritime marseillais, με τίτλο: Occitan as a mediator of Levantinism (Rom. Philol. 35, τεύχ. 2, 1981, 348-356).

2974β. Βιβλιοκρ. του: D. J. Georgakas, Ichthyological Terms for the Sturgeon and Etymology (BZ 75, 1982, 32-34).

2974γ. Βιβλιοκρ. του: G. Rohlf, Calabria e Salento. Saggi di storia linguistica (BZ 75, 1982, 40-42).

2974δ. Βιβλιοκρ. του: Ilse Seidel, Byzanz im Spiegel der literarischen Entwicklung Frankreichs im 12. Jahrhundert (Zeitschr. f. rom. Philol. 99, 1983, τεύχ. 1/2, 178-184).

KAHANE H.R.—BREMNER L.

2975. Glossario degli antichi portolani italiani. Traduzione e note di Manlio Cortelazzo [Quaderni dell'Archivio Linguistico Veneto, 4], Φλωρεντία 1967.

KODER J.

2976. Βιβλιοκρ. του: G. Schirò, Cronaca dei Tocco di Cefalonia, di Anonymo. Roma, Accademia Nazionale dei Lincei, 1975 (JÖB 29, 1980, 408-411).

2977. Die Chronik der Tocco. Zum Metrum und zum Verhältnis zur Chronik von Morea (JÖB 32-3 [XVI Internationaler Byzantinistenkongress, Akten II/3], 1982, 383-391).

KOLIAS T.

2978. Καυκάσιον (JÖB 32-3 [XVI Internationaler Byzantinistenkongress, Akten II/3], 1982, 493-502).

LAVAGNINI BR.

2979. Qualche relitto di età bizantina nella toponomastica e nella onomastica della Sicilia (Mél. Dujčev, 243-247).

LEMERLE P.

2980. Les plus anciens recueils des miracles de saint Démétrius et la pénétration des Slaves dans les Balkans I. Le Texte, II. Commen-

taire [Le monde byzantin - Editions du Centre national de la recherche scientifique], Παρίσι 1979, 1981.

LEMERLE P., DAGRON G., ĆIRKOVIĆ S.

2981. Actes de Saint-Pantéléemôn. Edition diplomatique. Texte [Archives de l'Athos, XII], Παρίσι 1982.

LEMERLE P., GUILLOU A., SVORONOS N.

2982. Actes de Lavra, IV. Etudes historiques - Actes serbes - Compléments et index. Texte et planches [Archives de l'Athos, XI], Παρίσι 1982.

LEROY M.

2983. Βιβλιοκρ. του: Ε. Κριερά, Λεξικό της μεσαιωνικής ελληνικής δημόδους γραμματείας, 1100-1669 (Byz. 53, 1983, 370-1).

LUCAR C.

2984. Sermons, 1598-1602, Edités par *Keetje Rozemond*, Λέιντεν 1974.

MANOUSSACAS M.

2985. Sept lettres inédites du recueil retrouvé de Jean Grégoropoulos (Θησαυρ. 13, 1976, 7-39).

MANUSAKAS I. M. — PUCHNER W.

2985x. Die vergessene Braut. Bruchstücke einer unbekannten kretischen Komödie des 17. Jahrhunderts in den griechischen Märchenvarianten vom Typ AaTh 313c. Mitteilungen des Instituts für Gegenwartsvolkskunde, Nr. 14. Österreichische Akademie der Wissenschaften. Philosophisch-Historische Klasse, Sitzungsberichte, 436. Band., Βιέννη 1984. Βλ. και *Μανούσακας Μ.*

MIHĂESCU H.

2986. Remarques sur la survivance de la langue latine dans la littérature byzantine et en néogrec (Βυζαντ. 11, 1982, 133-140).

2987. Pour une nouvelle édition du traité: Praecepta militaria du Xe siècle (RSBS 2, 1982, 315-322).

PIPPIDI D. M.

2988. Inscriptiones Scythiae Minoris Graecae et Latinae. Vol. 1. Collegit, Dacoromanice vertit, comentariis indicibusque instruxit,

[Academia Scientiarum Socialium et Politicarum Dacoromana, Inscriptiones Daciae et Scythiae Minoris Antiquae, Series altera], Βουκουρέστι 1983.

PROIOU A.

2989. Per un'edizione critica dell'opera: Τζάνε Κορωναίου, Μπούα Ανδραγαθήματα (RSBN 17-19, 1980-82).

SCHREINER P.

2990. Eine zweite Handschrift des «Ordo Portae» und der Wegbeschreibung in das Gebiet des Uzun Hasan mit einer Hypothese zur Verfasserfrage (S-OF 41, 1982, 9-25).

SPADARO G.

2991. La forma *καυτί(γ)* nella poesia greca medievale e negli odierni dialetti neogreci (RSBN 17-19, 1980/82, 267-272).

2992. Antico e Nuovo Testamento in «Spaneas» (Fol. neohell. 4, 1982, 204-212).

2993. Due redazioni inedite di Spaneas (JÖB 32-3 [XVI. Internationaler Byzantinistenkongress, Akten II/3], 1982, 277-288).

2994. Parole greche medievali recuperate. Note di critica testuale (Παρνασσ. 25, 1983 [= Μνήμ. Ζώρα], 208-212).

2995. 'Ορμύ in «Florio e Plaziafflore». Note di critica testuale [Studi bizantini e neogreci, 575-585], Congedo editore, Galatina 1983.

2995α. Pseudo-Spaneas. Apporti di codici inesplorati: Cod. collegio greco S. Atanasio di Roma N. 17 e Cod. Mityl. Bibl. Gymn. 37 (Il Collegio Greco di Roma. Ricerche sugli alunni, la direzione, l'attività a cura di Antonis Fyrigos, σ. 363-72) [Analecta Collegii Graecorum, 1], Ρώμη.

→ SPADARO M.

2996. I termini *οξύμωχος* e *στρογγύλος* in un testo del sec. XI (RSBN 14-16, 1977/79, 125-143).

TRAPP E.

2996α. Βιβλιοκρ. του: Spanos. Eine byzantinische Satire in der Form einer Parodie von Hans Eideneier (JÖB 28, 1979, 374-377).

2997. Βιβλιοκρ. του: Arnold van Gemert, Μαρίνου Φαλιέρου, Ερωτικά Όνειρα, κριτική έκδοση με εισαγωγή, σχόλια και λεξιλόγιο (JÖB 33, 1983, 396-398).

TSOPANAKIS A.

2998. Echi classici del greco della Magna Grecia bizantina (Magna Grecia bizantina e tradizione classica, Atti del decimosettimo convegno di studi sulla Magna Grecia, Taranto, 9-14 ottobre 1977, σ. 175-192).

2999. Contributo alla conoscenza dei dialetti greci dell'Italia meridionale (L'Italia Dialettale 44, 1981, 233-282).

Γ' ΣΥΛΛΟΓΕΩΝ ΚΑΙ ΑΝΘΟΛΟΓΩΝ

Οι συλλογές και οι ανθολογίες κατατάσσονται με βάση το όνομα του συλλογέα ή του ανθολόγου τους και αριθμούνται με αύξοντα και αυτές αριθμό ώστε να είναι δυνατή η παραπομπή από τον πίνακα βραχυγραφιών περιοδικών, συλλογών, κλπ., στον πίνακα τούτον. Για να εξυπηρετηθεί αποτελεσματικότερα ο μελετητής που παραπέμπεται από βραχυγραφίες στον πίνακα συλλογών και ανθολογών που συμβαίνει να εκτείνονται σε περισσότερους από ένα τόμο, σε ορισμένες περιπτώσεις αριθμείται με χωριστό αύξοντα αριθμό κάθε τόμος συλλογής ή ανθολογίας.

3000. *Lemerle P. — Guillou A. — Svoronos N. — Papachryssanthou D.*, Actes de Lavra, II de 1204 a 1328 [Archives de l'Athos, VIII], Παρίσι 1977.

3001. *Richard J. — Papadopoulos Th.*, Le livre des remembrances de la secrète du royaume de Chypre (1468-1469) [Centre de recherches scientifiques, Sources et études de l'histoire de Chypre, X], Λευκωσία 1983.

3002. *Oikonomides N.*, Actes de Docheiariou. Edition diplomatique. [Archives de l'Athos, XIII], Παρίσι 1984.

Δ' ΛΕΞΙΚΩΝ

Ανδριώτης Ν. Η., Ετυμολογικό Λεξικό της κοινής νεοελληνικής, γ' έκδ., Θεσσαλονίκη 1983.

Ε' ΤΙΜΗΤΙΚΩΝ ΤΟΜΩΝ

Οι τιμητικοί τόμοι βιβλιογραφούνται μόνο εφόσον μας έδωσαν υλικό σε κάποιο υπολογισμό βαθμό και κατατάσσονται με βάση το όνομα του μελετητή που τιμάται με την έκδοση του τόμου.

Παρασσός. Τιμητικός τόμος εις μνήμην Γεωργίου Θ. Ζώρα, επιμέλεια Γεωργίου Κ. Πουρναρόπουλου και Π. Δ. Μαστροδημήτρη. Περίοδος Β', τόμ. 25, Αθήνα 1983.

Αντίχαρη. Απείρευμα στον καθηγητή Σταμάτη Καρατζά. Ελληνικό λογοτεχνικό και ιστορικό Αρχείο, Αθήνα 1984.

Byzance et les Slaves. Études de civilisation, Mélanges *Ivan Dujčev* [Association des amis des études archéologiques des mondes byzantino-slaves et du christianisme oriental], Παρίσι.

Mélanges *Eduard Delebecque*. Publications Université de Provence. Aix-en-Provence, 1983.

Σ' ΠΕΠΡΑΓΜΕΝΩΝ ΣΥΝΕΔΡΙΩΝ

Πεπραγμένα του Δ' Διεθνούς Κρητολογικού Συνεδρίου (Ηράκλειο, 29 Αυγούστου-3 Σεπτεμβρίου 1976), τόμ. Β', Αθήνα 1981.

Ζ' ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ:

ΠΙΝΑΚΑΣ ΕΚΔΟΤΩΝ ΚΕΙΜΕΝΩΝ ΠΟΥ ΧΡΗΣΙΜΟΠΟΙΗΘΗΚΑΝ ΚΑΤΑ ΤΗ ΣΥΝΤΑΞΗ ΤΩΝ ΕΝΝΕΑ ΤΟΜΩΝ ΤΟΥ ΛΕΞΙΚΟΥ

Ο πίνακας, συγκροτημένος κατά εκδότη λογοτεχνικού ή άλλου γραμματιστικού κειμένου (όχι εγγράφων), παραπέμπει στους αριθμούς που συνοδεύουν τις βιβλιογραφικές μνείες τις καταχωρισμένες στους τόμους του Λεξικού, εκτός από τον τρίτο και τον τέταρτο. Οι Έλληνες εκδοτές καταχωρίστηκαν στον ελληνικό πίνακα ακόμα και στις περιπτώσεις που όλα ή περιορισμένα δημοσιεύματά τους φάνηκαν σε ξένα γλώσσας.

α') Ε λ λ ή ν ο ι

Αλεξίου Α. 151	Ευαγγελάτος Σπ. 1503
Αλεξίου Στ. 57, 129, 150, 358, 2036, 2582, 2729	Ευστρατιάδης Σ. 18, 2052
Αλισανδράτος Γ. Γ. 2862	Ζαμπέλιος Σπ. 9
Άμαντος Κ. 197, 302	Ζαχαριάδου Ε. 348α
Ασώπιος Ε. 168	Ζέπος Ι. 363
	Ζέπος Π. 363
Βαγιακάκος Δ. Β. 2852	Ζώρας Γ. 7, 12, 33, 70, 89, 91, 95, 96, 97, 98, 119, 122, 155, 190, 191, 192, 235, 244, 246, 251, 254, 256, 299, 1504, 1505, 1508, 1510, 2078, 2113, 2114
Βαλέτας Γ. 34, 142, 303, 2585, 2732, 2846	
Βάλλας Μ. 92	Θεοδωρακάκος Ν. Βλ. Τωμαδάκης Ν.
Βασιλείου Π. 2733	Καδός Σ. 2591
Βέης Ν. 149, 207, 234, 291, 382	Καϊμάκης Δ. 2122
Βελουδής Γ. 2589α	Κακουλίδη-Πάνου Ε. 83, 115, 255, 281, 282, 1470, 1485α, 2058, 2066, 2076, 2092, 2730, 2741α, 2742
Βεργωτής Π. 248	Καλιτσουνάκης Ι. 241
Βρκαούσης Α. 1468	Καλονέρος Π. 146, 160, 297, 351
	Καραϊσκάκη Σ. 22
Γαγκούλης Κ. 1496	Καρπόζηλος Α. 2099
Γκίνης Δ. 2848, 2857	Καφταντζής Γ. 2851
Γριτσόπουλος Τ. 2053	Κεχαγιόγλου Γ. 2512, 2592
Δετοράκης Θ. 2041	
Δημαράς Κ. 124	
Δουλιγέρης Ε. 377	
Δραγούμης Ν. 2845α	
Δουβουλιώτης Κ. 304, 381, 2060	

- Κομίνης Α. 2586
 Κοσμάς Ν. Β. 2592α
 Κουγέας Σ. 224
 Κουρνούτος Γ. 2069
 Κουρούνη Ε. 1463
 Κριαράς Ε. 35, 69, 105, 107, 121, 143, 200, 208, 212, 283, 327, 2084
 Κριαράς-Παχυνάκης Π. 2740
 Κριάρης Α. 357α
 Κυριακίδης Στ. 132, 320
- Λάμπρος Σπ. 3, 4, 13, 32, 48, 68, 75, 77, 138, 164, 165, 171, 172, 175, 187, 188, 189, 219, 220, 229, 242, 263, 267, 271, 284, 292, 305, 316, 1497, 2107
 Λαμψίδης Ο. 63
 Λακούδας Β. 368, 1492
- Μανουσάκης Μ. 20, 93, 94, 101, 103, 153, 183, 201, 218, 227, 270, 1461, 1469, 1472, 1473, 1476, 1493, 2037, 2070, 2071, 2863α
 Μαντουβάλου Μ. 2737α
 Μαρκάκης Π. 375
 Μαυροφρύδης Δ. 215, 260, 279, 2847
 Μέγας Γ. 196, 233, 2085, 2861
 Μενάρδος Σ. 184, 378
 Μενοούνος Ι. 2727
 Μητσάκης Κ. 114, 1484, 1490, 2076α, 2859
 Μιχαηλίδης Δ. 1507, 1537, 2045, 2105
 Μομφεράτος Α. 141
 Μπουμπουλίδης Φ. 82, 116, 1488, 1489, 1494, 1536
 Μυστακίδης Β. 2079
- Νενεδάκης Α. Ν. 2583α
 Νικόδημος Κιτίου 185
 Νικολόπουλος Π. Γ. 2731α
 Νικολοπούλου Α. 2584
 Νυσταζοπούλου Μ. 1464
- Ξανθοδίδης Στ. 39, 100, 104, 195, 2060α, 2734
 Ξηρουχάκης Α. 24, 59
- Οικονόμου-Αγοραστού Ι. 2739
- Πάλλης Α. 352
 Παναγιωτοπούλου Κ. 2734α
 Παντελίδης Χρ. 380
 Παπαγεωργίου Σπ. 52, 170
 Παπαδημητρίου Σ. 72, 78
 Παπαδόπουλλος Θ. 2729α, 2738
 Παπαδόπουλος-Κεραμύς Α. 36, 53, 61, 186, 357, 359, 366
 Παπαδόπουλος Θ. Ι. 2589
 Παπαδόπουλος Θ. Χ. 2587
 Παπαθωμόπουλος Μ. 2077α
 Παπατριανταφύλλου-Θεοδωρίδη Ν. 2053α
 Παπαχαραλάμπους Γ. 1499, 1521
 Παράσoglou Γ. 2099, 2108
 Πασχάλης Δ. 159
 Παυγαλίδου-Παπαδοπούλου Γ. 2090, 2731
 Πατρινάκης Χ. 362
 Πέννας Π. 65
 Πέτρου-Μεσογείτης Ν. 313
 Πηδώνια Κ. 2049
 Πιτσάκης Κ. 2043
 Πολίτης Α. 106, 108, 123, 356, 1502, 2072
 Πολίτης Ν. 359α, 1498
 Πρωτοπαπά-Μπουμπουλίδου Γλ. 2075, 2102, 2115
- Σάβας Κ. 14, 41, 84, 137, 156, 157, 177, 205, 226, 268, 306, 318, 340, 345, 346, 347, 348, 2095
 Σκελλάρης Α. 360
 Σαλμανίδης Πρ. 2047
 Σιακαρά-Πιτσουλίδη Θ. 211
 Σιγάλας Α. 2086
 Σουλογιάννης Ε. 1482
 Σοφεινός Δ. 2109, 2118
 Σπυριδάκης Γ. 134, 135, 136
 Στεργίλλης Α. 1474
 Συκουτρής Ι. 361
- Τζεδάκης Β. 1485
 Τσαβαρή Ι. Ο. 2590
 Τσικνέπουλος Ι. 60

Τσιούνη Β. 2101	1480, 1495, 2038
Τσολάκης Ε. 19, 47	Χασιώτης Ι. 1471
Τσούρα Κ. 2044	Χατζηγιάννου Κ. 2039
Τσιμαδάκης Ν. 278, 301, 2089	Χιονίδης Γ. 2087
Χαιρέτη Μ. 1462, 1465, 1467, 1475,	Ψάλλης Β. 133

β') Ξένοι

Acconcia Longo A. 2849	Ferri S. 2111
Anrich G. 2103, 2104	Festugière A.-J. 2094
Aposkiti-Stammler H. 2730α	Follieri E. 181, 1486α
Bakker W. F. 2081, 2082, 2510	Garzya A. 2853
Bănescu N. 5, 6, 163, 210, 2055, 2056, 2062, 2116	Gemert (van) A. 2080, 2081, 2082, 2100, 2510, 2735
Bartelink G. 2054	Giannelli C. 214, 1511
Başlav S. 277	Greco V. 25, 88, 1483
Bekker Imm. 46, 203, 204, 323, 328, 332, 344, 365	Haag B. 140
Beneschewitsch W. 1500	Halkin Fr. 350, 1513, 1516, 1518, 1519, 1522, 1523, 1527, 1528, 1529, 1530, 1531, 1532, 1535, 2040, 2046, 2110, 2112, 2511
Bergson L. 353	Hanna Fr. 262, 264, 266
Boissonade J. Fr. 1517	Heisenberg A. 310, 311
Bouvier B. 358α	Hercher R. 23, 29, 30, 73, 230, 231
Breillat P. 247	Hesseling D. C. 71, 139, 158, 176, 206, 237, 337, 1509
Buchon J. A. C. 26	Holton D. 2098
Burguière P. 273	Hopf Ch. 27, 102, 317, 321, 324, 326
Bury J. B. 312	Hunger H. 131, 1481, 1515, 1524, 2741
Camariano A. 253	Irmacher J. 90
Cantarella R. 145	Istrin B. 2588
Cirac Estopañan S. 38, 169	Janssen A. 127
Dain A. 2064	Jernstedt V. 329, 367
Dawkins R. M. 51, 126	Joannou P. 243
De Boer C. 322	Karlin-Hayter P. 308, 1520
Delatte A. 173, 373α, 374	Karnejev A. 339
Dennis G. T. 2743α	Kirpitschnikow A. 295
Dieten (van) J.-L. 2865	Knös B. 11, 148, 236
Dindorf L. 372	Koder J. 1491
Drexl Fr. 309, 314, 338, 370, 371	
Ebersolt J. 239	
Eideneier H. 2088, 2513	
Eideneier N. 242α, 242β	

- Krawczynski St. 245
 Krumbacher K. 193, 232, 275
- Lambert J. A. 217
 Langkavel B. 341
 Laurent V. 1526
 Legrand E. 1, 2, 17, 21, 28, 31, 43, 50,
 58, 62, 76, 86, 87, 111, 112, 120, 147,
 157, 162, 198, 199, 223, 261, 276,
 286, 331, 342, 364, 1477, 2061, 2854
 Lemerle P. 383
 Loenertz R. J. 293, 294
 Lundström V. 265
- Magri M. A. 1514
 Maisano R. 2065
 Maiuri A. 74
 Mantran R. 273
 Marshall F. H. 109, 180
 Martini L. 2117
 Mavrogordato J. 161
 Mazal O. 1466
 Meineke A. 330
 Mercati S.-G. 49, 54, 55, 118, 272
 Migne 37, 354
 Mihăescu H. 1512
 Miller E. 45, 64, 213
 Moravcsik G. 8, 66, 117, 202, 315,
 336, 1534
 Morgan G. 128, 182, 249, 259
- Norgaard L. 2106
- Offermans D. 2121
- Parlangeli Or. 218
 Pernot H. 10, 71, 125, 154, 176, 257
 Perry E. B. 1487
 Pichard M. 209
 Pitra J. B. 285
 Praechter K. 221, 280
 Preger Tr. 333, 373
 Puchner W. 2863x
 Puntoni V. 287
- Rácz St. 1501
 Reichmann S. 113
 Reiske I. I. 334
 Rochow I. 1525
 Rossi Taibbi G. 2093
 Rozemond K. 2581
- Sbordone Fr. 289, 369
 Schartau B. 2583
 Schick J. 250
 Schillbach E. 1533, 2855
 Schirò G. 298, 355, 2125
 Schmitt J. 99, 179, 296
 Schopenus L. 228
 Schreiner P. 294, 2124, 2728, 2748,
 2858, 2863
 Serruys D. 300
 Sjöberg L. O. 376
 Smith O. L. 2106
 Spadaro G. 2119, 2862x
 Strzygowski J. 174
- Tafel Th. 319
 Thiel (van) H. 2737
 Thomson M. H. 379
 Tièche E. 222
 Trapp E. 290, 2096, 2097, 2120
 Trumpf J. 1489x
- Vaillant A. 214
 Vasmer M. 258
 Verpeaux J. 349
 Vincent A. 2083, 2736
 Vitti E. 2864
 Vitti M. 56, 81, 1478
 Vogel K. 131, 1486
 Vogt A. 225, 335
- Wagner G. 15, 16, 79, 80, 110, 130,
 144, 152, 166, 194, 216, 238, 240,
 252, 274, 2091
 Wassilewsky B. 329, 367
 Weigl L. 325
- Zuretti C. O. 288

ΒΡΑΧΥΓΡΑΦΙΕΣ

Στους πίνακες που ακολουθούν συγκεντρώθηκαν βραχυγραφίες εκδόσεων κειμένων ή μελετημάτων και βραχυγραφίες ονομάτων μελετητών και εκδοτών, οι οποίες χρησιμοποιήθηκαν κατά τη σύνταξη των εννέα έως τώρα τόμων του Λεξικού. Οι αριθμοί που ακολουθούν τις βραχυγραφίες εκδοτικών ή άλλων δημοσιευμάτων παραπέμπουν στους σχετικούς βιβλιογραφικούς πίνακες των τόμων Α', Β', Ε', Σ', Ζ', Η' και Θ' του Λεξικού (γιατί ο Γ' και ο Δ' δεν περιέχουν βιβλιογραφία σε ειδικούς πίνακες). Επειδή η αρίθμηση των δημοσιευμάτων αυτών είναι συνεχής και ενιαία, προκειμένου για τους τόμους που περιέχουν βιβλιογραφία, κρίθηκε σκόπιμο να δοθεί ο παρακάτω πίνακας όπου παρέχεται η αντιστοιχία τόμου και βιβλιογραφικών αριθμών.

Τόμ.	Α'	αρ.	1 - 1460
»	Β'	»	1461 - 2040
»	Ε'	»	2041 - 2504
»	Σ'	»	2505 - 2580
»	Ζ'	»	2581 - 2726
»	Η'	»	2727 - 2845
»	Θ'	»	2846 - 3002

Α'. ΚΕΙΜΕΝΩΝ

α') με ελληνικό τίτλο

Αγαπ., Γεωπον.=2042	Αλφ.=115
Αγαπητ., Εις αγ. Δέμα=2041	Αλφ. καταν.=2091
Αγαπ., Νέος Παράδ.=2063	Αλφ. (Μογ.)=117
Αγν., Ποήμ.=155	Αλφ. (Μπουμπ.)=116
Αιν. άσμ.=359	Αλφ. ξεν.=119
Αιτωλ., Βοηβ.=5	Αλφ. (Πασχ.-Παπαδ.)=2090
Αιτωλ., Μ58.=3	Αμ. παράκλ.=120
Αιτωλ., Μ59. (Legr.)=2	Αναγν., Ημιάμβ.=2062
Αιτωλ., Ρίμ. Α. Καντ.=4	Αναγν., Στ. πολιτ.=6
Αιτωλ., Ρίμ. Μ. Καντ.=4	Ανακάλ.=121
Ακ. Αθ., Δημ. τραγ. Α'=2504	Ανάλ. Αθ.=122
Ακολ. Αρσεν.=2087	Άνθ. χαρ.=2092
Ακ. Σπαν.=112	Άνω Κομν.=Άνω Κομνηνή (B. Leib,
Αλεξ.=2098	Παρίσι 1937-1945)
Άλ. Κύπρ.=1485	Ανων., Ιστ. σχμ.=205
Αλλατ., Σύμβ. Αθην.=307	Αξυχ., Κάρολ. Ε'=7

- Απαρν.=123
 Αποκ. Θεοτ.=126
 Αποκ. Θεοτ. (Petr.)=125
 Απόκοπ.=57
 Απόκοπ.²=2582
 Απόκοπ. Επιλ. Γ' βλ. προπροηγούμε.
 Απολλών.=127
 Απολλών. (Wagn.)=130
 Αποφθ.=2188
 Αποφθ. πατέρ.=354
 Αρχιμπαύζογλου, Φωτίκος Βιβλ.=2160
 Αργυρ., Βάρν. Κ=8
 Αρέθ., Επιστ.=308
 Αρμεν., Εξάβ.=2043
 Αρμούρ.=132
 Αρσ., Κόπ. διατρ.=9
 'Αρχ. Μεγ. Β=118
 'Αρχ. Μεγ. Ρ=116
 'Ασμα διαρμ.=2729α
 'Ασμα Κύπρ.=135
 'Ασμα Μάλτ.=134
 'Ασμα πολ.=133
 'Ασμα σεισμ.=136
 Ασσίζ.=137
 Ατταλ.=Μιχ. Ατταλειάτης (έκδ. Βόννης)
 Αχέλ.=10
 Αχιλλ. (Haag) L=140
 Αχιλλ. L=139
 Αχιλλ. N=139
 Αχιλλ. O=138
 Αχμέτ, Ον.=309

 Βακτ. αρχιερ.=141
 Βακτ. αρχιερ. (Γκόνος)=2179
 Βάθθ.=143
 Βάλλερ., Επιστ.=1461
 Βεν.=1489
 Βεν. κείμ.=124
 Βεν. (Λάμπρ.)=164
 Βεντράμ., Γυν.=11
 Βεντράμ., Φιλ.=12
 Βησο., Επιστ.=13
 Βίος αγ. Ηλέκ=2093
 Βίος αγ. Κυπρ.=355
 Βίος αγ. Νικ.=147
 Βίος Λισώπ.=1487
 Βίος Αλ.=113

 Βίος Αλ.=2588
 Βίος Αλ.² (v. Thiel)=2737
 Βίος Αρχιεπ.=1519
 Βίος γέρ. V=250
 Βίος Δημ. Μοσχ.=148
 Βίος Ευθυμ. πατριάρχ.=1520
 Βίος Θεοδ. Συκ.=2094
 Βίος οσ. Αθην.=149
 Βλαστού, Επιστ.=1462
 Βλεμμ., Δούκ.=310
 Βλεμμ., Λάσκ.=311
 Βλεμμ., Ποίημ.=312
 Βοσκοπ.=150
 Βοσκοπ.²=2582
 Βουστρ.=14
 Βραχ. χρον.=2226
 Βοζ. Διάδ.=2106
 Βοζκάλ.=366
 Βοζ. σκωπτ. τραγ.=356

 Γαδ. διήγ.=151
 Γαδ. διήγ. (Wagn.)=152
 Γέν. Ρωμ.=242
 Γερκσ., 'Ετ. στ.=313
 Γερμ. Λοκρ. Γράμμ.=2044
 Γερμ., Ον.=314
 Γεωργ. Ακροπολ., Χρον. Συγγρ.=Γεωργίου Ακροπολίτου, Χρονική Συγγραφή (Α. Heisenberg, Λαίψα 1903)
 Γεωργηλ., Βελ.=15
 Γεωργηλ., Θαν.=17
 Γεωργηλ., Θαν. (Wagn.)=16
 Γεώργ. Μον.=323
 Γεωργ. Συνεχ.=315
 Γκόνου, Στ.=2045
 Γλουκά, Ανγκ.=18
 Γλουκά, Στ.=19
 Γλουκά, Στ. Β'=18
 Γράμμα κρ. διαλ.=101
 Γράμμακτα Μετεώρ.=2169
 Γρηγορίου, Βίος οσ. Ρωμ.βλ.=2046
 Γρυπάρη, Βοσκοπ. Αγγ.=2846
 Γυμν. Ρώμ.=153
 Γύπ.=105

 Δαμασκ., Λόγ. κεκοιμ. (μετάφρ.)=2617β
 Δαμασκ. Στουδ., Διάλ.=2076

- Δακτυλ. Στουδ., Φυσιολ. T=316
 Δακτύλ. Προσκυν.=2047
 Δαφ., Λόγ.=22
 Δαφ., Σωσ.=21
 Δημ. αινίγμ.=2095
 Δημ. φσμ.=351
 Δημ. Βοζ. φσμ.=359α
 Δημ. καίμ.=1488
 Δημ. ομιλ.=2113
 Διαθ. Αποτ.=2238
 Διαθ. Αλ.=393
 Διαθ. Ηγουμε. Μακεδρίας=1465
 Διαθ. Θεοδ. Σερ.=385
 Διαθ. Νίκων=388
 Διαθ. Νταρατζ.=389
 Διαθ. Πασχαλίν.=389
 Διακρούσ.=24
 Διακρούσ., Αφ.=2049
 Διακρούσ., Έπεροι=2049
 Διακρούσ., Πένθος=2048
 Διακρούσ., Στ.=2049
 Διδλ. Ευθυμ.=2096
 Δισσωρ.=1463
 Διδτ. Κυρ.=156
 Διγ.=1521
 Διγ. Α=160
 Διγ. Άνδρ.=159
 Διγ. κάβ.=361
 Διγ. Τρ.=157
 Διγ. Esc.=160
 Διγ. Gr.=161
 Διγ. (Hess.) Esc.=158
 Διγ. O=68
 Διγ. (Trapp) Esc.=2097
 Διγ. (Trapp) Gr. βλ. προηγούμε.
 Διγ. Ζ' βλ. προπροηγούμε.
 Διδ. Σολ. P=162
 Διήγ. Αγ. Σοφ.=163
 Διήγ. Αλ. FE=1489α
 Διήγ. Αλ. G=1490
 Διήγ. Αλ. V=114
 Διήγ. ανακρεθ.=1491
 Διήγ. Βελ.=1486α
 Διήγ. Βελ. (Cant.)=145
 Διήγ. Βελ. Neap.=2100
 Διήγ. εις τους κρασοπατέρας=2102
 Διήγ. εκρ. Θήρ.=165
 Διήγ. θύμ. αρχ. Μιχ.=1523
 Διήγ. μέρτ.=362
 Διήγ. παιδ.=166
 Διήγ. παιδ. (Tsionni)=2101
 Διήγ. πανωφ.=167
 Διήγ. πάλ. Θεοδ.=49
 Διήγ. Τωβήτ=1522
 Διήγ. ωραιότ.=168
 Δοκασαν.=317
 Δούκ.=25
 Δωρεά Μαρ. Παλαιολ.=169
 Δωρ. Μον.=26
 Δωρ. Μον. (Βαλ.)=34
 Δωρ. Μον. (Hopf)=27
 Εβρ. γλωσσ.=357
 Εβρ. ελεγ.=170
 Έγγρ. μιν. Φίλοσ.=1543
 Έγγρ. Σύρου=2184
 Εγκ. αγ. Δημ.=1492
 Εος Θεοτ.=281
 Εκαστόλ. M=176
 Έκθ. χρον.=171
 Εκλ. Αέντ.=363
 Εκλογής χειρόγρ.=2573
 Έκφρ. ξυλοκ.=172
 Ελλην. νόμ.=226
 Εζήγ. πέτρ.=234
 Επιθαλ. Ανδρ. Β'=174
 Επιστ. Αδελφ.=1493
 Επιστ. Βαγιαζ.=1524
 Επιστ. Ηγουμε.=1495
 Επιστ. Μουρ. Β' AB=77
 Επιστ. Μωάμ.=175
 Ερμον.=28
 Ερμον. (Μαυρ.)= 2847
 Ερωτόκρ.=39
 Ερωτόκρ.² =2060α
 Ερωτόκρ. (Αλεξ. Στ.)=2729
 Ερωτοπ.=176
 Ερωφ.=104
 Ευγέν.=56
 Ευγεν., Δρδσ.=29
 Ευγ. Ιωαννουλ.=306
 Ευγ. Ιωαννουλ., Επιστ.=2052
 Ευγ. Ιωαννουλ., Επιστ. (Γριτσόπ.)=2053
 Ευγ. Ιωαννουλ., Επιστ. (Παπατρ.)=2053α

Ερωτ. Ερωτοκρ.=Πίναξ του παρόντος βιβλίου του λεγομένου Ρωτόκριτου (Στ. Ξανθοσφιδης, Ερωτόκριτος, Ηράκλειο 1915, 763-73)

Εωστ.=Eustathii, Commentarii ad Homeri Iliadem pertinentes ad fidem codicis laurentiani editi, curavit Marchinus van der Valk, τόμ. Α'-Γ', Lugduni Batarorum 1971-1979

Εωστ., 'Αλ.=320

Εωστ., Opusc.=319

Ζήν.=177

Ζήν. (Μπομπ.)=1494

Ζήνου, Βατραχ.=2050

Ζήνου, Πιρόλ. Πένθ. Θαν.²=2051

Ζωγομ., Επιστ.=321

Ζωγγρ.=378

Ηπειρ.=365

Θάν. Μ. Καντ.= 2854

Θαύμα αγ. Νικολ. α'=2103

Θαύμα αγ. Νικολ. β'=2104

Θεματογραφία=2737α

Θεολ., Τζίρ.=32

Θεόφιλος Καμπανίας= 2848

Θεοφ., Χρον.=322

Θησ.=178

Θησ. (Foll.)=181

Θησ. (Morgan)=182

Θησ. (Schmitt)=179

Θρ. αλ.=189

Θρ. Θεοτ.=183

Θρ. Κύπρ. Κ=185

Θρ. Κύπρ. Μ=184

Θρ. Κύπρ. (Παπαδ. Θ.)=2738

Θρ. Κων/π. Β=192

Θρ. Κων/π. Βαρβ.=190

Θρ. Κων/π. Διδλ.=191

Θρ. Κων/π. Η=186

Θρ. Κων/π. (Mich.)=2105

Θρ. Κων/π. Πολλ.=188

Θρ. Κων/π. Ρ suppl.=187

Θρ. Παναγ.=1496

Θρ. πατρ.=193

Θυσ.²=196

Ιακ., Παραιν.=33

Ιατροσ.=198

Ιατροσ. κώδ.=197

Ιατροσφ.=364

Ιατροσφ. (Oikonomu)=2739

Ιερακος.=23

Ιερδθ. Αββ.=1

Ιμπ.=200

Ιμπ. (Lambr.)=1497

Ιμπ. (Legr.)=199

Ιντ. κρ. Θεάτρ.=201

Ισπαν. έγγρ. (Χασιώτης)=2334

Ιστ. Βατοπ.=142

Ιστ. Βλαχ.=50

Ιστ. Ηπειρ.=38

Ιστ. μακκρ. Μάρκο=2729α

Ιστορ. Αθήσθ= 2856

Ιστορ. Δεσποτών Ηπειρ.= 2876

Ιστ. πατρ.=203

Ιστ. πολιτ.=204

Ιωακ. Κύπρ.=35

Ιωάν. ιερ.=36

Ιωάσαφ. Στ. Νοταρ.= 2849

Ιων.=206

Κακή μάννα=207

Καλλίμ.=208

Καλλίμ. (Lambr.)=2107

Καλλίμ. (Richard)=209

Καλλιν., Βίος Υπατ.=2054

Καλορείτ., Περί ματ. βίου=2055

Καλορείτ., Στ.=2056

Καλοσ., Χαλκ.=324

Καλούδ., Προσκυν.=2057

Καματηρ., Εισαχ. αστρον.=325

Καμεν.=323

Καναν.=37

Καραβ.=173

Καραντην.=1464

Καρτάν., 'Ανθ.=326

Καρτάν., Διαθ.=2058

Κατάγγ. Χαρετόπ.=384

Κατά ζουράρη=2216

Κατάλ. οικον. συν.=2279

Κατάλοιπ. Λάμπρ.=381

Κατάλ. πατριρχ.=1526

Κατζ.=106

- Κάτης=210
 Κατσαίτ.=327
 Κ.Δ.=Καινὴ Διαθήκη
 Κεδρ.=328
 Κεῖμ. αγ. Δημ.=368
 Κεκ., Στρατ.=329
 Κιγάλα, Σύνοψις ιστοριῶν=2059
 Κίναμ.=330
 Κλήμ. λαίμ.=303
 Κολορ.=2360
 Κομν., Διδασκ. Δ=263
 Κομν., Διδασκ. Ι=263
 Κομνηνὴς Ἀνας Μετάρρ.=2741
 Κορων., Μπούας=41
 Κουράρ.=386
 Κρασσι.=284
 Κρ. Βαρλ. Ιωάν.=1151
 Κρ. δημ. τραγ.=358
 Κριτοπούλ., Γραμματ.=2060
 Κρ. συμβόλ.=392
 Κυνσο.=23
 Κυπρ. φσμ.=360
 Κυπρ. ερωτ.=211
 Κυπρ. χρ.=380
 Κυρὼλ., Επιστ.=1511
 Κύριλλ. Κων/π.=331
 Κυρὼλλου, Ρωσσο. περιγρ.=2061
 Κωδ.=333
 Κώδιξ Βιβλιοθήκης μονῆς Πάτμου=2366
 Κωδ., Παρεκβ.=332
 Κώδ. Σισανίου (Πανταζόπ.)=2262
 Κώδ. Χρονογρ.=302
 Κώδ. Χρονογρ. (Κοσμάς)=2592α
 Λατ. έγγρ. πατμ. αρχ.=2234
 Λαηλ. Παροικ.=212
 Λεξ.=213
 Λεξ. Μακεδ.=214
 Λέοντ., Αιν.=43
 Λέοντ., Αιν. (Κηός)=1888
 Λέοντ., Αποκ.=2065
 Λιβ. Esc.=217
 Λιβ. (Lamb.) N=217
 Λιβ. N=216
 Λιβ. P=215
 Λιβ. Sc.=217
 Λίμπον.=58
 Λόγ. νοθ.=367
 Λόγ. παρηγ. Ι=220
 Λόγ. παρηγ. Ο=219
 Λόγος ωφέλιμος=2108
 Λουκάνη, Ἄλ. Τροίης=2849α
 Λουκάνη, Ομηρ. Δ.=2850
 Μακρεμβ., Υσμ.=30
 Μανασσ., Αρίστ.=47
 Μανασσ., Αρίστ. (Mazal)=1466
 Μανασσ., Ποίημ. ηθ.=45
 Μανασσ., Χρον.=46
 Μανολ., Επιστ.=1467
 Μαρκάδ.=223
 Μάρκ., Βουλκ.=48
 Μαρτ. αγ. Αβερκ.=1530
 Μαρτύρ. αγ. Αιμιλ.=2110
 Μαρτύρ. αγ. Δημ.=368
 Μαρτύρ. αγ. Επιχ.=1527
 Μαρτύρ. αγ. Κοριακ.=1528
 Μαρτύρ. αγ. Λαυρεντ.=1531
 Μαρτύρ. αγ. Νικολ.=2109
 Μαρτύρ. αγ. Παύλης=1529
 Μαρτύρ. αγ. Προκοπ.=1532
 Μαρτύρ. αγ. Υπατ.=2111
 Μαρτύρ. αγ. Υπατ. (Halkin)=2112
 Ματθ. Μωρ., Ακ.=1468
 Μαυρικ., Στρατηγ.=1512
 Μαυρικ., Στρατηγ. (Denis)=2743α
 Μαχ.=51
 Μεσσερ. Κ., Λόγ.=1513
 Μεταξά, Επιστ.=1469
 Μηλ., Οδοιπ.=52
 Μικρ. χρον. Yale=2099
 Μιχ. ιερομ.=55
 Μορεζίν., Διαθ.=2730
 Μορεζίν., Κλινὴ Σόλων.=1470
 Μορεζίν., Λόγ.=2066
 Μόσχ.=337
 Μυστ.=225
 Μυστ. παθητ.=218
 Μ. Χρονογρ.=301
 Ναθαναήλ Μπέρτου, Ομιλία=2583
 Ναθαναήλ Μπέρτου, Στιχοπλ.=2730α
 Ναξ. έγγρ.=387
 Νελ., Λόγ. Νικοδ.=1514
 Νεκρ. βασιλ.=227

Νεκταρ., Επιτομ.=2068

Νεόφ. Έργλ.=60

Νικήτ. Χων.=344

Νομοκ.=1498

Νομοκριτ.=2857

Ντελλεκπ., Ερωτήμ.=2071

Ντελλεκπ., Λόγ. παρακλ.=2071

Ντελλεκπ., (Πάθη Χριστού)=2070

Ντελλεκπ., Στ. θρηνητ.=2071

Ντελλεκπ., Υπομν.=2070

Ξανθόπ. Νικηρ.=2072

Οδοκπ., Σέβερ.=1534

Ον.=371

Ον. Δανιήλ.=370

Ον. Νουηφ.=338

Ονάμ. πολ. Κων/π.=1500

Ον. (Παπαχρ.)=1499

Ορισμ. Μαμελ.=228

Ορισμ. Σινά=229

Ορνεοσ.=231

Ορνεοσ. αγρ.=230

Ουζούγασαν=2858

Ούφερ.=232

Παΐσ., Ιστ. Σινά=61

Παΐσ., Ιστ. Σινά (Βογιατζ.)=479

Πάλαιολ. Πελοπονν. (Λάμπρ.)=2225

Παλαμήςδ., Βοηβ.=62

Πάλλαδδ., Εγκ. Σινά=2073

Πανέρ.=63

Παντεχνό, Κυνηγ.=64

Πανέρ.=2084

Παρασπ., Βίρν. C=66

Παράφρ. Μανισσ.=224

Παράφρ. Μανισσ. (Tièche)=222

Παράφρ. Χων. (Νικήτ. Χων., Βόνν.)=344

Παρθεν., Γράμμ.=1471

Πάτρια Κων/π.=373

Π.Δ.=Παλιανά Διαθήκη, έκδ. Tischendorf

Πένθ. θαν.²=2114

Πένθ. θαν. D=786

Πένθ. θαν. K=786

Πένθ. θαν. (Knös) S=236

Πένθ. θαν. N=235

Πένθ. θαν. S=786

Πεντ.=237

Περί γέρ.=238

Περί διαίτης=2853

Περί Ιωσήφ=2859

Περί μεθόσου=2115

Περί ξεν. A=241

Περί ξεν. V=240

Περί πονηρ.=242x

Περί πραγματ.=242β

Πηγά M., Περί σοφ.=2731x

Πηγά, Χρυσοπ.=2732

Πικατ.=69

Πιστ. βοσκ.=243

Πλάτ., Όσα δει=70

Πλουσιχδ., Θρ. Θεοτ.=1472

Πλουσιχδ., Θρ. Θεοτ. (Βασιλείου)=2733

Π.Ν. Διαθ.=233

Π.Ν. Διαθ. (Μέγ.)=2861

Ποιήμ.=1501

Πώλ. Τρωάδ.=279

Πώλ. Τρωάδ. (Ηεπηθεομ.)=2077x και 2272x

Πώλ. Τρωάδ. (Πολ. Α.)=1502

Πολυδ.=Πολυδεύκης (Hetho, Λαψά 1900)

Πορτολ. A=373x

Πορτολ. B=374

Πορφυρογ., Έκθ.=335

Πορφυρογ., Έκθ. (Βόνν.)=334

Πορφυρογ., Προς Ρομην.=336

Πουλόλ.=245

Πουλόλ. Aθ.=246

Πουλόλ. Z=244

Πουλόλ. (Ταχβαρή)=2590

Πρακτ. επισκ. Κερκύλην.=1557

Πρέσβ. υπμ.=247

Πρόδρ.=76

Πρόδρ.=71

Πρόδρ., Ανέκδ. ποιήμ.=75

Πρόδρ., Δεστ.=72

Πρόδρ., Κητομομ.=1515

Πρόδρ., Ροδ.=73

Πρόδρ., Σεβ.=72

Πρόδρ., Στ. δεστ.=74

Προκόπ.=Προκόπιος (J. Haury, Λαψά 1905-1913)

Πρόλ. άγν. καμ.=249
Πρόλ. εις έπανον Κεφαλλην.=1503

Πρόλ. καμ.=248

Προσέλ.=2862

Προσκυν. Ιερουσ.=2591

Πρόστ. Ανδρ.=2728

Προφηγ.=1504

Πτωχολ. α.=2592

Πτωχολ. Α.=2592

Πτωχολ. Β.=2592

Πτωχολ. Ζ.=256

Πτωχολ. (Κεχ.) Ρ.=2592

Πτωχολ. Ν.=251

Πτωχολ. Ρ.=250

Πωρικ.=253

Πωρικ. Α.=254

Πωρικ. Απ.=254

Πωρικ. (Βεν.-Μαρκ.)=375

Πωρικ. Ρ.=253

Πωρικ. Σ.=253

Πωρικ. V.=252

Πωρικ. Ζ.=254

Ριμ. Απολλων.=128, 129

Ριμ. Βελ.=144

Ριμ. θαν.=255

Ριμ. κόρ.=257

Ροδινός (Βελ.)=2585

Ροδινός Νεόφ.=2069

Ροδολ.=1479

Ροδολ. (Μανούσ.)=93, 94

Ρωμανός=Sancti Romani Melodi Can-
tica, Α', Β' (Ρ. Maas και C. A. Try-
panis, Οξφόρδη 1963, 1969)

Ρωσσέρ.=2074

Σανγιν., Ονομ. μελών=340

Σατρι. ποιημ.=259

Σαχλ., Αφήγ.=78

Σαχλ. Α' (Wagn.) Μ=79

Σαχλ. Α' (Wagn.) ΡΜ=79

Σαχλ. Β' (Wagn.) Ρ=80

Σαχλ. Β' (Wagn.) ΡΜ=80

Σαχλ. Ν=81

Σεβέρ., Διτθ.=1474

Σεβέρ., Ενθόμ.=1473

Σεβέρ.-Μενολ., Επιστ.=1475

Σεβέρ., Σημειώμ.=2215

Σεβέρ., Τελ. Σημειώμ.=2734α

Σηθ, Τροφ.=341

Σημ. Δωρ. Τζικ.=385

Σηγίλλ. Κανοντ. Μακρ.=385

Σκιδέβ.=82

Σκλέντζα, Ποιήμ.=83

Σκούρ. Φ.=1476

Σουμμ., Παστ. φθ.=85

Σουμμ., Ρεμπλ.=84

Σούτσου, Έπαινος εις το κρασί=2075

Σορικν., Γραμμ.=342

Σορικν., Κωμωδ. Ricchi=1478

Σορικν., Παιδαγ.=1477

Σοφ. προσβ. Β.=250

Σπαν. Α.=266

Σπαν. Β.=266

Σπαν. (Ζώρ.) V=1505

Σπαν. (Αδάμπ.) Va=267

Σπαν. Μ=2116

Σπαν. (Μαυρ.) Ρ=260

Σπαν. Ο=264

Σπαν. Ρ=264

Σπαν. U.=265

Σπαν. V=262

Σπαν. V suppl.=264

Σπινός (Eideneier)=2513

Στ. Αδάρ.=272

Στάθ.=268

Στάθ. (Θάιτρο)=269

Στάθ. (Μανούσ.)=270

Στάθ. (Martini)=2117

Σταυριν.=86

Σταφ., Ιατροσ.=87

Στ. Βοεβ.=271

Στεφανός, Βιβλ. Στεφανοσ.=2852

Σταφ. Ιχνηλ.=376

Στιχοεργ.=1536

Στιχοεργ. μεταβούζ.=1507

Στιχοεργ. μεταβούζ.=1537

Στιχ. ωρακότ.=1506

Συμβέλ. Αρετ.=2187

Σύμβ. πίστ.=1508

Συμειών Ευχ.=2076α

Συμ. Μάγιστρ.=Συμειών Μάγιστρος (εκδ.
Βόννης)

Συναδ., Χρον.=65

- Συναδ., Χρον. (Καφταντζή)=2851
 Συναξ. αγ. Νικολ.=2118
 Συναξ. ασιαμ.=1535
 Συναξ. γαβ.=274
 Συναξ. γυν.=275
 Συναξ. γυν. (Spadaro)=2119
 Σινθήςκ. Καλλ.=391
 Σινθήςκ. Καλλ. (Μέρτζ.)=390
 Σόντ. βίος Ναούμ=2120
 Σφρ., Χρον. μ.=88
 Σωσ.=276

 Ταμωρλ.=194
 Τάξ. θυρ.=2863
 Τάξ. Πόρτ.=277
 Τζαμπλάκ.=89
 Τζάνε, Κατάν.=2731
 Τζάνε, Κρ. πάλ.=59
 Τζάνε, Κρ. πάλ. (Neneδ.)=2583α
 Τζάνε, Φυλλ. ψυχ.=2067
 Τζέτζη, Αλληγ. D.=Tzetzae Allego-
 riae Iliadis. Accedunt Pselli Alle-
 goriae curante Jo. Fr. Boissonade,
 Lutetiae 1851
 Τραγ. Αλφ.=2089
 Τραγ. Σόος.=377
 Τριβ., Ρε=90
 Τριβ., Ρε (Ζώρ.)=91
 Τριβ., Ταγιαπ.=90
 Τριγώνη, Προσκυν. Αγ. Όρους=2077
 Τρωικά=280
 Τσιρίγ., Επιστ.=1480
 Τωμ.-Παπαδάκη Α., Κρητ. έγγρ. Α'=
 2328

 Ύμν. Παναγ.=282

 Φαλιέρ., Ενόνπν.=95
 Φαλιέρ., Ενόνπν. (Schmitt)=99
 Φαλιέρ., Ενόνπν. (v. Gem.)=2080
 Φαλιέρ., Ενόνπν.²=2735
 Φαλιέρ., Θρ.=2079
 Φαλιέρ., Ιστ. Α=96
 Φαλιέρ., Ιστ. Ν=2078
 Φαλιέρ., Ιστ. V=97
 Φαλιέρ., Ιστ. (v. Gem.)=2080
 Φαλιέρ., Ιστ.²=2735
 Φαλιέρ., Λόγ.=95

 Φαλιέρ., Λόγ. (Bakk.-v. Gem.)=2510
 Φαλιέρ., Ρίμ. AN=95
 Φαλιέρ., Ρίμ. (Bakk.-v. Gem.)=2081
 Φαλιέρ., Ρίμ. L=98
 Φαλλίδ.,=195
 Φιάρ.=283
 Φιάρ. (Hess.)=1509
 Φορτσον.=100
 Φορτσον. (Vinc.)=2736
 Φυλλ. Αλ.=352
 Φυσολ.=285
 Φυσολ. B=287
 Φυσολ. (Kaim.)=2122
 Φυσολ. (Legr.)=286
 Φυσολ. M=339
 Φυσολ. (Offerm.) G=2121
 Φυσολ. (Offerm.) M=2121
 Φυσολ. (Shord.)=289
 Φυσολ. V=1409
 Φυσολ. (Zur.)=288
 Φυτολ. κείμ.=379

 Χειλά, Χρον.=102
 Χίκα, Επίγρ.=103
 Χίκα, Μοναδ.=103
 Χορτασμ., Ημερολ.=1481
 Χούμανου, Κοσμογ.=2085
 Χούμανου, Π.Δ.=109
 Χούμανου, Π.Δ. (Πολ. Α.)=108
 Χρησμ.=290
 Χρησμ. (Βέης)=291
 Χρησμ. (Λάμπρ.)=381
 Χριστ. διδασκ.=2123
 Χρον.=295
 Χρον. Αθ.=292
 Χρον. βασιλέων=2864
 Χρον. Γαλαξ.=318
 Χρον. Μον. I=383
 Χρον. Μον. K=382
 Χρον. Μον. T=382
 Χρον. Μορ. H=297
 Χρον. Μορ. P=296
 Χρον. Πασχ.=372
 Χρον. σουλτ.=299
 Χρον. σουλτ. προσθ.=1510
 Χρον. Στφ. Μην. B'=2124
 Χρον. Τόκων=2125

μδ'

Βραχυγραφίες κειμένων

Χρον. 1570=300	Ψάλλού, Στ. πολιτ. (Boisson.)=1517
Χρονολ. πίν. βασ.=304	Ψευδο-Γεωργηλ., 'Αλ. Κων/π.=111
Χρυσίου, Βίος Ιωάνν.=1516	Ψευδο-Γεωργηλ., 'Αλ. Κων/π. (Wagn.)=110
Χρόσιππ.=2086	Ψευδο-Δωρ.=2186
Χρυσόβ. Ανδρ. Β'=385	Ψευδο-Δωρ., Διον. Β'=348α
Χρυσόβ. του 1364=2497	Ψευδο-Κωδ., Ορθοκ.=349
Χωνιάτη, Παράφρ.=2865	Ψευδο-Συμ.=350
Ψάλλού, Δεισ.=346	Ψευδο-Σφρ.=1483
Ψάλλού, Ερμην. μερών σώμ.=348	Ψευδο-Χρυσοστ., Λόγ.=1518
Ψάλλού, Κοινολ.=347	
Ψάλλού, Στ. πολιτ.=345	Ωροσκ.=305

β') με ξένο τίτλο

Act. Dionys.=1566α	Hist. imp. (Rochow)=1525
Act. Esph.=2437	
Act. Kastam.=2694	Itinéraire=239
Act. Kutl.=2438	
Act. Lavr.=2440	Kret. Urk.=392α
Act. patr.=2434	
Act. Prot.=2459	Leonis Probl.=2064
Act. Xén.=2465	Lettres 1453=1562
Act. Xér.=2353	
Alexanderroman ^b =353	Metrol.=1533
	Metrol. ² =2855
Byz. Kleinchron.=2726 και 2743	Mevlânâ=273
	Miklos-Müller, Acta=2453
Ch. pop.=154	
Chron. brève=294	Notizb.=224
Chron. brève (Loen.)=294	
Chron. br. (Loen.)=293	Paysan rossignol=369
	Poém. hist.=1448
Divân=273	
Gesprächb.=258	Rebâb-nâmê=273
	Rechenb.=131
Hist. imp.=202	Rechenb. (Vog.)=1486

Β' ΜΕΛΕΤΗΤΩΝ ΚΑΙ ΜΕΛΕΤΗΜΑΤΩΝ

Στον πίνακα αυτόν καταγράφονται οι βραχυγραφίες των ονομάτων των μελετητών και ερμηνεύονται τα ονόματά τους αυτά καθ' αυτά, γιατί συχνά στα άρθρα γίνεται παραπομπή στο όνομα του μελετητή και στο (βραχυγραφημένο συνήθως) τίτλο του περιοδικού, όπου δημοσιεύτηκε η μελέτη του. Επίσης καταχωρίζονται οι βραχυγραφίες των αυτοτελών ερευνητικών δημοσιευμάτων (με βραχυγραφημένα τα ονόματα των μελετητών και τους τίτλους των δημοσιευμάτων τους). Για τα εκδοτικά δημοσιεύματα ισχύει η βραχυγραφία του κειμένου με πρωταγμένο ολόγραφο το όνομα του εκδότη. Επομένως για τα δημοσιεύματα αυτά δεν υπάρχει ανάγκη ιδιαίτερης βραχυγραφίας. Η ερμηνεία των εδώ βραχυγραφιών γίνεται έμμεσα με την παροχή του αύξοντος αριθμού με τον οποίο βρίσκεται καταχωρισμένη η μελέτη στον πίνακα βιβλιογραφίας μελετητών. Στον ίδιο αυτόν πίνακα παρέχονται και οι βραχυγραφίες των συλλογών και των ανθολογιών. Και οι βραχυγραφίες αυτές ερμηνεύονται έμμεσα, με παροχή δηλ. του αύξοντος αριθμού με τον οποίο κατατάσσεται η συλλογή ή η ανθολογία στο βιβλιογραφικό πίνακα συλλογών ή ανθολογιών.

Δημοσιεύματα που εκτείνονται σε εντελώς περιορισμένο αριθμό σελίδων και καταχωρίζονται σε περιοδικά που ανέχονται σε κλάδους που ελάχιστα συγγενεύουν ή δε συγγενεύουν καθόλου με τη μεσαιωνική ελληνική ή τη νεοελληνική φιλολογία δε βραχυγραφούνται. Η ενδεχόμενη στα δημοσιεύματα αυτά παραπομπή γίνεται με τη μνεία ολόκληρου του τίτλου του περιοδικού ή συντομογραφημένου κατά τρόπο έμμεσα κατανοητό.

Προκειμένου για εκτενέστερα δημοσιεύματα καταχωρισμένα σε περιοδικά μη εντελώς συγγενικά με το έργο μας, συντομογραφείται ο τίτλος τους ή και το όνομα του συγγραφέα των δημοσιευμάτων.

α') ε λ λ η ν ό γ λ ω σ σ α ν

Αλεξ. Στ.=Αλεξίου Στ.
Αλεξ. Στ., Ακριτ.=2594
Αλεξ. Στ., Γλωσσ. Μελετ.=2744α
Αλεξ. Στ., Κρ. Ανθολ.=1410
Αλεξ. Στ., Κρ. Ανθολ.²=2036
'Αμ.=Άμαντος Κ.
'Αμ., Γλωσσ. μελετ.=421
Αναγνωστ.=Αναγνωστόπουλος Γ.
Ανδρ.=Ανδριότης Ν.
Ανδρ., Σημασ.=441
Ανδρ., Σημασ. εξ.=443
Ανδρ., Φάρασ.=435
Αντωνιάδ.=Αντωνιάδης Σ.

Βαγιακ.=Βαγιακάκος Δ.
Βαλ., Ανθολ.=1411
Βισ367, Κοινστ. διοικ.=1584
Βλαχογ.=Βλαχογιάννης Γ.
Βογιατζ.=Βογιατζίδης Ι.
Βογιατζ., Γλώσσα 'Ανδρ.=1589
Βραν.=Βρανούσης Α.
Βραν. Ε., Β3. έγγρ. Πάτριου Α'=2749
Βραν., Ιστ. Ιωαννίν.=1592
Βρανούστη, Αγιολογ. Χριστοδ.=1591

Γαβριλάς, Σίκιν.=1593
Γενναδ., Πηγηοτρ.=486

Γεωργικ.=Γεωργικός Δ.
Γεωργίου Χρ., Γλωσσ. ιδ. Καστορ.=
2176
Γεννουδέλλης, Ιδιωμ. λ. δάν.=2749β
Γεννουδέλλης Γ., Ιδιωμάρι=2878
Γλωσσ. πραγμ. Κύπρ.=2561

Δειν.=Δεινός Στ.
Δεκαβ.=Δεκαβάλλας Α.
Δένδ.=Δένδρας Μ.
Δημητριάδης, Εβλ. Τσαλ.=2182
Δραγ.=Δραγυμάς Στ.

Ευγγελ., Ιστ. θεάτρ. Κερκύρην.=1599

Ζαγαν., Φαρμ. φυτά=525
Ζακωθ., ΒΙ=Δ. Ζακωθηνός, Βυζαντινή
Ιστορία, 324-1071, Αθήνα 1972
Ζαχαρ.=Ζαχαριάδου Ε.
Ζαχαρ., Χρον. σουλτ.=1600
Ζέπ.=Ζέπος Π.
Ζώρ.=Ζώρας Γ.
Ζώρ., Βοζ. ποίησ.=1414
Ζώρ., Περί την 'Αλ. Κων/π.=1417

Θαβώρ.=Θαβώρης Α.
Θαβώρ., Ουσιαστ.=1606
Θαβώρ., Προσδιορ. ημερον.=536
Θουχ., Διαθ.=1418
Θωμοπούλου, Τοπων.=537

Κακρ.=Κακριδής Ι.
Καλιτσ.=Καλιτσουάνκης Ι.
Καλιτσ., θωροί=1611
Καλιτσ., Μαγικ. παπ.=1611
Καλλέρ.=Καλλέρης Ι.
Καλογερά, Ηχοπ. λεί.=2610α
Καρχγ., Βοζ. διπλ.=1613
Καρχγ., Βοζ. διπλ.²=2195
Καρχγιάνη, Διγενής=2527
Καρνικώλας Σ., Γλωσσ. Σύμης=2198
Καρνικώλα Σ. και Αλ., Παροιμ. Σύμ.=
2759
Καρατζ.=Καρατζός Στ.
Καρατζ., Υποκυρ. Κύμης=554
Καρολ.=Καρολίδης Π.

Κατσουρ.=Κατσουράς Α.
Καψ.=Καψομένος Στ.
Κεχ.=Κεχαγιόγλου Γ.
Κονόμ., Ζακωθ. λαζιό.=2207
Κοντοσπούλου, Γλωσσολογ. κρητ.=
1620
Κοραή, 'Ατ.=578
Κοραή, Λαζιό. σημ.=579
Κουγ.=Κουγέας Σ.
Κουκ.=Κουκούλες Φ.
Κουκ., ΒΒΠ=633
Κουκ., Ελλην. πάτερ.=588
Κουκ., Ευστ. Γραμμ.=626
Κουκ., Ευστ. Λογογρ.=623
Κουκ., Παρατηρ. παπύρ.=587
Κουκ., Παροιμ. Χρυσοστ.=1623
Κρεκούκια, Προγν. καιρού=655
Κριαρ.=Κρεαράς Ε.
Κριαρ., Βοζ. υπ. μυθ.=1421
Κριάρη, Κρ. φση.=357α
Κριαρ., Μελετήμ. Ερωτοκρ.=670
Κυριακ.=Κυριακίδης Στ.
Κυριακ., Δηγ. Ακρ.=710
Κυριακ.-Νέστ., Υφαντά=718
Κωστούλα Δ., Αγάπ. Αλάνδ.=2910

Λάζαρης, Λευκαδ.=2223
Λάμπρ.=Λάμπρος Σπ.
Λαμψ.=Λαμψίδης Ο.
Λορεντζ.=Λορεντζάτος Π.
Λουκάτ.=Λουκάτος Δ.
Λουκόπ., Αιτωλ.=742
Λουκόπ., Γεωργ.=746
Λουκόπ., Νεοελλ. μυθολ.=747
Λουκόπ., Πατριδία=743
Λουκόπ., Ποιμ.=745
Λουκόπ., Πώς υφάνον...=744
Λορεντζ.=Λορεντζάτος Π.

Μανάρη, Τυπ.=2236
Μανούα.=Μανούσκακας Μ.
Μανούα., Ανέκδ. πατρ. γράμμ.=1550
Μαυρ., Εκλ. Α'=1424
Μέγ.=Μέγας Γ.
Μενάρδ.=Μενάρδος Σ.
Μενάρδ., Γλωσσ. μελ.=1655
Μενάρδ., Τοπων. μελ.=2244

Μηλιαρ.=Μηλιαράκης Α.
 Μητσάκη, Αχίλλ.=780
 Μητσάκη, Εμψυχόν ύμωρ, 1983=2924
 Μιχαηλ.-Νουάρ. Γ.=Μιχαηλίδης-Νουάρης
 Γ.
 Μπαμπιν., Υποκορ.=1665
 Μπόγκα, Γλωσσ. Ηπειρου=2617α
 Μπουμπ.=Μπουμπουλίδης Φ.
 Μπουμπ., Μτχ. νεοέλλ.=783
 Μυστακ., Έλλην, Γραμμάς=1670

Ξανθ.=Ξανθοειδής Στ.
 Ξανθ., Μελετ.=2781

Οικονομ.=Οικονομίδης Δ.

Παγκ., Ιδίωμ. Κρ.=2257
 Παντ.=Παντελίδης Χρ.
 Παντ., Φωνητ. Κύπρ.=837
 Παπαγ.=Παπαγεωργίου Π.
 Παπαγ., Δημ. ελλην.=844
 Παπαρηγοράκης, Ξέν. λέξ.=847
 Παπαδ. Α.=Παπαδόπουλος Α.
 Παπαδημ. Γ.=Παπαδημητρίου Γ.
 Παπαδημ. Σ.=Παπαδημητρίου Σ.
 Παπαδημ., Ψάρα=2263
 Παπαδ. Θ.=Παπαδόπουλος Θ.
 Παπαδ.-Κερ.=Παπαδόπουλος-Καραμυός
 Α.
 Παπαδόπουλος, Πρόλ. [Βαγιακ., Μα-
 νιάται Α'] =2852
 Πασχ., Τοπων. Άνδρ.=1698
 Πεζόπ.=Πεζόπουλος Γ.
 Πετρόπ.=Πετρόπουλος Δ.
 Πιλαβάκης, Κυπρ. Τοπ.=2288
 Πιλαβάκης, Πέρασμα=1704
 Πολ. Α.=Πολίτης Α.
 Πολ. Α., Κρ. ποιησ.=1426
 Πολ. Α., Κρ. ποιησ.=2503
 Πολ. Α., Μετά Άλ.=1426
 Πολ. Α., Μετά Άλ.=2503
 Πολ. Α., Πρίν Άλ.=1426
 Πολ. Α., Πρίν Άλ.=2503
 Πολ. Ν.=Πολίτης Ν.
 Πολ. Ν., Λαογρ. Σύμμ.=1716
 Πολ. Ν., Παροιμ.=915
 Πρωτοπ.-Μπουμπ., Θέατρ. Ζακ.=1717

Ρήγας, Σκαθ. πολιτ.=1718
 Ρούσσ., Λεξιλ.=2296

Σάθ., Έλλην. Ανέκδ.=1427
 Σάθ., ΜΒ=1428, 1429, 1430
 Σακ., Κυπρ.=1432
 Σβαρνόπ., Γλωσσ. Βερ.=2297
 Σβος.=Σβωρώνος Ν.
 Σεγδίτσ, Λατιν. γλωσσ. ναυτ.=1722
 Σεγδίτσ, Ναυτ. όροι=932
 Σετάτ., Ετυμ. σημασ.=1723
 Σκουβαρά, Δυστομολ.=935
 Σκουβαρά, Οικονομ.=2301
 Σπαραδ.=Σπαραδέκης Γ.
 Σταυρίδου, Συνάντ. Συμ.=Α. Σταυρίδου-
 Ζαφράκη, Η συνάντηση Συμείων και
 Νικολάου Μυστικού (Αόγουστος 913)
 στα πλαίσια του Βυζαντινοβουλγαρικού
 ανταγωνισμού, Θεσσαλονίκη 1972
 Σταφανίδ.=Σταφανίδης Μ.
 Συμμεων., Τόκκ.=2305
 Σφουρ., Πληρώμ.=1737

Τζάρτζ.=Τζάρτζακος Α.
 Τομπκίδ., Ιδίωμ. Θάσ.=1743
 Τουρτόγλου, Φων. και αποζήμ.=2306
 Τριαντ.=Τριανταφυλλίδης Μ.
 Τριαντ., Άπ.=976
 Τριαντ., Νεοέλλ. γραμμ.=974
 Τριαντ., Ξενηλ.=973
 Τσιτσέλη, Γλωσσάρ. Κεφαλλ.=2637
 Τσολ.=Τσολάκης Ε.
 Τσοπ.=Τσοπανάκης Α.
 Τσοπ., Γλώτται=1751
 Τσοπ., Διερ. αντ.=1750
 Τσοπ., Κονή-ροδ. ιδίωμ.=1749
 Τσουδερ., Ορολογ.=1756
 Τοιμ.=Τοιμαδάκης Ν.
 Τοιμ., Σύλλαβ.=1759

Φάβ.=Φάβης Β.
 Φαρμακ., Γλωσσάρ.=2908
 Φιλ.=Φιλήντας Μ.
 Φιλ., Γλωσσονγ.=1011
 Φόρης, Πίν. επιρρ.=1771
 Φουρ.=Φουρίκης Π.
 Φραγκάκι, Ορολογ. φωτ.=2333

Χαριτων.=Χαριτωανίδης X.
 Χαριτων., Δόγ. εις Καραήν=2960
 Χατζ.=Χατζηγεωργίου K.
 Χατζ., Διασπ.=1777
 Χατζ., Διπλωματ.=1778α
 Χατζηγιακ., Δημιώδη A'=2560
 Χατζιδ.=Χατζιδάκης Γ.
 Χατζιδ., Ακαδημ. αναγν.=1085

Χατζιδ., Γλωσσ. έρ. A'=2807
 Χατζιδ., Γλωσσ. έρ. B'=2643α
 Χατζιδ., Γλωσσ. μελ.=1051
 Χατζιδ., MNE=1054
 Χατζ., Ξέν. στοιχ.=1026

Ψάλλτ.=Ψάλλτης Στ.
 Ψυχ.=Ψυχάρης Γ.

β) ξενόγλωσσων

Aerts, Periphr.=1783
 Ahrweiler, Byz. et mer.=2344
 Ahrweiler, Études=2345
 Alex. M., The ritual lament=2346
 Amantos, Suffixe=1114
 Andr.=Andriotis
 Antoniadis, Langue byz.=1788
 Apostolopoulos, Καλλίμ.=2961
 Atsalos, Term.=2350

 Bakker, Imper.=1119
 Bakker, Pronomen=2351
 Bán.=Bănescu
 Bartelink, Jeux de mots=1793
 Bastav, Ordo portae=277
 Beaudouin, Dial. Chypr.=1121
 Beschewl.=Beschewliev
 Beševl.=Beševliev
 Beševl., Protobulg. Inschr.=1129
 Beševl., Spätgr. Spätlat. Inschr.=1130
 Beševl., Theophan.=1798
 Bibliogr. Hellén.=1450, 1451
 Bischoff-Beck, Glossar=1799
 Bissinger, αράγας=1800
 Bjerkelund, σπαρχαλώα=1801
 Blanken, Dial. Cargèse=1802
 Blanken, Grecs d. Cargèse=1131α
 Böhlig, Untersuch. Sprachg.=1132
 Bompaire, Remarques=1133
 Burg., Infin.=1134
 Buturas, Kap.=1135

 Caratz.=Caratzas St.
 Caratz., Orig. dial. néo-gr.=1141

Caratz., Tzac.=2356
 Conomis, Hesych.=N. Conomis, Hesychiana (Miscellanea Critica, griechischer Teil., Dt. Akad. d. Wiss., Leipzig 1964, 27-35)
 Cortelazzo, Influsso=1816
 Coutelle, Gregh.=2359

 Dawk.=Dawkins R. M.
 Dawk., Modern Gr.=1146
 Debrunner, Nachklass. Griech.=1152
 Del.=Delatte A.
 Dieterich., Spor.=1158
 Dieterich, Unters. gr. Spr.=1154
 Dölger, Beiträge=2367
 Dölger-Karayann., Byz. Urk.=1827
 Dölger, Lachen=1164
 Dölger, Παρξασ.=2368
 Dölger, Περίτρον=1166
 Dölger, Regesten=1824
 Dölger, Schatzk.=1163
 Dölger, Φύλακος=1825

Eidencier, Ghost-Words=2369
 Eidencier, Tabuwörter=1177α

Failler, Déposition Calliste 1re=2816
 Foll., Libri greci=1840
 Foy, Lauts.=1179

Georgac.=Georgacas D.
 Georgac., Ichthyological=2662
 Georgac.-McDonald, Names of Peloponn.=1847

Georgac., Names of Const.=1843
 Georgac., The -ιτο- Suffixes=2816γ
 Grégoire, Caballus=1194
 Guillou, Act. S. Maria=1854

Hadjioannou, Beginning of Cypr. Dial.=1212

Hahn, Latein. Spr.=1213

Hammerich, Misunderst.=1214

Hanna, Textkrit. Bem.=1215

Hartmann, Wiedergabe türk. Nam.=1216

Hatzid.=Hatzidakis G.

Hatzid., ἀγγελος=1221

Hatzid., Einleit.=1218

Heisenb.=Heisenberg A.

Heldr.-Μηλιαρ.=1101

Hendrickx B., Θεσμοί=2342

Henrich, Κλητ.-γεν. ex -o=2644

Hess.=Hesseling D.-C.

Hess., Dante nella lett. neocell.=1231

Hess., Mots mar.=1226

Hohlwein, Terms techn.=1234

Hurmuz., Documente=E. Hurmuzaki,
 Documente privitoare la Istoria
 Românilor, Βουκουρεστιν.

Impellizzeri, Dig. Akz.=1236

Irmsch., Μωρην Θάλ.=1867

Irmsch., Τριβ., Ποίημ.=1442

Kahane-Bremner, Gloss. portol.=2975

Kahane, Christian etym.=1875

Kahane, Elem. ital.=1872

Kahane, Graeca et Romanica A'=2673

Kahane, Graeco-rom. etym.=1879

Kahane, Graeco-rom. etym. III=2419

Kahane, Italian Loan-Words=1246

Kahane, Ital. Marinewört.=1873

Kahane-Pietrangeli, Egypt. pap.=1880

Kahane, Rom.-etym.=1877

Kahane, Sclavus=1251

Kahane, Sprache=2568

Kahane-Tietze, Lingua Franca=1253

Kalits., Erkl. Eust.=1256

Kalits., Gramm.=1257

Kalits., Lesenotiz.=1255

Kaps.=Kapsomenakis, Kapsomenos St.

Kaps., Vorunters.=1258

Kretschmer, Lesb. Dial.=1267

Kriar.=Kriaras E.

Kriar., Diglossie=1275

Krumb.=Krumbacher K.

Krumb., Handschr. d. Dig.=1281

Krumb., Sprichw.=1279

Kyriak.=Kyriakidis St.

Lambr., Coll.=1287

Langkavel, Bot. sp. Gr.=1288

Laurent, Regestes=2434

Legr.=Legrand E.

Legr., BGV=1449

Legr., BH=1450, 1451

Lemerle, Premier human.=2439

Lemerle, Saint Athanase=1900

Lietz., Gr. Pap.=1292

Lindenburg, Turkse woorden=1904

Linnér, Hist. Pallad.=1293

Ljungvik, Adverbia=1905

Ljungvik, Syntax spätgr. Volksspr.=1294

Lorentz., Miscell. gr.=1906

Lurier, Chron. Mer.=1297

Maidhof, Rückwanderer=1299

Mand., Stud. gr. lang.=2444

Martini, Stathis=2445

Marzullo, Hesych.=1908

Meinersmann, Latein. Wört.=1912

Mentzou, «ἔξω»=1914

Merc. S.-G.=Mercati S.-G.

Merc. S.-G., Coll. Byz.=2448

Merc. S.-G., Suida-Suda=1915

Meyer, NS=1307

Meyer, Rom. im Kypr.=1916, 2687

Migne, P. G.=Migne, Patrologia Graeca

Mihăescu, Inf. grec.=1919

Mihăescu, Termes=1920

Mihevč-Gabroveč, Contrib. sémasiol.=1922

Mihevč-Gabroveč, Syntaxe - Moschos=1923

Miklosich, Slav. Elem.=1924

- Miklosich, Türk. Elem.=1311
 Mirambel, Évolut. verbe=1926
 Mitsakis, Romanos=1318
 Mohrmann, Innov. sémant.=1929
 Mor.=Moravcsik G.
 Mor., Ελλην. πειρα. Βάρε.=1453
 Mor., Byzantinot.=1319
 Mor., «Hunde»=1931
 Moritz, Zunamen II=2455
 Murnu, Rum. Lehnw.=1322

 Nourney, Lat. Ital.=1324

 Oikonomidès, Act. Dionys.=1566a
 Oikonomidès, Act. Kastam.=2694
 Ostrog., Féod. byz.=2457
 Ostrog., Problèmes=2458

 Panzer, Futurum=1936
 Papademetriou, Σχέδ. μόν. =1938-9
 Papadim.=Papadimitriu S.
 Papadopoulos, Monum. litt. popul.=
 2697
 Pern.=Pernot H.
 Pern., D'Homère=1330
 Pern., Ét. linguist.=1334
 Pern., Ét. littér. gr.=1329
 Pern., Recherch. Évang.=1333
 Pertusi A., Akritai=2463
 Pezop., Adnot. med. gr.=1337
 Piccitto, Formule greche=1947
 Pol. L., Digenis=1948, 2703
 Pol. N., Mond=1340
 Psalt., Gramm.=1346
 Psich.=Psichari J.
 Psich., Essais=1347
 Psich., Ét. de philol.=1950
 Psich., Qu. tr.=1350

 Raderm., Neutest. Gramm.=1352
 Rödel, Chalkok.-Kritob.=1353
 Rotolo, Libistro=1354
 Russo, Gheorg. Etol.=1356
 Russo, St. ist. gr.-rom.=2704
 Russo, St. și crit.=2470
 Rydbeck, Fachprosa=1962

 Scazzoso, Pseudo-Dionigi=1964
 Schilb., Byz. Metrol.=1966
 Schirò, Agiografia=1970
 Schirò, δριμότης=1968
 Schmitt, ρυζικόν=1971
 Seel, Physiol.=1975
 Sirat, Mots d'emprunt=1976
 Soloviev, Russie=1977
 Spadaro, Battaglia=1978
 Spadaro, Fonti Florio=1979
 Stepski v.-Dol., Phrantz.=1991
 Stryker, Protev. Jacq.=1375
 Stüwe, Franz. Lehnwört.=1992

 Tabachovitz, Études sur le grec=1379
 Tabachovitz, Theophan.=1994
 Tagliavini, Venezia=1382
 Thumb, Germ. im Neugr.=1997
 Thumb, Gr. Spr. Hellen.=1386
 Thumb, Handbuch=1998
 Triand., Lehnw.=1393
 Tsop., Echi classici=2998

 Vaniček, Fremdw.=1395
 Vayacacos, Noms de famille¹=2020
 Vayacacos, Noms de famille²=2021
 Veloudis, Alexander=2022
 v. Gem.=A. F. van Gemert
 Viscidi, Prestiti latini=1401
 Vogeser, Spr. Heilingenl.=1402

 Wagn., Carm.=1456
 Wagn., Med. Gr. Texts=1457
 Wagn., Trois poèm.=1458
 Weierholt, Malalas=2030
 Wifstrand, αιώτα=2032
 Wilson, Byz. Prose=N. Wilson, An
 anthology of byzantine prose, Bepe-
 λησ-Néz Yόπη, 1971
 Wolf, Spr. Malal.=1404

 Zakyth., Desp.=2498
 Ziebarth, Griech. Text.=1405
 Zilliacus, Kampf Weltspr.=1407
 Zucker, αὐθέντης=2035x

Γ' ΠΕΡΙΟΔΙΚΩΝ, ΤΙΜΗΤΙΚΩΝ ΤΟΜΩΝ ΚΑΙ ΠΡΑΚΤΙΚΩΝ ΑΚΑΔΗΜΙΩΝ ΚΑΙ ΣΤΝΕΔΡΙΩΝ

Στον πίνακα αυτόν ερμηνεύονται οι βραχυγραφίες των τίτλων περιοδικών, τιμητικών και πρακτικών Ακαδημιών. Για βιβλιογραφικά στοιχεία σχετικά με περιοδικά και τιμητικούς τόμους παραπέμπεται ο αναγνώστης στους οικείους βιβλιογραφικούς πίνακες. Οι βραχυγραφίες περιοδικών, συλλογών, ανθολογιών, κλπ., που ισχύουν για τα άρθρα, χρησιμοποιούνται και στους βιβλιογραφικούς πίνακες των καμμένων και των μελετητών.

α') σε ελληνική γλώσσα

ΑΕΜ=Αρχαίον Εσβοϊκών Μελετών
Αθ.=Αθηνά
ΑΘΛΓΘ=Αρχαίον του θρακικού λαογραφικού και γλωσσικού θησαυρού
Αμάλθ.=Αμάλθεια, τριμηνιαίον ιστορικών λαογραφικών περιοδικόν της Ιστορικής-λαογραφικής Εταιρείας νομού Ασσηβίου (Άγ. Νικόλαος Κρήτης)
Αντιχάρ. Ανδρ.=Αντιχάρεισμα στον καθηγητή Ν. Π. Ανδριώτη
ΑΠ=Αρχαίον Πόντου
Αφ. Αμ.=Αφιέρωμα εις Κ. Ι. Άμαντον
Αφ. Καρτζά=Αντίχρη. Αφιέρωμα στον καθηγητή Σταμάτη Καρτζά
Αφ. Α. Πολ.=Αφιέρωμα στον καθηγητή Λίνο Πολίτη
Αφ. Τριαντ.=Αφιέρωμα στη μνήμη του Μανόλη Τριανταφυλλίδη
Αφ. Χατζιδ.=Αφιέρωμα εις Γ. Ν. Χατζιδάκιον
Βοζαντ.=Βοζαντινά
Γρηγ. Παλ.=Γρηγόριος Παλαμάς
ΔΑΕ Καρκ.=Δελτίον Αναγνωστικής Εταιρείας Καρκούρας
Δελτ. Ιον. Ακαδ.=Δελτίον Ιονίου Ακαδημίας
ΔΙΕΕΕ=Δελτίον της Ιστορικής και Εθνολογικής Εταιρείας της Ελλάδος

ΔΧρ.ΑΕ=Δελτίον Χριστιανικής Αρχαιολογικής Εταιρείας
Δωδεκαν.=Δωδεκανησιακά
Δωδεκαν. Αρχ.=Δωδεκανησιακόν Αρχαίον
Δωδεκαν. Χρον.=Δωδεκανησιακά Χρονικά
Δωδώνη=Δωδώνη, Επιστημονική Επετηρίς Φιλοσοφικής Σχολής Παν/μίου Ιωαννίνων
ΕΑΙΕΔ=Επετηρίς Αρχαίου Ιστορίας Ελληνικού Δικαίου
ΕΓΔΣΗΘ=Επετηρίς Γεωπον. και Δασολ. Σχολής Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης
ΕΕΒΕ=Επετηρίς Εταιρείας Βυζαντινών Σπουδών
ΕΕΗΔ.Μ=Επετηρίς Εταιρείας Ηλεκτικών Μελετών
ΕΕΚΣ=Επετηρίς Εταιρείας Κρητικών Σπουδών
ΕΕΚυκλ.Μ=Επετηρίς Εταιρείας Κυκλαδικών Μελετών
ΕΕΠ=Επιστημονική Επετηρίς. Εθνικόν Πανεπιστήμιον
ΕΕΣτερεολλ.Μ=Επιστημονική Επετηρίς Στερεοελλαδικών Μελετών
ΕΕΣΝΟΕΠ=Επιστημονική Επετηρίς Σχολής Νομικών και Οικονομικών

Επιστημῶν Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης
 ΕΕΦΕΠΑ=Επιστημονική Επετηρίς Φιλοσοφικής Σχολῆς Πανεπιστημίου Αθηνῶν
 ΕΕΦΕΠΘ=Επιστημονική Επετηρίς Φιλοσοφικής Σχολῆς Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης
 ΕΕΦΣΠΚ=Αριόδον, Επιστημονική Επετηρίδα Φιλοσοφικής Σχολῆς του Παν/μίου Κρήτης
 Εικοσιπεντ. Κόντου=Εικοσιπενταετηρίς της καθήγησης Κωνσταντίνου Σ. Κόντου
 ΕΚΕΙΕΔ=Επετηρίς του Κέντρου ερεύνης της Ιστορίας του Ελληνικού Δικαίου
 ΕΛΑ=Επετηρίς του Λογογραφικού Αρχείου
 Ελλην.=Ελληνικά
 Ελλην. Δημ.=Ελληνική Δημοκρατία
 ΕΜΑ=Επετηρίς Μεσαιωνικού Αρχείου
 Επετ. Κύπρ.=Επετηρίς (Κέντρον Επιστημονικών Ερευνών), Λευκωσία
 Επετ. Παρνασσ.=Επετηρίς Παρνασσού
 Επιθ. ελληνιστ. πνευμ. επικ.=Επιθεώρησης ελληνιστικής πνευματικής επικοινωνίας
 Ερην.=Ο Ερηνιστής
 ΗΜΕ=Ημερησίον Μεγάλης Ελλάδος
 Ηπειρ. Χρον.=Ηπειρωτικά Χρονικά
 Θησαυρ.=Θησαυρίσματα
 Θρακ.=Θρακικά
 Κκκρ., Μελέτ. άρθρ.=Ι. Θ. Κακριδή, Μελέτες και άρθρα
 Κρητολ.=Κρητολογία
 Κρ. Λαός=Κρητικός Λαός
 Κρ. Μελ.=Κρητικά Μελέται
 Κρ. Πρωτοχρ.=Κρητική Πρωτοχρονιά
 Κρ. Χρ.=Κρητικά Χρονικά
 Κυπρ. Γρ.=Κυπριακά Γράμματα
 Κυπρ. Σπ.=Κυπριακά Σπονδαί
 Κυπρ. Χρ.=Κυπριακά Χρονικά
 ΛΑ=Λεξικογραφικόν Αρχεῖον
 Λαογρ.=Λαογραφία
 ΛΔ=Λεξικογραφικόν Δελτίον
 Μαντατορ.=Μαντατοφόρος
 ΜΒ=Σόφκ, Μεσαιωνική Βιβλιοθήκη
 Μνήμ. Αρ.=Ες μνήμην Κ. Αριάντου

Μνημ. Αντωνιάδης=Μνημόσυνον Σοφίας Αντωνιάδης
 Μνήμ. Λάμπρ.=Ες μνήμην Σπ. Λάμπρου
 Μνήμ. Ζώρα=Τμητικός τόμος εις μνήμην Γεωργίου Θ. Ζώρα
 ΝΕ=Νέος Ελληνομήμων
 Νεοελλ. Αρχ.=Νεοελληνικόν Αρχεῖον
 Ν. Εστ.=Νέα Εστία
 Ξένον Π. Ζέπου=Ξένον, Festschrift für Pan. J. Zepos
 Ορθόδ. Παρ.=Ορθόδοξος Παρουσία
 Παναθην.=Παναθήναια
 Παρνασσ.=Παρνασσός
 Πελοπονν.=Πελοποννησιακά
 Πετρ. Α' ΔΚρ.Σ.=Πεπραγμένα Α' Διεθνούς Κρητολογικου Συνεδρίου
 Πετρ. Β' ΔΚρ.Σ.=Πεπραγμένα Β' Διεθνούς Κρητολογικου Συνεδρίου
 Πετρ. Γ' ΔΚρ.Σ.=Πεπραγμένα Γ' Διεθνούς Κρητολογικου Συνεδρίου
 Πετρ. Δ' ΔΚρ.Σ.=Πεπραγμένα Δ' Διεθνούς Κρητολογικου Συνεδρίου
 Πετρ. Θ' ΔΒΣ=Πεπραγμένα Θ' Διεθνούς Βυζαντινολογικου Συνεδρίου Θεσσαλονίκης
 Πετρ. ΙΒ' ΔΒΣ=Πεπραγμένα ΙΒ' Διεθνούς Βυζαντινολογικου Συνεδρίου
 Πετρ. ΙΔ' ΔΒΣ=Actes du XIV Congrès International des études byzantines, Bucarest, 6-12 Septembre 1971, III, 1976
 Πνευματ. Κύπρ.=Πνευματική Κύπρος
 Ποντ. Φύλλ.=Ποντιακά Φύλλα
 Πραγμ. Ακ. Αθ.=Πραγματεία Ακαδημίας Αθηνῶν
 Πρακτ. Ακ. Αθ.=Πρακτικά Ακαδημίας Αθηνῶν
 Πρακτ. Α' Κυπρ. Σ.=Πρακτικά Α' Κυπριολογικου Συνεδριου Γ' β'
 Πρακτ. Α' Παν. Σ.=Πρακτικά Α' Πανινου Συνεδριου
 Πρακτ. Γ' Παν. Σ.=Πρακτικά Γ' Πανινου Συνεδριου
 Προσφ. Κυρικ.=Προσφορά εις Στεφανα Κυριακίδη
 Σύμμ.=Σύμμεκτα Εθνικου Ιδρύματος Ερευνών ΕΠΕ

Τεσσαρακ. Κόντου=Τεσσαρακονταετής
της καθ'ημέρας Κωνσταντίνου Σ. Κόν-
του
ΦΩτρα. Τιμητ. Καψ.=ΦΩτρα. Τιμητικός
τόμος Σ. Γ. Καψαμένου

Χαρυστ. Ορλάνδ.=Χαρυστήριον εις Α.
Κ. Ορλάνδου
Χιακ. Χρον.=Χιακά Χρονικά
Χρ. Κρ.=Χριστιανική Κρήτη
Χρον. Πόντ.=Χρονικά του Πόντου

β' σε ξένη γλώσσα

AAEEG=Annuaire de l'Association
pour l'encouragement des études
grecques en France

Act. XIe Congr. onomast.=Actes du
XIe Congrès International des Scien-
ces onomastiques

AIPhHOS=Annuaire de l'Institut de
philologie et d'histoire orientales
et slaves

BCH=Bulletin de correspondance hel-
lénique

Berichte z. XI. Intern. Byz.-Kongr.=
Berichte zum XI. Internationalen
Byzantinisten-Kongress, Μόναχο 1958

BF=Byzantinische Forschungen

B-NJ=Byzantinisch - neugriechische
Jahrbücher

BSI=Büzzantinoslavica

Bull.Soc.Lingu.=Bulletin de la Société
de Linguistique de Paris

Byz.=Byzantion

Byzantinobulg.=Byzantinobulgarica

Byz.-Met.=Byzantina-Metabyzantina

BZ=Byzantinische Zeitschrift

Cah. Inst. M-A. (Univ. Copenhagen)=
Université de Copenhagen, Cahiers
de l'Institut du moyen-âge grec et
latin, Κορυζέγγη 1969-71 κτ.

Corp. Haml.=Corpus Hamleticum

DOP=Dumbarton Oaks Papers

Egypt. Philol. Közl.=Egyetemes Phi-
kologiai Közlöny

EO=Echos d'Orient

Festschr. Kretschmer=Festschrift für
Universitäts-Professor Hofrat Dr.
Paul Kretschmer

Fol. neohell.=Folia neohellenica

IF=Indogermanische Forschungen

IF Anzg.=Anzeiger für Indogermani-
sche Sprach- und Altertumskunde.
Beiblatt zu den Indogermanischen
Forschungen

Ill.Class.St.=Illinois Classical Studies
Istit. Orient. Nap.=Istituto Orientale
di Napoli

JÖB=Jahrbuch der Österreichischen
Byzantinistik

JÖBG=Jahrbuch der Österreichischen
Byzantinischen Gesellschaft

Mél. Diehl=Mélanges Charles Diehl

Mél. Dujcev=Byzance et les Slaves.
Études de civilisation, Association
des Amis des études archéologiques

Mél. Ed. Delobéque=Mélanges Eduard
Delobéque

Mél. Kern=Mélanges Kern

Mél. Merlier=Mélanges offerts à Oc-
tave et Melpo Merlier

Misc. G. Merc.=Miscellanea Giovanni
Mercati

Misc. Rossi=Byzantino-Sicula II, Mi-
scellanea... in memoria di Giuseppe
Rossi Taibbi

Mitteil. Sem. Or. Spr.=Mitteilungen
des Seminars für orientalische Spra-
chen

OCP=Orientalia Christiana Periodica

Philol. Suppl.=Philologus, Supple-
mentband

Philol. Woch.=Philologische Wochen-
schrift

PNL=Probleme der neugriechischen
Literatur

Polych.=Polychordia, Festschrift Fr.
Dölger (Byz. Forschungen 1-3, 1966-
68)

Polychron. Dölger=Polychronion, Festschrift Fr. Dölger
 REB=Revue des études byzantines
 REG=Revue des études grecques
 RES-EE=Revue des études sud-est européennes
 Rev. Intern. d'Onom.=Revue Internationale d'Onomastique
 Rhein. Museum f. Philol.=Rheinisches Museum für Philologie
 Rom. Philol.=Romance Philology
 RSBN=Rivista di studi bizantini e neoellenici
 RSBS=Rivista di Studi Bizantini e Slavi
 SB=Studi bizantini
 SBN=Studi bizantini e neoellenici
 Sic. Gymn.=Siculorum Gymnasium
 SIFC=Studi italiani di filologia classica

Sill. biz.=Silloge byzantine in onore di Silvio Giuseppe Mercati
 S-OF=Süd-Ost Forschungen
 Star. Živ.=Starina živaja
 St. Byz. Neohell. Neerl.=Studia byzantina et neohellenica neerlandica
 St. ist. gr.-rom.=Studii istorice greco-romane
 TAPA=Transactions of the American Philological Association
 Trav. et Mém.=Travaux et Mémoires
 Viz. Vrem.=Vizantijskij Vremennik
 Zeitschr. f. Balkanol.=Zeitschrift für Balkanologie
 Zeitschr. f. rom. Philol.=Zeitschrift für romanische Philologie
 Zeitschr. f. vergleich. Sprachforsch.=Zeitschrift für vergleichende Sprachforschung

Δ'. ΛΕΞΙΚΩΝ

α') ελληνόγλωσσων

Ανδρ., Λεξ.=Ν. Π. Ανδριώτη, Ετυμολογικό Λεξικό της κοινής νεοελληνικής Βλαστού, Σπών.=Π. Βλαστού, Συνώνυμα και συγγενικά, Αθήνα 1931

Βλάχ., Λεξ.=Γερασίμου Βλάχου, Θησαυρός της εγκυκλοπαιδικής βάσεως τετραγλωσσος Γενναδ., Λεξ.=Π. Γ. Γενναδίου, Λεξικόν φυτολογικόν

Δαγκίτσης, Λεξ.=Κ. Δαγκίτσης, Ετυμολογικό Λεξικό της νεοελληνικής Δημητράκ., Δ. Δημητράκου, Μέγα Λεξικόν όλης της ελληνικής γλώσσας

Ζώνη, Λεξ. Ζακ.=Α. Χ. Ζώνη, Λεξικόν φυτολογικόν και ιστορικόν Ζακόνθου Ζωναρ., Ioannis Zonarae Lexicon, editio I. A. H. Tittmann, τόμ. 1-2, Λαύρα 1808, ανατ. 'Αμστερνταμ 1967

Ησίχ., Hesychii Alexandrini Lexicon (εκδ. Κ. Latte)

Θρησκ. και ηθ. εγκυκλοπ.=Θρησκευτική και ηθική εγκυκλοπαιδεία, τόμ. 1-12, Αθήνα 1962-8

ΙΑ=Ακαδημία Αθηνών, Λεξικόν της ελληνικής γλώσσας. Α': Ιστορικόν Λεξικόν της νέας ελληνικής

Κουμαν., Συναγ.=Στ. Κουμανούδη, Συνα-

γωγή λέξεων αθησαυρίστων Κουμαν., Συναγ. v. λέξ.=Στ. Κουμανούδη, Συναγωγή νέων λέξεων

Λοικά, Γλωσσάρ.=Γ. Λοικάς, Γλωσσάριον

Παπαδ. Α., Λεξ.=Α. Α. Παπαδοπούλου, Ιστορικόν Λεξικόν της ποντιακής διαλέκτου

Πάπ., Λαρ., Γεν. Εγκυκλοπ.=Πάπυρος-Λαρούς, Γενική Παγκόσμιος Εγκυκλοπαιδεία μετά πλήρους λεξικού της ελληνικής γλώσσας

Πασπ., Γλωσσ.=Α. Γ. Πασπάτη, Το χιακόν γλωσσάριον

Πρωτας Λεξ.=Λεξικόν της ελληνικής γλώσσας, επιμελεία Γεωργ. Ζευγώλη, έκδοσις «Πρωτας»

Πρωτας Λεξ. Συμπλ.=«Πρωτας» Λεξικόν της νέας ελληνικής γλώσσας ορθογραφικόν και ερμηνευτικόν. Συμπλήρωμα Σοΐδα=Suida Lexicon (εκδ. Α. Adler)

Σταματ.=Ι. Σταματάκου, Λεξικόν της νέας ελληνικής γλώσσας

Στεφ., Θησ., βλ. Steph., Θησ.

Φωτ., Λεξ.=Photii Patriarchae Lexicon

β') ξενόγλωσσων

Andr., Lex.=Nikolaos Andriotis, Lexicon der Archaismen in neugriechischen Dialekten

Bauer, Wört.=W. Bauer, Griechisch-deutsches Wörterbuch zu den Schriften des Neuen Testaments

Boerio=G. Boerio, Dizionario del dialetto veneziano

Chantraine, Dict. étym.=Pierre Chantraine, Dictionnaire étymologique de la langue grecque. Histoire des mots Devoto, Diz. etim.=G. Devoto, Avvia-

- mento alla etimologia italiana
- Du Cange=Du Cange, Glossarium ad scriptores mediae et infimae graecitatis
- Frisk, Wört.=H. Frisk, Griechisches etymologisches Wörterbuch
- Garz., Diz.=Dizionario Garzanti della lingua italiana
- Germ.=G. Germano, Vocabolario italiano e greco
- Gr. d'Hauterive, Dictionn.=R. Grand-saignes d'Hauterive, Dictionnaire d'ancien français, moyen age et renaissance
- Greim., Dictionn.=A. J. Greimas, Dictionnaire de l'ancien français jusqu'au milieu du XIVe siècle, Παρίσι 1968
- Lampe, Lex.=G. W. H. Lampe, A Patristic Greek Lexicon
- L-S=H. G. Liddell και R. Scott, A Greek-English Lexicon
- L-S Κων/νίδη=H. G. Liddell και R. Scott, Μέγα Λεξικόν της ελληνικής γλώσσας, μετάφρ. Ζ. Μόσχου, επιμέλεια Μ. Κωνσταντινίδη
- L-S Suppl.=H. G. Liddell, R. Scott και H. S. Jones, Greek-English Lexicon, A Supplement
- L-S Συμπλ.=H. G. Liddell και R. Scott, Συμπλήρωμα του Μεγάλου Λεξικού της ελλην. γλώσσας
- Meursius=Glossarium graecobarbarum
- Niermeyer, Med. Lat. Lex.=J. F. Niermeyer, Mediae Latinitatis Lexicon minus
- Peek, Lex. Nonn.=W. Peek, Lexicon zu den Dionysiaka des Nonnos, Hildesheim 1968 κκ.
- Preisigke - Kiessling=F. Preisigke - E. Kiessling, Wörterbuch der griechischen Papyrusurkunden
- Rohlf, Diz. topon.=G. Rohlf, Dizionario toponomastico e onomastico della Calabria, Παρέννα 1974
- Rohlf, Et. Wört.=G. Rohlf, Etymologisches Wörterbuch der unteritalienischen Gräzität
- Segditsas, Naut. Dict.=P. Segditsas, Elsevier's Nautical Dictionary, τόμ. 2, 'Αεροπλαντα, Λονδίνο, Νέα Υόρκη 1966
- Shipp=G. P. Shipp, Modern Greek Evidence for the Ancient Greek Vocabulary
- Somav.=A. da Somavera, Θησαυρός της ρωμαϊκής και της φραγκικής γλώσσας
- Sophocl.=E. A. Sophocles, Greek Lexicon of the Roman and Byzantine Periods
- Steph., Θησ.=H. Stephanus, Θησαυρός της ελληνικής γλώσσας

Ε'. ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΩΝ ΚΑΙ ΑΛΛΩΝ ΛΕΞΙΚΟΓΡΑΦΙΚΩΝ
ΟΡΩΝ ΚΑΙ ΛΕΞΕΩΝ

ἀ.—άρθρο του Λεξικού
ἀγν. ετυμ.—άγνωστη ετυμολογία
ἀ. γρ.—άλλη γραφή
αι.—αιώνιας
αιτ.—αιτιολογικός
αιτιατ.—αιτιατική πτώση
ἀκλ.—ἀκλιτος
αμάρτ.—αμάρτυρος
αμτβ.—αμετάβητος
αναβιβ.—αναβιβασμός
αναγκ. αίτ.—αναγκαστικό αίτιο
ανάγν.—ανάγνωση
ανγκ.—αναγκώνισηση
αναλογ.—αναλογία, αναλογικός
ανάτ.—ανάτυπο
αναφορ.—αναφορικός
ανέκδ.—ανέκδοτος
αντιθ.—αντιθέτος
αντικ.—αντικείμενο
αντιμετάθ.—αντιμετάθεση
αντων.—αντωνυμία
αόρ.—αόριστος
αοριστολ.—αοριστολογικός
'Απ.—'Απαντα
απ.—απαντά
απαρέμφ.—απαρέμφατο
απόλ.—απόλυτος
απορημ.—απορηματικός
απόσπ.—απόσπασμα
απρόσ.—απρόσωπο
αρ.—αριθμός
αραβ.—αραβικός
αραβοτουρκ.—αραβοτουρκικός
αραμ.—αραμαϊκός
αριθμ.—αριθμητικός
άρν.—άρνηση
αρνητ.—αρνητικός

αρσ.—αρσενικός
αρχ.—αρχαίος
αρχαϊκ.—αρχαϊκός
ἀσχ.—ἀσχετος
αυτ.—αυτόθι
αχρον.—αχρονολόγητος
βενετ.—βενετικός
βιβλιοκρ.—βιβλιοκρισία
βλ.—βλέπε
βλάχ.—βλάχικος
βραχυλογ.—βραχυλογικός
βυζ.—βυζαντινός
γὰλλ.—γαλλικός
γεν.—γενική πτώση
γενικ.—γενικότερον
γεσμ.—γεσμητικός
γεωγρ.—γεωγραφικός
γλωσσ.—γλωσσικός
Γλωσσάρι.—Γλωσσάριο
γρ.—γράφε, γραφή
γραμμ.—γραμματικός
δεικτ.—δεικτικός
δευτερκλ.—δευτερόκλιτος
δευτεροπρόσ.—δευτεροπρόσωπος
δήλ.—δήλωση
δηλ.—δηλαδή
δημ.—δημοτικός
διάβ.—διάβαζε
διάγρ.—διάγραψε
διέφ.—διέφορος
διόρθ.—διόρθωσε
διωρθώσ.—διωρθώσαμε
δίστ.—δίσταχο
διωθολγγ.—διωθολγγισμός
δοτ.—δοτική πτώση
έγγρ.—έγγραφο
εθν.—εθνικός

εικασ.=εικασία
 ειρων.=ειρωνικώς
 έκδ.=έκδοση
 εκδ.=εκδόσεις, εκδότης, εκδίδει
 εκκλ.=εκκλησιαστικώς
 ελλειπτ.=ελλειπτικός
 ελλην.=ελληνικός
 εμπρόθ. προσδιορ.=εμπρόθετος προσδιο-
 ρισμός
 εν.=ενικός
 έναρθρ.=έναρθρος
 ενδεχομ.=ενδεχομένως
 ενδοικστ.=ενδοικστικός
 ενεργ.=ενεργητικός
 ενεστ.=ενεστώτας
 ενθύμ.=ενθύμηση
 ενν.=εννοείται
 επεξηγ.=επεξηγηματικός, -ώς
 επεξηγ.=επεξηγήση
 επιγρ.=επιγραφή
 επίδρ.=επίδραση
 επιθ.=επιθετο
 επιθετ.=επιθετικός
 Επιλ.=Επιλογος
 επίρρ.=επίρρημα
 επιρρ.=επιρρηματικός, -ώς
 επιστ.=επιστολή
 επιτ.=επιτατικός, -ώς
 επιφ.=επιφώνημα
 επόμ.=επόμενος
 επών.=επώνυμο
 επων.=επωνυμία
 ερωτ.=ερωτηματικός, -ώς
 ασφαλμ.=ασφαλμένος, -α
 ετυμ.=ετυμολογία
 ετυμολ.=ετυμολογικό τμήμα άρθρου
 ευκτ.=ευκτική
 ηθ.=ηθικός
 θ.=θέμα
 θεολ.=θεολογικός όρος
 θετ.=θετικός
 θηλ.=θηλυκός
 θρησκ.=θρησκευτικός
 ιδιάζ. χρ.=ιδιάζουσα χρήση
 ιδιώμ.=ιδιωμάτι
 ιδιομ.=ιδιοματικός, -ώς
 Ιντ.=Ιντερμέδιο

ιταλ.=ιταλικός
 κ.=κάτι
 κ.ά.=και άλλα
 κ.α.=και αλλαχού
 κ.π.=κάπου, -ον, κλπ.
 κατάλ.=κατάληξη
 καταφ.=καταφατικός
 κατηγ.=κατηγορούμενο
 κε.=και εξής
 κεφ.=κεφάλαιο
 κλ.=κλίση
 κλητ.=κλητική
 κοιν.=κοινός, -ώς
 κοινόςτ.=κοινότατο
 κ.π.α.=και πολλαχού αλλαχού
 κρητ. κ.=κρητικά κείμενα
 κρετ. υπ.=κρητικό υπόμνημα
 κτητ.=κτητικός, κτητικά
 κ.τ.ό.=και τα όμοια
 κυριολ.=κυριολεκτικός
 κύρ. όνομ.=κύριο όνομα
 κώδ.=κώδικας
 λ.=λέξη, λήμμα
 λαθκ.=λαθικός
 λατ.=λατινικός
 λόγ.=λόγιος
 μεγεθ.=μεγεθυντικός
 μέλλ.=μέλλοντας
 μέσ.=μέσος
 μεσν.=μεσαιωνικός
 μεταπλ.=μεταπλάσμος
 μεταφ.=μεταφορικώς
 μετρ. αν.=μετρική ανάγκη
 μετων.=μετωνυμικώς
 μόρ.=μόριο
 μετβ.=μεταβατικός
 μετγν.=μεταγενέστερος
 μετζ.=μεταξύ
 μετχ.=μετοχή, μετοχικός
 νκστ.=νκαυτικός όρος
 νεοελλ.=νεοελληνικός
 νομ.=νομικός όρος
 όνομ.=όνομα
 ονομ.=ονομαστική
 ονοματοπ.=ονοματοποιία
 ό.π.=όπου παραπάνω
 οριστ.=οριστική

ουδ.=ουδέτερο
 ουσ.=ουσιαστικό
 ουσιαστικοποιημένος
 παθητ.=παθητικός
 παλαιογρ.=παλαιογραφικός
 παλαιός.=παλαιότερος
 παπυρ.=παπυρικό κείμενο
 παράγ.=παράγωγο
 παραγ.=παραγωγή
 παραθ.=παραθετικό
 παρακλυσμα.=παρακλυσματικός
 παράλ.=παράλειψη, παράλειψη
 παραλ.=παραλείπεται, -ονται
 παράλλ.=παράλληλος
 παραπ.=παραπομπή, παραπεμπτικός
 παράφρ.=παράφραση
 παρφατ.=παρφατικός
 παρεκτεταμ.=παρεκτεταμένος
 παρετυμ.=παρετυμολογία
 παρκ.=παρκαίμενος
 παραιν.=παραινέσις
 πβ.=πρόβαλε
 πιθ.=πιθανός
 πληθ.=πληθυντικός
 ποιητ. αίτ.=ποιητικό αίτιο
 πολλ.=πολλαχού
 προχημ.=πρωματολογικός
 προβηγμ.=προβηγμάνος
 προέλ.=προέλευση
 προηγ.=προηγούμενος
 πρόθ.=πρόθεση
 προθετ.=πρόθετικός
 προκ.=προκειμένος
 πρόσ.=πρόσωπο
 πρόσθ.=πρόσθεσε
 προστ.=προστακτική
 προσφών.=προσφώνηση
 προσωποπ.=προσωποποίηση
 πρότ.=πρότεινε
 προφ.=προφανής, προφανός
 πρωτόκλ.=πρωτόκλητος
 ρ.=ρήμα
 ρηματ.=ρηματικός
 ρεισ.=ρεισικός
 σ.=σελίδα
 σήμ.=σήμα
 σχμ.=σημείωση

σημσ.=σημασία
 σημασιολ.=σημασιολογικό τμήμα άρθρου
 σημερ.=σημερινός
 σπανός.=σπανότατο, -τα
 στ.=στίχος
 στερ.=στερητικός
 συγγ.=συγγενικός
 συγκ.=συγκοπή
 συγκριτ.=συγκριτικός
 συμπερσμη.=συμπερσμητικός
 συμφ.=συμφωνός
 συν.=συνήθως
 σύνδ.=σύνδεσμος
 συνεκδ.=συνεκδοχή, συνεκδοχική
 συνεκφ.=συνεκφορά
 συνελόστ.=συνελόστατος
 σύνθ.=σύνθεση
 συνθ.=συνθετικός
 συνίζ.=συνίζηση
 σύντ.=σύνταξη
 συνών.=συνώνυμο
 σύστ.=σύστημα
 συχμ.=συχνά
 συχνός.=συχνότατο, -τα
 σχ.=σχήμα
 σχετ.=σχετικός
 σχηματ.=σχηματισμός, σχηματίζεται
 σχόλ.=σχόλιο
 Σχολ.=Σχολιαστής
 τ.=τόπος
 τέχμ.=τέχνος, τέχνη
 τίτλ.=τίτλος
 τόμ.=τόμος
 τοπ.=τοπικός
 τοπων.=τοπωνύμιο
 τουρκ.=τουρκικός
 τραγ.=τραγούδι
 τριτόκλ.=τριτόκλητος
 τριτοπρόσ.=τριτοπρόσωπος
 τροπ.=τροπικός
 τσακων.=τσακωνικός
 τυπογρ.=τυπογραφικός
 τυπολ.=τυπολογικό τμήμα άρθρου
 υβριστ.=υβριστικός
 υπερθ.=υπερθετικός
 Υπόθ.=Υπόθεση
 υποθ.=υποθετικός

Βραχυγραφίες όρων, κλπ.

υποκ.=υποκείμενο
 υποκορ.=υποκοριστικό
 υποστ.=υποστατική
 υποτιμ.=υποτιμητικός
 φρ.=φράση
 Χορ.=Χορικός

Χρ.=χρήση
 Χρον.=χρονικός
 Χφ=χειρόγραφο
 Χφφ=χειρόγραφα
 Χ·Χρον.=χωρίς χρονολογία

ΕΙΔΙΚΟΤΕΡΕΣ ΟΔΗΓΙΕΣ ΓΙΑ ΤΗ ΧΡΗΣΗ ΤΟΥ ΛΕΞΙΚΟΥ

Ουδέτερο επιθέτου με χρήση ουσιαστικού καταρχήν μας απασχολεί σε ιδιαίτερη παράγραφο του άρθρου του επιθέτου. Συγκροτείται ιδιαίτερο λήμμα με το ουδέτερο του επιθέτου αν το τελευταίο αυτό χρησιμοποιείται περισσότερο ως ουσιαστικό παρά ως επίθετο σε ουδέτερο γένος.

Μετοχές παρακειμένου που είναι σύνθετες λέξεις σχηματισμένες χωρίς πιθανώς να έχει υπάρξει αντίστοιχος ενωστιακός τύπος (λ.χ. αγοραμαζωμένος), όπως και μετοχές παρακειμένου που δεν ανάγονται σε ενωστά (λ.χ. μυαλωμένος) αποτελούν χωριστά λήμματα.

Στην περίπτωση που ένας τύπος αιτιατικής ή πορίστου δεν ανάγεται χωρίς διαταγμό σε ορισμένη ονομαστική ή σε ορισμένο ενωστότα (αρχαιστικός ή νεωτεριστικός τύπος), σημειώνονται στη θέση του λήμματος και ο αρχαιστικός και ο νεωτεριστικός τύπος της ονομαστικής ή του ενωστά (λ.χ. αθή-αθήας).

Σε ορισμένες ιδιόζυγες περιπτώσεις κοντά στους άλλους τύπους του ουσιαστικού παρέχονται στο τυπολογικό τμήμα του άρθρου οι ιδιότυπες πτώσεις. Ανάλογο συμβαίνει προκειμένου για χρόνους ρημάτων για τους οποίους η αναγωγή σε ορισμένο ενωστότα δεν είναι βέβαιη.

Ο αραβικός αριθμός που τίθεται ως εκθέτης δίπλα σε όνομα εκδότης ή βραχυγραφίας δηλώνει τον αριθμό της έκδοσης.

Προκειμένου για πεζό κείμενο, αν αριθμούνται οι γραμμές των σελίδων στην έκδοση, η παραπομπή γίνεται στη σελίδα και στη γραμμή της σελίδας. Υπάρχουν όμως και περιπτώσεις όπου ο πρώτος αραβικός αριθμός δηλώνει τον αριθμό της παραγράφου ή του ποιήματος μέσα στην έκδοση και ο δεύτερος (που σημειώνεται ως εκθέτης) τη σειρά ή το στίχο μέσα στο ποίημα (περίπτωση «Κυπριακών ερωτικών ποιημάτων» κ.ά.).

Καμιά φορά πριν από τη μετὰ των αριθμών της παραπομπής σημειώνεται με γράμματα του λατινικού αλφαβήτου ή με άλλη βραχυγραφία η παραλλαγή ή το χειρόγραφο του κειμένου για το οποίο πρόκειται.

Με γράμματα του ελληνικού αλφαβήτου που συνοδεύονται με το σημείο της οξείας σημειώνονται τμήματα πεζού έργου ή πράξεις θεατρικού κειμένου. Με λατινικούς εξάλλου αριθμούς δηλώνονται κεφάλαια της μετάφρασης της «Πεντατεύχου» ή και άλλων κειμένων. Ο αραβικός αριθμός που ενδεχομένως ακολουθεί δηλώνει τη θέση του στίχου μέσα στο κεφάλαιο. Καμιά φορά για ευκολία του αναγνώστη (περίπτωση του κειμένου του «Πιστικού βοσκού», έκδ. Ιωαννίου) η παραπομπή γίνεται σύμφωνα με τον τρόπο που ο εκδότης δηλώνει τα τμήματα του έργου. Άλλοτε πάλι προκειμένου για πεζό κείμενο μετά τη δήλωση της σελίδας ακολουθεί ένδειξη με γράμματα του ελληνικού αλφαβήτου που υπάρχει στη σελίδα προς την οποία γίνεται η παραπομπή.

Κατά την παραπομπή σε αυτοτελές δημοσίευμα ερευνητή, που αποτελείται από τόμους περισσότερους από ένα, χρησιμοποιούνται και εδώ τα γράμματα του ελληνικού αλφαβήτου με το σημείο της οξείας, για να δηλωθεί ο αριθμός του τόμου. Κατά την παραπομπή σε πραγ-

ματεία δημοσιευμένη σε περιοδικό δεν αναφέρεται ο τίτλος της πραγματείας, αλλά (βραχυγραφημένο, αν είναι η περίπτωση) το όνομα του ερευνητή και (βραχυγραφημένος πάλι, αν είναι η περίπτωση) ο τίτλος του περιοδικού.

Λέξεις που απαντούν για πρώτη φορά σε σχολιαστή ή σε επιγραφή δεν παίρνουν χαρακτηρισμό (αρχ. ή μην.), αλλά δηλώνεται ότι η λέξη απαντά σε σχολιαστή ή σε επιγραφή.

Προκειμένου για περαπομπή σε γλωσσικές παρατηρήσεις ή σχόλια του εκδότη ενός κειμένου χρησιμοποιείται και για το εκδοτικό δημοσίευμα η βραχυγραφία του κειμένου, αλλά με προταγμένο ολόγραφο το όνομα του εκδότη (π.χ. Ξανθουδίδη [Ερωτόκρ.]).

Η αλλαγή στίχου στο παράθεμα δηλώνεται με αισθητή τυπογραφική αραίωση ανάμεσα στους δύο στίχους.

Όταν μιας αρχαίας λέξης υπάρχουν νεότεροι τύποι, όχι όμως και νεότερες σημασίες, το άρθρο δεν έχει σημασιολογικό τμήμα.

Χωρία που διορθώνονται σε ειδική πραγματεία καταγράφονται σύμφωνα με τη διάρθωση, εφόσον είναι βέβαιη ή πιθανή σε παρένθεση, αμέσως μετά τη λέξη του παραθέματος που διορθώνεται, σημειώνεται η εσφαλμένη διαφορετική γραφή του εκδότη και αμέσως κατόπιν βραχυγραφημένη η βιβλιογραφική ένδειξη για τη διάρθωση. Προκειμένου για εσφαλμένη γραφή που απαντά σε έκδοση κειμένου που κατά κύριο λόγο τη χρησιμοποιούμε στο Λεξικό, εκτός του ότι χρησιμοποιείται στο οικείο άρθρο η γνήσια γραφή, καταρτίζεται και λήμμα με την εσφαλμένη γραφή ή τη λέξη στην οποία θα μπορούσε να αναχθεί (εσφαλμένα βέβαια) η γραφή αυτή και με παραπομπή στην έκδοση που την παρέχει, καθώς και με μνεία της γνήσιας γραφής που πρέπει να δεχτούμε στο κείμενο.

Για τη διάρθωση των τριών τμημάτων του κάθε άρθρου παραπέμπεται ο αναγνώστης σε όσα σημειώθηκαν στα προλεγόμενα του τόμου Α', σ. ιδ', ιε', ις', καθώς και των τόμων Δ', σ. ιε' κε. και Ε', σ. ιθ'.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ ΤΟΥ ΤΟΜΟΥ

ΠΙΝΑΚΑΣ ΣΥΝΕΡΓΑΤΩΝ	Σελίδα ζ'
ΠΡΟΛΟΓΟΜΕΝΑ	θ'
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ	ιδ'
Α'. Κειμένων:	
α') επώνυμων	ιδ'
β') ανώνυμων	ιε'
Β'. Μελετητών και μελετημάτων:	
α') ελληνόγλωσσων	ιζ'
β') ξενόγλωσσων	κα'
Γ'. Συλλογέων και ανθολόγων	λ'
Δ'. Λεξικών	λ'
Ε'. Τιμητικών τόμων	λα'
Σ'. Πεπραγμένων συνεδρίων	λα'
Ζ'. Παράρτημα: Πίνακας εκδοτών κειμένων που χρησιμοποιήθηκαν κατά τη σύνταξη των εννέα τόμων του Λεξικού	λβ'

ΒΡΑΧΥΓΡΑΦΙΕΣ

Α'. Κειμένων:	
α') με ελληνικό τίτλο	λς'
β') με ξένο τίτλο	μδ'
Β'. Μελετητών και μελετημάτων:	
α') ελληνόγλωσσων	με'
β') ξενόγλωσσων	μγ'
Γ'. Περιοδικών, τιμητικών τόμων και πρακτικών Ακαδημιών και συνεδρίων:	
α') σε ελληνική γλώσσα	να'
β') σε ξένη γλώσσα	νγ'

Δ'. Λεξικόν :	
α') ελληνόγλωσσον	νε'
β') ξενόγλωσσον	νε'
Ε'. Γραμματικών και άλλων λεξικογραφικών όρων και λέξεων	νε''
ΕΙΔΙΚΟΤΕΡΕΣ ΟΔΗΓΙΕΣ ΓΙΑ ΤΗ ΧΡΗΣΗ ΤΟΥ ΛΕΞΙΚΟΥ	ζα'
ΑΡΘΡΑ ΤΟΥ ΛΕΞΙΚΟΥ	1
ΠΡΟΣΘΗΚΕΣ ΚΑΙ ΒΕΛΤΙΩΣΕΙΣ ΣΕ ΠΡΟΗΓΟΥΜΕΝΟΥΣ ΤΟΜΟΥΣ	391
ΠΑΡΟΡΑΜΑΤΑ	415

κροκώδης, επιθ.

Το μτγν. επιθ. κροκώδης.

Που έχει το χρώμα του κρόκου, κίτρινος: το λευκόν επιμελώς χωρίσας τον κροκώδους Ιεροκόου. 454⁴.

κρομμύδιον το, Προδρ. III 295, 305 κριτ. υπ., 412c, Λεοζ. 245⁴, 496^{4*}, Σπανός (Eideneier) B 204· κ ρ ε μ μ έ δ ι (ν), Ιατροσ. κώδ. φ4β', Γαδ. διήγ. (Wagn.) 330, Γαδ. διήγ. 13· κ ρ ο μ μ έ δ ι (ν), Γαδ. διήγ. (Wagn.) 14, Γαδ. διήγ. 330, Πατισ., Ιστ. Σινά 1453.

Το ουσ. κρομμύδιον, που απ. σε σχόλ. (L-S). Η λ. σε παπυρ. του 4.-5. αι. (Βλ. Καλλέρ., EEBΣ 23, 1953, 702 σημ. 1) και στα Γεωπονικά (L-S, λ. κρομμύδιον). Λ. κρεμμύδιον στο Meursius (λ. κρεμύδι, κρεμμύδιον). Ο τ. κρεμμύδι στο Du Cange (λ. κρεμύδι) και σήμ. Ο τ. κρομμύδι στο Βλάχ. και σήμ. Η λ. και σήμ. στην Κύπρο (Σακ., Κυπρ. Β' 622) και στο παντικόν ιδίωμα, όπου και ο τ. κρεμμύδι (Παπαδ. Α., Λεξ.).

Κρεμμύδι: αν...ζητήσει (ενν. ο μοναχός) βρώσιμον, ψωμίταιν και κρομμύδιαν Προδρ. III 412.

Κρομμύδιος ο, Πωρικ. Α 20, Πωρικ. Ρ 107¹, Πωρικ. V 31, 69· Κ ρ ε μ μ έ δ ι ο ς.

Προσωποπ. του ουσ. κρομμύδι με αλλαγή γένους: επήδησεν ο κυρ Κρεμμύδιος μετά κοκκίνης σταλής Πωρικ. Z 27.

κρομμυδίταιν το, Προδρ. IV 129a, κριτ. υπ.

Από το ουσ. κρομμύδι και την κατέλ. -ίταιν.

Μικρό κρεμμύδι: ψήσετε μικρούτακον κεφάλαν κρομμυδίταιν αυτ. III 412c χφ. g, κριτ. υπ.

κρομμυδολέων ο.

Από τα ουσ. κρομμύδι και λέων.

(Πιθ.) μεγάλο κρεμμύδι: βάνουσι...κρομμύδια... και πυρ εξάπτουσι πολέ κατά του κακκαβίου (παραλ. 1 στ.)· εκεί να είδες τον χορόν των κρομμυδολεύωντων Προδρ. III 295c χφ. V, κριτ. υπ.

κρόμμυδος ο.

Από το ουσ. κρομμύδι και τη μεγθ. κατέλ. -ος. Η λ. και σήμ. στην Κύπρο (Σακ., Κυπρ. Β' 622).

Μεγάλο κρεμμύδι: των γαρ κρομμύδων δάκνει με συντόμοις η δριμύτης Προδρ. III 305 χφφ. VSA, κριτ. υπ.

κρομμυδόσπορος ο.

Από τα ουσ. κρομμύδι και σπόρος.

Σπύρος του κρομμυδιού: *Λαβίων κρομμυδοσπαρον και τον κισσό την πίσσαν και κίππουν τους οδόντας* Ιατροσφ. (Οικονομu) 98³.

κρομμυδοφύλαξ ο.

Από τα ουσ. κρομμύδιον και φύλαξ.

Φύλακας κρομμυδιών: εκείνος (ενν. έν') δοχειάριος, σε δέ κρομμυδοφύλαξ Προδρ. III 63.

κρονόληρος, επίθ.

Το μτγν. επίθ. κρονόληρος.

Φλύαρος, ξεμωραμένος: ένα κρονόληρος γερόντιος Ευγ. Ιωαννουλ., Επιστ. 26^π.

κροντήρι το, βλ. κρωντήρι.

κρόσσι το· γ ι ρ ό σ σ ι.

Το μτγν. ουσ. κροσσίον. Η λ. και σήμ. Απόθανος ο συσχετισμός με το ποντιακό γορβαίον (ή κρόσιν)=γρόσι.

Κρόσσι: είχε και εις τον γίφον της εκείνη η κορόνα αμύθεντους πολύτιμους και είμορφα ζαφείρια και εξ αυτής εκρέμονταν γρόσσια μακρά, ήσσις τρία δεξιά κ' εξ εναντίων τρία Αρσ., Κάπ. διατρ. [992].

κροταλίζω· κ ο υ ρ τ α λ ί ζ ω, Προδρ. III 295f χφφ. gCSA, κριτ. υπ.· κ ρ ο υ τ α λ ί ζ ω, Προδρ. III 295d χφ. V, κριτ. υπ. (έκδ. κροσταλίζουσ· διορθώσ.), 295f χφ. V, κριτ. υπ.

Το αρχ. κροταλίζω. Τ. κουρταλώ και σήμ. στην Κρήτη (βλ. Χατζιδ., Αθ. 29, 1917, 191). Η λ. και σήμ.

α) Χτυπώ (ή παίζω) τα κρόταλα· κάνω θύρυβο· (εδώ μεταφ.): πώς κουρταλίζουσ (ενν. τα κρομμύδια) έμνοστα και κρούσιν και κλοτσάτα (έκδ. κλωσάτα· διορθώσ.) Προδρ. III 295d χφ. g, κριτ. υπ.· β) χτυπώ την πόρτα: Επήγα κ' εκουρτάλισα στον Άδη να με ρίξουν και δίχως μετά λόγου σου να 'μαι δε θα μ' ανοίξουν Ζήν. Ε' 343.

κρόταλον το, Αξπγ., Κάρολ. Ε' 511· κ ο ρ ε τ α λ ο (v), Δερ., Λόγ. 570.

Το αρχ. ουσ. κρόταλον. Ο τ., από μετάθεση του ρ (βλ. Χατζιδ., Γλωσσ. έρ. Α' 82-3), απ. και σήμ. στην Κρήτη (Παγκ., Ιδίωμ. Κρ. Β'). Η λ. και σήμ.

1) Κρόταλο: Βίος Αλ. 1893. 2) (Προκ. για γάμο) χειροκροτήματα (Για τη σημασ. και γενικ. για τη χρ. της λ. βλ. Πολ. Ν., Παροιμ. Α' 579, Παγκ., Ιδίωμ. Κρ. Δ' 452 και Δετοράκη, Τραγ. Κρήτ. 216): κάλλιον να μη 'χαν βλογηθεί, να μη 'χαν βάλειν κλίμα, τα κούρταλα να λείψουν και πάσα άλλον κρέμα Γεωργηλ., Θαν. 441. 3) (Από ευφημισμό) φασαρία, ενόχληση, μπελάς: Τα λόγια της (ενν. της γυναίκας σου) παρόκουε και άφες να περάσουν (παραλ. 4 στ.), είτε και θέλεις κούρταλα, θες τα 'χει καθήμερά Φαλιέρ., Λόγ. (Bakk.-v. Gem.) 318.

κρόταφος ο, Ιατροσ. κώδ. αη', Χίκα, Μονωδ. 35^π.

Το αρχ. ουσ. κρόταφος. Τ. κούτραφος και σήμ. ιδίωμ. (Φιλ., Γλωσσογν. Γ' 188)· πβ. και τα παλαιότε. κότερφος και κότερφος (Kahane, III. Class. Stud. 3, 1978, 218).

Κρόταφος, μηλίγγι: Δοίκ. 65^π.

κροτίζω, Χρον. Μορ. Ρ 3840, 5336, Ψευδο-Γεωργηλ., 'Αλ. Κων/π. 725, 728, Θησ. (Foll.) I 87, Θησ. Β' [6⁸, 68²], Ε' [81¹].

Από τον αέρ. του κροτά και την κατάλ. -ίζω. Η λ. και σήμ. στη Σικιάθ στον τ. κρο-
τίζω (Ρήγας, Σικιάθ. πολιτ. Γ' 278).

I (Ενεργ.) φοβίζω, τρέπω σε φυγή: *δέσπερον τους εκρότισαν, του κατηγόρου εστρέ-
ψαν* Χρον. Μορ. Η 5389. **II** (Μέσ.) φοβούμαι: *μη ελθούν σφνίδια απάνω μας, τίποτε
κροτιστείτε, αλλά ως ανθρώποι (εξδ. άνθρωποι· διορθώσ.) φρόνιμοι... στερέα στα-
θείτε* Χρον. Μορ. Η 5364.

κροτισμός ο.

Από το κροτίζω. (Πβ. αρχ. ουσ. κροτησμός). Η λ. στο Βλάχ.

Εκφοβισμός: *η όλη δύναμις αυτού είναι ο κροτισμός του· ο φόβος του ο άμειντος
εκρότισε τον κόσμο* Ψευδο-Γεωργηλ., 'Αλ. Κων/π. 724.

κρότος ο, Προδρ. III 194, Διγ. Ζ 291, 3332, Ηπειρ. 235¹⁷, Βυζ. Γιώδ. 374, 385,
404, Αξγ., Κάρολ. Ε' 443, 600, 954, Ιστ. πολιτ. 73¹⁷.

Το αρχ. ουσ. κρότος. Η λ. και σήμ.

1α Δυνατός ήχος, θόρυβος: *μετά βοής και κραυγής και ορμής και κρότων και οργά-
νων κατά των Ρωμαίων εσβιάλλετο Κανν.* 72C' ως *δράκων κρότον έποικει*, ως *λίαν εβω-
χίστην* Αχλλ. Ν 1303· **β**) ήχος μουσικού οργάνου: *κρότους αυλών και μουσικών στυα-
γαυόντες πλήθος τω βασιλεί συνέχαινον* Αχλλ. Ν 668. **2**) Χειροκρότημα, επευφημία:
Ηπειρ. 216¹³. **3α**) Σύγχυση, ταραχή: *'Ηκουσεν οιν ο αμείρας του καίσαρος τον δρό-
μον, ορμήν και γενναύωτην, έλαβε μέγαν κρότον* Αξγ., Κάρολ. Ε' 306· **β**) φήμη:
αυτός ουχ υπενόγκατε κρότον τριβολιμαίου Βίος Αλ. 1935.

κρότος το, Χρον. Μορ. Η 5401, 5406, 5408.

Από το ουσ. κρότος (ο) με αλλαγή γένους (Βλ. Χατζιδ., ΜΝΕ Β' 42). Η λ. και σήμ.
ιδίωμ. (Χατζιδ., ό.π. και Βογιατζ., Γλώσσα 'Ανδρ. 183).

1) Δυνατός θόρυβος: *η σκληριά και ο θυμός, αντάρα και το κρότος της φουσκωμένης
θάλασσης* Θησ. Η' [3¹]. **2**) Φόβος, ταραχή: *Της όποιας γαρ το έλα της έδωσε τόσο
κρότος (παραλ. 1 στ.), ότι όλοι τους εστέκασι με φόβον τρομασμένοι* Θησ. (Schmitt) 339
IX 5. **Φρ. α**) παίρνω το κρότος=καταλαμβάνω από φόβο: *οι Αλαμάνοι εσπάρειαν
κι' απήρσαι το κρότος* Χρον. Μορ. Η 4034· **β**) θέτω εις κρότος: βλ. ά. θέτω Α' 2.

κροτώ, Καλλιμ. 2475, Πόλ. Τρωάδ. (Πολ. Α.) 96, Χρον. Μορ. Ρ 5389, Πανέρ.
68¹³, 74³, Αχλλ. Ν 670, Κανν. 72Α, Δούκ. 153¹⁸, 253¹², Μαρτύρ. πγ. Νικολ. 162¹⁸.

Το αρχ. κροτέω. Η λ. και σήμ.

Α' Μτβ. 1) Χτυπά κ. προκαλώντας κρότο: *οι μέν επολεμίζουσιν... οι δέ λοισυρά-
δες έσπρσαν, τον ταίχον εκροτούσαν* Φρ. Κων/π. (Mich.) 104. **Φρ.** κροτώ τας παλάμας=
χειροκροτώ: *έχαιρον άρα και σκιερώντας ευθόμουν, τας παλάμας εκρότου* Κανν. 80B·
κροτώ κάπ.=επιδοκιμάζω με χειροκροτήματα την ενέργεια κάπ.: *το πλήθος απεβόησεν
τον άνακτα κροτούντες* Καλλιμ. 2474· *κροτώ πόλεμον*=κάνω, διεξάγω π.: *κροτήσας πό-
λεμον νικά κατά κρότος ο βασιλεύς και διώκει αυτούς* Πανέρ. 77¹⁸. **2**) Αναγκαιζώ,
σταματώ: *σπενδόμενος του καίσαρος την δύναμιν κροτήσαι και την ορμήν του δρόμου
του μεταβαλείν εκείσε* Αξγ., Κάρολ. Ε' 513. **3**) (Προκ. γιχ έγχροδο μουσικό όργανο)
χτυπά τις χορδές: *κρότησεν την κιθάραν σου και μετεώρισέν μοι* Διγ. Ζ 2871. **4**) Συγ-

κροτώ: εν δέ τω έτει εκείνω έπλει και ο βασιλεύς Ιωάννης εν Ιταλίη συν τω πατριάρχη και Ιωσήφ... κροτήσαι την σύνοδον Δούκ. 265¹⁷. Β' Ακτβ. 1) Χειροκροτώ: Φλώρ. 706. 2) Προκαλώ αθόρυβο», κάνω μεγάλη εντύπωση, αποκτώ φήμη: οι μάθησές του ...τρέχουσι και κροτούσι και πανταχού ως σάλπιγγες τον καταμαρτυρούσι Τζάνε, Κρ. πάλ. 141¹¹.

κρούβγω, βλ. κρούτω.

κρουβίζω, Τζάνε, Κρ. πάλ. 341¹⁸, 457¹⁶, 485⁹.

Από το κρύβω-κρύβω με επίθρ. ρ. σε -ίζω.

I (Ενεργ.) σκεπάζω, καλύπτω: Ο Τούρκος πλήσια να πετά μπάλες για να χαλούσι τα σπίτια, τα καμπαναριά, όλοι να κρουβιστούσι αυτ. 155². II (Μέσ.) κρύβομαι, καλύπτομαι, προφυλάγομαι: Επήγαν (ενν. οι Τούρκοι) κ' εκρουβίστηκαν σε κάστηρ να μπορούσε, αν πάσαι τα φράγκικα, ποτέ να μη τα βρούνε αυτ. 436¹⁹. Πολλοί απομείναισιν εκεί τεκνοί και λαβωμένοι κ' εφύγαν κ' εκρουβίζοντα οι καταφρονεμένοι αυτ. 297²⁰. Οι Τούρκοι εδίδαν πόλεμον δίχως να κρουβιστούσι κ' εστέκανε με τ' άρματα για να τους καρτερούσι αυτ. 384¹.

κρουβιστός, επίθ.

Από τον άφρ. του κρουβίζω και την κατάλ. -τός.

Κρυμμένος: Όταν εβλέπα το πουλί (ενν. οι πουλιόλογοι) κ' ήθελα του ξαμώνας, ο Τούρκος ήτον κρουβιστός κ' ήθελε τους σκοτώνει Τζάνε, Κρ. πάλ. 332¹⁸.

κρουσάρης ο, βλ. κουρσάρης.

κρουσάρικος, επίθ., βλ. κουρσάρεκος.

κρουσάρος ο, βλ. κουρσάρος.

κρουσεμός ο, βλ. κουρσεμός.

κρουσεύ(γ)ω, βλ. κουρσεύω.

κρουσιά η, βλ. κουρσία.

κρουσιάρης ο, βλ. κουρσάρης.

κρούσμα το, Προδρ. IV 88, Ερμον. II 298, Χρον. Τόκιων 169, Θησ. Ε' [73³], Θησ. (Foll.) I 73, Μάρκ., Βουλκ. 349²¹, Λουκάνης, Ομήρ. Ιλ. IB 261, Αχέλ. 2125.

Το μτρν. ουσ. κρούσμα (L-S, λ. κρούμα). Η λ. και σήμ.

1) Χτύπημα: δέδωκε μοι ραβδία και μετ' αυτοό του κρούσματος απήρε το ραβδίον μου Διγ. Z 2997· από την πείναν μου δόναμιν ουδέν είχα και το βαρόν το φόρωμα και από το δόσμαν κρούσμα έτρεμαν τα ποδάρια μου Συναξ. γαδ. 237. 2α) Σφαγή: Αφόν γαρ το αιμάτατον κι' ανελεήμον κρούσμα (παρλ. 1 στ.), οπού εποίκαν στην αρχήν στον κόμπον του θεάτρου, ο κορευιατός εκάθηκε εκ το πολέν το αίμα Θησ. Η' [86¹]. β) τραύμα: λαβωμένος με κρούσμα μέγα κ' έστοντα τ' έχει τονε ρωτοόσαν Αχέλ. 1890. γ) κρυγή πόνου ύστερα από κτύπημα: από το κρούσμα εγρωόκησεν κ' εσκότώσαν τον Κάη Χούμνου, Κοσμογ. 269. 3) Έχος από κτύπημα χορδής: μουσική, μελωδία: την θαμποιόσαν του έκρουεν Ακρίτης ο γενναίος και συνήδε τω κρούσματι μετά της κόρης άμα Διγ. Z 4066.

κρουσμός ο.

Από τον κρό. του κρούω και την κατάν. -μός. Η λ. τον 4. αι. (L-S).

Χτύπημα, σύγκρουση: όσους βρισμούς και αν ήρουν, όσους κρουσμούς και αν είδα, πασούς αν παρδείωσαν τη [ἐκδ. [πασούς] ουκ επαρεδίδόσαν τη' διορθώσ.) Θρ. Κων/π. (Mich.) 20.

κρούσος το, βλ. κούσος.

κρούσταλλ-, κρουστάλλ- και κρουσταλλ-, βλ. κρούσταλλ-, κρουστάλλ- και κρουσταλλ-.

κρουταλιζώ, βλ. κρουταλίζω.

κρουφ-, βλ. κρουφο-.

κρουφά, επίρρ., βλ. κρεφά.

κρουφο-, βλ. κρουφο-.

κρούω, Γλυκιά, Στ. 299, Καλλιμ. 1338, Διγ. Z 331, 1605, 2920, 3084, 3088, 3654, 4065, Διγ. (Trapp) Esc. 827, Χρον. Μορ. H 7062, Χρον. Μορ. P 1527, 3863, Αιβ. Sc. 1210, Ιμπ. 127, 424, Διγ. 'Ανδρ. 326¹¹, 349¹², 378¹, 380², 402³, 403⁴, Ερωτόκρ. Α' 468, Β' 460, Ερωτόκρ. (Αλεξ. Στ.) Β' 2462, Τζάνε, Κρ. πόλ. 284¹³, 343², 346¹³. β' εν. κ ρ ο υ ς, Πουλιόλ. (Τσαβαρή) 297 κριτ. υπ., Αχιλλ. L 1012, 1183, Κυπρ. πρωτ. 30⁴. γ' εν. κ ρ ο υ, Προδρ. IV 325, Ασσιζ. 18¹, 73¹, 154¹, 265¹, 322², 405¹³, 451¹³, Συναξ. γαδ. 310, Φλώρ. 1633, Αχιλλ. L 1201, Χούμνου, Κοσμογ. 1866, 2315, Αιβ. Esc. 2543, Αιβ. N 2044, Ερωτόκρ. Β' 1606. γ' πληθ. κ ρ ο υ ν, Διγ. παιδ. (Τσίουνι) 229, Αχιλλ. N 1329, Χρον. Τόκων 252, Θησ. Η' [28²], Αρμούρ. 60, Σαχλ., Αρήγ. 104, Τζάνε, Κρ. πόλ. 276¹³. κ ρ ο υ γ ω, Τρωικά 534¹⁷, Διγ. (Trapp) Esc. 1165, 1166, Αχιλλ. O 572, Φαλιέρ., Ενόπν.² 105, Χρον. Τόκων 252, Θησ. Β' [54¹], Ι' [7⁸], Ch. pop. 35, Χούμνου, Κοσμογ. 2277, Αγν., Ποίημ. Β' 18, 22, Αχέλ. 1016, 1504, 1994, Πανώρ. Γ' 429, Ερωφ. Ε' 117, Φαλλιδ. 79, Ιστ. Βλαχ. 896, 2058, Διγ. 'Ανδρ. 377⁴, Ερωτόκρ. (Αλεξ. Στ.) Α' 428, 830, Β' 460, 1096, 1606, Συναξ., Χρον. 44, Φορτουν. (Vinc.) Δ' 184, Τζάνε, Κρ. πόλ. 150¹⁴, 263²⁴, 276¹³, 523², 530¹⁰. κ ρ ο υ ώ, Προδρ. III 325r χφ. g, κριτ. υπ., Διγ. (Trapp) Esc. 1270, Γαδ. διγ. (Wagn.) 447. μτχ. παρκ. κ ρ ο υ σ μ έ ν ο ς και κ ρ ο υ μ έ ν ο ς.

Το αρχ. κρούω. Οι τ. των β' και γ' εν. κρους και κρου και του γ' πληθ. κρουφ από συναίρεση του θεματικού και του καταληκτικού φωνήεντος. Ο τ. κρούω στο Du Cange (λ. κρούειν) και σήμ. σε ιδιώμ. (βλ. Παπαδ. Α., Λεξ., λ. κρούω, Μπόγκα, Γλωσσ. Ηπειρου Β' 31 και Andr., Lex., λ. κρούω)· για την ανάπτυξη του γ βλ. Χατζιδ., Γλωσσ. έρ. Α' 423. Ο τ. κρούω από μετρ. αν. Για τον τ. κρου βλ. Χατζιδ., MNE Α' 215. Η λ. και σήμ. στη Χίο (Άμ., Χιακ. Χρον. 6, 1925, 38). Τ. κρούω σήμ. στην Κύπρο (Σακ., Κυπρ. Β' 622 και Χατζ., Δεσπ. 234) και κρούνω στην Κάτω Ιταλία (Rohlf, Et. Wörtl., λ. κρούω).

I Ενεργ. Α' Μ:β. 1α) Κτυπώ κάπ. ή κ.: Πόλ. Τρωάδ. 576, Φορτουν. (Vinc.) Β' 40, Ερωφ. Ε' 108. (με είδος σόστ. αντικ. τις λ. κοπανιά, κούπον) δίνω χτύπημα, κτυπώ (κάπ.): κατέχει εκείνος πού κτυπά, την κοπανιά όποτε κρούγει Ερωτόκρ. (Αλεξ. Στ.) Δ' 1574. β) (με άμεσο αντικ. τις λ. κλοταιά, σφονδυλέα, φουσκία) δίνω (σε κάπ.) κλοταιά, γροθιά, χαστούκι: κρούει κλοταιά, γροθιά τις την κάτω στον καταραχάτην Περί γέρ. 106. τους μόν ραβδούς έκρουε, τους δ' άλλους σφονδυλέας Διγ. Z 1618. γ) (με άμεσο αντικ.

τις λ. κερατέα, κοτταρέα, ραβδέα, ρομφαία, συγγλεά, σπαθέα) κτυπώ (κάπ.) με κέρατο, κοντάρι, κλπ., αντίστοιχα: *οείει το κοράλιν τον κρούει τον κερατέα Διήγ. παιδ. (Tsiouni) 1020· εἰς ἀπ' ἐκείνους... ἀποτολμᾷ και κρούει τον στο στήθος κοτταρέα Αχιλλ. Ν 1321.*

2) (Με αντικ. τη λ. θόρα) κτυπώ την πόρτα: Προδρ. I 183. **3)** Ορμώ εναντίον κάπ., επιτίθεμαι: *Μη θηρών σε ἔκρουσε και ἐτάραξε φόβος; Διγ. Z 1776.* **4)** Φονεύω: *Εἰρήνα-οῖνε λομπαροῖς στην μέσην και των κρούγαν και 'ποθαμένους ἐβλίπες κ' ἦτον εἰς πό-σιν ρούγαν Τζάνε, Κρ. πόλ. 283¹³. Τας ἔτεσε μέρος τόξου...και ἔκρουσε στρεοθία Rechenb. (Vog.) 90¹.* **5)** Εὐδοκούμεαι: *Α, βρομισμένη..., ἐπεθύμησάς με να σ' ἔχω...και ἐγὼ δε, εὐέλγησα να ποῖσω ἀντροπὴν ἔσσω του ἀφέντη μου και διὰ τούτον μου κρούεις τούτον τον πικρόν θάνατον Μαχ. 574¹⁸.* **6α)** Χτυπώ τις χορδές, παίζω κάπ. ἔγχροδο μουσικό ἔρ-γανω: *Διγ. (Trapp) Esc. 826, Απολλών. (Wagn.) 755· β)* φυσῶ, κάνω κάπ. πνευστό ὄργανο να ἤχῃσαι: *κρουν τα (ενν. τα κερατοβούκερα) και φωνάζουσιν Διήγ. παιδ. (Tsiouni) 608· Κρούοντες γὰρ τας τον πολέμον σάλπιγγας 'Εκθ. χρον. 731¹.* **γ)** παράγω (συνθη-ματικό) ἤχω κτυπώντας κ. (μεταλλικό ἢ ξύλινο): *κρούων εὐθὺς τον κώδωνα ἀπαντες υπε-χώρου Διγ. Z 4052· Καμπίνες δεσ σημαίνουεν μὴδέ τα σημαστήρεα, τα ξύλα κάπον κρούουσιν ἔξω στα μορσστήρεα Ιστ. Βλαχ. 2660· δ)* (με αντικ. τη λ. 'λάρημα) κτυ πώ κρούουσιν ἔξω στα μορσστήρεα Ιστ. Βλαχ. 2660. **ε)** (με αντικ. τη λ. 'λάρημα) κτυ πώ συναγεμῶ: *Ὡς δὲ εἶδον τις ἐνι και ἤκουσαν ὅτι σήλθομεν ἢ να μας δώσητε το κάστρον ἢ να το ἐπάρομεν... κρούσαντες 'λάρημα συνήχθησαν βίβ πάντες οἱ ἐκτός ἐντός Σφρ., Χρον. μ. 30¹³.* **7)** Κτυπώ κ. με βολή ὄπλων, πυροβολῶ, κανονοβολῶ: *τα καστέλλα αρχίζουσιν να κρούειν στο καρὰβι Τζάνε, Κρ. πόλ. 372²⁰. Εἴκοσι ἔσσεσε φορτιά και κρούοῦσινε πόν-τα και κάθε βόλι εἰζύγια'εν λίτρες 'κατόν τριάντα Τζάνε, Κρ. πόλ. 477¹⁸.* **8)** Σείω, κινῶ κ.: *ἀνεμος ἡμεροσέτοικος ἔκρουσιν τα δένδρα Αχιλλ. I 746· να ἐγίνετον ο ουρανός καρὰβιν (παρὰλ. 2 στ.) και να τον ἔκρουε σεισμός και να 'ποφταν οἱ πῆρος Κρασοπ. 28.* **9)** Βάζω φωτιά, ανάβω κ. (Βλ. και Ανθρ., Αθ. 51, 1941, 22): *ἀλλ' οὐδὲ ἐγὼ ἤμουν χωρικός να μη το κρού' να ἐξάπτει Προδρ. III 325f χφ. Η, κριτ. υπ.* **10)** (Προκ. για ἄνεμο) κτυπώ, προσβάλλω: *ο λεβάντες σε κρούει ἀπομαρὸς Πορτολ. Α 51².* **11)** (Προκ. για ἀρρώστια) προσβάλλω: *κρούσας αὐτόν το βουβωνικόν πόθος ἐτελεύτησεν 'Εκθ. χρον. 68¹³.* **Β' Αιμετβ. 1α)** Κτυπώ φτάνω: *η θάλασσα κρούει εἰς την πόρταν του μορσστη-ρισὺ Συναδ., Χρον. 43· β)* προσκρούω, κτυπώ, πέφτω πάνω σε κ.: *ἐν...εκ των παίδων μου ἔπεσεν ἐκ του ὕφους και κρούσεν κάτω ἔκειτο ὡς περ νεκρὸν αὐτίθα Προδρ. I 209· Οποῦ γυναικὸς ἀκούει εἰς χωστρόν παλοῦκι κρούει Λιτωλ., Βοηθ. 231· περιπατῶ χωρὶς το φοῦς και κρούω εἰς τα τεῖχη Ρικ. Βελ. 709.* **2)** Σπάζω: *Οἱ σάρκες και τα αἵματα, τα κόκαλα να κρούει κ' εἰς τοῦτο πλήσιους εἶδαμε τότες να νεκροβούει Τζάνε, Κρ. πόλ. 172²⁷.* **3)** Κάνω ἐπίθεση, επιτίθεμαι ἐναντίον κάπ.: *το πού να κρούσσουν πρότερα συμ-βολύων ἐκέρα Αχιλλ. 298.* **4)** Συγκρούομαι, πολεμῶ: *ἐμάχοντο ἀπὸ καρδίας...και ἐκρούγουν ὡς περ λόντες μέσα εἰς τας συντάξεις των Ἑλλήνων Τρικκὰ 526¹². Ο πόλεμος ο φοβερός... ἐκράτει ἀπὸ το ταχύ ἕως το μεσημέρι. Ολημερὲς ἐκρούγουν Δικαρούς. 79¹⁷.* **5)** Ἡχώ: *ἀνέτειλεν ο ἥλιος λαμπρός, ἠγλαίσμένος και τα παιγνίδια ἔκρουσαν, ἄργατα του φουσεότου Αχιλλ. Ν 327· Τὸ δὲ η καμπάνα σου 'μαθε ἀπὸ καρδίας...και ἔκρουε, μόλο που κρούγει din din don και ξανακρούγει πάλι Στάθ. (Martini) Β' 152.* **6)** Κεῖμαι, βρίσκομαι: *η ανατὰ γη ἀργάτικη του Σαν Τερένικου κρούει προς ἐκεῖ Μαχ. 408⁸.* **7)** (Προκ. για ἄνεμο) φυσῶ, πνέω κόντρα σε κάπ.: *Αν ἐπὶς με ἄεμον εἰς το μεσημέρι...ἀπὸ ομηρὸς σου κρούει και θέλεις να βάλλεις την πλώρην σου εἰς τον γαρηπή και δεσ ἡμπορεῖς... Πορτολ. Α 58⁸.* **8)** (Προκ. για τον ἥλιο) φωτίζω: *Θεωρεῖς τον ἥλιον...αὐτὸς πάντοτε φωταπὸς εἶναι και κρούει εἰς βρομερὰ και ἐνὶθά Πηγὰ, Χρυσοπ. 260 (27)· ἀλόλαμπρος γὰρ ἦταν (ενν. ο οἶκος), ἔλαμπεν εἰς τον ἥλιον, ὅταν ο ἥλιος ἔκρουε, δαστραπτεν ὡς το φέγγος Θησ. Z' [38⁴].* **II** Μόσ. (με ενεργ. σημασ.) κτυπώ,

επιτίθεται: *Οἱ* και σφοδρῶς *την Ἀφρικὴν* ἐκρούοντο *κ' ἐρεάγη* Ἀξαχ., Κάρολ. Ε' 959.

Η μ.τ.χ. παρκ. ως ἐπιθ.: α) ἐκπληκτος, εμβρόντης: φοβερά σημάδια ἐκκινήθηκαν *κ' εἰς ὀλάντων* τα μέγιστα ...φανήκαν (παρὰλ. 2 στ.)...και ὅλοι *ερεῖναμε* κρουμένοι Πιστ. βοσκ. IV 3, 167· β) ἀπατημένος (σύζυγος): ο κρουσμένος, ὅταν κοιμάται, ως το ξύλον *δεν* γροικαίται Συναξ. γυν. 759· ὅταν ἔλθει ο κακομοίρης, ο κρουσμένος τοικοκώρης *ἔξω* ἀπὸ το σπίτι να ἔβγει και αὐτὴ δὲ καύχον πέμπει Συναξ. γυν. 806. **Εκφρ.** α) το κρούειν και (το) λαμβάνειν ἢ δέχεσθαι=πόλεμος (Για το πράγμα βλ. Κοικ., ΒΒΠ Γ' 130 και Jernstedt, Glotta 14, 1925, 205): οἱ ἄνθρωποι σου χωρικοί του κρούειν και λαμβάνειν, μικρὸν αὐτοὺς ἐπαίδευσά τον *μη λαθεῖν* ἐκείνους Διγ. Z 2055· στο κρούειν *κ' εἰς το δέχεσθαι* ἡρώικα τον Γιστάκην Διγ. (Trapp) Esc. 1250· β) το κρούειν και *μη λαμβάνειν*=μάχη, πόλεμος διχως ἀπώλειας (Για τὴ σημασι. βλ. Niki Eideneier, Ελλην. 23, 1970, 309-10): ο στρατός σου ἦτον χωρικός του κρούειν και *μη λαμβάνειν* και διὰ τοῦτο οἱ *πλείονες* εἰς τον Ἀδὴν ἀπήλθον Διγ. (Trapp) Gr. 1628. **Φρ. 1)** Κρούω αστραγάλα=παίζω κόττοι: αστραγάλα τε παιγνικά κρούους Βίος Αλ. 1894. 2) Κρούω βουκιές=καταβροχθίζω: να την ἔκρουγα (ενν. την λατέραν) βουκιές, ως και το δίκαιον *εἶχε* Πρόδρ. IV 120 χφ. g, κριτ. υπ. 3) Κρούει βρόμος=αναδίδεται ὁσχημη μυρωδιά: βρόμος *ἔκρουε*... 'κ τα κορμιά Θεσ. Β' [50']. 4) Κρούω ἔξω (το κάτεργον)=προσπαρᾶσαι, βγάξω ἔξω (το πλοίο): Σιμόνει εἰς τον αἰγαλόν, κρούσαι τα κάτεργα ἔξω Διγῆ. Βελ. 171. 5) Κρούω καλὸν καιρόν=καλοκαιρία: τρώγε και χωροκόπα και πῶς να κρουὲς καλὸν καιρόν *ἡλίσσαντα* σκόπα Σαχλ., Ἀρήγ. 94. 6) Κρούω κυλοκαθάς=κτυπᾶ τα οπίσθιά μου καταγής: το αίμα σου (ενν. τῆς Σαφουλῆς) να το πίνουσι οἱ ἄνθρωποι...και κυλοκαθάς να κρούσι...και οἱ ἄνθρωποι να κυλοκῶνται Παιρικ. S 105²⁴. — Πβ. ἄ. κυλοκαθάς. 7) Κρούω κοπετόν: βλ. ἄ. κοπετός Φρ. 8) Κρούω και λαμβάνω=προσπαθῶ, πασχίζω (Για τὴ σημασι. βλ. Τσολάκη [Γλωσσ., Στ. σ. 31]): Ὅσα και *αν λέγεις* ο ποινὴ και κρούεις και λαμβάνεις πάντα δοκούσαν *δουερος* εἰς ἀθλίβον καρδίαν Γλωσσ., Στ. 252. 9) Κρούω πόλεμον=διεξάγω πόλεμο: τα φουσεῖατα σμίξασαι πόλεμον για να κρούξουν Ἀλεξ. 1857· Κρούουσαν και τον πόλεμον οἱ Τούρκοι με τους Οὐγγάρους Ἀργυρ., Βάρν. K 244. 10) Κρούω το χεῖλος=τρέμω ἀπὸ φόβο (Για τὴ σημασι. βλ. Τσολάκη [Γλωσσ., Στ. σ. 40]): τώρα προκάπται, *χαίρεται* *κ' ἐπὶ το χεῖλος* κρούεις Γλωσσ., Στ. 367. 11) Με κρούσι πάντος=πονῶ: Ὅλοι οἱ φίλοι μου *μ' ἐφίκα* *κ' οἱ δικοί* (ἐκδ. δικοί μου· διορθώσ.) *μ' ἀπαρηγόησαν*, *μάλιστα* *κατέει* δε μου *συμῶναι*, *ομιλῶντός* με κρούσι πάντοι Φαλλιδ. 51.

κρυάδα η, Ντελλαπ., Ερωτήμ. 2379, 2382, Ντελλαπ., Στ. θρηνητ. 157, Φαλιέρ., Ιστ.² 106, Φαλιέρ., Ρισ. (Bakk.-v. Gem.) 256, Πεντ. Γέν. VIII 22, XXXI 40, Χρησμ. (Βέης) 14¹⁹, Αιτωλ., Μύθ. 22¹, Κυπρ. πρωτ. 48*, 99⁷, Φαλλιδ. 77· κ ρ υ γ ι δ α, Πα-
νώρ. Αφ. 8.

Απὸ το ὅσο. κρύο και την κατὰλ. -άδα. Ο τ. και σήμ. στην Κρήτη (Παγκ., Ιδίωμ. Κρ. Σ'). Η λ. στο Meursius και σήμ.

1) Κρύο: τόση βροχή ἦτον ἐπάνου εἰς τον τρύγον και τόση κρυάδα και χεῖνι ὅτι πολ-
λές εργατίες ἔφυγαν ἀπὸ την πολλήν κρυάδα Συναξ., Χρον. 67· Με το μουκάτο το γλυκὺ
και *μ' ἡμέρη* λογάδα *κάθε* πουργὸ ο φράξιμοι διώχνουσι την κρυάδα Κατζ. Α' 136. 2)
Κρυολόγημα: στεγνώντας το στήθος του διὰ την κρυάδα την *εἶχε*ν Ἀσιζ. 435¹².

κρυαίνω, Φαλιέρ., Ιστ.² 62, 64, 106, Θεσ. Ζ' [30*], Αιτωλ., Μύθ. 125*, Αιτωλ.,
Βοηβ. 235, Πανώρ. Δ' 68 κριτ. υπ., Ερωτήμ. (Ἀλεξ. Στ.) Β' 2297, Γ' 1634, Δ' 837,
Ζήν. Δ' 390· κ ρ υ γ ι α ί ν ω, Πανώρ. Ε' 111, Ερωφ. Δ' 646, Ερωτήμ. (Ἀλεξ. Στ.)
Α' 2085, Γ' 828, Ευγέν. 419, Ζήν. Δ' 391.

Από το επίθ. κρύος και την κατάλ. -αίνω. Παθητ. μτχ. κρυαμένος στο Βλάχ. Για τον σχηματ. του τ. πβ. Χατζιδ., Γλωσσ. έρ. Α' 420 κς. Ο τ. και σήμ. στην Κρήτη (Παγκ., 181ωμ. Κρ. Β', λ. κρυαίνω). Τ. κρυαίνω και κρείνω και σήμ. στην Κύπρο (Σακ., Κυπρ. Β' 623). Η λ. στο Βλάχ. και σήμ. στο ποντιακό ιδίωμ. (Παπαδ. Α., Λεξ.).

1) Κρυάινω, γίνομαι κρύος: Ασπρέσσι τα χείλη της (ενν. της Αρετοούσας) κ' η αναπνύει τση εχάθη και το κορμί τση εκρύψανε, το στόμα τση εβουβάθη Ερωτόκρ. (Αλεξ. Στ.) Ε' 560: Το σίδερο, όνταν είν' πυρό, ο μάστορας το κάνει, μα 'στέρα δε μαλάσσεται πο-σώς, εώσαν κρυγιάνει Πανώρ. Α' 68. 2) Κρυολογώ: εἰς οἰκός μου ἐκρύσανεν και ἔχει ασθένειαν της ψυχρότης Ασσίζ. 182³¹. 3) Αποθαρρύνομαι: Κρυγιάνω κι' όφτω, πε-θυμώ, φοβούμαι και τρομάσσω Πανώρ. Β' 233.

κρυαμός ο.

Από τον αέρ. του κρυαίνω και την κατάλ. -μός.

Κρυολόγημα: εὐν γίνεται ότι εἰς μου σκλάβος και ἔχει πολλήν κρυότην και εἰς γιστρός ἐρχεται...και γίνεται ότι φλογισομά τον απάνω ἐκείνου του κρυαμού... Ασσίζ. 435⁸.

κρύβγω, βλ. κρύπτω.

κρύβημαν το.

Από το κρύβω και την κατάλ. -μσν.

Κρύβιμο: το μαγειρόν και δολερόν κρύβημαν το της γραίας Καλλιμ. 1261.

κρυβούμαι, βλ. κρυβώμαι.

κρύβω, (Ι), βλ. κρύπτω.

κρύβω, (ΙΙ): κ ρ υ μ μ ε ν η (ν), Ρίμ. θαν. 72, Θρ. Κύπρ. Μ. 344, εσφαλμ. γρ. αντί κρυμένη(ν): κρυμμένες, Συναξ. γυν. 853, εσφαλμ. γρ. αντί κρυμένες.

κρυβώμαι ? ή κρυβούμαι ?, Πουλόλ. (Τσαβαρή) 502 (β' εν. κρυβάσαι), Φυσιολ. (Legr.) 697 (γ' πληθ. κρυβούνται), Βυζ. Ιλιάδ. 328 (γ' εν. κρυβήται).

Από τον αέρ. εκρυβήθην. — Βλ. και κρύπτω.

Μένω κρυμμένος: ο οικρανός το έμοσεν κρυπτόν να μην κρυβίται: θωρεί σε τόν ου θεωρείς, βεγγάζει τόν ου βλέπεις Σπαν. Ο 58.

κρυγιάδα η, βλ. κρυάδα.

κρυγιαίνω, βλ. κρυαίνω.

κρύγος το, βλ. κρύος το.

κρυερός, επίθ., Κορων., Μπούας 76, 88, 100, Ευγ. Ιωαννουλ., Επιστ. (Γριτσόπ.) 13⁴⁷.

Το αρχ. επίθ. κρυερός. Η λ. και σήμ. στο ποντιακό ιδίωμ. (Παπαδ. Α., Λεξ.).

1) Δροσερός (εδώ προκ. για νερό): ένθα και φρεάρ ώρκεται πλήρες πολλών υδά-των γλυκοποιήμων, κρυερόν Παῖσ., Ιστ. Σινά 1882. 2) Ψυχρός (εδώ προκ. για τη ηγη-τάρα): Από σπαθίου δ' άπαντας τότες εκατακόψαν και εις την γην την κρυερόν τους...εχούσαν Κορων., Μπούας 79.

κρυμμός ο.

Από το κρύβω και την κατάν. -μός. Η λ. στο Somav. (λ. κρυμμός).

Κρύψιμο: εγώ κρυμμό να κρύβω τα πρόσωπά μου την ημέρα εκείνη Πεντ. Δευτ. XXXI

18.

κρύο το· κρυό.

Το αρχ. ουσ. κρύος το (βλ. Χατζιδ., MNE Α' 5 και Αθ. 42, 1930, 91, καθώς και Ανδρ., Λεξ.).

Κρύο, παγωσιά: Πέσε, σκεπάσσω, τέκνο μου. Τι έχεις και ανακατώδης; Για την χαράν τήν έλαβες βλέπω το κρύο δε γνώθεις Φαλιέρ., Ιστ.² 30· ήτονε χειμώνας και τους έπασσε το κρύο και αποθάνει πολλοί Τσέρκοι Χρον. σουλτ. 127^α. Φρ. τα κρύα να μ' εδύσαν=να με υχτυπήσουν τα κρύα (=να κρούσω, να παγώσω) (Για τη σημασ. βλ. Καλιτ., Χρ. Κρ. 2, 1913, 153): να εκατίβησαν πουλιά... να με επάσαν από την γην, στα ύψη να με ανερίσαν, στα ύψη κ' εις τον ουρανόν, τα κρύα να μ' εδύσαν Περί Ξεν. Α 233.

κρύος ο· κρυός.

Η λ. σε σχόλ. (L-S). Ο τ. από μετρ. αν.

Είδος διάφανης πέτρας (βλ. Κουκ., EEBE 10, 1933, 119): Είχε γαρ ο νεότερος παρ-
θαύματος εκείνος (παρὰ 2 στ.) στήθος ως κρύσταλλον κρυστού αρχιάς έχον μήκος Διγ.
Z 1485.

κρύος το, Βίος Αλ. 3377, 3870, Ιερικος. 375^{1,2}, Πανάρ. 77^α, Σφρ., Χρον. μ. 54^α,
'Ασκη σεισμ. 48· κρυός ο, Τζάνε, Κρ. πόλ. 449².

Το αρχ. ουσ. κρύος.

Κρύο, παγωσιά: Μορεζίν, Κλίση Σολομ. 432¹, Δούκ. 109¹².

κρύος, επιθ., Καλλίμ. 1245, Διγ. Α 1515, Διγ. Z 76, Διγ. (Trapp) Esc. 1667,
Βέθ. 35, Ερμον. Ω 332, Φλώρ. 768, Λιβ. Sc. 1322, Λιβ. Esc. 2120, 2458, 4047, Λιβ. N
368, Αχιλλ. N 105, Χρησμ. (Βέης) 14^α, Θησ. Γ' [63²], Χρον. σουλτ. προσθ. 441, Ερωφ.
B' 317, 323, Ιστ. Βλαχ. 2258, 2266, Διγ. 'Ανδρ. 346^{α,2}, 374^α. κρυός ο, Πανάρ.
B' 458, 484, Γ' 229, Ερωφ. Δ' 419, Ερωτόκρ. (Αλεξ. Στ.) Δ' 301, Ε' 1050, Θυσ.²
631· κρυός ο, Γλυκά, Στ. 357, Ασσιζ. 177^α, Διγ. (Trapp) Esc. 1254, Ερμον. Ω
290, Φαλιέρ., Ιστ.² 73, Γεωργηλ., Θαν. 102, Κυπρ. πρωτ. 19^α, 35^α, 97^α, 114^α, Πανάρ. Γ'
138 κριτ. υπ., Ε' 385, Ιντ. κρ. θεάτρ. B' 91, Πιστ. βοσκ. III 5, 146, Βοσκοπ.² 199, Διγ.
'Ανδρ. 314^α, Ερωτόκρ. (Αλεξ. Στ.) Α' 488, B' 689, Γ' 203, 1654, Δ' 1161, Ε' 6.

Από το ουσ. κρύος (το) (Ανδρ., Λεξ.). Ο τ. κρυγός και σήμ. στην Κρήτη (Παγκ.,
Ιδιωμ. Κρ. B', λ. κρυγός). Ο τ. κρύος στο Βλάχ. Η λ. και σήμ.

1α) Ψυχρός, παγωμένος: Το καλοκαίρι ογλήγορα, καθώς θωρείς, διαβαίνει κι'
οπίσω του, Πανάρια μου, κρυγός χειμώνας μπαίνει Πανάρ. Γ' 138· τις μπορεί τα κρύ-
βουνα ως άφρον να τα σβήσει παρά να λιάσει κρύο νερόν απάνω τως να χύσει; Ερωτόκρ.
(Αλεξ. Στ.) Γ' 520· β) κρύος (προκ. για νεκρός): αυτός κρυγός κι' αγέγνωτος παντο-
τινά κοιμάται (ενν. ο νεκρός) Ερωτόκρ. (Αλεξ. Στ.) Δ' 1987· Πολλοί, απήτη σκοτωώσαι
μ' αντρεία τον οχθρό ντω, τότες κι' αυτοί κρυγνοί, νεκροί επέφτα απ' τ' αλόγο ντω
Ερωτόκρ. (Αλεξ. Στ.) Δ' 1092· γ) δρασερός: ίδρωσα κ' εξεκρίνωσα και θα πληθώ στη
βροση και κρύο νερό στο ύστερο να λια να με δροσίσει Πανάρ. B' 142· παίρνει (ενν. η

κρυότης

κόρη) κρύο κρύον από τη βροχή κ' έρχεται προς μένα να το χύσει Βοσκοπ.² 37· Σαν κρύο κρύο θροσιζει με σήμερα η εμελιά σου Ζήν. Ι' 44. 2) (Προκ. για κοπέλα) δροσάτη· όμορφη: Μια κόρη είδα μες στο σκίος της δόφνης· περίτον κρυόν και πι' άσπρη παρά χιών Κυπρ. πρωτ. 108². 3) Αδιάφορος, ψυχρός: ποτέ της κρυότερη η καρδ' μου δεν ήτο, ουδέ νιώθει είντ' 'ν' η βροστή Κυπρ. πρωτ. 109¹⁰. 4) 'Αχρος, άτονος: ανέν κ' εις το κρυόν καιρόν ο πόθος των γερατειών σε φτάζει (πικραλ. 4 στ.), τότε θανατερός είν' οι πληγές του Πιστ. βοσκ. Ι 1, 170. 5) Εξαντλημένος, αδύναμος: γουρίζω απαρθινά πως ήτο λιγωμένος, όντας στα πόδια μου έπεσε κρηγός και χλομιασμένος Πανάρ. Ε' 132· ήρριψε (ενν. ο Χαρίδημος) τήν πολεσγαπά κρυά και ματωμένη Ερωτόκρ. (Αλεξ. Στ.) Β' 717. Φρ. μένω κρύος=παγώνω από το φόβο μου: σφοδ' έσωσε σιμά Μεγκοήριος ανδρείος, των Φλωρεντίνων ο στρατός ενθός έμεινε κρύος Κοριν., Μιτούας 21.

κρυότης η· κρυότης. Θησ. Ε' [29²], Η' [79²], Θ' [28²], Ι' [13²], Ριμ. Απολλων. 342, Αιτωλ., Μδβ. 125²³, Κυπρ. πρωτ. 48², 74⁷, Ροδολ. Α' [635], Ημερολ. 67· κρυότης γα, Βοσκοπ.² 120.

Από το ουσ. κρύο (το) και την κατάλ. -ότης. Ο τ. κρυότη στο Βλάχ. και σήμ. στην Κύπρο (Σακ., Κυπρ. Β' 623), όπου και τ. κρυότη. Τ. κρηγότη σήμ. στην Κρήτη (Παγκ., 18 έκμ. Κρ. Β'). Ο τ. κρησότητα στο Σομαν. (λ. κρησότη).

1) Κρύο, παγωμά: το πουργόν εισέ πολλή θέρη η κρυότη αλλέσσει Ροδολ. Α' [564]· κρύμα κρυότη Πορτολ. Α 359²⁴. (μεταφ.) η σκοτεινάγρα τση φλασής, του λογισμού η κρυότη πολλά' σκεμην εκάμασι την όμορφη της νιότη Ερωτόκρ. (Αλεξ. Στ.) Ε' 1119. 2) Κρυολόγημα: εις μου σκλάβος...έχει πολλήν κρυότην και εις γιατρος έρχεται ομπρός και λέγει ότι να τον γύνει καλά Ασσιζ. 435².

κρυπητή η.

Το μετρ. ουσ. κρυπητή.

Κρύπητ, κρυφάνας: Λεότρ, φως μου, εν τάχει· ίν' όπως σε εν τη κρυπητή του λόφου επαγάγω Διγ. (Trapp) Gr. 2859.

κρυπητός, επίθ., Σπαν. Α 56, Σπαν. Β 269, Κομν., Διδασκ. Δ 331, Σπαν. Ρ 3, Σπαν. (Λάμπρ.) Va 60, Καλλίμ. 2248, Ορνεος. αγρ. 546²⁵, Διγ. Ζ 692, Διγ. (Trapp) Esc. 308, Σωσ. 49, Σωλέντζα, Ποιήμ. 1²⁶, Διγ. 'Ανδρ. 336²⁵, Αλφ. (Mor.) IV 52· κρυφότης, Κυπρ. πρωτ. 115²³.

Το αρχ. επίθ. κρυπητός. Ο τ. στο Βλάχ. και σήμ. (Ανδρ., Λεξ., λ. κρυφτός).

α) Κρυμμένος, μυστικός· β) που βρίσκεται βαθιά: Εάν έχη (ενν. ο έμραξ) κρυπητήν κόρυζαν, η κεφαλή αυτού εξωγαωμένη εστί Ορνεος. αγρ. 550².

Το ουδ. ως ουσ.= α) το μη φανερό: Έστι και τίνων ο Θεός ο τα κρηπτά γνώσκων Διγ. Ζ 3729· Ως γνωριστής των φανερόν και των κρηπτών προφήτης τον λογισμόν του εγχοίρησε και το κρηπτόν του εδίτις Σωλέντζα, Ποιήμ. 1²⁶. β) τα απόκρυφα μέρη του σώματος: Σημείον έχει επί του προσώπου και επί του τραχήλου και επί του κρηπτού Ο γεννηθείς νεώτερος... φ. 145. Έκφρ. εν κρυπτό=στα κρυφά: μέχρι τίνος εν κρυπτό τας ηδονάς τρυγώμεν; Καλλίμ. 2102.

κρύπτω, Γλυκά, Στ. 336, Γλυκά, Ανγκ. 92, Προδρ. Ι 127, 180, Καλλίμ. 2231, Διγ. Ζ 762, 1488, 4120, Βίος Αλ. 3500, Δούκ. 213²², Αχέλ. 1365, κ.α.· κρυόβ (γ) ω, Λόγ. παρηγ. L 63, Τζάνα, Κρ. πάλ. 167¹, 179². κρυόβ γ ω, Φαλιέρ., Ιστ.² 754, Μχχ.

110²², Γαθ. διήγ. 219, Συναξ. γυν. 207 (παρὰτ. ακροβγέτων), Πεντ. Δεσ. VII 20, Κυπρ. πρωτ. 91⁴⁰, 111², Φορτσυν. (Vinc.) B' 133· κρύβω, Ελλην. νόμ. 545²², Διγ. (Trapp) Esc. 163 (παρὰτ. ἡκρυβή), Βέδθ. 193, Πουλόλ. (Τσαβαρή) 449, 503, Φιλόρ. 1631, Λιβ. P 1746, Λιβ. Esc. 49, 650, 9550, Λιβ. N 2325, Αργυρ., Βάρν. K 269, Χαϊλά, Χρον. 346, Ch. pop. 797, Γαθ. διήγ. 194, Ζήνου, Βατρικ. 112 (α' πληθ. κρυβόμεσθε), Ρίμ. θυν. 19, Ζήν. Ρεζλ. 176, Ε' 216· κρύπτω ή κρύβω, Προδρ. I 139, Καλλίμ. 1249, Διγ. A 681, Διγ. (Trapp) Esc. 1197, Βέδθ. 842, Χρον. Μορ. H 3820, 8256, Φιλόρ. 554, Λιβ. N 2534, Λιβ. P 2639, Λιβ. Sc. 1945, Λιβ. Esc. 2300, 3604, Αχλλ. L 1307, Αχλλ. 1905, 2212, Χρον. σουλτ. 85¹², Κυπρ. πρωτ. 94²¹, Πανώρ. A' 89, Ζήν. Γ' 133, Διγ. O 328, 2472· κρύφω, 'Ασμ. διαρμ. 264· παθητ. αόρ. κρυβθήην, Τζάνε, Κρ. πόλ. 340², 535⁴· κρυβθήην· (ε) κρυβθήηκα, Ασσιζ. 152²⁰, 404², Σπανός (Eideneier) A 117, Πουλόλ. (Τσαβαρή) 319, Ch. pop. 799, Αλεξ. 1644, Πικατ. 490, Πεντ. Γέν. III 8, 10, XXXI 49, Αιτωλ., Μόθ. 45², Σταυριν. 849, Διγ. 'Ανδρ. 334², 387¹⁴· κρυπτήην, Σκλάντζα, Πουκί. 121², Τζάνε, Κρ. πόλ. 534¹²· κρυφθήην· θήηκα· μχ. παρκ. κρυβήμενος, Φαλιέρ., Ιστ.² 92 κριτ. υπ., Παρασπ., Βάρν. C 439, Σταυριν. 247· πρωστ. αορ. κρύβησαι, Καλλίμ. (Lambert.) 492, 497· απαρέμρ. κρυβθήην, Απολλών. 31. — Βλ. και κρυβώμαι.

Το αρχ. κρύπτειν. Ο τ. κρύβω και σήμ. στην Κρήτη (Παγγ., Ιδίωμ. Κρ. B', λ. κρυβώμαι, και Γ'). Ο τ. κρύβω στο Moursius (λ. κρύβωμαι) και στην Κύπρο, όπου και τ. κρύβω (Σπκ., Κυπρ. B' 623). Ο τ. κρύβω μτγν. και σήμ.

I Ενεργ. 1α Αποκρύπτω: ο ένας (ενν. νέος) κρύβει έκλεψεν από το μαγεσίον, ο άλλος αποκάτω του το κρύβει έκρυψεν το Αιτωλ., Μόθ. 25²· είπεν τους (ενν. η γυναίκα): «Αφέντες, τίνατι γυριέσθε;». Και είπαν της: «Τον άνδρα σου. Και είπαν τους: «Αν είσαι άδελφ., και είπας της: «Ωθ' ένοι, αμμή κρύβεις τον Μαχ. 428¹². **β** αποκρύπτω: σαν τα πέφала που κρύβει τον ουρανό να κρύβουν Κορων., Μπούας 37· είπεν: «Εγώ ο Θεός των πατέρων σου...» και έκρυψεν ο Μωσέ τα πρόσώπια του, ότι ερουβήθη από να κοιτάξει προς τον Θεό Πεντ. 'Εξ. III 6. **2α** Διακρύβω, φυλάγω: Αντά μόν έλαχον εις το ριζικόν της πολυαγαπημένης μου θυγατρός και τα άλλα πάλιν κρύβω τα διά τα άλλα μου παιδιά Διγ. 'Ανδρ. 360¹². **β** προσφυλάγω: αυτή το στήθος της πάντα κρατεί κορυμμένον, του πόθου... έχει το σφαιλισμένον Σουμ., Παστ. φίδ. A' [1065]. **3** Θιάζω: Πένθ. θυν.² 62. **4α** Κρατώ μυστικό, κρανέριτω κ.: ο γαρ κρύπτειν το νόσημα υπ' αυτού διαπαντάται Διγ. (Trapp) Gr. 1342· Μη κρύβεις γνώμην εις τον νουν να μη φθαρείς ατός σου Διγ. A 1808· δίδωσιν τον όρκον (ενν. του δούλου) να κρύψει το μυστήριον και να 'χ' ελεθερίαν Απολλών. 490. **β** (πρωκ. για συνκλισημικ, κλπ., κρατώ ανεκδήμιω: τα ζώα γαρ ουκ ημπορούν τον πόθον τους να κρύβουν Θεα. Γ' [74]· απέσσω της καρδιάς μου πιν δεν κρύβω τα πόθη για κάποιον μεν τα μάθει Κυπρ. πρωτ. 95²⁰. **γ** συγκαλύπτω, αποσιωπώ: αποδώ θέλω να ειπώ και θέλω διά να αρχήγω διά τα πολλά τους (ενν. των γυναικών) τα κακά, ποσώς να μη τα κρύβω Συναξ. γυν. 16· οι Λατίνοι φθονούν τους Ρωμαίους, κρύβουν τα θαύματα τά γινώσκονται αποά τα εικονίσματα και αποά τα τίμια ξύλα εις τας εκκλησίας των Ρωμαίων όχι δι' απιστίαν, αμμή διά φθόνον Μαχ. 66². **5** Εξφανίζω, κάνω κ. να χαθεί: ποσόνες για να γράφωσιν τες πράξεις παρασθίκα και τες αναγραφάς τω... τι νός καρός να μη μπορεί διά να εξαλείψει τα τόσα κατασθώματα αυτών να τα κρύψει Παλαμήδ., Βοκβ. Προς αναγν. 10· Φέγγος, και πώς ουκ έκρυψεν εις σύννεφα το φως σου; Καλλίμ. 2197· στεφάνην σφάνην αλόχων σου...· τούτο ποτέ δεν το 'κρυπεν από την καρφάλην του Αχλλ. L 37. **6** Παραλλάσσω: Τ' αόσις, λέγουν, αν θλιβεί... (παρὰλ. 3 στ.),

λαλεί θλιμμένα τας αυγάς και τας φωνάς του κρύβει Ερωτοπ. 685. 7) Παραβλέπει: Ο δέ Θεός έκρυψε τας αμαρτίας μου και ελευθερώθησαν όλοι από το θανατικόν Διαθ. Νίκαν. 224. II Μέν. 1α) Κρύβομαι: μέσα εις το σώμα του βαυνίου κρυβήσας μοναχός σου Λιβ. Esc. 2087· εστειλαν την (ενν. την γαλιότταν) να κρυβηθεί πλησίον εις το κάστρο Χρον. Τόκμος 2452· ο λίκος γαρ εν τη δορά κρύπτεται τον προβάτον Γλυκά, Στ. 336· β) βράσκω καταφύγιο, προφυλάγομαι: το νήπιον, όταν ιδη τίποτε φοβητηρόν, τρέχει εις τον κόλπον της μητρός αυτού και κρύβεται Ναθανάηλ Μπέρτου, Ομιλία XIII 48· έλασος εις αμπίλων φεύγουσα εκρυβήθη Αιτωλ., Μύθ. 64¹. 2α) Μένω, είμαι αφανέστερος, μυστικός: όμως ουκ εκρυβήθηκε ουδεποσώς το πράγμα, τρυγέσθες ακούστηκεν τό επόησε ο Πάρος Βυζ. Γιάδ. 223· ου κρύπτεται το δίκαιον Γλυκά, Στ. 413· τά κρύβοντα εμφανή-κανε, τά γήγενα ενερθήκα Ερωτόκρ. (Αλεξ. Στ.) Α' 1513· β) (προκ. για αρρώστια) είμαι αδιάγνωστος: τον ιερακος η κρυπτομένη νόσος Ιερακος. 444¹. 3) Συγκαλύπτωμαι: όταν θέλουν να παντρευτοίσι (ενν. οι γυναίκες), πάσχουν τάχα να κρυπτοείσι· πιάδουσι να γιατρευτοίσι και παρθένες να φανοίσι Συναξ. γυν. 663· να πλαγιάσεισιν αυτήν πλάγιασμα σποράς και επαρεκαμυθήην από τα μάτια του αντρός της και εκρυβήθη και αυτή εμαγαρίστην και μάτερας δεν είναι εις αυτήν Πεντ. Αρ. V 13. 4) Εξαφανίζομαι, χάνομαι: ωςίε σκιά διέβηκες, εχθής, εκρυβήθης Γλυκά, Στ. 199· όταν...απομείνει ο Ποσ-δαπός ολίγον να κρυβεί, εφεί τα σίδερά σου Πορτολ. Β 30¹⁸· τότε και ο ήλιος έδωσε κ' εκρυβήθη Ζήνου, Βατραχ. 467. 5) (Προκ. για τη θεία κοινωνία) μετουσιώνωμαι: εις όργον κρύπτεται θεός και ανθρωπότης Σωλέντζα, Ποίημ. 6¹⁰.

Η μτχ. παρκ. ως επιθ.=κρυφός, μυστικός: το κακομηχάνημα της ποτηράς δουλί-δος τσοσούτον ανεπούργαστον, τσοσούτον κεκρυμμένον! Καλλιμ. 2201· εκεί δημοσιεύον-ται πάντων τα κεκρυμμένα Γλυκά, Στ. 400.

κρυπτός, επίρρ., Διγ. Z 3089, Χρον. Μαρ. Ρ 3907.

Το μτγν. επίρρ. κρυπτός (Sophocl.).

Κρυφά: κρυπτός απήρα το κλειδί και ήνοιξα το αργάριον Προδρ. I 216.

κρυσταλλένιος, επίθ., Διγ. 'Ανδρ. 346²²⁻³· κρυσσταλλένιος, Βοσκοπ.⁸ 330, Τζάνε, Κρ. πόλ. 208¹²· χρυσσταλλένιος, Βουστρ. 531, Κυπρ. ερωτ. 112⁸.

Από το ουσ. κρύσταλλο και την κατέλ. -ίνιος. Ο τ. κρυσταλλένιος στο Βλάχ. (λ. κρυσταλένιος), στον Κατσαίτ. και σε δημ. τραγ. (Τραγ. Σούδ. Α' 86, Β' 159). Για τον τ. χρυσταλλένιος, που απ. και σήμ. στην Κύπρο (Σακ., Κυπρ. Β' 966) και σε δημ. τραγ. (Πα-παδ. Θ., Δημ. κυπρ. άσμ. Β. 17¹⁸, 27⁸⁸ και Κυπρ. Σπ. 41, 1977, 204³⁸), βλ. Μενάρδ., Αθ. 6, 1894, 160, καθώς και Αναγνωστ., Β-NJ 5, 1926, 77-8. Η λ. στο Soman. και σήμ.

1) Φτιαγμένος από κρύσταλλο: δύο κρυσταλλένα γλυπτά Διηγ. Αγ. Σοφ. 157⁸⁸. Το...έλαρος και αυτό μαρμαρίνον, λευκοχρυσόδες (έκδ. λευκοχρύδες· διορθώσ.) φαίνε-ται, καθάπερ κρυσταλλένιον Παίσ., Ιστ. Σινά 586. 2α) Που είναι σαν κρύσταλλο· διακυ-γής, διάφανος: Ο κορινθιακός και ο καπνός έσμιξαν κ' ελκινάσαν τον κρυσταλλένιον ουρανόν Τζάνε, Κρ. πόλ. 190⁸. β) κρύος, παγωμένος (Για τη σημασ. πβ. Κριαρ., Ελλην. 14, 1955, 163): 'Ητο μια βρόση κ' ήτρεχε νερό άσπρο, κρυσταλλένιο Ερωτόκρ. (Αλεξ. Στ.) Β' 207· γ) (προκ. για μέλη του σώματος) δροσερός, σχινοκέτος· σφιχτοδεμέ-νοισι· γείς κρυσταλλένιος τράχηλας, βυζάνια δυο και στήθη Πανώρ. Α' 81. — Το θηλ. ως κύρ. όνομα. (Βλ. και Siapkarakas-Pitsillides [Κυπρ. ερωτ. σ. 29]): Κυπρ. ερωτ. 87¹², 92¹², 100¹⁴, 116²⁹, 129¹⁸.

κρυστάλλι το, Ροδολ. Τοις αναγν. [17]· κρυσσταλλάι, Πεντ. Γέν. II 12.

Από το ουσ. κρύσταλλο και την κατάλ. -ι. Η λ. και ο τ. στο Βλάχ. (λ. κρυστάλε, κρυστάλι). Τ. κρυστάλλιν και σήμ. ιδιωμ. (Ανδρ., Lex., λ. κρυστάλλινον).

1) Πάγος: σε δυο πεθυμισμένες βράσεις... νερό ως κρυστάλλιν...ήπια Πιστ. βροσκ. III 6, 41. 2) Κρύσταλλο: Τ' αμώξι ήτον πάγχρυσο κ' οι πόρετες του κρυστάλλι Βίος Δημ. Μοσχ. 473· το κύμα δε μπορεί, δε δύναιτο κρυστάλλι σωστά ποτέ να δείξουν· τόσα περίσσια κόλλη Πανώρ. Γ' 575.

κρυσταλλίδα η, Φλώρ. 190 κριτ. υπ.· κρυσταλλίδα.

Από το ουσ. κρυστάλλον και την κατάλ. -ίδα (Μάλλον απ'θ. η γνώμη του Schmitt, BZ 2, 1893, 219).

Κρύσταλλο· δροσιά: την κρυσταλλίδα του νερού αυτ. 190.

κρυστάλλινος, επίθ.· κρυσταλλίνος.

Η λ. στον Ίπποκράτη και σήμ. Ο τ. από μετρ. αν.

α) Όμοιος με κρύσταλλο: όδωρ...πεπηγός εις κρυστάλλινον φέρον Διγ. (Trapp) Gr. 3196· β) διαυγής, διάφανος: χαίρεται (ενν. ο ουρανός)...στην δόξαν σου κι' αντεί- νος, ηλιολαμής μας φαίνεται και όλος κρυστάλλινος Σουμμ., Πιστ. ειβ. Δ' [936].

κρύσταλλο το, βλ. κρύσταλλο(ν).

κρυσταλλοειδής, επίθ., Δούκ. 205¹⁴.

Το μετρ. επίθ. κρυσταλλοειδής.

α) Όμοιος με κρύσταλλο· δροσερός ή διαυγής (βλ. Κριαρ., Ελλην. 14, 1955, 163): εις την εμπροσιν είναι μία στέρα με κρυσταλλοειδής νερόν γλυκίστατον Προσκυν. Ιεροσ. 413¹⁴. β) (προκ. για μέλη του σώματος) δροσερός, αχιονάτος· ασφικτοδεμένος: τρέχληρον σεν τωρ αυχένι κρυσταλλοειδή τριγέρου Ερμον. Β 250· δακτύλους κρυσταλλοειδείς Δούκ. 137¹⁴.

κρυσταλλοκρυσταλλός, επίθ.

Από το ουσ. κρύσταλλον και το επίθ. κρυσταλλός.

Που έχει λαμπρό αχιονάτου· ασφικτοδεμένος σεν κρύσταλλο και σιτητό σαν κολόνα (βλ. Κριαρ., Ελλην. 14, 1955, 164-5): κρυσταλλοκρυσταλλή, κρυσταλλοκρυσταλλή Αχούλ. L 554.

κρυσταλλο(ν) το, Σπαν. Α 25, Κορν., Διδασκ. Δ 19, Σπαν. (Μαυρ.) Ρ 11, Διγ. Z 1485, Φλώρ. 974 κριτ. υπ., 1359, Λιβ. Ρ 243, Λιβ. Esc. 486· κρυσταλλο(ν), Σπαν. Β 28, Σπαν. V 21, Αλεξ. 1225, Ερωτόκρ. (Αλεξ. Στ.) Α' 402.

Από το ουσ. κρύσταλλος με αλλαγή γένους. Ο τ. και σήμ. ιδιωμ. Η λ. τον 4. αι. (Sophocl.) και σήμ.

1α) Πάγος, κομμάτι πάγου (Η λ. συνήθεσ. προκ. για κ. διαυγής και λαμπερό, δροσερό ή σκληρό· βλ. Κριαρ., Ελλην. 14, 1955, 161-7): οι Πέρες σαν εδίαβησαν (ενν. τον ποταμόν), το κρύσταλλο χαλάθη Αλεξ. 1189· μ' αστραπαλένια κρύσταλλα στον κόσμο να χιονίζουν Τζάνε, Κατάν. 108· νερόν καθάριον κρυστάλλον Διγ. (Trapp) Esc. 1646· το χιονίζον των έκλαμπρον ομοίως του κρυστάλλον Ιμπ. 82 κριτ. υπ.· στήθος όπως κρύ- πρόσωπών των έκλαμπρον ομοίως του κρυστάλλον Ιμπ. 82 κριτ. υπ.· στήθος όπως κρύ- σταλλον Διγ. (Trapp) Gr. 1149· β) (συνεκδ.) κρύο, παγωανά: απού ζυγώσας (ενν. οι κρηναί) το λαγό εις τα βουνιά και εις τα 'ρη. στην κύμα και εις τα κρύσταλλα Φορτούν. (Vinc.) Γ' 457. 2) Ο ορυκτός κρύσταλλος: είπας τον βασιλέως ότι να βάλλει

εις το χωνευτήριον χρεσάφι...γαλίν, λίθους τιμίους, σμάραγδον, κρυστάλλον, αδάμαστον και άλλα πολλά Διηγ. Αγ. Σοφ. 156¹².

κρυσταλλοροδοκόκινος, επίθ.

Από το ουσ. κρύσταλλον και το επίθ. ροδοκόκινος.

Που έχει λαμπερό κόκκινο χρώμα σαν του τριαντάφυλλου: Κρυσταλλοροδοκόκινα μάγουλα και χεστάκια Πένθ. θυν.² 67.

κρύσταλλος ο, Καλλίμ. 403, Βίος Αλ. 3385, Φλώρ. 974, Δούκ. 109¹⁸, 205¹²⁻⁴.

Το αρχ. ουσ. κρύσταλλος.

Πάγος. — Ως επίθ. (εδώ στο θηλ.) κρυστάλλινος: πηγής κρυστάλλου και γλυκείας Διηγ. πόλ. Θεοδ. 87.

κρυσταλλόσαρκος, επίθ., Λιβ. Ρ 1469, Λιβ. Sc. 447, Λιβ. Esc. 1562.

Από τα ουσ. κρύσταλλον και σάρκα.

Που είναι σαν κρύσταλλο, λαμπερός, αστραφτερός (ή πθ. που η σάρκα του είναι κρυσταλλή): βλ. Κριαρ., Ελλην. 14, 1955, 164-5): τότε τον κρυσταλλόσαρκον τράχηλον της ουράς περιπλακώ ως επιθερώ, μυροκαταφυλίσσω: Λιβ. Ν 1409.

κρυσταλλοφόρος, επίθ.

Από το ουσ. κρύσταλλος και το -φόρος. Η λ. και στο Βίο Αλ. (v. Thiel) 140¹⁸.

Που είναι γεμάτος κρύσταλλα (πάγου): όση ποικίλα και βουνοειδής γης της κρυσταλλοφόρου φθάσονται μέχρις ουρανού των νεφελών Βίος Αλ. 5197.

κρυσταλλοχιονάτος, επίθ.· κρυσταλλοχιονάτος.

Από το ουσ. κρύσταλλον και το επίθ. χιονάτος.

Που η σάρκα του είναι λευκή σαν χιόνι και λαμπερή (ή δροσερή) σαν κρύσταλλο: ασπρημαρμαροτράχηλη και κρυσταλλοχιονάτη Ερωτοπ. 337.

κρυσταλλοχιονοτράχηλος, επίθ.

Από το ουσ. κρύσταλλον και το επίθ. χιονοτράχηλος.

Που έχει λαιμό λαμπερό σαν κρύσταλλο και δροσερό σαν χιόνι: κρυσταλλοχιονοτράχηλος, υπερεπασταλμένη Αχιλλ. Ν 819.

κρυσταλλόχρσιος, επίθ.· κρυσταλλόχρσιος. Ch. pop. 803.

Από τα ουσ. κρύσταλλον και χρσίος. Για τη λ. βλ. Κριαρ., Ελλην. 14, 1955, 160-3.

Που έχει τη διαύγεια (ή και τη δροσιά) του κρυστάλλου (Για τη σημασ. βλ. Κριαρ., ό.π., 163): Υπήρχε γαρ ευγενική (ενν. η κόρη), το είδος κρυσταλλόχρσιος, εξαίρετος εις ηλικίας Φλώρ. 5.

κρυσταλλώδης, επίθ.

Το μτρν. επίθ. κρυσταλλώδης.

Διαυγής, λαμπερός: κρυσταλλώδην ποταμόν προς το λιβάδιον μέσον Καλλίμ. 151· σώμα και γαρ πανεύρεστον και κρυσταλλώδης σάρκα την χάριν και την ηδονήν εις το λουτρόν ανεξάνει Καλλίμ. 795.

κρυστάλλωμαν το, Λιβ. Esc. 2416.

Από το κρυσταλλόω -όνω. Τ. κρυστάλλωμα στο Somaiv.

Κρύσταλλο· (εδώ) βροσιά: Μέτωπον άσπρα τοίτοιον ως του χιονίου κομμάτων και ως της αυγής κρυστάλλωμαι να είπας (έκδ. είπης· διορθώσ.) ότι εσαρκώθη Λιβ. Sc. 1282.

κρυσταλλωμένος, μετχ. επιθ., Κορν., Δοδασκ. Δ 34, Σουμμ., Πιστ. φιδ. Γ' [906]· κ ρ ο υ σ τ α λ λ ω μ έ ν ο ς, Ερωτόκρ. (Αλεξ. Στ.) Β' 207 κριτ. υπ.

Η μετχ. παθητ. παρκ. του κρυσταλλίνου, που απ. στο Somaiv. και σήμ. Το κρυσταλλώομαι ήδη μετγν.

Όμοιος με κρύσταλλο· βροσερός και δικυγής: είχαν βρέσση όμορφη, νερόν κρυσταλλών μένον Ιμπ. (Legt.) 593.

κρυσταλλωτός, επιθ.· κ ρ υ σ τ α λ λ ω τ ο ς (?)

Από το κρυσταλλώω-ώνω.

Παγωμένος: έδρεν αυτόν (ενν. τον ποταμόν) κρυστάλλωτον υπό πολλού του ψύχους Βίος Αλ. 3375.

κρυφά, επίρρ., Ασσιζ. 72^α, 113^α, 200^α, 360^α, 451^α, Βέθ. 843, 912, Δέγγ. παιδ. (Τσιουλί) 162, Φλώρ. 922, Λιβ. Esc. 406, Λιβ. Ρ 166, Ιμπ. 45, 144, 301, 643, 789, Μαχ. 10^α, 44^α, 106^α, 150^α, 290^α, 390^α, 480^α, 624^α, 628^α, 630^α, Πεντ. Δευτ. XIII 7, XXVII 15, 24, XXVIII 57, Χρον. σουлт. 41^α, 98^α, 107^α, 121^α, Ιντ. κρ. θεάτρ. Γ' 44, Τζάνε, Κρ. πώλ. 238^α, κ.π.α.· κ ο υ ρ φ ά, Χούμνου, Κοσμογ. 1662, 1875, Ερωφ. Ιντ. β' 156, Ε' 48, Ερωτόκρ. Α' 306, Ερωτόκρ. (Αλεξ. Στ.) Α' 275, 1566, 1786, Γ' 379, 614, Ε' 384, 451, 1144, Στάθ. (Martini) Ιντ. β' 40, Δεγ. Ο 782, 1663, 1898, 2257, 2751, Τζάνε, Κρ. πώλ. 363^α. κ ρ ο υ φ ά, Φαλιέρ., Ρίμ. (Bakk.-v. Gem.) 195, Πιστ. βροσκ. II 1, 35, Ερωτόκρ. Γ' 379, Ερωτόκρ. (Αλεξ. Στ.) Α' 306, 444, 852, 2097, Β' 2385.

Από το επιθ. κρυφός. Η λ. στο Βλάχ. και σήμ.

Χωρίς να γίνει κ. γνωστό, μυστικά, αφανέροντα: να πορπατεί η δουλειά κρυφά, κα- νείς να μη γροικίσει Ερωτόκρ. (Αλεξ. Στ.) Ε' 877· Η δέ κόρη υπήγεν από το κουβούκλιον και έβλεπεν κρυφά από την τρέπαν τον νέον Διγ. Άνδρ. 351^α· έλα να φέγομεν αφορητί καθόλου, σιγά, κρυφά και ανόητα, κανείς μη το νούσει Βέθ. 1075.

κρυφιομύστωσις επίρρ.

Από το επιθ. κρυφιάμωτος. Η λ. τον 4. αι. (Lampe, Lex.).

Κρυφά και μυστικά: εξέρχεται (ενν. ο Αλέξανδρος) προς την Ολυμπιάδα και κατ' ιδίαν προσλαβών κρυφιομύστωσις φράζει Βίος Αλ. 989.

κρύφιος, επιθ.· κ ρ υ φ ί ο ς, Αχέλ. 2362.

Το αρχ. επιθ. κρέφιος. Ο τ. κρεφίος από μετρ. αν.

α) Κρυφός· αδικήγινωτος: Περί μαρτυρήτος είρακος· υπό ασθενείας κρεφίας Ιερακος. 448^α. β) ανεμνήνευτος: Τούτο δέ όλον γέγονεν ίνα η προφητεία του Ησαίου πληρωθί, η ούσα πριν κρεφία Παίσ., Ιστ. Σινά 2126.

Το ουδ. ως ουσ.=μυστήριο: ο εμφανίζων τα κρυφά, ο των κρεφίων γνώστης (ενν. ο Θεός) Φλώρ. 695, αλλά και ως επίρρ.=κρυφά, μυστικά: κρεφίον πλησιάζεις (ενν. ο θρητέων) αυταίς (ενν. ταις νήσοις) Ιερακος. 516^α.

κρυφισοσυμβουλή η, Λιβ. Ρ 866 (έκδ. κρυφισομβουλάς· διορθώσ. κατά Lambert [Λιβ. σ. 127 σημ. στο στ. 51]). — Πβ. κρυφισομβουλή.

Από το επίθ. κρύφιος και το ουσ. συμβουλή.

Κρυφή, μυστική συμβουλή: *εις λόγους, εις μυστήρια και εις κρυφιοσυμβουλάς* Λιβ. Sc. 51.

κρυφιοδιδώς, επίρρ.

Από το επίθ. κρυφιώδης. Η λ. τον 5. αι. (Lampe, Lex.).

Κρυφά, μυστικά: *εφείχεσε κρυφιοδιδώς ως όφης* Γλυκά, Στ. 385.

κρυφίως, επίρρ., Διγ. Z 748, 1856, Βέλθ. Τίτλ., Πάλ. Τρωάδ. 9, Ερμον. Υ 341, Ψ 307, Χρον. Μορ. Ρ 3739, Βίος Αλ. 3303, Σίωσ. 20, Σφρ., Χρον. μ. 96², 102¹¹, Έκθ. χρον. 14⁹, 57¹¹, Θρ. Κύπρ. Μ 303, Ιστ. πολιτ. 46¹· *κρυφίως*, Ερμον. Ω 123.

Από το επίθ. κρύφιος. Ο τ. από μετρ. αν.

Κρυφά, μυστικά, χωρίς να γίνεται κ. ή κάπ. ανιχνητό(ς): *στρατιώτα, ελθόνθας φονεύσαι με κρυφίως μετά δόλου*; Βίος Αλ. 3132· *Οι δέ Βερέτικοι είχαν και αυτοί αghνάδαν ως δίδαν τάχα φυλάττοντες τους εαυτών τάσας κρυφίως* Έκθ. χρον. 79²⁹.

κρυφοαναδακρυώνω. κρυφοαναδακρυώνω.

Από το κρυφο- (κρυφο-) και το αναδακρυώνω.

Δακρύζω κρυφά: *Κρυφά κρυφά παρακαλεί και κρυφοαναδακρυώνει, αγκούσες έχει και κρημούς, μα δεν τσι φανερώσει* Ερωτόκρ. (Αλεξ. Στ.) Β' 2385.

κρυφοαναντρανίζω. κρυφοαναντρανίζω.

Από το κρυφο- και το αναντρανίζω.

Κρυφοβλέπω στήνοντας το βλέμμα: *Εκρυφοαναντρανίζοις* (ενν. ο Ρωτόκρητος και η Αρετούσα) κ' εκρυφοαναντρανίζοις Ερωτόκρ. (Αλεξ. Στ.) Α' 2153.

κρυφοβουλή η.

Από το επίθ. κρυφός και το ουσ. βουλή.

Κρυφή, μυστική συμβουλή: *εις λόγους, εις μυστήρια και εις κρυφοβουλάς της* Λιβ. Esc. 1180 χφ.

κρυφογαμούμαι.

Από το κρυφο- και το γαμούμαι. Η λ. και σήμ.

Συνουσιάζομαι κρυφά: *έδω κείνες τας ποστώνες όπου εκρυφογαμηθήκαν* Συναξ. γυν. 661.

κρυφογελώ.

Από το κρυφο- και το γελώ. Η λ. και σήμ.

Γελώ σε βάρος κάπ., κοροϊδεύω: *κρυφογελούν τον* (έκθ. κρυφογελούνται· διορθώσ.) *δέ κρυφά, παίζουν τον σαν κοπέλες* Ναθαναήλ Μπέρτου, Στιχοπλ. I 222.

κρυφογογγύζω.

Από το κρυφο- και το γογγύζω.

Γκρινιάζω, δυσανασχετώ κρυφά: *να κρυφογογγύζει... καθ' ημών* Ευγ. Ιωαννουλ., Επιστ. 73¹¹.

κρυφοδαγκάνω. κρυφοδακάνω.

Από το κρυφο- και το δαγκάνω. Η λ. και σήμ.

Δαγκάνω κρυφά, απροειδοποίητα (μεταφ.) βιάπτω ύπουλα: Φιλοπαππού, ελίσσασ-
σες και άρχισες να κρυφοδαγκάνεις; Διγ. Άνδρ. 388^α.

κρυφοδακάνω, βλ. κρυφοδαγκάνω.

κρυφοδακιά.

Από το κρυφο- και το δακιά.

Δαγκάνω κρυφά (μεταφ.) βιάπτω ύπουλα: Φιλοπαππού μου γέρον, ...ελίσσασσε
κ' εκρυφοδάκισές με Διγ. (Τραπ) Εsc. 1463.

κρυφοκαμαρώνω. κρυφοκαμαρώνω.

Από το κρυφο- και το καμαρώνω. Η λ. και σήμ.

Α' (Μετ.) θαυμάζω κάπ. κρυφά, χωρίς να το δείχνω: εσυχνοπερσέβλεπώ τη (ενν.
την κερά) κ' εκρυφοκαμαρώνώ τη Αγν. Ποίμ. Α 8. Β' (Λμετβ.) θαυμάζω ενδομύ-
χως: Θωρά πολλοί εχαρήκισι κ' εκρυφοκαμαρώσα Ερωτόκρ. (Αλεξ. Στ.) Ε' 1533.

κρυφοκάμωμα το.

Από το κρυφο- και το ουσ. κάμωμα.

Κρυφή, μυστική πράξη: την γνώρισις εποίκων με σημεία, κανείς ουδέν εγίνωσκε
κρυφοκαμώματά των Βέβλ. 825.

κρυφοκλεψιά η· κρυφοκλεψιά· κρυφοκλεψία, Ριμ. κάρ. 607
κρίτ. υπ.

Από το επίθ. κρυφός και το ουσ. κλεψιά. Η λ. στο Soman.

Κρυφή, μυστική πράξη: εκίνα κ' ο κρη ήλος... της νύχτας τες κρυφοκλεψίες να
τες ξεφανερώνει αυτ. 607.

κρυφοκλέψιμο το.

Από το επίθ. κρυφός και το ουσ. κλέψιμο.

Κλεψιά που δε γίνεται αντιληπτή: Ες τα κρυφοκλεψίματα κ' εις την τεχνολογίαν ο-
μοιάζω την μητέρα μου (ενν. εγώ η αλουπού) Γαβ. διήγ. 229.

κρυφομιλώ, Λιβ. Ν 431 (Για τη γρ. βλ. και Η. Schreiner, BZ 42, 1943 /49, 241
και Χατζηγιακ., Δημώδη Α' 55, 56)· κρυφομιλώ, Χούμνου, Κοσμογ. 945.

Από το κρυφο- και το μιλώ. Η λ. στο Soman, και σήμ.

Μιλώ κρυφά, ψευδιστά: η Αγάπη με τον Πόδον αλλήλως να χειροκρατούν και να
κρυφομιλούν Λιβ. Εsc. 364.

κρυφοπαρακαλώ· κρυφοπαρακαλώ.

Από το κρυφο- και το παρακαλώ.

Παρακαλώ κρυφά, ενδύμωχα: η Φροσύνη εχαίρουντο κ' εκρυφοπαρακάλει τ' Αμόξα
να 'βγει νικητής Ερωτόκρ. (Αλεξ. Στ.) Β' 2323.

κρυφοπεριπατώ.

Από το κρυφο- και περιπατώ. Τ. κρυφοπερπατώ και σήμ.

Περπατώ κρυφά, χωρίς να γίνωμαι αντιληπτός: *Μήταν...*, αφού έφτανα, κρυφωπεριεπά-
τουρ Αιβ. Sc. 2368.

κρυφός, επίθ., Κομν., Δοδωσκ. Δ 69, 240, Φλώρ. 695, Αιβ. N 1168, Μαχ. 10²², 222²⁷, 256²⁹, 478³¹, 568³², 650³⁸, Νεωρ. βασιλ. 99, Βουστρ. 440, Δερ., Λόγ. 146, Πεντ. Δευτ. XXIX 28, Αγγέλ. 1198, Χρον. σουлт. 77¹³, Κυπρ. πρωτ. 137²², Σουμμ., Ριμπελ. 157, 190, Διγ. 'Ανδρ. 389¹¹, Θυσ.² 702, Ροδολ. (Μανούσ.) Γ' [447], Βακτ. αρχιερ. 176, Αλφ. (Μοε.) III 62, κ.α.· κ ρ ε φ ό ς, Φαλιέρ., Ιστ.² 386, Πανώρ. Β' 90, Δ' 236, 313, Ερωφ. Α' 92, Β' 232, Δ' 38, 56, Ερωτόκρ. (Αλεξ. Στ.) Α' 97, 1859, Γ' 35, 566, 672, 1512, 1656, Ε' 108, 1193, 1322, Θυσ.² 74, 119, 645, Στάθ. (Martini) Α' 29, 40, Ιντ. β' 40, Γ' 372, Ροδολ. (Μανούσ.) Γ' [525, 578], Δ' [183, 303], Φορτουν. (Vinc.) Β' 133, Ιντ. β' 9, Τζάνε, Κρ. πόλ. (Neneδ.) 589²¹, κ.α.· κ ρ ε φ ό ς, Φαλιέρ., Ιστ.² 189, 694, Πιστ. βοσκ. II 6, 20, Ερωτόκρ. (Αλεξ. Στ.) Α' 646, 896, 1942, 2065, 2104, Γ' 418.

Από το επίθ. κρυπτός με επίθρ. του θ. κρυφ· βλ. όμως και Ανδρ., Λεξ. Ο τ. κρυφός, που απ. και σήμ. στην Κρήτη (Παγκ., Ιδιωμ. Κρ. Β'), και ο τ. κρυφός στο Soman. (λ. κρυφός). Η λ. και σήμ.

1) Κρυφός, μυστικός: *αθρήσπου μην τα δώσεις* (ενν. τα κλειδιά)· 'ς τόπο κρυφό ήμε βάλε τα και κάμε να τα χύσεις Ερωτόκρ. (Αλεξ. Στ.) Α' 1300· *μη μπορώντας την κρυφήν αγάπη πλιο να χώνει Ερωτόκρ.* (Αλεξ. Στ.) Α' 145· *έχω έναν κρυφόν χαρτίν απέ τον πατέρα μου και έπαρ' το και δώσ' το τον γηγός Μαχ.* 646¹⁰· *είχε τον* (ενν. τον Πολύδοκρο) ο Ρωτόκριτος *πολλά κρυφό προσόθη Ερωτόκρ.* (Αλεξ. Στ.) Δ' 800. *Εκφρ. εν κρυφή* (Η έκφρ. μτγν.· L-S, λ. κρυφή), *εις το κρυφό(ν)*, στα κρυφά=κρυφά, μυστικά: *ήρξατο* (ενν. ο Μαχουμέτ) *εν κρυφή τρέφειν έχθραν κατά της Πόλεως Δούκ.* 161¹⁷· ο Πέτρο Τάβιλα ήτον *απορηή* του καλός του (ενν. του Γιάκουμοσ) κ' εκείνος *εις το κρυφόν πάντα ελιόλεν κακόν διέ τον Πέτρο Τάβιλα* Βουστρ. 471· *έσυρε μία σαίτα και τον έδωσε στα κρυφά Χρον. σουлт.* 27¹¹. 2) Που δε φαίνεται, απόκρυφος: *τούτη η πληγή είναι στην καρδιά, στα πλια κρυφά της μέρη Ερωτόκρ.* (Αλεξ. Στ.) Γ' 307. 3) Δυσδιάκριτος: *τα μάτια του 'σαν* (ενν. του Αρκίτα) *έμορφα, κρυφά τ' ανάβλεμμά του* Θγσ. Γ' [50⁴].

Το ουδ. εις ουσ.=μυστικό: *δεν ήθελεν το κρυφό του ανδρός της, απού εκείνος μυστικά της είπανε ομπαρός της, τα φανερώσει ομπροστά στ' αδέρφια τα δικά της* Διγ. Ο 701.

κρυφοσυμβουλή, η, Αιβ. Esc. 1180. — Πβ. κρυφοσυμβουλή.

Από το επίθ. κρυφός και το ουσ. συμβουλή.

Κρυφή, μυστική συμβουλή: *εις λόγους και εις μυστήρια και εις κρυφοσυμβουλές της* Αιβ. N 1028.

κρυφοσυντηρώ, κ ρ ε φ ο σ σ υ ν τ η ρ ω.

Από το κρυφo και το συντηρώ.

Κοιτάζω, παρατηρώ κρυφά: *Εκρυφοσυντηρείζασι κ' εκρυφοσυντηρούσα* γέλιο *δε δείχνει ο γέις τ' αλλού, μηδέ ποτέ εμιλούσα Ερωτόκρ.* (Αλεξ. Στ.) Α' 2153.

κρυφοφανερωτής ο.

Από το κρυφοφανερώνω. Τ. κρυφοφανερώνω στο Βλάχ. Η λ. στο Soman.

Αυτός που φανερώνει τα κρυφά, τα μυστικά: *έκραξεν ο Φαριό το όνομα του Ιωσήφ «Κρυφοφανερωτή»* Πεντ. Γέν. XLI 45.

κρυφοφυλάω.

Από το κρυφο- και το φιλό.

Φιλό κρυφά: η *Αργάνη με τον Πόθον* αλλήλων να χειροκρατούν και να κρυφοφιλοούνται Λιβ. Ρ 2830 (Για τη γρ. πβ. H. Schreiner, BZ 42, 1943/49, 241 και Χατζηγηνακ., Δημώδη Α' 121).

κρυφοφυλάσσω· κρυφοφυλάσσειν, Λιβ. (Lamb.) N 431 χφ., ασφαμ. γρ. αντί κρυφομιλούσεν (Βλ. Χατζηγηνακ., Δημώδη Α' 95-6). — Βλ. και κρυφομιλώ.

κρυφτός, επίθ., βλ. κρυπτός.

κρυφτούλι το, Σουμμ., Παστ. φιδ. Γ' [80].

Από το ουσ. κρυφτό και την κατάλ. -ούλι. Η λ. και σήμ.

Είδος παιχνιδιού, το κρυφτό: *εσύ σαν σμίξεις μετ' αυτός παίζοντας το κρυφτούλι, παιγνίδι που συχνότατα συνήθευα τ' έχωμ' σέλοι αυτ. Β' [1047].*

κρύφω, βλ. κρύπτω.

κρυφώς, επίρρ., Διγ. Z 1019, Διγ. (Trapp) Esc. 335, 339, 429, 1252, Χρον. Μορ. H 3851, Φλώρ. 376, Αχέλ. 1511, Ιστ. πατρ. 99¹, 140², Βίος Δημ. Μοσχ. 559, 605, Ψευδο-Σφρ. 226¹¹, 334^{1*}.

Από το επίθ. κρυφός.

Κρυφά, μυστικά: *Κρυφώς, αγνώστως ως γενεί η πολεμική της κόρης Φλώρ. 915· εκείνος απεκριθήκειν κρυφώς να μη το μάθω Λιβ. (Lamb.) N 284.*

κρυψιμιό το.

Από τον αόρ. του κρύπτω και την κατάλ. -ιμιός/-ιμιός (Βλ. Χατζιδ., Αθ. 22, 1910, 241).

Θησαυρός: *μη φοβηθείτε· ο Θεός... έδωκεν εις κρυψιμιό (έκδ. κρύψιμιμο· διορθώσ.) εις τα δισάκια σας (έκδ. δισάκια) Πεντ. Γέν. XLIII 23.*

κρύωμα το· κρυώμα, Λετωλ., Μύθ. 125^{1*}.

Από το κρεώνω και την κατάλ. -μα. Η λ. στο Somav. και σήμ.

Κρύο, ψύχος: τον *Απρίλιον μήνα πάλην πολύ κρύωμα με χύνει έκαμεν Συναδ., Χρον. 68.*

κρυωντήριον το, βλ. κρωντήρι.

κρυώνω, Φαλιέρ., Ιστ.² 106 κριτ. υπ., Συναξ. γυν. 507, Αχέλ. 1975.

Από το ουσ. κρύο και την κατάλ. -ώνω. Μέσ. κρυώνομαι στο Βλάχ. Η λ. στο Somav. και σήμ.

Α' Γίνονται ψυχρός: ο άνθρωπος πάλ' άρχισε κ' εφέσαι να κρυώσει, ότι ήτανε πολύ ζεστόν το φαγι, να παγώσει Αιτωλ., Μύθ. 125^{1*}. Β' Αισθάνομαι κρύο: πεινοσέν, διψοσέν, κρυώσαν, ότι δεν έχουεν ξόλα Ιστ. Βλάχ. 2803.

κρω· κρει (χφ. κρη), Ασσίζ. 450^{2*}, ασφαμ. γρ. αντί κρίνει. — Βλ. κρίνω.

κρωντήρι το, Ιστ. Βλάχ. 739· κρυωντήρι(ο)ν, Διαθ. Θεοδ. Σαρ. 23^{10*}, Metrol. 138^{2*}· Ημερολ. 125· κρωτηρί, Ζήν. Πρόλ. 178.

Από το ουσ. κρωντήριον, που απ. στον Ψευδο-Κωδ., Ορφικ. 287^{2*} (Βλ. και Steph.,

Θησ., λ. κρωτήριον}. Για την ετυμ. βλ. Ανδρ., Λεξ., λ. κροντήρι και Κοικ., ΒΒΠ Ε' 164. Η λ. και οι τ. κροντήρι και κρωντήρι στο Soman. Οι τ. κροντήρι (Παναδ. Α., Λεξ. και Πετροπ., ΕΛΛ 7, 1952 < 1953, 80-1) και κρωνοντάρι (Κοικ., ΒΒΠ Ε' 164) και σήμ. ιδίωμι.

Πήλινο αγγείο που κρώνει το περιεχόμενό του: σκεύη χρυσά και αργυρά και περισσά κρωντήρια γεμάτα οίνον Ντελλαπ., Ερωτήμ. 1852.

κρωτήρι το, βλ. κρωντήρι.

ἑκτάσσομαι, Μορεζίν., Κλίση Σολομ. 404, Ερωτόκρ. (Αλεξ. Στ.) Β' 1102, Γ' 1280, 1444, 1530, Πρὸλ. άγν. κομ. 24· ἑκτάσσομαι, Φορτουν. (Vinc.) Πρὸλ. 47, Β' 257, Γ' 715, Ιντ. γ' 109, Δ' 58, 161.

Το αρχ. εκτάσσομαι.

Επιδικάω, σκοπεύω: ἑκτάσσεται η κира Μηλιά... ...την κανακαρά, την άξα της θυγατέρα να δώσει για γυναίκα του... του γερο-Λούρα Φορτουν. (Vinc.) Γ' 395· εκτάσσετε (ενν. ο πασάς) τη χώρα να χαλάσει, να πιάσει ανθρώπους Λεζλ. Παροικ. 355· Ποτέ της η πολιτική εις ένα δεν ιστέκει· ενός σακοσίλι 'εκτάσσεται και άλλου γατζάνι πλέκει Σαχλ. Ν 244· ο κόρης σου... ...γλήγορα από τη φλακή 'εκτάσσεται να σε βγάλει Ερωτόκρ. (Αλεξ. Στ.) Δ' 1544.

κτένα η.

Από την αιτιατ. του ουσ. κτεεις. Τ. χτένα και σήμ.

Χτένα: μία κτενοθήκη και δυο κτένες ποικιλεμένες Σεβέρ., Σημειώμ. 53β.

κτένι το, βλ. κτένιον.

κτενίζω, Προδρ. IV 7, Σπανός (Eideneier) A 104, 146, 338, D 404, Διήγ. παδ. (Tsiouni) 484, 766, Αιβ. Esc. 1061, Θησ. ΙΒ' [54²], Τζάνε, Κρ. πάλ. 571¹⁷. χτενίζω, Ευγύν. 203.

Το αρχ. κτενίζω. Ο τ. και σήμ.

Χτενίζω: ολημερίς κτενίζου την κεφαλή και με τσ' αθούς τσ' όμορφους τη στολίζου Πανώρ. Α' 413.

κτένιον το, Σπανός (Eideneier) D 669· κτενι, Σπανός (Eideneier) A 234, Σεβέρ., Σημειώμ. 37α, 50ς, 52, 53γ· κτενι (ν)· κτενιν, Σπανός (Eideneier) A 256· κτενι (ο)ν, Διήγ. παδ. (Tsiouni) 925· χτενι, Gesprächb. 96¹¹⁴, Λεξ. Μακεδ. 147.

Το αρχ. ουσ. κτένιον. Ο τ. κτένι στο Βλάχ. Ο τ. χτένι και σήμ.

1) Χτένα: απόστειλον πρὸς με το κτένιον το πατρογονικόν το κρόν, ουχί το πικρόν, αλλά το αρύ Σπανός (Eideneier) D 648. Φρ. ήρθε ο κόμπος εις το κτένι=φράντα κ. στο απροχώρητο: Ἠρόθ' ο κόμπος εις το κτένι κ' η ψυχή μου απολαγαίνει Φαλλιβ. 90. 2) Θαλάσσιο όστρακο, «χτένι»: ιχθύν γαρ ουκ εοθίουσαν... ειμή ψωμίτισιν, αστακός... (παρὰλ. 2 στ.)...και κτένα και σωλήνας Προδρ. ΙΙΙ 278. — Ο τ. κτένι και χτένι (καθώς και τ. χθένι) στον πληθ. ως τοπων.: Πορτολ. Α 193^{11,12}, 198¹².

Κτένιος ο.

Προσωποπ. του ουσ. κτένιον: Μά...τον ανεγίνον μου τον Κτένιον Οψαρ. 361¹⁴.

κτενοθήκη η, Σεβέρ., Σημειώμ. 53α.

Από τα ουσ. κτένα και θήκη. Η λ. στο Soman.

Θήκη για χτένες: μία κτενοθήκη και δυο κτένες κοκαλίνες αυτ. 53β.

κτῆμα το, Προδρ. III 353, Διγ. Z 2233, 2370, Σπινός (Eideneier) D 1543, Χρον. Τόκιων 1285, Διήγ. Αγ. Σοφ. 157²³, Σαχλ. Αφῆγ. 127, Περί γέρ. 14, Πατα., Ιστ. Συνά 360, Θυσ. 252, Στάθ. (Martini) Α' 199, Βακτ. αρχιερ. 176· κτῆμα ν, Φαλιέρ., Ρίμ. (Bakk.-v. Gem.) 243· κτῆμα τ ο, Συναξ. γυν. 752· χτῆμα, Ιων. III², 'Λομα σισμ. 24.

Το αρχ. ουσ. κτῆμα. Η λ. και ο τ. χτῆμα και σῆμ. Ο τ. κτημάτο από μετρ. αν. ή από επίδρ. τῆς γεν. κτημάτων.

1α) Αυτό που αποκτά ή κατέχει κάπ.· πράγμα: να σου δηγηθῶ ως διά την ασπλαγ-
χρίαν. Κτῆμα δεινόν και ολέθριον εκείνη στομαζῶν Ντελλαπ., Ερωτήμ. 2482· όλες δεν
ομοιάζουν (ενν. οι γυναίκες), ουδ' ὅλοι εἰν' ἓνα κτῆμα Δερ., Λόγ. 720· β) πλούτη,
περιουσία: Διγ. 'Ανδρ. 356²³. γ) υβόκητη αγροτική έκταση: Αφαιρεί δέ τα προσόντα
τη εκκλησία χωρία και κτῆματα Ηπειρ. 216²⁰. 2) Ζῶς (κυρίως προκ. για υποζύγιο)
πρ. πάντως και Κουκ., Ευστ. Λαογρ. Α' 278, καθώς και Σατάτ., Ετομ. σμμας. 74): επε-
θύμα ο Κυριώτης το θεοῦ να πέσει από το κτῆμα Ερωτήμ. (Αλεξ. Στ.) Β' 2322·
εκείνοι όπου εἶναι κτῆματα, βοδῆα και προβατίνες αναγελοῦν τον φρόνιμον Σαχλ.,
Αφῆγ. 469· δεν πρέπει ὥστερ τα κτῆματα να ζῶσιν οι ανθρώποι Φαλιέρ., Ρίμ. (Bakk.-
v. Gem.) 30.

κτῆνο το, βλ. κτῆνο(ν).

κτενοβάτης ο, Βακτ. αρχιερ. 154.

Η λ. σε σχόλ. (L-S) και σῆμ.

Κτενοβάτης: Περί διαθήκης αιώτου και πόρων και κτενοβάτου ότι δεν εἶναι στρεχτή
αυτ. 145.

κτενοβόλιν το.

Από το ουσ. κτήνος και το -βόλιν.

(Περὶληπτικά) κοπάδια ζώων: το κτενοβόλιν τό είχαν ἔξω (ενν. οι Κερυνιώτες),
επήρουν τα (ενν. οι Γενουθήσοι) Μαχ. 524¹⁸.

κτῆνο(ν) το, Φυσιολ. (Legr.) 262, Πηγά, Χρυσοπ. 167 (50)· κτῆνο(ν),
Λασζζ. 92⁴, 10¹⁸, 19⁴, 41²⁸, 69²¹, 172¹¹⁻¹⁶, 180¹⁴⁻²¹, 181¹⁸, 200⁷, 256², 290⁸, 318²⁸, 324²¹,
425²⁷, 449¹¹, Πουλολ. Z 331, Χρον. Τόκιων 3898, Μαχ. 2²⁸, 4¹, 54¹², 244²¹, 256⁷, 356¹⁸,
360²², 366²⁸, 374²¹, 452²¹, Δαρκός, Προσκυν. 241, Πηγά, Χρυσοπ. 170(60), 173(4),
200(27)· χτῆνο(ν), Λασζζ. 171²⁰⁻⁷, κ.π.α.: χτῆνο, Ιων. IV 41, Πεντ. Γέν. I 25,
II 20, VII 2, 21, VIII 1, 20, 'Εξ. IX 9, XIX 13, Λοκτ. I 2, XI 26, XIX 19, XX 25,
XXVII 9, Αρ. III 41, VIII 17, XX 4, XXXI 9, XXXV 3, Δευτ. II 35, IV 17, XI 15,
XIII 16, XX 14, XXVII 21, XXX 9, κ.α.: χτῆνο(ν), Λασζζ. 256¹, 266²⁸, 292²⁸,
326⁷, 424²⁷, 433²⁸, 476²⁻⁹, Κυπρ. ερωτ. 97¹⁸, 106¹⁻²⁰.

Το ουσ. κτήνος με επίδρ. των ουδ. σε -ον (Πρ. Χατζιδ., Αθ. 1, 1889, 497, αλλά και
Καψ., Αθ 1, 1939, 63 και σημ. 2). Οι τ. κτῆνο και χτηνόν και σῆμ. σε ιδίωμ. (Ανδρ.,
Lex., λ. κτήνος).

Ζῶς: Ο πόθος... (παράλ. 1 στ.) τ' ἄγρια φαρμακερά χτηνά μεράννει Κυπρ. ερωτ.
47². (προκ. για υποζύγιο): Περί του ανθρώπου που αγωνιάζει το κτηνόν του, ἔχουν
το ἄλογόν του Λασζζ. 75²¹· εκείνος που ἔμελλεν να καλλικώσσει το κτηνόν μου ἐκάρρησέν

το Ασσιζ. 181⁷. (περιληπτικά) κοπάδια, αγέλες: *εβήκαν νερά πολλά και έπιεν η συναγωγή και το χτήνο τους* Πεντ. Αρ. XX 11· *Βλογημένοι τα είσαι από όλα τα έθνη, να μην είναι εις έσεν άτεκνος και άτεκνη και εις το χτήνο σου* Πεντ. Δευτ. VII 14.

κτήνος το· χτήνος, Πεντ. Δευτ. III 7.

Το αρχ. ουσ. κτήνος. Η λ. και ο τ. και σήμ.

ζώο: Τα κτήνη κ' όλα τα 'ρπετά ως κλάμουν ογνά μένα Τζάνε, Κρ. πόλ. 552¹⁷. (προκ. για υποζύγιο): *μία καμήλα ή έναν γονικόν ή έτερον κτήνος φορτωμένον* Ασσιζ. 111²¹. (περιληπτικά) ζώα: *μη κάμεις παν δουλεία εσύ και ο υιός σου...και το γαϊδούρι σου και όλο το χτήνος σου* Πεντ. Δευτ. V 14.

κτηνώφρων, επίθ.

Από το ουσ. κτήνος και το -φρων. Η λ. τον 5. αι. (Lampe, Lex.).

Που έχει κτηνώδη συμπεριφορά: *οσεί αυτοίς (ενν. Φαραώ και Ηρώδη), ότι όναγχοι και κτηνώφρονες ελογίσθησαν* Φυσιολ. (Zur.) XXXVI 3⁸.

κτηνώδης, επίθ.

Το μτγν. επίθ. κτηνώδης. Η λ. και σήμ.

ζωώδης, που φέρεται σε ζώο: *Προς άνθρωπον αυτός εγώ βάρβαρον και κτηνώδη σενάσαι μάχην έρχομαι* Βίος Αλ. 4581.

κτητορας ο, βλ. κήτωρ.

κτητορικός, επίθ.

Η λ. σε πατρ. του 6. αι. (L-S).

Που ανήκει ή αναφέρεται στον κήτορα: *παίρνοντας ο φύλαξ του ιερού βήματος τον Τίμιο Σταυρό μαζί και την κτητορική (έκδ. κτιτορική· διορθώσ. Βλ. Χατζιδ., Αθ. 21, 1909, 443) εικόνα της Υπεραγίας Θεοτόκου τα έριξε εις το πηγάδι* Ιστ. Βατοπ. 39.

κτητόρισα η, Ιμπ. 823, 827, Χειλά, Χρον. 356.

Από το ουσ. κήτωρ και την κατάλ. -ισσα. Η λ. στο Steph., Θησ., λ. κήτωρ.

Ιδρύτρια (εκκλησίας, μοναστηριού, κλπ.): *τα ρούχα του παν τα εις το μοναστήριον (παρολ. 1 στ.)...παράδιδον τα ωραία την Μαργαρίνα τάχατες ως κτητόρισα και πρόση από τας άλλας* Ιμπ. 685.

κήτωρ ο, Προδρ. III 400ve, Byz. Kleinchron. Α' 592¹, 593⁸, Χειλά, Χρον. 355 δις, 356, Συναδ., Χρον. 35· *εκτήτορας*, Ανακάλ. 116· *κτήτορας*, Χειλά, Χρον. 346.

Το μτγν. ουσ. κήτωρ. Για τον τ. εκτήτορας βλ. Κροαράς [Ανακάλ. σ. 58]. Ο τ. κήτορας και σήμ.

Ιδρυτής (μοναστηριού): *διοφημίσθη (ενν. ο Νοταράς) εις (έκδ. ως· διορθώσ.) κήτορα (τον Μοναστηριού εις τούτον τον τόπον)* Χειλά, Χρον. 355· *πώς ου πάσω κεφαλών κόνει και τίλω τρέχας, το τυπικόν του κήτορος ορών ημελημένον;* Προδρ. III 241.

κτίζω, Βίος Αλ. 2441, 5424, Λιβ. Ρ 2041, 2109, 2278, Λιβ. Sc. 2212, Ιμπ. 590, 594, 604, 605, 704, Αλεξ. 530, Ιμπ. (Legr.) 35, Ιστ. πατρ. 169²¹, Ερωφ. Αφ. 75, Πράλ. 51, 132, Ιντ. α' 57, β' 164, Γ' 34, Ιστ. Βλαχ. 2657, Δεγ. Άνδρ. 314¹⁴, 356²¹, 360²¹, 398²¹,

Ερωτόκρ. (Αλεξ. Στ.) Α' 156, Στάθ. (Martini) Ιντ. α' 35, Ροδολ. Β' [7], Τζάνε, Κρ. πόλ. 152¹¹, 179², 184¹⁴, 211¹⁴, 215², 250⁴, 302¹⁸, 330¹, 451¹⁸, 453¹², 460¹⁰, 466¹⁰, 479², 489², 500¹¹. χ θ ί ζ ω, Χρον. Τόκων 119· χ τ ί ζ ω, Χρον. Μορ. Η 1402, 1920, 7997, Χρον. Μορ. Ρ 2989, 5618, Πεντ. Γέν. Χ 11, ΧΙ 4, ΧΙΙΙ 18, ΧΧΧΙΙΙ 17, Αρ. ΧΧΙΙΙ 14, 29, ΧΧΧΙΙ 24, 34, Δευτ. VI 10, ΧΧ 5, 20, ΧΧΙΙ 8, ΧΧV 9, ΧΧVII 5, ΧΧVIII 30, Τζάνε, Κρ. πόλ. (Νεβεδ.) 631².

Το αρχ. κτίζω. Ο τ. χτίζω και σήμ.

1α) Οικοδομώ, χτίζω: *Εκτίσασιν την και λουτράν μέσα στο μεσοκρήνη Διγ. Ζ 111· Ούκον δέ έκτισε λαμπρόν μέσον του παραδείσου Διγ. Ζ 3807· ύστερον δέ κτίζει κάστρον ισχυρότατον Έκθ. χρον. 81²¹. (μεταφ.): η πίστη οπδώσσε την δύναμη του πόθου σου κ' εκτίστη Φαλίερ., Ιστ.² 196· νιασ αγάπη κτίζουσε και την παλιά χαλούσι Ερωτόκρ. (Αλεξ. Στ.) Α' 1270· β) ιδρύω: ουδέ διδ σε το εκτίσασι τούτο το μασαστήριον, τω να το τρώγεις μισαχός μετά των συγγενών σου Προδρ. ΙΙΙ 378· έθωγόν το [ενν. το σώμα του πατρός του] με παρηγορίαν πολλήν εις τον ναόν απού έκτισεν Διγ. Άνδρ. 401¹⁸· εις την ξακουσμένην Πόλιν (παρλ. 1 στ.) αδικήσαν ο Κωνσταντίνος Πτωχολ. Β 27· γ) ανοικοδομώ, ανακαινίζω: Έκτισεν, επετέλεισεν τα κάσθη και τους πέγρους Χρον. Τόκων 131· δ) κλείνω με τείχος, φράζω: απού μίαν τρέπαν όπου ήγον...εις το κάστρον και δεν ήτον κτισμένη απλίσω...εμπόσαν τους [ενν. τους Σαρακηνούς] και επήσαν το αυτόν κάστρον Μαχ. 634²⁴· ήσαν τες πόρτες που χασι κτισμένες Τζάνε, Κρ. πόλ. 279². 2) Φτιάχνω, κατασκευάζω: να 'έθωσσε στον αερανά... να κτίσση άλλα κότεργα Τζάνε, Κρ. πόλ. 3807· το κοηθούκλιν ...εξ αδάμαντος λίθου ήτον κτισμένος Βέθλ. 443. 3α) Δημιουργώ, κλάδω: εκτίστην ο παρών και δόλωσ κόσμος ούτος Διγ. (Trapp) Esc. 1690· ηζεέριες, ω ψυχή, μόνη σου ουδόν εκτίστης Ντελλαπ., Ερωτήμ. 133· δόσωπα Θεό, ο κτίσας τους αιώνας Διγ. (Trapp) Gr. 3520· β) αποκτώ: ο έχων την αγάπην...κτίζει φίλους Ναθα-ναήλ Μπέρτω, Ομιλία Χ 118· Άλλον δεν εκουχάτονε, μόνον πως θα νικήσει κ' όνομα εις την Βενετιά αθάνατον να κτίσει Τζάνε, Κρ. πόλ. 509¹⁴· κτίζει πάντοτε φίλων εις τους πάντας Σπαν. (Μακρ.) Ρ 396· γ) χηράζω: (προκ. γυμ δρόμο) ακολουθώ: τώρα την απόλυται του σαρκονισιά να ποίσεις κ' εσύ την στρατίαν έφηκες και άλλην θες να κτίσεις Γεωργιγλ., Θαν. 451. 4) Αναγορεύω κάπ.: ο μιούζ Τζονάν Μουστρής, τόν εφέλωσαν ο εήγας και αμυράλλην (έκθ. ο αμυράλλης) διόρθ. Dawkins [Μαχ. Β' σ. 135] τον έκτισεν... ήτον φρόνιμος βαβαλλήρης Μαχ. 252²⁵. 5) Φυλακίζω κάπ.: εβγάλαν τους ανθρώπους από τα κότεργα και τους άρχοντες απού είχαν κτισμένους Βουστρ. 476. Φρ. κτίζω στον άμμο: βλ. άμμος φρ. β'· κτίζω εις το νερόν, στα νέφαλα=ματαιοποιώ: Στα χιόνια εθεμελιώσανσιν κ' εις το νερόν εκτίσαν Απίοκρ.² 411· οι ολπίδες οι πολλές τον άνθρωπο κομπώνουν, εκτίνας που στα νέφαλα κτίζουν και θεμελιώνουν Ερωτόκρ. (Αλεξ. Στ.) Δ' 682.*

κτικιάζω, βλ. τηχηκιάζω.

κτικιό το· χ τ ι κ ι ό.

Από το ουσ. τηκτιμό-τηκτιό με ανομολόγηση της πρώτης συλλαβής (βλ. Αλεξίου Στ. [Ερωτόκρ. σ. 519, λ. τηκτιό]). Για διχρορετικώς επιμ. βλ. Χατζιδ., ΜΝΕ Β' 66 και Ανδρ., Αλεξ., λ. τηκτιό. Η λ. στο Βλάχ., λ. κτηκτιό. Ο τ. και σήμ.

Φωμακτίωση: είν' η Άρετή κακά κ' όλοι οι γιατροί του λέσι πως είναι το κακό χτικιό και ζωντανή την κλάσι Ερωτόκρ. (Αλεξ. Στ.) Δ' 464.

κτικιό, Τζάνε, Κρ. πόλ. 374¹¹. χ τ ι κ ι ό.

Από τον άφρ. του κτικιό-τηκτιό κατά το σχήμα οδειλάσα-δειλιώ, εκρήμασα-κρημώ (βλ. και Χατζιδ., ΜΝΕ Α' 277-8). Η λ. στο Βλάχ. (λ. κτηκτιό).

Υποφέρει υπερβολικά, υλειώνει από το κακό μου: Σαν είδε τότες ο παπάς πως είναι απανσμένος (παρ. 1 στ.), ...έφυγε με έξε μπειλίκα κ' εις τα καστέλλα σίμωσε ο άπονος κ' εχτίμα Τζάνε, Κρ. πόλ. (Neueß.) 439²².

κτίσιμο(ν) το, Διήγ. Βελ. Νεαρ. 16, Γεωργηλ., Βελ. 54, Ρίμ. Βελ. 29, Ερωτόκρ. (Αλεξ. Στ.) Γ' 394 (γεν. κτισμάτων).

Από τον αόρ. του κτίζω και την κατάλ. -μο(ν). Η λ. και σήμ. στον τ. χτίσιμο.

α) Χτίσιμο: εθελήσας... ...πτερά κ' όλο βρωγιά στο κτίσιμό σου βάνεις Ερωτόκρ. (Αλεξ. Στ.) Γ' 124· β) κτίσμα: άνεμος τα κτισήματα φυσά τα και σκορπύσει Ερωτόκρ. (Αλεξ. Στ.) Γ' 126.

κτίσις -ση η, Διγ. (Trapp) Esc. 213, 1221, Βίος Αλ. 5720, Αιβ. Ρ 635, Ανακάλ. 94, Αλεξ. 698, Ιμπ. (Legr.) 103, Κορων., Μπούας 50, Αιτωλ., Μόθ. 45⁸, 58², 66¹⁰, Ερω φ. Ιντ. α' 99, Γ' 291, Πιστ. βοσκ. I 1, 141, IV 1, 68, Στάθ. (Martini) Ιντ. β' 76, Ροδολ. (Μανούσ.) Χορ. γ' [2], Πρόδλ. άγν. κωμ. 37.

Το αρχ. ουσ. κτίσις. Η λ. και σήμ.

1) Χτίσιμο: πάργον μέγα...κτίσις ωραίον πάντα ...παράδοξος δ' η κτίσις· από γαρ γης τετράγωνον... (παρ. 1 στ.), άναθεν δέ οκτάγωνος Διγ. Z 3839. 2) Η οικουμένη, η πλάση: γροικούμεν πάλιν πως την οκά πουλούσι μισό ριάλι, πράγμα που δεν ημοούθησε εις την κτίσιν Τζάνε, Κρ. πόλ. 140⁷. Μά τον κριτήν τον φοβερόν, τόν τρέμει πάσα κτίσις Διγ. (Trapp) Esc. 369. 3) Πλάσμα, μορφή: Εις τον έπνο σου είδες γυναικίαν κτίσιν· να ηξέρας ότι η ασβεστάτη θέλει να σε ποντίσει Συναξ. γυν. 201.

κτίσμα(ν) το, Καλλίμ. 857, Βέλλθ. 446, Ερμον. X 275, Αιβ. Esc. 920, Αιβ. N 783, 2156, Μαχ. 8¹¹, 590¹⁷, Πένθ. θαν.² 432, Φρ. Θεοτ. 46, Πορτολ. A 149³, B 29¹², Ιστ. πατρ. 82²⁸, 84², Μορεζίν., Κλόνη Σολομ. 446, Δωρ. Μον. XXVIII, XXX, Δωρ. Μον. (Hof) 238, Ερωφ. Γ' 119, Ιστ. Βλαχ. 2520, Ροδολ. (Μανούσ.) Δ' [4, 382], Διήγ. πανωφ. 57, Βακτ. αρχιερ. 143, 159, 184, Χρυστ. διδασκ. 303, Τζάνε, Κρ. πόλ. 279⁸, 467¹¹, 552²⁸.

Το μγν. ουσ. κτίσμα. Η λ. και σήμ.

1) Χτίσιμο: Ο εήγας έβαλεν τόσην σπουδήν εις το κτίσμαν του τόπου ότι εις καιρόν α' χρόνον εποίκει το Μαχ. 592¹⁷· όταν το κτίσμα τ(ης) Πόλεως επληρώθη, εγένετο η πρώτη και οικογενετική σύνοδος Χρον. βασιλέων 238. 2) Οικοδόμημα: Εστάθη δέ το κτίσμα εκείνο (ενν. η Αγία Σοφία) χρόνους εβδομήκοντα τεσσάρους Διήγ. Αγ. Σοφ. 147⁴. 3) Δημιούργημα: Εγώ πιστεύω εις Θεόν, πατέρα των απάντων, ποιητήν ουρανού και γης και πάντων των κτισμάτων Διγ. Z 1065.

κτιστήριν το.

Από τον αόρ. του κτίζω και την κατάλ. -τήριον.

Κτίριο: Εβγάινουσιν και μερτικόν, στέλλουν στο μοναστήριον της Μαργαρώνας πόκαμεν εκείνο το κτιστήριον Ιμπ. (Legr.) 678.

κτιστής ο, Προδρ. III 447c, Διγ. Z 709, 4004, Νεαλλαπ., Ερωτήμ. 2476, Φαλιέρ., Ρίμ. (Bakk.-v. Gein.) 295, Μαχ. 592¹⁷, 656²⁰¹, Χαύμνου, Κεσμογ. 603, 803, Κορων., Μπούας 3, Αρσ., Κόπ. διατρ. [933], Σεβέρ., Διαθ. 189¹⁰, Ιστ. Βλαχ. 2689, Βακτ. αρχιερ. 181, 182, Ζήν. Α' 61, Ροδονός (Βαλ.) 125· κτισταής, Φυσιολ. 362¹⁰· πληθ. κτισταί ή ες, Αλεξ. 561, 579, Χρον. σουλτ. 115²⁰, Τζάνε, Κρ. πόλ. 302².

Η λ. στον Αριστ. Τ. χτίστης και σήμ.

1) Χτίστης, οικοδόμος: έβλεπε τους τεχνίτες και εκείνους από επελεκοόσαν τα λιθά-
ραι και τα μάγμαρα και τα ξύλα και όλους τους κτιστάδες Διήγ. Αγ. Σοφ. 151¹¹. 2)
(Προκ. για το Θεό) δημιουργός: ο Θεός ο πάντων κτίστης Πτωχολ. α 896.

κτιστική η.

Το θηλ. του επιθ. κτιστικός ως ουσ.

Η οικοδομική τέχνη: Ο δέ πρωτομάστορας είχεν υιόν έως δεκατεσσαύρων χρόνων και
άρηκέν τον να φυλάγει τα εργαλεία της κτιστικής Διήγ. Αγ. Σοφ. 152⁵.

κτιστός, επιθ., Gesprächb. 35¹¹, Λιβ. (Lamb.) N 361, Σοφ., Χρον. μ. 138¹¹.

Το αρχ. επιθ. κτιστός.

1) Κτισμένος: ήσαν χάρου ηλιακός κτιστός από τριγύρον Λιβ. Esc. 366. 2) Δη-
μιουργημένος, υπαρκτός: Όλα τα όντα τα κτιστά, τόσον νοερά όσον και αισθητά, υπό την
εξουσίαν της θείας προνοίας ευρεσκόμμενα Βέλλερ., Επιστ. 53¹.

κτιτορικός, κτιτορική, Ιστ. Βατοπ. 39, ασφαλμ. γρ. αντί κτητορική· διορθώσ.
(Βλ. Χατζιδ., Λθ. 21, 1909, 443). — Βλ. και κτητορικός.

κτυπάγω, βλ. κτυπό.

κτύπημα το· ακτύπημα.

Το αρχ. ουσ. κτύπημα. Τ. ακτύπημας και σήμ. στην Κύπρο (Σακ., Κυπρ. Β'). Η λ.
και σήμ.

1) Έχος, θόρυβος από σύγκρουση: ερηόσηρα μεγάλης ανακατωχίας και μεγάλης
φωνής και ακτυπήματα Βουστρ. 446. 2) Χτύπημα, πλήγμα: εκουράσθησαν τα ποδάρια
μου και εξαιμάτωσαν από τα κτυπήματα των πετρών Διγ. Άνδρ. 370¹³. (μετρ.) να
γκερμιστούσι (ενν. οι ελπίδες) και κτύπημα να πάρουν βαρά, να σκορπιστούσι Συμμε-
Παστ. φίδ. Δ' [310]: (προκ. για νερό) ροή: την...κακαυμένην αυτού (ενν. του Οδισπό-
ρου) κεφαλάν να εγγίση εις τα άρσενερά κτυπήματα του ύδατος Παλλαδά, Εγκ. Σινά 98.

κτυπημός ο.

Από το κτυπό και την κατάλ. -μός.

Έχος που προκαλείται από χτύπημα: ηρούσησεν (ενν. τινός) αναμινήν περίσσαν κ'
εις τες καμμένες κτυπημούς Αχέλ. 2177.

κτύπος ο, Προδρ. III 194 και 194 χφ. g, κριτ. υπ., IV 189, Διήγ. παιδ. (Tsionni)
331, Διγ. (Trapp) Gr. 1090, Διγ. Z 220, 291, 2921, Διγ. (Trapp) Esc. 461, 1419,
1681, Ερωτοπ. 419, Λιβ. Sc. 3177, Λιβ. (Lamb.) N 2042, Αχόλλ. L 830, 989,
Αχόλλ. N 1130, 1234, Αχόλλ. O 143, Διήγ. Αλ. G 289¹⁴, Αχέλ. Πρώλ. 33· 2060,
Διγ. Άνδρ. 316¹³, 371¹⁷, Ερωτόκρ. (Αλεξ. Στ.) Β' 1620, 2414, Τζέανε, Κρ. πόλ. 176¹⁸.
242²², 285²³, 292², 375¹². έ κ τ υ π ο ς, Θησ. Z' [96⁷, 134⁸], Η' [1²], ΙΑ' [53⁸], Διήγ.
Αλ. V 71⁴, Κορων., Μπούας 51, Ιστ. πατρ. 123². χ τ ύ π ο ς, Πανώρ. Β' 145.

Το αρχ. ουσ. κτύπος. Τ. έχτυπος και σήμ. στην Κάρπαθο (Μιχαήλ.-Νουάρ., Λεξ.)
και στη Χίο (Παριλαμάς Μ., Αθ. 73-74, 1972/73, 283)· για το σχηματ. του τ. βλ. Οικονομ.,
Αθ. 56, 1952, 217, 223. Ο τ. χτύπος και σήμ.

1α) Δυνατός ήχος· κρότος: Διγ. (Trapp) Esc. 1141· είχεν και...κοινοδόνια χροιά
και έκαμαν κτύπον μέγαν και θαυμαστόν Διγ. Άνδρ. 347¹², Προδρ. IV 177, Διγ. Άνδρ.
345², Αχόλλ. N 1141· β) θόρυβος, φασαρία: Πανώρ. Πρώλ. 43. 2) Έχος α) που

προκαλείται από κρούση: Διγ. (Trapp) Esc. 1165, Φαλέρ., Ενύπν.² 105, Ερωτόκρ. (Αλεξ. Στ.) Δ' 989· β) από πτώση: επέλασεν πολλάς ημέρας ασθενής από τον έκτυπον σπονδύλουκας εις το φρέαρ Ιστ. πατρ. 96¹¹· το ξύλον έπεσεν... ..εποίκων κτύπον φοβερόν και...εργάζην Απόκοπ.² 358· γ) ροής του νερού: εκούηται' ο Χαριόδημος σ' ένα δειντόν απωκείτω· το χτύπο του κουτσουναριού θεωρώντας αφουκράτω Ερωτόκρ. (Αλεξ. Στ.) Β' 670· δ) παλμός της καρδιάς: φοβούμαι αληθινά ο χτύπος της καρδιάς μου μην ασηκώσει ολόκληρα τον όπνο της καρδιάς μου Πανώρ. Β' 241· ε) μουσικά όργανα: Ερωτόκρ. (Αλεξ. Στ.) Α' 564, 933. Έκφρ. κτύπος αζαρίων=ζαριά: την τιμήν και δοάλεσκιν την του Βελισαρίου σύντομα ταύτην έδωκε ως κτύπον αζαρίων Ριμ. Βελ. 532. κτυπώ, Διήγ. Βελ. 217, Χούμανο, Κοσμονγ. 271, Συναξ. γυν. 828, Αιτωλ., Μύθ. 140¹⁴, Διγ. Άνδρ. 370²²⁻⁵, Ερωτόκρ. (Αλεξ. Στ.) Β' 1610, 1627, Στάθ. (Martini) Α' 171, Συναξ., Χρον. 39, Σουμμ., Παστ. φιδ. Πρωλ. [47], Ζήν. Β' 431, Διγ. Ο 1526, Τζάνε, Κρ. πόλ. 166²³, 420²⁹, κ.π.α· α κτυπώ, Μαχ. 264³⁰, 660³¹, 668³²⁻⁷, Βουστρ. 428, 470, 489, 493, Θρ. Κύπρ. Μ 301, 682, Τζάνε, Κρ. πόλ. 383⁸· α χτυπώ, Κυπρ. ερωτ. 46⁸· κτυπά γω, Ευγέν. 998, Παλαμίδ., Βοηβ. 1323· χτυπώ, Πεντ. Αρ. Χ 6, 8, 10, Κυπρ. ερωτ. 125²⁷, Πανώρ. Β' 465, Γ' 541, Ε' 302, Συναξ., Χρον. 71, Φορτουν. (Vinc.) Ιντ. α' 4, Δ' 525, Τζάνε, Κρ. πόλ. 329²· μτχ. παρκ. χτυπισμα ένος, Σουμμ., Παστ. φιδ. Γ' [195].

Το αρχ. κτυπώ. Ο τ. αχτυπώ και σήμ. στην Κύπρο (Σακ., Κυπρ. Β' 482, λ. α) χτυπώ). Ο τ. χτυπώ και σήμ.

Ι Ενεργ. Α' Μτβ. 1α) Χτυπώντας προκαλώ ήχο: Απογορεύσαν σιγαρά με δίχως να κτυπούνε της θάλασσας με τα κουπίά στο πόρο για να μπούνε Τζάνε, Κρ. πόλ. 159¹¹· σποδ' κ την πέτρα την πολλήν κτυπάει (ενν. ο λίαν) τους οδόντας Θηρ. Ζ' [121]³· Ποιος είναι σπου κτυπά τον παλατιού την πόρτα; Ευγέν. 1363· β) (με άμεσο αντικ. τις λ. παλάμες, χέρια, πόδια· φρεσάγες): οργίστην ο θυμός του Βαλάν προς τον Βαλέα και εχτίπησεν τις απαλάμες του Πεντ. Αρ. XXIV 10· οι Τούρκοι να τσι βλέπουνσι, τα χέρια εκτυπούσαν κ' ελέγασιν πεισματικά όλοι τως κ' εγελόσαν Τζάνε, Κρ. πόλ. 227¹· κτυπούν τα πόδια τως στη γη, τη σάβη αναστηνόντων Ερωτόκρ. (Αλεξ. Στ.) Δ' 1653· τα νύχια σου να ρίχνεις και τες φρεσάγες να κτυπάς (ενν. ως νεκτερίδα) και φοβερός να δείγνεις Σουμμ., Παστ. φιδ. Γ' [198]· γ) (με άμεσο αντικ. τη λ. κοντάρι)=πολεμώ με κοντάρι: Είς τον κάμπον εβγήκασιν (ενν. ο Διγενής και ο Φιλοπάππος), κτυπούνσι τα κοντάρια Διγ. Ο 2599. 2α) Χτυπά, δέρνω κάπ: γυρίζω και κτυπώ σου και φεύγω Σουμμ., Παστ. φιδ. Γ' [155]· την είδος σύστ. αντικ.) την κοπανιά στο κούτελο κ' οι δυο τηνε ξαμώνον (παρ. 3 στ.)· στον τόπο όπου ξαμώνουνσι τσι κοπανιές κτυπούνσι Ερωτόκρ. (Αλεξ. Στ.) Β' 1800· β) τραυματίζω, πληγώνω: έλαχε κάμπον κυνηγός και είχε τον (ενν. έναν αετό) κτυπήσει Αιτωλ., Μύθ. 132⁷· γ) επιτίθεμαι· προξενώ βλάβη, καταστρέφω: άρζαχ... της νίκης ακολούθηζεν και τον εχθρόν εκτάπη Αχελ. 2523· τα Χανιά να πάτε να κτυπήσουν Τζάνε, Κρ. πόλ. 147²²· Ρίκτοεν λομπιάρδες άμετρες τον πύργον να κτυπούνσι Διακρούς, 79²¹. 3) Πυροβολώ: ένα βαρέλι...βοτάνι γεμισμένο. Είς Τούρκους του 'βαλε φωτιά κ' εκτίπησε για ν' άψει Τζάνε, Κρ. πόλ. 323⁷. 4α) Παίζω έγχορδο μουσικό όργανο: ήπαιχε το λαούτο του... κ' εκτίπη το γλυκιά γλυκιά Ερωτόκρ. (Αλεξ. Στ.) Α' 392· β) φυσώ, κάνω κάπ. πνευστό όργανο να ηχάσει: το βοάκεινο να κτυπηθεί Σουμμ., Παστ. φιδ. Α' [5]. 5) Δυσκολεύω: επλάκωσεν καταχθία όλον το νησί και εκτίπη τους ανθρώπους εις τα μάτια Διήγ. ερω. Θέρ. 110²³. 6) (Προκ. για τον ήλιο) φωτίζω: η άλλη μεριά δεν φέγγει, διότι δεν τηνε κτυπάγει ο ήλιος Καρτάν., Διαθ. 249. 7) (Προκ. για αρρώστια) προσβάλλω: τον εκτίπησεν η παρούκλα και απέθανεν

Συναδ., Χρον. 71. 8) (Προκ. για άντρα) έρχομαι σε ερωτική επαφή: μερικώς (ενν. γυναικώς) εις το κρεβάτι έχον καύχους και κτυπά τη (ενν. ο καύχος) Συναξ. γυν. 750. Β' Λμτζβ. 1) Κάτω θύρβω, κροτά, χτυπά: Ερωτόκρ. (Αλεξ. Στ.) Δ' 1814. (προκ. για το νερό) μου εφάνητη κοινοποιονάρια εκτύπα· σιμύω, βρίσκω το νερό στον χαρακισμό την τρόπο Ερωτόκρ. (Αλεξ. Στ.) Ε' 895. 2) Ηχώ, αντηχώ: Ερωτόκρ. (Αλεξ. Στ.) Β' 1760. 3α) Ορμώ, επιτίθεμαι: να μηδέν (έκδ. μην δεν' διορθώσ.) τρέξουν ξαφνικά κι' απάνω τους κτυπήσουν Τζάνε, Κρ. πόλ. 522⁸. η αρμάδα της Μπαρβαρίας έχουτε γνώμη να κτυπήσουν... εις το νησί της χώρας της Ζακύνθου Σουμμ., Ρεμπελ. 162. β) συγκρούομαι, χτυπιέμαι: ενός τ' άλλου εκάπτανε κεφάλια κι' εκτυπούσαν οι Τούρκοι, με τους χριστιανούς όταν επολεροούσαν Τζάνε, Κρ. πόλ. 301²⁴. γ) προσκρούω κάπου, πέφτω κάτω: κανένας που ποθεί βιγλίζει πού πα, μια γιον τυρλόν που δεν γαγίζει, χτυπά κι' εδά κι' εκειά σγαν παλλισασμένος Κυπρ. ερωτ. 18⁸. εκείτες εραβήθησαν, ομπερόμωντα κτυπούσαν Θρ. Κόπρ. Μ 150. 4) Τραυματίζομαι: με την βίαν έδραμε τ' άθλιο περιστέρωκι (παρ. 1 στ.) κι' εκει κακά εκτέπησαν ακ την αραθυμίαν Αττωλ., Μύθ. 119⁸. 5) (Προκ. για την καρδιά, το στήθος, κλπ.) πάλλομαι: λογαζώ να 'ναι ζωντανή, ότι κτυπά η καρδιά της Σουμμ., Πισοτ. φιδ. Δ' [870]: το στήθος μου κτυπά κι' αναστενάζει Πανώρ. Ε' 103. 6) Αντανακλώ: ωσόν έλαρπεν ο ήλιος τας ακτίνας, επήρουνε το χρυσίον και εκτύπαν εις τας όφεις των ανθρώπων Διγ. 'Ανθρ. 399⁸. 7) (Προκ. για δάκρυ) στάζω: τα δάκρυα απορπατούσα, στα στήθη εκτεβαίνουσι, στα μάγουλα εκτυπούσα Ερωτόκρ. (Αλεξ. Στ.) Δ' 650. 8) Φτάνω· καταλήγω μιλώντας: ΑΡΜΕΝΗΣ — Τη νύχτα ασκηώθηκα δίχως να με 'γροικίσεις κι' ήρωξα την πορτοέλα μας. ΜΟΥΣΤΡΟΥΧΟΣ — 'Γροικώ ποθ θα χτυπήσει! Κατζ. Α' 326. 9) Πορεύομαι, κατευθύνομαι: να κατέβει το σύντορο και να χτυπήσει από άκρη θάλασσα Κινερέθ ανατολικά Πεντ. Αρ. XXXIV 11. II (Μέσ.) συγκρούομαι: από το πλήθος το πολύ οι μπάλες εκτυπούσαν Διακρούσ. 82²⁴. Φρ. 1) Κτυπά λομπιάρδες=κακονοβολώ: τρεις βολές κτυπούσαν λομπιάρδες για τιμή του Τζάνε, Κρ. πόλ. 439²³. 2) Κτυπά νερόν εις το μουρτάρε=ματαιοπονώ: Είπα το βέλο να κτυπά νερόν εις το μουρτάρε, να σου μιλώ κι' εσύ να λες πως ήσουν αφοσιωμένος! Φορτουμ. (Vinc.) Γ' 727. 3) Κτυπά πόλεμο=διεξάγω πόλεμο: θες κι' αυτόν που έρχεται πόλεμος να κτυπήσεις; Διγ. Ο 228. 4) Κτυπά τουφεκιά=ποροβολώ: Μια δεκαριά ανεβήκασι και τουφεκιάς κτυπούσαν Τζάνε, Κρ. πόλ. 200⁸. 5) Κτυπά τραύματα=τραυματίζω: πολλών εκτύπα (ενν. ο λίκος) τραύματα κι'... έσκιζέν τους Αχέλ. 648. 6) Κτυπά ο λογαριάς μου για κάπ.=πγαίνει το μυαλό μου σε κάπ.: ο λογαριάς μου εκτέπησαν ογιά το Φορτουμά, το πως ετοέτη η κοπελιά για νύφη του ταιριάζει Φορτουμ. (Vinc.) Δ' 430. 7) Κτυπά η καρδιά μου=πγαίνει: Τρομέσσω πλεα παρά ποτέ και πλεα γτυπά η καρδιά μου Πανώρ. Δ' 445. 8) Με κτυπά η μέρα=με πιάνει η μέρα, ξεμεράνει: να μην σάς κρατώ και σας κτυπήσει η μέρα Ευγέν. 293. 9) Κτυπιέμαι τες κονταριές=συγκρούομαι με κοντάρι: ορμήσαν οι μεριές κι' οι δυο κι' εκτυπήθηκαν τες κονταριές, μετέπειτα εις τα σπαθιά δοθήκαν Παλαμτζδ., Βοτζβ. 957.

κτώ, Ασοτζ. 383⁸, Μαχ. 230²⁴. χ τ ώ, Ασοτζ. 380²⁹.

Το ενεργ. του αρχ. κτώμαι. Η λ. σε παπυρ. του 6. αι. (I-S, λ. κτώμαι III).

α) Αποκτώ, κερδίζω: Περί των πραγμάτων η γυναίκα και ο ανήρ αυτής να κάμωσαν και να κηύσσουν ανταμώς Ασοτζ. 153²⁰. β) κυριεύω, κατακτώ: το έκτησεν (ενν. το κόστρο) ο γε Πιόρ με μεγάλον πόλεμον και με σκοταμόν πολλόν ώσπου να το πάρει από τους Τούρκους Μαχ. 346²⁸.

κτώμαι, Σπην. Α 87, 655, Β 85, Προδρ. III 138d, 325, IV 151 χφφ. CSA, κριτ.

υπ., Ορνέος. αγρ. 527⁵, Ιστ. πατρ. 181¹. αόρ. εκτ ή θ η σ α, Προδρ. IV 219· γ' εν. παρκ. κ εκτ ή τ α ι, Ορνέος. αγρ. 534¹², 536¹⁸.

Το αρχ. κτώμαι (L-S, λ. κτώμαι).

κναιίστωρ ο, Διέγγ. Λγ. Σοφ. 153²⁸.

Το λατ. quæstor. Η λ. ήδη μετγν. (L-S Suppl., λ. κναιίστωρ).

Ανώτατος δικαστικός αξιωματούχος (Βλ. Καπαγ., Βυζ. διελ.² 146, 155, 168 κκ.): απέστειλεν ο βασιλεύς Τρώλλον τον σπαθοκουβουκλάρεον και τον έπαρχον Θεόδωρον και τον Βασιλίδην κναιίστωρα εις το ηγείν της Ρόδου αυτ. 155¹². έκαμαν την εξεπούλησιν τον οσπιτιών και έγραψεν ο κναιίστωρ αυτ. 149³².

κύβαρος ο· πληθ. κ ύ β α ρ ο ι, Σαχλ. Β' (Wagn.) PM 643, καθ. σφαλμ. γρ. αντί σκύλαροι (Διόρθ. Ξανθ., Βυζαντίς 1, 1909, 360).

κυβάσιν το ?

·Αγν. ενυμ.

Καρπός του φυτού τερεβινθος (Για τη σημασ. βλ. και Langkavel, Bot. sp. Gr. 9.): 'Έπαρον τερεβινθον, ήγονεν κυβάσια και άλεσε ταύτα και έξελε το έλαιον τούτων Ιατροσόφ. (Οικονομου) 73¹.

κύβερνης ο. — Βλ. και κύβερνος.

Από το κυβερνώ ή από μεταπλ. του κύβερνος.

Κυβερνήτης, διοικητής: ο κύβερνης απέθανεν, ο μέγας κοντοστάβλος, οπού εκράτει τα νησιά, τον τόπον επαβέριαν Χρον. Τόκων 3599.

κυβέρνησις -ση η, Ηπειρ. 225⁵, Βλαστού, Επιστ. 177, Σουμμ., Ρεμπελ. 161, 175, Ροδολ. Ε' [86], Ροδονός (Βαλ.) 105, 180.

Το αρχ. ουσ. κυβέρνησις. Η λ. και σήμ.

1α) Εξουσία: αν συνέβη κανένα κανόν...χάσει (ενν. ο κυβερναδόρος) και την τιμήν τον και πλέον κυβέρνηση δεν του δίδουν Σουμμ., Ρεμπελ. 161· **β)** διακυβέρνηση: ήλθε διά την κυβέρνησιν του λαού ετούτου Σουμμ., Ρεμπελ. 174· να γράφει το κοντόλι μου... ται φρόνιμες κυβέρνησεις... με τες οποίες η χώρα μας ετούτη κυβερνάται Φορτουν. (Vinc.) Αρ. 22· Περί προσνομίων και πρεσβείων οπού έχουσι αι εκκλησίαι και ο επισκοπος και αι κυβερνήσεις αυτών Βακτ. αρχιερ. 173· **γ)** αρχηγία, διοίκηση: ο κυβερναδόρος του νησιού, ο οποός έχει την προτίμησιν της κυβερνήσεως τον πόλεμον Σουμμ., Ρεμπελ. 160· **δ)** διεύθυνση, επιβλεψη: ο άρχων εκράζεντοτε καλότυχος πως ήθην έτοιαν γυναίκα και ειχεν τηνε εις την κυβέρνησιν όλος του του οσπιτίου Μορεζίν, Κλήν Σολομ. 417. **2α)** Τρόπος συμπεριφοράς: καθώς ιατρός, οπού εμπάινω εις τα μασαστήρια, ευρίσκω μεγάλην ευχαριστίαν και καλήν κυβέρνησιν από τον άνωθεν πνευματικόν Βλαστού, Επιστ. 177· **β)** εξυπηρέτηση (Για τη σημασ. βλ. Πολ. Α. [Κατζ. σ. 149]): επιδοση σκλαβοπούλα (παρελ. 1 στ.) κα' άστερας μου την αγύρασε για την κυβέρνησή μου Κατζ. Ε' 175· **γ)** φροντίδα, περιποίηση: οι τρεις μας μόν' εμείναμε εις την κυβέρνησίν της (ενν. της νις της πληρωμέτης) Σουμμ., Παστ. ριβ. Ε' [1286]· πάντα όλα ευγενόταν με τέλος καλό και διά καλήν κυβέρνησιν κοινοτόδια ειδική τους και των παιδιών τους Σουμμ., Ρεμπελ. 163· **δ)** προστασία: Αγγέλιον και τον ουρανόν δέσποικα και κηρία, σσισμός πενήτων, των παντών κυβέρνησις στην χρεία Σκλέντζα, Ποιήμ. 74· η βασιλεύουσα των πόλεων...ζητά ελεημοσύνη...από την κυβέρνησιν και φιλιαν/θωπιάν των φρονημοτάτων διοικητών Παρθεν.,

Γράμμ. 228. 3) (Προκ. για παιδιά) διαπαιδαγωγώγησ: προσεκτικά θέλεις έχει την φροντίδα της κυβερνήσεως των παιδιών σας Χριστ. διδασκ. 386.

κυβερνήτης ο, Αζαγ., Κάρολ. Ε' 678, 'Αλ. Κύπρ. 1463, Χίκα, Μονωδ. 35¹¹, Ιστ. Βλαχ. 1488, 1510, Σουμμ., Ρεμπέλ. 183, Ροδινός (Βαλ.) 144· *κυβερνήτης*. Αζαγ., Κάρολ. Ε' 322, 924, 'Αλ. Κύπρ. 386, Παλαμίδ., Βοηθ. 1106.

Το αρχ. ουσ. κυβερνήτης. Για τον τ., που απ. στο Βλάχ. (λ. κυβερνητής) και στον Κ. Παλαμά, βλ. Χατζιδ., ΜΝΕ Β' 94. Η λ. και σήμ.

1α) Κυβερνήτης πλοίου, καπετάνιος: στην πρόσημη κείμενο που 'τονε τον κυβερνήτη ρούτα Αιτωλ., Μύθ. 267· β) υψάρχος: ευναχθήκασι... να κάμουνι κυβερνητήν...κι' αποφασίσαν (παρ. 1 στ.) και...εκάμασι τ(ον) Σαρ Μπασιτά Βενιέρη (παρ. 2 στ.) Και στέλλουσι του τες γραφές και πάσαν εξουσί(αν) 'Αλ. Κύπρ. 1711. 2) Αρχηγός, διοικητής: τον κυβερνήτη του σπαιτού μου Πεντ. Γέν. XV 2· να καταδέξεται γενεί εις αυτούς καπετάνος, κυβερνήτης, διαρθετής εις όλα τα φουσσούτα Χρον. Μορ. Η 237· οδιάρη (ενν. ο σουλτάνος) εις το παλαιό Μουχλί, όπου ήτανε...κυβερνήτης ο αφέντης ο Λοδάνης Δημήτριος Χρον. σουλτ. 99³⁸· ως καλοί πατέρες και κυβερνητάδες...διὰ όλον τον λαόν Σουμμ., Ρεμπέλ. 163. 3α) Ρωμιστής, συντοπιστής: κυβερνήτης του πολέμου Σουμμ., Ρεμπέλ. 158· ο Θεός είναι κυβερνήτης ολουτών των πραγμάτων Καρτάν., Διδθ. 236· β) κηδεμόνας, καθοδηγητής: άνηθος γαρ αν ο αυθέντης...ην οστος (ενν. ο Νικηφόρος) κυβερνήτης αυτού και της αυθεντίας αυτού έτη ε' Byz. Kleinchron. Α' 221⁴· εκάινου οπού...λέγονται προσεστοί των και κυβερνητάδες της ψυχής των...δεν τους κόφτει αν οι ενορίτες των ηξούρουνι την προσευχήν των ή όχι Ροδινός (Βαλ.) 68.

κύβερνος ο, Χρον. Μορ. Η 6756, 7833, Λεξ. Ι 91· *κυβερνός*, Χρον. Μορ. Ρ 279. — Βλ. και κυβερνης.

Από το κυβερνώ. Η λ. τον 4. αι. (L-S Κων/νίδη) και σε Γλωσσάρ. (L-S).

α) Κυβερνήτης πλοίου, καπετάνιος: εις θάλασσαν θυμωμένη (παρ. 1 στ.) την άρεξην κυβερνός μου (παρ. 1 στ.) έχω Κυπρ. πρωτ. 126²⁹· β) κυβερνήτης, διοικητής: σε ανακράζουσιν... διὰ κεφαλήν και κύβερνον τέτοιου (εκδ. τέτοι' διορθώσ.) μεγάλοι ανθρώποι Χρον. Μορ. Η 279· αφέντης γαρ και κύβερνος στον τόπον της Βλαχίας Χρον. Μορ. Η 3542.

κυβερνώ, Hist. imp. II 44, Πόλ. Τρωάδ. 166, 612, Πρόλ. εις έπίκνον Κεραλλην. 40, 70, Περί ξεν. V 439, Ντελλαπ., Ερωτήμ. 2287, Αχιλλ. L 128, Φαλιέρ., Ρίμ. (Bakk.-v. Gern.) 24, Γεωργηλ., Θαν. 390, Αλεξ. 2173, Σοφικ., Παιδαγ. 269 δις, Τριβ., Ρε 204, Πεντ. Γέν. XLI 40, XLV 11, XLVII 12, XLVIII 15, Αιτωλ., Ρίμ. Μ. Καντ. 64, Ιστ. πικρ. 85⁷, Πανώρ. Δ' 292, Ερωφ. Γ' 54, Παλαμίδ., Βοηθ. 337, Ιστ. Βλαχ. 27, 92, 509, 1466, 1489, 1511, Σουμμ., Ρεμπέλ. 159, 160 δις, 483, Ιερόθ. Αββ. 334, Βελλερ., Επιστ. 62, Βακετ. αρχιερ. 152, Σουμμ., Παστ. φιβ. Α' [1275], Χορ. α' [17], Β' [1036], Φορτουν. (Vinc.) Αφ. 23, Ιντ. α' 37, 71, Ζήν. Α' 335, 340, 351, Γ' 36, Ροδινός (Βαλ.) 93, Δικαρούσ. 102¹, Τζάνε, Κρ. πόλ. 294¹⁸, 391¹³, 585³⁸· *μτζ. παρκ. κυβερνε-εισμενός*, Αλεξ. 1039, Ροδολ. Ε' [11], Σουμμ., Παστ. φιβ. Δ' [1496].

Το αρχ. κυβερνώ. Η λ. και σήμ.

Ι Ενεργ. Α' Μτβ. 1) (Με αντικ. τη λ. πλοίο, κλπ.) *πρβαλιούχω, κυβερνώ*: Πουλόλ. (Τσαβερή) 540. 2α) Διοικώ, διακυβερνώ, εξουσιάζω: Αχιλλ. N 683, Ιστ. Βλαχ. 4, Χρον. σουλτ. 55¹³, Χρον. Μορ. Η 7777, Έκθ. χρον. 75⁹, Ζήν. Β' 354· β) *ορίζω, διευ-*

θύνα: κυβερνά (ενν. ο Θεός) και κινεί πάσαν ψήνιν Ιστ. πατρ. 86¹⁸: κυβερνά η γι-αγιάη σου με σπλάγγνα και κορμά σας Ροδολ. Β' [116]: ποιος να 'ναι απότ' ένα κυβερνά (ενν. ε' άστροι και το φεγγάρι) κ' έχουν την τάσην χάρην; Κούμνου, Κοσμογ. 602: ας είν' η παι-
δίτσας κατά την δύναμιν μας διὰ να κυβερνήσωμεν την πρόσκαιρον ζωήν μας Ιστ. Βλαχ.
2620: γ) χειρίζομαι: τακτοποιώ: κυβερνώσει τα πολιτικά και στρατιωτικά πράγματα Βακτ. αρχιερ. 209: Κυβέρνησε τα πράγματα, μη αποκαρδιώσῃς Τινκά, Στ. 328: είσαι
άξιός τιμής και γνώσεως τελείας: και κυβερνάς με φρόνησιν πολλές υπηρεσίας Ιστ. Βλαχ.
20: δ) πετυχαίνω, κατορθώνω: απήντη μου, κάμει να κυβερνήσεις όλον σου το παλί-
ντον να το ξεπερσώδῃς μέσα εις τον παράδεισον Ιστ. Βλαχ. 2063: ε) κατεβύνω
με γνώση: να 'δες μικρού φιλήματα, μικρού 'πιδεχούσινες, πώς καλακεύει το φύλιν, πώς
κυβερνά τον πόδον Ερωτον. 180: ζ) βοηθώ, περιποιούμαι: όλα τα λιμνα μου ήμισα
να τα φυλάζω, τον πόνο των κερα Μηλιάς να δω να κυβερνήσω Φαρτων. (Vinc.)
Α' 209. 3) Οδηγώ, καθοδηγώ: Τώρα λούττον τα μάτια μου, πιστώτατος οδηγού μου, τα
κλειώ κ' εσὲ κυβέρνα με, σαν θέλεις, αδαράρ μου Σουμμ., Παστ. φ8. Γ' [840]: Με χείρα
ψωχοπότης σήκωσε (ενν. συ, παρθένε Μαρία) τους περσένους (παρὰλ. 1 στ.). Εις την
οδόν την αληθείας κυβέρνα, πάγανέ τους Σκλέντζα, Ποκμ. 72. 4α) Μεταχειρίζομαι
κάπ., αντιμετωπίζω κάπ., συμπεριφέρομαι: εκεί διαμοιράζει τους (ενν. ο Χάρος), καθήνων
εις την τάξιν καθώς τα έργα έπαιρτε, ούτως τον κυβερνώσαν (ενν. οι δαίμονες) Περί
ξεν. Α 486: κυβέρνα (ενν. ο κρη Σανιήλ) τους χρεώστας με πολλήν σοφίαν και πολλήν γνώ-
σιν Συναδ., Χρον. 41: β) συντρέχει: πολλές βολές εις το τομπροσά και εις την άλυστο
εσθόν διὰ την χώραν και διὰ τους επωχούς. Και πολλά τους κυβέρναν Συναδ., Χρον. 50:
πολλά εκούπισε Πήδικας για τ' εμένα και πάντα στην ανάγκη μου αυτείνος μ' εκυβέρνα
Αλαξ. 2864: αν ελθεί εις την θύραν σου πτωχός διὰ να ζητήσει, αν έχεις... δώσ' του,
κυβέρνησόν τον Ντειλαντ., Ερωτήμ. 2390: γ) φροντίζω, περιποιούμαι: ένα κυβερνήσῃς
(ενν. τα δένδρα) ως πρέπει, γίνεται εύμορφα και κατερό Σοριαν., Παιδαγ. 266. 5)
(Με αντικ. τη λ. παιδία) ανατρέφω, (διδ.) παιδαγωγώ: αι μητέρες αυταί ίδιαι να τα γαλακτο-
θρέψουν (ενν. τα παιδία) και να τα κυβερνήσουν Σοριαν., Παιδαγ. 267: ουδέν λέγεις το πώς
να κυβερνώταται τα παιδία των πτωχών ανθρώπων Σοριαν., Παιδαγ. 279. 6) Κατα-
σκευάζω: φυτότεχνω: 'Όταν το κυβερνήσαν (ενν. το λουτρόν) και εξετέλεγόν το, το
καμάν εκάγισαν με τους θαλαλάδες Αχλὺλ. I. 522. Φρ. 1) Κυβερνά τον καιρόν= παρα-
κολουθώ, προσέχω την κατάστασιν: κυβερνούσαν τον καιρόν να μη συνίρει μίχη Ιστ. Βλαχ.
1181. 2) Η χείρα μου) κυβερνά το σκαίπτρο= είμαι άρχοντας, βασιλεύω, εξουσιάζω:
Εκείτη η χείρα... το σκαίπτρο...ας κυβερνά και το σπαθί ας βασταίνει. Β' Αμτφ
1) Οδηγώ πλοιο, πηδαλιούγω: ο καΐτης στη χιονιά και στην πολλήν άντάρα ...κυβερνά
με φρόνο και τρομαρά Ερωτόκρ. (Αλαξ. Στ.) Β' 556 (μεταφ.): εγώ που στέκος ανάμια
στην ταράχη την τάση, η χείρα μου να κυβερνήδεν δένεται να σώσει Ζήν. Α' 332. 2)
Δουκώ, εξουσιάζω: Τούτη (ενν. η Αρετή) εις όσα 'πιθυμά πάντα τον ανεβάζει (ενν. τον
άνθρωπο), να κυβερνά τον οδηγώ και να εξουσιάζει Πηρλ. εις έπανον Κεραλλην. 36:
κρητής που κυβερνά με την δικαιοσύνη Λίμπον. 258: καλὴ κυβέρησης να 'χης την απεντίαν
Ιστ. Βλαχ. 1517. 3) Δουκύνω, καθοδηγώ, εποπτεύω: ο Κορνάρος σαν καλὸς στρατιώτης
εκυβέρνα Τζάνε, Κρ. πόλ. 494: ο Μορτζήνης άρχεν, Κορνάρος εκυβέρνα και με τες συμ-
βούλεις τονε το Κάττρο όλοι επάινω Τζάνε, Κρ. πόλ. 509¹⁷. 4) Πετυχαίνω, κατορθώνω:
έβουλε παραδίδεγα από τους περσένους σου, εκίνους απ' εκάθουντας κάποτε στο θρονί
σου, πώς δεν εκυβερνήσας να έχουν την ευρήνην και έξω τους εδωσαν Ιστ. Βλαχ.
1507. II Μέσ. 1α) Ορίζω τον εκούτ' μου, τη ζωή μου: Αλής εστότος ο φθατός επιλ-
στηκεν ο κόσμος, να κυβερνάται (ενν. ο άνθρωπος) μ' αρετές τον δόθηκε κι' ο νόμος
Πηρλ. εις έπανον Κεραλλην. 2: Το τερόνι ήτον η φρονιμάδα με το οποίον εκυβερνάντον (ενν.

η Παρθένος Μαρία) Ροδινός (Βαλ.) 125· όποιος μετά τη (ενν. της αρετής) στέκεται φρόνιμα κυβερνώντας Ροδολ. Α' [390]· β) φροντίζομαι, τακτοποιούμαι: να υπάς, καρά, εις το σπίτι σου και ημείς ν' ακολουθούμεν· κ' εμείς τότε εις τα σπίτια μας διά να κυβερνηθούμεν και αύθιμον...εις το σπίτι σου πάλιν να μαζωθούμεν Σαχλ., Αφήςγ. 770· γ) αντιμετώπιζομαι στις ανάγκες της ζωής, «τα φέρνω βόλτα», συντηρούμαι: εχίρευσεν ο άλλος νέος ως λ' *χρονών*. Κρέμα εις αυτόν και πώς να κυβερνηθεί Συναδ., Χρον. 68· δύο χέρια το κορμί έχει και κυβερνάται, οπού δουλεύουν μπιστινά, μ' εκείνα και τιμάται Τζάνε, Κατάν. Αρ. 21· σάτε και πουλήσατέ με (παράλ. 4 στ.) να κυβερνηθείτε τούτον τον δυστυχισμένον χρόνον Πτωχολ. Β 29. 2) Συμπεριφέρομαι: ιστορικάς τα γράφομεν... το πώς επολιτεύθηκε πασάς στο σκαμνί του και πώς εκυβερνήθηκε εν όλη τη ζωή του Ιστ. Βλαχ. 84· όλα τα κάνει σαν Αρχή κι' ως Πλάστης κυβερνάσαι Τζάνε, Κρ. πόλ. 370^α. 3) Υπερέχω, διακρίνω: Στην πλάσιαν του ταπεινώσεν, στην ευγενεία τιμάται και στην σοφίαν την πολλήν οπού 'χει κυβερνάται Τζάνε, Κατάν. Αρ. 56. 4) Χειρίζομαι μια κατάσταση, παίρνω τα μέτρα μου, αντιμετωπίζω μια δυσκολία: Μ' απήρτις το φουσσάτον του κατάρζει πως ρικίται, *εμέτρησεν τον λογισμόν* τότες και κυβερνάται Τζάνε, Κρ. πόλ. 504^α· εις τούτον τον τρόπον κυβερνούται διά κάθε κορσάρον και επίλοιπον εχθρόν Σουμμ., Ρεμπελ. 159· διά να ηξείρουν να κυβερνηθούν εκείνοι οπού έχουν το βάρος του πολέμου Σουμμ., Ρεμπελ. 161· εσημβουλευτήκαμε...*εναντίον των αρχόντων* με τι τρόπον έχουν να κυβερνηθούν διά να εύρουν αιτία διά να εύρουν όλα τα κατάβαρα εις τον λόγον τους Σουμμ., Ρεμπελ. 169· έτσι (ενν. ο Καντακουζηνός) άρχων γνωστικός κ' οίδεν να κυβερνάται Αιτωλ., Βοηθ. 113· οι φρόνιμοι τα άσπρα δεν λησώνται, *διά την σωτηρία τους ξέρουν* και κυβερνούται Αιτωλ., Μύθ. 32^α. 5) Απασχολούμαι: *Δοσμένον* έτσι καθανός σθρόπου απήχει γνώση, απήτης φτάζει σε κυρό παιδικά και φανερώσει (παράλ. 1 στ.)...*με καινούργιους λογισμούς και έγνοιες* να κυβερνάται Φορτούν. (Vinc.) Α' 4. 6) Επιτηγχνόμαι: του κακού την αφορητή βίσιαν από πού κινάται, και το βεμνέτιο ντου ζιμά πώς θε να κυβερνάται Φορτούν. (Vinc.) Α' 166. 7) Ετοιμάζομαι για πόλεμο, σπλιζομαι: το παιδί επέρασεν άπικον όλην νύκτα, *όλους ορδίαζεν* διά να κυβερνηθούσιν Αχλλ. L 222.

κυβέρτιν το, Ασιζ. 198^α-4, 449^α.

Από το ουσ. κυβερτορ, που κπ. στον Ησώχ., και την κατάλ. -ι(ο)ν. Η λ. τον 9. αι. και στη Σούδλ (L-S, λ. κυβέρτιον). Η λ. και σήμ. ιδιωμ. (Βλ. Σακ., Κυπρ. Β' 623, Μπόγκα, Γλωσσ. Ηπείρου Α' 202, λ. κυβέρτι και Β' 87, λ. κυβέρτι, Kahane H.-R., BZ 66, 1973, 20, Αδζαρής, Λευκαδ., λ. κ(ν)βέρτι, κ.α.). Η λ. και στο Βαλκανιτή.

Κυβέλη: τα μελίσσια *τά έτι* εις τα κυβέρτιά μου υπάν έξω αυτ. 198^α· τα έχουν αποκλεισμένα (ενν. τα μελίσσια) εις τα κυβέρτιά τους αυτ. 198^α.

κυβίζω, (I).

Το μτγν. κυβίζω.

Υψώνω κάπ. αριθμό στην τρίτη δύναμη, στον κύβο: *επει δέ έτι πέντε μόνας* (ενν. πήχεις) εκείνος ειργάσατο, κύβισον ταύτας Rechenb. (Vog.) 22^α.

κυβίζω, (II).

Πιθ. από το ουσ. κύβη και την κατάλ. -ίζω. Πβ. το αρχ. κυβιστάω. — Βλ. και κουκουβίζω.

Χαμηλώνω το κεφάλι, σκύβω: η πάρος...*περιπατούσα* ορά αυτήν *ταρτομένη*, διασείεται και κυβίζει και υποβλήκεται Φυσιολ. 369^α.

κυδωνάτων το.

Από το ουσ. *κυδώνι(ον)* και την κατάλ. -άτων. Η λ. τον 6. αι. (L-S). Τ. *κυδωνίγος* και σήμ. στη Σύμη (Βλ. Καρανικόλα Σ. και Αλ., Παροισμ. Σύμ. 175), καθώς και τ. *κυδωνάτων* στην Κύπρο (Βλ. Κουκ., ΒΒΠ Ε' 116-7).

Γλυκό από κυδώνι (Για τη σημασ. βλ. Κουκ., ό.π.): *καρεδάτων ολιγόν και κυδωνάτων χύτραν* Προδρ. III 283a χφφ. CSA, κριτ. υπ.

κυδωνέα η, Παῖς., Ιστ. Σινά 1566· *κ υ δ ω ν ε α*.

Η λ. σε πεμπρ. του 3. αι. π.Χ. και στα Γεωπονικά, όπου και τ. *Κυδωνία* (L-S). Ο τ. *κυδωνιά* και σήμ.

Το δέντρο *κυδωνιά*: *κυδωνιές, τριανταφυλλίδες, κλήματα και σταφύλια* Γεωργηλ., Θαν. 177. — Ο τ. *κυδωνιά* και ως τοπων., όπως και ο τ. *κυδωνία*: *Διακρούς*. 93¹⁸, Τζάνε, Κρ. πάλ. 152¹⁹, 177¹, κ.α.

κυδωνή η.

Από το ουσ. *κυδώνι(ον)* με αλλαγή γένους.

Ο καρπός της *κυδωνιάς*, το *κυδώνι*: *Το υγρόν της κυδωνής ή κίτρου αποπιέσεις* Ορνεοσ. αγρ. 547⁴.

κυδώνι το, βλ. *κυδώνι(ο)ν*.

κυδωνιά η, βλ. *κυδωνέα*.

κυδώνι(ο)ν το, Ασσιζ. 245²⁰, 496²⁰, Ορνεοσ. αγρ. 522¹⁸⁻²², Ιατροσ. κώδ., αξα'· *κ υ δ ώ ν ι*, Ch. por. 148.

Το οσθ. του αρχ. επιθ. *κυδώνιος* με παράλ. του ουσ. *μήλων*. Η λ. ως ουσ. στον πληθ. τον 1. αι. (L-S, λ. *κυδώνιος*). Ο τ. και σήμ.

Ο καρπός της *κυδωνιάς*, *κυδώνι*: *ας τρώγει και οπωρεκέ...κυδώνια...και απίνα* Σταφ., Ιατροσ. 4¹¹³· *απόμικρα τα πλάττουσαν (ενν. τα γραμμά) εις κυδωνίον είδος* Παῖς., Ιστ. Σινά 897.

Κυδώνιος ο, Πωρικ. S 104¹¹⁻¹⁹, Πωρικ. P 107⁸⁻²², Πωρικ. V 22, 80.

Προσωποπ. του ουσ. *κυδώνιος* με αλλαγή γένους: *Βασιλεύοντος του παντοδυστοτάτου Κυδωνίου και ηγεμονιόντος του...Κίτρου* Πωρικ. V 1.

κυδωνίτσα η.

Από το ουσ. *κυδωνιά* και την κατάλ. -ίτσα. Η λ. και σήμ.

Μικρή κυδωνιά: την σφράγαν σου να φύτρω μηλές και κυδωνίτσες Ερωτοπ. 3.

κυδωνόκουσκινον το.

Από τα ουσ. *κυδώνι(ον)* και *κουκιά*.

Σπέρμα, σπέρμας κυδωνιού: γαγάτζια δράμα γ', κυδωνόκουσκα ολίγα...τρίψαν Ιατροσ. σφ. (Oikonomu) 99¹².

κυδωνόλαβον το.

Από τα ουσ. *κυδώνι(ον)* και *λάβι*.

Λάβει από κιδάνια (Για τη σημασι. βλ. Γενναδ., Λεξ., λ. *Κιδανία*): *Κυδοσάλαδον* και *κιδάλε...να τ' αλειφθεί* Σταφ., Ιατροσ. 9²⁰.

κύθρα η.

Το μγν. ουσ. κύθρα. Η λ. σε παπυρ. του 2. αι. π.Χ. (L-S, λ. *χύτρα*).

Χύτρα (Βλ. Κουκ., ΒΒΠ Β' 99): μετά κρέσκον ολίγον βάπτονται *εφθήματα εις μεγάλας κύθρας* και *λέβητας* Μάρκ., Βουλκ. 349¹¹.

κυθροκαντήλα η.

Από τα ουσ. κύθρα και καντήλα. Πβ. λ. *κυθροκάνδηλον* στο Meursius (λ. *κυθροκάνδηλον*) και στο Du Cange (λ. *κύθρον*).

Καντήλα στο σχήμα ή μέγεθος χύτρας (Βλ. Πολ. Α., Πριν 'Αλ.² σ. 54): *Αυτός...έδωκεν εις την μυσήν εικόνα* και *σφαρτάσημον βλαστίν* και *δωο κυθροκαντήλας* Προδρ. III 88.

κυκεών ο.

Το αρχ. ουσ. κυκεών. Η λ. και σήμ. στον τ. *κυκεώνας*.

Ποτό που παρασκευάζεται με ανάμιξη διαφόρων υλικών (Πβ. Τσολάκη [Γλυκά, Στ. σ. 27-8 και 40]): (εδώ μεταφ.): *εκέκασε τον πόνον την τρεγίαν* και *κυκεώνα* θλίψεν και *συμφορών* κρατήρας Γλυκά, Στ. 75.

κυκλάμινον το.

Από το ουσ. *κυκλάμινος* (η) με αλλαγή γένους. Η λ. και σήμ.

Κυκλάμινο: αλειφον...κυκλαμίτου χυλόν Σταφ., Ιατροσ. 5¹².

κύκλευμα το.

Από το *κυκλεύω* και την κατάλ. -μα. Η λ. σε παπυρ. του 6. αι. (L-S).

Κυκλοτερής διαδρομή: ό (ενν. την ποταμό) *κλήσις Αμαζονιαός, έχων κύκλευμα χρόνου* ...τέλος, αρχήν ουκ έχει Βίος Αλ. 5503.

κυκλεύω.

Η λ. στον Ιπποκράτη και σε έγγρ. του 1319 (Act. Χέρ. 19²²).

α) Περιέρχομαι (διαγράφοντας κύκλο): *Όταν μη ευρίσκη* (ενν. ο *λίαν*) *τι φυαγίν, πορεσάμινος εν αγρή ερήμω ή εν όρει, κυκλεύει τόπον πολόν μετά της κέρκου αυτού* Φυσιολ. 340¹³. β) *κάνω κύκλο, στροφή γύρω από κάπ., επανακάμπτω: αυτούς* (ενν. τους αδελφούς) *εκύκλευσεν* (ενν. ο *παις*) *εκ των ίππων εισαίρας* Διγ. (Trapp) Gr. 1622.

κυκλογύρισμα το, Λιβ. Ρ 996· κυκλογύρισμαν.

Από τα ουσ. κύκλος και γύρισμα.

1) *Κυκλικό περίγραμμα: το κυκλογύρισμα*ν προσώπου της... (παραλ. 1 στ.) *παρείκα-σεν ανόμιαν τον κύκλον της σελήνης* Λιβ. Sc. 1276. 2) *Μεταβολή, τροπή, αλλαγή καταστάσεων: αφήγησιν...μεγάλην πώς έπαθεν εκ τας αρχάς...εκείνη* (ενν. η *Μαργαρίτα*) και *πώς το κυκλογύρισμα εγύρισεν αντίκα* Ιμπ. 7 κρητ. υπ.

κυκλοδρόμημα το.

Από τα ουσ. κύκλος και δρόμημα.

«Κυκλικόν» *πέρασμα: το κυκλοδρόμημα του χρόνου του τοσούτου* Βέθ. 16.

κυκλοειδής, επιθ.

Το μτρν. επιθ. κυκλοειδής.

Κυκλικός: οι Τούρκοι θεωρούσαν τους χιτάκας κυκλοειδείς Αξαγ., Κάρολ. Ε' 376.

κυκλόθεν, επίρ., Βίος Αλ. 4782, 4928· κέκλωθε, Βέβ. 482· κέκλωθε ν, Γερκουσ. 339¹⁸, 342¹, 423¹, Ορνεοσ. αγρ. 567⁵, Δεγ. Ζ 1501, 1542, 2766, 4443, Βίος Αλ. 5621, Διήγ. πώλ. Θεοδ. 33, Χειλά, Χρον. 350, Πατσ., Ιστ. Σινά 417, 609, 829, 1802, Ψευδο-Σφρ. 390⁵, 394²².

Το αρχ. επίρ. κυκλόθεν. Ο τ. κύκλθεν σε επιγρ. [L-S].

κύκλος ο, Γνωκά, Στ. Β' 103, Αίβ. Esc. 2409, Σολάβ. 13, Πανώρ. Β' 430, Δ' 124, Ερωφ. Α' 580, Διγ. Άνδρ. 314², Ερωτόκρ. (Αλεξ. Στ.) Α' 1685, Γ' 1295, 1323, Δ' 257, 618, Ροδολ. Α' [391], Β' [208], Ζήν. Α' 145, Β' 98, Γ' 265, Ε' 191, Τζάνε, Κρ. πώλ. 144¹⁴.

Το αρχ. ουσ. κύκλος. Η λ. και σήμ.

1α) Κύκλος, κυκλικό σχήμα: Ο Διγενής με το ραβδί έδωσεν τον θηρίον, πολλούς κύκλους εγίνηκεν εις τρόπον κυκλονόου κ' ερμήσεν... ..εις πολλούς κύκλους... τυλιμένο Δεγ. Ο 2418· β) περιφέρεια, γύρος, περίμετρος: Πατσ., Ιστ. Σινά 327, Αχλδ. 2027.

Η γεν. εν. ως επίρ. «κυκλικά» γύρω γύρω, ολόγυρα: Αυτός εστράφη τακτικώς κύκλωσστην συντροφίαν Αχλδ. 83. Εκφρ. α¹) κύκλος του προσώπου=πρόσωπο: ο κύκλος του προσώπου της τον ήλιον αντιόγει Φλώρ. 8· α²) κύκλοι των (αρ)ματιών=μάτια: τον Νέιλο ως εμπόρεσα τ' αμμάτια ετούτα να βαστού 'ς ται κύκλους τονε μέσα, τα τρέχοντα παντοτατά Ροδολ. Ε' [368]· β¹) κύκλοι των ουρανών=σταρέωμα, ουράνιος θόλος: Σουμμ., Πατσ. φιδ. Γ' [129]· β²) κύκλος του ήλιου ή της σελήνης=δίσκος, σφαίρα του ήλιου ή της σελήνης: Αξαγ., Κάρολ. Ε' 1338, Αίβ. Sc. 1278. 2) Ουρανός (Για τη σημασ. πβ. Πιστ. βοσκ. III 7, 24): Ω Αφροδίτη μου θεά... (παρ. 3 στ.), τον τρίτον κύκλον θέσποινα Σουμμ., Πατσ. φιδ. Γ' [1205]. 3α) Κυκλική κίνηση, γύρος, «βόλτα»: ήσαν ελευθερές εις το πέτασμα...και έσκαμαν κύκλους και πάλε κινείζον Δεγ. Άνδρ. 375⁴· β) (προκ. για ουράνια σώματα) τροχιά: Ιντ. κρ. θεάτρ. Β' 35. 4) Περιοδική επανάληψη φαινομένων, καταστάσεων, κλπ., χρονική περίοδος: Όταν δέ τέλος έλαβεν ο κύκλος των εντά μηνών εκ της σελήνης, η κόρη εγεννήθη Διγ. Ζ 59. 5) Ο τροχός της τύχης, η τύχη (Για τη σημασ. βλ. και Ξανθοειδή [Ερωτόκρ. σ. 378 κε. και 591] και Αλεξίου Στ. [Ερωτόκρ. σ. 481]): Τον κύκλον τα γυρίσματα, που ανεβοκατεβαίνον (παρ. 1 στ.) και τον καιρό τ' αλλάματα, που απανημέ δεν έχον Ερωτόκρ. (Αλεξ. Στ.) Α' 1· άρα' τον καιρό τα πορπατεί κ' ο κύκλος μεταλλάσσει Ερωτόκρ. (Αλεξ. Στ.) Γ' 471· Εκφρ. κύκλος του καιρού ή του ριζικού-η τύχη, το ριζικό: ο κύκλος του καιρού ανεβοκατεβαίνει κ' η φρονημάδα είναι γατρός και κάθε ανάγκη γιαιρεί Ερωτόκρ. (Αλεξ. Στ.) Δ' 257· Άνέν κ' οι καλορίζικοι τον κύκλον εμπορούσα τον ριζικό με τα σκοινιά δειμένο να κρατούσα... Ερωφ. Α' 559-60. 6) Ομάδα ατόμων, συντροφιά (εδώ) ακολουθία, αχρός: ελήρυσιν ομάδα μ' όλον τον κύκλο τον μεκρών 'πρητών στο σπήλαιο Πιστ. βοσκ. IV 3, 220. 7) Ανάλυση, ανάπτυξη, αναζήτηση (ενός θέματος): Αντόν το ερώτημαν μεγάλον κύκλον έχει και μέγαν αναγερσμέν Ντελλαπ., Ερωτήμ. 2314.

κύκλος το, Μηλ., Οδοιπ. 63⁴.

Το ουσ. κύκλος (ο) με αλλαγή γένους.

Περίμετρος, περιφέρεια: Το κύκλος της νήσος Κύπρου γυρίζει μίλια 600 ιταλικά αυτ. 635.

κυκλοφερώς, επίρρ., Παλα., Ιστ. Σνά 2071.

Από το επίθ. κυκλοφερός για το οποίο βλ. Lampe, Lex.

Κυκλικά: κυκλοφερώς σε φέρουσα (ενν. η πορεία) εν τω αυτή τεμένει αυτ. 1150.

κυκλοφορικώς, επίρρ.

Από το επίθ. κυκλοφορικός. Η λ. στο L-S, λ. κυκλοφορικός.

Κυκλικά: Βούλαμαι...το...χωρίον περικυκλωθήναι και το...δεξιόν κέρας κυκλοφορικώς αγέσθην Δολκ. 95²⁴.

κυκλοχρόνισμα το.

Από τα ουσ. κύκλος και χρόνισμα.

«Κυκλικόν» πέρασμα του χρόνου: το κυκλοχρόνισμα εγείρησεν αντίκα Ιμπ. 7.

κύκλωμα το.

Το αρχ. ουσ. κύκλωμα. Η λ. και σήμ.

Κύκλος, κυκλικό σχήμα: απ' το κύκλωμα του ηλιοῦ η μια ακτίνα συ 'σαι Ερωτοπ. 569· Είδε το κύκλωμα της γης που θάλασσα κυκλώνει Θησ. ΙΑ' [2⁹].

κυκλώνω, Βάθ. 1105, Θησ. Γ' [34¹], ΙΑ' [49²], Αχέλ. 1615, Παλαμίδ., Βοηθ. 480.

Το αρχ. κυκλώω. Η λ. και σήμ.

α) Περιβάλλω, περιτριγυρίζω: Είδε το κύκλωμα της γης που θάλασσα κυκλώνει Θησ. ΙΑ' [2⁹]· η Τραυσιλβάνια είναι περιτριγυρισμένη, βουνά πολλά ψηλότερα πάντοθεν κυκλωμένη Παλαμίδ., Βοηθ. 500· Οι αμαρτίες την κυκλώνουν (ενν. την φυχή), οι αδικίες την 'κλουθούν' Αρχ. Μεγ. Β 17· β) περικυκλώνω: όταν οι Λέχοι βούλωνται να βγουν να πολεμήσουν, τότε να τους κυκλώσουν Παλαμίδ., Βοηθ. 1044· ἀλλ[οις] ως την κεφαλὴν ἀποπύων τοὺς κυκλώνει (ενν. η φοιτιά) Αποκ. Θεοτ. 64.

κυκνίας ο, Ερμον. I 48 (γεν. πληθ. κυκνίων)· κυκνέας, Πουλλ. (Τσαβαρή) 58 κριτ. υπ., 71 κριτ. υπ., 130 ΑΖ· τσικνέας, Ορμεσσ. 577¹¹, 584¹⁴, Πουλλ. (Τσαβαρή) 58, 71.

Το μτγν. ουσ. κυκνίας. Για τον τ. τσικνέας πβ. Du Cange, λ. τζικνίας και τζινέα. Τ. τσικνός και σήμ. (Ανδρ., Λεξ.) και ως τοπων. (Βλ. Amantos, Suffixe 36)· η γρ. τσικνός των εκδ. (πβ. Κεχαγνύχλου [Πτωχολ. σ. 524] και Τσαβαρή [Πουλλ. σ. 167]) πθ. εξαιτίας παρετυμ. από το ουσ. τσίνα.

Το πουλί ερωδιός (Βλ. Αποστολίδης, Επετ. Παρνασσ. 4, 1896, 110 στήμ. 1, 114 στήμ. 2, 137)· και του τσικνέου (εκδ. τσικνέα) τα πουλιά γαρ τσικνέα· εκμικροθέν η ουρά τους διχαλή και τιθλασμένη Πτωχολ. α 811.

κύκνος ο, Δεγ. Ζ 100, 3799, Ερμον. Τ 167 (γεν. πληθ. κυκνών), Λιτωλ., Μόθ. 74¹, Αρσ., Κόπ. διατρ. [632, 1178], Δεγ. 'Ανδρ. 314²⁵, 375²⁻³, 400²⁰.

Το αρχ. ουσ. κύκνος. Η γεν. πληθ. από μετρ. αν. Η λ. και σήμ.

Κύκνος: Πουλλ. (Τσαβαρή) 6.

κυλημοκυτρώ.

Από το ουσ. κύλημα και το κυτρώ (Βλ. Eisdencier [Σπανός σ. 305]). — Πβ. και ά. κυλουμοκυτρώ.

Κάνω κυλοτούμπες: πιλωτόν, ίνα πηλώσες, να εγένησαι και έτερον πιλωτόν, ίνα κυλιμωκυτερής Σπανός (Eideneier) B 109.

κυλικίς η.

Το μτγν. ουσ. κυλικίς (Βλ. και L-S).

Μικρή κύλικα: Παρήν δ' αυτός ο Φίλιππος φέρων την κυλικίδα, αυτό το καταπό-
τιον, φημί, του του φαριμάκου Βίος Αλ. 3023.

κυλιντρώ.

Το μτγν. κυλινδρώ. Η λ., καθώς και τ. κυλινδρώ και κυλιντρίζω και σήμ. σε ιδίωμ.
(Andr., Lex., λ. κυλινδρώ).

Κατρακυλώ: Επήσαν το κατήφορον και οικ ημπορούν σταθήναι και κυλιντρούσαν
όπισθεν το γένος των Ρωμαίων Διήγ. Βελ. 569.

κύλισμα το.

Από τον αόρ. του κυλίω και την κατάλ. -μα. Για πηθ. πρώτη μνεία βλ. Bauer (λ. κυ-
λισμός). Η λ. στο Βλάχ. και σήμ.

Κύλισμα, στροφή' (εδώ προκ. για το χρόνο ή την τύχη) πέρασμα· αλλαγή, αστάθεια:
κύλισμα του χρόνου Καλλίμ. 861' κύλισμα της τέχνης Πτωχολ. α 54.

κυλίω, Προδρ. I 166 (προστ. κύλισον αντί απόλινσον του χρ. κατά Hesselting-Pernot
[Προδρ. σ. 190]), Πωρικ. P 107¹⁶, Δεγ. 'Ανθρ. 391². κυλ(ι)ώ, Κομν., Διδασκ. I 7,
Πωρικ. 8 105²⁸, Συναξ. γαθ. 131, Φουσιλ. (Legr.) 334, Γαθ. διήγ. 200, 456, Παγγά, Χρυσ-
σοπ. 321(1), Κατζ. Β' 27, Τζάνε, Κρ. πόλ. 186⁴, 222²⁸, 491²⁴. κυλιώ, Σαχλ. N 138,
Σαχλ. Α' (Wagn.) PM 150, 152, 161, 170, Σαχλ. Β' (Wagn.) P 109, Φαλιέρ., Ρίμ.
(Bakk.-v. Gem.) 232, Τζάνε, Κρ. πόλ. 288²⁸. κυλ(ι)ώ, Φαλιέρ., Ρίμ. (Bakk.-v. Gem.)
109 κριτ. υπ., 232 κριτ. υπ., 'Ανθ. γαρ. 301², Πανώρ. Α' 254, Τζάνε, Κρ. πόλ. 283⁸,
516²⁸. ενεργ. αόρ. εκύλισσα ή εκύλησσα, Ντελλαπ., Στ. θρηνηγτ. 477, Αιτωλ.,
Μύθ. 212'. μέσ. αόρ. εκυλίιστ (-σθ-) ηκα, Γαθ. διήγ. 29, Ερωτόκρ. (Αλεξ. Στ.)
Δ' 1140, Δικαρούς. 79²⁸, Τζάνε, Κρ. πόλ. 136²⁸. μτχ. παρκ. κυλισμένος, Ντελ-
λαπ., Στ. θρηνηγτ. 584.

Η λ. στον Αριστ. Για τον τ. κυλιώ, που απ. στο Βλάχ. και σήμ. στην Κρήτη (Παγκ.,
Ιδιωμ. Κρ. Σ'), βλ. Jannaccone, BSl. 11, 1950, 164 και Παγκ., ό.π. Α' 344-5 και 352.
Ο τ. κυλιώ από τον αόρ. του κυλίω (Ανθρ., Λεξ.)' απ. στο Soman. (λ. κυλιώ) και σήμ.

I Ενεργ. Α' Μτβ. α) μετακινώ κ. με περιστροφή, κυλώ: κυλούσαν την πέτρα αποσά-
νον το στόμα του παραδοσ' Πεντ. Γέν. XXIX 3'. β) κάνω κ. να κινηθεί περιστροφικά
προς τα κάτω: Κυλεί τα ζάρια ο ζαριστής Σαχλ. N 140. Β' Αμτβ. 1) Ρίχνωμαι προς
τα κάτω: κυλιώ και πέφτω κάτω Ερωτοκ. 402. 2) Περιστρέφομαι: η κλώστρεα η
μαριόκλαστος εκύλισσε του χρόνου Αιβ. Sc. 1379. 3) Περνώ, διαβαίνω: οι χρόνοι πώς
μας φεύγουν και πώς κυλούν και πάσι Φαλιέρ., Ρίμ. (Bakk.-v. Gem.) 109. II (Μίσ.)
κυλίμακ: κάτω: εκείνος που 'το φοβερός... σήμερα εκυλίστηκε 'ς τη σάφια του του
αίμα Ερωτόκρ. (Αλεξ. Στ.) Β' 1168' Δεν θέλει να υψώνεται τινός και να κρατείται, ότ'
έστερα τον βλέπετε στην γην οπού κυλείται Αιτωλ., Βοτβ. 38L.

κυλλαιίνα.

Το αρχ. κυλλαιίνα, που πηθ. απ. σε αποσπ. του Σοφοκλή.

Καθιστώ κάπ. χαλά, κουτσάινω κάπ.: κατέφθασαν Αλέξανδρος ξιφίσης και κυλλά-

τας Πύρον τον πόδα πρότερον, εἰθ' οὕτως εκπρόδῃσας κατά λαγόνος της αὐτοῦ το ἕλκος ἐπισήξε Βίος Αλ. 4679.

κυλλότης η.

Το μτγν. ουσ. κυλλότης (Lampe, Lex.).

Κυλλότητα (εδώ γενικ.) άσχημη κατάσταση: χειμῶνος επιγενομένων οι ἵπποι πλείστα εσαθρῶσαντο. Ο δὲ βασιλεὺς τὴν τῶν ἵππων μεθοδεύων κυλλότητα...τα ευγενή των οχημάτων συνέλεγε Ψευδο-Σφρ. 210⁴.

κυλλοῦμαι. Ορνιθ. αγρ. 564⁷.

Η λ. στον Ιπποκράτη (L-S, λ. κυλλῶς).

Παραμορφώνομαι, γίνομαι στρεβλός· παθαίνω βλάβη: Εάν ο ἰατράς τα κέρατα ἔχη κεκλυμένα... σπτ. 564⁸.

κυλώ, βλ. κυλίω.

κύμα το, Λιβ. Sc. 506, Λιβ. Esc. 1609, Λιβ. N 1300, Θησ. Ζ' [60²], Γαδ. δαγγ. 461, Απόκοπ.² 353, 359, Αχέλ. 1560, Πανώρ. Γ' 575, Ερωφ. Αρ. 62, Α' 326, Β' 134, Γ' 48, Δ' 562, Ε' 323, Ερωτόκρ. (Αλεξ. Στ.) Α' 1631, 2137, Β' 272, 474, Στάθ. (Martini) Α' 306, Γ' 402, Σοχημ., Παστ. φιθ. Δ' [743], Τζάνε, Κρ. πόλ. 263¹⁰, 364¹¹, 527⁸, κ.π.α.· κύμα α, Ερωφ. Ψ 306, Απολλών. 139, Κυπρ. ερωτ. 143¹.

Το αρχ. ουσ. κύμα. Ο τ. και σήμ. στο ποντιακό ιδίωμ. (Παπαθ. Α., Αεξ., λ. κύμα). Η λ. και σήμ.

Κύμα: Ιμπ. 558· (μεταφ.): ταραχής· σαλεύουσι (ενν. ἐμένα) κύματα θεωμένα Στάθ. (Martini) Β' 8· *ὅκ τῶν θαυρών μου τα πολλά κύματα κτυπημένον* (ενν. το στόθος) Σοχημ., Παστ. φιθ. Δ' [1407]· *κύμα με δέσσει φοβερόν τον αποχωρισμό σου* Λιβ. N 1470· *ἔχει* (ενν. η βράση) *πυρά φαρμακερά, κύματα του θανάτου Ερωτόκρ.* (Αλεξ. Στ.) Δ' 635.

κυμαίνω.

Το αρχ. κυμαίνω.

Κινώ κυματοειδώς: τον λαμόν του (ενν. το ἄλογον) ἐκείμανε, την κεφαλήν κουνούσε, με τα χιλιμετρῶματα τον κόσμον εξηπνούσε Μαρκάθ. 309.

κυματίζω, Λιβ. Ρ 1092, Λιβ. Esc. 2544, Λιβ. N 2236.

Το κυματίζομαι, που απ. στον Αριστ.

Α' Αμτβ. 1) Κινούμαι κυματοειδώς, κάνω κύματα: Η θάλασσα ζαλίζεται, βρεχάται, κυματίζει Γλυκά, Στ. 276· *Ο δὲ κοσμήτης του λουτροῦ...* (παρλ. 5 στ.). *Ἐγνε το ροδόσταμα, ἐδόκει κυματίζειν· ἐκόχλαζεν, ἐκάπνιζεν Καλλίμ.* 325· (μεταφ.): από τες πολλές γίες κυματίζεν (ενν. η αγία Τριάδα) και ως θάλασσα δαγγ. Αγ. Σοφ. 156²¹· *αν τύχει να ἐγόμεν ο στόμαχός μου ο δόλιος και η πτωχή η κοιλία μου να 'θελεν κυματίσει Κρασπ.* 33. 2) Προσκρούω, ξεσπάζω: *Ἦφρον, παιδί της δυστυχίας, σ' ἐσένα κυματίζουν τα κύματα της θάλασσας κ' ἐμένα με σκοτίζουν Ζήν.* Β' 395. 3) (Προκ. για τα μάτια) κινούμαι γνέφοντας, παιχνιδίζω: *Ἐχεις ματίσινα ἔμορφα, ωφεί, ζωγραφισμένα και κυματίζουν ἔμορφα και σφάζουσιν ἐμένα Ch. por.* 238. Β' (Μτβ.) αναδείνω, αναταράζω κ. με κυματισμό: *Τσι ποταμός πῶς εἶδαμε μπορούμε 'ς τοῦτον τσι δόλιον τόπου; τὰ' εἶκοσέ μας να κυματίσουν αἵματα να πούμε Ερωφ. Δ' 740. Φρ. κυματίζω την γλώττα μου=παρalogίζομαι, λῶω ανοησίες: Εσείς που με τα ὦτα σας ἐμέν ακούτε ἀνέργαστος την γλώττα μου πῶς κυματίζω Κυπρ. ερωτ. 27².*

κυμάτων το.

Το αρχ. ουσ. κυμάτων. Η λ. σε επιγρ. του 4. π.Χ. αι. (L-S). Τ. τζουράτζι στο τασκων. ιδίωμα. (Andr., Lex. λ. κυμάτων).

Μικρό κύμα· (εδώ τεχνικός όρος) κυματοειδής σκάλισμα· τήρησον εσθός τα κάτω εκ της μέσης κεκολλημένα μάγμαρα και τας τούτων συνθέσεις (παρ. 2 στ.). Λευκά ενμή-κιστα εσθί και γέμονσι κυμάτια Παΐα., Ιστ. Σινά 537.

κυματώ, Απόκοπ.² 88.

Το αρχ. κυματοόροι.

Ι Εναργ. Α' Αμτβ. α) κάνω κύματα· (εδώ μεταφ.): να ποταμοφόρειεν ο άδολος ο κρόσος (παρ. 2 στ.) και η πτωχή κοιλία μου ήθελεν κυματαίει Διήγ. εις τους κρασποπ-τέρας 102· β) (μεταφ.) πλήττω, θλίβω: θύλαττα...ο παρών βίος υπάρχει... ως πάνυ κυματούμενος εκ συμφορών του βίου Γλυκά, Αναγ. 391. Β' (Μεβ.) είμαι γεμάτος από κάτι, ξεχειλίζω· χύνω: Πού κρίνοι απού τα χείλη τας μέλι εκυματούσα (παλαιότερα ο Ξανθ. είχε προτείνει εκυματούσα· βλ. B-NJ 2, 1921, 83) κ' η νύκτα μέρα να γκει τα κάμονε ημπορούσα· Ερωφ. Πρώλ. 65· κλέηματα περίσσια κυματούσι (ενν. τ' αμμάτια μου) (παλαιότερα ο Ξανθ. είχε δεχτεί χυματούσι· βλ. B-NJ, ό.π.) Ερωφ. Γ' 441. II (Μέσ.) (προκ. για τη θάλασσα) υφώνομαι σε κύματα: Παΐα., Ιστ. Σινά 1836· (με-ταφ.): 'Ωπτερ ο βορέης ταράσσει την...θάλασσαν... και το κύμα 'περγαφόνει' εν αυτοίς μερίμας ούτως ...εις τον νουν εκυματούτο Ερμον. Ν 260.

κύμβη η, Ψευδο-Σοφ. 324².

Το αρχ. ουσ. κύμβη. Η λ. και σήμ. σε ιδίωμ. στους τ. κύμνη και τζόμνη (Andr. Lex., λ. κύμβη και Λουκά, Γλωσσόρ., καθώς και Φάβ., Αθ. 49, 1934, 17).

κυμνοθέρμιν το.

Από τα ουσ. κύμνον και θερμόν (Για το σχηματ. βλ. και Χαζιδ., MNE Β' 170). — Βλ. και ά. κυμνοθέρμων.

Αρέφημα από κύμνον (Για το πράγμα βλ. Κοσκ., BBΠ Ε' 133 και Hesselting-Pernot [Προδρ. σ. 190]: την δέ γε δίφραν παύουσι με το κυμνοθέρμιν Προδρ. III 288 χφφ. CSA, κριτ. υπ.

κυμνοθέρμων το, Προδρ. III 288 χφ. g, κριτ. υπ., 419j. — Βλ. και ά. κυμνοθέρμων.

Από τα ουσ. κύμνον και θερμόν.

Αρέφημα από κύμνον (Για το πράγμα βλ. Κοσκ., BBΠ Ε' 233): την δίφραν παύουσιν εν τω κυμνοθέρμω αυτ. III 288.

κύμνον το, Σταφ., Ιατροσ. 13²²¹, Προδρ. II Η 38, G 38, Ορνεοσ. αγρ. 537²⁷, 568², Σεβέρ., Σημεϊώμ. 50β.

Η λ. στον Ιπποκράτη. Τ. κύμνο στο Βλάχ. και σήμ.

Κύμνο: Κυνοσ. 592²⁰, Σταφ., Ιατροσ. 10²²⁸.

Κύμινος ο, Παιρικ. Ρ 106⁸.

Προσωποπ. του ουσ. κύμνον με αλλαγή γένους (Η λ. και στο Somav.): μετά Κυμί-νον του κύμινος Παιρικ. V 13.

κυμποράχος, επιθ., Διήγ. παιδ. (Tsiouni) 84· θηλ. κυμποραχού, Διήγ. παιδ. (Tsiouni) 84 κριτ. υπ.

Από το ουσ. κήμπος και ράχη.

Καμπούρης: Μωρή καμήλα..., καμπόραχη, πλατέποδη και κοντασοραδιάτη αυτ.
797.

κόμεπος ο.

Το μτγν. ουσ. κήμβος.

Καμπούρα: κ' εκόφαν τα αφεία της (ενν. της καμήλας), επόικαν την και κόμειον
Διήγ. παιδ. (Tsiouni) 774.

κυμπός, επίθ.

Από το ουσ. κύμβη ή το ουσ. κήμπος.

Καμπούρης: χοίρος ο κυμπός άμα συν τη ελάφω Διήγ. παιδ. (Tsiouni) 320.

κυμπώδης, επίθ.

Από το ουσ. κύμβη ή το ουσ. κήμπος και την κατάλ. -ώδης (Βλ. και Du Cange).
Εσφαλμ. η ενυμ. του Legrand (Φυσιολ. σ. 292, λ. κομπώδης).

Καμπουρωτός: η κεφαλή του (ενν. του στρουθοκαμήλου) ως όχεντρα, η ράχη του
κυμπώδης (έκδ. κομπιώδης· διορθώσ. κατά το χφ.) Φυσιολ. (Legr.) 225.

κύνα η, Φλώρ. 384.

Από το ουσ. κύνας με αλλαγή γένους.

Σκύλα: Κόπτει, μαρίζει το μερίν και ρέπει το την κύνα αυτ. 383.

κύνας ο, Φλώρ. 386, Θησ. Β' [13⁸].

Από το ουσ. κύων· Η λ. και σήμ. ως τοπων. (Andr., Lex., λ. κύων).

Σκύλος: Μηνέν μουγκρίζεις προς αυτόν (ενν. τον πτωχόν) και διώξεις τον ως κύνα
Ντελλαπ., Ερωτήμ. 2394· ως οργήσει ο πάσχων εις την κοίτην του κυνός και υγναίνει και
ο κύνας (έκδ. κύνος· διορθώσ.) φορμ Ιατροσόφ. (Oikonomu) 100¹⁸.

κυνηγάκι το.

Από το ουσ. κυνήγι και την κατάλ. -άκι.

Κυνήγι, θήραμα: Ποιος ήτασε που μου 'φερε το πρώτον κυνηγάκι κ' έκλεψε την
ευχίτασ μου ως πρώτον μου παιδάκι; Χούμου, Κοσμογ. 1415.

κυνηγάρης ο, Πουλολ. (Ταχβαρή) 90 ΑΖ, Ευγέν. 857, Αλφ. (Μογ.) III 11.

Από το ουσ. κυνήγι και την κατάλ. -άρης. Για τη λ., που απ. στο Βλάχ. και σήμ.,
βλ. Ξανθουδίδη [Ερωτόκρ. σ. 591]. Τ. κυνηγάρης και σήμ. στην Κύπρο (Σακ., Κυπρ.
Β' 624).

Κυνηγός: Οι άντρες πάσκειν...να μπεδέσουν μια κορασιά στα βρόχια τως... (παρ.αλ.
2 στ.)· ίδια καθώς το κάνουνει στον κόσμο οι κυνηγάροι, απού ζυγώτου το λαγό Φορτου.
(Vinc.) Γ' 455· με τα γεράκια και σκυλιά, σαν ήτο κυνηγάρης, επήγαινε ξετρεχότας
κυνήγι να τον λάχει Ερωτόκρ. (Αλεξ. Στ.) Α' 108· ο πρώτος (ενν. ο Ησαΐ) ενθρόνηκεν
κ' εβγήκε κυνηγάρης Χούμου, Κοσμογ. 1327· Ανθρώπος είμαι, Χάροττα, κ' εσύ 'σαι
κυνηγάρης Αλφ. 10¹.

Ως επίθ.=κυνηγετικός: σκύλος ο κυνηγάρης Σοφιαν., Παύδαχ. 267. — Η λ. και ως
επών. (βλ. Act. Lavr. IV 299).

κυνηγάτο το.

Από το ουσ. *κυνήγι* και την κατάλ. -άτο.

Ομάδα, συνοδεία κυνηγετική: *μίας ημέρας εξέθηκεν ο Πέτρος εις κυνήγαν* (παραλ. 28 στ.)...έφθασε και αυτός μετά το κυνηγάτο Χρον. Τόκων 910.

κυνηγεσία η.

Το μτγν. ουσ. *κυνηγεσία*.

Κυνήγι: γύμναζε το σώμα σου προς τας κυνηγεσίας Σπαν. Μ 72.

κυνηγέσιον το, Καλλιμ. 853, Διήγ. παιδ. (Tsiouni) 765, Δωκ. 93¹⁸, Έκθ. χρον. 8¹⁰, 23¹⁸, 81⁹, Ιστ. πολιτ. 35¹¹. κυνηγέσιον, Διήγ. παιδ. (Tsiouni) 765 χφφ. CA, κριτ. υπ. κυνηγέσιον, Διήγ. παιδ. (Tsiouni) 765 χφφ. PL, κριτ. υπ.

Το αρχ. ουσ. *κυνηγέσιον*. Ο πληθ. *κυνηγήσια* στο Du Cange (λ. *κυνήγοι*).

κυνηγετικός, επίθ.

Το αρχ. επίθ. *κυνηγετικός*. Η λ. και σήμ.

Που έχει σχέση με το *κυνήγι*, που είναι ικανός για *κυνήγι*, θεραπευτικός: Ιερακασ. 502¹⁸.

κυνηγεύω. βλ. *κυνηγεύω*.

κυνήγευμα το.

Από το *κυνηγεύω*, που απ. και σήμ. στο ποντιακό ιδίωμα. (Παπαδ. Α., Λεξ.), όπου και ο τ. *κυνήγευμα*.

Κυνήγι, θήρα: ποιοίεν κερατοβοόκενα, βαστάζοντα τα στρατιώτες και εις τα κυνηγήματα, αλλά και εις φουρσάτα Διήγ. παιδ. (Tsiouni) 607.

κυνηγεύω· κυνηγεύω.

Από το ουσ. *κυνήγι* και την κατάλ. -εύω.

Κυνηγώ: θεωρά με τόσα κίνδυνα στα διάσημα μέσα να κυνηγεύεις Πιστ. βωσκ. I 1, 82.

κυνήγημα το, Πεντ. Αρ. XXXV 22.

Από το *κυνηγώ* και την κατάλ. -μα. Η λ. στο Βλάχ. και σήμ.

Καταδιώξη, κυνηγητό: αν με μισήσαι να τον κοινηθήσει γή έρεξεν απόου του με κυνήγημα και απέθανε αυτ. Αρ. XXXV 20.

κυνήγησις η.

Από το *κυνηγώ* και την κατάλ. -σις. Η λ. στο Βλάχ.

Θήραμα: ώραιον τραγουδιόν τραγουδεί (ενν. ο κάτης) για την κυνήγησίν του Κάτης 96.

κυνηγήτρα η.

Από το ουσ. *κυνηγητής* (που απ. στο Βλάχ.) και την κατάλ. *τρε(ι)α*. Πβ. και λ. *κυνηγήτρια* του 4. αι. (Lampe, Lex.).

Αυτή που κυνηγά, που καταδιώκει: πρώτ' αρμάδαν έστειλε την Μάλτα να χαλάσει, ως κυνηγήτραν των Τουρκών σ' ό,τ' απεικεί περάσει Αχέλ. Πρδλ. 10.

κυνηγίον το, Ιερωνος. 381¹⁸, Ορνεος. αγρ. 535²⁰, Διγ. Α 3380, Σφρ., Χρον. μ. 18¹, Αχέλ. 2485, Διγ. 'Ανδρ. 343¹, κ.α.· κυνηγία, Σπαν. Α 123, Διγ. Ζ 1646, Απολλών. (Wagn.) 282, Αιβ. Esc. 2872, Γαδ. διήγ. 34, Βεντράμ., Γον. 148, Τριβ., Ρε 113, Πεντ. Γέν. Χ 9, XXV 27, XXVII 30, Χρον. σουλτ. 121²⁰, Πανώρ. Πιρόλ. 47, Β' 50, 421, Γ' 475, Δ' 250, Πιστ. βοσκ. IV 2, 105, Ερωτόκρ. (Αλεξ. Στ.) Α' 109, 819, Β' 716, κ.α.· κυνηγία (ν), Διγ. Ζ 1338, Διγ. (Trapp) Esc. 1391, Φλώρ. 301, Νεκρ. βασιλ. 33, Σοφικων., Παιδαγ. 279, Δειρ. Μον. (Βαλ.) 41, Ιστ. Βλαχ. 245· κυνηγία, Σπαν. Α 124, Σπαν. Ρ 52, Ασσιζ. 200¹⁸, Διγ. Ζ 1644, Διγ. (Trapp) Esc. 800, 1503, Βέθθ. 780, Απολλών. 280, Αιβ. Sc. 1696, 2080, Αιβ. Esc. 1097, Αιβ. Ν 2530, Μαχ. 186²⁰, 280²⁰, 606²⁰ (πληθ. κυνηγία), Χαύμνος, Κοσμογ. 261, 1355.

Το μτρν. ουσ. κυνήγιον. Ο τ. κυνήγι και σήμ.

1) Κυνήγι: Με την Αθούσα συντροφιά ήμαστε στο κυνήγι ... ένα 'λάφι διώχνοντας από 'θιλε μας φύγει Πανώρ. Β' 129· βαστούν (ενν. καρποβοσκία) εις τα κυνήγια Διήγ. παιδ. (Tsiouni) 607 κριτ. υπ.· (προκ. για τον Έρωτα): την καρδιάς ο Έρωτας δοξείγει κι' ουδέ κοπεύ αδιαφύρετα, όντ' έβγει στο κυνήγι Ερωτόκρ. (Αλεξ. Στ.) Γ' 252· (προκ. για το Χάρο): Μα τι κυνήγι το 'κανε ο γυμνωμένος Χάρος κ' έκοπτε τόσοσ άνθρωπων Τζάνε, Κρ. πόλ. 526¹². 2) Θήραμα: ο οπούς με το δοξάρι τον εγέρνευε κυνήγι Ερωτόκρ. (Αλεξ. Στ.) Β' 643· Εγροίχσε απ' το χέρι τον το πως κυνήγι εγίνη (ενν. η λυγερή) Ερωτόκρ. (Αλεξ. Στ.) Β' 711· (μεταφ.) εις τον λειμώνα τον δασύν ήρα κυνήγιον καλ-λεότερον από βίον χριστιανίου, κόρησ κάποιαν Διγ. 'Ανδρ. 386¹⁸. 3) Τόπος κυνηγιά· αρθονία θηράματος: είναι πολλά τραιά μοναστήρια... και έχονσ πολλά καλόν λιμνώνα και έχονσ κυνήγι καλό και εις την θάλασσαν Συναθ., Χρον. 43· τα κυνήγια υπέρλαστα, ως ήθελεν και επόθεν, ελάσους τε και σαρκαούς και πέρδικας ορεσίας Διγ. (Trapp) Esc. 1367· Φρ. κάνο κυνήγι: βλ. ά. κάμνο φρ.

κυνηγός ο, Βέθθ. 32, 100, Αιβ. Ρ 774, Αιβ. (Lamb.) Ν 931, 948, Αιβ. Esc. 1073, Συναθ. γυν. 163, Αχέλ. 2519, Αιτωλ., Μόθ. 132², Βακτ. αρχιερ. 155, 162, Τζάνε, Κρ. πόλ. 300¹⁸.

Το αρχ. ουσ. κυναγός. Η λ. στον Αριστ. και σήμ.

Αυτός που κυνηγά: Πανώρ. Δ' 29, Ερωτόκρ. (Αλεξ. Στ.) Α' 952, Σαχλ., Αφήγ. 128. (Ως επιθετ. προσδιορισμός) κυνηγετικός: σκόλος κυνηγός Διήγ. παιδ. (Tsiouni) 176. Έκφρ. κυνηγός της αγίας εκκλησίας=επιεργέτης ή αυτός που προσάξει την ιερή εκκλησία (βλ. Dawkins, Β-NJ 3, 1922, 144): Ο σερ Φιλμοόν τε Ρεσπάρε ήλθεν έμπροσθεν τον πάπα και...εμολόγησεν πως ο ρήγας είναι καλός και ορθόδοξος χριστιανός και κυνηγός της αγίας εκκλησίας Μαχ. 198². — Η λ. ως τοπων.: Ιστ. πολτ. 196⁴.

κυνηγιά, (Ι), Ασσιζ. 20²⁰, 200¹¹, Βέθθ. 768, Πουλολ. Ζ 77, Αχίλλ. Ν 1515, Αιβ. Sc. 1286, Φαλιέρ., Λόγ. (Bakk.-v. Gem.) 218, Φοσιολ. (Legr.) 213, Απόκοπ.² 264, Βεντράμ., Φιλ. 229, Διήγ. Αλ. G 288²¹, Πεντ. Γέν. XXVII 3, Ρίμ. θαν. 47, Αιτωλ., Μόθ. 115², Χρον. σουλτ. 130², Ιστ. πατρ. 137¹¹, Πανώρ. Β' 113, Παλαμίδ., Βετβ. 952, Διγ. 'Ανδρ. 340²¹, Ερωτόκρ. (Αλεξ. Στ.) Β' 227, Τζάνε, Κρ. πόλ. 153¹⁸, 314¹⁸, 422¹⁸. υποστ. σαρ. κυνηγία σαρ.

Το αρχ. κυνηγιά. Η λ. στο Βλάχ. και σήμ.

Α' (Αιμετβ. και μετβ.) α) κυνηγιά (ζώα), πιάνο ή σκοτάδινο θήραμα (κυρίως με τη βοήθεια κυνηγετικών σκυλιών): επιδιδομαι στο κυνήγι (ζώων): Ιμπ. 534, Ερωτόκρ. (Αλεξ. Στ.) Β' 668, Θρησ. Ε' [78²], Αιβ. Ρ 778, Μαχ. 92¹⁸ (Για τη σημασι. βλ. Κύρη, Κυρ. Σπ.

κυνηγῶ

27, 1963, 225-30). (με σύστ. αντικ.): *επιδόμαζεν ο Ιταχάμ... και εἶπεν: οποιος ἦτον εκείνος οποιον ἐκινήγησεν κινήγη και ἔφερεν ἐρίην και ἔφατα:...* Πεντ. Γέν. XXVII 33. β) ψαρεύω: Ερωτόκρ. (Αλεξ. Στ.) Β' 476. Β' Μτβ. 1) Καταβιάζω κάπ. με εχθρική διάθεση: τρέχω στο κατόπι κάπ., για να τον πιάσω: Ζήν. Β' 4. Τζάνε, Κρ. πάλ. 315. Μαχ. 442. Διγ. 'Ανδρ. 366. 2α) Επιδιώκω, έχω στόχο: ο συναξαριστής κυνηγώντας την αυτομίαν δεν πολυπαράγινε τόσο τα πράγματα Ροθόνος (Βελ.) 192. Της νύκτας τα γυρίσματα, νιέ, τα ληρσενήσεις και της ημέρας την τιμήν εκείνην να κυνήγας τα γυρίσματα, νιέ, τα ληρσενήσεις: Πάντα γυρίζειν ήθελα να τ' ακολουθώ αποπίσσω τον πόθο ντου τον άξιο ώστε να κυνηγήσω Πανώρ. Γ' 54. Φρ. κυνηγῶ ανέμους: βλ. ά. άνεμος ή φρ. γ. Γ' (Λμτβ.) σπείδω, βιάζομαι (Για τη σημασ. βλ. Κύρη, δ.π., σ. 227-8): Οι άρχοντες και ο λαός... έστελάν μας εις έρευναν κυρῶ Απολλωνίου, διό να τον στέρουν βασιλεύ... (παραλ. ή στ.) κ' εκείνος ἐκινήγησεν κ' ήλθεν εις το παλάτιν Απολλών. 366: ἐμήνησεν και αρμάτωσεν εις την Αμρόχονστον γ' κότεργα και μίαν στυίαν και ήσαν εις τους Μόλους: και ο ερίγας επήγεν κυνηγόντα και επέσωσεν δεσ την Έμπαν προς την Πόρον Μαχ. 114.

κυνηγῶ, (II): κυνηγήσαι, Φυσιολ. (Offerm.) M 77¹⁸, εσφαλμ. γρ. αντί κυνήσαι [Βλ. Φυσιολ. (Offerm.) G 76¹⁸].

κυνικώς, επίφρ.

Το μτγν. επίφρ. κυνικός (L. S, λ. κυνικός).

Σύμφωνα με τη διδασκαλία των κυνικών: κυνικός αθημονίτο (πθ. εσφαλμ. αντί ατήμον ήτο) και προόφρ ουκ εχρίτο ως φιλόσοφος το τότε Ερμαν. A 106.

κυνίσκος ο, Θεολ., Τζζρ. 358¹⁸.

Το αρχ. ουσ. κυνίσκος.

Είδος ψαριού, σκαλόψαρο: πιάσαν... δύναμιν των κυνίσκων σιν οραίνους και τοις ξιφίοις αυτ. 358¹⁸.

κυνοειδής (της) κυνοειδούς (πέτρας), Παίσ., Ιστ. Σινά μετά στ. 1708, εσφαλμ. γρ. αντί της σκηνοειδούς (πβ. αυτ. 1715-6).

κυνοραιστίδιον το.

Από το ουσ. κυνοραιστής και την κατάν. -ίδιον.

Είδος παρασίτου, ησιμπούριμ (εδώ μεταφ. προκ. για ενοχλητικό άτομο): Όσα δέ το κυοπαγός κυνοραιστίδιον (είδ. κυνοραιστίδιον) γράφον καθ' ημών εμεί, ουδέν εμυστή οίδα Ευγ. Ιωαννουλ., Επιστ. 26¹⁰.

κύνος ο, Ιατροσόφ. (Οικοσοφου) 100¹⁶, εσφαλμ. γρ. αντί κύνας: διορθώσ. — Βλ. κύνας.

κυνόστομον το· γκυνόστομον.

Το μτγν. ουσ. κυνόστομον. Η λ. και σήμ. ιδίωμ. (Andr., Lex. Κοικ., Αθ. 29, 1917, ΛΑ 91 και Λουκά, Γλωσσάρ. 471).

Το άνοιγμα μεταξύ απλωμένου δείκτη και αντίχειρα (Για τη σημασ. βλ. Πετροπ., ΕΛΛ 7, 1952, 94): Είπασι πως κ' οι γλώσσες τους εφάνοντα καμένες, άξιο ένας γκυνόστομον να ήτον πετασμένες Διήγ. ωρικήτ. 824.

κυνοχέστης ο, Ορμεισ. αγρ. 540¹².

Από το κυνο- και το ουσ. χέστης.

Είδος βοτανικού: Κυνοχέστην τρίας μετ' ελαίον ολίγου και οίνου καλού δίδωσ εξ αυτού ορός καθ' ἐκάστην πέντε αυτ. 523¹².

κυνοφόρος, επιθ.

Από το κυνοφορέω. Η λ. στο Etymologicum Magnum (L-S).

Ἐγκυος' γόνιμος' ἔκφρ. κυνοφόρος δόφρος=ειδικό κάθισμα για τις επίτοικες (Βλ. Κοσκ., ΒΒΠ Δ' 22): Συντελεσθέντος δέ καιροῦ τεκεῖν Ὀλυμπιάδα, ἐκάθησε λοιπὸν αὐτὴ τῶν κυνοφόρων δόφρων Βίος Αλ. 513.

κυπαρίσσι(ν) το, Διγ. (Trapp) Gr. 8, Διγ. Z 124, Διγ. A 1974, Διγ. (Trapp) Esc. 643, Αλεξ. 2102, Πεντ. Αρ. XXIV 6, Πορτολ. B 33¹⁴, Πανώρ. Πρ6λ. 49, Γ' 323, Διγ. Ἀνδρ. 315⁴.

Από το ουσ. κυπαρίσσης και την κατέλ. -ι(σ)ν. Η λ. κυπαρίσσειον τον 4. αι. (L-S). Τ. κυπαρίσσειν σήμ. στο ποντιακό ιδίωμα. (Παπαδ. Α., Αεξ.). Η λ. κυπαρίσσι στο Βλάχ. και σήμ.

Κυπαρίσσι: ὑψηλὴν δὲ και λιγνόν, σαν κυπαρίσσειν θαυμαστὴν Διγ. A 275· στους οὐρανοῦς ἀνέβαινεν (ενν. ο καπνός) ἴσος ως κυπαρίσσι Χοῦρμου, Κοσμογ. 168· (συνεκδ.) Πεύκος και κόδρος, κίτεχε, και αὐτό το κυπαρίσσι ἦσαν αὐτοῖνα τα δαυλεῖ Χοῦρμου, Κοσμογ. 1165. — Η λ. ως τοπων.: Πορτολ. A 218⁵.

κυπαρισσοβεργόλικος, επιθ., Φιδώρ. 940, Γεωργηλ., Θαν. (Wagn.) 114.

Από το ουσ. κυπαρίσσι και το επιθ. βεργόλικος. — Βλ. και ἄ. βεργόλικος.

Που είναι ἴσιος σαν κυπαρίσσι και λυγρός και λεπτός σαν βέργα: Τὴν αγαπὴ βεργὴν εἶναι, λιγνὴ οὐδὲ το καλὰμιν' κυπαρισσοβεργόλικη τρεγόνια με το διόμωαν Ερωτοπ. 619.

κυπαρισσοβεργόλυγος, επιθ., Βέλθ. 653.

Από το ουσ. κυπαρίσσι και το επιθ. βεργόλυγος. — Βλ. και ἄ. βεργόλυγος.

Που είναι ἴσιος σαν κυπαρίσσι και λυγρός σαν βέργα: κυπαρισσοβεργόλυγος, ἀμυγες κόρες ἦσαν Γεωργηλ., Θαν. 114.

κυπαρισσόλικος, επιθ.

Από τα ουσ. κυπαρίσσι και ἡλιμιά (Βλ. Ξανθ., Χρ. Κρ. 1, 1912, 534). Πβ. και ἄ. βεργόλικος.

Που είναι ψηλός και λυγρός σαν κυπαρίσσι: Ωραία κυπαρισσόλικη, λεπτήσιν με τον ξέσιν Ερωτοπ. 650.

κυπαρισσόφυλλον το.

Από τα ουσ. κυπαρίσσι και φύλλον(τ). Η λ. σε καταθέσμους (Κοσκ., Απογρ. 9, 1926/28, 91) και σήμ.

Φύλλο κυπαρισσιῶ: βράσον οὖν κυπαρισσόφυλλα ἑώ, οὐν αὐτοτρεπθῶσι Ορμεισ. αγρ. 526¹⁸.

Κυπραίος ο.

Από το ουσ. Κύπρος και την κατέλ. -αίος. Η λ. και σήμ. ιδίωμ.

Κύπριος: κ' ἐμάθαν τη νίκην τους χριστιανούς τους Κυπραίους, ἐζηλέσαν οι ἀρχοντες της πόλεως και ἐβάδαν βουλὴν ν' ἀρματούσουν· νὰ ἔρτσον εἰς τὴν μερίαν της Κύπρου Μαχ. 154²⁴⁻⁵.

κυπρίζω.

Πιβ. νεότερος σχηματισμός ἀσχετος προς το μτγν. κυπρίζω=ανθώ.

(Προκ. για κοντάρι πιβ. χάλκινο (Βλ. Καλονόρου [Διγ. Β' σ. 65] και Στεφανίδ., ΕΕΒΣ Σ', 1929, 283 κα.). (Ο Μavrogordato [Διγ. Gr. α. 129] τριμηγνέει: κατασκευασμένον από ξύλο (κυπαρισσιού) (πβ. και ἄ. κύπρον το και το νεσάλλ. κυπρί=μικρό κουδούνι που κρεμίζεται στο λαιμό γυναικῶν και τράγων): Δέδωκε μὲν ο στρατηγός... (παρὰλ. 11 στ.) κοντάρια κυπρίζοντα αραβίτικα δύο Διγ. (Trapp) Gr. 1862.

κυπρινόν το.

Από το ουσ. κύπρον και την κατάλ. -ινόν.

Χάλκινη πανοπλία: Ο Αχιλλεύς ἐφόρεσε βλαττί μετά λιθομαργάρων και ἀπάνου πάλε κυπρινόν μετά λιθομαργάρων Αχιλλ. Ο 411.

κυπρινάρι(ο)ν το· κυπρινάρι, Gesprächb. 48²²⁴.

Από το ουσ. κυπρίνος και την κατάλ. -άριον.

Το φέρι κυπρίνος, "γριβάδι": ξυποτράχηλον παστόν, κυπρινωτίον την μέσην Προδρ. III 179.

κυπρινοέλαιον το.

Από το επιθ. κύπρινος και το ουσ. έλαιον. Τ. κυπρινέλαιον τον 6. αι. (L-S' βλ. όμως και Sophocl.).

Λάδι που κατασκευαζόταν από τα λουλούδια του δέντρου κύπρος: Σκευασία του κυπρινοελαίου Ιατροσ. κώδ. Ξμζ'.

κύπρινος, επιθ.

Η λ. σε παπύρ. (L-S, λ. κύπρινος Α).

Χάλκινος: Έκομεν δέ και πόρτας και κατεχεύονσαν αυτάς. Τα δέ παραστάματα και κατόφλια ἐποίησεν από χαλκού, ηλέκτρου και σήμιση, ήγουν κύπρινες οπού κήμονον τες λουμπάρδες Διήγ. Αγ. Σοφ. 156².

κυπρίνος ο, Προδρ. III 179 κρετ. υπ.

Η λ. στον Αριστ. και σήμ.

Το φέρι κυπρίνος, «γριβάδι»: ο καλούμενος κυπρίνος ιχθύς Ιερικος. 344²².

Κυπριώτης ο, Μαχ. 488², 630²², Ερωτόκρ. (Αλεξ. Στ.) Β' 1361, 1759.

Από το ουσ. Κύπρος και την κατάλ. -ιώτης. Η λ. τον 5. αι. (Lampe, Lex.) και σήμ.

Κύπριος: Έτσι ενόλουν οι πτωχοί, έτσι μοιρολογούσταν Κυπριώτες οι κακότυχοι Θρ. Κύπρ. Μ 256.

κυπριώτικος, επιθ., Μαχ. 278²², 282¹¹⁻², 462²².

Από το ουσ. Κυπριώτης και την κατάλ. -ικός. Η λ. και σήμ.

Κυπριακός: πολλά καθαρία κυπριώτικα αυτ. 92².

Κυπριώτισσα η.

Από το *ουα*. Κυπριώτης και την κατάλ. -ισσα. Η λ. και σήμ.

Κύπρια: *της καλογορέας της Αγάθης της Κυπριώτισσας Σεβήρ.*, Διαθ. 190⁴⁴.

κύπρον το.

Το *λατ.* *cyprium*. Η λ. *πιθ.* *μγν.* πβ. τα *επίθ.* *κύπριμος* και *κύπριος*, που απ. σε *παπυρ.* (L-S). Για τη λ. πβ. Chantaine, *Dict. étym.*, λ. Κύπρος και Oxford Latin Dictionary II λ. *cyprium*¹. — Πβ. και ά. *κυπρίζω*.

Χαλκός: *να βάλει εις το χωνευτήριον χρυσάφι, ασήμι, κύπρον, μολύβιν, σίδερον Διήγ.* Αγ. Σοφ. 156¹¹.

κυπτός, *επίθ.*

Από το *κύπτος*. Το *ουδ.* στον Ησυχ. (L-S).

Σκυφτός: *Όταν ο μέροξ κυπτός σταθή Όρνεος. αγρ.* 551⁴.

κύπτω, Πρόδρ. 2¹, 7¹, Καλλιμ. 1914, Δεγ. Z 1574, Σαχλ. Β' (Wagn.) PM 600, Σαχλ. Α' (Wagn.) PM 17, Λιβ. P 864, 1390, 1789, Λιβ. Sc. 1093, 1248, Λιβ. N 3032, Φουσιλ. (Legr.) 9, Πτωχολ. α 817, Εκατόλ. M 9· κ ύ φ τ ω, Ροδονός (Βαλ.) 217.

Το αρχ. *κύπτω*. Η λ. σε διάφ. τ. και σήμ. ιδιωμ. (Andr., Lex.).

Σκύβω: Λιβ. Sc. 579· (μεταφ.) *υποκύπτω, υποτάσσομαι: δεν εθέλησεν (ενν. η κόρη) να κύψει εις τον πόδον Αχλλ.* L 610· *έπαρ' με, κόρη, σύμβουλον και κύψει εις αγάπην Αχλλ.* L 629· *ουαί την κατοικεῖστον περί τας πόλεις όλας, ουδέποτε την κύψασαν ποσώς εις δουλοσύνην Ανάλ.* Αθ. 31.

κυρ ο, βλ. *κήρης*.

κυρά η, I, Ασσιζ. 147², 158²¹, Δεγ. (Trapp) Esc. 350, 354, Βέθθ. 557, 914, Ερμον. Φ 116, Χρον. Μορ. H 7248, Δεγ. Z 1672, Πουλιλ. Αθ. 55, Πωρικ. V 27, Σαχλ., Αφήγ. 106, Κυρ. ερωτ. 108²⁷, Απολλών. 192, 446 (έκδ. κύρα), Λιβ. N 1360, Αχλλ. L 1311, Φαλιέρ., Ενόπν.² 21, Μαχ. 376⁸, Σφρ., Χρον. μ. 142²⁸, Θησ. Β' [8¹], Ριμ. κέρ. 655, Βουστρ. 413, Αλεξ. Επιλ. 37, Συναξ. γυν. 1144, Πανώρ. Δ' 388, Ιστ. Βλαχ. 1058, Ερωτόκρ. Γ' 93 κριτ. υπ., Σουμμ., Παστ. φίδ. Δ' [1390], κ.π.α.· κ ε ρ ά, Πρόδρ. IV κριτ. υπ. των 124, 126, Χρον. Μορ. P 8520, Διήγ. παιδ. (Tsiouani) κριτ. υπ. των 204, 270, Λιβ. N 2567, Ντελλαπ., Ερωτήμ. 521, Πανώρ. Γ' 355, Ερωφ. Δ' 750 (ως άκλ.), Ε' 547, 660 (ως άκλ.), Κατζ. Α' 322, Βοσκοπ.² 450, Ερωτόκρ. (Αλεξ. Στ.) Γ' 74, Θυσ.² 307, Φορτουμ. (Vinc.) Γ' 270, Τζάνε, Κρ. πόλ. 566²⁷· κ ύ ρ α, Byz. Kleinchron. Α' 65¹⁰· γεν. κ υ ρ έ - δ ο ς, Χρον. Τόκκων 10.

Το *μγν.* *ουσ.* *κυρά* (L-S Suppl., λ. *κήριος*). Για την ετυμ. της λ., καθώς και για τον τ. *κύρα*, βλ. L-S, λ. *κήριος* B, Χατζιδ., MNE Β' 128 και Ανδρ., Λεξ. Η λ. και ο τ. *κερά* και *σήμ*.

1α) Βασιλίσσα· *αρχόντισσα· αφέντρα: Ονόμασαν δέ ταύτην...κυράν* (έκδ. *κυρόν* κατά τυπογρ. λάθος) της ανατολής Ιστ. πολιτ. 5⁸· *Μια αφέντρα, τέκνο έτοιον εγγός και μια κερά μεγάλη Ερωτόκρ.* (Αλεξ. Στ.) Α' 923· *Μηδέν τ' ορίσει ο Θεός ται βέστες τη κεράς μου να βγάλω από το σπίτι μας! Κατζ.* Α' 333· Ως προσωποπ.: *έχεις τους βοηθούς ομηρές εις την κυρά σου (ενν. τη Μοίρα): τον πόθο σου, την πίστη σου και την απλότητά σου Φαλιέρ., Ιστ.² 215· κερά μου υπάρχεις, ω ψυχή, εγώ δέ, λέγω, δούλος Ντελλαπ., Ερωτήμ. 165· β)* *αφέντρα· επίτροπος: Η οποία γυναίκα εστάθη κυρά εις την*

αρεντία του ανδρός της έως να μεγαλώσει το παιδί Χρον. σωλτ. 100³². γ) επικεφαλής: με πολλήν ανδρείαν έθληρες πάντα, Ράβμερος, όλα σου τα παιδιά. Ο Χάττακας σ' είχε κυρά εις την πολλήν σοφία Τζάνε, Κρ. πόλ. 196¹¹. δ) ως τιμητική προσχώρησις και ως προσφώνηση σε σεβαστά και αγαπητά πρόσωπα ή και σε τόπους: οι αρχόντισσες οι ευγενικές παρακαλούν την κόρη: «Κυρά μου, σήκου, στόχασ' τον και καταχρόστασ' τον...» Αχωλ. I. 843· ήσαν ξενοδόχισσα, κυρά (δελ. συ Πόλκ), των αρχιμυλών, χρεστιάνού το καζήμα Θρ. Κων/π. Β 36· (προκ. για την Παναγία ή για θεότητα): Κυρά μου, μήτηρ του Θεού Δεγ. (Trapp) Esc. 693· Αρτέμιδα μου αγνότατη, κυρά και δέσποινα μου Σουμμ., Παστ. φθ. Δ' [1124]· έκφρ. κυρά του κόσμου=η Παναγία: να δεχθεί και τον Χριστόν και την κυράν του κόσμου Απολλών. 504· αρτίσαι τον Χριστόν και την κυράν του κόσμου Φουσουλ. (Legr.) 569. 2) Γυναίκα (γενικά): άνδρες κ' εσείς οι κεράδες και τα μικρά, μη πλανηθείτε εις τούτον τον κόσμο Πηγά, Χρυσοπ. 65 (29)· Απαισιωδής του στέαται κυρά ζωγραφισμένη· σπαθίν κρατεί στην χέρα της, στην άλλην της το ζόγνμ Βεν. 43. 3) Σύζυγος: λέγει την γυναίκαν του: «Κυρά, θες τραπέζην...» Προδρ. IV 61· στην μέσην έχεται αυτός... ο Μιχαήλ ο θαυμαστός και ο εξακουσμένος (παρ. 1 στ.), κατόπιν... η κυρά του Σταυριν. 634. 4) Μητέρα: την κυράν σου έλαβες μέσα εις το καρέβιν (παρ. 1 στ.). Πόνοι την παίδων δυνατοί (έκδ. δύνανται)... κ' εσάν ερένησαν Απολλών. 445· μόνα την αγάπη σου, καρδούλα μου, θυροίμαι· μα 'το η κυρά μου ζυκτηγή και νά βγος δεν εμπόρος Κατζ. Β' 167. 5) Μέμνη, γυμνά: πας παιδί την μάνα σου κ' αγρόν την κυράν σου (έκδ. τον κυρή σου· διόρθ. Δειν., Αθ. 33, 1921, 211) Εκκατόλ. Μ 10. 6) Οικοδεσποίνα, νοικοκυρά: επήρετε δρουθναστόν οζόγαλον, κυράδες Προδρ. IV 112 χρ. g, κρετ. υπ.· κυράδες, χειρομάχισσες, καλοοικοδεσποίνες μου Προδρ. IV 123· έκφρ.: κυρά του οσπετίου=οικοδεσποίνα: είχαν η διαούσα, κυρά τον οσπετίον, κόρη μαύρην και άσκαρην Απολλών. (Wagn.) 714. 7) Αγαπημένη, «καλή»: κυρά μου, εις όσον σε αγαπά η γης βοτάνια σκε έχει Ερωτοπ. 596· Χρυσομαλλόσα μου κυρά, χρεια 'ναι να σου σημάσω, λευγάτο σκας ένα φιλί δροσάτο να σου δώσω Πανόρ. Β' 219· 'λάφι γλακά στον ποταμό πλήμα πεθυμισμένο να πει νερό να άροαστεί, τέτοιας λογής, κυρά μου, για να σε δώσει στρέχσαι τ' αρμάτια τα δικά μου Ερωπ. Γ' 85· για ταιρί σου και γι' άντρα σου, κυρά μου, να με πάρεις Φορτουν. (Vinc.) Ε' 311. 8) Κάτοχος, ιδιοκτήτρια: περί εκείνον οπού παχτώσει άλλον γην διά να ποίσει σάινα και σρού τα ποίσει, θέλει να τα ξελώσει και να τα πουλήσι, ποταπόν δίκαιος έχει αυτοό ο αυθέντης ή η κυρά της ρηθείας: γης Ασιτζ. 202⁸· ο κύριος του κτηνοό ή η κυρά του να το πάρει οπού το είρει εις το ρηγάτον με την είδηση του βισκούνη Ασιτζ. 77¹²· κυρά χαρίτων, ευγενής βασιλίσσα Ροδίμνη Αιβ. Ν 2165· Μορτήρη δέσποινα... (παρ. 1 στ.), χάρες χαρίτων έμψυχε, κυρά της Αφροδίτης Αιβ. (Lamb.) Ν 12· 9) (Εφρων.): Ας εν, κυρά πολιτική/ σαι την ιδού, θα πιάσω με δίχως λήψηση καιριά να τηνε τεταρωτίσω Κατζ. Β' 121· κυρά, κυρά μαστορίσσα, κυρά χαρδοκοιλίστρα Προδρ. IV 233· εμείη η κυρά, οπού να πορεύει δεν εντρέπεται Πηγά, Χρυσοπ. 202 (33). — Ως τοπων.: Παρτολ. Α 112².

κυρά, II· κυρά, καθής (τραπέζην), Προδρ. IV 61· σφαλαμ. γρ. αντί κυράκα, θες· διόρθ. Κουκ., Ευστ. Λαυγρ. Β' 174 σημ. 5. — Βλ. και δ. κυράκα.

κυράκα η, Προδρ. IV 61 (έκδ. κυρά, καθής· διόρθ. Κουκ., Ευστ. Λαυγρ. Β' 174 σημ. 5)· κ ε ρ ά τ σ α, Ντελλαπ., Ερωτήμ. 938, Χοίμνου, Κοσμεν. 1665, Απόκασ. 209 κρετ. υπ., Δωρ. Μον. ΧΛΙ, Κατζ. Β' 406, 188, Μαυολ., Επιστ. 173², Ευγέν. 545· κ υ ρ ά τ σ α, Ερωτοπ. 1, 40, 343, 346, 368, 608, Ντελλαπ., Ερωτήμ. 386, 534, 844, 875, 1110, 1115, 1141, 1155, Αχωλ. Ν 1227, Ευγέν. 328.

Από το ουσ. κυρά και την κατάλ. -κα (βλ. Κοσκ., Αθ. 56, 1952, 318 και Georgac., The—suffixes 161). Τ. κυράκα σήμ. σε ιδιώμ. (βλ. Georgac., ό.π.). Ο τ. κυράτσα στο Βλάχ. (λ. κυράτζα) και σήμ. σε ιδιώμ. (βλ. Κοσκ., Ευστ. Λαογρ. Β' 174, Ζώη, Λεξ. Ζακ., Παπαδ. Α., Λεξ., λ. κυράτζα, Παπαχριστοδούλου, Λαογρ. 24, 1966, 15 κ.α.) και ως κύρ. όνομ. (βλ. Georgac., ό.π.' για παλαιότε. χρ. πβ. Miklos.—Müller, Acta Α' 432).

1) Αρχόντισσα, αφέντρα: Ο βασιλεύς...λέγει της βασιλίσσης: «Εγγενική κυράτσα μου, τι λέγεις να πούσω; Φλώρ. 211· παρεθωρίτσα μου αργυρά, αργυροκοσμημένα, ειπέτε της κυράτσας σας τά βγει να της συντέχω Ch. pop. 411· ειπέ μου το, κυράτσα μου (ενν. συ η Αλήθεια): πόθεν συμβαίνει τούτο; Ντελλαπ., Ερωτήμ. 2605. 2) Ως τίτλος ευγένειας: ευλόγησε τον κυρ Λούκιον, τον υιόν τον ρηγός, με την κυράτσα Μπέτα, την θυγατέρα του περιγκίπου Διωρ. Μον. ΧΙ. 3) Γυναίκα ευσεβήτρια: τότε εκείνη η ποτανίτσα λέγει: «Τώρα 'μαι κυράτσα Συναξ. γυν. 1058. 4) Μάννα, ψυχωμένη: απήτης η κυράτσα μου θέλει να με πουλήσει, δε θέλω να βρεθεί κατέεις άλλος να με φωνάει, μένον εσέ, καρδόβλα μου Κατζ. Β' 191. 5) Θεία: εργό ο Γιώργης Μανολάκης...επρωτόγραφα της πασιρότης σου και...δε μου έκαμες δυο λόγια εκεί μέσα στη γραφή σου πένβας της κυράτσας μου (ενν. της μοταχής Θεοκλήτης) Σεβέρ.-Μανολ., Επιστ. 171²⁴. 6) Αγαπημένη, καλή: κυράτσα ορωτική, νυχή μου, ανασσμέ μου Αχούλ. Ν 1487· κρατώντα το, κυράτσα μου, το λαμπιρό σου χέρι Φαλιέρ., Ιστ.² 445· αν ρ' έβρεσες, κυράτσα μου, επώκας μέγαν κρέμα Ερωτοπ. 108. — Η λ. ως κύρ. όνομ.: Ροδινός (Βαλ.) 123.

κυράτσα τ, βλ. κυράκα.

κύρβη η.

Το ουσ. κύρβη, που απ. σε επιγρ. του 3. αι. π.Χ. (α-8).

Τάβλα (?) (πάντως, που και Hesselting-Pernot (Προδρ. σ. 191)): Αφού πισμός δέ γέγονεν και ανατροπή στις κύρβας (ενν. των ψαριών) Προδρ. ΙΙΙ 216 f χφ-γ, κριτ. υπ.

κύρη, ο, βλ. κ έ ρ η ς.

Κυρηναϊκός, επιθ., Ιεραικός. 453¹⁸.

Το μτρν. επιθ. Κυρηναϊκός.

Που προέρχεται από την Κυρήνη: Δίδου από (ενν. τη ιδέα) μετά κρέως απόν κυρηναϊκόν και λασιόριον όσον μέγεθος κόκκου πεπύρεως αυτ. 453²¹.

κύρης ο, Σπαν. Α 132, Ελλην. νόμ. 516¹⁸, Ασσιζ. 183², 447²⁷, 445^{3,16}, Διγ. (Trapp) Esc. 1039, Πόλ. Τρωιδ. (Πολ. Α.) 1, Χρον. Μορ. Η 2595, Φλώρ. 1484, Σαχλ. Α' (Wagn.) PM 232, Απολλών. 484, Λιβ. Ν 1230, Αχούλ. L 717, Μαχ. 48²⁸, 54³⁰, 94⁸, 396²¹, Χούμνοο, Κοσμογ. 583, Βουστρ. 448, Συναξ. γυν. 636, Ριμ. κέρ. 652, Δερ., Λόγ. 121, Θρ. Κύρμ. Μ 127, Ιστ. πατρ. 94⁸, Πανώρ. Γ' 263, Ε' 253, Βοσκοπ.² 409, Ερωτόκρ. (Αλεξ. Στ.) Α' 69, 228, 679, Γ' 485, Δ' 878, Ε' 998, Ουσ.² 80, 349, Στάθ. (Martini) Α' 157, Σομμε., Παστ. σιδ. Δ' [811], Ε' [135, 1040], Φορτσυν. (Vinc.) Ε' 121, 141, 153, Ζήν. Δ' 33, Ατγλ. Παροικ. 441, κ.π.α.· (άκλ.) κ υ ρ η, Ελλην. νόμ. 544²⁰, 558²⁸, 572², Διγ. Ζ 458, Διγ. (Trapp) Esc. 133, 761, Χρον. Μορ. Η 882, 1211, Ιστ. Ηπειρ. XXXI², Χρον. Τόμ. καιν 54, Μαχ. 40²⁸, Χρον. σουλτ. 25²¹, 30², Κατζ. Α' 48, Συναξ., Χρον. 62, κ.α.· κ έ ρ η, Έκθ. χρον. 11², 20^{18,21}, 21¹. κ υ ρ ό ς, Αρσ., Κόπ. Διατρ. [882, 1374], κ.α.· (γεν.) κ υ ρ ο ύ, Προδρ. Ι τίτλ., Ελλην. νόμ. 553²¹, Ασσιζ. 71², 159², 161², Ιμπ. (Legr.) 564², Φαλιέρ., Λόγ. (Bakk.-v. Gem.) 294, Μαχ. 36²¹, 324²⁸, 548², Σφρ., Χρον. μ. 4², 20²⁸,

Πανώρ. Ε' 252, Ερωφ. Β' 449, Δ' 388, Πιστ. βοσκ. III 5, 259, Ερωτόκρ. (Αλεξ. Στ.) Α' 194, 499, Δ' 272, Θυσ.³ 412, 436, Στάθ. (Martini) Γ' 78, Φορτουν. (Vinc.) Πρδλ. 138, κ.π.α.' (δοτ.) κ υ ρ θ, Γράμματα Μεττωρ. 32¹⁶. (πληθ.) κ υ ρ ο δ ε ς, Ψευδο-Γεωργηλ., Άλ. Κων/π. 198, 257, Πιστ. βοσκ. IV 3, 158, V 5, 346· 6, 372, Ροδολ. Α' (129), Φορτουν. (Vinc.) Ε' 154, 286.

Το μετρ. ουσ. κίρης (L-S Suppl., λ. κίριος Β). Η γεν. κηρός τον 4. αι. (Lampe, Lex., λ. κίρις). Για τον σχηματ. των τ. κηρ, που απ. τον 6. αι. (Lampe, ό.π.), και κίση βλ. Άμ., ΒΖ 28, 1928, 14-24 και Γεωργακ., ΛΔ 1, 1939, 73-4. Για τον τ. κηρός (Βλ. Du Cange, λ. κηρ) και τον πληθ. κηρούδες βλ. Γεωργακ., ό.π. και Χατζιδ., ΜΝΕ Β' 18. Ο τ. κηρός στην Κύπρο (Σακ., Κυπρ. Β' 625) και ο πληθ. κηρούδες στο ποντιακό ιδίωμ. (Φιλ., Γλωσσολογ. Γ' 47). Η λ. και σήμ. ιδίωμ. (Παγκ., Ιδίωμ. Κρ. 5', λ. κίρις, Παπαδ. Α., Λεξ., Σακ., Κυπρ. Β' 624, κ.α.).

1α Κυρίαρχος, εξουσιαστής· ηγεμόνας, άρχοντας· άρχων, τοσάρχης μέγας, πολλών πραγμάτων άνθρωπος, κίρης πολλών ανθρώπων Λιβ. Esc. 541· εις κορινθ τεθνηκόσ εντίχεται ο κίρης του τόπου να ποίσεισι εκδίκησιν Ασολζ. 466³²· εώ το στερεώσω να μείνεις κίρης απ' εμέν, απέντης κληρονόμος Χρον. Μορ. Ρ 1886· έπεσεν εις αμαρτίαν με μίαν ζετιλ αρχόντισσα... γυαίαν... τον κηρό της Χούλου Μαχ. 214³⁵· ο κίρης ο πρώτης Μαχ. 314³· έσφρ. Μέγας κίρης—τίλος του ηγεμόνα της Αθήνας στη φραγκοκρατία: Μέγας κίρη τον έλεραν... εκείνον όπου απέντευεν ετότε την Αθήναν Χρον. Μορ. Η 1555· β) αφεντικό, κύριος: Εάν γίνεται ότι... ο σεργάντης ή η τοσμπερέλα παίρνουν κανέναν πράγμα από το σπίτιν ή από τον κίρη... κηρά Ασολζ. 72⁸· ο κίρης του ή η κηρά του ουδέν ήθέλαιν παντελός να λάβει απ' αυτήν την κληρίαν, αμμή ο δουίλος... έποίησεν το θέλημάν του Ασολζ. 153²²· γ) κάτοχος, ιδιοκτήτης: ο κίρης του βίση Ασολζ. 295¹²· ο κίρης της οικίας Ασολζ. 323²· ο κίρης του πραγμάτου Ασολζ. 327²⁸· ο κίρης του κηρού Ασολζ. 325²· δ) κυβερνήτης (πλοίου): τον κόμητα, του κατέργου τον κίρη Χρον. Μορ. Η 2190. **2α** Ως τιμητική προσγορία ή προσφών. αυτοκρατόρων, εκκλησιαστικών ή κοσμικών αρχόντων, καθώς και ιερομένων: Βασιλείων γαρ κίρη Μανουήλ ο Παλαιολόγος Έσθ. χρον. 1⁸· Εκεί 'λαχε ο βασιλεύς, ο κίρης Κωνσταντίνος Ανακάλ. 17· ο πορφυρογέννητος κηρ Ανδρόνικος Byz. Kleinchron. Α' 55⁸· ο δεσπότης κίρης Θεόδωρος ο Αδάσκαρης Chron. brève (Loen.) 1· ο πατριάρχης κίρης Ησαΐας Chron. brève (Loen.) 94· Εύχου με, κίρη στρατηγέ, μετά της θγατρός σου Διγ. Ζ 2053· ο κίρης Χαρίν τε Λουζουνίας ο πρίντζης της Γαλιλαίας Μαχ. 624¹⁴· στα χέρια του Μολή ο κηρ μπασός εδόθη Τζάνε, Κρ. πώλ. 462⁷· απέθανε ο παπά κηρ Κούζος Συναδ., Χρον. 42· β) ως προσφών. μπροστά από κύρ. ή προσγορικά ονόμ. (ιδίως στον τ. κυρ): ο κηρ Γιαννίνης Διγ. (Trapp) Esc. 1592· Να ζήσεις, κηρ Γιαννούλη Πανώρ. Γ' 378· ο κίρης δέινα Έλλην. νόμ. 530⁷· Κηρ ήλμε Διγ. (Trapp) Esc. 86· ο κηρ Κρομμύθος Πωρικ. Α 20· μη μας λες, κηρ Γάδαρε, αυτά τα παραμύθια Γαδ. διήγ. 348· κηρ κάρκα Πουλολ. (Τσαβαρζή) 533· η αγάπη σου, κηρ φίλε, έφειρέ μου του να γράψω Πτωχολ. α 22· ο κηρ γέρων, ο πτωχός ο Πτωχολέων Πτωχολ. (Κεχ.) Ρ 17. **3** Πατέρας (Για τη σημα. βλ. Κριαρ. [Πανώρ., σ. 251]): Ο κίρης και η μύνα μου, εκείνοι από με εκάμαν Σαχλ., Αφγρ. 30· Μάνν' ουμνή και κίρη μου κι' αδέρφι' αγαπημένα Πανώρ. Β' 507· πैसे εις το θέλημα, κίρη μου, του υιού σου Τριβ., Ρε 88· ο πρωτόπλαστος ο Αδάμ, ο πρώτος κίρης Ντελλαπ., Ερωτήμ. 341· όλοι γεννηθήκαμε στη γη από κίρην ένα Ερωφ. Δ' 278. **4** Αγαπημένος: εσάναν θέλω, κίρης μου, εσάναν θέλω άνδρα Απολλών. 305· φετόν εις την καρδούλιαν μου, κίρης μου, ευγενική μου Αχλλ. L 1215.

κυρής ο· τον κυρή, Εκπτόλ. Μ 10, ενδεχομένως εσφαλμ. γρ. αντί την κυρῶν· Διδρθ. Δειν., ΑΘ. 33, 1921, 211.

κυριακοδρόμιον το· κυριακοδρομίν.

Από το *οσα*. Κυριακή και το -δρομί(ο)ν (βλ. Παπαδ. Α., ΑΘ. 40, 1928, 87).

Ευαγγελισιαστικό βιβλίο που περιέχει τα ευαγγελικά αναγνώσματα όλων των Κυριακών του έτους (Γ'α τη σημασ. βλ. Παπαδ., ό.π.): βιβλίον...το άγιων ευαγγέλίων) κυριακοδρομίν μετά του μητολογίου Διαθ. Αγ. Γεωργ. Μαγγ. 47.

κυριακός, επίθ., Ιατροσ. 22¹¹⁹, 24¹⁸⁸, Χρον. Μορ. Ρ 6023, Μαχ. 460¹², Γαδ. διήγγ. 25, Πηγά, Χρυσοπ. 52(6), Διήγγ. ιεροτότ. 203.

Το μτρν. επίθ. κυριακός. Η λ. ως *οσα*. στο Θηλ. και σήμ.

Που ανήκει ή αναφέρεται στον Κύριο, στο Θεό: κυριακών σώμα έδωκ (ενν. έσχεν) ηχοόσαν την θέσητα Φυσιολ. 353¹⁴. το παθαίνον οι καλοί μας αδελφοί, διότι το αδράξασθε παιδείας...κατά την κυριακήν οργήν, δεν το βάζουν εις τον νουν των Ροδινός (Βαλ.) 143· έκερ. α) Κυριακός· δείπτος=η Θεία Μετάληψη: Τα οποία δύο είναι μοναχά, ήσαν, το ιερόν βλέπισμα και ο Κυριακός· δείπτος Χριστ. διδασκ. 142· β) Κυριακή ημέρα=η Κυριακή: εν μίθ ουν των ημερών, Κυριακήν ημέραν Απολλών. 469.

Το Θηλ. ως *οσα*.=α) η πρώτη ημέρα της εβδομάδας, η Κυριακή: το ταχέ την Κυριακήν...στην εκκλησίαν να πηαίνον Απύκοπ.² 117· β) (ιδίως με τα επίθ. αγία, λαμπρή, μεγάλη) η Κυριακή του Πάσχα: όρισε (ενν. ο ρε Πιερ)...να στεφθεί την ημέραν του Πασχίτου...και όταν ήρτεν η αγία Κυριακή, εστέφθη εις τον Άγιον Νικόλαον Μαχ. 92³⁹. την λαμπρήν την Κυριακήν στην εκκλησίαν αν πάγω, άλλως χωρεί η εκκλησία κ' εμίν' ουδέν εχώρει Προδρ. IV 263· την μεγάλην Κυριακήν Απολλών. 641. — Η λ. και ως κύρ. όνομα.: Διαθ. Νίκων. 224, 225.

κυριαρχία η.

Από το επίθ. κυρίαρχος και την κατάλ. -ία. Η λ. τον 5. αι. (Lampe, Lex. και σήμ.

Εξουσία· διακυβέρνηση' (εδώ) οι κυβερνήτες, οι άρχοντες: Μερκοόριος τότ' ο θανμαστός προς την εκλαμπροτάτην κυριαρχίαν Βενετιών και την δικαιοτάτην είπεν αποκεντρώμενος πολλής μετ' ευλαβείας Κορων., Μπουάς 113.

κυριδάτον το, Προδρ. I 251.

Γ'α πθ. ετυμ. και σημασ. της λ. βλ. Caratz., BZ 47, 1954, 323, Eideneier, BZ 57, 1964, 333 και Τιμ., ΑΘ. 77, 1978/9, 23.

κυριέγκλειστος ο.

Από το επίθ. κύριος και το *οσα*. έγκλειστος.

Ηγούμενος μοναστηριού (Γ'α τη σημασ. βλ. Hesseling-Pernot [Προδρ., σ. 145, λ. εγκλεισισιάν]): ου γαρ ισχύει το λοιπόν αλήθεια τοσούτον ώσπερ το ψεύδος δύναται προς εκβολήν της πάρεας (ενν. της μονής):· κυρίας γαρ ει λίγει τις καθ' ώραν αληθείας, ουκ αν μαλίστη πάποτε τον νουν του κυριέγκλειστου Προδρ. III 330.

κυρίευσis η.

Από το κυριεύω και την κατάλ. -σις. Η λ. τον 7.-8. αι. (Lampe, Lex.). και σήμ.,

Κυριαρχία: να αποδιώχγεται...κάθε ανθρώπινη φιλοδοξία και τυραννική κυρίευσis Χριστ. διδασκ. Προοίμ. [8'].

κυριεύω, Ερμιν. Φ 136, 138, Χρον. Μορ. Η 2777, Χρον. Μορ. Ρ 2996, 3001, Βίος Αλ. 3702, 5027, Σατιρ. ποιήμ. 13, Χρησμ. Ι 57, Φυσολ. (Ζυγ.) XXI 2², Φυσολ. 370⁷, Ψευδο-Γεωργηλ., 'Αλ. Κων/π. 488, Δοίκ. 389²⁸, Θυσ. (Foll.) Ι 9, Σοδινένζα, Ποιήμ. 7²⁴, 'Εκθ. Χρον. 3¹⁸, 5⁸, 7²⁰, 13⁸, 22¹⁷, 60¹⁸, 72¹, 73¹⁸, 78²⁸, 82¹, 84²¹, Κορων., Μπούδας 48, 68, Κώδ. Χρονογρ. 54²⁸, Ιστ. πολιτ. 51¹⁴⁻⁷, 62¹⁷, 70¹⁸, Ιστ. πατρ. 145¹⁸, Δωρ. Μον. XVIII, Παλαμῆδ., Βοηθ. 336, 612, 631, 749, Χίκα, Μονωδ. 126, Ιστ. Βλαχ. 655, 1135, 1612, 2424, Σουμμ., Ρεμπελ. 186, Χρονολ. πίν. βασι. 76, Ζήν. Πέρλ. 103, Διακρούσ. 85¹⁴, 86⁸, Τζάνε, Κρ. πόλ. 149⁸, 233²⁸, 283¹⁸, 576²⁸. κ υ ρ ι ε ύ ω, Ροδολ. Χορ. γ' [1] μτχ. παρκ. κ υ ρ ι ε μ έ ν η, Τζάνε, Κρ. πόλ. 531¹⁴.

Το αρχ. κυριεύω. Τ. κυριεύω στην Κύπρο (Σακ., Κυπρ. Β' 625). Η λ. και σήμ.

Α' Μτχ. 1α) Γίνομαι ή είμαι κύριος κάπ., εξουσιάζω: Φλώρ. 700, Διγ. (Trapp) Gr. 1966, Ζήνου, Βατραχ. 25, Αλεξ. 621, Ιστ. Βλαχ. 2688. β) κατακτώ, καταλαμβάνω· καθυποτάσσω: είναι αδύνατον εγώ να κυριεύσω τέτοιο καστέλλι Τζάνε, Κρ. πόλ. 163¹⁰⁻⁸ Κρήτη/ κρίμα π' ήτονε άλλος να σ' απεντεύσει, γένος μαρδν και άπιστον, και να σε κυριεύσει Διακρούσ. 112²⁸· να ποιήσει κι' άλλον (ενν. κάστρον) γρόθρον εκείων των βοσνιάν, όπως να κυριεύσουν εκείνους γαρ τους τόπους Χρον. Μορ. Η 3001. γ) παίρνω στην κατοχή μου, οικειοποιούμαι: Περί πουλημένου είδους και προτού το παραδώσει το εκπεριένει ο αγοράσας, αμή τα άσπρα ούτα μου τα έδωσεν Βακτ. αρχιερ. 177. δ) διακατέχω· υποδουλώνω, ασυλαβώνω: η γιομορφά απού υπερηφανεύγει ...κι' ανήτη το τον μας κυριεύει· χάμισμα μόνον εζημιός κάτεχε τηνε κριάς Ροδολ. Β' [258]· άλλες στον νόμον τούτοσε λογιάζω δεν θες εύρει παρ' άπαργας κι' αγέγνωτες που να τες κυριέει (ενν. ο νόμος του πόθου) Σουμμ., Παστ. φιδ. Ι' [638]· (προκ. για αρρώστια): εκυριένε ε γαρ αυτόν ο ρευματισμός εν όλω τη σώματι 'Εκθ. χρον. 49²⁸· αρθρίτης γαρ αυτός περιεγίνετο κυριεύσας άπαν το σώμα αυτού 'Εκθ. χρον. 45⁸· (προκ. για επιθυμία ή πάθος) καταστέλλω, διαμέζω: κύμμε να απεντεύσεις όλα τα πόθη της σαρκός και να τα κυριεύσεις Ιστ. Βλαχ. 1978. 2) Κυβερνώ, διευθύνω, διοικώ: να απεντεύσεις χρόνους πολλούς στον θρόνον σου και να τον κυριεύσεις Ιστ. Βλαχ. 2002· Ουκ είμι ικανός εγώ σε τέτοιαν επαρχίαν να κυριεύω· πισκοπήν Βίος αγ. Νικ. 96. 3) Υπερβέλλω, ξεπερνώ κάπ.: Βασιλείων τον έβγαλαν, γιατί να βασιλεύσεις έμμελλεν και εις την ισχύν όλους να κυριεύσεις Διγ. Ο 1238. 4) Καταλύω: εις την δύναν πώσαν αρχήν των ασεβών εκυριένεσεν (ενν. ο Μοναρχός) Σφρ., Χρον. μ. 14⁸. 5) Συλλαμβάνω, αιχμαλωτίζω: μηδέν με πιάσουν τα σκυλιά (ενν. οι Τούρκοι), μηδέν με κυριεύσουν Λυκαλλ. 42· πάλιν έστιν κοιμάται (ενν. ο λέων)...γνώθει τον κυνηγόν και φεύγει απ' αυτόν και ου κυριεύεται Φυσολ. (Ζυγ.) Ι 2α⁸· ουδέν ζώον δύναιται κυριεύσαι αυτόν (ενν. τον άδρακα) Φυσολ. (Ζυγ.) ΙΙ 2⁸. Β' Αμτχ. 1α) Γίνομαι ή είμαι κύριος κάπ., εξουσιάζω: Αλεξ. 1933, Ιστ. πολιτ. 66¹⁷, Διήγ. ωριανό. 521, Σουμμ., Παστ. φιδ. Χορ. γ' [15], 'Εκθ. χρον. 51⁸. β) επικρατώ· έχω ή αποκτώ ισχύ, δύναμη: Απής εδιώξεν τον εχθρόν, τότε αυτός κυριεύει και την Βλαχίαν ασάν προτα πάλιν την ανθεντεύει Παλαμῆδ., Βοηθ. 401· Απώνω σ' όλα τα· γυναιή η αγάχη κυριεύει Δερ., Λόγ. 389· απ' όλους έπαιρνε βοσλήν και την δικήν σου κριάει (παρλα. 1 στ.)· μίαν καλή δαδάρνε, ομοίως και την άλλην, αυτήν σα' εδιώλεξας ε κυριεύει (ενν. η βοσλή) πάλιν Ιστ. Βλαχ. 1470· (προκ. για νόμους) Περί νεαρών ότι πάλιν κυριεύουν αι νεαράι παρὰ οι νόμοι Βακτ. αρχιερ. 172. 2) Γίνομαι ισχυρός: Οπού θυμάται θάνατον εκείνος κυριεύει, τα γήμα καταργονει και ουρανόν γερνάει Ιστ. Βλαχ. 1349. 3) Διοικώ: αι εφορίαι και τα χωρία εις τα οποία κυριεύουν, ήτοι εφορεύουν, οι χειροτονούμενοι Ιστ. πατρ. 196⁸.

Η μτχ. ενεστ. ως ουσ.=ο κύριος, ο δεσπότης, ο εξουσιαστής: ο κυριεύων ούτος βοηθείς δέόμενος δεν έκρινεν εις Ιταλίαν καταργονείν Ιστ. πολιτ. 3⁸.

ἐν... κύριος του εναντιού του να ποίσει το θέλημά του όπως θέλει Λασιζ. 196⁷. 2) (Ως επίκληση στο Θεό) Κύριε, ελέησον: Έκραζον μεγαλοφώνως όλοι οι χριστιανοί το «Κύριε, ελέησον» Διήγ. πανοφ. 60¹ είπε το «Κύριε, ελέησον» και ήρξατο ρουκανίζεω Προδρ. IV 75. Έκφρ. Η Κυρία των Αγγέλων: βλ. ά. άγγελος Α 1α Φρ. — Το θηλ. ως τοπων.: Σουμμ., Ρεμπλ. 177.

κυριότης-τητα η, Τζάνε, Κατάν. 295.

Το μτγν. ουσ. κυριότης. Η λ. κυριότητα στο Βλάχ. και σήμ.

1) Κυριαρχία, εξουσία: χειροτόνησαν αυτόν πατριάρχην... Και πύσαν την κυριότητα της πατριαρχίας έλαβε Ιστ. πατρ. 95⁸. 2) (Στον πληθ.) (εκκλ.) τάγμα αγγέλων: όν (ενν. των Ναζωραίων) τρέμουνσε άγγελοι, αρχάγγελοι, θρόνοι, κυριότητες, αρχαί και εξουσίαι Σαφ., Ιατροσ. 19¹².

κυρίτης ο, Notizb. 80, Σφρ., Χρον. μ. 4¹⁸, Έκθ. χρον. 47¹⁸, Γεωδο-Σφρ. 250⁸.

Από το ουσ. κύριος και την κατέλ. -ίτης (Για την κατέλ. βλ. Georgac., The—suffices πολλ.). Η λ. ως παρων. (Βλ. σχημασιολ.) πθ. από παρετυμ. ή συμφ. με το τουρκ. Kiriççi-Küreççi (Βλ. Mor., Byzantinot.⁸ 175, αλλά και Georgac., ό.π. 162, 367). Η λ. στο Σομαν. (λ. κυρίτης) και σήμ. (Βλ. Georgac., ό.π. 161-3 κ.α.).

(Ως τιμητικός τίτλ.) α) κύριος, άρχοντας: Εκείνη είναι και αρχόντισσα, για να μην ειπά και τον κυρίτη μαζί Πηγά, Χρυσοπ. 333(2). β) αξιωματούχος: Πολλοί ιερομόναχοι και μητροπολιτάδες εσυνακολούθησαν, τον κλήρσο κυριτάδες Ιστ. μακαρ. Μάρκο 436.— Η λ. ως κύρ. όνομ.: Ηγόρασε δέ αυτόν τις άρχων όνόματι Κυρίτης εν τη Αδριανουπόλει Έκθ. χρον. 30¹². — Η λ. ως παρων.: ήλθεν ο αμειράς, ο και Κυρίτης και Μεχμέτης Σφρ., Χρον. μ. 8²².

κυρίτσος ο.

Από το ουσ. κυρίτης με επίθρ. ουσ. σε -ος.

(Ως τίτλ. τιμής για ευγενή): κυρίτσος ο Μεζύλης, που είχαν τον βίον αρόφτητον, την αυθεντιά μεζυλίη Θάν. Μ. Καντ. 2.

κυριωνυμώ.

Από το επίθρ. κυριώνυμος. Η λ. τον 12. αι. (L-S, λ. κυριωνυμία).

Αποκαλώ κάπ. κύριο, άρχοντα: πλείστοι προς αυτόν κυριωνυμούντες και αρχηγόν αναγορεύοντες Δούκ. 293¹².

κυριώνω, Πεντ. Γέν. VI 18, IX 11, 17 (αίρ. εκάριωσα), XVII 7, XXXVIII 8, Έξ. VI 4 (αίρ. κάρωσα), Δευτ. XXVI 9, XXVII 14, 17, Αρ. XXIII 19, XXX 6, Δευτ. VIII 18, XIX 15, XXVII 26, XXVIII 9.

Το μτγν. κυριώω. Τ. κρεώω σε ιδίωμ. της Καππαδοκίας (Βλ. Dawk., Modern Gr. 614). Η λ. και σήμ. σε ιδίωμ. (Andr., Lex., λ. κρεώ).

I Ενεργ. 1) Συναστά κ. καθιστά κ. έργοιο, επικυρώνω: εγώ κυριώνω τη διαθήκη μου μετ' εσάς και με τη σπαρά σας αυτ. Γέν. IX 9. 2) Δίνω ακύρωση σε κ., πραγματοποιώ, εκπληρώνω κ.: ξεκληρονομώ τους (ενν. τα έθνη) από ομπροστά σου...για να κυριώσει το λόγο ος έμοισεν ο Κύριος των γονέων σου αυτ. Δευτ. IX 5· να κυριώσω το όνομα ος όμοσα αυτ. Γέν. XXVI 3. 3) Εγκαθιστά κάπ.: για να κυριώσει εσόν σήμερα αυτονομώ για λαόν και αυτός να είναι εσόν για Θεός αυτ. Δευτ. XXIX 12. 4) Επιτρέπω σε κάπ. να υπάρξει: γιατί' εταύτο σε εκάρωσα για να σου δείξω τη δύναμή μου αυτ. Έξ.

IX 16. II Μέσ. 1) Καθίσταμαι έγκυρος: να κυριωθούν όλα τα τμήματά της (ενν. της γενικής) και παν δέμα ος έδωκεν επί την ψυχή της να κυριωθεί αυτ. Αρ. XXX 5. 2) Δηλώνομαι, αναγνωρίζομαι: ο πρωτόδικος ος γενήσκει να κυριωθεί επί όνομα του αδερφού του του απειθαμένου αυτ. Δευτ. XXV 6. 3) Περιέρχομαι στην κυριότητα, στην κατοχή κάπ., κατακυρώνομαι: να κυριωθεί το σπίτι ος εις το κίστρο ος αυτοσυνό τείχο για αλόγτητα εις τόν αγοράζει αυτό εις τις γενές του αυτ. Λευτ. XXV 30· εκκυρίωθην το χωράφι και η σπηλιά ος εις αυτό του Αβραάμ για διακράτηξη θωρειού από τα παιδιά του Χεθ αυτ. Γέν. XXIII 20· εκκυρίωθην το χωράφι του Εφρέν ος εις τη διπλή ος όμυρωσε του Μάμερε αυτ. Γέν. XXIII 17. 4) (Πρακ. για το Πνεύμα του Θεού) υπάρχω, παραμένω ως ζωοδότης και ενισχυτής: είνεν ο Κόριος: μη να κυριωθεί το πνίμα μου εις τον άνθρωπον εις τινάσσα αυτ. Γέν. VI 3.

κύρκας ο, Διγ. (Trapp) Gr. 440, 1390, Διγ. Z 2868, 2875, 3736, 4401, Διγ. (Trapp) Esc. 740, 849, 1553.

Για την ετυμ. της λ. βλ. Κυριακ., B-NJ 4, 1923, 343-4, Mavrogordato [Διγ. Gr. σ. 33] και Πολ. Α., Μετά 'Αλ.² σ. 167). Για άλλες ετυμ. βλ. Κυριακ., ό.π., σ. 342-3 και Mavrogordato ό.π., σ. 32-3.

Νέος άνδρας· εραστής, ο υκαλός, ο αγαπημένος (Για τη σημασ. βλ. Mavrogordato, ό.π. και Trapp [Διγ. σ. 389]): να ίδεις κύρκας, τόν φιλείς, και πλεόν να μ' αγαπήσεις Διγ. (Trapp) Esc 886· Ευχαριστώ τη έρωτα γλυκιά δάντι μοι κύρκας Διγ. (Trapp) Gr. 2438· αφόν εποίεις τά ήθελες,... ερίνης κύρκας πέπανος κ' ερίνης διαματάρης κ' ερίνης ακατάδεκτος Ch. pop. 494· (ως προσφών.) (Για τη χρ. βλ. Καλονάρο, ό.π., Πολ. Α., Πριν 'Αλ.² σ. 27 και Μετά 'Αλ.² σ. 167): Το υπόδημά μου εφίλησεν (ενν. η Μαξιμού) κ' ούτως με παρηκολούει: Κύρκας, φοβήσου τον Θεόν και απέκει συμπίθησέ μου... Διγ. (Trapp) Esc. 1537· θώγει με, κύρκας, θώγει με και καταχόρησέ με Αχζλ. L 1276.

κύρκος, Λεξ. IV 140, εσφαλμ. γρ. αντί κυρτός (Πβ. L-S, λ. γορός), αν δεν πράκ. για εσφαλμ. γρ. αντί κύρκος (Βλ. L-S, λ. κύρκος III).

κυρός ο, βλ. κύρης.

κυρούλης ο.

Από το ουσ. κύρης και την κατάν. -ούλης. Θηλ. κυρούλα στο Du Cange (λ. κυρ) και σήμ.

(Θωπευτική προσφών. σε σύζυγο) παντρούλης: [του] καθενός αποσ αγαπά... .. απ [την] αγαπάει από κυρούς, ως πείει να την βλογάται. Και μην τον κάμνει στενός και να τον λείει κυρούλη κ' άλλοι από την γειτονιά [να] τον λείει κερατούλη Δερ., Λόγ. 435.

κυρταίνω.

Η λ. σε πεκυρ. και στη Σούδα (L-S).

Γίνομαι κυρτός, κάμπτομαι, λυγίζω: εσπρίσασιν τα γένια τον κ' οι κόζεις του κυρτάνα Γεωργγλ., Θυν. 423.

κυρτός, επίθ., Gesprächb. 109⁴, Σαχλ. Β' (Wagn.) PM 510· * * * ε * τ * ό * σ.

Το αρχ. επίθ. κυρτός. Η λ. και σήμ. ως λόγ.

α) Γερτός: δέντρον ροζαρίων και κυρτόν Σαχλ. Α' (Wagn.) PM 20· β) καμπού· ρος: τυφλός, κυρτός, μογγός, τραυλιόδης Ντελλαπ., Ερωτήμ. 2933· γ) καμπύλος: σφρόδια κατάμηντα, κυρτά ωςάν φεγγάρι Διγ. A 1771.

κυρτωμένος μτχ. επιθ., Παίσ., Ιστ. Σινά 1106.

Η μτχ. παρκ. του κυρτάνω. Η λ. και σήμ.

Καμπύλος: τρεις κέλλαι συνθεμένοι και τούτων κατενώπιον καμάρι κυρτωμένος αυτ. 1160.

κυρτός, επιθ.

Από το επιθ. κυρτός με επίδρ. επιθ. σε -τός.

Γερτός, λυγισμένος: μικράν θύραν επεράς την κεφαλάν κυρτόν Παίσ., Ιστ. Σινά 1068.

κυρώ, Ιστ. πολιτ. 41².

Το αρχ. κυρώ.

1) Επιβεβαιώνω· επικυρώνω την εκλογή κάπ.: προστάξαντος τούτου του σουλτάνου αυτού και προσειπτόντος ίνα και έτερον (συν. πατρώδρχην) εκλέξωσι και κυρώσιν αυτού αυτ. 60². 2) Αποφαίζω: συνάξεως γενομένης...εμελέτησαν και εκόμισαν αποπλεούσαι αυτ. 9².

κυρώνω.

Το αρχ. κυρώ. Η λ. και σήμ. στο ποντιακό ιδίωμα. (Παπαδ. Α., Λεξ.).

α) Επικυρώνω, δίνω κύρος σε έγγρ.: είχας προνόμια, χοντζέτια υπογραμμένα, με γράμμα και χρυσόβολλλον του Ευνούχου κυρωμένα Λάμπον. 232· β) εγκρίνω, συμφωνώ με τη γνώμη κάπ.: ένας από τους άρχοντες τούτον τον λόγον λίγει (παραλ. 4 στ.):...δύσσετε τα ρούχα του κύλλου στο μοναστήρι (παραλ. 1 στ.). Τους άπαντας εγκρίσαν η συμβουλή εκείνη, στέρχονσιν και κυρώνουσιν την Ιμπ. (Legr.) 770.

κύταλον το.

Από το ουσ. κύταρον (κύτος (Βλ. Κοράη, 'Ατ. Α' 58 και Pern., Ét. linguist. I' 445-6) ή από το ουσ. κυτάλιον (κύτος (Βλ. Andr., Lex., λ. κυτάλιον). Η λ. στο Du Cange (λ. κυτάλιον) και σήμ. στη Χίο (Pern., ό.π. και Andr., Lex., ό.π.).

Κύρα (ψωμίος): επιθωμά και το ψωμί και κύταλαν και ψέχαν Προδρ. IV 17 χφ. ε, κριτ. υπ.

κυτάρι το.

Το ουσ. κυτάριον, που απ. στον Αριστ. Η λ. και διάφ. τ. σήμ. σε ιδίωμα. (Andr., Lex., λ. κυτάριον, Χατζιδ., Γλωσσ. έρ. Α' 175, Παγκ., Ιδίωμα. Κρ. Β' και Μιχαήλ-Νουάρ., Λεξ.).

Ο πλακούντας, το ύστερο: εις το κυτάρι της (έκδ. κυτάρι· διορθώσ.) απού εβγαίνει από ανάμεσα τα ποδάρια της και εις τα παιδιά της ος να γεννήσει Πεντ. Δευτ. XXVIII 57.

κύφης η, Ορνεοσ. αγρ. 521² (έκδ. κύφην· πιβ. αντί κύφιν, οπότε πρόκειται για τ. θηλ. ή ουδ. γένους).

Το μετγν. ουσ. κύφι (το) με αλλαγή γένους.

Είδος αρωματικής ουσίας: στάχους ανδικού, κύφους θηρεωκής, καρποράλλον...εκάστου ανά ουγγ. α' λάβε αυτ. 519².

κυφτός. κυφτά (παρακλία), Ηιστ. βοσκ. I 2, 95, πθ. σφαζμ. γρ. αντί κρυφά ή κρυφτά (Πβ. Guarini, Il Pastor fido, πράξη Α', σκηνή β', λ. furtivi).

κύφτω, βλ. κέπτω.

κύφωμα το.

Η λ. στον Ιπποκράτη.

Κύρτωμα, καμπύλωμα: κάτω να βλέπει εις αεί το κύφωμα του δένδρου Λόγ. παρηγ., Ο 560.

κυφέλη η' υ φ ε λ η.

Το αρχ. ουσ. κυφέλη. Τ. γυνέλη και σήμ. στην Κρήτη (Παγκ., Ιδιωμ. Κρ. Β'). Ο τ. και σήμ. ιδιωμ. (Andr., Lex.). Η λ. και σήμ. και ως τοπων. (Γεωργακ., Mél. Merlier 1, 1956, 238-9). — Βλ. και ά. γυνέλαν το.

Κυφέλη μελισσών: σαν μέλισσας γνέλη δίχως κερί και μέλι Πιστ. βοσκ. ΙΙΙ 5, 104.

κυφέλαν το, βλ. γυνέλαν.

κύω, Ερμην. Β 14.

Το αρχ. κύω. Η λ. και σήμ. σε ιδιωμ. (Andr., Lex.).

κωβίδι(ο)ν το. — Βλ. και ά. Κουβίδης.

Το αρχ. ουσ. κωβίδιον. Τ. κωβίδι(ν) και σήμ. στο ποντιακό ιδιωμ. (Παπαδ. Α., Λεξ.), καθώς και τ. κουβίδι ιδιωμ. (Βλ. Παπαδημ., Ψάρια 48).

Είδος ψαριού, γωβίδις: φιλομηλίτους τριφεράς, κωβίδια, γαλέας Προδρ. ΙΙΙ 404g χρ. β, κριτ. υπ.

κωδικέλλος ο, Βακτ. αρχιερ. 162.

Το λατ. codicellus (Βλ. Oxford Lat. Diction., λ. codicillus). Η λ. τον 4. αι. (Lampo, Lex.) και στον Αρμεν., Εξάβ. Α' 17⁴ και Β' 7¹.

Είδος εγγράφου: (εδώ) σύντομο συμπληρωματικό έγγραφο διαθήκης (Για τη σημασι. βλ. Αρμεν., ό.π. Β' 7¹ κε.): Περι διαθήκης δι' επτά μαρτύρων και περί κωδικέλλων αυτ. 145.

κώδιξ ο, Ελλην. νόμ. 529¹², 570²⁷, Ιστ. πολιτ. 48¹⁴, Ιστ. πατρ. 190¹, 196²⁸, Μ. Χρονογρ. 37²⁹. κ ω ν δ ι ξ, Αρσ., Κόπ. διατρ. [392].

Η λ. σε παπυρ. και στον Ηρόδ. (L-S Suppl.). Τ. κώδικας και σήμ. και κώδικας ιδιωμ. (Βλ. Κουκ., Αθ. 49, 1939, 103).

1) Συλλογή νόμων: όσα οι βασιλείς μοναχοί τους όρισαν και έγραψαν νόμους, αυτάς όλα αυτά τα έμασαν και τα έγραψαν εις δώδεκα λόγους χωρισμένα, τα οποία τα ανέμασε κώδικας, ήγουν βασιλικούς ορισμούς και νόμους Βακτ. αρχιερ. 211. 2) Βιβλίο κρατικών ή εκκλησιαστικών καταγραφών: όλα εβεβαιώθηκαν και εσφράσθηκαν εις τον κώδικα του βασιλέως Συναδ., Χρον. 66. Ο δέ πατριάρχης κήρης Γεννάδιος...έλαμε παραίτησιν του πατριαρχικού θρόνου... έγραψε την παραίτησιν αυτού εις τον κώδικα της μεγάλης εκκλησίας Ιστ. πατρ. 94¹⁷.

κώδων ο' κ ο υ δ ω ν, Διγ. Ζ 3443.

Το αρχ. ουσ. κώδων.

κωδώνιον το, Ιεραικος. 516²²⁻³. κ ο υ δ ο ν ί ο, Πεντ. Έξ. XXVIII 33, 34. κ ο υ δ ο ν ί ο (ν), Αρσίζ. 201¹, 452⁸, Πουλολ. (Τσαβαρή) 379-415 κριτ. υπ., Διήγ. Βελ.

Νεαρ. 300, Αχλλ. L 819, Χρυσ. VI 25, Θυσ. 5' [24¹], Ριμ. Βελ. 459, Παντ. Έξ. XXXIX 25, Πανώρ. Α' 381, Β' 517· κ ο ν δ ο σ τ ε ο ν, Γεωργηλ., Βελ. 401, Διγ. Άνδρ. 390¹, 402¹.

Το μτγν. ουσ. κωδώνιον. Τ. κωδώνιο στο ποντιακό ιδίωμα. (Παπαδ. Α., Λεξ.) και οι πληθ. τ. κωδοάνια και κωδοάνια στο Μευρσιός (λ. κωδοάνια). Ο τ. κωδοάνι και σήμ.

Κωδοάνι: είχαν και οπίσω κωδοάνια χρυσά και έκαμαν κτέπον μέγαλ και θαυμαστόν Διγ. Άνδρ. 347¹³.

κωδωνίσκη η.

Από το ουσ. κώδων και την κατάλ. -ίσκη.

(Πθ.) επίθημα σε σχήμα κωδωνοειδούς: Ο έβραξ κωδοκώλον εάν έχη, εις τους πόδας αυτού ποιήσων κωδωνίσκην μικράν καθώς ο κωδοκώλος Ορνέος. αγρ. 561²¹.

κωδωνίσται(ν) το, Διγ. (Trapp) Gr. 1185.

Από το ουσ. κώδων και την κατάλ. -ίται(ν).

Κωδωνίσται: πύμπολλα κωδωνίσταια και ήχος στελείτο αυτ. 1186.

κωδωνοφόρος, επίθ.

Το μτγν. επίθ. κωδωνοφόρος (Sophocl.).

Που φοράει κωδωνία: ως κριοί επίσημοι και κωδωνοφόροι Ευγ. Ιωαννώλ.) Επιστ. 90²¹.

κωκυτός ο, Γλικέ, Στ. 461, Διγ. πδλ. Θεοδ. 130· κ ω χ υ τ ό ς, Προδρ. II Η 16.

Το αρχ. ουσ. κωκυτός.

κωλάτος, επίθ., Σπανός (Eideneier) Α 167, D 174, Πουλζ. (Τσαβαρή) 474.

Από το ουσ. κώλος και την κατάλ. -άτος.

Που έχει μεγάλη οπίσθια: ελάτε, μωροί σπανοί, ατζάτοι, βελλάτοι, κωλάτοι, χεσάτοι Σπανός (Eideneier) Α 177.

κωλικός ο.

Το μτγν. επίθ. κωλικός ως ουσ. Η λ. και σήμ.

Δυνατός πόνος του εντέρου· (γενικά) δυνατός πόνος: εις ποδαρχικούς και κωλικούς Ιατροσ. κώδ.. ος'.

κωλογυρίζω.

Από το ουσ. κώλος και το γυρίζω.

(Μτβ.) γυρίζω από τη μεριά των οπισθίων· (εδώ πρόσ. για ανώμαλη συνεννοσία): όποιος στο σπίτι σου έμπαυε δυο μήνες έτρωγέ σε κι' εσσύ ζουρήλή απού' σουνα εκωλογήμαζέ σε Κατζ. Β' 382.

κωλοθέα. κωλοθέας, Πωρικ. V 92, εσραλμ. γρ. αντί κωλοκαθέας (Βλ. Camariano (Πωρικ. σ. 54 σήμ. 1, 111)).

κωλοκαθέα η.

Από το ουσ. κώλος και το κάθωμαι. Τ. κωλοκαθιά ή κωλοκαθιά και σήμ. ιδίωμα. (Βλ.

Camariano [Παιρικ. σ. 111] και Μάγ., ΕΛΛ 3-4, 1941/2, 194] (Πβ. και Παπαδ. Α., Λεξ., λ. *κολοκαθισία*).

Απότομο κάθισμα καταγής με τα οπίσθια (Για τη σημασ. βλ. Σβορ., ΕΜΑ 1, 1939, 139): το αίμα σου (ενν. της Σταφυλής) να το πίνουν οι άνθρωποι να λέγουν... λόγω κλωθογυριστά και κολοκαθισάς να κροίσι Παιρικ. S 105²⁴.

κολοκουκούκουρον το.

Από τα ουσ. κώλος και κούκουρον. (Για τη λ. βλ. και Λουκά, Γλωσσάρ., λ. *κούκουρος*, -η, -ον).

Το τελευταίο κόκκαλο της σπονδυλικής στήλης, ο *κόκουρας*: ο γάδαρος εστίνωξεν... και λέγει...: «Εκείνος ο αγέντης μου εβαροφόρτωνέ με (παρὰλ. 4 στ.)... και εκποπνέζέ με με *ρέκιαν στραβοδίκωλον* το *κολοκουκούκουρον* μου κ' εβέργριζεν ο κώλος μου κ' εσεχνοπορδοκούπον...» Συναξ. γαβ. 232.

κολοκτυπούμαι.

Από το ουσ. κώλος και το κτυπούμαι.

Συνουσιάζομαι ανάμυλα?: παρενθές ησκόλασεν (ενν. η γυναίκα) να κλαίει και να λυπάται, ήρχετο να ποικεύεται και να κολοκτυπάται Συναξ. γυν. (Spradaro) 399.

κώλον το, (I).

Το αρχ. ουσ. *κώλον*. Η λ. και σήμ. ιδίωμα. (Andr., Lex.).

Μέλος* (εδώ στον πληθ.) λείψανα, πτώματα (Για τη σημασ. βλ. L-S Suppl.): [*Ηολοί φάνοι εις την 'Ακρον του Κόμπου*] [παρὰλ. 7 στ.]. [*Ηλείστα κώλα μένοντα εις εν τω τόπω...*] Σκτιρ. ποίημα. 293⁸.

κώλον το, (II).

Εσφαλμ. γρ. του αρχ. ουσ. *κώλον* (Βλ. L-S, λ. *κώλον* σημ. II και λ. *κώλον* σημ. II. 6).

1) Το απευθυμένο έντερο, πρωκτός* (συνεκδ.) τα οπίσθια: *Όταν ίδης τον ιέρακα ότι την κοιλίαν αυτού μαδιζει και το κώλον αυτού Ορνεσσ. αγγ. 526³³.* 2) (Προκ. για φωτό ή καρπό φωτού) το πάνω μέρος, το αντίθετο του μίσχου: *εις την κεφαλήν φαίνονται εις ένα τόπον και πύλην εις άλλον ωσάν πληγαί και η πληγή εκείνη έχει τριχάς πολλάς οίον βελονίον κώλον Σταφ., Ιατροσ. 7¹⁸⁴.*

κωλόντερον το, Ασσιζ. 436²⁰, Σπανός (Eideneier) A 484, B 148.

Από τα ουσ. κώλος και έντερον. Τ. *κωλόντερο* και σήμ. (Βλ. Eideneier [Σπανός σ. 305]).

Το απευθυμένο έντερο: *εάν εις οδικός μου σκλάβος έχει κακόν εις τον αφοδόναν του και εις ιατρός...παίρνει έναν σιδερον πυρωμένον πολλά και θέλει να νήσει την στράταν απεκεί απού έρχεται το κακόν τούτο, και ουδέν ήξευρεν να το ποιήσει, αημέ έφηγόν του και έστρεψεν την κεφαλήν του έτέρου του κωλοντέρου...* Ασσιζ. 184²¹.

κωλοπάνι το.

Από τα ουσ. κώλος και πανί. Η λ. και σήμ.

Το σπάργανο (βρέφους): *έπεργόν τον...το κωλοπάνι του παιδιόν αυτής μετά της άλλης ενδυλαμένης διά να μυρίζει* Σπανός (Eideneier) A 239.

κωλόπανον το.

Από τα ουσ. κώλος και πατί. Η λ. στο Βλάχ. και σήμ.

Το σπάρτανο (βρέφους): *ἐπερὲν του...το κωλόπανον του παιδιού της Σπανός* (Eidenseier) B 61.

κωλοπετείνα η.

Από τα ουσ. κώλος και πετεινός.

Η «καμάρα», το κατώτερο μέρος του εντέρου του πετεινού: *Διά σκότωμα κεφαλής. Έφαγε κωλοπετείνα* (έκδ. κωλοπετείνα· διορθώσ.) και κάθον αυτήν και κάμε αλουφή Σταφ., Ιατροσ. 13²⁴¹.

κωλοράβδι(ο)ν το.

Από τα ουσ. κώλος και ραβδίον.

Ράβδισμα, χτύπημα στα οπίσθια (Για το πράγμα βλ. Κοσκ., ΒΒΠ Α' 102): απομακρύνει τα γράμματα μανθίνων και πωσακίων και προβέει μετά καλαμαριών γράφων συχνά ταύτην *έβλεπες...και ταύτης μόνους τους κτύπους εφοβού, μήποτε και παρὰ του διδασκάλου κωλοράβδια λάβης* Παράφρ. Χων. [Νυκτ. Χων., Βών., 478, κρητ. υπ.].

κώλος ο, Ιατροσ. 20¹⁶, Διγ. (Trapp) Esc. 1511, Σπανός (Eidenseier) A 14, 179, 231, Πουλολ. (Τσαβαρή) 81, 104, Ιατροσ. κώδ. ωζ', Διγ. παιδ. (Tsiouni) 148, 292, 328, 356, Συναξ. γαδ. 233, Μαχ. 12³⁰, Καρβ. 493²⁸, 498⁴, 503¹⁸, Γαδ. διγ. 248, Συναξ. γυν. 810, 1181, Πανώρ. Γ' 374, Φορτου. (Vinc.) Α' 274, Β' 445, Ε' 239.

Το αρχ. ουσ. *κώλον* (εσφαλμ. γρ. του αρχ. ουσ. *κώλον*) με αλλαγή γένους (βλ. Χατζιδ., ΜΝΕ Β' 50). Η λ. στη Σούδα (λ. πρωκτός.) και σήμ.

1α) Πρωκτός: *Τω σχολάρων του τον κώλο, λέει, θ' αποΐξει και πως μια κορατόρικη μάσα θα τα πως πηΐξει Φορτου. (Vinc.) Δ' 307. β)* τα οπίσθια: *Σαν πεισματώσει η αγελά δε σέρνει πλώ τ' αλέτρι, α τζη έμπεγες στον κώλο τση μια πιθαμή βουκέντρου Πανώρ. Γ' 374. (ενίοτε στον πληθ.) εφάνησαν οι κώλοι της μεγάλοι χειρομύλοι Σαχλ. Β' (Wagn.) PM 539. 2)* Κοιλιαμα, μυχός: *Έχει απίτω εις τον κώλον του κόρφου αποκίτω εις τας Τζιμέρες λιμνιόναν καλόν Πορτολ. Α 26⁴. 3)* (Προκ. για πλοίο) πρόμνη: *μπετίσα των μπρετσών και στρέψες τον κώλον και της πλώρης Καρβ. 502²².*

κωλοσαύρα η, Πουλολ. (Τσαβαρή) 407, Πιστ. βοσκ. IV 2, 25.

Από τα ουσ. *χλωροσαύρα*, που απ. σε σχόλ. (βλ. Meyer, NS II 95-6, καθώς και Κοσκ., ΕΕΦΣΙΑ 6, 1955/6, 278), πθ. με παρετυμολ. επίδρ. του ουσ. *κώλος*· πθ. και Krawczynski [Πουλολ. σ. 158]. Τ. *κωλοσαύρα* στο Βλάχ. (λ. *κωλοσαύρα*) και *κωλοσαύρα* στο Du Cange (λ. *κολοσαύρα*). Η λ. σε διάφορους τ. και σήμ. ιδιωμ. (Andr., Lex., λ. *χλωροσαύρα*, Παγκ., ίδιωμ. Κρ. Σ', λ. *κωλοσαύρα*).

Σαύρα: *είσαι ... σκυλόν μαγαρισμένον, ορίδια τρως και ποτικτούς, μάλλον και κωλοσαύρας* Πουλολ. (Τσαβαρή) 382.

κωλοσέρνω, βλ. *κωλοσέρνω*.

κωλοσυρμός ο.

Από τον αθρ. του *κωλοσέρνω* και την κατάλ. -μός. Η λ. στο Βλάχ. και σήμ. στην Κρήτη (βλ. Κοσκ., ΒΒΠ Κ' παράρτ. 87).

Τράβηγμα, σύρσιμο στο έδαφος με τα οπίσθια: *κωλοσυρμός και ξεσκισμός και χίλιες*

στο κορμί μου τρεπός είχα επιχειρηστέι με τόσην εντροπήν μου Σουμμ., Παστ. 468 Δ' [11].

κολοσύρνω, Μαχ. 134⁸, 300³², 426⁷, 476²³, 500²³, Γαθ. διήγ. 281, Μορεζίν., Κλήνη Σολομ. 462, Ερωτόκρ. (Αλεξ. Στ.) Β' 512, Δ' 483· κωλοσέρνω, Κατζ. Γ' 533, Δ' 3, Ε' 82, Πιστ. βοσκ. ΙΙ 7, 75· κωλοσέρνω ή -σέρνω, Ασσίζ. 151²⁹, 154¹², 215¹².

Από το ουσ. κώλος και το σέρνω. Η λ. στο Βλάχ. και σήμ. σε διάφ. τ. ιδίωμ. (Βλ. Παγκ., Ιδίωμ. Κρ. Β', λ. κολοσύρνωμαι, Σακ., Κύπρ. Β' 625, Παπαδ. Α., Λεξ., λ. κολοσύρνω, Γεωργίου Χρ., Γλωσσ. ιδ. Καστορ. 99, Βαγιακ., ΛΔ 12, 1972, 23, λ. κολοσύρνω, Ανδρ., ΕΕΦΣΠΘ 12, 1973, 516, κ.α.).

Α' Ενεργ. α) Σέρνω, τραβώ κάπ. στο έδαφος: ρίχτει τη (ενν. την Αρετούσα), κολοσύρει τη και δυνατά της κροάγει Ερωτόκρ. (Αλεξ. Στ.) Δ' 428· σα να 'μου αγελιά με κολοσύρεις Πιστ. βοσκ. ΙΙ 7, 53· εις την θάλασσαν σελώντατος να ρίξουν και να τον κολοσύρουνσι ώστε να τον πιάσουν Γαθ. διήγ. 428· β) βασανίζω, θανατώνω ή οδηγώ σε εκτέλεση κάπ. σέρνοντάς τον στο έδαφος ή τραβώντας τον, συν. πίσω από ένα άλογο (Για τη σημασ. βλ. Dawkins [Μαχ. Β' σ. 252] και Κουκ., ΕΕΦΣΠΑ 6, 1955/56, 278): Το νικητή, τον κερδαστή (ενν. τον Έρωτα)... δεμένο κολοσύρουν τον στ' αμάξι μου αποκίτω Ερωτόκρ. (Αλεξ. Στ.) Β' 516· πέμψει και κολοσύρουν τον, κόπτεων την κεφαλήν του Απολλών. 782· επιόσαν τους και εφέραν τους εις την Λευκωσίαν και εκκολοσύραν τους εις τ' άλογα και εκέρμησαν τους Μαχ. 122¹⁰. Β' Μέσ. (προκ. για γέρο ή άρρωστο) σέρνομαι, μετακινούμαι με δυσκολία: να μην ημπορεί (ενν. ο Ιωάννης Μαρίας) να σαλέψει, καθύς επέμεινε και δεν εμπόρην ουδέ καν να κολοσύρεται Μορεζίν., Κλήνη Σολομ. 460.

κολοσυρτός, επιθ.

Από το κολοσύρνω (βλ. και Ανδρ., Λεξ.). Τ. κολοσυρτής στο Βλάχ.

α) Που τον σέρνουν καταγής βέκια: με κλοτσός κολοσυρτή στη φυλακή τη βάνει (ενν. την Αρετούσα) Ερωτόκρ. Δ' 483· β) (προκ. για κοντάρι) που σύρεται με τη μύτη, στο έδαφος: Εμαζωχήτουν κ' ήρθασι τον ρήγα τα φουσουάτα (παράλ. 1 στ.) κι' οπίσω τα ποτάμια τω; κολοσυρτά τ' αφήνα Ερωτόκρ. (Αλεξ. Στ.) Δ' 1959.

κολοφαίνετος, επιθ., Σπανός (Eideneier) Β 111.

Από το ουσ. κώλος και το φαίνωμαι (βλ. Eideneier [Σπανός σ. 305]).

(Προκ. για ρούχο) που είναι τρόπος ώστε να φαίνονται τα οπίσθια?: ομοίως και κολοφαίνετο (ενν. ρούχο) διά τα φαίνεται ο κώλος σου αυτ. Β 113.

κολοφώτιον το.

Από το ουσ. κολοφωτία, αν στο χωρίο δεν πρέπει να διορθώσ. το κολοφωτία σε κολωφωτία· πβ. τη γρ. κολοφωτίας που παραδίδει ο Du Cange, λ. κολωφωτία.

Πυγαλαμπία: ώσπερ κολοφωτία εσβέσθησαν Παράφρ. Χων. [Νικητ. Χων., Βόνν., 641, κριτ. υπ.].

κώλυμαν το, Ασσίζ. 89⁸, 339⁸, Μαχ. 382⁷.

Το αρχ. ουσ. κώλυμα. Η λ. και σήμ. στην Κύπρο (Σακ., Κύπρ. Β' 626).

Εμπόδιο: Ασσίζ. 368¹², Μαχ. 334²¹.

κωλύω· κωλώ, Ασσίζ. 110¹², 360²², Δεγ. Ζ 1740.

Από το αρχ. κωλέω (βλ. και Χατζ., Διασπ. 234). Η λ. και σήμ. στην Κύπρο (Σακ.,

Κυπρ. Β' 626, λ. κωλῶν). Ο τ. στο ποντιακό ιδίωμα. (Παπαδ. Α., Λεξ., λ. κωλῶν).

α) Εμποδίζω, ενοχλώ: Τα κάλλη τον προσώπου της κωλεούν τους οφθαλμούς του κα' ου δύνανται καλώς ιδέν την ηλιογεννημένην Δεγ. (Trapp) Gr. 1300. β) στενοχωρώ: θρηγνήσατε για μέν το μίσερν της (παραλ. 1 στ.), γιατί 'ζησεν κ' εγώ 'λα με κωλεούσεν Κυπρ. ερωτ. 94⁴¹.

κωλῶ, βλ. κωλέω.

κώμη η' γεν. εν. κώ με ω ς, Δούκ. 273¹, 395². γεν. πληθ. κώ με ω ν, Δούκ. 397²⁴. δοτ. πληθ. κώ με σ ι, Δούκ. 399⁴.

κωμικός, επίθ., Κετζ. Δ' 115.

Το αρχ. επίθ. κωμικός. Η λ. και σήμ.

κωμοδρόμος ο.

Από τα ουσ. κώμη και δρόμος. Η λ. τον 9. αι. (Lampe, Lex.).

Σιδηρουργός: ότε φθάσωσιν εις τον τόπον, ελθών ο κωμοδρόμος ας σταυρώσῃ αὐτόν (ενν. τον Ιησοῦ) Μωστ. 60.

κωμόπολις η'.

Το μτγν. ουσ. κωμόπολις. Τ. κωμόπολη και σήμ.

Μεγάλο χωριό, κωμόπολη: κώστροη και κωμοπόλεις και χώρας Σφρ., Χρον. μ. 134²⁴.

κωμωδεύω. κ ο υ μ ο υ δ ε ύ ω.

Από το κωμωδῶ με επίθ. ρ. σε -εύω.

Δεκκωμωδῶ, γελοιοποιῶ: παντού την διαλαλήσετε και κοιμισθένετέ την Σαχλ., Αφήγ. 906.

κωμωδία η' κ ω μ ω δ ι α, Φορτουν. (Vinc.) Αφ. 36, Πρώλ. 132. Βλ. και ά. κομῆδεια.

Το αρχ. ουσ. κωμωδία. Ο τ. στο Βλάχ. Η λ. και σήμ.

Κωμωδία: αυτ. Ε' 412.

κωνάρι(ν) το, Ασσιζ. 495²² (έκδ. κονάρι).

Το μτγν. ουσ. κωνάριον. Η λ. και σήμ. στην Κύπρο (Andr., Lex., λ. κωνάριον), καθώς και τ. κωνάριον ήδη στους Συμειχιστές του Θεοφάνη 142² και κονάρι σε ιδίωμα. (Andr., ό.π. και Παπαχριστοδούλου, Λεξικογραφικά και λαογραφικά Ρόδου σ. 106).

1) Κωνκωνάρι: Κωνάρι μοπωνίας και ποιήσας οίον το αλέριον Σταρ., Ιατροσ. 224. 2) Κοκκάρι, μικρά βάλβοι του κρεμμυδιού, (Βλ. Λουκά, Γλωσσάρ. και Πανάρετο, Κυπρ. Σπ. 14, 1950, 137): Από το κωνάρι (έκδ. κονάριον) τό εβγάτσεν έξω της χώρας κελεύει το δίκαιον να λάβωσιν το τέταρτον Ασσιζ. 244²⁴.

κώνδεξ ο, βλ. κόνδεξ.

κώνι το' και κώνι (το ξιδάτο), Σαχλ., Αφήγ. 793, εσφαλμ. γρ. αντί κωνάρι· δούρθ. Ξανθ. Βυζαντίς 1, 1909, 368-9.

κώνωψ -ωπας ο, Ιατροσ. κώδ. ροε', Αρχιλλ. Ν 1696, Φυσιολ. (Offerm.) Μ 157², Ζήνου, Βατραχ. 335.

Το αρχ. ουσ. κώωψ. Η λ. κώωψας στο Βλάχ. Πληθ. κώωψτες στον Ησούχ. (L-S) και τ. κώωψας και σήμ. ιδίωμα. (Andr., Lex.).

κωπαρίον το.

Από το ουσ. κώπη και την κατάλ. -άριον.

Μικρό κουπί: νήας μακρός... κωπαρίων είκοσι και δύο εκάστη αυτών Ψευδο-Σφρ. 242¹¹.

κωπελάτης ο, βλ. κωπηλάτης.

κώπη η, Ερμον. Ψ 164, Έκθ. χρον. 68²⁴.

Το αρχ. ουσ. κώπη. Η λ. και σήμ. στην Κύπρο (Σακ., Κυπρ. Β' 626).

κωπηλάτης ο' κ ω π ε λ ά τ η ς. Πουλλολ. (Τσαβαρή) 72. — Βλ. και ά. κωπολάτης.

Το μτγν. ουσ. κωπηλάτης. Για το σχηματ. του τ. βλ. Τσαβαρή (Πουλλολ. σ. 275-6) (αν δεν πρόκειται για τη λ. κωπολάτης). Η λ. και σήμ.

Κωπηλάτης: την ναυτικήν πολέμοπον να 'ργάζομουν την τέχνην (παραλ. 1 στ.) ως κωπηλάτης πρότερον, δεύτερον ως πλωρίτης Προδρ. IV 129q' (προκ. για άτομο κατώτερης κοινωνικής στάθμης' για τη σχημασ. βλ. Τσαβαρή, ό.π.): Εμέν τα λέγεις, ελεεινή, χαλκία, κωπελάτα, οπού έφας την ενθήκην σου, το στάμενον το ξένον Πουλλολ. (Τσαβαρή) 13.

κωπηλατώ' κ ω π ο λ α τ ώ.

Το αρχ. κωπηλατέω. Ο τ. στο Βλαστού, Συνών. σ. 307. Τ. κωλατώ σε ιδίωμα. (Andr., Lex.). Η λ. και σήμ.

Τραβώ κουπί, λάμνω: Είχοντο του πλέειν πάλεν και κωπολατείν ομοίως Ερμον. Ψ' 111.

κωράγιος ο' κ ω ρ α γ ί ο ς, Παράφρ. Χων. [Νικήτ. Χων., Βόνν., 485, κριτ. υπ.], σφαλα. γρ. αντί κωραγίους' διορθώσ. κατά Du Cange, λ. κωτρούλης. — Βλ. και ά. κωράγιος (τόμ. Η' σ. 425).

κωροπετείνα, Σταφρ., Ιατροσ. 13²⁴¹, πθ. σφαλα. γρ. αντί κωλοπετείνα (Βλ. ά.).

κωφός, επιθ., βλ. κωφός.

κωφότης' κ ω φ ό τ η ς.

Το αρχ. ουσ. κωφότης. Τ. κωφότη και σήμ. στο ποντιακό ιδίωμα. (Παπαδ. Α., Λεξ.).

Κωφότητα, κωφμαέρα: ο Θεός τας (ενν. των αρίστων) ήδωκεν τεφλότην και κωφότητα και ανανεώσαν παντοτινήν Μορεζίν., Κλίνη Σολομ. 464.

κωφουτυφλ, βλ. κωφουτυφλ.

κωφώνω.

Από το κωφών, που απ. στον Ιπποκράτη. Η λ. και σήμ. στο ποντιακό ιδίωμα. (Παπαδ. Α., Λεξ.).

(Μτβ.) κάνω κ. να σταματήσει' φρ. κωφώνω τα δάκρυα=σταματώ, σπίνγω τα δάκρυα: Είς τον πόθον σου εκλαίγω και κωφώνω τα δάκρυα Divan. 504³.

κωχυτός ο, βλ. κωχυτός.

Λ

λαβαίνω, βλ. *λαμβάνω*.

λαβάνω, βλ. *λαμβάνω*.

λάβαιο το.

Το λατ. *lavarium*. Για τη λ. βλ. Grégoire, *Byz.*, 4, 1927/28, 477-82 και 12, 1937, 277-81, καθώς και Kahane, *Revue de linguistique romane* 26, 1962, 136-7. Η λ. του 4. αι. (*Lampre, Lex.*) και *σῆμ*.

Είδος (πολεμικής) σημαίας, σημαία: το *λάβαιο* ο στρατάρχης μου βαστώντας στα δεξιά μου Ροδόλ. Γ' [86].

λάβδα το.

Το αρχ. *λάβδα*.

Γράμμα του αλφαβήτου: Ηπειρ. 214⁴.

λάβη η.

Από το *λαμβάνω*, αν δεν πρὶν. για ασφαλμ. γρ. αντί *λαβή*. Για τη λ. πβ. Steph., Θες., λ. *λαβή* (σ. 7).

(?) Συλλαβή (Για τη σημασ., βλ. Κηὸς [Λέοντ., *Αιν.* σ. 171]): ἀλλ' ἐστὶν σε κερ-
δαντί *λάβη* λόγου Λέοντ. *Αιν.* (Κηὸς) 170⁸ κριτ. υπ.

λαβή η, Ιστ. πολвт. 4¹³, 67¹⁸.

Το αρχ. ουσ. *λαβή*. Η λ. και *σῆμ*.

λαβίδα η.

Το αρχ. ουσ. *λαβίς*. Η λ. *λαβίδα* και *σῆμ*.

1) *Λαβίδα*: ἐδὼ πηθ. αὐχμηρό ὄργανο: ἐκείνη γυροῖται τὸν καιρὸν, σφάζει σε με *λαβίδα* Συναξ. γυν. 234. 2) *Ιερὸ σκεῦος* που χρησιμοποιεῖται κατὰ τὴ θεία Μετάληψη: *Ἐποίησε δὲ και διὰ δώδεκα ζυγὲς κερὰ σκεῦος*..., *λαβίδες και αστερίσκους*..., *ὅλα ἀπὸ χρυσῶν Διήγ.* Αγ. Συρ. 157¹². κ' *ἐνέκραν τον δέσποτα παπὰ-Ρουφοκανάτην* (παρὰλ. 1 στ.) και την *λαβίδα* την σθενήν (*ἐκδ. σθενήν* διορθώσ. κατὰ το κριτ. υπ.) που ροιζέει μύλον σκεῦος Διήγ. εις τους κρασσοπατέρας 141.

λαβορέντης ο.

Από το ιταλ. *lavorante*.

Εργάτης· υπάλληλος, κάλφας: εις την οποίαν (ενν. εικόνα) είχασι...και ο μάστορας και οι *λαβορέντες* τον πολλήν ευλάβειαν Μορεζίν., Κλίνη Σολομ. 407.

λαβουτιστής ο, βλ. *λαγουτιστής*.

λαβούτο το, βλ. λαγούτο.

λαβοχόρτι το.

Από το λαβίνω (= βαρκάνω, ματιάζω) και το ουσ. χύρτο.

Είδος φυτού, σπτριγγλόχορτο: με τρέχας των ασθενιών πίνουσι την ασθενίαν, τάχα διά τον βασκαριόν ή με κάποιον χόρτον οπου το λένουν λαβοχόρτι ή σπτριγγλόχορτι Νομακ. 385¹¹.

λάβρα η, Σαχλ. Α' (Wagn.) PM 149, Φαλέρ., Ιστ.² 565, Θησ. ΙΑ' [49³], Ch. por. 194, 308, 376, Πένθ. θαν.² 242, Περί γφρ. 24, Πανώρ. Β' 483, Ερωφ. Α' 200, Πιστ. βοσκ. Ι 1, 235· 2, 72, 395, Ερωτόκρ. Β' 2464, Γ' 347, Ερωτόκρ. (Αλεξ. Στ.) Α' 465, Ροδολ. Α' [655, 657], Σουμμ., Πιστ. φιθ. Χορ. α' [66], γ' [8], Ε' [1643], Φορτουν. (Vinc.) Β' 131, Ζήν. Γ' 242, Τζάνε, Κρ. πάλ. 144³³ κ.π.α.

Το θηλ. του επιθ. λάβρος (βλ. Κοικ., Αθ. 29, 1917, ΑΑ 108). Για τη λ. βλ. Ξανθοου-δίδη [Ερωτόκρ. σ. 592], Κοικ. Αθ. 27, 1915, ΑΑ 92 και Δραγ., Αθ. 31. 1919, 98. Η λ. στο Βλάχ. και σήμ.

1α) Φωτιά, έντονη θερμότητα που εκπέμπεται από τη φωτιά, φλόγα: Η λάβρα επή-γασε ψηλά κι' όλοι την κοιτάζαν Τζάνε, Κρ. πάλ. 482³⁷. 'Ηθελα να γνήμισαι οι γιασά-στεναγμοί μου φωτιά και λάβρα σήμερα να κίρα το κορμί μου Πανώρ. Δ' 132· ερίπτε (ενν. ο γίγαντας) λάβρες φλογερές απάνου στον εχθρόν του Σουμμ., Πιστ. φιθ. Ροδολ. [13]· εξέδρετε λάβρα τσι φωτιάς με δύστημη μεγάλη Τζάνε, Κρ. πάλ. 527¹⁰· ε' αναστενάζοντα σοε (παρελ. 1στ.) άνεμοι είναι δυνατοί, οπου φυσούν την λάβραν Σουμμ., Πιστ. φιθ. Α' [673]· ες το ραντίν όλο δυσκοροπεμένα, λάβρες, βερτόνια, δέματα καλά έτσι σασμεμένα Ροδολ. (Μανούσ.) Γ' [428]· β) καύσιωνας, ζέστη: μέσα του μεσημεροού, στην λάβραν την μεγάλη Σουμμ., Πιστ. φιθ. Γ' [751]. 2) Έξαψη, έντονο συναίσθημα· καημός, λύπη· πόθος: εκείνη ως το ήκουσεν, η λάβρα την επήρεν και τρέμος από την κορφήν άρχι και των ποδών της Απολλών. 549· γροικώ στο στήθος μου καμίνε οφτωμένο και λάβρ' α-ποό το στόμα μου βγαίνει το πρικομένο Πανώρ. Α' 4· τον καημό του τον πολύ, τη λάβρα που τον κρίνει (παρελ. 6 στ.) οπου 'χασε το τσίρι του Ερωτόκρ. (Αλεξ. Στ.) Β' 759· τα ματά-κια σου τα μαύρα είναι στην καρδιά μου λάβρα Αγν. ποιήμ. Β' 36· γιατί άλλην εις τα σασδικά φωτιά και λάβρα γνέθω Πανώρ. Ε' 198· λάβρα του πόθου και μ' αυτήν ν' αρχίσαι ν' αγαπήσαι Σουμμ., Πιστ. φιθ. Α' [1260].

λάβρακας ο.

Από το αρχ. ουσ. λάβραξ και την κατάλ. -ακας.

Λαυράκι: άλλον πάλεν λάβρακα στο δέντο ν' απομένει Μαρκιάδ. 653.

λαβράκι(ο)ν το, Προδρ. ΙΙΙ 163, 325α κριτ. υπ., Θεολ. Τζιφ. 358²⁹.

Το αρχ. ουσ. λαβράκιον. Τ. λαβράκι στο Βλάχ. και σήμ. Η λ. λαβράκιον και σήμ. στο ποντιακό ιδίωμ. (Παπαδ. Α., Λεξ.).

Λαβράκι: Προδρ. ΙΙΙ 82.

Λαβράκιος ο.

Προσωποπ. του ουσ. λαβράκι(ο)ν (βλ. λ.): Ξερίου του πρωτοστάτορος, ... Λαβρακίου του καίσαρος Οφερ. 361⁴.

Λαυρακότουρνα η.

Προσώπων. του ουσ. λαβρακούρα ((λαβράκι (ο) ντ + τούρα· για τη λ. βλ. Schmid, *Viz. Vrem.* 10, 1903, 604-5): ήλθεν η Συναγίδα και η Λαβρακούρα Οζαρ. 361¹⁷: αληθώς έφη η Συναγίδα και η Λαβρακούρα αυτ. 361¹⁸.

λαβράτον το, *Metrol.* 123²⁰, 125¹⁹.

Το λατ. laureatum. Η λ. τον 5. αι. (*Lampe, Lex.*, λ. λαβράτον και λαυράτον) και σε έγγρ. του 11. αι. (*Act. Dion.* 1²¹, *Act. Lavr.* 35²², 44-45, 43²³, 28, 47²⁴, *Act. Esph.* 5²⁵, 28, 29) και του 15. αι. (*Act. Dion.* 20²⁶)· πβ. και μτχ. λαυρατωμένος σε έγγρ. του 10. αι. (*Act. Prot.* 6²⁷, 28, 29). Για τη λ. βλ. Triand., *Lehew.* 21=Τριαντ., 'Απ. Α' 343 και Grégoire, *Byz.* 4, 1927/28, 479-82 και *Byz.* 12, 1937, 277-81· πβ. και Kahane, *Graeca et Romanica* Α' 408.

Όρδισμο (συν. λίθινο) που φέρει επάνω του χαρακτηριστικό σημάδι? (Για τη σημασι. βλ. Grégoire, *Byz.* 4, 1927/28 479-80· πβ. και Πετρίδ., *ΕΕΦΣΠΘ* 11, 1971, 241-2): άπισαν άρχι του τούδε τάκου, ..λαβράτον ίσταται λίθινον κεχωσμένον, έχον σταυρόν ή γράμματα ή γνώρισμα τούτου αυτ. 120²⁸.

λαβρίζω, *Κυπρ.* χφ 154, Πανώρ. Δ' 238, *Inv. Κρ. Θεάτρ.* Β' 16, *Πιστ. βωσκ.* I 3, 14· 5, 198, II 4, 412, *Σουμμ.*, *Παστ.* φιδ. Α' [341], *Χορ. α'* [69], Β' [51], Γ' [995], *Τζάνε*, *Κρ. πόλ.* 154²⁹, 541³⁰, *Τζάνε Καταν.* 466.

Από το επίθ. λάβρος και την κατάλ. -ίζω. Η λ. τον 8-9 αι. (*Lampe, Lex.*, λ. λαυρίζω) και σήμ. στην Κύπρ. (*Σακ.*, *Κυπρ.* Β' 627).

I Ενεργ. Α' (Αμτβ.) ανάβω, καίγομαι, φλέγομαι: τα ξόλα στην φωτιά σου 'γγιζουσι, καπνίζουσ, ...ξάφτουσι περίσου και λαβρίζουσ *Τζάνε*, *Κρ. πόλ.* 511³¹· να 'γροσκούνται λομπηραδίες· κ' η χώρα να λαβρίζει *Τζάνε*, *Κρ. πόλ.* 529³². (μεταφ. προκ. για έντονο συναίσθημα): μον ρίχνει ο έρωτας φλόγες εις την καρδιάν μου αποσέ λαβρίζουσ κι' άφτουσι μέσα τα σωθικά μου *Σουμμ.*, *Παστ.* φιδ. Α' [692]· πώς είναι μορεζάμενο ν' άφτου και να λαβρίζον τα σωθικά μιας κορασιάς και να μηδέν καπνίζον; *Ερωφ.* Α' 225. Β' (Μτβ.) καίω· (εδώ μεταφ.): σιωπώντας η πτωχή, λαβρίζει την καρδιάν της· κι' όλη φευά και λειώνεται από την πεθυμιά της *Σουμμ.*, *Παστ.* φιδ. Α' [1075]. **II** (Μεσ.) καίγομαι: τα σωθικά εδάξανε, με λόγους της αγάπης· γι' αυτό σας ζωντανή φωτιά λαβρίζου' ο α'άπης *Σουμμ.*, *Παστ.* φιδ. Α' [442].

λαβροειδής, επίθ.

Από το επίθ. λάβρος και το -ειδής.

Πυρεμμένος και ορμητικός: υπό του πυρός του άνωθεν κατακαυόμενος ο άνεμος σεν τη όλη λαβροειδής γίνεται *Ψευδο-Σφρ.* 518³³.

λαβροειδώς, επίρρ.

Από το επίθ. λαβροειδής.

Με ορμή και λάβρα: εκπύπτεσσαν (συν. αι κομήται) υλομαρτούνταν των ανέμων, εκκαθενόμενων λαβροειδώς *Ψευδο-Σφρ.* 518³⁴.

λάβωμα(ν) το, *Καλλίμ.* 1390, 2550, *Ασσιζ.* 77³, 87⁴, 91⁵, 154¹⁰, 177⁸, 186^{9, 17}, 181¹¹, 336¹²⁻²⁰, 432²⁴, 459²⁷, *Ερμυν.* Α 33, Μ 88, Σ 300, *Ιατρουσ.* κώδ. α'δ, Δήγ. Βελ. 228, *Σφρ.*, *Χρον.* μ. 32⁸, 120¹⁹.

Από το λαβώνω και την κατάλ. -μα(ν). Η λ. στο Meursius (λ. λάβωμαν) και σήμ.

1) Τραυματισμός, πληγή: οι στρατιώτες που 'χασι, λάβωμα στο κορμί τους *Θησ.*

Γ' [10¹]: *Εἰπέ τον τα λαβώματα και δείξε τες πληγές σου Πένθ. Θαν.² 451¹ να κραξεί όγκων θέλει απ' όλωνσ οπού ήσαν εις το λάβωμαν του αποθαμένου Ασσιζ. 207²². 2) (Νομ.) Ισχυρομέδς: ημπορεί καλά να σηκώσει τον μαγύρων εις πόλεμον, αν έχει τοσοτόν λάβωμαν οπού εκεινός απαιτά σινέ να ημπορήσει να τον σηκώσει Ασσιζ. 171¹².*

λαβωματέ η, βλ. *λαβωματα*.

λαβωματα η, Ερμον. Ε' 193, Ιατροσ. κώδ. ρπζ', τοδ', τοη', Θησ. Β' [88⁸]: *λαβωματέ*, Θησ. Ζ' [43⁸]: *λαβωματαίά*, Θησ. (Foll.) Γ 56, Ερωτόκρ. (Αλεξ. Στ.) Α' 588, Β' 1084, 1128, 1177, 2009, Γ' 304, 310, Δ' 1149, 1189, 1462, 1467, 1550, 1700, Ε' 39, Ευρετ. Ερωτόκρ. 769³⁸¹, 770³⁷², Σουμμ., Παστ. φίδ. Α' [192], Δ' [238, 1442], Ε' [1276], Φορτουν. (Vine.) Δ' 567, Τζάνε, Κρ. πόλ. 280⁸, 424²⁵.

Από το ουσ. *λάβωμα* και την κατάλ. -ία. Ο τ. *λαβωματέ* και σήμ. στην Κρήτη (Βλ. Χατζιδ., ΜΝΕ Β' 235). Τ. *λαβωματαί* στο Meursius (λ. *λάβωμαν*). Ο τ. *λαβωματαί* στο Somav. και σήμ.

Ετραύμα, πληγή? οπού η *λαβωματα* σου δεν ήτον θανατίσιμη Χρον. σουλτ. 911¹⁸ ακόμη και *λαβωματαίς* έχω στη σάρκα μέσα Ερωτόκρ. (Αλεξ. Στ.) Ε' 469¹ (μεταφ.): του πόθου τες *λαβωματαίς* Σουμμ., Παστ. φίδ. Α' [198].

λαβωματαία η, βλ. *λαβωματα*.

λαβωμός ο, Ερωτόκρ. (Αλεξ. Στ.) Β' 36.

Από το λαβώνω και την κατάλ. -μός.

Τραυματισμός: *επολεμίσαν* (εν. οι Σαρακηνοί)...με πολλόν σκοτωμών και *λαβωμούς* επήσαν την (εν. την νύκτα) Μαχ. 200²⁵.

λαβώνικα τα, βλ. *λαγωνικός*.

λαβώννω, βλ. *λαβώνω*.

λαβώνω, (Ι), Διγ. Α 1691, 2307, Πόλ. Τριεδ. 727, Χρον. Μορ. Η 4770, Χρον. Μορ. Ρ 4195, Αχόλ. Ι 398, Ιμπ. (Legr.) 137, Χρον. Τόκκιων 2151, 2562, Σφρ., Χρον. μ. 120¹⁵, Θησ. (Foll.) Γ 67, Θησ. Β' [54⁸, 67⁴], Δ' [82¹], Κοριν., Μπούας 10, 64, 120, 140, Ζήνου, Βατραχ. 360, Αχόλ. 1889, Χρον. σουλτ. 65²⁸, Πανώρ. Β' 71, Ερωτόκρ. (Αλεξ. Στ.) Α' 677, Γ' 295, Δ' 1709, Στάθ. (Martini) Γ' 206, Σουμμ., Παστ. φίδ. Δ' [819], Φορτουν. (Vine.) Δ' 564, Ζήν. Α' μετά στ. 182, Τζάνε, Κρ. πόλ. 184², 275², 276², 327⁴, 481¹², κ.π.α.: *λαβώννω*, Ασσιζ. 12², 13²², 87¹, 90²⁰, 177², 180⁸, 207¹, 217¹⁴, 259³², 429²⁰, Μαχ.², 276¹⁸⁻²⁰, 364²², 366¹⁰, 482¹⁸, 604²⁸, Βουστρ. 414, 539, Θρ. Κύπρ. Μ 174, 758, Κυπρ. ερωτ. 39², 156⁸.

Από το ουσ. *λαβή* και την κατάλ. -ώνω (Βλ. Χατζιδ., ΜΝΕ Α' 145, 271). Ο τ. και σήμ. στην Κύπρο (Σακ., Κυπρ. Β' 627). Η λ. στο Meursius (λ. *λαβόνειν*) και σήμ.

1) (Μτρ. και κμτβ.) τραυματίζω, πληγώνω: οι *καβαλιέροι μοναχοί μπαίνουν και λαβώνωσ* Τούρκους Τζάνε, Κρ. πόλ. 471²⁰: *εδέχονταν οι βοσκαίς...* ο καθείς *ελάβωνε* κι αυτός *ελάβωνε* τον Θησ. Η' [20⁸]: *από το κώστρον οι λας ετσοκίζαν τες με τες πέτρες, και ελαβώνσαν και πολλούς Μαχ. 482²*: *οποδ απηδό εις άνθρωπος επάνω εις άλλον... σπασπά να γένει τον και λαβώννει τον Ασσιζ. 203¹²*: *μαχαίρη, οποδ λαβώσει, να μαστρέψει Βοσκούπ.² 104¹* (με σύστ. αντικ.) *Αχιλλεύς γονε ελαβώθησ* πέντε γαρ *λαβωματαίς* Ερμον. Ε' 192¹ (με είδος σύστ. αντικ.) *ότι εις άνθρωπος ελαβώθησ πληγόν θανατίσιμησ*

Ασσιζ. 217³: ελαβώσαν και τον μέγαν Καρομάνον πολλούς κόρηπους Μαχ. 176^{3*}. (μεταφ.) Αυτός (ενν. ο πόθος) λαβώνει από κοστά κι' από μακριά σκοτώνει Ερωτόκρ. (Αλεξ. Στ.) Α' 1215· θαυρούσι...καβαλάρη άσκημον εις το πρόσωπο κι' άγρον ωσά λωνάρι (παρ. 3 στ.) ...η άγη μαυροπράσινη κι' αγροσυνηφισμένη (παρ. 1 στ.) δίχως να κρούγει μ' άρματα, η άγη τον λαβώνει Ερωτόκρ. (Αλεξ. Στ.) Β' 460· φρ. α) λαβιών(τ)ω κάπ. εις (τον) θάνατον=τραυματίζω βαριά (μέχρι θανάτου): εις άνθρωπος απηθά επάνω ετέρωσ να τον δέρι ού να τον σφάζει, και...σφάζει εκείνον ού λαβώνει τον εις τον θάνατον Ασσιζ. 457³: Λαβαιμένους εις θάνατον, τους φέθουν... (παρ. 2 στ.) στην φυλακήν τους έβαλαν, με δίγαν και με πείνα Θησ. πρδλ. [180]· β) λαβιώνομαι διά πάντοτε=μένο ανάπηρος: ειδέ ερίσαν τον εκείνον και επαράβλεπέν τον να τον κακοποιήσει και διά τούτον τον εβροσύθησεν και ελαβώθην διά πάντοτε Ασσιζ. 112⁴. 2) Προκαλώ σωματική βλάβη μεταδίδοντας κάπ. αρρώστια: ημπορεί να σκοτώσει ού να λαβώσει καπέναν απέ τα παιδιά τον ού απέ την αστένεια ού απέ το κελήφισ, ότι πολλά γλήγορα καλλά Ασσιζ. 377⁴. 3) Βλάπτω· «βολώνω», συγχύζω: εκείνος τον τα πίστευγε, γιατί η αγάπη η τόση, αποού 'χε 'ς τούτο τον υμνό, τον λάβωνε τη γνώση Ερωτόκρ. (Αλεξ. Στ.) Α' 814 κριτ. υπ.

Η μυχ. παθ. παρι. ως επιθ.=πληγωμένος: το κτηνόν το λαβωμένον ή τον φορισμένον Ασσιζ. 180^{3*}. (μεταφ.) μια λαβωμένη τα' ερωτιάς, τον πόθ' αρροστημένη Ερωτόκρ. (Αλεξ. Στ.) Γ' 1410.

λαβώνω, (II)· λαβώνον, Διήγ. παιδ. 679, πθ. εσφαλμ. ανών. αντί χαβώνουν. Βλ. Διήγ. παιδ. (Τσιουσι) 679.

λάβωσις η.

Από το λαβώνω και την κατάλ. -σις. Η λ. και στο Βλάχ.

Τραυματισμός: 'Όρα την λάβωσαν τον Οδυσσέως όταν ελάβωσαν αυτόν ο Σώκος Ερμον. Ο μετά το στ. 39.

λαγάζω, Τζάνε, Κρ. πδλ. 297^{3*}.

Από τον αόρ. του λαγαίω, που απ. σε επιγρ. (L-S). (Για τη λ. βλ. Χατζιδ. ΜΝΕ Α' 367-8 και Ξανθ., Αθ. 26, 1914, ΛΑ 148-9). Μαρτυρείται τ. λαγιάζω και σήμ. ιδιωμ. (Βλ. Κονομή, Κρ. Χρ. 7, 1953, 158-9) πθ. άσχετος προς το καταλαγιάζω. Η λ. και σήμ. ιδιωμ. (Βλ. Χατζιδ., ό.π.).

Ησυάζω, πύω να κάνω κ.: 'Όλοι απού 'τονε εκεί, τότες να μην λαγιάζουν, μα να καλλούν αρκομπουζές και να μηδέν σιγάζουν αυτ. 285¹³: όζω να καλλούσανε αρκομπουζές στη χώρα και να μηδέν λαγιάζουνε να φοβηθούν μιάς όρα αυτ. 366¹⁴.

λαγάρι το, βλ. λογάριον.

λαγαρίζω.

Από το επιθ. λαγαρός και την κατάλ. -ίζω (Ανδρ., Λεξ.). Πθ. L-S (λ. λαγαρίζομαι). Η λ. και σήμ.

(Μέσ.) καθαρίζομαι, λαμπυαίρομαι: σαν το χρυσόφι στην φωτιάν και να λαγαρισθούμεν Ιστ. Βλάχ. 2480 [=Γέν. Ρωμ. 102].

λαγάριν το, βλ. λογάριον.

λαγάρισμαν το.

Από το λαγαρίζω και την κατάλ. -μαν. Η λ. και σήμ.

Καθάρισμα, λαμπυκάρισμα· (εδώ πιθ. ως επίθ.): το ασήμαν, το λαγυρσμαν, το καθαρόν λιθάριον Αχιλλ. Ν 1584.

λαγαριστός, επίθ.

Από το λαγαρίζω και την κατάλ. -ιστός.

Καθαρός, καθαρισμένος: *έσωθεν την εγέμοσιν* (ενν. την κόψαν) *λαγαριστόν χρυσάφι* Φλώρ. 1490.

λαγαρός, επίθ.

Το αρχ. επίθ. *λαγορός*. Η λ. στο ποντιακό ιδίωμα. (Παπαδ. Α., Λεξ.) και σήμ. με νεότερη σημασία.

Αδύνατος, ισχνός: *ώσπερ αυτός ο λαγαρός ο τσαλοπερπατάρης* Προδρ. III 400 ff χρ. V, κριτ. υπ.

λάγγεμα το.

Από το *λαγγείω* και την κατάλ. -μα. Η λ. και σήμ. στο ποντιακό ιδίωμα. (Παπαδ. Α., Λεξ.) και στη Ζάκυνθο (Βλ. Βογιαντζ., Αθ. 27, 1915, ΑΑ 138).

Άλμα, πήδημα: *Φορού του* (ενν. του Αχιλλέως) *τα λαγγέματα, των κουδουνών* τους κτύπους Αχιλλ. Ν 1130.

λαγήνα η· *λαγήνα*.

Από το λατ. *lagena* (αρχ. ουσ. *λάγινω* (Ανδρ., Λεξ.). Η λ. και ο τ. στο Βλάχ. (λ. *λαγήνα* και *λαίνα*) και σήμ.

(Πήλινο δοχείο, στάμνα) *τρεις καλογεμισμένες μαγάρι πούρι σς ήτονε λαήνες μετρημένες* Φορτσούν. (Vinc.) Β' 286· *έχων από Ιταλίας μικρόν φορτίον ελαιόν, ό και πέπερανεν, και τας λαήνας κενάς έφερε Δούκ.* 69².

λαγηνάκι το· *λαγήνακι*.

Από το μτγν. ουσ. *λαγήν(ον)* και την κατάλ. -άκι.

Μικρό πήλινο δοχείο, σταμνάκι: *εβόστα ένα λαηνάκι νερόν από εκείνον* (ενν. το νερόν το ιαματικόν) Μορεζίν., Κλίνη Σολομ. 437.

λαγηνάς ο.

Από το ουσ. *λαγήνα* και την κατάλ. -άς (Ανδρ., Λεξ.).

(Που κατασκευάζει ή εμπορεύεται λαγήνες) *Απέ τους λαγηνάδες και απού πάσα εργασίαν γαστρένη* Λοσιζ. 494¹⁸.

λαγηνάτος, επίθ.

Από το ουσ. *λαγήνα* και την κατάλ. -άτος.

(Που έχει το σχήμα της λαγήνας: τά λέγων ανατολικά, τά λέγων λαγηνάτα Προδρ. IV 129 d χρ. g, κριτ. υπ.

λαγήνι το, βλ. *λαγήνικ*.

Λαγηνίδιος ο.

Προσωποπ. του ουσ. *λαγηνίδιον* (= είδος αχλαδιού· βλ. Κουκ., ΒΒΠ Ε' 104): *παρίσταται...Λαγηνιδίος τε και ο Μανιτάριος Πωρικ.* V 59.

λαγήνιν

λαγήνιν το· λα γ ή ν ι, Λεξ. Μακεδ. 127, Πεντ. Γέν. XXIV 15, 20, Πιστ. βοσκ. V, 4, 10· 18· λα ή ν ι, Ερωτόκρ. (Αλεξ. Στ.) Γ' 591, Στ40. (Martini) Γ' 431, Ροδολ. Δ' [367], Ε' [220].

Από το ουσ. λαγήνιν· πβ. όρεις και το μτγν. ουσ. λαγήνιον. Τ. λαγήνιον σε έγγρ. του 1432 (Αστ. Λαντ. III 168^{ο-17}). Ο τ. λαήνι(ν) και σήμ. ιδίωμ. (Βλ. Σακ., Κυπρ. Β' 627, λ. λαήνι και Παπαδ. Α., Λεξ. λ. λαγήνιν). Ο τ. λαγήνι και σήμ. Η λ. και σήμ. στο ποντιακό ιδίωμ. (Παπαδ. Α., Λεξ., ό.π.).

1) Σταμνί, δοχείο για υγρά: έπαιρνεκ κάθε πωρόν έναν λαγήνιν γάλαν...κ' επόδεν το Μαχ. 492^α. το φαρμάκι εκ το χρυσό λαήνι έχει πιωμένα Θησ. Ε' [220]· Λαγήνιν, τι λημπίζομαι τα πάντερσά σου κάλλη· εσύ σταμνίν... εσύ να σέρνεις κρυόν νερόν στης λυμερής τα χείλι Ερωτοκ. 454. 2) Μονάδα μέτρησης υγρών (Για τη σημασι. βλ. Κοκκ., ΒΒΠ, Β' 250, Ε' 294, καθώς και Πετρόπ., ΕΛΛ 7, 1952, 81· πβ. και Schillb., Byz. Metrol. 123): Οι Τουρκοί νερό φέρνασι μέσα στ' ασιακά εκείνοι κ' εκεί μας το πουλούσανε μια λίτρα το λαήνι Τζάνε, Κρ. πόλ. 226^α.

λαγηνόπουλον το· λα γ η ν ό π ο υ λ ό ν.

Από το ουσ. λαγήνι(ν) και την κατάλ. -πουλον. Τ. λα(γ)ηνόπ'λλον και λαγηνόπουον στο ποντιακό ιδίωμ. (Παπαδ. Α., Λεξ., λ. λαγήνιν).

Μικρό λαγήνι: γεμίσωνει και το λαγηνόπουλλον γάλαν Μαχ. 492^α.

λαγκικός, επίθ., βλ. λαϊκός.

λαγκιά τα, βλ. λαγκός.

λαγκαδάκι το, Χούμενι, Κοσμογ. 1128 κριτ. υπ.

Από το ουσ. λαγκάδιν και την κατάλ. -άκι. Η λ. και σήμ., καθώς και εις τοπων. (Βλ. Βαγιακ., Αθ. 64, 1960, 153).

Μικρό λαγκάδι: του 'ρήμνευσεν (ενν. του Ιωσήφ) εις ένα λαγκαδάκι να πάρει τ' αναβάσταμα προς το μοροπατάκι αυτ. 1559.

λαγκάδι το, Θησ. (Foll.) I 16, Πικατ. 5, 402, Πεντ. Εξ. XVII 10, Αρ. XXIII 14, Δεντ. XII 2, XXXIV 6, Αχέλ. 1091, 1384, Πηγά, Χρυσοπ. 134 [28], Πανώρ. Β' 158, Γ' 625, Βοσκοπ.² 1, Ερωτόκρ. Β' 635, 1802, Γ' 1722, 1738, Ευγέν. 489, Διγ. Ο 2300, 2539 κ.α.· λα γ κ ά δ ι (ν). Διγ. Α 1223, Διγ. Ζ 3027, Βέλθ. 129, Χρον. Μορ. Η 7039, Αλφ. ξεν. 21, Ερωτοκ. 279, Αιβ. Esc. 3799, Ντελλαπ., Ερωτήμ. 74, 3153, Ιμπ. 512, 523, Χρον. Τόκιων 2420, Απόκοπ.² 90, Πιστ. βοσκ. III 3, 162, Διγ. Ανδρ. 380^α, Νομοκ. 388^α, Σουμμ., Παστ. φίδ. Β' [770], Δ' [84], Απρλ. Παροικ. 49, Διακρούς. 89^α, 111^α, Τζάνε, Κρ. πόλ. 195^α, 388^α κ.α. λα γ κ ά δ ι ν, Ριμ. κόρ. 593, Κυπρ. Ερωτ. 118^α.

Από το ουσ. λαγκός -άδα (Βλ. ά.) και την κατάλ. -ι (Πβ. Kahane, Graeca et Romanica Α' 586). Λιγότερο πιθ. από το ουσ. λακκάδι / λάκκος (Βλ. Αθ. 30, 1918, ΛΑ 36-7), καθώς και για διαφ. ετυμ. βλ. Ανδρ., Λεξ. και Kahane, ό.π. Α. λαγκάδιον σε έγγρ. του 988 (Βλ. Λάμπρ., ΝΕ 9, 1918, 121^α-αυτ. 121^α λαγκάδι). Ο τ. και σήμ. στο ποντιακό ιδίωμ. (Παπαδ. Α., Λεξ.). Η λ. στο Meursius (λ. λαγγιάδη) και σήμ. και πολλ. εις τοπων.

α) Στην ή δασωμένη κοιλάδα, φεράγγι: εις' τόπος συγκλειστός, πλάγια και λαγκάδια Χρον. Μορ. Ρ 7039· ώρες 'ς λαγκάδια χώνεται (ενν. τ' αλάφι) κ' ώρες 'ς βουνά αναβαίνει Πανώρ. Β' 152· στα λαγκάδια τα βαθιά, τ' άγρια, τα δασωμένα, αποδ' ναι μέσα τα

θερέα κα' ὄνια κατοικημένα κα' ἔχουσι δέντρα καὶ κλαδιά σε μια μερὰ κα' εἰς ἄλλη Ερωτόκρ. Β' 1381· (πρωκ. για τον Ἄδη): *θέλον καταβοῦσι* (ενν. οἱ ψυχές) *καίτω στον Ἄδη μετά με κα' ἐκεῖ να στέκου ομάδι σ' ἐκεῖνο το σκληρότατο καὶ σκοτεινὸ λαγκαδι Ζήν. Α' 28* (μεταφ.): τα λαγκάδια, τούτῳστιν οἱ χαμηλοὶ καὶ ταπεινοί, *θέλουν γερίσουν ἀπὸ την χάριν του Θεοῦ Ροδινός* (Βαλ.) 113. Ἐκφρ. του κόσμου το λαγκαδι=ἡ ἐπίγεια ζωὴ· ἄλλους... βάνει τους (ενν. ο Θεός) στον Ἄδη καὶ ἄλλους σηκώνει εκ τον βυθὸν στον κόσμου το λαγκαδι Πικατ. 349· β) *χαράδρα*· λόφος, βουνό: *κατωθιὸ τις ποδιές του λαγκαδιού* Πεντ. Δευτ. IV 49· ἀπὸ κορεψὴ πετρῶν να τον ιδιὸν καὶ ἀπὸ λαγκάδια να τον στιχοτηρήσω Πεντ. Αρ. XXIII 9. Ἐκφρ. λαγκάδια του καιῖνα ἢ του κόσμου=βουνά αἰώνια, ἀφθάρτα (πβ. Π.Δ.): καὶ ἀπὸ ορεχτικὸ λαγκαδι του καιῖνα Πεντ. Δευτ. XXXIII 15· *εὐλογίες του πατέρα σου ἀντρεϊώθησαν ἐπὶ εὐλογίες των γονεῶν μου ως σύνορο λαγκαδι του κόσμου* Πεντ. Γέν. XLIX 26.

Λαγκαδιώτης ο.

Απὸ το τοπων. Λαγκαδι καὶ την κατὰλ. -ιώτης (Βλ. καὶ Hatzid., BZ 3, 1894, 598). Η λ. στο Σομαν. (λ. Λαγκαδιώτης) καὶ σήμ. (Κατσουλᾶς, Λακωνικαὶ Σπουδαὶ 4, 1979, 320) καὶ ως κύρ. ὄνομα. σε ἔγγρ. του 15. αἰ. (Act. Dion. 21³⁻³⁴, κ.α., 22²¹⁻²², 25³²⁻³³ κ.α.).

Που προέρχεται ἢ κατάγεται ἀπὸ το Λαγκαδι: *τόρα ἐγίνην κοῦτσος ἀπὸ του Λαγκαδιώτην Γεωργίου, Θαν. 467.*

λαγκός -άδα η, Χρον. Μορ. Η 5430, Διήγ. παιδ. (Tsiouni) 104, Παρασκ., Βάρν. C426, Αργυρ., Βάρν. Κ 429, Πορτολ. Α 68⁴, Β 37³⁻⁴, Πηγᾶ, Χρυσοπ. 134 (28).

Απὸ το ουσ. *λάγκος* (Βλ. *λαγκός*, ετυμολ.) καὶ την κατὰλ. -ός, -άδα (Βλ. Kahane, *Graeca et romanica* Α' 585-6· εσφαλμ. ἡ ετυμ. του Φιλ., Γλωσσογν. Γ' 75). Η λ. τον 6. αἰ. (Lampe, *Lex.*, λ. *λαγγός*, ὅπου ἡ σημασ. εσφαλμ.· πβ. ὁμοως καὶ Du Cange, λ. *λαγγός*) καὶ σε ἔγγρ. του 14. καὶ 15. αἰ. (Act. Χέν. 357⁴, 39⁸², Act. Χέρ. 20⁴, Act. Λαυρ. 99²³, 164³⁶, Act. Dion. 21²³, 25¹¹⁴, κ.α.), καθὼς καὶ σήμ. στον τ. *λαγκάδα* στην Κρήτη (Ξανθ., Αθ. 26, 1914, ΑΑ 155) καὶ ως τοπων. (Βλ. Rohlfs, *Et. Wört.* 287-8 καὶ Ηλύπουλο, Αθ. 52, 1948, 201).

Λαγκάδι, δασομένη κυλάδα: *εδιέβησαν ἀπάνω εἰς ἓνα σπήλαιον, ὅπου ἦτον μέσα εἰς δύο βουνία, εἰς μίαν λαγκάδα ἀπένω Χρον. Μορ. Η 5428.*

λαγκί το, βλ. *λακκί*.

λαγκία η.

Τὸ μὲν. ουσ. *λαγκία* (ζ λατ. *lancea*· βλ. καὶ Mihăescu, RES-EE 17, 1979, 59), *αν δεν πρόκ. για νεότερο σχηματ. ἀπὸ το ιταλ. lançia* (Για τὴ λ. βλ. Meyer, Γλωσσ. πραγμ. Κόρυ. 104, 113 καὶ Βογιατζ., Αθ. 27, 1915, ΑΑ 143).

᾿Λόγχη' (εὐδὲ συνεκ.) χτύπημα με λόγχη: *εἶδεν ο Ρίτζος τον Τζάκοπον, ἀντίπαλόν του μίαν λαγκίαν καὶ ἐπέρασέν τον ἀπὸ την μίαν μερίαν εἰς την ἄλλην Βουστρ. 489.*

λαγκός ο, Πλουσιαδ., Θρ. Θεοτ. (Βασιλείου) 95 (πληθ. *λαγκοί*)· *πληθ. λ α γ κ ά, Πανόρ. Α' 34* [κριτ. υπ.], 220, 264, Β' 235, 471, Γ' 340, Πιστ. βοσκ. II 5, 2.

Πβ. ἀπὸ το ουσ. *λάγκος* ζ *λάκκος*, που απ. σε ἔγγρ. του 11. καὶ 12. αἰ. (Για τὴ λ. βλ. Κουκ., Αθ. 30, 1919, ΑΑ 36 καὶ Αθ. 49, 1939, 82, καθὼς καὶ Kahane, *Graeca et romanica* Α' 586-7), με καταβιβ. του τόνου ἀναλογ. προς το γκρεμικός κ.ά. Κατὰ Amantos, Suffixe 26 καὶ Ἀμ., Αθ. 27, 1915, ΑΑ 38 καὶ σήμ. 1, καθὼς καὶ Ξανθ., Αθ. 26, 1914,

λαγνεύω

ΛΑ 155 η λ. σχετ. και με το ουσ. *λαγών* (γ* *λαγγών*)· πβ. επίσης Βογιατζ., Αθ. 27, 1915, ΛΑ 142-3, αλλά και Κουκ., Αθ. 30, 1918, ΛΑ 37. Για άλλες ετομολ. βλ. Meyer, NS II 37 και Φιλ., Γλωσσολογ. Γ' 71, 74 (πβ. και Χατζιδ., MNE Α' 212). Ο πληθ. *λαγκά* και σε δημ. τραγ. (Αλεξ., Στ., Κρ. Ανθολ.* 238 και Δετοράκης, Τραγ. Κρήτ. 216). Η λ. σε έγγρ. του 1625 (Κρ. συμβόλ. 128), καθώς και το 18. αι. (Βουρδουμπάκος, Χρ. Κρ. 1, 1912, 480 και 494· εδώ πινθ. το ουσ. *λαγκά* το). Η λ. και σήμ. στην Κρήτη (Παγκ., Ιδιώμ. Κρ. Γ', λ. *λαγός*).

Ἐλαγκάδι, χαράδρα· με κλαίει τα λαγκά, τα δάση, τα χαράδια Πανώρ. Β' 291 κριτ. υπ.· κοντό τους κόμπος να κρατώ γή στα λαγκά να στερένω· Θουσ.* 1047.

λαγνεύω, Ντελλαπ., Ερωτήμ. 2636.

Η λ. στον Ιπποκράτη (L-S, λ. *λαγνεία*).

Επιδίδομαι σε ακαλασία: Νόμος δέ παρὰ Βακτριανοῖς...μη κραιφαγεῖν ἢ οἰνοποτεῖν ἢ λαγνεύειν Ψευδο-Σφρ. 362¹³.

λαγογόηρος ο.

Η λ. στη Σούδα και σε σχόλ. (L-S).

Είδος ποντικού, η μυγαλή: *Περὶ ὁρνέον ὅταν οὐδὲν εἴπηται τα πτερὰ αὐτοῦ...τους λαγομήνους λαγογόηρος παρὰβαλε τῶν ὁρνέων* Ορνέος. 584⁷.

λαγοκυνήγι το.

Το μεγν. *λαγοκυνήγιον*. Η λ. και σήμ. (Δημητράκ.).

Κυνήγι λαγού: *Να πα να ξεφαντώσωμεν εισέ λαγοκυνήγι* Ευγέν. 251.

λαγομαγείρευμα το.

Από τα ουσ. *λαγός* και *μαγείρευμα*.

Είδος φαγητού: ο ἄρτος οὗκ ευφραίνει με, μόνον το κρασοβόλιν και το λαγομαγείρευμα τό λέγονται κραστό Κρασοπ. 82.

λαγονάρης ο, Σαχλ., Αφήγ. 156, 157.

Από το ουσ. *λαγός* και την κατάλ. -άρης.

Αυτός που τρέφει και γυμνάζει κυνηγετικά σκυλιά· *λαγοκυνηγός* (Για άλλες σημασ. βλ. Αλεξ., Στ., Κρ. Χρ. 8, 1954, 261 και Κουκ., ΒΒΠ Ε' 394, σήμ. 8): *τι σε 'βγατίζουν οι λαγοί, τι σε φελούν οι σκύλοι οι λαγονάροι, τοῖς κρατείς, ἀποὶ 'ν' καλοὶ σου φίλοι; Σαχλ., Αφήγ. 156· ἐπήρην σκύλους και λαγονάρους και ἄλλους ἀρχοντάπουλους και ἐπήρῃσι και ἐκείλοισιν τον τόπον και ἐκυνηγόσανε Μορεζίν, Κλίνη Σαλομ. 443.*

λαγοράβδι το.

Από τα ουσ. *λαγός* και *ραβδί*.

Ἐβέργα ἄλλοτε χρήματα στο κυνήγι του λαγού Ὡς το πράγμα βλ. Κουκ., ΒΒΠ Ε' Παράρτ., σ. 413): *λαγοράβδιεν εις την ζώνην του κερέμεταν οπίσω* (εν. του Ιανουαρίου). Ημερολ. 50.

λαγός ο, *λαός* και *λαγώς*.

λαγούδι(ο)ν το, Διήγ. παιδ. (Τσιουπὶ) 255.

Από το ουσ. *λαγός* και την κατάλ. -ούδι(ο)ν. Τ. λαούδι και σήμ. στην Κύπρο (βλ.

Παπαδ., Θ., Δημ. κυпр. άσμ. 308). Η λ. και σήμ. στο ποντιακό ιδίωμα. (Παπαδ. Α., Λεξ., λ. λαγούδιον).

Λαγουδάκι: ως τότε θέλω κυνηγάν λαγούδια και περδίκια: Διγ. (Trapp) Esc. 656.

Λαγουτάρης ο, Ερωτόκρ. (Αλεξ. Στ.) Α' 643, 958, 1011.

Από το ουσ. λαγούτο και την κατάλ. -άρης. Τ. λαγουτάρης (Παγκ., ιδίωμα. Κρ. 5') και λαουτάρης (Οικονόμ., Αθ. 56, 1952, 255, λ. -ρης) και σήμ. ιδίωμα. Τ. λαουτάρης στην Κύπρο ως τοπων. (Πολυβάκης, Κυπρ. Σπ. 40, 1976, 160 Παράρτ.).

Αυτός που παίζει λαγούτο: απείνος ο τραγουδιστής κ' αυτός ο λαγουτάρης είναι μεγάλης δύναμης, είναι μεγάλης χάρις αυτ. Α' 607.

Λαγουτιστής ο· λαβουτιστής.

Από το ουσ. λαγούτο και την κατάλ. -ιστής.

Ο λαγουτιέρης, αυτός που παίζει λαγούτο: Λαβουτιστής ανήκενος σε σπίτι· είχαν τόχει Λιτωλ. ΜΕΘ. 96¹.

Λαγούτο το, Κατζ. Δ' 229, Φαλλίδ. 45, Πεντ. Γέν. XXXI, 26, Ερωτόκρ. (Αλεξ. Στ.) Α' 391, 405, 522, 527, 741, 746, 754, 774, 879, 933, 943, 950, 1017, 1626, Β' 1349, Γ' 608, Δ' 28· λα β ο ύ τ ο, Διγ. (Trapp) Esc. 711, 826, 1133, 1136, Συναξ. γυν. 608, Πεντ. Γέν. IV 21.

Από το βενετ. *lauto* (Boerio). Για άλλη ετομ. βλ. Ανδρ., Λεξ., λ. λαβούτο και λαγούτο. Ο τ. στο Meursius. Η λ. και σήμ., καθώς και στον τ. λαούτο.

1) Έγχορδο μουσικό όργανο: ως έθιμο αυτός που τραγουδεί και παίζει το λαγούτο Ερωτόκρ. (Αλεξ. Στ.) Α' 515· Βιολιά να παίζουν, τσίτες, λαγούτα να λαλούν Τζάνε, Κρ. πόλ. 570¹²· δι' άλογα και λαγουκά, ψαλτήρες και λαβούτα χάνομεν τα αιώνια Ιστ. Βλαχ. 601. 2) (Ως νκστ. όρος) μικρό σκάφος (Βλ. και Zingarelli, Vocabolario della lingua italiana², 1942, λ. *lauto*): σίδερον του λαγούτου· λίτρες εξήντα Καραβ. 503⁴.

Λαγόφθαλμος, επίθ.

Το μετρ. επίθ. λαγόφθαλμος.

Που τα μάτια του στο σχήμα μοιάζουν με του λαγού: Ο γεννηθείς νεώτερος εν κωρφή ζωδιόν του διόδμου...έσται λαγόφθαλμος, περίχαρος Ο γεννηθείς νεώτερος φ 146ν.

Λαγχάνω, Προδρ. III 74κ χφφ CSA κριτ. υπ., Διγ. (Trapp) Gr. 3037, Νεαλλαν., Ερωτήμ. 2117 κ.α· λα χ α ί ν ω, Τριωικά 524⁸, Σπαν. (Ζώρ.) V 43, Χρον. Μορ. Η 1863, Πουλάλ. (Τουβαρή) 347 κριτ. υπ., Φλώρ. 1375, Σαχλ. N 96, Αιβ. Esc. 2198, Ανακάλ. 17, Θησ. Β' [55⁴], Αρμούρ. 173, Γαδ. διγγ. 7, Σολάβ. 164, Τριβ., Ρε 115, Πανώρ. Β' 114, 123, Γ' 371, Ε' 219, Ερωφ. Β' 457, Ιντ. κρ. θεάτρ. Δ' 59, Πιστ. Βοσκ. I 3, 148, Διγ. 'Ανδρ. 320⁴, Ερωτόκρ. (Αλεξ. Στ.) Α' 1716, Β' 751, Γ' 294, Ε' 646, 755, Ευγέν. 174, Σουμμ., Πιστ. φιβ. Γ' [275], Φορτσιν. (Vinc.) Β' 89, 325, Ζήν. Α' 127, Τζάνε, Κρ. πόλ. 259¹⁸, Απόκοπ., Επιδ. I 517, κ.π.α· λα χ α ν ω, Προδρ. III 74κ χφφ SA, κριτ. υπ., Ασσιζ. 50⁴, 53⁴, 65⁴, 71²¹⁻⁹, 73¹⁸⁻⁹, 92⁴, 191¹⁸, 221¹⁸, 252¹⁸, Χρον. Μορ. Η 986, 6360 κ.α.

Το αρχ. λαγχάνω. Για το σχηματ. του τ. λαχάνω βλ. Χατζιδ., ΜΝΕ Α' 293-5). Ο τ. στο Βλάχ. και σήμ. Ο τ. λαχάνω και σήμ. στην Κύπρο (Σακ., Κυπρ. Β' 632).

Α' Μτζβ. 1α) Πάφτω στον κλήρο, στο μερίδιο κάπ.: ουδ' αδερφόν ουδ' αδερφή δεν

είχα να μπει εις μάχη για το γηγάτο του κυρού τίνος παιδιού να λάχει Ερωτόκρ. (Αλεξ. Στ.) Δ' 630· β) τυχαίνω, συμβαίνει σε κάπ.: σ' ό,τι μου λάχει να μπορείς να γίνεσαι βοηθός μου Ερωφ. Α' 504· τό μύλαχεν εμά μπορεί κ' εσύ να λάχει Ερωφ. Ιντ. δ' 104. 2) Πετυχαίνω, κερδίζω: Απαντηθέντες εγγός εις τα της Θεσσαλονίκης μέρη και δη συνάραντες πόλεμον και την εκόσασαν ο Μεχμέτ λαχών ειδικώοντο παρ' αυτού...ο Μουσταφάς συν τω Τζικετ Δούκ. 157^α. 3) Βρίσκω, συναντώ: ελάφους και μοσχάρια, βόδια και χοιράδια σκοτώνω τα και τρώγω τα, έπασ και αν τα λάχω Γαδ. διήγ. 193· όλον τον κόσμον έτερεχα, τον ήλιον [ε]κακοπάθουν (παρ. 1 στ.)· κόρην ιωραίσαν, εύμορφον εγγάμεν να λάχω Λιβ. Ρ 2574· Εκείνον οπού εγγάμεν κ' ουδ' ήρώσκα ποτέ μου αυριόδια κ' ανεπόλεστα σήμεραν ήλαχέ μου Ερωτόκρ. (Αλεξ. Στ.) Α' 1456. Β' Αμτβ. 1) Είμαι ή βρίσκομαι τυχαία: Εις τόπον ένας αετός επήγε να καθίσει κ' έλαχε κάπου κυνηγός και είχε τον κυνηγόν Λεωλ., Μεθ. 132· Πώς ήλαχες εδώ και από ποιον τόπον είσαι; Φορτουν. (Vinc.) Γ' 286. 2) (Τριτοπροσ.) συμβαίνει, γίνεται: τέτοια μεγάλη συμφορά, θλίψη πολλή και πένος ενήντηκε όταν έλαχεν ο μαχησεμένος φόνος του Μιχαήλ του Λίμπου Λίμπου. Αφ. 24· Κρήτην μ' ονομιζούσαι τουρκοπολεμισμένη (παρ. 1 στ.). Τάχα στην γην ν' ακούσθηκεσαν σαν τη δική μου μάχη, γή αλλού ποδής να γίνηκε ή τάχα θέλει λάχει; Τζάνε, Κρ. πόλ. 582^α· καθώς εμείς στη μάχη πάμε κ' ό,τ' είναι του Θεού δόξα σ' εμάς ας λάχει Ερωφ. Ιντ. γ' 120. 3) Καθορίζουμε ως μερίδιο κάπ.: να πάρεις...την προίκα σου...είκοσι νομίσματα...χρυσόφων...σπίτια θυμιαστά... Αυτά μόν έλαχον εις το μισκόν της πολυαγαπημένης μου θυγατρός και τα άλλα πάνε κρέβω τα διά τα άλλα μου παιδιά Διγ. Ανδρ. 360^α.

Απρόσ. 1) Τυχαίνει, συμβαίνει: Επλάωσέ μου η χαρά τόσα το λογισμό μου και τόστα τα γεγόμενα πως βλέπω στ' όνειρό μου μου φαίνεται, και ω, πως τρομά μη λάχει να ξεπτήσω Φορτουν. (Vinc.) Ε' 321· Περί εκείνον τον ανθρώπου οπού έχει κλήρας... και έπειτα λαχάει ότι πέφτει εις χείρας, ποιες κλήρας να πουληθούν Ασοί. 263^α. 2) Αρμόζει (Για τη σημασ. βλ. Lambert [Λιβ. σ. 473]): Έπρεπε την καρδίαν μου και ελάχαινε τον τον μου να μη σε γεράω αντιγαρήνη προς την γραφήν ετούτην Λιβ. Ν 1740· εστέφασιν κ' εντόσαν τον ως βασιλέαν... κ' ευφήμισαν κ' εδύσανσαν ως πράξει κ' ως λαχάει Χρον. Μορ. Η 886. Φρ. α(αν) λάχει να ή α λάχει και (με υποτ.): βλ. αν Έκερρ.

λαγωνικός, επίθ., Μαχ. 246¹, Θησ. (Schmitt) 337 VII 99, Γαδ. διήγ. 86, Κορων., Μπούας 103, Χρον. σουλτ. 40^{3α}, Ιστ. Βλαχ. 601, Ερωτόκρ. (Αλεξ. Στ.) Α' 839, Διγ. Ο 2085, Τζάνε, Κρ. πόλ. 570^α· πληθ. ουδ. λ α β ώ ν ι κ α, Ευγέν. 259.

Από το αρχ. επίθ. λακωνικός (κίων) με επίδρ. του λαγός (βλ. Ανδρ., Λεξ., λ. λαγωνικός). Η λ. και σήμ.

(Προκ. για σκύλο) εκπαιδευμένος να ανιχνεύει λαγούς: αναπρόδ, σηκώνομαι μετά σπουδής μεγάλης, παρά σκελόν λαγωνικών κώλλια ρηγλατήσας Προδρ. Ι 238· έχει και σκύλους... (παρ. 1 στ.) λαγωνικούς χοιτροσκύλους από την Λαυραπαρδιάν Συναξ. γαδ. 33.

Το ουδ. και θηλ. ως ουσ. 1) Κυνηγετικός σκύλος: Γεράκια και ξεπτήρια, πετρίτες και φαλόκια, ζαγάρια και λαγωνικά Θησ. Ζ' [105^α]· άρχοντες, ποί 'ν' οι μπάρβι σας; ποί 'ν' τα λαγωνικά σας; ποί 'ν' τα γεράκια τ' όμορφα; Διακρούς. 112³¹· οπού 'χω διά λαβώνικα που κρέων να μην φύγει, λαγός από το στόμα τους ότα τον θέλουν βγάλει Ευγέν. 252· λαγωνικός εστίναςαν, γεράκια εκρατούσαν, ζαγάρια απολάω τους πολλά εκουλοσθούσαν Διγ. Ο 1305. 2) Κυνήγι, θήρα (Για τη σημασ. βλ. Ξανθουβιδή [Ερωτόκρ. σ. 594]): άφηκε το λαγωνικό, γιατί τόσο παιδεύγει, το' αυγής την περιδείβωση πλώ δεν τηνε γερεύγει Ερωτόκρ. (Αλεξ. Στ.) Α' 135.

λαγωνιτικός, επίθ.

Από το επίθ. λαγωνικός με επίθρ. επίθ. σε -ίτικος.

(Προκ. για σκύλο) εκπαιδευμένος να εντοπίζει χνάρια λαγού: *είχουν τους ήβελαν μωρούς και ασάντετους ανθρώπους* (παρ. 1 στ.) και σκύλους *λαγωνιτικούς* Ντελλαπ., Ερωτ. 1164.

λαγωδρόμος, επίθ.

Από τα ουσ. *λαγός* και *δρόμος*.

Που τρέχει σαν λαγός: *όσιν τον δεινδοσπαράτην, όσιν τον λαγωδρόμον* Σταφ., Ιατροσ. 26²².

λαγώς - λαγός ο, Σταφ. Ιατροσ. 8²⁰⁸, Γλυκά, Αναγ. 290, Διγ. Z 1596, Βέλθ. 791, Ιατροσ. κώδ. απ', Διγ. παιδ. (Τσιουνί) 44, 217, 314, 316, 322, 361, 410, 416, 1046, Σαχλ., Αρ. 142, Φουσιλ. 373¹⁹, Θησ. Δ' [65] Γ, Ch. pop. 588, Αρμούρ. 36, Κορων., Μπούας 57, Πεντ. Δευτ. XI 6, Δευτ. XIV 7, Αχέλ. 315, Αιτωλ., Μ50. 21, Αιτωλ., Βοηβ. 186, Παΐσ., Ιστ. Σινά 1911, Πανώρ. Β' 112, Γ' 164, 414, Δ' 29, Ερωσ. Δ' 336, Διγ. Ανδρ. 348¹⁰, Ερωτ. 1049. (Αλεξ. Στ.) Β' 645, Φορτουν. (Vinc.) Γ' 456' *λαός*, Αχέλ. 813, Κυπρ. ερωτ. 115¹⁸, Ευγέν. 259.

Το αρχ. ουσ. *λαγός* (επικό *λαγός*, ιων. *λαγός*· βλ. L-S, λ. *λαγός*). Τ. *λαγός* στην Κάλυμνο (Βλ. Κοσκ., Αθ. 57, 1953, 202). Η λ. *λαγός* και σήμ.

Λαγός: Δεξιότης ήμωση καλός και γάπου το κυνήγι και με το γλάκι μου *λαγός* *δεν όφνη να φύγει* Πανώρ. Δ' 4· καθώς τα χιόνια τα φυτρά... (παρ. 3 στ.) και το *λαγός* οι σκύλοι, *έτσι τ' ανθρώπος εχθρός πάντα 'ναι ο πόθος* Πιστ. βροσκ. I 5, 5' *εις ένα βοσκονότιον ήσαν παραύτα λαγών κ' ελίσαν το φαλκίσιν* Βέλθ. 770. Φρ. *πάντα λαγός με το αμάξι* = είμαι πολύ επιδέξιος, ικανός: ο Τούρκος ο *εχθρός είναι ποτηρημένος*, με το αμάξι τον *λαγόν* παίρνει ο καταραμένος Ιστ. Βλαχ. 1268.

λαδανίσιν το.

Από το ουσ. *λάδανο* και την κατάλ. -ίσιον.

Υποκορ. του *λάδανον* (Βλ. ά.): *πίνε γροντίσαν, λήγουν τον, [μερί]ζον λαδανίσιν* και διαβή ο γερατισμός και πάλιν επανέλθης Γλυκά, Στ. 264.

λάδανο το, Πεντ. Γέν. XXXVII 25.

Το αρχ. ουσ. *λάδανον* (L-S, λ. *λάρδανον*). Η λ. και σήμ. στην Κρήτη (Βλ. Πατάκη, Κρητολ. 4, 1977, 127)· πβ. και τ. από μεταπλ. *λάδανος* ο στην Κύπρο (Σαχ., Κυπρ. Β', 627 και *αλάδανος* στην Κρήτη (Παγκ., Ιδιωμ. Κρ. Β', λ. *αλάδανος*).

Αρωματική και φαρμακευτική κολλώδης ουσία του φυτού κίστος (Βλ. Γενναδ., Λεξ., σ. 480): *ολίγη μαστίχη και ολίγο μελίκερι και λάδανο*, πιστάκι και αμύγδαλα αυτ. σ. XI.III 11.

λαδερός, επίθ.

Από το ουσ. *λάδι* και την κατάλ. -ερός. Η λ. στο Βλάχ. και σήμ.

Που έχει πολύ λάδι· (προκ. για ελιά) που παράγει πολύ λάδι (Για τη σημασ. πβ. και Πανάρτο, Κυπρ. Σπ. 14, 1950, 137): *ελαιά λαδερή* Πεντ. Δευτ. VIII 8.

λάδι το, Διγ. παιδ. (Τσιουνί) 669, Χούμνου, Κοσμογ. 298, Συναξ. γυν. 911, Δερ., Σωσ. 294, Φορτουν. (Vinc.) Γ' 343, Τζάνε, Κρ. πόλ. 175²³, 248²⁴, 251¹⁹, 570' κ.α.· *ελά*

δε, Σταφ., Ιατροσ. 12²⁴⁴, Διήγ. παιδ. (Τσιουνι) 139 κριτ. υπ.: ε λ α δ ε ν, Προδρ. II G 53, H 42f, 53, 59, Κρασοπ. 76, Ασσιζ. 413¹⁰, Ιατροσ. 20²⁶, 21¹⁰²⁻¹⁰⁴, Διήγ. παιδ. (Τσιουνι) 138, 139, Ιατροσόφ. (Οικονομου) 76*, 84¹¹, 88¹⁴, 100¹⁴: λ α δ ε ν, Ασσιζ. 76¹, 161²³, 242², 493³, Διήγ. παιδ. (Τσιουνι) 669 κριτ. υπ., Μαχ. 102⁷, 264¹¹⁻¹⁶, Χούμου, Κοσμογ. 330, 783, 806, 887, Γεωργηλ., Θαν. 489, Βακτ. αρχιερ. 170.

Το μτρν. ουσ. *ελάνον*. Ο τ. *ελάν* σήμ. στο ποντιακό ιδίωμ. (Παπαδ. Α., Λεξ.) και *λάδν* στην Κύπρο (Σακ., Κυπρ. Β' 627). Η λ. στο Βλάχ. και σήμ.

Λάδι: *ψήσατε μικρούτσικον κεφάλιν κρομμυδίσιν και βάλετε λιγούτσικον ελάδν να μυρίσει Προδρ. III 412d χφ. g, κριτ. υπ.: η καντήλα... δεν έχει πλέον λάδι* Αλφ. 11⁴⁴. άμιο λάδι Τζάνε, Κρ. πάλ. 564*: *λάδι τον μυρωμέντον* Ύμν. Παναγ. 9* (μεταφ.) (Για το πράγμα βλ. Ξανθ., ΕΕΒΣ, 3, 1926, 340 και Μέγα [Χούμου, Κοσμογ. σ. 174]): *Λάδν το πορφυρότατον, τό λεν ελεημοσύνην Χούμου, Κοσμογ. 109.*

λαδοπουλειό το.

Από το ουσ. *λάδι* και το -πουλειό (-πουλείον. Η λ. στο Βλάχ. (λ. λαδοπουλιά).

Μαγαζί λαδέμπορου, λαδάδικο: *Το σπίτι στη σε ποια μεριά της χώρας βρίσκεται; Μπερνεμπούτος: Στα λαδοπουλειά Φορτουν. (Vinc.) Γ' 556.*

λάζα η.

Από το ουσ. *λάζος* (βλ. Ανθρ., Λεξ.) με μεταπλ.

Είδος μαχαριού (σουγιάς): *την λάζαν αυτός άρπαξεν, σφίγγοντάς τη γογγύζει Παλαμίδ. Βοηθ. 1325.*

λαζάνια τα.

Το ιταλ. *lasagna* (βλ. Ανθρ., Λεξ., πβ. και Devoto, Diz. Etim.). Η λ. στο Σομαν. και σήμ.

Είδος ζυμαρικού, κυλοπίτες? το ριζικό κ' η μοίρα σας χίλια καλά να ραίνουν· *λαζάνια* ας βγάλου θάλασσες, *Πετρούτσου να χορταίνουν Στάθ. (Martini) Γ' 524.*

λαζάρωμα το.

Από το *λαζαρόνω* και την κατάλ. -μα. Η λ. στο Βλάχ. (λ. λαζαρώματα).

Σάβανο: *αν θάπτεεις αυτόν εις τον τάφον της εκκλησίας με το λαζάρωμα και μόνον..., αλλά κούει ενότις το νεκρόν σώμα...στολίζεις, μυρίζεις και παραπέμπεις τω τάφω Ναθαναήλ Μπέρτου, Στιχησπλ. IV 796.*

λαζαρώνω, Πηγά, Χρυσοπ. 153 (15), Διγ. Ανθρ. 410²².

Από το ουσ. *λάζρος και την κατάλ. -ώνω (βλ. Τρεαντ., 'Απ. Α' 397). Η λ. στους Συνεχιστές του Θεοφάνη 468¹⁰, σε έγγρ. του 13. αι. (Λετ. Χέρ. 9B²²⁻²³) και σήμ. ιδίωμ. (βλ. Fern., Et. linguist. Γ' 447, Παγκ., Ιδίωμ. Κρ. Γ', κ.κ. ' τ. *λαζαρόνω* στην Κύπρο, βλ. Πυλαβάκη, Πρακτ. Α' Κυπρ. Σ Γ' 284).

Σαβανώνω: *τότε λαζαρώσαντες αυτούς ευπρεπεστάτως και άρχισαν να κλαίονσιν μετά βοής μεγάλης Διγ. Z 4421.*

λαζιά η.

Από το ουσ. *λάζος* (βλ. Ανθρ., Λεξ.) και την κατάλ. -ιά.

Μαχαριά (κτύπημα με ένα είδος μαχαριού)? *ένος παρούθα μιν λαζιάν στο στήθος του κτυπάγει, πέρα-πέραν επέρασεν το ξίφος και υπάγει Παλαμίδ., Βοηθ. 1323.*

λάζικος, επιθ.

Από το *ουα. Λαζός* και την κατάν. -ικός (πβ. Steph., Θυσ. λ. Λαζοί).

Που προέρχεται από τη Λαζική: μετά δε το γενέσθαι τον εμπρησμό και την επιδρομήν ήλθεν η Αναχουτελού και παρέλαβε την βασιλείαν, έχουσα και φροσύνη Λαζικά Πανάρ. 66¹³.

Λαζοί οι.

Το μετγν. Λαζοί. Η λ. και σήμ.

Οι κάτοικοι της Λαζικής χώρας: τα δε κάτεργα ήσπαζαν οι Λαζοί και πολλούς δούδ βελών απέκτεταν Πανάρ. 66¹⁴.

λαζούρι(ο)ν το, Φλώρ. 1348, Προσκυν. Ιερουσ. 412¹⁴.

Για την αραβοπερσ. προέλ. της λ. βλ. Κοραή, 'Ατ. Δ' 275 και Καραποτόσγλου, Κυπρ. Σπ. 46, 1982, 191 σπμ. 158. Η λ. ως επιθ. τον 9.-10. αι. (Lampre, Lex., λ. λαζούριος). Α. λαζούρ και σήμ. ιδίωμ. (Andr., Lex., λ. λαζούριον). — Βλ. και αζουρίτιον.

¹ Lapis lazuli, ημιπολύτιμος λίθος με γαλάζιο χρώμα: των προφητών γαρ ο χορός, άμα και αποστόλων, εκεί ιστάσθαι σωφώς πάγχρους εις τον θάλλον μετά ψαρίων και μεικτού χρυσού και λαζουρίου Παῖς., Ιστ. Σινά 525.

λαζοφαρδάτος, επιθ., Λέοντ., Αν. Ι 21.

Πθ. σχετίζεται με το λαζοφαρδέω (Πβ. Hesseling-Pernot (Προδρ. σ. 192)). Μάλλον άσχετο με το *ουα. Λάζος* και το επιθ. φαρδός (Βλ. Trapp (Χρυσμ. σ. 118)). Η λ. στο Du Cange.

«Κρυγαλέος» επιδεικτικός: 'Ηλθεν Διδούς ανδρειομένος μετά Σέρβων κομπανίων και πετρίων λαζοφαρδάτων' ρ' αλαμάνικον ακουστάν Χρυσμ. Ι 23.

λαζοφαρδεύω.

Από το 'λάζω (ζ υλάω' βλ. Andr., Lex., λ. υλάω) και *φαρδεύω (ζ *ευφραδεύω) για την ετοιμ. βλ. Χατζιδ., Γλωσσ. έρ. Α' 159-161.

Κραυγάζω επιδεικτικά (Για τη σημασι. βλ. Χατζιδ., Glotta I, 1909, 126· πβ. και Κοσκ., ΒΒΠ Σ' 461): κατάλειπον την δόναμιν, την περιουσίην ανδρείαν και φρόνει, καλοκαίρειν έν', τίμα τους κρείττοτάς σου και μη παλληκαρείεσαι, μηδέ λαζοφαρδέεις (έκδ. κατά το χρ. λαζοφαρδέεις· τη διάρθ. πρώτ. ο Legr· βλ. Hesseling-Pernot (Προδρ. σ. 192)) Προδρ. Ι 197.

λαήν- και **λαην-**, βλ. λαγήν- και λαγην-.

λαθαίνω Λόγ. παργγ. L 188, Χρον. Μορ. P 5494, Λιβ. Esc. 3937, Φαλιέρ., Ιστ.¹ 563 κριτ. υπ., Γαθ. διήγ. (Wagn.) 95, Χρον. σουλτ. 111¹², Μορζζίν., Κλίνη Σολωμ. 446, Σουμμ., Παστ. φιδ. Δ' [1415], Ε' [519], Διγ. Ο 404.

Από τον αόρ. του λαθαίνω. Το μέσ. λαθαίνομαι στο Βλάχ. Η λ. στο Soman.

Ι Ενεργ. Α' Μτβ. 1) Διακρύβω την προσοχή κάπ., ξεφεύγω: τοῦτα γράφω σοε, τα ποια δε σε λαθαίνουν Αλεξ. 1057. 2) Παρεκπλανώ, εξαπατώ: Κατοραμένος οποι λαθαίνει τυφλών εις τη στήρτα Πεντ. Δουτ. XXVII 18. Β' (Αμτβ.) σφάλω, πλανώμαι: Άλλο τους ερώτησεν (ενν. ο Αλιξάνδρος): «Τι πράγμα δε γελί[ι]μένας;» Εκείνοι (ενν. οι Λοραμύ-τες) απεκρίθησαν: «Θεός δε λαθαίνει» Διήγ. Αλ. G 289¹²⁻¹³. ΙΙ Μέσ. 1) Κάνω λάθος, πες) απεικρίθησαν: «Θεός δε λαθαίνει» Διήγ. Αλ. G 289¹²⁻¹³. ΙΙ Μέσ. 1) Κάνω λάθος, λαθεύω: 'Ηλλαξες απ' ό,τι ήσπονε... κ' ήρηκες το λογαριασμό κ' ήσφαλεις κ' ελαθίστης

Ερωτόκρ. (Αλεξ. Στ.) Α' 1158. 2) Γελαίμαι, πλανήμαι: καράβι το εδάρεψαν, όλοι ελασπαστήκαν Αιτωλ. Μύθ. 109⁴. 3) Αμαρτάνω ακούσαι: όλη η συναγωγή τον Ισραήλ να λαθαστούν και να παρακαμυνθεί πρόφα από τα μάτια της συναγωγής και να κόρουν μια από όλες τις παραγγελίες του Κύριου ος να μη γενούν και να αμαρτήσουν Πεντ. Λευιτ. IV 13. 4) Χάνω το δρόμο μου, περιπλανιέμαι: Να συναπαρτήσεις το βόδι του οχτρού σου γή το γαδοίρει του λαθαίνεται, στρεμμό να το στρέψεις αυτούσου Πεντ. Έξ. XXIII 4

λαθάνω, βλ. λανθάνω.

λαθασιά η, Πεντ. Λευιτ. IV 22, 27, V 15, XXII 14.

Από τον παθ.τ. αόρ. του λαθαίνω και την κατάλ. ιά (-σιά).

Έκφορ. με λαθασιά=από άγνοια, ακούσια: απερίσκεπτα: Ψυχή ότι να φταίξει με λαθασιά από όλες τις παραγγελίες του Κύριου ος να μη γενούν αυτ. Λευιτ. IV 2· να φύγει εκεί ο φορεάς απού δέσει ψυχή με λαθασιά αυτ. Αρ. XXXV 11.

λάθασμα το, Πεντ. Γέν. XLIII 12.

Από τον παθ.τ. αόρ. του λαθαίνω και την κατάλ. -μα (-σμα).

Σφάλμα από άγνοια, ακούσιο: να συμπληρώσει απάνου του ο γερεός επί το λάθασμά του ός αλασθέτην αυτ. Λευιτ. V 18.

λαθασμένως, μτχ., βλ. λανθάνω.

λαθασμένως, επίρρ., βλ. λανθασμένως.

λαθασμός ο, Θησ. Ζ' (143⁴), Πεντ. Αρ. XV 25.

Από τον παθ.τ. αόρ. του λαθαίνω και την κατάλ. -μός (-σμός). Η λ. στον Ησχύ. (L-S).

α) Λάθος: τον σκοπόν οπδχω, χωρίς κατένα λαθασμόν, θαρρώ να 'χα τελειώσει Θησ. Ε' (10⁴). β) πλάνη, ακούσιο σφάλμα: η ψυχή μια να φταίξει με λαθασμό Πεντ. Αρ. XV 27.

λαθαστής ο.

Από τον παθ.τ. αόρ. του λαθαίνω και την κατάλ. -τής (-τής). Η λ. στο Σομάν.

Που εξαπατά, απατεώνας: αν τέχει να με ψηλαφήσει ο πατέρας μου και να είμαι εις τα μάτια του σαν λαθαστής και να φέρω απάνου μου κατάρα και όχι ευλογία Πεντ. Γέν. XXVIII 12.

λαθεύω, λαθεύω, Πεντ. Γέν. XXXVII 15.

Από το μτγν. ουσ. λάθος και την κατάλ. -εύω. Ο τ. και σήμ. στην Κρήτη (Παγκ., Ιδίωμ. Κρ., λ. λαθεύωμαι). Τ. λαθεύω και σήμ.

(Μέσ.) 1) Κάνω λάθος, σφάλω: να συμπληρώσει απάνου του ο γερεός επί το λάθασμά του ός αλασθέτην αυτ. Λευιτ. V 18. 2) Περιπλανιέμαι: εδύβην (ενν. η 'Αγαρ) κ' ελαθεύτην εις την έρημον αυτ. Γέν. XXI 14.

λάθος το, Χρον. Μορ. Ρ 3882, Φαλιέρ. Ιστ. 575, Ερωφ. Β' 217.

Το μτγν. ουσ. λάθος (βλ. και Ανδρ., Λεξ.). Η λ. και σήμ.

Σφάλμα: Ο εήγας με το χέρι του ήγγασεν ένα κ' ένα, να μη γίνει αζιγανιά και λάθος σε κιατένα Ερωτόκρ. (Αλεξ. Στ.) Β' 1278. Φρ. έρχομαι εις λάθος=ξεγελιέμαι, απατώ-

μαι: Ω...της καρδιάς μου τ' άθος, μηδέ φοβάσαι κι' από μέ να 'ρθεις ποτέ σου εις λάθος Φαλίερ. Ιστ. 510.

Η λ. ως επίρρ.=μάταια: ο Θεός καρδιογνώστης είναι και άνω στα ύψη του ορανού λάθος αυτός δεν είναι; Πικατ. 381.

Λαθούριος ο· Λ α θ ο ύ ρ η ς, Πωρικ. Ζ 25.

Προσωποπ. του ουσ. λαθούριον: έχω Ελαίαν την καθηγουμένην...Κούκκων τον νεφερο-στάτην και Λαθούριον τους αφάδατους μάγηντας Πωρικ. Ρ 106²².

λαθροκόρυζα η, Ιερακος. 410¹⁹.

Από το αρχ. επίθ. λαθραίος και το ουσ. κόρυζα.

(?) ¹Κόρυζα που βρίσκεται βαθιά και δε γίνεται εύκολα η διάγνωσή της: εϊδή δέ εστί κορίτζης τίσσαρα...συν άλλας δυοί, λαθροκόρυζα και στηθοκόρυζα αυτ. 410². ²έγραφε λαθρο-κορίτζη εμπεισών ενδείκνυται από τον φλεγμαίνειν τα περι τους μυκτήρας και εγγχειν αυτ. 430²¹.

λαθροφαγία η.

Από το αρχ. λαθροφαγώ. Η λ. του 4. αι. (Lampe, Lex.). Η λ. και σε κείμε. του τέλους 17. αι. (βλ. Κωστούλα, Αγάπ. Λάνθ. σ. 354).

¹Κατάλυση ηγεσίας στα κρυφά: περί λαθροφαγίας Βακτ. αρχιερ. 165.

λαθούριον το.

Από το αρχ. ουσ. λάθυρος και την κατάλ. -ιον. Τ. λαθίρι στο Soman. (λ. λαθίρι) και τ. λαθίρεν και σήμ. στο ποντιακό ιδίωμα. (Παπαδ. Α., Λεξ.).

Είδος οσπρίου, ~~φάβα~~: οι φανές, κοινά και λαθίρεα Κώδ. Χρονογρ. 63.

Λάθυρος ο, Πωρικ. V 30.

Προσωποπ. του ουσ. λάθυρος: Φάσσον τον κοιλιοπρήστην και Λάθυρον τον ακέφα-λον Πωρικ. Α 18.

λάβωμα το.

Από το λαθώνω και την κατάλ. -μα. Η λ. και σήμ. στο ποντιακό ιδίωμα. (Παπαδ. Α., Λεξ., λ. λάθωμαν).

Λάθος, ασφαμένη γνώμη: Όποιος σ' αγάπη παρεδευτεί... ..άλλο δεν τον λείπειται εδ' από την καδένα (παράλ. 1 στ.) κ' εις τούτο, αν έχεις λάθωμα και ξόμπλε α θες να πεί-ρεις, δες τον κυρ Νικολέτο μας το πώς το κορ του έχασε Κατζ. Γ' 168.

λαθώνω, Πιστ. βοσκ. IV 8, 237.

Από το ουσ. λάθος και την κατάλ. -ώνω. Η λ. και σήμ. στο ποντιακό ιδίωμα. (Παπαδ. Α., Λεξ.).

Α' (Ενεργ.) κάνω κάποιον να σφάλει, παραπλανώ: ιδές απροσεξία οπού εγίνη από τα τετράποδα τα ζώα, τους αγροίκιστους ανθρώπους, το πώς τους ελάθωσαν η Ρωξάνδρα! Διήγ. Αλ. V 86. **Β'** (Μέσ.) σφάλω, πλανώμαι: να βλέπω αληθινά ή μίνω λαθωμένος; Σουμμ., Παστ. φιβ. Ε' [429]· ήλιτζα έχειν σε φίλον, όμως ελαθώθην ως άνθρωπος Σπα-νός (Eideneier) D 1294.

λαϊκός, επίθ., Ασούζ. 382², 406²⁴⁻²⁶, Μαχ. 30³, Έκθ. Χρον. 57¹¹, 67²⁷, 70¹⁷, Συνθήκ.

λαίλαπας

Καλλ. 313, 315, Κώδ. χρονολ. 62^α, Ιστ. πατρ. 193^α, Αλφ. (Μπουμπ.) II 24, Π.Ν. Δαδ. φ. 245κ 7, Ιστ. Βλαχ. 1685, 1802, 1879, 2196, Μεταξά, Επιστ. 47, Συναδ., Χρον. 53, Διήγ. πινωφ. 56, 58, Βακτ. αρχιερ. 132, 170, Τζάνε, Κρ. πάλ. 176^α. *λα γ ι κ ό ς*. Μιχ. 514^α.

Το μτγν. επίθ. *λαϊκός*. Για τον τ. *λαγικός* βλ. Μενάρδ., Αθ. 12, 1900, 379. Η λ. και σήμ.

Ο μη ιερωμένος ή μοναχός, ακοσμικός: όσα μασκαρέματα ζεύρουν κι' αναθιβάνουν, απάνω εις τους ιερείς οι *λαϊκοί* τα βάνουν Ιστ. Βλαχ. 1698· οι Φρόγκοι αρνάει κ' οι Ρωμιοί κ' οι *λαϊκοί* κ' οι φρόροι Φορτούν. (Vinc.) Β' 6· *λαϊκοί* να πώσιτε να γίνον *καλογέροι* Τζάνε, Κρ. πάλ. 235^α.

λαίλαπας ο, Ιων. 214^α.

Το αρχ. ουσ. *λαίλαψ* η. Η λ. και σήμ.

Ίσχυρότατος άνεμος, ορμητική θύελλα: Ο Κύριος έβλεξεν άνεμο *μεγάλην* προς τη θάλασσα και ήτον *λαίλαπας μέγας* εν τη θάλασσα αυτ. 213^α.

λαίλαπιζω, Ιων. 214^α.

Το μτγν. *λαίλαπιζω* (L-S).

Προσβάλλω ισχυρά σκάνοντα κώματα: *έλαμναν* οι άντρες το στρέγει προς την ξερά και σε *εδυνάστησαν*, ότι η θύελλα *πορευόμενη* και *λαίλαπιζον* επί αυτους αυτ. 214^α.

λαιομαργία η, Λιτωλ., Μθθ. 133^α, Σουμμ., Ρεμπτλ. 167· *λα ι α μ α ρ γ ι α*, Γεωργ. 534.

Το αρχ. ουσ. *λαιομαργία* (L-S, λ. *λαιομαργία*). Η λ. και σήμ.

Το να τρώει κάπ. πολύ και με βιασύνη: Λιτωλ., Μθθ. 89^α, Συναδ. Χρον. 48· (μεταφ.) απληστία, φιλαργυρία: Να έχουσι το κρέμα του (εν. του Κωνσταντίνου)· οι άρχοντες εκείνοι (παραλ. 1 στ.), από την *λαιομαργίαν* τους ήθελαν ν' *αφετίγουν* Ιστ. Βλαχ. 589· ο μέθος *λέγει* μας εδώ διά *φιλαργυρίαν*· *αέντοις* ξίνες έχουσι μόνο για *λαιομαργίαν* Λιτωλ., Μθθ. 121^α. Φρ. *κίμνω λαιομαργίαν*—δείχνομαι απληστος: μη κάρεις (εν. σε ο αφέντης) *λαιομαργίαν* και δώσεις με *αργύρεα* τινός (εν. επισκόπου) την *επαρχίαν* Ιστ. Βλαχ. 1875.

λαιομαργος, επίθ., Κομν., Διδασκ. Δ 376, Σπην. Ρ 190, Προδρ. III 419α, Συναδ., Χρον. 71· *λ ι α μ α ρ γ ο ς*.

Η λ. στον Αριστ. Ο τ. στο ποντιακό ιδίωμ. (Andr., Lex.). Τ. *λαιομαργος* σε ιδίωμ. (Βλ. Χατζιδ., Αθ. 24, 1912, 30). Η λ. και σήμ.

α) Που τρώει πολύ και βιαστικά, ληρούδης: τον άρρωστον, τον *λαιομαργον* τες να τον *θεραπεύσι*; Σπην. Α 401· *θες* να *δείξ...* οι *λαιομαργοί* και *μέθιστοι* (εν. στρατιώτες) *πώς χαλόν* ανθεντία Κορων., Μπούκας 44· τότε τα παιδιά της *δίδει* τους (εν. η άρκος) *διά* να φάν (παραλ. 1 στ.) *αν* είναι το *έν* *λαιομαργον* και *αεπάσει* από τ' άλλον Φωσιολ. 371^α. β) απληστος, φιλάργυρος: ήτον κενόδοξος, υπερήφανος, ακατάδεκτος, *πικρόλογος*, *λαιομαργος*, *άρπαγος* Συναδ., Χρον. 66· (προκ. για την επιθυμία) *ακέρεστος*, *ακικανοπέχτος*: *πία* 'πό τον 'Αδην *άσπλαχη* η *κόρη* μου σ' *εμένα* (παραλ. 1 στ.) *ότι* *ένας* *μάτος* *θάνατος* *δεν* *δύνεται* να *φτάσει* την *λαιομαργή* της *πεθυμιά* *καλά* να την *χορτάσει* Σουμμ., Παστ. φιδ. Γ' [886].

λαιμαργώ, Ιστ. Βλαχ. 429.

Το μετρ. λαιμαργώ. Η λ. και σήμ.

Είμαι λαιμαργός, δειχόμενος άπληστος: ο άρρωστος αν λαιμαργεί, τις να τον θεραπεύσει: Σπαν. (Μαυρ.) Ρ 140· εις τον πτωχού το τίποτεσ ποτέ μη λαιμαργήσεις Ιστ. Βλαχ. 2306· μέγας σε μέλι κώλλησαν κόπων απού ετίχαν (παρλλ. 2 στ.) είπαν...δύα να λαιμαργήσωμεν, λίγο φαγί να φάμε, στον δύνατον ελόχαμεν Λιτωλ., Μθθ. 89^α.

Λαιμός ο, Λόγ. παρηγ. L 527, Ορνεσσ. αγρ. 537^α, Σαχλ. Α' (Wagn.) PM 43, Περί Ξεν. Α 172, 242, Ιμπ. 238, Φαλιέρ., Ιστ.² 447, Βουστρ. 529, Γ'αδ. δελγ. 236, 274, Γ'ον. Πρόδ. Διός 115, Συναξ. γυν. 106, Κορων. Μπούας 64, Λιτωλ., Μθθ. 143^α, Κώδ. χρονωγρ. 53^α, Χρον. σουλτ. 41^α, Ερωφ. Ε' 111, Ιστ. Βλαχ. 559, Ερωτόκρ. (Αλεξ. Στ.) Γ' 66, 82, Ευγέν. 1046, Στάθ. (Martini) Β' 192, Γ' 369, Ιντ. Κρ. θεάτρ. Α' 103, Ζήν. Α' μετά στ. 38, Β' 294, Ε' 269, 329, Δικαρούς. 91^α, Τζάνε, Κρ. πόλ. 185^α, 350^α, 391^α.

Το αρχ. ουσ. λαιμός. Η λ. και σήμ.

α) ^αΛαιμός, τρέχλης: Πανώρ. Ε' 53, Ερωτόκρ. (Αλεξ. Στ.) Β' 298, Χρον. Μορ. Η 3351, Ερωφ. Α' 339· (μεταφ.): Κορασίδες, ηγαπημένες και χρυσές τον λαιμού μ' αλυσίδες Δαγ. Ο 108· αν πα το μάθει η καρά, τι έχωμε κατωμένα, όλες οι πράκες πέφτουνσι εις τον λαιμό μου εμένα Κατζ. Α' 350· (εδώ μεταφ.) θηλειά· βραχύνες: το θέ πόλερ και ταύτα Καλλιόπουλα, ήτις εστί λαιμός των Μοναχολύμανων καταφορών άπαν γένος των χριστιανών Δουκ. 199^α. β) το εσωτερικό του λαιμού, ο φάρυγγας ή ο λάρυγγας: το τριάν το κρητινόν να εκδείξει τον λαιμόν σου Προδρ. ΙΙΙ 98· ως γονε το ερόον δροσερόν κοκκισποσφερίζει και γέρνει την γλκύάτα, τον δρόσον του λαιμού μου Κρασοτ. 54· μεταμένο έπεσε χάρμα το πρόσωπόν του κ' οι δαίμονες επρέξασε όλοι εις τον λαιμόν του, τον βγάλανε την άνομη ψυχή Τζάνε, Κρ. πόλ. 487^α. Καρμανίτη, ό,τι μιλείς είναι όλα παραμύθια κι' όσες φορές για το σπαθί πεις κ' ήτονε δικό σου..., νόματα στο λαιμό σου Ερωτόκρ. (Αλεξ. Στ.) Β' 854. Φρ. 1) θέτω τον πόδα ή καταπατό κάπ. εις τον λαιμόν=καταβάλλω, κώ: την αυθεντιά σου την καλήν ο Θεός να την στερείσκει και τους εχθρούς σου εις τον λαιμόν τον πόδα σου να θέτεις Ψευδο-Γεωργηλ., 'Αλ. Κων/π. 874· τους εχθρούς σου εις τον λαιμόν θέλεις καταπατήσεις Σαχλ. Ν 39. 2) Φράζω το λαιμό κάπ.=κάνω κάπ. να κρατήσει σιωπή γύρω από κ.: ο φυλακίζοντας, ώσαν τον εμπουκόσουν και δώσωσιν τα περίπυρα, φράσωσιν τον λαιμόν του,... οιαβαίνει η μυριά του Σαχλ., Αφήγ. 506.

Λάικα η' (γεν. εν. λ ά ι κ ε ς) Ασοίζ. 237^α.

Το μεση. λατ. Iacca (Niermeyer, Med. Lat. Lex.). Για τη γεν. εν. λάικες βλ. Χατζ., Ξεν. στοιχ. 83. Η λ. και σήμ.

Λάικα (είδος λιπαρός ρητίνης): Από την λάικαν καλεεί το δίκαιον να λάβουν δικαίωμον εις τα ε' πέπερα αυτ. 487^α.

Λαικάνη η, βλ. Λεκάνη.

Λακεδαιμονίτης ο, Κορων. Μπούας 9.

(Πιθ.) από το τοπων. Λακεδαιμονία και την κατάλ. -ίτης (βλ. Lavagnini, Mél. Du jben σ. 243, 244).

(Πιθ.) που κατάγεται από την Λακεδαιμονία· Σπαρτιάτης: επήγαν εις την Λακεδαιμονίαν...και επολέμησαν πέντε ημερονέκτια, διατί δεν ήβελαν οι Λακεδαιμονίται να παραδοθούν Δωρ. Μον. XXII.

λακέρτα η, Θεολ., Τζιρ. 355¹³.

Το λατ. *lacerta*. Τ. *λακέρτα* και σήμ. (Βλ. Πάγκ., Ιδίωμ. Κρ. Σ' και Παπαδημ., Ψάρις, λ. *παλαμίδα*) και η λ. με νεότερη σημασία.

‘Είδος ψαριού? εξαποστελώ τους υγιείς ασυμπαθείς φορευτές δελφίνους και τας εὐ Αμαζόνων λακέρτας Θεολ. Τζιρ. 358¹³. — Η λ. ως προσωποπ.: *εὐελθόντων των αρχόντων παρίσταντο...η Λακέρτα και το Σκορπίδιον Οφάρ.* 362¹³.

λακινία η, Σπκνός (Eideneier) Α 455, Β 127, Gesprächb. 37², Χρον. Τόκων μετὰ στ. 683, 696, Θεσ. Σ' [56²], Δεξγ. Αλ. V 79· λακινιά, Χρον. Τόκων 2884.

Το λατ. *lacina* (Βλ. Eideneier [Σπκνός σ. 305]). Ο τ. *λακινιά* και σήμ. (Βλ. Χατζη-ψάλτη, Κυπρ. Σπ. 46, 1982, 87-8 και Μπόγκα, Γλωσσ. Ηπειρώ Α' 208, Β' 32, 143), καθώς και Kahane, Sprache 529.

‘Κοπάδι ζώων, συνήθως αλόγων: *εργενήθη ένα πουλάρι εις την λακινία σου θαυμασιόν Δεξγ. Αλ. V 30· Η Άρτα είχεν λακινίας πλησίον της θαλάσσου Χρον. Τόκων 686.*

λακί το· λαγκί.

Από το ουσ. *λάκος* και την κατάλ. -ί(ον). Α. Λακίον ήδη μετρ. ως τοπων. (L-S Suppl.) και τ. *λακίον* τον 9. αι. (Εβρ. Γλωσσ. 46) και σήμ. στην Κύπρο (Σακ., Κυπρ. Β' 628). Για τον τ. *λαγκί*, που απ. και σήμ. στην Κρήτη (Βλ. Κοσκ., Αθ. 30, 1919, ΑΑ 37 και Χατζιδ., Αθ. 38, 1926, 13), βλ. Κοσκ., ό.π. 36 και Kahane, Graeca et Romanica Α' 586-7. Η λ. και σήμ. ιδίωμ. (Βλ. Παπαδόπουλο-Κεραμέα [Εβρ. γλωσσ. σ. 13], Κοσκ., ό.π. 37 και Παγκ., Ιδίωμ. Κρ. Γ').

Το λακί και στο κάτω μέρος του λαϊμού: *επαρσάλενε κ' εκτίπα το λαγκί του Ριμ. Απολλών.* 336.

λακκοπηγουνάτος, επίθ.· λακκοπουγουνάτος.

Από τα ουσ. *λάκος* και το επίθ. *πηγουνάτος*.

Που έχει λακί και στο πηγούνι: *Λακκοπουγουνάτη κόρη (παρ.λ. 1 στ.)...παράστα περιδικούλα Ch. por. 126.*

λακκοπήγουνος, επίθ.· λακκοπούγουνος.

Από το ουσ. *λάκος* και *πηγούνι*.

Που έχει λακί και στο πηγούνι: *είσαι και λακκοπούγουνη και βεργουναλεμένη Ch. por. 408.*

λακκοπουγουνάτος, επίθ., βλ. *λακκοπηγουνάτος*.

λακκοπούγουνος, επίθ., βλ. *λακκοπήγουνος*.

λάκος ο, Προδρ. IV 280, Ασσίζ. 158², Βάθ. 1188, Χρόνικα, Κοσμογ. 1622, Σολόνειζα, Ποίημ. 7¹³, Δεφ., Λόγ. 666, Πεντ. Έξ. XXI 33, Θρ. Κύπρ. Μ 734, Ερωφ. Πρόλ. 67, Δεγ. Άνδρ. 379¹², Ερωτόκρ. (Αλεξ. Στ.) Ε' 957, Βακτρ. αρχιερ. 162, Φορτούν. (Vinc.) Δ' 65, Τζάνε, Κρ. πάλ. 165¹³, 186⁴, 256⁴, 267²³, 275²³, 280¹⁶, 320⁴, 455¹⁴, 465¹², 467¹², 491⁴, 519²², 543¹, κ.π.κ.

Το αρχ. ουσ. *λάκος*. Η λ. και σήμ.

1) *Λάκος*: Τζάνε, Κρ. πάλ. 278²³, Απολλών. 821, Ασσίζ. 409¹⁴. 2) *Δεξιμενή*, πηγάδι: Μαχ. 4¹. 3) *Χαντάκι*, *χαράκιμα*, *τάφρος*: *οι δέ Ράδοι μηχανησόμενοι και*

ποιήσαντες ἔνδον λάκκους διὰ χειμῶντων ἐσπέπασαν Ιστ. πολ.τ. 47^α. τους λάκκους ἐθνή-
μουντες κ' ἔκτεσε' ἀκόρη κ' ἄλλους Τζάνε, Κρ. πάλ. 460¹⁸. Ἐκαστον λάκκους τρέγουν αν τύχει
ε' ἀνθρώποις κ' εἶχαν ται ἔλγω σκεπαστοῦς, μέσα τα κρεμιστοῦσι Τζάνε, Κρ. πάλ. 155¹³.
Στους λάκκους, στες τραπέζης της κα' ἦτοντα φυλαμένοι Τζάνε, Κρ. πάλ. 153¹⁴. 4) Τά-
φος, μνήμη: μιλάει και γέλιο ἀγγελικό και μια καρδιά 'νοῦς ὁραῖο εἶν' ἀποῦ θα με βά-
λουνι σ' ἡλήγορα στο λάκκο Παυλῶ. Α' 84' δεν ἠμπορεῖ (εν. ο γυατρὸς) ποτὶ νεκρὸ στο
λάκκο να βουηθῆσαι Ερωτόκρ. Γ' 1296' Σαββαῖον σαββατίῳ τω, σκάπτω λάκκων,
βῆνω τω Σπυρίδ (Εὐδαιμονί) Α' 528: (παροιμ.) ἀποῦ λάκκων ἔσκαψε διὰ τα χύσει
ἄλλον, ἐκεῖνος μέσα ἔπασε Λιτωλ., Βοηθ. 86' (μεταφ.) κατάντημα, ξεπεσμός: της
ἀμαρτίας κοιμώμενος: στον λάκκον και πτωμένους Σκλέντζα, Ποιήμ. 7¹⁸. ἔβγαλαν πολ-
λούς ἀπὸ τὸν λάκκον της ἀπιστίας και τοὺς ἐγύρισαν εἰς τὴν ἀληθινὴν πίστιν Ροδινός (Βαλ.)
207' χεῖρα παρέσχε με ἀνάγασσαν ἐκ βόθρου με, λάκκον του της πενίας Προδρ. IV 280'
ἐπεσκάψατο ἡμῶς ο Θεός και ἤγειρεν ἐκ λάκκων ταλαιπωρίας Χειλά, Χρον. 347¹. (ἐκφρ.)
λάκκος ἀβύσσου, κατωτάτος λάκκος=κάτω κόσμος, Ἄδης, κλῆσις: πορεύεσθε...κατηρα-
μένοι, (παρὰλ. 1 στ.)...κλῆρογομήσετε τον της ἀβύσσου λάκκων Ρίμ. θυν. 119' εἰς φως ἐλ-
θεῖν με κλέετον (εν. φιλευθιμιστότατε) ἐκ λάκκων κατωτάτων...ἐναγ'χος θανάτω Γλυκά,
Λυγκ. 368. 5) Φυλάκη (Βλ. Τουλάκη [Γλυκά, Στ. σ. ε']): ἐν τούτῳ δέ τῳ ζοφερό
και βυθιότῳ λάκκῳ (εν. τα Νύκτερα) οὐ φως παρὰ τοὺς ὄμματα Γλυκά, Στ. 91' (ἐκφρ.).
σπίτι λάκκου=φυλάκη: ἀπὸ πρωτόκοκου του Φάρω ἀποῦ κῆθεται ἐπὶ το θροῖν του ως το
πρωτόκοκο του ἀνάστον ὅς εἰς το σπίτι του λάκκου Πεντ. Ἐξ. XII 29. 6) Οφθαλμική
κωλύεττα: οἱ λάκκοι του κρῆνόν μου τα μάτια τα ἀπὸ σου Τζάνε, Κατάν. 14. 7) Ἀγκυ-
ροβόλιν (Βλ. Ἀλεξ. Στ., Κρ. Χρ. 17, 1963, 234-5): ἕνα καρδὶ το 'φερε (εν. το θανατικό)
ἀποῦ 'ραζε στον λάκκον Γεωργηλ., Θυν. 272. — Η λ. ως τοπων.: Δωρ. Μον. XX' Πορτολ.
Α' 236¹⁸. Δωρ. Μον. XXI' Συναδ., Χρον. 42.

Λακκούδι το.

Απὸ το ουσ. Λάκος και την κατὰλ. -οῦδι. Α. λακκούδιον σε ἔγγρ. του 1319 (Αετ.,
Λαντ. 19¹⁸). Η λ. στο Σομαν. και σῆμ. ἰδιωμ. (Παγκ., Ἰδιωμ. Κρ. Γ' και Σακ., Κυμπ. Β'
λ. λακκούδιον).

Μικρὸς λάκκος: λακκάκι (στο πηγούνι): εἶχε γαρ μικρὸ και ἑμορφον πηγούνι και
στρογγυλόν ως ἔλπερεν... μέσα στην μέσην ἑμορφον λακούδι σ' αὐτό θύρις ὅθω. 1Β'
[60³].

Λακκῶδες, ἐπὸθ.

Απὸ το ουσ. Λάκος και την κατὰλ. -ώδες. Η λ. στα Γεωπον. [L-S].

Που ἔχει λάκκους, βαθουλώματτα: ἔβρεξε...βροχήν και ἐγεμίσθησαν οἱ ῥυάκες και οἱ
λακκώδεις τόποι Εὐθ. χρον. 66^α.

Λάκκωμα το, Ροδινός (Βαλ.) 121.

Απὸ το λακκού (Πβ. Παπαδ. Α., Λεξ., λ. λακκῶσω) και την κατὰλ. -μα. Η λ. και
σῆμ.

Βαθουλώμα, λάκκος: ευρίσκει (εν. ο ὄφεις) πέτραν να ἔχει λάκκωμα κ' ἐκεῖ ξεροῦ φαρ-
μάκιον Φουσολ. (Legt.) 1054.

Λακῶδι. λ α κ ὁ δ ι α, Τζάνε, Κρ. πάλ. 124⁸, εσφαλμ. γρ. ἀντὶ λαγκῶδα· διόρθωσ.
Ξανθ., ΒΖ 18, 1909, 590=Μελετ. 248' πβ. Τζάνε, Κρ. πάλ. (Νεμεδ.) σ. 194.

Λάκος ο.

Άγν. ετυμ.

Όνομα λαού: επέταξα πλήθη εθνών... (παραλ. 7 στ.), ...*Πρόκους, Λάκους, Πολό-ποδας*... Δισθ. Αλ. 255.

λάκη η.

Άγν. ετυμ. Η λ. στο Meursius. — Βλ. και ε. αρδιόλη.

Το πτηνό αρδιός: *Αρδιόλης δὲ λαρθείσης, ἥπερ και λάκην τινὲς των επιχωρίων προσηγόρευσαν· αρδιόθεν δὲ οι παλαιοὶ των Ελλήνων ἐκάλεσαν* Ιερικός. 379^β.

λακτάρ- και λακταρ-, βλ. λαχτάρ- και λαχταρ-.

λακτέα η, Αχὺλ. N 937· *λακτέ*, Σαχλ., Αφήγ. 256· *λακτία*, Αχὺλ. L 656, Μαχ. 36^α, Βουστρ. 510 κριτ. υπ· *λαγτέ*, Κατζ. Δ' 373· *λαγτία*.

Από το λακτίζω. Η λ. στο Lampe, Lex. Για τον τ. λακτέα πβ. τ. λαχτέα, που απ. και σήμ. ιδίωμ. (Andr., Lex., λ. λακτέα). Ο τ. λαχτέ στη Δ. Κρήτη και τ. λαχτιά σε ιδίωμ. (Andr., Lex., 6. π.). Για τους τύπους λακτέα και λακτία βλ. Kahane, Zeitschr. f. rom. Philol. 110.

Κλοτσιά, λάκτισμα: Ω Κακομοίρη Νικολό, ανείν κι' αφέντης βρει σε, με ται κλοτσιάς, με ται λαχτές, λογιώζω, καταλεί σε Κατζ. Ε' 112· ο σιρ Τζουάν Τερράς έδωκέν του μίας λαχτίας και έπεσεν Βουστρ. 510.

λακτένδον το, Gesprächsb. (Vasm.) 37^α.

Το λατ. *lactans-lactens* (γεν. -entis) (Niermeyer, Med. Lat. Lex.). Πβ. και Kretschmer, Glotta 1, 1909, 367-8, όπου παρατίθεται τ. *λαχτένο*. Τ. *λαχτένδον* στο Somav.

Μικρό ζώο (αρκάκι ή χοιρίδιο) που θηλάζει? (Για τη σχμασ. βλ. Κουκ., ΒΒΠ Ε' 48).

λακτία η, βλ. λακτέα.

λακτιζω, Προδρ. III 391, Ιερικός. 513^α, Διγ. [Trapp] Gr. 2013, Διγ. [Trapp] Esc. 1453, Βίος Αλ. 3551, Αχὺλ. N 548, 1140, 1420, 1474, Θγσ. Η' [53^α, 66^α], Σοφικ., Παιδαγ. 115· *λαχτίζω*, Αχὺλ. O 453, 614.

Το αρχ. λακτίζω. Η λ. και ο τ. και σήμ. σε ιδίωμ. (Andr., Lex.).

α) Κλοτσιά, χτυπά με το πόδι: *ελάκτισεν ο γιάδαρος και δέρονσι το σάγμα Γλυκά* Στ. 274· *Εδν...προσελθών έβραξ γεράνην λακτισθή...και ραγή το δέρμα αντσέ* Ιερικός. 484^α. β) μετβ. και αμτβ. (προκ. για υπέτα) *επτεράζω*: *ελάκτισεν μετά θυμού και εσέβην στο φουσσάτον* Αχὺλ. N 558· κοντάρον *δράχχει σόντομα, τον μούτον τον λακτίζει* Αχὺλ. N 1332.

λακτοκοπιζω. *λακτοκοπώ ή λακτοκοπιζώ* Διγ. παιδ. (Tsiouni) 750 κριτ. υπ.

Από τον αόρ. του λακτοκοπώ, που απ. στο ποντιακό ιδίωμ. (Παπαδ. Α., Λεξ., λ. λαχτοπατώ).

Κλοτσιά, ποδοπατώ: *ώστε να ζεις, να αναπνείς, να σε λακτοκοπιζώ* αυτ. 750.

λακτοκοπιώ, βλ. λακτοκοπιζω.

λακτοπατώ, Λοσιζ. 204^α, 456^α, Σπανός (Eidencier) A 6, Σαχλ., Αφήγ. 47· *λοκτοπατώ*.

Από το λακαπατέω με επίδρ. του λακτιζώ· για τη σύνθ. πβ. Ανδρ., Αφ. Τριαντ. 43-61. Τ. λαχταπατώ σε ιδίωμ. (Βλ. Πάγκ., Ιδίωμ. Κρ. Ι", Σακ., Κυπρ. Β' 632 και Andr., Lex., λ. λακαπατώ). Τ. λοχταπατώ και σήμ. στην Κρήτη και Κάρπαθο (Shipr, λ. λακαπατώ). Ο τ. στο Du Cange App. (λ. λακταπατέιν). Η λ. στο Du Cange (λ. λακταπατέιν) και σήμ. ιδίωμ. (Andr., Lex., ό.π.).

Ήλκτοσπατώ, ποδοπατώ? εγκρίμωσεν την τ' αίλογον κ' ελακτοπατήσεν την Σαχλ. Β' (Wagn.) PM 797· *ἐν δίκαιον... εἰς ελακτοπατήσεν* και *έδερν έτερον, να δορτέ το κορμίν* του Λοσίζ. 457³. (μεταφ.) κατακινώ, εξευτελίζω: *την πίστιν των την σπουδακήν να την λακταπατέτε* Ψευδο-Γεωργηλ., 'Αλ. Κων/π. (Wagn.) 271.

λακτώ.

Από τον αδρ. του λακτιζώ. Τ. λαχτώ σε ιδίωμ. (Andr., Lex., λ. λακτιζώ) και σήμ. στην Κύπρο (Σακ., Κυπρ. Β' 633).

⁴Κλοτσά· (μεταφ.) περκαμερίζω, βάζω στην άκρη: *Τι μερικεύω τα πολλά λόγους εμούς και εκείνος (παράλ. 1 στ.), τα πάντα παρατρέχω τα, σιγοπατώ, λακτώ τα* Αιβ. Ν 3707.

λακωνικός, επίθ.

Το αρχ. επίθ. λακωνικός. Η λ. και σήμ. — Βλ. και ά. λαγωνικός.

(Εδώ προκ. για σκύλο) κυνηγετικός: *εἰς λακωνικός κόων αποδιώκει πόσαν προβάτων εκπηδών πόρνην* Βίος Αλ. 2982.

λαλά η, Πηγά, Χρυσοπ. 318 (3), Ερωτόκρ. (Αλεξ. Στ.) Β' 487.

Το περσοτουρκικό *lala*. Η λ. στο Βιάχ. και σήμ. σε ιδίωμ. (Βλ. Γεωργακ., ΑΘΛΓΘ 14, 1948-9, σ. 78). Α. λαλά στη Δ. Κρήτη (Πάγκ. Ιδίωμ. Κρ. Γ', Σ') και σήμ.

Γαργιά: *εκάμασι παιδόγγονα κ' όλα εγενήκαν πλοέσα και μάννα και κερά λαλά εργίη η Αρετούσα* Ερωτόκρ. (Αλεξ. Στ.) Ε' 1516.

λαλάγγι το.

Η λ. σε Σχόλ. και στη Σούδα. Η λ. και σήμ. σε ιδίωμ. (Βλ. Andr., Lex., λ. λαλάγγιον, Λουκά, Γλωσσ. λ. λαλάγγια).

Τηγαίντα, λαλαγγίτα: *εκείνοι τα λαλάγγια συχνάκις με το μέλι* Προδρ. ΙΙΙ 319.

λαλαγγίτα η.

Από το αρχ. ουσ. λαλάγγη και την κατάλ. -ίτα (Βλ. Ανδρ., Λεξ.). Η λ. και σήμ.

Τηγαίντα: *έκραξαν το στίτι του Ισραήλ το όνομά του μαν και αυτό σαν σπάρδος κολάντρο, άσπρο (έκδ. ασπρό) και η γένη του σαν λαλαγγίτα με το μέλι* Πεντ. 'Εξ. XVI 31.

λαλάς ο.

Το περσοτουρκικό *lala*. Η λ. και σήμ. σε ιδίωμ. (βλ. Γεωργακ., ΑΘΛΓΘ 14, 1948/49, 78 και Ανδρ., Λεξ.).

Παιδογωγός: *«Τι εἰσὶν ταῦτα, λαλά;»* οὐ αἶποι τις κατὰ την ημετέραν κοινὴν γλώτταν αἰταῖν, ἤγουν παιδαγωγέ Δούκ. 311³⁹.

λαλάτσι το· λ α λ ά τ σ ι α, Προδρ. ΙΙΙ 319 χρ. Α, κριτ. υπ., ασφαλ. γρ. αντι λαλάγγια (Βλ. Hesselting-Pernot [Προδρ. σ. 192]). Το σφάλμα πηθ. από επίδρ. της άσχε-

της με το κείμ. λ. *λαλλήντζιν* (=λαθήρι), που απ. στο ποντιακό ιδίωμα. (Andr., Lex., λ. *λάλλαι*).

λάλημα το, βλ. *λάλημα*.

λάλημα το, Τζάνε, Κρ. πάλ. 156¹⁸, 176¹⁸. *λά λ ε μ α*, Πιστ. βουκ. IV 3, 19.

Το αρχ. ουσ. *λάλημα*. Ο τ. και σήμ. στο ποντιακό ιδίωμα. (Παπαδ. Α., Λεξ.). Η λ. και σήμ.

1) Λόγος, ομιλία: *αφαιριστέετε το λάλημα μου, ότι ανήρ εσκότωσα εις το σύντηγμα μου* Πεντ. Γέν. IV 23. 2) Οχλαγωγία, φονές: *Λάληματα να παίζουσι, τόμπανα να κτυποῦσι* Τζάνε, Κρ. πάλ. 254¹².

λαλημός ο.

Από το λαλώ (πβ. και Παγκ., Ιδίωμ. Κρ. Γ', λ. *λαλησμός*).

Λαλιά, δυνατή φωνή: *Αρχίστησαν των εκκλησιών να τες καταχαλοῦν* (παρὰλ. 5 στ.) *όλες τες εκκλησίαισιν διά να μετανοήζουσιν και τον πεκρόν τους λαλημόν μέσα να αλαλίζουσιν* Θρ. Κύπρ. Μ 389.

λαλητός, επιθ.

Το μτρν. επιθ. *λαλητός*. Το ουδ. του επιθ. ως ουσ. και σήμ. ιδίωμ. (Andr., Lex.).

Ονομαστός, περίφημος: *Μνησκουσι και των θαυμαστών απελατών* (παρὰλ. 1 στ.) *των εν ανδρεία λαλητόων, πάντη περιβοήτων* Διγ. (Trapp) Gr. 3473.

Το ουδ. του επιθ. ως ουσ. = η ικανότητα του λόγου, ομιλία: το *λαλητόν* της γλώσσης μου Ντελλακ., Ερωτήμ. 185.

λαλιά η, Ασσιζ. 215¹², Διγ. Z 102, Κυπρ. ερωτ. 116²¹, Πανώρ. Α' 61, Ερωφ. Ε' 164, Πιστ. βουκ. III 1²⁸, IV 8⁹, Ερωτόκρ. (Αλεξ. Στ.) Α' 1169, Γ' 815, Θυσ. 2 98, Στάθ. (Martini) Β' 36, Ροδολ. Β' [168]: *λ α λ ι α*, Περδρ. I 230, Διγ. (Trapp) Gr. 279, Πάλ. Τρωάδ. 681, Αχλλ. Ν 141, 724, Θυσ. Γ' [37¹], Πτωχολ. α 239, Αχλλ. 1473, Αρσεν., Κόπρ. διατρ. [1180].

Το αρχ. ουσ. *λαλιά*. Τ. *λαλία* στο ποντιακό ιδίωμα. (Παπαδ. Α., Λεξ.). Η λ. και σήμ.

1) Ομιλία: Ερωτόκρ. (Αλεξ. Στ.) Β' 332, Πανώρ. Α' 207. 2) Ευχλωπία: Φορ-
τουμ. (Vinc.) Αφ. 5. 3α) Φωνή: τη *λαλιά* απ' το στόμα του πολλά *γλυκειά* τη βγάινει Ερωτόκρ. (Αλεξ. Στ.) Β' 1862: τα *λάλημά μου* τον *λόγον* κάνουν *δάκρυα* και *αβή-
νουν την λαλιά μου* Σουμμ., Πιστ. φιδ. Δ' [1266]: β) κρυγή, δυνατή φωνή: *έβλεπες
τα μακελιά, την τόσην συντελείαν τόσους θανάτους των Τουρκών με φοβερήν λαλίαν*
Δακρυόστ. 84⁴. 4) Κελεύδημα πουλιού-λάλημα πετεινού: το σκοπό του *κλαδεύ* κάθε
λογής πουλάει και με τη *σιγαρή λαλιά* τον ήλιο *προσκαλοῦσι* Ερωτόκρ. (Αλεξ. Στ.)
Β' 1255: *νύκτα πολλά τες σήκωνε πάντα εις την δουλεία όταν αρχή ακούετον του πετεινού*
λαλία Αιτωλ., Μύθ. 79⁴. 5α) 'Ήχος (κυρίως για πνευστά όργανα): *ένα παιδίον γεωργού*
έγενε στην φωνιά κοχλίων εις τα κάρθονα και έβγαλαν λαλία Αιτωλ., Μύθ. 78⁴ *μα*
φαιίνεται μου βοάκειν κοιλιά κτεπά στα δάση Σουμμ., Πιστ. φιδ. Β' [421]: β) φασα-
ρία, θόρυβος: την ώρα *κείνη* από μακριά πολλή *λαλιά* γροεκούσι, *πολλών αρμάτων ταραχή*,
φαριά *χιλιμυρρούσι* Ερωτόκρ. (Αλεξ. Στ.) Β' 495. 6α) Είδησις, μέγεθος: *πάγει η λα-
λιά στον βασιλιά, σκοπόσ' σ' όλη τη χώρα πως εις το γάμο τσ' Αρετής εδά 'έθεν η καλή*
ώρα Ερωτόκρ. (Αλεξ. Στ.) Ε' 1163: *παν τα ραντάτα...* *πως ήσαν ο Ρωτόκρικοτος...* και

φέρειν αέρα: τη *λαλιά* τούτη στην Αρετούσα Ερωτόκρ. (Αλεξ. Στ.) Α' 1783· β) πληροφορία, μακρυαία: όχι διὰ επισιτιστοῦ πᾶσα ὥραν ἐντέχεται ἀνθρώπος να κῶσει διὰ τὴν κακαπραΐαν αὐτοῦ ἔθαρνεν τον, οὐ ἀγνοῖται διὰ *λαλιάς* ἀνθρώπων ὅτι ἐσκότωσεν τον Ασσιζ. 474¹⁵. 7) Γνώσις: ἠκούομεν οὖν *λαλίας* ἐλληνικῆς ἀνθρώπων Βίος Αλ. 4336. 8) Λόγος: οἱ ἀπελάτες θαυμάζουσιν τὴν ἡδονὴν τῆς κόρης (παρὰ. 1 στ.) καὶ ἀπὸ μακρῆς φωνάζουσι ἀναίσχυντα *λαλίας* Διγ. (Trapp) Esc. 1144· Ἀνάστα, πάτερ, θέσσαι το φίλτατον σου τέκνον· θέσαι τον μουγενή, *λαλίαν* μικράν φθέγγξον Διγ. (Trapp) Gr. 3258. Φρ. δίνο *λαλίαν* βλ. ἄ· δίνο Ι' Α' 7 β. φρ. Εἰς τὴν ἀσθένειαν τὴν πολλήν, ἀδυναμῶν τὴν τόση, *οὐδὲν ἐδύναται* (ενν. ο ἱμπέριος) ποσὺς *λαλία* να τοὺς δώσει Ιμπ. (Legr.) 814.

λαλίτσα η, Θησ. Γ' [7², 14³], Δ' [65³].

Απὸ τοῦ οὐσ. *λαλιώ* καὶ τὴν κατὰλ. -ίτσα. Η λ. στο ποντικὸ ἴδιωμ. (Παπαδ. Α., Λεξ., λ. *λαλίτσα*).

Φωνήλα: ἐκεῖνο (ενν. το γερῆαν) λέγει πρὸς αὐτὴν ἀνθρώπων *λαλίτσαν* Αχιλλ. Ι. 697.

λαλουδίζω, βλ. *λαλονδίζω*.

λαλούμενα τκ, βλ. *λαλώ* (Ι).

λαλώ (Ι), Προδρ. Ι 155, IV 111, 122 κριτ. υπ., Καλλίμ. 1077, 1164, Ασσιζ. 32²⁰, 89²⁰, Διγ. (Trapp) Esc. 70, 296, Βέθθ. 253, Χρον. Μορ. Η 970, Διγ. παδ. (Τσίουν Ι) 593, 631, Αλβ. Esc. 1384, Ιμπ. 686, Μαχ. 2², Θησ. Β' [24²], Απόκοπ. 246, Κυρ. πρωτ. 94¹⁵, Πανώρ. Ι' 573, Ερωφ. Α' 282, 331, Ερωτόκρ. (Αλεξ. Στ.) Β' 307, 2224, Τζά νε, Κρ. πδλ. 240¹⁴, 295¹⁷ κ.α.· περὶ αλάλει (ενεστ. αλάλει;).

Το αρχ. *λαλέω*. Η λ. καὶ σήμ.

Ι Ενεργ. Α' Μτβ. 1α) Ομιλώ, απευθύνομαι με λόγο σε κάπ.: Ιμπ. 865· Διγ. (Trapp) Esc. 1730, Αχιλλ. Ο 655· β) ομιλώ σχετικὰ με κάπ. ἢ κ.: Μαχ. 30¹⁴, Ασσιζ. 124¹⁴⁻²², Χρον. Μορ. Η 6241. 2α) Συζητιῶ κ.: σόταν ἔθης γέροντας, ἀνθρώπους πειρασμένους, ὅτι *λαλῶν* ἐπείθεον... ἄκου μετὰ προσοχῆς πολλοὺς ν' ὠφελήσει Σπην. Β 440· ὅλα τα *ελάλησαν* ἐκεῖ στὴν φυλακὴν μας, τοὺς τρέπους καὶ τοὺς κίντιους ὅπου ἤμπορουν να ἔλθουν Χρον. Μορ. Η 4456· *ελάλησαν* πολλὰ κ' ἤρεσαν τὴν ἀλήθειαν Χρον. Μορ. Η 3400· β) συνομιλῶ με κάπ.: ὡς δὲ διέλεσεν ἐνθὺς ἀντίγματα τὴν κόρη, ἐκατογίνησαν (εὐθὺς ἐκαταγίνησαν· διόρθ. Βυζάντις) *λαλεῖν* ἀλλήλους ἄχρι κόρον Απολλών. (Wagn.) 689. 3α) Λέγω, προφέρω: Εγροήκησε ο Ρωτόκριτος σ' ἐκείνα που τον ἐλάλει (ενν. ἡ Αρετούσα) μέσα στα φύλλα τῆς καρδιάς μια ταραχὴ μεγάλη Ερωτόκρ. (Αλεξ. Στ.) Ε' 659· εὐνοῖατος οὐκ ἐγνώρισεν τον Βέλθανδρον καθόλου (παρὰ. 5 στ.), Καὶ ο Βέλθανδρος ἐλάλησεν ὄνομα του εὐνοῖστου Βέθθ. 1271· το ἀκαλημέραν λέγει γὰρ, το ἀκαλημέραν 'λάλει Βεν. (Λάμπρ.) 68· (με εἰδος σύστ. αντικ.): λόγον μουτικὸν ἔχω να ποῦ, ν' ἀφήσω, κρηφὰ στ' ἀφτί τὴν μάννα μου λόγον να τὴν *λαλήσω* Αιτωλ., Μῦθ. 47¹⁴· λόγια σκληρὰ γιὰτ' ἀντονοῦς *λαλοῦσιν* Ιστ. Βλαχ. 1816· *λαλεῖν* ἀσχυρολογίας Σπην. Β 314· δὲα να λεν τα γέματα, να μην *λαλοῦν* ἀλήθειαν Αιτωλ., Μῦθ. 102²· ἀληθινὰ ας *λαλοῦμεν* Βεν. (Λάμπρ.) 3· νῆμα *λαλεῖτε* Μαχ. 486²⁰· εἰν...*λαλήσαν* γενοδομαρτυρίας Ασσιζ. 1871· β) φωνάζω, απευθύνω το λόγο φωνάζοντας: τοὺς δημίους ἐλάλησαν (ενν. ἡ Πλατζιορλέρα): «Ἀφῆτε με να εἰπω...» Φῶρ. 465· Απομακρῶν τοὺς *λαλοῦν*, μαντατοφόροι εἶναι Χρον. Μορ. Η 9066· Τοὺς ἀγνοηροῦς τοῦ ἐλάλησεν (ενν. ο Αχιλλέας) καὶ πρὸς ἐκεῖνους λέγει Αχιλλ. Ο

ἐντέχεται... ἡμπαροὺν καλὰ να τὸν ἀμαντάσσουν πρὶν λαληθεῖ ἡ κρίσις Ἀσσιζ, 99¹⁸. καλὰ να ἡγτωρίζετε ὅτι β' κριτάδες ἡμπαροὺν καλὰ να σέρουν μαρτυρίαν περὶ πάντων πραγμάτων τὰ ἐγίνονταν οὐ τὰ ἐλαλίθρουν ἐμπροσθέν τους εἰς τὴν αὐλὴν Ἀσσιζ, 352²⁸⁻²⁹. β) φα- νερώνω: Ἀλάλει, γέρον, τὴν ἀλήθειαν, τι δοκεῖ σοι πρὸς τὴν κόρην; Πτωχολ., α 581· Ἡμεῖς καὶ τι το κρύβοντες καὶ οὐδὲν σε το λαλοῦμεν; Τότο πληροσφορήθητι καὶ λάβε κατὰ του σου Βέλο. 193· βουλόμενος του ἐξελεῖν ἐπὶ τὴν Ρωμανίαν ἐλάλησέ μου τὴν βουλήν αποὐ 'χε καὶ τον φόβον Διγ. Α 2571· γ) προφητεύω: Σ' ἐκείνον (ενν. τον Τερεσία) πῆγεν ὁ Ερμής διὰ να τον δοκιμάσει, ὅσα μαντεύει καὶ λαλεῖ σε δρόμον αν ὑπὸς Αἰτωλ., Μύθ. 91⁴. Εἶπεν ἐκεῖνος ὁ κακὸς ὁ μάντης ὁ προγνώστης, ἐλάλησεν τα μέλλοντα Αἰβ. Esc. 556· δ) καταγγέλλω: το ποῖον χαρτὶν ἦτον πολλὰ ζητήματα καταπρόσωπα του ρηγὸς κατηγαράωτα τον καὶ μέφορτά του..., ἀμμέ το μεγαλύτερον ἐλάλεν ὅτι ὁ ρήγας ὡς γυνὴ κουβερωμάζει το ρηγάτον ἐκμεται ζημία Μπχ. 48¹⁴. 12α) Δηλώνω γραπτῶς: ἀλλ' εἰς ἀνάγκης καίτεισιν (ενν. ὁ δούλος) εἰς παρεττολεξίαν, εἶτα να γράφει, να λαλεῖ ὅς' αν κινῶν πρὸς οὐκτον Προβρ. Π Η 11· β) (προκ. γιν. ἐγγραφο) ἀναφέρω, διαλαμβάνω: ἀνάγει (ενν. το πιττάκι) ἀναγνώθει το καὶ ἀκούει το τι ἐλάλει Περί ξεν. Α 404· ἐγγρηεν (ενν. το χαρτὶν) ὅλον γράμματα καὶ ἀνω τι ἐλαλοῦσαν Αἰβ. (Lamb.) Ν 275· το χαρτὶν να λαλεῖ ὅτι ὁ βυσακούνης καὶ οἱ κριτάδες τῆς Τάκης φέρουν μαρτυρίαν του Μαρτῆ Ἀσσιζ, 354⁷. 13) Παρεγγέλλω, μὴνῶ: Λέγει ὁ Θεὸς του Μουσιή πάλι διὰ να λαλήσει του Φαραὼ διὰ τον λαόν, σύντομα ν' ἀπολῶσι Χούμου, Κοσμογ. 2283. 14α) Καλῶ, προσ- καλῶ: οὐκ ἠξεύρασι ποσός, ποῖα κόρη ἐναι κείνη, τον δοῖλον τους ἐλάλησαν, θέλουν να τον ρωτήσουν Θεο. Γ' [39¹]. ἦρθεν (ενν. ὁ Φιλοπαππούς) κυνήγιον εἰς τας ἀκρας καὶ ἦλθεν καὶ λαλεῖ μας να ὑπόμεν να τον βοηθήσωμεν Διγ. 'Ανδρ. 386³¹. Ἐκεῖ δευτεροφώνουν χρεσθὴν ἐκείνην θάσαν ἀπὸ ἐπτά ἐλάλησαν τον μέγαν βασιλεῖα. Εὐρήνη ἡ βασιλεῖσσα ἀνατολῆς καὶ δόσης (παρὰλ. 1 στ.) ἐκέλευσε να ἀρίστετε μέσα εἰς το παλάτι Ἀρσ., Κόπ. διατρ. [875]. β) συγκαλῶ: Ὁ πρίγκιπας, εἰς το ἤκουσαν, λαλεῖ τους κεφαλῶδες, ὅλον βουλήν εἰζήτησαν πῶς θέλουνσι ποιήσει Χρον. Μορ. Ρ 5324· γ) καλῶ σε βοήθεια: ἐκ τὴν ἀδυναμίαν του... οὐδὲν ἐδύνετον (ενν. ὁ Ἰμπέριος) ποσός λαλήσειν το καράβιν. Ση- κιάσεται καὶ γνέφει τους καὶ πάλιν πίπτει κάτω Ἰμπ. 717· ἀπὸ [τον] φόβον [τῆς] ἐξέπληρσε, φωνάζει με, λαλεῖ με: παυθέντα, δράμε, πρόσθασον, κράτησον τον [δῆμιον] τοξότην, τον σφάκτην τῆς καρδίας μου, τον διχοτομητὴν μου Αἰβ. Esc. 1336. 15) Ερωτῶ: οἱ κριτάδες λαλοῦν του: αποὐ ἐνι καὶ οἱ ἄλλοι σου συντηρόφι τῆς παρούσας κακοπραξίας; ἢ Ἀσσιζ, 194²². ἐλάλησέν του: πτις εἶσαι, τι πολεμείς, ἐπὶ μου; ἢ Λόγ. Παρηγ. L 395· ὁ γέρον ὁ Φιλοπαππούς τὴν Μαξιμόν ἐλάλει: «Θαίρεις αὐτὸν τον ἀγορεφ που στέκει εἰς το λαθάρν...; ἢ Διγ. (Trapp) Esc. 1497. 16) Αποκρίνομαι, ἀπαντῶ: Συντόμως του ἐλάλησεν ὁ ρήγας ὁ γαρηφός του καὶ εἶπεν οὕτως πρὸς αὐτόν, ἀπόκρισιν τοιοῦτην Χρον. Μορ. Ρ 272· ὁ βυσακούνης λέγει του διαλαλητῆ: σ' ἔχεις μάχητρα το πως ὁ αὐτὸς Μαρτῆς ἐδωκέ σοι το αὐτὸν πράγμα να το πουλήσεις; ἢ καὶ ὁ διαλαλητῆς λαλεῖ του: σ' Ὀχι, Κόριεν Ἀσσιζ, 197⁶. 17) (Με κατγ.) οὐμαζῶ, ἀποκαλῶ, θεωρῶ: σπουδαίωδη καὶ τυρλό δ' ἀπομο με λαλοῦσι (ενν. ἐμένα το Χάρο) Ερωφ. 10· Δοξέστην ξεῖρας γύναια τον λαλοῦ- σιν; (ενν. τον πόθον) Κυπρ. ερωτ. 18¹². ἠβέλαμε να ἐπείκαμεν το πράγμα διὰ τιμὴν μας, μὴ μας λαλήσει ὁ βασιλεὺς ἀπιστους δημηγέρες Χρον. Μορ. Ρ 4986. 18) Ὑποσχομαι: ὁ δὲ Μωισῆς ἀκούων τους λόγους του Θεοῦ ἔλεγε ταύτους τοῖς Εβραίοις καὶ παρεθός το λαληθὲν ἐπληροῦτο Ὑψιδ., Σορ. 486²⁴. 19α) (Πρόκ. γιν. μουσικό ὄργανο) κῆνω να ηχέι, παίζω, σημαίνω: Τζῆνε, Κρ. πόλ. 211⁸, Χρον. σουλτ. 96³², Χρον. Μορ. Η 9130· (ιδιὰζ. χρ.) ἐβῆσσαν καὶ στο στόμα μου τον πῖρον του βουταίου καὶ τὰχα τον ἐλάλουντα, ὅσπιν καλὴ φλογέρα Διγγ. εἰς τους κρασοπατέρας 605¹²⁶. 19β) (προκ. γιν. ἔχο) κῆνω

να ακούγεται, αντηχώ: οι ουρανοί μου, οι κύκλοι σας τρίζετε να λαλούσι μου αρμονία
 τώσην γλῶσσά κ' έτσι να μελωδοῦσι Σουμμ., Παστ. ρδ. Γ' [129]. 20) Ὑάλλοι: ἄνδρες,
 γυναῖκες και παῖδά το «Κέριε ἐλέησον» ἄλλοι, συμπάθουν γινεύοντες ὅλοι με τις
 λαμπάδες Σολάβ. 110· *ἰωνίῳ κ', ἡμέρῃ ζ', ὅταν αἰάλην ο Τούρκου το αχταρπαγι, ἔδα-*
κεν (ενν. ο πῶς μου) το κοινόν χρόος Byz. Kleinchron. 669¹¹. 21) (Προκ. για ζῶο)
 παρακινῶ με φωνές να τρέξει, να καλπάζει, υπαλῶν· κατευθύνω, οδηγώ: Εὐθείς λαλώ
 τον ἵππον μου, ἵνα τον θῶσω τούτον Διγ. Ζ 3402· ἐλάλησε το υπάριος, ἐπῆναι μου κατέβη
 Διγ. Ζ 3036· ἐλάλει (ενν. ο Ἀπρίλης) ὁμπρός του πρόβατα, εφαιίνεται ως ποιμένας Λιβ.
 Esc. 1031· ἀπομακρῶς ἐβλέπονται καμήλια φορτωμένα (παρὰλ. 1 στ.)· Ἰσραηλίται τα
 λαλοῦν κ' εἶναι πραγματεῖταιδες Χούμου, Κοσμογ. 1575. 22) (Μτφ. προκ. για συμπε-
 ρορῶ) συνεχίζω, ἐξακολουθεῖ (να ενεργῶ κατὰ ορισμένο τρόπο· για τη σημα. βλ. Vincent
 [Φορτουν. σ. 225]· πβ. και σημα. Β' 9): Να το λαλοῦμε έτσι δια καθημερινῶ ἕνα μήνα, να
 ξεζαρώσουσι, φτωχέ, τα μάγουλά σου ἀντεῖνα Φορτουν. (Vinc.) Δ' 403. Β' Ἀμτβ.
 1α) Μιλῶ: Προδρ. III 351· Διγ. Ἄνδρ. 332· Διγ. (Trapp) Gr. 2604· Σπαν. Α 260·
 Χρον. Μορ. H 8973· β) ἀπευθύνομαι με λόγο: ἐλάλησεν ο Μωυσῆς προς τον Θεόν και
 λέγει Χούμου, Κοσμογ. 2154· *μόνη και μόνη ἐλάλησεν* αὐτή προς ἐμαυτὸν της Λιβ. Ρ
 1522· Φρ. λαλῶ εἰς τον λογισμὸν κάπ.=προσπαθῶ να ἐπηρεάσω τη σκέψή κάπ.: *στημι-*
γίζω εἰς την καρδίαν σου, λαλῶ εἰς τον λογισμὸν σου, παρακαλῶ σε ἀπὸ νυχθὸς ἐλέησε,
 πόσος με Λιβ. Sc. 921· γ) ἀναφέρωμαι, ομιλῶ σχετικῶς με κ.: εἰς τα φυσικά των γυ-
 ναικῶν πρέπει με να λαλήσω και εἰς τα κακά τους τα πολλὰ μέρος διὰ νά διαλύσω Συναξ.
 γυν. 179· Εἰς τον καρὸν, ὅπου λαλῶ και λέγω κ' ἀφηγούμαι ο κόντος.... εἶχεν...
 τρεῖς θυγατέρες ἑμωρεες Χρον. Μορ. H 5935· δ) ἀνακινῶμαι, δριλῶμαι: οὕτως ἐλάλη-
 θην ἑμπεροσθεν του μαντατοφόρου του σουλτάνου Μαχ. 172²³. ε) κρῖνω, νομίζω, διατυ-
 πῶναι γνώμη: Με δῖκω πρέπει το λοιπόν να 'ν' της ἀρετικῶ της κερύστατος το θέλημα
 παρὰ της γυναικότης (παρὰλ. 2 στ.). Καλὴ λαλεῖς, ἀμ' ἐπρεπε κριτής σ' ἀλλότρια φέση
 Φαλιέρ., Ιστ.³ 505· ζ) συνδιαλέγομαι, συνομιλῶ: ο ρήγας ὤρισε, κολάζουν τους κεραλί-
 δες (παρὰλ. 3 στ.). Κ' ἐνταῦτα ἀρχισαν να λαλοῦν κ' ἐπαίρουν την βουλὴν τους Χρον. Μορ.
 H 6365· ο Θεός με τον Ἀδάμ ἐλάλει και ἤκουγόν τον Συναξ. γυν. 109· ὅχλος μ' ἐφάνην κ' ἡ-
 κοῦσα... ..διὰ μέγα να λαλοῦσι Ἀπόκοπ.³ 69· ζ) καταλαλῶ, κακολογῶ, καταφέ-
 ρομαι (εναντίον κάπ.): ως εἶδασιν οὐ ἀρχοντες την πράξή και τη γνώση, ην εἶχεν Βελισ-
 σάριος, ἤρξαντο να φθονοῦσιν (παρὰλ. 4 στ.) διὰ τον Βελισσάριον οἱ πάντες να λαλοῦσεν
 Ριμ. Βελ. 55· αἰτιμῶνεται παρ' ὅλους (παρὰλ. 1 στ.) και κατ' ἐκεῖνός λαλοῦσιν: Πτωχολ.
 α 100· η) διατυπῶναι ισχυρισμὸς, προβάλ्लαι διεκδικήσεις: ἐν ἐκείνους οὐ ἐκείνη οὐπο-
 τα ἔχει ἀμῶνιν (ενν. τους αγρούς κ.ά.) λαλεῖ, ποταπὸν δίκαιον γίνεται εἰς αὐτὰ τα χωράφια
 Αισιῶ. 266¹⁸. 2α) Κηρύττω, διδάσκω: να λαλήσωμεν...εις την ἐκκλησίαν ἐκείνην της
 μεγάλῃν Πηγῆ, Χροστογ. 232 (4)· Εγέμωσαν τες ἐκκλησίαις ο Τσερκοκακογέροι κ' εἰς
 την Ἀγίαν Σοφίαν λαλοῦν οἱ ἀσφοί σοφτάδες Θρ. Κων/π. Β 47· β) απαγγέλλω μεγα-
 λόφωνα, φάλλω: ἐχάλασαν οἱ Τούρκοι τον Τσιζιρχην την ἐκκλησίαν...ἐλάλησαν μέσα και
 ἐπεροσκήσαν Συναξ., Χρον. 46. 3) Φωνάζω: ἀν ακούσσετε φωνήν να μην ἐβγείτε να
 εἰδετε τον πόον· ἐναι οὐποὶ λαλεῖ και τι ἐν' τό φωνάζουν Λιβ. Esc. 2932· ὥσαν ἰδεῖ οἱ
 πολемоῦμεν να μην τολμήσει και λαλήσει, μήπως και ακουσθεῖ η φωνή Διγ. Ἄνδρ. 389²².
 4) (Προκ. για ἐπιστολή) πληροφορῶ, δριλῶναι: ἐγγασεν του ρηγῶς ἕναν δισαλλιον χαρτὶν
 το ποῖον ἐλάλει οὕτως Μαχ. 220¹⁹. 5α) (Προκ. για πούλι) κελαιδῶ, τιτιβίζω, λαλῶ,
 κρώζω: ἀπὸ τ' ὁδῶν τα λαλοῦν ἕναν ποῦλιν ἐπὶ σοι Ερωτοπ. 572· την νύκτα ὅλην πως
 λαλεῖ (ενν. ο πετεινός)· ξηπνέει τους ανθρώπους Αἰτωλ., Μῦθ. 63· Κορεῶνα ἠρθολήθηκε
 τον κόρακα να θῶσαι και να λαλεῖ σον κόρακα, τον κόσμον να μελῶσι Αἰτωλ., Μῦθ.

ΕΜΑ 1, 1939, 33-4 και Αλεξ. Στ. [Ερωτόκρι. σ. 427-8]. Για πθ. εξέγηση του σχηματ. της μτχ. βλ. Χατζιδ., Γλωσσ. έρ. Β' 490. Α. λαμβάινω σε έγγρ. του 17. αι. (Βλ. Πεντόγαλο, Παρνασσ. 16, 1974, 42).

Ι Ενεργ. Α' Μεθ. 1) Πάινρω, παίρνω στα χέρια μου, πιάνω, βρατώ· κουβαλώ: Αχΰλλ. Ν 661, ΒΕΔΘ. 1190· σπαιρόν και ενεργάλλον λαβόντες...οι ιερείς...τούτους προσήλδον Κομηνής Άννας Μετάφρ. 26· (προκ. για το Χριστό): ηρώδηςεν ο υιός τον Υρίστου θελήματι εδικόν του...να λάβη σάρκα ανθρώπινην Διγ. Άνδρ. 337¹¹. 2α) Αρπάζω, πιάνω, παίρνω με βία: Βίος Αλ. 4388, Διγ. Ζ 718· ουδέ πλοσίσιος ποτέ λαμβάνει δίκαιον άλλου Ελλην. νήμ. 515³. β) (προκ. για κυνήγι) πιάνω, συλλαμβάνω: η πέριξέ με την τέχνην της τον κυνηγόν κομπάσει, εκείνος φανακίζεται, θαρρεί αυτήν να λάβει Φυσιολ. (Legr.) 696. 3) Πάινρω κάπ. μαζΊ μου, οδηγώ, συνοδεύω, φέρω, (Για τη σημασ. βλ. Tabachovitz, Études sur le grec 57-8): λαβών τον γυναικάδελρόν τον (παραλ. 1 στ.)...εξήλθε κυνηγήσαι Διγ. Ζ 1381· έλαβε (ενν. ο πατριάρχης) μερικούς κληρικούς...και υπήγε την Βλαχίαν Ιστ. πατρ. 150¹⁸· την κυράν σου έλαβεν (ενν. ο πατέρας σου) μέσα εις το καθάριν Απολλών. 445· έλαβαν αυτόν φάλλοντα...και εις τον...θρόνον τον πατριαρχικόν ανέβασαν Κώδ. Χρονογρ. 574· (προκ. για το Χάρο): να γλυκοφιλούμεθα πριν... μ' ελπίδα για να βοηθηθεί αφού τον λάβει ο Χάρος Πένθ. θαν.³ 34. 4α) Πάινρω, δέχομαι κ., παραλαμβάνω κ.: Βίος Αλ. 3844, Σεβέρ.-Μανολ., Επιστ. 171, Ασσιζ. 279²²⁻³. (με αντικ. αφηρημένο ουσ.): λαμβάνει χάριν εκ Θεού Κομν., Διδασκ. Δ 164· παρακαλώ να λάβω την σοφίαν Συναξ. γυν. 2· έλαβα... την ευχην του (ενν. του πατέρα) Διγ. Άνδρ. 407²⁰· ελευθεροούται...η ψυχή από τας χείρας του διαβόλου και λαμβάνει ζωήν την αιώνιον Ιστ. πατρ. 123¹⁸. β) (με υποκ. τη λ. γη) σκεπάζω: Ο αόης νιν καταπονεΐ, τούτον (ενν. το διγενή) η γη λαμβάνει Διγ. Ζ 4663. 5) Κυριεύω, καταλαμβάνω, κατακτώ, υποτάσσω: Συνάγαντες...πόλεμον...έλαβε...το φοβερόν και ονομαστόν Κόρινθς Έκθ. χρον. 66¹⁷· εσέβησαν, εσκότωσαν, ελάβουν το κόστρον Ριμ. Βελ. 375· έλαβεν (ενν. ο Διγενής) όλας τας άκρας και έγινεν εις όλον τον κόσμον περίφημος Διγ. Άνδρ. 398¹. (προκ. για πάθος ή συναίσθημα): Διγ. Ζ 3662, Διγ. (Trapp) Gr. 3627, Παίσ., Ιστ. Συνά 397, Αχΰλλ. L 171· (προκ. για ασθένεια· εδώ προκ. για μορφή υπερπλασίας): Πριν ή σην αυξήση (ενν. το είδος...όρομον τεύρω λειψή) και λάβη πάντα τον λαίμω τον κυνός, απόκοπον Κυνοσ. 590²³. 6) Συλλαμβάνω, αιχμαλωτίζω: Αχΰλλ. Ν 515, Βίος Αλ. 1756, Κώδ. Χρονογρ. 49. 7) Γίνομαι κύριος, αναλαμβάνω (εξουσία, βρασιλεία, κ.λ.π.): Χρον. Μορ. Ρ 1268, Σπαν. Α 325, Έκθ. χρον. 50²³. (προκ. για μητροπολιτικό θρόνο): Έλαβεν ο κυρ Λαυρήλ τας Σέδρας Συναδ., Χρον. 41. 8) Υρίσταμαι κ., αντιμετωπίζω, παθαίνω κ.: Ροθινός (Βαλ.) 177, Κορων., Μπούας 139, Ασσιζ. 297¹⁸, Αχΰλλ. L 418. 9) Λισθάνομαι, νιώθω: Μεγάλον πόνον έλαβεν απόσω στην καρδιά Αχΰλ. 1120· Όταν φλεγμαίνη ο λαίμως τον τέρακος, οδόντην λαμβάνει εσθίαν Ιερακος. 439¹⁰⁻¹¹· ποία καρδιά να είναι τόσοσν λίστη και να μην λάβη πίσιον διά την συμφοράν εκείνην; Μ. Χρονογρ. 34⁶. 10) Αφαιρώ κ., κατακρατώ κ.: Εκείνη (ενν. η δέσποισα)...ελεήσασα την γυναίκα...απεχαρίσατο ταύτην αυτό (ενν. το οσπίτιον) μηδέν από πράγματος αυτή λαβούσα τι Κομηνής Άννας Μετάφρ. 233· (μεταφ.) αγχώτην την ζωήν σου ελάμβανε Δούκ. 199²¹· Κρείττον αν ην μοι του στείλει τον δήμιον και λαβείν την κεφαλήν μου απ' εμοΐ Δούκ. 381¹⁴. 11) (Προκ. για αποτέλεσμα αριθμτ.) εζάγω: Τρία μαζίά έχων, χρυσάφην, άργυρον και χαλκόν, θέλω εκ τούτων λαβείν λίτρες) ε' Rechenb. (Vog.) 6¹. 12) Αναλαμβάνω την ευθύνη για κάπ. ή κ.: Περί του ανδρογόνου οποΐ χωρίζονται και έχων τέσσα, τις να τα λάβη και να τα τρέψη Ασσιζ. 124⁸· όπωςρ εποίκιν (ενν. εις άνθρωπος) το κακόν μόνος του και μόνος του και να το λάβει Ασσιζ. 50¹⁴. 13) Κερδίζω: την ειρήν

οι πιστοὶ ἔλαβον Ἀρχαγ., Κάρλο. Ε' 430· *Εκ των πολέμων των πολλών και της δοκιμασίας πάλιν έχω αποδοχήν και τούτον ίνα λάβω Διγ. Ζ 321.* 14) Κληρονομιά: Ασσιζ. 141⁷. 15α) Παίρνω (εισόδημα), καρπώνομαι: Ιστ. πολιτ. 35¹⁰. β) παίρνω φόρο ή διαμύ· εισπράττω: Από το κοινάρι (ἐκδ. κοινάρι· διορθώσ.) τό εβγάινον ἐξω της χώρας κελείει το δικαίον να λάβουν το τέταρτον Ασσιζ. 244¹⁷· το δικαίωμα του κρασίου το φέρουν απέ τη Ναζαρέτ, το δικαίον κελείει να λάβουν...ιβ' αδράμια τέλος Ασσιζ. 241¹⁸· ἐπέμψθη ... προς...Φίλιππον... λαβέσθαι φόρους παρ' αυτού Βίος Αλ. 2964· (μεταφ.) εφο- λοθρευτήκανε και επήγανει όλοι κακώς·κακού...και ἔλαβον επταπλασίως την πρόπουσάν τους πλερωμήν Σουρμ., Ρεμπέλ. 192. 16α) Αποδέχομαι: Ασσιζ. 358¹⁰. β) (με τις προθ. εις και επί) ερχομαι κ. ως...· θεωρώ, εκλαμβάνω κάπ. ή κ. ως...: εις πρόσωπον δέ των Αδάμ και της Εύας λαμβάνονται ο ἑλέφας και η γυνή αυτοῦ Φουσιλ. (Zur.) III 1¹⁸· Λαμβάνεται...ο πελεκάν εις τον Κύριον Φουσιλ. (Zur.) VIII 4¹²· Λαμβάνεται...η θά- λασσα επί τον κόσμον και οι δέται επί τον χορόν των προφητών Φουσιλ. (Offertm.) G 148⁵. 17) Δέχομαι κ. ως συμβόλ· συμβολίζω: ο...φονεί πρόσωπον του σωτήρος ημών λαμβάνει Φουσιλ. (Kaim.) 25α²². 18) Συλλαμβάνω, μένω ἑγκυος: Παίσ., Ιστ. Σινά 208. 19) Τελώ: Περι τους γονείς τους λαβόντας δεύτερον γάμον Ἑλλην. νόμ. 571⁶· όπως...λάβει το μετημόσνον ο πάπας εν τη Μεγάλη Εκκλησίᾳ Δούκ. 315⁶· μετά θανάτου της θυγατέρός μου ἔλαβον (εν. ο εθελός δέιναι) δεύτερον σπουκίσσον Ἑλλην. νόμ. 575¹⁸. 20) Διενεργώ, πραγματοποιώ: πολλούς ἐλέγχους ο άγιος ἔλαβε βασιλείς...ίνα πάση αυ- τῶν Σφρ., Χρον. μ. 12². 21) Χρησιμοποιώ: Πρόθεσις ἐναι μέρος λόγου ἀκρίτου όπου λαμβάνεται πάντοτε στες αρχές ολωνών των μερών του λόγου Σοφικ., Γραμμ. 248· τούτο το ξίλο ἔλαβε ογιά να ταξιόηρει Τζάνε, Κρ. πόλ. 372². 22α) Τρώω: Οπόταν δέ εστια- θείς, λάβεις και Παναγίαν ...πίεις και πρεσβείαν Παίσ., Ιστ. Σινά 963· β) (προκ. για τη Θεία Κοινωνία): κοινωνώ, μεταλαμβάνω: στελεστήν αζηγόρητος και χωρίς να λά- βει τον πλάστην του εις τον θάνατόν του Ασσιζ. 440¹⁰· σύμφωνα λαμβάνω μυστική, τίμιον αίμα πίνω Σολέντζα, Ποιήμ. 6¹³. 23) Φορώ: Διγ. (Trapp) Gr. 1348 κριτ. υπ. 24) Καταχωρώ· συμπεριλαμβάνω: εγράφω γαρ τα ἔλαβον εις το ειγίστρο απόσω τα όσα εκερδίσασιν Χρον. Μορ. Ρ 2077. Β' Αμτβ. 1) Αναλαμβάνω: εις εδικός μου σκλάβος έχει κακόν εις τον σφεδραίαν του και εις ιατρός λαμβάνει να τον γάνει Ασσιζ. 184¹⁷. 2α) Πληρώνομαι, ανταμειβομαι: να 'ρθεί η μέρα εκείνη, οπού έχει να ανασταθεί και το κορμί, τη Δευτέρα Παρουσία, να λάβει καθώς ήμαμε Αποκ. Θεοτ. II 111· β) τιμωρομαι: οι άνδρες σ' όσα σφάλλουν αι γυναίκες τους λαμβάνουν Αιτωλ., Βοτβ. 281. 3) Δέ- χομαι χτυπήματα (πβ. και φρ. κρούω και λαμβάνω): Ούτως ἐναι συνήθεια εις όλους τους παλόνους, οπού τρώμεναι να σφεί και οπού κρούει λαβαίνει Χρον. Τόκων 2564. 4) Παίρνω φωτιά, καίγομαι (Για τη σημασ. βλ. Αλεξίου Στ. [Ερωτόκρ. σ. 427] και Ξανθοου- θίδης [Ερωτόκρ. σ. 438 και 592], καθώς και Αθ. 26, 1914, ΛΑ 154): Ουρανί, ρίξε φωτιά, ο κόσμος σ' αναλάβει και' όλοι ας λαβω και' όλοι ας καγού κ' η Αρετή μη λάβει Ερωτόκρ. (Αλεξ. Σε.) Γ' 1724· οπόταν ἔλθει ο Βασιλεύς... αυτοί να βάλωσι φωτιά και μόνοι του να λάβει να τότε κάψουν...συζώνωναν Βίος Διμ. Μοσχ. 316. 5α) Τραυματίζομαι, πληγώνομαι (Για τη σημασ. βλ. Ξανθ., ό.π.): ο καρ Μουρίκης ἔλαβε στον πόλεμον την ώσαν. Τόσα λαβώθη θανατά και απόθανε Κορων., Μπούας 6· Καλλιμάχε, τις επολέ- μεσέ σε; Αν από ξίφους ἔλαβες και πού το λαβωράν σου; Καλλιμ. 1390· β) πα- θάινω κακό· χάνω τη ζωή μου, πεθαίνω: Κάλλιον να λάβει ετούτος παρὰ να ζει, σ' απο- λασθεί το γένος των Εβραίων Ντελλαπ., Στ. θρηνητ. 184· (μεταφ.) διατί έπισας αυτός (εν. στον βυθόν)... χαράϊ 'ναι με την 'πομονήν να γλώσεις να μη λάβεις Δερ., Λόγ. 560. 6) Συλλαμβάνω, μένω ἑγκυος: Αυτή (εν. η νυμφίτσα) από του άρρετος εκ στό- ματος λαμβάνει και γυνομένη ἑγκυος εκ τοις ωσί γεννά Φουσιλ. (Legr.) 446. 7) Πε-

ρὺλαμβάνω, περιέχει· αναφέρει, μαρτυρῶ: ἠθέλησε (ενν. ο *Ηλιού*) του ἀνελεῖν στην Κορυφὴν ἀπίνου, ἐκάλεισέ τον ἀγγελοῦ, ὡς αἱ *Γραφαὶ λαμβάνουν Παῖτα*, Ιστ. Σινά 130.

Π Μέσ. (με ενεργ. σημασ.) **1**) Πάίρνω κάπ. μαζὶ μου, συνοδεύω (Πβ. Α' μετβ. 2): Οὓς (ενν. τους ἀγνοήσους) παρεθός λαβόμενοι (ενν. οἱ ἀδελφοὶ τῆς κόρης) εἰς τον γαμβρὸν ἀπὴλθον κατοικοεὐζώντες αὐτόν Δεγ. (Trapp) Gr. 470. **2**) Συναίπτω: *Μη προσδοκᾷτε παρ' ἐμοῦ λαβέσθαι συμμαχίαν* Βίος Αλ.² 1925. **Εκφρ.** **1**) Το δος καὶ λάβε=αμοιβαία χτυπήματα· μάχη (Γ'κ το πράγμα βλ. Κουκ., ΒΒΠ Γ' 130· πβ. καὶ ἄ. δίδω φρ. δίδω καὶ παίρνω καὶ δίδω καὶ λαμβάνω): ἀπὸ τῆς μάχης τῆς πολλῆς... ..καὶ ἀπὸ το δος καὶ λάβε οἱ κάμποι φόβον εἶχασιν Δεγ. (Trapp) Esc. 34. **2α**) Το κροῖναι καὶ (το) λαμβάνειν, βλ. κροῦω Ἐκφρ. α' **β**) το κροῖναι καὶ μετ λαμβάνειν, βλ. κροῦω Ἐκφρ. β. **Φρ. 1α**) Κροῦω καὶ λαμβάνω=προσπαθῶ, πασχίζω (Γ'κ τῆ σημασ. βλ. Τσελλῆκη [Γ'κουά, Στ. σ. 31]): 'Ὅσα καὶ ἀν λέγεις ο παῖνός καὶ κροῖνός καὶ λαμβάνεις πάντα δοκοῦσιν ὄνειρος εἰς ἀόλιβον καρδίαν Γ'κουά, Στ. 252· **β**) δίδω καὶ λαμβάνω=αγωνίζομαι, πασχίζω, πολεμῶ Προδρ. Π G 85. **2α**) Λαμβάνω (πρὸς γάμον)=παντρεύομαι: τῆς ἀδελφῆς μου θυγατέραν λαμβάνειν οὐ δύναμαι πρὸς γάμον Ἑλλην. νόμ. 566¹¹. Ἑλλην. νόμ. 566¹¹. **β**) λαμβάνω ἄνδρα ἢ εἰς ἄνδρα (Πβ. ἄ. ἐπαίρων 2ε φρ.)=παίρνω γιὰ σύζυγον, παντρεύομαι: οὐκ ἔστι σύνηθες ὅτι νὰ δίδωσιν αἱ γυναῖκες χεῖματα τοὺς μὲλλοντας λαβεῖν ἄνδρας Σφρ., Χρον. μ. 82¹²⁻⁴. εἰς ἄνδρα τον Ἀλέξανδρον ὡς εὐτεχῆς λαμβάνει (ενν. ἡ Ρωξάνη) Βίος Αλ.² 4091· **γ**) λαμβάνω γυναῖκα=νυμφεύομαι (πβ. καὶ ἄ. γυνή φρ. 3 καὶ 4): ἐσχόρυσεν (ενν. ο Χατζγκμάρης) αὐτὴν τομῆως καὶ ἔλαβεν ἄλλην γυναῖκα νόμιμον Σινάδ., Χρον. 42· κἀλλιον λάβε σιγαλὴν (ενν. γυναῖκα), να θέλει την τιμὴν σου Σπαν. Α 547. **3**) Λαμβάνω ἀπόφασιν ἢ βουλήν=αποφασίζω (Πβ. καὶ ἄ. βουλή φρ. δίνω ἢ παίρνω βουλή): οὐ γὰρ ἐπέρογκα ζητῶ, δέσποτα..., να λάβω την ἀπόφασιν εὐθὺς τῆς ἀσθεμίας Προδρ. ΠΙ 433· βουλεύσαι να μισήσεις καὶ την βουλήν που ἔλαβες οὐ θέλεις να χυλᾷσαις Ιμπ. [Lambr.] 210. **4**) Λαμβάνω την βαλβίδα=φτάνω στο τέρμα, τερματίζω: ἀποφασισμένον...νικητὰς ἐκείνους, τους πρώτους οπωσδήποτε λαβάντας την βαλβίδα Γ'κουά, Ανκχ. 253. **5**) Λαβαίνω βάρος=με βρίσκει κακὸ, παθαίνω κακὸ, στενοχωρεῖμαι (Πβ. φρ. παίρνω βάρος· βλ. ἄ. βάρος Β' 3β): Οἱ Τοῦρκοι...το μάθαν...κ' ἐκρατούσαν (παραλ. 1 στ.)...ὅλους να τοὺς σκοτώσουν. Μα κείνοι δεν ἐπήγαν πλεονα λαβόν τέσσα βάρος Τζάνε, Κρ. πόλ. 159⁶. **6**) Λαμβάνω την γέννησιν=γεννέμαι, δημιουργοῦμαι, προκαλοῦμαι (εὐδὲ μεταφ.): να σε διδάξω... ..πού ἔλαβεν (ενν. ο φθῶνος) τὴ γέννησιν καὶ πόθεν ἐγεννήθην Ντελλαπ., Ερωτήμ. 303. **7**) Λαμβάνω (τὴν) δειλίαν=δειλιάζω, γίνομαι δειλός (Πβ. καὶ ἄ. δειλία 2): Τῆς γυναικὸς γὰρ ἐκείνης ἔλαβον τὴν δειλίαν καὶ ἠλευθερώθῃ ἡ πόλις Κανκν. 81 Α' Ἐπεὶ...διὰ τοὺς...βουλκολάκους δεαλέγονται οἱ ἄνθρωποι... λαμβάνουσι δειλίαν ἀπειρον καὶ ἀνίαντον Μάρκ., Βουλκ. 351¹⁶. **8**) Λαμβάνω δίκην ἢ τιμωρίαν=τιμωροῦμαι: Ἀπολλών. (Wagn.) 360· Περὶ ἐκείνου ὁποῦ ἐνδογόνται γυναῖκαν καὶ συγγενεῖς του καὶ περὶ του ιερέως ὁποῦ τοὺς ἐυλόγησεν καὶ ἐκείνους ὁποῦ ἦσαν εἰς τον γάμον ποταπὴν τιμωρίαν να λαβόν Ἀσσιζ. 113²¹. **9**) Λαμβάνω (ἢ λαβαίνω) δόξαν (ἢ καὶ τιμὴν)=δοξάζομαι (καὶ τιμώμαι) (Πβ. ἄ. δόξα 3β): Ἐλαβες δόξαν, ἀνθρώπι, ἐπλοέτηρες καὶ ἐχάτης Ἀλφ. 14²¹. Να χύσεις αἵματα πολλά, να κἀνεις..., να λάβῃς δόξαν καὶ τιμὴν Διακρούς. 74¹⁰. **10**) Λαμβάνω εἰς νύμφην=βλ. ἄ. γυνή 4· (προκ. γιὰ τον πατέρα που ἐκλέγει ἢ δέχεται νύμφη): Ταύτην (ενν. τὴν κόρη)...ἔλαβον εἰς νύμφην τὴν νεφ' μου Ἑλλην. νόμ. 570²⁸. **11**) Λαμβάνω εἰς διάνοιαν ἢ νοιν=α) σκέπτομαι, συλλογίζομαι· ἄμω περνάει ἀπ' το μυαλό κ.: να προσγεγονότα εἰς τον λαμβάνω ἐπὶ τὸν σκενδότες ἐκωλύετο Δαλκ. 229⁸. τα δέ μη δόν ἐξεπτεῖν παρέρχον τον λόγον, να μη σκενδάλων ο πως εἰς διάνοιαν λάβῃ Δεγ. (Trapp) Gr. 2319· **β**) λαμβάνω υπόψην μου κ.: υπολογίζω κ.: Ο δέ τράνωτος μηδ' ὁπωσούν εἰς νοιν λαβόν τα τον δεσπότητος εἰρήματα στρα-

τεύει κατ' αὐτοὺς Δούκ. 261³⁶. **12)** Λαμβάνω κάπ. εἰς μερστειάν=μνηστεύομαι: ἔλαβον κόρην εἰς μερστειάν, ἤγουν ἔλαβον μετ' αὐτῆς ευχήν καὶ ἀσπασμόν Ἑλλήν. νόμ. 568³. **13)** Λαμβάνω (ἢ λαβαίνω) εἰς τα χέρια μου τὸ αἷμα κάπ.=βράβω τα χέρια μου με τὸ αἷμα κάπ.' σκοτώνω κάπ.: Μὴ τὸν σκοτώσωμεν, ὅτι ἀμαρτία ἐνὶ τα χέρια ἐστὶν εἰς τα χέρια μας τὸ αἷμα τοῦ ἀδελφοῦ μας Νεελλαπ., Ερωτήμ. 434. **14)** Λαμβάνω ἐν γαστρὶ=σύλλαμβάνω, μένω ἐγκυος: ματθῶραρον...γατῶν ὁ ἄρσεν (εν. ἐλέφας) συγγίγνεται τῇ θηλείᾳ καὶ εὐθέως ἐν γαστρὶ λαμβάνει Φυσιολ. 365⁴. (μεταφ.) Διὰ...τον φόβον σου, Κύριε, ἐν γαστρὶ ἐλάβομεν...καὶ ἐτέκομεν πνεῦμα σωτηρίας Φυσιολ. 353⁷. **15)** Λαμβάνω ἡμέραν ἢ καὶ χρόνον=μὲν καθορίζεται ἡμερομηνία (παρουσίασης) (βλ. ἄ. ἡμέρα 12): ἐκείνος τὸν ποῖον ἀγκάλεσεν λαμβάνει ἡμέραν καὶ ἔπειτα οὐκ ἔλθει, οὐδὲ ἐστρεψεν τὴν ἡμέραν τοῦ Ἀσούζ. 470⁸. Τότες ἐντέχεται νὰ λάβῃ ἡ ἐκκλησία καιρὸν πότε νὰ γίνηται ὁ γάμος Ἀσούζ. 116¹⁸. **16)** Λαμβάνω θάνατον: βλ. ἄ. θάνατος 1α φρ. α'. **17α)** Λαμβάνω ἢ λαμβάνομαι καιρὸς (Για τὴ χρ. τοῦ μέσ. ἀντὶ τοῦ ενεργ. βλ. Κατ'ἰδ., Γλωσσ. ἑρ. Β' 18-9)=α') ἐκμεταλλεύομαι τὴν περίστασιν: οἱ Τούκοι...καιρὸς λαβόντες δικαίον τοὺς μὲν αἰχμαλώτιζον τοὺς δὲ ἀπέκτειναν Σφρ., Χρον. μ. 114¹⁷. Σφρ. Χρον., μ. 114⁷. α') πετυχαίνω ευνοϊκὰς καί ρυθμικὰς συνθήκας: ἦλθεν (εν. ὁ δεσπότης κυρ Θωμάς) ἐν τῷ Πόρτῳ Ἀλόγγω...ἵν' αὖ' ἐκεῖσε καιρὸς λαβόμενος εἰς τὴν Κέρκυραν ἀπέλθῃ Σφρ., Χρον. μ. 122⁹. **18α)** Λαβαίνω καλὴν καρδίαν=προθυμοποιούμαι, δείχνω καλὴν σέβην (πβ. ἄ. καλός, ἐκφρ. καλὴ καρδία καὶ φρ. παίρνω καλὴ καρδίαν=ευχαριστοῦμαι, βλ. ἄ. παίρνω 2α φρ.): Ἐλάβασεν καλὴν καρδίαν οἱ ποτακοὶ καὶ ἡμεῖς εἰς τὴν ἀγάπην καὶ φιλοῖα τῆν εἶχαν κορυμμένη Κάτης 23'. **18β)** λαμβάνω καρδίαν=παίρνω θάρρος, ἀντρεϊνύω (Πβ. ἄ. παίρνω 2α φρ. [ε] παίρνω καρδίαν=εὐχαριστοῦμαι): πρῶτος στον πόλεμον...σεβαίνεις (παρὰλ. 1 στ.). Καὶ βλέποντας οἱ συντρόφοι σοε λαμβάνουσι καρδίαν κα' ορμούνται ὡς λιοντάρια Κορων., Μπούας 140. **19)** Λαμβάνω κατὰ νοῦν(ν) (μου)=ἔχω, λαμβάνω ὑπόψιν μου' στοχάζομαι (πβ. φρ. 13 β): Τοῦτο πληροφορηθῆναι καὶ λῆβε κατὰ νοῦν σοε Βέλδ. 194'. σκέψαι, λῆβε κατὰ νοῦν καὶ μάθε σοε τὴν φύσιν Ἀλφ. καταν. 42. **20)** Λαμβάνω (ἢ λαβαίνω) κονταρίαν=δέχομαι ἐπίθεσιν: τοὺς εὐρήκα ἐκδένιαστους 'ὲ ἐκείνην τὴν μερίαν, διατὶ δεν ἐπιστεῖσαι νὰ λῆβον κονταρίαν ...ἐκ τὴν μερίαν αὐτήν, γιατί δεν ἐπατήθῃ Κορων., Μπούας 77. **21)** Λαμβάνω (ἢ λαβαίνω) (τον) κόπον: κοπιᾶζω: ἤρεε (εν. ὁ ξυλοκόπος) εὐλό περισσά... καὶ κόπον οὐδὲν ἔλαβε, διατ' ἦσαν συναγμένα Κορων., Μπούας 36'. ἀργυρανήσετε καὶ λῆβετε κόπον ολίγον Διγ. Ἀνδρ. 333³⁸. **22)** Λαμβάνω κόρον: βλ. ἄ. κόρος 1 φρ. **23)** Λαμβάνω κρότον=θορυβοῦμαι, ταράσσομαι. βλ. καὶ ἄ. κρότος 3α. **24)** Λαμβάνω (το) μαχαίρι=σκοτώνομαι, αυτοκτονώ: Ὁ δοῦκος ἐζονγλάθηκε κα' ἔμεινε δίχως χέρι καὶ μέσας εἰς τὸν θρόνον του ἔλαβε τὸ μαχαίρι Τζάνε, Κρ. πόλ. 486¹⁸. Ὁ κε Κάρωλας τὴν συμφωρὰν ἰδόντας... ..ἠθέλησε μαχαίρι διὰ νὰ λῆβῃ' ...αὐτοφονεῖς νὰ γένῃ Κορων., Μπούας 29. **25)** Λαμβάνω ὄρκον=ορκίζομαι (Πβ. φρ. παίρνω ὄρκον' βλ. ἄ. παίρνω 1α): ἐκεῖνος ὄρκον ἔλαβεν... εἰς γῆν ποτὲ μηδὲν ἐργεῖται Ἀπολλών. 454. **26)** Λαμβάνω (τὴν) πείραν=δοκιμάζω, ἀποκτῶ ἐμπειρία: Διγ. (Trapp) Gr. 1633, 3319, Διγ. Z 3508. **27)** Λαμβάνω πέρας=λήγω, παύω τέλος: βόλλουν εἰς ἔργον τὴν ἀπόφασιν, εἰν οὐδὲν γένεται κρᾶξιμον' εἰ δὲ γένῃ, μένουν ἕως οὗ νὰ λῆβῃ πέρας τὸ κρᾶξιμον Ἑλλήν. νόμ. 564⁹. **28)** Λαμβάνω πληγὴν ἢ πληγές=πληγώνομαι, τραυματίζομαι: οὐκ ἔλαβον αὐτός (εν. ἐγώ, ὁ Ἀλέξανδρος) πληγὴν ἐν συμπολεῖ Ἀσείων: Βίος Ἀλ. 2 4506'. (μεταφ.) ἐσθ' ἀμείδηται δὲν εἰσὶν τὸν βασάνου, γιατί πληγὴς κα' ἄλλες φορές ἔλαβες Ροδολ. Ε' [336]. **29)** Λαμβάνω (ἢ λαβαίνω) πληγισμὸν=συμπληρώνομαι: περνώ: πληγισμὸν ἐλάβαν...δὸς χρόνος Αἰβ. P 1974. **30)** Λαμβάνω προήν=αρχίζω νὰ ἀναπνέω, ζωντανεύω: φουά τον (εν. ὁ λείοντα: τὸν σκύμνον) ὡς τρεῖς φορές στο στόμα του· ἐνθὺς προήν λαμβάνει Φυσιολ. (Lagr.) 968. **31)** Λαμβάνω συμβόλιον=συσκέπτομαι, συνεδριάζω: συμβόλιον ἔλαβον οἱ τοῦ Μοράτ, πῶς καὶ τίνι τρέπω...

ολέσῃσι τον Μονιστάρν Δούκ. 215¹². 32) Λαμβάνω τέλος—α) τελειώνω· συμπληρώνομαι: 'Όταν δέ τέλος έλαβεν ο κύκλος των εντά μηνών εκ της συλλήψεως, η κόρη γεννήθη Διγ. Ζ 59'. β) θανατώνομαι: σε δύο δεσφά διά τα δεθείς στη μέση να σε σκίσου (παραλ. 2 στ.) Τούτο το τέλος έλαβε εκ την πολλή ευτυχία (ενν. ο Φαρμακίτης) Βεντράμ., Φιλ. 209· τέλος ο άδικος κακός να λάβει μέλλει Κορων., Μπούας 14. 33) Λαμβάνω (ή λαβαίνω) μέγα τραύμα=τραυματίζομαι βαριά· (εδώ μεταφ.) παίρνω μεγάλη στενοχώρια ή απογοήτευση: Ο...αινός Μαροτολομής, αφού 'μαθε... πως οι εχθροί πληθύνασαν, έλαβε μέγα τραύμα Κορων., Μπούας 127· διδάσκει και ημάς πολλά καλά το γράμμα, ότι ανήρ ασύμβουλος λαμβάνει μέγα τραύμα Κορων., Μπούας 121. 34) Λαμβάνω έπνος και με λαμβάνει έπνος=κοιμούμαι: ηθέλησεν ως άνθρωπος να λάβει λίγον έπνος Κορων., Μπούας 25· όταν...ο κορκόδεϊλος έπνος βαθύς τον λάβει, το στόμα των ένι σπικιτόν Φουσιλ. (Legr.) 292. 35) Λαμβάνω φόβος=φοβούμαι: Ψευδο-Δωρ. 54, Ζήνου, Βατραχ. 465. 36) Λαμβάνω χαρά(ν)=χαίρομαι: ελάβατε μεγάλην χαρά το πως ήεθε βοήθειαν Χρον. σουλτ. 117¹⁴. χαράν μεγάλην έλαβε το ακούσει το ματάντο Χρον. Μορ. Η 339. 37) Με λαμβάνει η ώρα=με προλαβαίνει ο θάνατος, έρχεται η ώρα του θανάτου μου: επιμελήσων την ψυχήν περ να σε λάβει η ώρα Αλφ. καταν. 45.

λάμβημα το, βλ. λάμπημα.

λαμεντάρομαι, βλ. λεμεντάρομαι.

λάμια η, Πιστ. βοσκ. Ι 5, 77, χφ. λήμηση· πιβ. εσφαλμ. γρ. αντί λάμισσα· διορθώσ.· βλ. και Georgas., Αφ. Τρικντ. 507 σημ. 152 και 509.

λάμισσα η.

Από το ουσ. λάμια κατ' αναλογ. θηλ. σε -ισσα.

Μυθικό ζώο, φίδι· (εδώ προκ. για βοστρούχους καλλιόν): να βιάρετε τα (ενν. τα μαλλιά σας) μαύρα... να σέψετε σε λάμισσα (εκδ. λάμια, χφ. λήμηση· πιβ. εσφαλμ. γρ.. διορθώσ.· βλ. και Georgas., Αφ. Τρικντ. 507 σημ. 152 και 509) σγουρέα στα κούτελά σας Πιστ. βοσκ. Ι' 5, 77.

λαμιώνω.

Από το ουσ. λάμια και την κατάλ. -ώνω.

Τρώγει υπερβολικά πολύ: εκείνοι να λαμιώνουσιν και εγώ να μη χορταίνω Προδρ.

III 255.

λάμνημαν το.

Από το λάμνω και την κατάλ. -μα. Τ. Λάμνημον στο Meursius. Η λ. και σήμερα στην Κύπρο (Βλ. Σακ., Κυπρ. Β', σ. 629).

Κίνηση των κουπιών, κοπηλασία· θέρυβος που δημιουργείται από την κοπηλασία: 'Ένωσεν το λάμνημαν των κουπιών των β' κατέργων...και ήρτεν...και είχαν το της βίγλας Μαχ. 202¹⁸.

λάμνω, Ιων. 214¹⁸, Απόκοπ.*332, Λουκάνη, 'Αλ. Τροίας 943, Μαρκάδ. 299, Αεγλ. Παροικ. 219, Τζάνε, Κρ.² πάλ. 214⁸, 227¹⁸, 263⁸, 317¹⁸, 330¹⁸, 357¹⁸, 362¹⁸, 375²⁰⁻²⁸, 393¹⁸, 395⁸, 400²⁸, 430²², 434⁸, 443²⁸, 505²⁴. ε λ ά μ ν ω.

Από το αρχ. ελαίνω. Για το σχηματ. βλ. Ανδρ., Αεζ. Ο τ. στο ποντιακό ιδίωμ. (Andr., Lex., λ. ελαίνω). Η λ. στο Meursius και σήμ.

Α' Λμτβ. 1) **Κωπηλατώ:** Γλήγορα, σκυλογιάζε, πιάσε κουπί να λάνηεις Γαδ. διήγ. 159· δίχως άρμενα και κουπιά τα πόσα μίλια λάνηαν Τρεβ., Ρε 260· να τους χαλάρωσαν και όλοος να τους πιάει στα κότεργα να λάνηοιτε Τζάνε, Κρ. πάλ. 416¹³. 2) (Πρακ. για σεισμό) σείει, κουνά πέρα-δύθε: χρόνον *έλανε*ν ο σεισμός· κ' η γή χαμαί βρουκίτων Θρ. Κύπρ. Κ 40. **Β'** Μτβ. 1) (Με ειδ. σίστ. αντ.) τραβή κουπί, κωπηλατώ: τα κουπιά *ελάμνα*σι, στο *έξέλο* ενδιαθήμαν Διήγ. ιωανότ. 816· διά να λάνηον το κουπίν όσον καιρόν να ζούσιν Θρ. Κύπρ. Μ 361. 2) Ωθώ, σπρώχνω: στην κόλασην το βλέμμα σου με λάνει Κυπρ. πρωτ. 100¹⁴. 3) Ακολουθώ, καταδιώκω: ως ηύρεν την καρφολασίαν εκείνου του φουσσάτου, *εσέβην εξοπίσω τους κ' έρχετο ελάμνοντά* τους Χρον. Μορ. Η 4707.

λαμπαδόριος ο.

Το μτγν. ουσ. λαμπαδόριος (L-S Suppl.). Η λ. και τ. λαμπαδόρης και σήμ. ως επών. (Βαγιακ., Αθ. 63, 1959, 216-7).

Ευκολλησιατικός τίτλος που δίδεται σ' αυτόν που κρατεί λαμπάδα μπροστά από τον αρχιερέα ή τον πατριάρχη (για τη σημασ. βλ. Βαγιακ., ό.π.): *Ο μέγας δομέστικος έγαλλε το σάπου γαρ βασιλέως παρονείαν* και τα εξής, είτα το *αδόξα* ο λαμπαδόριος εκ του ετέρου χορού Ύψδο-Σφρ. 448¹⁵.

λαμπαδίας ο.

Το μτγν. ουσ. λαμπαδίας. Η λ. και στο Μαλάλα 454¹⁶.

Είδος κομήτη που μοιάζει με πυρός: το τοιούτον φοικωδέστατον τέρας απωταχού φαίνοιν και λάμπουσ, ό και λαμπαδίας καλείται, άχρι της φθινοπωρενής ισημερίας Δούκ. 95¹⁷.

λαμπάδιον το.

Το αρχ. ουσ. λαμπάδιον.

Μικρή λαμπάδα: αθήσι κύκλοθεν αυτών (ενν. των λαμπάδων) λαμπάδια πηγμένα ώσπερ λυχνίας φωτειναί πέλουν ηγλαισμένα Παϊσ., Ιστ. Σινά 609.

λαμπαδιστής ο.

Το μτγν. ουσ. λαμπαδιστής. Η λ. σε επιγρ. του 3. και 2. αι. π.Χ. και σε σχόλ. (L-S).

Προσωπομμία του Αγίου Ιωάννη: ο μέγας Ιωάννης ο λαμπαδιστής εις την Μαραθάσαν, οπού δώχνει τα θαμόνια Μαχ. 36¹⁸.

λαμπαίνω.

Από το λάμπω με επίδρ. των ρ. σε -αίνω.

Λάμπω, ακτινοβολώ: απέ τα κάλλη τά 'μορφα μ' εφάνη και λαμπαίνει (ενν. η Μοίρα) Φαλιέρ. Ενόπν.² 110.

λαμπάνω. — Βλ. και ά. λαμβάνω.

Από το λαμβάνω.

Παίρνω φωτιά, καίγομαι (Για τη λ. βλ. Ξανθοβίδη [Ερωτόκρ. σ. 382]) (εδώ μεταφ.): Θώμιε την Αρετούσα, μέσα η καρδιά του ελάμπαν, τα σωθικά εκκεντούσα Ερωτόκρ. (Αλεξ. Στ.) Α' 92.

λαμπάρα η, βλ. λαπάρα.

λαμπαρδικά τα (?).

λαμπάς

Ἄγκ. επιμ.

Είδος χόρτου: κίποιον χόρτον ἀπὸ το νομαζούν αυτοί (ενν. ὅσοι ζητεῖον) λαμπαρδικά ἀπὸ τὸν Εὐφράτη Νεμ. 385¹⁶.

λαμπάς -άδα η, Κομν. Διδασκ. Δ 13, Σπαν. (Μαυρ.) Ρ 7, Πόλ. Τρωάδ. 710, Λιβ. Esc. 508, Φαλιέρ., Λόγ. [Bakk.-v. Gem.] 53, Ρωμ. Βελ. 190, 445, Απόκοπ.² 94, Λιβ. 490, Λεγλ. Παροι. 487.

Το αρχ. ουσ. λαμπάς. Η λ. και σήμ. στον τ. λαμπάδα.

1) Μεγάλο λευκό κερί, λαμπάδα: Ἐτι δὲ μανουάλια τρία καταμερίαν (παρ. λ. 5 στ.). Ἐκότερον δὲ τὸν αὐτὸν ἔχει λαμπάδα μίαν Παῖς., Ιστ. Σανά 607· πῶνον λαμπάδες και κερὰ και τῆς κερᾶς ἐφῆζαν Σαχλ., Αφῆγ. 762· ἐποθεῖν πολλὰς λαμπάδας (κερέας, χοιτρές) και γ' κατῆλες αἰγυρεῖς Μαχ. 102³. (μεταφ.) γυναίκα με λαμπερή ομορφιά: Βλέπω μια λαμπάδα χιονιτή και γλυκοτάτη ἦλθε με μια γλυκάδα Φαλιέρ., Ιστ.² 395· (μεταφ.) γυναίκα με ἀμειψτή ἠθική: Κερὰ μου μεγάλη, λαμπάδα εἶσαι ἀσπρη με δίχως μανουάλι Γαδ. διήγ. 310· Δέσποια, πῶτος η ελπίς, ω πάνταγνε παρθένη (παρ. λ. 5 στ.) και τὸν παρθένον στέφανος ἀπρόσιτος λαμπάδα Ντέλλαπ., Λόγ. παρ. λ. 84. 2) Δάδα, πυρός: Το ἕναν του χέρι να κρατῇ σπαθὶν ἡκοιγμένον, το ἄλλον ολοκώκωνον ἀποτρίμην λαμπάδα Λιβ. Ρ 265· κόρη νικᾷ σε ἀγέωχοι... το τόξον σου τοακίει, ἐόβεσε τὴν λαμπάδα σου με το υπερίφρανόν τῆς Λιβ. Sc. 2799. 3) Λυχνάρι, σπαρματότο: Καταλαβοῦσῃς τῆς ἐσπέρας φανός και λαμπάδας ἀνάγας εν ταις αὐτοῦ σκηναῖς Δούκ. 119²²· ἄμα λαμπάδες και ἐπρὸςδὲκτησάν τοις και ἰδοὺκάν τοις καρδίαν και ἐμπήκων Δούκ. 119²²· ἄμα λαμπάδες και ἐπρὸςδὲκτησάν τοις και ἰδοὺκάν τοις καρδίαν και ἐμπήκων Δούκ. 119²²· ἄμα λαμπάδες και ἐπρὸςδὲκτησάν τοις και ἰδοὺκάν τοις καρδίαν και ἐμπήκων Δούκ. 119²². 4) Κηροπήγιο: η εζάμ-πρη ὅλη ἐφτεγγεν, φως εἶχασεν μεγάλην, λαμπάδες δύο εἶχασεν, ἐφτεγγεν ως ἡμέρα Πόλ. Τρωάδ. 115. 5) Πηγὴ φωτός, φως, λάμψη: Καρδίας μου θεράπευσεν, του σκότους μου λαμπάδα Κομν., Διδασκ. Δ 13· παρηγόρημα γυχῆς, καρδίας μου λαμπάδα Σπαν. Α 12. 6) Ὅραση· ἠρώς· τὸν ματιών· τὸν ὀρισμὸν ἐπὶ γράφην (ενν. ο βασιλεῖς), λαμβάνει (ενν. ο Βελεσάρεος) τὴν λαμπάδα Ρίμ. Βελ. 243.

λαμπασίον το.

Απὸ το κυπρ. λαμπάσας (λαμπάζω [Βλ. Andr., Lex., λ. λαμπάζω]). Η λ. και σήμ. στην Κύπρο (Andr., 6.π. και Σακ., Κυπρ. Β' 629, λ. λαμπασίον).

Φρενοβλάβειν, παραφροσύνη: οἱ κερεῖς... ἐγνάναν ἰβ' ἀσπινεῖς ἀπὸ πολλῆς ἀσπινεῖς ἀπὸ εἶχαν λαμπασίον (εκδ. λαμπασίον· βλ. Meyer, Γλωσσ. πραγμ. α. 119)...στραβοί, λωροί και ἄλλοι Μαχ. 64²³.

λαμπερός, επιθ., Διγ. Α 3244, Βλός Δημ. Μοσχ. 485.

Απὸ το λάμπω και τὴν κατὰλ. -ερός (Ανδρ., Λεξ.). Η λ. στο Σομαν. Υπερθ. λαμπερό-τατος· ως προσφών. σε ἔγγρ. του 1614 (Ξανθ., Χρ. Κρ. 1, 1912, 48). Η λ. και σήμ.

1α) Που λάμπει, ακτινοβόλος: στον ἥλιω το λαμπερό Εριφ. Β' 308· λαμπερότατο και καθαρό φεγγίς Πανώρ. Β' 488 κριτ. υπ.· (μεταφ.): αὐτὸς δὲ συνεχαίρετο τὴν λαμ-μὴ και θαυμασταὶ και λαμπεροὶ ως φῶτα, διὰτὶ εἶχον μάλαγμα καθαρὸν Διγ. Α 3955· μάλλι ξανθὸ και λαμπερὸ εἶχον ἡ κόρη κείνη Διγ. Α 1770. 2) Φωτεινός, γλυκύλαστος: σὺ δὲ παλῶτα θα μωσά κτίσε δὸά τ' ἐκείνη, παθόροστα και λαμπερὸ Διγ. Α 57. 3) Περιφάνης: Εἰς τὴν μεγάλην Ἀντιόχειαν μετὰ εἰκῆς και καταθωμάτων λαμπερῶν ο βασι-λεὺς εἰσέρχεται Χωνάτῃ, Παράφρ. Ι 102.

λαμπή η.

Από το αρχ. *λάμπω* (Πβ. αρχ. ουσ. *λάμπη*, L-S).

Λάμψη, φωτισμός: «Χριστός ανέστη εκ νεκρών εν αυτοίς βοάτης, φωταγωγίας και λαμπής ηθέως πολέμυντες Αζαγ., Καρλ. Ε' 1204.

λαμπηδών -όνα η, Διγ. Ζ 3832, Ερμον. Κ 108, Εις Θεοτ. 4.

Το μτγν. ουσ. *λαμπηδών*. Η λ. *λαμπηδόνα* και σήμ. στην Κρήτη (Βλ. Πλατάκη, Κρητολ. 10/11, 1980, 78) κ.π.α. (Βλ. Γενναδ., Λεξ., λ. *λαμπηδόνα* και Andr., Lex.). Τ. *λαμπηδόνα* στην Κάρπαθο (Andr., 6.π.).

Λάμψη, ακτινοβολία: οσθέν τι φαεινότερον ηλίου λαμπηδόνας Γλυκά, Στ. Β' 47· εκ της αήλης γαρ το όμμα και της λαμπηδόνας τούτου ουκ ήθένατο σιμώσαι τις Ερμον. Κ 221· (μεταφ.): ο Νεκτέναβος ιδόντας την Ολυμπιάδα...και την λαμπηδόνα τον προσώπων της Διής. Αλ. V 25.

λάβημμα το· λ ά μ β η μ α.

Από το *λάβω* και την κατάλ. -μα. Ο τ. *λάβημμα* κατά δήθεν εξχραϊσμό.

Λάμψη· φωτεινότητα: το *λάβημμά* του οχ το πρόσωπό του έλαμπε στο φως οχ τον ήλιο Εβρ. ελεγ. 172.

λαμπησία, Συναδ., Χρον. 32, ασφαλι. ανάγν. αντί *λημψία*· διορθώσ. κατά το χφ. (φ. 22ν *λημψία*). — Βλ. και ά. *λημψία*.

λαμπρά, επίρρ.

Από το επίθ. *λαμπρός*. Η λ. στο Meursius και σήμ.

1) Αρχοντικά, μεγαλόπρεπα: *λαμπρά* τους υποδέχονται, αξίας μεγάλης κάμνουν Φλώρ. 1835· Οι βγάγεις δέ μετά σπουδής το βέφος ανατρέφουν ευγενικά, πανέμορφα, *λαμπρά*, χαρτωμένα Ιμπ. 68. 2) Ωραία, με κομψότητα και πολυτέλεια, περίτεχνα: χρυσοκόκκινην εφόρει τζουκανίαν· *λαμπρά* (έκδ. *λαμπρά*· διορθώσ.) εις την γην εκρέμετον, *λαμπροχρωματισμένη* (χφ. *λαμπρά* χρωματισμένη· διόρθ. Lamb.) Λιβ. Esc. 2152· τον ναόν ιστηρόησεν οραυότατα και *λαμπρά* Ιστ. πετρ. 169¹⁸. 3) (Προκ. για λόγια) ξεκάθαρα, με σαφήνεια: Άκου, πώς το λέγει ο Παύλος *λαμπρά*, καθώς λέγει... Πηγά, Χρυσοπ. 140 (43).

λαμπράδα η· λ α μ π ρ ά δ α, Ερωτόκρ. (Αλεξ. Στ.) Β' 418.

Από το επίθ. *λαμπρός* και την κατάλ. -άδα. Ο τ. από επίθρ. του *λαμπρίζω*. Η λ. και σήμ.

Λάμψη: Τη *λαμπυράδα* της φωτιάς ορέχτηκα κ' εθώρου αυτ. Β' 531· πολύ σκοτεινή ήτοσε και μόνο τας σπαθιώ ντους τη *λαμπυράδα* εβλέπαμε κι' έχι το πρόσωπό τας αυτ. Α' 622.

λαμπραίνω.

Από το επίθ. *λαμπρός* και την κατάλ. -αίνω.

Α' (Μτβ.) προσδίδω αήλη, κοσμό, εξοφώνω: Της υψηλότης σου ερβομός την χώρα μας υψώνει, τιμές και δόξες και χαρές περισσεύς τση ανασώνει· *λαμπραίνει* αναγαλιά τηνε κι' άλη τηνε στολίζει Ροδολ. Ε' [23]. Β' (Αμτβ.) γίνωμαι καθαρός, αστραφτερός, λάμπω: το χρυσάφι στην φωτιάν *λαμπραίνει* κι' ομορφίζει Σουμμ., Παστ. φ68. Γ' [951].

λαμπράτος, επίθ., Λέοντ., Αιν. II 46 (έκδ. λαμπράτρου· διορθώσ.).

Από το επίθ. λαμπρός και την κατάν. -άτος.

Λαμπρός· που εκπέμπει λαμπρό φως: Αι λαμπρόδες αι λαμπράται, αυτού (εν. του κληροδότη) (είναι) εφημέια και τα έτη της βασιλείας του Χρυσ. I 346.

λαμπράτρος. λαμπράτρες, Λέοντ. Αιν. II 46, εσφαλμ. γρ. αντί λαμπράτες· διορθώσ.

λαμπρίδα η, βλ. λαμπνίδα.

λαμπρίζω, Σουμμ., Παστ. φέδ. Ε' [1065]. — Βλ. και έ. λαμπρένω, μτχ. λαμπρυσμένος.

Από το επίθ. λαμπρός. Α. λαμπρίζομαι τον 5. αι. (L-S). Η λ. και σήμ. ιδιωμα. (Σακ., Κυπρ. Β', λ. λαμπρίζει και Παπαδ. Α., Λεξ., λ. λαμπρίζω).

Φωτίζει, λάμπω: απάνου τσ' ουρανούς, φως είσαι (εν. Αρτέμιδά μου) και λαμπρίζεις· κι' απ' όλα τ' άστρα τα λαμπρά, περισσότερον φωτίζεις αυτ. Δ' [1127]· (μεταφ.) Ως το χρυσόφι στην φωτιάν λαμπραίνει κι' ομορφίζει, έτσι μ' η πίστις πάντα της στους πόνοους της λαμπρίζει αυτ. Γ' [952].

λαμπρικός. λαμπρικότατη, Αιβ. Esc. 2140 χρ., εσφαλμ. γρ. πθ. αντί λαμπροκόκηνη. Βλ. Αιβ. Esc. 2140 και Αιβ. Ρ 1764.

λαμπροαρματωμένος, μτχ. επίθ., Ιμπ. 102.

Από το επίθ. λαμπρός και τη μτχ. παρκ. του αρματώνω.

Αρματωμένος με ιωρκία, λαμπρά άρματα: άνθρωπων καβαλόσην, αγγελουσανου-μιάστον, λαμπροαρματωμένον αυτ. 406.

λαμπροενδεδυμένος, μτχ. επίθ.

Από το επίθ. λαμπρός και τη μτχ. παρκ. του ενδύω.

Ντυμένος λαμπρά, με τα σκαλά του ρούχα: μικροί μεγάλοι άπαντες... ...να σταθούν τιμητικά λαμπροενδεδυμένοι Ριμ. Βελ. 863.

λαμπροένδοξος, επίθ.

Από τα επίθ. λαμπρός και ένδοξος.

Που έχει λαμπρή φήμη και δόξα· (εδώ ο υπερθ. βαθμός ως τιμητική προσήγορία): Το λαμπροένδοξότατον κοσμοούν Βενετίας και ο μεγαλειογενέστατος Λόικας Ντελλαπ., Ερωτήμ. 1238.

λαμπροκαλαμώστυλον το.

Από το επίθ. λαμπρός και το ουσ. καλαμώστυλον.

Στόλος λαμπρός, ιωρκός και λεπτός σαν καλάμι: τα λαμπροκαλαμώστυλα, ορθομαρμάρως τε (παραλ. 2 στ.) λαμπράν είχαν την σύνθεση Βέλθ. 476.

λαμπροκάραλλον το.

Από το επίθ. λαμπρός και το ουσ. κάραλλον (καράκαλλον με συγκοπή του α (Βλ. Κοικ., Αθ. 35, 1923, 191-3).

Φόρεμα λαμπρό, πολυτελές: Το καράκλιν το λαμπρόν το μεραρραριμένον (παραλ. 1 στ.) το χάριν έχον, αν τιμηθί, σάρκα... (παραλ. 1 στ.)...αν το φορέσει, τούτο το λαμπροκάραλλον είχε την θεραπείαν Καλλίμ. 1561.

λαμπροκεχαρισμένος. *λαμπροκεχαρισμένα*, Διήγ. Βελ. 518, εσφαλμ. γρ. αντί *χαριστοελαμπροσμένα*, Βλ. Διήγ. Βελ. (Cant.) 497.

λαμπροκόκκινος επιθ., Λιβ. Esc. 2140 (εκδ. λαμπροκόκκινη· διορθώσ.).

Από τα επιθ. *λαμπρός* και *κόκκινος*. Η λ. στο Κομμαν., Συναχ. ν. λξ.

Που έχει χρώμα κόκκινο λαμπρό: εξοπλίσθη ενόσσην πολλά εξηρημίνθη, *κόκκινος λαμπροκόκκινος* μετά λιθομαργάρων Λιβ. Ρ 1764.

λαμπροκοσμημένος, μτχ. επιθ., Διήγ. Βελ. Near. 309.

Από το επιρρ. *λαμπρά* και τη μτχ. παρκ. του κοσμά.

Λαμπροστολισμένος· ντυμένος με πολυτελή, καταστόλιστη φορεσιά, με την καλή του στολή (Για τη σημα. πβ. Κοσκ., ΒΒΠ Β² 631-3): ο Βελισσάριος μετά μεγάλης δόξης· μετά μεγάλης παρησίας και λαμπροκοσμημένος Διήγ. Βελ. 289.

λαμπρομάτης, επιθ.

Από το επιθ. *λαμπρός* και το ουσ. μάτι.

Το θηλ. ως ουσ. = που έχει λαμπρά, σπινθηροβόλα μάτια: *έλαμπεν* (ενν. η κόρη) ως ήλιος σ' όλες τις λαμπρομάτες Διγ. Ζ 69.

λαμπρόμορφος, επιθ.

Από το επιθ. *λαμπρός* και το ουσ. μορφή.

Που έχει λαμπρή μορφή, λαμπρός: φώτα και φως λαμπρόμορφον αντάς παρέχον έσα Βέλθ. 335.

λαμπροπουκαμισάτος, επιθ.

Από τα επιθ. *λαμπρός* και *πουκαμισάτος*.

Ντυμένος με πολυτελές πουκάμισο: καρδάδι είχαν στούπινον τσανταφορεμένον (παραλ. 1 στ.) και τώρα, βλέπεις, γέγονεν λαμπροπουκαμισάτος Περδρ. IV 120 χρ. Ε. κριτ. υπ.

λαμπρός, επιθ., Περδρ. I 3, III 414, Καλλίμ. 203, Λασίζ. 222²⁸, 473³⁸, Διγ. Ζ 1821, Βέλθ. 356, 479, 1160, Χρον. Μορ. Η 1110, 6133, 8795, Αχιλλ. Ν 33, 60, 216, Ιμπ. 36, 384, 751, Λιβ. Esc. 797, Χρον. Τόσκων 235, Μαχ. 36¹¹, 64¹⁸, 112¹¹, 432³⁸, Κορων., Μπούας 9, 23, Κομπ. πρωτ. 19³, 48⁶, 104¹⁷, 105², Ερωφ. Γ' 245, Ιστ. Βλάχ. 1619, 1651, Διγ. Ανδρ. 375¹⁸, 410¹⁸, Τζάνε, Κρ. πόλ. 371¹, κ.π.α.· υπερθ. λαμπροτάτος, Παρασπ., Διγ. Ανδρ. 375¹⁸, 410¹⁸, Τζάνε, Κρ. πόλ. 371¹, κ.π.α.· υπερθ. λαμπροτάτος, Παρασπ., Βόρν. C 344· λαμπροτός Ερωφ. Αφ. 1, Ερωτόκρ. (Λιδξ. Στ.) Β' 309, Γ' 649, Δ' 1373, Ε' 1241, Φορτυν. (Vinc.) Ιντ. γ' 168· λαπερός, Περδρ. III 347 χφ. C, κριτ. υπ., Μαχ. 192²¹, Βουστρ. 468, Αφ. (Μογ.) II 32, κ.α.

Το αρχ. επιθ. λαμπρός. Ο υπερθ. βαθμός λαμπροτάτος από μετρ. αν. Ο τ. λαμπροός με επιθρ. του λαμπροείω ή λιγότερο πιθ. από την ανάπτυξη i μεταξύ των συμφώνων π και ρ (Βλ. Ξανθοειδίη [Ερωτόκρ. σ. 594, λ. λαμπρός· πβ. όμως Λιδξ. Στ., Μνήμη Κορμπόλη, σ. ανατ. 3 και Ελλην. 33, 1981, 457]· απ. στο Βλάχ. και σήμ. στην Κρήτη (Παγκ., Ιδίωμ. Κρ. Γ', λ. λαβαρό όστρο). Ο τ. λαμπρός με παραστώπησή του μ (Βλ. Παντ., Β-NJ 6, 1927/28, 420). Η λ. και σήμ.

1α) (Προκ. για τον ήλιο, τα άστρα κ.τ.δ.) λαμπρός, ακτινοβόλος: Ερωφ. Γ' 182, Πανώρ. Β' 488, Σοωμ., Παστ. φίθ. Δ' [1128]· Την νύκταν κατασταίνεται το νέφος σαν

κολόνα· είχαν ακτίνες λαμπρές, το φέγγος ηβαλώνα Χούμου, Κοσμογ. 2472· β) πολύ φωτεινός, αστραφτερός: *Ήλιε το φως σου σήμερα τον κόσμο μη χαρώσαι, μηδὲ με κύκλο λαμπρό τον ουρανὸν γιγνώσκεις* Πανώρ. Β' 430· η λαμπρή αστραπή Σουμμ., Πιστ. φιδ. Β' [1092]· (μεταφ.) *Εκ της σελήνης έπεσαν εκείνη τας αρκάδας και το λαμπρόν της μερικόν απέσπασεν και απήρην Βέδθ. 681· έχει το τραγούδι σου χάρη απ' ακτίνα δί-δει, της αγνωσίας εν έστεκε στο πλυσ βαθὸ σκοτίδι κ' εσένα λαμπρότατον αφήρει 'ς πάσα τόπο Ροδολ. Τόις αναγν. Β' [111]· το κάλλος το λαμπρόν της κόρης Φλώρ. 1059.*

2) (Προκ. για ημέρα) ολόφωτος· χαρούμενος· πολυπόθητος· ξεχωριστός: *Τη μέρα τη λαμπρά και τον καθύπερον ήλιο Ερωφ. Ιντ. α' 9· μέρα καλορίζικη, μέρα χαριτωμένη, πλιά φωτερή και πλυσ λαμπρή και πλυσ πεθυμισμένη Κατζ. Δ' 174· 'Ηρθεν η μέρα η λαμπυ-ρή... κ' εκάθισε ο Ρουτόκρετος εις το θρόνι κ' ορίζει Ερωτόκρ. (Αλεξ. Στ.) Ε' 1503· εκφρ. λαμπρά ημέρα βλ. α. ημέρα 5 Έκφρ. γ. 3) (Με τα ουσ. φλόγα και φωτιά) φλο-γισμένος, δυνατός, λαμπαδιασμένος: *φλόγαν λαμπράν ανάγει Φλώρ. 445· η λαμπυρή φω-τιά, που 'φωγγε σαν ημέρα Ερωτόκρ. (Αλεξ. Στ.) Δ' 169. 4) (Μεταφ.) (προκ. για το μυστήριο του βαπτισματος) που έχει ιερή μεγαλοπρέπεια· εξαγνιστικός: του λαμπρού βα-πτισματος γέγονα εν μεθέξει Διγ. Ζ 2685. 5) Πελοτελής, αστραφτερός, ωραίος: κασι-σίδι λαμπρότατο Ροδολ. (Μανούσ.) Γ' 421· κιβώτιον λαμπρότατον αργυροχρυσωμένον Διγ. Α 4238· 'Ητον το τρακλινόκτισμα από ζαφείρον λίθων, λίθων μεγάλων και λαμ-πρών, τεχολατομημένων Βέδθ. 329· ευμορφότατον άλογον με σέλαν λαμπράν Διγ. Άνδρ. 360³⁴. 6) (Προκ. για σαγίτες, άρματα, κ.λ.π.) γυαλιστερός, αστραφτερός, ωραίος: *τες λαμπρές σαγίτες Αχέλ. 1532· τα λαμπρά σπαθιά Ερωτόκρ. (Αλεξ. Στ.) Δ' 1789· στ' άρματα τούτα τα λαμπρά Φουρτου. (Vinc.) Ε 370· (μεταφ.): τα μυστήρια της πίστεις αυτών αληθινά...καθαρά και λαμπρότερα υπέρ το χρυσάφι Ιστ. πατρ. 93¹⁷. 7) Εξαρε-τικός· γενναίος· καλὰ εξοπλισμένος, εντυπωσιακός σε εμφάνιση: *Φουσούτα ήλθασιν λαμπρά απ' όλα τα σηγάτα Χρον. Μορ. Η 6200· λαός λαμπρός μου εφάνη Χρον. Μορ. Η 6932· παρόδιν είχε εξαίρετον, μέγα, λαμπρόν υπήρχε Χρον. Μορ. Η 1303. 8) (Προκ. για κτίσμα) ωραιολτισμένος με πολύτιμα υλικά, περίτεχνος, ισχυρός: *έκτισεν οσπίτην πολλά εύμορφον και λαμπρόν Διγ. Άνδρ. 398²²· ετελείωσαν και εκείνη την λαμπρόν μαρμάρου-σιν...εχύρυσσε και τα κολλήματα των μαρμάρων και τα κεραλοκόλωνα και όλον τον στο-λισμόν Διγ. Αγ. Σοφ. 155²⁵· Σ' αυτών το κόστρον το λαμπρόν (ενν. το χρυσόκοστρον) Καλλίμ. 911· εσώσαν εις τα Γέννηνα, εις το λαμπρόν το κόστρον Χρον. Μορ. Η 8795. 9) Θεομικτός, λαμπροστολισμένος: η εικόνα της υπεραγίας Θεοτόκου...ωραιοτάτη και λαμπρή Ιστ. πατρ. 203¹⁷. 10α) Ένδοξος, ξεκουστός, περίφημος: *Χαρίσματα μου έχόρυσσε διά το λαμπρόν Κουμμούνην Ντελλαπ., Ερωτήμ. 1276· θεηρό σε, Πόλη μου λαμπρά Ιστ. Βλαχ. 2399· τσι στέλλω (ενν. τους στίχους) εις το λαμπρόν όνομα το δικό σου Τζάνε, Κρ. πύλ. 144³· Προδρ. ΙΙΙ 414, Ερμον. Α' 309, Αχύλ. Ν 50· (μεταφ.) φανερός· ένδοξος: Αχύλ. Ο 140· Γλωκιά Αναγ. 272· εκφρ. λαμπρότατον άκουσμα=εξαρετική φήμη: λαμπρότατον άκουσμα να 'χει το όνομά μου Αργαρ., Βάρν. Κ 347. — Βλ. α. άκουσμα(ν) 3· β) (στο θετ. και υπερθετ. βαθμό ως προσφών. και τιμητική προσηγορία): 'Ήλιε... λαμπρότατε Διγ. Ζ 410· την λαμπρότάτην αυθεντιάν (ενν. την Βενητία) Κορων., Μπούας 82· (συνεκδ.): Δέσποτα, ίσως υψηλή λαμπρά σου επαρχία ακούσει και την της ερής γνώμη μετ' ηουχία Αεχαγ., Κάραλ. Ε' 909. 11) Γενναίωδωρος, πλουσιπόροχος· φα-νερός: *Τι σου προσάσω, δέσποτα, δέσποτα, δέσποτα στεφφηρόρε, ανταμοιβήν... εξισωμένην προς τας σας λαμπρές ενεργεσίας Προδρ. Ι 3· πάντες επαγιάλλονται μεγάλων δαρημά-των εκ των χαρίτων των λαμπρών του σου γενναίου κράτους Προδρ. ΙΙΙ 430 α χφφ. CSA, κριτ. υπ.' (μεταφ.) α) πλούσιος, ευχάριστος: Φαδρόν, λαμπρόν το άριστον Φλώρ. 350· τα φαγητά, τους χορούς εκείνους, τα λαβούτα, τες λόρες! Αφόντις δέ έφραγαν*******

λαμπρόσχολα τα· **λαμπρόσκολα**.

Από τα ουσ. **Λαμπρή** και **σχόλα**. Ο τ. και σήμ. (Πρωίως Λεξ.). Η λ. στο *Somay.* και σήμ.

Οι γιορτάσιμες μέρες του Πάσχα, η διακαινήσιμος εβδομάδα (Βλ. Μέγας, ΕΛΛ 5, 1945/49, 49): *Ήτανε τα λαμπρόσκολα όταν στον τόπο φτάουν (ενν. τα μετεργατιά) Τζάνε, Κρ. πώλ. 347²⁵.*

λαμπρότης η, Φλώρ. 495, Λιβ. Ρ 492, 2170, Λιβ. Sc. 1983, Διγ. 'Ανδρ. 375⁸. **λαμπρότη** Κυρεν., Μπούας 152· **λαμπρότητα** Λιβ. Sc. 2134, Esc. 3172· **λαμπυρότη**.

Το αρχ. ουσ. **λαμπρότης**. Ο τ. **λαμπρότητα** στο Βιάξ. και σήμ. Για τον τ. **λαμπρότη** πβ. τον τ. **λαμπρός** του επιθ. **λαμπρός** (Βλ. ετυμολ. του 4.).

1) Λάμψη, ακτινοβολία: την **λαμπρότην των** αστρών *Πρόλ. εις έπικνον Κεφαλλην. 6·* τη **λαμπρότη** την πολλήν *απδχει (ενν. το φεγγάρι) να τον σβήσσει (ενν. τα νέφη) Φορτουν. (Vinc.) Πρόλ. 114·* σαν την **λαμπρότην το** αστραπής *Λχέλ. 1337·* την τον χρυσό **λαμπρότην** *Καλλίμ. 1141·* το κάλλος της *ενότα την λαμπρότητα του ηλίου Διγ. 'Ανδρ. 386¹⁴.* (μεταφ.) λάμψη, ομορφιά: *ας ίδω την λαμπρότητα της ηλιουγεννημένης Φλώρ. 1548·* των ανθέων **λαμπρότης** *Διγ. Ζ 2751.* 2) Πολυτέλεια, λάμψη, μεγαλοπρέπεια, επιβλητικότητα: το μένος, την **λαμπρότητα**, την *ακ του κάλλους χάριν (ενν. του λουτρού) Καλλίμ. 296·* άλλην (ενν. τράπεζαν) με την **λαμπρότητα**, άλλην με τον *χαρίων. Αίθωα σκεπή παρ' αυτής των πολυτίμων λίθων Καλλίμ. 392·* πώς *έχρειν τας πολυτελείς λαμπρότητας εκείνας (ενν. του δρακοντοκάστρου) Καλλίμ. 1424.* 3) Μεταφ. α) αίγλη, βέλα, μεγαλειο, πλούτος: *αγνοείται και το γένος μου και την λαμπρότητάν μου Λχέλ. Ν 1030·* ήλθα-μεν *εις την χώραν του και εις την λαμπρότητάν του Λιβ. Esc. 3315·* *βασιλεύω το καύχημα, ευγενέας η λαμπρότης (ενν. ο Διγενής Ακρίτης) Διγ. (Trapp) Gr. 3621·* πληγή *ωσάν εις' ετοότη, να σε βείει και' ό,τι λαμπρότητα έχεις (ενν. Πόλις εσύ) να σου γλυτώσει Ροδολ. Πρόλ. Μέλλ. [11]·* β) (θεία αίγλη): *οσών αγαλλίαμα και ασκητών λαμπρότης (ενν. συ Θεοτόκε) Εις Θεοτ. 9·* της **λαμπρότητας** αυτού (ενν. του Χριστού) *ξένους να μας ποιήσαι Πλουσιόδ., Θρ. Θεοτ. 147.* 4) (Ως τιμητική προσηγορία): *κατηξιώθη να γένει παιθερός τοιούτου ανθεντός ωσάν είναι η λαμπρότης σου Ματθ. Μαρ., Ακ. 375·* αποκοιτά και *πέμπω το (ενν. το ποίημα) σημάδι τον πολλής μου ευλάβειας (έκδ. ευλαβείας· διορθώσ.) και ταπεινώσης... απού έχω κ' είχα...εις τη λαμπρότητά σου Ροδολ. Αφ. [33].*

λαμπρότητα η, βλ. **λαμπρότης**.

λαμπροφορία η.

Από το **λαμπροφορέω**. Η λ. τον 4. αι. (*Lampe, Lex.*).

Το να φορά κάπ. **λαμπρά**, πολυτελή ενδύματα: *ουκ ενετρήθη έτερος ανατροφήν τοιαύτην, βασιλικήν, ευγενικήν, μετά λαμπροφορίας Βοζ. Πιάδ., 1148.*

λαμπροφορός, επίθ.

Το μτγν. επίθ. **λαμπροφορός** (*Lampe, Lex.*). Το θηλ. του επιθ. **λαμπροφορά** (η) *ως επίθ. και ως ουσ. και σήμ. ιδιωμ. (Παπαδ. Α., Λεξ. και Κυριακ., Λαογρ. 11, 1934/37, 669).*

Ντυμένος με άσπρα **λαμπρά ρούχα** που έχει **λαμπρή**, φωτεινή εμφάνιση: *εφάνη ένας ευνοχος ασπροφορός και λαμπρός ώσπερ τον ήλιον... ο δέ λαμπροφορός εκείνος είπεν Διήγ.*

Αγ. Σοφ. 153²²: απ' αυτήν (ενν. την περιηφάνια) εξέπεσε Σατάν ο εωσφόρος κ' εγίνη σκοτεινόςμορφος αποδ' τον λαμπρόφορος Ιστ. Βλαχ. 1604.

λαμπροφορώ, Βέθ. 223, Πάλ. Τρωάδ. (Παπαθωμ.) 1395, Διέγ. Βελ. 502, Ντελλαπ. Ερωτήμ. 1807, Ιμπ. 289.

Από το επίθ. λαμπρόφορος. Η λ. τον 5. αι. (Lambre, Lex., λ. λαμπροφωρέω) και σήμ. στο ποντιακό ιδίωμ. (Παπαδ. Α., Λεξ.).

Α' (Μετβ.) διακοσμού με πολυτέλεια: οφεινιάζαμεν να λαμπροφορήσωμεν τον θρόνον τον αρχιερέως μας Χίκα, Μονωδ. 164. **Β'** (Αμτβ.) φορώ γιορτινά, πολυτελή ή άσπρα λαμπρά ενδύματα: ορίζει ο μέγας βασιλεύς... (παραλ. 1 στ.) να μαζωθούν οι άρχοντες... ... να σταθούν τιμητικά και να λαμπροφορήσουν Διέγ. Βελ. 494· ως εγδοθεί τα πεινικά, τότε ας λαμπροφορήσει (ενν. η Παναγία) Ντελλαπ., Στ. θρηγνητ. 665· χθες ελαμπροφόρει Χίκα, Μονωδ. 36·7· (μεταφ.) Μια Πέμπτη λοιπόν ξημέρωμα που ήλιος λαμπροφόρα Μαρκάδ. 665.

Η μτχ. ενεστ. λαμπροφορούσα ως επίθ. = λαμπερή, φωτεινή: Αστεροστάλισται σφα· νοί, λαμπροφορούσα ημέρα Τζάνε, Κρ. πόλ. 142⁹.

Η μτχ. παρκ. ως επίθ. = που φορά άσπρα, λαμπρά φορέματα: Εσίμωσαν προς το μνη· μείον (ενν. του Χριστού), βλέπονσιν νεανίσκον ... καθήμενον και λαμπροφορεμένον Ντελλαπ., Στ. θρηγνητ. 586.

λαμπροφωτεινός, επίθ.

Από τα επίθ. λαμπρός και φωτεινός.

Λαμπρός και φωτεινός (εδώ ως επίθ. της Παναγίας): Φέγγος ηλίου νοητού λαμπρο· φωτεινότερα Αλφ. (Μπουμπ.) IV 41.

λαμπροχάριτες αι, Αχόλλ. Ν 792, Βυζ. Παδ. 1151.

Από το επίθ. λαμπρός και το ουσ. χάριτες.

Εξαιρετικές, λαμπρές χάρες: Πώς σον αισθάνομαι, καλέ (ενν. Βέλλθανδρε), τας λαμπρο· χάριτάς σου Βέθ. 1175.

λαμπροχαριτωμένα, επίρρ.

Από τα επίρρ. λαμπρά και χαριτωμένα.

Με λαμπρότητα και χάρη, αρχοντικά: Οι βάνες δέ μετά σποδής το βρέφος ανατρέ· φουν ευγενικά, πανέμορφα, λαμπροχαριτωμένα Ιμπ. 68 κριτ. υπ.

λαμπροχρωματισμένος, μτχ. επίθ., Αιβ. Ρ 1771, Αιβ. Ν 1892.

Από το επίρρ. λαμπρά και τη μτχ. παρκ. του χρωματίζω.

Που έχει λαμπρά (έντονα) χρώματα: εφάρει σσκανά μακρέα, εις γην εσέρετον λαμπροχρωματισμένη Αιβ. Sc. 1074.

λαμπρόνω, Διγ. Ζ 1376, Αιβ. (Lamb.) Ν 506, Σολέντζα, Ποιήμ. 44· μτχ. παρκ. λ α μ π ρ ο ν ω μ έ ν ο ς Ευγέν. 70, Σωμμ., Παστ. φιδ. Γ' [30, 131], Χριστ. διδασκ. 464· λ ε λ α μ π ρ ο ν ω μ έ ν ο ς. Παρασκ., Βάρν. C 67, Αργυρ., Βάρν. K 70, Ριμ. Βελ. 471.

Το αρχ. λαμπρόνω. Η λ. και σήμ.

Ι Ενεργ. Α' Μετβ. 1) Κάνω κ. λαμπρό, διακοσμού με πολυτέλεια, στολίζω: Διγ. Α 3988, Ιστ. πατρ. 197²², Αιβ. Sc. 3165· το (ενν. περιβάλλω) εκόσμωσεν ο Έρωδ βασιλεύς,

τό ελάμπρυνεν ο Πόθος Αιβ. Esc. 619. 2) Προσδίδω αίγλη, λαμπρότητα, κάνω κ. πασίγνωστο, δοξάζω: Διγ. Ζ 1376. 3) Φωτίζω, καθοδηγώ: Τούτη τα μάτια τ' άνοιξε (εν. η Αρετή) οποδ' οσαν σφαλισμένα· τούτη το νοῦ του ελάμπρυνε με τη δική της γλῶσσα Πρόλ. εις έπαινον Κεραλλην. 38. Β' (Αμτβ.) γίνονται λαμπρός, φωτεινός: Άλλοι φωταίς ανάφτανε κ' ελάμπρυνεν η νύκτα Τζάνε, Κρ. πδλ. 360⁴⁰. II (Μέσ.) φωτίζομαι: από πόσας αρετήν μόνή' οσαι στολισμένη (εν. εν η Παναγία)· ως σφραγίς κατάστερος είσαι λελαμπρυσμένη Διακρύς. Πένθος 198.

Οι μτχ. παρκ. λαμπρυσμένος και λελαμπρυσμένος ως επίθ.—1) λαμπρός, φωτεινός, αστραφτερός: ο λαμπρυσμένος ήλιος Σουμμ., Παστ. φδ. Β' [70]· λελαμπρυσμένη νύκτας Αχύλλ. Ο 510· άρματα λαμπρυσμένα Ιμπ. 387· επόησαν εικόνημα... (παρλ. 1 στ.) από χροιάφιν έμορφον καλέ λελαμπρυσμένον Πδλ. Τρωάδ. 782· (μεταφ.): πρόσσωπον λαμπρυσμένον Ιμπ. (Logr.) 834. 2) (Μεταφ.): διαπρεπής, έδοξος, ξακουσμένος: άρχοντες τοπαρχέοντες... συστρατιώνται ευγενείς, άνδρες λελαμπρυσμένοι Ριμ. Βελ. 699. 3) (Προκ. για πυρ και φλόγα) λαμπρός αδυατός· το πυρ το λαμπρυσμένο, οπ' όσω ξέβη με φωνή πολλά φοβεροτάτη Θησ. Ι' [72]³· φλόγα λαμπρυσμένη Σουμμ., Παστ. φδ. Δ' [397].

λαμπρυσμένα, επίρρ.

Το ουδ. της μτχ. λαμπρυσμένος ως επίρρ.

Με λαμπρότητα: Ορίζει να 'ρθουν οι άρχοντες όλοι εις το παλάτιν τιμητικά, με παρηγοσίαν, έμορφα, λαμπρυσμένα Ιμπ. 469.

λαμπρός, επίρρ., Καλλίμ. 2119.

Το αρχ. επίρρ. λαμπρός (L-S, λ. λαμπρός).

1) Με μεγαλοπρέπεια, με πολυτέλεια: ουκ'αδός τε ευρησείς λαμπρός ηγλασμέναι Διγ. (Trapp) Gr. 1796· κίλλιον να χροιάσσει ποτήρια, θυμιάτα λαμπρός να κυροθώσσι Ιστ. Βλαχ. 1672. 2) Αξιοπρεπώς: Η κόρη ταύτ' ως ήκουσεν, άφνωσιν ισταμένη και ησυχάζουσα λαμπρός επί πολλές τας ώρας Διγ. Ζ 796. 3) Με εξαιρετική ομορφιά, πολύ ευχάριστα: το έδαφος τοις άνθεσι λαμπρός πεποικιμένον Διγ. Ζ 2767· υπομυρίζουν λαμπρός το στόμαν τους ως μέσχος Πουλόλ. (Τσαβαρή) 161 κριτ. υπ.· εκεί τ' αηδόνια κυλαδούν, τα χελιδόνια ψάλλουν και ψιττακοί και γερανοί λαμπρός γαρ μελωδοῦσι Διγ. Α 3874.

λαμπτικός, επίθ.

Από το λάμπω και την κατάλ. -τικός.

Φωτερός, λαμπρός: φως της ημέρας λαμπτικόν ουκ έχομεν να πάμε Βοζ. Γλαδ. 745.

λαμπυράδα η, βλ. λαμπράδα.

λαμπυρίδα η, λαμπρίδα.

Από το αρχ. ουσ. λαμπρίς με νεβτ. σημασ. Ο τ. με επίδρ. του λαμπρός.

Η φωτιά, η φλόγα της φωτιάς: Είς εξ' ατούς εχώρησεν και ανέβη εις τον πάργον και λαμπυρίδας πολεμεί τα κάτεργα να 'λθοῦσι Βοζ. Γλαδ. 1019· ανεμοταράχισμα ήπαιρε τας λαμπρίδας, και ένθεν καταμύριζεν τα ένδον της Τρωάδος αυτ. 28.

λαμπυρίζω.

Η λ. στο Θεόφραστο και σήμ.

α) Φέγγω, φωτίζω: εβόρσεν στο παραθύρι μου... πότες τση μέρας τ' άξο φως στην τρύπα να προβάλλει και ως είδα κ' ελαμπήσουν (έκδ. ελαμπήρυσεν διαρβώσ.). ... ση-κώσονται και ντότομα Φορτου. (Vine.) Α' 254· β) ακτινοβολώ, λάμπω: Το πρόσωπό του σαν του ηλίου το σ' ακτίνες λαμπυρίζει Πανώφ. Γ' 45.

λαμπυρότη η, βλ. λαμπρότης.

λάμπω, Διγ. (Trapp) Gr. 2662, Διγ. Α 2233, Διγ. Ζ 69, 310, Διγ. (Trapp) Esc. 380, Φλώρ. 34, Ερωτοπ. 222, Λιβ. Sc. 834, Λιβ. Esc. 754, 756, Λιβ. (Lamb.) Ν 626, Πικατ. 436, Κορων., Μπούας 71¹⁴, Ιστ. πατρ. 198¹⁷, Κυπρ. πρωτ. 106⁴, Ερωφ. Αφ. 23, Ιστ. Βλαχ. 2447, Διγ. Άνδρ. 319¹², 384¹⁴, Ερωτόκρ. (Αλεξ. Στ.) Α' 570, Β' 265, 370, Δ' 65, 473, 908, Ε' 1210, Σουμμ., Παστ. φιδ. Ε' [1427], Διγ. Ο 2940, Τζάνε, Κρ. πόλ. 144¹⁵, κ.π.α.

Το αρχ. λάμπω. Η λ. και σήμ.

Α' Αμτβ. 1α) Ασπράφω, ακτινοβολώ, λάμπω Διγ. Ο 2955· Ζήν. Πρώλ. 23, Τζάνε, Κρ. πόλ. 110¹⁸. (μεταφ.): όπου διακρίνουν σχετός και συμφορών νυφάδες εκεί βαθείας ίδη τις λάμψασαν ευφροσύνη Γνωκί, Στ. 324· ρ' αναγαλλιάσσω οι γεγονιές, να λάμπει το παλάτι που η χώρα είναι για λόγον της δάκρυα, καημούς γεμάτη Ερωτόκρ. (Αλεξ. Στ.) Ε' 357· Λοιπόν η αρετή σου ποτέ θέλεις γεράσει, μα το καλόν σ' έκαμας δεν θέλει απεράσει· μάλιστα θέλει στέκεται να λάμψει και να φέγγει το πού εσπεύθησαν από καλόν αφέντη Ιστ. Βλαχ. 2183· Ch. pop. 236· Ποέμα. ηθ. 175· β) (προκ. για ουράνιο σώμα) φέγγω: Ch. pop. 350, Φλώρ. 635, Χρον. Μορ. Η 3849· γ) ασπράφω από υπερβολική λευκότητα: είχε ανασηκωποιημένα τα χέρια τση κ' ελάμπαν σα να ήταν μαργαρίνια Κατζ. Α' 292· Τα χνότα σου μυρίζουνι και τα λινά σου λάμπουν Αποκώπ.² 83· και με το πόθου τη φιλή στο παραθύρι σώνει (εν. η λυμερή)· έφτασε κ' αποκοίμησησε κ' έλαγε σαν το χινό Ριμ. κάρ. 621. 2) (Ως τριτοπρόσ. ή με υποκ. τις λ. φωσ. ημέρα) ξεημερώνει: τη θ' Απριλίου φως ηνίν έλλαγιν τη αγία και μεγάλη Κυριακή του Πάσχα Μαχ. 200²¹· επί της αφρίου το πρωί, ως έλαγεν η ημέρα Χρον. Μορ. Η 2320. 3) Φανερόνομαι, αποκαλύπτομαι: Ο κύριος από τη Σινά ήλθεν... έλαγε από το άρος του Παράν και ήλθεν από μυριάδες άγγους· από τη δεξιά του στα νόμο αντισών Πεντ. Δεντ. XXXIII 2. 4) Ενισχύομαι: έκατσεν με δύναμη το δοξάρι του και έλαγαν οι βαχίονες των χειρών του από χέρια δυνατού του Ισακώβ Πεντ. Γέν. XLIX 24. Φρ. λάμπει και-ρός=παρουσιάζεται κάποια ευκαιρία: Ιδού καιρός γλυκότητας τη Καλλιμάχου λάμπει και συμπαιθείας τυχηκής μικρόν απολαμβάνει Καλλιμ. 1848. Β' (Μετβ.) α) Φωτίζει, θερμαίνει: ήλκε, λάμπε τους, να ζήσουν εις τον κόσμον, και ως έχοντες τις ακτίνες σου διά παρηγόρησάν τους Λιβ. Esc. 4069· β) (προκ. για τον ήλιο με αντικ. τη λ. ακτίνα) κάνω κ. ν' ακτινοβολεί, να θερμαίνει: Μάλιστα δέ ωσόν έλαμπεν ο ήλιος τας ακτίνας, επό-ρουνεν το χρυσίον και εκτίπων εις τας όψεις των ανθρωπών Διγ. Άνδρ. 399²· μάλλον δέ, όταν ήλιος έλαμπε τας ακτίνας, πυρωδιστάτην την αυγήν έπεριπε το χρυσίον, τας όψεις πάντων των εκεί έταρε τεργανόταν Διγ. Ζ 3834.

λάμπεις -ψη η, Φωκίερ., Ιστ.³ 239, 256, 258, Γεωργηλ., Βελ. 396, Ριμ. θυν. 81, Ερωφ. Δ' 359, Κατζ. Α' 137, Ερωτόκρ. (Αλεξ. Στ.) Α' 259, Β' 612, Γ' 201, Ε' 413, 1242, Σουμμ., Παστ. φιδ. Ε' [981], Ζήν. πρώλ. 18, Τζάνε, Κρ. πόλ. 144¹⁹, 166¹⁶, 208¹⁶, 292¹, 298¹⁸, 333⁷· λ ά ψ η, Πεντ. Αρ. XXVII 20, Ερωφ. Γ' 248, 256, Ε' 38, 518· πληθ. έ λ α ψ ε ς, Φορτου. (Vine.) Γ' 438.

Το μετρ. ους. λάμψεις. Η λ. και σήμ.

α) Ακτινοβολία, λάμψη, δυνατό φως: το πουρνόν, απήν φανεί η λάμψης του ηλίου Φλώρ. 628· τη λάμψη και το φως όμορφου αστέρου χίλιω Ερωφ. Ιντ. α', 10· Κείνη η φωτιά που μου 'φεγγε πλιο λάμψη δε μου δίδει Ερωτόκρ. (Αλεξ. Στ.) Β' 761· οι μέρες με σιγα- γεμαί και λάψη ημερέσου Ερωτόκρ. (Αλεξ. Στ.) Ε' 98· (μεταφ.): η ομορφιά κ' η λάμψη τση του ηλιού το' ακτίνας σβήνει Ερωτόκρ. (Αλεξ. Στ.) Β' 180· ξένος εγνήσκαμεν από τοιαύτα κούλη και από χάριτος Θεού την λάμψη την μεγάλη Διακρούς. 116²· β) αστραπή: ότε δεις τον ορασαν να 'ται σκοτεινισμένους και λάμψες βγαίνοσι συχνά, γιαν' ένα θυμωμένος... Κορων., Μπούας 64· φρ. δίδω σε λάμψη=βλ. δίδω ΙΑ' 7β. — Η λ. ως τοπων.: Πορτολ. Α 242².

λανάρι το.

Το ουδ. του επιθ. λανάριος (ζ lanarius· βλ. και Du Cange) ως ουσ. (Βλ. Φιλ., Γλωσσον. Β' 209 και Ανδρ., Λεξ.). Η λ. και σήμ.

Όργανο κατεργασίας μαλλιού (Βλ. Κοσκ., ΒΒΠ Β' 191): Λεξ. Μακεδ. 148.

λανάτον το, Ορκωσ. αγρ. 558².

Το λατ. lanatum (Βλ. Φιλ., Γλωσσον. Β' 256, Τωμ., Αθ. 77, 1978/79, 54). Τ. λα- νάτος τον δ. αι. (Lampe, Lex.). Η λ. στο Du Cange, τ. λανάτα και σήμ. ιδιωμ. (Rohlf, Ελ. Wort.).

Μάλλινο ύφασμα: κομκαρίσια ποιήσας από μαλλιόν απλόν του κατόπιν των περὶ- γων θήσεις και βαλείς αυτόν λανάτον αυτ. 552².

λανθανόντως, επίρρ.

Το αρχ. επίρρ. λανθανόντως (L-S Suppl.).

Κρυφά, μυστικά: αυτός γαρ ου μακάριον ηγήσω λανθανόντως χωρίς εμής θελήσεως άρχεν Μακεδονίας Βίος Αλ. 1953.

λανθάνω, Σπην. Α' 162, Γλωκά, Στ. 281, Διγ. (Trapp) Gr. 2568, Διγ. Z 3083, Διγ. (Trapp) Esc. 1204, Βέλθ. 544, Βίος Αλ. 1951, 2501, Απολλών. (Wagn.) 649, Αιβ. Ρ 1411, 2352, Αιβ. Esc. 575, 1751, Αιβ. (Lamb.) N 714, Αιβ. N 1319, 1547, Λεοντ., Αιν. I 164, Θησ. (Foll.) I' 25, Χούμνου, Κοσμογ. 1875, Έκθ. χρον. 69², Κορων., Μπούας 23, Ζήνων, Βατραχ. 63, Διγ. 'Ανδρ. 379², κ.κ.· λ α θ ά ν ω, Θησ. Πρόλ. 135, Αιτωλ., Μύθ. 31²· σάρ. ε λ α ν θ ά σ θ η ν, Γαδ. διήγ. 82, Διακρούς. 116²· μτχ. παρκ. λ α θ α σ μ έ ν ο ς, Θησ. Ε' [6²], Θ' [53²].

Το αρχ. λανθάνω.

I Euryg. Α' Μτβ. 1α) Διαφεύγω την προσοχή κάπ.: Ιστ. Βλαχ. 1456, Προδρ. III 399· β) ξεχνά· παραλείπω: Αιβ. Sc. 1373, Σαχλ., Αφήγ. 827. 2) Εξαπατώ, ξε- γελώ· ποιών (εν. οι βασιλείς) δουλείς θαυμαστές, λανθάνουν τους ανθρώπους Χρον. Τόκ- κων 3535· Φρ. με λανθάνει η στράτα (ή η βασιλεία)=χάνω το δρόμο μου (ή τη βασιλεία): σφά η παρ κατόπισθεν να μην τους λάθω η στράτα Φλώρ. 1290· Έλαθεν σε η βασιλεία, Μιχαήλ Παλαιολόγος Χρυσμ. I 177. Β' Αμτβ. 1) Διαφεύγω την προσοχή, μένω απα- ρατήρητος: Προδρ. I 180, Σπην. (Δάμπερ.) Va 175. 2) Κάνω λάθος, σφάλω: Αδελφί- μου, καθώς ποός, ουκ έχει να λανθάνει Φαλιέρ., Ρμ. (Bakk.-v. Gem.) 185. 3) (Με κατη- γορηματική μτχ.) κάνω κ. απαρατήρητα, κρυφά: Γλωκά, Στ. Β' 82. 4) (Απρόσ.) α) διαφεύγω την προσοχή κάπ.: Αιβ. Esc. 1467· β) ξεχνά, παραλείπω: Πτωχολ. α 315· γ) κάνω λάθος, σφάλω: άλλ' έλαθεν τον άγγελον, εις άλλον απεστύλη Γλωκά,

Στ. 565. **II Μίσ. 1)** Μένω απαράτητος: Δγ. Z 659, Δγ. (Trapp) Gr. 417. **2)** Ξεχνώ, λησμονώ: Απόκοπ.² 448. **3α)** Απώτομαι, πλανώμαι, γελιέμαι: λανθάνωσαι, Αλέξανδρε, και είσαι κομιομένης Αλεξ. 816· ανέν και η 'Ηρα η θεά... (παρ. 1 στ.) γροεμί το μήλο το χροσσό να θα κλερονομήσει, 'ς τούτο πολλά λανθάνεται Φορτουν. (Vinc.) Ιντ. α' 46· **β)** απογοητεύομαι: εθύραις κ' όλιπες να έχεις την μαρονονίαν της Καρυ- Ιντ. α' 46· **β)** τσίτου των Σκορτών κ' ευρέθης λαθασμένος Χρον. Μορ. P 8422. **4)** Κάνω λάθος, σφάλω: ψυχή μου, τί έν' τό λες; Λαθάνωσαι, κυρά μου Φαλιέρ. Ιστ.² 563· αυτά βλέπει ο Κύριος από άνωθεν και ου λανθάνεται Ναθαναήλ Μπέρτου, Ομιλίες XIII 148.

Η μτχ. παρκ. ως επιθ.=γελασμένος, εξαπατημένος: έτσι (ενν. οι γυναίκες) πάντα άγνωστες, λωλές και λαθασμένες Συναξ. γυν. 64.

λανθασμένως, επίρρ.· λ α θ α σ μ έ τ ω ς.

Από τη μτχ. παρκ. του λανθάνω. Για τον τ. πρ. το επίρρ. λαθασμένα, που κπ. στο Δαβίδ 15.

Λαθεμένα, σφαλερά: το άστρον το εωθινόν σέβεται (ενν. ο Τούρκος) λαθασμένως Ιστ. Βλαχ. 2511.

λάντζα η, βλ. λάντσα.

λαντζόνι το, βλ. λαντζόνι(ν).

λαντζονία η· λ α τ ζ ο ν ι ά Κορων., Μπούας 37.

Από το ουσ. λαντζόνι(ν) και την κατάλ. -ιά. Η λ., καθώς και τ. λαντζονιά, και σήμ. στην 'Ηπειρο (Βλ. Kahane, Sprache 582 και Μπόγκια, Γλωσσ. Ηπειρ. Α' 210).

Βολή ακοντίου: Οι εχθροί δέ τους έδωσαν και λαντζονίες των ερίχτων Κορων., Μπούας 115.

λαντζόνι(ν) το, Διήγ. παιδ. (Τσιουνι) 620 κριτ. υπ.· λ α τ ζ ο ν ι (ν), Διήγ. παιδ. (Τσιουνι) 620· λ α τ ζ ό ν ι (ν), Θησ. (Foll.) I 49, Θησ. Β' [53^a], Z' [12^a].

Το ιταλ. lancione. Ο τ. στο Βλαχ. Για τη λ. βλ. και Kahane, Sprache 562, 582.

Ακόντιο, αιχμή δόρατος: με τις σφίτες τες φρικτές, λαντζόνια και λιθίερα εσφάζαν κ' εξημιόνασαν πολλά τα παλλικάρια Θησ. (Foll.) I 52· βάλλοντες μετά σφενδότων και τοξίας αμετρήτους και ξυστών και λαντζονίων Ερμον. II 191· από τάρδους και δόξαρα σφίτες και λαντζόνια και άλλα βέλη πτερωτά Θησ. (Foll.) I 55.

λαντζούνι(ν) το, βλ. λαντζόνι(ν).

λαντουρώ, Κάτης 39, Εριφ. Β' 127, Κατζ. Α' 300, Ιντ. κρ. θεάτρ. I' μετά στ. 88.

Από το λαντουρώ με απομείωση (Βλ. Ανδρ., Λεξ. και Γεωργακ., B-NJ 14, 1938, 70 σελ. 3). Η λ. στο Du Cange (λ. λαντουρείν) και σήμ. στην Κρήτη (Παγκ., Ιδιωμ. Κρ. C', λ. λαντουρώ) και στη Νάξο (Οικονομ., Αθ. 56, 1952, 225).

α) Ραντζώω, καταβρέχω: παίρνει κρύο νερό... (παρ. 1 στ.) ραίνει και λαντουρά το πρόσωπό μου Βοσκοπ.² 39· οι σάρκες να χωρίζουνε κ' οι ομυαλοί να σπούσι και τους σολιτάδους, που 'ταν 'καί, όλους να λαντουρούσι Τζάνε, Κρ. πόλ. 172^α. τότε λαντουρά με κάτουρο από το παραθύρι Κατζ. I' μετά στ. 466· **β)** ραίνω (με άνθη): τηνε λαντουρά με με ανθούς και βάνει της το στεφάνι Ιντ. κρ. θεάτρ. Δ' μετά στ. 130.

λάντσα ή **λάντζα** η, Διήγ. ωραίος. 426· λ ά τ ζ α, Διήγ. εκπ. Θήρ. 109^{1α}.

Το βενετ. *lapora*. Η λ. και σήμ. ιδίωμ. (Βλ. Kahane, Sprache 586, Kahane, B-NJ 15, 1939, 120).

Λαόντιο: ἄνθρωποι εἶχαν ἐκλαμπρα καὶ λάντζες εἰς τὰ χέρια κα' ἀπελατίσκα θαναστοὰ καὶ δημοσιὰ μαχαίρια Κορων., Μπούκας 10· *θες μοναχὸ σπαθὶ μικρὸ, θες στόκο, θες μεγάλο, θέλλες σκουρσίνα —πε ὅ,τι θες, θες λάντσα, θες κοντάρι...* Κατζ. Δ' 329· εἰς τὴν κορυφὴν τοῦ αὐτοῦ κυανοῦ ἐφάντησαν φωτιὰς καὶ ἐβγαίναν ὡσὼν λάντζες ἢ, να εἰπῶ, ἀστραπεῖς Διήγγ. πικνωφ. 56.

λαντσορία η, βλ. *λαντζορία*.

λαντσορί(ν) το, βλ. *λαντζορί(ν)*.

λάξευμα το.

Απὸ το λαξεύω και τὴν κατὰλ. -μα. Η λ. στο (L-S) και σήμ.

Σκλίσημα: νοσὸς οὐδ' ἐξαιρέτους καὶ μάλλη παλατίων, μέσον δὲ γῆς θαυμάσια λαξεύματα ποικίλα Διήγγ. πάλ. Θεοδ. 108.

λαξευτομημένος, μτχ., βλ. *λαξευτοτομημένος*.

λαξευτός, επιθ., Βέλθ. 245, 299, 370, 373, 419, κ.α.

Το μτγν. επιθ. *λαξευτός*. Η λ. και σήμ.

Γλυπτός, σκαλιστός: ἦσαν τὰ πάντα λαξευτὰ ὥσπερ να ἐκινούνταν αὐτ. 347· ἐντέχνως εἶχε λαξευτὰ γράμματα αὐτ. 382.

λαξευτοτομημένος, μτχ. *λαξευτομημένος*.

Ο τ. τῆς μτχ. ἀπὸ μετρ. αν. ἢ με ἀπλολογία.

Λαξευτός: ἐλεγον δὲ τὰ γράμματα τὰ λαξευτομημένα Βέλθ. 258.

λαξία η, Μσχ. 34 σημ. 4.

Πιθ. ἀπὸ το λατ. *laqueus*. (Βλ. Λουκά, Γλωσσάρ. σ. 272) ἢ μεγεθ. τοῦ οὐσ. *λάκος* (βλ. Μενάρδ., Αθ. 18, 1906, 359). Τ. λαξιά στο Meursius και σήμ. στὴν Κύπρο (Σακ., Κυπρ. Β' 630).

Κοίλωμα τοῦ εὐρέφους· χωράφι που βρίσκεται σε κοιλάδα ἢ λαγκαδιά² (Για τὴ σημασι. βλ. και Χατζ., Λαογρ. 11, 1934/7, 73): ἐμπλασέν τοὺς ο Τζορτζῆς ο Ποσοτρός εἰς τὴν λαξίαν τοῦ Λεσκομιάτη καὶ ἔρκετον ἀπὸ τὴν Λημώροισσαν Βουστρ. 509.

λαξίδι(ν) το.

Απὸ το οὐσ. *λαξία-λαξιά* και τὴν κατὰλ. -ίδι(ν). Η λ. και σήμ. στὴν Κύπρο (Κληρίδης Ν., Κυπρ. Σπ. 13, 1949, ριβ').

Κοιλάδα: *Λαξίδια μου σφαλιστικὰ καὶ στράτες σιγρσμένες* (παρὰλ. 1 στ.), ...³ ἀκούτε ... πως κλαίγω τες ἡμέρες μου τες πάντα λυπημένες Κυπρ. Εἰρετ. 112¹.

λαξοῦνι το, Πιστ. Βοσκ. IV 3, 254.

Απὸ το ἰταλ. *lancone*.

Λόγγη, δόρο: κείνο το λαξοῦνι ἀπὸ βόσκα πετὰ να θανατώσει τὸν Νικάνδρο Πιστ. Βοσκ. IV 3, 247.

λαζοφορδεύω. *λαζοφορδεύεις*, Προδρ. I 197· κατά Legr. εσφαλμ. γρ. αντί *λαζοφορδεύεις*· βλ. Hesseling-Pernot [Προδρ. σ. 192], καθώς και *λ. λαζοφορδεύω*.

λαοδικινή η.

Πιθ. το θηλ. του εθν. λαοδικινός (βλ. Steph., Θησ. λ. Λαοδίκεια) ως τυσ.

Τεχνίο που διαχειρίζεται την πρόμη και την πώληση από το μεσαίο τμήμα του καραβιού (Για τη σημασιολογία βλ. Schillbach [Metrol. σ. 168-9, 197]): *δαι...τιθέναι μαγαρικὰ...ἀπ' αὐτῆς τῆς λαοδικινῆς καὶ ἄχρι τῆς ἀντλίας τῆς πλησιαζούσης τῇ λαοδικινῇ τῇ πρώτῃ* Metrol. 131¹²⁻²². *οφείλεις τιθέναι μαγαρικὰ ἐπ' αὐτῆς τῆς πρώτης κοῦτζας τῆς πρώτης καὶ ἄχρι τῆς λαοδικινῆς τῆς ἀπὸ τῆς πρώτης αὐτ.* 131¹⁸.

λαός ο, ι, Δεγ. Z 64, Δεγ. (Trapp) Esc. 882, 1148, Χρον. Μορ. Η 1170, 1414, 1422, Αιβ. Sc. 1180, Αιβ. N 2015, Μαχ. 22²², 182², 192², Θησ. Β' [1¹, 5²], Δ' [16¹], Απόκρισ. 365, Πεντ. Έξ. I 9, Αρ. XXIV 14, Δευτ. XIV 2, Αχέλ. 264, 2486, Χρον. σουλτ. 69¹⁸, 117¹¹, Ερωφ. Δ' 501, 507, Ερωτάρ. (Αλεξ. Στ.) Β' 997, 1973, Δ' 1576, Τζάνε, Κρ. πόλ. 172⁴, 256¹⁴, 503⁴, κ.π.α.· *λ α γ ό ς*, Ασσιζ. 37². *λ α ς*, ο, Byz. Kleinchron. Α' 209⁴. *λ α ς*, οι, Ασσιζ. 105²⁴, 170²⁴, 195¹¹, 197¹¹, 201², 224²⁰, 372²⁰, 418², 455²⁰, Μαχ. 14²⁴, 20¹⁸, 48¹², 50¹⁸, 110¹¹, 188¹⁸, 446¹⁸, 508¹⁸, 636², Βουστρ. 415, 477, 489.

Το αρχ. ουσ. *λαός*. Ο τ. *λαγός* από ανάπτυξη του γ (βλ. Χατζιδ., Γλωσσ. έρ. Α' 425), ενώ ο τ. *λας* από αποβολή του ο (βλ. Hadjioannou, Beginning of Chypr. Dial. 304= Χατζ., Δικασπ. 518 και Χατζιδ., ό.π. 85). Οι τ. και σήμ. στην Κύπρο (Σακ., Κυπρ. Β' 627, 631). Τ. *λός* στο Βιάζ. Η λ. και σήμ.

1α) Κόσμος, άνθρωποι: Μαχ. 10¹⁰, 12⁹, 594²². **β)** πλήθος ατόμων: Μαχ. 252⁷, Ερωτάρ. (Αλεξ. Στ.) Β' 517. **γ)** το σύνολο των κατοίκων, ο πληθυσμός μιας περιοχής: *σύντομα μέγας σεισμός σφάζει, την χώραν μ' όλον τον λαόν ο Θεός καταποντίζει* Χαλμμου Κοσμου. 876· *εβρίσαν οι λαοί των τόπων εκείνόν ιεραμένον και κοσμικόν και εμποσκύνθησαν αυτοίς Κώδ. Χρονογρ.* (Κοσμάς) 18· (συνεκδ.) τόπος, περιοχή: ο *πρίγκιπας... κράζει τους κεφαλάδες, τους κυβετάνους του λαού όπου ήσαν τα αλλάγια* Χρον. Μορ. Η 7016. **2)** Έθνος, έθνος: Πεντ. Δευτ. Η 10, Ασσιζ. 243⁴, Πεντ. Γέν. XI 6· *έκφρ. λαός βλησιδι=περιοχούς λαός: ο Κόρως σε αξίωσεν σήμερα να είσαι αυτονομού για λαός βλησιδι* Πεντ. Δευτ. XXVI 18· *εσέν ενδιαλέξεν ο Κόρως ο Θεός σου να είσαι αυτονομού για λαός βλησιδι από όλα τα έθνη* Πεντ. Δευτ. VII 6· *φρ. είμαι για λαός=προορίζομαι για γενάρχη μιας φυλής: αυτοί να είναι για λαός...να μεγαλύνει...και η σπορά του να είναι γένωσμα των εθνών* Πεντ. Γέν. XLVIII 19. **3α)** Μέλη μιας οργανωμένης (με νόμους) κοινωνίας, πολίτες: *Πώς δει πάντες οι λαοί να έχουν μάργησας κατά τον νόμον τους εκείνους τοις αγκαλιόν Ασσιζ.* 272²· *να μιλήσουν πρώτα με τους συνδούκους, όπου είναι πατέρες ολών των του λαού* Σουμμ., Ρεμπέλ. 164· *έκφρ. καλοί λαοί=ο εύποροι, πλούσιοι πολίτες: αποτίσαν τες αποθήκας και εκουβαλόσαν τα κρασία... επαίρουν το φροσί...και τα προδέλοιπα πράγματα τους καλούς λαο* Μαχ. 672²⁴. **β)** τα κατώτερα κοινωνικά στρώματα: *εσέσαν (ενν. οι καποριόνοι) τον λαόν εις το κακό, εναντίον των αρχόντων* Σουμμ., Ρεμπέλ. 170· *εσέντρεχαν πολλοί νέοι αρχοντόπουλα και έτερα παλληκάρια του λαού* Σουμμ., Ρεμπέλ. 159· *έκφρ. α)* *λός λαός=η κατώτερη τάξη του λαού ή του στρατού* (Για τη σημασιολογία βλ. Ζέπ., ΕΕΒΣ 18, 1948, 215 και Καλονάρο [Χρον. Μορ. σ. 382]): *να κοιμηθεί ο λός λαός να μην τους έχουν νοήσει* Χρον. Μορ. Η 3850· *από την χώρα εξέβαλεν γυναίκες και παιδιά, ωσαύτως και τον λίον λαόν όπου άρματα εβαστεύσαν* Χρον. Μορ. Η 1471· **β)** *χοντρός λαός=ο άξεστος κόσμος, όχλος* (Για τη σημασιολογία βλ. λ. χοντρός στον Ξανθουδίδη

λαός

[Ερωτόκρ. σ. 735] και Αλεξίου Στ. [Ερωτόκρ. σ. 518]]: μέσα στο χορτό λαό πολλή βα-
 βούρα έγινε Ερωτόκρ. (Αλεξ. Στ.) Β' 841· γ) τα σπεία τους λαοί=η μάζα του λαού
 (Για τη σημασία βλ. Σπυριδάκης, Αφ. Λμ., 1960, 71): όταν επήγαν το παρόνομον φουσσά-
 τον, εσχαυόθησαν τα σπεία τους λαοί και εποίσαν κοίρη και φόνους πολλούς Μαχ. 672¹³.
 δ) κοινός λαός βλ. α. κοινός το ουδ. ως ουσ. 3, έκφρ. α. 4α) (Προκ. για άρχοντα ή βα-
 σιλέ) υπήκοοι: Ερωτόκρ. (Αλεξ. Στ.) Γ' 87, Πρωσκ. 62¹⁸, Σπαν. Α 456· β) συνοδεία,
 ακολουθία: ο εήγας...ήλθεν εις την Κύπρον...και επέξυσεν με τους λαοί του, εγδύχοντα τον
 σαρ Τζουάν τε Σιούρ τον αμεράλλην Μαχ. 190¹: απέστειλε δέ αυτών πορευθείς μετά λαού
 και δόξης πολλής Έκθ. χρον. 62⁷. 5α) Στρατός, στρατιωτική δύναμη: Πόλ. Τρωάδ.
 409, Χρον. Μορ. Η 3571, 6932, Διγ. (Trapp) Esc. 1345, Μαχ. 628²⁴. έκφρ. α) λαός
 απεξός=πεζικός: ο εήγας απέξυσεν το φουσσάτον με αίλογα και εκαβαλλίσκυσεν και επή-
 ρεν και πολλόν λαόν απεξόν Μαχ. 192²¹. β) λαοί των αρμάτων=απλίτες (Για την έκφρ.
 βλ. Χατζ., Διασπ. Α' 499): να πέμψι (ενν. ο βασιλέας) λαοί των αρμάτων, να βλέπουν τον
 τόπον Μαχ. 8²⁹. β) άμαχος πληθυσμός: πας ο λαός, εσίγα. Και θρήνος γένητο πο-
 λός δια τους αποθαμένους, εκ των στρατών τους βλέποντες ολίγους γλυτωμένους Κοριν.,
 Μπούας 29. 6α) Οπαδοί, πιστοί θρησκείας Έκφρ. ο λαός του Κυρίου ή του Χριστού=
 οι χριστιανοί: τον τον Κυρίον λαόν ευλόγησε (ενν. ο πατριάρχης) Ιστ. πατρ. 153⁸. Χριστός
 μω, σε παρακαλώ, πάς από το θυμόν σου, γιατί θα μπούσαν οι εχθροί να σφάξουν τον
 λαόν σου Τζένη, Κρ. πόλ. 200¹⁶. β) λαϊκοί (σε αντίθεση προς τους κληρικούς): Ου γαρ
 θέλωμεν ημεείς ο λαός και οι κληρικοί τον Μάρκον Έκθ. χρον. 28²⁸. γ) (προκ. για ευκλ.
 αξιωματούχο) υπολόγιος: ο γενιάς ο αλειμμένος να φταίσι εις αμαρτίαν τον λαόν και να
 προσφέρει επί το φταίσμό τον...δαμάλι Πεντ. Λευτ. IV 3.

λαός ο, Η, βλ. λαομάς.

λαοσυναξία η.

Από τα ουσ. λαός και σύναξη με επίδρ. ονομ. σε -ία.

Κοσμοσυρροή? ρέντα γίνεται, πολλή λαοσυναξία, πλήθος ανδρών και γυναικών
 γης Αργυρού του Κάστρου Λιβ. Sc. 1181.

λαπαγμένος, μτχ. επιθ., Πεντ. Γέν. XXV 30, Δευτ. XXV 18.

Η μτχ. παθ. παρκ. του λαπάσσω-λαπάζω.

Κενός, άδειος: εξαντλημένος, καταπονημένος: εμαγύριγεν ο Ισακίβ μαγύρισμα και
 ήτην ο Εσά από το χωράφι και αυτός λαπαγμένος αυτ. Γέν. XXV 29.

λάπαθον το, Ζήνου, Βατραχ. 269· λάπατο ν, Ιατροσόφ. (Οικονομου) 100²².

Το αρχ. ουσ. λάπαθον. Για τον τ., που απ. και σήμ. στο ποντιακό ιδίωμ. (Παπαδ.
 Α., Λεξ., λ. λάπατον), βλ. Ανδρ., Λεξ., λ. λάπατο, αλλά και Εβρ. γλωσσ. 10. Τ. λάπατο
 και λάπατο και σήμ.

Πρώδες φυτό, φυτόχοιμο και με φαρμακευτικές ιδιότητες, λάπατο: Λάπαθον την βο-
 τάνην τρίγας καλώς και λειούσας...δος αυτού πινει Κυνος. 590⁸.

λαπάρα η, Προδρ. IV 119, 222, 237, 257, Σπανός (Eidenseier) Α 269, 368· λα μ-
 π ά ρ α Σπανός (Eidenseier) Β 90.

Το αρχ. ουσ. λαπίρα.

1) Η κοιλιακή χώρα: Ερμον. Μ 73, Ιερακος. 452¹². 2) Στομάχι ζώου (για τη
 σημ. βλ. Κουκ., ΒΒΠ Ε' 55, 56 και 75): δος με ολίγον έντερον, δος με δαμίν μαστάγει,

λαπάραν εκ των λαπάραν σου, εξ αυτήν τήν βαστάζεις Προδρ. IV 236· το τραπέζιν μ' έθην-
κεν... και σκοουτελλίταις μ' έθηνκεν γεμάτων την λαπάραν Προδρ. IV 248.

λαπάρε το.

Από το ουσ. λαπάρα και την κατάλ. -ι. Ο σχηματ. της λ. από την ανάγκη της ομοιο-
καταληξίας.

Η κοιλιακή χώρα, λαπάρα (βλ. ά.): 'Ισασε το κοστάρι, ενός μεγάλου αυθεντός
έδωκε στο λαπάρε (παραλ. 1 στ.) κι' ως γεωργός τα στάχυα ούτεως εθείριζε τους Κοριων,
Μπούας 71.

λαπαριμαίος, επίθ.

Από το ουσ. λαπάρα και την κατάλ. -ιμαίος.

Που προέρχεται από τη λαπάρα· το ουδ. στον πληθ. ως ουσ.=τα εντόσθια του ζώου·
να μ' έδιδαν... το άσπροσ εμπροστάπουλον γεμάτων κρασοβόλιν και μοσκοκέθρον μερτι-
κόν εκ τα λαπαριμαία Προδρ. IV 118.

λάπατον το, βλ. λάπαθον.

λαπτρό το.

Ουλ ουλ ουλ λάβει λαπτρό=στερεότυπη φρ. που φώναζε στον ιερακκ ο θρηεντής προκ.
να τον παρακινήσει στη σύλληψη μιας πέδουκας την ώρα του κυνηγιού (Για το πράγμα βλ.
Κουκ., ΒΒΠ Ε' 404): βλέπε πότε ο πόρδις πετασθήσεται και άμα τη εκείνον πετάσαι βοή-
σαι το ουλ ουλ ουλ. λάβει λαπτρό. Αύται δέ αι φωναί προθυμοποιούσι τον ιερακα και εύτο-
νον απεργίζονται Ιερακος. 506²¹.

λαρδί(ον) το, Ορνέος. 582²³. λα ρ δ ί Πουλολ. (Τσαβαρή) 444.

Από το ουσ. λάρδος και την κατάλ. -ιον (βλ. Ανθρ., Λεξ.) ή από το λατ. *lardum*-
lardum (Χατζ., Ξέν. στοιχ. 45). Η λ. στο Meursius (λ. λάρδος), αλλά και τ. λάρδιον τον
7. αι. (Lampe, Lex.). Τ. λαρτίν και σήμ. στην Κύπρο (Σακ., Κυπρ. Β' 631). Ο τ. και σήμ.

Χοιρινό λίπος, λαρδί, λαρδί κουρουπιαστόν Ch. pop. 664· φακίν μη τρώγει...μηδέ
λαρδία, μηδέ παστά κρέη Σταφ., Ιατρος. 4²².

λαρδίτικος, επίθ.

Από το ουσ. λάρδος ή λαρδί και την κατάλ. -ίτικος.

Που είναι φτιαγμένος από λαρδί (εδώ σε σχήμα αδυνάτου): δοξάριον λαρδίτικον και
σάιτες λουκανίτικες Σπανός (Eideneier) Β 114.

λαρδομαγειριά η.

Από τα ουσ. λαρδί και μαγειριά. Για τη λ. βλ. και Nourney, Lat. Ital. σ. 130.

Ό το μαγειρέμα με λαρδί ή το φαγητό το μαγειρεμένο με λαρδί (Για τη σημασ. βλ.
Πολίτη Α. [Κατζ. σ. 150]): Πόσες φορές η τζελαδιά με σφάζει τον κομημένο, πόσες η
λαρδομαγειριά μ' έχει θανατωμένο Κατζ. Α' 58.

λάρδος ο.

Το μετν. ουσ. λάρδος (ζ λατ. *lardum*· βλ. Τριαντ., 'Απ. Α' 425). Η λ. και στο Γερμ.,
Ον. 129 και στο Ον. Δανιήλ 328. Τ. λάρτος και σήμ. στην Κύπρο (Σακ., Κυπρ. Β' 631).
Άλκτισμένο κρέας, λαρδί (Για τη σημασ. βλ. και Κουκ., ΒΒΠ Ε' 63-64): μηδέ κρέας

λάρι

πασσόμενον αλάτι παρέρχεται αυτό... λάρδον δέ και στέαρ ή άλλο τι κρέας πόνον μνηστούν
Ιερων. 374³⁹.

λάρι το.

Από το ουσ. lāros και την κατάλ. lāre. (Βλ. Χατζιδ., Γλωσσ. έρ. Β' 445). Τ. ελλάρι
σε ιδίωμ. (Χατζιδ., 6.π. 560). Η λ. και σήμ. στην Κρήτη (Παγκ., Ιδίωμ. Κρ. Δ' 668).

Ἰδέσθαι του ματιού (Για τη σημασ. βλ. Vincent [Φορτουν. σ. 225]): Τσίφους και
λάριον ἀνιέρχεται να βγάλει εις τα μάτια! Φορτουν. (Vinc.) Γ' 183.

Λαρισσιός ο. Λαρισσιός.

Από το κύρ. όνομ. Λάρισα και την κατάλ. -σιός -σιός.

Αυτός που κατάγεται από τη Λάρισα: Θηρ. Ζ [20³].

Λαρισιός ο, βλ. Λαρισσιός.

λάριμα το.

Από το ιταλ. allarme (all' arme). Η λ. στο Du Cange.

Ἰσχυρομένους? Ως...ήκουσαν ότι πύλλοιμεν ή να μας δώσετε το κάστρον ή να το επάρο-
μεν...η κρούσαντες λάριμα συνήχθησαν βίη πάντες οι εκτός εντός Σερ., Χρον. μ. 30³³.

λαρνάκι το, Αλεξ. 2872.

Το μτγν. ουσ. λαρνάκιον. Η λ. και σήμ. σε ιδίωμ. με νεωτερική σημασ. (Andr., Lex.,
λ. λαρνάκιον).

Μικρή λάρνακα: σαρκοφάγος, φέρετρο: Τυριασταί μυρίασταις Ἀλεξάνδρου ο κομή-
αι και μέσα το εβάλαι εις το χρυσό λαρνάκι αυτ. 2928.

λάρναξ η και ο.

Το αρχ. ουσ. λάρναξ. Η λ. στον τ. λάρνακας (ο) και σήμ. σε ιδίωμ. (Andr., Lex.,
καθώς και στον τ. λάρνακα (η) και σήμ.

1) Κιβώτιο, θήκη για εναπόθεση αντικειμένων? Ερμον. Δ 165. 2) Σαρκοφάγος,
φέρετρο: μήνιμα (Για τη σημασ. βλ. και Σπυριδ., ΕΕΒΣ 20, 1950, 150-1): Ο βασιλεύς δέ...
έθαπεν αυτόν εν τη κοίτῃ του Προδρόμου εν τοις Στουδίοις εν μαρμαρίνῳ λάρνακι Δανά.
137²³: Να κάμεις μίαν λάρνακα, ήγουν ένα μήνιμα πολέτεμον, εκεί να βάλεις του πατρός μας
το λείψανον και το ειδικόν μου Δαρ. Μον. XXVI.

λαρυγγας ο, βλ. λάρυγξ.

λαρύγγι το.

Το μτγν. ουσ. λαρύγγιον. Η λ. και σήμ.

Λαρύγγι: (εδώ μεταφ.): Μα εις τ' Ἄδου το λαρύγγι άφρονα τρέχει (ενν. ο άνθρωπος)
Ροδολ. (Μαννός.) Χαρ. 8' [8].

λαρυγγίζω.

Το αρχ. λαρυγγίζω. Τ. λαρυγγίζω στο Βλάχ.

Λγορσίμει εκφονώ: Απ...άρξεται στοματοκατέν και πάλιν λαρυγγίσαι Προδρ. II
Η 19 ο· πόσους (ενν. στίχους) να γράψω κάλλιστα, πόσους να λαρυγγίσω αυτ. IV 77.

λαρύγγισμα το.

συναγερμοί

Από το *λαρυγγίζω*. Η λ. τον 7.-8. αι. (Lampe, Lex.). Πβ. και Steph., Θησ. Η λ. και σήμ.

α) Μουσικός ήχος που σχηματίζεται με τη βοήθεια του λάρυγγα: ερραγόμε και αυτός κοινά μετά των άλλων το σίγα μόλα... το ναυτικόν εκείνο *λαρύνγμα* Ευγ. Ιωαννιδ., Επιπλ. (Γρετσόπ.) 310. β) στομαφώδης λόγος, ορητορεία: να λέγει και να γράφει (ενν. ο δοδλος)... και *λαρυγγίσματα* συχνά και λέξεις αυτοφθόγγους Περδρ. II Η 9.

λάρυνξ -γγας ο, Περδρ. IV 183, Έκθ. Χρον. 60²², Τζάνε, Καταν. 23. λ ά ρ υ ν ξ, Περδρ. III 419f.

Το αρχ. ουσ. *λάρυνξ*. Η λ. και σήμ. ως *λάρυνγας*.

α) *Λαρόγγυ*: Σουμμ., Παστ. φιβ. Β' [1248]. β) *φάρυγγας*: Μιχ. Ιερομ. III 8.

Λαρυμναίος ο.

Από το κάρ. όνομ. *Λάρυμνα* και την κατάλ. -αίος.

*Λαρυμναίος Θησ. Ζ' [118¹].
ΕΑυτός που κατάγεται από τη *Λάρυμνα*? μέσα σε τούτο (ενν. το θέατρο) *είβηκαν πάντες*

λάρυξ ο, βλ. *λάρυνξ*.

λας ο και οι, βλ. *λαός*.

λασάριον το.

Από το ουσ. *λάσαρ* ή *λάσαρ* και την κατάλ. -ιον. Η λ. τον 6. αι. και σε γλωσσάρ. (L-S, λ. *λάσαρον*).

Ο *χυμός* του σιλφίου (είδους φυτού με φαρμακευτικές ιδιότητες): *Λίδου* αυτή μετά κρέως οπών κυρηναϊκών και *λασάριον* Ιερρακος. 453¹².

λάσαρον το, Ιερρακος. 385²², 390¹⁹, Ορνεοσ. αγρ. 561¹².

Για τη λ., που απ. στον Ησούχ., βλ. L-S.

Ο *χυμός* του σιλφίου (είδους φυτού με φαρμακευτικές ιδιότητες): *Λαβίων* περισσότερών πότισον αυτήν *λάσαρον* μετά οίνου ενύδους παλαιού και δος αυτήν *σπυγνί* τω *ίραμι* Ιερρακος. 346¹². *λασάρον* κεράτιω *τρία*, ενώ το *λευκόν*,... Πάντα *λειώσας* καλώς Ιερρακος. 361².

*λασία η, βλ. *ελασία*.

λασίβος, επιθ.

Το ιταλ. *laesio*.

Λασιμνος, ακόλαστος: του φέρουσι *φορεσκάντο* μια *καδέγλα* και καθίζει και *ξαρματόνουν* τότε κι' απέναντες φέρουσι μια *φορεσιά* *λασίβα* και *μυελάντα* και *στολλίζουν* τότε Ερωφ. Ιντ. α' μετά στ. 164.

λασκαράτος, επιθ. λ α σ κ α ρ ά τ ο (ν)· Λεόντ., Αν. I 123, Χρησμ. (Λάμπρ.) 103· εσαλμ. γρ. αντί το *σκαρλάτο(ν)* ή *σκαρελάτον* (πβ. Χρησμ. I 132).

λασμαρίν το, βλ. *ροσμαρί*.

*λασμός ο.

Από το ουσ. *έλασμα* (βλ. Παντ. ΛΑ 6, 1923, 116).

Φύλλωμα του δένδρου, *βλαστός*? Κυπρ. χφ. 153-4.

λασπερός, επίθ.

Από το ουσ. λάσπη και την κατάλ. -ερός. Η λ. στο Σομαιν. και σήμ.

Που είναι γεμάτος λάσπη: τόσοι τον εδνώστανε (ενν. τον κυρ Σοικλ. Μωστή) και επαπειώσαν τον, ότι εις λίμνην λασπερόν υπήγε κ' έχωσάν τον Ιστ. Βλαχ. 172· ήτον ο τόπος λασπερός, οπού έκαμινεν χρεία να τον περάσει ο μπασιός Παλαμίδ. Βοηβ. 265.

λάσπη η, Rechenb. 75¹, Παράφρ. Χων. (Νοχτή. Χων., Βών., 396, κριτ. υπ.), Λεξ. Μακεδ. 28, Πεντ. Γέν. XI 3, Παλαμίδ., Βοηβ. 278, 284, 296, 298, Σταυριν. 240, Ιστ. Βλαχ. 2055, 2068, 2242, Διήγ. ωραιότ. 297.

Ίσως από το ουσ. ελασπίς (= έλος) (Ανδρ., Λεξ.) ή κατά τον Κοραή από το ουσ. λάσπη (Ανδρ., 6.π.). Λιγότερο πιθανό το ηχομοιητικό ελαρ-αλάπη με μετάθεση του σ (Βλ. Καλογερά, Ηχοπ. λξ. 54). Η λ. στο Meursius και σήμ.

1α) Λάσπη, θρόνος· πηλός: Να πέφτουνε (ενν. οι πάντες) να κυλίνονται ως οι χοίροι εις την λάσπη Παιρικ. Ρ 107¹⁷. που είναι λάσπη και νερά γεφύρεα να στήσεις Ιστ. Βλαχ. 2236· δεν έχει εξουσίαν ο πηλοεργός του πηλός από την αυτήν λάσπη να κάμει άλλο μόν αγγίσιν εις τιμήν και άλλο εις ατιμίαν· Χριστ. διδασκ. 65· **β)** Υποστάθμη θάλασσης, λίμνης ή ποταμού? Μα εκρίσκοτο (ενν. το κότεργο) στον πάτο σαπημένο και ήτονε μες στη λάσπη καθισμένο Λεηλ. Παρικ. 660· **γ)** Βρομιά? (Για τη σημασ. βλ. Eidenieier (Σπανός σ. 305)): Ήλθε λάσπη εις τα ρουθούνια του Σπανός (Eidenieier) D 1786. **2)** (Μεταφ.) Ύψος, πονηρή σκέψη: Οι καρδίας μας... να ξεσπιδώνονται απ' εκείνες τες λάσπες και σπιδάδες Πηγιά, Χρυσοπ. 312 (1).

λασπώνω, Ιστ. Βλαχ. 198, 2052, Βακτ. αρχιερ. 215, 216.

Από το ουσ. λάσπη και την κατάλ. -ώνω. Η λ. στο Βλάχ. και σήμ.

Α' Ενεργ. **1)** (Μετβ.) σπιδώνω, λαρόνω (μεταφ.) Τήν καρδίαν σου μην την λασπώνεις (ενν. άθροιστε) Πηγιά Χρυσοπ. 189 (56). **2)** (Αμετβ.) Ύψος στη λάσπη (μεταφ.): Μη να 'σαι (ενν. άθροιστε) τινός Επείκουρος και ελάσπωσης όλος όλος εις τούτα να βιοτικά; Πηγιά Χρυσοπ. 311 (5). **Β'** (Μέσ.) Ήρρόνομαι με λάσπη: σαν χοίρος ελασπώθηκεν Σταυριν. 241· εις τρέσαν ένας σκυώλης μέσα 'τανι χαμένοσ, έξω εβγήκεν εις την γην και ήτον λασπωμένος Αττιωλ., Μύθ. 134².

λάσσα η.

Το βενετ. lassa ή lasso. Λ. λάσσα σε διαθ. του 1506 (Βλ. Διαθ. Ντερετζ. 77) και του 1825 (Βλ. Σοριανού Διημ., ΕΕ Κυκλ. Μ 11, 1979/81, 380).

Κληροδόχημα: εκείνον το λεγάτοσ, ήγονεν την λάσσασ την του αφήκεν, μέλλει να αξιδόξει ή όχι Ασιζ. 140¹⁸.

λάσσω, βλ. ελάσσω.

λάτζα η, βλ. λάτζα.

λατζονιά η, βλ. λατζονιά.

λατζόνι(ν) το, βλ. λατζόνι(ν).

λάτης ο, βλ. ελάτης.

λατίνα, επίρρ.

Από το αλλαλατίνα (alla latina) ή από τον πληθ. του ουδ. του επιθ. λατίνος.

Λατινικά, σε λατινική γλώσσα: *De thes latine na to paw*; Κατζ. Β' 292.

Λατινίζω.

Από το ουσ. *Λατίνος* και την κατάλ. -ίζω. Η λ. και στο Σομav.

Φέρομαι όπως οι Λατίνοι: *έλαβε την βασιλείαν ο Μιχαήλ, ο πρώτος των Παλαιολόγων ο οποίος εβασίλευσε χρόνους κθ' και ελατινίζε Δωρ. Μον. XXXIV.*

Λατινικά, επίθ., Σαχλ. Β' (Wagn.) PM 358· α λ α τ ί ν ι κ α, Ασσιζ. 172^α.
λ α τ ί ν ι κ α, Ασσιζ. 31^α, 129^α, 281^α, Μαχ. 134^α, Στάθ. (Martini) Γ' 123.

Από το επίθ. *λατινικός*. Η λ. στο Σοmav. και σήμ.

1) Σε λατινική γλώσσα: Γράφας δέ γραφήν ο Πιλάτος ρωμαϊκά, λατινικά και σερβικά Μιστ. 60. 2) Σε ιταλική γλώσσα (Για τη σημασ. βλ. Papadimitriu [Σαχλ., Αφήγ. σ. 125-6] και Ξανθ. Χρ. Κρ. 1, 1912, 335): Επορεύθηκα εις την πόλιν ανόρτα εν Όρει βασιλική, λατινικά Ρε;μάρντε Μηλ., Οδυσ. 639. 3α) Κατά το φράγκικο τρόπο: Αρχή των ορμασιών (και ένι λατινικά το νόμμου) το συνοικίσουν (έκδ. συνακρίσειον) διορθώσ.) Ασσιζ. 260^α. β) σε φράγκικη γλώσσα: Να ακούσετε το δίκαιον των παραδόσεων, ήγουν τό λέγεται κομμαντίζα λατινικά κατά νόμον Ασσιζ. 79^α.

λατινικόκοπος, επίθ., Λιβ. Esc. 322.

Από το επίθ. *λατινικός* και το -κόπος (κόπτες ή το ουσ. κοπή).

(Προκ. για ένδυμα) κομμένος και ριμμένος κατά τη φράγκικη συνήθεια (Για τη σημασ. βλ. Κουκ., ΒΒΠ Σ' 287): έφθασεν άλλη ερωτική γυναίκα εξηρημένη (παράλ. 5 στ.), ρούχων λατινικόκοπον εφόρει Λιβ. Ρ 2791.

λατινικός, επίθ., Ασσιζ. 108^α, Λιβ. Ρ 299, 1310, 1769, Λιβ. Sc. 1132, 2044, Λιβ. Esc. 2232, Χρυσόβ. του 1364 σ. 35, Βακτ. αρχικρ. 211· α λ α τ ί ν ι κ ο ς, Ασσιζ. 141^α-11, 15^α, 194^α, 112^α, 125^α, 332^α. ε λ α τ ί ν ι κ ο ς, Ασσιζ. 92^α, 103^α, 112^α, 211^α, 70^α, 79^α, 189^α, 203^α. λ α τ ί ν ι κ ο ς, Ασσιζ. 13^α, 19^α, 82^α, 87^α, 99^α, 300^α, 329^α, Λιβ. Ν 1890, Χούμου, Κοσμογ. 571.

Το μτρν. επίθ. *λατινικός* (Steph., Θησ.). Η λ. και σήμ.

1) (Προκ. για εκκλησία, ένδυμα, κλπ.) που έχει σχέση με την καθολική εκκλησία: Όταν σεβαίρουν εις εκκλησίαν λατινικήν, ως γονατίζουν και ως εύχονται ώσπερ οι Λατίνοι Βγασ. Επιστ. 26^α. Κρείττοτέρων εστιν ειδέναι εν μέση τη Πόλει φακέλλων βασιλέων Τούρκων ή καλίστρων Λατινικήν Δούκ. 329^α. 2) Φράγκικος: λατινικόν σκοπεύειν Τούρκων ή καλίστρων Λατινικήν Δούκ. 329^α. 3) Αβυσσος της λατινικής, χώρας της γης Λιβάνου Λιβ. Σαχλ. Β' (Wagn.) PM 685· Αβυσσος της λατινικής, χώρας της γης Λιβάνου Λιβ. Ν 1177· λατινικό το γένος Λιβ. Ρ 896· (προκ. για ρούχα) (Για τη σημασ. βλ. Κουκ., ΒΒΠ Σ' 287): λατινικά τα ρούχα της ήτσαν της αρχαίας Λιβ. Sc. 1072. 3) Ιταλικός που είναι σε ιταλική γλώσσα: από χωρεί λατινικό εμεταγλώττισα το Τριβ., Ρε 366.

Το ουδ. στον πληθ. ως ουσ.—η λατινική γλώσσα: quem omnes Λούρα nominant Μπωζίκος Ω, διάολ' έπαρά σε! πάλι όντα μου πώσωσης με τα λατινικά σου Φορτουν., (Vinc.) Ε' 223.

λατινόκοπος, επίθ.

Από το επίθ. *λατίνος* και το κόπτες.

(Προκ. για ρούχο) που ακολουθεί τη λατινική συνήθεια: ρούχων λατινόκοπον Λιβ. Esc. 322.

Λατίνος, ἐπιθ., Λοσιζ. 115²⁴, Λιβ. Ρ 9, Μαχ. 24¹⁷, 26¹, 78¹, 594¹⁸, Δούκ. 33¹⁶, 69¹⁰, 227¹⁰, 317²¹, 325¹⁸, 359⁸, 373⁸, 411¹, 413¹⁷, 415¹⁸ κ.π.κ., Γεωργηλ., Βελ. 285.

Το ἐπιθ. Λατίνος, που απ. στο Θεόφραστο (L-S) και σήμ.

1α) Λατίνος, Ρωμαίος: η γῆ μου με βастά να πιάσω... ένα ψηλό σουντόρε Λατίνο και ιταλικά να σου τον εσπερίμω Στάθ. (Martini) Γ' 209· β) λατινικός: Σείρει ποιος είμαι δάσκαλος... και ποσειντέρω γράμματα volgare και λατίνα Φορτουν. (Vine.) Δ' 260· Cuscutti εγλάκησα θα πει και βέρμπο είναι λατίνο Στάθ. (Martini) Γ' 429. 2) Φράγκος (Για τη σημασία. βλ. και Χατζής, PNL 3, 1960, 95-6): εάλω η Πόλις παρὶ των Λατίνων Δούκ. 33¹⁶: πολλές συμπεθερίες γίνονται ανάμεσα των Ρωμαίων και των Λατίνων και από τον ερίαν της Φραγκίας με τον βασιλέα της Πόλεως Μαχ. 328¹. 3) Ρωμαιο-καθολικός: Περί χειροτονίας Λατίνων και ημετέρων Βασκ. αρχιερ. 186· διὰ την έπαρσιν του κόσμου εγκατέλειπεν την πατρικήν του πίστιν και εγίνην Λατίνος· το λοιπόν δεν καταδικάζω τους Λατίνους, αμμή είναι χρήση είναι Ρωμαίος να γερεί Λατίνος Μαχ. 576¹⁸: εδέλησε να πείσει τους Ρωμαίους Λατίνους... και εγίνην μέγαν σκόνταλον με τους Ρωμαίους και με τους Λατίνους Μαχ. 90⁸.

λατινοστολισμένος, μτχ. ἐπιθ.

Από το ἐπιθ. Λατίνος και τη μτχ. παρκ. του στολίζω.

Που πλουτίζεται με λατινικές εκφράσεις: Έσπερε (ενν. ο Κατροτόλογος) με τον λόγον τον Ρωμιά Παγαγιωτάκη, έντιμον, άξιον άνθρωπον, να του μιλήν οι Φράγκοι, γιατί είχε γλώσσα έξοχη, λατινοστολαμένην Τζάνε, Κρ. πώλ. 465²¹.

λατινοφρονώ.

Από το ουσ. Λατίνος και το φρονώ. Η λ. στο Somav. (Βλ. και Κομμαν., Συναχ. ν. λέξ.).

Ασπάζομαι τις δοξασίες της δυτικής Εκκλησίας: Ολογορροίσι τα πολλά του μακαριστού Λασκαρίου... και φασιν ως ελατινοφρόνει Θεματογραφία 14.

Η μτχ. ενιστ. ως ουσ.=αυτός που δέχεται τα δόγματα της δυτ. Εκκλησίας: Διήγησας περί των αναιρεθέντων αγίων πατέρων των εν τω αγίω άρει υπό των λατινοφρονούντων Δαήγ. ανακρεθ. 82.

λατινόφρων, ἐπιθ.

Από το ουσ. Λατίνος και το β' συνθ. -φρων. Η λ. στο Steph., Θησ.

Που απάξεται τις δοξασίες της δυτ. Εκκλησίας: ευρέθη δέ το ζώδιον τον Μιχαήλ Παλαιολόγον των λατινόφρονος Byz. Kleinhron. Α' 64⁸. Πβ. και λ. λατινοφρόνος (Somav.).

Το ουσ. ως ουσ.=αποδοχή των δοξασιών της δυτ. Εκκλησίας: διεδίξατο αυτόν (ενν. τον Παλαιολόγον) ο υιός αυτού κερ Ανδρόνικος στρατηγείας τον αυτού πατέρα διὰ το λατινόφρον Πανέρ. 62¹⁸.

λατομέω, Λιβ. Ρ 652, 734, 2833, Λιβ. Esc. 367, Λιβ. (Lamb.) Ν 802.

Το μτχ. λατομέω. Η λ. και σήμ.

Λαξεύω, σκαλίζω παραστάσεις επάνω σε επιφάνεια: Ες το πλευρόν το αριστερόν προς της μέρας της πόρτας είδα τας δώδεκα Αρετάς και ήσαν λατομημέναι Λιβ. Esc. 938· μάργαρον ήτο πράσινον και ην λατομημένον Λιβ. Ρ 2729.

λατρευτής ο.

Το μτγν. ουσ. λατρευτής (Lampe, Lex.).

- α) Αυτός που είναι στην υπηρεσία κάπ.: Αρχιερέων οι κληνοί και φίλοι του Υγί-
στων, πουλλειτουργοί και λατρευτοί Θεού του παναγάρχου Αρσ., Κόπ. διατρ. [1194].
β) ο λατρεύων, ο αφροσύμενος: Ο Δαβίδ ουκ ηβούληθη συμμαχίαν αποστείλαι (παρὰ
2 στ.) μεσσητῆρας τοὺς Τρώας ως γὰρ λατρευτὰς εὐδύλων Ερμων. Φ 60.

λατρευτικός, επίρρ., Βακτ. αρχιερ. 177.

Από το επίρρ. λατρευτικός. Η λ. τον 7-8. αι. (Lampe, Lex.).

Με θρησκευτική ευλάβεια, με λατρεία: Πιστεύω τας εικονικάς ανατιπώσεις ου λατρευ-
τικώς, ἀλλὰ σχετικώς ασπάζεσθαι τὴν ἐκκλησίαν του Θεοῦ και τιμᾶν, ου τὴ ὅλῃ το σέβας,
ἀλλὰ τῶ πρωτοτέπῳ αποψήμουσαν Σφρ., Χρον. μ. 138*.

Λατρεύω, (I), Σπαν. Ο 254, Σπενός (Eideneier) Α 287, 288, Ερμων. Η 137, 144,
Διήγ. Βελ. 577, Ιμπ. 748, Ιμπ. (Legr.) 66, Κορών., Μπούας 42, 113, Πένθ. θαν. 410, Ιστ.
Βλαχ. 1848, 2529, 2705, Ψευδο-Σφρ., 324²⁴. λατρεύω Πιστ. βροκ. I 4, 41,
V 4, 117.

Το αρχ. λατρεύω. Η λ. και σήμ.

1α) Υπηρετώ, είμαι αφροσύμενος σε κάπ. ή κ.: Υἱὲ μου, ἤκουσας τό σας προστάττω
διὰ τοὺς ἰδούς μου οπου με λατρεύουσιν Σφρ. χρον. μ. 20¹⁸. Ο δέ λαός, ως ἀδε-
ται, εκείνος τοῖς εὐδόλοις ἐλάτρευον κ' ἐπειθοτο ἐπὶ τοῖς τόποις ὅλοις Αἰαχ., Κόρλ.
Ε' 166. β) αγαπῶ υπερβολικά κάπ.: Σὺν να γελᾷς περισσότερο, ὅποιον πλεῖ σου πι-
στεύει και ν' αγαπᾷς λιγότερο ἔνα που σε λατρεῖ Σουμ., Παστ. φίδ. Α' (1216). 2)
Εκδηλώνω προς το Θεό απόλυτο σεβασμό και πίστη: Εκείνη μόνο προσκυνᾷ κ' ως εὐδύλω
λατρεύει κ' ἄλλη καμιά δε συντηρᾷ, μηδ' ἄλλη δε γενοῦναι Φορτουμ. (Vinc.) Ιντ.
α' 91. Θεὸν τον εὐπειράσιν κάθε πρῶι λατρεύουν Ιστ. Βλαχ. 1779. 3) Περιποιούμαι,
φροντίζω με επιμέλεια κάπ.: απ' ὅλους δέ τοὺς ασθενεῖς και ἀπὸ ὅλων τοὺς ἀρρώστους
ἐτούτων ἐλατρεύσαιν καίλλα παρὰ τοὺς ἄλλους Ιμπ. 746. ἐλάτρευεν το (ενν. το παιδί) ημε-
ραν και νύκταν Μορεζίν., Κλίνη Σολομ. 417. στον στάβλον του τον ἔβαλεν να βλέπει τ' ἀλο-
γὰ του και να λατρεῖ μ' ὀρνιθιά εκείνα τα φοιά του Ιμπ. (Legr.) 702. ο γεωργός
ὅστις κλαρὶ φτενεῖ κ' ἐπιμελῶς λατρεῖ το και με νερόν τ' ἀδεῖται Κορών., Μπούας
112.

λατρεύω, (II)· να λατρευτοῦν, Ιστ. πατρ. 118* ασφαμ. γρ. αντί λατρευτοῦν·
διορθώσις.

λάτρης ο.

Το αρχ. ουσ. λάτρης. Η λ. και σήμ.

Λειτουργός του Θεού, αυτός που λατρεύει, τιμᾷ, υπηρετεῖ το Θεό: Τῆς θύρας λοιπὸν
ἔξελθε κ' ἔρχου τὴν ἰσαν στράτα κρατὼν θυμιατήριον του Θεοῦ, καλὲ λάτρᾳ Παῖσ.,
Ιστ. Σινά 238.

λασίδια γ.

Από το λακκίς-ἰδα (λακκός (Βλ. Andr., Lex., λ. λακκίς και Παγκ., Ἰδλωμ. Κρ. Γ').
Η λ., καθώς και ως τοπων., και σήμ. ἰδλωμ. στην Κρήτη (Παγκ., Ἰδλωμ. Κρ., δ.π. και Παλ-
τάκης, Αθ. 73/74, 1973, 276 και Πατάκης, Κρητολ. 12/13, 1981, 139.

Απότομο φεράγγι, βράθυρο: Ας τον σκοτώσωμεν (ενν. τον εὐπισιαστήν) και μέσα εἰς
τὴν λασίδιαν πᾶσαντα να τον ρίξωμεν Ντελλαπ., Ερωτήμ. 426.

λαύρα

λαύρα η.

Το αρχ. ουσ. λαύρα. Η λ. και σήμ.

- 1) 'Είδος ιδιόρρυθμου μοναστηριού' (Για τη σημασ. βλ. *Laura*, *Lex.-σηλ.* 2). 2) (Πιβ.) ανοικτό ή φλύαρο στόμα' (Για τη σημασ. βλ. *Eideneier* [Σπανός] 305: εμπαστία εις την *λαύραν* του και οι λύκοι εις την κορφήν του Σπανός [*Eideneier*] Α 33.

λαφύσσω, Σαχλ. Β' (Wagn.) PM 681.

Από το λαφύσσω. Τ. λαφύζει στο Soman. Η λ. και σήμ. σε ιδίωμ. (Andr., *Lex.*, λ. λαφύσσω και Παγκ., Ιδίωμ. Κρ. Γ').

Ανασπίνω ασθμαίνοντας, λαχανιάζω: *Ελάφαξ! Γροικάτε του, πλιν ντου ανασπίνω δεν έχει Φορτουν.* (Vinc.) Δ' 201.

λάφυρον το, Βίος Αλ. 1921, 2088, 2631, Γεωργηλ., Βελ. 114.

Το αρχ. ουσ. λάφυρον. Η λ. και σήμ.

Ότι διαρπάζεται κατά τις πολεμικές επιχειρήσεις από τα πράγματα του εχθρού, ενώ είναι ακόμα ζωντανός, πολεμική λεία: *Πλείστα λάφυρα Περσών προς την Μακεδονίαν αποποστρέφας έφραρον εμήν μητέρα ταύτα Βίος Αλ. 2521: ανα, πολεμομένην, έφραρον, πμη δούλοι Μακεδόναυ και λάφυρα γενώμεθα αν γυναιξί και τέστοις Βίος Αλ. 4689.*

λαχαίνω, βλ. λαγχάω.

λαχανιάζω.

Από το αρχ. αναχαίνω. Για την ετομ. βλ. Χατζιδ., Αθ. 25, 1913, 207-8, Κουκ., Αθ. 43, 1931, 65 και Πύλαβκη, Κυπρ. Σπ. 32, 1968, 124.

Κοντανασπίνω, ασθμαίνω: *Τον σπύλον του τον έμωρπον του Σίλβιου καθισμένον στα λούλουδα του λιβανιού, όλον λαχανιασμένον* Σουμμ., Παστ. φίβ. Δ' [116].

λαχανιασμός ο.

Από τον αβρ. του λαχανιάζω και την κατάλ. -μός. Η λ. στο Du Cange.

Γρήγορη αναπνοή, λαχάνιασμα? Ο τάτος εσκατείνασε, ερασίησεν ο κάμπος εκ των αφρόν γάρ των φαριών, *λαχανιασμέν* και πάλη καπνός εκ τα ρουθούνια τους σαν από 'στίας μεγάλη Θησ. Η' [9^η].

λαχάνιον το.

Το μτγν. ουσ. λαχάνιον.

Μικρό λάχανο? σπείρουνσι και λαχάνια, αγγούρια, κολοκύνθα Παΐς., Ιστ. Συνά 1383.

λαχανίσαιν το.

Από το ουσ. λάχανο και την κατάλ. -ίσαιν.

Μικρό λάχανο (εδώ θεραπευτικά): *Ιχθύν γαρ ουκ εσθίουσιν... εμήν ψαμίσιν, αστα- κούς...* (περ.λ. 1 στ.) και *λαχανίσαιν* και φακήν με τα οστρεοδομοειδή Προδρ. ΠΙ 277.

λάχανο το, βλ. *λάχανον* (ν).

λαχανόγουλο το.

Από τα ουσ. *λάχανο* και *γουλί*.

Βλασταρί των λαχίνων: ματζάνας, λαχανόρουλα, κρεμβίδια και σκυλογούδια Προδρ. IV 129f. κριτ. υπ.

Λάχανο(ν) το, Στρεφ. Ιατροσ. 4⁸², Καλλίμ. 1837, Διήγ. παιδ. (Τσιουσι) 371, 601, Συναξ. γαδ. 227, Σφρ. Χρον. μ. 110¹⁸, Παϊσ., Ιστ. Σινά 1172, 1587, 1705.

Το αρχ. ουσ. **λάχασον**. Η λ. και σήμ.

Λάχνο: λάχανα τον εφόρτασε (ενν. τον γάδαρον), κρεμμύδια και μαρούδια Γαδ. διήγ. 13· μία γυναίκα **λάχασεν**... να πάγει να μαζώνει λάχανα 'κεί στα τρέγυρα και στα χωράφια Τζάνε, Κρ. πόλ. 258²⁸.

λαχάνω, βλ. λαγγάνω.

λάχεμα το.

Από το λαχάινω και την κατάλ. -μα. Η λ. στο Βλάχ. (λ. λάχαιμα), στον Κατοσίτ. και σήμ. στο ποντιακό ιδίωμα. [Παπαθ. Α., Λεξ., λ. λάχαιμα].

Τυχαιο γεγονός, σύμπτωση: Θαρρείς, **λαλό κατάλ**, πως ήταν ένα λάχεμα της τύχης το κόμωμα ετούτο; Πιστ. βοσκ. IV 8, 107.

λαχνός ο.

Από το λαγγάνω > **λαχνός** > **λαχνός** (Ανδρ. Λεξ.). Βλ. και Χατζιδ., Αθ. 24, 1912, 4. Η λ. στο Du Canço και σήμ.

Κλέρος: ένα μη φιλονικούν ποίος να πολεμήση. **λαχνός** θέλνει προέκριναν και έλυσαν την έρεν Διγ. (Trapp) Gr. 101.

λαχτάρα η, Βοσκοπ. 435, Ερωτόκρ. (Αλεξ. Στ.) Β' 206· **λα κ τ ά ρ α**, Πανώρ. Β 218, Πιστ. βοσκ. I 1, 154, Σουμμ., Πιστ. φίδ. Χορ. α' [50], Ερωτόκρ. (Αλεξ. Στ.) I' 1539, Διηλ. Παροικ. 287.

Από το λαχταρίζω (βλ. Ανδρ., Λεξ., Ξανθ., Αθ. 26, 1914, ΑΑ 156-7, Ξανθοδίδη [Ερωτόκρ. σ. 595] και Γεωργακ., Β-NJ 14, 1937/38 < 1938 >, 71, εκτός αν πρέπει να θεωρήσουμε τη λ. παράγ. του ουσ. **λακτία** (βλ. ά.) με προσθήκη της μεγθ. κατάλ. -άρα [Πβ. και Φιλ., Γλωσσολογ. Α' 39, Dieterich., Glotta 14, 1925, 218]. Ο τ. στο Βλάχ. Η λ. και σήμ.

1) Τρεμούλα, ταραχή, συγκίνηση (από έντονο συναίσθημα αγάπης ή πόνου): στα σωτικά μου **λακτάρα** και καημό γεωικό μεγάλο Πιστ. βοσκ. I 3, 83· τούτη η τόση πεθωμιά μου φέρεται σα **λαχτάρα** Ερωτόκρ. (Αλεξ. Στ.) Α' 651· τον πόνο, τη **λαχτάρα** του στο ανάβλεμμα του γράφει Ερωτόκρ. (Αλεξ. Στ.) Β' 2292· πόθου **λαχτάρα** και καημός ο' ενός γέροντα μέλη Σουμμ., Πιστ. φίδ. Α' [128]· (προκ. για την καρδιά): όφον μπράτσο, όφον φωνή, όφον καρδιάς **λακτάρα**, όφον φωτιά που μ' έκαψε Θυσ. 171. 2) Ζωηρή επιθυμία ή πόση **λαχτάρα** και καημών έχουν όσοι αγαπούν Πανώρ. Ε' 74· πόση **λακτάρα** και φωτιά μου δίδ' η πρόσφάη σου Ερωτ. Ιντ. α' 114· πώς είν' και πεθωμός να δεις ένα που δεν κατέχεις κ' έτοιο μεγάλο **λογισμό** κ' έτοια **λαχτάρα** έχεις; Ερωτόκρ. (Αλεξ. Στ.) Α' 908. 3) Εκτίμηση ή αγάπη γυναικός... (παρ. 1 στ.) ...έμεινας άνειδος και κατάρα οπού για λόγους σου 'χανε πρώτα πολλή **λακτάρα** Διγ. Ο 612.

λαχταρίζω, Ερωτόκρ. (Αλεξ. Στ.) Α' 1741, 1743, Εωρετ. Ερωτόκρ. 768²⁸⁸. **λα κ τ α ρ ί ζ ω**, Πανώρ. Β' 392, Πιστ. βοσκ. II 2, 15, III 6, 105, Θυσ. 90, 885, Σουμμ., Πιστ. φίδ. Α' [340], Δ' [827].

λαχταρισμός

Πθ. από το λακτίζω αναλ. προς τα σπαρταρίζω, σταματίζω κ.ά. (Βλ. Χατζιδ., ΛΑ 6, 1923, 21-2· πβ. και Ξανθοουδίδη [Ερωτόκρ. σ. 595]) ή κατά Γεωργακ., Β-ΝΔ 14, 1937/38 (1938), 71 από το λαχτίω κατά το σχ. παλιό-λακταρίζω κ.τ.ό. Για ετιμ. από το ουσ. λαχτάρα βλ. Φιλ., Γλωσσολ. Α' 39· πβ. και Ξανθ., ΛΟ. 56, 1914, ΛΑ 157. Ο τ. στο Βλάχ. (λ. λακταρίζω) και στον Κατσάκτ., Θυ. Δ' 220, Κλ. Β' 585, 601. Η λ. και σήμ.

1α) (Αμτβ.) τινάζομαι βίαια, σπαρταρώ, σφαδάζω: εκείνον μόν καταλιμπάνει κεί-
μενον και λακταρίζοντα εν τῇ ἰδίᾳ αἰματι Παράφρ. Χων. (Νισήτ. Χων., Βόν., 445 κριτ.
υπ.)· β) (αμτβ. και μτβ.) τρέμω, συνταράζομαι, συγκλονίζομαι (από αγωνία, λύπη,
πόνος, συγκίνηση, κ.τ.ό.): πώς λακταρίζει (ενν. το πουλάκι), πώς ποτε μὴ χάσει τα παιδιά
του Π.Ν. Διαθ. φ. 335 α 23· εγώ αγαπῶ και καίγομαι, ποῦ και λαχταρίζω κ' ἀνέπαση
'ς τῆς πόνοσς μου ποτε μου δεν ὀλιπίω Πανώρ. Α' 147· μηδέ θαρρῶ, Καεπόφορε, κορμί
'ς τῆς πόνοσς μου ποτε μου δεν βγαίνοντας ψυχὴ γ' αποχωρίσει, σαν ελακταρίσων αὐτὴ
τα λακταρίσει την ὥραν, οπου βγαίνοντας ψυχὴ γ' αποχωρίσει, σαν λακταρίσει
βλέποντας πως μισοῦ'γω Ερωφ. Α' 213, 215· γ' ἀγάπηρ παθητοῦ ποτε και λακταρίζει
Σουμμ., Παστ. φιδ. Β' [746]· (προκ. για την καρδιά): από τον πόνο την καρδίαν γροισί
να λακταρίζει Φαλιέρ., Θρ. 32· (προκ. για τη γη): πικραίνεται για τὰ τὰ η γῆς ὅλη και
λακταρίζει Αχελ. 1110. 2) (Αμτβ. και μτβ.) κατέχομαι από ζωνηρή και αγωνιάδη επι-
θυμία: ελάφρευε το βάρος τῶς κ' οι πόθοι τῶς εγμένα κ' ελαχταρίεα να τη δουν ο κείνης
με τη μύστα Ερωτόκρ. (Αλεξ. Στ.) Ε' 1208· λακταρίζω, πιθεμῶ να πύγω στη μητέρα
Θυσ. 780· λακταρίζων στην καρδιάν, μόνον για να την δούσι Σουμμ., Παστ. φιδ. Α' [1036].

λαχταρισμός ο· λακταρισμός. Περί ξεν. V 330.

Από τον αόρ. του λαχταρίζω και την κατάλ. -μός. Ο τ. στο Βλάχ.

α) Ταρχή, αναστάσις, μεγάλη συγκίνηση: ἦλθε μου λαχταρισμός να πέσω γ' απο-
θάνω Περί ξεν. Α' 329· β) σπασμός: περί δυσαντηρίας εις λαχταρισμόν στομάχου Ικτρος.
κώδ. ιγ'.

λαχταριστός, επιθ· λακταριστός.

Από το λαχταρίζω. Ο τ. στο Σομαν. (λ. λακταριστός). Η λ. και σήμ.

1) Σπαρταριστός· σχεδόν ζωντανός: έτσι ζεστό, λακταριστό ως ἦτανε εκείνα (ενν.
τα σκυώτια και τες καρδιές)· εις την φωτιάν ὡς' ὄναιτε τ' ἀπὴθωσεν αὐτὴ της Θῆς. Ζ'
[825]. 2) Γεμάτος ταρχή και αγωνιάδη προσδοκία: αποσπεργές λαχταριστές κ' συγκές
περιουρισμένες Ερωτόκρ. (Αλεξ. Στ.) Γ' 24.

λαχταρώ. λακταρώ, Φαλιέρ., Ιστ. 76 κριτ. υπ.

Από το λαχταρίζω (για το σχηματ. πβ. Χατζιδ., ΜΝΕ Α' 272-3· βλ. όμως και Φιλ.,
Γλωσσολ. Α' 42). Ο τ. στο Du Gange (λ. λακταρέν). Η λ. και σήμ.

Α' Αμτβ. α) Τινάζομαι απότομα, σπαρταρώ: ὅλοι τους ετρέμανε σαν λακταρεί το
γάδι Λλ. Κόπρ. 1522· β) (προκ. για την καρδιά) πάλλομαι, τρέμω (από συγκίνηση,
αγωνία): ἀπλωσ' εδῶ και θες ιδεί πώς λακταρεί η καρδιά μου Φαλιέρ., Ιστ. 74· θαρώ τους
πως μαλίσωσσι και λακταρεί η καρδιά μου Λλεξ. 2402. Β' (Μτβ.) επιθυμῶ, παθῶ:
η βίγνα, ως το ἥμουνεν, σκέπτεται και θεωρεῖ τον, δὲ γαμπρὸ τον 'πιθυμῶ, θέλει και λα-
κταρεί τον Διγ. Ο 1620.

λαχτία η, βλ. λακτία.

λαχτιζώ, βλ. λακτίζω.

λάψη η, βλ. λάμψις.

λέαινα η, Διγ. (Trapp) Esc. 1716, Θησ. Η' [26¹], Συναξ. γυν. 256, 258 (ἐκδ. λέφαινα· διορθώσ.)· λ ε ν α.

Το αρχ. ουσ. λέαινα. Η λ. και σήμ.

Θηλυκό λιοντάρι, λέαινα: δεινὴν λέαιναν εἶδον εἰς το καλάρην ἐνδοθεν μαυρομένην και σκέρνον Διγ. Z 1445· ἐξέβησαν εἰκοσι λέοντες με τας λείνας Διγ. (Trapp) Esc. 1710.

λεατενέτος ο, Θρ. Κύπρ. M 168, 180, ισραηλ. γρ. αντί λεατενέντος (Βλ. ά.).

λεβάδα η, Πορτολ. A 226², 256², Λεγλ. Παροιμ. 20, 172, 188.

Το ιταλ. levata.

(Αναχώρηση πόλου): Εἰς τον Αεχάγγελον ἐναι καλὸ ῥάξιμο και καλὴ λεβάδα Πορτολ. A 230¹². Φρ. 1) Κάτω λεβάδα=αποπέδω: Πάραντα ο πασὰς κάνει λεβάδα. Σηκό- νεται οξοπίσω ὅλ' η αμμάδα και φεύγει ἀπὸ το πόρο Λεγλ. Παροιμ. 609. 2) Παιζώ λεβάδα=σημαίνω (τον) ἀπόπειουν: Με το λόγο ἤπαιξε (ενν. ο Καπλίν-παπας) λεβάδα, δίδουν οἱ σκλάβοι δυνατόν παλλάδα. Και τόμου ἀπ' την Πολέκανδρα ριπατεύει Λεγλ. Παροιμ. 85.

λεβαδίτσας, επθ.

Το ισπανικό levadizo ή το προθηγκ. levadits.

Έκφρ. πούτος λεβαδίτσας=κνητή, κρεμαστή γέφυρα (Πβ. για τη σχμα. το ιταλ. ponte levatoio κ.ά. παρὰλλ. στο W. Meyer-Lübke, Romanisches etymologisches Wörterbuch 406): ἐναι χωρισμένο (ενν. το Καστέλλι) ἀπὸ την στεγὰ και ἐρπαιουν και εβγαίνουν με πούτους λεβαδίτσας εσάν της Εγγέπου Πορτολ. A 330¹².

λεβάντε το.

Το ιταλ. levante.

Ανατολή? ήτον στελμένος (ενν. ο Ιωάννης Καπέλος)...σύντυχος και αβογαδόρος εἰς το λεβάντε Ιερθ. Αββ. 337.

λεβάντες ο, βλ. λεβάντης.

λεβάντης ο, Πορτολ. A 188², 191¹², 219¹². λεβάντες. Πορτολ. A 2 κρετ. υπ., 5¹², 7², B 27¹², Σουμμ., Ρεμπελ. 183.

Το ιταλ. levante.

1) Ανατολή: Η δόση κ' η ανατολή και ὅλος ο λεβάντες Κορων., Μπούας 4· ακόμη θέλεισ οδεῖ στη μεριά του λεβάντη τοῦμετος τρεις Πορτολ. B 58². 2) Ανατολικός άνεμος: ἀνοίγει το μέσα ο λεβάντες και ο σφόκος Πορτολ. B 10¹².

λεβαντίνος ο.

Το ιταλ. levantino. Η λ. και σήμ.

Ανατολίτης (εδώ) στρατιώτης ἀπὸ την Ανατολή (Βλ. και λεβάντης): αὐτός (ενν. ο Μεσοστέριος) ἐπεριμάζωξε τους πρώτους της στρατείας ως καπετάνιος... και οἱ λεβαντινοὶ σύντομα ὅλοι ἐμπαζοχθήκαν Κορων., Μπούας 10.

λεβέ, επιφ., Φαυέρ., Ρίμ. (Bakk.-v. Gem.) 233 κρετ. υπ.

Πιβ. σχετ. με το επιφ. εβέ (Βλ. ά.). Για τη λ. βλ. Bakker-van Gemert [Ρίμ. σ. 135].

Επιφ. (με την πρόθ. εἰς): λεβέ σ' εμάς τους δῖγγωμους και τι ῥαι τὰ ποδοῦμε! αυτ.

Λέβεις οί.

Πίθ. σχετ. με το τοπων. Λεβαία (Stierh., Θησ.).

Όνομ. λαού: Διαθ. Αλ. 255²⁸.

λεβεντεύω. λεβεντεύγω.

Από το ουσ. λεβέντης και την κατάλ. -εύ(γ)ω. Ο τ. στο Βλάχ.

Συμπεριφερόμαι ως Τούρκος απεξοναύτης: κάνω τον απαλληκάρη (Για τις σημασ. βλ. Vincenti [Φορτουν. σ. 225]): με συντροφιές πολλά κακιά γλακάς και λεβεντεύγεις σ' αληνχίς και μαριολιές και σπαραγαθιές γωρεύγεις Φορτουν. (Vinc.) Α' 41· αφού 'ναι μίνες σήμερο δέκα αφού σου δουλεύγω και οξοπίσω σ' ακλοσθό μόνο και λεβεντεύγω αυτ. Γ' 56.

λεβέντης ο, Λεηλ. Παροικ. 359, 408, 493, 543, 592, 594, 597, 606, Τζάνε, Κρ. πδλ. 237²¹, 436¹, 506²¹.

Το τουρκ. *levend* (Βλ. Ανδρ., Λεξ.). Η λ. στο Βλάχ., στο Du Cange και σήμ.

1) Πεξοναύτης του οθωμανικού στόλου (Για τη σημασ.) βλ. 'Αμ., Ελλαν. 2, 1929, 438-9=Γλωσσ. μελετ. 322-3 και Σφωρ., Πληρώμ. 97-9· πβ. και Χατζ., Ξεν. στοιχ. 436): Αίλει (ενν. ο πασάς) ορδινιά εις όλην την αρμάδα τα κόπανά τας να 'χουν απαρκαϊάδα, να βρούσαν οι λεβέντες σε μιαν όραν να γθάσουν, να κορησεύσουν την χώραν Λεηλ. Παροικ. 363. 2) Νέος απειλαρχος: «Η χήρα, αν αποθάινει ο πατήρ της και η μήτηρ της, έχει εξουσίαν να πάρει άνδρα όποιον θέλει, μόνον να είναι χριστιανός και εις τιμήν της, όχι τίποτες λεβέντης ή κοπέλιου Βακτ. αρχιερ. (Γκίνη) 294.

λεβέντικα, επίρρ.

Από το επίθ. λεβέντικος. Η λ. και σήμ.

Όμοια με Τούρκο απεξοναύτη: πάγει (ενν. το παλληκάρει) εκεί, οπού 'σα οι Τούρκοι..., 'ράσσει και αυτός λεβέντικα ντυμένος Λεηλ. Παροικ. 567.

Λεβεσεντιανοί οι.

'Αγν. ετυμ.

Όνομ. λαού: Διαθ. Αλ. 255²⁸.

λεβετάρης ο.

Από το ουσ. λεβέτιν και την κατάλ. -άρης. Για τη λ. βλ. και Κουκ., ΒΒΠ Σ' 89.

(Προκ. για μοναχό) αυτός που φροντίζει τα καζάνια: εκείνος έτι παλατιανός κ' εσύ είσαι λεβετάρης Προδρ. III 63, χφφ SA κριτ. υπ.

λεβέτιν το.

Το αρχ. ουσ. λεβήτιον. Η λ. και σήμ. (Λουκόπουλος, Ποιμενικά Ρούμελης, σ. 150).

Καζάν: κόπτε ξύλα και τερών κομβάλει εις το λεβέτιν Προδρ. III 101 χφ. C, κριτ. υπ.

λεβίθα η. — Βλ. και ά. έλμυς.

Από την αιτ. έλμυθα του ουσ. έλμυς (Βλ. Ανδρ., Λεξ.). Για τη λ. βλ. Κουκ., ΒΒΠ Σ' 34 και Χατζδ., Γλωσσ. έρ. Α' 482. Η λ. και σήμ. ιδιωμ. (Βλ. και Georghac., Αφ. Τριαντ. 1960, 497 και The-its-suffixes 175), καθώς και ως τοπων. (Βλ. Πάπ.-Λαρ., Γεν. Εγκυκλοπ.).

(N.E. 7, 1910, 34), στον Γεώργ. Ακροπολ., Χρον. Συγγρ. 29³²⁻⁴ και στο Meursius (Δ. λεγάτου). Για τη λ. και τον τ. βλ. και Dawkins [Μαχ. Β' 253].

Τοποτηρητής, αντιπρόσωπος της καθολικής εκκλησίας με δικαστικά καθήκοντα¹ καρδινάλιος απεσταλμένος του Πάπα με προσωρινή και καθορισμένη αποστολή: *εστέφθη ο παρευριστάτος μισέ Ούγγε τε Λεζινά...παρά του πατριάρχου Ιεροσολήμων κερύ Γαλιέρι, λεγάτου όντος του αποστολικού θρόνου και εις Κύπρον ενεθέτος* Byz. Kleinchron. Α' 202¹, της καλής μήνης Πελαγίου, του επισκόπου Αλβάνου, τότε εις τας εκείνας μερέας του αποστολικού θρόνου λεγάτου Διάτ. Κυπρ. 501²³. *εστέφθη εις τον Άγιον Νικόλαον υπό χειρός του φρε Πιό Τουμάς, τον λεγάτου του πάπα Μαχ. 92²². Εν τούτοις τους εσέντευεν εκείνος ο λεγάτος του Πάπα τα προστάγματα όρμεσαν κα' αναγνώσαν* Χρον. Μορ. Η 503.

λέγκα η.

Από το βενετ. *lingua* (Boerio). Για τη λ. βλ. Kahane, Sprache 376.

Πρόεκταση, ογλώσσικο στεριάς μέσα στη θάλασσα² [για τη σημασ. βλ. Kahane-Bremner, Gloss. portol., λ. *lingua*]: *αλαργάριζε την κόστα ότι έχει μίαν λέγκα κακή* Πορτολ. Α 182¹³.

λεγνός, επίθ., βλ. λιγνός.

λεγουμί το.

Το ιταλ. *legume*.

Όσπριο: *εγένετο λιμός μέγας εις την Κρήτην. Με το κεχρί έζησαν πάντες οι πένητες και με τα χόρτα της γης, απού δεν ημεύετο μήτε κοσκίνιον μήτε άλλο τι λεγουμί* Byz. Kleinchron. Α' 509²⁴.

Λέγω (1), Σπαν. Ο 63, Λόγ. παρηγ. L 615, Καλλία. 1171, ΒΘΘ. 1255, Χρον. Μορ. Η 1618, Πουλόλ. (Τσαβαρή) 426, Φλόρ. 245, Ιμπ. 487, Θησ. Δ' [12⁴], Απόκοπ.³ 139, Χρον. σουλτ. 115², Κυπρ. πρωτ. 104²³, Πανώρ. Γ' 10, Ερωφ. Α' 119, Ε' 16, Βασκοπ.³ 204, Ερωτόκρ. (Αλεξ. Στ.) Α' 147, Β' 55, Θυσ.³ 105, Ψευδο-Σφρ. 516²⁰, Ευγέν. 1048, Στ40. (Martini) Β' 230, Φορτου. (Vinc.) Β' 482 κ.π.α.² *ε λέ γ ω*, Χρον. Μορ. Η 765· *λ έ (γ) ω*, Ασσιζ. 330²¹, Πόλ. Τριωδ. 382, Περί Ξεν. V 56, Ερωτοπ. 392, Φαυέρ., Ιστ.³ 123, Χρον. Τόκιων 518, Θρ. Κων/π. (Mich.) 93, Μαχ. 256²³, 566²¹, Διέγγ. Αλ. V 22, Πένθ. θαν.² 301, Πεντ. Γέν. XVIII 3, Έξ. VIII 4, Ρίμ. θαν. 52, Βούζ. Διαδ. 94, Αχέλ. 124, Αλφ. 14²³, Πιστ. βοσκ. IV 2, 85, Συμμε., Ρεμπελ. 163, Ιντ. κρ. θεάτρ. Γ' 43, Ροδολ. Α' 338, Διέγγ. πανωφ. 55, κ.π.α.² *λ έ ω*, Λιβ. Ρ 2519 (έκδ. ελεώ' διορθώσ.), Πικατ. 548, Ερωφ. Γ' 211, Ερωτόκρ. (Αλεξ. Στ.) Α' 566, 1118, 1602, Γ' 131, κ.α.² *γ' εν*, λ ε, Διγ. (Trapp) Esc. 44 κρετ. υπ.² *γ' πληθ. λ έ σ ι*, Περί Ξεν. V 63, Αχχλ. Ο 20, Κορων., Μπουός 55, Βεντράμ., Γυν. 296, Πανώρ. Αφ. 29, Α' 406, Β' 237, Δ' μετά στ. 390, Ερωφ. Αφ. 10, Α' 626, Ερωτόκρ. (Αλεξ. Στ.) Α' 325, 605, Β' 202, 942, Γ' 173, 556, Δ' 967, Στάθ. (Martini) Β' 260, Φορτου. (Vinc.) Ε' 271, Ζήν. Α' 13, Διακρούσ. 87²², Τζάνε, Κρ. πόλ. 208²⁰, κ.α.² *γ' πληθ. λ έ σ ι τ ε*, Πανώρ. Αφ. 36, Ερωφ. Ε' 241, Ερωτόκρ. (Αλεξ. Στ.) Α' 218, Τζάνε, Κρ. πόλ. 259¹. *αόρ. εί π ο υ ν*, Μαχ. 208²⁰, 470². *μτχ. ενστ. λ έ γ α σ*, Χρον. Μορ. Η, 109, 6005· *μτχ. ενστ. λ ε γ δ μ ε σ ο ς*, Chron. brève (Loen.) 75.

Το αρχ. *λέγω*. Το γ' πληθ. *λέσι* στο Du Cange, λ. *λέσειν* και σήμ. στην Κύπρο [Σακ., Κυπρ. Β' 634]. Για το σχηματ. της *μτχ. λεγόμενος*, που απ. στο Soman. και σήμ., βλ. Ανδρ., Λεξ., λ. *λεγόμενος*. Η λ. και ο τ. *λέω* και σήμ.

Ι Ενεργ. Α' Μεβ. 1α) Μιλώ, λέω: Ερωφ. Δ' 470, Πανώρ. Α' 58· (με σύστ. αντικ.) Γεωργηλ., Βελ. 294, Διήγ. παιδ. Τσιουπί 811· λέγει καθυποβλέγοντα λέγει προς τον υιόν της Ιμτ. 218· (για έμπαρση μαζί με το λαλή· βλ. Ανδρ., Αθ. 51, 1941 (1947), 42): έχω να ειπώ και να λαλήσω ρήμα Διήγ. παιδ. (Τσιουπί) 631. **β)** αναφέρει, κάνει λόγο για κ.: πίνω και το γράμμα το υποβοηθούμεν και πρήσσεται η κοιλία μου, τα δ' άλλα μη τα λέγω Προδρ. ΙΙΙ 216· τ' όνομά μου το γλυκέ κιαιμέ φορά να λέγεις Ερωφ. Ε' 289· Σφρ., Χρον. μ. 166²⁴. **γ)** συνηθίζω να λέω, χρησιμοποιώ μια κοινή έκφραση: εις μια κλωστή μπαμπακερή κήμοροι σαν το λέει Ερωφ. Β' 446· ιπεί έτοι να ειπωθεί σαν τον Νιμερόδ, αντρεχαιμένος κυνηγεύοι όμπερστε στον Κόριο Πεντ. Γέν. Χ 9. **2)** (Με είδος σύστ. αντικ.) άρχισε πάλιν να λαλεί Δεμέστικος ο Μέγας και λέγει προς τον πριγκίπα απόκριαν ετέτοιαν Χρον. Μορ. Η 5514. **3)** Συζητώ, συνομιλώ, κουβεντιάζω: αιριάνει και μιλεί με τους συμβούλους του κοντά, αγάλα, να μην γροικούσι τι λέγει με δασίτους Στάθ. (Martini) Ιντ. β' μετά στ. 32· σόρσον καρπόσο 'ς μια μεριά ν' ακούσομε είτα λέει Φορτούν. (Vine.) Δ' 453· **4)** Προφέρει: φωνή μου' άλλο φαητό στο στόμα μου δε μπαίνει, μα τ' όνομά σου το γλυκέ λέγοντας με χαταίνει Πανώρ. Γ' 560· τα πεικά του χείλη δυο τρεις φορές ανοίξαι να πούσιν: «Ερωφίλην Ερωφ. Ε' 162· αν έχω κι' άλλο τίβοτοι στον κόσμο και σ' αρέσει, πε το και τάσσο να γινεί τα χείλη σου ό,τι λέει Ερωτόκρ. (Αλεξ. Στ.) Ε' 122· **5)** Διηγούμαι, εξιστορώ: πολλές...ηθέλιαν το λέγει για παραμύθι Ερωτόκρ. (Αλεξ. Στ.) Α' 973· τα μεν γαρ άπαντα γεγενημένα της του κόσμου γινέστας πολλούς τε και πολλούς εξιστορήθη, ουχι λέγειν με Ψευδο-Σφρ. 150¹⁹· έλεγό την του πόλεμον της Μαξιμούς, πώς επλήγωσα την χείρα της Διγ. 'Ανδρ. 3974· (με είδος σύστ. αντικ.) βλ. Ανδρ., Αθ. 47, 1937, 200) να σας ειπώ αφήγησιν, καταλογίη μεγάλην Χρον. Μορ. Η 1201· διήγησιν θέλω ειπείν αληθινόν πραγματίαν Ριμ. Βελ. 979· το αφήγημα καλόν είναι και λέγε μάς το ΑΙβ. Εσ. 2807· η Μαργαρίνα το 'δειξεν το γκόλιν απού εχάθη· είπεν και την αδιολήν πώς το 'βον Ιμπ. 986. **6)** Μνημονεύω, προαναφέρει: μετά γονη την παράθεσιν αν ελθικα βρωμάτων εισήλθεν...και το μονοκυβέτιαν Προδρ. ΙΙΙ 174· ερήνησιν ο εγγας τον ερθέτος Καρλόυν Τζε να σταθεί...εις τον λιμανίον της Αμοχούστον Μαχ. 582⁵· τας γαρ ημέρας πάντοτε τας θέας τας ερθείσας (ενν. Τετράδα και Παρασκευήν) Προδρ. ΙΙΙ 283 c. **7)** Σημειώνω, τονίζω: να γυρίσετε στην εδική σας Χώρα· λέγω στη Χώρα σας, γιατί δεν είστε... στην Κρήτη πλω Ερωφ. Πρόλ. 111· θρήτος πολός ενήνηκεν από μικρούς μεγάλους (παραλ. 1 στ.)· ειπέτε τον πολόν κλεινόν και τον καλού ποιμένος Ιακώβου Αιμπον. 463. **8)** Παριστάνω, παρουσιάζω: ό,τι γροικούν τ' ανθρώπου πως τ' αρέσει, αν έχει βλάβη και κακό, κείνοι καλό το λέει Ερωτόκρ. (Αλεξ. Στ.-Γ' 146. **9)** Ανακινώνω, γνωστοποιώ: τούτη τση την απόφαση σήμερα είπε μοί τη Ερωφ. Ε' 558· βαστάς μαντάτα και χαρτιά, παραγγελίες θλήμμένων (παραλ. 1 στ.)· αγάνωσέ μας τα χαρτιά και πε μας τα μαντάτα Απόκοπ.³ 107. **10α)** Ρωτώ: με γλυκότη του εγγός στά τον 'πε αιτιολόγηθ Ερωτόκρ. (Αλεξ. Στ.) Α' 1948· Τρώγοντας λέγουν τ' Αβραάμ νών αυτός αν έχει Κοσμογ. 1031· είδε νησί Αλέξανδρος κ' είπε το πώς το κρέζον Αλεξ. 575. **β)** αναρωτιέμαι: εκλάγανε κ' ηλέγανε ποιοι να 'ναι σκλαβωμένοι και φίλοι τας εριστικοί να μείναι πνιμένοι; Τζέκ, Κρ. πόλ. 440¹³. **11)** Ζητώ, αξιώνω: δεν σώνει που μας έσπηνε εκεί στην ερημίαν, μα λε να πολεμήσομε του Πύρου βασιλείαν Αλεξ. 1744. **12)** Απαντώ: είπα σε τά μ' ερώτησας και όλα κατέμαθές τα Απόκοπ.³ 446· ειπέ με, κύνκε ασύσσομε... (παραλ. 1 στ.)...τι θέλεις εις τον γάμον; Πευλιολ. (Τσαβαρή) 7. **13α)** Παρακαλώ, κατέχω: ήλεγε (ενν. το παιδί) των Τονγκώ να μην το πάρουν στο κάτεργο να μην το ημπαρκώον Αεγλ. Παροκ. 433· α...μην με αφήσεις εδώ εις την έρημον ετούτην να με φον τα θηρία. Αυτά και άλλα περισσότερα έλεγα κλαίονσα Διγ. 'Ανδρ. 370¹⁸· όταν λάμψει το φεγγάρον, με τα δάκρυα του το λέγει να του είπει την ωραίαν να μη τυραννείται αδικας

Αἰθ. Sc. 834· β) επικαλούμαι τη βοήθεια κάπ.: *ει γὰρ ἐν γνῶσει γέγονας ἐμὸν καταδοῶμαι, δὲν ἔλεγες...πότε τοὺς ἀδελφούς σου* [παρὰλ. 1 στ.], *ἀλλὰ καὶ πλήθος τοῦ λαοῦ...* του φτάνει καὶ κρημνίσειν με Διγ. Z 1870. 14) Αναφωνῶ, κραυγάζω: «...βαβαί! ποῦ το λαμπρόν μου γένος;» Καὶ ταύτ' ἐπὶ ἐξήλπισεν χαρὰν τεκταμένην Βέλθ. 1182· (με εἶδος οὐστ. αντικ.) οἱ δούτοχοι Πολίτες ἐστέκασιν καὶ ἐκλάσιν... στρογγύη φωτὴν ἐλέγασιν, ὅσῃ καὶ αἱ ἐδονόταν Θρ. Κων/π. (Mich.) 110. 15α) Αποκαλύπτω, φανερώω: εἰς...εἶπω τὸν βασιλῆα τὰς βουλὰς ὅς ἔχετε καὶ τὰ χαρτίᾳ ἀπερ εἰπότε οὐ μὴ ἐμὶ ἀνθρώπος Κομνηνὸς Ἄννας, Μετάφρ. 310· πρόσκειε δέ μη τὰ εὐτεῖς ἐξ ὧν σε ἐμπιστεύθη Βέλθ. 984· ὅταν τοῦ ἦλθεν ἡ φωτὴ, τότες τοῦ εἶπες ποὺ εἶναι χάρισμα τῆς Παρθένου Μαρίας Μορετζίν, Κλινὴ Σολομ. 397· ποὺ εἶναι τοῦ Θεοσώμαχου παδὶ τοῦ βασιλέα μου ἔπε Ερωφ. Ε' 349· β) εξομολογούμαι, ἐκμυστηρεύομαι, λέω κ. ἐμπιστευτικά: κρύζει τὴ νύκτα τῇ χαρτᾷ μέσα στὴν κάμερά τῇ, με σιγανά καὶ ἐντροπὴ τῇ λέγει τὰ κρυφὰ τῇ Ερωτόκρ. (Αλεξ. Στ.) Α' 646· τίνας να ποὺ μυστήσω μου Σπαν. Ο 252· πρὶν εἶγαι ἀπὸ τὴ χεῖλ μου... τὸ θεὸς να ποὺ...παρκαλῶ να χάσω τὴ γλώσσα καὶ τὴν ἐμιλῶ Ερωφ. Α' 122. 16) Πληροφορῶ, ενημερώνω: ο κόσμος πᾶς πορεύεται να τοὺς εἰπὼ μ' ἐβιάσαν Ἀπόκοπ.² 128· ταραχὴ περίσσια μου ἔπει πὺς στον Βασιλεῖο το σπῖτερ ἐγροικῆσα Ερωφ. Δ' 10. 17α) Διαβιβάζω: θεὸς τὸ εἶπει ἀπὸ λόγον μου πὺς το θεμὸν αὐτεῖνο τοῦ βασιλεῖο...λογιάζω πὺς τοῦ σβήνω Ερωφ. Δ' 95· σὺ δὲς καὶ τὴν ποὺ μ' ἔκαγεν το ἔξω, πε τῆς αχ τὴν μεριά μου ἀπρὸς αὐτὸν σὺν Κυρ. ερωτ. 24· δὲν ἔχω πλὴν να σὺν ποὺ να ποὺς τὸν πορευμένον ἐμὴ χαιρετισμούς πολλούς Ἀπόκ. 555· β) εὐδοποιῶ, στέλνω μήνυμα, παραγγέλλω: τὸ γράμμα τῆς ἐκλαμπρότητός σας ἔλαβον, διὰ τοῦ οποίου μοι ἐλέγχετε να ἔλθω πρὸ τῆς μεταθέσεώς μου Βελδερ., Ἐπιστ. 62· γράφετε τὸ Παράθετο λοιπὸ κι' ἀπ' ὁμοῖά μου τοῦ ἔπε πὺς ποτε κατερεῖ μέσα στὴν κάμερά μου Ερωφ. Β' 182· γράψατε το γοργότερο καὶ πε στο βασιλεῖ σου να στείλει τοὺς στρατιώτες τοῦ γλήγορα να μαλώσουν Ερωφ. Ιντ. 8' 55. 18α) Βεβαιώνω: Νύνα, ἄποδάνω, λέγω σου Ερωφ. Β' 295· ἀνὴρ κ' εὐὸ το δέλησες, πες με το να το γνῶθω, να μὴν περικαίω το κορμὶ Φαλιέρ., Ενὸπν.² 78· β) ἀποδεικνύω: αὐτοὺς δὲν εἶναι οὐδὲ στραβὰς οὐδὲ ζουγλὰς, Φροσύνη, καὶ μαρετὰ καὶ λέγει το το πρῶτον ἀπὸ γίνῃ Ερωτόκρ. (Αλεξ. Στ.) Α' 1024. 19) Απαγγέλλω: Ἐκατόλ. Μ 18· Αχὺλ. Ο 518· Ερωφ. μετὰ στ. 666. 20) Διακηρύσσω, διακλῶ: εἰς καλότερο γαρμὰρ να πάρεις ἕνα να λέγει πὺς τὴ βασιλεῖς ἐπῆρξεν ἀπὸ σέα Ερωφ. Δ' 524· στρογγύζα εἰς τὸν οὐρανόν, ἐλάλουν εἰς τὰ πέφη, εἰς γὴν κατεμαρτῆρουν το καὶ εἰς αἶθρα ἔλεγὰ το Αἰθ. Esc. 1691. 21) Προλέγω, προφητεύω: ἕνας τοῦ ἄλλου ἠλέγαντ δέχομεν να γενοῦμεν Διγ. ωραιὺτ. 429· ἔκραζεν τὸ ὄνομα τοῦ Νόαχ τοῦ ἐπεί: «Ἐτοῦτος να μὴς παρηγορήσει...ἀπὸ τὴν πείραξῃ των χειρῶν μας, ἀπὸ τὴν ἡγὴ ὡς ἐκαταρίστη τὴν ο Κόριος Πεντ. Γέν. V 29. 22) Υπερασπίζομαι: ὡς ἐγνώρισε ο ἀνέστης πὺς ορίει να πεῖ κι' αὐτὸς τὸ δικαίον του, ἔτοιμας λογὴς ἀρχίζει Ερωτόκρ. (Αλεξ. Στ.) Β' 850. 23α) Υποστηρίζω, πρεσβεύω, φρονῶ: φαίνεται ἀπὸ πεῖ κι' οἱ λογαριαμοὶ τ' ἀδράκοντ δὲ γροικοῦνται, γιατί με δίχως ἐμιλῶ στο πρόσωπο θυρωρῶνται Ερωτόκρ. (Αλεξ. Στ.) Α' 1953· ἄλλη γυναῖκα οὐδὲν εἶναι δυνατόν να ἔχει τέτοιο πρᾶμα, σὺν το λέει μνηκεῖ φρόνιμο καὶ προφήτης Συναξ. γυν. 70· ἀπ' το φόβο λέγουσι το νόμα πὺς κινάται Ερωτόκρ. (Αλεξ. Στ.) Β' 887· β) ἰσχυρίζομαι: τάρα λογούμαι βασιλεῖς, τότες τὴν ἐντροπὴ μου μπορὸς να ποὺ πὺς ἔλυσαν ἡ χέρα ἡ ἐδικὴ μου Ερωφ. Ε' 232· ποιος, ἀφῆντ μου, ἀκούσε στον ἕνα πὺς μια χέρη, γὰ να μπορεῖ να πεῖ ποτὲ κ' εἰς ἄξος να με πάρει; Ερωφ. Δ' 322· σ' ὅλα τὰ πρᾶμα ἀκριβεῖά παντέθ' στ' εἶναι λέει καὶ πάσα ὀλίγο ἀπὸ ποιεῖ πᾶνον πολὺ τορνεῖ Στάθ. (Martini) Α' 71. 24) Καταθέτω: ποτὲ να μὴ τοὺς πιστεῖσουν εἰς καμίας μαρτυρίαν κανεοῦ πραγμάτων τὸ να ποῖαν Ἀσσιζ. 351¹⁰· να τοὺς βάλλουν να ὁμῶσουν ἐπάνω εἰς τὰ ἄγια να ποῖαν ἀλήθειαν Ἀσσιζ. 296²¹. 25) Προ-

βάλλω κάπ. δικαιολογία, προφασίζομαι: το στέμμα... ουδέν το επασηδέχτη (παρ. 1 στ.) λέγων: «Οὐκ εἰμαι ἀξίος...» Χρον. Μορ. Ρ 109· τούτη την προσηνιά την πρικαμένη φοβούμαι... [παρ. 4 στ.] μη την αποδεχτεί, μην την φοβάται το βασιλιά πως δε να την παντρεύει Ερωφ. Α' 645. 26) Παραδέχομαι, ομολογώ: σα μου το δείξεις θέλω πει, σύμφωνα, πως μπορούνε τα λάφρα απάνω 'ς τα' ουρανοὺς τα ἔφη να πετούσι Ερωφ. Δ' 477· α σταθεί λίγο να μου γροικήσει, θέλω την κόρμη να το πει κ' εκείνη μοναχὴ τῆς Ερωφ. Δ' 447· ποτέ μου, κρίνω, δε θέλω πει κακὰ 'καμα να σμίξω μετά κείνο Ερωφ. Β' 106. 27α) Εννοώ: Ψευδο-Σφρ. 562³⁰. β) σημαίνω, δηλώνω: δε γνώθει εἴτα θα πει πέλαιο και κολόνες Στάθ. (Martini) Β' 284· δεκάκις πέφικε χείραν ο φθόνος φθόνου (ἐκδ. φθόνου· διορθώσ.), ως λέγουσι τα γράμματα μόνος μὲς λειπούσης Μανασσ., Πόλημ. 159· γ) ερμηνεύω, εξηγώ: μα δεν κατέχω να σου πω το πᾶς και μ' εἴτα τρόπο τα μέλη εκομπωθήκασιν κ' εμπήκα σ' ἔτοσο κόπο Ερωτόκρ. (Αλεξ. Στ.) Α' 945· εἶπον σοι, μάθε, βασιλεῦ, δι' αὐτῶν την αἰτίαν εἰσῆλθον κ' εἰς το κάστρον σου Βέλλθ. 521· ἤφραν το βιβλίον ἀπὸν ἔγραψαν κ' ἐλέγασι του τάπου τα συνήθια Χρον. Μορ. Η 7568. 8) επεξηγώ, διευκρινίζω: ἕνα γεράκι ζωντανὸ στο δίκτυν μετρεδμενὸ με γράμματα που λέγουσι πως εἶναι σκληρομένο Ερωτόκρ. (Αλεξ. Στ.) Β' 226· ἐλέγασι τα γράμματα σ' ὅποιον κι' αν τα διαβάζει πως ἡ φωτιά που τον κεντά δροσίζει, ὅχι να βράζει Ερωτόκρ. (Αλεξ. Στ.) Β' 255. 28α) Πιστεύω, νομίζω, ἔχω την εντύπωση: με τόση γλῶσσα και δροσιά μαζί ανακατωμένα που 'λεγα τ' Ουρανοὺς πιστὸ πᾶν χαριτωμένο Ερωφ. Γ' 234· απὴς εσκηωθήσαν, ἀνέμοι εσφυσήσαν κ' ἤλεγαν κ' εχάθησαν Τζάνε, Κρ. πόλ. 448²· ἤλεγα πως ἡ μοῖρα μου τοῦτά 'χε μου χαρίσει Ερωφ. Α' 377· (εἰδὸ χρ. τῆς δυνατικῆς οριστ. να εἶπες): εκ τα πολλά φιλήματα και τας περιπλοκάς των τα δένδρα τα αμιλῆτα να εἶπες και αδονοῦσαν Ἀγυλ. L 780· ἐκρέμαντο οἱ τέσσαρις τοῖχοι του κοφροκεκλιῶν· να εἶπες και απεικάζεις τας ουρανοῖς σφαιράς Βέλλθ. 453. β) φαντάζομαι, υποθέτω: ὥρον τις το 'θέλει εἰπεῖ 'ς τόση ταπεινότην (παρ. 1 στ.) τὸ ἀγάπης πᾶθ και φωτιῆς πόθου να κατοικοῦσι Ερωφ. Δ' 59· ὁποῦ σε βλέπει, φρασισιάν, ὅτι φορεῖς το ροῦχο (παρ. 3 στ.) να εἶπει ὅτι εἶσαι ἀρχοντοῦπολιον Πουλολ. (Τσαβαρή) 275· ὁλόγερμον στη γῆ τον εξαπλώσα κ' ὅση τυραννιση μπορεί να πει κισεῖς του δόσα Ερωφ. Ε' 110. 29α) Εκπράξω, δικτυπώνω: τη βοήθῃ μου μ' ὀρῆεις ποῦδ 'ναι να την πω Στάθ. (Martini) Ivt. β' 82· ωῖ ἐπαῖνος, ὁποῦ δεν διεβάζομεν εἰς τα ιερὰ γράμματα να εὑοῦθκε διὰ κανένα ἄλλο ἔθνος, ἔξω ἀπὸ των Κυπριωτῶν Ροδινός (Βαλ.) 175. β) απορρίνωμαι, γινωκατεύω: Μην βαρθεῖτε το ζιμιδ ὥστε να ιδεῖτε τέλος και ὕστερα με τον λόγον σας πῆτε αν ἔχει οφείλος Ευγέν. Πρόλ. 154· ἔχει δυο λαβωματιῖς και στέκει ν' αποθάνει κι' ὅλοι οἱ γιατροὶ εἶπασιν οφές πως δε μπορεί να γινέει Ερωτόκρ. (Αλεξ. Στ.) Δ' 1360. 30α) Σκέπτομαι, συλλογίζομαι: ὅσοι τον εἶδον εἶπασιν ἄγγελον ομοιάζει Ιμπ. 399· λίγη τὸσε πᾶναι λέγοντας δὲ' περὶ αὐτῆν την Τρανσυλβανίαν την ἔτηρα με το σπαθὶν Παλαμῆδ, Βοηθ. 683· εἶπουν ο κόσμος δεν ἔχει μεσά μου να ξαναποῖσει πῶν καμὶ μοαστήσ σου Κυπρ. ερωτ. 76¹¹. β) σκοπεύω (να κάνω κ.): λέγω ν' ἀφήσω τα πολλά, να παραβλέπω πᾶντας, να σῶρω το δερμάτιν σου, να χάρω την οὐραν σου Διήγ. παθ. (Tsiouni) 209· εὐθὺς ο Μεριδάσπαγος ὄρθασε στο ποτάμι, τον βορδακάδων ἔλεγε πολὺ κακὸ να κῆμει Ζήνου, Βατραχ. 416· θέλω ν' ἀρχίσω διὰ τον γαμπρόν ὁποῦ ἔλεγεσ να κῆμεις να μιλήσω Ευγέν. 236· γ) παίρνω την ἀπόφαση, αποφασίζω κ.: εἰν εὐρεῖτε και οραλτόν να μη με βλασηγμάτε, ὅτι εγὼ ως ἀμαθὴς εἶπα να γράφω ῥῆμα Σταυριν. 1293· ἀπὸ μαυλιστρεας [και] πολιτικῆς εἶσα ποτὲ να μην ἔβγω και ἄλλους ἐκεῖ μη ἐμποροῦν ἤνεργα να παιδεύγω Σαχλ., Ἀφήγ. 65. 31) Εκφωνῶ να λέγει και να γράφει πολιτικὰ μετριάσματα και πολιτογραφίας Προδρ. II 7. 32) Τραγουδῶ: να 'ρθει κι' ο τραγοειδιστής... ὁποῦ τη νύκτα ἔτσι γλεκαὶ τα βάσανά του λέγει Ερωτόκρ. (Αλεξ. Στ.) Α' 475· (με εἶδος οὖστ. αντικ.) μουσαφῆν καθή-

μενος εκράτει κ' ἐπαΐζεν την και μοιρολόγιον ἔλεγε στεναγμογεμισμένον Β4Θ. 128' ανασταίναν κ' εἶπαν οὔτι καταλόγος ... κ' ἔμοιαζεν μοιρολόγιον Απώκοπ.² 239' τί-
 τισιν ἔλεγεν σκοπὸς εἰς το καλὸν Λόγ. παργγ. I 205. 33) Προσάξω, διατάξω: Συναξ.
 γυν. 889· Καλλίμ. 1280. 34α) Συμβουλεύω, νοθεύω: το γιατρικὸν ποῦ τοῦ ὅμιου ο
 φίλος δεν τον γυναικ' εἰκαίρα του 'πε ε' αρηθθεῖ του παλαιοῦ τη στράτα Ερωτόκρ.
 (Αλεξ. Στ.) Α' 845· ὅσα η Φροσότη τη 'λεγε το μίλημα ε' ἀρήσει τόσο την εξαγορεύε
 Ερωτόκρ. (Αλεξ. Στ.) Γ' 529· ἀγάπη με τον σκιάθωρον τους ἔλεγε (ενν. ο Ζεὺς τοὺς αε-
 τοὺς) να ποῖσιν, την μάχην και την ἔχθρητα... ε' ἀρήσουν Αιτωλ., Μ6Θ. 248· β) παρ-
 κινῶ, προτρέπω: ο πόθος και η ἀγάπη μου... ..ἐλπίζες με γεράνοσαι... και λέει μου
 να χαίρομαι, ἐντήρηση να μην ἔχω Φορτουν. (Vinc.) Γ' 421· γ) υποδεικνύω, καθοδηγῶ:
 τινὲς ἀπὸ των χωρίων του Αρβάνου... τας του Αρβάνου στράτας καλῶς γενόσκοντες...
 εἰπον το Βυζαντινῶν την θέσαν την Δεύρης Κομνηνῆς Ἄνας Μετάρρ. 352· μαζίνοι τα
 (ενν. τα χορτάρια) καταπὺς της εἰσέθηκε (ενν. ἀπὸ την Παναγία) Μορζίν., Κλίνη Σολομ.
 422· δ) διδάσκω: ο μέθος λέγει μας εἰς πως φίλοι δεν λογιόνται οὐ διγνώμοι οὐ
 ἀνθρώποι Αιτωλ., Μ6Θ. 125²⁸· ποιος μου 'λεγε δεν πρότεσαι να στέκου στολισμένοι τοί-
 χοι ἀσκημοι και χαμηλοὶ Ερωφ. Αφ. 33· ε) προτείνω· συνιστῶ: ἀμὲ λέγω... να βρο-
 μεν ἀληθὴ ποῖετε μάντην Ερμον. Η 230· ἐλέγαν 'εἰ κεινοὺς ἐνθὺς να παν να σώσουν
 εἰς το φουσατόν των ἐχθρῶν κ' ὅλους να τους σκοτώσουν Κορων., Μπουῆς 19· ἐχθονται
 (ενν. οἱ ἱατροί), βλέπονται ἐνθὺς, κρατοῦν τον σφονγρόν του, Λέγουσι: ποῖσεις τὰ
 και τὰ και ας γίνεται και τάδε Προδρ. III 404. 35α) Ουσιμάξω, απευκάλω: Ερωτόκρ.
 (Αλεξ. Στ.) Α' 1886, Β' 411, Προδρ. III 124, Πανώρ. Ε' 25, Κομνηνῆς Ἄνας, Μετάρρ.
 305· β) χαρακτηρίζω: καλὸ και φτωχὸ ποτὲ γὴ κρίμα δε μποροῦν, ὅσοι κ' αν
 το γρασκῶσιν, με δίκιο να το ποῖσι Ερωφ. Β' 262· αν στοχαστεῖς, ἐνοῦται, πλέον ου
 μη γὰρ μ' εἶπες εἰμὲ γνηρὸν κ' ἀναίσθητον, κρεστάλλον παγεμένον Σπαν. Α 24· κρεῖς
 λόκοι λεγόμεσθιν, πρόβατ' αυτοὶ λογιόνται Αλεξ. 861. 36α) Σχολιάζω: το δὲ να λέναν
 οἱ ἀποστολὲς φτωχὸς και ἐρημιτὴς ἐνέκησαν τον βασιλέως τον ἀδελφόν... ..χείρον των
 χειροτέρων Χρον. Μορ. Η 5008· σκεφαντοῦν και λέγουν με ὅτι ἀγαπῶ σε, ἀπέντρα Ch.
 ρορ. 224· (με σίστ. αντικ.) να κρατεῖ δεμένα τα χεῖλη των καυέγλισσας, τὰ σφάνω να
 σιωποῦναι κ' οὐδένας εἰσε γέγωση λόγῳ ποτὲ να ποῖσι Ερωφ. Αφ. 20· β) διαδίδω,
 μεταφέρει φήμη: Λέγουσι και τοῦτο, πως ο Καρμονοῦδας των ἀφῆκε δ' χιλιάδες ἐπέπαιρα
 να κόμουν στέγνα εἰς το μοναστήρι Επιστ. Ηγουμ. 175· δυο προξετεῖς για λόγον στη δυο
 βασιλῶν μεγάλῳ ... ἔρθεσαι κ' ως λέει... τον 'νοῦς τῶς θελ' ο βασιλῆος γυναικα να
 τη δώσει Ερωφ. Β' 252. 37α) Προσάπτω, καταλογίζω· κατηγορῶ κάπ. για κ.: τσ' Ερω-
 φίλης ἄρχισε περίσσια θυμωμένος να λέγει χίλιες ἐντροπείες Ερωφ. Δ' 86· λέγεις γὰρ ως
 λοστρικός ἔχων... την σέζωναν ἀφῆσπασα Β4Θ. 1240· β) επιπλήττω: πλῆσαι να
 λειπθεῖτε κ' ὀργάνη να το διηγηθῶ στο 'στερο να μου πῆτε Ερωφ. Ε' 34· γ) απει-
 λῶ: ἔρωτας στέκει ἀνδρα μου κ' ἀδικα τυραννῶ με (παρὰ. 1 στ.) με το ξιφάρι μὸς μαιεῖ,
 με τη σάττα λέγει, το δίκιο του μ' ἀναλαμπῇ και φλόγα το γινεργέει Ερωτόκρ. (Αλεξ.
 Στ.) Α' 1669. 38) Ανακηρύσσω, ἀναγορεύω: διὰ την ἀνδρείαν του την πολλήν, την
 περσισὴν την φρόνισαν (παρὰ. 1 στ.) και σουλτένον τον εἶπαναι κ' ἀμυρὸν τον ἐπὶκατον
 Διγ. (Trapp) Esc. 629. 39) Επιθυμῶ: ορίζε προς με μῖαν των ημερῶν: αΠρωτο-
 βστασιατά, ... αν λέγω να ἀπέλθεις εἰς τον Μορζίν... ε Σφρ., Χρον. μ. 8614· διὰ τοῦτο λέγω
 ἀπὸν εἰς βύρος ἀφορισμὸς να ἀμολογήσει το χρέος του και να ιντερτίσσα τα εὐλογα Σεβέρ.,
 Δισφ. 190. 40) Πολυλογίζω την ἀξία κάπ.: Σαν πολλὰ τον λες τον γέρο, σαν πολλὴν
 ταμὴν τον κίμνεις· μὸν κατέβας' τον ὀλίγον Πτωχολ. Β' 92. 41) Διαλέγω, προτιμῶ:
 με περίσσιο κόπο χειρότερος απ' ὀλωνῶ των ἀλλωνῶν ἀνθρώπων 'πεῖν ἤθελε να πορ-
 πατεῖ να βγάνει το φορέμι τον Ερωφ. Β' 215. Β' Αμτβ. 1) Μιλῶ: πολλὰκις οὐ ἀπεδ-

ακριτοί λέγουν απερισκεπώς Σπαν. Α 345· η όγη του άγε κ' έσβησε, να λέγει 'ς τέτοιον τρόπο προς τον Πανάγο άρχισε Ερωφ. Ε' 66. 2) Αναφέρομαι σε κ., κώνω λόγο για κ.: *εγώ θεωρώ τα χρονικά, λέγουν δ' ανδρειωμένους* Θρ. πατρ. 93· να ποίημα διά τα νήπια, οπού 'ναι σκληρωμένα· με κλέματα ευρίσκονται νένταν και την ημέραν Θρ. Κύπρ. Μ 478· πλώ δε μιλεί για μισομερούς, για ξητεία δε λέγει Ερωτόκρ. (Αλεξ. Στ.) Γ' 888. 3) Προκαφέρω: *κείνος σα' αλοικινός δεν ήτο αποθαμίνος, μ' απού τοι πάνους τοι πολλούς, σαν είπα, λιγωμένος ...εσσήφερε* Ερωφ. Ε' 142· για τούτο, ως είπα, δεν πακού του βασιλιού τα πλώτη (παρ. 1 στ.), μα το Θεό παρακαλώ την τέχη του να 'ρίσει Ερωφ. Α' 577. 4) Συζητώ: *δεν εντρέπεστε (έκδ. εντρέπεστε) ... διά τα μαλλιά (έκδ. μαλλία) να λέετε*; Συναξ. γυν. 591. 5α) Γνωμοδοτώ: *το' άρχοντες... έγραφε για να ποίσι* (παρ. 1 στ.), να κήρουνε συμβούλιον πώς έχουσε να διάξουν Τζάνε, Κρ. πόλ. 335²¹. β) συγκατατίθεμαι, συμφωνώ: *άραντες ον αντόν και μη θέλοντα ειπείν εποιήσαντο και ανηγόρευσαν πατεράρχην* Ιστ. πολιτ. 10⁸. 6) Θρηγολογώ: *θάμνηται τα μάτια μου από το πε και κλάψε* Γεωργηλ., Θεν. 84. 7) (Προκ. για μουσικά όργανα) ηχώ: *άρεσε, ελαλήσασιν και είπαν τα σαλπύγγια* Χρον. Μορ. Η 1136. 8) (Παρεμβετικά) επαναλαμβάνω: *ο τόπος όπου επίλεινασ, λέγει, εκεί όπου εστάθην ήτον του λιβαδιού οφθαλός κ' ήτον γεμάτος τ' άνθη* Απόκοκ.² 23· τ' όνομα που την καρδιά μιλόντας το θροσίζει (παρ. 1 στ.), τ' όνομα κείνο του παιδιού, λέγω, το ποιο 'χει χάρη ζήση να δώσει του κυρού και να του τηρε πάρει Ερωφ. Δ' 387. 9) (Μεταβλητικά) λαπών: *άκο τοίνυν, δέσποτά μου, τό σε θέλω αναφέρει: α' Όταν την αφήρα, λέγω, εκ το χέρας, όπερ οίδας...* Πτωχολ. α 630· *μαστάτα του ηφέρας το πώς δημεγεσία το Φέλιτς τότε έποικε, λέγω, και προδοσία Κορων, Μπούας 94. II Μάε. 1) Διαδίδωμαι: τα λόγια όπου επιθήσαν ενταύτα εις τα φουσάτα μη τα πιστένεις γαρ κανείς, ψήματα είναι μεγάλη Χρον. Μορ. Η 3896. 2) Είμαι: τον Λαροδόργον του ρηγός λέγεται θυγατέρα Ζήνου, Βατραχ. 49. 3) (Με ενεργ. σημασ.) α) δηγούμαι, εξιστορώ, περιγράφω: *από τα πολλά τα αϊθήματα εκείνα τίποτ' ελίζομαι μικρόν τινάς εις τωστέρους και να εγνωρίζουν άπαντες τον πλανημένον κόσμον* Βυζ. Παϊδ. 494· *ή γλώσσα να ελίζεται και χείρα να συγγράφει τα ζένα, τα παρόδοξα, τά γέγονεν εις Τροίαν Βυζ. Παϊδ. 12· β) συζητώ: ο βασιλεύς δέ με χαράς τότε πολλάς τον δέχθη και εις το σπύτι μετ' αυτού πολλήν ώραν ελέχθη* Κορων., Μπούας 86.*

Το γ' εν. ενεργ. απρός.=αναγράφεται, αναφέρεται: *ακούσατε τι λέγει εις τας Πρόξεις των αγίων Αποστόλων* Ιστ. πατρ. 188²². Το γ' εν. μέσ. απρός.=φημιλογείται: *τον πλούτον αυτού δημοσίη επώλησεν, ίνα λάβη ο βασιλεύς του χάρος έ αυτός εχρεώσεται, ως λέγεται* Ιστ. πολιτ. 77¹⁶.

Το απαρ. ενεστ. ως ουσ.=η ρητορική: *ένας ασκητής... ευρίσκειτο εις τους καιρούς εκείνους θαυμαστός εις την μοναχικήν πολιτείαν και άξιος εις το λέγειν* Εγκ. αγ. Δαμ. 110¹⁷⁹. Το απαρ. κορ. 'πείν ως ουσ.=1) Λόγος: ρητό, απόφθεγμα: *μεγάλη διαφορά είναι από το 'πείν ως το να ποίσι* Μαχ. 476²³· *ελησμώνησεν το 'πείν τους φιλοσόφους, όπου λαλούσαν: «Μεν πιστεύσεις πάσα λόγον τό να γρασκήσεις...* Μαχ. 390²⁴. 2) Πληροφορία, μαρτυρία: *Ο Περότ... ήτον πολλή ηγαπημένος της θήραντας της Βαλιαντίνας κατά το 'πείν τους λας* Μαχ. 594²⁵.

Φρ. 1) Είπα, ειπέτε=είδος παιδικού παιχνιδιού (Για τη σημασ. βλ. Κουκ., ΒΒΠ Α' 172-3): *παίζουσιν τό λέγουσιν οι παίδες: «Είπα, ειπέτε»* Προδρ. ΙΙΙ 295ε *χρφ g8A* (κριτ. υπ.). 2) Λέγει ο λογισμός (μου)=α) έχω τη διαίσθηση: *μένα μου λέγει ο λογισμός πως τούτος ο ανθρωπίνος εισέ φωλάν αρχοντική θε να αναθερμμένος* Ερωτόκρ. (Αλεξ. Στ.) Α' 661· β) σκέφτομαι, συλλογίζομαι: *στένω και συλλογίζομαι, λέγει ο λογισμός μου: «Ύψματα γράφω τα χαρτιά...* Θρ. πατρ. Ο 90. 3) Λέγει

ο νους μου, η όρεξή μου=προκισθένεμαι: ο νους μου χωρίς άλλο μου λέγει τίβθτας κακό πως θα με βρει μεγάλο Ερωφ. Β' 86· μέσα η καρδιά μου το γροιάει, λέγει το η όρεξή μου ... το πως η παιδιότη μου έχει να πείνει γλήγορα Ερωτόκρ. (Αλεξ. Στ.) Α' 1361. 4) Λέγεται κ. βεβαίως=αποδεικνύεται, είναι βέβαιο: πιστεύετε ότι αληθής υπάθετε (ενν. ο τάφος), ότι βεβαίως είρηται εις πάντα αληθεύειν Διγ. (Trapp) Esc. 1663. 5) Λέγεται κ. εν τοις ωσί μου=πληροφορούμαι, μαθαίνω: Ως δέ τούτο εν τοις ωσί του βασιλέως ερεθθ, στενάξας εκ καρδίας και ουδέν έτερον επώλεσεν Ύαυδο-Σφρ. 386³⁸. 6) Λέγεται λόγος παλαιός=αναφέρεται από την παράδοση: λέγεται γαρ λόγος παλαιός: ότι τούτο το μυστήριον είχαν εισόδημα το τρίτον του ηρώου Χειλά, Χρον. 353. 7) Λέγουν με ονόματι, λέτε το όνομά μου=έχει το όνομα, ονομάζομαι (Βλ. Κριαρά [Πανώρ. σ. 252]): άλλον θρώον αυτόρος ονόματι το λέγον Φυσουλ. 371³⁷. 8) Λέγω (απο)μέσα μου, εις νουν, εις την νυχτήν μου, μέσα στο νου μου, μέσα μου, τον εαυτόν μου=σκέφτομαι, συλλογίζομαι: Τούτά 'λεγε απομέσα τση (ενν. η τίνα) κ' εβάρθη να βοηθήσει της Αρετής Ερωτόκρ. (Αλεξ. Στ.) Ι' 1301· μέσα του λέγει (ενν. ο ερώτας): ο Ωνά θαρέ, όπως τον αφήναι Ερωτόκρ. (Αλεξ. Στ.) Α' 494· εσίγησαν οι πάντες παν τέχει, λέγοντες εις νουν, ο βασιλεύς διατάζειν Καλλίμ. 1042· Διγ. (Trapp) Esc. 1420, Παλαμίδ., Βοηθ. 655, Βέλθ. 725, 733. 9) Λέγω βοηθήν=αποκαίω (Πβ. φρ. δίνω βουλή, ά. βουλή 28): κατήν βουλήν ας είπομεν, αν ένοι θελήτων σου, πώς και γενομένην εγκρατείς του κύστερος και της κόρης Καλλίμ. 1032. 10) Λέγω (εις) πληροφορίαν=πληροφορώ, γνωστοποιώ, θέτω υπέψη κάπ. (Βλ. και Ανθ., Αθ. 47, 1937, 200): άλλο πάαν ηξεύρετε, πληροφορίαν σας λέγω, εις άλλον πάαν λογισμών κείντων οι Ρωμαίοι Χρον. Μορ. Ρ 715· Δια τούτο απέστειλεν εδός τον κυβαλάειν ετούτον ..., πληροφορίαν σε λέγω, να σε πληροφορήσωμεν... εις τόπον όπου ορέγεται να εσμίξετε οι δύο Χρον. Μορ. Η 193· λέγω σε εις πληροφορίαν και μη το απαιτήσεις· αν ήσων γαρ εις τον Μορέαν... (παράλ. 1 στ.), ουδέν ημώδεος στα μακρέα μετ' εμέ να υπομένεις Χρον. Μορ. Η 4225. 11) Λέγω κ. εκ στόματος=δηγοῦμαι λεπτομερώς (Η φρ. στο Soman.): όλα του τ' αφηγήθησαν, εκ στόματος τον είπαν, το πως εκαστήσασαν την υπαντρείαν εκείνην Χρον. Μορ. Η 3125. 12) Λέγω κακό, βλ. κακόν Φρ. 1. 13) Λέγω καλλιά=προτιμώ: αν ένοι και κισνείς καλή στο λογισμόν του βάλει το' έργοις απού τοι τυραννοί, καλλιά 'χε πει πόσ' άλλη τέχη παρά την τέχη τως Ερωφ. Β' 112. 14) Λέγω καλόν, καλή, βλ. καλόν Φρ. 3. 15) Λέγω κατά της διαθήκης=προσβάλλω τη διαθήκη: εάν...ο υιός...ουδέν αφήσει και της μάνας του δίκαιον μέρος, ώσπερ και τους άλλους, δοναται η μάνα να πει κατά της διαθήκης Ελλην. νόμ. 579¹². 16) Λέγω (την) λειτουργίαν=λειτουργώ (Η φρ. και στο Soman.): ο παπα-Μακάριος είπεν την λειτουργίαν Διγ. ωραϊότ. 363· επήραν τα 'κονίσματα κ' είπατε να διαβοῦνι ...στον Αρχάγγελον και λειτουργίαν να ποιεί Διγ. ωραϊότ. 862. 17) Λέγω κ. μεγάλως=μεγαλοποιώ: Τύχαιε προφητεύομαι και λέγω τα μεγάλως Προδρ. ΙΙΙ 246. 18) Λέγω το ναυ=συγκρατίζομαι: τούτος αγίασε από καηδόνια πλουμισμένη κόρη κ' εκόπιαζε...να την κάμει να πει το να Ερωτόκρ. (Αλεξ. Στ.) Β' 464. 19) Λέγω την ομιλίαν=συζητώ, συνομιλώ: οσάν αρχίζουσιν να πουν...την ομιλίαν, αρχίζουσιν να κίμνωσαν εισήσαν την πελελίαν Σαχλ., Αφγ. 224. 20) Λέγω όρκους κάπ.=α) δίνω όρκους διαβεβαιώσεις: να 'δαμεν... (παράλ. 1 στ.) αν κατ' αλήθειαν εύραμεν όρκους τούς μας ελέγαν Απόκοπ.³ 253· β) εξορκίζω: φεγγάριον μου, μεριοπαρκαλώ σε, ...να υπάγεις την φεδοσίαν (παράλ. 1 στ.) όρκους φρεκούς να την ειπεί, να την παρακαλέσεις σημάδην με το άλλον της πιτάνην να με στείλει Λιβ. Ν 1557. 21) Λέγω όχι σε κάπ.=αρνούμαι, αποκυρώ: συνήθην είν' τον κορασιώ...να κλαίσι, όντα τοι προσεγγένοσαι, κι' όχι αλλωνώ να λισι

Ερωφ. Β' 300. 22) *Λέγω* σε κάπ. τα παστικά του=βρίζωι κάπ. (Βλ. Κριαρ., Αθ. 50, 1940, 179 και Vincent [Φορτου. σ. 169]): *Γεια σου, στην πίστη μου, μοιρή!* 'Ηφαεις το παιδί κ' εδ' του λες τα παστικά Φορτου. (Vinc.) Δ' 362. 23) *Λέγω* την προσευχή μου=προσεύχομαι: *απαθάνει στο βουτί να πω την προσευχή μου, προς τα κακά τα έπαικα να σώσω την ψυχή μου* Γαδ. διγγ. 297· *Κάμε, παιδί μου, μη αργείς* την προσευχή σου π' την Θυσ.² 865 (κριτ. υπ.). 24) *Λέγω* τα συγχαρίδια=απακρινώω ένα χαρμόσυνο γεγονός: *έλεσαν δέ την ταυτοῦ πάντες αγαθάδες εις τους οίκους απέτρεχον ειπείν τα συγχαρίδια* Διγ. (Trapp) Gr. 919· *υπόσι δέ μετά σπουδής, λέγουν τα συγχαρίδια* Αχζλλ. Ν 441.

λέγω (Π)· *είπα*, Ερωτοπ. 670, ασφαμ. γρ. αντί *έπα*· για τη διάρθ. βλ. Κριαρ., Αθ. 51, 1941, 9 και Πολ. Α., Ελλην. 13, 1954, 271· *είπα*, Τάξ. πόρτ. 10, 81, ασφαμ. γρ. αντί *έπα*· διάρθ. S. Jannaccone, Byzantion 21, 1951, 234.

λέξια χ, Ιστ. Βλαχ. 1418· **λέξια**, Ιστ. Βλαχ. 1425.

Το ρουμανικό *lege*.

Νόμος, δικαιο· (εδώ) εθνικό δικαιο: *αν κρίνεις νόμιμα, τίποτες δεν εποίκεις*· *έσπερον θέλουν χαλασθεί οι κρίσεις που να κάμεις, εάν τη λέξια τζέρεθ θέλεις να παραδράμεις αυτ.* 1424.

λεηλατισμός ο, Ιστ. πολιτ. 20²².

Από το *λεηλατέω* με επίθρ. ουσ. σε -ισμός (Για τη λ. βλ. και Κουμαν., Συμγ. ν. λέξ. 595-6).

‘*Ληλασία, ερήμωση!* Αλλά τις μη κλαύσει και θρηνησει τον *λεηλατισμόν* ταύτης της ενδαίμονος πασών των πόλεων και υπερκειμένης, ‘Εκθ. χρον. 15’.

λεηλατώ, Πόλ. Τρωάδ. (Παπαθωμ.) 1166, Ερμον. Ε 359 κριτ. υπ., Γεωργηλ. Βελ. 516, ‘Εκθ. χρον. 1^α, 5^α, 14, 15^α.

Το αρχ. *λεηλατέω*. Η λ. και σήμ.

‘*Αφυρκαγωγώ, ληστεύω, ερημώνω*’: Ριμ. Βελ. 785.

λεθρινάρι(ον) το, βλ. *λεθρινάρι*.

λειανόβροχο το.

Από το επίθρ. *λειανός* και το ουσ. *βροχή*. Η λ. και σήμ. στην ‘Ηπειρο (Βλ. Μπαμπιν., Υποκρ. 220).

Ψιλή *βροχή*: Πεντ. Δεστ. XXXII 2.

λειανός, επίθρ., Πουλολ. [Τακβαρή] 28 ΑΖ, Πορτολ. Α 116¹³, 340¹, Β 25²⁸.

Από το επίθρ. *λείος* και την κατάλ. -ανός (Βλ. Χατζιδ., ΜΝΕ Β' 117). Η λ. στο Σομαν. και σήμ.

α) Λεπτός, λεγός: *μα το 'παιζεν (ενν. το δένδρον) ο άνεμος οσών λειανό καλίμι* Τζάνε, Κρ. πόλ. 134²². **β)** στενός, στενόμακρος: *το Μακάνο είναι κόβος λειανός* Πορτολ. Α 362⁸. **γ)** (προκ. για ζώο) μικρόσωμος: *όσα άλλα ζώα λειανά και χοντρά εκεί ευρέθησαν* Διγγ. πκωσφ. 60. **δ)** (προκ. για πλοίο) που έχει λεπτό σκαρί: *τρία κότεργα χοντρά, βενέτικα και δύο λειανά* Χρον. σουλτ. 82²⁸. **ε)** (προκ. για αβγά) μικρός, λεπτός: *ηδώρα πολλά, μα 'σαν λειανά (ενν. τα αβγά) κι' οπίσω γνάφερά τα* Κατζ. Δ' 65.

λείβγω, βλ. *λείπω*.

λειδινώ.

Από το *ουα. λειδινώ* (ζ *δειλινώ* με μετάθεση· βλ. Χατζιδ., Γλωσσ. έρ. Α' 82). Για τη λ. βλ. Ξανθοπούδη [Ερωτόκρ. σ. 418, 596]. Α. *λειδινίζω* και σήμ. στα Επτάνησα (Ζώνη, Λεξ. Ζακ.).

Τρώγω, γευματίζω¹· εις μια κατάκρυα βρόση *εφάνη* του πατέρα μου να πα να *λειδινώ*ει Ερωτόκρ. (Αλεξ. Στ.) Β' 808 κριτ. υπ.

λειμονιά η, βλ. *λεμονιά*.

λειμώνας ο, Δεγ. 'Ανδρ. 386¹².

Το αρχ. *ουα. λειμών*.

Λιβάδι¹· *χθες ήτον* *ουών* *ένας λειμώνας* πολυπλοήματος και πολύνθος Χίκα, Μονιό. 32.

λειοτριβώ, Γερακοσ. 488¹².

Το *μτγν. λειοτριβέω*.

Λειώνω κ. τριβοντάς το, μεταβάλλω κ. σε *σκόνη*· *ραφάνης σπέρμα λειοτριβήσας μετά ούου* *αμυγδίνου μη ερηθέντος...δίδου* *φαγμέν* Γερακοσ. 454¹².

λειπτός, επίθ.

Από το *λείπω*. Τ. *λειπτός* και σήμ. στο ποντιακό ιδίωμ. (Παπαδ. Α., Λεξ.).

Ελλειπής, *λειπός*? με τα *μέλη* του σωστόν *έναν* κ' εις *λίγην* *ώραν* *λειπτόν* Φαλιέρ., Ρίμα. (Bakk.-v. Gem.) 208 κριτ. υπ.

λείπω, Προδρ. IV 203, 223, Ασσιζ. 199⁶, 297⁸, Δεγ. (Trapp) Esc. 77, Βέθθ. 573, 584, Χρον. Μορ. II 825, 1626, Ρ 2084, Φλώρ. 1394, Ερωτοπ. 521, Αλβ. (Lamb.) N 155, N 988, Esc. 2632, Ιμπ. 517, 830, Μαχ. 464¹², Απόκοπ.² 230, Πεντ. Αρ. IX 7, Γέν. XVIII 28, 'Εξ. XXXIX 21, Δεστ. XV 8, Αχέλ. 576, Κυπρ. ερωτ. 21¹⁴, 104¹⁸, 108⁸, Πανώρ. Α' 352, Γ' 166, Β' 291, Ερωφ. Δ' 72, Ιντ. 8' 19, Ερωτόκρ. (Αλεξ. Στ.) Α' 1782 κριτ. υπ., Β' 1739, Γ' 487, Θυσ.³ 706, Φορτουν. (Vinn.) Β' 112, Γ' 83, Ε' 31, Τζάνε, Κρ. πάλ. 165⁸, 446⁸· *λείβγω*, Κυπρ. ερωτ. 75⁴⁷, 97¹⁴, 105⁴⁻¹¹, 107⁸· *λείπουμε*, Ασσιζ. 304⁷, Μορεζίν., Δισθ. 482, Ερωφ. Πρώλ. 60.

Το αρχ. *λείπω*. Ο τ. *λείβγω* και σήμ. στην Κρήτη (Παγκ., Ιδίωμ. Κρ. Γ', λ. *λείβγομαι*) και στην Κύπρο, όπως απ. και τ. *λείβκω* (Σακ., Κυπρ. Β' 633, λ. *λείβγει* και *λείβκω*), καθώς και στη Χίο ('Αμ., Χίκα. Χρον. 6, 1925, 40, λ. *λείπω*, *λείβγομαι*). Η λ. και σήμ.

Ι Ενεργ. Α' Μτβ. 1α Εγκαταλείπω, αφήνω· απορρίπτω· *λέγει* *με*· *λείπει* *τον* *κουρβάρη* *Συναξ.* γυν. 899· *λείπωντες* *τα* *πάντα* *τρεις* *μήνας*, *πάντα* *κατελάβομεν* *εν* *Τραπεζούντι* *υγιει* *Πανάρ.* 72⁸· *ουδέν* *σε* *λείπει* *πάντα* *ο* *φάρδος* *και* *ο* *τόρμος* *Δεήγ.* *παιθ.* (Tsiouni) 248· *ότι* *το* *πράγμα* *λείπει* *την* *(ενν. τη γυναίκα)*, *το* *χρήμα*· *(εκδ. τον χρήμα)*· *διόρθ.* Χατζιδ., ΒΖ 1, 1892, 103) και *υπαγάνει*, και ως πότε ζεις και ως πότε ζει *θλίβει* και *πόνον* *έχεις* *Διδ.* *Σολ.* Ρ 28· *Των* *νέων* *δέ* *τες* *συμβουλές* *λείπει*, *απέχου* *απ'* *αυτές*, *ότι* *ποος* *το* *θρασύτερον* *ο* *τους* *τους* *αποβλέπει* *Κομν.*, *Διδακκ.* Δ 242· **β**· *αποφείγω*· Στίχοι, *λειπάτε* *πάντα* *τα* *χαδιαστά* *κ'* *εκεί* *που* *τραγοδοούν*, *πηγαίνετε* *όπου* *κλειού*· *σιν* *Κυπρ.* *ερωτ.* 94¹⁸· *καλόγυμος*, *τιμητική*, *να* *αγαπά* *την* *χρήση*, *κουρτίσκα*, *καθάρια* *(εκδ. καθάρια· διορθώσ.)* *να* *λείπει* *πονηρίας* *(ενν. η γυναίκα)* Σπαν. Ο 197. **2** Πάτω, *σταματώ*· *μπορώ* *τα* *κλάματά* *μου* *να* *λείνω* *Κυπρ.* *ερωτ.* 21¹². **3** Παραλείπω, *παραινώ*· *το* *τον* *Ιωάννον...όνομα* *ουκ* *έλειπε* *λέγων*· *σ'Εξέλε...* *Δούκ.* 83¹²· *εγώ* *δεν*

λείπει, *σα μου 'πρεπε, ποτέ μου*. (παραλ. 1 στ.), εκείνα τὰ μ' ἐδίδασκες να πάσω να γερείω Φορτούν. (Vinc.) Δ' 31· *Αν λείπειν να τον βοηθεί με πράγματα, με ρούχα, καθάρια τον εξόριζαν το γένος των Σπαταίων Χρον*. Τύκιον 3130. 4) Απομακρύνω: *τα πόθη γαίμαρ μου γινέκασιν, για να μην λείρουν ποτέ 'πού ξαύτου μου, ως και τον χάρυν απόυ μην ελείρουν Κυπρ*. πρωτ. 97^{10.11}. 5) Είμαι κατώτερος (από κάπ.): *Ως φρόνιμον και ευγενειόν οι όλοι τον εκλέξαν κ' ελπίζον εις τα φρόνα του να μην τους έχει λείπει Χρον*. Μορ. Η 239. 6) Στερούμαι, έχω ανάγκη: *Απίτης πάντα τα 'γνωσαν, τ' είχαν, τ' ελείπαν, την άνωθεν απόφασιν των καθάλαρον είναι Αχέλ. 896· ο Κέρως ο Θεός σου...ήξερεν το άμα σου την έρημο τη μεγάλη ετοότη σαράντα χρόνια· ο Κέρως ο Θεός σου μετά σεν, δεν ελείπεις τίποτα Πεντ. Δευτ. Η 7. Β' Αμτβ. 1) Πάω, σταματώ: Μέχρι του ενν κατά διαδοχήν εκ του γένους αυτών την νήσον ταύτην κατεχόντες ουκ ελείπαν Δούκ. 73¹². 2α) Παραλείπομαι: *ει τι από την σφήγγον ελείπεις, να το μάθεις Αιβ. Sc. 1442. β) στερώ από κάπ. κ.: συμπάθω σ' ό,τι σου 'λείπα σα φίλον σου μου δώσε Ροβόλ. Ε' [486]· Είπεν ότι καλλώτερον να χάσει την τιμήν του παρόν να λείπει εκείνοθ του γυναικαδελφού του Χρον*. Μορ. Ρ 3236· ο Θεός ουκ ελείπεν τινός οσάναι αξιοί Θεσ. Γ' [68*]. 3) Αμελώς: *Τούτοι οι δύο είχαν μίαν βουλήν, τήν είπας, ονθ' από κείνο που 'πρεπε να κόμουν δεν ελείπαν Αχέλ. 1671. 4) Απομακρύνωμαι· αποχωρώ, φεύγω: ειδικάρεν ότι να λείπει εκ του πατριαρχικού θρόνου περί να πέσει εις αυτό το αμαρτήρια Ιστ. πατρ. 136¹²· να λείπεις εκ τον τόπον μου κ' εις τον Μορέα να υπάγεις Χρον*. Μορ. Η 5820· *Φεύγε την (ενν. την ποιεήν αγάπην) όσο δόνεσαι, λείπε από τους ανθρωπούς απού έχουν σχήμα ταπεινόν Ντελλακ., Ερωτήμ. 835· από στανό σου το λες, πήγαινε τάδε, λείπε Αττωλ., Μδθ. 7¹⁰. 5α) Ελλείπω, δεν υπάρχω: δεν ελείπεν ημέρα να μην κόψει κανένα Συναδ., Χρον. 38· ουκ ελείπεν ο λόγος Πόλ. Τρωάδ. 787· αν λείπεις τίποτες, να στραφεί εις τωσ χροσφελέτην του Απολζ. 65¹⁴· δένδρον έπαιεν ο Θεός απόσω εις το ποτάμιν, κ' αν είχαν λείπει το δένδρον, επήγμετο ο Ακρίτης Διγ. (Trapp) Esc. 1528· β) ελλείπω, εξαφανίζομαι: *να λείρουν τα βίαια και όλες οι παριές Περι Ξεν. Α 139· η ομορφιά να λείπει Πανώρ. Δ' 66· να λείπει το όνομα του πατρός μας από μεσοβιθ τη γενιά του, ότι δεν είναι αυτοσού υιός Πεντ. Αρ. XXVII 4· Ημέρα Τρίτη, δαλερή,... λείπεις από τον αριθμό...της εβδομάδας Ντελλακ., Ερωτήμ. 122· Με των καιρών τα' αντιστροφές ελείπας τα σχολεία μου, έχάθηκε το κράτος μου Αίμπον. 21· γ) (με γεν. ή αιτιατ.) ελλείπω, αποουιάζω, απέχω, βρίσκομαι μακριά (από κάπ. ή κ.): *να μην το λείπει τίποτες Διγ. (Trapp) Esc. 1323· Ποιος με γλυκό και κρύο νερό τη δίνα ντου να σβήσει και να τον λείπει στο 'στερο και να μπορέ να ζήσει· Ερωφ. Β' 318· να με ελείπει ο εις των οφθαλμών μου Σερ., Χρον. μ. 58¹¹· ανάμνησις τον πόθον της ποτέ να μη σε λείπει Αιβ. Ρ 1650· Της Τύχης ταύτης να έλειπα Βέλλθ. 436· φρ. λείπω από την μέση—εξαφανίζομαι: του φθόγου το επιβούλευμα να λείπει από την μέση και από το αιχμαλωτίζομαι να λάβω ελευθερίαν Αιβ. Sc. 297· δ) πεθαίνω: Είπε σου πως, αν ήθελε λείπει, με το σπαθί ντου ειός στη βάση σήμερο ήταρεν τη ζωή ντου Πανώρ. Γ' 5· φρ. λείπω εις ανώτας—πεθαίνω: έτσι τον εγλύτωσαν ο Γαβρηήλ βοεβόδας, αμή έτσι έχάρετον να λείπει εις ανώτας Ιστ. Βλαχ. 828· ε) λιγοστεύω: *τα νερά ήταν παλίνοντα και λείφοντα εις το μήνα τον δέκατον· εις τον δέκατο, εις τη μια τον μηνού, εφάνηκαν οι κορυφές των βουνών Πεντ. Γέν. VIII 5. 6) Απουσιάζω, είμαι απών: όσες μορείτε γαλιριές, χοροίς, παγκρίδια αντάμα μη λείπει ουδίνας από σας, σαν έρθει, να τον κόρμει Ερωφ. Ιντ. α' 66· απού τα χείλη του δε λείπει τ' όνομά σου Πανώρ. Γ' 509· δεν λείπω ποτέ 'χ τον οραμόν σου Κυπρ. πρωτ. 624· δεν θέλω να λείγω από το πλάγιν σου ουδεκαμιάν ώραν Διγ. 'Ανδρ. 329¹²· Έτυχε τότε τον καρδόν, ελείπεν εις ταξίδιν Αιβ. Sc. 2317· (με ειδός σός. αντικ.): *εις μέρος μέν οι συγγενείς, εις άλλο δέ η μήτηρ, περιπλεκόμετοι αντόν... και χωρισμόν σν ελείπεν******

οὐδὲν μνημονεύουν Διγ. Ζ 977. 7α) (Προκ. για απόσταση) απέχω: δύο μίλια μόνον έλειπαν (συν. οι εναντίοι) μακριά από εκείνους Κορων., Μποάς 119· Τα Αποφθίσιμα... έλειπον από την στερέαν μίλια δύο ήμισυ Πορτολ. Α 215²⁷. λείπει η Κόρσθος από την Θέλασσα μίλια γ' αυτ. 211²⁸. β) (με την πρόθ. από ή εκ) βρίσκομαι μακριά από...: εσέν διάκει η τέχη μου να λείψεις απ' εμένα Ιμπ. 194· λείψε εκ τα πένθη Ιστ. Βλαχ. 2064· Οργά να λείρω 'κ τον θυμόν τον μέγαν του κυρού μου Χούμνου, Κοσμογ. 859. γ) μετακινούμαι: εις τα κριμέλια του σεντονομού να είναι οι λαστοί να μη λείρουν από αυτό Πεντ. Έξ. XXV 15. 8) (Με την πρόθ. από ή εκ) απέχω από κ.: να λείρω από τον κόπον Νεκρ. βασιλ. 15· εκ του κακόν να λείψεις Σπην. Α 465· να λείψεις εκ τες έξοδες και εκ τες εντημασιές, να μη σε τρών πολιτικές, να μηδέ μαυλισίες Σαχλ., Αφήγ. 117. 9) Αποφθίγω, διασώζω: αν έλειπε διά εντροπήν των ευγενών ανθρωπών, όπου ευρεσκόνησαν εκεί... κινεί και ποιήσιν ήθελεν τον πρίγκιπος ασκημίαν Χρον. Μορ. Η 4185. 10) Απαλλάσσομαι (από κ.): το πάθος μου με πάθος το συντρίβω και με το κλάμα το πολύν απού το κλάμα λείβω Κυπρ. πρωτ. 132¹³. Τόσή 'ναι η ομορφιά σου που μ' έβαλεν στο βάρος και που δεν λείβω από την δουλοσύνην αυτ. 92. II Μέσ. Α' Μτβ. 1) Μου λείπει κ., χρειάζομαι: Μ' άλλο κανένα τίβωτα δε λείπωμαι να χάσω, μόνο τη δόλια μου ζωή στον 'Αδη να περάσω Πανώρ. Β' 567· Τούτο μόνο το βωτάει λείπομιάμου Μορέζιν., Κλήνη Σαλομ. 437· Τέσσερεις χρόνους λείπωμαι να φτάξω τσι πενήντα Φορτουν. (Vinc.) Γ' 163. 2) Χάνω: ελεΐσθησαν των λε' κατέργων Μαχ. 468⁸. 3) (Με γεν. ή αιτιατ.) α) ελλείπω από κάπ., δημιουργώ έλλειψη, στέρηση: πολλά τον λείπονται και εξ ασήκης κλέπτει Σπην. Α 332· όντε μου λείπωσαι Φαλίερ., Ιστ.² 692. β) υπολείπομαι για κάπ. ή κ.: τ' αρή μόνο της λείπεται (συν. της τράπεζας) να βάλομε στη μέση Θυσ.² 778· β' μόνας ημέρας των λείπονται να διαβεί το τόρμε Ασσιζ. 323¹³. 4) Παραλείπω: έχωμαι σε κοιτολογιά και σας τ' αναθβάλλω, να μη λειρω την δήγρηον, αμέ να σας δείξω, γιατί είναι τώρα ο καιρός το στόμα για ν' ανοίξω Τζάνε, Κρ. πόλ. 460²¹. 5) Διακρέω: σορός είναι όπου διαβάζει διδασκαλίαν απού άλλους, ότι μαθαίνει η γνώση και λείνεται την παιδευσιν Μαχ. 642². Β' Αμτβ. 1) Αφήνωμαι, εγκαταλείπομαι: στην εκκλησία τους είν συμβεί Φωάγκος να λειτουργήσκει, σαράντα ημέρες λείνεται άναλτη η εκκλησία τους Χρον. Μορ. Η 768. 2) Υπολείπομαι· μου μένει: ο αγοραστής έν κρατημένος να πλερώσει το λείνεται του πλερώματος της τιμής της πούλησης Ασσιζ. 38¹⁸. Στελεσκουμένα είν' όλα. Τώρα δε λείνεται άλλο, μόν' το τέλος Πιστ. βοσκ. Ε' 4, 28· Την Αρετούσαν μοναχή λείπωμαι να στολίσω, σα μ' άρεσεν ο βασιλιάς Ροδολ. (Μανούσ.) Δ' [65]. 3) Βρίσκομαι σε δύσκολη κατάσταση: Οι βάρβαροι λειρωθέντες σεν την χρείαν των αιτίων προς χείραν την Βακτριανήν την αυτροπήν εποΐουν Βίος Αλ. 3145· έρβωσαν τα κάτεργα όλα και μαζωχόσαν (παρ. 1 στ.) κ' εφάσανε άρματα ογιά να μη λειρωτόσι κι' ανθρωπός εζών βγάζασι ογιά να πολεμώσι Τζάνε, Κρ. πόλ. 214¹¹. 4) Προκαλώ έλλειψη, ελλείπω: Φωσασάτον τότ' ελεΐσθηκει και κώνονται και γράφουν: ο Πέγγεττε γληγορόσττεγα Θρ. Κύπρ. Μ 740· γν' απόγε, α λειρωτόσι (συν. οι καπνοί, οι γάλλοι), κατέχω πάλι από κοστά κι' άλλους απού πουλοΐσι Φορτουν. (Vinc.) 539. 5) Απομακρύνωμαι, είμαι μακριά: απού τους ξένους λείνετε, παΐνετε, ανάθεμά σας Χούμνου, Κοσμογ. 1102. 6) Αποσπάζω: ήθελα να λείπωσαι από την συντροφία μου Χρον. Μορ. Η 6105· εις την δοξολογίαν τους (συν. των εορτών) μη λείπωσαι καθόλου Ιστ. Βλαχ. 1626. Απρόσ. 1) Υπολείπεται: Κερά, διά την υπομονήν καθόλου ιδιδαξές με, τώρα με λείπει την αιτίαν να μάθω της αγάλης Ντελλακ., Κρωτήμ. 722. 2) Παραλείπεται: τίβωται και αυτοί δεν έλειπε να κάμω Φορτουν. (Vinc.) Γ' 712. 3) Δε γίνεται, δε συμβαίνει: αν έλειπε ότι οι Έλληνες αλίγος ήσαν στην άμρο προς το πλήθος που έχωχον των γυναικών καθ' ώρα, όλες διώζει τις ήθελεν εκ του κόμπου θλαμμένες Θησ. [Foll.] 73· δεν έλειπε να

δείξουν μένος από την κακοσύνη τους και από τότε και εδώ έχθα δεν έλειπε Σουρμα., Ρεμπελ. 193¹. φρ. ολίγο (ή λίγο ή ελίγο) λείπει ή λείπεται να...=παράλλο να (γίνει κ.): ολίγ' ολίγον ήλπει να τότε πάειο ο Χάρος Ερωτόκρ. (Αναξ. Στ.) Δ' 1883· Ολίγ' ολίγον ήλπει να τη γυναικίον οι άλλοι αυτ. Β' 2433· Ελίγο δεν ελείφθηκε να με ξεγαρδουμίσει με ται φωνές του ο γέροντας Φορτου. (Vinc.) Β' 295· ολίγ' ολίγο ελείφθηκε να τότε (ενν. τον Τραπεζέμο) ξεφορμίσουν αυτ. 2164. — Η γεν. εν. της μτχ. του αρσ. ως απόλ. σε θέση επιρρ., καθώς και η αιτιατ. εν. της μτχ. του ουδ.=εκτός: ουδέ γαρ των αγκαλόν μου άλλη θέλει περιλάβει, λείποντος της Κλυταιμνήστρας της ιδίας γυναικός μου Ερμην. Η 128· χιλιάδες δεκαδύο συν δυοίν επάνω τούτων, λείποντος των μεγιστάνων, εφορεύθησαν γαρ τότε αυτ. Κ' 152· των γαρ τότε συναχθέντων λείπων τούτων επροσέβλεπον πάλη εν τη Τροία τότε διςχιλίδας χιλιάδες αυτ. Δ 63.

Λειτουργήματα το.

Το μτγν. ους. Λειτουργήματα (L-S, λ. λειτουργήμα). Η λ. και σήμ.

Σύνολο καθιερόντων, υπηρεσιών, υπούργημα: ώστε μη δένασθαι κατά μηδένα τρόπον τον λοιπού αναλαβέσθαι ή τον θρόνον τον πατριαρχικόν ή το τούτων λειτουργήματα Ιστ. πατρ. 183¹⁷.

Λειτουργία η, Φυσιολ. (Lagr.) 629, Βησσ., Επιστ. 23², Μαχ. 514²⁵, Βουστρ. 433, Κορων., Μπούας 68, Αρσ., Κόπ. διατρ. [527], Παίσ., Ιστ. Σινά 1050, 1292, 1293, Ιστ. Βλαχ. 1658, Αποκ. Θεοτ. 123, Διήγ. πανωφ. 55, Διήγ. ωρανότ. 363, Διηλ. Παροικ. 459· λειτουργία, Παίσ., Ιστ. Σινά 552, 888, 1352, 1410, 2137, Αλφ. 10¹⁸, 11¹⁴, Τζάνε, Κρ. πώλ. 137¹⁸, 154¹², 224¹⁰, 530¹³, Αλφ. (Mor.) IV 72· λειτουργία Μαχ. 514¹.

Το αρχ. ους. λειτουργία. Για τον τ. λειτουργία βλ. Meyer G., Γλωσσ. πραγμ. Κύπρ. 104. Τ. λειτουργία και σήμ. στην Κύπρο (Μενάρδ., Αθ. 6, 1894, 147). Η λ. και σήμ.

α) Η λατρευτική τέλεση της Θείας Ευχαριστίας¹ επήγαν εις τον ταν...και άλλαξεν παπάς και άρχεν η λειτουργία εις το όνομα της Αγίας Τριάδος Μαχ. 514¹. Καθημερινόν στην λειτουργίαν ν' ακούμεν τα ευαγγέλια Ρήμ. θαν. 147· εν ήμεναις τε και ψαλμοδιαίς τελούσαν αγωνιαν, τη δέ επαύρουν αυτής ποιούσαν λειτουργίαν Παίσ., Ιστ. Σινά 1030· το λούπτον του βίου αυτού ίνα μερεσθί εις τέσσαρα μεριδικά· εις παροστάσιμα και λειτουργία υπέρ αυτού κατεπέκεινα των ανθών Σφρ., Χρον. μ. 20¹⁸· τον 'καμε και λειτουργίας διά να 'χει σωτηρίαν, μνημόσυνα με αρχιερείς, πατέρες και παπάδες Λίμπον. 488· β) σύνολο προσευχών, ύμνων, ψαλμών, εκδηλώσεων λατρείας προς το Θεό: ήμους πολλούς εις το Θεό και λειτουργίες να λείι Τζάνε, Κρ. πώλ. 381¹⁷. Λειτουργίαν δ' είπασι, τον Θεόν επαροικούν Κορων., Μπούας 57· την εκκλησίαν μη αμελήσωμεν, αλλά προσφέρωμεν τα δώρα ήμών μετά καλής προθυμίας· έλασιν και κηρία και λειτουργίαν την κατά δόξαν Νεθαναήλ Μπέρτου, Ομολοία XI 116·7.

Λειτουργός ο, Ιστ. Βλαχ. 1681.

Το μτγν. ους. λειτουργός. Η λ. και σήμ.

Αυτός που είναι στην υπηρεσία κάπ. (εδά του Θεού ή κάπ. αγίου): τους έκλετ' ο Θεός εις τας υπηρεσίας και λειτουργός τους έβαλε μέσον της εκκλησίας (ενν. τους ιεροσήμετους) Ιστ. Βλαχ. 1684· να έλθει κυρός να γένεις κ' εσύ λειτουργός του Αγίου Χειλά, Χρον. 351.

Λειτουργώ, Χρον. Μορ. Η 767, 5965, 6173, 7798, Byz. Kleinchron. A 984⁷, 632², 662⁴, Μαχ. 40⁸, 546¹⁸, Κορων., Μπούας 56, 69, Αρσ., Κόπ. διατρ. [96], Παίσ., Ιστ. Σινά

1324, 1824, 1924, 2178, Αλφ. 10⁷⁰, Κατά Ζουάρη 112, Ιστ. Βλάχ. 2202, Διήγ. ωραιότ. 223, 242, 246, 255, 671, Τζάνε, Κρ. πάλ. 231¹⁴. *Λειτουργώ*, Θρ. πατρ. 62, Διήγ. ωραιότ. 361. *Λειτουργώ*.

Το αρχ. *Λειτουργώ*. Η λ. και σήμ.

Ι Ενεργ. **Α'** Αμτβ. **1α)** Τελώ το μυστήριο της θείας ευχαριστίας, ιερουργώ: όταν ελειτουργά κ' ύψωνεν τα άγια ο πατριάρχης, με δύναντες τα άρπαζαν (ενν. οι Σαρακηνοί) κ' ερίχθασιν τα κάτω Χρον. Μορ. Ρ 14. *Περί λειτουργίας του αρχιερέως, ότι δεν λειτουργά μόνος του ωσάν παπός, αλλά μετά διακόνου* Βακτ. αρχιερ. 162. *έβγαλαν το όνομα του πάπα από τα δίπτυχα, δότε... λειτουργά με άξιον άγτον Ροδινός* (Βαλ.) 149. *Λειτουργήσωσαν ομοό μνημόσυον των γασέων αυτώ* Έκθ. χρον. 75⁸. **β)** ενεργώ, φροντίζω να πραγματοποιηθεί θεία λειτουργία και μετέχω σ' αυτήν: οι Τούρκοι... ..εθαπαμά-ζασι... το πώς δεν εσκοτώθηκα 'ποδ του πασι τη χέρα, μου 'πανε για να λειτουργώ εκείνη την ημέρα Τζάνε, Κρ. πάλ. 226⁸. *πάμε να λειτουργήσωμεν στον άγιον Ηλίαν και ύστερα να πάγωμεν κάτω στην Παναγίαν Διήγ. ωραιότ. 625. Ο δέ ληγγάτος...όρισεν και επόικας παρακάλεις εις τον Θεόν και ελειτουργήσαν εις το όνομα της αγίας Τριάδος Μαχ. 152¹⁷. **Β'** Μτβ. **1)** (Προκ. για το Θεό ή για άγιο) τιμώ με θεία λατρεία: τους ακούει ο Θεός, ότι τον λειτουργούσιν Ιστ. Βλάχ. 1847. *Ορκίζω σε εις [τους] κοδ' ιερεις τους λειτουργούντας τον θρόνον και το μέγα όνομαν του Θεού Σταφ., Ιατροσ. 18²¹. Η γεννηθείσα κόρη εν καρφέ ζωδίου του σκορπίου...ας λειτουργή την αγίαν Άνναν Ο γεννηθείς νεώτερος 151. 2)* (Προκ. για εκκλησία) ανοίγω την εκκλησία για να τελεσθεί θεία λειτουργία: να λειτουργούντες εκκλησιές παπύδες αλλαμένοι Θρ. Κύπρ. Μ 116. *οι άγιοι Δέκα πάστες και πλίο δε λειτουργούντοι* Τζάνε, Κρ. πάλ. 554²⁵. *περί εκκλησίας απού να μην λειτουργηθεί ημέρας μ' Βακτ. αρχιερ. 152. 3)* (Προκ. για πρόσφορο) που έχει αδιαβίαστε: Έπαρος προσφοράν λειτουργημένην και γράφον εις αυτήν Σταφ., Ιατροσ. 10³⁸. **4)** Τελώ θρησκευτική ακολουθία: εις την μητρόπολιν άλοι μαζί οι ιερεις και ελειτουργήσαν τέσσαρες και πέντε δέσπες ολονόκτιον Συναδ., Χρον. 69. **5)** (Προκ. για μη χριστιανική θυσία) εκτελώ: *Κόμει μου, τας θυσίας μου τελείας ελειτουργων προς εσένα Ερμον. Η 145.**

ΙΙ (Μέσ.) προσέρχομαι και μετέχω στη θεία λειτουργία: *Συράντ' άγιοι, βοεθάτε μου να φύγω από το Χάρο και να Άθω να λειτουργηθώ και τάμα να σας πάρω* Αλφ. 10⁷⁶. *θάρρειν να λειτουργηθεί μέσ' στην Αγιάν Σοφίαν Σταυριν. 1144.*

Λειτουργώ, βλ. *Λειτουργώ*.

Λειχηνάρικος, επίθ.

Από το ουσ. *Λειχίνα* και την κατάρ. -άρικος.

Ίπου έχει προσβληθεί από λειχήνες? *Λειχηνάρικο γή ψωρόδικο γή λεπρο μη προσφέρετε εστώτ του Κύριου Πεντ. Λεωτ. XXII 22.*

Λειχήνη η, Ιερικασ. 472⁷, Ιατροσοφ. (Οικονομυ) 83⁸⁻¹². *Λειχήνη* α, Ιατροσ. κώδ. 704', Ιατροσοφ. (Οικονομυ) 100¹¹.

Το μτρν. ουσ. *Λειχήνη*. Ο τ. στο Βλάχ. και σήμ., καθώς και ως τοπων. στην Κύπρο (Πύλαβάκης, Κυπρ. Τοπ. 77).

Δερματική πάθηση, εξάνθημα (ανθρώπων ή ζώων)? *εις Λειχίαν απού να έχει ο άνθρωπος* Ιατροσ. κώδ. υξ: *Εις Λειχίνας. Νίτρον αλεξανδρινόν Λεωύσας...μετά άξου...χρλε τον Λειχηνίσαντα* τόπον Ιερικασ. 472⁴.

Λειχηνώ.

Το λειχηνιάω, που απ. στο Θεόφραστο. Τ. λειχηνιάζω και λ'χανίζον σήμ. ιδιωμ. (Andr., Lex.).

ἸΠροσβάλλομαι ἀπὸ λειχίνης, «βγάζω λειχίνης»? Νίτρον ἀλεξάνδρινόν λειχίσας...μετὰ ὄζους...χρεῖ τον λειχηνιάσαντα τόπον Ἰερρακω. 472^α.

λειχοῦδης, επιθ.

Απὸ το λείχω και την κατάλ. -οῦδης (Λνδρ., Λεξ.). Για την επιμ. βλ. και Καψ., ΕΕΦΣΠΘ 7, 1957, 335. Η λ. και σήμ.

ἸΛειχοῦδης, λαίμαργος? ο εἰς (ενν. σκύλο;) ἔργνε λειχοῦδης και ακαμιάτης, ο δέ ἄλλος ἐχρημάτισε και ἔργνε καλός κυνηγός Σοφίαν, Παιδαγ. 267.

λειχοῦδιάρης, επιθ.

Απὸ το επιθ. λειχοῦδης και την κατάλ. -ιάρης. Η λ. και σήμ.

ἸΛειχοῦδης, λαίμαργος? τον ένα (ενν. σκύλο) ἀνέθραγεν εἰς το μαγειρείον και ἔργνε συγχωρητέρος και λειχοῦδιάρης Σοφίαν., Παιδαγ. 266.

λειψάδα η, Πεντ. Λευτ. XIII 55.

Απὸ τον αδρ. του λείπω και την κατάλ. -άδα (βλ. Τοιμ., Μνήμη Γεωργίου Ι. Κουρμούλη, ανάρ. σ. 15· βλ. επίσης και σ. 13). Η λ. και σήμ. στην Κρήτη (βλ. Τοιμ., ό.π., σ. 15) και την Κύπρο (Σακ., Κυπρ. Β' 633).

ἸἘλλειψή? εὖν τίποτες χάσει (ενν. ο εμπιλή; οὐ ο σινεσκαρδός) διὰ της σφοδρής του... ἐν κρατημένω...να τοις την καλλιοτερίσει πάσα ζημία και την λειψάδην τήν να ἔχεν ο αφέντης του ἀπὸ την εμπιλήν του οὐ ἀπὸ την σινεσκαρδίαν του Λασζ. 410^α.

λειψάδην το.

Απὸ το επιθ. λειψός και την κατάλ. -άδην.

ἸΚενός χώρος? Περὶ τρίχωμα κεφαλής ὅπου ἔχει λειψάδην Ἰατροσόφ. (Oikonomou) 50^α.

λείψανος(ν) το, Χρον. Μορ. Ρ 2743, Ναθαναήλ Μπέρτου, Στγχοπλ. Ι 267, Ψευδο-Γεωργηλ., ἸΑλ. Κων/π. 136, Μαχ. 70^α, Θγρ. ΙΑ' [15³], Εωθ. χρον. 70^α, Δεήγ. Αλ. G 288^α, Αχελ. 2134, Παίσ., Ιστ. Σινά 407, Δγ. ἸΑνδρ. 408^α, Βακτ. αρχιερ. 176, Τζάνε, Κρ. πώλ. 177^α, 347^α.

Το αρχ. ουσ. λείφανον. Η λ. και σήμ.

1) ἸΥπόλοιπο, απομεινάρη Ὅσους; δέ φάβδος η ἐμὴ ἔρβασεν τον προσηναύσαι ζωής εν τούτοις λείφανον οσάδως ἐπελείρη Δγ. Ζ 2923. 2α) Νεκρός, πτώμα: Δγ. Ζ 4106, Τζάνε, Κρ. Πολ. 485^α, Ερωτόκρ. (Αλεξ. Στ.) Δ' 1226, Μαχ. 30^α, Παίσ., Ιστ. Σινά 2191· (μεταφ.): ἸἘνα τον πόθον λείφανον, νεκρόν κι' αποθαμένο Σουιμ., Πιστ. φέδ. Δ' [1051]· β) (συνειδ.) Ἰκηδελα? μόνον εἰς τα καλέσματα τρέχονεν (ενν. οι ιερείς;) ολογέχως, εἰς λείφανα, εἰς εορτάς και ὅπου μας καλέσουν Ναθαναήλ Μπέρτου, Στγχοπλ. Ι 211· γ) Ἰκόκικαλα ἡ σάμα αγίου? να βλέπομεν... (παραλ. 1 στ.) τα μυσσαστήμα τ' ἄγια ἄνω κάτω βαλμένα (παραλ. 1 στ.), τα λείφανα περικανστα, την θείαν κοινωνία χυμένην Παλαμίδ., Βοηθ. 247· αγασμένοι ἀπὸ τον Θεόν ἄγιοι λείφανον Ἰερδ. Αββ. 334· των αγίων τα λείφανα τα μισχομυκαμένα Ανακάλ. 67· Ποί και τα θεία λείφανα πολλόν σοφόν αγίων...; Ιστ. Βλαχ. 2403.

Λεμεζολόγιος, επιθ., Οζαρ. 362²⁸.

Από το επιθ. Λεμρός και το ουσ. αζούγγι.

Ήου του Λεμρός το Λίπος, το ζύγγι: Τζήρος ο Λεμεζολόγιος αυτ. 361²⁸.

Λεμρίμο(ν) το, Πεντ. Δευτ. XV 8, Χριστ. διδασκ. 306, Ροδινός (Βαλ.) 55, 144.

Από τον αίρ. του Λεμρί και την κατάλ. -ιμο. Η λ. στο Βλάχ. (λ. Λεμρίμορ).

α) (Ελλειψη) από Λεμρίμορ διδασκάλων ενδραστήριων εις τόσην αγαθίαν Ροδινός (Βαλ.) 145. β) Ψεγάδι? όμορφα κτίσματα, έχουν με τούτον όλον κάποιοι Λεμρίμορ και κάποιοι ασχημοί Ροδινός (Βαλ.) 54.

Λεμρίος -ψη η, Ασσιζ. 159¹¹, 280⁶, Χρον. Τόκκων 3233, Πένθ. θαν.² 361, Θρ. Κύπρ. M 692.

Το μετρ. ουσ. Λεμρίος.

[ψωμίρ]

α) (Ελλειψη, στέρηση)? η Λεμρίος του φωμίου Προδρ. IV 204. β) (Ελλειψη) ούτος (ενν. ο απέναντος) έτι δίκαιος κληρονόμος τούτης της Λεμρίος ή της παρανομίας Ασσιζ. 366²².

Λεμρίφωτος, επιθ.

Από το επιθ. Λεμρός και το ουσ. φως. Η λ. τον 4. αι. (L-S).

Ήου έχει θαμπό, άπονο φως? όσπερ σελήνη Λεμρίφωτος Ύποθ.-Σφρ. 404²².

Λεμρός, επιθ., Ασσιζ. 80²⁰, Φαλιέρ., Ρίμ. (Bakk.-v. Gem.) 208.

Από σύνθετα ουσ. όπως Λεμρ-ανόρος, Λεμρ-θαξ με υποχώρηση του δεύτερου συνθ. (Βλ. Ανδρ., Λεξ.). Η λ. στο Meursius και σήμ.

1) Ελλειψή, λιγιστός: τα αγαθά τους, αδικάντα, τούτστιν Λεμρ Ασσιζ. 30²¹. 2) (Προκ. για άνθρωπο ή πράγμα) που λείπει: Βεβαίωσιν της απιστίας το ύστερον παιδάκι έκαμε τον πατέρα του διδ το Λεμρ αδελφάκι Χούμου, Κοσμογ. 1954· θέλω να μην στρέψει τα πέρασρα τά έτι Λεμρ Ασσιζ. 330²⁰. 3) Στερημένος, ανικανοποίητος: Λεμρός εκ την αγάπη μου, γδομένος εκ τη φιλία μου; Ροδολ. Ε' [526]. 4) Ανάπηρος: γερό να σ' έχει και σωατόν, όχι Λεμρόν, η φέσις Φαλιέρ., Ρίμ. (Bakk.-v. Gem.) 246.

Λεμρότης -τητα η.

Από το επιθ. Λεμρός και την κατάλ. -ότητα. Η λ. στο Soman.

(Ελλειψη, στέρηση) ένδεια, ανέχεια? να τους αποστείλει (ενν. τους οχτρούς σου) ο Κύριος εις εσέ με πείνα και με δίνα και με γυριά και με Λεμρότητα Πεντ. Δευτ. XXVIII 48· το κυντάρι της...και...τα παιδιά της ος να γενήσκει...να τα φάει εις Λεμρότητα..., εις αποκλεισμό και εις στεναχωριά, ος να στεναχωρήσει εσέ ο οχρός σου εις τα κάστη σου αυτ. XXVIII 57.

Λεμωμός ο.

Από το Λεμώω και την κατάλ. -μός. Η λ. στο Soman. (λ. Λεμώμα).

(Λεμώωμο? (εδώ μετρ.)? Ελλειψη, εξάντληση? Λεμωμό να Λεμώω την αγορά του Αμαλίας αποκαταβά τους ορανούς Πεντ. Έξ. XVII 14.

Λεμώω, Ιερακοσ. 389¹¹, 414¹⁶, 417²², 471¹⁶, 493²⁰, Ορνεσσ. αγρ. 521²⁸, Πεντ. Γεν. VII 23, Αρ. V 23, Δευτ. XXV 19, Κυπρ. Ερωτ. 124¹⁰, Ερωρ. Ε' 232, Πιστ. βοσκ. V 3, 54, V 6, 189, 223, Ερωτόκρ. (Αλεξ. Στ.) Γ' 1126, Δ' 842, Ε' 1196, 1482, Θυσ.²

1136, Ιντ. κρ. Θεάτρ. δ' 54, Ρ'οδολ. Πρβλ. [11, 84], [Α' 587], Σουμμ., Παστ. φδ. Γ' [489], Φορτουν. (Vinc.) Ιντ. δ' 153, Ζήν. Α' 174, Ε' 84, 87, Τζάνε, Κρ. πάλ. 370¹¹, 584⁸, κ.κ.

Από το λειώνω, που απ. στον Αριστ. (<λείος) και την κατάν. -ώω (Βλ. Χατζιδ., ΜΝΕ Α' 269 και Γλωσσ. έρ. Α' 615 και Β' 577). Για διαφ. ετυμ. βλ. Ξανθ., Χρ. Κρ. 1, 1912, 295-6. Η λ. στο Βλέχχ. και σήμ.

Ι Εναγγ. Α' Μτβ. 1α) Τήκει, ρευστοποιώ: βούτερον λειώσας...δίδον πικν Ιερικου. 428¹⁸. **β)** διαλύω στερεό σώμα σε υγρό: Αναντίτη αρπίλων εν οίγω λειώσας δίδον πίνεν Σατφ., Ιατροσ. 9¹¹⁸: σκυρίαν χαλκίως λαβίαν και κήρας και τρίψας επιμελώς και μετά όξους λειώσας, τον πάσχοντα τόπον χρίε Ιερικου. 492²⁸. Αιθόγγυρον και σμύσαν λειώσας μετά όξους επίχρει Ιερικου. 499³¹. **2)** Πολτοποιώ, συνθλίβω: λειώσας αυτήν (ενν. την ασήσαν) εν θυή και μίξας αυτήν μετά τον ζέματος αυτής Ιερικου. 371⁴: σκυρόδον σκελίδω δύο αποσπώσας και λειώσας δούτως εις έν μείζον μετά ελαιόν Κουσο. 594¹. **3)** Κουμποιώ: Απειλόν εις χαλκίον, λάβε ρήισμα σιδήρου και λειώσας αυτό καλώς δίδον μετά κήρας Ιερικου. 347⁷: πεπέρως ουγγ. δ', κόστον ουγγ. μίαν..., ταύτα λειώσας και σήσας λεπτή κοσκίρη έχε ξηρόν Ιερικου. 416²⁰. **4α)** Σβήνω, διαγράφω: προβάν μετά καλα-μαρίον γράφων συχνά ταύτην...και λειώσαν και σφουγγίζων αυτήν Παράφρ. Χων. (Νικήτ. Χων., Βόν., 478, κριτ. υπ.). λειώσε με εδώ από το χαρτί σου ως έγραψας Πεντ. 'Εξ. XXXII 32' (μεταφ.): επήρασαν πολλήν τιμήν σ' αιώνα του αιώνος, ουδέ την φήμην την μυ-καράν θέλει τους λειώσει χρόνος Αχέλ. 94'. **β)** εξαλείφω, εξαφανίζω: δίωι τίλος σε κ.: Λειώσω ται δόδες και τιμές, τα 'νόματα μαυρίζω Ερωφ. Πρβλ. 17' Σ τοίτο το μάλο το χροιάν στέκεται η δικασή τας (παρ. 1 στ.). Κ' εσέ τες αποφάσεις, τες άρχηγές τας λειώ-σε και τα' ομορφύτερές τωκε απού σου φανί το δώσε Φορτουν. (Vinc.) Ιντ. β' 23' (μεταφ.): Ο θάνατος α δε μπορεί το σφάλμα μου να λειώσει, ται πόνοος και ται πρίκας μου καις θέλει μου τελειώσει Ροδολ. Α' [371]' εκ την καρδιά σου λειώσει πόσα σου παραπάνεση και βλάβημο Ροδολ. (Μανούσ.) Γ' [226]. **5α)** Αφανίζω, καταστρέφω: βράζω επί την ηγή σαράντα μέρες και σαράντα νύχτας και να λειώσω όλο το στεκομένο ος έκαμα αποπάνον πρόσωπα της ηγής Πεντ. Γεν. VII 4' έλειωσαν όνι Ιωσούα όλο το στε-κομένο ος επί πρόσωπα της ηγής από αθωώπος ως χτήνο Πεντ. Γεν. VII 23' (μεταφ.) ακέμη κατενώωσε το κήρυγμα του θείου ευαγγελίου, λειώνοντας και σφαιζόντας τα έργα του διαβόλου Χριστ. διδασκ. 449'. **β)** φρ. λειώνω το όνομα κάπ.=κάνω να λεημονηθεί, να πάζει να υπάρχει το όνομα κάπ.: θάνατοι σ' ελκωσία και τ' όνομα σου λειώσας, τη δόξα σου τελειώσει Ερωφ. Ε' 658' να τους 'ξαλείψω και να λειώσω το όνομά τους απο-καταθώ τον ορανό Πεντ. Δευτ. IX 14' όλωος να τους πάσι στα κήτεργα να λάγουνε, να πάδον τα παιδιά τας κι' απού τη Χιο να λειώσουνε όλα τα 'νόματα τας Τζάνε, Κρ. πάλ. 416¹⁴. (με σιστ. αντικ.): βάλε εις τα αρτιά του Ιωσούα όνι Ιωσούα όλο το λειώσι την αναφορά του Αραλέκ αποκαταθώ τους ορανούς Πεντ. 'Εξ. XVII 14. **6)** Αποσυνθιζώ: της όγη λειώνω (ενν. εγώ ο Χόρος) και χαλό και πόσα μυαρήμενο στήθος ακολήθω κατοικεί κίνο ζήμιό και βρώση Ερωφ. Πρβλ. 88. **7α)** Παραβιβίζω: συνήθη ήτονε... σαρ αποθάινε ο κήρης μας, τ' αδέρφια τα δικά μας, να θανατώνομε... (παρ. 1 στ.). Τοίτο εγώ δεν έκαμα... και το συνήθι λειώνω Ερωφ. Γ' 282'. **β)** αθετώ, ακυρώ: Πόσα μας τάσσει (ενν. ο Έρωτας) αδικητής κι' απόκει μας κομπώνει, πόσα μας γράφει στην αρχή κ' έστερα μας τα λειώνει Ερεωτόφρ. (Αλεξ. Στ.) Α' 1044' Παιδιά κ' εγγόνα σου 'ταξεν ο Κήρος να σου δώσει κ' εδώ πώς είναι μογορέ το τάσσημο να λειώνει; Θυσ.² 666. **Β'** Αμτβ. 1) Σβήνωμαι, εξαλείφωμαι: τα παραμμένα εδιάβησαν και τα γρημμένα ελειώσα Θυσ.² 1121' (μεταφ.): η εγροπή, που μου 'καμε... ..δεν ημπορεί να λειώσει Ερωφ.

Δ' 628· από το τον μου ουδεποσός δεν ημπορού να λειώσων τα λόγια σου κ' οι ερημητές, τα έργα κι' όλοι οι τρόποι Ροδολ. Α' [58]. 2) Χάνομαι, εξαφανίζομαι: σαν αστραπή και σα βροστή θες να χαθείς, να λειώσεις Θυσ.³ 382· έλειωσε το φως κι' ο ήλιος είχε σβήσει Ροδολ. Ε' [407]· ήλιος να 'χε θαμπωθεί και λειώσει το φεγγάρι Λίμπον. 317· τα βάσανα να λειώσουν κι' εισέ χαρές να 'ρθούσι Πρόλ. άγν. καιμ. 26· κ' έρθει τ' αλήτη αλήπτητα, βαθιά το ξεραίνουσι (ενν. το λούλουδο), γεγείε ζιμιό και μαραθεί κ' η ομορφιά του λειώσει Ερωτόκρ. (Αλεξ. Στ.) Δ' 1892· (φρ.) λειώνει το όνομα κάπ.—εξαλείφεται, εξαφανίζεται, πάλι να ακούγεται το όνομα κάπ.: Σα σπίθα σβήν' η δόξα σας, τα πλοήτ' σας σα σκόνη σκορπούνται και χάνονται και τ' όνομά σας λειώνει σα να 'το με το χέρι σας γραμμένο 'ς περιγράφι Ερωφ. Πρόλ. 134· Κ' εσύ, καημένο Ρίθεμος, εφύγαν (εκδ. επήγαν) τα παιδιά σου κ' έχάλασαν η χώρα σου κ' έλειωσε τ' όνομά σου Τζάνε, Κρ. πόλ. 582¹⁴. 3α) Αδυνατίζω, ισχυαίνω: λιγαίνει σαν κερή καίγοντας κι' όλη λειώνει Τζάνε, Κρ. πόλ. 460¹⁵· ήλκυσε κ' ασαστάναν όλο το μερονόχτι. Καθημερνό τα μέλη του ελειώναν κ' σφουράσα Ερωτόκρ. (Αλεξ. Στ.) Α' 1315· β) (μεταφ.) ημαραινόμεναι: είναι 'νω και τα κίλη της ελειώσαν κ' εχλωμένα; Ερωτόκρ. (Αλεξ. Στ.) Α' 1328. 4α) Αποσυντίθεμαι, λειώνω: σαν λειώσει το κορμί κ' η κεφαλή η καημένη (παρ.λ. 1 στ.), χωρίζουν και τα κόκαλα Ευγέν. 747· β) φρ. λειώνει το βάρος κάπ.—φύγουν, διαλύονται τα δυσάρεστα συκοφανήματα κάπ.: να μου 'γγίξεις,...δε σ' αφήνω, ώστε να δώσω ο κέρως μου το θέλημαν εκείνο· να συμπάθης επ' κ' εμέ, το βάρος του να λειώσει Ερωτόκρ. (Αλεξ. Στ.) Ε' 1141. II Μέσ. 1) Χάνομαι: ανών και δεν λειωθούν οι στίχοι, ελπίζω σε καιρός να μη λησμονηθούν Αχέλ. 652· απήν τον νου σου η διαφορά, οπών διαθερύνε μέσα σ' εμάς κ' εις τ' άλλα ζα, δεν έχω να 'ν' λειωμένη Φαλιέρ., Ρίμ. (Bakk.-v. Geim.) 20. 2) (Μεταφ.) σβήνομαι, εξαλείφομαι: μια αγάπη μπιστική στον κόσμο εφάνθη κ' εφάρθη μέσα στην καρδιά κι' ουδέ ποτέ το ' ελειώθη Ερωτόκρ. (Αλεξ. Στ.) Α' 22· το γράμμα στην καρδιάν είναι διχώς μελάνι και δε διαφέρει πλου να λειωθεί παρά όσταν αποθάνει Ερωτόκρ. (Αλεξ. Στ.) Γ' 1128· τον Θεόν εφάνηκε θέλοντα των ανθρώπων να τους δώσει ελευθεριά... Να μεταγίνει ο άνθρωπος για να λειωθούν τα λάθη Φαλιέρ., Θρ. 199· (φρ.) λειώνεται το όνομα κάπ.—εξαλείφεται, πάλι να υπάρχει το όνομα, να γίνεται λόγος για κάπ.: μη λειωθεί το όνομά του από το Ισραήλ Πεντ. Δευτ. XXV 6. 3) Φθείρομαι, μακραίνω: η πτωχή λαβρίζει την καρδιάν της κι' όλη σφρά και λειώνεται από την πειθυμιά της (παρ.λ. 1 στ.)· την ομορφιά της καταλεί και σφείρετ' η καημένη Σουμμ., Παστ. φιβ. Α' [1076]. 4) Μακραίνωμαι, αλλοιώνεται το χρώμα μου: χλωμαίνει (ενν. το λούλουδο), αν είναι κόκκινο κι' άσπρον αν εν, μαυρίζει, και μπλόβο αν είναι, λειώνεται ζιμιό και κατρινίζει Ερωτόκρ. (Αλεξ. Στ.) Δ' 1894.

λεκάνη η. Καλλιμ. 494, Ορντοσ. αγρ. 558¹⁶, Βέλο. 302, 312, Πόλ. Τριμόδ. 768, Αιβ. Εσε. 374, Θυσ. ΙΑ' [58¹⁷], Ρίμ. Βελ. 884, Αλεξ. 14, 2645, 2869, Πεντ. Έε. XII 22, XXIV 6, Παίσ., Ιστ. Σινά 1407, Σουμμ., Παστ. φιβ. χορ. β' [18]· **λεκανην**, Αχλλ. L 266, Μχχ. 346¹⁸.

Το αρχ. ουσ. **λεκάνη**. Ο τ. **λεκάνη** στη Σούδα (L-S) και σήμ. στην Κύπρο (Παπαδ. Θ., Κυπρ. Σπ. 38/39, 1974-75, 139¹⁹). Η λ. και σήμ.

1α) 'Λεκάνη? η Ηρωιδόδα έκαμε να φέρουν στην λεκάνη και έκοψαν την κεφαλή του μέγα Ιουδώνη Διακρούς. 116²⁰. β) λεκάνη μπάνου: δέμνο ήτον το λουτρόν κερά θεριά και κρύα (παρ.λ. 1 στ.). Είχε λεκάνας έμωφρες Δερ., Σουσ. 57. 2) Εκκλησιαστικό σκεύος: έκαμε δέ και σκεύη της μεγάλης Εκκλησίας: διβάμβουλον ακριβόν, λεκάνην αγρωστήν Ιστ. επισφ. 180²¹. 3) Στέρνα: λεκάνας είδα 'λόχρυσος σ' εκείνη τη μεριά και

να 'βαρε η καθεμιά ως μέτρα γαρ πενήντα Αλεξ. 2034. 4) Σαρκοφάγος: Εκ' εἶδε τά-
φους βασιλῶν ὁμοῖα γυναικῶν· εἰς τὰς λεκάνες τὰς χρυσὰς τοὺς εἶχας θαμμένους
Αλεξ. 1289.

Λεκανίδα η, Φορτουν. (Vinc.) Β' 282.

Το αρχ. ουσ. λεκανίς. Η λ. και σήμ. στη Χίο και την Κρήτη (Ανδρ., Lex. και Παγκ.,
Ιδιωμ. Κρ. Δ' 634).

Βαθὺ πιάτο φαγητού: τη λεκανίδα ἀπὸ ἴψηκα θε να τηνε ξαγλήσω με μακαροῦνες
τροφερές αὐτ. Α' 325.

Λεκανομαντεία η, Βίος Αλ. 43, Διήγ. Αλ. V 22, 24.

Η λ. σε παπῶρ.

Μαντική με χρήση λεκάνης, λεκανοσκοπία? Φασί δ' αὐτὸν (ενν. το Νεκταναβίῳ) δαδά-
σκαιον πρῶτιστον γινόμεναι μεγάλῃς τέχνης μαγικῆς και λεκανομαντείας Βίος Αλ. 79.

Λεκανομάντης ο.

Το μτγν. ουσ. λεκανόμαντις με καταβιβασμὸ του τόνου.

Μάντης με ὄργανο μαντικῆς τη λεκάνη? Ἔργον ἐπῆρχον του ποτέ κερ Λέοντος ἐκεί-
νου, λεκανομάντου και σοφοῦ μάλλον και περιφύμων Αξαρ., Κάρωλ. Ε' 1010.

Λεκανοπέτρινον το.

Απὸ το ουσ. λεκάνη και το ουδ. του επιθ. πέτρινος.

Πέτρινη λεκάνη: εἰς το λεκανοπέτρινον εἰσέρχεται (ενν. το νερόν) ἀπὸς Βέδθ. 305.

Λεκανόπουλον το, Λιβ. Esc. 2462.

Απὸ το ουσ. λεκάνη και την κατάλ. -πουλον.

Μικρὴ λεκάνη: λυγιστοδόχρος ἀνθρωπος και κόκκινον βασιλεύων εἰσείρετο λεκανό-
πουλον Λιβ. Ρ 1026.

Λεκάνη η, Παῖς., Ιστ. Σινά 1330.

Απὸ το ουσ. ηλεκάνη, που απ. σε επιγρ. και σχόλ. (L-S, λ. ηλεκάνη). Η λ. στο Meursius
και σήμ. σε ιδιῶμ. (Ιλ, λ. αλεκάνη).

Εἶδος μοχλοῦ, βαρούλκο? οὗτοι προσαγορεύεται ἀλλήνικα λεκάνη, οἱ δὲ γε ναῖται
φράγνικα την λέγονσιν ἐργάνη. Με ταύτην ἀναβάλλουσι ξόλα τε και κλαδιά αὐτ. 1331.

Λέκιθος η, Ιερικκ. 448¹⁵, 468¹².

Η λ. στον Ιπποκράτη και στον Αριστ.

Κρόκος αβγού? Λέκιθον φῶν τρίτον αὐτ. 468¹⁹.

Λεκτενέντος ο, Θρ. Κύπρ. (Παπαδ. Θ.) 221. Λεκτενέντος, Βουστρ. 508 τρις.

Απὸ το ιταλ. *losgotenente*. Για τον τ. βλ. Χατζ., Ξέν. στοιχ. 84 και Meyer, Γλωσσ.
πραγμ. Κύπρ. 129, 138. Πβ. και τ. λογκτενέντες στο Ρώμα, Θρήνος της Κάντιας Γ' 414.

Τοποτηρητής, ανακληρωτής, στρατιωτικός διοικητής? ο λεκτενέντος το 'μαθεν, ο
αυθέντης της χώρας Θρ. Κύπρ. (Παπαδ. Θ.) 209.

Λέκτορα.

Α. πλαστή ἀπὸ παρανόηση της λ. Ἐκτορα (βλ. Vincent [Φορτουν. σ. 161]): ἡθελος
παι πως μοιάζω 'νοῦς Ἐρκουλε, 'νοῦς Ἐκτορα γή και 'νοῦς Αχιλλῆα (παρὰλ. 3 στ.)

Μπερναμπούτσος: *είντα* 'ναι αυτά τα τσέρκοντα, *λέχτοσα* (εκδ. *λέχτοσα* πηθ. από τοπογρ. λάθος) και η *ταλέα*; Φορτουν. (Vinc.) Β' 61.

λελέλεβε το.

Το επιφ.* *λελέλεβε* [Πιθ. συνθ. των επιφ. *λελέ* (αλαβ. προέλ. * πβ. Symeonidis, *Balkan Studies* 22, 1981, 182) και *λεβέ* (Βλ. ά.)] ως ουσ.

(Πιθ.) θλίψη, στενοχώρια (Γ'α την τροπή επιφ. σε ουσ. πβ. ά. *αλίμονον* το): *εκείνοι* (ενν. τρώει) τα *λαλέγγια* συχνάκις με το μέλι, *ημείς* δέ το *λελέλεβε* συχνός με το φαρμάκιν Προδρ. III 320 χφ g κριτ. υπ.

λεμενταρίστρα η.

Από το *λεμεντάρομαι* και την κατάλ. -ίστρα.

Γυναίκα που γκρινιάζει συνεχώς, γκρινιάρικ: *γυναίκα* μια *είχα* ζηλιάρα πολλά, *κακοδιαρίστρα* (παρλ. 2 στ.), *λεμενταρίστρα* και *γλωσσού*, *φαγάνα* και *βουβόλα* Στάθ. (Martini) Γ' 382.

λεμεντάρομαι, Μορεζίν, Διαθ. 483.

Από το βενετ. *lamentarse. Τ. *λεμεντάρομαι* σε έγγρ. του 1643 (Θησαυρ. 4, 1967, 64). Η λ. και σήμ. ιδίωμ. (Παγκ., Ιδίωμ. Κρ., Γ', λ. *λεμετάρον*).

Παραπονιόμαι, διαμαρτύρομαι, γκρινιάζω: και μέσα τ' *άντερά* μου *γροεκά* και *λεμεντάρονται*, *γιατί άνεμο γεμέτα* *ευρίσκονται* *από* την *αυγή* Φορτουν. (Vinc.) Α' 268.

λεμεντιάζομαι, Βουστρ. 469.

Από το προβηγκ. *lamentar* (Βλ. Χατζ., Ξέν. στοιχ. 83). Η λ. και σε έγγρ. του 1468 (Σκκ., Κυπρ. Β' 5), καθώς και στο χφ Ο του Μαχ. (Βλ. Dawkins [Μαχ. Β' σ. 253, λ. *λεμεντιάζονται*]).

Παραπονιόμαι, διαμαρτύρομαι (για κ.)? ήρτεν *ορισμός* από την *ρήγαναν* ότι *πίσα* *κοντετζουόν* άνθρωπος, *απάνω* *εις* *φούγκαν*, να *μην* *βαστάζει* *άρματα*...και *γροικόντα* οι *άνθρωποι* της *χώρας* *επήγαν* *εις* τον *σιον* *Τζουόν* *Τερράς* και *ελεμεντιάστουν* αυτ. 520. Και το *πωρόν* *ελεμεντιάστην* το *των* *ρηγός* κ' *εκείνος* *αποδιβάσαν* τον με *καλά* *λογία* Βουστρ. 469.

λεμεντιάσις η, Θρ. Κυπρ. Μ 488· λεμεντιάσις.

Από το *λεμεντιάζομαι*.

Παράτητο, θρήνος, συμφορά? Για τούτην την *λεμεντιάσιν* έχω κ' *εγώ* *χαμένα* *θνο* *περιστέρια* *είμωρα*... (παρλ. 2 στ.)· *αλίμονον* στα τέκνα μου *πώς* *βρίσκονται* στα *ξένα*! Θρ. Κυπρ. (Παπαθ. Θ.) 532.

Λεμικός ο, βλ. λοιμικός.

λεμόνι το.

Από το ιταλ. *limone* (Βλ. Τριαντ., 'Απ. Α' 333). Λ. *λεμόνιον* στο Meursius (λ. *λαμόνον*). Η λ. στο Du Cange (λ. *λεμόνη*) και σήμ.

Λεμόνι? Byz. Kleinchron. Α' 512⁴². Η λ. και τ. *λεμόνι* στον πλθθ. ως τοπων.: Πορτολ. Α 289⁴.

λεμονιά η, Ch. pop. 815· **λεμονιά**, Πανώρ. Γ' 109 κριτ. υπ. (όπου διορθώ-
 τουν *λεμο*—*λείμο*· αντί *λεμο*· βλ. και Γλωσσάρ. στη λ.).

Από το ουσ. *λεμόνι*. Ο τ. σε έγγρ. του 1797 και σήμ. σε δημ. τραγ. Η λ. στο *Soman*.
 και σήμ.

Λεμονιά? Με την κατάνη η *λεμονιά* συχνά συμπεθερεύει Πανώρ. Γ' 109.

Λεμόνιος ο, Πωρικ. Ρ 106⁴, Πωρικ. V 199, Πωρικ. Z 6.

Προσωπ. του ουσ. *λεμόνι*: *Λεμονίου* του μεγάλου δρογγωριού Πωρικ. S 104⁷.

λεμονοζούλαπον το.

Από τα ουσ. *λεμόνι* και *ζουλόπι(ν)*. Η λ. και σήμ.

Φαρμακευτικό εφόρημα από χυμό λεμονιού: Ιατροσ. κώδ. 413⁷.

λεμπίδι το, βλ. *λεπίδι*.

λεμπουνάρι(ν) το, βλ. *λουμπάρεον*.

λένα η, I, Πορτολ. A 345⁸.

Το ιταλ. *lena*. Για τη λ. βλ. Kahane, Sprache 576, 587 και *Διμητράκ.*

Αιμιώδης προέκταση της στεριάς? (βλ. όμως και *Διμητράκ.*): απάνω εις το πόρτο
 ένα μία *λένα* και εις την μερίαν του γέγονο είναι σκεπασμένη ως την όστρια· και κόμμε τιμή
 της πόντας πλωρήσια β' αυτ. A 354¹⁰.

λένα η, II, βλ. *λένανα*.

λεντάρι το, βλ. *λεοντάρι(ν)*.

λέντιον το.

Το μεγν. ουσ. *λέντιον*. Τ. *λεντίο* και *λέντιο* και σήμ. στην Κάρπαθο (Μιχαήλ·Νουάρ.
 Λεξ., λ. *λεντίο*· βλ. και Andr., Lex.).

Αινώ ύρασμα· ποδιά? (Για τη σημασ. βλ. Κουκ., Έκστ. Απογρ. Α' 110-1 και BBI
 Δ' 447 σημ. 12, 455· κατά Μητσάκη [Διήγ. Αλ. G. σ. 297] σημαίνει πορφύρα· πρ. ειστόσο
 και Niemeyer, Med. Lat. Lex., λ. *linteum* σημασ. 2): *Εγώ ειμί την σήμερον ημέραν*
αφέντης της Περούας· και είμαι πολλά αγαπημένος του Αλεξάνδρου και μου έταξεν το
λέντιον της βασιλείας Διήγ. Αλ. G 287⁵.

λέξις η, Βέλθ. 31, Ερμον. A 17, 25, Χρον. Μορ. H 1263, Βίος Αλ. 3766, Έκθ. χρον.
 1², Κώδ. Χρονογρ. 47.

Το αρχ. ουσ. *λέξις*. Η λ. στον τ. *λέξη* και σήμ.

1) **Λέξις**: λαογγίσματα συχνά και λέξεις αυτοφθόγγους Προδρ. II H 9· (έκφρ.)
 κατά λέξιν—πιστά, με ακρίβεια: *λέγοντες προς Αλέξανδρον τοσάδε κατά λέξιν: «τω νι-
 κηφόρμω βασιλεί...»* Βίος Αλ. 4707. 2) Έκφραση, διατύπωση? γραμμάτων τε διήγησιν
 εις ακριβή την λέξιν· τον καθηρημένησα Ρημ. Βελ. 966. 3) Έλώσσα έθνους ή ομάδας
 ανθρώπων ή όνομα δέ μοι Βέλθανδρος την των Ρωμαίων λέξιν Βέλθ. 756· βαρβαρική τη
λέξει το πάντας προσεπεφώνει Βίος Αλ. 5609. 4) Διήγηση, κεφάλαιο διήγησής. Την
λέξιν από άρχισα θέλω να την φορήσω Χρον. Μορ. Ρ 1263· έστερον γαρ ισούστησαν,
 καθώς το θέλεις μάθει· εδώ εις ετούτο το βιβλίον έμπροσθεν σ' άλλην λέξιν Χρον. Μορ.
 H 1198.

λεοδράκων ο.

Η λ. σε επιγρ. του 4. αι. π.Χ. (L-S Suppl.).

Μυθικός τέρας: Με θράσος λεοδράκοντος, ... απάνω του κατέβαιναν ο νέος ανδρείων-
μένος Ιμπ. (Legr.) 121.

λεόκουρνον το.

Από το ιταλ. *licorno* < λατ. *unicornis* (Βλ. Πολ. Ν., Παραδόσεις 987). Τ. *λεονκόρνο* στο Du Cange (Appendix β'). Τ. *λεόκουρνο*, *λιοκόρνο*, *λιοκόρνο*, *λεόκρνο* και σήμ. ιδίωμ. με διαφοροτική σημασία. (Βλ. Θ. Ι. Αθανασόπουλος, Λαογρ. 5, 1915, 205, Γ. Ι. Σαλβάνος, Λαογρ. 10, 1929, 150, Πλατάκης, Κρητολ. 9, 1979, 108, καθώς και Λουκοπ., Νεσελλ. μυθολ. 1940, 92).

Μυθικό άλογο με ένα κέρατο, μονόκερως: Υπήρχε και *λεόκουρνος* με κέρατο το μέγα και όλα τα τετράποδα Αρσ., Κόπ. διατρ. [630].

λεοντάρι(ν) το, Διγ. Α 268, Διγ. (Trapp) Esc. 506, 1424, Ερωτοπ. 461, Αχόλλ. L 806, Κορων., Μπούας 45, Χρον. σουлт. 83⁹⁸, Ιστ. Βλαχ. 178, Ερωτόκρ. (Αλεξ. Στ.) Α' 1166, Ιντ. κρ. θεάτρ. 8' 38, Τζάνε, Κρ. πώλ. 339¹⁴, 423¹⁹, Σταυριν. 874' λεοντάρι, Φαλιέρ., Ιστ. 309, Πανώρ. Γ' 458 κριτ. υπ. λεοντάρι(ν), Πανώρ. Β' 272, Γ' 101, Ερωτόκρ. (Αλεξ. Στ.) Β' 1294, Δ' 1640, Τζάνε, Κρ. πώλ. 169¹², 178¹⁹, 183¹⁹, 218². λεοντάρι(ν), Θησ. Γ' [27¹, 36²], Πεντ. Αρ. XXIII 24, XXIV 9.

Το μργν. ουσ. λεοντάριον? Η λ. σε επιγρ. (L-S). Για τον τ. λεοντάρι πβ. επών. λεοντάρι και σήμ. στην Κρήτη (Κουκ., Αθ. 53, 1949, 213). Η λ. και ο τ. λεοντάρι και σήμ. Η λ. και σήμ. ως τοπων.

1) Λιοντάρι: με τον καιρόν μερώνονται τ' αμείρωτα λιοντάρια Πανώρ. Α' 137· Γά-
δαρος εις την ερχην του εντόθηκε τομάρι λεονταρίον κ' ήθελε να 'χει κ' εκείνος χάρη
Λιτωλ., Μύθ. 112². (μεταφ.) ανδρείος, γενναίος: ο Μάρτες το λιοντάρι γροικά του
πόθο στην καρδιά Στάθ. (Martini) Α' 137· Χάμαι στη γην εξάπλωσε της Πάτρας το λιοντάρι
Ερωτόκρ. (Αλεξ. Στ.) Β' 1515· φωνάζουν: «Εδώ επρόβαλε της Κρήτης το λιοντάρι...»
Ερωτόκρ. (Αλεξ. Στ.) Β' 764. 2) Έμβλημα του βενετικού κράτους (κατ' επέκταση)
το βενετικό κράτος? Λιοντάρι χρυσοπότηρο, στον κόσμον δοξασιμένο, γύρισε προς τον
αχουθρόν και γίνον μαυισμένο Τζάνε, Κρ. πώλ. 498²· μηδ' μου βγάλουν (ενν. οι Αγαρηνοί)
τον σταυρόν και βάλουν το φεγγάρι, το Μαουρέτι μηδ' εδώ απάνω στο λιοντάρι Τζάνε,
Κρ. πώλ. 498¹⁸· Παρακαλώ σε, Σούδα μου, στέκε με το λιοντάρι κ' έχε το σκήπτρο το
σταυρό και πάλι το φεγγάρι Τζάνε, Κρ. πώλ. 566¹¹. — Η λ. ως τοπων. Πορτολ. Α 241²,
Ψευδο-Σφρ. 544⁷.

λεονταρίνα ε· λεονταρίνα, Πεντ. Αρ. XXIII 24, XXIV 9.

Από το ουσ. λεοντάρι και την κατάλ. -ίνα. Η λ. στο Βλάχ. και σήμ.

Θηλυκό λιοντάρι? εργάτισσα, εστάλασαν σαν λεοντάρι και σαν λεονταρίνα Πεντ. Γέν.
XLIX 9.

Λεονταρίτης ο.

Από το ουσ. λεοντάρι ως τοπων. και την κατάλ. -ίτης. Η λ. και σήμ. ως επών.

Εκείνος που κατάγεται από το Λεοντάρι? απελθών (ενν. ο αμειράς) απολεμική μέχρι
ενός παρό των Λεονταριτών Ψευδο-Σφρ. 118¹⁹.

Λεονταριώτης ο· *Λονταριώτης*.

Από το ουσ. *λεοντάρι* ως τοπων. και την κατάλ. -ιώτης. Η λ. και σήμ.

Εκείνος που κατέχεται από το Λεοντάρι: *Σπαρτιάτων ...κι' αἶμα Λονταριώτων* Κορων., Μπούας 25.

Λεονταρόπουλον το· *λεονταρόπουλον*, Θησ. Α' [38¹] (έκδ. *λονταροπούλον* από παραδρομή¹ διορθώσ.), Θησ. (Poll.) I 43.

Από το ουσ. *λεοντάρι* και την κατάλ. -πούλον. Ο τ. στο Meursius και στο Du Cange. Η λ. και σήμ.

*Μικρό *λεοντάρι*: *ὥσπερ κίμναι λέαινα στα λονταρόπουλά της, όταν χροιά τους κενηρούς και παίρνει τα και φέγγει* Θησ. Η' [12¹²].

Λέοντας ο, Διγ. (Trapp) Esc. 1114, Αχίλλ. I 430, Φυσιολ. 373¹, Διήγ. Αλ. V 27, Κορων., Μπούας 50, Τριβ., Ταχυκτ. 157, Αυτοίλ., Μ69. 38¹, 65¹, 112¹, 115¹, Θρ. Κύπρ. Μ 529, Διγ. 'Ανθρ. 328³⁰, Τζάνε, Κρ. πόλ. 256⁸. (γεν. πληθ.) *λεονταδων*, Διήγ. Αλ. G 270¹²⁻¹³. *λεόντας*, Ντέλλαπ., Ερωτήμ. 108, Αρσ., Κόπρ. διατρ. [1032]: *λείοντας*, Κορων., Μπούας 135, Τζάνε, Κρ. πόλ. 542¹². *λεόντας*, Κορων., Μπούας 27, 44, Θρ. Κύπρ. Μ 698, Κυπρ. πρωτ. P¹, 103²², Ερωτ. Δ' 43, Ε' 161, Ερωτόκρ. (Αλεξ. Στ.) Β' 1286, 1492, 1694, 2061, Δ' 937, 1131, 1382, Φαλέρ., Ρίμ. (Bakke-v. Gem.) 320.

Το αρχ. ουσ. *λέων*. Ο τ. *λεόντας* και σήμ. στην Κύπρο (Σκακ., Κυπρ. Β' 635¹). Η λ. και σήμ.

*Λεοντάρι? *ερωτήγειν ο λέοντας κ' εσφρίζει ο θράκιος* Θρ. Κων/π. διάλ. 90· *Τον φίλο ποιος είδε ποτέ λέοντα να πολεμήσει*; Ερωτόκρ. (Αλεξ. Στ.) Γ' 302. — Ως τοπων. η λ. (Περτολ. Α 79) και ο τ. *λεόντης* (Μαχ. 602¹²).

Λέοντειον το.

Το ουσ. του αρχ. επιθ. *λεόντειος*.

*Που ανήκει ή έχει σχέση με *λεοντάρι*? *Ίσσαι γαρ οι πάντες των αρσενικών την σφημητικήν ψυχήν, ...το ταλμυρόν και θρασύ και λεόντειον* Δούκ. 217²².

Λεόντισσα η.

Από το ουσ. *λέων* και την κατάλ. -ισσα.

*Θηλυκό *λεοντάρι*, *λέαινα*? *Ποια ποτέ λεόντισσα το αρσενικόν λεοντάρι αγάπησε* διά να το δει αφημένο με κοστάρι; Βεντράμ., Γυν. 151.

Λεοντόγνωμος, επιθ.

Από τα ουσ. *λέων* και γνώμη. Η λ. στο Lampe.

*Που έχει καρδιά *λεονταριού*, ανδρείος? *Προ πάντων Κρήται ταλμυροί, άνδρες γεγενημένοι* (παρ.λ. 6 στ.). *Και...λεοντόγνωμοι*, ως δίδεται, πολλέκας Αλχγ., Κάρολ. Ε' 1072.

Λεοντοκάρδιος, επιθ.

Από τα ουσ. *λέων* και καρδιά.

*Που έχει *καρδιά*, θάρρος *λεονταριού*, γενναίος: *Ω Αχιλλεύ πολεμάκωνε και λεοντοκάρδιε* Τρωικά 532¹².

λεοντόπαρδος ο, Διήγ. πικδ. (Tsionli) 860, 864, 868, 890, Αχίλλ. L 1228, Ψευδο-Γεωργηλ., 'Αλ. Κων/π. 445.

Από τα ουσ. *λέων* και *πάρδος*. Η λ. στο Βλάχ.

¹Λεοπάρδαλη: ευνός ο λεοντόπαρδος, ευνός και η αρκούδα, ο λέωνος, η αλώπεκα, ο σκύλος και ο κήτης Διήγ. παιδ. (Tsionni) 1035.

λεοντόπουλον το, Διγ. Άνδρ. 345²⁴.

Από το ουσ. *λέων* και την κατάρλ. -*πουλον*.

¹Μικροί λιοντάρι, ακύμενος: εξέβησαν είκοσι λέοντες με τας λένας κ' έσυραν τα λεοντόπουλα όλα παρακρουσμένα Διγ. (Trapp) Esc. 1711.

λεοντόψυχος, επιθ., Ερμον. Τ 7.

Η λ. σε σχόλ. (L-S).

¹Που έχει θάρρος λιονταριού, γενναίος: λεοντόγυχε Αρχίλη, ηνδρασμέτε παρδ πάντας αυτ. Φ 287.

λεόπαρδος ο.

Το μτγν. ουσ. *λεόπαρδος*.

Λεοπάρδαλη! ενικά δυνατούς κ' εξέσχισε λεοντάρια και άρκτους εδιέφθειρε ομοιά και λεοπάρδους Διγ. Α 4402.

λέος ο, Διγ. (Trapp) Esc. 1251, Βέλλθ. 248, Αρχόλ. L 1009α, 1165, Αρχόλ. N 1485 (έκδ. *λεόν*), 1750, Διήγ. Αλ. G 279²², Αρχέλ. 913, Τζάνε, Κρ. πόλ. 163⁴ (έκδ. *λέως* διορθώσ.),).

Από το αρχ. ουσ. *λέων* με μεταπλ. (Βλ. Χατζιδ., MNE Α' 190, Β' 9 και Παπαδ. Α., ΕΕΒΕ 23, 1953, 390). Η λ. και σήμ. ιδίωμ. (Παπαδ. Α., Λεξ.).

¹Λεοντάρι: *Ιδών* ο βους εκάκισεν απάνω εις τον *λέον* και σφόδρα εμοσυχάνισεν Διήγ. παιδ. (Tsionni) 1008. — Η λ. και ως κώρ. όνομ.: Δεφ., Λέγ. 669, 671.

λεπίδι το· *λεμπίδι*.

Από το ουσ. *λεπίδα*. Πβ. και μτγν. ουσ. *λεπίδιον*. Για τον τ. πβ. ουσ. *λεμπίδα* (*λεπίδα*, που απ. σε ιδίωμ. (Βογιατζ., Γλώσσα Άνδρ. 192, Άμ., Χριστ. Χρον. 6, 1925, 4, Παγκ., Ιδίωμ. Κρ. Γ', λ. *λεβίδα*). Η λ. και σήμ. στην Κρήτη με διαφορετική σημασία. (Βλ. Πλατάκη, Κρητολ. 12-13, 1981, 139). Η λ. στο Σομαν. και σήμ.

¹Μαχαίρι: *Να τση το δίδει το ψαμί στον λεμπαδιού τη μούρη* Πανώρ. Γ' 367.

λεπίζω, Ψευδο-Σφρ. 548⁴.

Το αρχ. *λεπιζω*. Η λ. και σήμ. στο ποντιακό ιδίωμ. (Παπαδ. Α., Λεξ.).

¹Αραιρώ το φλοιό ή το δέρμα, ξεφλουδίζω, γδερνώ: *λεπτόκαρον λεπίσας και τον φλοιόν καθαρίσας μετά οίουν μύσε* Ορνεοσ. αγρ. 542²⁰· *οός μόν αυτών εκκατάμνησεν* (ενν. ο αρμής), *οός δέ οβελός απέκτεινε, τον δέ Προνοκοκοκάν λεπίσας ετελείωσεν* Ψευδο-Σφρ. 544².

λέπιο το, Πεντ. Λευτ. XI 9, 10, 12, Δευτ. XIV 9, 10· *λεπίον*.

Από το ουσ. *λέπιον*, που απ. στον Ιπποκράτη. Τ. *λέπι* στο Βλάχ. και σήμ.

¹Λέπι, φολίδα: *η φύσις... δεν γεννά μνήδα σώμα γυμνόν... άλλα ενδύει και σκεπάζει με μαλλιά, άλλα με τρίχες, άλλα με λέπια, άλλα με πτερά* Πηγά, Χρυσοσ. 386 (16).

λεπίς η, Ιερικισσ. 432¹⁻¹², Φυσιολ. Β 6^{3,18}.

Το αρχ. ουσ. λεπίς. Τ. λεπίδα και σήμ. στην Κρήτη (Παγκ., Ιδίωμ. Κρ. Γ', λ. λεπίδα). Η λ. και σήμ. στον τ. λεπίδα.

λέπρα γ, Προδρ. I 105.

Το αρχ. ουσ. λέπρα. Η λ. και σήμ.

Λέπρα: Χρον. Σουλτ. 53⁷⁵, Πηγιά, Χρυσοπ. 295 (9).

λεπριάζω, Σαχλ. N 378.

Από τον αφέρ. του λεπριάω. Τ. λεπριάω και σήμ. στο ποντιακό ιδίωμ. (Παπαδ. Α., Λεξ.) και στην Κύπρο (Βλ. Μαχαيريώτης, Λαογρ. 11, 1934/7, 256).

Προσβάλλομαι από λέπρα: μερικοί λεπριάζονται και μερικοί λαβιάζουν Σαχλ. Α' (Wagn.) M 346.

λεπρίτης ο, Πουλλ. Αθ. 104.

Από το ουσ. λέπρα και την κατάλ. -ίτης.

Λεπρός: Γνωρίζει η χήνα με θυμόν και λέγει προς τον γλάρον: «Λεπρέ, λεπρίτα, μεταργέ, δελφινοθαλασσίτη» Πουλλ. (Τσαβαρή) 112 κριτ. υπ.

λεπρόζος, επίθ.

Το παλαιότ. ιταλ. leproso.

Λεπρός: Κυπρ. χφ. 159.

λεπροπόδαρος, επίθ., Πουλλ. (Τσαβαρή) 157 κριτ. υπ.

Από το επίθ. λεπρός και το ουσ. πόδαρι.

Ήτοι έχει στιγματισμένα (από λέπρα) πόδια· που έχει άσχημα, φλυδατά πόδια: Παύριν λεπροπόδαρον, Φράγες με το καπούτουν αυτ. 133.

λεπρός, επίθ., Πεντ., Λευτ. XXI 20· λέπρος, Πεντ. Λευτ. XXII 22.

Το αρχ. λεπρός. Η λ. και σήμ.

λεπτά, επίρρ. — Βλ. και λεπτώς.

Το αρχ. επίρρ. λεπτά (L-S, λ. λεπτός 6). Τ. λεπτά και σήμ. στο ποντιακό ιδίωμ. (Παπαδ. Α., Λεξ.).

Ότε κάθε λεπτομέρεια, με ακρίβεια· προσεχτικά? από πολλ' άλλα πράγματα λεπτά τους ρωτάει Θγος. Δ' [34]: από γενιάν λεντινίην παπάδες δεαλεμέντοι, δού να 'νοι πάντα όλοι τως εις την θεωρηνοσίαν, λεπτά να 'παιχρίζονται να κάμκον την θυσίαν Χούμανου, Κοσμογ. 2792· άκο να σε το επτά, λεπτά να το ακούσεις Χρον. Τόκκιων 2676· Εμπρός το θέλω εξηγηθεί· λεπτά να το ακούσεις Χρον. Τόκκιων 490.

λεπτή γ, Προδρ. II G 49· λεπτή.

Από το επίθ. λεπτός κατά το σχ. ζωστός-ζέστη (Βλ. Hesselting [Προδρ. σ. 194]· πβ. και Χατζιδ., MNE B' 134)· κατά Hatrid., Einleit. 434, πβ. από το επίθ. λεπτός με αναβιβ. τόνου από μετρ. αν.

Λεπτομέρεια: ας αρώ τα παχύτερα και ας έλθω επί την λέπτην αυτ. Η 49.

λεπτινός, επίθ.

Από το επίθ. λεπτός και την κατάλ. -ινός.

᾽Λεπτομερής: *Εἰδὼ συνάξιν, λογισμὲν καὶ λεπτινῇ μου γνώσει* Βεν. 1.

λεπτοαφηγούμαι.

Απὸ τοῦ ἐπίρρ. *λεπτά* καὶ τοῦ *αφηγούμαι*.

᾽Διηγούμαι λεπτομερώς: *με τὰ τόσα τὰ καλὰ τὰ με λεπτοαφηγήθην* Λιβ. Esc. 162.

λεπτοβαδίζω, Διγ. ᾽Ανδρ. 403¹².

Απὸ τοῦ *λεπτο-* καὶ τοῦ *βαδίζω*.

᾽Περπατῶ γρήγορα καὶ ἀνάλαφρα? *ἄλλοτε δὲ φαίνεται (ενν. ἡ φάριτζα) πυκνὰ λεπτοβαδίζων κ' εὐδῶκε σαν μὴν περπατεῖ, ἀλλὰ χαροπετῶν* Διγ. Z 316.

λεπτογράφω, Βυζ. Πλάδ. 1055· *λεπτογράφω*, Βυζ. Πλάδ. 127· Θρ. Κων/π. B 127, Θρ. Κων/π. διάλ. 4, Αργυρ., Βάρν. K 4.

Απὸ τοῦ *λεπτο-* καὶ τοῦ *γράφω*.

᾽Γράφω λεπτομερώς, ἐν ἐκτάσει: *Τι ζῖνον καὶ παρόδοξον, φρικτὸν ἐν στιχοπλίξῳ καὶ ποίῳ τοῖς να δινηθῇ λεπτογραφεῖν καὶ λέγειν; Παρασπ. Βάρν. C 4· τις δύνεται λεπτογραφεῖν τὰς αἵματοχορίας; Βυζ. Πλάδ. 950.*

λεπτοκάλαμο(ν) το· *λεπτοκάλαμο(ν)*.

Απὸ τοῦ ἐπίθ. *λεπτοκάλαμος*, πρὸς ἀπ. στο *Θεόφραστο*.

(Πβ. παλαιότ. χρῆσις *λεπτοκάλαμος κίων*) ᾽Ψηλῇ, *λεπτὴ κολόνα? Ἡ μέση τῆς ἀλόλιγης μετὰ μεγάλῃς τέχνης· ἀπλῶς ὡς λεπτοκάλαμον κατασκευασμένην τὴν Βεῶθ. 708· ἦσαν ἡλιακοὶ χαρογγοὶ, κτιστὸς ἐπὶ μεγίστη· γόφου τοῦ λεπτοκάλαμου λατομημένα στήκοον* Λιβ. (Lamb.) N 362.

λεπτόκαρον το, Ιερικκος. 359², Ορνεος. αγρ. 543², 565⁴· λεπτόκαρον, Μητσάκης, Εὐμύχου ἐξ ὕδωρ, σελ. 284.

Απὸ τοῦ οὐσ. *λεπτοκάρεον* (βλ. Ἀνδρ., Λεξ., λ. *λεπτόκαρο*). Ἡ λ. στο Du Cange καὶ σήμ. στον τ. *λεπτόκαρο*.

᾽Φουντοῦκα? *λεπτόκαρον λεπίσας καὶ τὸν φλοῖον καθαρῶς μετὰ οἶνον μάσσε Ορνεος. αγρ. 542¹³.*

λεπτοκάριον το· *λεπτοκάριον*, Πορτολ. A 332¹⁷. —βλ. καὶ *λεπτοκάριον*.

Απὸ τοῦ οὐσ. *λεπτοκάριον*, τ. *λεπτοκάριον(ε)* καὶ σήμ. στο *ποντιακὸ ἰδιῶμα*. (Παπαδ. Α., Λεξ.), στήν Κύπρο (Σακ., Κύπρ. B', 634, λ. *λεπτοκάριον*) καὶ στή Χίο (᾽Αμ., Χιζκ. Χρον. 6, 1925, 41).

᾽Φουντοῦκα? *Λαβὼν οὐν ἐλάφειον μυελὸν δίσκην λεπτοκάριος ἀρσενίκου Ορνεος. αγρ. 529¹⁴.*

λεπτοκαρύ η, Πεντ. Γέν. XXX 37· *λεπτοκαρύειν*.

Απὸ τοῦ οὐσ. *λεπτοκάριον* (βλ. Ἀνδρ., Λεξ., λ. *λεπτοκαρύειν*). Ο τ. στο Du Cange, λ. *λευτός*, τ. *λεπτοκαρύειν*: τ. *λεπτοκαρύειν* καὶ σήμ.). Πβ. τ. *λεπτοκαρύ* στο Βλάχ.

᾽Φουντοῦκα? *λεπτοκαρύειν μου φουντοῦτῃ, νὰ καθάρισον σιμὲ σοε Ch. por. 445.*

λεπτοκάριον το· *λεπτοκάριον*, Σακ., Ιατρος. 8²⁰, Ασσιζ. 244¹⁴, 495¹⁴, Ιατρος. κώδ. ἀπ'κ', Ζήνου, Βατραχ. 53. —βλ. καὶ *λεπτοκάριον*.

Τὸ μτγν. οὐσ. *λεπτοκάριον*.

Φωγγοτόμοι: ὄσον λεπτοκαρέων ἐνός· μέγεθος Οὐρεωσ. 579²⁸.

λεπτοκάρυος ο, Πωρικ. V 200²⁷. λεπτοκάρυος, Πωρικ. A 34.

Προσωποπ. του οὐσ. λεπτοκάριον: παρόστησαι οἱ Βύραγγροι, ο τε Κυρόδιος, Αἰγύδα-
λος, ... λεπτοκάριος Πωρικ. P 106⁶.

λεπτόκλωνος, ἐπιθ.

Το μτγν. ἐπιθ. λεπτόκλωνος (Lampo, Lex., λ. λεπτόκλωνος).

Με λογνά, λυγερὰ κλαδιά: ἐστὶ δὲ ἐκεῖ ἐρεκίνα λεπτόκλωνα Φυσολ. 341⁹.

λεπτοκοπίω.

Το μτγν. λεπτοκοπίω.

Κόβω σε μικρά, λεπτά κομμάτια: μόδις τα μας φέρονται θεινώκοιμας θαυμάειν (παρχλ.
1 στ.), ... λεπτοκοπιῖσαι το ως οἱ χαβαροποῦλοι Πρωδρ. III 208.

λεπτολάγκωδον το· λεπτολάγκωδον.

Απὸ το ἐπιθ. λεπτός και το οὐσ. λαγκάδι.

(Πιθ.)· μὴ πυκνοφυετωμένο λαγκάδι: μέσα στο λεπτολάγκωδον ἐπὶθα σαν το 'λίφι
Πικατ. 16.

λεπτολιθαρόφραντος, ἐπιθ.

Απὸ το ἐπιθ. λεπτός, το οὐσ. λιθάρι και το ἐπιθ. φραντός.

Υφασμένος με μικρές πολύτιμες πέτρες: μόλιμα ἦτον ἡ φασκά, ξένη, τετιμημένη και
λεπτολιθαρόφρατη εἶχεν την Αφροδίτην Βυζ. Γλυκ. 150.

λεπτολογώ, Καλλίμ. 2170, Λιβ. (Wagn.) N 2101.

Το αρχ. λεπτολογίω. Η λ. και σήμ.

Διηγούμεναι, περιγράφω με λεπτομέρεια, με ακρίβεια κ. (σε κάπ.): Λοιπὸν εἰπέ μοι,
Βίλλανδρε, και λεπτολόγησάι με της καλλιότητος τα τετρανά, τας εὐμορφίας και κάλλη
ΒΕΩ. 674· και τας ἐκεῖθεν ἡδονάς τας αἰσας εν τῷ στερόμα τις εἶπε, τις ἐξηγηθῆ και
τας λεπτολογήσῃ; Καλλίμ. 804.

λεπτομερώς, ἐπίρρ., Πρωδρ. III 444, Χρον. Μορ. H 262, 748, 2529, 7825, Χρον.
Μορ. P 3809, 4867, 7736, Μάρκ., Βουλκ. 341²¹, Αἰξαγ., Κάρολ. Ε' 733.

Το μτγν. ἐπίρρ. λεπτομερώς (Lampo, Lex.). Η λ. και σήμ.

Με κάθε λεπτομέρεια, με ακρίβεια: λεπτομερώς Καλλιμαχος: Μῆνι προς βασιλέα
Καλλίμ. 2504· τις διηγήθῃ κατὰ λεπτόν λεπτομερώς εκφράσαι; Αχίλλ. Ο 145· ἐπίσσαν
κ' αναγνώσαν τα ἔγγραφα ἐκεῖνα, εὐαρχής γὰρ λεπτομερώς, με προσοχής μεγάλης
Χρον. Μορ. H 2372.

λεπτοπεριπατώ.

Απὸ το λεπτό και το περιπατώ.

Περπατῶ με ἀνάγκηρον βηματισμό: ἐμάζωνε (ενν. το φορέν) τα ποδάκια του εις ἓνα
τόπον και ἔπειτα ἤπλανέν τα και ἐφαίνετοσ ὅτι λεπτοπεριπατεῖ και ως χαρούμεν πετάσθαι
Διγ. Ανδρ. 319¹⁷.

λεπτοποικνωβαδίζω.

Από το λεπτο- και το πυκνοβαδίζω.

Ἰερπατοὶ γρήγορα κι' ἀνάλαφα: ἄλλοτε δὲ φαίνεται (ενν. ο φάρος) λεπτοπυκνοβαδίζω ως δοκεῖν μὴ περπατεῖν, ἀλλὰ χαμαιπετάσθαι (εκδ. χαμαὶ πετάσθαι· διαρβύς.) Διγ. (Trapp) Gr. 140.

Λεπτοπυκνός, ἐπιθ.

Από τα ἐπιθ. λεπτός και πυκνός.

Ἰπυκνός, πολυἀριθμὸς και με δεξιοτεχνία ἐπεξεργασμένος? Λευκά, συμμέκιστα εἰσι (ενν. τα μάγαρα) και γέμουναι κυμάτια λεπτοπυκνά και καθενὸς σκοτίζουσι τα μάτια Παῖα., Ιστ. Σινά 538.

Λεπτός, ἐπιθ., Ιερικκος. 460⁷, Βέλλθ. 648, Ερμον. Δ' 220, Απόκοπ.² 456· λεπτός, Πορτολ. Α 116¹⁶· λεπτός.

Το αρχ. ἐπιθ. λεπτός. Το ουδ. στο Μουρσιους (λ. λεπτόν). Η λ. και ο τ. λεπτός συν. στον πληθ. του ουδ. και σήμ.

1) Που δεν έχει πάχος, λεπτός, φιλόξ: Διήγ. Αγ. Σοφ. 151¹⁴, Χίκα, Μονωδ. 138, Μανασσ., Ποίημ. ηθ. 66, Ιερικκος. 402⁹. 2α) Ἀπόσπαρκος, αδύνατος, λιγνός? Πεντ., Γέν. ΧΙΙ 3, Ιερικκος. 375⁴⁻⁸, Λεξ. Ι 63· β) Ἀγογρόκομος, με λεπτή κατατομή? Ερμον. Ζ 50, Δ' 189, Διήγ. Αγ. Σοφ. 151¹. 3) Που αποτελείται από μικρότητα μέρη, φιλοτριμμένος, φιλόξ? Καλλίμ. 635, Ιερικκος. 411¹², 486¹¹⁻¹². 4) Ἄλγος, μικρός στο μέγεθος? Ορνεοσ. αγρ. 535¹⁸, Ιερικκος. 371¹⁸. 5) ἸΚατεργασμένος με δεξιοτεχνία, λεπτοεργασμένος? ἐδωμένη θαυμαστά, λεπτότατον μαχλίμιν Διγ. (Trapp) Gr. 3948· χιτώνας λεπτότατος Ερμον. Υ 281. 6) Ἐύθραυστος, τρυφερός, φινός? Ἰστρο, λεπτό τριαντάφυλλοσ Ch. ρορ. 65. 7) Ἀδύναμος, ανίσχυρος, ἀεσθενήμένος? όταν δὲ οἱ λεπτοί (ενν. οι ἱερακεῖς) ἀπὸ καμάρου, ἐπὶ μᾶς μόνης ἢ και δευτέρας ἡμέρας δίδωσθαι (ενν. κρέα) Ιερικκος. 377¹⁴. 8) Που έχει ἀβρά, ευγενικά αἰσθήματα? (εἰδὼ προκ. για ποιήμα): Διαιτός και ἐγὼ προποδόμενος τοῦτο σοσ ἀνιερώνω, λεπτότατον μου ποιήμα με της καρδιάς τον πόνο Λίμπων. 60· (προκ. για μαθήματα) που καλλιεργούν, μορφόνοου, εὐευγενίζου: γραμματική, ποιητική, ρητορική και τ' ἄλλα ὅσα λεπτά μαθήματα και πράγματα μεγάλα, ὅλα σοῖς (ενν. το γένος των Ρωμαίων) τα βρίσκετε και εμοιράσέτε τα Ιστ. Βλαχ. 2368 [=Γέν. Ρωμ. 10]. 9) Ήσυχος, ἥρεμος, ἀδύρβος? περιεπάτει (ενν. το κτήνος) ἐγκαθημένον μου ποιεῖα λεπτή, ἐπιστήριζε τε την χελὴν του ποδός εν τῷ ὀρίζοντι της ὄρεως αὐτοῦ Ψωδο-Σορ. 502⁹. 10) (Προκ. για ἦχο) γλυκός, απαλός, σιγανός: φωνών μὲν και ἀλαλαγμών χροῖα οὐδαιμῶς, γόφοι δὲ εν τοῖς ευρεσκομένοις και λεπτότεροι σιγῆμασι τελείσθωσι Ιερικκος. 515². 11) (Προκ. για λαγκάδα) ἔχει πυκνωμαμένους? Ἐφανίσθη μου να περνῶ σ' ἕνα λεπτό λυγροῖν και μύσα γέμωσι θεοῖς Πικατ. 5. 12) Ἀυσδιάκρτος? πᾶσι ἀφόν ἀντίκρτος, λεπτός ἐγὼν ο ροος του και πονηρός κι' ὀλόκρτος εἰς τα καμάρνατ του (παρὰλ. 1 στ. ὁ βασιλεὺς λέγον ἐβγανε σ' ἀποκοτιά σαρμένος Θησ. Γ' [49²]).

Το θηλ. λεπτή στήν Πεντ. Αρ. V 21: να δώσει ο Κόρως ἐσὼν για κατάρα και για ὁμοσση μεσοθῆ του λαό σου, ὅταν δώσει ο Κόρως το μερί σου (ἐκδ. μέρε· διερθ. Hess., Πεντ. Εισαγ. σ. XVI) λεπτή και την κοιλιά σου πρῆσκειται, ἵσως πρέπει να νοηθεῖ ως θηλ. του ἐπιθ. λεπτός-λεπτός με παράλ. κάπ. θηλ. ουσ. με σημειο. ὀλεπτό κάτιν (βλ. Λαογρ. 10, 1929, 159).

Το ουδ. ως ουσ.=νομισματική υποδαίρεση (βλ. Κοραή, Ἄτ. Ε' 160 και Du Cange, λ. λεπτόν): ἐσθήσαν κατ' ἔτος δοῦναι τῶν Σαχράν ἀργυρίων λεπτῶν ἀργυρίων χιλιάδων δεκαπέντε Δούκ. 207²². Ἐκφρ. 1) εἰς λεπτόν, καταλεπτόν=με λεπτομέρεια: ὅλην την μάχην

εις λεπτὸν ἔξηγά σε μετρημένον στίχον, με κόπον του πόλιν σε εἶσαν αρθρωμένον Αχέλ.
35, τὰ οὐ δόξαμι ἀφηγέσθαι καταλεπτόν τας χάριτας των παλατιῶν ἐκείνων Βέθθ.
321· Τα δ' ἄλλα πῶς διηγέσθαι κατὰ λεπτὸν και μέρος; Προδρ. III 139· εις ὅ,τι μας ἐφώ-
τησεν καταλεπτόν να πούμεν Απώκοπ.² 392. 2) Στο λεπτὸν=εμμέσως, αυτοσυγμει-
στέρεται ὁ κύκλος στο λεπτὸν στον πελαργόν και λέγει Πούλλλ. 12.

λεπτοτεχνουργημένος, μτχ. επίθ.

Από το λεπτο- και τη μτχ. τεχνουργημένος.

Περίτεχνα δουλεμένος ὁ μέγας, πλατός, ευμήκαστος (ενν. ο καός), λεπτοτεχνουργη-
μένος, πολυβασκαπαστόμορφος, βασιλικά κτισμένος Παῖς., Ιστ. Σινά 367· ἀρεστον
ἔργον ζωγραφικός, λεπτοτεχνουργημένον αὐτ. 651.

λεπτοτεχνουργία η.

Από το λεπτο- και το ουσ. τεχνουργία.

Περίτεχνη επεξεργασία: λόγιας υπάρχει θαυμαστή με λεπτοτεχνουργίαν Παῖς., Ιστ.
Σινά 616.

λεπτοτεχνουργοσφόδρος, επίθ.

Από το λεπτο- και το επίθ. τεχνουργοσφόδρος.

Ζωγραφισμένος με εξαιρετική τέχνη: ἐν μέσω δέ η πάντοπος Μεταμόρφωσις πέ-
λει, λεπτοτεχνουργοσφόδρος σὺν αὐτῇ τη νεφέλῃ Παῖς., Ιστ. Σινά 528.

λεπτότης η, Ιστ. πολτ. 51¹⁴. **λεφτότης**, Λιβ. Esc. 4315.

Το αρχ. ουσ. λεπτότης. Η λ. και σήμ.

1) Ευκαθάρσια, ευγένεια· κομψότητα: εθαύμασε την των Ρωμαίων λεπτότητα Έβθ.
χρον. 38²². 2) Λεπτομερής αφήγηση, μακρηγορία, λεπτολογία: εκ τά είναι πολυσφίγηται
να είπω αδιανύτα τα και την πολλήν λεπτότητα κόνος την εν τω μέσω Λιβ. Sc. 3161.

3) Ανωτερότητα έννοιας: ουχ ενφύσεται ο δέκατος των τοσούτων (ενν. των απαιδούτων)
έχων φυσικήν γνώσιν, ὅστις ήμελλε καταλαβείν την τοιαύτην λεπτότητα (ενν. των δογμα-
των) Μάρκ., Βουλκ. 341²⁴.

λεπτουργός ο, **λεφτοουργός**, Gesprächb. 105⁴.

Το μτγν. ουσ. λεπτουργός. Ο τ. στο Somav. Η λ. και σήμ.

Ο ειδικός σε λεπτοεργάματα τεχνίτης (καρμός προκ. για ξυλουργό): τεχνίτας, λεπτου-
ργός και... λιθοδόκος Διήγ. πολ. Θεόδ. 78.

λέπτυναις.

Η λ. στον Ίπποκράτη και σήμ.

Επισημάνση, εξαθλίωση: Εἰς λέπτυνσιν. Όταν ο μέγας λεπτός γένηται, βούτηγον
μετά κράτους αὐτῷ δος φανείν και ιαθήσεται Ορμεος. αγρ. 571¹.

λεπτύνω, Ιεραικος. 445²⁸.

Το αρχ. λεπτύνω. Τ. **λεπταίνω** στο Βλάχ. και σήμ.

Ι Ενεργ. 1α) Κάνω κ. λεπτό (εδώ) κάνω βαθειά τομή σε κ.: μέρος λεπτύνος του
κράτους επικείμενον εν τῷ μέρει βαρυτάκων καθαρόν ως το όλον δοκεῖν είναι κράς Ιεραικος.
501²⁷. β) Κάνω κλπ. ή κ. ισχνό, αδύνατο: τον υπό τρυφής υπαρσαρκήσαντα (ενν. μέρα-

κα)...και αμελούμετα της θήρας λεπτενείς ούτως Ιερικός. 447¹². (μεταφ.) αποδυναμώ-
ναι· κοινολόγηση (ενν. αι ευατέια δυνάμεις) και λεπτενέσαν αυτούς (ενν. τους αδρότεπους),
ίνα μη εντροπώσιν εις αυτούς το Πνεύμα το άγιον Φυσικό. (Ζυγ.) XX 3b¹⁰. 2) Ξερλου-
δίζω: ότι πληροθύνω από στυφ(ενν. οι άρματα)... κοινολόγηση (ενν. αι μέγερηκες) τον κό-
κον και το μέλι και λεπτενέσαν αυτούς ίνα μη φηταύσσαν Φυσικό. (Ζυγ.) XX 3b¹². 3)
Διαλέω, συντρίβω: τα θηριόλωνα τείχη ως χουν λεπτενεί η παρά της χωρείας της ερής
αρεθεία (ενν. πέτρα) Δούκ. 309¹². 4) Εξευγενίζω: Ω Χριστέ... (παρὰλ. 3 στ.). Στε-
ρεώσαν μου τον σκεπτή και φρότισον τον κοιν μου και κώθαρον και λείπτινον όλον τον
λογισμόν μου Πώς Δεχ. Μόσχ. 80. 5) Αναλέω, ερμηνεύω: Ποι γαρ εδόνετο εις το
καθόν δόγμα της εκκλησίας; ει μη είχαν (ενν. οι πατέρες) λεπτενέται τα τοιαύτα πρότερον,
εθ' ούτως δαδίζω τα ήγη δόγματα αυτής; Μάσχ., Βούλκ. 341¹². II Μόσ. 1a) Γίνομαι
λεπτός: Διγ. (Tzarr) Gr. 2403. β) γίνωμαι ισχνός, αδυνατίζω· εξισθονώ: είν...λεπτό-
τηται το άγιον και η ανίκετος, βούτερον παλαιόν ολίγον έσθαρσον παρήβαλε και θερα-
πέσαν; Ιερικός. 445¹². 2) (Μεταφ.) διαλέωμαι, εξευγενίζομαι: ως κόκιν λεπτενθήσεται
βαφείον άγιον θηρός Προδρ. III 249 κριτ. υπ.· Περί Ιωσήφ 395.

Λεπτός, επίρ., Προδρ. III 419b κριτ. υπ., Χρον. Μορ. H 91, 376, 457, 563, 571,
2230, 2572, 2816, 3398, 3547, 4973, 5672, 8195, 8887. — Βλ. και λεπτά.

Το μτρν. επίρ. λεπτός (L-S, λ. λεπτός).

1a) Ώς κάθε λεπτομέρεια, ακρίβεια? Τες συμφωνίες έγραψαν λεπτός και τα κεφάλαια
Χρον. Μορ. P 8576· άπασαν την εκάθεση λεπτός στιχογραφώσα Καλλία. 1062· ακόμα
πλό λεπτότερα ήθελαι ξεθαλόναι τοτό το μίλι Φαίλκ., Ιστ. 147 κριτ. υπ.· ήξευσε τα
ρωμαϊκά καλά και λεπτότατα Ιστ. πκτρ. 79¹. β) (προσεκτικά? ερεϊς κρούσμεν λεπτός
κ' η κοίρη μας ομοίως· τους λόγους Χρον. Μορ. P 7470. 2) Ώς πολύ μικρά μέρια,
τεμάχια? Ταύτα τήρας; σήτος λεπτός μετά κοσάκινον πεκνοί Ιερικός. 383¹²· λαμβάνετω
δέ ταύτην (ενν. την σάβαν) μετά του βήρμον. Τοτότε έτεκεν διαι σε τέμνειν αυτήν πάνιν
λεπτός, ίνα μη αυτήν τοις άνεξιν επιμάσση Ιερικός. 372².

Λέρα η, Σπινός (Eideneier) D 727, 1764.

Από το λερώνω (Βλ. Χατζιδ., MNE A' 76 και Ανδρ., Λεξ.· πβ. και Φιλ., Θρακ. 4,
1936, 288). Η λ. στο Σομαν. και σήμ.

1a) Ήρομιά, κεκθαρσία? εχρηθαλήθη (ενν. το παλαιοροούσανον) απάνω σου και
εσάτην εκ της λέρης Πυλολ. (Τοχβάρη) 434· πολλή λέρα εις τ' σφάλα σου Σπινός (Eide-
neier) A 513. β) λείεις, κηλιδά? Εις τούτων λερωμένην ή λάνη ή πάσα λέρα Ιατροσ.
κώδ. γιν'. 2) Ήμάρτημα? η κώθαρος της λέρης; της σαρκής Χριστ. δόδοκ. 147. — Η λ.
ως τοπων. Πορτολ. B 228⁸.

Λερναίικος, επίθ.

Από το επίθ. Λερναίος και την εκτέλ. -ικος.

(Που ανηρέρεται ή ανήκει στους Λερναίικους? Ο Άρης... το γένος το Λερναίικος πολλή
συνήκαζέ το Θεσ. B' [10²].

Λερωμενοστόλης, επίθ.

Από τη μτρ. λερωμένος και το ουσ. στολή.

(Που έχει λερωμένο ένδομα? ο πτωχός, ο λερωμενοστόλης Προδρ. III
400 gr χφ g, κριτ. υπ.

λερωμενοτσόχος, επιθ.

Από τη μετχ. *λερωμένος* και το ουσ. *τσόχος*.

Ήτοι έχει λερωμένο ένδυμα (εδώ μετχ.): ο πολεμιστής ο χαρδός, ο *λερωμενοτσόχος* Προδρ. III 400 gg χφφ CSA, κριτ. υπ.

λερώνω.

Από το επιθ. *λερός* και την κατάλ. -ώνω. Η λ. στο Soman. και σήμ.

Βρομίζω, ρυπαίνω (εδώ) η μετχ. ως επιθ. «βρόμενος» *ταύταυλον είχαν στούπινον, καββάδιν λερωμένον* Προδρ. IV 12α χφφ CSA, κριτ. υπ.

λέσι το· πληθ. *λέσι* σ η.

Το τσιρκ. *ler*. Η λ. στο Soman. και σήμ. Απ. και *λεσίρι* το=φορμί (Διοδώρ. 9, 1980, 214).

Ήτοιμα ζώνου, φορμί: *εκείνοι (ενν. οι Λαβέται) σ' εμένα έπεσαν σαν όρνεα στα λέση* Διγ. Α 2683.

λεσκέρι το, Τζένε, Κρ. πόλ. 147⁶, 165³, 238¹¹, 252¹, 278¹⁴, 279¹², 467¹⁴, 472⁹.

Το περιστοური. *lerker*. Η λ. στο Soman. (λ. *λεσιέρι*).

Ήτοιμα, στρατεύματα: *απόσ' τ' Ανάκλη έβγαυνε καθημερνό λεσκέρι, τσι λότρες κ' εφορτίσσε τσι στην Κρήτη να τους φέρει αυτ.* 471¹¹.

λεσιόη η, Κατζ. Δ' 142· πληθ. *λεσιόη* σ η.

Το βενετ. *lesione* (Για τη λ. βλ. Nourney, Lat. Ital. 118· πρ. και Βαγιακ., Αθ. 59, 1955, 47).

Ήτοιμα, διδασκαλία: *Κρήνα εις τις λεσιόης μου, κρήνα 'ς τσι κόπος μ' ούλων* να τ' αμνησέν Οράσιους αυτ. Δ' 133.

λέττερα η.

Το ιταλ. *lettera*. Η λ. και σε έγγρ. του 1639 και 1640 (Κρ. συμβόλ. 215, 232).

Επιστολή, έγγραφο: *Έδωκα διά την λέττερα των Απελ'ωνών L 13 Σεβέρ., Σημεϊώμ. 24.*

λευτικός, επιθ., Λόγος ωφέλιμος 61⁷.

Το μετγν. επιθ. *λευτικός* (L-S και Lampe, Lex.). Η λ. και σήμ.

Ήτοι αναφέρεται ή ανήκει στο λευίτη· *από γενιόν λευιτικόν παπιάδε διαλεριόν Χούμνου, Κοσμογ.* 2790.

Το ουσ. ως ουσ.=τίτλος ενός από τα βιβλία της Π.Δ.: *εις την Παλαιάν Διαθήκην το Λευιτικόν υποδιακονικόν ήτον Χριστ. διδασκ.* 406.

λευκαίνω.

Το αρχ. *λευκαίνω*. Η λ. και σήμ.

1α) *Λαπρίζω, κάνω κ. λευκό, σπινθηροί: φαίνονται οι ρίζες των οδόντων μετά των επιφανειών των οδόντων, όρα και λευκαίνονται υπό της εγρότητας Μάρκ., Βουλκ.* 347¹¹.

β) (προκ. για μάτι) *διδάσκω την κοκκινίλα, τον ερεθισμό? Περί λευκίσεσ ομνήσια Ιατροσ. κώδ. ουνδ'.* γ) (μετγρ.) *εξαργίζω? ίνα λευκαίνης την ψυχήν και τότε προς το έθος να πέτσεια Φουσιολ. (Legr.) 747.* 2) *Διαλευκαίνω, αποσπινθίζω? εγώ δέ τα εκείων αναφή και αναφή ως όσον τε διασπινθίσω και λευκαίνω Ιερικωσ.* 392¹⁹.

Η μτχ. ως επίθ. «Λευκός, ασπρισμένος»: κύκλοθεν δέ της αὐλῆς υπάρχουσι κελία ἀνόγυια, κατώγυια, λευκοσμήνη λία Παῖς., Ιστ. Συνά 1186.

Λευκερός, επίθ.

Από το επίθ. Λευκός και την κατάλ. -ρός.

Που έχει υπόλευκο χρώμα: τον Λευκερόν τον κύκον Πουλόλ. (Τσαβαρή) 25 κρετ. υπ.

Λεύκη η.

Το αρχ. ουσ. Λεύκη. Τ. Λεύκα ως τοπων. (Μχ. 672^{12,36}, 673¹⁸, Πορτολ. Α 130¹⁸) και σήμ.

Λεύκη: Γράμματα Μετεώρ. 69.

Λευκοβραχίων, επίθ.

Η λ. στη Σούδα και σε σχόλ. (L-S).

Που έχει άσπρους βραχίονες: Λευκοβραχίων, τροφορέ, τράχηλος τουρνεμένος Βέλθ. 706.

Λευκοειδής, επίθ., Ψευδο-Σφρ. 328³¹.

Από το επίθ. Λευκός και το -ειδής. Η λ. τον 8. αι. (Lampre, Lex.).

Άσπριδερός? ο κάρθηξ σαιτόδστεγος, περιζωγραφισμένος, Λευκοειδής τε πέφυκεν, αψευστοκχρισμένος Παῖς., Ιστ. Συνά 1104.

Λευκοκαυκαλιόζω, βλ. Λευκοκεφαλιόζω.

Λευκόκλωνος, επίθ.

Από το επίθ. Λευκός και το ουσ. κλώνος.

Που έχει λευκά κλαδιά? Έστι δέ εκεί δένδρον η ονομαζομένη τάτης, κλήματος μόρφω-σιν έχον Λευκοκλώνος και οχυρή τως βέργους Φυσιολ. (Zur.) II 2¹⁰.

Λευκομαρμαρολάξευτος, επίθ.

Από τα επίθ. Λευκός και μαρμαρολάξευτος.

Που είναι λαξευμένος σε άσπρο μάρμαρο? Λάξευαξ υπάρχει θαυμαστή με λεπτοτεχνουργία, Λευκομαρμαρολάξευτος με τα χρυσά κλαδιά Παῖς., Ιστ. Συνά 617.

Λευκομαρμαροτόρνευτος, επίθ.

Από τα επίθ. Λευκός και μαρμαροτόρνευτος.

Που είναι τορνευμένος σε λευκό μάρμαρο: και ίσταται εις τέσσαρα κώνια θεμένη, Λευκομαρμαροτόρνευτα, μαρμαρογυγλυμμένη Παῖς., Ιστ. Συνά 592.

Λευκομαρμαριωμένος, επίθ.

Από το επίθ. Λευκός και τη μτχ. παρκ. του μαρμαρίωνος.

Μαρμαρίωνος, άσπρος: ωσίν βαθμίδα φαίνονται Λευκομαρμαριωμένοι Παῖς., Ιστ. Συνά 577.

Λευκοπεριστέρα η.

Από το Λευκο- και το ουσ. περιστέρα.

Άσπρο περιστέρι? (εδώ μετφρ. προκ. για γυναίκα): εις τας αγνάδας τον έχοντα την Λευκοπεριστέραν μετά σπουδής γαρ έτιχον Διγ. Ζ 2145.

Λευκοπορφυροπράσινος, επίθ.

Από τα επίθ. λευκός και πορφυροπράσινος.

Που είναι άσπρος, κίτρινος και πράσινος, πολύχρωμος: Λευκοπορφυροπράσινα υπέρχον τα στιχάρια Παίσ., Ιστ. Σινά 673.

Λεύκος ο, Παίσ., Ιστ. Σινά 171, 1549, 1553, 1559.

Από το ουσ. λεύκη με αλλαγή γένους (Βλ. Φιλ., Γλωσσολ., 16).

‘Λεύκη’ Από του Λεύκου δ’ έπαγε άνω εις μίαν άκρα του άρου τούτου, αν ποθείς να σε κινήσουν δάκρυα αυτ. 173· Λεύκος τε και δαρύσκονα αυτ. 1382.

Λευκός, (I), επίθ., Καλλίμ. 429, Ιερικισ. 429³, 434²⁷, 454³, 456¹⁶, 466²³, Διγ. (Trapp) Gr. 2885, Διγ. Z 1384, Διγ. A 260, Πόλ. Τρωάδ. 746, Ερμον. B 181, Δ 106, 185, 229, Γεωργηλ., Θεν. 56, Διγ. Αγ. Σοφ. 147¹⁹.

Το αρχ. επίθ. λευκός. Η λ. και σήμα.

1α) ‘Άσπρος’ Ποίος έχει αυτήν την χάρη να ‘ναι λευκό μαργαρετάρη; Διγ. A 263· στήθη ώσπερ μάργαρια λευκά Γεωργηλ., Θεν. 105· β) που έχει άσπρη, αναχτόχρομη επιδερμίδα: βασιλεύς ο Αγαμέμνων, δασυγύνειος γαρ μήγας και λευκός, αλλά μελίνθρε Ερμον. Δ 99· ‘Άσπρος, λευκός και κίτρινος ως ρόδον τ’ Αφελίου Θησ. Γ’ [30⁹].

2) (Προκ. για κλήμα) που βγάζει άσπρα σταφύλια: είδεν απόθω και απικεί τον ποταμόν τα μέρη διόφωρα και ποίκιλα μετά λευκών κλημάτων Βέλθ. 284. 3) (Προκ. για μαλλιά) που έχουν λευκό χρώμα: καθήμετος (εν. ο Κρόνος) εφ’ υψηλῷ θρόνου, λευκός τας τριχας Καλλίμ. 428.

Το αρσ. στον πληθ. ως ουσ.=ονομασία πατρίδας υποδρομίου (Βλ. Κων., ΒΗΠ 1⁷ 34, 47, κε.): ο των Λευκών διοικητής, δοῦξ και στρατοποδάρχης Αζαγ., Κάρολ. Ε’ 781.

Το ενθ. ως ουσ.=1) ‘Λευκότητα, ασπράδα’ Σόμα Λευκόν ιστέρ αυτήν την του κρεσάλλου φύσιν (παρ. 1 στ.), εἰδοκε γὰρ σιν το Λευκῷ και ρόδον χάρη έχειν Καλλίμ. 816. 2)

‘Άσπράδι, λευκόμα αβγού’ θινε Λευκόν φωδ και μέλι ημίσεος κοχλιαρίον Ιερικισ. 454²². 3)

‘Οφθαλμική πάθησις’ εἴν έχη εν τοῖς οφθαλμοῖς αυτοῦ Λευκόν Ορνέος. 541²⁸. 4) (Στον πληθ.) ασπράδουχα: τα Λευκά τεση. μαστὶ και ροῦχ’ αυτοῦ βασιτῆ Ροδολ. (Μαννός.) Δ’ [377].

Λευκός, (II)· Λευκός, Συναδ., Χρον. 41, εσφαλμ. ανάγν. αντί Ληρούς· διωρθώσ. κατά το χρ.

Λευκοτρίβλαττον το, Διγ. (Trapp) Gr. 1872, Διγ. Z 2224.

Από το επίθ. λευκός και το ουσ. τριβλάττον, που απ. στον Πορφυρογ.

‘Είδος ενθίματος’ (Για τη σχημασ. βλ. Sathas-Legrand [Διγ. Τρ. σ. 293], Καλονόρος [Διγ. A σ. 299] και Eideneler, Ελλην. 23, 1970, 315): θαυμαστόν επιλούκιον, χρυσόν ερρατισμένον, οἶδον Λευκοτρίβλαττον, γυφόνος ορατισμένους Διγ. (Trapp) Gr. 867.

Λευκότριχος επίθ.

Από το αρχ. επίθ. λευκότριξ.

‘Άσπρομάλλης’ Ειπότες δέ τον γεραιόν Λευκότριχον απότην Πρέσβ. ιππ. 336²⁰⁸.

Λευκοφόρος, επίθ.

Το μετγν. επίθ. Λευκοφόρος.

Ἄσπρος, ἀσπρουργημένος: ὅπως ταῖς ἀσπρουργίαις τῶν Λευκοχίων κότεον Πουλό. (Ταχ3αρξ) 25. Ἰδὲ Λευκοχίον καὶ ἄνορθον ἀγγελοῦ μ' ἀγκαλιόσιν Τζένη, Κατάν. 71.

Λευκοχιονώδης, ἐπιθ.

Ἀπὸ τῆς ἐπιθ. Λευκός καὶ χιονόδης.

Ἰσχυρὸς σὺν τῷ χρόνῳ, χιονόλευκος: Τοῦ γὰρ πάλιν ὄψορος καὶ αὐτὸ μαρτυροῦνται, Λευκοχιονώδης (ἐκδ. Λευκοχιονώδης διερρώδης.) φάσκειται, καθότι οὗ κρυσταλλένου Πάσι., Ἰστ. Σανά 586.

Λευκοχιώδης, Λευκοχιονώδης. Πάσι., Ἰστ. Σανά 586, εσφαλμ. γρ. ἀντὶ Λευκοχιονώδης (πρ. ἔ. Λευκοχιονώδης): διερρώδης. (Βλ. καὶ Βογρτζ., Επετ. Πατρικίου. 12, 1916, 231). — Βλ. ἔ. Λευκοχιονόδης.

Λευκοχρύς, ἐπιθ., Ερμην. Β 196.

Ἡ λ. σὺν Ἀριστ.

Ἰου ἔχει ἄσπρο χροῖμα: οἷτοι Λευκοχρύς φοροῦσι τὰ τῆς κεφαλῆς περιβάλλαι ἐκ πίλου Λευκοτάτου Δούκ. 179²³⁻⁴.

Λευκώδης, ἐπιθ.

Ἀπὸ τοῦ ἐπιθ. Λευκός καὶ τῆς κατὰ λ. -ώδης. Ἡ λ. στο Steph.

Ἄσπρος (Βλ. Jannaceone, R-Sl. 11, 1950, 164-5): ὅν γὰρ τὸ ὄψος καίτοις τῶν ἀνθῶν καὶ τῶν δένδρων· τοῦ μὲν γὰρ ὅν ἀληθινόν, τοῦ δ' ἑτεροῦ Λευκώδης Διγ. Ζ 2780.

Λευκώμα το, Ἰερικκος. 393¹¹⁻¹², 394²⁰, 397²²⁻²⁴, Ορνεος. ἀγρ. 541²², Ἰατρος. κώδ. αὐτ. 7¹.

Τὸ ἀρχ. οὗς. Λεύκωμα. Ἡ λ. καὶ σήμ.

Πρόσθεσις τῶν ματιῶν: Περὶ Λευκώματος καὶ νεφελῆς νεφάων Ἰερικκος. 393⁸: τὰ ἐπιπροσβαίνοντα τοῖς οφθαλμοῖς τῶν νεφάων καὶ οὖν εἶναι αὐτοῖς καθότι, οἱ μὲν αὐτὰ καλοῦσι Λευκώματα, ἕτεροι δὲ νεφῆλα; Ἰερικκος. 393²².

Λευτεράνος ο'. Λευτεράνοι, Ροδινός (Βαλ.) 84, εσφαλμ. γρ. ἀντὶ Λουτεράνοι διερρώ. Τωμ., Αθ. 77, 1978/79, 414. — Βλ. Λουτεράνος.

Λευτεριανός. Λευτεριανός, Ροδινός (Βαλ.) 85, εσφαλμ. γρ. ἀντὶ Λουτεριανός γὰρ τῆς διερρώ. πρ. Τωμ., Αθ. 77, 1978/79, 414. — Βλ. Λουτεριανός.

Λευτεροκαλβινοδιδάκτος, Ροδινός (Βαλ.) 83, εσφαλμ. γρ. ἀντὶ Λουτεροκαλβινοδιδάκτος (Βλ. ἔ.). γὰρ τῆς διερρώ. πρ. καὶ Λουτεράνος.

Λευθός, ἐπιθ., βλ. Λεπτός.

Λέφι το.

Ἀπὸ τοῦ νεκρ. λεν.

Φλόγα· ἔλκος (?)· Εὐπράβαλον ἀπομακρὸν τὰ φλόγιστρα σου γνέγη καὶ ἀποτίσω ἡ καρὰ σου τὸ λαμπρὸ τὸ λέφι Βίος Διγμ. Μοσχ. 464.

Λεφτοκάλαμο(ν) το, βλ. Λεπτοκάλαμο(ν).

Λεφτοκάρι το, βλ. Λεπτοκάρι.

λεφτοκαρυά η, βλ. λεπτοκαρυά.

λεφτοκάρυον το, βλ. λεπτοκάρυον.

Λεφτοκάρυος ο, βλ. λεπτοκάρυος.

λεφτολάγκανον το, βλ. λεπτολάγκανον.

λεφτός, επίθ., βλ. λεπτός.

λεφτότητα η, βλ. λεπτότης.

λεφτουργός ο, βλ. λεπτουργός.

λέγικος, επίθ., Βίος Διημ. Μοσχ. 382, Παλκμίδ., Βοηθ. 1036.

Από το εθν. Λέγος και την κατάν. -ικός. Η λ. στο Somain. (λ. Λέγικος).

⁶Πολιμικός: και τσάχες και ατλίζια και λέγικους ταφτάδες Ιστ. Βλάχ. 2152· λέγικα φουσατά Παλκμίδ., Βοηθ. 1004.

Λέγος ο, Χρον. σουλτ. 73^α, Συναβ., Χρον. 33 (δισ).

Το τσιρκ. Loh. Η λ. στο Somain.

⁷Πολιμικός: ο βασιλεύς Θεόδωρος είχαν τότε πολέμους, ως λέγουν, στο Καζάνιον, οπου δέ και με Λέγους Βίος Διημ. Μοσχ. 144.

λεχούσα η, Πεντ. Γέν. XVIII 10, 14· Λεχοόσα, Μσχ. 216^α.

Από το ουσ. λεχό με επίθ. της θηλ. κατάν. -όσα (Ανδρ., Λεξ.· πβ. επίσης Φιλ., Γλωσσόν. Α' 164 και Παπαδ. Α., Αθ. 37, 1925, 192). Για τον τ. βλ. Meyer, Γλωσσ. πραγμ. Κύπρ. 100-1 και Σακ., Κύπρ. Β' 635· τ. λοχοόσα στο ποντιακό ιδίωμα. (Παπαδ. Α., Λεξ., λ. λεχοόσα). Η λ. στο Somain. και σήμ. στην Κύπρο (Παπαδ., Κύπρ. Σπ. 38-39, 1974/75, 159), στο ποντιακό ιδίωμα (Παπαδ. Α., Λεξ., ό.π.) και σε παροιμ. (Κα-38-39, 1974/75, 159), στο ποντιακό ιδίωμα (Παπαδ. Α., Λεξ. ό.π.) και σε παροιμ. (Κα-38-39, 1974/75, 159), στο ποντιακό ιδίωμα (Παπαδ. Α., Λεξ. ό.π.) και σε παροιμ. (Κα-38-39, 1974/75, 159).

⁸Λεχόνα: Περί λεχοόσα γυναίκας, αν γενήσκει τη μεγάλη μ', τι να τρώγει Βακτ. αρχιερ. 163.

λεχόνα η.

Από το ουσ. λεχό. Τ. λοχοόνα στο Βλάχ., καθώς και σήμ. στην Κρήτη (Παγκ., Ιδιωμ. Κρ. Γ'. Η λ. και σήμ.

⁹Λεχόνα: Περί λεχοόσα γυναίκα Βακτ. αρχιερ. 163.

λέω, βλ. λέγω.

Λευκαρδία η, βλ. λευκαρδία.

Λευφόρος η, Byz. Kleinchron. Α' 576^β, Πάισ., Ιστ. Σινά 2168.

Το αρχ. ουσ. Λευφόρος (Για τη λ. βλ. Κοκκ., ΒΒΠ Δ' 320 και Θυβάρ., Ουσικστ. 109, 158). Η λ. και σήμ.

⁶Μεγάλος και πλατύς δρόμος: Είς την πόλη την μεγάλη (παρχλ. 2 στ.), εν τη αγορά του κίστρον, εν τω Λευφόροις πύσιν Πτωχολ. α 198.

ληγάτον το, βλ. λεγάτον.

ληγάτος ο, βλ. *λεγάτος*.

λήγω· και *λήξαν*, *Τζάνε*, Κρ. πάλ. 274²⁸, ασφαμ. γρ. αντί κ' *ερίξαν* για τη διάρθ. βλ. *Τζάνε*, Κρ. πάλ. (Νενεδ.) 343²⁴.

λήθη η, Γλωσσά, Στ. 105, Διγ. Α 1868.

Το αρχ. ουσ. *λήθη*.

⁶ *Λησμονιά*? Διγ. Ζ 773. Έκφρ. *λήθης* *μυθός*=*τέλεια λησμονιά* (Για την έκφρ. βλ. Τσιμ., Αθ. 64, 1960, 3-8 και αυτ. 67, 1964, 16): *συνή προς μίσους ή και προς εένουαν συγκριθείτε χωρών ενά τον αναγνώσαντα, αλλά ιστορία: μόνον χάνει και μη λήθης* *βυθός Ψευδο-Σφρ.* 152³.

ληιστρέφω.

Από το ουσ. *ληιστήρ* και την κατάρ. *-έω*.

⁷ *Εξομώμενα, καταστρέφω*? οι *δέ τον γουλιάν ληιστρεύοντες οικειοθελώς παρεδόθησαν* *Πειρ.* 224¹⁸.

λημναίος, επίθ.

Από το ουσ. *Λήμνος* και την κατάρ. *-αίος*.

Που προέρχεται από τη Λήμνο? *λημναίον σφραγίδα, αρμένον βύλλον, δρακόντειον αίμα* *Ιατροσόφ.* (Οικονομία) 79².

ληνός ο, Κρασοπ. 108, Πεντ. Δεστ. XV 14 (*έκδ. λίνος διορθώσ.*), XVI 13 (*έκδ. λίνος διορθώσ.*), Παλαμήδ., Βοηθ. 301.

Το αρχ. ουσ. *ληνός*. Η λ. στους τ. *ληνός, λενός, ληνέ* και σήμ. σε ιδίωμ. (Ανδρ., Λεξ., λ. *ληνός*). Τ. *ληνέ* το, και σήμ. στο ποντιακό ιδίωμ. (Παπαδ. Α., Λεξ., λ. *ληνός*).

Πατητήρι σταφυλιών: *είδες ποτέ σου στον ληνόν σταφύλια πώς πατούσι* και *τρέχει ο μούστος* απ' αυτά και *τον ληνόν γεμάσι*; Παλαμήδ., Βοηθ. 302.

ληριζώ.

Από τον αόρ. του *ληρώ*. Η λ. και σήμ. στην Κύπρο (Λουκά, Γλωσσάρ. 278).

1) 'Αέω ακοησίες, φλυαρώ: *Εγώ (ενν. ο λόκος) είμαι αιμοβόρος, εσθίω γαρ τα ζώα, σε μόνον γαρ τον γάλακτα, καθώς εσύ ληριζεις, αλλά κ' εμένα άλογον Διγ. παιδ.* (Τσιου-πί) 817. 2) 'Σκέπτιο, κοροϊδεύω: *πρότερον εκούσαν τας γαστράς και ληριζαούν τας (παρλ. 2 στίχ.) και σήμερα επιθυμούν ε' ακούσαν ευαγγέλιον* *Ναθανάλ Μπέρτου*, Στιχοπλ. I 636.

ληρίσμα το.

Από τον αόρ. του *ληριζώ* και την κατάρ. *-μα*.

⁸ *Ανόητη φλυαρία, μαζολογία*: *ληρίσματα πολλά τα ψέματα τά λέγεις* *Διγ. παιδ.* (Τσιουπί) 958 κριτ. υπ.

ληρομυθοουργία η.

Από τα ουσ. *λήρος* και *μυθοουργία*.

Ανόητη μυθική διήγηση: *πόσην ο τριτάθλιος επέστην την ζημίαν εκ του...αναγνώ- και και των αρχαίων μυθοουργών τας ληρομυθοουργίας* *Προδρ.* IV 1bbb, χρφ CSA, κριτ. υπ.

λησθής ο, βλ. ληστής.

λησμονά, Τζάνε, Κρ. πάλ. 203²⁸, εσφαλμ. γρ. αντί λησμονιά· διόρθ. Ξανθ., ΒΖ 18, 1909, 592=Μελετ. 250. Πβ. και Τζάνε, Κρ. πάλ. (Neved.) 260²⁸.

λησμονή η. — Βλ. και λησμονιά.

Από το λησμονώ και την κατάν. -η. Τ. αλησμονή στο Du Cange (λ. αλησμονή). Η λ. σε Γλωσσάρ. (Steph., Θησ.) και στο Soman.

‘Λήθη, λησμονιά’ στέκεται στο κατώφλιο (ενν. του δάσους) η λησμονή και φράσσει, ου-
δένά γνώθει ή έσθαιεν αφήνει να περάσει Αχέλ. 1390.

λησμονημός ο· α λ η σ μ ο ν η μ ό ς.

Από τον αόρ. του λησμονώ και την κατάν. -μός.

‘Λήθη, λησμονιά’ (εδώ ως σύστ. αντικ.): να είναι αν αλησμονημό να αλησμονήσεις τον
Κόρνο τον Θεό σου και να πας καταπόδον είδωλα άλλα και να δουλέψεις Πεντ. Δευτ. VIII
19.

λησμονιά η, Ερωφ. Ιντ. β’ 106, 113, Ροδολ. Α [498]· α λ η σ μ ο ν ι ά, Ιντ.
Κρ. θεάτρ. Δ’ 21, Ευγέν. 416, 618. — Βλ. και λησμονή.

Από το λησμονώ και την κατάν. -ιά. Στο Βλάχ. υπάρχει λ. αλησμονιά, που από τυπογρ.
λάθος πθ. υποθέτει τ. αλησμονιά ή αλησμονησία. Η λ. και ο τ. στο Soman. (λ. λησμονή).
Η λ. και σήμ.

α) ‘Λήθη, λησμονιά’ τό θε να γράφω εις χαρτί να μην με εμποδίσει της λησμονιάς
η άργητα Τζάνε, Κρ. πάλ. 140¹⁸. β) ‘πράξαση, εξαίρεση’ παιδιάν εδώκασι Φιλίππου
του Μολίνο, γιατί κι’ αυτόν σε λησμονιά (εκδ. λησμονιά· διόρθ. Ξανθ., ΒΖ 18, 1909,
592=Μελετ. 250) ποτέ δεν τον αφήνω Τζάνε, Κρ. πάλ. 203²⁸: ο χαλαστής ολωνών των
πραγμάτων καιρός δεν εμπορεί... να κόμει καμίαν αλησμονιάν Ροδινός (Βαλ.) 162. Φρ.

α) βέτω κ. εις λησμονιά=κάνω κ. να ξεχαστεί: Τσι πείραδες, τα βάσανα κι’ όλα τα πάθη
κάνει μια θεματιά και όόκει τα κ’ εις λησμονιά τα βάνει Ροδολ. Β [512]· β) εμπαίνω
εις λησμονιά=‘ξεχνάμαι’: ‘Όλα χαλάσαν από με κι’ άλ’ από με χαθήκα, χόμα γυνήκ’
αφήρηστο κ’ εις λησμονιάς εμπάνα Ερωφ. Πρόλ. 32.

λησμονιάρης, επθ.· α λ η σ μ ο ν ι ά ρ η ς. Θεματογραφία 10 σήμ. 1· ουδ.
α λ η σ μ ο ν ι ά ρ ι κ ο.

Από το ους. λησμονιά και την κατάν. -άρης, -άριος. Ο τ. στο Βλάχ. (λ. αλησμονιάρης),
όπου και επθρ. αλησμονιάρικα. Η λ. στο Soman. (Πβ. και αυτ., λ. αλησμονιάρικος).

‘Που λησμονιά, ξεχαστήρη’: είτε φυσικά είναι τα παιδιά εθνημηνικά, είτε το εναντίον
είναι αλησμονιάρικα και ουδέν εθνημηνείται Σοφικ., Παιδικ. 114.

λησμονώ, Σπεν. Ο 222, Δεγ. (Trapp) Esc. 433, 449, 1793, Φλώρ. 505, 1033,
Ερωτοπ. 594, Αχούλ. 1620, Θησ. ΙΑ’ [88*], Ριμ. κός. 704, Απόκοπ.⁵ 236, Πικατ. 379,
Πεντ., Γέν. XXVII 45, Αχέλ. 828, Κυπρ. ερωτ. 113¹⁶, Πανώρ. Β’ 513, Δ’ 37, Ερωφ.
Ιντ. 8’ 100, 567, Ερωτοδάρ. (Αλεξ. Στ.) Α’ 363, Γ’ 1392, Ε’ 1233, Φορτούν. (Vinc.) Δ’
105, 297, Τζάνε, Κρ. πάλ. 431², 557¹², 571¹¹, κ.π.α.· α λ η σ μ ο ν ω, Δεγ. Α 3821,
Αχούλ. L 1262, Γμκ. 542, Θησ. Ζ’ [131*], Πεντ., Δευτ. XXXII 18, Αιτωλ., Μόθ. 297,
Παλαμήδ., Βουβ. εισαγ. 3, Ιστ. Βλάχ. 1840, Σουμμ., Ρεμπελ. 179, Δεγ. ‘Ανδρ. 370⁵,
396²², Ερωτοδάρ. (Αλεξ. Στ.) Α’ 284, Β’ 2056, Δικρούς. 70²⁸ κ.π.α.· ε λ η σ μ ο ν ω.

Σημν. Ο 50, Δγ. (Trapp) Esc. 146 κατ. υπ., 150, Ερσταν. 70, 2139, Αιβ. Sc. 977, Αιβ. Esc. 2514, Μαχ. 516^α, Αγγλ. 450, κ.π.κ.

Από το επιθ. *λέσμον*. Α. *λέσμονος* τον 5. αι. (Lampe, Lex.). Τ. *λέσμονος* στο ποντιακό
οθίωμ. (Παπαδ. Α., Λεξ.) και στην Κύπρο (Σκκ., Κύπρ. Β' 634). Η λ. και σήμ.

[illegible]

λησταρχείον το, Δεγ. Z 1571, Δεγ. (Trapp) Esc. 728.

Από το ουσ. *ἀδισταρχος* και την κατάρ. -είων. Η λ. στο Du Cange και σίμ.

⁴Λημέρι λήσταρχου και της συμμορίας του: ἐπισπέν τον (ενν. το Λεγηνή) από το χρίσιν και ἐρεπέν τον εις το λήσταρχιον των απελατιών Δαγ. Άνθρ. 348¹¹.

λησταρχεύω.

Από το ρουσ. λήσταρχος και την κατάλ. -είω.

(Εξάς μεταφ.) ἵμε βίαι αποκλειανό: Ἀφης με, λέγω σ', ὀφης με. Ἐτοι λοιπὸν στε-
νεύου τις κορασιέ; με το σταυό κ' ἔτοι τις ἀνταρξαγέου; Σουμμ., Πιστ. φ13. Γ'
[234].

ληστώρχης ο.

Το μτγν. ουσ. ληστώρχης.

Ἀρχηγός ληστών, λήσταρχος. Ἀηστώρχην, ἄνθρωπον κακόν Χρον. Τόκιων 3592.

λησταρχία η. Δικιούσ. 96².

Από το ουσ. λήσταρχος και την κατάλ. -ία. Η λ. τον 6. αι. [L-S].

Βικισπραγία, αρπαγή. Λοιπόν σαν εκυρίευσαν ὅλην την επαρχίαν με δόλον και επιβουλὴν και με την λησταρχίαν Ιστ. Βλαχ. 1136.

λήσταρχος ο. Μηλ., Οδοιπ. 639.

Το μτγν. ουσ. λήσταρχος. Η λ. και σήμ.

Ἀρχηγός ληστρικής συμμορίας? εις γνώμην θηριάφρακτος, ως λήσταρχος την πράξιν Φλώο. 1364.

ληστεύω.

Το αρχ. ληστεύω. Η λ. και σήμ.

α) Κάνω ληστεία· β) Ἀρπάζω τα αγαθά, απισχροκερδῶ? τούτον τον κόσμον τὸν κραιτέις ληστεύεις και κραιτέις τον Λιβ. Esc. 3373.

ληστής ο. Γλυκιά, Αναγ. 157, Διγ. (Trapp) Gr. 916, 966, 2260, Διγ. Z 1266, 2468, Διγ. (Trapp) Esc. 1766, Βέλθ. 221, 222, 1286, Ωροσκ. 42¹⁸, Πουλολ. (Τακβαρή) 370. Λιβ. Esc. 351, 1347, Λιβ. P 1611, 1758, 3006, Μαχ. 4^{10.22}, Ιστ. Βλαχ. 566, 1542, 2289, Διγ. Ἀνδρ. 364²⁰, Βακτ. αρχιερ. 144, Λεηλ. Παροικ. 481, Διγ. O 1403, κ.α.· λησθής,

Το αρχ. ουσ. ληστής. Η λ. και σήμ.

α) Ἐληστής? οι κλέπτες και οι ληστές κάμουν τέτοιες πελελάδες Συναξ. γυν. 1018· είχαν ἐπὶ τότε εις φυλακὴν τον Βαραββάν εκείνον, οποῦ ἦτον φανερός ληστής και κλέπτης και φορέσκος Ντελλαπ., Στ. Θρηνητ. 200· β) Ἐλέστης, ὁρπακτής? μαρκός, ληστής, ἀπάθροπος, ἀδικητής, αβάνης Ιστ. Βλαχ. 1124· (μεταφ.): ἑπιθλασος, ζωνρός? παιδί μικρό ἦσσανε ληστής· κάποιος θερέ σ' εγένεα Ζήν. Α' 89. — Η λ. ως τοπων.: Πορτολ. Α 122¹.

λήστραινα η.

Από το ληστρ- (ληστρικός) και την κατάλ. -αινα.

Ἵναικα ληστής, λησταρχίνα? πετάς με εις Ἀδην σύμνηχον κ' ἐπὶ ὀνομα εκβάλ' λεις ἀλόστραινα (ἐκδ. ληστραινα), και ἔδε συμφορά, βέβαιον τα το θελήσεις Λιβ. Sc. 927.

ληστρέα η. Λιβ. Esc. 2009, εσφαλμ. γρ. αντί λήστραινα (Βλ. Λιβ. Sc. 927 και ά, λήστραινα).

ληστρικός, επίθ., Καλλίμ. 709, 1264.

Το αρχ. επίθ. ληστρικός. Η λ. και σήμ.

Που αναφέρεται, ανήκει ή ταυριάζει σε ληστές: το...τόλμημα της ληστρικός εφδου Διγ. Z 3521· (ως σὺστ. αντικ.): υπελάμβανον τον παῖδα του Φιλίππου ...ληστρικό φρονούτα Βίος Λλ. 2919.

Το ουδ. ως ουσ. =αρπακτικότητα, ληστρική διάθεση? το παρούργον και ληστρεόν

ληστρικός

τον Τζινετ Δούκ. 143²¹. (στο συγκριτ.) προς το ληστρικότατον εσέβην η ψυχή του Αιβ. Ν 2994.

ληστρικός επίρρ., Θεολ., Τζιρ. 355¹³, Γράμματα Μετεώρ. 40*, 41¹¹, Δούκ. 205²⁷. 'Εκθ. χρον. 68¹³, Ιστ. πολιτ. 40*, Ιστ. Βλαχ. μετά στ. 1098.

Το μτγν. επίρρ. ληστρικός (L-S, λ. ληστρικός).

α) 'Όμοια με ληστή, με αρπακτική διάθεση! Χάρος επιφέρει ληστρικός την κόρη Μελανθίαν Αιβ. Sc. 3224· εις τα της Θεταλίας μέρη ληστρικός εισελθών τους συναντώντας εμπόρους...εξεγόμενος Δούκ. 189¹⁸. β) βίαια παράνομα? Εκβαλόντες γαρ τον κήρη Μάρκον ληστρικός εκ του πατριωρχείου, ανεβίβασαν τον κήρη Σεμεόνα 'Εκθ. χρον. 29¹. ήν δέ και εν ταις ημέραις του Μιχαήλ τιταφκόν ο Οτμάν, πλην ληστρικός Δούκ. 401*. Φρ. ληστρικός έχω=έχω αρπακτική διάθεση: λέγεις γαρ ως ληττοικός έχων και φορογνώμην, την σύζυγον αφήλασσε χωρίς γνώμην γονέων ΒΔΘ. 1240.

*λητεύω, βλ. ειλητεύω (Προσθ. Θ' τόμου).

λήψη η.

Το αρχ. ουσ. λήγης. Η λ. και σήμ.

Ανάληψη φροντίδας, προστασίας? επαρέργησεν (ενν. ο Λάος) και εδυνάμωσεν οι ανθρώποι...εις το χέρι της γενικής του και εις το χέρι των δυο θυγατέρων του με λήψη του Κόρου απάνου του Πεντ. Γέν. XIX 16.

λια, επίρρ., βλ. λίαν.

*λιαίνω, βλ. ολιγαίνω.

λιάκιν, επίρρ., βλ. ολιγάκι.

λίαν, επίρρ.· λίε, Παίσ., Ιστ. Σινά 1186.

Το αρχ. επίρρ. λίαν.

Πολύ, πάρα πολύ, σε υπερβολικό βαθμό: το επίθεμα της ζώνης (παρλ. 1 στ.) σφαιρόκαλλον γαρ λίαν Ερμην. Β 266· όταν σ' ηλικάει έλθει των δώδεκα χρόνων φυλάγου την λίω μήπως και πέσει σ' έρωτα και σας αποξεχάσει Διγ. Ο 46· 'Ήσαν γαρ οι καταποντισθέντες άπαντες εκ της αυτού νηός εύζωνοι νέοι και λίαν πολεμιστοί Δούκ. 347¹⁸.

λιανός, επίθ., βλ. λιανός.

λιβάδα η.

Από ης ουσ. λιβάδι και τη μετεθ. κατάλ. -α. Η λ. και σήμ. ως τοπων. (Βλ. Βουρδουμπάκη, Χρ. Κρ., 1, 1912, 477).

Μεγάλο λιβάδι: ου θέλω να καθίσω, ουδέ εις λιβάδαν καθάρην ουδέ εις ενδρόσους τόπους Πουλολ. (Τσαβάρη) 459.— Ως τοπων.: Ροθμ. hist. 270¹²².

λιβαδάκι το.

Από το ουσ. λιβάδι και την κατάλ. -άκι. Η λ. και σήμ.

Μικρό λιβάδι: Στο λιβαδάκι επέσασιν όλοι και καρτερούσι Χρον. Τόκωνν 1515.

λιβαδάτος, επίθ., Χρησμ. Χ 21.

Από το ουσ. λιβάδι και την κατάλ. -άτος.

Που έχει χαρακτηριστικά λιβαδιού, χλοερές: Ἀπλώσε και πιάσε τόπον και καλόν και λιβαδιόν Χρῆσμ. (Βένης) 14²⁶.

λιβαδερόν το.

Το ουσ. του επιθ. *λιβαδερός ως ουσ.

Λιβάδι ή τόπος που μοιάζει με λιβάδι: ου πρέπει εκείνο το νερόν και εκείνη την βροσίταν κ' εκείνο το λιβαδερόν να το αποληρημονήσει Πρόδρ. 7¹².

λιβαδερούτσικον το.

Από το ουσ. λιβαδερόν και την κατάρλ. -ούτσικον.

Μικρό λιβάδι: εύρει λιβαδερούτσικον και μέσα κρέαν βροσίτσα Πρόδρ. 7⁴.

λιβαδήσιος, επιθ., λιβαδήσιος.

Από το ουσ. λιβάδι και την κατάρλ. -ήσιος.

(Προκ. για τόπο) που είναι ή μοιάζει με λιβάδι: εκεί τον εκατέρηθασαν (ενν. οι αγρό-ροι) εις τόπον λιβαδήσιον (χρ. λιβαδίζων· έκδ. λιβαδιών κατά Hess· δέφθ. Ξενθ., Χρ. Κρ. 1, 1912, 560) Διγ. (Trapp) Esc. 939.

λιβαδήσιος, επιθ., βλ. λιβαδήσιος.

λιβάδι το, βλ. λιβάδι(ο)ν.

λιβαδία η, Λιβ. Ρ 2443.

Από το ουσ. λιβάδι και την κατάρλ. -ία. Η λ. και σήμ. στο ποντιακό ιδίωμ. (Παπαδ. Α., Λεξ.).

Λιβάδι: Ανασταδίζουν τα βουνά, πάσχουν δε' εμέν οι κάμποι, θερηόσεν τα παρά-πλαγα, βροντοέν οι λιβαδιές Λιβ. (Sc.) 2632.

λιβαδιαίος, επιθ., Διγ. Ζ 2479, Metrol. 49¹¹, 50²⁰, 79¹⁴, 97¹², 122¹²⁻¹⁴, Γράμματα Μετεώρ. 66⁴⁴, Διγ. Ἀνδρ. 367²³.

Από το ουσ. λιβάδι και την κατάρλ. -αίος.

Που έχει τα χαρακτηριστικά λιβαδιού· χλοερές, κατάλληλος για βοσκή: αμπελίων και χωραφίων και υδρομυλωνών και γης λιβαδιαίος και λόγγον Γράμματα Μετεώρ. 56¹²⁻¹³.

λιβαδίζω· λιβαδίζων, Διγ. (Trapp) Esc. 939 χρ., ασφαλμ. γρ. αντί λιβαδίσων· δέφθ. Ξενθ., Χρ. Κρ. 1, 1912, 560. — Βλ. και λιβαδήσιος.

λιβάδιν το, βλ. λιβάδι(ο)ν.

λιβάδι(ο)ν το (Ι), Χρον. Μορ. Η 1741, Λιβ. Sc. 1010, Βακτ. αρχιερ. 170· λιβάδι, Βέθθ. 1208, Χρον. Μορ. Η 4779, Λιβ. Ρ 2113, Θρ. Κων/π. Η 103, Γαδ. διήγ. 37, Αλεξ. 916, Ριμ. κέρ. 679, Πεντ. Γέν. ΧΛΙ 2, Αχέδ. 231, 2337, Δωρ. Μον. XXXVIII, Πανώρ. Α' 302, 307, Γ' 340, 469, 626, Βοσκοπ.² 91, 446, Παλιμής, Βοηθ. 382, Σταυριν. 1007, Ροδολ. Α' [147], Σουμμ., Παστ. φιδ. Α' 12, Διακρούς. 99⁸, Τζάνε, Κρ. πάλ. 203⁸, 281¹², 290⁸ κ.π.κ.· λιβαδέδιν (ν), Διγ. (Trapp) Esc. 1366, Χρον. Μορ. Η 2903, 5023, Πουλολ. (Τσαβερή) 131 ΑΖ, Γμπ. 511, Αλφ. ξεν. 22, Θυσ. Β' [30⁶], Ε' [31⁴], Νεωρ. βασιλ. 40, Γαδ. διήγ. 39, Πικατ. 560, Πορτολ. Α 232¹², Δωρ. Μον. XXIX, Ερωτόκρ. (Αλεξ. Στ.) Β' 637· λιβαδέδιν, Λόγ. παρηγ. Ι 133, Καλλίμ. 150, 155, Σαχλ. Απτή. 254, Λιβ. Ρ 1661, 1755, 2531, 2536, 2597, 2616, 2649, Λιβ. (Lamb.) Ν 190, 618, Αχίλλ. Ι

λιβάδιον

679, Αχλλ. Ν 737, 975, Αχλλ. Ο 186, Ανγκλ. 23, Απόκωπ.² 5, 55, 84, Θρ. Κύπρ. Μ 226.

Το μτγν. ουσ. λιβάδιον (πρχ. ουσ. λιβάς. Η λ. και σήμ.

1) ⁴Χορτόφυτη έκταση εκτεταμένη ή όχι: βοσκή...να φέρουσι κουνιάδι τα χόρτα να βοσκώσονται απ' έχει το λιβάδι Πανώρ. Ε' 396· αφήκην την (ενν. ο πλάστης την γυναίκα) ωσόν το ζω που βόσκειται εις λιβάδην Συναξ. γυν. 96· ετοίμασαν καθείς ό,τι ήθελε δώσει εις προάκ της θυγατρός αυτού,...προσθέσαντες και ζευγαλειά και λιβάδια και άλλα χαρίσματα Ηπειρ. 245²¹. (μεταφ.) Χαίρε (ενν. Μαρία διάποισα), λιβάδην πρόσπων Τμν. Παναγ. 13· είναι (ενν. η Βενετία) βρόση αφέματος, πλατό αναδενδράδες ...και δραγαφόν λιβάδην Βεν. 13· Φρ. μύλον λιβάδην=επιστρέφω στα κτήματά μου, στο σπίτι μου (Για το νόημα της φρ. βλ. Vincent (Φορτουν. σ. 167)): Στέκιτε με παρηγοιά, αφέντες φρονιτά-δοι, γλήγορα σας εφρίνομε και πίνετε λιβάδι Φορτουν. (Vinc.) Γ' 24. 2) ⁵Πεδίο αγώνων, συγκρούσεων, πολέμων: στο μέγα θέατρον, εις το πλατό λιβάδι (παρ. 3 στ.). Ετρέχουσ με τα φαριά, τα σίδερα ντυμένοι Ροδολ. (Μανούα.) Γ' [487]· πολλοί σκοτωσθή-κανε κ' επέφταν στα λιβάδι διακρούς. 83²⁵. μ' αστραπαβόλονται πολλά τόσ' άγρια επαλε-μοόσα που ερίσκει το πέλαιος λιβάδι του πολέμου Ροδολ. Α' [245]. 3) ⁶Εκχή και μικρή λιμνοθάλασσα: τα αβαθή μέρη της θάλασσας που υπάρχουν συνήθως στις εκβολές ποταμών: Η Βενετία...έχει λιβάδια και κανάλια και δεν ημπορείς να υπάς, μόνον με βάρκα (ενν. ημπορείς) Πορτολ. Α 186²¹. ο κόρρος της Νεγροπίνας είναι όλο λιβάδια Πορτολ. Α 233¹².

λιβάδιον το, (II)· λιβαδιον, Διγ. (Trapp) Esc. 939, κατά Διγ. (Hess.) Esc. 948 κρητ. υπ., χρ λιβαδίζων· Δούρθ. Ξανθ., Χρ. Κρ. 1, 1912, 560 σε λιβαδίζον. — Βλ. και λιβαδίσσιος.

λιβαδοαναθρεμμένος, επίθ.

Από το ουσ. λιβάδι και τη μτχ. παρκ. του αναθρέφω.

Ήπου έχει ανατραφεί στα λιβάδια, μακριά από πόλη· αγροικός: μοπελορίκτοσσα, λιβαδοαναθρεμμένη Πουλάλ. (Τσαβαρή) 34.

λιβαδοπούλιν το.

Από το ουσ. λιβάδι και την κατάλ. -πούλιν (Βλ. Παπαδ., Α., Λεξ., λ. ποπλίλιν).

Μικρό λιβάδι: όταν ηρχόμθα εις αυτό το λιβαδοπούλιν Αιβ. Ρ 2590.

λιβαδοτόπι το.

Από το ουσ. *λιβαδοτόπιον, υποκορ. του λιβαδοτόπος. Η λ. και σήμ.

Τόπος με λιβάδια, λιβάδι: βρόση καταρδέουσα χλωρό λιβαδοτόπι Βέθθ. 125.

λιβαδέτοπον το.

Από τα ουσ. λιβάδι και τόπος. Τοπων. στην Κύπρο λιβαδέτοπος (Πιλαβίκη, Κυπρ. Σπ. 40, 1976, 153).

Τόπος με λιβάδια, λιβάδι: Εις γων το λιβαδέτοπον εν τη νικτι εκείνη έμμενεν Βέθθ. 159.

λιβαδωτός, επίθ., Λόγ. παρηγ. L 713, Λόγ. παρηγ. O 724, Αιβ. Sc. 2375.

Από το ουσ. λιβάδι και την κατάλ. -ωτός (Ανδρ., Λεξ.).

Που περιστοιχίζεται από λιβάδια· ομαλός: εις στεράν... λιβαδωτήν Αιβ. Esc.

3560· θέλεις ιδεί ένα βουί λιβαδιάν και δονδρωιάν Πορτολ. B 28²¹.

λιβάνι(ν) το, Στaph., Ιατροσ. 12²⁰, Θησ. Δ' [44²], Ζ' [28⁴], ΙΑ' [28³] (εκδ. λι-βήνη), Ιατροσόφ. (Οἰκονομῖ) 83⁷, 85¹⁴, Πένθ. Θαν.² 309, Πένθ. Θαν. (Κηός) S 8ν, Πεντ. Αρ. V 15, Λευκ. II 1, 2, 15, VI, 8, XXIV 7, Παισ., Ιστ. Σινά 1204, 1408, 2134, Σουμμ., Παστ. φίδ. Ε' [400].

Από το ουσ. λίβανος. Η λ. στο Moursius (λ. λιβάνι) και σήμ.

Θυμίαμα: Κοπάνισον αυτά τα σκυλήκια και τριμμένον λιβάνιν Στaph., Ιατροσ. 7¹⁰⁰. εάν έχεις αρετήν, θυμίαζε λιβάνι Παισ., Ιστ. Σινά 720.

λίβανον το, Στaph., Ιατροσ. 7¹⁰⁴, Θησ. Δ' [44¹].

Το αρχ. ουσ. λίβανος με αλλαγή γένους.

Λιβάνι, θυμίαμα? Με λίβανον πολύτιμα, αρώματα και μύρα εις τον ναόν της (ενν. της θεάς) δέτεον Θησ. Ζ' [48⁷].

λίβανος ο, Ασσιζ. 239⁴, 489²¹, 491²⁵, Ιερικκος. 395²⁻⁵, 471²⁻¹², 479²⁸, Ορνεος. 522¹⁰, 523²², 554¹¹⁻²², Ιατροσ. κώδ. απβ'.

Το αρχ. ουσ. λίβανος.

Λιβάνι, θυμίαμα? εάν...πληγεί, λίβανον άρρενα κόρας έμπασε (ενν. ο ιέρως) Ιερικός. 484⁴. την πορδήν μας λίβανον Σπανός (Eideneier) A 536.

λίβας ο, Πορτολ. B 33¹⁷.

Από το αρχ. ουσ. λιφ. Η λ. στο Du Cange Appendix. Η λ. και σήμ.

Ζωστής, αεροκινικός άνεμος? ο νοτιοδυτικός: εδοϋ εφτά στάδια φτενά και δαρμάνα τον λίβα φυτρίουν καταπόδον τους Πεντ. Γέν. XLI 6.

λιβάς ο, Δούκ. 79²⁰.

Το αρχ. ουσ. λιβάς η, με αλλαγή γένους.

Λιβάδι: τους κάμπους γωρ και τα νερά, το πλήθος των λιβάδων Χρον. Μορ. P 1741.

λίβελλος ο, Ελλην. νόμ. 514²⁰, 515²¹⁻²², 516¹⁴, 517², 519¹⁹⁻²¹, 520⁹, 530²²⁻²⁴, 534¹²⁻¹⁴, 544¹⁶⁻¹⁹, 563¹⁷⁻¹⁸, 572³, 574¹⁷⁻¹⁸, κ.α.

Το μτγν. ουσ. λίβελλος (<λατ. *libellus*). Η λ. και σήμ.

Μηνιστήρια αναφορά, κατηγορητήριο? ο δείνα λίβελλος εδόθη κατά του δείνα εις πλη-ροστάτην δίκην περιέχων ούτως αυτ. 522²⁴. σκοτεινός υπόρχει ο παρ' αυτής (ενν. της κό-ρης): δοθείς λίβελλος και ουδέν οφείλω του απολογηθίμαι αυτής αυτ. 518².

λίβελος ο, βλ. λίβελλος.

λιβέρα η, βλ. οιβιέρα.

λίβερον(ν) το, Βίος Αλ. 1472· πληθ. λιβέρα.

Από το ουσ. λίβερος ο (<λατ. *liburnus*) με αλλαγή γένους. Η λ. στον πληθ. στο Steph., Θησ. Στον πληθ. λιβέρα ο καταβιβασμός του τόνου από μετρ. αν.

Είδος πολεμικού πλοίου? κατασκευάζων νανς πολλὰς, λιβέρον και τριήρεις Βίος Αλ. 1170· κηράβι από την Γένοβαν, τριήρεις και λιβέρον (εκδ. λιβέρα διορθώσ.) Ψευδο-Γεωργγλ., 'Αλ. Κων/π. (Wagn.) 182.

λίβι

λίβι, επίρρ., Σαχλ. Β' (Wagn.) PM 656.

Πιβ. το ιταλ. *livi* ((*la livi*· βλ. Zingarelli, Vocabolario della lingua italiana). Για την προέλ. και το σχηματ. πβ. και τα επιρ. *ιβί* (Somav.) και *ιβί* (βλ. Σοριαν., Γκριμ. 250).

Επιρ.: όσες μπορούν εις το κακόν γυναίκες να γυρίσουν όλες της χώρας σαν αυτές και να τας γυβεντίσουν, την πάσα μίαν να λένουσι: αλίβι (έως. λοιβή), κυρά, ντροπή σου αυτ. 655.

λίβιέρα, Ψευδο-Γεωργιγλ., 'Αλ. Κων/π. (Wagn.) 182 εσφαλμ. γρ. αντί λιβιέρα· διορθώσ. — βλ. λιβερνο(ν).

λίβοκτόνος, επίθ.

Για τη λ. βλ. Steph., Θησ.

? : δριάζοντα σαρξίζουσι τον λιβοκτόνο(ν) Λέντ., Διν. (Κνός) 177¹⁸.

λίβρα η. Ασσιζ. 461²⁸.

Το γαλλ. *livre* (βλ. Χατζ., Ξέν. στοιχ. 84). Η λ. σε καίμ. του 16. αι. (βλ. Νικολό-πουλο [Διμασκ., Λόγ. κοινοί. (μετάφρ.) 239]) και σήμ. με διαφ. σημασ.

Είδος παλαιού γαλλικού νομίσματος: έπεσαν να δώσει...τους κροτάδες, εβδομήκοντα επτά λίβρας και ήμισον...και αν ουδέν έχει...να πληρώσει τοῦτα αυτ. 210¹.

λίβρατζώ. ε λ ε β ρ ε δ ζ ω Ασσιζ. 234²⁸⁻³⁰. λ ε β ρ ε δ ζ ω Ασσιζ. 43²⁸, 54²⁸, 63²⁸, 313²⁸.

Το προβηγκ. *linvar* (Χατζ., Ξέν. στοιχ. 83). βλ. και Kahane, Sprache 546-7. (Ενεργ. και μέσ.) παραβιάζω, μεταβιάζω σε κάπ. το δικαίωμα κατοχής: Ο δανειστής εμπορεί καλά να ποίσει να διαλαλήσουν το αμάχι εις την χώρα β' ημείρας και την τρίτη ημεραν ημπορεί να το λεβρωίσαν εις εκείνον οπου πλείον να βάλει αυτ. 304⁴. ού είδαν τον να δώσει τας αρραβώνες ού το πλήρωσαν...ού...να λιβρωαστεί εκείνον τον βίον αυτ. 484²⁸.

λίβρος ο· πλγβ. λιβόρι.Από το αρχ. εθν. λίβρος. Η λ. και σήμ.

Ήου κατάγεται από τη Λιβύη: Νέφος πλήθος ην φουσσάσαν. Τάταρσι τε και Λιβόρι Χρησμ. I 222.

λίγα, η.

Το ιταλ. *lega*.

α) Συμμαχία, ένωσις, συνασπισμός: οι σφέντες εμφανίσαν όπαντες της *Italiās* ... και μίαν λίγα έποικαν Κοριν., Μπούας 14· β) το σύμβολο της *Sacra Lega* (βλ. Τζεβέκη, Κρ. Χρ. 15-16, 1961/62 [Πετρ. Α' ΔΚρΣ Β']· 162 σημ. 30): τότε ο Κολλώας έβριζε στην πρόβω ην την παντέρ(αν) (παραλ. 1 στ.) κ' είχε τον *I(ησοφ)ν Χ(ριστό)ν* αυτόμα με την λίγα 'Αδ. Κύπρ. 1201.

λιγαίνω, βλ. ολιγαίνω.

λιγάκια, επίρρ., βλ. ολιγάκι.

λιγαρέα, (την σκίλα...την) λιγαρέαν, Συναξ. γυν. 236, εσφαλμ. γρ. αντί λυσσαρέαν.

για τη δόξθ. βλ. Kramb., BZ 15, 1906, 711 και Ξκνθ., BZ 16, 1907, 471 (=Μελετ. 144). — Βλ. και Λυσσάθης.

λίγδα η.

Το ουσ. λίγδα, που απ. στον Ησίοχ. (Βλ. Κοραή, 'Ατ. Α' 264, Φιλ., Θρακ. 4, 1933, 290· πρ. και Χατζιδ., ΕΕΠ 18, 1921/22, 12=Γλωσσ. 'Ερ. Α' 450. Για διαφορετική ετυμ. από το ουσ. γλίγη βλ. Ανθρ., Λεξ.). Η λ. και σήμ.

- α) 'Λίπος! Εις σόφρ ή εις καμωσχάν εάν πλώ(ει) λίγδα να έβγει Ιατροσ. κώδ. κτς'·
β) 'Άνέξ από λίπος! Να εβγάλλεις νε λίγδα ή λέρα χάσθων αυτ. φξ'α'.

λιγδερός, επίθ.

Από το ουσ. λίγδα και την κατάν. -ερός. Η λ. και σήμ.

'Λιπαρός, λιγδερός': *Τι έχεις καλόν στου λόγου σου άξιον να ποθήσω;* (παρ. 1 στ.)
...τούτα σου τα λιγδερά ανατριχόγενά σου...; Σουμμ., Παστ. φιβ. Β' [1239].

λιγδίτσα η, Προδρ. III 192 χφφ. CSA κριτ. υπ.

Από το ουσ. λίγδα και την κατάν. -ίτσα.

Λίπος: να εχρόσθη το μουστάκι μου, να εχόρτσασα λιγδίτσων αυτ. III 192.

λιγδωμένος, μτχ. επίθ.

Η μτχ. παρκ. του λιγδώνω. Η λ. και σήμ.

- α) 'Λερωμένος από λίπη, βρόμικος': θέλει να 'μαι λιγδωμένη, άπλοτη και ουπωμένη
Συναξ. γυν. 923· β) (μεταφ. προκ. για την ψυχή) 'κακρτυαλός! γι' αντίμεφες τέτοιουσ
κακός τον θάνατον να πάρω, ...το αίμα μου να πλώει την λιγδωμένην μου νυχτήν
Σουμμ., Παστ. φιβ. Δ' [621].

λιγιά η.

Πθ. από το λιγώνωμαι.

'Λιγωμέρα! οι ανασταναγοί, που μια λαφρή 'ναι λιγιά Παστ. βσσκ. I 5, 190.

λιγναίνω.

Από το επίθ. λιγνός και την κατάν. -αίνω. Η λ. στο Σομάν. και σήμ.

'Αδυνατίζω': ημάρτες να μετρήσεις απάνω σ' όλον το κορμί τα κόκαλά του όλα.
Τόσο ελέγνυσε πολλά θησ. Δ' [27*].

λιγνεύω, Συναξ. γυν. 871.

Από το επίθ. λιγνός και την κατάν. -εύω. Τ. λιγνεύω στο ποντιακό ιδίωμ. (Παπαδ.
Α., Λεξ.).

'Γίνωμαι λιγνός, αδυνατίζω': ήόραν με τα γένα. Και όσον υπάγει ο καιρός λιγνεύω
πόσα ηέρα Ευγέν. Πρώλ. 26· κάμνω πάθη, εις τά 'πομένω και λιγνεύω και ασκημαίνω
Συναξ. γυν. 918.

λιγνοπηγουνάτος, επίθ.· λιγνοπουγουνατός.

Από τα επίθ. λιγνός και πηγουνάτος.

'Που έχει λαπτώ, ωραίο πηγούνι': Κερά δαμασκηνοχέιλη και λιγνοπουγουνατή Ch.
pop. 218.

λεγονοπουγονάτος

λεγονοπουγονάτος, επιθ., βλ. λεγονοπουγονάτος.

λεγνός, επιθ., Διγ. Α 275, 1974, Ερμην. Δ' 328, Ερωτόκρ. 237, 618, Αχιλλ. L 32, 540, Αχιλλ. N 99, 802, Αχιλλ. O 62, Ιμπ. 79, Θησ. I' [50¹], IB' [53²], Byz. Kleinchron. A' 306¹⁹, Πορτολ. Α 3¹⁸, 9², 48², 140², 173¹⁰, Βασκαπ. 2 385, Ερωτόκρ. (Αλεξ. Στ.) 344, Συναδ., Χρον. 27, 31, 35, Διακρόση. 101², Τζάνε, Κρ. πώλ. 190², 277¹⁸, 329²⁷, 341², 373¹⁴, 378¹², 413¹, κ.α.

Από το επιθ. **λεγνός** (λεγνός κατά Φάβ., Αθ. 49, 1939, 21), που απ. στον Ησυχ. (Βλ. Σακρλ. Βαζ., Λεξ., Φάβ., 4.π. και Φιλ., Γλωσσονγ. I'· πβ. Conomis, Glotta 47, 1969, 214 και Shipp., λ. *λέγνος*). Ο Παπαδ. Α., ΛΔ 12, 1950, 137, πρίτ. γρ. *λεγνός* (**λεγνός* < *λέγνος* (πβ. και Etymologicum Magnum 565¹· τη γρ. *λεγνός* δέχεται και ο Αλεξίου Στ. (Ερωτόκρ. σ. 484)). Τ. γλινός σε έγγρ. του 16. αι. (Κατσουρ., EMA 5, 1955, 53) και *λεγνός*, *λεχτός* και *γλινός* σήμ. σε ιδίωμ. (Andr., Lex., λ. *λέγνος*· βλ. και Βαγιακ., ΛΔ 12, 1973, 23). Η λ. στο Steph., Θησ., στο Βλέχ. και σήμ.

1α) Δειπτός, φτενός: *καυστηράν ποθήσαν μετά λεγνόν σάβηρον Ορνέος*. 580¹⁴. *λεγνόν βεργίον ιασπρίον* Λεξ. I 63¹. **β)** μακρόστενος: *το λεγνόν ακροστηράν Πορτολ.* Α 50². *η Λαοδικεία έχει ακροτήριον εις τον ποσέντε και εβγαίνει μέλα δ' και είναι λεγνόν λεγνόν και λέγνον το Γλουρέτα Πορτολ.* Α 170². **γ)** (προκ. για φρούδι) γαίτανωτός: *ζωγραφισμένα, θαυμαστά ήσαν τα δυο της φρούδια (παρὰλ. 1 στ.) μακρά, μαύρα και λεγνά, εύμορφα συνθεμένα Μαρκάδ.* 27. **2α)** Ισχνός, λιπώδης: *γενειάδαν είχαν άσπρη και μακρές συνθεμένα Μαρκάδ.* 27. **2β)** *Ισχνός, λιπώδης, λεγνός εντάσσεται (εν. ο σκύλος), κρέας ποσός και λεγνός ήτον Πτωχολ. Ρ 14¹· μικρός, λεγνός εντάσσεται (εν. ο σκύλος), κρέας ποσός δεν έχει Αιτωλ., ΜΘ. 34²· β)* λεπτοκαμωμένος: *τα χέρια της ήσαν μακριά, λεγνά τα δάκτυλά της Θησ. IB' [62²]. γ)* λεπτός, λυγροκόρμος, κομψός: *ο πόθος...ώσπερ βεργίν την έκαμεν λεγνών την ελικάν της Αχιλλ. L 540¹· μακρός ήτον ως το βεργίν, λεγνός ως το καλόμην Ιμπ. 79¹· οκτώ τίος εξαμάτωται, του βασιλιού αλογάτος (παρὰλ. 1 στ.)...λεγνός κ' ομοσφοκαμωμένοι Ερωτόκρ. (Αλεξ. Στ.) Β 378. 3)* (Προκ. για πλοίο) με λεπτό σκαρί (Βλ. και Τομ., Κρητολ. 3, 1976, 25, 31-2): *κάτεργα λεγνά ξ' και χουτσά ις' και γρίπους Byz. Kleinchron. Α' 390¹⁴· εις ετούτο το καράλι είναι αλίγο φούτος, ότι μάλα πένα ημπορεί να περάσει κάτεργα λεγνά Πορτολ. Α 215²⁹· καράβια, κάτεργα λεγνά και κάτεργα μεγάλη Τζάνε, Κρ. πώλ. 305².*

λεγνούτσικος, επιθ., Θησ. IB' [59³].

Από το επιθ. *λεγνός* και την κατάλ. -ούτσικος. Η λ. στο Somain. (λ. *λεγνούτσικος*) και σήμ.

λεπτός, λεπτοκαμωμένος: είχαν το στόμα της μακρόν ωςόν το δακτυλίδι, τα χείλη της λεγνούτσικα ωςόν χρυσή κογχήλη Μαρκάδ. 44.

λεγνούτσος, επιθ.

Από το επιθ. *λεγνός* και την κατάλ. -ούτσος. Για τη λ. βλ. και Steph., Θησ.

Λυγρός, λεπτοκαμωμένος: εκείνη η περιεκοπλούμετος η λεγνούτσος κοστήτου (εν. η Πλάτωνα Φλόρα) Φλόρ. 1616 κριτ. υπ.

λίγο, επίρρ., βλ. αλίγο.

λιγο-, βλ. αλιγο-.

λιγού, επίρρ., βλ. αλιγού.

λιγουλάκι, επίρρ.

Από το ουσ. λιγουλί και την κατάλ. -άκι.

Ἐπὶ πόλ' λίγω, λιγαί! Σε λιγουλάκι γύρσε να δεις την παθια σου Ιντ. κρ. θεάτρ. Β' 112.

λιγουλί το.

Από το επιθ. λίγος και την κατάλ. -οίλι.

Ἐλάχιστο! Και ταῦτα που σ' ἀνέφερα εἶναι πολλὰ λιγουλάκι προς τ' ἄλλα κείνα που 'καμες Κορων., Μπούας 151.

λιγουρεϊκός, επιθ.

Από το ουσ. Λιγουρέια.

Ἦπου προέρχεται ἀπὸ τὴ Λιγουρέϊα? και αὐτὸς διη ο Λιμουράτης μετὰ λιγουρεϊκῶν, ἤτοι γενοσηβικῶν νηϊῶν Ὑψυδο-Σερ. 254¹⁸.

λιγύνω. — Πβ. και ολιγύνω.

Το ρ. (ο) λιγαίνω με σχηματ. πθθ. αναλογικὸ πρὸς τὰ ρ. σε -ύνω.

Ἐλαττώνω, λιγοστεύω: με τις σκίτες τις δικές σου, ... θεά μου, τις λάμπες τ' ἀδελφού σου λιγύνεις στον καμμόν κ' εἰς τὴν καήλαν Πιστ. βροκ. V 3, 19.

λιγουρός, επίρρ., Δεγ. Z 3803.

Από το αρχ. επιθ. λιγυρός. Η λ. στο Lampe.

Με καθαρή, γλυκιά φωνή! ἐπαίξον (εν. αι Τσιόνες) εποχούμεται εν κλάονας τις των δένδρων και λιγυρές ἐσφάδουσαι ἐπὲρ Σιεράφων μέλη αυτ. 2789.

λιγουρός ο.

Από το επιθ. λιγυρός με επίρρ. ουσ. σε -ορός.

Ὁξὺς, καθαρὸς ἤχος· ευχάριστος, καλῶς κεντρικὸς λόγος? Τούτῃς τὴν δόξαν και τιμὴν ... ἀλλέως τα ἐκτερόσθεν παρὰ με πλάινους τράπους και παρὰ γλώσσας λιγουροῦν ἀτίμους ἐμπαιγμάτων Πόλ. Τρωάδ. (Παπαθωμ.) 12613.

λίγωμα το.

Από το λιγύνω. Η λ. στο Somav.

Ἐπιποθῆμα! Μιγάρι ας εἶχε κείτεται ἀκόμη λιγωμένη κα' ἄθροπος με το λίγωμα ποτὲ δευ αποθαίνει Θυα.² 304.

λιγωμέρα η, Φαλιέρ., Ιστ.² 236, Ερωτ. Ε' 128, Ch. πορ. 575, Ερωτόκρ. (Αλεξ. Στ.) Α' 289, 652, Β' 2440, Γ' 17, 1506, Ε' 438, Ροδολ. Ε' [345], Φορτσον. (Vinc.) Γ' 694.

Από το ουσ. λίγωμα και την κατάλ. -άρα (Ανδρ., Αεξ.). Για ἄλλη εἰσα. βλ. Ξανθοῦ-δίδη (Ερωτόκρ. σ. 597). Η λ. στο Du Cange και σήμ.

1) Μεγάλη, έντονη πείνα, λιγούρα? εἶδε (εν. ο κίτης) τὴν εἶσα συντροφίαν καλὴν γυναικὴν και λιγωμέρα του 'δωκε κυνέας να μην του φύγει Κίτης 34. 2α) Ἐπιποθῆμα? το αίμα απ' τες πληγές τόσο πολὺν ἐβγήκε που λιγωμέρα του 'δωκε κα' ολόκληρο τον ἀφίκε Ερωτόκρ. (Αλεξ. Στ.) Ε' 28· γροίκησα το πνεύμα του κ' ἐβγήκε και λιγωμέρα της περικλῆς ὥστερ κερή μ' ἀφίκε Φαλιέρ. Θρ. 266· με λιγωμέρας και δαρμούς του αποχαρτοῦσα (εν. ο κίτης κ' η μύνα του Ερωτόκρ.) Ερωτόκρ. (Αλεξ. Στ.) Γ' 1706· β) ἐξάντληση, ἐξασθένιση? Αε θέλω να σφαγῶ, μα θέλω ζήσει, γυναι κα' χω πόρος, πρί-

Λιγάνω

και λαχτάρες. καθημερινά και ημερήσιες και λιγανώδες Βασκοπ.² 436· λιγανώδες μ' έτια-
σεν κ' η άψη μου εχλωμάστη Ch. por. 573. 3) Σφοδρή επιθυμία, πόθος· λαχτάρες,
ανυπομονησία (Για τη σημασι. βλ. Κριαρ., Αθ. 51, 1941, 12 και Ξανθ., 6.π.): οσοú 'δειχον
(ενν. η πολιτική) ότι ηγίατα τον κ' είχε την λιγανώσαν Σαχλ. Ν 288· λιγανώσα τη 'δοδε
το γλίσσο να μύθει αφ...ζει ο Ρωτόκωτος Ερωτόκω. (Αλεξ. Στ.) Ε' 639.

Λιγάνω, Σαχλ., Αφήγ. 755, Αιβ. Esc. 3462 (εκδ. ελιγανώσαν), 3843, Ιμπ. (Lambr.)
100, Θησ. Η' [29*], Γ' [83*], ΙΑ' [44*], Πανώρ. Β' 140, Γ' μετά στ. 535, 547, Ε' 131,
Ερωτ. Ε' 142, Βασκοπ.² 34, Ερωτόκω. (Αλεξ. Στ.) Γ' 1048, 1575, Δ' 837 κριτ. υπ.,
Θυσ.³ 197, 284, 286, Φορτουν. (Vinc.) Α' 101, Ε' 405, Σουμμ., Παστ. φιδ. Α' [566],
Διγ. Ο 576, Τζάνε, Κρ. πόλ. 380· **λιγανώουμαι**, Σαχλ. Β' (Wagn.) PM 559,
Φορτουν. (Vinc.) Γ' 453· **λιγανώομαι**· **ελιγανώομαι**· **ελιγανώομαι**· **ελιγανώομαι**· **ελιγανώομαι**·
266²· **ελιγανώομαι**, Θρ. Κύπρ. Μ 39· **ελιγανώομαι**, Θρ. Κύπρ. (Παπαδ.
Θ.) 81.

Το μτρ. **λιγανώ** (Ανδρ., Αεξ.). Η λ. στο Βλάχ. (λ. **λιγανώ** και **λιγανώομαι**). Ο τ.
'λιγανώομαι' και η μτρ. παρ. 'λιγανώομαι' και σήμ. στην Κύπρο (Σακ., Κυπρ. Β' 638, λ.
'λιγανώ'). Για τη μτρ. **ελλιγανώομαι** βλ. Σακ., 6.π. 539 και Dawkins [Max. Β' σ. 258,
λ. **ολλιγανώ**]. Η λ. και σήμ.

Ι Ενεργ. (αμτβ. με μέση διάθεση) **λιγανώω**, χάνω τις αισθήσεις μου, τις δυνάμεις
μου· εξασθενώ (εδώ μεταφ.): ο κόσμος **μαραίνεται** κ' η φύση **λιγανώνει** και θα σβήσει;
Πιστ. Βασκ. Ι 1, 210. **ΙΙ** Μέσ. Α' Αμτβ. 1) **λιγανώομαι**, μειώνομαι, χάνομαι: Ζημιά
εις τα βιβλία μας, που τώρα σκορπισθήκαν, των προφητών τα λόγια θαρά τώρα 'λιγανώθη-
καν Θρ. Κύπρ. (Παπαδ. Θ.) 450· η αγάπη **εμάλασε**, ο πόθος **ολιγώθη** και η οργή **επλή-
θωσε** Ρημ. Βελ. 527. 2α) **λιγανώομαι**, χάνω τις αισθήσεις μου, τις δυνάμεις μου: η κακο-
μοίρα κόρη **θαριόντας** τέτοιο πράγμα **ελιγώθη** και **μυρή** ζωντανή ηδ' αποβαμένη
(παράλ. 1 στ.)...βρίσκειται Πιστ. Βασκ. Ι 2, 271· ήπωσε (ενν. η Αρετοόσα) κ' **ελιγώθηκε**
κ' η δύναμή της **εχώθη** Ερωτόκω. (Αλεξ. Στ.) Δ' 250· β) **λιγανώομαι**, εξαντλούμαι: από
την **λέπην** την πολλήν ήτονε **λιγανώμενος** (ενν. ο **Ιωσήφ**) Χούμνου, Κοσμογ. 1612· από **μα-
νίας** του και **χαλής** όλος **ελιγανώετο** (ενν. ο **Θησέας**) Θησ. (Foll.) Ι 58. 3) **Φθείρομαι**,
φθίνο, λειάνω· (εδώ μεταφ.): **λιγανώομαι**, κινά, διά της πολλήν σου αγάπην Ερωτοπ. 88·
Να 'ξενός πως **λιγανώεται** και γι' **αύτην** αποθαίνει Σουμμ., Παστ. φιδ. Γ' [747]. 4) (Με
τη γεν. της πείνας) **πεινώ** πολύ, **ελεγνώνομαι** (Για τη σημασι. πβ. Georgac., Αρ. Τριαντ.
524 και 526): να **λιγανωθεί** στη πείνα Φορτουν. (Vinc.) Β' 100. β) (Μτβ.) **επιθυμώ**
πολύ, **λιγανώομαι** (Για τη σημασι. βλ. Κριαρ., Αθ. 51, 1941, 11-2 και [Πανώρ. σ. 253]):
Τα **κίλλη** της τα **εδοτима** **λιγανώομαι** Αιβ. Esc. 2395· **δεν είναι** **μυθωμιά** σ' όλη την οκου-
μένη **μ'** **άντα** να **μη** **λιγανώται** να 'ναι **συντροφισμένη** Πανώρ. Α' 410· **Γάλο**, **μυθώβρα**
και **τυρέ**, **οριώβρα** και **σγανζέτα** **χορταίνω** κ' **άλλα** **φαγητά**, **μα** **συ** **λιγανώσαι** τα Στ4θ.
(Martini) Β' 136. Η μτρ. παρ. ως επίθ.=1α) **λιγανώομαι**, **αυαίσθητος**: **ομάρδος** στη
βρόση **πέφτω** **λιγανώμενος**· κ' η **κόρη** **εθάρια** κ' **είμαι** **αποθαμένος** Βασκοπ.² 29· ας **πράνω**,
πρίχον **σημαθεί** η **λιγανώμένη** **Σάρα** Θυσ.³ 269· (μεταφ.) **απόζησε** η **λιγανώμένη** **αγάπη**
Θησ. Δ' [363]· β) **λιγανώομαι**, **εξαντλημένος**, **βρίσκειται** τον **λιγανώμενο** (ενν. τον
Ιωσήφ), το **πρόσωπον** τ' **αγγελικόν** τα **δόντια** **φορτωμένον** Χούμνου, Κοσμογ. 1617.
2) **Γοητευμένος**, **εκστασιασμένος**: **όμορφη** η γι-**Αρκαδιά** και **λιγανώμένη** **στέκει** την **ώρα**
τοστή **πολλά** **χορτωμένη** Πιστ. Βασκ. Ι 4, 195.

λιγανώσις η, βλ. **ολιγανώσις**.

Λίλια(ν) το, Κομνηνός Ἄννας Μετάφρ. 426, Βίος Αλ.³ 102, 106, Διήγ. Αλ. V 21, 38, 42, 45, 50, 65, Διήγ. Αλ. G 270¹⁸, 274³, 276²¹, 286²⁷⁻²⁸.

Από το ουσ. **λίλιος** και την κατάλ. -άτιον.

1) Ἡ ιδιότητα του λίλιου, υποτέλεια: να τον εβγάλοιμεν από την ελευθερίαν του Λιζάτου και ας τον αφήσομεν εις την ελεημοσύνην του σηγρός Μαχ. 234²¹. 2) Φόρος υποτέλειαι, υποταγής: πένσε, προσκύνήσέ μου και δώσ' μου λιζάτο και φρονασίτο και ειρήνην εις τον τόπον σου Διήγ. Αλ. G 276²²: τα δύο σκετούκια τα εἰκόναυ να τα γεμίσεις τριών χρονῶν λιζάτον Διήγ. Αλ. V 41.

Λιζία η, Χρον. Μορ. H 3185, 7467, 7874, 7900, 8634, 8637.

Από το ουσ. **λίλιος**. (Για ἄλλη ετυμ. βλ. Kahane, Sprache σ. 538).

Σχέση αμοιβαίας πίστης μεταξύ λίλιου και του ηγεμόνα του (Για το πράγμα βλ. Ζέπ., EEBΣ 18, 1948, 209): *Επειὶ ἡ λιζία που γίνεται, φιλοῦνται εἰς το στόμα, κ' ἐνι το πρᾶγμα ἐπικούουν αμοιότηρον των δύο πυτ. 7891· μετὰ ταῦτα ἐπικούσαν οἱ φιλομοιρίδιοι πρότον, οἱ καθάλλαιοι κ' οἱ ἑτεροὶ το ἀμύτζιον και λιζίαν, ὅπου εχρῶσται ο κατὰ εἰς διὰ την προνοίαν που ἐκράτει αὐτ. 8648.*

Λιζίκι, Λιβ. N 3439, κατὰ σφαλμ. διόρθ. Wagn. στο χφ Sc. 2833, ὅπου γὰρ **λιζίο** (Βλ. Lambert [Λιβ. σ. 474], καθὼς και ἄ. **λιζίωμαν**).

Λιζίο: **λιζίο σου**, Λιβ. Sc. 2833, πθ. σφαλμ. γρ. ἀντὶ **λίλιου σου**, πν δεν πρόκ. για σφαλμ. γρ. ἀντὶ **λιζίωμαν** (Βλ. ἄ. **λίλιος**: πθ. και **λιζίωμαν**).

Λιζιοερωτόδουλος, ἐπιθ.· **λιζιοερωτόδουλος**.

Από το ουσ. **λίλιος** και το ἐπιθ. **ερωτόδουλος**.

Ἔσκαβος στον ἔρωτα? Αἰμή να το ηξεύρεις καλὰ ὅτι εἰς το δουλοχάρτι μου ἐτοῦτο σε. ἔγραψα και ἐκατέστησά σε **λιζιοερωτόδουλον** Διγ. Ἀνδρ. 316¹⁹.

Λίλιος, ἐπιθ. και ουσ., Ασσιζ. 21⁵, 27¹⁸, 37¹, 112¹⁴, 215²⁸, 276⁸, 457²¹, 467²¹, Byz. Kleinchron. A' 204¹², Χρον. Μορ. H 3230, 3887, 5897, 6326, 7508, 7571, 7860, 8139, 8661, Λιβ. P 208, 279 (ἐκδ. σέζυγοι· χφ σέζυγοι· διόρθ. Lambert [Λιβ. σ. 474]· βλ. και Χατζγγιανκ., Δεμώδης A' 149), 2779, Λιβ. (Lamb.) N 327, 449, Χρον. Τόσκων 1866, Μαχ. 44²⁷, 52⁸, 250¹², 372²⁸, κ.π.κ.· **Λιζίος**, Μαχ. 296²¹, 552¹⁸· πληθ. **λίζιοι**, Ασσιζ. 268¹⁴, Μαχ. 52¹², 308²⁰.

Το μεση. **λίζι** **lígius** (Niermeyer, Med. Lat. Lex., λ. **lígius**) ἢ κατὰ περιπτώσεις το γαλλ. **lige** (Βλ. Triand., Lehnw. 144, 154=Τριαντ., Ἀπ. A' 446, 456 και Kahane, Sprache 554). Για την ετυμ. βλ. και Χατζ., Ξέν. στοιχ. 46· πθ. επίσης Rusciman, Προσφ. Κυριακ. 600 και Βρανούσης Ἐ., Σύμμ. ΕΙΕ 2, 1970, 226 σημ. 3. Η λ. στην Ἄνω Κομν. 125²⁸, 126², 127⁸, το Νικήτ. Χων. 36⁸, τον Κίνεμ. 223⁸, κ.α. (Βλ. και Du Cange). — Βλ. και **ομιλίσιος**.

1α) (Ὡς ἐπιθ. συν. με τα ουσ. **ἄνθρωπος**, **καθαλάρης**, **φλαμουριάης** και ὡς ουσ.· πθ. το μεση. **λατ. homo ligius** Niermeyer, ὁ.π. 1 και το γαλλ. **homme lige**) ὁ υποτέλης τιμαρσιούχος (Για τὴ σχέση του υποτελοῦς με τον ἀνώτερο ηγεμόνα βλ. Αδαμαντίου, ΔΙΕΕΕ 6, 1902/6, 543, 549, Ζέπο, EEBΣ 18, 1948, 208-9 και ἐιδικότερα Feriuga, Zbornik Radova 7, 1961, 97 κ.·) υπόκειται ο ἀπέντης του **Μορῶς**· να γίνει **λίλιος ἄνθρωπος** του βασιλέως της Πόλης, τον τόπον του να υποκρατεῖ ἀπὸ τον βασιλέα Χρον. Μορ. H 2578· **εφελιάσαν** (ενν. ο σήγας) τον σαρ **Χαρρίν**, ο ποῖος εἶναι **ἄνθρωπος λιζίο** και **εἰμστερ** κρα-

τοίμετοι ο εις υπέρ του άλλου εις πίστιν Μκχ. 260¹⁶. Λίλοι καθάλοροι Χρον. Μορ. Η 7409· λίλοι φλαρωκαίροι Χρον. Μορ. Η 7615· αφέν οράσει ο πρίγκιπας..., ενταύτα αρχίζον αι άπαντες λίλοι τον πριγκιπότον και κείμενοι τα οματίαι στον πρίγκιπα ενείον (παρ. 2 στ.)· ούτως χρωσται ο πρίγκιπας την πίστιν προς τον λίλον· ασάν ο λίλος προς αυτον Χρον. Μορ. Η 7889· ομνέ (ενν. ο φίλος) να στερεώσει τους λίλους του κείμενα καταπρόσωπα πιστά· ανθρώπου κατά την τάξιν της αελής του Ασούζ. 285²². β) (μεταφ.) αν έχεις κ' εσύ τον Έρωτα ανθέστην εις τον κόσμον, του Πόθου αν είσαι δουλευτής, λίλος την Αγίατης Λιβ. Ι' 2664· να 'μάσω να είμαι δούλος σου (ενν. του Έρωτα)...., λίλος τον θεληρώτον σου και του εξουσιαστικού σου Λιβ. Esc. 452· παρακαλώ σε (ενν. κόρη)...να μη δειχθείς τον όρσον, λίλος σου να γένομαι, όλος τον οριτρού σου Πόλ. Τροιάδ. 242· γ) ακόλουθος, υπασπιστής: δώσ' με από τα φουσάτα σου εκείνους τούς θέλω, είπους διαλεκτούς, λίλους να τους κίρω Αχ. 88 [πβ. το παρόλλ. οικείους στην Αχ. 165]· Ο φίλος πάλη ήρξατο διάγρησιν Βελθάνδρου [παρ. 1 στ.]· την συνταγήν την έποικας, λίλος τον εγίνη Βέθ. 789. 2) (Ως επιθ. με τα ουσ. αφέντης και κύρης· πβ. το μεσν. λατ. *dominus* *lignus*, Niermeyer, ό.π. 3) τιμαρτοχός ηγεμόνας σε σχέση με έναν υποτέλη (δηλ. λίλο): Εσύ (ενν. αφέντη της Καρθένας) άφηρες τον πρίγκιπα, τον κίρην σου τον λίλον, όσπον έχει μάχην δανατήν μετά τον βασιλέα κ' επήτησες τον όρσον σου, όσπον έχεις γαρ εις αυτόν κ' είσαι αφόρκος, άπιστος στον λίλον σου αφέντην Χρον. Μορ. Η 5810.

Το ουδ. ως ουσ. =⁸ ιδιότητα του λίλου, υποτέλεια⁹ (πβ. το μεσν. λατ. *hominiūm lignum*, Niermeyer, ό.π. 2): Παρακαλόν δέμενοι τον να τους έχεις δώσει και να τους βάλεις εις νομήν το γονικόν τους να 'χουν (παρ. 1 στ.)· Κι' αυτείνος είναι έτοιμοι να ποίσουν προς εσέναν όσπον χρωστούν εις λίλον, δουλείαν και ομνέτzione Χρον. Μορ. Ρ 7467· (μεταφ.) διατί τον Έρωτα γενεστήν τον ονομάεις και ομοπατείς τά όμοσες, την δούλωσαν ανώσαι, (και) κόπτιεις το το λίλο (έκδ. λιζίο· διορθώσ.) σου τό έποικας εις εκείον Λιβ. Sc. 2833.

λεζιώμαν το.

Από το λεζιόσω και την κατάλ. -μα.

Υποταγή, υποτέλεια: κόφθεις το λεζιώμαν τό έποικας εις εκείον Λιβ. Esc. 4023.

λεζιόνομαι.

Από το ουσ. λίλος.

Έγινωμι λίλος· υποτάσσομαι, οδουλεύω σε κάπ.: δουλιόμωμ εις τον Έρωτα, λεζιόνομαι εις τον Πόθον Λιβ. Ρ 925.

λεζοερωτόδουλος, επιθ., βλ. λεζοερωτόδουλος.

λεζιωνας· το λεζιowan, Λιβ. Esc. 4023· διορθώσ. κατά Lambert σε το λεζιώμαν (Βλ. 4.).

λιθάζω, Μεσπ. 50, Δεήγ. εις τους κρασποκτέρας 31, Ερμον. Ζ 313, Πανέρ. 64²³.

Το αρχ. λιθίζω. Η λ. και σήμ. στο ποντιακό ιδίωμα. (Παπκδ. Α., Λεζ. και Andr., Λοκ., λ. *λιθία*), κωθός και λ. *λιθαζω* σήμ. στην Κέρκυρα (Andr., ό.π.).

Λιθοβελώ? Συναξ. γυν. 98, Κρασπ. 15, Συναξ., Χρον. 57.

λιθάργυρος η και ο, Σταφ., Ιατροσ. 61¹⁴, Ιερικος. 484¹⁰, 489^{11,10}, 491¹¹⁻², 499¹⁸. Το μτρν. ουσ. λιθάργυρος (L-S, λ. λιθαργύρεος). Η λ. και σήμ.

Ἐλδος ορυκτοῦ: τον δὲ λιθάργυρον και τους χυλούς ενήσας μετὰ ελαίου, ἐπίβαλε Ιερικκος. 491¹⁷.

λιθαρένιος, επιθ., Πεντ. Ἑξ. XXXI 18, XXXIV 1, Δευτ. IV 13, V 19, IX 9, 10, 11, X 1, 3.

Από το ουσ. λιθάρι και την κατάλ. -ένιος. Τ. λιθαρένιος στο ποντιακό ιδίωμα. (Παπαδ. Α., Λεξ.).

Ἰπέρνιος: να δώσω εσέν τις πλέκεις τις λιθαρένιες αυτ. Ἑξ. XXIV 12.

λιθάρι(ν) το, βλ. λιθάριον.

λιθάριον το, Διήγ. Αγ. Σοφ. 150²⁷, 151²⁴, 157²⁴. λιθάρει, Ερωτοπ. 417, Ιμπ. (Lambr.) 275, Φαλιέρ., Ιστ.² 26, Φαλιέρ., Ριμ. (Bakk.-v. Gem.) 243, Θησ. Θ' [494], Γ' [84], Πικατ. 339, Δερ., Λόγ. 419, Πεντ. Γέν. II 12, Ἑξ. XX 25, XXXI 5, Δευτ. XXII 24, Γ' πλ. Πρώλ. Διός 23, Ερωτ. Δ' 724, Ιντ. κρ. θεάτρ. Β' 36, Ιστ. Βλαχ. 44, 2663, Ευγέν. 974, Πτωχολ. Α 135, Σουμμ., Παστ. φιθ. Ε' [173], Ροδινός (Βαλ.) 188, Πτωχολ. Β 402, Δγ. Ο Πρώλ. 24, 2864. λιθάρει(ν), Βέθθ. 333, Ανακάλ. 69, Διήγ. Αλ. Ο 281⁹, Αιτρώλ., Μύθ. 144⁷, Χρον. σουлт. 85²⁸, Ιστ. πατρ. 180³, Δγ. Ἀνδρ. 347¹², Στάθ. (Martini) Γ' 514, Πτωχολ. Α 57, Τζάνε, Κρ. πώλ. 181²⁸, 286¹³. λιθάρειν, Φλώρ. 497, 958, Δγ. Ζ 1520, Δγ. (Trapp) Esc. 1473, Αιβ. Ρ 1001, Αιβ. Sc. 1703, Αιβ. Esc. 756, 936, 1701, 2881, Αχούλ. L 256, 494, 509, Αχούλ. N 727, 1584, Ιμπ. 296, Ιατροσόφ. (Oikonomu) 89²¹, κ.π.α.

Η λ. στο Θεόφραστο. Ο τ. λιθάρι στο Σομαν. και σήμ. και ο τ. λιθάρει στο ποντιακό ιδίωμα. (Παπαδ. Α., Λεξ.).

1α) Πέτρα: έδωκεν το κεφάλι του με πέτρα, με λιθάρι Δγ. Ο 2943. με τα δάκρυα έβρεχεν της ηγής τα λιθάρια Δγ. Ο 2834. (μεταφ.): τα αρτιά μου εστούπισσα με του κέρσεως το λιθάρι Σαχλ., Αφήγ. 338. β) φρ. κείνω ή ποιά λιθάρι κάπ. = κινετρόνω, απο-λιθώνω κάπ.: ότις για κείνω να σκαλέγει χνάρι βουργά τα μάτια κείνουν τολ λιθάριν Κυπρ. ερωτ. 41⁸. τον έρωταν αποδ' καμιν να νιώσει ο πασανέις... λιθάρει τον εποάιν η κερά μου Κυπρ. ερωτ. 19³. γ) φρ. γίνωμαι υπομονής λιθάρει = υπομένω, γίνωμαι καρτερικέ: γίνω προς το δικάιν σου υπομονής λιθάρει Σαχλ., Αφήγ. 6. 2) Πέτρινος όγκος, βράχος: Αρχήνησαν τον πόλεμον... (παρ. 4 στ.) εκεί σ' εκείνο το βουνόν και το σκληρόν λιθάρει Ιστ. Βλαχ. 900. εις έναν βράχος φοβερόν... θαρώ καλίσιν χάριτον απάνω εις το λιθάρει Αιβ. N 2436. (μεταφ.): βοσκοί, λιθάρει του Ιαροάλ Πεντ. Γέν. XLIX 24. 3) Οικοδομικός λίθος: όταν ανέθη από το θεμέλιον πήχες δύο (ενν. η εκκλησία)...όσοι ανέβα-ζαν λιθάρειν έπαισαν από ένα άσπρον Διήγ. Αγ. Σοφ. 151²¹. οι καλόνες του ναού και τα ξερά λιθάρια, αποδ' δεν έχου αισθήσει, εβγάσαι καθάρει δάκρυα παρη Σουμμ., Παστ. φιθ. Ε' [173]. 4) Πολύτιμος λίθος: εβγάει δακτυλίδιον με ατίμητον λιθάρει Φλώρ. 1187. στεφάνιν εφάρει ολόχρυσον με λιθάρια και με μαργαριτάρια Αχούλ. L 36. ας ο πα-τέρας τους οδ' η μητέρα τους αφήκαν τους αρχάγματα κινητά άσπερ βίον ού λιθάρια βαρύ-τιμα Ασοίξ. 381¹⁷. (μεταφ.): ο λόγος τ' απεντός είν' ακριβόν λιθάρει Ιστ. Βλαχ. 1563. Πάρδινα χρυσοπλούμιστη, λιθάρει λεχινάρον Ιμπ. (Lambr.) 250. 5) Φρ. είχω το λιθάρει = συμμετέχω σε αγώνισμα λιθοβολίας [Για τη σημασ. βλ. και Κοκκ., ΒΒΠ 3, 113]: εκείνοι πάλι ορέγονται να εβχύνει το λιθάρει και πάλι άλλοι στο πάλεμα συμπολεμούν

Ἐίδος ἀσθενείας: μίαν ἀρρωστίαν...αποὺ λέγουμεν οἱ Ρωμαῖοι λεθίασις, ὁδιστὶ γεννούνται εἰς τὸν ἀνθρώπου καποῖας πέτρας Μορεζίν, Κλίνη Σολομ. 435.

λίθινος, ἐπιθ., Καλλίμ. 393, Αἰσχ., Κάρωλ. Ε' 1003, Πιστ. βουκ. IV 8, 219.

Το ἀρχ. ἐπιθ. λίθινος. Η λ. καὶ σήμ.

1) Πέτρινος: Βέθ. 413. 2) (Μεταφ. προκ. γιν καρδιά) ἑσκληρός, ἄπονος: Ποία καρδιά να εἶναι τόσο λίθινη καὶ να μην λάβει πίκραν διὰ τὴν συμφορὰν ἐκείνην; Μ. Χρονολογ. 34^α.

λιθιώννω, βλ. λιθύνω.

λιθίωσις η, Ιερακος. 468^α.

Από το ἀφρ. του *λιθιάω, αν δεν πρόκ. γιν εσραλμ. γρ., αντί λεθίασις (Πβ. ρ. λιθιάω στο Ιερακος. 463^α, 466^α, 467^α, 370^α).

Ὁ σχηματισμός λίθων σε ὄργανα του σώματος: Γίνεται η λεθίωσις ἐπὶ πολὺ ἀπὸ αἰγίου κρέατος λαπαροῦ αὐτ. 468^α.

λιθοβαρυτίμητος, ἐπιθ.

Από το ουσ. λίθος καὶ το ἐπιθ. βαρυτίμητος.

Ἐμεγάλης αξίας γιν τις πολυτίμες πέτρας του: το πέπλο το βασιλικό καὶ το δαδὴμῃ μου το λιθοβαρυτίμητο Ροδόλ. Α' [16].

λιθοβόλημα το, Θρ. Κων/π. Β 109.

Από το λιθοβολῶ καὶ τὴν κατέλ. -μα. Η λ. στο Steph., Θησ., στο Somav. καὶ σήμ.

ἘΠετροβόλημα, λιθοβολισμός: Θρ. Κων/π. διὰλ. 115.

λιθοβολημός ο, Πεντ. Ἐξ. XIX 13, XXI 28.

Από το λιθοβολῶ καὶ τὴν κατέλ. -μός. Η λ. στο Somav. (λ. λιθοβόλημα).

ἘΠετροβόλημα, λιθοβόλημα: οπου διαλύει το ὄνομα του Κύριου... λιθοβολημὸς να λιθοβολήσουν εἰς αὐτόν Πεντ. Λευιτ. XXIV 16.

λιθοβολιστής ο.

Από το λιθοβολῶ καὶ τὴν κατέλ. -στής (Γιν τὴν παραγ. βλ. Κομμαν., Συνηγ. ν. λέξ. πβ. καὶ Χατζιδ., Λθ. 25, 1913, 307). Η λ. στο Βλάχ.

ἘΠετροβολητής: Εὐὰ Παύλος ο υβριστής καὶ δούκτης καὶ λιθοβολιστής των αγίων του Θεοῦ ἐκκλησιῶν Ιατροσ. 26^ι.

λιθοβολῶ, Τρικῆ 528^α, Κομν. Διδασκ. I 393, Σπαν. (Μαυρ.) Ρ 215, Διήγ. Παιδ. (Τσιουπὶ) 233, Σαχλ. Β' (Wagn.) Ρ 424, Απολλών. (Wagn.) 825, Αιβ. Sc. 1053, Αιβ. Esc. 2126, Αιβ. Ν 1873, Αχὺλ. L 657, 1315, Αχὺλ. Ν 1614, 1695, Αχὺλ. Ο 725, Φακίρ., Λόγ. (Bakk.-v. Gem.) 133, Δεφ., Σωσ. 193, 271, Δεφ., Λόγ. 261, Πεντ. Ἐξ. VIII 22, XVII 4, XIX 13, Λευιτ. XX 2, 27, XXIIV 14, Αρ. XV 36, Δευτ. XIII 11, XVII 5, XXI 21, XXII 21, Αιτωλ., Μῦθ. 96^α, Ιστ. πατρ. 136^α.

Το μετγν. λιθοβολέω. Η λ. καὶ σήμ.

ἘΠετροβολῶ, κτυπῶ με πέτρας: ν' ἀνταρπασιστούν (ενν. οἱ πολιτικές) ν' αἰματωθούν (ἐκδ. αἰματωθέν) διορθώσ. βλ. ἄ. αἰμαίνω) καὶ να τες γεβεντίσουν καὶ ποια ἐδεπὶ εἰς το ξόπορτος να τὴν λιθοβολήσουν Σαχλ., Αφήγ. 659. (μεταφ.): καμὲ οἱ πειρασμοὶ

σχηκώς λιθοβολούντες παρέλυσάν μου τους αρμούς Σπην. (Λαμπρ.) Va 567· (με σύστ. αντικ.)· σποδὲ διαλύειν το ὄνομα του Κέρσιου... λιθοβοληθὲν τα λιθοβολήσαν εν αὐτὸν ἀλλή η συναγωγή Πεντ. Λευκ. XXIV 16· (με εἶδος συστ. αντικ.)· ἐσύντηγεν ο Μωσῆ... και ἐβγαλεν τον καταρυστή προς ἀποδέξω το φουροστό και τα λιθοβολήσαν αὐτὸν πέτρα Πεντ. Λευκ. XXIV 23.

λιθογνώστης ο, Πτωχολ. Α 11.

Από τα ουσ. λίθος και γνώστης.

Γνώστης, ειδικός στους πολύτιμους λίθους· είμαι λιθογνώστης και γνωρίζω τα λιθίδια, τα πολύτιμα πετρώδια Πτωχολ. Β 61.

λιθοκαμωμένος, μτχ. επιθ.

Από το ουσ. λίθος και τη μτχ. παρκ. του κόβω.

Καμωμένος από πολύτιμες πέτρες· ο φίλος εις το κούτελο ο λιθοκαμωμένος και ο μαλλιακός στην κοφή ο μαργαριταρένος Γεωργηλ., Θαν. 132.

λιθοκάριδος, επιθ., Ερωτοπ. 321, Αχὺλ. L 1242, Αχὺλ. N 1591, Αχὺλ. O 714, 758, Σκλέντζα, Ποιήμ. 1¹¹, Ιστ. πολιτ. 20¹¹, Ιστ. Βλαχ. 562, Διακρούς. 94²⁴.

Η λ. σε σχόλ. (L-S, λ. λιθοκαλλής).

1) Που έχει πέτρινη καρδιά, άπονος· αν ήτο λιθοκάριδος, πάλ' ήθελε θαυρώσει Διακρούς. 82⁹. 2) Άσυνκίνητος, αναισθητος, ξεροκέφαλος· Νοτίς ό λέγω ή άλλως αναισθητος εί και λιθοκάριδος (έκδ. λυσσοκάριδος· διόρθωσ. Τωμ., ΕΕΒΣ 42, 1976/7, 390); Να-θακαήλ Μπίρτου, Στιχηολ. IV 268.

λιθοκόπος ο.

Το αρχ. ουσ. λιθοκόπος (L-S, λ. λιθοκαλλής).

Επιστεργαστής πολύτιμων λίθων, κοσμηματοποιός· 'Ηλθων οι λιθοκόποι και όλ' οι χρυσόχοι αντίμα Πτωχολ. (Κεχ.) Ρ 147.

λιθοκούρος το.

Από τα ουσ. λίθος και κούρος.

Ήπετροβόλημα· Χρον. Τόκων μετά στ. 260.

λιθολάξευτος(ν) το.

Το ουσ. του επιθ. *λιθολάξεντος εις ουσ.

Λάξευμα σε πέτρα· τα λιθολάξευτα ά είχαν γύρου γύρου (παρχλ. 2 στ.) μάλαμα νά 'σαι καθαρόν Βέλθ. 475.

λιθομαργαριτάρι(ν) το, Ψευδο-Γεωργηλ., 'Αλ. Κων/π. 305.

Από τα ουσ. λίθος και μαργαριτάρι(ν).

Πολύτιμες πέτρες και μαργαριτάρια· Είχε μεγάλα πράματα, ολόχρυσα, γραμμένα, η φορεσιά του κόκκινη, λιθομαργαριτάρια Αχὺλ. (Haag) L 77· λιθομαργαριτάρια, στολές ηγλατισμένες Ιμπ. (Wagn., Coll. de monum. 3) 399.

λιθομαργαριτάρων το, Διήγ. Βελ. 299, Διήγ. Βελ. Near. 316, Γεωργηλ., Θαν. 125, 155, Γεωργηλ., Βελ. 359, 427, Διγ. 'Ανδρ. 347⁴.

Από τα ουσ. λίθος και μαργαριτάρι(ν). Η λ. και σε έγγρ. (Χροσόβ. του 1364 33³⁰).

ἘΠολύτιμες πέτρες και μαργαριτάρια: ἐπάνω εἰς το λορέκιον εἴδεται καθύδην με λιθο-
μαργαρίταρον Διγ. Ἀνδρ. 394²⁸.

λιθομαργαροζάφειρος το.

Απὸ τα ουσ. λιθομάργαρον και ζάφειρος.

ἘΠολύτιμες πέτρες, μαργαριτάρια και ζαφείρια? ἐτύπων τον Ἰμπέριον τα θαυμαστά
τα ρούχα: λιθομαργαροζάφειρα, στολές ηγλατισμένες Ἰμπ. 466.

λιθομαργαροζάφειρος, ἐπιθ.

Απὸ τα ουσ. λιθομάργαρον και ζάφειρος.

Ἦτοι εἶναι θαυνοσημῆνες με πολύτιμες πέτρες, μαργαριτάρια και ζαφείρια? ο βασιλεὺς
ἐκώθισεν εἰς θρόνον ἐπηρμένον, λιθομαργαροζάφειρον, παλασοξομπλισμένον Ριμ. Βελ.
875.

λιθομάργαρον το, Καλλιμ. 946. — Βλ. και λιθομάργαρος ο.

Απὸ τα ουσ. λίθος και μάργαρον (Βλ. Du Cange, λ. μάργαρος).

ἘΠολύτιμες πέτρες και μαργαριτάρια? Εβγάνει λιθομάργαρον, ωραίον παρανεχίδεν
Ἰμπ. 291· Βλέπεις το λιθομάργαρον, το τόσον το χρυσόφιν; Καλλιμ. 992.

λιθομάργαρος ο ἢ λιθομάργαρον το, Καλλιμ. 185.

Απὸ τα ουσ. λίθος και μάργαρος.

ἘΠολύτιμες πέτρες και μαργαριτάρια? ἐπάνω εἰς το λορέκιον ἡμῶν εἴδεται πολό-
τιμον και θαυμαστόν διὰ λιθομαργάρων Διγ. Ζ 3640· Ἡ Δέσποινα εἰς τας χείρας της ωραίον
βιβλίον ἐκράτειν, ἀφωρον, ξενοχάραγον μετὰ λιθομαργάρων Νταλλπ., Στ. Θρηνητ.
674· ἡ φορεσιὰ του κόκκινου μετὰ λιθομαργάρων Αχὺλ. Ο 84.

λιθομαργαρόχρυσος ο.

Απὸ τα ουσ. λιθομάργαρον και χρυσός. Για τη λ. ως ἐπιθ. βλ. Κομμαν., Συναγ. ν.
λξ., λ. λιθομαργαρόχρυσον.

ἘΠολύτιμες πέτρες, μαργαριτάρια και χρυσάφι? τέντα κεκοσμημένη, με λιθομαργα-
ρόχρυσον ὅλ' ἤτοι κεκτημένη Ριμ. Βελ. 871.

λιθομαργαρωμένος, μτχ. ἐπιθ., Ριμ. Βελ. 869.

Ἡ μτχ. παρκ. του *λιθομαργαρώσω ως ἐπιθ.

ἘΦτιαγμένος με πολύτιμους λίθους και μαργαριτάρια? Ἰδοὺ το κόστρον τοῦτο· καλόν,
λαμπρόν, ὀλόχρυσον, λιθομαργαρωμένον Καλλιμ. 1459.

λιθοξόλος ο.

Το μτχ. ουσ. λιθοξόλος. (L.S., λ. λιθοξόλως).

ἘΑὐτός που λαξεύει πέτρα? ἐκτός τεχνίτας, λεπτοουργός και πάρεξ λιθοξόλος Διηγ.
πὺλ. Θεοδ. 78.

(Ὡς ἐπιθ.) (που εἶναι σκαλισμένος σε πέτρα) τα λιθοξόλα ζώδια τα μοιρογροφημένα
Βέλθ. 731.

λιθοξύλινος, ἐπιθ.

Απὸ το ουσ. λίθος και το ἐπιθ. ξύλινος. Ἡ λ. και στον Κομμαν., Συναγ. ν. λξ.

λίθος το.

Το ουσ. λίθος (ο) με αλλαγή γένους (Βλ. Χατζιδ., ΜΝΕ Β' 53).

Πέτρα μεγάλη, βράχος? σκεπάζει η πόρτα τως (ενν. των φλακών) με μαυρισμένον λίθος Πικτ. 262.

λιθοστερον το, Κυνος. 596², πθ. εσφαλμ. γρ. αντί λιθόσπερμον. Βλ. και ά. αφεός 3.

λιθοστρώνω (άξιος) λιθοστρωθήναι, Δούκ. 325¹⁴, πθ. εσφαλμ. γρ. αντί λίθω ή λίθοις τρωθήναι.

λιθόστρωτος επίθ., Πλουσιδ., Θρ. Θεοτ. 124, Παίσ., Ιστ. Σινά 1752.

Το αρχ. επίθ. λιθόστρωτος. Η λ. και σήμα.

Που είναι στρωμένος με πέτρες? Λιθοφόροι δέ ταύτης της Μοσχοβίας ενόρχωροι τε εισί και λιθόστρωτοι Κυρδίου, Ρωσ. περιγρ. 484.

λιθοτιμημένος, επίθ.

Από το ουσ. λίθος και τη μτχ. τιμημένος.

(Μεταφ.) που είναι στολισμένος με πολύτιμες πέτρες: τ' όνομα που της έδωσαν (ενν. της Μαργαρίτας), το λιθοτιμημένον Ιμπ. (Legr.) 296.

λιθοφόρος, επίθ.

Το μτγν. επίθ. λιθοφόρος (L-S, λ. λιθοφορέω).

Που φέρει πέτρες: Ροχθεί δέ πλησίον...ποταμός λιθοφόρος Εγγ. Ιωαννύλ., Επιστ. (Γριτσόπ.) 13²².

λιθρίδιον το, βλ. λιθρίδιον.

λιθώδης, επίθ., Ιερικος. 442¹, Ερμον. Θ 312.

Το αρχ. επίθ. λιθώδης (L-S, λ. λιθόω).

α) Πιερρώδης: Ην ο βουνός υπερνεφής... σκληρός, λιθώδης, σκοτεινός Καλλίμ.
81. β) Που είναι σκληρός σαν πέτρα: από τούτου γνώση είτε του αιματώδους έχει τι ή του λιθώδους αποστήματος Ιερικος. 442¹⁴. γ) (μεταφ.) άπρονος, σκληρός? ποία καρδιά λιθώδης ή ου μη λάβει πόσον της συμφορής εκείνης; Έκθ. χρον. 15².

λιθώνω λιθιώνω.

Το ληθόω, που απ. στον Άριστ. Ο τ. αναλογ. με ρ. σε -ιώνω. Η λ. και σήμ. ιδιωμ. (Andr., Lex., λ. λιθώ).

Απολιθώνω, πετρώνω (κ. ή κάπ.): Με το δοξάριον ήρτε να ξαμώσει δίχως να δει τεντά 'καμιν μιτά μου (παράλ. 1 στ.) κ' εκείνη λιθιμά τον πριν σιμώσει Κυπρ. ερωτ. 19².

Η μτχ. παρκ. ως επίθ. = πετρωμένος (μεταφ.) ακίνητος (από φόβο, κ.ά.): από την τόσην ταραχήν έμειναν λιθωμένοι Τζάνε, Κρ. πόλ. 192².

λιμνίζω. — Βλ. και ά. λιμνιώ.

Από τον άφρ. του λιμνώ και την κατάλ. -ίζω. Η λ. στον Ησύχ. (L-S, λ. λιμνίζει) και τον 7. αι. (Lampe, Lex.). Τ. λιμνίζω στο Sotman. και σήμ. (Andr., Lex., λ. λιμνώ βλ.

λεκμώ

και Conomis, Glotta 47, 1969, 207).

‘Λιχνίζω’ τον θεριζόμενον στάχυν και τας λεκμιζόμενας άλωνας ένδον εκάριζον Δουκ.
307⁴.

λεκμώ· λ ε χ ν ω, Ερμον. II 206. — Βλ. και ά. λεκμίζω.

Το αρχ. λεκμώ. Για τον τ., που απ. και σήμ. ιδίωμ. (Παγκ., Ιδιώμ. Κρ. I^ο και Γεωργίου Χρ., Γλωσσ. ιδ. Καπτορ. 115)· βλ. Shipp 363-5.

‘Λιχνίζω’ Χρησμ. (Trapp) 86¹³.

λεκουβριάζω.

Από το προβηγκ. *recouinar* (Χατζ., Ξέν. στοιχ. 84) ή το μεσν. γαλλ. *recouiner* (Gr. d’Hauterive, Dictionn., λ. *recouirier* I και Δένδ., Λθ. 36, 1924, 146-7 και 158). Για το σχηματ. της λ. βλ. Meyer, Γλωσσ. πραγμ. Κύπρ. 138 και 141.

I Ενεργ. 1) ‘Αποκτώ’ απόθεν ο ρήγας ελεκουβριάσκει τόσον λογάριν και επούνει τι-
τούσης οξόδους Μαχ. 140³. 2) Προμηθεύς, φέρνω κ. σε κάπ: ο ρε Λοής επεθύμισε
να φάγει δαμάριν και... ο μισός Εχτός επρουροντίασε... να τον λεκουβριάσει Βουστρ. 459.

II (Μέσ.) ‘προμηθεύομαι, αποκτώ’ ελεκουβριάστην μίαν τζάικραν Βουστρ. 471 κριτ. υπ.

λεκτενέντος ο, βλ. λεκτενέντος.

λιλουόδιν το, βλ. λουλούδι(ν).

λίμα η.

Από το λιμάζω (Βλ. Ανδρ., Λεξ., λ. λίμα, I). Η λ. και σήμ.

‘Μεγάλη πείνα’ τα έλθουν εις πείρα και εις λίμα, να μη έχουν τι να φάσιν Χρον. Μορ.
P 613.

λιμαγχνώνω.

Το λιμαγχνώνω, που απ. στον Ιπποκράτη. Τ. λιμαχούμαι σήμ. στο ποντιακό ιδίωμ.
(Παπαδ. Α., Λεξ. και Andr., Lex., λ. λιμαγχνόμαι). Για τη λ. βλ. και Georgac., Αφ-
Τρεαντ. 518.

Λιμακτονώ, απειθαίρει της πείνας? οι...πένητες, οι λιμαγχνωμένοι Προδρ. II G 82.

λιμάζω, Χούμνου, Κοσμογ. 1752, 1785, Αιτωλ., Μ9θ. 3⁴, 110⁴, 137². λιμάσσω,
Φορτσου. (Vinc.) Α’ 324.

Από το αρχ. λιμάσσω (Ανδρ., Λεξ.)· για άλλη επιμ. βλ. Φάβ., Λθ. 55, 1951, 15. Ο τ.
στη Σούδα, στο Βλάχ. και σήμ. ιδίωμ. (Σακ., Κυπρ. Β’ 635, Andr., Lex., λ. λιμάσσω,
‘Αμ., Χιακ. Χρον. 6, 1925, 41 και Καρανικόλα, Συμπεθέ 3, 1977, 77). Η λ. στο Somav.
και σήμ.

α) ‘Πεινώ πολύ, λυσώ από την πείνα’ Τ’ αδέναρα (ενν. δαμάλια) λιμάσσει και τρώσι
τα (ενν. παχιά) δαμάλια Χούμνου, Κοσμογ. 1721· θα κείτονται γαστρίμαργοι και να τους
έσκειοδέζουσιν και να θυμούνται την ζωή περίσσα να λιμάζωσιν Τζάνε, Κατάν. 422· β)
‘λιμακτονώ, πεθαίνω από πείνα’ ήλθαι να πλαντάζωσιν από την πείνα όλοι τους, στο
‘τοίμο να λιμάζωσιν Αλεξ. 892· δώσιν Αλλεξανδρος... να σφάξουν τα άλογά τους για να
φαν ως για να μη λιμάζωσιν Αλεξ. 896· ο πτωχός, ο λιμασμένος Πτωχολ. α 410.

Η μετχ. παρκ. ως επιθ.=α) ‘πεινασμένος, νηστεύς’ φοβόμαι το σκυλί ετούτο μην
πεινάσει κι’ ως λιμασμένη μια χαγιά τα δότρια τω με φάσι Συνομμ., Παστ. φίδ. Β’

[442]· *Λεε βάσκουσιν οι ποιμένες τα πρόβατα, τα αφήρουντι λιμασμένα, σκορπισμένα, ασθεγή Πηγά, Χρυσοπ.* 145 (56)· (πλευναστικά): *λιμασμένον πείνα Γεωργηλ., Θον.* 23· β) *πινασμένος, ταλαίπωρος: να ιδεις...την τέχνην και την γνώσιν, όπερ έχω, ο πτωχός, ο λιμασμένος* Πτωχολ. α 410.

λιμαντικός, επιθ. — Βλ. και **λιμαρκός**.

Πιθ. από τον αέρ. του λιμαίνω και την κατάν. -τικός. Βλ. Schmitt [Χρον. Μορ. σ. 611, λ. *λιμαρκός*].

Πεινυλός: *Αλαλεί τινές του συγγενούς, φίλος γαρ και γυιόνος, τούτ'δάρους και λιμαντικός, βουλή τους εβουλεύτη (ενν. ο Μούρτζουπλος, άρχων από την Πόλη, που είχε σκοπό να πάρει τη βασιλεία)* Χρον. Μορ. Ρ 738.

λιμαργός, επιθ., βλ. *λαίμαργος*.

λιμάρικος, επιθ.· *λιμαρικός*.

Από το επιθ. *λιμάρης* και την κατάν. -ικός. Η λ. στο Soman. και σήμ.

Πεινυλός: *φτωχός, άθλιος: τσαρδάρους και λιμαρικός* Χρον. Μορ. Η 738.

λιμάσσω, βλ. *λιμάζω*.

λιμβίζω· *λιμπίζω*, 'Αρχ. Μεγ. Β 23, Δερ., Λόγ. 293, Χούμνου, Κοσμογ. 2080· *λιμπίζομαι*, Ρίμ. θαν. 20.

Από το επιθ. *λιμβός* και την κατάν. -ίζω (Ανδρ., Λεξ., λ. *λιμπίζομαι*). Η λ. στο Du Cange (λ. *λιμβίζεν*). Α. *λιμβίζομαι* το 10.-11. αι. (Sophocl.). Ο τ. *λιμπίζω* και σήμ. στην Κύπρο (Λουκά, Γλωσσάρ.) και στην Κάτω Ιταλία (Rohlfz, Et. Wört. 297, λ. *λιμβίζομαι*)· το μέσ. *λιμπίζομαι* στο Soman. και σήμ. (Για τη χρ. του μέσ. αντί του ενεργ. βλ. Χατζιδ., Γλωσσ. έρ. Α' 132).

I (Ενεργ.)· προκαλώ σε κάπ. επιθυμία, όρεξη (για κ.), 'κάνω κ. επιθυμητό: τα...γλυκοπίστα κροσσιά όχι μόνον τους διψασμένους *λιμπίζουσιν*, αλλά και τους ανεμπλησμένους να τα ρουφήσουν Δαμσκ., Λόγ. κεκοίμ. (μετάφρ.) 238· Και ευθέως πορεύεται (ενν. το θήλυ) προς το όρεον και προσπαίζουσα αυτό, *λιμπίζοντα* αυτό την βοτάνη, μεταλαμβάνουσι... αμρότερα εκ της βοτάνης και συγγίνεται τη θήλει· Φυσιολ. Β 3^ο. II (Μέσ.)· επιθυμώ αμρότερα εκ της βοτάνης και συγγίνεται τη θήλει· Φυσιολ. Β 3^ο. II (Μέσ.)· επιθυμώ πολλά, λαχταρώ, όρέγομαι κ': *Είκοσι μήλα καίτονται... κόκκινα και γλυκούσιαι...* ... *στέκομαι, λιμπίζομαι και λέγω: να 'χα μέλιον* Ερωτοπ. 262· *λιμπίζονται* εις φιλονεικίαν, *σε πλοότος κ' εις αμπέλια* Περί γέρ. 27· *Μη λιμπίζεσαι* (έκδ. *λιπίζεσαι*· Διόφθ. Κεκ. [Αλφ. σ. 104]) ποτέ σου πράγματα προσσχετά· *η ζωή μας είν' βραχεία και σαν όνειρο περνά* Αλφ. (Μορ.) II 23.

λιμενάρι το. — Βλ. και ά. *λιμενεάριον*.

Από το ουσ. *λιμήν* και την κατάν. -άρι. Α. *λιμενάριον* του 6. αι. (Lampe, Lex.).

Μικρό λιμάνι, λιμενάκι: *Η Κοίνουλη είναι καστέλλιν καλόν και το λιμενάκι του πεπάζει* σε από τον θρασυάει Πορτολ. Β 29^ο. Η λ. στον πλκθ. και ως τοπων. παλαιότερα (Act. Lavr. IV 307) και σήμ.

λιμενεύω, Κομηνής 'Αννης Μετάφρ. 378.

Από το ουσ. *λιμήν* και την κατάν. -εύω. Η λ. στον Κομην., Συναγ., και στο ποντιακό ιδίωμα. (Παπαδ. Α., Λεξ.).

(Ενεργ.) Ἐλλιμενίζω, οδηγώ σε λιμάνι? τα καράβια αὐτῶν ἐλλιμενίζοντες στρατόν τε...καὶ τὴν ἐσάρεκταν αὐτῶν ἀπασαν τῶν βαλαινόντων προσέφερον αὐτ. 376. (Μέσ.) ἔμπειρος σε λιμάνι, προσορμίζομαι? ο...στόλος εἰς τησιδίον καλοῦμενον Σούθλον ἐλλιμενεύθη αὐτ. 70.

λιμεών(ας)· λιμεῶνες, Θησ. (Foll.) I 13, λιμεῶνα, αὐτ. I 54, εσφαλμ. γρ. ἀντὶ λιμενῶνες καὶ λιμεῶνα ἀντίστοιχα? διορθώσ. — Βλ. ἄ. λιμινῶν(ας), ετυμολ.

λίμη, Αχέλ. 719, 2373, 2375, πιβ. εσφαλμ. γρ. ἀπὸ τυπογρ. λάθος ἀντὶ λίμνη (Βλ. ἄ). βλ. Ξανθ., Χρ. Κρ. 1, 1912, 309.

λιμήν -έννας ο, Πόλ. Τρωϊδ. 354, Κορινθίης Ἄννας Μετάφρ. § 373, Ιμπ. 597, Δούκ. 1071, Θησ. (Morgan) VIII 3, Θησ. (Foll.) I 70, Κορων., Μπούας 81, Αχέλ. 322, 1637, 1835, Μελ., Οδοιπ. 641.

Το αρχ. ουσ. λιμήν. Η λ. καὶ σήμ. στον τ. λιμένας.

1α) Ἀλιμνί· Χρον. Μορ. Ρ 436, Ιμπ. 603, Αχέλ. 162· (μεταφ.) Φλώρ. 63, 511· **β)** ἐπίνοις: ἀπὸ τοῦ Σουδεί, ὅπερ ἐστὶ λιμήν τῆς Ἀσσιακῆς, ἐπὶ τῇ Ρώμῃ ἐπέλα... Κορινθίης Ἄννας Μετάφρ. § 106. **2)** (Μεταφ.) Καταφύγιον, καταφυγή? Πρὸδρ. IV 1Κ, χφφ CSA κριτ. υπ., 11 χφφ CSA κριτ. υπ.· (προκ. γιὰ τὴν Πανηγύα): χαίρει...λιμήν κινδυνευόντων Εἰς Θεοτ. 101· καταφυγή χριστιανῶν, ἐλπίς ἀπελπισμένων...λιμήν χειμαζομένων Αλφ. 819.

λιμινωνάριν το, βλ. λιμινωνάριν.

λιμινώνας ο, βλ. λιμινώνας.

λιμινονεύομαι, βλ. λιμινονεύομαι.

λιμιναναθρεμμένος, μετχ., βλ. λιμιναναθρεμμένος.

λίμνη η, Διγ. (Trapp) Esc. 915, Βέλθ. 697, Λιβ. Ρ 2289, Λιβ. Esc. 3413, Λιβ. Ν 171, Φουσιολ. Β 312, Κορων., Μπούας 39, Ζήνου, Βατραχ. 364, 365, Αχέλ. (2373 καὶ 2375, ἐσθ. λίμνη· διόρθ. Ξανθ., Χρ. Κρ. 1, 1912, 309), Αιτωλ., Μθθ. 84⁵, Πανώρ. Δ' 134, Ιστ. Βλαχ. 172, Δικερκούσ. 109²⁸.

Το αρχ. ουσ. λίμνη. Η λ. καὶ σήμ.

1) Λίμνη: Απόκοπ. 264, Αιτωλ., Μθθ. 32⁵, Τζάνε, Κρ. πόλ. 552¹, Φουσιολ. (Logr.) 22· (μεταφ.): λίμνην τα έχω μέλιτος καὶ να μὴ τὴν σιμῶσω Λιβ. Sc. 2230· (προκ. γιὰ τὴν υγρότητα οφθαλμῶν) Να ρίψει εἰς το βλίμμαν του, να εἶδεν οφθαλμοῦς τῆς, πά- ραντα τὴν καρδίαν του...ν' ἀσπασάσουν. Εἰς τορ βελθὸν τῆς λίμνης σου ἀπέσω καλεμ- βοῦσι μικρὰ μικρὰ ἐροτάπονδα Βέλθ. 697. **2)** Λιμνί: ἀραδιάσσω (ενν. οἱ Τούρκοι) 'κ τὴν λίμνην (ἐσθ. λίμνη· διόρθ. Ξανθ., Χρ. Κρ. 1, 1912, 309) με τὸν στόλον τοὺς κ' εἰς ἄλλα μέρη πέσαν Αχέλ. 719. — Η λ. εἰς τοπων.: Πρὸσβ. υπ. 109.

λιμινωνάριν το. — Βλ. καὶ λιμενάρι.

Ἀπὸ το ουσ. λιμινῶν(ας) καὶ τὴν κατὰλ. -άριν. Η λ. καὶ ὡς τοπων. σε ἔγγρ. τοῦ 1506 (Λατ. ἔγγρ. πατρ. αρχ. 364⁴⁸⁻⁴⁹).

Μικρὸ λιμάνι, λιμανάκι? κἀνὸς εἰς τὸν γιαιλὸν ἔχει πύργον καὶ ἀποκάτω τοῦ ἔχει λιμινω- μάρεν Πορτολ. Α 167²².

λιμινιών(ας) ο, Χρον. Μορ. II 2672, 9195, Μαχ. 124²³, 168²³, 502²³, Θησ. (Foll.)

Ι 13, 51 (έκδ. λιμνίνας κατά ασφαλμ. γρ. του χρ πθ. από αρχαιστική τάση του γραφέα), Θησ. ΙΒ' [86], Χούμνο, Κοσμογ. 260, Βουστρ. 485, 496, Γαδ. διήγ. 154, Πορτολ. Α 3^α, 168¹¹, Λχλχ. 263, 1151, Χρον. σουлт. 60⁹⁸, 80¹⁷, Μορεζίν., Κλίνη Σόλομ. 419, Κυπρ. ερωτ. 92¹⁴, 104², Ερωτ. Αφ. 60, Γ' 220, Πιστ. βουκ. Ι 1, 322, Ερωτόκρ. (Αλεξ. Στ.) Δ' 1021, Β' 1531, Ιντ. κρ. θεάτρ. Γ' 83, Συναδ., Χρον. 43, Ροδολ. Β' [10, 80 (έκδ. λιμνίνας: διορθώσ.), Δ' [120], Φορτουκ. (Vinc.) Ιντ. γ' 56, Ροδινός (Βαλ.) 63, Λετλ. Παρουκ. 227, Τζάνε, Κρ. πόλ. 445⁴, 538²⁸, κ.α.

Από το ουσ. λιμή με επιδρ. του ουσ. λίμνη, και την κατάλ. -ώνας (Ανδρ. Λεξ.) ή από το ουσ.* λιμνιεύω (Βλ. Γεωργακ., Λδ 2, 1940, 133-5, όπου και οι διάφ. παλαιότε. ετυμ.). Η γλ. στο Meursius (λ. λιμνών), στο Βλάχ. (λ. λιμνίνας) και σήμ. στο ποικιλικό ιδίωμα. (Παπαδ. Α., Λεξ., λ. λιμνίνας), στην Κύπρο (Σακ., Κυπρ. Β' 636, λ. λιμνίνας), κ.α., καθώς και ως τοπων. (Αμανός, Suffixe 24—'Αμ., Γλωσσ. μελετ. 30, Μενέρδ., Αθ. 18, 1906, 351, Πασχ., Τοπων. 'Ανδρ. 44, κ.α.' πρ. και Παγκ., Ιδίωμ. Κρ. Γ', λ. λιμνίνας).

Λιμένι! ἀπῆλθας ὅπου ἦτον ὁ λιμνίνας, ὅπου ἔστεκαν τὰ κότεργα Χρον. Μορ. Η 9203· στην Ἀγίαν Μαύραν στέκονται (ενν. τὰ κότεργα) εἰς φύλαξιν λιμνίνας Χρον. Τόκιων 1137· Σχεγιά ἐπεροθαβίζασι, ... ὥρες σε δάση, σε βουινιά κι' ὥρες εἰς γυαλοῦ λιμνιά Ερωτόκρ. (Αλεξ. Στ.) Β' 632· ἐπαιῖναι στες Σούδας τον λιμνιά Τζάνε, Κρ. πόλ. 182⁹· (μεταφ.): να λείψ' ἡ ἔχθη κι' ἡ σκληριά και βροῦ λιμνίνας Κυπρ. ερωτ. 143¹⁰· Σ' ἑνα χιουάτο κι' ὁμορφο λιμνιά ἡ ψυχὴ μου 'ράσσει τὴ νόκτα Στάθ. (Martini) Α' 303· να ἄμμενα ἦταν οἱ καλοὶ λογιανοὶ ἀπὸ τὴν ἐφέρανιν εἰς τὸν λιμνιά του ουρανοῦ Ροδινός (Βαλ.) 125. Φρ. μπαῖνω εἰς τὸν λιμνιά, πιάνω λιμνιά=ελλιμενίζομαι, ἀράζω: στον Ποικιλικό ἐπίστανται τὰ κότεργα λιμνιά Χρον. Μορ. Η 1190· ἀρσμένον τὸν ζήτησαν νὰ 'μπουν εἰς τὸν λιμνιά Απολλών. 627.

λιμνιωνεύομαι.

Από το ουσ. λιμνιόν(ας) και την κατάλ. -εύω.

Ελλιμενίζομαι, ἀράζω: αν πας εἰς τες Αἰλικές να φορτώσεις ἄλας, στάσου ομμερὲς εἰς τες Αἰλικές εἰς οργιές ζ'. Εἰ δὲ σταθείς να λιμνιωνεῖς, ...ράζε εἰς οργιές εβ'. Πορτολ. Α 124⁹.

λιμνοαναθεμεμένους, μετχ. επιθ.* λιμνοαναθεμεμένους, Πουλλολ. (Ταξ. βαρή) 8.

Από το αρχ. ουσ. λίμνη και τη μετχ. παρκ. του ανατρέφομαι.

Που ἔχει ως φυσικό περιβάλλον τὰ νερά λίμνης, που ζει σε λίμνες: κόνει ασύσσωμε, ... μελανοπόδη, αγριόφωνε και λιμνοαναθεμεμένε Πουλλολ. (Ταξ. βαρή) 8.

λιμοκοπημένος, μετχ. επιθ.

Η μετχ. παρκ. του λιμοκτονώ, που απ. σήμ. σε ιδίωμ. (Βλ. Γεωργακ., Αφ. Τριαντ. 525-6).

Πεινασμένους, λιμασμένους: εκείνοι να σταβλίζονται εἰς τὸ φαγίν καθ' ὥραν και ἐγὼ να ομοιάζω πάντοτε τοὺς λιμοκοπημένους Προδρ. ΙΙΙ 257.

λιμοκτονώ, Φουσιολ. (Offertm.) Μ 54¹⁴ (υποτ. αορ. λιμοκτονώ), Byz. Kleinchron. Α' 184¹⁹, Φουσιολ. 349¹⁰, 350²¹, Κορων., Μπούας 45, Συναδ., Χρον. 34· μετχ. λιμοκτονησμένος.

Το αρχ. λιμοκτονέω. Τ. λιμοκτονώ στην Κύπρο (Σχι., Κυπρ. Β' 636). Η μετχ. λιμοκτονισμένος αναλογ. με άλλες μετχ. σε -ισμένος.

Ι Ενεργ. Α' (Λιμτβ.)¹ «υποφέρει από λιμό, πείνα: τους αποκλείσσει κι' όλες λιμοκτονούσες χωρίς γιομή, χωρίς κρασί Κορων., Μπούας 17· να σου κοπύνω την ταγόν και να λιμοκτονήσεις Ντελλαπ., Ερωτήμ. 205. Β' (Μτβ.)² «θανάτω με λιμό, επιβάλλω, προκαλώ λιμοκτονία! πάντα;...εγκλείστους υπό ασπίδας λιμοκτονήσας ένεκα χρυσού και αργύρου Δούκ. 103²¹· μέλλεις...την Πόλιν λιμοκτονήσαι Δούκ. 297²⁹. ΙΙ Μέσ. 1) Πεινώ πολύ, υποφέρω από πείνα: Οι...πύνητες και λιμοκτονισμένοι Προδρ. ΙΙ Η 82· φάσαν τον τον σφοδρότερον τον γέρο (παρ.λ. 1 στ.) λιμοκτονισμένοι όλων Πτωχολ. α 324. 2) Ίθεθαίνω από αστία, πείνα: όταν αποταμιεύγεται (ενν. ο μέγιστος)...σίτον εις την γην, διχοτομεί τους κόκκους...μη...βραχύσαν και ανατελλωσιν οι κόκκοι και λιμοκτονήθωσιν Φυσιολ. (Officium.) Μ 55¹⁴· (μεταφ. προκ. για πνευματικό θάνατο): νιλέ γαρ τας γράμματα προσεσχηρότες οι Ιουδαίοι λιμοκτονήθησαν και φονείς γεγονάσιν αλλήλων Φυσιολ. (Officium.) G 56³.

Λιμόνι· ωσαν τ' οξύ Λιμόνι, Περί γέρ. 70, σαλαμ. ανάγν. αντί ωσαν το ξόλ(ον) μένει· διάρθ. κατά το χφ Μπουμπ., ΕΕΦΣΠΑ, περ. Β', 13, 1962/63, 365· βλ. και Πολ. Α., Μετά 'Αλ.² 59.

Λιμός ο, Ασσίξ. 131¹⁴, 383¹², Βίος Αλ. 2712, Gesprächb. 58⁶, Απόκοπ.² 292, Πτωχολ. α 67, 188, 293.

Το αρχ. ουσ. Λιμός. Η λ. και σήμ. Για τη χρ. της λ. σε ιδίωμ. βλ. Georgac., Αφ. Τριαντ. 524.

Έλλειψη τροφής, πείνα μεγάλη? Χούμνου, Κοσμογ. 1884, Βίος Αλ. 2626· φρ. φορώ από τον λιμό· «πυθαίνω της πείνας, πεινώ υπερβολικά: εγώ φορώ από τον λιμό και εκείνοι με σπαταρέουν Προδρ. ΙΙΙ 310b κριτ. υπ.

Λιμοταγισμένος, μετχ. επίθ., Προδρ. ΙΙΙ 257 χφ V, κριτ. υπ.

Από το ουσ. Λιμός και τη μετχ. παρκ. του ταγίζω. Τ. Λ'μουταγ'σμένους σήμ. στην 'Ιμβρο (Βλ. Ανδρ., ΕΕΦΣΠΘ 12, 1973, 516).

Που τρέφεται ανεπαρκώς, πειναλός? εκείνοι να σταβλίζονται εις το φαγίν καθ' ώραν και εγώ να ομοιάζω πάντοτε τον λιμοταγισμένο αυτ. 257 χφφ gCSA κριτ. υπ.

Λιμουργία η, Σπανός (Eideneier) D 1662.

Κατά παρωδία του ουσ. Λειτουργία με επίδρ. των ουσ. Λιμός και Λαιμαργία (Βλ. Eideneier [Σπανός σ. 306]): Εις δέ την Λιμουργίαν οι Μαγαρισμοί αυτ. D 1595.

Λιμουριάζω.

Από το ουσ. Λιμούρι (Βλ. Λαογρ. 6, 1917, 185 και την κατάλ. -είζω. Η λ. και σήμ. σε ιδίωμ. (Βλ. Georgac., Αφ. Τριαντ. 525).

Ίπεινώ πολύ, «πυθαίνω της πείνας» (εδώ μετβ.) επιθυμώ πολύ, ορέγομαι κ': τι χαρά ελάβασι που κάμην πρώτη νίκη και το ελιμουριάξαι σαν το αρνί οι λίκνοι Διακρούς. 78⁴.

Λιμπά τα, Μαχ. 268⁷.

Σχετ. με το επίθ. Λιμβός, που απ. τον 4. αι. (Lampe, Lex.), σε σχόλ. (L-S) και στον Ηούχ. (βλ. Shipp 368· πβ. και Dawkins [Μαχ. Β' σ. 254]). Η λ. και σήμ. ιδίωμ. (Andr., Lex., λ. Λιμβός).

«Ορχυζ: εντέχεται να του κόρουν την ψωλόν με όλα τα λιμπά Ασούζ. 347²⁹.

Λιμπερόω.

Το ιταλ. *liberare* (Βλ. Nourney, Lat. Ital. 34, 118). Η λ. σε διαθ. και έγγρ. του 17. αι. (Βλ. Καζανόκη, Θησαυρ. 11, 1974, 278, Κωνσταντινιάκη, Θησαυρ. 12, 1975, 38, Μικρογάκη, Θησαυρ. 16, 1979, 229 και Καραθανάση, Κρ. Χρ. 25, 1973, 25) και σήμ. στο ιδίωμα των Κυθέρων (Βλ. Καλλέρ., Αθ. 59, 1955, 336-7).

(Μία.) Ελευθερώνωμαι, απαλλάσσομαι: θε να παντρέγει (ενν. η κερα-Μηλιά) τη θυγατέρα του και... να ξετελέγει το γάμο εκείνο και όστερα..., σα λιμπερωριστεί απόκει, τότε (ενν. το γάμο) να κόμει πάλε Φορτούν. (Vinc.) Γ' 734.

Λίμπρο το.

Το βενετ. *libero*. Η λ. στο Σομιν.

«Βιβλιο! Λίμπρο και καλά χαρτιά έχουν κι' ας τα θεωρούσι κι' ας κόμουν ότι λέγουνσι Λίφ. 11³¹.

Λιμπίζω και λιμπίζομαι, βλ. λιμβίζω.

Λεξικό

Λιμπισία η.

Από τον αόρ. του λιμπίζω, -ομαι. Η λ. και σήμ. στο ποιντικό ιδίωμα. (Παπαδ. Α., Λεξ.) και στην Κάτω Ιταλία (Rohlf, Et. Wörl. 298, λ. λιμβισία).

α) Επιδωμία, όρεξη: διδ τον αγαθόν καιρόν και διδ την λιμπισία, αγόθωλα χλω-ρούταικα, κερσίσα... Προδρ. II Η 65κ' β) το να είναι κ. επιθυμητό, λαχταριστό, όμορφο: είχεν (ενν. το όστρεον) μεγάλη χάση και μεγάλη λιμπισία (εκδ. λιμπισία' διορθώσ.) και μεγάλη όμορφότα να το βλέπει τινά: Συναδ., Χρον. 32.

Λιμπόσσης ο, Σεβέρ., Διαθ. 191³², Σεβέρ., Τελ. Σημ. 2.

Από το παλαιόν. ιταλ. *libero* (λατ. *liberarius* πβ. L-S, λ. λιβλάριος).

«Βιβλιοπώλη: Αίτρες δεκατέσσερις των λιμπόσσης από είσι εις την μερτωριά Σεβέρ., Διαθ. 191³³.

Λιμπωρία η.

Το παλαιόν. ιταλ. *libreria*.

«Βιβλιοθήκη: τα βιβλία... να τ' αγοράσει η εκκλησία διδ να κάνει μία λιμπωρία στο-ετύνσι Σεβέρ., Διαθ. 191³⁴.

Λιμπριά η.

Από το ουσ. λίμπρο και την κατάλ. -ιά.

«Χτύπημα με βιβλίο: ο Δάσκαλος δίδει μια λιμπριά στο κεφάλι του Κωνσταντίνου Κατζ. Δ' μετά στ. 390.

Λίμπρο το, Ευγέν. Πράλ. 60, 71, Στάθ. (Martini) Γ' 180, 222, Φορτούν. (Vinc.) Γ' 208, Κατζ. Δ' 103, 392, Τζάνε, Κρ. πάλ. 546³⁵.

Το ιταλ. *libro*. Η λ. σε έγγρ. του 16. αι. (Γκίνη, ΕΕΒΣ 39-40, 1972/73, 208) και του 17. αι. (Κρ. συμβόλ. 54, 86, 192 και 251, Αμάλθ. 10, 1979, 157 και 160, Vinc., Θησαυρ. 4, 1967, 64, κ.α.).

«Βιβλίο: φαίνεται ο μάγος και έχει ένα τσιουλί όμορυστά του με πολλά λίμπρο απόνω...

και διαβάζει Ζήν. Α' μετά στ. 68· όλα τα λίνιαρα μου ήπιασα να τα φυλλολογήσω Φορτουν. (Vinc.) Α' 208.

λινάριον το, Προδρ. I 96, II G 35, Ασολζ. 238¹⁻²⁶, 488², 489², Σαχλ. Β' (Wagn). FM 461, Σαχλ., Αρήγ. 700· λινάριον, Σαχλ., Αρήγ. 699, Μορεζίν., Δεκθ. 482, 483, Ιστ. Βλαχ. 706, Σελθ. (Martini) I' 137, Νομακ. 388², Αιτηλ. Παροκ. 143, Τζένε, Κρ. πάλ. 438², 439²⁸.

Το μετν. ουσ. λινάριον, που απ. σε επιγρ. του 2. αι. π.Χ. και σε παπυρ. (L-S), καθώς και σε έγγρ. του 11. αι. (Act. Lavr. 48², Βραν. Ε., Βολζ. έγγρ. Πάτμου Α' 6²⁵, Α 27). Η λ. σε διαθ. του 1503 (Σελθ., MB 5' 688¹⁷) και σήμ. στο ποντιακό ιδίωμα. (Παπαθ. Α., Λεξ.). Ο τ. στο Meursius (λ. λινάριον) και σήμ.

α) Έξιδος φυτού, το λινάρι· λινή κλωστή· το λινάρι και το κριθάρι εδάφητην, ότι το κριθάρι πρώιμο και το λινάρι καλαμιστό Πεντ. 'Εξ. IX 31· είχαν βορροκορέθαρον, λινάρια και παρπαρία Σαχλ., Αρήγ. 139· να 'πχιριζέζονταν (ενν. οι γυναίκες) την ρόκα και λινάρι ...να κλώθουν, να κεντούσι Διγ. Ο 2908· τα λινάρια εβγάλανε στο Κίστρο να που- λούσι, 'ποκάμισα τω σολταδά να κάμουν Τζένε, Κρ. πάλ. 441¹. β) 'λινό ύφασμα· λινό ρούχ· Μη φορέσεις δόλογο, μάλλι και λινάρι στήμα Πεντ. Δευτ. XXII 41.

λινέλιον το, Σταρ., Ιατροσ. 9²²⁹.

Το ουσ. λινέλιον με επίθρ. των ουθ. σε -ιν.

Λινερόλαδο· κηροστούπιν και δαδίν, ελάδιν και λινέλιον Προδρ. II G 53.

λινό το, βλ. λίνον.

λινόβαμβαςκος, επίθ.

Από τα ουσ. λίνον και βαμβάκιον (Για τον τουρισμό και την κατάν. της λ. βλ. Χατζιδ., MNE Β' 171· πβ. και λ. λεγοβαμβάκιος στον Κουμαν., Συναγ. ν. λέξ.). Τ. λινόπάμπαςκος ως επών. και σήμ. στην Κύπρο (Σακ., Κυπρ. Β' 606).

Που είναι κατασκευασμένος από λινάρι και βαμβάκι· (Για το πράγμα βλ. Κοσκ., BBII Β² 23): κάμνω λεγοβαμβασκον ιμάτιν και φορώ το Προδρ. I 93.

λινόκοκκος ο.

Από τα ουσ. λίνον και κόκκος. Η λ. σε χρυσόβουλλο του 1197 (Βραν. Ε., Βολζ. έγγρ. Πάτμου Α' 1²⁷). Τ. λινόκόκι και σήμ. στο ποντιακό ιδίωμα. (Παπαθ. Α., Λεξ.) και στην Κεφαλληνία (Τσιτσέλης, Γλωσσ. Κερ. 246).

Σπέρως λινερου· δίδωσιν (ενν. οι Μονεμβασιώται) εις το κομμάριον...υπέρ εκβολής ποσότητος νομισμάτων εκάτον νομόμισμα έν...είτε...διά σίτον...είτε διὰ οίνον...ή ιδέα προσφα- γίου παστιών ή τομαριών...ή λινόκόκκου Πρώστ. Ανδρ. 219²⁷.

λίνον το, Ιερικισ. 480²⁸, 481¹⁻³. λίνον, Πεντ. 'Εξ. XXVI 4, XXXVI 8.

Το αρχ. ουσ. λίνον. Ο τ. στο Du Cange.

α) Το φυτό λινάρι· Πεντ. 'Εξ. XXVI 31· β) 'κλωστή από λινάρι· δέσμει εκάτερα τα μέρη της βελόνας, τουτέστι τας αρχάς των κωκολλημένων πτερόων λίνω Ιερικισ. 481²².

λινόξυλο το, Εριωρ. Δ' 134, Ερωτάρ. (Αλεξ. Στ.) Δ' 744.

Από τα ουσ. λίνον και ξύλο. Η λ. στον πληθ. σήμ. σε παροιμ. στην Κρήτη (Παγκ., Ιδίωμ. Κρ. Δ' 640 και Πατάκης, Αθ. 78, 1981, 88-9).

Ἐπαρόκλητο λιναριού για προσάνναμα, φρύγανό³ (Για το πράγμα βλ. Πλατόκη, 6.π. και Ξανθοῦσιδη [Εριτώκρ. σ. 598]): Εύκολα και τα κώβουνα κ' η σπύθα αναλαμπάνει, τ' άχρεα, τα λιρόβιλα, πούφι και να τα φτάνει Εριτώκρ. (Αλεξ. Στ.) Δ' 282.

Λινοπράσινος, επιθ.

Από τα επιθ. λινός και πράσινος.

Ἴπου είναι κατασκευασμένος από λινό ύφανμα πράσινο: ενδοτή παλαιά μετά ενδόματος λινοπρασίνου Κώδιξ βιβλιοθήκης μονής Πάτμου 513.

Λινός, επιθ., Ορνεοσ. αγρ. 555², Πουλόλ. [Τσαβαρή] 181, Αχύλ. L 543, Αχύλ. N 1250, Πεντ. Γέν. XLII 42, Έξ. XXV 4, Λευτ. VI 4.

Από το αρχ. επιθ. λίτεος-λιτός και αναλογ. με τα επιθ. σε -ος (βλ. Ανδρ., Λεξ. και Χατζιδ. Γλωσσ. έρ. Β' 567). Η λ. σε Διαθ. του 1487 (Σάβας, MB 5' 656¹⁷). Το αρσ. ως ουσ. και σήμ. στην Κύπρο (Σκκ., Κυπρ. Β' 636 και Λουκά, Γλωσσάρ. 281). Η λ. και σήμ.

Ἴπου είναι κατασκευασμένος από λινάρι: έτερα έργατα... μεταξωτά καιρωμένα και με κήματ λινόν Ασσιζ. 243²⁸: τα φορέσει ο γιεριάς "πράσιμο λινό Πεντ. Λευτ. VI 3.

Το ουσ. ως ουσ.: 1) Πολυτελέ: λεπτοφάντο λινό ρούχο (Για την υφή και χρ. των λινών ενδυμάτων βλ. Κοικ., BBII* 22-3): ολόγυμνη την έδυσαν (ενν. ο Αχιλλεύς την κόρη) μετά λινού και μένου, το δέ λινόν... ήτος ως άχνη μένον και μετά πόθου του πολλού επλήρωσαν τον έρωτ Αχίλλ. N 1249: ηρίταν (ενν. η κόρη)...φράγκικη φορεσίαν (παρχλ. 1 στ.)... τα λινά τά λέγουσιν ανεμίτσια Αχίλλ. N 805: τα χνότα σου μυρίζουν και τα λινά σου λάρκουν (παρχλ. 1 στ.), από τον κόσμο έρχεσαι, τον ζωντανό την χώραν Απόκοπ.² 83. (βλ. επίσης και 4. ανεμίται). 2) Κυνηγετικό δίχτυ (Για τη σημασ. βλ. Κριαρά [Πανώρ., σ. 263 (λ. έλεσα)]· πβ. και Σούδα, όπου λίτος=δίχτυον): Τίβοτας εδοξέγασαι, (ενν. η Πατόρια και η Αθούσα), γιατίότος μια την άλλη σέρνει λινό και έλεσα Πανώρ. Δ' 21.

Λινόσπερμα το, Ιερικασ. 491¹⁴, 492¹⁴. Λινόσπερμα, Ιατροσόφ. (Οικονομ.) 103¹⁴.

Το μτρν. ουσ. λινόσπερμα (L-S, λ. λινόσπερμον).

ἼΣπύρος λιναριού: Κοινοτόν τιλλεως και λινοσπέρματος βάλε εις...κρέας...και ανάγκασον φεικέν τον άρακα Ορνεοσ. αγρ. 570¹⁷.

Λινόσπορος ο.

Από τα ουσ. λίνον και σπόρος. Η λ. σε Διαθ. του 16. αι. (Σάβας, MB 5' 689²³), στον Κοικων., Συναγ. ν. λέξ. και στο ποντικό ιδίωμ. (Παπαδ. Α., Λεξ.).

ἼΣπύρος λιναριού, λιναρόσπορος: σενκλόβιλλα ψήσε και λιρόσπορον και τήλιε Ιατροσόφ. (Οικονομ.) 85¹⁹.

Λιντζέρος ο, Κορων., Μπούας 21, 23, 37, 42, 63, 128, 143.

Από το βενετ. *lezier* (βλ. Kahane, Sprache 567).

Ἴλακρός, σκάνητος: εκαρ. λιτζέρος άλογα=επικό: πλήθος σνάφε... λιτζέρος άλογα και πολλήν απερίδαν αυτ. 33: ο σκάνος Μερχούρος μ' άλην την στρατιάν του (παρχλ. 3 στ.)...ενήχσε τα άλογα άπαντα τη λιτζέρος αυτ. 84²¹.

Λιξεύ(γ)ω, Εριτώκρ. (Αλεξ. Στ.) Γ' 1066, Φορτούν. (Vinc.) Β' 265, 381, Δ' 67.

Από το ουσ. λίξης (ἱλατ. *lixa* (βλ. Σούδα, λ. λείβει)· η λ. απ. και σήμ. ως επιθ. στην

Κρήτη (Παγκ., *Ιδιωμ. Κρ. Γ'*) και την Κύπρο (Φαρμακίδης, *Γλωσσάρ.* 24) πθ. ως νεότερος σχηματ.] και την κατάλ. -είω. Κατά Γεωργακ., Αθ. 46, 1935, 112, η λ. παράγ. του *λίχου* (βλ. και Αλεξίου Στ., *Ερωτόκρ. σ.* 483). Η λ. στο Βλάχ. (λ. *λιξέγιο*) και το Somav. (λ. *λιξέγιο*) και σήμ. ιδίωμ. (βλ. Πανθουβίδης [Ερωτόκρ. σ. 598], Παλαβάνη, Κυπρ. Γρ. 21, 1956, 87, όπου τ. *λιξέκου κ.κ.*).

(Συν. με την πρόθ. εις ή σε + αιτιατ. ή επιπλέον έμμεσο αντικ. σε γεν.) ὁρέγομαι, επιθυμώ ζωγράφῃ *ελίξεναν* (ενν. οι Αλβανίται) εις πράγματα, εις ρούχα να φοροῦσαν Χρον. Τόκιων 196· *ελίξεναι* τον τραγουδιστή στα κάλλη κ' εις τη νύκτη Ερωτόκρ. (Αλεξ. Στ.) Α' 740· (προκ. για ερωτικό πόθο) οι μέλιντες· οι ποιητοί στους νέους *ελίξεναν* Χούμνου, Κοσμογ. 1095· (με γεν.) γιατί του πόθου *ελίξενος* και τη τιμής οχθροέτης Φορτουν. (Vine.) Ιντ. β' 175.

ΛΙΞΕΥΡΟΣ, επιθ., βλ. *Λίξευρος*.

ΛΙΞΙΔ η· λ ε ξ ι δ (αν δεν πρόκ. για ασφαλμ. γρ. του καμ. ή ανάγκ. του εκδ. αντί *λιξιδ*).

Από το ουσ. *λίξης*. Ο τ. στο Du Gange (λ. *λιξέιν*). Τ. *λιξά* στο Βλάχ. Η λ. στο Somav.

Απληστία, λαίμαργία: *Είμαι και ταπεινώσις της λεξιάς και είναι όταν κανείς, διό να έχει σφοδρήν να τρώγει από ένα και από άλλον, ταπεινώνεται και γίνεται κώλακας* Ροδινός (Βαλ.) 101.

ΛΙΞΙΑΡΗΣ, επιθ.· ουθ. λ ι ξ ι α ρ ι.

Από το ουσ. *λιξιά* και την κατάλ. -άρης. Για το ουθ. πθ. τ. *λιξάρης*, που απ. στο Βλάχ. και σήμ. στην Κρήτη (Παγκ., *Ιδιωμ. Κρ. Γ'*, λ. *λιξάρης*). Η λ. στο Du Gange (λ. *λιξέιν*) και το Somav.

Απληστος, λαίμαργος: *Τ' όρεον το ποιηρότατον και το κακόν λιξάρι Χούμνου*, Κοσμογ. 491.

ΛΙΞΟΥΡΙΑ η· λ ι ξ ο υ ρ ι α, Χρον. Τόκιων 2807 (έκδ. *Λιξουρία*).

Από το επιθ. *λίξευρος* (Κατά Τρικντ., 'Απ. Α' 427, ασφαλμ. από το λατ. *luxuria*). Ο τ. στο Du Gange (λ. *λιξέιν*) και σήμ. ιδίωμ. (βλ. Σαλβάνο, Λαογρ. 40, 1929, 118 σημ. 1, Γεωργακ., Αθ. 46, 1935, 112 και Στεφόπουλο, Μακεδ. 18, 1978, 265). Η λ. στο Ζοναρ. (βλ. και Steph., *Θησ.*, λ. *λιξουρία*)· πθ. και τ. *αλιξουρία* ιδίωμ. (Γεωργακ., ό.π.).

Απληστία, πλεονεξία: *Η...σανιώδης...Ρωμαίων λιξουρία την νύκτα διάφθειρεν* Παράφρ. Χων. (Νικήτ. Χων., Βόν., 665 κριτ. υπ.).

ΛΙΞΟΥΡΙΑΡΗΣ, επιθ.

Από το ουσ. *λιξούρα* (βλ. *λίξευρος*, ετυμολ.) ή *λιξουρία* και την κατάλ. -ιάρης.

Απληστος, λαίμαργος: *Λείπε τον κορηδέρη, τον γαμά, τον λιξουρίαρη Συναξ.* γυν. 900.

ΛΙΞΟΥΡΟΣ, επιθ., Ερμυν. Ω 5, Χρον. Τόκιων 1180, Παράφρ. Χων. (Νικήτ. Χων., Βόν., 137 κριτ. υπ.)· λ ι ξ ο υ ρ ο ς, Χρον. Τόκιων 194 (αν δεν πρόκ. για ασφαλμ. γρ.).

Από το ουσ. *λιξούρα* [(*λίξης* (βλ. *λιξείω* ετυμολ.) + κατάλ. -ούρα· για την κατάλ. βλ. Ανδρ., Λεξ.), που απ. στον Πσίχ. (λ. *λιξούρα*) και στο Κακ., Στρατ. 8^{ον} και Λόγ. νουθ. 102^{ον}]. (Κατά Γεωργακ., Αθ. 46, 1935, 112 και Ανδρ., Λεξ., λ. *λιξουρος*, η λ. παράγ.

του λείχου). Η λ. στο Συναρ. (λ. λείζουρος), στο Δόγ. νουθ. 102² και σήμ. ιδίωμ. (Παγκ., Ιδίωμ. Κρ. Γ', λ. λείζουρη, Βαγιακ., ΑΔ 12, 1972, 23, Γεωργακ. 4, π., όπου και τ. αλίζουρος, Σταφόπουλος, Μακεδ. 18, 1978, 265, όπου τ. λείζουρος, κ.α.).

¹ Απλῆστος, πλεονέκτης: λαίμαργος, λιχοδύτης. Αυτοί (ενν. οι Τούρκοι), ως είναι λείζουροι, τα πράγματα αγιαπούν Χρον. Τόσκων 509: δεν είχαν ευλάβειαν (ενν. ο παπά κυρ Γιώργης) και ήσαν λαίμαργος και λείζωνος Συναδ., Χρον. 71.

Το ουδ. ως ουσ.—απληστία, πλεονεξία: ερίωνσκε γαρ το τον Ρωμαίων προς κέρδος λείζουρον και ως ετοίμως έχουσι τας ψυχάς αυτών θίβει υπέρ του κέρδους αυτών Παράφρ. Χων. (Νικήτ. Χων., Βόνν., 679 κρητ. υπ.).

λιοντάρι(ν) το, βλ. λιοντάρι(ν).

λιονταροβοσκός ο.

Από τκ ουσ. λιοντάρι και βοσκός.

¹ Αυτός που ασχολείται με την εκτροφή λιονταριών, θηριοτρόφος? το λιοντάρι...πηδώντας με όλην του την δύναμιν εκατασκόρπισεν όχι μόνον όσους ήγειν έμπροσθά του, αλλή ακόμη και τους λιονταροβοσκούς Ροδινός (Βαλ.) 227.

λιοντας και λιόντας ο, βλ. λέοντας.

¹ λίος, επιθ., βλ. ολίγος.

λειπανόβατος, επιθ., Πεντ. Γέν. XIX 3, Έξ. XII 8, 15, Λευτ. II 5, Αρ. VI 15, 19, IX 14, XXVIII 17, Δευτ. XVI 8, 16.

Από το θέμα λεπ- του β' κορ. του λείπω και το ουσ. ανάβατο (βλ. ά.). Η λ. στο Moursius (λ. λειπανόβατα) και σήμ. στο ποντιακό ιδίωμ. (Παπαδ. Α., Λεξ. λ. λειπανόβατο). Τ. λειπανόβατο στο Somav. και σήμ. στην Κρήτη (Παγκ., Γλωσσ. Ιδίωμ. Κρ. Γ').

¹ Άζωμα, χωρίς προξόμι: πίττες λειπανόβατες ανακαταμμένες με το λάδι Πεντ. Λευτ. II 4: να πάρει ο γεράς την βραχιάνα (έκδ. βράχυνα διορθώσ.) μαγερεμένη από το κράσι... και ψαθείρι λειπανόβατο ένα Πεντ. Αρ. VI 19.

Το ουδ. ως ουσ.—Άζωμα, είδος ψωμιού των Εβραίων: προφρούνει, λειπανόβατον, πίτταν εις το τηράνιν Προδρ. II Η 26γ: επτά μέρες να φας... λειπανόβατα φαμί φτωχικό Πεντ. Δευτ. XVI 3: Πεντ. Αρ. VI 17. Έκφρ. εορτή των λειπαναβάτων: η εβραϊκή γιορτή των αζωμάτων: την εορτή των λειπαναβάτων να φοιάξεις: επτά μέρες να φας λειπανόβατα Πεντ. Έξ. XXIII 15: εις την δεκαπέντε μέρες του μηνός επουτονοού εορτή των λειπαναβάτων του Κόρεον Πεντ. Λευτ. XXIII 6.

λιπαριά η.

Το μετρ. ουσ. λιπαρία. Η λ. και σήμ. στην Κρήτη (Παγκ., Ιδίωμ. Κρ. Ψ', λ. λιπαριά).

¹ Πάρος, λιπαρότητα: τας...δεν εντόθη τούτην την κοσμηκήν ζωήν και τις δεν την εγδόθη, έστωτας να φορτώνεται τις λιπαριές του κράτου Φαλιέρ., Ρίμ. (Bakk.-v. Θεμ.) 53.

λιπαριδα, η.

Από το επιθ. λιπαρός και την κατάλ. -ις, -ίδα.

¹ Είδος ψαριού (Για τη σημασ. βλ. Vasmer [Gesprächb. σ. 160]): Gesprächb. 200,

λιπαρός, επιθ., Σταφ., Ιατροσ. 16⁴⁴⁴⁻⁴⁴⁵, 17⁴⁴⁶, Προδρ. II Η 53, Θ 106, Δόγ. παιδ. (Tsiouni) 380.

Το αρχ. επιθ. λιπαρός. Η λ. και σήμ.

α) ὅπου έχει λίπος, λάδι! Κυνος. 588⁷⁻⁸. β) ὡς παχὺς? Ιερακος. 447⁸. γ) ὡς θο-
νος, πλούσιος? Πεντ. Γέν. XLIX 20.

λιπαρωμένος, μτχ. επιθ., Προδρ. IV 118 χφ g κριτ. υπ.

Η μτχ. παρκ. του *λιπαρώνω.

(Προκ. για τροφές ή φαγητά) που έχει πολύ λίπος, παχὺς: Κάμνει τερὴν εξαίρετον, πολλὰ λιπαρωμένων Διήγ. παιδ. (Τσίλου) 599· μοτοκίθρον μερτικόν εκ τα λιπαρωμένα Προδρ. IV 118.

λιπέρτα η.

Από το προβηγκ. *liberiat* (Χατζ., Ξέν. στοχ. 84) ή το ιταλ. *liberità* (Meyer, Γλωσσ. παρχμ. Κύπρ. 129, 140).

Ἐλευθερία· ἐδὼ προκ. για απονομή προνομίων: ἤρτεν ο Νικολό Μοράντιος... τις την Λευκοσίαν και ἐποικόν του ὅλοι μεγάλην τιμήν και μεγάλα απλαζιόνα και με μεγάλην λιπέρτα Βουστρ. 525.

λιποθύμια(ν) το, Καλλιμ. 1812, 1969, 2024, Αιβ. Sc. 2478 (ἐκδ. λειποθύμιαν· διόρθ. κατά το χφ Χατζηγιακ., Δημῶδη Α' 40, 90).

Από τον αόρ. του λειποθυμῶ και την κατάλ. -μα. Η λ. και στον Τζέτζη (L-S).

Ἐλειποθυμία! Απλώς αν εἶδες το λουτρόν, λειποθυήσας, πίσω και ζήσω λειποθύμια και χάρεν ανασάνω Καλλιμ. 343.

λειποθυμία η, (I) Αιβ. Sc. 2701.

Η λ. στον Ιπποκράτη.

Ἐλειποθυμία! υπέστης τόσους πειρασμούς... οὕτως οὐκ ηττηθήτηας ἀπὸ λειποθυμίας Αιβ. Sc. 2576.

λειποθυμία (II)· λειποθύμιαν, Αιβ. Sc. 2478, ασφαμ. ανάγν. αντί λειποθύμιαν· διόρθ. κατά το χφ. Χατζηγιακ., Δημῶδη Α' 40, 90.

λειποθυμῶ, Γλωκ., Στ. 157, Προδρ. IV 37, Δεγ. Z 509, Αιβ. P 2413, 2445, Αιβ. Sc. 2277, 2471, 2566· μτχ. λειποθυμίσμενος Δεγ. Ἀνδρ. 324²⁷⁻²⁸.

Η λ. στον Ιπποκράτη και σήμ.

α) ὅταν τις αισθῆσαι μου, λειποθυμῶ· ἐπεσ', ἐλειποθύμησεν (ενν. η Χρυσάντζα) εκ του πολλοῦ του λόγου Βέλιθ. 1183· β) ὡς μένω άπνους, νεκρός? μαθῶν και Μανουήλ ο βασιλεὺς τα της Θεσσαλονίκης λειποθυήσας ἀπέθανε Byz. Kleinschra. A 186³⁷.

λιπόκεντρον το.

Το οὐδ. του επιθ. λιπόκεντρος (L-S) ως ουσ.

Εἶδος καρποῦ: Κρητίδων παλαιῶν ηλάμων τα καλοήμενα λιπόκεντρα αποβρέξας εις ὄρος... ἀλλοιρε τα πτερά του ιέρακος Ιερακος. 476¹⁴⁻⁵.

λιπομελής, επιθ., Κοριν., Μπούας 47.

Από το θ. λιπο- του β' αορ. του λείπω και το ουσ. μέλος.

Ἐχωρίς κάπ. μέλος του σώματος, ακρωτηριασμένος: Ὅτι έχει (ενν. ο άνθρωπος) πλέον καλύτερον τελείως να αποθάνει στον κόσμον ή λιπομελής ποτέ του να εφάνη αυτ. 47.

Λιπόσαρκος, επιθ., Ιερακος. 508¹.

Η λ. στον Ιπποκράτη (L-S) και σήμ.

Ἰσχυός, ἀδύνατος: *Περὶ μαρσάνθεντος ἰέρακος ὑπὸ ασθενείας κρυφίας καὶ λιποσάρκου γινόμενον αὐτ.* 448².

Λιποσαρκώ, Ιερακος. 446³, 447^{3*}, 448³.

Η λ. στο Θεόφραστο (L-S).

Ἦντομαι λιπόσαρκος, ἀδυνατίζω: *Ὅταν λιποσαρκῇ ὁ ἰέραξ χωρὶς φανεράς νόσου αὐτ.* 446³.

Λιποτακτώ μτχ. παθητ. αορ. *λιποταχθείσα*, Θεολ., Τζζρ. 356^{3*}.

Το μτγν. *λιποτακτέω*. Η λ. και σήμ.

Ἐγκαταλείπω τη θέσῃ, το καθήκον μου: *ἐάν τις τὸν μοναχὸν... ἐκρεθῇ παρήκως καὶ ἀντιπρότατος... καὶ λιποτακτῇ Γράμματα Μεταώρ.* 94^{3*}.

Λιπότης η.

Η λ. στο L-S (Βλ. και L-S Κων/νίδη). Τ. λιπότη και σήμ. υδωμ. (Βλ. Καλλέρ., Αθ. 55, 1951, 350 και Andr., Lex., λ. *λίπος*).

Πάχος, λίπος: *Ἦνεν ἡ κότα το ρινὲν ὁπού 'τον αλειμμένον ὅλον με το αζούγγιον... κ' ἐστάθην με την γλώσσαν της κ' ἐγλυρε την λιπότην Γεωργηλ., Θαν.* 524.

Λιποφυγεύω.

Από το αρχ. *λιποφυγέω* με επίδρ. ρ. σε -εύω.

Ἀποθυμῶ: σκότος εἰς τοὺς ὀφθαλμούς της: *ἦλθε καὶ ἐκάλυψε την κ' ἐπεσεν ὁπίσω ἡ ἀόλῃα (παρὰλ. τρεῖς στίχοι) καὶ λιποφυγεῖν εὐθέως (ενν. ἡ Ἀνδρομάχη) Λουκάνης Ομήρ. Π. KB [495].*

Λιποφυγία η.

Το αρχ. ουσ. *λιποφυγία*. Η λ. και σήμ.

Ἀποθυμία: Γλυκά, Στ. 230.

Λιποφυγῶ, Προδρ. IV 37 χφ CSA κριτ. υπ., Δούκ. 359^{3*}, Λιτωλ., Μ60. 29³, 29^{3*}.

Το αρχ. *λιποφυγέω*. Η λ. και σήμ.

Α' Ευεργ. α) Ἀποθυμῶ: Δούκ. 131^{3*}. Λουκάνης, Ομήρ. Π. υπθ. ιε' Λουκάνης, Ἄλ. Τροίης 311'. β) *Ἐξασθενῶ χάμα τις θυγέμεναι μου: Περὶ τοῦ λιποφυγόντος ἰέρακος Ορνεοσ. αγρ.* 526^{3*}. Β' (Μέσ.) *Ἀποθυμῶ: ἐζήτουν (ενν. οἱ στρατιῶται) ὕδωρ καὶ οὐκ ἦν· καὶ ἐλιποφυγόντο καὶ ἀπέθνησκον Δούκ.* 93^{3*}.

Λιγόνι το.

Το βενετ. *liron*.

Ἦ το μουσικὸν ὄργανον λύρῃ: *ἔρχου, Νικολά, μένω με το λιγόνι· τραγοῦδα κι' ἀναστένεας Κατζ.* Β' 409' *μα μένω με λιγόνι· μηδέ με το τραγοῦδι του ποσὺς δε με κομπάνει αὐτ.* Α' 197.

Λισγάριον το, Metrol. 126^{3*}.

Η λ. σε σχόλ. και στη Σούδα (L-S). Τ. *λισγάρι* στο Somav. και σήμ. (Βλ. Andr.,

Lex., λ. *λίσαρος*;) και τ. *λισγάριον* σε έγγρ. του 12. αι. (Miklos-Müller, Acta Δ' 201 και στο παντιακό ιδίωμ. (Παπαδ. Α., Λεξ.)· πβ. και τ. *λισγάριον* σε έγγρ. του 12. αι. (Act. Saint-Pantél. 7²⁷).

Έίδος σκαπτικού εργαλείου· (εδώ) μονάδα μέρους περίπου 25 εκατοστών, που χρησιμοποιείται για τη μέτρηση του βάθους ορυγμάτων² (Για τη σημασ. βλ. Schilb., Byz. Metrol. 37): ο τρέφος έχει πλάτος ορυγμών α', βάθος *λισγάριον* δ' αυτ. 126³.

λίσαρος ο.

Μεγεθ. του ουσ. *λισγάριον* (Βλ. Eide-neier [Σπανός, σ. 306]).

Έσκαπάνη, αξίνα: ταμαίνι εργαστρωμένοι και *λισγαροι* εντοιμμένοι Σπανός (Eide-neier) B 115.

λίγευμα το, Metrol. 126⁷.

Από το *λισγέω* (Βλ. Andr., Lex., λ. *λίγος*) και την κατάλ. -μα. Τ. *λίσκεμα* και σήμ. στη Θράκη (Andr., ό.π.).

Έκλιμα, τάφος, χαντάκι² (Για τη σημασ. βλ. Andr., ό.π. και Schilbach [Metrol. σ. 197]): *Περί λισγέματος* όπως γηρίζεται εις τον απολογισμὸν των εργατιών αυτ. 126³. Μετράται το *λίγευμα* μετά οργυείας εχούσης σπυθαμός δ' αυτ. 126⁴.

λισμός ο· *λισμό*, Πιστ. βosc. III 6, 70, εσφαλμ. γρ. αντί *λοισμό* (Βλ. Kriar., B-NJ 19, 1966, 279).

λιτανεία η, Ασούζ. 125²⁸, Μαχ. 100¹⁴, Αιτωλ., Μύθ. 82³, Θρ. Κύπρ. Μ 219, Ιστ. Βλάχ. 2450, Συναδ., Χρον. 69 δις· *λιτανεία*, Ασούζ. 378¹². *λιτανεία*, Ψευδο-Γεωργηλ., Αλ. Κων/π. 797, Σκλάβ. 109 (έκδ. *λιτανεία*).

Το μτγν. ουσ. *λιτανεία*. Η λ. και σήμ.

Θρησκευτική πομπή με παρακλητικό ή εορταστικό χαρακτήρα και με κύριο γνώρισμα την περιφορά ιερών αντικειμένων! ο Πατριάρχης έκαμε...*λιτανείαν* μετά των κληρικών αυτου. Κ(αι) εδόντου του Θ(εού) να δώση βροχήν Χρον. βασιλέων 1148· ανέβην ο σήγας εις την Λευκωσίαν· και εποίκον *λιτανείας* ... και επήγην ο λαός όλος εις την Αγίαν Παρασκευήν και εμπόσαν τον Μαχ. 678⁴.

λιτανείω, Δοσίκ. 339²⁴, Μορεζίν., Κλίνη Σολομ. 399, Χρον. βασιλέων 1146· *αόρ. ε λ ι τ ά ν ε σ σ α*, Μαχ. 72⁴.

Το αρχ. *λιτανείω*. Η λ. και σήμ.

Α' Μτβ. 1) Έκτετα, παρακαλώ θερμά? Βίος Αλ. 2294. 2) Περιφέρει κάπ. ιερό αντικ. επικαλούμενος τη βοήθειά του: εις το γέννημά της (ενν. της ακρίδας) *λιτανείουν* το *εικόνημα* Μαχ. 40⁴· εις το ναόν του αγίου Τίτου...είναι μία εικόνα της υπαρχιάς Θεοτόκου, την οποίαν ... *λιτανείουν* οι ιερείς Μορεζίν., Κλίνη Σολομ. 461. Β' (Λμτβ.) συμμετέχον σε *λιτανεία*: λαός αμάρτητος και όλος ο κλήρος εβγάτσον την αγίαν εικόνα και γυρίζουν την όλην την χώραν και *λιτανείαμεν* τρεις ημέρας Μορεζίν., Κλίνη Σολομ. 462.

λίτε η, Μορεζίν., Δισθ. 484· *λίτε* η, Κυπρ. χρ. 159, Ιστ. μακαρ. Μάρκο 86, 135, 410, 432.

Το ιταλ. *lite*. Ο τ. και σήμ. στην Κύπρο (Βλ. Σακ., Κυπρ. Β' 878, Λουκά, Γλωσσάρ. 282 και Χατζ., Ξεν. στοχ. 84) καθώς και στην Κρήτη (Βλ. Ξανθ., Χρ. Κρ. 1, 1912, 337, λ. *λίτε*). Η λ. σε έγγρ. του 17 αι. (Ξανθ., ό.π., 116, 134, 161, 164).

1) ¹Δίκη² έχομεν μίαν λίτε... με τους σπέντες τους Μπαόνους και άλλην μίαν... εις την Βενετίαν, αιώνας και... ο Θεός θέλει... να τες κερδαίνομε Μορεζίν., Διαθ. 484. Φρ. γυρεύεται η λίτη—διεξέχεται 'η δική' (Βλ. Παπαδόπουλο Θ., Κυπρ. Σπ. 55, 1981, 123, λ. γυρεύομαι): σπέντες ήτοσε απάνω εις την Κρήτην και βολετόν δεν ήτοσε να γυρευτεί η λίτη Ιστ. μακαρ. Μαρκο 76. 2) (Συνεκδ.) καταδικαστική απόφαση: Θάνατος: Ταχυιά της χώρας πέσατε κ' οι αναστασαντοί μας λίτε (έκδ. μήτε· διόρθ. Ξανθ., ΒΖ 18, 1909, 591=Μελετ. σ. 250) να δώσουν στην καρδιάν να σβήσουν την ζωή μας Τζάνε, Κρ. πόλ. 195*. 3) (Συνεκδ.) ¹πράξη που υεκταδικάζεται από την κοινωνία² άδικος, κλέπτης να γενεί μάλλον κ' αεγανόρης, λίτες (έκδ. δίδε· διόρθ. Ξανθ., Μελετ. σ. 404) και δώσα να αγαπά να φαίνεται μασιόρης Σαχλ., Αφήγγ. 332.

λίτη η, βλ. λίτε.

λιτή η, Διαθ. Νίκων. 224 δεσ, Τζάνε, Κρ. πόλ. 381*, 407²². λίτη, Ιστ. Βλαχ. 228.

Το αρχ. ουσ. λιτή. Ο τ. από μετρ. βρασμό. Η λ. και σήμ. στην Κύπρο (βλ. Σακ., Κυπρ. Β' 637) και στην Κάτω Ιταλία (Rohlf, Et.-Wortl.).

1) ¹Παράκληση, δέηση: Τζάνε, Κρ. πόλ. 157²³. 2) ¹Θρησκευτική πομπή, λιτανεία² ελευθερώθησαν όλοι από το θανατικόν. Υστερα από τούτο εκάμμεν λιτήν εις τον φόρον Διαθ. Νίκων 224· λίτε εκάμμεν τρίγυρα, δέησης κ' ακλοθύσαν με δάκρυα όλος ο λαός Τζάνε, Κρ. πόλ. 271*. Φρ. πολομώ λιτήν=κάνω λιτανεία²: όταν γινίσκεται θανατικόν ή ακρίδα ή αβροχία, να πολομούν λιτήν και να εβγάλουν τον φανερωμένον σταυρόν και να τον λιτανεύσουν Μαχ. 72⁷.

λιτόγραφος, επιθ.

Από το επιθ. λιτός και το γράφος. Η λ. και σε έγγρ. του 11. αι. (Σάθ., MB A' 494¹², 50¹³).

¹Τραμμένος με γραφή μεγαλογράμμακτη ακαλλώπιστος² (Γενικότερα για τον όρο βλ. Aisalos, Term. 217-229): άλλο μικρόν (ενν. βιβλίον) ο άγιος Ισαάκ ο Σύρος, λιτόγραφος Κώδικς Βιβλιοθήκης μονής Πάτμου 519· έτερον βιβλίον του Δαμασκηνού Ιωάννου..., έχον τα ρητά ως λιτόγραφο αυτ. 520.

λιτός, επιθ., (I), Διγ. (Trapp) Gr. 1070.

Το αρχ. επιθ. λιτός. Η λ. και σήμ.

1) ¹Άπλός, απέριττος² ακαλλώπιστος²: Διγ. Z 3022. 2) ¹Φτωχός?, άθλιος²: επήρε (ενν. ο Βελσάβεος)... (παρλ. 1 στίχ.) τον ρήγα τον εδάκοσαν, τους πρώτους αυθεντό-δας, λιτός και ανυπόδητος, γυμνός, εντοπισμαμένους Γεωργηλ., Βελ. 375.

λιτός (II): λιτόν, Λίβ. P 658, σφαλμ. γρ. αντί κλιτόν (Για τη διόρθ. πβ. Λίβ. Esc. 946 και Λίβ. (Lamb.) N 808).

λίτρα η, Προδρ. II H 26p, III 84a, 183, Διγ. Z 207q, Ερμον. Δ 173, Βίος Αλ. 5632 Διήγ. Βελ. 464, Απολλών. 564, Rechenb. 14*, Metrol. 59¹⁴, 87¹¹⁻¹², 120¹⁻², Δούκ. 307¹⁻², Καραβ. 493², 494², Σωλάντζα, Ποσήμ. 1^{11*}, Γεωργηλ., Βελ. 622, Ριμ. Βελ. 832, Αλεξ. 2585, Διγ. 'Ανθρ. 360¹⁴, Διήγ. Αγ. Σοφ. 149¹⁻¹², Κατζ. Γ' 524, Σεβέρ., Διαθ. 191⁴², Βακτ. αρχιερ. 169, Φορτουν. (Vinc.) A' 197, Τζάνε, Κρ. πόλ. 226²³ κ.π.α.

Το αρχ. ουσ. λίτρα. Η λ. πολλ. σε έγγρ. και σήμ. ιδιαιμ. (Βλ. Andr., Lex. και Πανάρετο, Κυπρ. Σπ. 8, 1944, 67, 71).

1) ¹Μονάδα βάρους ίση με δώδεκα ουγγιές² (Για τη σημασ. γενικότερα βλ. Schilbach

λιτρισμός

[Byz. Metrol. 172-184, κ.α.]: Προδρ. III 84, Αλεξ. 2190, Rechenb. 29¹¹. λίτρας κυπριαίτικες Max. 462¹⁹ (ειδικά για την κυπριακή λίτρα βλ. Dawkins [Max. B' σ. 175-6] και Schilb., ό.π. 200-3). 2) Μονάδα με την οποία μετράται επιφανειακ' ισοδυναμεί με 1/40 του μοδίου (βλ. Schilbach [Metrol.² σ. 180 και Byz. Metrol. σ. 57-8]): Πολύγεγραμμοι εις τετράγωνον και τρίγωνον τέμνεσθαι οφείλον, το τετράγωνον μοδίον ιβ' c", το τρίγωνον μοδίον ζ' δ", ἔργον λίτραν ε' Metrol.³ 72¹⁸. ἔστιν ο τόπος οὗτος μοδίον δ', λίτραν η'. Ο γὰρ μόδιος λίτρας ρ' ἔχει και η λίτρα οργυρίς ε' Metrol.³ 62²⁶. 3) Βενετικό νόμισμα ἰσο γὰρ μὲν λίτρας μετρήσει (Πβ. Boerio, λ. lira· βλ. Μανουήλ [Σεβέρ., Σημειώμ. σ. 62] και Βαγιακ., ΕΑΙΕΔ 5, 1954, 73 σχμ. 1): Μία λίτρα ἀπέγραψε τ' ἀργύρ Τζάνε, Κρ. πόλ. 418⁴. Τον μιστὲρ Αλβίξε εἶναι το χρῆς του ... δουκάτα βενέτικα, ἀπὸ λίτρας ἔξι και σολῖδα τέσσαρα Σεβέρ., Δοκθ. 190²⁸.

λιτρισμός ο.

Απὸ τον ἀφρ. του λιτρίζω και την κατάλ. -μός. Η λ. τον 4. αι. (Lampe, Lex.) και σε παπύρ. (L-S).

Ο υπολογισμός, η καταμέτρηση ενός βάρους σε λίτρας: Περί του λιτρισμοῦ Metrol. 139.

λιτώνω, Πεντ. Γέν. XLIX 4, Ήξ. XX 25, XXXI 14, Λευτ. XIX 6, 7, 8, Δευτ. XX 6.

Αγν. ετομ.

1) Βεβηλάνω, μιάζνω: μη λιτώνεις την θυγατέρα σου, να την κοινοβάνεις και να μη κοινοβάνει η γης και να γεμώσει η γη: ποσιό αυτ. Λευτ. XIX 29. 2) Ατμάζω, εξευτελίζω: να μη μαγαριστεί νοικοκυράς εις τους λαούς του να λιτωθεί αυτ. Λευτ. XXI 4. 3α) Παραβάνω, αθετάλ: ανή ότι να τάξει τάγμα του Κόριον κ' έμοσαν όμοσμα να δέσει δέμα επί την ψυχή του να μη λιτώσει το λόγο του αυτ. Αρ. XXX 3. β) Περιφρονά: επάχνουν ο Ιεσουοὺν και εκλότισαν ... και άφρην Θεόν, άπον τον έκαμαν και ελίτσαν δονατόν τις σωτηρίας του αυτ. Δευτ. XXXII 15. 4) Αποκομίζω καρπούς, τρυγά, καρπώνομαι: γεναίκα να αρραβωνιάσεις και ανή άλλος να την πλαγιάσει, σπíti να χτίσεις και να μη κίτσεις εις αυτό· αρπέλι να φυτύνεις και να μη λιτώσεις αυτ. Δευτ. XXVIII 30.

Η μτχ. ως επίθ.=άντερος, βέβηλος: να χωρέσεις ανάμεσα το άίνο και ανάμεσα το λιτωμένο και ανάμεσα το μαγαρισμένο και ανάμεσα το καθαίο αυτ. Λευτ. X 10.

λιτώς, επίρρ.

Το αρχ. επίρρ. λιτώς (L-S, λ. λιτός).

Λιτά, απέρητα: εκείνοι γράφουνι σοφώς και κατά λόγον· ώσπερ σοφοί και ρήτορες, εγώ δ' ουχ ούτως γράφω (παρὰλ. 2 στ.), αλλ' ουν λιτώς, ποταχικός, απλώς, ευκολοτάτως Προδρ. III 22.

λιχανός, επίθ.

Η λ. στον Ιπποκράτη.

Έκφρ. ο λιχανός δίκτελος=δείκτης του χεριού: λαβών βάκος ... περιδέσσει τῷ λιχανῷ σου δακτύλῳ Ιερρακσ. 432³⁴.

λιχνεύω.

Το μτγρ. λιχνεύω (L-S). Η λ. και σήμ. στο ποντιακό ιδίωμα. (Παπαδ. Α., Λεξ.).

(Μέσ.) νορήγομαι, επιθυμώ πάρα πολύ) κ.: Ιουλίου δέ 7 λιχνευόμενος ο Σπύτης

πάλιν ἔδραμον εἰς τὰ Ἰωάννινα καὶ σκεπείσας κοίτην τὰ ἐκώσισεν ἀπέναντι τῆς πόλεως
 Ηπειρ. 234².

λίχνος, ἐπιθ., Γλωσσ. Αναγ. 311.

Το αρχ. ἐπιθ. λίχνος. Η λ. καὶ σήμ. ιδίωμα. (Andr., Lex.).

λιχνῶ, βλ. λεκνῶ.

λιχοῦσα η, βλ. λεχοῦσα.

λιῶ, βλ. λειῶ.

λιώνω, βλ. λειώνω.

λι-ώνω, βλ. λειώνω.

λοβίον το· *λο υ β ί (ο) ν*.

Το μτγν. ουσ. λόβιον ((λοβός: βλ. Ανδρ., Λεξ., λ. λουβί). Για τη μετατροπή του ο σε ου βλ. Χατζιδ., Γλωσσ. ἐρ. Α' 465. Τ. λοβί στο ποντιακό ιδίωμα. (Παπαδ. Α., Λεξ.) καὶ λουβί στο Σομαν. Ο τ. λουβίον στο Du Cange καὶ λουβί στην Κύπρο (Σακ., Κυπρ. Β' 640).

¹ Περικέρπειο, φλοιδός? Ἀς κόψει τὰ λουβία τῆς ἀρουδάρας καὶ ας τὰ μαλάσσει με τὴν γλῶσσαν ἱατροσόφ. (Οἰκονομου) 87¹².

λόβος ο, Καραβ. 503¹¹, 505¹⁸. — Πβ. καὶ λ. μπιγόντα.

Πεθ. το αρχ. ουσ. λοβός (βλ. Δημητράκ., καὶ Σταματ., λ. λοβός).

(Ναυτ.) δακτύλιος αλκακιωτός στὴν εξωτερικὴ τοῦ επιφάνεια γιὰ νὰ περνᾷ τὸ σχοινί (βλ. καὶ Σεγιδίτσας, Ναυτ. ὅροι 73, λ. μπιγόντα): βέντους τῶν ἀσπῶν καὶ βέντους τοῦ λόβου αὐτ. 500².

λογάδα η.

(Πεθ. ως ουσ.) το θηλ. τοῦ ἐπιθ. λογάδος ((λογή+κατέλ. -άδος, που απ. σε ἔγγρ. τοῦ 1500 (Σάθ., ΜΒ Ε' 674¹⁸) καὶ σε ἔγγρ. τοῦ 16. αἰ. (Δετοράκης, Θησαυρ. 19, 1982, 156, Βισβίτζης, ΕΚΕΙΕΔ 12, 1965, 102, 105) καὶ 17. αἰ. (Κωνσταντουδάκη, Θησαυρ. 12, 1975, 119, Vincent, Θησαυρ. 4, 1967, 65· πβ. καὶ Σπανιάκη, Κρ. Χρ. 3, 1949, 525 καὶ 9, 1955, 434, 435). Διαφορετικὰ ἐτυμολογοῦν Vincent, ὁ.π., 68 σσμ. 31 καὶ Τοιμ., Μνήμ. Κουρ-μούλλη σ. ἀνατ. 9, 11.

¹ Εἶδος κρασιοῦ ποῦ παρήγεται ἀπὸ σταφύλια διαφόρων ποικιλιῶν (βλ. Σπανιάκη, Κρ. Χρ. 3, 1949, 525 καὶ γινει. Παπαδάκη, Κρητολ. 4, 1977, 18, 21 καὶ 7, 1978, 66, 68): Με τὸ μοσκάτο το γλεσὲ καὶ μ' ἄμορφη λογάδα κάθε ποικιλία οἱ φρόνιμοι διώχνουσι τὴν κρεῖττα Κατζ. Α' 135.

λογάκι το, Φλώρ. 1245.

Ἀπὸ το ουσ. λόγος καὶ τὴν κατέλ. -άκι. Η λ. στο Σομαν. καὶ σήμ.

Ἰλγός, κουβέντα? Παρακαλῶ σε, Κόριε μου, μὴ βαρεθεῖς σ' ἐμένα, λίγα λογάκια νὰ σου πω κα' ας εἶδ' συμπαιγμένα Χόυμου, Κοσμογ. 1066· θαρρεῖς ... με τὰ λογάκια αὐτάνα τὰ ψεντά σου (εἶδ. ψεντιά· διορθώσ.) καὶ με τὰ δάκρυα ... τὰ σταγόνια βγαλμένα νὰ με ξανακομπώσεις; Πιστ. βοσκ. II 7, 137.

λογαρεύς ο, Προδρ. III 400ff χρ g κριτ. υπ.

Από το ουσ. *λογάριον* και την κατάλ. -ός. Για την παρχγ. βλ. και Hesselring-Pernot [Προδρ. σ. 195] και Krumbacher [Οψαρ. σ. 367]. Η λ. ως επών. σε έγγρ. του 14. αι. [Act. Lavr. 109⁸⁸⁴, 112⁹⁰] και σήμ.

[Ως αυλικός τίτλος] λογιστής: Οψαρ. 361⁴.

λογάρι το, βλ. *λογάριον*.

λογαρεύζω, Προδρ. II G 66, Χρον. Μορ. H 2373, Ερωτοπ. 40, Λιβ. (Lamb.) N 636, Θγσ. Ε' [24¹], Θγσ. (Schmitt.) 340 I, Γεωργιλ., Θχν. 304, Γαδ. διήγ. 62, Αλεξ. 2718, Σαχλ., Αρήγ. 390, Πένθ. Θαν. K φ 24r, Απόκοπ. Επιλ. 551, Δεφ., Σωσ. 281, Πεντ. Γέν. XXXI 15, Αρ. XXIII 9, Δευτ. II 11, Αιτωλ., Μθθ. 48², Κυπρ. πρωτ. 9¹⁰, Πανόρ. Γ' 232, Ερωφ. Γ' 313, Δ' 623, Βοιωτ. 2 196, Σουμμ., Ρεμπελ. 162, Ερωτόκρ. Α' 2063, Γ' 1275, Ευγέν. Πρβλ. 76, Ιντ. κρ. θεάτρ. δ' 61, Σουμμ., Παστ. φλδ. Α' [224, 1205], Β' [965], Φορτουν. (Vinc.) Γ' 587, Ζήν. Πρβλ. 30, Δεγ. Ο 303, 1820, Τζάνε, Κρ. πάλ. 306¹⁴, 423⁴, 442¹⁰, 578²⁴, κ.π.κ.

Από το ουσ. *λογάρι* και την κατάλ. -ίζω (Ανδρ., Αεξ.). Η λ. το 12. αι. και σε σχόλ. (L-S), στο Βλάχ. και σήμ.

Α' Μτβ. 1α) Υπολογίζω: λαβέ τα κατάστιχα και καθίσας εις το οσπίτιόν σου *λογαρεύσας* ακριβώς πόσαι εισίν άνθρωποι και πόσα άρματα Σφρ., Χρον. μ. 96²⁴. β) περιλαμβάνω, συνυπολογίζω: σπίατα της αυλής ος δεν είναι αντανών τείχο τριγύρου επί το χωράφι της ηγής *κα λογαρεύσαστε* Πεντ. Λευτ. XXV 31· γ) τακτοποιώ, υπολογίζω: Τότε ο λέων λέγει την: «Πάσθε να μοιράζεις και εύμορφα τα πράγματα να τα λογαρεύσεις:» Αιτωλ., Μθθ. 37¹⁰. 2α) Ξεκρίτομαι, υπολογίζω: Καθέεις πρέμει *να λογαρεύσει* πράγμα που μεταχειρισθεί ανέ και ταιριάζει Αιτωλ., Μθθ. 19¹¹· την πρωσιμένη του ζωή κι' από την περασμένη τα' ερχόμενες ανάπαυς μπορεί να λογαριάσει Ερωφ. Β' 221· β) λαμβάνω υπόψη: δεν *ελογαρεύσανε* τι πάθος και οι άλλοι Τζάνε, Κρ. πάλ. 313²⁴. 3) Νομίζω, θεωρώ: τόσα από *λογαρίαντε* πως είς' απασχημένος Ερωφ. Β' 225· είδε την ο Ιούδα και *ελογαρίασέ την* για κόρηβα, ότι σκέπασεν τα πρόσωπά της Πεντ. Γέν. XXXVIII 15. 4) Εκπονώ: *ελογαριάζαν*, με καιρούς και χρόνους θέλουν κάμει μεγάλη κατορθώματα Πένθ. Θχν. 3 477· Καλή κι' αν λογαριάζω να μισέσω, μηδέν θαμείς και πάγω 'πό ξαντόν σου Κυπρ. πρωτ. 63⁴. 5) Προσδοκώ, περιμένω: *εγγόνια* (έκδ. εκγόνηνα) εσθ *ελογαριάζεις* κι' εγεννηθήκα βάρη; Ροδολ. Ε' [349]· είδανε πράγμα ξαφνικό που δεν *ελογαριάζαν* Τζάνε, Κρ. πάλ. 320¹³. 6α) Διηγούμαι, περιγράφω: Τώρα απού 'μυστην τα δυο θε να σου λογαριάσω ποιος μύκομε τα χέρια μου και κι' άφησε στο δάσος Ευγέν. 1299· καλύτερα μπορεί κανείς *στον νοον* να το λογαρίσει παρά με γλώσσα να το πει και να το λογαριάσει Σουμμ., Παστ. φλδ. Ε' [1347]· β) αναφέρει, κατονομάζω: τον Παρθένειον, τον έμορπον εκείνον κι' άλλους Θηβαίους ευγενείς, που δεν τους λογαριάζω Θγσ. Β' [114]. 7) Προορίζω: ο κίρης σου για παντρέει κι' άλλο σε λογαριάζει Ερωτόκρ. Γ' 1080. Β' Αμτβ. 1) Υπολογίζω: αν *ολίγο* απόμεινε εις τα χρόνια ως τον χρόνο του Ιοβέλ και να λογαριάσει αυτοσού κατά τα χρόνια του να στρέψει την ξαγορά του Πεντ. Λευτ. XXV 52. 2α) Ξεκρίτομαι, έχω στο νου: Σαν *επαρσυνήγερ*, μέσα της *λογαρεύει* κι' εκείνος οπού θε να πει πρωτίτερα λογιζέει Ερωτόκρ. Δ' 259· β) σχεδιάζω: ετοτός βέβαια για τους δυο ετοιότους λογαριάζει Σουμμ., Παστ. φλδ. Ε' [1392]. 3α) Διηγούμαι, εκθέτω: η *Ευγέν* εξεμωδίασε και θέλει εμπει στα δάση, καθώς μου *λογαριάσας* κι' είπαν όταν ηθόλσι Ευγέν. 882· β) μιλάω, λέγω: αποκριθή Δάριος έτσι και *λογαριάσει*: «Εγγυάρισε, Αλέξανδρε...» Αλεξ. 1370· γ) συνομιλώ, συζητώ: Αφού

λοιπὸν ἐπαύσαν τ' ἀδελφία με τὴν κόρη να λογαριάζουν ἐκεῖ στὴν ἐρημό, στα ὄρη, ἀρχίζον με τὸν ἀμυρὶ διὰ να λογαριάζουν λέγουν τὸν ἀν ... Διγ. Ο 477. 4) Ἐχω σημάσια, ἡμετρώμε: Τούτο είναι μπορεζάμενο κι' ἀληθινά 'ναι, οἰμένα, τὸ κόμπημα κι' ἡ γετροπὴ που λογαριάζει, Νένα Ροδολ. Δ' [126].

λογάρισμα το, Πεντ. Ἐξ. XXXI 4.

Απὸ τὸν ἀφρ. τοῦ λογαριάζω καὶ τὴν κατὰλ. -μα. Η λ. στὸ Soman.

Ἐπολογισμός: να λογαριάζει λογαρίσματα να κάνει εἰς τὸ μάλαμα καὶ εἰς τὸ σάχημ καὶ εἰς τὸ χάρισμα αὐτ. XXXV 32.

λογαριασμός ο, Εὐλχν. νόμ. 569²¹, Ασσιζ. 47²², 51²³, 228²⁴, 478²⁵, Μαχ. 508²⁶, Θυσ. ΙΑ' [53], ΙΒ' [33], Καραβ. 496²⁷, 497²⁸, 499²⁹, Κορων., Μπούας 20, Πεντ. Ἐξ. XXX 12, Χρον. σουλτ. 141³, Εὐρωφ. Δ' 375, Πιστ. βουκ., IV 5, 161, Παλαμῆδ., Βουβ. Προς Αναγν. 3, Σουμμ., Ρεμπλ. 174, Ερωτόκρ. (Αλεξ. Στ.) Α' 1399, 1476, 1517, 1871, 1882, Γ' 213, 514, Δ' 854, Ροδολ. (Βεν.) Α' [462], Φορτουν. (Vinc.) Ιντ. α' 49, Ε' 63, Ροδινός (Βαλ.) 103, Διγ. Ο 2223, κ.π.α. λογαρισμός Πεντ. Αρ. XXXI 26.

Απὸ τὸν ἀφρ. τοῦ λογαριάζω καὶ τὴν κατὰλ. -μός. Η λ. στὸ σχόλ. (L-S), στὸ Sophocl. καὶ σῆμ. Για τὴ λ. βλ. καὶ Χατζιδ., Γλῶσσ. ἑρ. Α' 359.

1) Ἐπολογισμός: ἐκίμανε λογαριασμό, εἰσὶ ὀλίγον καιρὸ ἐκαταχάλασε εἰκοσι χιλιάδες ἀθροίπους Χρον. σουλτ. 110³. 2) Ἀριθμηση, μέτρησθ) τὰ ξύλα ταῦτα, ἅπερ ἡρθῆμουν καὶ ἀντὶ ἀριθμητικῆς εἶχον καὶ λογαριασμό Ιστ. πολιτ. 27⁴. 3) Ἐσοδα, ἀπολαβές: Ἐδωκέ μοι ὁ ἀδελφός μου κυρ Ἀντίτιος ἀπὸ τὸν λογαριασμό του κλήρον τοῦ Αγίου Μηνά... σταυράτα δύο Notizb. 21. 4) Σύναλο: οἱ σκλάβοι σου ἐσφύρσαν τὸ λογαριασμό ἀθροῦ των τοῦ πολέμου ὡς εἰς τὸ χέρι μας καὶ δὲν ἔλειπε ἀπὸ ἐμῶς ἀνὴρ Πεντ. Αρ. XXXI 49. σηκώσατε τὸ λογαριασμό ὅλης τῆς συναγωγῆς παιδεὶ τὸν Ισααὶ ἀπὸ πῶν εἰκοσι χρόνου καὶ ἀπάνω Πεντ. Αρ. XXVI 2. 5α) Λογικὴ, τὸ λογικόν: μόνον ὁ λογαριασμός ἐστὶν πῶς διαχωρίζει τὸ ζῶν ἀπὸ τὸν ἀνθρώπου, γιὰ κείνο ὅλα τὰ 'εἰζίει Ερωτόκρ. (Αλεξ. Στ.) Α' 1175. β) σκέψη, συλλογισμός: Κ' ἐσὲ με ποιο λογαριασμόν ἔχεις σὲ τοῦτο ἐλπίδα; Ερωτόκρ. (Αλεξ. Στ.) Α' 209. 6) Επιχείρημα: με πολλοὺς λογαριασμοὺς καὶ μ' ἄλλα λόγια τόσα, που μὲν ἐσφύρουν ὁ νοῦς κι' ἐλάλησαν ἡ γλῶσσα τὴν ἑκάμη κι' ἐσφύρουν, κι' ἔρχε στὸ θέλημα μου Ροδολ. (Μανούσ.) Γ' 1. 7) Καθοδήγησθ, συμβουλή: ὁ πρίντιστες τὸν ἐστειλεν τὴν Κρήτην να γλυτώσει κι' ἔδωκεν τὸν λογαριασμόν πὺς ἔχει ν' ἀρθινώσει Τζάνε, Κρ. πόλ. 452¹⁰. 8) Απολογισμός: Τα χίλια πείρημα να 'ναι εἰς τὴν ἐξουσίαν τῆς... καὶ τίπὸς να μὴ εἶναι κρατημένη να δείξει λογαριασμόν δι' αὐτὰ Διχθ. Ντεφάιττ. 78. ἀν ἐμὲς γροικήσουσα, ἐδὲ στον τόπον τοῦτον να ποίσημε λογαριασμόν οὐδὲν μας κίμανε χρεια ὅγος. Ε' [464]. Φρ. μιῶ λογαριασμόν=νοσητέω, συμβουλεύω: Ἦλεγε ἡ Νένα, ἐδεύασσε, λογαριασμόν τὸ' ἐμιλεε κι' εἶχε τὴν στήν ἀγκάλῃ τῆς, κλαίγοντας τὴν ἐφίλει Ερωτόκρ. (Αλεξ. Στ.) Γ' 1199. (Ὡς νεκρ. προκ. γιὰ ναυτικὰ ἐξαρτήματα)=(ἀναλογικῇ) κατασκευῇ: [ὁ] λογαριασμός ἀρμέντου καραβίου Καραβ. 497²¹. Εἰς τὸν λογαριασμόν ἀρμάτων εἰς ἕνα κατάρτι ἐνός καραβίου τὰ μπράτσα των φουτῶν ... θέλουν να 'ναι μακριὰ Καραβ. 506²².

λογαριαστήριον το.

Απὸ τὸν ἀφρ. τοῦ λογαριάζω καὶ τὴν κατὰλ. -τήριον.

Ἐμέσο γιὰ τὴ διεξαγωγὴ λογαριασμοῦ? λέγονται δὲ τὰ ξύλα ταῦτα, ἅπερ ἡρθῆμουν καὶ ἀντὶ ἀριθμητικῆς εἶχον ... ραβδάσα, ἦτοι λογαριαστήριον Ιστ. πολιτ. 27⁴.

λογαριαστικής ο, Προδρ. III 62, Πεντ. Έξ. XXVI 1, XXVIII 6, 15, XXXV 35, XXXVI 35, XXXVIII 23, XXXIX 3.

Από τον αβρ. του λογαρεύω και την κατάλ. -τής. Η λ. στο Meursius.

1) λογιστής (ως αδικός τίτλος): γνώμη του τετρατάρχη του λογαριαστού του βασι-
λέως εκδόθηκε διά το δούκει το τέλος Ιστ. πολίτ. 60³· επιμήθη... Ιωάννης ο Καβαζίτης μέγας
λογαριαστής Πανάρ. 67¹⁸. 2) λογιστικός· καλλιστήτης· να κάμεις κοινότητα γερά-
νιο και οξύ και παρακόκατο και λίγο κλωστό, κάμμα λογαριαστού Πεντ. Έξ. XXVI
31.

λογαρίζω, Λεξ. Esc. 757 (χρ).

Από το ουσ. λογάρι και την κατάλ. -ίζω.

1) Υπολογίζω· μετρώ· να λογαρίσει λογαριάσματα να κάμει εις το μάλαμα και εις
το σάγμα και εις το χάρισμα Πεντ. Έξ. XXXI 4. 2) Σχεδιάζω· ελογαρίζω, με και-
ροές και χρόνους θέλων κάμει Πένθ. θαν. (Κηός) Σ' 477.

λογαρικός, επίθ., Metrol. 139⁸.

Από το ουσ. λογάρι και την κατάλ. -ικός.

Μονάδα βάρους? (Για τη σημασ. βλ. Schilb., Byz. Metrol. 174): η λογαρηκή λίτρα
έχει εξάγισα οθ', ουγγίσις οθ' αυτ. 127¹².

λογάριν το, βλ. λογάριον.

λογάριον το, Σπαν. Α 522, 545, Διγ. Ζ 2234· λογάριον Μαχ. 324². λο-
βάρειον Θρ. Κύπρ. Μ 283· λογάριον Σπαν. (Ζώρ.) V 210, Διγ. (Trapp) Esc. 988,
Χρον. Μορ. Ρ 287, 294, 350, 4261, 6108, Χρον. Μορ. Η 3576, 7104, 8075, Ψευδο-Γεωρ-
γηλ., 'Αλ. Κων/π. 304, Σολδάντζα, Ποτήμ. 1⁴⁴, Γεωργηλ., Θαν. 113, Αλεξ. 2320, Βεντράμ,
Φιλ. 117, Δερ., Λόγ. 725, Πεντ. Έξ. XVIII 21, Αιτωλ., Μ60. 54⁸, Αιτωλ., Βοηθ. 44, Αλφ.
11⁴⁸, Αλφ. (Μορ.) III 31, Ερωτ. Α' 635, Γ' 139, Πιστ. βροσ. III 6, 284, Ιστ. Βλαχ. 49,
277, Ερωτόκρ. Δ' 1939, Ευγέν. 218, Διγ. Ο 2083, 2176, κ.π.α.· λογάριον Σπαν.
Α 544, 648, Σπαν. (Ζώρ.) V 40, Διδ. Σολ. Ρ 87, Σπαν. (Μαυρ.) Ρ 340, Προδρ. III 84,
Λοσιζ. 31², 83¹⁸, 158¹², 270⁸, Διγ. (Trapp) Esc. 1693, 1788, Πόλ. Τρωάδ. 391, Χρον.
Μορ. Η 294, 5992, 7060, 7160, 8072, Χρον. Μορ. Ρ 4239, 4242, Πωλλολ. (Τσαβαρή) 307,
Πωλλολ. Ζ 198, Φλώρ. 1494, Σαχλ. Ν 137, Σαχλ. Β' (Wagn.) Ρ 51, Ερωτοπ. 568, Απολ-
λών. 423, Ιμπ. 509, Χρον. Τόκων 35, Ψευδο-Γεωργηλ., 'Αλ. Κων/π. 314, Μαχ. 182²⁸,
438², 670¹², Γεωργηλ., Βελ. 350, Ρμ. Βελ. 393, Απόκοπ. 291, Θρ. Κύπρ. (Παπαδ. Θ.)
325, κ.π.α.

Το αρχ. ουσ. λογάριον. Ο τ. λογάριον και σήμ. στην Κύπρο (Σακ., Κύπρ. Β' 638). Ο τ.
λογάριον στο Σουμαν. και σήμ. στο ποντιακό ιδίωμ. (Παπαδ. Α., Λεξ., λ. λογάριον). Ο τ.
λογάριον τον 6.-7. αι. (Lampe, Lex.) και σήμ. στο ποντιακό και το κυπριακό ιδίωμ. (Πα-
παδ. Α., 6.π. και Σακ., 6.π.).

Χρήματα, θυσιαστές, περιουσία, πλούτος: οι γονείς σου εκόμισαν κ' εξόμισαν λογάριον
Χρον. Μορ. Η 4239· άνοιξαν το λογάριον μου κ' έπαραν όσον θέλεις Χρον. Μορ. Η 287· δια-
κόσισα άλογ' έστειλε λογάριον φορτωμένα και καμνοσχάδες, χάσδια, βλαπεία τιμαριμένα Ρμ.
Βελ. 830· ετιμούσανε πολλή της αρετής τη χάρη παρά και χάρες, τα' αφεντίς, τα πλούτη,
το λογάριον Ερωτόκρ. (Αλεξ. Στ.) Γ' 902· Άρχοντες, καλλίον φίλος εις) στρέψαν παρά
λογάριον Μαχ. 158²⁰.

λογαρισμός ο, βλ. λογαριασμός.

λογάς, επιθ., Ασσιζ. 31²¹, 280²⁸, Byz. Kleinchron. Α' 154¹⁸⁴, Μπχ. 88¹⁸. πληθ.
λε γ α δ ε ζ, Ασσιζ. 280^{14, 18-21}. κ λ ο γ α δ ε ζ, Ασσιζ. 31¹⁹.

Το αρχ. επιθ. **λογάς**. Οι τ. πθ. από επιθ. των *λέγος* και *ελέγος* αντίστοιχα. Η λ. σε έγγρ. του 11. (Act. Xér. 5⁶), 13. αι. (Act. Prót. App. I d 7), κ.α., στο Τραγ. Αλφδ. 447, καθώς και σήμ. στην Κύπρο (Σακ., Κυπρ. Β' 638· πβ. και Andr., Lex.).

(Σε χρ. ο πληθ. αρσ.) Εκλεκτός, δοκιμαζόμενος: Γράμματα Μετεώρ. 47¹⁷.

Ως ουσ. (πληθ.) = **1α**) Δοκιμαζόμενος πρόσωπο, αξιωματούχος, πρόκριτος: Ος και απεκτάθη τότε παρ' αυτών (εν. των Αζαρησίων) ... αυτός τε (εν. ο Κωνσταντίνος ΙΑ' ο Παλαιολόγος) και πάντες οι λογάδες σχεδόν Byz. Kleinchron. Α' 155¹⁸¹. ο ανισκάρδος έμ- προσθεν τους αφέντες και τον επισκόπου της Πάφου ... και ... τους λογάδες τους Ρωμαίους έβαλεν εις καθή τον κατήν της Τρίπολης εις τα ρηγίτα του Μπχ. 308¹⁷. **β**) σοφός, λόγιος: ήλθον εν Κωνσταντινουπόλει ό τε Τραπεζούντιος ... Γεμιστός ο φιλόσοφος και άλλος λογάδες Ιστ. πολ. 8²². **2**) (Εκκλ.) οφικαίλιος ή γενικ. εκληρικος: τέθηκον (εν. ο πατριάρχης) ... και σεν αυτόν απούλοντο και οι λογάδες της εκκλησίας Byz. Kleinchron. Α' 66¹⁸. ένι δικαιοσ ότι ο εμπιλής και οι χειράδες να πάσιν εις την αγίαν εκκλησία κηλέ εντέχεται μετά τους λογάδες να κριθεί το έγκλημα Ασσιζ. 32². δεν είχαν λαόν οι Λατίνοι ουδέ αρχιεπισκόπους ουδέ λογάδες να ημελογοούν την αγίαν του Θεού εκκλησίαν Μπχ. 26².

λογάτορας ο.

Από το ουσ. *λόγος* και την κατάρ. -ίτορας.

Βυζ. αιολικός τίτλος: ζητεί (εν. ο Παλαιολόγος) ίνα ποιήσωμεν τον πρώτον μέγαν λογοθέτην και τον δεύτερον μέγαν κοντοστάβλην, επί και τους λογατόρους νυν εκείνους άρχει, όσων έν υπηρεσία των αυτοί αφρικίων Σφρ., Χρον. μ. 92²².

Λογγιβάρδος ο, βλ. Λογγοβάρδος.

Λογγοβάρδος ο' Λ ο γ γ ι β α ρ δ ο ς. — Βλ. και ά. Λογμοβάρδος.

Τ. *Λογγιβάρδοι* στο Steph., Θες.

Ο κάτοικος της Λογγοβαρδίας: Διαθ. Αλ. 23.

λόγγος ο, Σιγρίλλ. Κωνστ. Μικρ. 12, Κομνηνός Άνωας Μετάφρ. 13, Βίος Αλ.² 117, Χρον. Τόκμων 2325, 2329, Γράμματα Μετεώρ. 66²⁸, 69¹, 70²¹, 74²⁸, Θες. ΙΑ' [υπόθ. 5, 20¹], Μάκρ., Βούλα. 342²², Ιστ. Βατοκ. 40, Πεντ. Δευτ. XIX 5, Χρον. σουλτ. 34²¹, Αρσ., Κόπ. διατρ. 1030, Δωρ. Μον. XXX, Σταυριν. 247, Εργέν. 887, Βακτ. αρχιερ. 170, Σουμμ., Πιστ. εφδ. Β' [475], Δ' [577, 1216], Ροζινός (Βαλ.) 122, κ.α.: λ ο γ γ ό ς.

Από το παλαιόν. σλαβ. *logŭ* (Βλ. Meyer, NS II 38· πβ. και Γεωργακ., Πελοπόν. 1, 1956, 393. Για διαφορετική επιμ. βλ. Φιλ., Γλωσσολ. I' 209). Ο τ. και σήμ. στην Άνδρο και τη Μύκονο (βλ. Γεωργακ., ό.π.) πβ. και τ. σγγός στη Νάξο· βλ. Ήμελλο, Αθ. 67, 1963/64, 37· ως τοπων. ήδη σε έγγρ. του 11. (Act. Lavr. 22¹³, 24^{14, 22}), 12. (Act. Lavr. 61¹⁸), 14. αι. (Act. Xér. 25⁸, Act. Esph. 22¹¹), κ.α., καθώς και σήμ. (βλ. Γεωργακ., ό.π.). Η λ. τον 11. αι. (Καθρ.) και σήμ. και ως τοπων. (βλ. Γεωργακ., ό.π.).

Ήτανό δάσος: ήτον λόγγος περσός και δένδρη μεγάλα, πολλά δασία Μαρτύρ. αγ. Νικολ. 166²³. εις τα δάση και λογγούς είσαι (εν. λόκος) κατακαυρημένος Διήγ. παύδ. (Tsiouni) 841.

λογγώδης, επίθ., Σιγίλλ. Κωνστ. Μαρ. 32, Παρ.φρ. Χων. (Νικητ. Χων., Βόνν., 813 κριτ. υπ.).

Από το ουσ. **λόγγος** και την κατάλ. -ώδης.

Ήτοι έχει πικρά δάσπλ· εξήλασεν άνθρωπος)ός τις...τόπον αλαούδ(η) και **λογγώδης**, ήτοι άνθρωπος κ' εκαλλιεργήσεν αυ(όν) Γράμματα Μετεώρ. 76^α.

λογή η, Ασσιζ. 233¹², Διγ. Α 3828, Διήγγ. παιδ. (Tsiouni) 485, Αχίλλ. Ο 408, Φαλέρ., Ιστ.³ 654, Μαχ. 42¹⁴, 480¹⁰, 432⁷, Χόμμου, Κοσμογ. 734, Πενθ. θαν.² 124, Πεντ. Γέν. Ι 11, 12, Δευτ. XIV 15, Αχέλ. 2351, Κομπ. ερωτ. 12³, 90²⁵⁻²⁷, Πανώρ. Α' 262, Γ' 405, Δ' 82, 354, Ερωφ. Α' 323, Ε' 171, Κατζ. Β' 267, Βοσκοπ. 339, Ερωτόκρ. (Αλεξ. Στ.) Α' 780, Β' 894, 2405, Ε' 1250, Θυσ.² 164, Στάθ. (Martini) Β' 7, Ροδολ. (Μανούσ.) Γ' [424], Ζήν. Γ' 211, Δικρυός. 79³, Τζάνε, Κρ. πόλ. 573³⁴, κ.π.α.· **λοή**, Ιμπ. (Legr.) 676, Μαχ. 376², Διήγγ. Αγ. Σοφ. 150¹², 'Ανθ. χαρ. 292¹⁸, Θρ. Κύπρ. Μ 248, Πιστ. βοσκ. III 6, 94, IV 5, 263, Φορτουν. (Vinc.) πρόλ. 57, Γ' 759, Δ' 311, Ε' 161, Ιντ. β' 137, Ιντ. δ' 146, Τζάνε, Κρ. πόλ. 292²⁸, 312¹⁰, 556²· **λογέ**, Ασσιζ. 272², Αχίλλ. L 500, Χόμμου, Κοσμογ. 174, 1574, Γεωργήλ., Θαν. 178, Πεντ. Γέν. Ι 21, Πηγέ, Χρυσοπ. 55(12) (έκδ. λογίς), 224(43), 256(16)· **γεν. πληθ. λογιών** (ν), Ιμπ. (Legr.) 258, Συναξ. γυν. 483 (έκδ. λογίων), Αχέλ. 608, Πανώρ. Α' 356, Δ' μετά στ. 346, Ερωφ. Δ' 725, Επιστ. Ηγούμ. 174, Σεβέρ., Διαθ. 191, Διγ. 'Ανθρ. 314²⁸, Ερωτόκρ. Α' 1174, Β' 19, 224, 240, Δ' 220, Θυσ.² 4024, Ροδολ. Α' [158] (έκδ. λογίων) Λετλ. Παρκο. 476, Διγ. Ο 1045, Τζάνε, Κρ. πόλ. 246³, 573³, κ.π.α.· **λογέω** ν, Διγ. 'Ανθρ. 375²⁸. **λογών**, Πενθ. θαν.³ 622, Σοφικ., Παιδαγ. 278.

Το μτρν. ουσ. **λογή** (Bλ. Georgae., *Glossa* 36, 1952, 168). Η **γεν. πληθ. λογίων** από επίδρ. της γεν. εν. **λογής** (Bλ. Χατζιδ., ΜΝΕ Α' 72) ή και της ονομ. πληθ. (Γιν διαφορετική άποψη Bλ. Φιλ., Γλωσσογν. Β' 86 και Ανδρ., Λεξ.). Ο **π. λογιών** σήμ. στο ποντιακό ιδίωμ. (Παπαδ. Α., Λεξ.) και την Κύπρο (Λουκά, Γλωσσάρ. 284). Η λ. και σήμ. στη γεν. εν. και πληθ.

[Συν. στη γεν. εν. **λο(γ)ής** με τη συνοδεία των **είντα, κάθε, τι, κ.τ.δ.** και πληθ. με τη συνοδεία των **πολλώ(ν)**, **εκατόν, κ.τ.δ.**· Bλ. Κριαρά [Πανώρ. σ. 253]]. 1) Είδος: μ' εθαύτασε ... **δίχως** μαμαός **λογής** αιτιά, μόνο για να μου πάρει τη βασιλεία Ερωφ. Γ' 295· **ερέθαν** πόσα **λογήν** άματων τό είχαν Μαχ. 426²¹· **εργαίνουσίν τον** (ενν. τον σταυρόν) και **εμείωσάν τον** με γ' **λοός** απουνάνω έως κάτω Μαχ. 70²³· **έκαμιν** ο Θεός το χτήνος εις τη **λογή** του και το παν σεργιπέτο Πεντ. Γέν. Ι 25. 2) Εξωτερική εμφάνιση, μορφή: τ' όμορφό τ'η πρόσωπο **χιλω λογίων** **εγίνη** Πανώρ. Α' 356· **εραίνοντον** η θάλασσα **εργήρων** εις το νησί **πότε κόκκινη** **πότε πράσινη** και **μελιανή** και **μόλιση** και **οσιμά** εις το κατό... **εκατόν λογίων** Διήγγ. πανωρ. 60· (με επανάληψη) **Λογιώ** **λογιω** πολλή φωτιά **εξάφτασε** στην **μίνα** Τζάνε, Κρ. πόλ. 472⁹. 3) Έθνος, εθνικότητα: φουσιότα **μίζωϊεν** **πάσασθα** ο **Μιχάλης**, **Ούγγρον**, **Σέρβους**, **Καζάκους** και **πόσα λογής** άλλης Παλαμξδ., Βοηβ. 1150· **να φέρει** (ενν. ο εμπληρ.) **ούτως** με **δικαιον**... τον **Σαρακηνόν** **ώσπερ** τον **Συρμαίνον** και τον **Συρμαίνον** **ως γυν** τον **Γιοσδαίνον**... και **πόσα λογής** **άνθρωπον** **ώσπερ** τους **χρεστιανούς**, **ότι ούτως** **ένι** **κείμενον** και **δικαιον** **κατά** την **ασσιζαν** Ασσιζ. 483¹². (με επανάληψη) **Μιχάλης** **σόνανεν** **λογίων** **λογιόν** **ανθρώπους** Παλαμξδ., Βοηβ. 661. 4) Πουότητα (ήθικη ή πνευματική): **να έχομεν** **επιμέλειαν** **ποταπής λογής** και **καταστάσεως** **έναι** ο **διδάσκαλος** και ο **παιδαγωγός** Σοφικ., Παιδαγ. 269. **Εκφρ. 1)** 'Αλλής (ή άλλής) **λο(γ)ής**: Bλ. άλλος 58 φρ. 2) **Διά** **καμία λογή**=με κανένα τρόπο, σε καμιά περίπτωση: **Αν** **είν'** **αυτός** και **έφαγε** **ζώα** **οπόδ'** **χε** **χρεία**, **ημάς** **δεν** **θέλει** **λεπηθεί** **διό** **λογήν** **καμία** **Αιτωλ.**, Μύθ.

22^a. 3) *Εἶντα λογής*: βλ. *εἶντα* 39. 4) *Εἰς (ἢ εἰσέ)* (την καλύτερη, καμία, τιτοῖαν, κ.τ.δ.) *λογή*=με (τον καλύτερο, κανένα, τέτοιο, κ.τ.δ.) τρόπο: να το συντάξεις του αφέντη του γηγένος, διά να καθαρίσουν τα πράματα εις *λογήν* σου να φανεί της αφεντιάς σου Βουστρ. 425^a ο ποδοστάς *εἰσαφέντηγέ* τον εις την καλύτερη *λογήν* όπου *εμπόρησεν* Μαχ. 300^a πώς *δεν σε αἰσθόθησαν εἰσέ λογήν καμία*; Αιτωλ., Μῦθ. 80^a πολλοὶ *εἰσαπαύθησαν* εις *τιτοῖαν λογήν* Μαχ. 592¹⁸: εις τούτην την *λογήν* μου λέγει Κυρ. πρωτ. 94¹⁴. 5) *Ἔτοιμας λογής*: βλ. *έτοιος* 2. 6) *Κάθε λογής*: βλ. *κάθε* 1 εκπρ. 7) *Με τούτην την λογήν*=με αυτό τον τρόπο: *ἐπέμψαν* τον εις τον πόλεμον και με τούτην την *λογήν* *σκοτούνηταν* Μαχ. 12¹⁴. 8) *Μιας λογιγής*=με τον ίδιο τρόπο: *όλοι οι σθράντοι μιας λογής κ' εις ένα μέθο* *εζιούσα* Φορτου. (Vinc.) *Πρόλ.* 57. 9) *Τέτοιος λογιγής*=με τέτοιο τρόπο, έτσι: πώς *μῦναι* *μπορεζάμετο* ... (παρὰλ. 3 στ.) *τέτοιος λογής* *ἀνέφοβα* να θε να αποκοτήσω ...: Φορτου. (Vinc.) *Αφ.* 15.

λογιάζω, Διγ. Α 793, 1715, Χρον. Μορ. Η 736, 1150, Αχθ. 166, 1133, Πανόρ. Β' 150, 372, Γ' 47, Ερωρ. Α' 70, Ιντ. γ' 46, Δ' 460, Κατζ. Α' 171, Ε' 137, Βοσκοπ.² 40, 93, Σουμ., Ρεμπλ. 167, 175, Ερωτόκρ. (Αλεξ. Στ.) Α' 299, Γ' 616, Δ' 30, 260, Ε' 695, Θου.² 600, 677, Στάθ. (Martini) Α' 134, 281, 332, Σουμ., Παστ. φθ. Γ' [761], Ε' [559], Φορτου. (Vinc.) Α' 294, Γ' 259, Ζήν. Α' 123, 197, Γ' 202, Διγ. Ο 2395, Τζάνε, Κρ. πάλ. 339¹⁴, 545¹⁹, κ.π.α. *λοιάζω*, Π.Ν. Διαθ. φ. 245α 9, φ. 245α 11.

Από το *λογιάζω*-μαι κατά τα ρ. στ -ιάζω (Αντιχάρ. Ανδρ. 92). Η λ. στο Βλάχ. και σε ἑγγρ. του 1643 (βλ. Vinc., Θησικ. 4, 1967, 64). Η λ. και ο τ. και σήμ. σε ιδιόμ. (βλ. 'Αμ., Χικκ. Χρον. 6, 1925, 42, Andr., Lex., Λουκά, Γλωσσάρ. 283, Παγκ., 18ωμ. Κρ. Γ', Παπαδ. Α., Ατζ. και Πουλιανό, Αθ. 6, 1894, 455).

Ι Ενεργ. Α' Μτβ. (συν. με εκπρ. όπως: *μέσα μου, στο λογισμό μου, στο νου μου*, κ.λ.π.). 1α) Σκέπτομαι, έχω κ. στο νου μου: *λογιάζοντάς* το (ενν. το φτασίωμα) μοναχός θαμπώνεται το φώς μου Ερωρ. Α' 98^a *μη θαρρείς* ... .. *άπαντα κι' άσχεμα ποτέ ο νους μου να λογιάζει* Ερωτόκρ. (Αλεξ. Στ.) Α' 1008^a *παρέτρεχον τον λόγον, ίνα μη σκάνδαλον αυτόν* (ενν. τον νουν) εις *νονν* του να *λογιάσει* Διγ. Α 2790^a *Κράζει* (ενν. η Αρετή) τη νένα της αιμά κ' *είπε* της τό *λογιάζει* Ερωτόκρ. (Αλεξ. Στ.) Δ' 207^a. β) συλλογίζομαι, στοχάζομαι: *πράματα πολλὰ λογίων εστέκασ κ' ελογιάζα* (ενν. η Αρετούσα και η νένα) Ερωτόκρ. (Αλεξ. Στ.) Α' 1698^a *από 'χει γνώση κι' ομολόγαν* *ετούτα* *ας να λογιάζει* Ερωτόκρ. (Αλεξ. Στ.) Α' 1164^a. γ) αναλογίζομαι: *Λογιάζετε τον πόλεμον και σκοτασμόν ποε γίνη* Τζάνε, Κρ. πάλ. 331²². *λόγιασε* *εδά την πρίκα μου* και την πολλή μου *ζάλη!* Στάθ. (Martini) Β' 58^a *λόγιασε τέχνη κι' αρετή και μαστοριὰ μεγάλη* Ερωτόκρ. (Αλεξ. Στ.) Α' 1528^a. δ) «βάζω» στο νου μου υποψιάζομαι: *εις το νουανό ποε εγροίχισε χίλια κακά λογιάζει* Ερωτόκρ. (Αλεξ. Στ.) Ε' 1306^a *Ο Σίλλιος σ' εθανάτωσε κι' άλλονε μην λογιάζεις* Σουμ., Παστ. φθ. Δ' [1291] *α ... .. δείξει* *αντιγεία πολλή...* ο *ρήγας* *είναι* *φρόνιμος* και *θέλει* το *λογιάσει* *πως* *ήσων...* *απού* *βαλε* να *παίσει* Ερωτόκρ. (Αλεξ. Στ.) Β' 25^a. ε) φαντάζομαι: *δεν το λόγιαζα ποτέ* *ποις* *είμαι* *ξήνη γέννα* Φορτου. (Vinc.) Ε' 127^a *πράμα 'καμε* (ενν. ο Ρωτόκαρετος) *απού* *δεν* *μπορούν* *άλλοι* να το *λογιάσουν* Ερωτόκρ. (Αλεξ. Στ.) Α' 894^a *Μέσα της τον ελόγιαζε* (ενν. η Αρετή το Ρωτόκαριτο) τα *αίματα γεμάτο* Ερωτόκρ. (Αλεξ. Στ.) Ε' 569^a. 2) Λογαριάζω· σχεδιάζω· σκοπεύω: *ένας* *θε να 'ναι ο νικητής* *κι' ο άλλος* *θε να χάσει*, *μα* *καθεὶς* *ελόγιαζε* *το* *ποις* *το νίκας* *παίρνει* Ερωτόκρ. (Αλεξ. Στ.) Β' 2279^a *βασιλίστα* της *Βλαχίας* *λογιάζει* να *δώσει* *ένα τάκο* *τη νέντα* *στα φουσσάτο* της *Αθήνας* *Ερετ* Ερωτόκρ. 766²⁴⁴: *μετ'* *αυτόν* (ενν. το *ρήγα*) *ελόγιασα γάμο* να *ξετελειώσω* Ερωτόκρ. (Αλεξ. Στ.) Γ' 1043^a *στον νονν μου μέσα λόγιαζα* την *όρνθα* να *πάω* (ενν. η *Λιουπαθό*) Γαθ. διγγ.

258· *την αιώνα κἀλυσεν λογιάζων* (ενν. τα γένηκα λόγια της γενεάς)· να σας δώσουν
 Ημετέρη, Γυν. 39. **3α**) Ὑπολογίζω· μετρώ· πόσοι λογιάζει αποκεί να διδάσκει στον
 Ἄδμ. (Αγέλ. 2053· τ' ἀγένη μου το Αἶτο δώδεκα χρόνοι σήμερο λογιάζω αποδομένο
 Ροδόλ. Α' [538]· παίρσαι ἀμύθητα (ενν. τα καλά) δέχως να τα λογιάζουν Τζάνε, Κρ.
 πάλ. 343². **β**) (μεταφ.) υπολογίζω· εκτιμώ· *Εἴσαν το φασοσίον σου κανείς δεν το*
λογιάζει, ούτε ολίγον ἢ πολύ κανείς το λογαριάζει Θρ. Κύπρ. (Παπαδ. Θ.) 251· *εις ουδὲν*
λογιάζοντας του βασιλέως τες νοθεσίης αρματοβή Εγκ. Αγ. Δεμ. 108¹⁰⁰⁻¹· Σκόλασε,
μη παυκύναισι, τ' ὅποιο μη λογιάζεις Ερωτόκρ. (Αλαξ. Στ.) Δ' 179· *Θεὸ δὲν ελογιάζανε*
Τζάνε, Κρ. πάλ. 442¹. 4α) Θεωρῶ, νομίζω· *ὅταν ... σ' ελόγιαζε νεκρὸς Σουμμ., Παστ.*
φίδ. Ε' [838]· εἰς ἀμορφὰ καμιά κἀλλια μου δε λογιάζω Φορτου. (Vinc.) Ιντ. α' 62·
παρῶντο τοι πάθω να λογιάζεις Ερωτ. Η' 278· (με την πρόθεση για)· *για ἄβουλο*
και αἰτιον πάντα θα σε λογιάζω Ερωτόκρ. Α' 405· λογιάζω τα φέματα γ' ἀπαθῶ
Ερωτόκρ. (Αλαξ. Στ.) Ε' 1443· *ελογιάζε την αἰτίαν διὰ ὅπου Χίνα, Μονωδ. 66¹ β*)
 υποθέτω· *καθὼς το λόγιασα, την ἡέρα κ' εκοιμάτο* (ενν. ἡ κόρη) Πανάρ. Δ' 244· *θαυρὸ*
μιας κορασίδ, λογιάζω ποὺς στείγη να ζήσει να μου πει ο σκόλος μου τι εγὼ Σουμμ.,
Παστ. φίδ. Β' [455]· Ἀσκαλε, εγφοκράδ σου ... και αληθινὰ λογιάζω ἐνὶ να βγήκες
απ' το νοσ σου Φορτου. (Vinc.) Γ' 162. **5**) Αναρωτιέμαι· *οληνικὲς ἀνάπαρη δὲν εἶχε*
να λογιάζει (ενν. ἡ Αρετοῦσα)· *ποὺς εἶνα αὐτός ποσ τραγουδεῖ Ερωτόκρ.* (Αλαξ. Στ.)
 Α' 425· *βλέποντας ελόγιαζε* (ενν. ο Αρκίτας) *το πρόσωπον της τι εἶναι Θηρ. Γ' [127].* **6α**)
 Εξετάζω, ἀξιολογῶ με το νου· *τά θε να πο, πρωτότερα πρέπει να τα λογιάσω Θου.³*
 578· *να λογιάσει* (ενν. ο Αμυργαλῆς)· *... να μην τοκε γελᾷσει* (ενν. ο εχθρὸς) Τζάνε, Κρ.
 πάλ. 336². **7**) Κρίνω· συμπεραίνω· *σν του τεχάινει* (ενν. του φταισθ) *θάνατος λογι-*
αστε και πέτε Ζήν. Γ' 108· ο χρεσὸς ο γαυκρὸς μας λογιάζω να εἶναι, γιατί
εἰς ἀπὸ τοκε παρορμαζῶ Διγ. Ο 749· Λογιάζω να 'ται ζωντανή, ὅτι κτυπᾷ η καρδιά της
Σουμμ., Παστ. φίδ. Δ' [870]· πιστεύω ὅτι ... εἰσὶς ... να ελογιᾶστε ὅτι αὐτὴ ἡ ... γυναῖκα
σημαίνει την Παθρόν Μαρίαν Ροδινός (Βαλ.) 124. **8**) Αποφασίζω· *ελόγιασα το Γέ-*
παρη να πάρος, σον οφείεις, ἄντρα μου Πανάρ. Ε' 255· ζειρόντας το ποὺς ποτὲ ἀπὸ
αἶνα ἄλλος τινὸς τὰ θέλω πει δε θέλει ἔχει ἀκοσμήνα, ελόγιασα τη σήμερο να σοε
να ρολοῖσω Φορτου. (Vinc.) Β' 159. **9α**) Καταλαβαίνω, αντιλαμβάνομαι· *ποὺς με γι-*
λᾷς και παύεις με το λόγιασα περίσσα Σουμμ., Παστ. φίδ. Α' [72]· ἔρχονταν συχνές
μαρμαραχίδ· κεί πὺδ 'ταρ τετρωμένος ... κ' εὐθὺς ελόγιασαν πὺς εἶν' ἄβουλεμένος
Παλαμῆδ. Παχβ. 1056¹ β) συλλαμβάνω· *κατανώ (και με υποκ. ο νός)· να ἔχει*
(ενν. ὅνας ζωγράφος) ζωντανὸν και ἔξενον τουν διὰ να λογιάσει καμμίαν ὁμορφην εἰκόνα
Ροδινός (Βαλ.) 55· *να ηξέριει* (ενν. ὅνας ζωγράφος) *να χρωματίζει με το κοδινὸν ἐκεῖνο*
αποὶ ελόγιασε με του τουν του Ροδινός (Βαλ.) 55· *η αγιοτάτη Παθρόν, λογιασμένη,*
πλασμένη και κτισμένη ἀπὸ τοι ἄκρον ἐκεῖνον ζωγράφον (ενν. τοι Θεοῖ) Ροδινός (Βαλ.) 55·
ποῖα γελᾷσαι να εἶναι ἡ νοῦ, να λογιάσει την ἀπειρόν σου καλοσύνη, ... Κέριε· Διγ. πανωρ.
 57. **10**) Εμπνέω· *τον τέφαντο θες πιάσεις, το φόβο του Θεοῖ να τον λογιάσεις Ζήν.*
 Δ' 80. **11**) Θεωρῶμαι, φέρνω τι στο νου μου· *την βλάβη ... να τηνε γιατρέψω (παρὰλ.*
 2 στ.) *ἐνὰ χωράμνι ελόγιασα, περίσσα γνωροσμένον Σουμμ., Παστ. φίδ. Ε' [1324]. 12)*
 Αντικρίζω· *οἰμέ, τρομάσσα, το Διὸ βλέπω προσκυνὰ ... Τι ἄλλο θα λογιάσω· Ζήν. Δ'*
 168. **Β'** Αμτβ. **1α**) Σκέφτομαι, συλλογίζομαι· *αποὶ ἄλιγον ελόγιασαν* (ενν. ο χαχά-
μης), τέφαντο λόγον εβρίανει Μαρκάδ. 462· Κερά μου, λόγιασα να μας αποφασίσεις Ερω-
τόκρ. Ε' 423. β) ἔχω στο νου μου, λογαριάζω, σκεπάζω· *ο καρὸς δε αἰζει να κυ-*
τηγῶναι να χωρεῖ, σαρ καταπὸς λογιάζει (ενν. ο φαρὰς) Ερωτόκρ. (Αλαξ. Στ.) Β' 476·
εἶναι ἐδικὴ σοε (ενν. ἡ κόρη), *ως ἤθελες κ' ελόγιαζες κ' ἦτον ἡ δεξίς σου Σουμμ., Παστ.*
 φίδ. Ε' [1557]· **γ**) ἀναλογίζομαι· *αν το 'χε κῆμει* (ενν. ο Γένταρης), *λόγιασε, ἄπονη*

κορασίδα, το πως δεν ήθελε βρεθεί καινείς βοσκός ... το σκοτωμό ετοσ ... να μηδέν είχε κλαίγει Πανόρ. Γ' 7· 5) βάζω στο νου μου, φαντάζομαι: πως θ' αλλάξει η σκληρή τούτη και δε λογιάζει (ενν. ο αυτοκράτορας) Ζήν. Ε' 76· ως δετ ελόγιάζει, μηδ' ήσανε το ο νους σου ... παντρεύεις το παιδί σου Φορτούν. (Vinc.) Ε' 276. 2) Υποθέτω, νομίζω, οφρρώ: δεν το ήπιζε (ενν. ο σκόλος τ' αλόγι), καθώς εσύ λογιάσεις: Συνομ., Παστ. φιδ. Β' [650]· ζει (ενν. η κόρη), λογιάω, ακόμη Παστ. βοσκ. IV 5, 330· από τες τάνες τας φωνές τα άρη αντιλαλούσαν και από τους τύφους οι κεκοί, λογιάω, το 'γροισκόσαν Τζάνε, Κρ. πόλ. 218¹. 3) Εξετάζω, αξιολογώ με το νου: αν τον Αγίου δώσουν κοινόν να λογιάσει, θέλει στοχάσει τον λόγον του και θέλει κέρνει το θέλημα του τερώνουν Ροδινός (Βαλ.) 216. 4) Κατανοώ, καταλαβαίνω: Αυτό που δεν γροισκό εσύ καλότατα λογιάω, τ' αγροίχησα ο ταλαίπωρος, γιατί το δοσιμάζω Συνομ., Παστ. φιδ. Ε' [1008]. 5) Κρίνω· συμπεραίνω: Τούτο (ενν. το άτι), 'γνώ καθώς λογιάω, πωλά-ροάκι είχε μείνει (παρ. 2 στ.) κ' ήγαγε βοσβίδας γάλα και βοσβίδας τάζην έχει Πτωχολ. Β 169· σα λογιάω, ως φροδερη ταίρι παθός δεν έχει (ενν. ο τραγονοδιστής) Ερωτόκρ. (Αλεξ. Στ.) Α' 868. 6) Αποφασίζω: Ο Χουσεφν ελόγισσε και με τα μύρια εντόθη κ' ήθαρε δόχως τήγαση την χώραν να γυρίσει Τζάνε, Κρ. πόλ. (Χινδ.) 269¹¹. 7) Σκέφτομαι λογικά: Κερά, συνήφερε, λόγισσε, καλοδέ το Ερωτόκρ. (Αλεξ. Στ.) Γ' 273. 8) Είμαι σκεπτικός, έχω έννοιες για κάπ.: Πότε τον δεν γρίλωσι, μα πίστα τον λογιάζει (ενν. ο Σιυό-λιουττας) Ερωτόκρ. (Αλεξ. Στ.) Β' 331· συγκατασινώζει και βασημένη κωίεται και μισαχός λογιάζει (ενν. η Ερωφίλη) Ερωτ. Β' 296. 9) Διστάζω: στο απήλο είναι το θερό, έλα και μη λογιάσεις Ζήν. Δ' 120. 10) Με τις προθ. για και ογιά= α) είμαι σκεπτικός, έχω έννοιες για κάπ.: για λόγον του παντοτατά λογιάζει (ενν. η Αρετή) Ερωτόκρ. (Αλεξ. Στ.) Β' 452· όταν λογιάω για' εσά, τίποτες δεν θυμάμαι Συνομ., Παστ. φιδ. Ε' [1194]· β) μεριμνώ, φροντίζω, νοιάζομαι για κ.: ή για κάπ.: για τη ζωή να μη λογιάω Βουκοπ.³ 408· Λογιάζει για τη φροσά, πώς τα του την κέρνει (ενν. ο Πολύδορος) Ερωτόκρ. (Αλεξ. Στ.) Β' 89· ογιά το φίλο ελόγισσε πού να 'τασ κ' είναι γρίνη Ερωτόκρ. (Αλεξ. Στ.) Ε' 1172. 11) Με την προθ. εις=α) Σκέφτομαι, έχω στο νου μου: τους ήθων όλα ενάντια εις όσα ελόγισαν εις τον λογιισμόν τους Συνομ., Ρεμπλ. 189· εις άλλο δε λογιάζον κ' απόκεις το τωρείσι τους μετά χαράς ξοδιάζω Κατζ. Γ' 327· β) ανα-λογίζομαι: συγκρατώ (ενν. ο Ρωτόκωριτος) και πώους του λογιάζοντας με γνώση εις τά 'διαξεν η Αρετή Ερωτόκρ. (Αλεξ. Στ.) Δ' 813· γ) (προκ. για το τον) συλλαμβάνω· κατανοώ: Ποιος νους ή γλώσσα δόναται ... να λογιάσει εις τα μυστήρια του Θεού; Δια-κροός. 101²¹. 5) υπολογίζω, βασιζομαι σε κ.: ο πρόγκτας ελόγισεν εις τα φουσαύτα άπου έχει κ' εις την ελπίδα του Θεού βαθθεναι τα του δόσαι Χρον. Μορ. Η 6608. II Μόα. (με ενεργ. σχημα.) 1) Σκέφτομαι, συλλογίζομαι: πόσον κοσι λογιάζεται (ενν. η εξανέντροπη γυναικα), ξεκαί κ' όσα κοιρίται Βεντράμ., Γύν. 56. 2) Λογικρίζω, υπο-λογίζω: Τις είναι αυτός και έχει τάνση τάλμην και τες σπαθείς μας δεν τες λογιάζεται διό οιδετίποτες: Διγ. Ανδρ. 371¹⁰.

λογιστής ο.

Από τον πόρ. του λογιάω και την κατέλ. -τής. Η λ. στο Somav.

Διοικητής αξίωμα² [Για τη σημασ. βλ. και Ahrweil., Byz. et la mer 491]: μέγαν μέν λογιωστήν των απασών ειδωμάτων Παράφρ. Χων. (Νικητ. Χων., Βόνν., 936 κριτ. υπ.).

λογίζομαι, Σπην. (Λάμπρ.) Va 434, Προδρ. II Η 199, Hist. imp. II 24, Ελλην. νόμ. 524¹⁷, 541¹⁸, 584¹⁹, Διγ. (Trapp) Gr. 878, 1420, 1491, Διγ. Z 848, 2915, 3498, 3705, Χρον. Μορ. Η 340, 1722, 6044, Αιβ. P 2635, Αιβ. N 1473, Χελιά, Χρον. 348, Δοός.

185¹², Χαύμου, Κοσμου. 1508, Ψευδο-Σφρ. 392², 434²⁷, Διγ. 'Ανδρ. 344¹⁸, 356¹⁸, 391¹⁹, 365³⁷, κ.α. (ενεργ.) λ ο γ ί ζ ω, Χρον. Μορ. Η 8393, Χρον. Μορ. Ρ 4529.

Το αρχ. λογίζομαι.

1) (Παθ.) α) Ὑπολογίζομαι: Δνίκ. 31². β) συγκαταλέγομαι, περιλαμβάνομαι: λογισθεὶς ἐν τοῖς κενούσι ἐκ παραπτώματός μου Γιωκά, Λαχγ. 340. 2α) (Μέσ., παθ. και ενεργ.) θεωρώ, νομίζω: Σπαν. Α 609, Διγ. Ζ 1268, 2075, Γιωκά, Στ. 471· σὺν τ' αἰεῖται Κήρυς φίλοι να λογιστοῖμεν Χαύμου, Κοσμου. 798· Εκείνοι γὰρ τοὺς ἐμούς γονεῖς ὡς πατέρας ἐλόγουν και οὕτως ἐτίμων Δούκ. 351⁶. (ἀπρόσωπ.) λογίζεται=θεωρεῖται, δημιουργεῖται ἡ ἐντύπωση: ἐντρέπομαι να σὺς το λέγω, διὰ να μὴ λογισθεῖς πὺς κοχχοῦμαι Διγ., 'Ανδρ. 391¹⁹. φρ. αὐτὶ οὐθένος ἢ εἰς οὐδέν λογίζομαι κ.=θεωρῶ κ. ἀσχηκντο, περιφρονῶ: ο αὐτὸς Ἀρσένιος, ὡς ἐδίδετο το τίμησι και προσσηκντόν γράμμα το πατριάρχικόν, αὐτὶ οὐθένος ἐλογίσατο αὐτὸ Ιστ. πατρ. 145⁷. εἰς οὐδέν τοὺς ἄρσους ἐλογίσατο και καινὸς μάχος...ἐποιήσαν Ψευδο-Σφρ. 534¹⁹. ἡ λατρεία ἡμῶν εἰς οὐδέν ἐλογίσθη τοῖς ἔθνεσιν Δούκ. 375²⁷. β) (παθ.) ἀνγνωρίζομαι: σὺν ὀργῇς ἐκαθίσταται (ἐνν. ο Μιχαήλ) μέσα εἰς το παλάτι· και κρότης ἐλογίστηκεν σ' ἄλην τὴν Ερδελίαν Σκαριν. 713· γ) (παθ.) χαρακτηρίζομαι: ἀγορασθεῖς (ἐνν. ο ἀγρός του κεραμέως) μετ' αὐτὰ τα ἀργύρια ἐλογίσθη και ονομάσθη τιμὴ αἵματος Ιστ. πατρ. 196¹⁸. μίαν φορὰν τόσον τὴν ἐκάσαν (ἐνν. τὴν Κόπρον) ὅτι δὲν ἔμεινε ἀκαλον παρὰ το ὄρος το λεγόμενον Ἀκάμα και ἐλογίσθη Ἀκάμα Μαχ. 628⁷. 3) (Μέσ. και ενεργ.) λογαριάζω (να κάνω κ.), σκοπεῖω, προσδοκῶ: Χρον. Μορ. Η 4310, Χρον. Μορ. Ρ 5626· ἐδίβη μετ' αὐτὸν ἕως εἰς το Βιάζις λέγοντα και λογίζοντα να εἰδῶν ἐκεῖ τον μπάιλον Χρον. Μορ. Η 2281· ἐκαλόλογεῖ τοὺς σκοποῦντα και λογίζοντα του να τοὺς ἔχει δοῦλους Χρον. Μορ. Η 2265· Ο βασιλεὺς σκοπούδαε τ' ἀπὸλ-θαι εἰς τὴν Δόσιν ἐλιγόντα, λογίζοντα να του ἔχον βοηθήσει Χρον. Μορ. Η 1312. 4) (Μέσ. και ενεργ.) α) Συλλογίζομαι (ὅτι...), συμπεραῖνω: Λουκανός, 'Αλ. Τροίας [397], Χρον. Μορ. Η 4848, Ιστ. Βλαχ. 1983· ὡς εἶδαμε εἰς πληροφορίαν, καθὼς το εγκωμιάσαν, λογίζω να ἔχει ο Κοσραδής εἰς τα φουσσάτα ὅσον εἶδον διπλὰ φουσσάτα παρὰ ἐμῆς Χρον. Μορ. Η 6931· Ελόγισαν ὡς φρόνιμος ὅτι ἀμαρτία ἤθελε ἔσται Χρον. Μορ. Η 169· β) ἔχω στο νοῦ (κάπ. ἢ κ.)· ἄμου περνάει ἀπὸ το μυαλό: Ζίστα σὺς ἐλογίζοντα ἄλλους τοὺς εργαποῦσαν Ἀπόκου.³ 177· Νεκτόμερο λογίζομαι τον παρκαμένον κάπον Ριμ. θαν. 3· δὲν ἐλόγιζες ποτὶ να 'ναι καλύτερός σου Λιτωλ., Βοκβ. 306· γ) υπολογίζω, δίνω σημασία σε κ., θεωρῶ κ. σπουδαῖο: τίποτε οὐ λογίζεται (διὰ) πάθον ἢ δι' ἀγάπην, ἐγκρε-μνοὺς οὐ λογίζεται, τοὺς ποταμούς οὐδάλως Διγ. (Trapp) Esc. 607-8· Οὕτε ζῶν λογί-ζεται, οὔτε τοσοῦτον πλούτος (παρὰλ. 1 στ.)· θέτει ζῶν διὰ πολλοὺς Παρασσ., Βέρν. C 43· ὡς και αὐ λέγει ο βασιλεὺς, αὐτὸς οὐδέν λογίζει Πόλ. Τρωαδ. 154.

λογικός, επιθ., Κομν., Διδασκ. Δ 227, Λιβ. Esc. 563, 3739, Ναθαναήλ Μπέρτου, Σιγχαρλ. IV 1224, Ντελλαν., Ερωτήμ. 889, Ψευδο-Γεωργηλ., 'Αλ. Κων/π. 679, Ερωφ. Α' 182, Δ' 49, Ερωτόκρ. (Αλεξ. Στ.) Γ' 182, 1180, Θυσ.² 309, Στ.θ. (Martini) Α' 290, Ροδόλφ. Γ' [258], Βοσκοπ.² 89, Σουμμ., Παστ. εὐδ. Α' [1007], Β' [1078], Ε' [13], [1175], Φορτου. (Vinc.) Β' 164, Ε' 81, Ζήν. Δ' 71, Διακρυσό. 103¹⁷, κ.α.α· λ ο γ ι κ ὁ ς, Θυσ.² 144 κριτ. υπ., Φορτου. (Vinc.) Α' 331.

Το αρχ. επιθ. λογικός. Η λ. και σήμ.

1) Που αναφέρεται στον τομέα τῆς διάνοησης, πνευματικός: εἰς λογικά μαθήματα γήναζε τον εαυτόν σου Σπαν. V 166. 2α) Που ἔχει ορθή κρίση, συνετός: Φυσουλ. 346¹¹. β) που σχετίζεται με τον ορθό λόγο: Ἀντάμα τα ἀνόητα και λογικά με θάμα ε-δίδασκες (ἐνν. σὺ, Φραγκίσκος) να δίδουσι δάξαν Κυρίου Συκλίντζα, Ποτέμ. 5³⁸.

Το ουδ. ως ουσ.=το βασιζόμενο στη λογική, το σωστό: *ὅτι λογιώσε κάνοσαι* (ενν. οι βασιλείς), το δίκιο δε λογιώζου, τη θέλουν τους λογικούς κρατού και ονομάζου Ζήν. Γ' 316.

Το ουδ. στον πληθ. ως ουσ.: α) ο νους, το μυαλό· η σκέψη: *ὅλλω την φέγ' ως εδικεί, αποδ' ναι η πεθυμά μου* κι' αποδ' καιρόν τόσον πολύν είχα στα λογικά μου Σουμμ., Πάστ. φιβ. Β' [1086]· *Ἦρχισαν η εφόρεση τα μέλη να πληγόνται, τα λογικά να τυραννά και στην καρδιά να σώσει Ερωτόκρι.* (Αλεξ. Στ.) Β' 654· *νοσ και λογικά μου με το μονάτο...* έχασα Στάθ. (Martini) Γ' 129· β) η ικανότητα να σκέπτεται κανείς σωστά: *ὅποιος τα βλέπει* (ενν. τα καίλη μιας κορασίδας) και *ζυμά δεν άφτ' η πεθυμά του* να τα χαρεί, τότε κρατού δίχως τα λογικά του Ερωφ. Β' 272· *μεθυσμένος είσαι κι' από τα λογικά αλότεια βγαλμένος Σουμμ., Πάστ. φιβ. Δ' [1192]· γ) οι αισθήσεις, αίσθησιμα...* (παρ. 1 στ.) ... *καίτεται ο βαρύνματος* (ενν. ο Ιμπέριος) *δίχως τα λογικά του* Ιμπ. (Legr.) 830. **Φρ. 1** βγάνω οκ τα λογικά μου=παρ. 1 λογικά: τα είδωλα επροσκήνησα τώρα στα γηραιά μου με τ' άσπρα γέννα ηθέλησα να βγω οκ τα λογικά μου! Ζήν. Δ' 279· πβ. και ά. βγάνω, σπασα. 1α, φρ. (γ'). 2) βγάνω κ. από τα λογικά μου, βλ. βγάνω 18 β'. 3) βγάνω κάπ. οκ τα λογικά του=κάνω κάπ. να χάσει τη λογική, τη νηφαλιότητά του: το κρασί τον άνθρωπο βγάνει οκ τα λογικά του Ζήν. Ε' 145· πβ. και ά. βγάνω 11 α'. 4) φέγω τα λογικά κάπ.: συνεφέρνω, βοηθώ κάπ. να επανακτήσει τις αισθήσεις του: *λιγοθυμά* (ενν. ο Αίβιστρος) και *πέφτει* (παρ. 1 στ.)· *τα λογικά του φέγω* τα Αιβ. Εσθ. 3836. 5) φέγω (ή έχωσται) τα λογικά μου: επανακτώ τις αισθήσεις μου, συνερχομαι: *Πάλιν ολιγοθύμισα...* όμως ... *φέγει τα λογικά της* Αιβ. Ν 3095· *επαιήφερα και ήλθαν τα λογικά μου* Αιβ. Ν 1869. 6) *χάτω τα λογικά μου*=μπερδεύομαι, ζαλιζομαι: η *πειδίξ με την τέχνη της τον κυνηγόν κομπάνει* (παρ. 3 στ.)· εκείνος χάσκει εδώ κ' εκεί, χάνει τα λογικά του Φυσολ. (Legr.) 699.

λόγιμος, επίθ., Ελλην. νόμ. 519¹⁸, 547⁴.

Το αρχ. επίθ. λόγιμος.

1) Έκλεκτός, αξιόλογος: Καλλιμ. 1023. 2) Μορφωμένος: *έχοντες δέ και βουλήν μετά λογίμων ανθρώπων αποφήγομεν* εγγράφως Ελλην. νόμ. 523⁴.

λόγιον το, Διγ. Ζ 568, Θεολ., Τζιρ. 356⁸, Σερ., Χρον. μ. 112¹², Πηγά, Χρυσοπ. 59 [18], Βακτ. αρχιερ. 183.

Το αρχ. ουσ. λόγιον.

Λόγος, ρητό, γνωμικό από την Αγία Γραφή ή άλλα εκκλησιαστικά κείμενα (Για τη σημασι. γενικ. βλ. Lampe, Lex.): *αΥνωθείς επί ξύλου, ως φησί το λόγιον, παπός τας ασθενείας ημών έλαβε και τας νόσους εβάστασεν* Φυσολ. 343⁵· *επιηρώθη το ιερόν λόγιον το λόγιον ουρανός πολύφωτος η εκκλησία* Ιστ. πατρ. 1981⁴· *ο βασιλεύς Μανουήλ ... εκάθητο σχολάζων εν μελέτη βίαιον λογίων Δούκ.* 229¹⁴.

λόγιος, επίθ., Ερμον. Ν 233, Διγγ. παθ. (Tsionni) 272, Σερ., Χρον. μ. 32²¹, Μαχ. 598¹⁷, Έκθ. χρον. 36², Ιστ. πολιτ. 47¹⁴, 48¹¹, Ryz. Kleinchron. Α' 324⁷, Βακτ. αρχιερ. 184.

Το αρχ. επίθ. λόγιος. Η λ. και σχήμ.

1α) Μορφωμένος, καλλιεργημένος: Πτωχολ. (Κεχ.) Ρ 7, Μαχ. 598¹⁷. β) (προκ. για πόλη) Πλούσιος σε πνευματική ιστορία: *Εκκρατήθη η λογιωτάτη πόλις Θεσσαλονίκη υπό των Φεράγκων Παράφρ. Χων. Π 36.* 2) Έπιφανής, διακεκριμένος: *των γαρ εν-*

γενώσας τας νήας εκ των λόγων των τότε και των εν ανδρείᾳ πάντων (παρ. 3 στ.) ευνεργήσαντες ενταύθα Ερμόν. Δ 78. 3) Ἦναι έχει την ικανότητα να μιλάει, συζητάει; Κίονι (ενν. η Λαττή) τον άνθρωπο κι' άνθρωπον τότε κρίζον κι' από τα ζώα τ' άλλα λόγων τον ονομάζον Πρόλ. εις έπαινον Κεφαλλην. 34. — Η λ. ως παρ. 1: Έκθ. χρον. 35¹¹, Ιστ. πατρ. 126¹⁵.

λογιώτης -τητα η, Βαλλερ., Επιστ. 54¹¹, Γερμ. Λοκρ. Γκριμ. 110.

Το μ.γν. ουσ. **λογιώτης**.

α) Ευφράδεια· μόρφωση· εν παιδείᾳ και νοτιθείᾳ δόδασκον..., πλάτος λόγων έχον πολὺ ως ουδεί...τον καιρὸν εκείνον και τῶσον διαφημίσθη ότι και η λογιώτης αὐτοῦ και η σοφία έφθασε και εις τα του σουλιάνου ... ὥτα Ιστ. πολ. 47¹¹. β) (ως φιλοφρόνησις και τιμητική προσφών.)· πάντα φίλος γνώσις της λογιώτητός σου Διακριτός. 119¹. Ἦξενα λοιπὸν η λογιώτης σου ότι ... Ροδινός (Βαλ.) 142.

λογισμομαχώ, Λιβ. Ν 2434, Παρασπ., Βάρν. C 83, Αργυρ., Βάρν. K 86, Βοζ. Παδ. 38 (έκδ. λογισμομαχώ), 1125.

Από το ουσ. **λογισμός** και το -μαχώ. Η λ. και στον Τζέτζη (Steph., Θεσ., λ. **λογισμομαχέω**).

Βασινέζο το μυαλό μου (για κ.): Τι, συνεβουλευσάμεθα, ποιήσωμεν οι δύο; (παρ. 6 στ.) Ενόςω εβουλευσάμεθα και **λογισμομαχόμεν** (παρ. 1 στ.), τηρώ και βλέπω ... κα-
λέβω Λιβ. Sc. 1600· ο Πάρις την εγκρίτωσε την Ελένη... (παρ. 2 στ.), ὥστε **λογισμομαχόν** (έκδ. υστερολογισμομαχόν· διορθώσ.) το γνήσιον πῶς να λάβει Βοζ. Παδ. 727.

λογισμός ο, Σπιν. Α 388, Προδρ. III 361, Καλλία. 936, Αστέζ. 15¹¹, Διγ. Z 58, Βιδ. 69, Ερμόν. Υ 48, Χρον. Μορ. Ρ 3237, Φλώρ. 1569, Σαχλ. Β' (Wagn.) Ρ 2, Ερωτοπ. 129, Λιβ. Sc. 860, Φαλιέρ. Ιστ.³ 13, Φαλιέρ., Ρίμ. (Bakk.-v. Gem.) 306, Χρον. Τόκων. 3155, Μαχ. 254¹⁴, Θγς. Γ' [31²], Ch. rop. 266, Χόλμενς, Κοσμογ. 2654, Απόκοπ.³ 152, Ιμπ. (Lagr.) 295, Κορων., Μπουάς 8, Αχέλ. 422, Πανώρ. Α' 452, Ερωρ. Γ' 353, Πιστ. βοσκ. I 1, 280, Βοσκοπ.³ 359, Ερωτόκρ. (Αλεξ. Στ.) Α' 503, Θυσ.³ 217, Ευγέν. 1176, Στάθ. (Martini) Γ' 253, Ρ'οδολ. Α' [650], Σουμμ., Πιστ. φιδ. Ε' [1089], Φορτουν. (Vinc.) Δ' 313, Ζήν. Β' 367, Τζάνε, Κρ. πόλ. 539⁴, κ.π.α.¹ **λογισμός**, Πιστ. βοσκ. III 6, 70 (έκδ. **λογμός**· διόρθ. Κρικρ., B-NJ 19, 1966, 279)· 6, 78 (έκδ. **γλισμός**· διόρθ. Κρικρ., δ.π.), Στάθ. (Martini) Γ' 490, Φορτουν. (Vinc.) Πρόλ. 64.

Το αρχ. ουσ. **λογισμός**. Ο τ. **λογισμός** και σίμα στην Κύπρο (Σακ., Κυπρ. Β' 639) και τ. **λογισμός** στην Ίμβρο (Ande., Lex., λ. **λογισμός**). Η λ. και σίμα.

1) Νους, μυαλό, λογική· Ερωτόκρ. (Αλεξ. Στ.) Γ' 1305· Φορτουν. (Vinc.) Αρ. 30.
2α) Σκέψη· συλλογισμός· Σπιν. (Μαυρ.) Ρ 449· Ερωτοπ. 196· β) σκέψη, γνώμη· τὸν ο σιναῖ Μερκούριος εἶπε τον λογισμὸν του Κορων., Μπουάς 120· γ) ἄρετος σκέψης· αμ' εις τα πᾶσι της σαρκὸς θέλει να σ' αθβάλλω, μήπως κι' ἀλλάξει ο λογισμὸς της νότης σου και σφάλει Δερ., Λόγ. 47. 3) Σκοπός, σχέδιον· πρόθεσις· οι Τούρκοι έχον **λογισμὸν** καστέλλα για να κήρουν Τζάνε, Κρ. πόλ. 24¹⁰. Τούτο τον ἴδιον λογισμὸν έχω κι' εγὼ στο του μου· να μηδὲν παντρευτὸ ποτὶ αν εξαγαγεστούμου Πανώρ. Δ' 87. Εικρ. εις λογισμὸν=με σκοπὸ· στην Καρόταιναν εβόλας (ενν. οι Σκορτινοί) φουσιότα εις λογισμὸν να τα κρατοῦν διὰ τον βασιλέα Χρον. Μορ. Ρ 5635. 4) Έργονα, στενωχόρεα· περαινὸν οι χρόνοι κι' οι καιροί κι' η ρήμασσα εγαστρώθη κι' ο Ρήγας απ' τον λογισμὸν και βάρος ελντρώθη Ερωτόκρ. (Αλεξ. Στ.) Α' 48. 5) Φόβος· ως εἶδη τον παρᾶξενον θαύμασαν αὐτοῦ γίγνη και ουδὲν εγλῶστον· ἄνθρωπος ἡ βερίος· απομείνει (παρ. 1

στ.), σ' ἐρέταν ἤλθεν λογιμός κ' ἐδῶ στο σπήλιο ἐμπήκα Χούμου, Κοσμογ. 880. 6) Διακόσθησι: Μισέρ Γιαννούτσου μου, ἀγαμέ και ἀφρη' την ὄγνοια ἐμένα, γιατί μου τάσσει ο λογιμός πως είν' ἐτελεμένη Φορτου. (Vinc.) I' 676. 7) Αισθησεις: εις το λιβάδι πίπτουσαν (ενν. η κόρη και ο Βέλλανδρος) αναισθητούντες ἄμα. Λιρότον εσπένεραν κ' οι δύο τος λογισμέν των, η κόρη τον ηρώτησε ΗΕΔΘ. 1209· η δειλή συνήλθεν εις τον λογισμέν της πύλερ Λουκάνη, Ομήρ. Ιλ. KB' 497. 8) Λιτία, λόγος: Περί των ανθρωγύντων οπου χωρίζονται με κατέσαν λογισμέν και εύλογον αιτία Ασίζ, 123¹⁷. 9) Υπολογισμός, συμφέρον: ει δέ και τύχει και ἐν' κακή (ενν. η γυνή), ευγενική ή πλούσια μη σε κομπάσει ο λογιμός. Βλέπε μη την επάδεις Σπαν. Ο 209. Φρ. 1) Βάζω, βάνω λογιισμό, βλ. ἄ. βάνω 21 β Φρ. 2) Βγαίνω του λογισμού μου, βλ. ἄ. βγαίνω 1α Φρ. γ. 3) Μετρώ τον λογισμό=κάνω το λογαριασμό, σκέφτομαι: μετρούν (ενν. οι Φράγκοι) τον λογισμόν ενότες κ' εξετρίζαν και μέσα σ' ἄλην την Φραγκιά σολτάδους εδαιλίζεν Τζάνε, Κρ. πώλ. 447⁹. 4) Μου δίνει ο λογιμός=με φωτίζει το μυαλό μου: αρχίτισε να της ειπεί ἄλην την ὁρεξήν του (παρὰλ. 1 στ.), το πώς του δίδει λογιμός να πα στα γονικά του Ιμπ. (Legr.) 535. 5) Μπαίνω σε λογισμό=μπαίνω σε συλλογή, σε σκουτούρα: ωσάν το εκούσαν οι ἄρχοντες, εβλίσθησαν μεγάλως και ὡραν πολλήν ἐποίησαν κ' εις λογιμοῦς ἐμπήκαν Διγ. (Trapp) Esc. 72.

λογιστική η.

Το αρχ. ουσ. λογιστική (L-S, λ. λογιστικός). Η λ. και σήμ. με διαφορετική σημασι.

Πρακτική ἀριθμητική? Rechenb. 1².

λογίως, επίρρ.

Το μετγν. επίρρ. λογίως (L-S, λ. λόγιος).

Ήμε σορίκ, με ενγλωττία: ἐποίει διδαχάς επ' ἄμβανος λογίως και θαυμασίως Ιστ. πολιτ. 58¹⁸.

λογοαθετώ, Λιβ. Ν 1507 (ἐκδ. αθετήσεις, χρ λοθετήσεις· διόρθ. Χατζηγιαν., Δημιόδη Α' σ. 53 σε λογοαθετήσεις).

Από το ουσ. λόγος και το αθετώ.

Ή Παραβαίνει το λόγο μου, την υπόσχεσή μου: ὁμοσεως ὁρκωσ φοβεράν να μη λογοαθετήσεις Λιβ. Sc. 604.

λογοαφηγοῦμαι, Λιβ. Sc. 3257.

Από το ουσ. λόγος και το αφηγοῦμαι.

Ή αηγοῦμαι, εξιστορώ? προς ἐτέρος πύσχοντας να τα λογοαφηγῶμαι Λιβ. Esc. 4407.

λογοθέσιον το.

Το μετγν. ουσ. λογοθέσιον (Lampe, Lex.). Η λ. σε ἑγγρ. του 10. (Act. Χέρ. 1¹), 11. (Act. Λαντ. 43¹²), 14. αι. (Λάμπρ., NE 7, 1910, 45), κ.α., στον Αχμέτ, Ον. 86¹⁰, στον Αρμεν., Εξάβ. Α' 4⁴¹, 18¹⁸ και σε δημ. τραγ. (Παπαδ. Θ., Διμ. Κυπρ. ἄσμ. Α' 3⁸). Τ. λοθέσιον και σήμ. στην Κύπρο (Andr., Lex.).

(Εκκλ.) (πρακ. για το μεταθανάτιο ἔλεγχο των πράξεων του ανθρώπου από το Θεό)

Ή λογοθέσιος? ενθυμώ την ενζήτην και ηπορημένην εκείνην ὡραν του θανάτου, το λογοθέσιον εκείνο το φοβερόν ... και την δικαίαν κρίσιν του Θεού Ευγ. Ιωαννωλ., Επιστ. 91²¹.

λογοθέτης, ο, Χρον. Μορ. Η 4404, 6733, 7533, 7620, 7695, Πανέρ. 74²⁴, Σφρ.,

Χρον. μ. 92^{27,28}, 94^{1,2}, Byz. Kleinchron. 26b, Πτωχολ. α 233, 249, 948, Πτωχολ. (Κεχ.) Ρ 97, 112, 118, 126, Στωριν. 26¹²⁴, Ψευδο-Σφρ. 434²⁰.

Το μτρν. ουσ. *λογοθέτης*. Η λ. και σε έγγρ. του 10., 11., 12. αι. (Act. Lavr. 11 ποί. 127, 32²², 58²⁴ κ.α.), καθώς και του 14. αι. (Act. Esph. 29²²). Η λ. και σήμ. και σε τοπων. (Βλ. Βαγιακ., Αθ. 63, 1959, 217), καθώς και με διαφορετική σημασ. στο ποντιακό ιδίωμα. (Παπαδ. Α., Λεξ.). Για τον τίτλο κατά την εποχή της τουρκοκρατίας βλ. Φωτειν., Νομ. Πράξ. 170¹⁴.

Α' 1α) Ὁφφίκιο στην αυλή των βυζαντινών αυτοκρατόρων· ανώτερος αυλικός? όπου κοιμηθεί ο βασιλεύς και κρίνει ο λογοθέτης Ερωτοπ. 561· **β)** (τίτλ.) μέγας λογοθέτης=ανώτερη βαθμίδα του αξιώματος του λογοθέτη (Για τη σημασ. βλ. Vagreaux [Ψευδο-Κωδ., Ὁφφίκ. 174, 300], Καραγ., Βοζ. διπλωμ.² 156, 158 και Βραν. Ε., Βοζ. έγγρ. Πάτριου Α' σ. *131, 279: γράφει ότι θέλει ραβδίει παρά του μεγάλου λογοθέτου του δύνου Σφρ., Χρον. μ. 94¹⁸. δώσω αυτό έτερον μείζον ὀφφίκιον, το του μεγάλου λογοθέτου Ψευδο-Σφρ. 372²⁰. **γ)** ανώτατος αυλικός πθ. υλογοθέτης του γενικού? (Για τη σημασ. βλ. Κερχιγύλου [Πτωχολ. α σ. 432-3]): έμαθέ τας ο τοπάρχης υπό γαρ του λογοθέτου του μεσάζοντος της χώρας Πτωχολ. α 203· **δ)** διαχειριστής των αυτοκρατορικών οικονομικών υπηρεσιών πθ. υλογοθέτης του ειδικού? (Για τη σημασ. βλ. Κερχιγύλου, ό.π. σ. 432): τον δέ λογοθέτην πάλε όρισε κ' εφέρασάν τον ο τοπάρχης Πτωχολ. α 936. **2)** Ἀνώτερος αξιωματικός στο πριγκιπάτο του Μορέως? (Για τη σημασ. βλ. Schmith [Χρον. Μορ. σ. 611]): ομνίω σε, λογοθέτη μου, ενόπιον του Κυρίου μου Χρον. Μορ. Η 7622: τον λογοθέτην έκραξε κ' είπε τον να ποιήσει έτερον προσβελένζιο Χρον. Μορ. Η 7745. **3)** Ὁ τίτλος αξιωματικού στις παραδουνάβιες ηγεμονίες? τα όμοιά του έπαθε Νίκας ο λογοθέτης Ιστ. Βλαχ. 829. **Β' 1)** Ὁφφίκιο, εκκλησιαστικό αξίωμα του Οικουμενικού Πατριαρχείου? (Για τη σημασ. βλ. Βαγιακ., Αθ. 63, 1952, 217): αλλά ουδέ γραμματικός, κακένως λογοθέτης Ιστ. Βλαχ. 2211. **2)** (Τίτλ.) μέγας λογοθέτης= (ως τίτλ. λαϊκού προσώπου) ανώτατος αξιωματικός των πατριαρχείων (Για τη σημασ. βλ. Βαγιακ., ό.π.): μεγάλου λογοθέτου κηρύθ Ιέρωνος Ιστ. πατρ. 181¹⁴. **3)** Τιτλούχος μητρόπολης: απέθανε ο κηρ Λόριτσός ο λογοθέτης Συναδ., Χρον. 45.

λογοκήρυξ ο, Χριστ. διδασκ. 426, 461.

Από τα ουσ. λόγος και κήρυξ.

Ἐνός που διδάσκει το λόγο του ευαγγελίου? λογοκήρυκα...λέγει τον διδασκόντα οπού διδάσκει τον λόγον του θείου ευαγγελίου αυτ. Προλμ. [i].

λογοκινώ.

Από το ουσ. λόγος και το κινώ.

(Προκ. για μύθο) αναπτύσσει κατά τη διάρκεια της διήγησης: ο συγγραφέας αλλότρως, ένακυστόν τον πρόγιναι, λογοκινεί τω πλάσματι· όλος ο μύθος ξένος Λόγ. παρηγ. I. 751.

λογοκολάκισμα το, Ιμπ. 276 κριτ. υπ.· λογοκολάκισμαν.

Από τα ουσ. λόγος και κολάκισμα(ν).

ἘΚολακιστικός, χαϊδευτικός λόγος? λογοκολάκισμαν ήρξατο να την λέγει: «Είπέ μοι, το παιδί μου και φως μου και ζωή μου» Ιμπ. 276.

λογολεσχώ.

Από το ουσ. λογαλέσσης ή το αρχ. αδαλεσχέω με επίδρ. του ουσ. λόγος. Η λ. τον 7. αι. (Lampe, Lex.).

Ῥολογιό, φλουρά¹) Και τι μακρά λογαλεσχείν; Ημέε (ενν. ο Βέλθανδρος) την Φαι-
δροκάζα Βέθθ. 1129.

λογομαχία η.

Το μτρν. ουσ. λογομαχία. Η λ. και σήμ.

Ῥαιφρονιά² καταλθόντες ον και εκεί απελθόντες και συνελεύσεις ποιήσαντες... τέλος
δέ χρηστόν ουδέν... αλλά και λογομαχίας και αἰθίς κινηρόντων πολλών... Ιστ. Πολιτ. 9^α.

λογομάχομαι. — Βλ. και λογομαχώ.

Από το ουσ. λόγος και το μάχομαι.

Ῥκέρφτομαι³ με τους τόσους λογισμούς, τους ελογομαχώνων Λιβ. Esc. 662.

λογομαχώ, Λιβ. Ρ 1887, Λιβ. Esc. 2749.

Το μτρν. λογομαχέω. Η λ. και σήμ.

Ῥκέρφτομαι⁴ μετά τους τόσους λογισμούς, τους ελογομαχούσα Λιβ. Ρ 413.

λόγος ο, (ΙΙ) Γνωκά, Στ. 116, Προδρ. ΙΙΙ 419α, Διγ. Ζ 516, 586, 858, Διγ. (Trapp)
Esc. 1813, Βέθθ. 2, 68, Πόλ. Τρωάθ. 331, Χρον. Μορ. Η 5184, Διγ. παιδ. (Τσιουνί)
423, Λιβ. (Lamb.) Esc. 712, 1234, Αχούλ. Ο 236, Πτωχ. α 3, Πανώρ. Γ' 215, Ε' 173,
Ερωφ. Α' 390, 470, Ιστ. Βλαχ. 446, 1032, Ερωτόκρ. (Αλεξ. Στ.) Α' 80, 768, 1277, Β'
452, Φωσ.² 254, 608, Στάθ. (Martini) Ιντ. β' 131, Β' 193, Φορτσον. (Vinc.) Β' 240, Γ'
663, κ.π.α.⁵ Ῥ λ δ γ ο ς, Μαχ. 50^{3α}, 318^{3α}, 646¹⁷, Κυπρ. ερωτ. 94¹⁸, 95²⁸, 104¹⁷. πληθ.
λ ο γ ι α, Χρον. Μορ. Η 928, 3836, Απόκοπ.² 212, Πανώρ. Α' 369, 371, Γ' 252, Ερωφ.
Α' 385, Δ' 394, 603, Ερωτόκρ. (Αλεξ. Στ.) Α' 1862, 1904, Γ' 134, Σουμμ., Παστ. φέθ.
Β' [1220], Ε' [640], Τζάνε, Κρ. πόλ. 379¹¹, 403^{3α}, κ.π.α.⁶ λ ο γ ι α, Μαχ. 50^{3α}, 148^{2α},
254^{2α}, 478^{1α}, Βουστρ. 413, 496, 525, κ.π.α.⁷ λ ο γ ι α, Πεντ. Δευτ. ΙΙ 26 (αν δεν πρόκ.
για σφαλίμ. γρ. αντί λόγια)· λ ο γ ι α τ α, Βουστρ. 526· γεν. εν. ολόγου, Χρον.
Μορ. Η 1380, 3164, 3166, 7106, 8394.

Το αρχ. ουσ. λόγος. Ως β' πληθ. λόγια ο πληθ. του ουσ. λόγιον (βλ. ά. γ' για τις παλαιότητες
χρ. βλ. κυρίως Lampe, Lex., λ. λόγιον). Για το σχηματ. του τ. λόγιατα βλ. Χατζιδ., Γλωσσ.
Ῥρ. Α' 179. Για τη γεν. ολόγου βλ. Pernot, Neophilologus 8, 1923, 66· πβ. όμως και
Σπάρειδ., EMA 1, 1939, 49-51. Η λ. και διάφ. τ. και σήμ.

1α) Ῥο, τι λέει κάπ., χουθόσας⁸ Διγ. (Trapp) Gr. 429, Απολλών. 325, Προδρ. Ι 231·
Ποιος να 'ναι απ' αφουκέρται τα λόγια μου των αλλανών βόσκει να τα δηγνται; Πανώρ.
Α' 294· πότε να ιδώ κοιτάσαν της και λόγια της ακούσω; Λιβ. Esc. 1557· μην πιστεύετε...
εις τα γλωκά της λόγια (ενν. της γυναικας) Βεντράμ., Γυν. 37· Αυτά 'ναι λόγια των κλεπτών
και φεμματολογίες, ου στέργομεν, ου θέλομεν τέτοιες μισθολογίες Γαθ. θιγ. 349· (ως
συστ. αντικ. ή είδος σιστ. αντικ.) βλ. και Ανδρ., Αθ. 47, 1937, 191, 199); Καλλίμ. 1670,
Περί Ξεν. Α 300, Κοριν., Μπούας 23· λάλησε λόγον, τι σιγάς; Καλλίμ. 488· Πόσα εβόττο-
λόγησας ληρήματα και λόγους Διγ. παιδ. (Τσιουνί) 541· αδεν τρώγω ωσάν ενόντυχα
τα λόγια μου. Και είπεν: «Σύντεχε» Πεντ. Γέν. XXIV 33· β) Ῥέξπ: ήταν όλη η γης
γλώσσα μια και λόγια μόνα Πεντ. Γέν. XI 1· γ) Ῥρόταση, φράση; ρητό, ρήση? να ρηδ-
φει ορθά και να συντάσσει τα λόγια του με τέχνη γραμματική κατά την κοινήν συνθήειαν
Σοφικν., Γραμμ. 252· το αδέετε οι ευλογημένοι του πατρός μου και τα εξής του λόγου

Περὶ Ξεν. Α 459· **δ**) νόημα, σημασία: *Αυδί, ασκοίτα, γροῖσκαε, τρία σε λόγον ένα Φορουν.* (Vinc.) Ε' 242. **2α**) Ομιλία: Μανασσ., Πόημ. θθ. 298, Χαύμνου, Κοσμογ. 596· **β**) λακτική ικανότητα· αφηρηματική ευχέρεια: ο ασθενής ... *χάνει τον λόγον του ή στεγνώνει το στήθος Ασιζ.* 183· *ελπίζω και παρακαλώ να λάβω την σοφία, μήτηρ και λόγον και σπουδήν ορθώς να ερμηνέω Συναξ. γυν. 3.* **3**) Γλώσσα: *Ρωμογενής είσαι, φαίνεται εκ του λόγον Βέθθ. 1248.* **4α**) Πρόταση: *δεσ οδής τους λόγους του διά να παντρευτεί Χρον. Μον. (Hopl) 238· όσοι ελαλήσατε διά εμέν να γενώ βασιλέας, επαίνω εγώ τους λόγους τους και τες φωνές οπού είπαν και θέτω απάνω εις αυτούς κ' εγώ τον εδικόν μου Χρον. Μορ. Η 957· **β**) συμβουλή: πείσθητε γεγοντοίκοι και πατριμοί μου λόγους και μάθε τα γραμματικά Προδρ. IV 13· τα λόγια, τα διατάγματα πόσον κακόν ενάμα Ερωτόκρ. (Αλεξ. Στ.) Γ' 1240· όποιες δεν σφοκαρόνται τα λόγια του γονέω ττως ογλήγορα χαλούνται Πανώρ. Ε' 254· **γ**) διδασκαλία, κήρυγμα: *βλάπτουντ' (οι) μη ακούσαντες (τους) λόγον του Κυρίω Σπαν. Α 187· επροσμέναις (ενν. οι Ιουδαίοι) ... τρεις ημέρες ηστικήοι να ακούσους τον λόγον Πηγέ, Χρυσοπ. 58 (17)· τ' οφτίδ τως λόγια του Θεού ποτέ τως δε γροκούοι Ζήν. Δ' 323.* **5α**) Γνώμη, κρίση, άποψη: *είχεν άρπάην περιστήν εκ το κοινό της χώρας. Όλοι τον ετιμούσαν, τον λόγον του εστέρην Χρον. Τόκιων 1314· επεράπησεν απέ την χώραν όλην εις άρχοντας οπού ήξευρεν ο λόγος του να αξιάζει Χρον. Τόκιων 1356· ευλαβής (ενν. ο κυρ Θεοφάνης) φιλοκλήσιος και εις τον λόγον του στερεός Συναδ., Χρον. 28· **β**) ακέψη, υπόθεσις: *πλήσιον είναι οι εχθροί και θέλουν μας κοιυσεύειν· αλλά μη τούτο γένηται, καν τοιμηρός ο λόγος, όσωε... .. των πιστόν ... να προμηθεύηται καλώς την σέστασιν του τόπου Αχλλ. Ν 644· **γ**) ερώτησις: ρωτημέ ερώτησεν ο ανήρ...: «Αν...ο πατέρας σας ζωντατός; αν είναι εσάς αδερφός;». Και αναγγέλωμαι ανωτιού διά στόμα τα λόγια ετούτα Πεντ. Γέν. XLIII 7. **6**) Επιχείρημα: *παρυστήσαι διά λόγων πιθανόν ότι τα συμβάντα τω Μουράτ οικη ην αιτία ο βασιλεύς, αλλ' ο Παγιαζέτ Δούκ. 231· γραμματα έγραψεν σ' αυτόν τον βασιλέα δείχνοντας πως δεν έπαυαν με λόγια ωραία και με πολλές απόδειξες πως τον σνοκοφαντούσαν Παλαμήδ., Βοηθ. 1088.* **7α**) Εντολή, διαταγή: Πανώρ. Α' 376, Πικατ. 505, Διγ. Ζ 392, Πτωχολ. ± 949· **ειφρ. α¹**) τα δέκα λόγια = οι δέκα εντολές: *επαράγγειλεν (ενν. ο Θεός) εσάς να κάμετε τα δέκα λόγια Πεντ. Δευτ. IV 13· **α²**) χρυσόβουλλος λόγος= είδος αυτοκρατορικού προνομιακού ορισμού (Για το πράγμα βλ. Καραγ., Βυζ. διπλ.³ 233 κ.).* *Τη ισχύη και δυνάμει του παρόντος χρυσοβούλλου λόγον της βασιλείας μου καθέξει και πεμ- θήσεται η δηλωθείσα σεβασμία μουή τα ανωτέρω Γράμματα Μεταώρ. 58· **β**) απόφασις: ου παρασάλευσεν εκ την βουλήν τήν είπεν τον λόγον της τον πρωτινός ποσός να μετα- θέσει Γμπ. 321· πολλούς εκερμάσεν (ενν. ο Κυλόγλης) άκριτα χωρίς τον κατή τον λόγον Συναδ., Χρον. 40. **8**) Απειλή, εκφοβισμός: *Επε δέ μέσον βλέποντες (ενν. οι στρατιώ- ται) λόγους ήλπιζον τρώσαι: «Άφες την κόρην λόγοντες οικαι σώσον εαυτών σου» ει δ' ου, κερθίσεις θάνατον απείθειαν ως έχουσ Διγ. (Traup) Gr. 2463. **9α**) Μήνυμα, παραγγελία: *Του έστειλε λόγον ότι: «ο πατέρας σου σε θέλει να σου ομιλήσει» Χρον. Σουλτ. 294· εξαποστείλει ο βασιλεύς ο μέγος ... τους δύο λογοθέτας· κ' εκείνοι... τον βασιλέως λόγια τον πατερόρχην είπαν Αρσ., Κάπ. δικτρ. [141]· (προκ. για επιστολή) Λάκινα έχανεν πολλά, παρηγοριών οικ είχαν, στα λόγια τά έπεμπαν σ' εκείνα ευφρανέτο (εκδ. εκφραίνετο) Σπαν. V 15· **β**) επιθυμία: της μητρός της ζήτησεν να έβγει από το σπίτι και προς παραδόξασιν ελθείν η κόρη είπεν. Η μήτηρ δεν παρήκουσεν τον λόγον της φιλτά- της Διγ. Ζ 261· «...να πλαγιάσω με τους γονείς μου και να με θάψει εις το θαφείο τους». Και είπεν: «Εγώ να κάμω σαν το λόγο σου Πεντ. Γέν. XLVII 30. **10**) Αγόρευσις, ρη- τορεία: Ιοτ. πατρ. 117*, Προδρ. III 14· **ειφρ. ανήρ λογιών=εγγλωττως: είπε ο Μωσέ προς τον Κύριο: «Παρακαλώ, Κύριε, όχι ανήρ λογιών ... ότι βαρύτομος και βαρύνλωσος********

βλ. βάτω 31β φρ. β) βάτω λόγο στο στόμα κάπ.=καθόδηγώ, υπαγορεύω σε κάπ. τι
 θα πει: εσμεντέστην ο Κύριος προς τον Πατέρω και έβαλεν λόγο στο στόμα του και είπει:
 «Στράφον προς τον Βασιλέα και έτσι τα αυτήχεις» Πεντ. Αρ. XXIII 16. 7) Βαστάζω
 τον λόγον κάπ.= βλ. βαστάζω I 13. 8) Βαστάω το λόγο κάπ.= βλ. βαστάω (I) I 15. 9)
 Βγαίνω από τον λόγον μου=αβείω την υπόσχεσή μου: ο σουλτάνος τάζει τον δουκάδον
 να παραδοθούν και να τους δώσει άλλους τόπους με τα χαρτιά στο χέρι και αυτός εβγαίνει
 από το λόγον τον και τους κόβει το κεφάλι Χρον. σουλτ. 114²⁸. 10) Βγάνω λόγους
 βλ. βγάνω I 5. 11) Γίνεται λόγος= βλ. γίνεται 4ε. 12α) Δίδω λόγον, δίδω λόγον
 βλ. βγάνω I 5. 11) Γίνεται λόγος= βλ. γίνεται 4ε. 12α) Δίδω λόγον, δίδω λόγον
 καλόν ή δυο λόγια μετρούμενα, δίδω λόγον φαβερόν= βλ. δίδω I Α' 7 φρ. β) δίδω (τον)
 λόγον=(βλ) υπόσχομαι γάμο: Ειπές μου, δεν εδώσατε τον λόγον ανάμεσά σας και δεσ
 εσταθερώσατε την πίστην της παντρεύς σας...; Σουμ., Παστ. φιβ. Α' [286]. (β²) Δικ
 α) Αλμερίγος έδωκε λόγο για να κηρύσουν, ε' αφήσουν τον πόλεμον κι' οπίσω να
 γυρίσουν Τζάνε, Κρ. πώλ. 425²⁸. Μα 'δωκε λόγο το' εκκλησιές τας φράγκικας ε' αδειάζουν
 Τζάνε, Κρ. πώλ. 539²⁸. 13) Εγείρω τον λόγον προς κάπ. (επιφρ.) κούτε λόγος, αναμφοσβήτητα:
 μη έσαι λόγος, ουκ έτι λόγος, ουκ έχω λόγον=(επιφρ.) κούτε λόγος, αναμφοσβήτητα:
 Ουδέταν βλέπω την μορφήν...την εδικήν σου, τονίζω εκείνην απαστά βλέπω, να μη έσαι
 λόγος Φλώρ. 1250' αν σε θέλω αφηγηθεί το τι έστι τό λιποσύμ (παρλ. 1 στ.), να συμπα
 νέσους μετ' εμέν, έξευρε, ουκ έτι λόγος Αιβ. Sc. 2412' Αιβ. Esc. 3594. 15) Ενεργώ λό
 γον= βλ. ενεργώ Α' 1 φρ. 16) Έρχομαι εις λόγον, έχομαι εις λόγια= βλ. έχομαι φρ.
 3 και 4α, β. 17) Έχω λόγο μέσα μου=προσέχω, φροντίζω, έχω το νομ μου: Σουλ
 ζουν τους (ενν. τους άλλους) τα ρέχα σας, στρώσαν τους τ' αλόγα σας κ' έχουν και
 λόγο μέσα τους μη λέγουν τ' όνομά σας Απώκοπ. 174. 18) Μεταδίδωμι λόγους=μιλώ,
 λόγο μέσα τους μη λέγουν τ' όνομά σας Απώκοπ. 174. 18) Μεταδίδωμι λόγους=μιλώ,
 συζητώ: η μηδόποτε αναδ' αλλοτρίω σφαισία λόγους των μεταδίδωμι όλως μη αιδουμένη
 Διγ. (Τραρρ) Gr. 1454. 19) Μοιράζω τον λόγον=μιλώ με σειρά: καθέξονται οι άρχον
 τες... να δώσουν λόγον και βοιήν και φρόνησιν και τάξιν, τον λόγον να ημερεύζου
 σιν και τάξιν εις το λόγον Βεν. 49. 20) Μπαίνω εις λόγια=α) διαλογιζώμαι, φιλικός:
 ενέβην εις λόγια ο κήρυς εις Λούγκεν...με τον κήρην του Ροκφορδε Μαχ. 1887' β) μιλώ,
 συζητώ κ.: καλή 'χεις γροσκημένο το ηρώμ' απασά σου μιλήσω, για κείνο δεν εργαίνω
 σατε και άλλα εκατό ρεάλια ενός ανθρώπου του σπιτιού του...περιβεδοόρον, τον οποίο ο
 Πανώρ. Γ' 450' Είχαν δέ υιός μέσα εις το παράγι...εις τιμάς μεγάλας...και διά όνομα αν
 τών επείρετο ο λόγος τους εις τον σουλτάνον Ιστ. πατρ. 402²⁸. 23) Πλαταίνω λόγους
 διά κάπ.=σχηματίζω εκτενώς για κάπ.: Πλαταίνω λόγους δι' αυτήν (ενν. την Πλάτωνα-Φλώ
 ρην), λέγει διά τον πόθον Φλώρ. 207. 24) Προσέμφομαι λόγον=μιλώ: η κήρη, ως ήκου
 σεν, ενός εργαζοι, μήτε λόγον προσέμφομαι μηδόλους δευαμένη. έμενε δέ στεγνά
 ζουσα επί πολλός τας ώρας Διγ. (Τραρρ) Gr. 513. 25) Στέχω ή στέκομαι εις τον λό
 γον μου=κρατώ την υπόσχεσή μου: τον ηξίλατε ότι ποτέ δεν έστικε εις τον λόγο τον Χρον.
 σουλτ. 83²⁸. δεν εστάθη εις τον λόγο τον...μέτε τους έπιασε όλως και τους έκαμε σκλάβους
 και μέρος απ' αυτούς έκαμε Χρον. σουλτ. 124²⁸. 26) Στήνω λόγον=κάνω συμφωνία:
 πέμνω κατά τον λόγον οπου εστήσαμεν ανάμεσόν μας Ευγ. Ιωαννών., Επιστ. 65²⁸. 27)
 Στρίβω λόγο κάπ.=πληροφορώ κάπ. (για κ.): να απεστείλωμε ανθρώπους ομπερσά
 μας και να καταπατήσουν εμάς την ηγή και να στρώσαν εμάς λόγο τη στράτα ως να αν
 βουμε εις αυτήν Πεντ. Δευτ. I 22. 28) Συναίρω λόγον ή λόγους=μιλώ, λέγω: μηνέτε

λόγος

(ενν. ο Χαριζός) τοις ηγεμόσι τοῦ ελθεῖν εἰς αὐτόν εἰς εἴτε καὶ δύο καὶ συνάρα λόγον μετὰ Φωαντζίσκου Δούκ. 407²· τα χαρτία εἰδοῦσι καὶ λόγους εὐσηφάν: «Τι θέλετε; Τι χρεῖζετε;...» Διήγ. παθ. 56. 29) Χάσω τα λόγια ἢ τοὺς λόγους μου=ματαιοπονῶ: ἀν- χρεῖζετε... Διήγ. παθ. 56. 29) Χάσω τα λόγια ἢ τοὺς λόγους μου=ματαιοπονῶ: ἀν- χρεῖζετε, τα λόγια σου χάνεις, το πράγμα ποὺ κάμνω 'γὼ στον νουν σου δεν το βάνεις θωραπ, τα λόγια σου χάνεις, το πράγμα ποὺ κάμνω 'γὼ στον νουν σου δεν το βάνεις θωραπ, τα λόγια σου χάνεις...» Απωλλών. 552. 30) Χοντραῖνω εἰς λόγια=αὐταλλάσσω ἀσχημαε κουβέντες: εἰστάσαν χοντραῖναν εἰς τα λόγια καὶ διὰ να μηδὲν συντάξει περίετοι, ἐσθρεν ο σαρ Τζάμε τοὺς λος τῆς συντροφιᾶς του καὶ ἤλθεν εἰς τον ρήγαν Μιχ. 320³.

Η γεν. εν. λόγον ἀναρβρη ἢ ἀναρβρη καὶ με τα κτητ. μου, σου, του, κ.τ.δ., συχν. με τὴς προθ. ἀπὸ, διὰ (για, σγιά), εἰς, εκ, με, μετὰ, προς, σε χρ. α) ὡς περιφραστικὴ προσωπ. αντων. (Για την προθλ. καὶ τη χρ. τῆς βλ. Ρερν., Neophilologus 8, 1923, 64-7 καὶ Σπυρεδ., ΕΜΑ 1, 1939, 43 κα. Η διστ. στο στ. Προβρ. III 268 λόγφ μου να λέγονται κωμώματα την πόρταν κατὰ Ρερν., δ.π. 67 ἀντὶ γεν. πθ. ἀπὸ δῆθεν ἀρχαϊσμοῦ): ὅρισεν καὶ ἐδίδασκε τον παύριαν κατὰ Γουλιέλμο δὲ ευσεργασίαν λόγου του μερὶδι του πολέμου Χρον. Μορ. Ρ 7106· Αὐτὸ το θάρρος εἶν' ἡρεδόν..., ἀποιοὺς το συλλογισθεῖ, του λόγου του σκοτίζει Ιστ. Βλαχ. 2342· ποτὲ ἀπὸ λόγου μου δεν ἔχουν 'λεμωσύνη Κατζ. Πρδλ. 26· ὡς ἀλόνος τοὺς ἐπλεξα (ενν. τοὺς στίχους) διὰ λόγου ἐδικού σου Ερωτωπ. 161· ἔσπερε με του λόγου του τριακόσους ἀρμετωμένους Χρον. σουλτ. 53²· να λειρωθῶ ἀπὸ λόγου τῶς δεν το 'λπιζα ποτὲ μου Ερω- τόκρ. (Αλεξ. Στ.) Ε' 890· β) ὡς αὐτοπαθῆς αντων.: αὐτοὶ ποὺ φονεύουν του λόγου τοὺς Βακτ. αρχιερ. 140· Δεν ἐκλαγε του λόγου του πως θέλει να πεθάνει, ἀλλὰ διὰ το βασι- λειον πως πατελῶς το χάνει Βίος Δημ. Μοσχ. 203· Ο μύθος εἰς σπῆσθμον ἀνθρωπων εἰη- γάται, που βλάνει μὲν του λόγου του καὶ ἄλλον δεν θυμάται Αιτωλ., Μισθ. 113³· φρ. εἶμαι διὰ λόγου μου=εἶμαι ἀνεξάρτητος: εἰς ο νῶς του οὐδὲν ἐνι τὴν εἰσόνειαν του πατρός του ἢ τῆς μητρός, ἀλλὰ ἐνι διὰ λόγου του, ἐνι ἔξω ἀπὸ τὰ ἀγαθὰ του κυροῦ του καὶ τῆς μητρός του Ασοξ. 161².

Λόγος ο, (II)· σαν λόγος, Πιστ. βοσκ. V 6, 244, σφαλμ. γρ. ἀντὶ σάλαγος· διόρθ. Κριωρ., Β-NJ 19, 1966, 278· τα λόγια σπαλλάσσαν, Δακρυόστ. 106³, σφαλμ. γρ. ἀντὶ τ' ἀλλόγια σπαλλάσσαν· διόρθ. Ξανθ., ΒΖ 18, 1909, 590 (=Ξανθ., Μελτ. 248)· δέκα λόγια, Αχιλλ. L 355, σφαλμ. γρ. ἀντὶ δέκα' ἀλλόγια· διορθώσ. — Βλ. καὶ δ. ἀλλόγια.

Λογοσυντυχία η, Αἰβ. Εξο. 4195, Αἰβ. N 3615.

Απὸ τα οὐα. λόγος καὶ συντυχία.

Συνουμία, συζήτηση· Τις ἡμετέρεση την χαρὴν την τότε γινόμενην ...να την κατα- λήξῃ: πῶς διευθῇ των εκατόν τας λογοσυντυχίας ...να τας εἰπῇ· Αἰβ. So 3029.

Λογοτιτρώσκωμαι, Γεωργηλ., Βελ. 156 (ἐκδ. εὐποτρώθησαν· χρ. εὐλοτρώθησαν· διόρθ. Χαριτων., Λόγ. εἰς Κορᾶν 41-2.

Απὸ το οὐα. λόγος καὶ το τιτρώσκωμαι.

Λογτιμῆ: ποῖον να ποῖσει στρατηγόν, να ποῖσει καπετάνον, πολλὰ εὐλοτρώθησαν (ἐκδ. εὐποτρώθησαν· χρ. εὐλοτρώθισαν· διόρθ. Χαριτων., δ.π.) ο ἀρχοντες ο πρώτοι, οὐ μὲν ἐκεῖνον ἐθέλον, οὐ δ' ἄλλοι πάλιν ἄλλον αὐτ. 526.

Λογοῦμαι, Περί ξεν. Α 66, Ντελλακ., Ερωτήμ. 949, Rechenb. (Vog.) 99 b³, Θησ. Ε' (51²), Σολέντζα, Ποιήμ. 514, Αλεξ. 861, Τριβ., Ρε 240, Κυρ. ερωτ. 153³, Πανώρ. Β' 358, Ερωτ. πρδλ. 76, Ιντ. β' 87, Γ' 346, Η' 231, Ιστ. Βλαχ. 2104, Ερωτῶκρ. (Αλεξ. Στ.) Α' 689, 975, Β' 888, Δ' 604, 613, 958, Φορτου. (Vinc.) Ιντ. α 19, Γ' 279, Δ' 64, Τζάνε, Κρ. πόλ. 577³.

Από το λογίζομαι. Τ. λοοῦμαι σήμ. στὴν Κύπρο (Σκκ., Κυπρ. Β' 639 καὶ Λουκά, Γλωσσάρ. 284) καὶ στὴ Χίο ('Αμ., Χικκ. Χρον. 6, 1925, 42) καὶ λογόομαι καὶ σήμ. στο ποιντικὸ ἰδιώμ. (Παπαδ. Α., Λεξ.). Ἡ λ. στο Soman. σὲ ἑγγρ. τοῦ 1603 (Γκίνης, ΕΕΒΣ 39-40, 1972/3, 212), τοῦ 1598 καὶ τοῦ 1616 (Μαυρομάτης, Θησαυρ. 16, 1979, 215, 220) καὶ σήμ. στὴν Κρήτη (Πατρ. Ἰδιώμ. Κρ. Γ') καὶ στὴ Χίο ('Αμ., ὁ.π.).

Θεοροῦμαι, εἰμαι· λογαροῦζομαι, σνήκω· υπολογίζομαι· καὶ τὰ λογόομαι πάντοτε, δοῦλος, κυρά, δικιά σου Θης. Πιρόλ. [73]· ἐχάσα χάρις καὶ χωριά καὶ σὲ σκληριά λογόομαι Ερωτόκρ. Δ' 2011· ὅσα ἀρετὴ καὶ α βγαίνουν καὶ πλουμιστὰ γεννιούνται ... τὸν νῦν τὰ λογόομαι Χοῦμένου, Κοσμογ. 1476· καὶ λογόονται ὄρες β', ἐπειδὴ τὸ ἡμερόνικτο ἐχει ὄρες κδ' Rechenb. (Vog.) 808· (ἀπρὸς.): ἡ κενοδοξία λογάται τὰ μὲν ἀγαπὰ κινεῖς τὴν δόξαν τὸν κόσμον Αποκ. Θεοτ. II 156.

λογοφόρος ο, Βίος Αλ. 3495.

Από το ουσ. λόγος καὶ το -φόρος. Ἡ λ. στὸν Κομμην., Συναγ.

Ἀγγελοφόρος, μαντατοφόρος? προσπαθήσαν αὐτὸ (εν. τῷ Αλεξάνδρῳ) Δαρεῖον λογοφόροι ἐπιστολὰς κομίζοντες αὐτ. 1692.

λογοχαρμίζω, Σπαν. Ρ 104.

Από το ουσ. λογοχαρμία (κατὰ τὰ συχαρία, ευφρένεια, κλπ.). Γιν. τῇ λ. καὶ τὴν εἰς τιμ. βλ. Χατζιδ., Βοζδαντίς 2, 1911/12, 515.

Κολοκαῖα: Τους λογοχαρμίζοντας (ἐκδ. λογοχαρμίζοντας· διόρθ. κατὰ τὸ γρ Χατζιδ., ὁ.π.) ὅταν κακὸν τι πρὸξεις, αν εἶν' καὶ... ἄλλοι, φεύγε τοὺς, ζημιὸν σὲ προξενούσιν Σπαν. Α 234· πολλὰκις τὴν ἀλήθειαν πολλοὶ (εν. πονηροὶ ἄνθρωποι) οὐκ ἐγνοοῦσιν καὶ λογοχαρμίζουσι (ἐκδ. λογοχαρμίζουσι· διόρθ. κατὰ τὸ γρ Χατζιδ., ὁ.π.) εἰς πρῶτα μὲν μέγιστα Σπαν. Α 166.

λογοχάριτος, ἐπὶθ.

Από το ουσ. λόγος καὶ χάρις. Πβ. Lampe, Lex., λ. λογοχαρής.

Εὐχαρίστος, χαριτωμένος στα λόγια? Ὁ κόσμος λογοχάρτε Φαλμρ., Ριμ. (Bakk.-v. Geim.) 227 κριτ. υπ.

λογχαγός ο, βλ. λογαγός.

λογχέα γ.

Από το ουσ. λόγχη καὶ τὴν κατὰλ. -έα. Πβ. Κομμην., Συναγ. ν. λξ., λ. λογχία.

Πλόχημα, τρέπτημα με λόγχη, λογχησμός? Αχιλλεύς... ἐλαβόθην πέντε... λοβωμάτας (πικρὰλ. 1 στ.)· δύο γὰρ μετὰ φασγάνου καὶ μετὰ ξυστοῦ γὰρ ἄλλη κ' ἐν τῇ κνήμῃ παυαττέον κ' ἐν τοῖς νύτοῖς γὰρ λογχέαν Ερμην. Ε 198.

λογχεύω. λο γ χ ε ύ ω. Τζάνε, Κατόν. 352· λο γ χ ε ύ ω.

Τὸ μετρ. λογχεύω (Lampe, Lex.), ποῦ ἀπ. καὶ στὴν Παλατινὴ Ανθολογία (L-S)· Ἡ λ. καὶ οἱ τ. στο Soman. Ὁ τ. λογχεῖω καὶ σήμ. (Andr., Lex., λ. λογχεῖω).

Τρυπὸ με λόγχη, λογχιζώ: ἐπύρασι τὸ εἰδικὸν τοῦ κοστάρι καὶ τοῦ ελόγχεαν Μαρτύρ. αγ. Νικολ. 165¹⁶⁴. ἡ λογχευμένη σου (εν. τοῦ Χριστοῦ) πλεονά νερόν ἔδραμεν καὶ αἷμα Σκλέντζα, Ποιήμ. 23· (μεταφ.): Εὐὸ ποῦ πνέεις ἐρωσιὰν καὶ πόθ' ὅλος μυρίζεις (πικρὰλ. 4 στ.) ὅποιον γνωρίσει νὰ σ' ἰδεῖ... ἀσπλαχνα τὴν λογχεύεις Σουμρ., Παστ. φίβ. Β' 548· Δεν εἶν' τινὰς νὰ μὴν σὲ ἰδεῖ νὰ μὴν τὸν λογχεύεις με τὰ ζαφειρομάτια σου Ch. pop. 514.

λογχοφόρος ο.

Το αρχ. ουσ. λογχοφόρος. Η λ. και σήμ.

(Στρατιώτης οπλισμένος με λόγχη) Αξυχ., Κάρολ. Ε' 512.

λοετρών το, βλ. λοετρών.

λοή η, βλ. λογή.

λοιάζω, βλ. λογάζω.

λοιβή, βλ. λιβή.

λοιβός λ ο ι β ή, Σχλ. Β' (Wagn.) PM 655, 656, εσφαλμ. γρ. αντί λοιβή (Βλ. λ. λοιβός).

λοιδορία η, Βίος Αλ. 2504.

Το αρχ. ουσ. λοιδορία. Τ. αλαδοροιά σήμ. στη Θράκη (Andr., Lex., λ. λοιδορία). Η λ. και σήμ.

α) Χιλιόη, εμπαιγμός, οικεισμός² Διηγ. παθ. (Tsionni) 777· β) μομφή, κακο-
λογία³ Ντελλαπ., Ερωτήμ. 2659.

λοιμός, επίθ., βλ. λοιμικός.

λοιμαναγκατωμένος, μτχ. επίθ.

Από το ουσ. λοιμός και τη μτχ. παρκ. αναγκατωμένος.

(¹ Αρρωστος από λοιμό) (Για τη σημείο. πρ. λ. αντίκη 4): ήσαν κεντημένοι, γεμίζονται το θανατικόν και λοιμαναγκατωμένοι Γεωργηλ., Θαν. 277.

λοιμή γ, Ερμαν. Η 224, Γεωργηλ. Θαν. 269.

Από το ουσ. λοιμός με αλλαγή γένους. Η λ. τον 4. αι. (Lampe, Lex.) και στον Ησυχ. (L-S).

¹ Λοιμός, επιδημία (θανατηφόρα)² εκράτει μήνας είκοσι η λοιμή του θανάτου Γεωργηλ. Θαν. 6· ειδείθη το θανατικόν, έπαισε και η λοιμή Γεωργηλ., Θαν. 352.

λοιμικός, επίθ. Ιατροσ. κώδ. ωσα', Ιατροσόφ. (Οίκονομου) 84¹, Λουιάντζ, Ομήρ. Ιλ., Υπόθ. Α', Α 267, Συναδ., Χρον. 69· (Θηλ.) ε λε μ ι κ ό ς Χρον. Τόκων 3431· ε λε μ ι κ ό ς.

Η λ. στον Ιπποκράτη. Το θηλ. ως ουσ. στο Sotman. και σήμ. σε ιδιόμ. (Παπαδ. Α., Αεζ., Λοιμική, Γλωσσάρ., Αμ., Χικ. Χρον. 6, 1925, 42, καθώς και Αντίχαρ. Ανδρ. 241 και Θωβάρ., Δωιδώνη 9, 1980, 15, όπου τ. λοιμική και Andr., Lex., λ. λοιμός). Και σήμ. ως λαϊκή (Μακρυγιάννης).

(Προκ. για ασθένεια) Σεταδυτικός και θανατηφόρος, λοιμώδης: Γέγονε δέ εν αυτοίς νόσος λοιμική τοσούτη ως μη δύνασθαι τους ζώοντας θάπτειν τους θνήσκοντας Έκθ. Χρον. 81¹. (μεταφ.): στον Χάρον έχει (εν. η κόρη) ολιπίδα μήνα τον κόφη (εν. τον γέρον) ξωφικιά η λοιμική φυλίδα (εκθ. φυλίδα· διορθώσ.) Περί γέρ. 80.

Το θηλ. και το ουδ. ως ουσ. λοιμώδης ασθένεια, θανατηφόρα επιδημία, λοιμός: δέδραμε και η λοιμική και ψόφα και ματόπονος Συναδ. Χρον. 68· το μικρό θανατικόν... (παραλ. 1 στ.) τα βγει και πάσει η λοιμική Γεωργηλ., Θαν. (Wagn.) 327· πανόσκα, λοιμικός,

λοιμός

θήρη Συνημ., Παστ. ριβ. Β' [953]. Άλλοι συ' Απολλων ήλθε, πέριγε λοιμόν και τό-
σον εις εμείς τες κωκυραίους Λουκάντζι, Άλ. Τροίας 912.

λοιμός ο· πείνης τον λοιμόν, Διγ. Ζ 218, ασφαλ. γρ. αντί ποταλισμόν. Ηβ. Λιβ.
N 2170 και 2292, καθώς και Χατζηγιαν., Δημιώδη Α' 143. — Βλ. ά. ποταλισμός.

λοιμώδης, επιθ., Σφρ., Χρον. μ. 72^α, 106^α.

Το αρχ. επιθ. λοιμώδης. Η λ. και σήμ.

Μεταδοτικός, μολυσματικός, επιδημικός, θανατηφόρος: Byz. Kleinchron. Α' 45^α,
Σφρ., Χρον. μ. 134^α.

λοιπόν, σύνδ., Σπαν. Α 504, Προδρ. Ι 183, Η 111, Καλλία. 2268, Ασπίς. 339^α,
Διγ. Ζ 240, 3685, Βέθθ. 23, 460, 1249, Χρον. Μορ. Ρ 535, Διήγ. παιδ. (Tsiouni) 265,
964, Πράλ. εις έπικινον Κεραλλην. 27, Φλώρ. 1061, Απολλών. 30, 503, Αχλ. 0 225,
Ιμπ. 603, Φαλιέρ., Ιστ.² 318, Φαλιέρ., Ενόπν.² 7, Φαλιέρ., Ρίμ. (Bakk.-v. Gem.) 157
κριτ. υπ., Byz. Kleinchron. Α' 370^α, Αλεξ. 1374, Απόκοπ.² 63, 261, Κυμρ. πρωτ. 104^α,
Ερωφ. Α' 495, Παλαμίδ., Βοηβ. 721, Σεβέρ., Ενθύμ. 28^α, Σεβέρ., Διαθ. 190^α, Ερωτόκρ.
(Αλεξ. Στ.) Α' 1273, Διήγ. πανωφ. 60, Πτωχολ. Α 150, κ.π.α.· λοιπέ, Πράλ. εις
Β' 181, Γ' 189, Ιντ. γ' 71, Δ' 595, Ιντ. δ' 21, Ερωτόκρ. (Αλεξ. Στ.) Β' 823, Θυσ.² 103,
231, Στάθ. (Martini) Β' 315, 333, Ροδολ. Β' [213, 317], Ε' [229, 355], Αποκ. Θεοτ.
Η 40, Φορτουν. (Vinc.) Πράλ. 134, Ιντ. α' 51, κ.π.α.· λοιπονίν, Δαρκός, Προσκιν.
[13]· λοιπέ, Φορτουν. (Vinc.) Ι' 752· (έναρθρ.) το λοιπέ, Πανώρ. Α'
175, 231, Β' 137, Γ' 129, Δ' 407, Ε' 155, Ερωφ. Α' 125, Β' 457, Ιντ. β' 71, Ιντ. γ' 117,
Δ' 641, Ιντ. δ' 119, Ε' 377, Ερωτόκρ. (Αλεξ. Στ.) Α' 17, Στάθ. (Martini) Β' 231, 285,
Γ' 71, Ροδολ. Α' [643], Β' [109, 245], Ε' [431], Φορτουν. (Vinc.) Αφ. 45, Ιντ. γ' 15,
Λεγλ. Παροικ. 97, 329, κ.α.· το λοιπόν, Προδρ. ΗΙ 327, Διγ. Ζ 2486, Βέθθ. 553,
Πουλολ. (Τσαβαρή) 125, Απολλών. (Wagn.) 497, Νεώλιαπ., Ερωτήμ. 388, Αχλ. Ν
1553, Φαλιέρ., Ιστ.² 501, Rechenb. 72^α, Μαχ. 328^α, Θησ. (Foll.) Ι 115, Σολόντζα, Ποιήμ.
11^α, Νεκρ. βασιλ. 114, Γεωργηλ., Βελ. 490, Αλεξ. 337, 2468, Απόκοπ.² 229, Άνθ. χερ.
298^α, Κορων., Μπούας 53, Βεντράμ., Γυν. 7, Καρτάν., Διαθ. 246, Αιτωλ., Μόθ. 40^α, Παίσ.
Ιστ. Σινά 689, Πιστ. βοσκ. IV 5, 291, Βίος Δημ. Μοσχ. 124, Παλαμίδ., Βοηβ. 307, Σταυρον.
699, Επιστ. Ηγουμε. 175^α, Μεταξά, Επιστ. 48, Ροδολ. Α' 217, Διήγ. πανωφ. 59, Πτωχολ.
Α 283, Λίμπ. Αφ. 41, Λεγλ. Παροικ. 313· το λοιποσέ, Ch. pop. 359, Ρίμ. κόρ.
687 κριτ. υπ., Αλεξ. 1531, 2673· το λοιποσέ, Ρίμ. κόρ. 676 κριτ. υπ.· το
λοιπονίν, Αλεξ. 1431· το λοιπονιέ, Κάτης 21 (έκδ. τον διορθώσ.),
Γαδ. διήγ. 387, Ρίμ. κόρ. 676, Πανώρ. Γ' 277, Φορτουν. (Vinc.) Ιντ. γ' 113, Ιντ. δ' 53,
το λοιπονίν, Μαχ. 230^α, 664^α, Δαρκός, Προσκιν. [17, 47], Κυμρ. πρωτ. 153^α,
156^α· το λοιποσέ, Φαλιέρ., Ιστ.² 70, Φαλιέρ., Ρίμ. (Bakk.-v. Gem.) 29, Κάτης
113, Αλεξ. 1203, Αγν., Ποιήμ. Α 41, Ρίμ. κόρ. 687, Πανώρ. Α' 401, Γ' 647, Δ' 163, Ε'
268, Ερωφ. Αφ. 53, Α' 1, Β' 109, Δ' 301, Πιστ. βοσκ. ΗΙ 2, 94, Στάθ. (Martini) Α' 81,
Β' 313, Γ' 347, 554, Ιντ. κρ. θεάτρ. Α' 222, Δ' 19, Ροδολ. (Μανούσ.) Γ' [225], Ροδολ.
Ε' [141], Φορτουν. (Vinc.) Αφ. 35, Α' 184, Ε' 183, 395, κ.π.α.· το λοιπέ, Πανώρ.
Α' 175 κριτ. υπ., Στάθ. (Martini) Γ' 542, Ζήν. Ε' 239.

Το αρχ. επίρρ. λοιπόν (Βλ. L-S, λ. λοιπός και Ανθρ., Λεξ.). Ο τ. λοιπός σε έγγρ. του
1644 (Vinc., Θροσκω. 4, 1967, 64). Για το σχηματ. των τ. (το) λοιποσέ και (το) λοιπονίν
πρ. Χατζιδ., Γλωσσ. έρ. Α' 223-4. Ο τ. λοιπονιέ στο Du Canpe. Οι τ. λοιπονιέ και
λοιπονιέ με παρένθεση κατά τα επαρ. σε -θέ (Βλ. Χατζιδ., 6.π. Β' 436 και Κριαρά

λοιισμός

Το αρχ. επιθ. *λοιπός*. Παλθ. ουσ. *έλοιπα* σήμ. στο ποντιακό ιδίωμα. Παπαδ. Α., Λεξ. (λ. *λοιπά*). Η λ. και σήμ. στην ήδη μετρ. έκφρ. και τα *λοιπά*.

α) Ὑπόλοιπος: Διγ. Α 744, Διήγ. Βελ. Near. 205, Σεβήρ., Διαθ. 192¹⁰⁸. Το ουδ προκ. για αριθμητικές πράξεις=υπόλοιπο: *ἀφείλε από των δ' α', λοιπόν γ' Rechenb.* (Vog.) 114⁸. Ταῦτα μέρισον παρὰ των ιγ'... *λοιπὸν ιβ' γα' Rechenb.* (Vog.) 109⁸. β) ἄλλος, πρόσθετος, επιθυμικός, αντίφασεν, Ἐξεν μου, τον τα μάθεις το ποίαν εδούκα το βεργίν και τα τεσπρά της κάλλη και τα λοιπά χαρίσματα, τὰ 'χει παρὰ τας άλλας; Βέλλο. 679. Ἐκφρ. και τα *λοιπά*: Εισήξε δέ τους υπέρτατας αὐτοῦ και τας σκεπής και τα *λοιπά* και *εναπετίθησαν* εις το γενίμιαχσε Ιστ. πολιτ. 66²¹.

λοιισμός ο, βλ. λοισμός.

ῥοκοτέονεν το, ολοκοτίνεν.

λοκτοπατώ, βλ. λακτοπατώ.

λομπάρδα η, Θρ. Κων/π. Η 106, Θρ. Κων/π. Β 82. *λ ο υ μ π ά ρ δ α*, Χρον. Τόκων 391, 800, 917, 1855, Θρ. Κων/π. δεξλ. 112, Byz. Kleinchron. Α' 515¹⁸, 585²⁴, Διήγ. Αγ. Σοφ. 156⁸, Κορων., Μπούας 99, 109, Τριβ., Ταγματ. 15, 149, Κωδ. Χρονογρ. 52¹⁸, 61⁴⁸, Θρ. Κόπρ. Μ 222, 720, Χρον. συνλτ. 75⁸, 113⁸, Δωρ. Μον. XVIII, Κατζ. Β' 25, Βίος Δημ. Μοσχ. 583, Σταυριν. 316, 920, Ιστ. Βλαχ. 185, Ευρέν. 1463, Διακρούσα. 81¹⁸, 96¹⁸, Τζάνε, Κρ. πάλ. 156¹⁸, 214²⁸, 400²⁸, 506²⁸, κ.α. *λ ο υ μ π ά ρ δ α*, Θρ. Κων/π. (Mich.) 104. — Βλ. και ά. *μιομπάρδα*.

Το ισπαν. *lombarda* (Βλ. Ανθρ., Λεξ., λ. *λομπάρδα* και *Nourney*, Lat. Ital. 118, λ. *λομπάρδα*)· πάντως για την επιμ. της λ. βλ. και Kahane, Sprache 570, 586 και Spadao, Byz. 38, 1968, 451 σημ. 1. Η λ. και ο τ. *λομπάρδα* στο Moursius (λ. *λομπάρδα*).

1) *Κανόνι*, ολμοβόλο όπλο: *σπίτες, μπιές, τουφεκίες ερίχθαι* χιλόδες και άκονες κτέπους, *βροστιμούς που βγαίνουν οι λομπάρδες* Τζάνε, Κρ. πάλ. 218⁴. *άρματα πολλά, τουφέκια και λομπάρδες* Σταυριν. 864. 2) *Κανονά, κανονοβολισμός* (συν. με το ρ. *ερίχτω*): *Ρίκνουν λομπάρδες άρετρες, τον πόργον να κτεπούσι Διακρούσα. 79²⁸· με κανόνια περσοσί ήσαν (ενν. το καράβι) αρματομένα· εσίμωσαν κι' αρχίτισαν λομπάρδες για να φτάσει απάνω 'ς τοίτο το φορτί ογιά να το χαλώσει* Τζάνε, Κρ. πάλ. 524¹. *ερίχθαιμεν αδύνατες λομπάρδες* Τζάνε, Κρ. πάλ. 211⁴. **Φρ. α)** *βαρώ λομπάρδες* βλ. ά. *βαρώ 3 φρ.· β)* *βροντά λομπάρδες* βλ. ά. *βροντά Β' 2 Φρ.· γ)* *όγιω λομπάρδες* (Πβ. ά. *όδιω 18γ*)=κωνονοβολώ: *ήγινε μέγας θέρνος εις Ναύπλιο και οι Τούρκοι εχάτηκαν και έδωκαν λομπάρδες* Δωρ. Μον. (Βαλ.) 47.

λοντάρι(ν) το, βλ. λεοντάρι(ν).

λονταρίνα η, βλ. λεονταρίνα.

λονταριώτης ο, βλ. λεονταριώτης.

λόντζα η, βλ. λότηα.

λοντζάρεω, βλ. λοτζάρεω.

λόντρα η, Τζάνε, Κρ. πάλ. 467¹⁸, 471²⁸, 504²⁸.

Το ιταλ. *londra* (λγτ. *lunter* (βλ. Kahane, B-NJ 15, 1939, 98). Η λ. στο Somav και σε έγγρ. του 1671 (Μαλτζός, ΕΕΒΣ 39/40, 1972-73, 525).

‘Μικρό πλοίο’ (Για το πράγμα βλ. και Γουμ., Κρητολ. 3, 1976, 32): Σαρόντα λόρτοις. ήρχονταν και κότεργα το βράδι αυτ. 278¹³.

λοξά, επίρρ.

Από το επίθ. λοξός και την κατάλ. -ά. Η λ. και σήμ.

α) ‘Πλάγια, δέπλα’: άλλος τα μάτια του ‘τραβεν, άλλος λοξά παραίνει προς τον αυθέτην, με πολλήν ευλάβειαν εσιμώσαν Παλαμήδ., Βοηθ. 1276. β) ‘στραβά, λανθασμένα’: Επει λοπόν γτωρίζομεν λοξά περιπατούμεν, πρέπει ... .. άλλην οδόν να πιάσωμεν Πένθ. Θην.² 569.

λοξεύ(γ)ω, Αιβ. Ρ 997, Αιβ. Sc. 1277.

Από το επίθ. λοξός και την κατάλ. -εύ(γ)ω. Η λ. και σήμ.

‘Παρακλίνω, αστραβάνω’: Κατείς το κυκλογέρισμα προσώπου της πολλίδας ήθελε στήσιν οφθαλμών μήπως ποτέ λοξεύγει Αιβ. Esc. 2408.

λοξοειδώς, επίρρ.

Από το επίθ. λοξοειδής και την κατάλ. -ώς.

‘Λοξά, στραβά’: (εδώ) επιτιμητικά: Ο ρήγας ... πολλά ‘τον μανισμένος (παραλ. 1 στ.).’ λοξοειδώς τον στόχαζε (ενν. το μαντατοφόρο) Κορων., Μπούας 54.

λοξός, επίθ.

Το αρχ. επίθ. λοξός. Η λ. και σήμ.

1) ‘Πλάγιος, στραβός’: Ιερακος. 366^m. 2) (Προκ. για βλέμμα) ‘άγριος, απειλητικός, φθονερός’: Προδρ. Ι 170.

Το ουδ. ως ουσ. = παραστρέφω: επληρώθη το της προφητείας του λοξόν Ηπειρ. 250^{α1}.

λοξόφθαλμος, επίθ.

Το μετγν. επίθ. λοξόφθαλμος (L-S Suppl.).

‘Άλλοθως; γράφα πολλά ταλαίπαρος ..., γυμνή, πολλά λοξόφθαλμος Λόγ. παρηγ. L 230.

λοξώνω.

Το αρχ. λοξόω.

‘Γέρνω, πλαγιάζω’ κοιμούμαι (Για τη σημασ. βλ. και Νενεδάκης [Κρ. πόλ. 645]): δίχως έγνοια να ‘χουνε (ενν. οι άρχοντες) έπεσαν κ’ ελοξώσαν κ’ έμελλε για να πέσουνε στα βάσανα τα τόσαν Τζάνε, Κρ. πόλ. 426^δ.

λοξώς, επίρρ.

Η λ. στον Ιπποκράτη (L-S, λ. λοξός).

‘Λοξά, πλάγια’: εις τον άλλον έβλεπον οι άρχοντες εκείνοι λοξώς Γεωργηλ., Βελ.

154.

λοπινάρι(ν) το, βλ. λουτινάριον.

λορίκιον το, βλ. λωρίκιον.

λορός, επίθ.

(Ποθ.) από το αρχ. ουσ. λορδός (Andr., Lex., λ. λορδός). Βλ. και Λουκά, Γλωσσάρ. (λ. λορδός ή λορμενός). Η λ. και σήμ. στην Κύπρο (Λουκά, Γλωσσάρ., ό.π.). **βλ. και Λαρέ**
 'Παράλυτος': οι ιερείς ... ερμάναν ... ασπενείς από πολλές ασθένειες... στραβοί, λο-
 ροί και άλλοι Μαχ. 64¹⁴.

*Λοσμέλιος, μετχ. βλ. ορόσω.

Λοσταρία η.

Το βενετ. *ostaria* με συνεκφώνηση του άρθρου *lo* ήδη στα ιταλικά (Martini [Στάθ., σελ. 186 στμ. 362]).

'Ταβέρνα': γυλιους, καπόνα έχομε, ρίφια κι' αν κάποιον χρεία κι' άλλα περίσσα, επά κοντά είν' ποόφι η λοσταρία Στάθ. (Martini) Γ' 362.

Λοστός ο, Πεντ. Έξ. XXV 13, 27, XXX 4, XXXV 12, XXXVII 4, 6, XXXIX 35, 39, Λευτ. XXVI 13, Αρ. IV 6, 8, 12.

Από το αρχ. ουσ. λοισθός ή λοισθός (Βλ. 'Αμ., Γλωσσ. μελετ. 177, καθώς και Georgacas, *Glossa* 36, 1958, 168). Η λ. στο Somain. και σήμ.

'Μοχλός, ράβδος': Τσι τοίχους σκαλώσασσι και πιάνουν στα χέρια τους λοστός και κάτω βάινουν χρώματα, πέτρες Λετλ. Παροικ. 646.

Λότα γ' λ ό τ τ α, Ασοτζ. 6¹⁵, 42¹⁶.

Ποθ. από το λατ. *lutum* (Για την ετυμ. βλ. Παγκ., Γλωσσ. Ιδιωμ. Κρ. Γ', λ. λόττα. Για διάφ. ετυμ. βλ. Χατζ., Αθ. 73/74, 1973, 39). Η λ. στο Meursius (λ. λόττες) και σήμ. στην Κρήτη (ό.π.) και στην Κύπρο (Σακ., Κυπρ. Β' 639, Λουκά, Γλωσσάρ. 284, κλπ.).

'Θηλυκό γουρούνη': *Περί του ανθρώπου οπού ν' αγοράσει έναν χοιράδιον ή μίαν λότταν, ή'ουν σκρόφαν χαλαζόκινη αυτ. 42¹⁶.*

Λότζα η, Μαχ. 34¹⁶, 128¹², 230¹⁸. λ ό ν τ ζ α, Μαχ. 264¹⁹, 318¹⁹⁻²⁰⁻²⁷, 336²⁷, Ποζ. Διαδ. 911.

Από το γαλλ. *loge* (Βλ. Dawkins [Μαχ. Β' σ. 253-4] και Χατζ., Είν. στοιχ. 84). Η λ. σε έγγρ. του 1598 (Δρακόκη, Έγγρ. Σύρ. Α' 186). Ο τ. σε έγγρ. του 14. και 15. αι. (Χρυσόβ. του 1364, σ. 96 και Λάμπρ., Παλαιολ. Πελοπον. Δ' 234) και σήμ. ιδίωμ. (Μέγ., ΕΛΛ 1, 1939, 100, Λουκάς., Αιτωλ., σ. 141 και 'Αμ., Χιακ. Χρον. 6, 1925, 42). **Τ. Λότζια** και λότζια και σήμ. στην Ήπειρο (Μπόργκα, Γλωσσ. Ηπείρου Α' 218 και Β' 34).

1) 'Μεγάλη αθώουσα παλατιού ή ειδικός χώρος συνάντησης' περιστόλιο, στοά (Για τη σημα. βλ. Χρυσόβ., ό.π. σ. 81-2, Λάμπρ. NE 6, 1909, 375 και Kahane, Sprache 584): ο κοιτοστάβλης, ο αδελφός του και ο μασό *Εμπαλάν τε Ιρκελίν* ο πρότζης της Γαλιλίας εκάσαν εις την αστήν αυλήν εις την *μεγάλην λότζαν* Μαχ. 50¹· κάτω εκατέβηκα, την *λότζαν* συντήθουν την *μαρμαροθεμύλωτην* το πύς ήτον τριγύρου Βεν. 53¹· εσπουλλί-στην η αρχόντισσα την κότταν της και εξέβην έξω εις την *λότζαν* και εκατέβην εις το σύντε Μαχ. 266¹· *έπισαίν τον ο Εγκαμούς και ο Ταρουρέ* και έφεράν τον έξω εις την *λότζαν*, εκάί οπού στέκεν ο Αποστόλης Βουστρ. 420¹· (ειρων.): *Ιδέ το ποό σ' επάμψασε η μούρα σου, Σαχλίκη, εις είντα κούττην κάθεσαι, εις είντα λότζαν είσαι, και ποιοι άρχοντες ευγενικοί κίδονται μετά σένα Σαχλ., Αφήγ. 588.* 2) Τα προξενεία της Γένουας και της Ενετίας στην Κύπρο (για τη σημα. βλ. **Χατζ., ό.π.**): *εκαβαλλίκευσαν με τον εμπαλόν και ήλθαν εις την *λότζαν* τους Γενουήσους και ήσαν ταραχήν μεσόν του(ς) Σιζι(λι)ανούς*

και τους Γενουβήσους Μπχ. 128⁹: ο ρήγας έπεφεν τον σερ Τζαν τε Σόντα Μακίλ και άλλους εις την συντροφίαν του εις την λόντζαν τους Γενουβήσους Μπχ. 320¹⁷.

λόντζάρω. λ ο ν τ ζ ά ρ ω.

Από το βενετ. *lozan* (Κριαρ., Αθ. 48, 1938, 158).

‘Καταλύνω, διαμένω’: όσοι ‘ναι στην αμαμόα τονε ζάρου και έρχονται οι αρεντάδες και λόντζάρου στα σπίτια τούτα Λεηλ. Παροικ. 522.

λόντζετα.

Το βενετ. *lozeta* (Nourmay, Lat. Ital. σ. 118). Η λ. και σήμ. στην Κρήτη (Παγκ., Ιδιωμ. Κρ. Γ’, λ. λόντζετα).

‘Μικρός εξώστης, βεράντα: Γροόνα μου, Αρέτα’ αποταχιάς εις τη λόντζετα εβγήκα και προς τα μέρη του γυαλού τα μάτια μου εστραφίκα Σταθ. (Martini) Β’ 323.

λόντζικα η.

Το ιταλ. *logica*.

‘Λογική! Τη λόντζικα του πε *quid est* κι’ αυτός σου ερροποντέρι δίδοντας νταφι-ντισάν αποδέν έχει ταίρι Σταθ. (Martini) Γ’ 127.

λόνττα η, βλ. λόντα.

λόνυβα η, βλ. λόνβα.

λουβίζω.

Πιθ. από το ουσ. *lobos* (βλ. Πιτσιλλίδη [Κυπρ. ερωτ. σ. 378]). Πβ. *Soman.*, λ. *λοβί* και *Λουκά, Γλωσσάρ.*, λ. *λουβιά*.

‘Ξεκοναίζω’ (μεταφ.) κλάίω με δάκρυα που κυλούν σαν κόρποι: *Αμμέ με δίχα θάρρος γινόν παρπατόν βακνίζω δάκρυα βρεστά, λουβίζω γινόν καμίνιν* Κυπρ. ερωτ. 95²².

λουβί(ο)ν το, βλ. *λοβιον*.

λουύγια η.

‘Αγν. επιμ.

‘Είδος ασθένειας [Για τη σημασ. βλ. Λαογρ. 23, 1964, 307]: ‘Όσοι μαρτεόουνσι ή μαρτεόονται...ή γητεύουνσι πόρους: *Εις λουύγια ή καρκαλογρίαν ή...ή γητεύουν με... κόκακ-λων ή και με κόκαρον σκόλον ή με τριχας των ασθενών πίνουσι την ασθένειαν* Νομακ. 385⁹.

λουύγω, βλ. λούω.

λουύδρος, επιθ.· λ ο ύ δ ρ ο ς.

Το βενετ. *ludro*. Ο τ. στο *Soman.* και σήμ. συν. στο θηλ. σε ιδιωμ. (Βογιατζ., Γλώσσα ‘Ανδρ. 197, *Georgac.*, Αφ. Τριαντ. 540 σημ. 269, κ.α.). Η λ. στο Βλβλ. Στεφανοπ. 37, 41, 55, 62, κ.α.

‘Πονηρός, κατεργάρης, παρκαπιστικός· κολακευτικός, πρόσχαρος, καλοσυνάτος: έμορφη (συν. η *Ασάω*), γλυκάλογη, καταδεκτική, λουύδρα, σουρεπτή, καλός άνθρωπος: Συνηθ., Χρον. 72.

λουετρόν το, βλ. λουτρέον.

λούκα η.

Πιθ. από το ρωσ. *lyko* (= φλύος· βλ. Vasmer [Gesprächb. σ. 133 και 160]).

Φλύος? Gesprächb. 49^a.

λουκάνικο(ν) το, Πανώρ. Β' 18, Κυπρ. πρωτ. 147¹⁴, Κατζ. Α' 77, Στάθ. (Martini) Α' 105, 115, Φορτών. (Vinc.) Α' 327, Γ' 551, Ε' 55, 70.

Το λατ. *lucanicum*. Η λ. στο Βλάχ. και σήμ.

Λουκάνικο: *καταμαρούσαν, σύγλωσσην μετά χοιρομερίαν, λουκάνικα, απέκια, πλεωράς παχυλαρόδας Διήγ. παιδ. (Tsionni) 379· Γάλα, μυζήθρα και τυρί, λακκάμενο κι' απέκια κι' ό,τι άλλο θέλει βρέσκεται στο φτωχικό σπιτάκι Πανώρ. Α' 389.*

λουκανίτικος, επιθ., Σπανός (Eideneier) D 1688.

Πιθ. από το ουσ. λουκάνικο. Για άλλη ετυμ. βλ. Eideneier [Σπανός σ. 306].

Από λίπος, από αλλαντικό: *δοξάρεν λαρόδίκων και σάιτες λακακίτικες αυτ. Β' 114.*

λουκτικιό, βλ. λουκτουκίω.

λουκτουκισμα. λουχτοέκισμα.

Από το λουκτουκίω. Πβ. και τ. λουκτουκισμός στο Βλάχ. και λουκτουκίον στο Σομav.

Λυγιάς: *ας κρίνει είντ' αποχαιρετίσματα ήσαν την ώρα κείνη κ' είντα καλινουκί-σματα πρεκά, φαρρακεμένα· λέγια με λουχτουκίσματα και δάκρυα ζυμαμένα Ερωτόκρ. (Αλεξ. Στ.) Γ' 1504.*

λουκτουκίω. λουκτικιό, Θυσ.² 292 κριτ. υπ.· λουχτουκίω, Ερω-τόκρ. (Αλεξ. Στ.) Α' 1226, Γ' 1353.

Πιθ. από το λίκω, που απ. στον Αριστ. (Βλ. Ξανθουδίδη [Ερωτόκρ. σ. 600]). Τ. λου-κτουκίζω στο Βλάχ. και σήμ. στην Κύπρο τ. λουτσουκίω (βλ. Πολυβάκη, Κυπρ. Γράμμ. 21, 1956, 87).

Κλαίο με λυγμούς: *Τη χώρα στρέφεται, θαρεί και λουχτουκίω η καρδιά του κατέ-χοντας πως βρέσκεται μες στη φλακή η καρά του Ερωτόκρ. (Αλεξ. Στ.) Δ' 917· Μάννα μου, είντα και λουκτουκιάς και κλας και δεν αρνέγεις; Θυσ.² 541.*

λουλάδα η, βλ. λωλάδα.

λουλάκιν το.

Το μγν. ουσ. λωλάκιον. Η λ. και σήμ.

Είδος φυτού: *βοράτον φέλλα και λωλάκιν τρέφας μετά μέλιτος και άλειψε Ιατροσόφ. (Οικοπομου) 84².*

λουλάς ο.

Το περιστομακ. *lule*. Α. λωλάς στο Σοmav. και σήμ. Η λ. και σήμ. ως επίθ.

Η πύλινη εστιά του ναργυλέ, στην οποία τοποθετούνται ο καπνός και τα κάρβουνα? *αφόντες εδάβηκαν εκεί οπού είχαν τινάξει το λωυλέ (εκδ. λουλέ? διορθώσ. κατά το χφ) δεν είχε σβήσει η φωτιά Συναδ., Χρον. 45.*

λουλία η, βλ. λωλιά.

λουλόγρια η, βλ. λωλόγρια.

λοῦλουδο το, Φιλάρ. 1578, Ριμ. κόρ. 680, Αχέλ. 232, 2047, Γύπ. Πρδλ. Διέξ 17, Πανώρ. Γ' 139, Ερωρ. Α' 263, Βοσκοπ.² 47, Ερωτόκρ. (Αλεξ. Στ.) Α' 127, Β' 266, Δ' 1889, Ροδολ. Ε' [439], Σουμμ., Παστ. εἰδ. Δ' [116], Δηγ. Ο 76, Τζάνε, Κρ. πόλ. 135⁶, 583²¹.

Από το ουσ. λοῦλουδο και την κατάλ. -ο. Για τις διάφ. στυμλ. της λ. βλ. Ανδρ., Λεξ. και Πανθουδίδη (Ερωτόκρ. σ. 600). Α. **λοῦλουδο** στο Βλάχ. (λ. λοῦλουδο). Η λ. και σήμ.

α) 'Ανθος, λοῦλουδο: τα δέντρα ἦσαν **λοῦλουδο** γεμάτα Βοσκοπ.² 142· Ἐκεῖ ἦσαν κάμποι και βουνά και δάση και λαγκάδια, χοστέρια, **λοῦλουδο**, φυτά Ερωτόκρ. (Αλεξ. Στ.) Β' 636· ὅμοια εἶσαι (ενν. λυγρή) **με** τα **λοῦλουδο**, με το μαργαριτάρι Ch. pop. 274· β) **αὐτό** που ἔχει μικρή χρονική διάρκεια, το εἴημερο: Τούτ' ἔναι (ενν. οἱ ἀρετίες και τα πλοῦτη) ἀνθὶ και **λοῦλουδο**, δεαβαίνουν και περνοῦσι Ερωτόκρ. (Αλεξ. Στ.) Δ' 605.

λουλῶνω, βλ. **λουλῶνω**.

λουμάκι το.

Από το ουσ. *λειμάκιον(αρχ. **λειμαξ** (βλ. Ανδρ., Λεξ.). Η λ. και σήμ. ιδίωμα. (Andr., Lex., λ. **λειμαξ**), καθώς και τ. **λουμάκι** στη Χίο ('Αμ., Χιακ. Χρον. 6, 1925, 42), τ. **λοσμάκι** στην Ίμβρο (Κ. Ξενού, Γλωσσάρι της Ίμβρου σ. 95), τ. **λουμάκι** στην Κύπρο (Πανάρετος, Κυπρ. Σπουδ. 14, 1950, 135-159) και τ. **λουμάτι** στη Σκώρο ('Αμ., Γλωσσ. μελετ. 456).

Κλαδάκι δένδρου, βλαστάρι: Θωρεῖς αὐτὴν την **λεμονά** ἀπὸ (ἐκδ. ὁμοῦ πῦθ. κατὰ τυπογρ. λάθος) ἀνῆσσε 'ς **λουμάκι**; 'Εστὶ ἐν' και η δόλια κορασά ἀπὸ ἀγαπᾶσι παιδίαι Ch. pop. 462.

λουματιάς ο.

Πῦθ. ἀπὸ το ουσ. **λουά** και την κατάλ. -έας. (βλ. Ν. Μ. Παναγιωτάκη, Κρ. Χρ. 7, 1953, 197).

'Βαλτώδης τόπος: (ο) εἰς τον ἄλλον δεν γροισκόν κ' **ἀνέκουτα** φωνάζουν· να 'πες ἀγρίαια **κυνηγόν** και **λουματίαν** ορμαίζουν Σαχλ., Αθήγ. 209.

λουμένος, μτχ., βλ. **λουά**.

λουμπαρδάρης ο, Κορων., Μποάς 79, 98, 109, Χρον. σουлт. 117¹⁸⁻²², Τζάνε, Κρ. πόλ. 277²³, 388²³. — βλ. και ἄ. **μυμπαρδάρης**.

Από το ουσ. **λουμπαρδα** και την κατάλ. -άρης.

Πυροβολητής, κανονιητής: Ἐνας Ρωμῆος...ἦτανε πολλὰ τεχνίτης **λουμπαρδάρης**, ἔβαλε μία **λουμπαρδα**...και ἔσπερε μία **λουμπαρδα** και ἦγρε το καρέβι τον καπετάνιο Χρον. σουлт. 82¹⁸· ἔσταιτε (ενν. οἱ Γομαῖ) εἰς τους **Βενετάνους** να τοσ δανείσουντε **λουμπαρδες** και **λουμπαρδάρους** Χρον. σουлт. 129⁸.

λουμπαρδέ και **λουμπαρδέα** η, βλ. **λουμπαρδιά**.

λουμπαρδιά η, Κατζ. Β' 32, Δικερσίς. 69²⁸, 79²⁸, 108²⁸, Τζάνε, Κρ. πόλ. 161⁴, 166¹¹, 174⁴, 178⁴, 190¹³, 199¹³, 266²⁴, 302²⁴, 336²⁹, 338²⁸, 339²⁹, 340¹⁴, 363²¹, 394⁶, 436²², 439⁹, 460¹⁷, 471⁸, 483¹⁴, 518¹⁴, 529⁸, 535¹, 559¹⁰. **Λουμπαραδέ**, Τζάνε, Κρ. πόλ. 163³, 242⁸, 255⁴, 273¹², 435³, 474²¹. **Λουμπαραδέα**, Χρον. σουлт. 66²², 82²¹. **Λουμπαραδέα**, Σουμμ., Ρεμπελ. 179. — βλ. και ἄ. **μυμπαρδιά**.

Από το ουσ. **λουμπαρδα** και την κατάλ. -ιά. Η λ. στο Σομαν.

Κανονισμοί, κανονισμοί! οι Τούρκοι ... ερχόνται θανατές λουμπάρδες και εχολούσανε τα τείχη Χρον. σουλτ. 64^ο. Βροχή τες πέτρες έρχναι μου, ται μπάλες σαν χαλάζι, αστροπελίκια λουμπάρδες και να μηδέ σκολάζει Τζάνε, Κρ. πάλ. 497^ο. σάφτες, πλήσες τουφεκιάς, των λουμπαρδιών οι μπάλες Τζάνε, Κρ. πάλ. 173^ο. (συνεκδ.) βλήμα κανονισμοί, κιάς, του λουμπαρδιών οι μπάλες Τζάνε, Κρ. πάλ. 173^ο. (συνεκδ.) βλήμα κανονισμοί, κιάς, του 'εφε (ενν. στο κάτεργον) μια λουμπαρδιά και μέσα 'χε χωνούσει 'Αλ. Κύπρ. 2472· από την πρώην λουμπαρδιά επτά κ' έπαιρτέ ται και βρόσες αίματα κορυμιά εφύνοτανε έτσι Τζάνε, Κρ. πάλ. 242^ο.

λουμπαρδοβότανα τα.

Από τα ουσ. λουμπάρδες και βότανα.
'Κανόνια και πυρίτιδα' (πρ. ά. λουμπάρδα 1 και βοτάνιον 4): βουλήθηκε (ενν. ο βασιλεύς) τους Μόσχονους να κρέζει και με τα λουμπαρδοβότανα να βάλει να τους κάρει Βίος Δημ. Μοσχ. 588.

λουμπαρδοπούλα η.

Από τα ουσ. λουμπάρδα και την κατάλ. -πούλα.
'Μικρό κανόνι: πιάνω ό,τ' ημπάρεσα, βάνω σε μια σακκούλα και έξω 'δεκί την έθεσα σε μια λουμπαρδοπούλα την ώρα που 'λθεν ο πασιός Τζάνε, Κρ. πάλ. 225^ο.

Λουμπάρδες ο. — Βλ. και Λογγοβάρεος ο.

Από το ιταλ. lombardo. Τ. Λαμπάρδος στο Νυκίτ. Χων., Βόνν. 497 κριτ. υπ. 789 κριτ. υπ. (Για τη χρ. βλ. Kahane, Graeca et romanica Α' 597). Για τη λ. βλ. και Κοικ., Ευστ. Ακουργ. Β' 377.

'Ο κάτοικος της Λομβαρδίας: έρχετον κ' έφάρε μου τους άγχοικους ταμπάκους, σου-τέρετον και παιδόπουλα, Λουμπάρδες και Τυδέσκους Σαχλ. Β' (Wagn.) PM 355.

Λουμπινάριος ο, βλ. Λουμπινάριος.

λουμπούνι το.

Από το λατ. lupinum (Για το σχηματ. της λ. βλ. Παγκ., Ιδίωμ. Κρ. Γ' (λ. λουβούνι) και πρ. Βουτουράς, Glotta 5, 1914, 183· για διάφ. επιμ. βλ. Nourney, Lat. Ital. 118). Τ. λμπίνος (ο) και σήμ. στη Δ. Κρήτη (Φραγκάκι, Ορολογ. Φωτ. 135), καθώς και τ. Λουμπινός (ο) ως επιθ. και σήμ. στην Κρήτη (Φραγκάκι, ό.π. και Τουκριτσής, Κρ. Χρ. 23, 1971, 457). Η λ. στο Du Cange και σήμ. στην Κρήτη (Παγκ., ό.π.).
'Είδος οσπρίου, λούπινο' (Για το πράγμα βλ. και Φραγκάκι, ό.π.): Δuo πέφυρα ... δε μου 'δωκε ποτέ τον εμέ ... κ' εδά ξετρούμισεν ... και τα τσιμίνια απολταρεί σα να 'σανε λουμπινός Φορτουμ. (Vinc.) Γ' 352.

Λούνω, βλ. Λούνω.

Λούνω, Κυπρ. Ερωτ. 78^ο. Λούνω.

Από τον άφρ. του Λού αναλογ. με τα ρ. σε -νω (Λνδρ., Λεξ.). Η λ. στο Du Cange και σήμ. σε ιδιώμ. (βλ. Σικ., Κυπρ. Β' 640, Κοντοσπούλου, Γλωσσολογικ. κρητ. 56, 65).

I (Ενεργ. με διπλό αντικ. σε αιτιατ.) Λούζω κάπ. με κ': Κάθα που να με βιγλίσεις δλ' αξάφτ' η παθυμά μου, αμμέ σ' όσον 'πογυρίσεις Λούζω με τα κλέματά μου Κυπρ. Ερωτ. 118^ο. II (Μέσ.) α) Λούζομαι, κάνω λουτρό: το θεριμόν επέδιδε κ' ελούνετον η

κόρη Αχιλλ. L 529· β) φρ. ἀνύσσου τα κλέματα = κλάδοι πολύ: Τα κλέματα τα λού-
νονται ο φίλος με τον φίλον Ύψιδο-Γεωργίου, 'Αλ. Κων/π. 221.

λουξουρία η.

Από το προφητ. λυκωρία (Χατζ., Ξέν. στοχ. 84). Εσφαλμ. ετυμ. ο Dawkins, B-NJ 13 (1936/37), 1937, 107, (βλ. Χατζ., Διασπ. 499).

Άγρια, φιληδονία? *«... πώς είχε β' καέρες;»* Τούτοις *εποίκει* τον από πολλήν λου-
ξουρίαν τήν *είχε*, *ότι ήτο* παιδίας άνθρωπος Μαχ. 222¹⁵.

λουσογκοτενέντες ο, βλ. λεκτενέντος.

Λούσης ο, Πουλλ. (Τσαβαρή) 369 κριτ. υπ., 379, 393, 410, 415, Πουλλ. (Τσαβαρή) 103 ΑΖ, Ερωφ. Β' 151, 161.

Το μτγν. ουσ. λούσης (λατ. lurus). Η λ. στο Steph., Θξς.

Άρπακτικό πτηνό: *Κροάει* αυτός τον γερανό, ... *μηλόδελτος* την όρνιθα, ο γέρας
τον λούση Πουλλ. (Τσαβαρή) 126 ΑΖ κριτ. υπ.

Λουπινάριον το· λεμ. π. ο. υ. ε. δ. ρ. ι. (ν), Ιατροσόφ. (Οικονομ.) 86¹⁸· λ. ο. π. ι. ν. δ. ρ. ι. (ν), Σαφ., Ιατροσ. 7¹⁸⁸⁻⁷.

Από το ουσ. λούπιον και την κατέλ. -άριον. Τ. Λουμπινάρι στο Soman. και λουπέ-
ωρ στη Σούδα (Sophocl. ο.π.). Η λ. το 10. αι. (Sophocl.), στο Meursius και σίμ.

Είδος οσπρίου: *έτεροι* Λουπινάρι *αποβρίξαντες* *εξ* *αυτών* τον *ήρακα* λούπουν Ορνεοσ.
553¹⁸.

Λουπινάριος ο, Πωρικ. Ζ 8· Λ. ο. υ. π. ι. ν. δ. ρ. ι. ο. ς Πωρικ. Σ 14-15, Ρ 6-7.

Προσωπ. του ουσ. Λουπινάριον: *πορίστανται* και *οι μετ' αυτών* (ενν. των αρχόντων)
Βάσγγοι, ο Καρύδιος, ... ο Βερύκοος τε και ο Λουπινάριος Πωρικ. V 58.

Λουποθάνατος ο.

Πιθ. από α' συνθ. σχετ. με το λουπέζω-λουπέω (Για τη λ. βλ. Soman., λ. λουπέζω, Χατζιδ., MNE Β' 414 και Pern., Et. linguist. Γ' 457) και το ουσ. θάνατος ή από τα ουσ. αλεπού και θάνατος (βλ. ΙΑ, λ. αλεποθάνατος και Pern., ό.π. και 346). Η λ. και σήμ.σε ιδίωμ. (ΙΑ, ό.π.).

Προσποίηση θανάτου ή βραχύς αρρώστιας¹ (ιδώ) φρ. *κάνω* λουποθάνατο (πβ. ΙΑ, ό.π. σχμασ. 1 και Pern., ό.π. 306) = παριστάνω τον πεθαμένο ή τον στομυθόνατο: *είδε* (ενν. ο Κάτης) *την άξα συντροφιά καλή* για το *κυνήγι* και *λιγομέρα* του *έδωκε* *κανείς* να *μην* του *φύγει*: *έκαμε* λουποθάνατο, *ήπιασε* ν' *αποθάνει*, *βοήθός*, *τυφλός* *εκείντο* και *ωσαν* *γρόφος* *εφάνη* Κάτης 35.

Λούπος ο, Πουλλ. (Τσαβαρή) 378.

Το λατ. lupus.

Άρπακτικό πτηνό: ο λούπος *επεχείρησεν* *υβρίζειν* το γεράκι *αυτ.* 369.

Λουπεδίτσημα.

Από το *λουπεδίτση (Για την ετυμ. βλ. Τσολ. [Γλωσσ. Στ. σ. 30]). Α. λουπεδέω στο Soman.

Εξλαπτό, παρσούρω: *Κανός* *εχθρός* η *φυλακή*, *ποτέ* *πιστά* *ου* *φυλάσσει*, *μυστήρ*

ον προσδέχεται, φίλον τινά ουκ έχει· μακείρι μη λαυροῦνται μετά [δισ]σά ματίεσσι, ως εκεί παίζει μετ' ἐσέν, ως εκεί μεταφρίζει Γλαυκά, Στ. 241.

λούρδος ο, βλ. λούθρος.

λουρί το, βλ. λωρί(ο)ν.

λουρικιάτος, επίθ., βλ. λωρικιάτος.

λουρίκι το, βλ. λωρίκιον.

λουρικιασμένος, μτχ., βλ. λωρικιασμένος.

λουρίκιν και λουρίκι(ο)ν το, βλ. λωρίκιον.

λουρικοζωσμένος, μτχ., βλ. λωρικοζωσμένος.

λούρικον και λουρικόν το, βλ. λώρικον και λωρίκιον.

λουρικώνομαι, βλ. λωρικύνομαι.

λουρίν το, βλ. λωρί(ο)ν.

λούριξ ο, βλ. λώριξ.

λουρί(ο)ν το, βλ. λωρί(ο)ν.

λούρον το, βλ. λώρον.

λούρος ο, βλ. λώρος.

λουσέριν το, Μσχ. 356¹⁶.

Το γαλλ. *huissier* με συνειρμόνηση του άρθρου *le* (βλ. Kahane, *Sprache* 544 και Dawk. BN-J 3, 1922, 145· πβ. και Dawkins [Μσχ., Β' σελ. 254]).

Μεγάλο μεταγωγικό πλοίο: *ἔπειεν τον σιγ Λιοθέναν τ' Αἰσμέ να 'δηγήσει ὅσα ἄλογα ἐμπορεῖ να τα πάρει μετά τον και να 'δηγήσει καθαρία ταφουρέντζες και λουσίματα να σηκώσουν τα αὐτὰ ἄλογα, ὁμοῖως και πολλέ(ς) σατίες και πόσα ἄλλα ξόλα αὐτ. 186¹⁶.*

λουσιόσης ο, Μσχ. 634¹⁴, 644¹⁸, 666¹⁹⁻¹³. λουχιόσης, Μσχ. 406²¹.

Από το γαλλ. *huissier* με συνειρμόνηση του άρθρου *le* (βλ. Dawkins, B-NJ 3, 1922, 146 και Kahane, *Sprache* 545).

Θωρακός, φρουρός στην πόρτα του παλατιού: *Τότες ακτιπέ α ορίντζης την πόρταν 'πιδεζόν' ημάρα τους λουσιόσης ήτον τον Τζιλέτ τε Κορναλίε' άνοίξεν αὐτ. 264¹⁴.*

λούσιμον το, Χριστ. βιβλ. 351.

Από το λούος και την κατὰλ. -σιμον. Π λ. στο *Somav.* και *σίμα*.

α) Εξαγνισμός, κάθαρση: *ετοῦτο το εἶωθεν περλοδοσίμωσιν εἶναι ἐκεῖνο το λούσιμον των ἀναρτηών αὐτ. 259· β) 'πλούσμα γορβήγηση' (εδώ μεταφ.): μας έσωσε (ενν. ο Θεός), διὰ μέσου του λουσίματος ... του Αγίου Πνεύματος αὐτ. 30.*

λούσμα το.

Το μτγν. ουσ. λόσπμα (βλ. Lampe, *Lex.*).

Πλάσιμο: με το Λούσμα του νερού ετούτου καθαρίζονται αι ακαθαρσίες του κορμίου
ἐξωθεν Χριστ. διδασκ. 257.

Λουστρένα, Βουστρ. 505, τορζαμ. γρ. αντί πουλουστρένα (βλ. Μενάρδ, Τοπων.
μελ. 224-5). Βλ. ἄ. πουλουστρένα.

Λουτειργώ, βλ. Λετουργώ.

Λουτεράνος ο, Βίος Δημ. Μοσχ. 123· Λουτεράνος.

Το ιταλ. *luterano*. Η λ. στο Soman.

‘Λουθηρανός, προτεστάντης: ἐχθροὶ εἰναι τῆς Παναγίας οἱ λουτεράνοι (ἐκδ. Λευτερί-
νοι· Διόρθ. Τομ., Αθ. 77, 1978/79, 414) και οἱ καλβινιστάδες Ροδινός (Βαλ.) 84· ... εἶναι
ἀπιστοί, αἰρετικοί, λουτεράνοι και παντελῶς ἀβήττιστοι, μάλιστα και τυρόντοι Ιστ. Βλαχ.
1499.

Λουτεριανός ο.

Από το κύρ. ὄνομ. Λουτέρος και τὴν κατὰλ. -ιανός. Για τὴ λ. πβ. και Τομ., Αθ. 77,
1978/79, 414.

‘Λουθηρανός, προτεστάντης: θῆλει ... ὅτι τες βλασημίες των λουτεριανῶν να τες ηξεύρει
ο μέλλων χρόνος διὰ σφάγμα των Ρωμαίων Ροδινός (Βαλ.) 85.

Λουτεροκαλβινοδιδάκτος, ἐπιθ.

Από τα κύρ. ὄνομ. Λουτέρος και Καλβίνος και το διδάσκαμαι. Η λ. στο Soman.

‘Αυτός που έχει διδάχει (και κηρύσσει) τὴ διδασκαλία του Λουθήρου και του Καλβί-
νου: ‘Ἐλεγεν αὐτός ο λουτεροκαλβινοδιδάκτος (ἐκδ. Λευτεροκαλβινοδιδάκτος· διορθώσ.)...
ὅτι ἡ Παρθένος Μαρία ἐπεδόμαν ὡς ἐπιθεμοῖν ὅλες οἱ γυναῖκες Ροδινός (Βαλ.) 83.

Λούτερος ο.

Το κύρ. ὄν. Λούτερος (ιταλ. *Lutero*, που απ. και στο Ροδινό (Βαλ.) 85 ως ουσ. Τ.
λουτέρος στο Soman. Η λ., καθώς και διάφ. τ., σήμ. ιδιωμα. (Βλ. Κουκ., Διά τῆς ελληνικῆς
ιστορίας και του ελληνικοῦ βίου, σ. 32-3).

‘Λουθηρανός, προτεστάντης: ἄνθρωπος αἰρετικῆς, ἀπεβήξ (Για τὴ σημασ. βλ. Κουκ.,
6 π. και Τομ., Αθ. 77, 1978/79, 172), Τὸ ἀνε, κρ. π. ἐλ. 547.

Λουτιά η.

Πθ. σχετ. με το ιταλ. *luto* (λατ. *lutum* ἢ το ουσ. *lōta* (Βλ. ἄ.).

‘Προμιά· αἰσχρότητα (Για τὴ σημασ. πβ. Zingarelli, λ. *lozzo*)· (εἰδώ) ‘ἀρσενικοετία
(Βλ. Κακουλίδη [‘Ανθ. χαρ. σ. 309]): τόσσαρα πράματα, τούτεστιν κρέματα κρεῖζουν απ’
ἄλλων βεπτεῖται ἡμπερός εἰς τον Θεόν, το κακόν οὗτο ἐρίνεται ... εἰς τους ἀνθρώπους και το
κρίμα των Λουτιῶν· ‘Ανθ. χαρ. 300².

Λουτουργία η, βλ. Λειτουργία.

Λουτρακίζομαι, Λουτρακίζομαι, Προδρ. IV 10 χφ g, κριτ. υπ.

Από το ουσ. λουτράκι και τὴν κατὰλ. -ίζομαι. Η λ. και ο τ. στο Du Cange.

Λυτζομαι, κάνω μπάνιο: Αὐτός, ὅταν ἐκρίθητε, λουτράθησαν ουκ εἶδε και τώρα
λουτρακίζεται τρίτον τὴν εβδομάδα αὐτ. IV 10.

Λουτράνος ο, βλ. Λουτεράνος.

λουτράτης ο.

Από το ουσ. λουτρό και την κατάλ. -άτης. Η λ. στο Meursius και σήμ.

Υπέλληλος λουτράν: ο Θεοσευής του αργός ο κτίστης και ο Νικολής του λουτράτη ... επροσημύα ν' απειθάνουν παρά να δοθούν εις τα χρηία τους Σαραντηνούς Μαχ. 656^π.

λουτρινά τα.

Το ουδ. του επιθ. λουτρικός, που απ. στον Ηούχ. Η λ. και σήμ.

Τα απαραίτητα για το λουτρό σκεύη και ρούχα (Για τη σημασ. βλ. Κοσκ., ΒΒΠ Δ', 447): τα λουτρινά τὰ με έποιες και το κρεβάτιστρούσω εις κλήρον να τα δέξονται οι παίδες σου πατρών Προβ. I 62.

λουτρίκι το.

Από το ουσ. λουτρό και την κατάλ. -ίκι. Η λ. και σε έγγρ. του 1829 (Βλ. Κορρέ, ΗΜΕ 1930, 298).

Ήταστα μπάνια, μπουρνούζι: έγραφα ταύτην την φαλλάδα ενώ ... εκεί αποδόιλεον τα εργαστήριά μου τα λουτρίκια (εκδ. λουτρίκια) διαρθώσ. κατά το χφ) Συναδ., Χρον. (Λάμπρου, Δ.Ι.Ε.Ε.Ε. 2, 1885, 641).

λουτρινίζομαι, βλ. λουτρακίζομαι.λουτράθυρα η.

Από τα ουσ. λουτρό και θύρα.

Πόρτα του λουτρού: Αυτός, όταν εμάνθανε, λουτράθυρον ουκ είδε Προβ. IV 9.

λουτρών το, Στφ. Ιατρος. 21^π, Γλυκά, Στ. 230, Προβ. III 80, 81, Καλλία. 783, 796, Διγ. (Trapp) Gr. 3398, Διγ. Z 1078, Βέθ. 457, 458, 466, Σπανός (Eideneier) B 219, Ερωτοπ. 328, Λίβ. Esc. 2972, 3096, 3396, Αχιλλ. I. 514, Μαχ. 44^π, Απόκοπ.³ 116, Παΐσ., Ιστ. Σινά 2005· λοετρον, Αχιλλ. N 780, Έκθ. Χρον. 64^π, 76^π, Παΐσ., Ιστ. Σινά 1993· λουετρον, Λίβ. (Lamb.) N 920, Γεωργηλ., Θαν. 163· λοβ-τρον, Ιερικος. 350^π, Απολλών. 205.

Το αρχ. ουσ. λουτρών. Ο τ. λουτρών ήδη αρχ. Ο τ. λουετρών σε συμβόλαιο του 12. (;) α. (Σάθ., ΜΒ Γ' 624¹). Για τον τ. λούτρον βλ. Κοσκ., ΒΒΠ Δ', 458, στήμ. 8. Η λ. και σήμ.

1α) Ανόσιμο, πλούσιμο: Προβ. III 48· (μεταφ.) λουτρών εις τα σύννεφα Σπανός (Eideneier) A 454· β) Τόπος πλούσιμος, λουτρό: Διγ. Άνδρ. 314^π. 2α) Ήλιπι-σμα: του λουτρού ητίσσε (ενν. ο νικός του Υγίστου) της παλιγγενεσίας Διγ. Z 1059· β) Κούραση, εΐχνισμα: (μεταφ.): ομολογώ έν βάπτισμα, λουτρών αμαρτημάτων Διγ. Z 1078. Έκθρ. λουτρά αγνά, καμένα—τούρικα λουτρά, νηχμήμα: να κόβουν και εκείνα (ενν. τα παιδιά) τα αγνά λουτρά, τα οποία και εσείς οι γυναίκες συγχνάζετε Παγγί, Χρυσοπ. 273· Είθε εκεί και βλαπτικά άλλα τρία γραμμένα: η έμεις της γυναικός, τα λουετρά τα καμένα, τρέιον η μέθη Γεωργηλ. (Wagn.) 515.

λουτρός ο, Διγ. Z 113, 116, Rechenb. 66¹, Αρμούρ. 187, Διγγ. Αγ. Σορ. 153^π, Χρον. Βασιλείου 741, Βακτ. αρχιερ. 183.

Από το αρχ. ουσ. λουτρών με αλλαγή του γένους (Henrich, Κλητ.-γεν. σε -ο, σ. 16· βλ. όμως και Φιλ., Γλωσσόγ. 2, 119). Η λ. στο Somav. και σήμ.

1) Τόπος πλούσιμος, λουτρό: Έδισαν ον οι ιατροί απέχεσθαι αυτόν εις τον λου-

τράχ... και λούσθαι Σπανός (Eiselenier) D 1783. 2) Πλούσιος, πένιος: Βούτσης και πάλιν αντίγραφε την κόψην εις τον λουτρών Ιατροσόφ. (Οίκονομου) 91¹⁸.

λουτσέκι το, Κοιδ. Χρονιγρ. 63 παλ., Ευγ. Ιωαννούλ., Επιστ. 17¹⁸.

Από το τουρκ. loşek (Βλ. Πετρόπ., ΕΑΛ 7, 1952, 76 σημ. 8). Για τ. λουτσέκι και λουτσάκι βλ. 'Αρμ., Ελλην. 1, 1928, 63 σημ. 2.

⁶Μονάδα μέτρησης δημητριακών (Για το πράγμα βλ. και Πετρόπ., ό.π., 76): Πέτρους... είχε το λουτσέκι το σιτάρι εκατόν είκοσι άσπρα λεπτά Ευγ. Ιωαννούλ. Επιστ. 17¹⁸.

λουφάζω, βλ. λουφάζω.

λουφανόδοντον. (περί) λουφανοδότων, Ιατροσ. 157, εσφαλμ. γρ. αντί 'λουφάν οδότων' βλ. ουλοφίτος.

*λουφός ο, βλ. ουλοφίτος.

λουφός ο, βλ. αλοφός.

λουχιέρης ο, βλ. λουσιέρης.

λουχτούκισμα το, βλ. λουκτούκισμα.

λουχτουκιά, βλ. λουκτουκιά.

λούω -ύζω, Προδρ. I 55, III 111, 112, 123, 133, 133 γρ g κριτ. υπ., Ιερακος. 418¹⁸, Ορνεσσ. αγρ. 536¹⁷, Πουλαλ. (Τσαβαρή) 147, 147 κριτ. υπ., Βίος Αλ. 2989, Αχούλ. I 515, 524, Αίβ. Ρ 29, 2128, Αίβ. Esc. 3096, Αίβ. N 52, 3016, Μχχ. 44¹⁸, Ch. pop. 835, Ριμ. Βελ. 339, Τζάνε, Κρ. πόλ. 209¹⁸, κ.π.α. ' λ ο υ ζ ω, Πουλαλ. (Τσαβαρή) 147 κριτ. υπ., Διήγ. Βελ. 223, Αίβ. Esc. 3396, Φαλιέρ. Ιστ.³ 484, Ιατροσόφ. (Οίκονομου) 86^{18, 22}. μτχ. παρκ. λ ο υ μ έ ν ο ς, Ερωτοπ. 696.

Το αρχ. λούω. Ο τ. λούζω από τον αήρ. του λούω αναλογ. με τα ρ. σε -ζω (Ανδρ., Λεζ.). Ο τ. λούγω στο Βλάχ. και στο Κρητ. υβίωμ. (Βλ. Κοντοσπούλου, Γλωσσολογικ. Κρητ. 56). Ο τ. λούζω και σήμ.

I Ενεργ. 1α) ⁶πλένω, λούζω? Απολλών. (Wagn.) 157. β) (μεταφ.) εξαγνίζω: μας έλουσαν (ενν. ο Χριστός) από τες αμαρτίες μας με το αίμα του Χριστ. διδασκ. 37. 2) Παρέχω με αρθρόνια? Λοιπόν από της δύνης μου ησθένησα μεγάλας (παραλ. 2 στ.). Κατασίν μ' ελούσαν παρηγορίς και ενιής επαίθην Κρυσοπ. 102. II Μόσ. μεβ. και αμτβ⁶ λούζομαι, πλένωμαι Ιατροσόφ. (Οίκονομου) 86¹⁸, Αίβ. Esc. 2972. (με σύστ. αντικ.) (μεταφ.)=πικραίνωμαι: Και πάλιν λούσονται λουτρών από πικρών υδάτων Καλλίμ. 1449. Φρ. 1) λούζομαι τα δάκρυα, εκ τα δάκρυα, με τα δάκρυα=κλαίω πολύ: και λούζονται (ενν. οι ξένοι) τα δάκρυά τους και πέφτουν και κοιμούνται Αλφ. Ξεν. 46. 2) λούω -ομαι το αίμα, στο αίμα=κατακτατούργω, αιματωλύω, σφάζω⁶ όρασε ο Αμωός ν' αποκαταλειστούσι (ενν. οι κόρες) και τα λαμπρά τας τα κορμιά με αίμα να λουττούσι Διγ. Ο 350. 3) λούονται τον άθον (μεταφ.)=δικαιοπυεύομαι: (Για τη σημασ. βλ. Κουκ., ΒΒΠ Γ' 195 και 200): πολλούς γελοῦ (έκδ. γελοῦν' διορθώσ.) οι πολιτικές, αμμή πολλά γελοῦνται κα' όσα και αν είν' μαστόμωσες, πάλιν τον άθον (έκδ. άθον' διορθώσ.) άμώται Σαχλ. Α' (Wagn.) ΡΜ 317.

λοφός ο, βλ. αλοφός.

λοχαγός ο· *λορχαγός*· *λόρχαγος*. Βίος Αλ. 3422.

Το αρχ. ουσ. *λοχαγός*. Η λ. και σήμ.

Διακετής λόχου στρατιωτών: οχερώσας αὐτὸν σὺν ὑπατισταῖς καὶ λορχαγούς Δούκ. 69¹⁸.

λοχιζώ. *λοχίωσθαι*, Τζάνε, Κρ. πώλ. 267²⁸, εσφαλμ. γρ. ἀντὶ πηθ. *λέωσθαι*, που εἰδ. ο Νενεδ. (Βλ. Τζάνε, Κρ. πώλ. [Νενεδ.] 336¹²). Ο Ξανθ. (BZ 18, 1909, 595) εἶχε προτείνει *λοχρίων*.

λόχος ο· *λόρχος*.

Το αρχ. ουσ. *λόχος*. Η λ. και σήμ.

α) ἑτάρος που χρησιμεύει γιὰ ἐνέδρα: Γλωσσά, Ανκγ. 168· β) ἑνὸς πλοῦ σώμα στρατιωτῶν: ὄργανα ἐτοιμάζουσιν, σημαῖα τῶν πολέμων, τὰς εἰρέεις, τὰς παραταγὰς, τὰς μαχητάς, τοὺς λόγχους Διήγ. Βελ. Neap. 212.

λοχαγόρον ? το.

Ἄγν. στυμ. Η λ. και στο Du Cange.

(Πηθ.) ἰεῖδος φερουῖ ἐάν εἴχη (ενν. ο *εἰραξ*) σκέπον λοχαγόρον, ἤρουν πτερόν της σφύρας αὐτοῦ το μέσον ἱερῆκος. 345⁹.

λυμερός, επιθ., Διγ. (Trapp) Esc. 173, 1145, 1763, Βέθθ. 854, Πωλολ. (Ταχβαρτί) 130 κριτ. υπ., Φλώρ. 1666, Ερωτόπ. 176, 204, 431, 456, Αχούλ. L 958, Αχούλ. N 1273, Αχούλ. O 612, Θρα. Γ' [31*], 1B' [46*], Ch. pop. 176, 244, Απόκοπ.² 100, Αγν., Πωέμ. B' 27, Ριμ. κίρ. 611, Ποκκ. 128, Π.Ν. Διαθ. φ. 246β, Πανώρ. B' 165, E' 69, Βοσκου.² 9, Ερωτόπ. (Αλαξ. Στ.) A' 1114, 1793, B' 695, Ευγέν. 813, Φορτου. (Vinc.) Iv. B' 127, κ.π.α· λυμρῆος, Προδρ. III 400ff κριτ. υπ., Διγ. Z 1996.

Από το ουσ. λυμήν και την κατάλ. ρῆος. (Βλ. Κριαρά [Πανώρ. Γλωσσάρ. 254]). Τ. λυρός στην Κύπρο (Λουκά, Γλωσσάρ. 287) και λεροή (Σακ., Κυπρ. B' 641). Τ. λῆρῆ-ρῶς στην Κρήτη (Παγκ., Ἰδιώμ. Κρ. Γ'). Η λ. και σήμ.

Ἐυλόγιστος, κομψός, ωραίος? νέα, ξανθή και λυμερή ἤτοι αγγελοκάκη Δεφ., Σωσ. 25· τις εἶδε τέτοιαν λυμερήν να ἔναι ὡσανύ ἀνθος τραυρή; Διγ. A' 261· τὴν λυμερήν και χωμεντήν, τὴν πέντερον τὴν χήνα Πωλολ. (Ταχβαρτί) 130.

Το θήλ. ως ουσ. = ἕνα γυναικία, κοπέλα? (συν.) Ἐυλόγιστη, ωραία? καὶ ἄα νέους και λυμερές, ἀνδρες και παλληκαῖρια Απόκοπ.² 467· εἰς τὰ βουνά διεν ἄρεται πλοκ' εἰς δόση να γυμνίζεις, να μη θεωρεῖς τὴν λυμερές, τὰς γυναῖκες να μη γυμνίζεις Πανώρ. Αφ. 4· δεν λυπό-σαι (ενν. Νίχρε δαλερῆ) τὸς καλοὺς ἀνδρες ἀνδραγαθίους, τοὺς ἀρχαγους, τὴν λυμερές και νέους κατακομμένους Ποκκ. 294· να μαλλιά της τα ξανθά, τα οὐλόχρητα, τα λυμερὰ (παράλ. 5 στ.)· εἶχε μια μεγάλη χήρα ὥστερ το λυμερὸν φενυμῆς (παράλ. 2 στ.)· ... τις εἶδεν τέτοιαν λυμερή; Βίος Δημ. Μοσχ. 494· ἐρώση τὴν θεάς ται πρίδες να τελεῖσσαι κ' ἐπιδό-τες οὐνά τούμα μας τὴν λυμερές να δώσει Πανώρ. B' 412· το πώς να δεις τὴν λυμερήν και πὸς να τὴν συντόχεις Φλώρ. 1574· (σε προσφών.): ἀπὸ τὰ χεῖλη μου ἐμὲλ δε βγαίνει, λυμερὸν μου Πανώρ. Γ' 642· ὡσανύ να σπέρνεις, λυμερὸν, βασιλικά στην γάστραν Ερωτόπ. 157· βασιλεῖα χάνεις, λυμερὸν, βασιλεῖα να εὐρεῖς Βέθθ. 1076· καλὴ μέρα, λυμερὸν! πὸς (εἴ)στε; καλὴ ἔστε; Μενλάν 3⁹⁸.

λυγιζώ, Διήγ. παιδ. (Tsiouni) 661, Αρμενάρ. 18, Γαδ. διήγ. 480, Ερωτόπ. (Αλαξ. Στ.) Γ' 60.

Το αρχ. *λυγίζω*. Η λ. και σήμ.

I Ερωτ. Α' (Μτβ.) κάμπτοι, *λυγίζω*, κύνω κ. να γέρνει, να διπλωθεί: *αν το λυγίσαις* (ενν. το κοιτάζεις) *μιαν φοράν και αν το λυγίσαις δύο* Αρμούρ. 13' *έδειξε κι' ο Φιλότητος εις τ' όρματα είναι' ξάβει*: *ποσώς δεν τον ελόγισας* (ενν. η κοπανιά) *σαν καρφωμένος μονά-ζεις* Ερωτόκρ. (Αλεξ. Στ.) Β' 1394· *οι δυο ήρθαν με δόξαρχη απού περσι τη φύση* *κι' ένα βονέν εθέλασι σάλλειν και λυγίσει* Ερωτόκρ. (Αλεξ. Στ.) Β' 1696. **Β'** (Αμτβ.) *κάμπτο-μαι, κλίνω, κυρτώνω, διπλώνομαι*! *θαυρόντ' αγνάκην τρυφερόν* *ελόγισεν, εθόγησα* Κυπρ. ερωτ. 125³². **II Μέσ. 1)** Κάμπτομαι, *λυγίζω*· *συστρέφομαι*: *τα δει* (ενν. η Αρετούσα) *τον ερωτόκρ* *να λυγιστεί, τ' αποφυγιστεί, να τρέξει το κοιτάζι* Ερωτόκρ. (Αλεξ. Στ.) Β' 1208. **2)** Κάμπτομαι, *λυγίζω*, *κοννέμαι* με χάρη: *εμίλουν κι' ελυγίζοιουν* *σαν μία κορμποπούλα* Σόφημ., Παστ. φίδ. Β' [120]. **Φρ.** *Σείομαι και λυγίζομαι* = *κοννέμαι* με φιλόφροσκο τρόπο, καμαρωτά, με χάρη (Πβ. το σημερ. *σειέμαι* και *λυγέμαι* ή *κοννέμαι*): *οικ έχεις ένδημα* *ποσώς την χείρα σου να κρένεις*· *το σχήμας έχεις περισσόν και καύχη-σιν μεγάλην* *και σείδωσι και λυγίσεισι να έχεις αλεύρεν έσω* Σπην. (Ζώρ.) V 387· *δυο παλληκάρια απού στη γη ταύρι τως δεν αρήκα* *κι' ως εγροικέσαν κι' ήπαιζεν η σάλαγ-γισα* ..., *εσείστη κι' ελυγίστηκεν η όμορφή τως* *πότη* Ερωτόκρ. (Αλεξ. Στ.) Δ' 1650.

Λύγισμα(ν) το, Διγ. (Τραπ) Gr. 3308, Διγ. A 4212, Αχάλλ. L 673, Αχάλλ. N 825, 965, Γεωργγλ., Θπν. 116, Ερωτόκρ. (Αλεξ. Στ.) Β' 1321.

Το μτγν. ουσ. *λέγυσμα*. Η λ. και σήμ.

Κάμψη, κλίση (εδώ του σώματος ή μελών του σώματος με φιλόφροσκο τρόπο): *χο-ροεστριών λυγίσματα, ποδών τας μεταβήσεις* Διγ. (Τραπ) Gr. 1841· *το σείσμα και το λύγισμα, το επιτόθενρά της* ΒΩθ. 645· *στο σείσμα και στο λύγισμα* και στις αντρείς τη χάρη Ερωτόκρ. (Αλεξ. Στ.) Β' 1320.

λυγχανία και **λυγχανφία** η, βλ. *λυγχανία*.

λυγώ.

Από τον *αέρ.* του *λυγίζω* (Λνδρ., Λεξ.).

Λυγίζω, κάμπτομαι! *οι βραχίονές του ήσαν συνηρμοσμένοι* *με σίδερον αντάντων*· *ποσώς δεν ελυγίσαν* Χρον. Τόσκων 3353.

λυγώδης, επίθ.

Το μτγν. επίθ. *λυγώδης*. Η λ. τον 12. αι. (L-S, Κων/νίδη).

(Πρωκ. για ξύλο) *που είναι από λυγαριά· ευλόγιστος*! *λεπτόν λυγώδες ξύλον* Καλλίμ. 507.

Λύδιος, επίθ.

Το αρχ. επίθ. *Λύδιος*. Η λ. και σήμ.

Που κατάγεται από τη Λυδία, λυδικός!

Το θηλ. με το ουσ. λυθος=ή πέτρα που χρησιμεύει για να ελεγχθεί η γνησιότητα του χρυσού Γουκά, Στ. 350.

*λύθι το.

Από το ουσ. *ολέθιον (Andr., Lex., λ. *ολέθιον). Η λ., καθώς και διάφ. τ., σήμ. σε ιδίωμα. (Βλ. Andr., Lex., δ.π.).

Λυγιστικός (εδώ πθ. από *συνεκδ.*) *αγριοσκια*! (Βλ. Ξανθοουβίδη [Φαλλίδ, σ. 104]):

εκαρπάζτηκα στο 'λόθι (ελεδ. λίθι· διορθώσ. κατά Ξανθουδίδη, 4.π.) κ' ήπιστα κ' εργό στα βόθι κι' αναστενάξω και πεινά, καλὰ τα κλέμματα κανὸ Φαλλίδ. 66.

λυθρίδιον το.

Από το ουσ. ερεθισθίδιον (Βλ. Χατζιδ., Αθ. 12, 1900, 485) ή από το ουσ. λύθρον (για το οποίο βλ. Γεννάδ., Λεξ. 584) και την κατάν. -ίδιον. Η λ. στο Du Cange Appendix., λ. λυθρίδιον. Για το πράγμα βλ. και Langkavel, Bol. sp. Gr. 45.

Είδος φυτού με φαρμακευτικές ιδιότητες: Λαβιών καρπασσίας κόκκους και ... λυθρί- (δε)ον ... καπάνισον και κοσκίνισον Ιατροσοφ. (Οίκονομου) 95¹¹.

λυθρινάρι το· λεθρινάρι (ον).

Από το ουσ. λεθρίνη και την κατάν. -άρι (Λυθρ., Λεξ., λ. λυθρίνη). Λ. λυθρίνη και σήμ., καθώς και τ. αλλόθρητα στη Σύμμη (Καραναστιάσης, Συμ. 3, 1977, 104).

Λυθρίνη: σπυρίδια, λεθρινάρια, 'στακοί, καλαμάρια, καθαρόι ποτάμιοι και πίστροι- φαι Στρεφ. Ιατροσ. 3¹⁰.

λύκιαινα η.

Η λ. στον Αριστ. και σήμ.

Λύκιαινα! λύκιαινα ... που τα παιδιά της ... στην κοίτην ουχ εφίσκει ... με μαρία και μουγκησμέν ... ... άνω και κάτω τρέχει Θγσ. Η' [26¹].

λυκαυγίζει.

Από το πρβ. επίθ. λυκαυγής.

Σημερώνει, γλυκαυγιάζει: 'Ηρξάτο δέ λυκαυγίζειν και ο δῆμος ... έταρχεν εις τον ιε- πόδρομον· προείας δέ γενομένης και οι του παλατίου ... συνεστήρχοντο Δούκ. 69²².

λυκή η.

Το πρβ. ουσ. λυκή (L-S, λ. λυκή). Η λ. και σήμ. στην Κύπρο (Σικ., Κυπρ. Β' 342).

Το δέρμα του λύκου' φρ. λυκή πράσινω=ξερμαλίζω, παραπλάνω: ταρβίζον (ενν. οι γυναίκες) τους (ενν. τους ανθρώπους) πράματα βραστικά και μαγειεί· και τα μέρια κακί και λυκή πράσινον και εις το έσπερον διά έναν λόγον θανατώνον τους Μπχ. 574²¹.

λύκιμος, επίθ., Ηιστ. βοσκ. IV 8, 101.

Η λ. σε Γλωσσάρ. (Steph., Θγσ.) και σήμ. στην Καλαβρία και την Καπάνη (Rohlf, ... H. Wart. και Glotta 41, 1963, 303).

Που προέρχεται από λύκος: Ελάβωσεν έναν βοσκά, απού 'ταυτα ενηγένος μ' ένα δερμάτι λεύκον Συμμ., Παστ. φίδ. Δ' [1228].

λυκοαιματοπότης ο· λυκοαιματοπότη, Πουλολ. Αθ. 317, πθ. εσφαλμ. γρ. αντί. λέκο (χλητ.) αιματοπότη. Ηβ. και Πουλολ. (Τσαβαρή) 370 κριτ. υπ.

λυκοαιματοωμένος, λυκοαιματοωμένη, Πουλολ. (Τσαβαρή) 370 κριτ. υπ., πθ. εσφαλμ. γρ. αντί λέκο (χλητ.) αιματοωμένη.

λυκόβρωτος, επίθ., Εγγ. Ιωαννούλ., Επιστ. 68²².

Η λ. στον Αριστ. (L-S).

Λυκοφαγώμενος: ένα μη τα πρόβατα παντάπασις εκτρέβη και λυκόβρωτα γένηται αυτ. 71¹¹.

λυκοκόρδιος, επιθ., Απολλών. (Wagn.) 205 (έλεδ. Λυκοκόρδιον).

Από τα ουσ. λύκος και κορδί και την κατάλ. -ιος.

Ήτοι έχει καρδιά σαν του λύκου, σκληρόκαρδος: ενθός δέ εθυρεόθηκεν ο βασιλεύς ο μέγας και λέγει Απολλόνιος:... «Θωρώ σε, λυκοκόρδιον ομοιάζει η καρδιά σου» Απολλών. 204.

λυκοκαυκαλιάζω, βλ. λυκοκεφαλιάζω.

λυκοκεφαλαία η.

Από τα ουσ. λύκος και κεφαλή.

Δερματική αρρώστια του κεφαλιού (Για τη σημασι. βλ. Oikonomu [Ιατροσόφ. σ. 228]): Περι λυκοκεφαλαίων. Το βουδύγλωσσον κοπάνισας ποιήσων εμπλαστρον (και θες) επί την κεφαλήν έως ημέρας γ' Ιατροσόφ. (Oikonomu) 90⁸.

λυκοκεφαλιάζω λυκοκαυκαλιάζω, Προδρ. II G 61.

Από τα ουσ. λυκοκεφαλαία. Ο τ. με αντικατάσταση του -κεφαλιάζω από το συνών καυκαλιάζω. Για τη λ. και τον τ. βλ. Hesselung-Pernot [Προδρ. σ. 151, 196].

Μολύνεται, κακοφορμίζω, παθαίνω γάγγραινα: ως ποιήσουν τραυματάξιμα πρην λυκοκεφαλίαισιν αυτ. II H 61.

Λυκοκόρανοι οι.

Πθ. σχετ. με το εθν. Λυκοκορίταις (Steph., Θησ.).

Όνομ. λαού: υπέταξα ... Λυκοκορίτας, Κυνοκεφάλους Διαθ. Αλ. 27.

Λυκομέταις οι.

Πθ. σχετ. με το εθν. Λυκομίδαις (Steph., Θησ.).

Όνομ. λαού: υπέταξα ... Κυνοκεφάλους, Λυκομέταις Διαθ. Αλ. 27.

Λυκοπάνθηρος ο.

Το μεγν. ουσ. λυκοπάνθηρος.

Ήτοι που προέρχεται από λύκο και πάνθηρα: Λεξ. IV 320.

Λυκόπαρδος ο.

Από τα ουσ. λύκος και πάρδος.

Ήτοι από διασταύρωση λύκου και πάνθηρα, λυκοπάνθηρας: τα τον προσγορεύουσ (εν. του κυτήρ) λυκοπαρδον, αλύπεκα, ανθρωπόμορφον Ντελλαπ., Ερωτήμ. 926.

Λυκόπουλο το.

Από τα ουσ. λύκος και την κατάλ. -όπουλο. Η λ. στο Σομάν. (τ. Λυκία) και σήμ.

Λυκόπουλο: Ένα λυκόπουλ' έτρεφε ποιμένας στο κοπάδι' αντάμα το 'χε στα σκυλιά Αιτωλ., ΜΗΘ. 70¹.

λύκος ο, Γαϊκί, Στ. 336, Καλλιμ. 1790, Διγ. Z 3093, Σπανός (Eideneier) A 33, Πουλιόλ. (Ταχβαρή) 370, Διγγ. παιδ. (Tsiouni) 24, Γαδ. διγγ. 2, Κορινω., Μπούας 27, 77, Διγγ. Αλ. G 269³³, Αξαγ., Κάρολ. Ε' 911, Αχβ. 646, Πανόρ. Γ' 268, 392, Δ' 147, Παλκακίδ., Βοχβ. 21, Ιστ. Βλαχ. 798, Διγ. Άνδρ. 382⁸, Ερωτήμ. (Αλεξ. Στ.) Δ' 1051,

Στ49. (Martini) Β' 78, Ζήν. Β' 151, Δγ. Ο 2617, Δικαρούς. 95¹⁸, Τζάνε, Κρ. πόλ. 442⁸, κ.π.α.

Το αρχ. ουσ. λόκος. Η λ. και σήμ.

1) Το ζώο λόκος: Πανόρ. Γ' 281, Αχέλ. 781* (μεταφ.) α) τύραννος, θυνάτορας: να ορίσεις τους λας να πολιορκούν καλόν βλίσπηται μέραν και νύκταν ώσπον ο λόκος κρατεί εις την Κύπρον, μηδέν είνει τους λας κοιμισμένους και δρᾷζει το αριόν Μαχ. 508¹⁷. β) κλέπτης (Για τη σημασ. βλ. Dawkins [Μαχ. Β' σ. 254]): Ψέμα, λαλείτε, λας της μέσης, λόκος ψυροπούλας Μαχ. 486²⁸. γουκάντα ο γαρδενίλλης τες απιστίες και κα(κ)ά τὰ επολομοῦσαν οι (λόκος) και χωριῖτες, ορηνάσαν κουβερνοῦραν... με φουοῖτα και ἤλθαν και ἐπίσαν την Δεκαπορία Μαχ. 674¹. γ) ἀπιστος, ἀλλήφιλος: εὐί σου σφᾶζαν τα 'μορφα κορέσια οι λόκος (ενν. οι Σαρακῆνοι) Δγ. D 470*. 8) ἐχθρός: αὐτά (ενν. οι ἐχθροὶ) παρομοιάζονται στον 'Αρειον τον ἄφρον, ... στους εἰς αἰρετικούς, λόκος της εκκλησίας Φυσολ. (Logr.) 463. 2) Εἶδος φυτού, ζιζάνιο (Για τη σημασ. βλ. Eidenhofer [Σπανός σ. 306]): Προσκία του κυκού σπανού. Λόκω...μία λακινία πανία, σκρόφας αμπελῶν και φυτεῖαν λόκος Σπανός (Eidenhofer) Β' 127* περιβόλεν να ἔχει ἀπέσω ελαῖας και ελαοφῶν... φυτεῖαν λόκος, κήπον ὅλον αντραγίδας Σπανός (Eidenhofer) Α 456. Ἐκφρ. 1) Λόκος γνώμη=(μεταφ.) ἀγύριστο κεφάλι, ισχυρογνώμων? ω σπανέ ποτηρέ και καρδιά σταντέ και λόκος γνώμη Σπανός (Eidenhofer) Α 53. 2) Προβατόσχημος λόκος=(μεταφ.) ὑποκριτής? ο προβατόσχημος λόκος... ἔφη προσωπορέουσας αὐτῇ: «Χαίρε, ω μέγερ, ...» Δούκ. 381⁵.

Λυκοτρέχης, επίθ.

Από τα ουσ. λόκος και τρέχα. Η λ. και ως κόν. όνομ. (Λάμπρ., NE 14, 1917, 65).

(Που ἔχει τρέχοντα σπν του λόκος): καμηλόραχε κακομοῦσοσδε τράγε, λυκοτρέχη Σπανός (Eidenhofer) D 1032.

Λυκοφαγωμένος, μτχ. επίθ.

Από το ουσ. λόκος και τη μτχ. παρκ. του τρώγω. Τ. λυκοφαγωμένος και λυκοφαγοσμένος και σήμ. ιδιωμ. (Βλ. Ανθρ., Αθ. 44, 1932, 204 και Στερόπουλο, Μακεδονικά 18, 1978, 266).

Που εἶθε να φαγωθεῖ από λόκο: φύγε από την μέση μας (ενν. συ η καμήλα), παράσημον των ζώων, καθώς και ο γαῖδαρος, ο λυκοφαγωμένος Δαχγ. παιδ. (Tsionani) 803.

Το αρσ. ως οὐδ. ¹⁰ δι᾽ βολος (Βλ. Ανθρ., ό.π.): τότε τι κάμνομεν... σπουή θύρα εκλείσθη και ο... νημαῖός ἐδιᾶβη με τες φρονιμες Παρθένες εις τον... νεμαῖάτα: Ημεῖς γουν με τίσαν μένομεν; ... με τον λυκοφαγωμένον; Ευγ. Ιωαννουλ., Επιστ. 37²⁷.

Λυκοφρέγγει.

Από το φέγγω με την επίδρ. του ουσ. λύκος.

(Σε γ' πρόσ.) ἄρχίζει να ξεμαρώνει, χαράζει: πρωῖας γαρ οὐσης, ἐτι λυκοφρεγγούσης της ημεῖρας Δούκ. 363²⁷.

Λόμα το.

Από το λόω και την κατὰλ. -μα. Η λ. τον 6. αι., (Lampe, Lex.). Η λ. και σήμ. στην Κάτω Ιταλία (Rohlf, Fl. Wort., λ. λύμμα).

Απαλλαγή από μάγκυ (Για τη σημασ. βλ. Ιατροσόφ. (Οἰκονομυ) σ. 228): Περί λόματος Ιατροσόφ. (Οἰκονομυ) 82⁵.

ηροβατοσχημος

λυμαίνω, Φουσουλ. (Zur.) X 2b² (ἐκδ. λυπήνηται· διορθώσ.). λυμαίνωμαι.

Η λ. τον 4. αι. (L-S, στη λ. λυμαίνωμαι, που είναι αρχ.). Τ. αλ(λ)υμάνωσιν στην Κάτω Ιταλία (Bl. Rohlfis, Et. Wörl. 305 στη λ. και Andr., Lex. στο μέσ.).

Α' [Ενεργ. μετβ.] καταστρέφω, ρημάζω: ἵνα μη σε Τούρκοι διαρχόμενοι λυθούσιαι την υστών γεωργίαν Δούκ. 303². **Β'** (Μέσ.) 1) (Μετβ.) βλάπτω, καταστρέφω: σοφοί Ψελλοί τινές ... τρυγούσαι ... προφθασαν ... και λυμήνασθαι τούτου (ενν. του λειμῶνος) την ευκαρπείαν Γ'λοκά, Στ. Β' 117. 2) (Λμετβ.) καταστρέφομαι: όταν λυμαίνεται (ἐκδ. λυμάνεται· διορθώσ.) βλ. όμως και Pitra [Φουσιολ. 354 σχη. 1]) τότε ὡς, ακμήν ουκ ἀρεάσει αυτής της ιδίας γαστρός ο τόκος ... και κλέπται (ενν. η πέδιλ) ἐκ Φουσιολ. 354².

λυπερός, επίθ., βλ. λυπηρός.

λύπη, Σπαν. Ρ 162, Λόγ. παρηγ. Ο 743, Προδρ. ΙΙΙ 254α, Καλλία. 443 Δγρ. Ζ 758, Βέθθ. 1155, Φλώρ. 538, Αχόλ. Ν 1743, Ιμπ. 364, Μαχ. 106²², Χούμου, Κοσμογ. 101, Αχέλ. 2061, Κυπρ. ερωτ. 106²⁸, 108²⁸, 147², Πανώρ. Β' 296, Ερωφ. Ε' 136, Ιστ. Βλαχ. 964, 1060, Ιντ. κρ. θεάτρ. Β' 48, Σουμμ., Παστ. φίδ. Ι' [457], Φορτουσ. (Vine.) Β' 111, Τζάνε, Κρ. πδλ. 518²¹, 530²¹, κ.π.α.

Το αρχ. ουσ. λήπη. Η λ. και σήμ.

1) Στενοχώρια, θλίψη: Ιμπ. 315, Κυπρ. ερωτ. 8⁴. **2)** Συμπόνια, ανθρωπιά: *Ανέν και λήπη, ω βασιλεί, την σημερήν ημέρα να βρει σιμά σου δίνεται καμμένη θυγατέρα ... πολλά παρακαλώ σε, το σκοτωμένο μου καμμί της μάνας μου το δώσε* Ιντ. κρ. θεάτρ. Δ' 143. *Γυναίκες, ως μισήφορμε, γιατί εύκαιρα κοπιούμε 'ς τέτοια σκληρότατη καρδιά λήπη και-μιά να βρούμε* Ερωφ. Δ' 432. *κλήματα δε τζη βάνου λήπη καμιάν εις την καρδιά, μ' αγριότερη την κάου Πανώρ. Α' 128. 3)* Παράπονο, καμμός: αυτό δέ τον Μιχαήλ τόπον που πήρεν με σταβήν να τον ορίζουν άλλοι ... δεν το 'στερξεν ... εμόρη' αποκριθή-κων και λήπη τους πιάνει Παλαμήδ. Βοηβ. 682. *την λήπη της ψυχής οι λόγοι την θεραπεύουν* Δγρ. 'Ανδρ. 368¹⁷. *να έني τούτο εις κοιμισμόν της καρδιακής μου λήπη* Αλβ. Sc. 2217. **4)** Βάσανο: *πάλα αν ήθελα να πω της φυλακής την λήπη, με δίκαιον έφερε να πω την πόρταν της φαμάκιν* Σαχλ. Β' (Wagn.) Ρ 234. **Ενεργ.** το ποτάμι της λήπης (βλ. όμως και Κουρ-μούλη, Κρ. Μελ. 1, 1933, 226, που προτ. της λήθης)=ο ποταμός που κυλάει στον κάτω κόσμο: Στο περιγιάλι του 'Ερεβου, της λήπης το ποτάμι Ζήν. Ε' 367. **Φρ. 1)** άγνο ή φέρετο λήπη=πεθώ: *δεν ήτον δυνατόν να απούγει από τον θάνατον...και έφερεν λήπη πολλήν εις τον κόσμον του* Δγρ. 'Ανδρ. 406²⁸. *εισήλθεν εν αυτό το του θανάτου τέλος και λήπη άγει την πολλήν εις άπαντας ανθρώπους* Δγρ. Ζ 4237. **2)** έχω (απός τινα) λύπη: **α)** κρατώ κακία: *εχει προς εμέ λήπη Αποσθ. πατέρ. 360. β)* συμπόνια, δείκνω ανθρωπιά: *κ' η κόρη μου η γυαλίτη, καλά και να κατέχει τα πάθη μου...λήπη σ' εμέ δεν έχει* Πανώρ. Α' 120. *τ' όνομα μένο το γλυκό δίχως λαλιάν εδώσα κι' όσοι 'χα λήπη στην καρδιά κι' αγάπην εγνωρίσα πως Ερωφίλη λέγασαι καλότατα εγροκήσω* Ερωφ. Ε' 165. **3)** κάμνω ή ποιού λήπη=θρηνώ: *η μήτηρ του εμαλίζετο, λήτες μεγάλες κάμνει* Ιμπ. 186. *επήθεν ο άνομος Τούρκος την Πόλην τη κη' Μαΐου· εποίκειν μεγάλην λήπην η άνωθεν σήγαναι εις την Κύπρον* Μαχ. 682²². **4)** λυμάνω ή παίρνω λήπη=λοπάμαι, προσβάλλωμαι: *ει δ' εν αυτή η αγάπη σου, σε μη το πάρω λήπη' να στήσω 'γώ στο πλάγι μου καλλιον σου αναθεωράδι* Κρωτοπ. 408. *έλαβε λήπην μεγάλην ο ... Αμρουτσης πος τον εκατεφρόνησεν ο πατριάρχης και δεν τον εδεξιώθη* Ιστ. πατρ. 130².

λυπημέλεια, επίρρ., Σπαν. Ο 14, Τζάνε, Κρ. πδλ. 561¹².

Από τη μετχ. παρκ. του ληπώ.

⁵Θλιμμένα: Γιατί, θαρρώ, δέ βρίσκεται θερά μηδεκανένα να μηδέν κλάψει από καρδίας περίσσα λυπημένα γροικώντας τα περίσσα μου βίαια Πανώρ. Α' 64· όλοι ψυχοπονέστε, κλαύσατε λυπημένα Ψευδο-Γεωργηλ., 'Αλ. Κων/π. (Wagn.) 34· πλέον ουδέ δύναμαι να γράψω λυπημένα εις τόση μου την συμφοράν Ψευδο-Γεωργηλ., 'Αλ. Κων/π. 743.

Λυπηρά, επίθ., Χρον. Μορ. Η 31, 1541, Πίνθ. Θκν.² 620.

Από το επίθ. λυπηρός.

⁶Με λύπη: Μωρολογείται λυπηρά κλαίονσα μετά πόνου Καλλίμ. 2360· ορίζει γαρ ο βασιλεύς... (παρ. 1 στ.) να ακολουθήσουν λυπηρά τον μέγαν Αχιλλεύς Βυζ. Παίδ. 1087.

Λυπηρός, επίθ., Σπαν. (Μαυρ.) Ρ 34, 138, Σπαν. (Λάμπρ.) V 425, 559, Διγ. Α 4117, Χρον. Μορ. Η 1797, Απολλών. (Wagn.) 212, 672, Αχιλλ. Ν 1447, Αχιλλ. Ο 637, Θησ. ΙΑ' [41⁸], Αξυχ., Κέρελ. Ε' 1148, Παλαμίδ., Βορβ. 52, Διγ. 'Ανδρ. 406¹⁸· λυπηρός, Σπαν. Α 296, Ψευδο-Σφρ. 292⁸.

Το αρχ. επίθ. λυπηρός. Η λ. και σήμ.

1) ⁷Που προκαλεί λύπη, θλιβερός: Διγ. (Trapp) Gr. 1937, Διγ. Z 4263 κρετ. υπ., Αλφ. Ξεν. 50. 2) Λυπημένος, θλιμμένος? σπένδωσα, βλέπω λυπηρόν το σχήμα σου Καλλίμ. 1498· τον κόντον ήσαν λυπηρόν, εις σπένδρα ήσαν θλιμμένος Χρον. Μορ. Η 184. 3) Πένθιμος: με ρούχα μαύρα, λυπηρό Θησ. Β' [26³].

Το ουδ. ως ουσ.=λύπη (Γκτ τη σημασ. βλ. Κριαρά [Βυζ. ικπ. μιλ. σ. 267])· ουδέν γαρ δύναιτο το καλόν και το τροπόν εκ λύπης, ώσπερ ουδ' από της χαράς το λυπηρόν πολλοίς Καλλίμ. 8.

Λυπηρούμαι.

Από το επίθ. λυπηρός.

Λυπούμαι? μέρος καρδίας είχασιν και μέρος λυπηρούται, μέρος εκαμαρτώσαν και μέρος ελπιούντα Βυζ. Παίδ. 323.

Λυπησία η.

Από το ουσ. λήπησις -ση αναλογ. με ουσ. σε -ία. Η λ., καθώς και τ. λυπησιό, και σήμ. σε ιδίωμ. (Andr., Lex.).

⁸Οίκτος, ευσπλαχνία: μικρούς, μεγάλους πιάνονσιν χωρές την λυπησίαν Θρ. Κύπρ. (Παπαδ. Θ.) 169.

Λήπησις -ση η, Φακέρ., Ρίμ. (Bakk.-van Gem.) 153, Μαχ. 248¹⁷, Σκλάντζα, Ποιήμ. 7¹⁵, Σκλάβ. 69, Θρ. Κύπρ. Μ 128, Αλφ. (Μορ.) ΙΙΙ 51, Κυπρ. πρωτ. 70²⁸, 127⁴, Πανώρ. Β' 493, Δ' 24, 229, 354, Ε' 409, Ερωφ. Γ' 385, Δ' 250, 426, Ε' 120, 135, Πιστ. βοσκ. ΙΙΙ 5, 27, Ερωτόκρ. (Αλεξ. Στ.) Β' 29, Γ' 1743, Στάθ. (Martini) Γ' 331, Ροδολ. Ε' [539], Σουμμ., Πιστ. φιδ. Δ' [320, 611], Ηρόδ. άγν. κωμ. 23, Ιντ. κρ. θεάτρ. δ' 80, Τζάνε, Κρ. πόλ. 210⁷, 547¹, Ροδινός (Βαλ.) 136, κ.π.α.

Από το ληπώ και την κατάλ. -ση. Η λ. στο Βλάχ. και σήμ.

1) ⁹Θλίψη, μεγάλη λύπη: λήπουν πλήσια έδωκε σ' όλους ο μισσημός του Τζάνε, Κρ. πόλ. 304⁹. 2α) ¹⁰Οίκτος, έλεος: Η Αρετούσα κλαίγοντας προς το γονήν επίλει (παρ. 1 στ.) Με τ' άρματα της λήψης τότες τον επολέμα Ερωτόκρ. (Αλεξ. Στ.) Δ' 391· στες ρούγες να τα φέρουσι, λήψηση πλου να φέρνει Τζάνε, Κρ. πόλ. 550²²· δίχως λήψηση κιαμιά

πίσ' άνθρωπο σκοτώνω (ενν. εγώ ο Χάρος) Ερωφ. Πρώλ. 78' β) ευσπλαχνία: ω δέ-
σποτα των ανθρώπων, λήψεις το βλέμμανο Π.Ν. Διαβ. φ. 336α: σε πρέτα την ξεφάντωση...
γρηζω (ενν. εγώ ο Χάρος): ...ποτέ λήψη δε γρηζέω Ερωφ. Πρώλ. 86. Φρ. 1) λή-
ψη έχω εις κ.=συμπνοή (κάπ.) για κ.: Αν είχες τόση λήψη, κορά μου, εις όσα
πύθη βρίσκονται σ' εμένα, έλπιζα σωτηριάν εις τα λαμπρά μου Κυπρ. τραγ. 100¹⁰· λή-
ψη έχω στα βάσιτά μου Ιντ. Κρ. Θεάτρ. Β' 42. 2) λήψη παύση=λυπάμαι: λή-
ψαν επέθανε όλοι και τον εκλείβαν Τζένο, Κρ. πόλ. 347⁶.

λεπητερά, επίρρ., Χόμου Κοσμωγ. 1596, Πανώρ. Α' 446, Δ' 301, Ερωφ. Α' 241, Β' 525, Γ' 235, 443, Πιστ. βουκ. I 2, 309, IV 5, 225, Ερωτόκρ. (Αλεξ. Στ.) Δ' 1089, 1924, Στ. 49. (Martini) Γ' 330, Ιντ. Κρ. Θεάτρ. Δ' 147, Σουμμ., Πιστ. φίδ. Α' [735], Ε' [325].

Από το επίθ. λεπητερός. Η λ. στο Βλάχ. και σήμ.

1) Όλιμμέντ' τον πεικό μου θάνατο λεπητερά να κλαίγει Ερωφ. Ε' 290· λεπητερά
από καρδιάς να βοραιοασπιδέει Ευγέν. 362. 2) Σπλαγγχνικά, με συμπόνια? Για τούτο
έρχομαι σ' εσέ, κόρη μου, να θελήσεις λεπητερά στα πύθη μου τώρα να μου βοηθήσεις
Ιντ. Κρ. Θεάτρ. Β' 54· Γνώστα κ' εσέ τα μάτια σου ποτέ να μη στερορούσι λεπητερά τα
μάτια μου του ταπεινού να δούσι Πανωρ. Β' 266.

λεπητερός, επίθ., Σολέντζα, Ποιήμ. 5⁴⁵, Θυσ. 242, 310, Πανώρ. Α' 353, 408,
Β' 294, Ερωφ. Δ' 757, Πιστ. βουκ. I 2, 168, II 2, 231, III 6, 6, IV 1, 14, 5, 337,
V 7, 72, Ερωτόκρ. (Αλεξ. Στ.) Δ' 86, 1981, Ε' 14, Σουμμ., Πιστ. φίδ. Α' [377], Β' [597], Γ' [576, 882], Δ' [876], Ε' [201, 895, 927], Τζένο, Κρ. πόλ. 174¹⁴.

Από το ουσ. λήψη και την κατέλ. (-τ. λέρδ) (Ανθρ., Αλεξ.). Η λ. στο Βλάχ. και σήμ.

1) Όλιμμέντ' τον επροσκύνουσαι (ενν. τον σπένν) ... με πρόσωπον λεπητερόν
Διακρούς. 92⁴· Η μάνα σου ν' λεπητερά (ενν. η Σύρα), για κείνο δε σπέννι Θυσ. 547.
2) Ολιβερός, συγκρητικώς: πύθη πολλά λεπητερά του δίδει αιτιά και κλαίγει Ερωφ. Ε' 15.
3) (Προκ. για φωνή) παραπονιτικώς: σπέννι (ενν. η Αρετή) φωνή λεπητερά Ερω-
τόκρ. (Αλεξ. Στ.) Δ' 246· με μια λαλιά λεπητερά να δώσετε σημάδι Ζήν. Α' 31. 4)
(Συνεκδ.) Σπλαγγχνός, συμποντικώς: ως πεθερά περίσσα λεπητερά εθηνάτοτε τη
μα ταη νόμφη, γιατί την γρηζία σοβαρένη Πιστ. βουκ. V 7, 14· η σπέννι σου το θυμό...
ν' σπέννι κι' ως βασιλιάς λεπητερός κι' αέτος να συχωρέσει το σπράγμα Ερωφ. Δ' 593.

λεπητικώ, επίρρ., Βούλ. Πιάδ. 1089, Κυπρ. Ερωτ. 24³, 125⁴.

Από το επίθ. λεπητικός.

Με πολλή θλίψη λεπητερά? θλιβερά, λεπητικώ, με δάκρυα και πόνους και στεναγ-
μούς: απλήρωτος αποχαλάρησάν τους Φιλόρ. 1226· έκλαψε πολλά και λεπητικώ Χρυσ.
Σουλτ. 143³².

λεπητικώτος, επίθ.

Από το επίθ. λεπητικός και την κατέλ. -ώτος.

Λεπητερός? λεπητικώτες τραγονόδες Κυπρ. Ερωτ. 138⁴.

λεπητικός, επίθ., Μ. Χρυσογ. 35³.

Η λ. στον Αριστ.

Που αισθάνεται λύπη: Η δέ βασίλισσα...εκάθισεν εις το ιερόν σύνθρονον και είδεξε
σχήμα λεπητικόν Θρ. Κων/π. Ρ suppl. 249⁴.

λυπητικώς, επίρρ.

Από το επίθ. λυπητικός.

⁶ Λυπημένα: όταν ριγεί ο αέρα υποχαλόν τα πτερά αυτού, ορά λυπητικώς και ασθενώς Ιερικώς. 474⁷⁸.

λυτίζω.

Από τον αβρ. του λυτώ αναλογ. με τα ρ. σε -ίζω. Η λ. στο Βιάχ. και στο ποντιακό ιδίωμ. (Παπαδ. Α., Δεξ.).

Ι (Βενεγ.) κώνω κάπ. να λυτίζω: Γιατί τον ελεπήσατε τόσοι ώστε να κλαίει; Διγ. Ο 863. ΙΙ (Μέσ.) λυτίζω: την νεότην του λυτίζονται, πρόσωπον λαμπρυνόμενον Ιμπ. (Legr.) 834.

λυτόματος, επίθ., ⁴Ο γεννηθείς νεότερος, φ. 144, 145.

Από τα ουσ. λύπη και μάτι.

⁶ Πώς έχει λυπημένα μάτια! Η γεννηθείσα κόρη ... είναι φρόνιμος, λυτόματος αυτ. 144ν.

λυποτιτρώσκομαι, ελυποτιτρώθησαν, Γεωργηλ., Βελ. 156, 526, ασφαλμ. γρ. αντί ελογοτιτρώθησαν (γφ ελυγοτιτρώθησαν και ελογοτιτρώδωσαν) (βλ. Χαριτων., Λόγ. εις Κοράην 41-2) (βλ. ά. λογοτιτρώσκομαι).

λυπρός, επίθ.

Το αρχ. επίθ. λυπρός.

1) ⁶Βουτελής? ο πλάσις και τον άνθρωπον παντοεργαίς παλάμαις εκ χωματίσιν και λυπρός και πληροίς του βάρους Ντελλαπ., Στ. θρηνηγ. 5. 2) (Προκ. για τη γη) ⁶άγνος? τα αναγκαία περί ήππων εσπίνων διά του τόπον λυπρόν και κρημνίσκη είναι Ψευδο-Σφρ. 210⁸.

Λυτώ, Προδρ IV 108, Διγ. Z 210, Χρον. Μορ. P 3064, Λιβ. Esc. 596, 3892, Ιμπ. 622, Μάχ. 282¹⁴, Χούμου, Κοσμογ. 1139, Εκλέντζα, Ποίημ. 77, Απόκοπ.² 129, Βεντράμ., Γυν. 98, Θρ. Θεοτ. 71, Ερωτόκρ. (Αλεξ. Στ.) Β' 1923, Ευγέν. 979, Τζάνε, Κρ. πόλ. 193¹⁸, 248²²· προστ. μέσ. αορ. [β' εν.] λυπ ή θ η σ ε, Αιτωλ., Μ60. 124⁴⁸. λυπ ή θ ο υ, Μάχ. 372¹⁷, Κυπρ. ερωτ. 77²². λυπ ή σ ο υ ν, Επιστ. Ηγουμ. 175· μτχ. ε λυπ η μ έ ν ο ς. Δεφ., Λόγ. 136.

Το αρχ. λυτώ. Η προστ. αορ. λυτήθην και σήμ. στην Κύπρο (Σοκ., Κυπρ. Β' 642-3). Για το τελικό -ν στα διάφ. πρόσ. και τ. του ρ. βλ. Meyer, Γλωσσ. πραγμ. Κύπρ. 118-9 και 153. Η λ. και σήμ.

Ι Βενεγ. Α' Μτβ. 1) Προκαλώ στενοχώρια, λύπη σε κάπ., θλίβω, πικραίνω: Ζήσου, Βατραχ. 304, Λιβ. Esc. 600, Λόγ. παρηγ. Ο 619. 2) (Προκ. για ερωτικό συναίσθημα) κώνω κάπ. να αγωνιά, να υποφέρει: Στρατιώτης πανεξαιρετός, φοιδόβλα πανταρά, τοίς ελέπησεν η αγάπη και τοίς έφλεξεν ο πόθος Λιβ. Esc. 4059. 3) Ζημιώνω, βλάπτω: Ο μήθος λέγει πως τινές αποσφελονικοέσι με τους μεγαλειότερους, του λόγου τους λυποέσι Αιτωλ., Μ60. 106¹⁰. 4) Κακοποιώ: τον μέγαν εκκλησιάζοντα ελέπησε (ενν. ο ανθέτης) σχίσας την ρίνα αυτού Ιστ. πολιτ. 38²¹. 5) Συμπονώ κάπ.: ουδέ ιατράν μπορώ να βρω τινά να με γιατρέψει, εις τά ποιά και θλίβομαι τινά να με λυτήσει Ch. ρορ. 438· Πολλή 'τος η χαρά... να δω... (παρ. 1 στ.) βαθιά ν' αναστενάζεις και ν' σπήσουν οι βοήθειες σου την τόσην κοκκιανάδα, μάστο τον τόσον μου κακόν λυπόντα Κυπρ. ερωτ. 84¹⁰. Β' (Αματβ.) είμαι οδυνηρός: Παρί κορέζης πίνω λυποσύς Ορνεοσ. αγρ.

549¹⁸. **II Μέσ. Α'** (Μτβ.) (Για τη μτβ. χρ. του μέσ. ρ. βλ. Ανδρ., Προσφ. Κυριακ., 1953, 51-4 και 62, καθώς και Χατζιδ., Γλωσσ. έρ. Α' 132) 1) Θλιβομαι, νιώθω λύπη, στενο-
χώρια, πικραίνομαι για κάπ. ή κ.: απήλθεν αποθανόν... ημάς δέ καταλλέουσε και την εκείνον
λυπομένους (εκδ. λυπομένους· διορθώσ.) στέρησιν Σφρ., Χρον. μ. 130²², Αιβ. Ν 2951,
Βασκοπ. 3²⁹¹, Σωλόντα, Ποίημ. 4⁹, Μαχ. 124^{6*} (με σφστ. αντικ.) (Για τη χρ. του σφστ.
αντικ. βλ. Ανδρ., Αθ. 47, 1937, 188): Αχιλλ. Ν 602, Διήγ. Αγ. Σοφ. 147^{20*} (με την
πρβθ. διά-για): άσε, μα τον Θινν, δι' αυτείονας να λυπάσαι Φαίλτρ., Ρίμ. (Bakk.-v. Gem.)
123· Ω Κρήτη, χώρα μου χρυσή, λυπούμαι δι' εσένα πους εδουλεύθης θάλα Διακρούσ.
113¹¹· Αναστενάξον σγιά σας, για λόγον σας λυπούνται Απόκοπ. 2²³⁵. 2α) Συμπνόνω,
λυπούμαι: Αλλήμονον! στά έπαθα, τινάς δε με λυπείται Θρ. πατρ. Ο 1· αναδοκονώναι και
πονεί (ενν. το πλήθος του λαού), τον Κρητικό λυπάται Ερωτόκρ. (Αλεξ. Στ.) Β' 998·
δεν πρέπει να με λυπηθεί τινάς και να με κλαίγει Αιτωλ., Μδθ. 95⁴· Τας ξίνας συμφοράς,
ενέ, λυπού ως εδικας σου Σπαν. Α 514· β) ευσπλαχνίζομαι, δείχνω έλεος, χάρη: Επαί-
δευσάς μας, Κόριε... (παρ. 1 στ.)· Αλλά, πάλιν λυτήσον μας διά το έλεος σου Διακρούσ.
99²¹· εδύουσαν, αν ήθελες, να με φονεύσεις, αμεί ελεπήθης με ως δυνατός Διγ.· Ανδρ.
393¹⁸. 3) Ταγκουνόωμαι: Ο μύθος λέγ': «Οι φρόνιμοι τα άσπρα δεν λυπούνται, διά
την σωτηρία τους ξέρουν και καβαρντούνται Αιτωλ., Μδθ. 32¹¹· Μην κόμνεις σαν το σκού-
ληρον, απού την γην λυπάται, να μη χορταίνει προτιμά ... (παρ. 1 στ.) παρό να τρώγει
από την γην, να μη φρεά το χώμα Φαίλτρ., Λόγ. (Bakk.-v. Gem.) 73. 4) Ψηφά, υπο-
λογίζω, λογαριάζω: ως άνδρες να 'ποθαίνουσιν ουδέλλως ελυπόντο Κορων., Μπούας 130·
μη λυπηθείτε τ' άρματα, μη λυπηθείτε τόλμην, μη λυπηθείτε θάνατον Θησ. (Foll.) I
33. 5) Ανησυχώ, φοβόμαι: Ξενίζομαι τον θάνατον, την αδικίαν λυπούμαι Νικρ. βασιλ.
89. Β' Αμτβ. 1α) Στενοχωριέμαι, θλιβομαι, πικραίνομαι: πρέμα περισ σης θέλω πει,
πλήσινα να λυπηθείτε Ερωφ. Ε' 33· Η αγελόνα έλευσε, τότε εκεί δεν ήτον και διά ταύτην
ο Θεός βαρόνθη κ' ελυκείτο (εκδ. και 'λυπεί τον· διορθώσ.) Αιτωλ., Μδθ. 104^{6*}· και ταύτα
πάντα βλέποντα λυπείται η ψυχή μου Κορων., Μπούας 88· η καρδιά μου λυπείται υπέρ
της σφαγής εκείνης της αδίκων γιομένης Ερμον. Ψ 156· β) ανησυχώ: φίλε μου,
τίποτε μη λυπάσαι· βουλήν έβαλα καλλίστην οπού να σε ωφελέσω Πόλ. Τρωάδ. 250·
λέγει με: «Χαίρον από του νιν, τίποτε μη λυπάσαι, έτοιμα φίλον απεδά γνώριζε τον
ενοούχον Αιβ. Ν 1166. 2) Υποφέρω, βασανίζομαι (από ερωτικό συναίσθημα): την
αγάπην σου επαρέλαβε (ενν. η κόρη) και πάσχει τά λυπάσαι Αιβ. Εισ. 1586. 3) Ευσ-
πλαχνίζομαι: άνοιξεν (ενν. το καρδιά) και είδε το παιδί· και ιδού παλλημάρι κλαίγει και
ελεπήθη (ενν. η θυγατέρα του Φαρό) απάνου του Πεντ. Έξ. II 6· θάνατε, κ' έπαρ' με
γιαμά (παρ. 1 στ.)· μηδέν αργεί, 'δέ λυπηθείς Κυρ. πρωτ. 125¹¹· το απελατίειν έου-
ρεν...· να τους φονεύει ήθελεν και πάλιν ελυπάτον Αχιλλ. Ν 1317· Μη τους σκληρώσεις
Κόριε...· μικρά παιδιά και τα' εκολορεύς κοίταζε και λυπήσον Τζάνε, Κρ. πόλ. 201².
4) Δυσαναχέτω, αγαναχίζω, οργίζομαι: βλέπων ταύτας ερχομένης (ενν. ο Ζεύς, την Αθήνη
και την 'Ηρα), χαλεπώς το ελεπήθη και τον άγγελον την 'Ιεαν πέμψει να τας
απαντήσεν· λέγει της να ειπεί ... (παρ. 2 στ.) να στραφούν...οπίσω Λουκάνης, Ομήρ.
D. Θ 467. 5) Θρηγνύωμαι: ως ηρεθήσαν (ενν. πολλές αρχόντισσες) άνευχε και θλιμ-
μένες, έσθησαν με τα δάκρυα τους εις τον Θησιόν να πύσι να κλάδουν και να λυπη-
θούν μήνα τέσ εκδοήσεν Θησ. Β' [14⁴]. 6) Πενθώ: κρίσειν δεν ημπορείς να κόμεις τον
λυπομένον διά τον αποθανόν του συγγενούς του, εάν δεν περάσεν ενά ημέρας της λύπης
του Βακτ. αρχιερ. 157. Φρ. λυπάται το μέτι μου = 1) Στενοχωριέμαι, πικραίνομαι:
το μάτι σας μη λυπηθεί επί τα αγνά σας, ότι το καλό αλής της γνής της Αίγυπτος επός
αυτό Πεντ. Γέν. XLV 20. 2) Ευσπλαχνίζομαι: μη λυπηθεί το μάτι σου απάνου του...·
ότι σκοπομό να τον σκοτώσεις Πεντ. Δευτ. XIII 9· να κόμειτε αυτονοού χαθώς εκόκησεν

να κἀμει του αδελφου του...και μη ληπθῇ το μάτι σου· ψυχὴ με ψυχὴ, μάτι με μάτι, δόντι με δόντι Πεντ. Δευτ. XIX 21.

Η μτχ. ενεστ. ως επιθ.=θλιβερός: την ὥραν θέλουν ευρεθῆναι ὅλοι ομοῖοι δεμένοι, γυναικες, ἀνδρες με κλαυθμῶν ἤσαν ληπομένην Ρίμ. Θαν. 56.

Το ουδ. της μτχ. ενεστ. ως ουσ.=η λύπη: ψυχῆς γὰρ το ληπούμενον σιν το λέγειν εἴβει· και την αἰδῶν την πολλὴν καταπατεῖ μετρίως Διγ. Ζ 2502.

Η μτχ. παρκ. ως επιθ.=1α) Λυπητερός: λόγον αναπέφηνεν η κόρη λυπημένη Βιάθ. 1192· Εἰν' ἄμετροι στες συλλαβές (εν. οι στίχοι) και ουδὲ σωστά βαλμένοι, αμ' εἶνα ευλαβητικοὶ και λίγο λυπημένοι Τζάνε, Κατάν. 90· β) περιλυτός: Εγὼ δὲ πάλιν πρὸς αὐτὸν μετὰ θλιμμένον τρόπον και λυπημένου σχήματος και στεναγμοῦ αμετρήτου λέγει τον... Αἰθ. Ν 3646· γ) πένθιμος: μαῦρα σε νύκτωρ, μαῦρα λυπημένα Κυπρ. ερωτ. 2^α. δ) στενωχώρας: την νύκτωρ καίην ὄνειρον εἶδεν πολλὰ θλιμμένον, παρῶνεν και φοβερόν, περίσσια λυπημένον Παλαμῆδ., Βοτβ. 1268. 2) Σπλαχνικός, πονητικός: Περιστερά τον εἶθ' ἐκεῖ με ληπημένον βλέμμα· τον μέρηγκα λυπήθηκε, τον ἔριξε κλονάρι Αιτωλ., Μύθ. 40^α.

λυρεῖζω, Rebáb-námò 21, Αεξ. IV 600.

Το μτγν. λυρεῖζω. Η λ. τον 3. π.Χ. αι. (L-S).

1) Ἐκρούω, παίζω τη λύρα: να πινατόην ο σκαπός μου πεθυμῶ και δεν λυρεῖζω Κυπρ. ερωτ. 128^α. 2) (Μεταφ.) ἔπαναλαμβάνω συνεχῶς τον ἴδιον πράξη· αδιαφορῶ για κ.) (Πβ. το σημερ. απαίζω το βιολι μου): μακρομερεῖς κ' εἰς ὅσον που λυρεῖς τόσον περίου χάνεις, θέσωσ μου Κυπρ. ερωτ. 92^α.

λυρόν το, βλ. λυρόν.

λύσεις -ση η, Διάτ. Κυπρ. 501^α, 504^α, Ιερικος. 504^α, Δούκ. 73^α, 237^α, 257^α, Μάρκ., Βούκ. 340^α, Πένθ. Θαν.² 416, Βίος αγ. Νικ. 123.

Το αρχ. ουσ. λύσεις. Η λ. και σήμ.

1α) Ἀπελευθέρωση: Ελλην. νόμ. 514^α, Διγ. (Trapp) Gr. 2629· β) απαλλαγή: Ιωάνν. ιερ. 11, Δούκ. 293^α. γ) ἁλόνωση? Καλλίμ. 1109, 2264· δ) ἐλευθερία, δικαιοδοσία? Διάτ. Κυπρ. 511^α. 2) ἁλόνω: Διγ. Α 4774, Δούκ. 325^α. 3) Ἐξόρληση, πληρωμὴ δανείου, υποθήκης? Γλυκῆ, Στ. Β' 66. 4) ἁλόνω, ερμηνεία? Μάρκ., Βούκ. 340^α, Προδρ. III 24, Βίος Αλ. 510. 5) Κατάργηση: Βακτ. αρχιεπ. 163. 6) Ἐγγραφο που γνωστοποιεῖ την αυτοκρατορικὴ θέληση? (Για τη σημασ. βλ. Καραγ., Βοζ. διπλ.² 356): να δὲ εἴ η' ἔτη, ὡς ο Ἀκαπολίτης ἐν τη λύσει μένηται, οὐκ ἀπὸ του καιροῦ της πρώτης ψηφίζονται νομοθεσίας Byz. Kleinchron. Β' 140^α. Φρ. 1) ἔχω λύσει=εἶμαι ἐλευθερός: Εἰ δὲ και διαβῇ η τριετία και ουδὲν ἔλθῃ να πληρώσῃ τον γάμον, δύναιτο η κόρη να δείξῃ τον αρχιερέως τα στοιχήματα, και οὕτως να ἔχῃ λύσει να αρμοστή με ἄλλον Ελληνα νόμ. 525^α. 2) λαμβάνω λύσει+απαρέμφ.=αποφασίζω: λύσει ελαβεν ελθεῖν αἰθῆς πρὸς κατοικίαν Πρέσβ. υππ. 174. 3) λαμβάνω λύσει+γεν. αντικειμ.=απαλλάσσομαι: τον αμῆτρων στεναγμῶν λύσει λαμβάνει Καλλίμ. 1931.

Λυσίτριχος, επιθ.

Απὸ το αρχ. επιθ. λυσιθριε.

Που ἔχει τα μαλλιά λυμένα, χαλαρωμένα: γυναῖκων. Λυσίτριχον Ιατροσόφ. (Oikonomu)

Λύσσα η.

Το αρχ. ουσ. λύσσα. Η λ. και σήμ.

1) Η αρρώστια λύσσα: *Ιατρικόν δὲ τὴν λύσσαν ἱατροί. 19 μετὰ στ. 62.* 2) Μανία, παράφορη οργή, *ἐχθροὶ οἱ Τούρκοι τότε ἐσφίγγονταν κ' ἐβλέπονταν, γιατί ἦσαν ζημιωμένοι πάντοτε κ' εἶχαν μεγάλην λύσσαν* Αχέλ. 1565· *ἐκείνοι (εν. οἱ ἐχθροὶ οἱ ἀνιστοί) ἀπὸ τὴν λύσσαν ἕνα σκεοκοίλα μπόλπερη στο φως τοῦ τ' ἀπολίσσαν (εν. τὸν κοβαλόρη)* Αχέλ. 2098. 3) Ψεῦδῆς επιθυμία, μανία γιὰ κ': *ἡ λύσσα τῆς φυλαγωγίας* Μαχ. 524· *ἐκ τῆς φυλαγωγίας τοὺς καὶ τοῦ χρυσοῦ τὴν λύσσαν Πένθ. θαν. S 372· με το να έχει (εν. ο παπα-Σκαρλάτος) τὴν λύσσαν τῆς πορνείας ἀρῆσεν τὴν παπαδιά τοῦ Συναδ., Χρον. 36· (συνεκδ.) ερωτική επιθυμία: ὅλες τες εἰμῶσα καὶ ὅστερα δὲ ταυτὲς τὸν ἐπαιρνεῖν ἡ λύσσα* Τριβ., Ρε 340.

Λυσσάγρα η.

Απὸ το ουσ. λύσσα καὶ τὴν κατὰλ. -άγρα. Η λ. στο Βλάχ. καὶ σήμ. στὴν Κρήτη (Παγκ., *Ιδιωμ. Κρ. 5'*).

Μανία, παράφορο πάθος: *ποθὲ λυσσάγρα τῆς πορνείας εἶναι σ' ὅλους το' ἀνθρώπους* Σουμμ., Πιστ. εἰδ. Α' [1228].

Λυσσάζω, Αχέλ. 414, 2191, Διακρούς. 100¹⁴. — Βλ. καὶ λυσσάζω.

Απὸ τὸν ἀφ. τοῦ λυσσᾶ καὶ τὴν κατὰλ. -άζω. Η μετχ. *λυσσασμένος* στο Βλάχ. Η λ. καὶ σήμ.

Πάσχω ἀπὸ τὴν αρρώστια τῆς λύσσας· (μεταφ.) ενεργῶ παράφορα, παράλογα, οργισμένα, βίαια: *ο δὲ πασᾶς ἐλύσσασε κ' ἔλεγε να πασχίσει ... πάντας να τυραννήσει* Αχέλ. 1186· (υβριστ.): *γίνος λυσσασμένος* Πλουσιαδ., Θρ. Θεοτ. 36.

Η μετχ. παθ. ως επιθ. *μανιακός, παράφορος, βίαιος? ἐκείαν ὅτι δόνοντσαν σαν σκύλοι λυσσασμένοι* Αχέλ. 1991· *εἰς το πωλᾶτε ἐμπήκασι σα σκύλοι λυσσασμένοι* Ζήν. Β' 154.

Λυσσάρης, επιθ., Ριμ. Βελ. 482, 530, Συναξ. γιν. 236 (Θηλ. λυσσαρέα· ἐκδ. λιγαρέαν· γιὰ τὴ διόρθ. βλ. ἄ. λιγαρέα), Λουκάνης, Ομήρ. Ιλ. Θ [373]· λ υ σ σ ᾶ ρ ο ς, Σπανός (Eideneier) D 683, Λουκάνης, Ομήρ. Ιλ. 15' [68]· λ υ σ σ α ρ ῆ ς, Διακρούς. 83¹.

Απὸ το ουσ. λύσσα καὶ τὴν κατὰλ. -άρης. Γιὰ τὸν τ. λυσσάρης βλ. Κοικ., ΕΕΦΣΠΑ 4, 1953/4, 75. Η λ. στο Meursius (λ. λυσάρης) καὶ σήμ.

Ποῦ πάσχει ἢ ποῦ φέρεται σαν να πάσχει ἀπὸ τὴν αρρώστια τῆς λύσσας: *ἐκάμε τοὺς λιγρόπτεους ἀγριόλικους λυσσάρους Χούμου, Κοσμογ. 2292· οἱ Τούρκοι ἐγιναν ὡσαν λυσσαροὶ καὶ ἐπέτησαν το σπῆτι τοῦ Συναδ., Χρον. 27· ἐθεώρουν τοὺς ὡσαν λυσσάρους σκύλους· να γυδόνουν καὶ τοὺς πτωχοὺς καὶ συγγενεῖς καὶ φίλους* Σαχλ., Αφῆγ. 301· *μαῖρος πολλὰ καὶ αὐθάριος σαν τὸν λυσσάρη σκύλον (εν. ο Κόιν) Χούμου, Κοσμογ. 210.*

Λυσσάριος, επιθ., Θησ. I [82¹]· Θηλ. λ υ σ σ ᾶ ρ ι α.

Απὸ το ουσ. λύσσα καὶ τὴν κατὰλ. -άριος.

1) Που πάσχει ἀπὸ λύσσα, λυσσασμένος: *των σκύλων τε των λυσσαριών καὶ των ὠμιῶν θηρίων* Κορων., Μπούας, 71. 2) (Μεταφ.) *μανιακός, παράφορος, μανιακός: ἡ γυναῖκα ἡ λυσσάρια* Ανθ. χαρ. 294¹⁴.

Λυσσασμός ο.

Από τον αέρ. του λυσσάζω και την κατέλ. -σμός. Λ. λυσισμός στο Βλάχ.

Μανία, παραφροιά; ακούεις λυσισμύμους τον σπύρον κούιναν αρχιερέων; Πηγά, Χρυσπ. 164 (43).

Λυσσητής ο.

Το μτρν. ουσ. λυσσητής.

Λυσσαλέος, μακινώδη;: όπως λυσσητής για χοίρος Ερμον. Κ 177.

Λυσσιόζω, Διγ. Ζ 3401, Συναξ. γυν. 1070, Τριβ. Ρε 284, Ερωφ. Γ' 417, Διγ. Άνδρ. 388^α, Διγ. Ο 1364. — Βλ. και λυσσάζω.

Από το ουσ. λύσσα και την κατέλ. -είζω. Λ. λυσσίζω στο Βλάχ. και λυσσάζω στο ποντιακό ιδίωμα. (Παπαδ. Α., Λεξ.). Η λ. και σήμ.

1α) Πάσχει από την αρρώστια της λύσσας; βλέπω ότι ελύσσισαες κ' εχεφοδιόκισες με Διγ. (Τραρρ) Esc. 1463· β) (μεταφ.) 'γίνομαι παράφορος, μακιακός, αγριεύω; αν τύχει να λυσσίσασαν (ενν. οι φυλακατόροι), αν τύχει ν' αφορμίσαν Σαχλ., Αφήγ. 551. 2) (Με την πρόθ. εις και αυτόν. σε ακτιαν.) οργίζομαι, ξεσπώ με μανία εναντίον κάπ.: ελύσσισαν εις εμέ, δι' αυτό κήμουν ειτίς Σαχλ. Β' (Wagn.) PM 333.

Η μτρ. παθ. παρκ. ως επίθ. μακιακός, παράφορος, οργισμένος, κακός; θα τους διαγκώσουν σαν σκύλοι λυσσισμύμους Τζάνε, Κρ. πύλ. 190^α. Θέλει να φα άνθρωπος η καμνή, αλλάσει και την όψη της ως σκύλα λυσσισμύμους Συναξ. γυν. 261· (υβριστ.): Ο Διγενής τον κυνηγά λ' τον: α Ω λυσσισμύμους Διγ. Ο 2757.

Λυσσιάρης, επίθ., Σαχλ. Β' (Wagn.) PM 330, Ψευδο-Γεωργηλ., 'Αλ. Κων/π. 471, 916, Ιατροσόφ. (Οίκοπομπ) 83, Παρί γέρ. 54.

Από το ουσ. λύσσα και την κατέλ. -ιάρης. Η λ. και σήμ.

Ήου πάσχει ή που φέρεται σαν να πάσχει από την αρρώστια της λύσσας; Περί σκύλου λυσσιάρη Ιατροσόφ. (Οίκοπομπ) 83· αν δεν τον είχε φίλον, ήθελε τον φυλάγεσθαι ωάν λυσσιάρην σκύλον Παλαμέδ., Βαηβ. 1200.

Λυσσιάριος, επίθ.

Από το ουσ. λύσσα και την κατέλ. -ιάριος.

Ήου πάσχει από την αρρώστια της λύσσας; (εδώ υβριστ.): σκύλον λυσσιάριον ανόμαζον (ενν. τον Ανδρόνικον) Παράφρ. Χων. (Ναχτ. Χων., Βόνν., 457 κριτ. υπ.).

Λυσσόγερος, επίθ.

Από τα ουσ. λύσσα και γέρος.

(Υβριστ.) Λυσσασμένος, άγριος· κακός γέρος; έβγα απεδό, λυσσόγερε, ενέ της απωλείας Διγ. (Τραρρ) Esc. 1510· λυσσόγερος είναι και αρδιόμοιος άνθρωπος Σοφιαν., Παιδαγ. 289.

Λυσσοκάριδος, επίθ., Ναθναήλ Μπίρτου, Στιχοπλ. IV 268, εσφαλμ. γρ. αντί λυθοκάριδος· Διόρθ. Τωμ., ΕΕΒΣ 42, 1975/6, 390.

Λυσσομύμους(ν) το, Πρόδρ. Η Η 60.

Από τα ουσ. λύσσα και μυμώδης. Η λ. στο Du Gange Appendix.

α) Φυτό που θεραπεύει τη λύσσα (Για τη σημασ. βλ. Πολ. Α., Πριν. 'Αλ. 53 σχόλ. και Απογρ. 3, 1911, 509): ως αγνώστων χαμομηλίλων..., κυμίδων, λυσσομύμουςδον

και άλλα τινά τοιαῦτα και ας ποιήσουν τραυματάκιμα Προδρ. II G 60· β) (πιθ.) καρπός του φυτού κλυσοσμέμουδου: *Περὶ σκέλου λυσοσάρη, σὺ δάκη ἀνθρώπων. Λυσοσμο- μούδα γ' με το κρᾶσις ἡμέρας γ' ἱατροσόφ.* (Οἰκονομῆ) 83².

λυτά, επίρρ., Ασσιζ. 327⁴.

Από το επίθ. λυτός.

¹Ελευθερα, χωρίς δέσμευσή: *εάν εκείνος ουκ έχει μάγιστρος αποῦ εἶδαν πως τον τα εδά- κεισεν, αμμή ἐβυλὲν το χωρὶς τρόπον λυτά μέσα τους δύο, το δίκαιον ορίζει ότι εκείνος, αν ουδέν ημικορήσει να δείξει με την αυλήν ἔμπροσθεν τίνος τα ἀγώρασεν τα πράγματα, εντέ- χεται να τα στρέγει Ασσιζ. 171⁵.* *εάν κάποτε δώσουν τα ρούχα τους ενοῦ εἰσπῆ διὰ να τα φάγει οὐ να τα καταδηγήσει και ο χειροτεχνίτης παίρνει τα και φεύγει, το δίκαιον ορίζει να αναλάβει το εδικόν του με τωούτον: να ομόσει επάνω εις τα ἄγια ότι εκείνος εκείνος το πράγμαν ουδὲν το εδώνισεν, ουδὲ απούλησέν το, ουδὲ εχάρισεν, αμμή ἔδωκεν τα ρούχα του οὐ τα πωσά τον να του το οδηγήσουν και ούτως να λάβει το πράγμαν του λυτά αυτ. 322²⁴.*

λυτός, επίθ., Ασσιζ. 314²², 324²³, 328⁷, 330²¹, 342²², Θρσ. (Βεν.) Θ' [47⁴], Σουμμ., Παστ. φῆδ. Γ' [142], [151], [160].

Το αρχ. επίθ. λυτός. Η λ. και σήμ. ιδίως στη φρ. *αβάζει λυτός και δεμένους.*

1) (Προκ. για μαλλιὰ της κεφαλῆς) που δεν είναι δεμένα? *Μια αρχοντική περάδα και ευγενική περίσσια μέσα σ' ἄλλες, αποῦ στα δάση τοῦτα (παρὰλ. 1 στ.) ἡ με λυτά μαλλιὰ και φουτωμένα τ' ἀνέκον προπατούσι Πιστ. βουκ. III 6, 256.* 2) Ἀπαλλαγμένος από καταδίκη, δέσμευση ἢ υποχρέωση· *ελευθερός? η αυλή εντέχεται να τον ποῖσει να ομόσει επάνω εις τα ἄγια ότι ουδέν έχει ἀνω της γῆς, ουδὲ κάτω της γῆς ἀπὸθεν να ποῖσει, ως γνόν ευγνώστης και μετὰ ἐν λυτός, τοῦτοστιν τό λέγει φράγματα κίτες Ασσιζ. 315⁴ με δέχως φόβου του κερὸς τῆς λυτέρης και λυτή από πάσα δέση ταῖρι ἔμπερ ζιμιό τ' ἀγαπητικὸ τῆς Ερωρ. Β' 495· *ἐπήρα...τῆς θαμπούσαν μου και το λυτὸν μου το ραβδίον και ... ἐπάρω... Διγ. Ἀνδρ. 380²⁰.* *Λυτέρη να 'χω και λυτή την εδική μου ἑξήση Ροδολ. (Βεν.) Β [326]· ἔστω λυτός ο ἰεράς και εσθίεται ἐν τραπέζῃ Ορνεοσ. αγρ. 551²⁴.**

λύτρον, το Δούκ. 365, 24.

Το αρχ. ουσ. λύτρον. Η λ. και σήμ. στον πληθ.

α) ¹Διάσωση, απελευθέρωση? *ου περι δόξης τρώπανον ου περι βασιλείας ἡμῖν ἡ μάχη γίνεται, γοναῖον μάλλον λύτρον Εἰς Αλ. 5149· β) ²σωτηρία? χαίρε, ἀνέκλησις Αδάμ, τῆς Εύας, χαίρε, λύτρον Εἰς Θεοτ. 132.*

λυτρώω, Φυσιολ. (Lagr.) 928.

Το αρχ. λυτρώω.

Α' (Ενκρυ. ¹εὐαγοράζω): *ο βασιλεῖς των ουρανῶν διὰ φιλανθρωπίας ἵνα λυτρώσων τον λαόν την πᾶσαν ἁμαρτίαν Αἰξαγ., Κάρολ. Ε' 1306.* Β' (Μίσ.) α) *ελευθερώνω: Εβραῖος ἐλευθέρωσεν δουλείας Αιγυπτίων Κρασοκ. 36· Ερχόμεθα και σήμερα και λυτρω- σόμεθα σε Καλλίμ. 1365· β) ²σώζω? εκείθεν κατὰ χάριν διὰ λυτρώσονται με πάλιν Προδρ. IV 162· ἦν ὁδεῖν τότε μεγάλην σωτηρίαν τῇ πόλει των Ιωαννίνων, ἢν ἐλευθέρωσεν Κίριος ο Θεός Ηπειρ. 224²¹.* γ) *απελλάσσω κάπ. από κ.: Χριστέ μου, ... ἐν Θεοῦ και λόγῃ, ο οδηγήσας με πρὸς φως τῆς σῆς θεογνωσίας, του σωτόντος λυτρωσόμετος και τῆς μεταίας πλῆρης Διγ. Gr. II 561.* Γ' (Παθ.) α) *ελευθερώνωμαι: Περὶ στρατιωτῶν πότε λυ- τρούνται Βακτ. αρχιερ. ξῆβ· β) ³σώζομαι από κ.: τον εχθρόν μας εσώδωσεν, λυτρώ- μεθα θανάτου Πόλ. Τρωῶδ. 720.*

λυτρωμός ο. — Πβ. ἄ. λέτρωσις.

Από το λυτρώνω και την κατάλ. -μός. Η λ. στο Sotav. (λ. λέτρωμα) και σήμ.

α) Ἀπαλλάχθῃ, λήτρωσθῃ· να βγω από τέτοιο μπερδεύ και λυτρωμά διεν έχω Ερωτόκρ. (Αλεξ. Στ.) Α' 956· εἶπτε τῇ χαρᾷ μου μαρτύροι και το λυτρωμά εἶδετε τῇ καρδίᾳ μου Πανώρ. Ε' 388· βύ' ελευθερία, σωτηρία· γῆ των σματάων ο θεός γῆ ἄλλος κιασεῖς βουηδός σας κ' εἰς τόσο κίνδυνο πολὺ ευρέθῃ λυτρωμός σας Ερωτ. Δ' 582.

λυτρώνω, Προδρ. III 400h, 412k, Συναξ. γαδ. 43, Ιμπ. 759, Χούμονο, Κοσμογ., 2302, Πένθ. Θυν. (Κηδς) 177, Σοφισμ., Κομειδ. Ricchi 76, Πιστ. βοσκ. Γ' 3, 141, Τζάνε, Κρ. πόλ. 262², 498², 526².

Το αρχ. λυτρώω. Η λ. και σήμ.

Α' 1) (Ερωτ. μτβ) **α)** ελευθερώω· εκάθισεν εκ δεξιῶν του πατρός διὰ να μας λυτρώσει από τα χέρια του διαβόλου Μιχ. 14² της Κρήτης της περιήγητης, όπου να την λυτρώσει ο θεός και με πολλήν τιμήν να ξανακαινοσηρώσει Τζάνε, Κρ. πόλ. 134². από την δουλοσύνη και από τα ἄλλα πολλὰ πάθη ὅπου εἶναι χειρότερα και απ' αὐτὴν την δουλοσύνη ἤθελαν λυτρωθῆν (ἐκδ. λυτρωθῇ πβ. από παραδρομή [=απορομίσση του τ προς το θ της συλλαβῆς θη' πβ. ὁμοια παραδρομή· L-S, λ. λυθρόω]· διαρθρώς.)· Σοφισμ., Παιδαγ. 94· **β)** σώζω· και από αιχμαλωσία τους ελίστρωσα και από θανατικὸν Κώδ. Χρονογρ. (Κοσμάς) 23· **β)** (προκ. για σωτηρία ψυχῆς) σώζω την ψυχὴν· Χαίρε, όπου λυτρώθηκα διὰ τον μοιρογενή σου Ὑμν. Παναγ. 7· **γ)** απαλλάσσω κάπ. από κ.: λυτρώει κάθε άνθρωπον από την αμαρτίαν Ιστ. Βλαχ. 1898· να με λυτρώσει εκ τα κακά τὰ πάσχω και παθάνω Λόγ. παρηγ. L 86· πίσταρε σου, λυτήθου, βίγλισέ με κ' από τα τόσα πάθη λυτρωσέ με Κυπρ. ερωτ. 57². Ἀνίστα· να με λυτρώσει ο σοφός ο Ζεν 'χ την θλίψην Κυπρ. ερωτ. 147¹. **2)** (Αμτβ) γλυτώνω, σώζομαι· Ἀλλὰ της Παναγίας η χάρις και η προσοχή, ην ἔλεγεν εν πίστει, ελίστρωσ' εκ του θάνατου, ως εἶδομεν, κ' ερρόσθη Λεξκγ., Κάρολ. Ε' 392· (με διπλή αὐτ.) απαλλάσσω κάπ. από κ.: Ἀνὸν δέ τον Καλλίμαχον τα σῶθῃρα λυτρώσας ελευθερον παρέδωκεν ταύτον τη Χρυσοστόμῳ Καλλίμ. 2592. **Β'** (Μέσ.) **1α)** ελευθερώνομαι· δοῦλοι από τη σκλαβιὰν τῶσε μισα ὥρα λυτρωμένοι Ερωτ., Ιντ. Γ' 104· **β)** σώζομαι, γλυτώνω· Και τον μεγάλου κλέδανος ημεῖς να λυτρωθῶμεν Φουσιλ. (I.e.gr.) 631· ἔπεισε ο Κέμος την γην και πάλι εσπερεύθῃ και από τον φόβον του σεισμοῦ ο κόσμος ελυτρώθῃ Σκλάβ. 230· **γ)** απαλλάσσομαι από κ.:... κ' ο Ρήγας απ' τον λογισμό και βάρος ελυτρώθῃ Ερωτόκρ. (Αλεξ. Στ.) Α' 48· και το κορμί σου από ντροπῆς κάμωμαι ελυτρώθῃ Ερωτόκρ. (Αλεξ. Στ.) Ε 332· **δ)** φεύγω, ξεφεύγω· και μετά βίας ο βασιλεὺς ἀπένει ελυτρώθην, τον Λούναβην ἐπύρσεν και εἰς το φεύγα δόθῃν Παλαμῆδ., Βοηβ. 137. **2)** (Με αὐτιατ.) για τη σύνταξη αὐτῇ βλ. Καλιτο., Χρ. Κρ. 2, 1913, 155 και Ανθρ., Προσφ. Κυριακίδη 55· **α)** ελευθερώνομαι· να λυτρωθῆς την φυλακίαν, να ἰδέῃς ελευθερίαν Σαχλ., Αφῆγ. 476· **β)** απαλλάσσομαι από κ.: να λυτρωθῆς την ξεστεινίαν, να βγεις από τον κόσμο Περὶ ξεν. Α 324· **γ)** ξεφεύγω· να 'μουν αποθαμένος... (παρὰλ. 1 στ.), τον κόσμο να λυτρώνομαι παρὰ τὰ βλάπω τώρα Βυζ. Παδδ. 262.

λυτρώσις η, Διγ. (Τραρρ) Gr. 2630, Δερ., Λόγ. 39, Αλφ. 10², Σταυριν. 52, Σουμ., Πιστ. φδ. Δ' [353], Τζάνε, Κρ. πόλ. 300², 459². λ έ τ ρ ω σ η. Τζάνε, Κρ. πόλ. 367², 570¹. — Πβ. ἄ. λυτρωμός.

Το μτγν. ουσ. λέτρωσις.

1α) Ἐπαλλάχθῃ, απελευθέρωσῃ, λυτρωμός? ευρέθῃ προς μικρόν ἀνάπαυσιν της λδ-

Λυτρωτής

της και λύτρωσις των περισσών Καλλίμ. 2349· ἐφύσησε τους φίλους του την λύτρωσιν
 μηνών Δεγ. Ζ 3150· β) (εκαλ.) ἀπολύτρωσις, ἀπαλλαγὴ ἀπὸ αμαρτίας: μηδὲν το πάθει
 ως τον Αδάμ κ' εἰς Ἀδὴν ἐξεπέσει, ὅτι δεν ἐν' πλιν λύτρωσις, ἀμέ ο Χριστός σου ἔρθει
 Φαλιέρ., Λόγ. (Bakk.-v. Gem.) 39· Ο...δημιουργός ἀνθρώπων εἰς γην κατήλθεν σαρ-
 κωδείς εἰς λύτρωσιν ἀνθρώπων Αλφ. (Μπουμπ.) 1 95· γ) (προκ. για την Παναγία και
 ως περισσών.): λύτρωσις των αμαρτωλῶν και των αγίων η χάρις (ενν. Δόσποινα) Π.Ν.
 Δικθ. φ. 335 α 7· χαίρε (ενν. Παρθένε), ἀφός η λύτρωσις Εἰς Θεοτ. 109. 2) Λευτεριά,
 Δικθ. φ. 335 α 7· χαίρε (ενν. Παρθένε), ἀφός η λύτρωσις Εἰς Θεοτ. 109. 2) Λευτεριά,
 σωτηρία: να μας αξιώσαι (ενν. ο Θεός) να δοῦμε την λύτρωσιν τῇ Κεράτης, να χαροῦμεν
 Τζάνε, Κρ. πάλ. 230²⁵· μόνον το τι εἶχαν να γενοῦν και λύτρωσιν ἐκράζαν Τζάνε, Κρ. πάλ.
 248²⁶.

Λυτρωτής ο, Φαλιέρ., Ρίμ. (Bakk.-v. Gem.) 280, Σκλέντζα, Ποίημ. 1¹⁸⁸, Κυπρ.
 κρωτ. 153⁹.

Το μ-γν. ουσ. λυτρωτής. Η λ. και σήμ.

α) Ελευθεριτής, σωτήρας· (εδώ προκ. για το Χριστό): Χριστέ παμβασιλεύ (ἐκδ.
 παμβασιλεύ διερθώσ.), πλάστη και λυτρωτή μου Τζάνε, Κρωτ. πάλ. 133⁹· τ' ὁμοίαν
 του ευλόγας, ως λυτρωτήν αμαρτωλῶν παντός τον ομιλόγα Σκλέντζα, Ποίημ. 1²¹.
 β) ἑκφρ. ο λυτρωτής του κόσμου—ο Ἰησοῦς Χριστός: ἀποῦ ᾗεν (ενν. η Θεοτόκος) εἰς τας
 χεῖρας τῆς τῶν λυτρωτῆν του κόσμου Αρσ., Κοπτ. διατρ. [1045]. — Η λ. ως κώφ. ὀνομα-
 ο Ἰησοῦς Χριστός: Παῖα, 1στ. Σινά 943.

Λυχαντίρι. Δαήγ. Αλ. G 267⁶, πιδ. εσφαλμ. γρ. ἀντί λυχνιτάρι (βλ. ἄ. λυχνιτάρι(ο)ν).

Λυχνιάρην το, (Ι). λ υ χ ν ι ἄ ρ η, Πεντ. 'Εξ. XXV 37, XL 25, Λευτ. XXIV 2,
 Αρ. IV 9, VIII 2, 3, Βοσκωπ.⁹ 153.

Από το ουσ. λύχνος και την κατάλ. -άρι(ο)ν (Λυδρ., Λεξ.). Η λ. σε παπύρ. του 4-5.
 αι. μ.Χ. (L-S) και σήμ.

᾽Φορητή συσκευή που παράγει φωτισμό με το κάψιμο του λαδιού/να λάβουν...λάδι
 ελαιά: καθάριο...για το φω; να ανάψουν λυχνάρι παντοῦ Πεντ. 'Εξ. XXVII 20· ἐπὶ-
 ὅσων ἐκ το λυχνάρην τῶν Γλυκῶ, Στ. 259· ἀνέρτει το λυχνάρι Αλεξ. 97.

Λυχνάρην το (II).

Πιδ. από το ουσ. λυχνιτάρι(ν) με βίαιη συγκοπή.

᾽Γολύτμος λίθος, ρουμπίνι⁷ (Για τη σημασ. βλ. Dawkins [Μαχ. Β' σ. 254] και ἄ.
 ακαυτάγκων): ρομφαριάρην λυχνάρην και πέτρης ἀτίμητης και ἔχισ (=-ισια) μέσα δ'
 λυχνάρια, τοῦτ'ἐστιν ἀκαυτάγκων Μαχ. 821⁷· ἐφίγγων τα λυχνάρια ως γινω τα κάρβουνα
 τα ἀπτοῦμενα αὐτ. 82²⁸.

Λυχναφία η, Δούκ. 323²⁹· λ υ χ ν α φ ι ἄ · λ υ χ ν α φ ι ἄ, Μαχ. 102⁷.
 λ υ χ ν ο φ ι ἄ Ανάλ. Αθ. 53.

Το αρχ. ουσ. λυχναρία. Για τον τ. λυχναρία βλ. Menardos, Byz. 8, 1933, 367. Τ.
 λυχναρία και λυχναρία και σήμ. στην Κύπρο (Σακ., Κύπρ. Β' 641 και 643).

1) Φωταφία Μαχ. 676²¹. 2) (Εκαλ.) ᾽εσπερινός· προχθές την παραμονή της
 Χριστοῦ Γεννήσεως, εἰς τον καιρόν δηλοῦνται τῇ λυχναφίας, ἐπατήλθε και ο κήρος Πανα-
 γιότης Ευγ. Ἰωαννουλ., Επιστ. (Γριτσόπ.) 4¹⁶.

Λυχνία η' λ υ χ ν ι ἄ, Πεντ. 'Εξ. XXV 31, XXVI 35, XXX 27, XXXI 8, XXX
 VII 47, Λευτ. XXIV 4, Αρ. III 31, VIII 2, 4.

Το αρχ. ουσ. *λυχρία*. Η λ. και σήμ.

1) *Λυχνιαστήτης*: Πεντ. 'Εξ. XXXIX 37, Αρ. IV 9, VIII 3. 2) *Φορητή συσκευή που παράγει φωτισμό με το κάψιμο του λαδιού*: *λυχνάρι*, *κανδήλα*; *λάβε* από *καινοτηρίον* *λόχρον* βράζοντας τα υλικά του τραχήλου της: *λυχρίας* Ορνου. αγρ. 557¹¹. *λαμπάδια* *πυργίνα* *ώσπερ λυχρία φωτίζεται* Πατ., Ιστ. Σινά 610. — Ως προσφών. της Παναγίας: *Λυχρία, χαίρε, πάχρησε και πόλη κεκλεισμένη* (ενν. η Θεοτόκος) Αλφ. 821. *ήπερ* (ενν. την Παναγία) οι Θεογόοι *προφήται προηγόρευσαν στάμνον, ράβδον, λυχρίαν* Πατ., Ιστ. Σινά 743.

λυχνικόν το.

Η λ. σε επιγρ. (L-S Suppl.). (Βλ. και *Lampe*, *Λακ.*, λ. *λυχνικός*). Η λ. και σήμ.

(Εκκλ.) μέρος της ακολουθίας ή η ακολουθία του *εσπερινού* (Για τη σημειω. βλ. Παπαδ. Α., Αθ. 40, 1928, 66-7): *έτερον μικρόν* (ενν. βιβλίον) *έχον τας τον λυχνικόν ενχύς και τα εωθινάς Κώδικς Βιβλιοθήκης μονής Πάτμου* 519.

λυχνιτάρι(ον) το, Κρυσσπ. 48, Αιβ. P 229, 1956, Αιβ. Sc. 750, 777, 1692, Αιβ. Esc. 1832, Αιβ. N 1643, 1608, Ντελλαν., Ερωτήμ. 1647, 1688, Αχούλ. N 122, Διόγ. Αλ. G 267* (έκδ. *λυχνιτάρι διορθώσ.*): *λυχνιτάρι*, Διόγ. Αλ. V 68. *λυχνιτάρι*, Βέδθ. 669. *λυχνιτάρι* (ο)ν.

Από το ουσ. *λυχνίτης* και την κατάν. -άριον. Ο τ. *λυχνιτάρει* από μετρ. αν. Η λ. στο *Stor.*, Θησ. (βλ. και λ. *λυχνίτης*) και στο *Du Gange*.

Είδος πολύτιμου λίθου, *λυχνίτης* *εις το κεφάλιν της και αυτή στεφανίει είχε, κόκκινα λυχνιτάρια, λαμπρότερα της φλόγας* Αιβ. Esc. 473. *φωσέ...* *σελλογαλινοχρυσώσαν μετά λυχνοταρίων* Αχιλλ. Ο 81. *πύργον χρυσοπλάσμεν, λεθάρν λυχνιτάρν* Ιμπ. (Lambr.) 250.

λυχνιταροδεμένος, επιθ.

Από το ουσ. *λυχνιτάρι* και τη μετχ. παρκ. του *δένω*.

(Προκ. για διατυλίδι) που αδόθηκε με *λυχνιτάρι*; θεωρώ το *δακτυλίδιον σου λυχνιταροδεμένον* Αιβ. P 1629.

λυχνιταρόχροος, επιθ., Αιβ. Esc. 2461. *λυχνιταρόχροος*, Αιβ. P 1025.

Από το ουσ. *λυχνιτάρι* και την κατάν. -χροος; (Βλ. και *Du Gange*, λ. *λεσχεταρόχροος*). Που έχει το χρώμα του *λυχνίτη*; *λυχνιταρόχροος, ποικιλόχρους άνδρας* Αιβ. Sc. 1324.

λυχνίτης ο, Καλλίμ. 237, 311, Διγ. (Trapp) Gr. 1179, Διγ. Z 2228, Ερμην. Ξ 230, Αιβ. P 1618, Διαθ. Αλ. 256¹⁴, Διόγ. Αγ. Σοφ. 157²⁰.

Το αρχ. ουσ. *λυχνίτης*.

Είδος πολύτιμου λίθου; Διγ. (Trapp) Esc. 1069, Καλλίμ. 373, Αιβ. Sc. 763.

λύχνος ο, Ορνου. αγρ. 557¹⁰.

Το αρχ. ουσ. *λύχνος*. Η λ. και σήμ. (Βλ. και Παπαδου., Έδρεν, σ. 54, καθώς και Άμ. (Χίκα. Χρον. 6, 1925, 43), λ. *λόχνος* και *νύχλος*).

Α' 1) *Φορητή συσκευή που παράγει φωτισμό με το κάψιμο λαδιού*, *λυχνάρι*; Ορνου. αγρ. 568¹⁷. (ως προσφών.): *ω λέχτε φωτανότατε, πώς εσβέσθηκες και μας άφησες*;

Χίκα, Μονοδ. 179. **2)** (Πηθ. κεραμικό) υλικό που χρησιμοποιείται στην κατασκευή λυχνοφιών: *Μαριμάρον μέρος έν, σαστάκου μέρος έν, ενλίον μέρος έν, λήχνου μέρος έν...* πάντα κόφας και σήσας αναλήψαντε Ιερικισσ. 490⁹. **3)** (Συνεκδ.) φωτιά: *εκ των βοτάτων άγας δέ λήχνους πολλή δυνάμει Βίος* Αλ. 253. **Β'** Ως προσωποπ. του φαιριού λήχνος (Βλ. L-S, λ. *λήχνος*; Π): *παρέδαντο γουν οι κατάξου ... η Ασιέριτα και ο Λόχνος* Οψαρ. 362²⁹.

Λυχνοφία λ, βλ. *λυχναφία*.

Λύω - λύνω, Προδρ. IV 286, Ελλην. νόμ. 526³³, Ασσιζ. 200¹⁶, 451¹⁸, Διγ. (Trapp) Esc. 121, 1565, 1759, Διγ. (Trapp) Gr. 1065, 3149, 3371, Διγ. Z 2440, 2668, 4255, 4486, 4487, Βλδθ. 770, 791, Λιβ. Sc. 313, 1947, Λιβ. Esc. 1433, 1494, Λιβ. (Lamb.) N 648, 974, Θησ. Η' [107⁴], Γεωργηλ., Βελ. 193, Πεντ., Λευιτ. XXVI 39, Αχδλ. 1025, 2214, 2254, Ερωφ. Ε' 102, 280, 505, Διγ. 'Ανδρ. 366²⁸, Ερωτόκρ. (Αλεξ. Στ.) Β' 1173, Τζάνε, Κρ. πόλ. 228²⁸, 335², 362², 410²⁷. λ υ ό, Περί Ξεν. V 520, Φωλιέρ., Ιστ. 3 201, Ροδινός (Βαλ.) 229, Τζάνε, Κρ. πόλ. 281²⁴, 444²⁴. γ' ενικ. λ ε ι, Λιβ. Esc. 1730, Μαχ. 34⁶, Σουμμ., Παστ. φιδ. Δ' [1052], Τζάνε, Κρ. πόλ. 339²⁶. γ' πληθ. λ υ ο ύ. γ' πληθ. λ υ ο ύ σ ι ν ε.

Το αρχ. λύω. Ο τ. λυό, για τον οποίο βλ. Χατζιδ., Γλωσσ. έρ. Α' 87, 136, στο Βλδχ. και σήμ. στην Κύπρο (Σακ., Κυπρ. Β' 643). Για τον τ. λει βλ. Χατζιδ., ό.π. Α' 369. Η λ. και σήμ.

Ι Ενεργ. Α' Μτβ. 1) Ξελύνω, ανοίγω, βγάζω: Τζάνε, Κρ. πόλ. 386⁶, Αχδλ. L 464.

2α) Ελευθερώνω: Τζάνε, Κρ. πόλ. 348²⁸. **β)** αποδεσμεύω: να ελπί τούτου (δηλ. του Προάμου) να έλθω εις τας νήσας των Ελλήνων δειά να λύση τον υιόν του Λουκάνης, Ομήρ. Ιλ. ΚΔ' [43]. **γ)** σώζω: *ον θέλω τιτύς θάνατον να φέρει και να λύση την ζωήν του Λουκάνης, Ομήρ. Ιλ. Ζ' [83]*. **δ)** (μεταρ.) απαλλάσσω από κατάδεσμο: *έρχεται η αγία Βαρβάρα... λύνει την κεφαλήν και τον μυελόν* Ιατροσόφ. (Οικονομυ) 75¹⁴. **3α)** Λειύνω, διαλύω: Ιερικισσ. 393¹⁹, Ιστ. πατρ. 118⁷. **β)** σπάζω: *μηδέν με παραβγάλατε πλέον να ομιλήσω και δώσω το κεφάλι μου στον τσίχον να το λύσει* Ριμ-Βελ. 729. **4)** Δίνω λύση: Σφρ., Χρον. μ. 84²⁹. **5)** (Προκ. για όνειρο) ερμηνεύω: αποταχό σπρώσσεται ο Φίλιππος να ποίσει, τινάς από τους μάγους του το όνειρο να λύσει Αλεξ. 164. **6)** Σταματώ, καταπαύω: Διγ. (Trapp) Gr. 101. **7)** Καταργώ, ακυρώνω: Ελλην. νόμ. 552³³, Επιστ. Ηγουμε. 175. **8)** (Προκ. για αμαρτίες) συγχωρώ: είναι πολυτέσπλαχνος, λύνει (ενν. ο Θεός) τας αμαρτίας Ιστ. Βλαχ. 2293. **9)** Εξορλώ, ξεχρεώνω: Ασσιζ. 346⁸. **10)** Καταστρέφω, φθείρω: ο ήλιος τα θεμέλια σου λει τα, γοργό χαλούσι κι' ο άνεμος τα κτίσματα φασά τα και σκοποποιά Ερωτόκρ. (Αλεξ. Στ.) Γ' 125. **11)** Διαλύω: (εδώ) αφαιρώ τις σάρκες: τόσον τα έλυσαν (ενν. τα πλευρά του αγίου) αποεί ερμηνεύθησαν ολότελα τα πλευρά του από το κρέας Ροδινός (Βαλ.) 229. **12)** Απομακρύνω: *λύπον μου (ενν. άναξ)* τας πολυπλόκους θλίψεις Προδρ. III 3. **13)** Αντικρούω: *όσα λένουνσι τινές κατά της πίστεως ταύτης δυνάμεθα λύειν ευκόλως* Ιστ. πατρ. 53⁸. **14)** Παίρνω άδεια για πόλυμα: *'Εστω δέ γνωστόν ότι το γομάριον το μήτε λυθέν ή λυθέν και τηροθήναι και μη διαπωληθών...απομείρανεντο διαφυλαχθήσεται* Χρυσόβ. του 1364 σ. 33. **15)** (Με την πρόθ. εις) διακινώ: ποιούμαι στα γ' επί τα γ' γίνονται ρδ' και λόμεν εις δ' Rechenb. (Vog.) 90³. **Β'** Αμτβ. 1) Ξεδένωμαι· ελευθερώνωμαι: Ροδλ. Ε' [103], Πανώρ. Α' 23. **2α)** Λειύνω, διαλύωμαι· καταστρέφομαι: Απόκοπ.² 412, Τζάνε, Κρ. πόλ. 355¹⁹, Γεωργηλ., Θαν. 545. **β)** σπαίζω: Χρον. 307. **3)** (Προκ. για πλοίο) σκαπέρω, αποσπώ: *Οι καβαλιέροι σέβησαν σαράντα και στρατιώτες όσοι*

χωρούσαν κ' έλυσαν εκ του λιμένας τότες Αχέλ. 1835. II Μία. 1) Διαλύομαι· εξαφανίζομαι· άλλως να λήτεται Σπανός (Eideneier) A 451· ως άνωθεν ελθόντα το πράγμα όσον είδε Βέδθ. 724· (μεταφ.) λυώνω από στενοχώρια, στενοχωριέμαι πολύ· ανέλκω [μ'] η φλόγωσης των πολεμιστογενημάτων και 'γάλη' γάλη χάσονται, λόωμα, υπαυρίων Σπαν. A 27. 2) (Προκ. για γάμο) διαλύομαι, λόωμα· εκείνος ο γάμος δίνεται πλέον να λυθεί, εάν θελήσουν αμφοτέρω να εμπόυν εις μοισστήριον Ελλην. νόμ. 535³². 3α) Χαλαρώνω· τα κεραμίδια ελθόντα, το στέγος εσπαρσώθη Προδρ. I 77· β) παραλύω· ελθόντα οι έμοι μου εκ την ιδέα του αγγέλου Διγ. (Trapp) Esc. 1760. 4) Καταπαύω, τελειώνω· η μάχη λύθηκε εις την αυτήν ημέραν Αχέλ. 2539. 5) (Προκ. για αμάρτημα) συγχωρούμαι· να ληθοίσις εδώ τα αμαρτήματα κ' εκεί να μην ελθούσιν Πένθ. 9πν.² 393. 6) Παραβαίνω· ήρξαντο πλέον τα κακά και έτι των χθες τοιούτων φρικτών όρασην λυθόντων Σφρ., Χρον. μ. 116³³. 7) Απαλλάσσομαι από χρέος· να πουλήσουν (ενν. οι εργοτάδες) από το ποίον να λυθεί (ενν. ο χρεοφειλέτης) Ασπίς. 315³⁴. Φρ. 1) λύνω και δύνω=αποφοσιώνω, ενεργώ κατά βούληση· την εξουσίαν των (ενν. τον αγίον Πέτρου) έδωκε (ενν. ο Χριστός) να δέσει και να λύσει Χρον. Μαρ. Η 777. 2) λύνω σωφροσύνη=παύω να φέρομαι φρόνιμα· η δέ (ενν. η Σωσάννα) προέβλετο θανείν ή σωφροσύνη λύναι Σωσ. 29. 3) λυοίσι τ' άνωτά (μου)· βλ. άντεγο(ν) Φρ. β. 4) λύνω τη γλώσσα=μυλά· Χαρείτε, αγαλλιάσθε στην αναγνώσταίς μας και τόσες γλώσσες λύνετε, όσα σας συλλυγούνται Σουμ., Παστ. φίθ. Ε' (1388). 5) λύνω την κοιλία=προκαλώ πρόδουση· ει δέ η κοιλία του ίδρακος επέχεται, της κοιλίας τα ένδοθεν συν τη κόψη ...συμρίζας εις τρυφάν αυτό δοξ και λίσαις αυτήν (ενν. την κοιλίαν) Ορκως. αγρ. 539³⁵. 6) λύνω τον όρκον=παραβαίνω, καταπατώ τον όρκον· όταν τον εσώτασιν τον Πάτροκλον ο Έκτωρ, τότε έλυσε τον όρκον του, ετότε κ' ηρηματώθη Σαχλ. Β' (Wagn.) P 40. 7) λύνω το ποινικό μου=πληρώνω· όποιος αρέγεται απ' εμάς και θέλει να φιλήσει (παραλ. I στ.)... το ποινικό του προαύτερη ως το λύνει Σαχλ. Β' (Wagn.) P 608.

Η μετ. ως επίθ. 1) Μαλκωμένος, τρυφερός· παντέχοντα ο πρώτης ότι ήταν λωμένη η καρδία της εγγίνας διά τον όρκον ... ήσαν εις την λωμένον Μαρ. 548¹. 2) Απομακρυσμένος· να στήθ και οι έμοι πλατείς και μη συμπυκνωμένοι, αλλά λελυμένοι απ' αλβίων Κινωσ. 589³. 3) Πληγισμένος, κατασπαρχισμένος· Εννέα νομίζοι μείναι κ' η ούχη τους λιμένη και τα πετριά της εόχης τους έν ξέρονται που έν Άσκη Μάλτ. 62.

λώβα η, Σπανός (Eideneier) D 841· λ ο β α, Πεντ. Δευτ. XXIV 8.

Το αρχ. ουσ. λώβη. Ο τ. λώβα και σήμ. ιδιαιμ. (βλ. Νεοελλ. Ανάλεκτα Παρνασσού I, 1872, 410, Αθ. 55, 1954, 350, κ.α. Τ. σώβα στη Νάξο (Αθ. 67, 1963, 37, 64). Για τη λ. βλ. και Shipr, λ. λώβη. Η λ. και σήμ.

Λέπρα (Για τη σημασ. βλ. Κοκκ., ΒΒΗ Β' 154, Γ' 343 και Eideneier [Σπανός, σ. 306])· ήτον τις μέγας άρχων, περίσση πλούσιος, του οποίου συνέβη μεγάλη ασθένεια, απού λέγεται λώβα Μαρτύρ. αγ. Νικολ. 166³⁶· να είναι εις την τάπη της σώμας του εις πληγή λώβας Πεντ. Λευτ. XIII 2.

λωβάδα η.

Από το ουσ. λώβα και την κατάλ. -άδα.

Λέπρα (Για τη σημασ. βλ. Μανούσ.-v. Gemert, Πεντ. Δ' ΔΚρ Σ Β' 220· διαφορετικά νοεί Αλεξ. Στ., (Κρ. Χρ. 8, 1954, 239) και Morgan (Κρ. Χρ. 14, 1960, 210)· ως διά τους νεούς οι πολιτικές (έξθ. πολιτικές· διορθώσ.) είναι μεγάλη φήμη (παραλ. 4 στ.) και μερικοί λεπιδόζοντες και μερικοί λωβάζουν κ' απ' την λωβάδα την πολλήν την νεότη των διαβάζουν Σαχλ. Α' (Wagn.) M 347.

Λουβάστρα η.

Από το ουσ. *λάβρα* και την κατάν. -στρα αναλλ. με ουσ. σε -στρα.

Τόπος όπου συγκλίνουν οι λεπροί (πρ. και τα ουσ. *σκαβίστρα*, *σταλίστρα* κ.ά.: Πλατάκη, Ονόματα 7, 1982, 16-17· για το *σταλίστρα* βλ. και Ξανθ., ΛΑ 5, 1918 (1920), 302—Μέλετ. 375) (Για τη σημασία του ρ. *λουβαίζω* βλ. ά. *λουβαίζω*, σημασιολ.): *δεῖ τους νέους οι παλαιοὶ* (ἐκδ. πολιτικῶς· διορθώσ.) *εἶναι μεγάλῃ γούρα* (παρὰλ. 4 στ.), ... *μερικοὶ λεπιδίζουσιν και μερικοὶ λουβαίζουσιν, εἰς τὴν λουβάστραν τὴν πολλὴν τὴν ποτὴ τὴς διαβάζουν* Σαχλ. Ν 379.

Λουβαίζω, Σαχλ. Α' (Wagn.) Μ 346 Κώδ. Χρονογρ. (Κοσμιάς) 20.

Από το ουσ. *λάβρα* και την κατάν. -ίζω. Τ. της λ. σε ιδιόμ. (Βλ. Καλλέρη, ΛΘ. 55, 1951, 361, Σακ., Κυπρ. Β' 639, λ. *λουβαίζω* και Παγκ. Ιδλωμ. Κρ. Γ', λ. *λουβιασμένος*). Μτχ. *λουβιασμένος* στο Σομαν. Η λ. στην Ήπειρο (Βλ. Μπόγκα, Γλωσσ. Ηπειρ. Β', σ. 225, λ. *λοβιάζω*) και στην Κύπρο (Σακ. οπ.).

Πάσχια από λέπρα (Για τη σημασία βλ. Μακρούς.-v. Gemert, Περσ. Δ' ΔΚρΣ Β' 220· διαφορετικά νοεί Αλεξ. Στ. (Κρ. Χρον. 8, 1954, 239) και Morgan (Κρ. Χρ. 14, 1960, 210): *Ασθένησαν ασθένειαν φοβεράν, ἤνουν ἐλπιόμηντες ὅλον τοσ το κορμί Κώδ. Χρονογρ. (Κοσμιάς) 19.*

Λουβός, επιθ., Σταρ.², Ιατροσ. 15¹⁸², Chron. br. (Loen.) 21, Ναθανκέλ Μπέρτω, Στιχοπλ. II 163, Γαδ. διέγ. 7, Πεντ. Έξ. IV 6, Λεουτ. XXII 4, Αρ. V 2, XII 10, Βακτ. αρχιερ. 187, Ροθινός (Βαλ.) 227.

Από το αρχ. ουσ. *λάβρα*. (Βλ. Φέβ., ΛΘ. 49, 1939, 44). Η λ. έδω τον 8. αι. (Lampe, Lex.) και σήμ. ιδιωμ. (Andr., Lex.).

Λεπρός (Για τη σημασία πρ. ά. *λουβαίζω*, σημασ.): *Κονχάται ο κροκόδειλος... πως είναι ζώον θαυμαστόν από καλήν γενίαν. Η αλεπού 'αποκρίθη τον: «Φαίνεσ' αν το πιτσι σου, πάντοτε είσαι σαν λουβός, πομπή τα 'χ' η τιμή σου Αιτωλ., Μύθ. 9^α. Δε μου 'λέγεις πως ήσουν ποτάνα και μεθίστρα και φρακτοιασμένη και λουβή και μια κακή μουλίστρα* Γαδ. διέγ. 510. — Η λ. ως παρων.: Byz. Kleinchron. Α 183²⁰, 185^{22,23}.

Λουβώδης, επιθ.

Από το ουσ. *λάβρα* και την κατάν. -ώδης.

Λεπρός: *καλλός ου πέφικεν, ... μονόπους, ου μονόφθαλμος, μονόχειρος, λουβώδης* Ντελλαπ., Ερωτήμ. 2932.

Λούλα η' *λό λ ο ε ς*, Πιστ. βοσκ. I 3, 13, εσφαλμ. γρ. αντί *φλόγες*· διορθώσ. Πβ. G.Guarini, Il Pastor fido I 3, 11 και Σουμμ., Πιστ. φέδ. Α' 691.

Λουλά, επιθ.

Από το επιθ. *λουλός*. Η λ. στο Βλάχ. και σήμ. στο ποντιακό ιδιωμ. (Βλ. Παπαδ. Α., Λεξ., λ. *λουλά*).

Τρελά, κούρητα: *θέλαν εις τους ουρανοὺς, λουλά για ν' απηβοῦσι* Θησ. ΙΑ' [26³].

Λουλάγγρα η, Κατζ. Β' 337, Γ' 130, 554, Πιστ. βοσκ. III 6, 74, 204.

Από το επιθ. *λουλός* και την κατάν. -άγγρα (Για το σχηματ. βλ. Χατζιδ., Γλωσσ. έρ. Β' 441). Η λ. στο Βλάχ.

α) *Ανορήξ, βλακεία: είντα λουλάγμερ σου γροικώ και λερ, αφέντη Λούρα, πως παίρ-*

νοσαι τα λόγια σου στη πείνας τη μοιροσύνα; Φορτούν. (Vinc.) Α' 228· Σέλιβο, ξείρε και όποιος παρόμοια μαζώνει φορομάδα πάντ' έχει μεστοιμένον το παροικό μαζί του της λωιάγρας Πιστ. βοσκ. IV 8, 105· β) τρέλα: Σαν να μην ήταν άλλη ζωή καλύτερή του σαν εκείνη π' αναθάρσει το' αγάπης η λωιάγρα Πιστ. βοσκ. I 1, 198· κρατεί να είναι οι παροήσεις της τόσες όσες τις κίνη το' αγάπης η λωιάγρα Πιστ. βοσκ. I 5, 175.

λωλιάδα η, Ιστ. Βλαχ. 1986, Σουμμ. Παστ. φίδ. Α' [160, 826, 1154], Ε' [150]· λ ο υ λ ι ά δ α, Περί γέρ. 85.

Από το επίθ. λωλιός και την κατάλ. -άδα. (Βλ. Ανδρ., Λεξ., λ. λωλιάδα). Η λ. και σήμ.
α) Ανοησία: ετοιμή η άλλη σοφία του κόσμου και των ανθρώπων μωρία είναι σιμά εις τον Θεόν, ήγουν λωλιάδα Πηγά Μ., Περί σοφ. 683· ο Σκεπτότης ήφερε κατήδες και κριτάδες να κρίνουν τον Λούπουλον για τις πολλές λωλιάδες απ' έκαμε κ' έχάλασε τόπον του βασιλέως Ιστ. Βλαχ. 1306· β) τρέλα: ιδέας λοιπόν...τέλειαν λωλιάδαν την έποικιν... η σούλα Ηρωιάδα: τον Πρόδρομον τον θυμαστόν... ενέγκασεν τον άνδρα της και εις θάνατον τον βάνει Συναξ. γυν. 313· δεν είναι το πρεπόν ποτέ κατείς να βάλει με δίχως γήμον κορασίδας σε γήμον νοστιμάδα. Γιατί...έχω το για λωλιάδα Σουμμ., Παστ. φίδ. Α' [1050].

λωλιάνω, Νεθναχίλ Μπέρτου, Ουάλια XIII 115, Ρεδνός (Βαλ.) 215, Σουμμ., Παστ. φίδ. Ε' [1449], Φορτούν. (Vinc.) Γ' 156, Ζήν. Ε' 46, 261.

Από το επίθ. λωλιός και την κατάλ. -άνω. Τ. λωλιάνω στο Meursius (λ. λωλιάνειν). Η λ. στο Βλαχ. και σήμ.

Ι Ενεργ. α) τρελάνω, κένω κάπ. ανήτο: πλεα 'ναι η φωτιά του πέκταρος, τούτο πλεα δύναμ' έχει όπου λωλιάνει πάσα νω, καθένας το κατέχει Ζήν. Πρώλ. 184· Περί δούλου, αν λωλιωθεί Βακτ. αρχιερ. 147· καθώς θυρώ, αναγκάζεις με, Δορίντα, ή ελωλιόθη, γιατί μιλάντας σαν μιλείς, από τον νων σου επάρθης Σουμμ., Παστ. φίδ. Β' [657]· β) ξεκουτάνω (πρόκ. γιχ τα γηρατειά): Τα γερατειά λωλιάνωσι...μα την αλήθεια, το Σύμβουλο και κώδεται και λέγει παραμύθια Ερωφ. Δ' 611. ΙΙ (Μέσ.) τρελάνωμαι: οι λόγιοι που λένονται γή συγκεχωσμένοι γή μη συγκεχωσμένοι...είναι ωσάν να ελωλιάνετο η φύσις και να εγύνατο πόδια και χέρια και κεφαλές και τ' άλλα μέλη οπού κώνονται το σήμα Πηγά, Χρυσοπ. 323 (4).

λωλιεύω.

Από το επίθ. λωλιός και την κατάλ. -εύω.

Ενεργώ τρελά, τρελάνωμαι: δεν με άφησες να φιλήσω τους υιούς μου και τις θυγατέρες μου· τώρα ελώλεμες να κήμεις Πεντ. Γέν. XXXI 27· εδώ ο 'σπαρος μετανοήσας το νου ντου βασανίζει κι' ως λωλεμένος να 'τωση ποιος είναι δε γνωρίζει Ροδολ. Β' [78].

λωλιά η, Φωλιέρ., Ρίμ. (Balk.-v. Genl.) 46, Θησ. (Foll.) I 136, Γεωργηλ., Θαν. 419, Αλεξ. 1014, Δεγ. 'Ανδρ. 323²⁰· λ ω λ ι α, Θησ. Γ' [23²], Διήγ. Αλ. G 286²⁰, 270²¹, Θηματογραφία 15, Αιτωλ., Μέθ. 86¹², 101¹, 133⁵· λ ο υ λ ι α, Δεγ. Αλ. V 45.

Από το επίθ. λωλιός. Η λ. στο Söman. (λ. λωλιάδα) και σήμ. στη Χίο ('Αμ., Χικκ. Χρον. 6, 1925, 43).

α) Ανοησία, τρέλα: Εκείνοι πως στα σίδερα, σε ξέρη 'κοινομένη, αύμιον για μεν θέλον βαλθεί μετά πολλής λωλιάς Θησ. Ζ' [90²]· η βασιλεία σου καλὰ το εγνωρίζει ότι

η νεότης κάμνει πολλός *λωλός* Διγ. 'Ανδρ. 363²⁰⁻²⁴. β) βλακεία, ηλιθιότητα: *Τότε την είδε (ενν. την όρνιθα) χελιδόν πως έκαμε λωλία και τα φερόπουλά 'θρεσε σαν να 'τανε πουλιά* Αιτωλ. Μυθ. 116⁶. *Η θλίψη φέρνει λήπηση και ο πάθος αχαρία, μα στην χαρά δεν έν' λωλιά να 'χει κατείει πικρία*: Φαλιέρ., Ρίμ. (Bakk.-v. Gem.) 154.

λωλόγρια η· λωλόγρια.

Από το επιθ. *λωλός* και το ουσ. γρηθ.

Τρελόγρια: *θωρεί η γριά πως έρχομαι (ενν. εγώ η αλεπού)· έχει το, κάτος έσαι* (παράλ. 2 στ.) κ' εβοέλετο η άιτυχος εκείνη η λωλόγρια να με ταγρίσει Συναξ. γαθ. 180.

λωλοκάνα η.

Από το επιθ. *λωλός* και το ουσ. κανί (=κήμη).

Εκείνη που βαδίζει σαν τρελή, η στραβοκάνα (Για τη σχμασ. βλ. Κοσκ., Κρ. Χρ. 7, 1953, 60 και Χατζιδ., ΜΝΕ Β' 577): *έδε τούτη η ποσιτάνα, όπου να 'ναι λωλοκάνα και μολίστρια και ποσιτάνα* Συναξ. γυν. 1011.

λωλοπροβάτα η, Διήγ. παιδ. (Τσιουνι) 540. — Βλ. και λωλοπροβατίνα.

Από το επιθ. *λωλός* και το ουσ. προβάτα.

Χαζοπροβάτο: *Τότε εκατεντράπησαν η αίγα και ο τράγος ...και η λωλοπροβάτα* αυτ. 579.

λωλοπροβατίνα η. — Βλ. και λωλοπροβάτα.

Από το επιθ. *λωλός* και το ουσ. προβατίνα.

Χαζοπροβατίνα: να το ηξέφεις, άτυχη και λωλοπροβατίνα· *έσαι το δέρμα το εμπόν* (ενν. του τράγος και της αίγας) *μείζον του εδικού σου Διηγ. Παιδ. (Τσιουνι) 529.*

Λωλός, επιθ., Σπανάς (Eideneier) Α 109, Χρον. Μορ. Ρ 3889, Συναξ. γυν. 10, 489, 874, Αιτωλ., Μυθ. 8¹¹ (έκδ. Χωλός· διορθώσ.) Αιτωλ., Βοηβ. 117, Πανώρ. Β' 74, Ερωφ. Πράλ. 14, Β' 210, Γ' 286, Δ' 127, Ε' 257, Πιστ. βοσκ. Ι 5, 44, ΙΙ 4, 49, ΙΙΙ 6, 341, V 5, 71, Ιστ. Βλαχ. 505, Διγ. 'Ανδρ. 384¹⁴, Ερωτόαρ. (Αλεξ. Στ.) Γ' 921, 1026, Ιντ. κρ. θεάτρ. α' 174, Τζάνε, Κρ. πάλ. 556¹¹, Ροδολ. Β' [34], Ροδολ. (Μανούσ.) Γ' [202], Σουμμ., Παστ. φιδ. Α' [679], Β' [1285], Δ' [1079], Ε' [770], Φορτουν. (Vinc.), Πράλ. 27, Α' 108, Ιντ. β' 171, Ε' 241· **λωλόζ**, Σπαν. V (Ζάρ.) 426, Σπαν. Ο 66.

Από τη μετ. ολωλός του αρχ. άλλωμαι με μετακλισμό. Ο τ. *λωλός* και σήμ. στην 'Ιμβρο (Ξενού, Γλωσσάρι της 'Ιμβρου, 1981, σ. 95).

1) «Τρελός» (σε καταχρηστική χρησιμοποίηση του επιθ.): *Υέ μου, όπου θυμώνεται πολλά και υπέρ το μέτρον, μόνος του γίνεται λωλός και με το θέλημά του Κοιμν., Διδασκ. Ι 236.* 2α) *Ανόητος: κίττοιος...αναθεματισμένος, λωλός, μωρός, κενόδοξος και μεγαλειωμένος εσήκωσε τον πόλεμον* Ιστ. Βλαχ. 238· β) *απερίσκεπτος: ετούτη η πεθυμιά η λωλή πετώντας με πειράζει και πάγει τοι φτεροόγες μου εις τη φωτιά όντε βράζει* Ερωτόαρ. (Αλεξ. Στ.) Α' 343· *...στη νύχτη τη λωλή που μ' έγνωια δεν κατέχει, μηδέ γνωρίζει οσδεποσός το θρόνον από τρέχει* Ροδολ. Β' [19]· γ) *αρελής: λωλότεροι όσοι αθάνατοι λογιζούν σ' απομένον, κέρδη σαν κάμνουνι πολλά* Ερωφ. Πράλ. 37· δ) (προκ. γκα γέρο) *ξεμιγαρμένος, ξεκουιάρης: λέγει... πως είσαι γέρος και' άνοστος, λωλός και ξεπεσμένος* Φορτουν. (Vinc.) Δ' 356.

λωλότραγος ο.

Από το επίθ. λωλός και το ουσ. τράγος.

Τράγος άμυαλος: έπειπ' εσε το πρὸβατον να μη μας λουδορήσεις εμέν (ενν. την αίγα) και τον λωλότραγον Διήγ. παίδ. (Tsionipi) 459.

λωλώνω, λ ο υ λ ώ ν ω.

Από το επίθ. λωλός και την κατάν. -ώνω. Η λ. και σήμ. με διαφ. σημασι. στο ποντιακό ιδίωμ. (Παπαδ. Α., Λεξ.).

Η μτχ. παρκ. ως επίθ. = τρελός: ω λωλωμένη ελπίδα των ανθρώπων. Ακόμα δε σιγής, μα θέλεις να 'χεις τον σερσάν απόκλησμένον Σουμμ., Παστ. φίδ. Χορ. α' [76].

λωρικάτος, επίθ.· λ ο υ ρ ι κ ά τ ο ς.

Από το ουσ. λωρίκιον και την κατάν. -άτος. Η λ. και ο τ. τον 9. αι. (Lampe, Lex.). Πβ. Oxford Latin Dictionary, λ. *loricatus*.

*Θωρακοφόρος (εδώ μεταφ.). (Για τη σημασι. πβ. και Καλονάρου [Διγ. Α σ. 196 σελ.]): τσάνταλον είχε στούπιστον, καθάδιν λωρικέμετον και τώρα γέγονεν λαμπερός και λωρικάτος Προδρ. IV 12c χφφ CSA, κριτ. υπ.

λωρικενος, επίθ., βλ. λωρίκιος.

λωρίκι το, βλ. λωρίκιον.

λωρικασμένος, μτχ. επίθ.· λ ο υ ρ ι κ ι α σ μ έ ν ο ς. Διγ. (Trapp) Esc. 1151.

Η μτχ. παρκ. του *λωρικάζω ως επίθ. (πβ. και Mihăescu H., RES-EE 17, 1979, 49).

Αρματομένος με θώρακα: κεφαλίζεσκον...τρεσκίοι σιγίοι, οί μὲν σιτισσασμένοι ήσαν, οί μὲν λωρικασμένοι Διγ. (Trapp) Esc. 936· σσηματομένος θανατά, καλὰ λωρικασμένοι Αχίλλ. I, 905.

λωρίκιν το, βλ. λωρίκιον.

λωρίκινος, επίθ.· λ ω ρ ί κ ε ν ο ς.

(Πβ. 9.) από το ουσ. λωρίκιον και την κατάν. -ινος. Τ. λωρικινός στο Du Cange (λ. λωρίκη).

*Θωρακισμένος, προστατευμένος με θώρακα: τα άλογα αυτών ασηματομένα μετά κεφαλάρων σιδηρών και σσηρισμένων λωρικέσκον Παράφρ. Χων. [Νοκίτ. Χων., Βόνν. 202, κριτ. υπ.].

λωρίκιον το, Διγ. Z 3638, 3639, Διγ. Άνδρ., 390¹, 394²⁸. λ ο υ ρ ί κ ι, Αχίλλ. I 131, Αχίλλ. N 209, Θησ. 5' [32¹], Θ' [36¹] I A' [36¹], Θησ. (Morgan) I 32, Κορων., Μπούας 5, Ζήνοα, Βατραχ. 229· λ ο υ ρ ί κ ι ν, Διγ. (Trapp) Gr. 2889, 2918, Διγ. (Trapp) Esc. 38, 273, 334, 424, 1482, 1749 (γεν. πληθ. λωρίκιων), Πόλ. Τρωάδ. 494, 598, Αιβ. (Lamb.) N 99, Αρμούρ 969, 163· λ ο υ ρ ί κ ι (ο) ν, Παράφρ. Χων. [Νι-κητ. Χων., Βόνν., 453, κριτ. υπ.]· λ ο υ ρ ί κ ι ο ν, Λεξ. IV 321· λ ω ρ ί κ ι, Πεντ. Έξ. XXXIX, 23· λ ω ρ ί κ ι ν, Αιβ. P 80.

Το μτχ. ουσ. λωρίκιον άκτ. *lorica*. Α. λωρίκα απ. σε παπύρ. του 1. αι. π.Χ. (I-S, Suppl.). Ο τ. λωρίκιον και στο Βίο Θεοδ. Συκ. 28¹³. Ο τ. λωρίκιον τον 9. αι. (Lampe, Lex., λ. λωρίκιον), στο Etymologicum Magnum (Βλ. Mihăescu, Βυζαντ. 11, 1982, 140)

και στο Meursius (λ. λούρικον). Ο τ. λωρίκιν και σε έγγρ. του 13. αι. (Miklos-Müller, Acta Δ' 75).

⁵Μεταλλικός θώρακας⁵ (Για το πράγμα βλ. Καλονάρο [Διγ. Α σ. 196 σημ. 3542] και Κουκ., Ειστ. Λαογρ. Α' 356-7· πβ. και Haldon, Byz. and Mod. Greek Studies 1, 1975, 24-5, 34, κ.ε.): *Βάσει λωρίκιν έγλαμπρον* (ενν. ο Ιμπέριος), κορώναν κασσούδιον Ιμπ. 105· ερφάει και λωρίκιον (ενν. η Μαξιμίω) μετά χρυσάιν ραστρίων Διγ. Ζ 3445· *θάνατος το λωρείκιν μου και τάφος τ' άρματά μου* Λιβ. Esc. 78· *από σέσκαλ τριφερά εκάμασι λωρείκια* (ενν. οι βορθακοί) Ζήντο, Βατραχ. 271.

λωρεκοζωσμένος, μτχ. επιθ.⁶ λ ο υ ρ ι κ ο ζ ω σ μ έ ν ο ς.

Από το ουσ. λώρικον και τη μτχ. πρκ. του ζώνομαι.

Αρματωμένος με θώρακα: *ως καλός στρατιώτης, λωρεκοζωσμένος ήτοτε, κοπταρο-σκούτατος* (ενν. ο Μάρτιος) Ημερολ. 75.

λώρικον το· λ ο έ ρ ι κ ο ν.

Πθ. από το σύνθ. επιλούρικον με παράλ. του α' συνθετ. ή από το μτγν. λωρίκα. Για τη λ. πβ. Meursius, λ. λούρικον.

⁶Αλυσιδωτός θώρακας: *να είναι εις το στόμα του τριγύρου κάωμα αλυσιδωτή σαν στόμα λωρίκιν* (έκδ. λωρικινού· διορθώσ.) *να είναι αυτοθενού· να μη ξεσκιστεί* Πεντ. 'Εξ. XXVIII 32.

λωρικιώνονται⁷ λ ο υ ρ ι κ ι ό ν ο μ α ι, Ιμπ. (Legr.) 108, Ρίμ. Βελ. 446, 'Αλ. Κύπρ. 1211.

Από το ουσ. λωρίκιν και την κατάλ. -ώναι.

Οπλιζομαι με θώρακα: *Σαρακηνοί, αρματωσάσθε...* λωρεκισθήτε γλήγορα Αρμολ. 73· *σφιγτά λωρικισθήσαν* και τα σταθιά δακτύλουσαν Ρίμ. Βελ. 369.

λωρίν το, βλ. λωρί(ο)ν.

λώριξ ο· λ ο έ ρ ι ξ.

Από το λατ. lorica (πβ. λ. λωρίκα σε παπυρ. του 1. αι. π.Χ. L-S, Suppl.).

⁷Θώρακας, σαν μέρος οπλισμού πολυμιστή: *Ο γαρ λωρίξ γαρ στοδού* (ενν. τον Διομήδη) Ερμιν. Δ 163.

λωρί(ο)ν το· λ ο υ ρ ί, Ρίμ. Βελ. 939, Δερ., Λόγ. 378, Χρον. 312, Κατά Ζουράρη 91, Στάθ. (Martini) Β' 287, 310· λ ο υ ρ ί ν, Ασούζ. 80¹, Ιατροσόφ. (Oikonomou) 74¹⁰¹², 751-5¹¹, 79¹⁵, Βοζ. Γλαδ. 946, 947, Διήγ. παιδ. (Tsiouni) 641· λ ο υ ρ ί (ο) ν Διγ. Ζ 1507, Διγ. Ανδρ. 347⁹· λ ο υ ρ ί ν, Λιβ. Ρ 737.

Από το ουσ. λώρος και την κατάλ. -ι(ο)ν. Η λ. τον 4. αι. (Lampe, Lex.) και σε Γλωσσάρ. (L-S). Ο τ. λωρί και σήμ. και στον πληθ. ως τοπων. (Βλ. Πασχ. Τοπων. Ανδρ. 44 και Βαγιακ., Αθ. 54, 1950, 315) και λωρίν στην Κύπρο (Λουκά, Γλωσσάρ.). Λ. λωρί(ν) στο ποντιακό ιδίωμ. (Παπαδ. Α., Λεξ.).

1α) (Συν. διεμάντην) λωρίδα, λωρί? μια κορτέλλα ακουσιμένη και με λωρί και-ροήγιο κρημασμένη Βοσκοπ.⁸ 180· *εκ το κασσίδιν τον αρπά, με το λωρί τον σίοντι* Βοζ. Γλαδ. 944· *λωρί παπουτσάου* Πεντ. Γέν. XIV 23· β) (στον πληθ.) λωρίν, γαβμια? *Ηνία, τα λωρία* Λεξ. IV 273. **2**) *Ζώνη? στρέψε το στο σακκούλεν σου* (ενν. το φλωρίν) και

ορίξε το λουρίν σου Γεωργηλ., Βελ. 748· γυνάς με το πακόμισον, πλατύν λουρίν εφόρει (ενν. ο μίφας Ιούλιος) Ημερολ. 111. 3) (Συνεκδ.) πουγκί: ο Ρενάτ θεωρεί το λουρίν του, ήγουν το σεντόσιον του Ασιζ, 80². 4) 'Δεσμός' πίδα, τα λωρία Λεξ. II 230. 5) (Πιθ.) είδος ενδύματος των Βυζαντινών (Για τη σημασ. βλ. Κορκεκ., Διγ. Ακρ. σ. 84-5 και Κογγ., Απογρ. 3, 1911, 287. Πβ. όμως και Καλονάρου [Διγ. Α σ. 108 σημ., στ. 1872]): εφθήθη κ' εσκημάθηεν (ενν. το κοράσιον) κ' επήρε το λουρίν της Διγ. (Trapp) Esc. 846.

λώρων το· λούροιν.

Το λατ. *lorum* (Πβ. και το μετγν. ουσ. λώρος L-S). Ο πληθ. λούρα και σήμ. ιδιαιμ. (Παγκ. Ιδιδμ. Κρ. 5') και λώρα στον Ησύχ. (L-S Suppl., λ. λώρος). Η λ. τον 11. αι. (L-S, Κων/νίδη) (Βλ. και Mihăescu, Βυζαντ. 11, 1982, 140).

Δερμάτινο λουρί, ιμάντας (Βλ. και Παπαδημητρίου Γ. [Σαχλ., Αφήγ. σ. 141]): χείρας γαρ και πύδας δύνουν μετά λούρων γαρ βαδών Ερμην. Ω 223· Όλοι εκατενοδύνανται τα λούρα και τα νία και εγώ εις τα δρε εγύριζα Σαχλ., Αφήγ. 133.

Λαωρόποδες οι.

Από τα ουσ. λώρος και πους. Η λ. τον 7. αι. (Lampe, Lex., λ. λαωρόπους). Ονομασία λαού: υπεταξα Ευρεπτόνους, Εβρεξίδονους...Λαωρόποδας Διαθ. Αλ. 25.

λώρος, ο, Ιερακος. 493¹⁴. λούροιν.

Το μετγν. ουσ. λώρος (λατ. *lorum*, Η λ. και σε σχόλ. (L-S). Ο τ. και σήμ. στην Κύπρο με διαφορετική σημασ. (Σακ., Κυπρ. Β' 641 και Λουκάς, Γλωσσάρ.). Η λ. και σήμ. στην έκερρ. ομφάλιος λώρος. Για την λ. με διαφορετική σημασ. βλ. Κοσκ., ΒΒΠ Α' 101, Β' 5, 5' 99, ΕΕΚΣ 3, 1940, 46 σημ., Μ. Σωτηρίου ΕΕΒΣ 23, 1953, 524 κ., Ψευδο-Κωδ., Οφρκ. 181³⁸ και σε έγγρ. του 17. αι. (Κατσούρ., ΕΕ Κυκλ. Μ 7, 1968, 233¹¹).

1) 'Δερμάτινο λουρί, ιμάντας: 'Ιμης ο λώρος λέγεται Λεξ. I 72. 2) 'Είδος πολυτελούς κεφαλόδεσμου Βυζαντινών αυτοκρατόρων? Λώρος λέγεται ένα λουρί πλατύ, στρογγύλον ή ένα ζωάκι, το οποίον εφορούσαν εις την κεφαλήν μετά λίθων τιμίον και μαργαριτάρων Χρον. 312· ο δέ θεός Σιλβεστρος δεν ηθέλησε να φορή την μίτραν και διά τούτο του έδωκε (ενν. ο Μέγας Κωνσταντίνος) να φορεί το λώρον τον βασιλικόν εις την κεφαλήν οπού τον εφόρειν ο βασιλεύς Χρον. 312. — Ο τ. ως τοπων.: Εγγέν. 481.

λωρός, επίθ.

Κατά Λουκά, Γλωσσάρ. 289, από το ουσ. λώρος (Πβ. και Dawkins [Μαχ. Β', σελ. 254]). Η λ. και σήμ. στην Κύπρο (Σακ., Κυπρ. Β' 639, λ. λωρός, Φαρμακ., Γλωσσάρ. Β' 264 στη λ.), όπου και ρ. λωρώνναι και λώρωμαν (Σακ., Κυπρ., λ. λωρόνναι και λώρωμαν και Λουκά, έ.π., λ. λωρόνναι). βλ. και λωρός

(Πιθ.) χτυπημένος με λουρί· μουδιασμένος? ανάπηρος, παράλυτος? οι ιερεις...εγυάναν δώδεκα αστεινεις από πολλής αστένειες, ... άλλοι όποιον επηγάιναν αίμα, στροβίλοι, λωροί και άλλοι Μαχ. 64²⁴.

λωρωτός, επίθ.

Από το ουσ. λωρί και την κατάλ. -ωτός. Η λ. τον 10. αι. (Sophocl.).

'Λωριωτός, ριγωτός' (συν. είδος υρέσματος με πολύχρωμες ρίγες) (Για τη σημασ. πβ. Κοσκ., ΒΒΠ Β' 41): έτερον μαυδίλιον λωριωτόν, παλαιόν Κώδιξ βιβλιοθήκης μονής Πάτμου 514.

λωφάζω.

Από τον αόρ. του λωφάω και την κατάν. -άζω. (Βλ. Χατζιδ., Γλωσσ. 'Ερ. Β' 610, Ανδρ., Λεξ., λ. λωφάζω και Α. Χατζιδ., Αθ. 41, 1929, 207). Τ. λωφάζω και σήμ. ιδιόμ. (Παγκ., Ιδιόμ. Κρ. Σ', 'Αμ., Χαικ. Χρον. 6, 1925, 42 και Βογιατζ., Γλώσσα 'Ανδρ. 196) και λωφάσσειν (Κ. Ξενοῦ, Γλωσσάρι της 'Ιμβρου, 1981, 95). Τ. λωφάζω και σήμ.

'Μαζεύομαι, ζαρώνω, μένω ακίνητος' σωμαίνω από φόβο? φοβηθείς ελώφαξα μήπως μ' εκβάλουν έξω Προδρ. III 173α χφφ CSA, κριτ. υπ.

M

μα, (I), μέρ., Διγ. Z 1893, 2970, Διγ. (Trapp) Esc. 160, 736, 1718, Βάθ. 272, 556, Αιβ. P 294, 2315, Αχούλ. L 16, Αχούλ. N 1686, 1687 (έκδ. προκρίνομαι, διόρθ. σε προκρίνω μα... Κριαρ., Αθ. 50, 1940, 180), Αχούλ. O 343 (έκδ. και για τη διόρθωση βλ. Κριαρ., ό.π. 188-9), Ιμπ. 784, 785, Ch. pop. 547, Πτωχολ. α 278, Κυπρ. πρωτ. 113², Πανώρ. B' 507, Γ' 521, 604, Δ' 309, 313, E' 192, Ερωφ. Ιντ. α' 178, B' 1, Γ' 153, Δ' 34, 377, E' 351, Ερωτόκρ. (Αλεξ. Στ.) Δ' 1622, Πτωχολ. B 310, κ.π.

Το πργ. μέρ. μδ. Η λ. και σήμ.

Ως ομοτικό: Διγ. (Trapp) Esc. 736, Απόκοπ.² 254, Ερωτόκρ. (Αλεξ. Στ.) Δ' 1621, Φαλιέρ., Ιστ.² 611, Διέγγ. Αγ. Σοφ. 152¹⁸ (σε ιδιάζ. χρ.): *μα την αγάπην σου και μα την κεφαλήν σου, έχω ψυχήν πολέποισαν Προδρ. II Η 19' παρέλαβον ... την κόρην όπου, φίλε μου, μα το στενοχωρούμαι, μα τον καρμόν μου της ψυχής, μα την πικρίαν της τύχης ακόμη ουδέν υπόταξεν η γης μας καλλιοτέραν Αιβ. Sc. 1273' Τέτοιον προσώπου σθένεσιν, φίλε ισόφυλέ μου, μα την πικρίαν τήν έπαθα, μα τον καρμόν τόν είδα, εις όλον το περίγυρον κανείς να μη επιτύχει Αιβ. Esc. 2436' Τούτο ου γινώσκω ποσός, μα την υστέρησίν μας: όλος ο κόσμος ίσως του ουκ έχει ανδρειωμένον Βέδθ. 101.*

μα, (II), σύνδ., Κομν., Διδασκ. Δ 43, Χρον. Μορ. P 4178, Σαχλ. B' (Wagn.) PM 340, Φαλιέρ., Ιστ.² 13, 41, Φαλιέρ., Ρίμ. (Bakk.-v. Gem.) 11, 29, Μοχ. 520⁸, Ρίμ. κέρ. 765, Καρκαβ. 497¹, Γεωργηλ., Θαν. 208, 332, Γαδ. Διέγγ. 222, 384, Αλεξ. 636, 990, Κορων., Μποσας 18, 68, Θρ. Κύπρ. (Παπαδ. Θ.) 642, Πανώρ. Α' 213, 288, B' 113, Ερωφ. Αρ. 31, Α' 295, 517, B' 201, Βοσκαπ.² 305, Ιστ. Βλαχ. 358, 2208, Ερωτόκρ. (Αλεξ. Στ.) Α' 4, 170, B' 116, Στάθ. (Martini) Ιντ. α' 3, B' 186, Ροδολ. Α' [365], B' [69], Σουμμ., Παστ. φιβ. B' [66, 856], Φορτουν. (Vinc.) Γ' 353, Δ' 53, Ζέγν. Α' 317, B' 57, Τζάνε, Κρ. πόλ. 198², 258¹², κ.π.π.

Το ιταλ. μα (Ανδρ., Λεξ.). Κατά Ψάλλτ., Αθ. 28, 1916, ΛΑ 44-6 από το σύνδ. αμφί με επίδρ. του ιταλ. μα. Η λ. στο Meursius και σήμ.

1α (Μετά αρνητική πρότ.) αλλά: *Είδγαν του (εν. του καθολάχη) να παντρευτεί, δεν ήθελε ποτέ του, μα τη ζωή της μοναξιάς αγάπα κ' ήρεσε του Ερωτόκρ. (Αλεξ. Στ.) B' 602 κριτ. υπ.' Μέσα σ' αυτήν (εν. την βάρκα) εμπήκασι, όχι για να φαρέγουν, μα πέρα στην Ανατολήν διά να ταξιδέβουν Γαδ. Διέγγ. 140' Φαλ.: Οτιρ και πε μου τίποτες· τό θέλω εγώ δε γνώθεις; Μοίρα: Δεν έν' καιρός, μα γνώθω το Φαλιέρ., Ιστ.² 68' β) (μετά καταφατική πρότ.) όμως, μολαταύτα, ωστόσο: 'Όλοι οι αδελφοί σφαινεσσι, μα ο φρόνιμος σα σφάλλει το σφάλμα με τη γνώση ντου θαρεί να σιάσει πάλι Ερωφ. B' 37' ήτονε δεκακτώ χρονά, μα 'χε γερόντου γνώση Ερωτόκρ. (Αλεξ. Στ.) Α' 79' Γέροντας είναι και αυτός, μα θέμωρη καλή έχει Σουμμ., Παστ. φιβ. E' [769]· Γ' άκρη μου μοιάζει να 'ναι κρέα, μ' άφτειον τα σωδικά μου Φαλιέρ., Ιστ.² 73' αποχαλάρησάς με και σπλαχνικά στο πρόσωπο σα μόννα φίλράς με. Μα τα 'ρθω τάσσω σου κ' εγώ στον 'Αδη μετά σένα Ερωφ. E'*

591· γ) (μετά καταφατική πρότ.· ο σύνδ. με το *όχι* και *ουα*·) *όχι* όμως· το πήραν και αυτό, ... το ξάπνεργον, αν ξεζέρετε, *μα* *όχι* το καστέλλι Διακρούσα. 1042· το μυστήριόν της το υπερθεάμαστον εις την θάλασσαν, *μα* *όχι* εις άλλην παρά εις την Ερυθράν Μορεζίν., Κλίην Σολομ. 429. 2) (Προσθετικός, επιτακτικός· ο σύνδ. *συχν*. με το και) αλλά και, αλλά επιπλέον, αλλά επιπροσθέτως· *Δεν σώνει που μας έσχυρε εκεί στην ερημίαν, μα* *λε* *να πολεμήσωμεν τον Πάρον βασιλείαν* Αλεξ. 1744· *όχι* *μόνον* *έφυγε* (ενν. ο γάδαρος), *μα* *κ'* *εκοπάναι* *μας* Γαθ. διήγ. 529· *όχι* *μόνον* *η μήμη σου έμεινε στον αιώνα, μα* *στέφος* *άρθρατον* *φορείς* *στον άκρον* *Ελεκώνα* *Λίμπον*. 532· Αθώσα· *Μηδέ* *με σφίγγεις* *και* *πλαντώ, καλέ*, *δεν έχεις* *κάνα*; Φαλιέρ.: *Μα* *κ'* *έχω* *τόση* *και* *θαρρώ* *τα* *μάργα* *να* *ανά* *Φαλιέρ.*, Ιστ.² 690. 3α) (Μεταβατικός στην αρχή πρότ.) λοιπόν· *Μα* *την* *Κερά* *μου* *συντηρώ* *κ'* *έχεσαι* *προς* *εμένα, κ'* *έχει* *το* *πρόσωπο* *κλιτό* *Ερωφ.* Γ' 61· *Γέρισε, πε* *την* *κ'* *έρχομαι* *μετά* *χαράς*· *μα* *τάρα* *εκ* *τα* *παθίονα* *που* *'μουνε* *να* *'ρθω* *'δεπ'* *στη* *χώρα, μου* *μήνυσε* *ο* *βασιλιάς* *Ερωφ.* Β' 287· *'Όσο* *σε* *βλέπω, κότεχε,* *περίσσια* *πρικασμένη, τόσο* *μου* *κάνεις* *την* *καρδιά* *πασίχαρη* *και* *μένει*· *μα* *κλαίγ*, *και* *τα* *κλάματα* *ποτέ* *σου* *μη* *σκολάσεις* *Ερωφ.* Ε' 429· *μα* *πε* *μου* *πούρε*· *Εμέρωσε* *τ'* *άγριο* *θεριόν* *εκείνο*· Φαλιέρ., Ιστ.² 65· β) (στην αρχή πρότ. για δόλ. εκπληξης, απορίας, κ.τ.λ.)· Ποθούλα· ... *Εδώ* *'σαι*· *Μοίρα*· *Μα* *πού* *ήθελες*· Φαλιέρ., Ιστ.² 375· *Μα* *τάχα* *δεν* *είν'* *ανθρώπη, κρεφά* *κάνεις* *να* *δώσει, πληγές* *εις* *άλλον* *άνθρωπον*· Σουμμ., Πιστ. φιθ. Γ' [1285]· *Μα* *ποιος* *να* *πέσει* *σε* *φτωχεια* *στα* *πλούτη* *μαθημέως* *και* *να* *μην* *έχει* *βάσανα* ...; Ερωφ. Β' 313· γ) (στην αρχή επιφωνηματικής πρότ.)· μ' *αν* *ήξευρες* *είντά* *'παθα* *τούτην* *την* *εβδομάδα*· Φαλιέρ., Ιστ.² 110.

μάγα η, Δεγ. Ζ 626, Λιβ. Ν 2685.

Το βενετ. *мага*. Η λ. στο Βλάχ.

Μάγισσα· Την Τρίτην της εξακοστήν και την εμπορεμένη μάγα ξετρέχω, που 'ν' εδώ τώρα κατοικημένη Ιντ. κρ. θεάτρ. Β' 20.

μαγαζάς ο· μα γ α τ ζ ά ς, Λεηλ. Παροικ. 141, Τζάνε, Κρ. πόλ. 563¹³. — Βλ. και *μαγαζέν(ν)*, *μαγαζί*, *μαγατζές*.

Από το βενετ. *magazén*. Για τη λ. πβ. Κυριακ., ΛΑ 5, 1918/20, 117. Η λ. σε έγγραφ. του 1603 (Ξανθ., Χρ. Κρ. 1, 1912, 282).

α) Αποθήκη· Στάρια πολλά περιμάζωξεν, αλώσεντα αρδυνιάζει και *μαγατζάδες* *έκτισε, σ'* *αυτοένους* *τα* *σοδιάζει* *Χούμνου*, Κοσμογ. 1778· β) εργαστήριο· *εκεί* *είναι* *και* *μαγαζάδες* *που* *κάνουνσι* *τις* *σαρδέλλες* Πορτολ. Β 57²¹.

μαγαζέν(ν) το· μα κ ζ εν ί α τα, Μαχ. 314²¹, 608⁴. μα χ α ζ έ ν ι (ν), Μαχ. 608 κριτ. υπ. — Βλ. και *μαγαζάς*, *μαγαζί*, *μαγατζές*.

Από το βενετ. *magazén*. Για τον τ. *μακζενία* τα βλ. Χατζ., Ξεν. στοιχ. 61, Dawkins [Μαχ. Β' σ. 254] και Φαρμακίδη, Γλωσσάρ. 401 (λ. *μακζενίων*). Για τον τ. *μαχαζέν(ν)* βλ. Κυριακ., ΛΑ 5, 1918/20, 117, Dawkins, ό.π. και σήμ. στην Κύπρο (Σακ., Κυπρ. Β' 653).

Αποθήκη εμπορευμάτων, κατάσταση· το παζάρι τα χανοντία τους Τούρκους και τα *μαγαζένια* *Ανον.*, Ιστ. Σημ. ρμα'· τα *μακζενία* *είναι* *γεμάτα* *πραματείες* Μαχ. 208²⁴.

μαγαζί το, Πεντ. Έξ. Ι 11, Δευτ. XXVIII 12· μα γ α ζ ί (ο) ν, Επιστ. Μωάμ. 67⁴, Βεντράμ., Φιλ. 371, Πορτολ. Α 167⁴. μα γ α τ ζ ί, Τζάνε, Κρ. πόλ. 222²¹, 344¹⁴ (πληθ. *μαγατζά*), 409¹¹ (πληθ. *μαγατζά*), 517¹⁸. — Βλ. και *μαγαζάς*, *μαγαζέν(ν)*, *μαγατζές*.

Από το ιταλ. *magazzino* με αραβ. προέλευση (βλ. Κυριακίδη, ΛΑ 5, 1918/20, 117).
Α. μαγάρι στο Du Cange. Η λ. και σήμ.

α) 'Αποθήκη: *πιδάσσιε τα βουτιά κ' οι Χριστιανοί ανοίγαν τα σπείτα και τα μαγαζιά, οπού 'χασιν τα στάδια Τζάνε, Κρ. πόλ. 360¹¹. β) 'Κατάστημα ή εργαστήριο: Οι Τούρκοι σαν τ' ακούσανε, κλειούσι τα μαγαζιά τους Τζάνε, Κρ. πόλ. 379¹². γ) χώρος όπου φυλάσσονται χρήσιμα αντικείμενα: αυτό κρυμμένο μετ' εμέν, βουλωμένο εις τα μαγαζιά μου; Πεντ. Δευτ. XXXII 34.*

μαγαντζές ο, βλ. μαγατζές.

μαγάρι, επιφ., Φυλιέρ., Ιστ.² 389, 547, Δερ., Λόγ. 497, Πανώρ. Α' 117, 146, Β' 591, Κατζ. Β' 319, Γ' 115, Δ' 214, Ερωτόκρ. (Αλεξ. Στ.) Α' 346, 961, 1615, Γ' 349, Δ' 216, 675, Ε' 227, Θυσ.² 303, 596, Στάθ. (Martini) Γ' 73, 407, Φορτουν. (Vinc.) Α' 197, Β' 286, Δ' 228, 375, 511.

Το ιταλ. *magari* (βλ. Ξανθουδίδη [Ερωτόκρ., σ. 602], Nourney, Lat. Ital. 118, Αλεξίου Στ. [Ερωτόκρ., σ. 484]). Για διαφ. επιφ. βλ. Παγκ., Ιδιωμ. Κρ. Σ'. Η λ. στο Βιάχ. και σήμ. ιδιωμ. και σε διάφ. τ. (Παγκ., 6.π., *Georgios, Glotta* 31, 1951, 233).

1) 'Μαγάρι, είδε: Μαγάρι να 'το βαλετό, μαγάρι να το μάθουσι να μην τον είχα στην καρδιά Ερωτόκρ. (Αλεξ. Στ.) Α' 1617: μαγάρι να ήτοινε μέδος, ... να έβγαине ο πάσος ο πολλές επόχω στην καρδιά μου Ευγέν. 325. 2) 'Έστω, ακόμα και: μαγάρι με τη γλώσσα σου σήμερα βουθήθαι μου Ερωτόκρ. (Αλεξ. Στ.) Ε' 394. **Εκφρ. 1)** μαγάρι ας έστω κι αν: λόγια πόσσημα μηδέ άμωφα—μαγάρι ας είν' τα πλια γλυκότερα—δε θέρψου την κοιλιά μου Φορτουν. (Vinc.) Α' 237. **2)** σκαίς μαγάρι—τουλάχιστον: ας ήτονε στην έφημιά μένη στη σκαίς μαγάρι. Αρ' ο καημένος Γύπαρης θάνατο θέλει πάρει Πανώρ. Γ' 453.

μαγαρίζω, Σπανός (Eidencier) Α 371, 374, D 1073, 1095, 1107, 1112, Διήγ. παιδ. (Tsionini) 163, 215, 465, 572, Ψευδο-Γεωργύλ., 'Αλ. Κων/π. 625, Διήγ. Αλ. V 57, Ψακξ γυν. 78, Πεντ. Γέν. XXXIV 5, 13, Λευτ. X 10, XI 44, XX 3, XXI 4, XXII 5, XXVII 11, Αρ. VI 7, 12, IX 7, XIX 13, 14, Δευτ. XII 15, XIV 8, XV 22, XXVI 14, Ιστ. Βλαχ. 653, Φορτουν. (Vinc.) Β' 18, Τζάνε, Κρ. πόλ. 563¹⁰, κ.π.α.

Από το αρχ. *μαγαρίζω* (βλ. Ανδρ., Λεξ.), καθώς και Kahane, Graeca et Romanica Α' 344 κε. T. *μαραρίζω και μαρίζω* σήμ. στην Κύπρο (Σακ., Κυπρ. Β' 650, λ. μαρίζω). Η λ. τον 7. αι. (Sophocli.) και σήμ.

I Ενεργ. Α' Μτβ. 1α) Μολύνω: *Διά ποίαν αφορμήν χαλάτε (ενν. εσείς, άνθρωποι) τες ψυχές σας και τες μαγαρίζετε με αίματα; Ροδινός (Βαλ.) 229: εσθίας (ενν. εσύ, μαίτρος) φύλλους, ψείρας τε και πάντοτε δακύνεις (παραλ. 1 στ.). Φεύγε λοιπόν απέμπροσθεν, μη μαγαρίζεις πάντα Διήγ. παιδ. (Tsionini) 975. β)* (προκ. για αντικ. λατρείας) μαινώ, βεβηλώνω: *Το 'κόσμημα δεν το 'χουσα, ... μα έναρά το (παραλ. 1 στ.) για να μην το βρου οι άπιστοι πλιο να το μαγαρίζου Ιντ. κρ. θεάτρ. Α' 53. 2)* Αερώνω, βρομίζω: *όσα κόμμα ν' ασπαστούν εσύ (ενν. καρδουμένη) τα θες μαντζέει: πάντοτε με τα κάρβουνα θέλεις τα μαγαρίζει Αιτωλ. ΜΙΘ. 12⁹. 3)* Ντροπιάζω: *ερωλύναι τσι ψυχές τως (ενν. οι καλόγεροι) και εμαγαρίζουσι και σκίψαν τως, ήγουν το γάσο Αποκ. Θεοτ. I 190. 4)* Βιάζω: *εμαγάρεσσαν γυναικάς παρά φύσιν Ανάλ. Αθ. 24: το βράδι να μένουσαν (ενν. οι αρχόντισσες) με τους μουσουλμάνους και να τες μαγαρίζουσι, μπιστάρδια να γενούσαν Ανακάλ. 84. Β' Αμτβ. 1)* Μολύνωμαι, αμαρτάνω: *«Μη φας, αρέντη μου, ... και μαγαρίζεις ... σφ' του γιού σου το συκότιο Κακή μένη 29. 2)* Αερώνομαι, λεκιάζομαι: *Είς τούχα να μαγα-*

ρίσει από λάδι· δοκιμή Ιατροσ. κώδ. φνξ'. 3) Αλλαξοπιστώ: πολλές (ενν. γυναίκες) εκκλησιωθήκουν κι' άλλες εμαγαρίσθη Τζάνε, Κρ. πόλ. 181*. 4) Έρχομαι σε σεξουαλική επαφή: τα κατηλεία γυναικούν (ενν. οι άνδρες), τες πόγκες και πολιτικές κοιτών και μαγαρίζουν Ναθαναήλ Μπέρτου, Στιχοπλ. I 772· όσες (ενν. γυναίκες) αφήνονουν κακώς τους άνδρες τους, ... υπάν και μαγαρίζουσιν με ξέσους Ναθαναήλ Μπέρτου, Στιχοπλ. I 747. II Μέο. 1) (Προκ. για θρησκευτικά θέματα) είμαι μακαμένος, ακάθαρτος? παν ος να 'γγίξει εις αυτό ο μαγαρισμένος να μαγαριστεί και η ψυχή οπού 'γγίξει να μαγαριστεί ως το βράδι Πεντ. Αρ. XIX 22. 2) Ήτακτρέπομαι σεξουαλικά, απιστώ? αν δεν εμαγαρίστην η γυναίκα και καθύρεα αυτή Πεντ. Αρ. V 28· απέρασεν απάνου του (ενν. του ανδρός) πτού ζήλους και εζήλεφεν την γυναίκα του και αυτή δεν εμαγαρίστην Πεντ. Αρ. V 14.

II μτχ. ως επιθ.: 1α) Μικρός, μολυσμένος: κόμνει (ενν. η άθλιος γυναίκα) και τες προσφορές και είν' αιματωμένες, διότι τζαγκωνιζέται, και είν' μαγαρισμένες Ναθαναήλ Μπέρτου, Στιχοπλ. I 530. β) (προκ. για θρησκευτικά θέματα) απαγορευμένος? παν σερετιτό του ποελοί μαγαρισμένο αυτό εός, να μη φαγωθούν Πεντ. Δευτ. XIV 19. 2) Λερωμένος, βρόμικος: όλον το πρόσκοπν του (ενν. του Λερίτα) απ' αίμα και κορνακτόν όλο μαγαρισμένον Θησ. Θ' [182]. 3) Αμαρτωλός, ανήθικος: εγύρευεν ο μαγαρισμένος Ηρώδης να φονεύσει αυτόν τον Κύρον Ιησοάν Χριστόν Μορεζίν., Κλίνη Σολομ. 406· πόσοι ανδρειωμένοι, ... απελίτες έπεσαν διό μίαν γυναίκα μαγαρισμένη Δετή. Αλ. V 59. 4) Άπιστος: Εκίνησεν ο βασιλεύς Φίλιππος εκ Σπανίας, Σαρακηνός της γενεάν, ήτον μαγαρισμένος Φλώρ. 29. 5) (Πιθ.) επικίνδυνος, δύσκολος: Ο Μαύρος Λάικος ένα καλός λιμένας ... και θέλεις να έμπεις μέσα του καναλιόν ότι έναί δύο ακρωτήρια μαγαρισμένα Πορτολ. Β' 37²⁴. 6) (Υβριστ.): Αφορεσμένη γάδαρε και τρισκαταρμένη ... σκέλε μαγαρισμένη Γαδ. Δετή. 366· γυναίκα κακορίζικε, Εύα μαγαρισμένη Συναξ. γυν. 127. Έκφρ. μαγαρισμένος εις ψυχήν = αμαρτωλός: παράγγειλε τα παιδιά του Ισραήλ και να απεστείλουν από το φουσσάτο ... παν μαγαρισμένον εις ψυχή Πεντ. Αρ. V 2.

μαγαρίκα η.

Το ουσ. μαγαρίκον (μαγαρίζω με αλλαγή γένους (Για την ετυμ. βλ. 'Αμ., Αθ. 26, 1914, 102). Η λ. και σήμ. στη Ρόδο και τη Χίο' βλ. Κουκ., Αθ. 27, 1915, ΑΑ 65.

Ήλινο αγγείο, στάμνα? έταρε μαγαρίκα μια και δώσε εκεί γέμισμα του μέτρου μας Πεντ. Έξ. XVI 33.

μαγαρίκον το, Metrol. 128²¹.

Το ουσ. του επιθ. μαγαρίκός με αφομοίωση (Βλ. Χατζιδ., Αθ. 24, 1912, 25, 'Αμ., Αθ. 26, 1914, 102 και Bees, B-NJ 17, 1939/43 (1944), 50). Η λ. τον 6. αι. (L-S, λ. Μαγαρίκός).

1) Πήλινο αγγείο? ακατίφω πέριτυχείν, όπερ μαγαρικά έλεγμεν Παράφρ. Χων. (Νικήτ. Χων., Βόν., 346, κριτ. εκ.). 2) Μονάδα χωρητικότητας πλόνων (Για τη σημασ. βλ. Schilbach (Metrol., σ. 181) και Schill., Byz. Metrol. 282): εν τω ουντέφω μάρει της πρέμνης χωροσόν το πλοίων μαγαρίκα γ' Metrol. 130²²⁻²⁴.

μαγάριος, επιθ.

Από το επιθ. μακάριος με επιδρ. του μαγαρίζω.

(Σιωποτικά) μακάριος: Μαγάριος οι όνομοι σπανοί ... και μακάριοι οι εξερευνηόντες τας πράξεις αυτών και απέχουσιν απ' αυτούς Σπανός (Eideneier) D 1059.

μαγαρισιά η, Πεντ. Λευτ. XV 25, XXII 5· *μαγαρισία*, Χριστ. διδασκ. 60, 439.

Από τον αόρ. του *μαγαρίζω* και την κατάρλ. -ιά (Πβ. και Χατζιδ., Αθ. 24, 1912, 336). Τ. *μαγαρισιά* στο Βλάχ. και σήμ. στην Κρήτη (Παγκ., Γλωσσ. ιδίωμ. Κρ. 5' 99). Ο τ. στο Du Cange και σήμ. στο ποντιακό ιδίωμ. (Παπαδ. Α., Λεξ.). Η λ. στο Soman. και σήμ.

Ἐκ *Ἀκαθαρσία*· μικρότητα, αμαρτία? να χωρίσετε τα παιδιά του *Ισραήλ* από την *μαγαρισιά* τους και να μην απεθάνουν εις την *μαγαρισιά* Πεντ. Λευτ. XV 31· να συμπαθήσει επί το εἶγνο από *μαγαρισίους* παιδιών του *Ισραήλ* και από τις *αμαρτίες* τους εις ἅλα τα φταισίματά τους Πεντ. Λευτ. XVI 16.

μαγάρισμα το.

Από το *μαγαρίζω* και την κατάρλ. -μα. Η λ. στο Soman. και σήμ.

Βδελυγμα, βρομιά: εἶδτε τα σιχάματά τους και τα *μαγαρίσματα* τους Πεντ. Λευτ. XXIX 16.

μαγαρισιάνρι το.

Πατριώδης σχηματ. από συμφ. των ουσ. *μακαρισμός* και *μεγαλειώδης* και το *μαγαρίζω* (Βλ. Eideineier [Σπανός σ. 307]).

(Σκωπτικά)· μακαρισμός? ψάλλομεν τον επιτάριον του σπανού· εἰσι δέ *μαγαρισιάνρια* λεγόμενα εις τον *εὐταφισμὸν* του κομπογιάνη σπανού Σπανός (Eideineier) D 1050.

μαγαρίτης ο.

Από το *μαγαρίτω* και την κατάρλ. -ίτης· ή κατά τον Kahane (Ill. Class. St. 3, 1978, 219) από το αραβ. *Muhāddij* και την κατάρλ. -ίτης. Η λ. τον 9. αι. (Lampe, Lex.).

1) Μικρός, μολυσμένος: *Χαρά στην την κερά 'λωπού... (παραλ. 2 στ.), οπού εκατάδασκεν σκύλον τον μαγαρίτην Δέγγ. παιδ. (Tsiouni) 273.* 2) Αποστάτης, εξωμότης, αρνησίβητος: *σρκώσετέ τον τον σταυρόν με φόβον και καράρην και αμέτε καταπάνω του του σκύλου μαγαρίτη Ψευδο-Γεωργλ., 'Αλ. Κων/π. 504.*

μαγαροσύνη η, Πεντ. Αρ. V 19.

Από το *μαγαρίζω* με επίδρ. των ουσ. σε -οσύνη. Η λ. και σήμ. στην 'Ηπειρο με δεσπορική σημασ. (Βλ. 'Αμ., Αθ. 26, 1914, ΑΑ 107).

Ἐκ *Μικρότητα, μίσος*: η *μαγαροσύνη* του απάνου του αυτ. Λευτ. XXII, 3.

μαγαρώ.

Νέος σχηματ. του *μαγαρίζω* αναλογ. με τα ρ. σε -ώ (Βλ. Eideineier [Σπανός σ. 307]).

Βρομίζω: *κακομούσους, τριγύνη, ... πάντες ... γελοῦμεν σε και πάντες μαγαρωμένον σε Σπανός (Eideineier) A 123.*

μαγατζάς ο, βλ. *μαγαζάς*.

μαγατζές ο· *μαγατζές*, Μορεζίν, Διαθ. 484. — Βλ. και *μαγαζάς*, *μαγαζένι*, *μαγαζί*.

Από το βενετ. *magazén* (Βλ. Κυριακ., ΑΑ 5, 1918/20, 117). Ο τ. *μαγατζές* σε διαθ. του 1595 (Κακούλβη, Κρ. Χρ. 22, 1970, 476)· τ. *μαγαζές* σε έγγρ. του 1690 (Κουρ. σάρ. 98.10.11.15.17) και στο Βλάχ. Η λ. σε διαθ. του 1499 και του 1501 (Σδθ., MB 5' 668¹⁸).

γεν. μαγατζέου, Σάθ., MB C' 669⁶, 678¹²⁻¹³) σε έγγρ. του 16. αι. (Μανουσ., Κρ. Χρ. 22, 1970, 295, Δετοράκης, Θησαυρ. 19, 1982, 154), του 17. αι. (Γκίνης, ΕΕΒΣ 39/40, 1972/73, 214) και σήμ. στην Κρήτη (Παγκ., Ιδίωμ. Κρ. C' 99 και Δετοράκης, ό.π. 155).

Ἀποθήκη: δίδω τον και όλα τα λεγάτα της αυτής εκκλησίας, .. ἔχουν σπίτια και μαγαντζέ και αργαστήρι Μορεζίν., Διαθ. 482· το ο] ποίον ταξίδεγος ἐναι όλον του ανωγαίον οπού κατοικώ ἐγώ με το μαγατζέν τον μικρόν οπού ἔχω αποκάτω Διαθ. Λκοτ. 147.

μαγατζί το, βλ. μαγαζί.

μαγγαναρέα η.

Από το ουσ. μαγγανεία (βλ. Ξανθ., B-NJ 5, 1927, 356 και Eideneier, Ελλην. 28, 1975, 459) ή από το ουσ. μαγγανόρης (βλ. Ξανθ., ό.π.).

Μάγισσα, γόησσα, δολερή: είσαι γεματάρισα, κλέπτρια και τσιγγάνα, μαγγαναρέα, μιαρή, κοιλογορφοφόρα Διήγ. παιδ. (Tsiouni) 286.

μαγγανεία η, Ερμον. Ο 176, Βίος Αλ. 52.

Το αρχ. ουσ. μαγγανεία. Η λ. και σήμ.

Μαντική τέχνη, τέχνασμα: εκ του Νεκταναβώ κακώς απατηθείσα (ενν. η Ολυμπιάδα) και μαγγανείαις ταις αυτοί μεγάλης πλανηθείσα και συμμεγείσα τω κακώ γόητι Βίος Αλ. 36.

μαγγανέλλα η.

Το ιταλ. manganello.

Είδος πολιορκητικής μηχανής: άρισε, ξυλόκαστρα να ποίσουν και μαγγανέλλες φοβερές και πύργους και τραμπούκα Θησ. Α' [89²].

μαγγάνη η.

Από το ουσ. μάγγανον και την κατάλ. -η.

Εμάγισσα, γόησσα: Έλθει θέλει εκ θαλάττης (έκδ. εξαλάττης· διορθώσ.· πβ. Χρησμ. Χ 9 εξοβλάττην, όπου επιβάλλεται η ίδια διορθ.) της μεγάλης της μαγγάνης Χρησμ. ΙΧ 7. — Πβ. το παρων. Μαγγάνης (Κουκ., ΒΒΠ C' 486).

μαγγανικός, επίθ.

Από το ουσ. μάγγανον και την κατάλ. -ικός. Η λ. τον 4. αι. (Lampe, Lex.). Το ουδ. ως ουσ. και στο Λόγ. νουθ. 100¹².

Έκφρ. μαγγανικών ξύλων = πολιορκητική μηχανή, καταπέλτης: αί τε γαρ τετραρείαι και μαγγανικά ξύλα υπ' αυτών επερώθησαν γνώμης άτερ του στρατηγούντος Παράρρ. Χων. (Νοκίτ. Χων., Bonn., 218, κριτ. υπ.).

μάγγανο(ν) το, Διήγ. εις τους κρασοπατέρας 148, Πανάρ. 65¹⁴, 74⁵, Μαχ. 454¹¹, 462¹⁷⁻²⁰, 490¹⁸, Χρον. σουлт. 80²¹⁻²⁷, 90³.

Το μτγν. ουσ. μάγγανον. Η λ. και σήμ.

1) Βαρούλλο, γερανός: τέχνη θαυμαστότατα και φυσικά στηλώσας (ενν. ο τεχνίτης) (παρλ. 3 στ.) εκτός μαγγάνων και πριών και άινε εργαλείων Διήγ. πόλ. Θεοδ. 80. 2) Πολιορκητική μηχανή, καταπέλτης: Το πρώτον μάγγανον ήτον έναν ξυλόκαστρον και ήτον τρέπατον με γ' περδεσκιές ... και μέσα είχαν έναν πετροκόπον και με τα αργαλεία του διά να τρυπήσουν τον τοίχον του κάστρου Μαχ. 482²⁵· έφεραν μάγγανα και αργαλεία, ότι επε-

τάσσαν πέτραις τόσον μακρά ως γούον καλόν δοξάειν Μαχ. 462¹⁴. *εφάρτε* εις τον τοίχον τα μύγαντα του πολέμου Χρον. σουλτ. 75⁴. 3) Δόκανο, παγίδα (Για το πράγμα βλ. Κουκ., ΒΒΠ Ε' 286, 417): *Εάν δέ στήσουν μάγγανον πολλάκις να σε πιάσουν* (ενν. *εάν* την αλω- ποσέ) Διήγ. παιδ. (Τσιουσι) 289. 4α) Συμπιεστικό μηχανήμα, πιεστήριο (ελαιοτριβείου, ονομοποιεί, κ.ά. πρ. και ά. τουτοιμομάγγανον): 'Αριστος του τñ ήσφιζε (ενν. τη χέρα) 'ποκάτω τση μασκάλη. *Μηδέ στροφιόδι μάγγανον τέτοιον σφιμό δεν κάνει* Ερωτόκρ. (Αλεξ. Στ.) Δ' 1851. *Επήρην έναν σφάλαγγαν κ' ήτον στρογγυλισμένος, καθολικά σαν μάγγανον αυτός ήτον σφειασμένος* Ιστ. μακαρ. Μάρκο 256. β) πιεστήριο επεξεργασίας υφασμάτων, κυρίως μεταξωτών, για να αποκτήσουν στιλπνότητα και ποικίλη διακόσμηση (Πβ. και το ιταλ. *manipalo*. Λιγότερο πιθανό να πρέε. για κλωστικό μηχανήμα ή αργαλειό κεντήματος' βλ. Δημητράκ. στη λ. 7, 8. Η σημασι. και σε έγγρ. του 17. αι.' βλ. Γκριτσόπουλο, ΕΕΒΣ 20, 1950, 223 και Ελλ. 13, 1954, 153): τα δέ επιτραχήλια μέρος είναι μαγγάνου μετά αγίων κύκλθεν και συν τες εορτάδες Παύ., Ιστ. Σινά 662' καλόμεντα όλα τον μαγγάνου Διήγ. Αγ. Σοφ. 157¹². — Η λ. στον πληθ. ως τοπων.: Chron. hr. (Loen.) 9.

μαγγανότζαγγα η.

Από τα ουσ. μάγγανον και τζάγγα. Η λ. στον Meursius, λ. μαγγανότζαγγα (βλ. αυτ. και λ. μαγγαντζιτζα).

Ή Πολιορκητική μηχανή που ρίχνει βέλη: οι γάρ βάβεραροι τους διαπειρωμένους των μηχανημάτων έβαλλον υφένει ... στήσαντες ξύλα και μαγγανότζαγγας Παράφρ. Χων. (Νικητ. Χων., Βόνν., 212 κριτ. υπ.).

μαγδάλιος.

Πιθ. σχετ. με το τοπων. Μαγδαλά (Steph., Θησ.) τ. του τοπων. Μάγδαλον στον Σκλέντζα, Πούμα. 1¹³).

(?): 'Ηφ'εράν τον και οι Εβραίοι τον κάστρου άλογο διαλεκτά εκατόν, όλα μαγδάλια Διήγ. Αλ. V 68¹².

μαγδάνιν, Λιβ. Ρ 2366, εσφαλμ. γρ. αντί μαγνάνιν (βλ. Μαυρ., Εκλ. Α' 498).

μαγεία η, Λιβ. Esc. 3647, Λιβ. Ν 2467, 2599, Αιτωλ., Μύθ. 80¹, Ευγέν. Πρόλ.

11. μαγεΐα, Αλεξ. 9, 60, 91, 264, Ιντ. κρ. θεάτρ. Β' 67, Ιστ. μακαρ. Μάρκο 752.

Το αρχ. ουσ. μαγεία. Ο τ. και σήμ. στην Κύπρο (Λουκά, Γλωσσάρ. 290). Η λ. και σήμ.

1) Μαγεία, μαγική τέχνη: έμαθα ... να προλέγοι μαντικός τον ανθρώπων τά πιάσων και δόκιμος εφάρηκα εις της μαγείας το έργον, να συντηχάινω δαίμονας και νύκτας ασελήνοιας Λιβ. Ρ 1914. 2) (Ιδίων στον πληθ.) α) ενέργεια με μαγική επίδραση, μάγια: φοβεύμενος τον Μαξέντιον ότι ήξενεν αυτόν μέγαν μάγον και ότι με τας μαγείας τον εκατόσθωνε πολλά Χρον. 308. Γεράκι πιάνει 'Κτεναβός και κάμνει τη μαγεία του, για να το δει ο Φίλιππος στην υποφαντασιά του Αλεξ. 153. β) κάθε μέσο που χρησιμοποιείται για μαγικό σκοπό: το να τους αγαπούν δυνατά (ενν. οι γυναίκες τους ανθρώπους), τότε γαρύγουν (ενν. οι γυναίκες) να τους αποβγάλουν (ενν. τους άνδρες) και ταγίζοντ τους πράγματα βραστακά και μαγείας Μαχ. 574¹². ήβρεν και μαγείας, καμώματα εις το κατέφλιον της πόρτας του και έγκινον πολλά κριτήρια (το παράθεμα από το ίδιο το χρ φ 36¹ κατά ανήγνευση του Α. Καρανακτάση) Συναδ., Χρον. 42.

μάγειρας ο, Αιτωλ., Μύθ. 25¹, Διγ. Ο 2143. μάγερας. Κακή μάννα 10.

Το *ουσ. μαγειρεος* αναλ. με τα *ουσ. σε -ας*. Ο τ. και σήμ. στο ποντιακό ιδίωμ. (Παπαδ. Α., Λεξ., λ. *μάγερος*).

Ἡ *Μάγειρος* μάγειρας να 'μας μ' έπρεπε εγώ να μαγειρεύω Αιτωλ., Μύθ. 94^{1*}· *όρια* τον μάγερα προσφύγι να 'ρδιμάσει Αλεξ. 1703.

μαγειρεία η, Προδρ. III 104, 149 *χφφ g* CSA κριτ. υπ., 154 *χφφ* CSA κριτ. υπ., IV 27 *χφφ* CSA κριτ. υπ., 66, Ιατροσ. 4^{8*}, Πρώστ. Ανδρ. 21, Διήγ. παδ. (Tsiouni) 370 κριτ. υπ., Ψευδο-Σφρ. 540^{2*}. **μαγερεία**, Προδρ. III 154 *χφ g* κριτ. υπ.· **μαγερείά**, Ερωτόκρ. (Αλεξ. Στ.) Α' 278, Γ' 340.

Το *μτγν. ουσ. μαγειρεία*. Οι τ. *μαγειρεία* και *μαγερείά* στο Du Cange, λ. *μαγειρινός*. Ο τ. *μαγειρεία* και σήμ. στο ποντιακό ιδίωμ. (Παπαδ. Α., Λεξ.) και ο τ. *μαγερείά* και σήμ. στην Κρήτη (Παγκ., Ιδίωμ. Κρ. Γ', λ. *μαγερείά*).

1) Φαγητό? φαρκάκι? *έχει η μαγερείά τούτη που μαγειρεύεις Ερωτόκρ.* (Αλεξ. Στ.) Α' 369. 2) Ποσότητα ίση με το περιεχόμενο μιας κατσαρόλας? (Για τη σημασι. βλ. Eideneier [Σπανός σ. 307]): *δόδοις δέ προς αυτόν ... και άλλα χαρίσματα, ότινα εισόν ταύτα: οξύν ανήφορον και εν ποδάροις, 'λποτορήν μαγερείαν και ένα δάκτυλον τούτων Σπανός* (Eideneier) B 132.

μαγειρείο(ν) το, Σοφιστ., Παιδγ. 266, Αιτωλ., Μύθ. 25², Διάλ. Ευδοκ. 131²· **μαγερείσιδν**, Παίσ., Ιστ. Σινά 958· **μαγερείά**, Φορτου. (Vinc.) Γ' 542, Δ' 33, Ε' 76, 249· **μαγερείον**.

Η λ. στον Αριστ. Ο τ. *μαγερείσιδ* στο Σοφιστ. και σήμ. Ο τ. *μαγερείσιδ* σε έγγρ. του 1550 (Μανούσ., Κρ. Χρ. 22, 1970, 295) και σήμ. στο ποντιακό ιδίωμ. (Παπαδ. Α., Λεξ.). Η λ. και ο τ. *μαγερείσιδ* και σήμ.

Ἡ *Μαγειρείο, κουζίνα? έλα κ' εσύ στο μαγερείσιδ να φας τη μακαρόνια Φορτου. (Vinc.) Ε' 358*· *κράδε τον εις το μαγερείσιδ να ζεσταθεί και πάλι δώσ' τον να φάει τον ταπεινού Ντελλαπ., Ερωτήμ. 2383.*

μαγειρέμα το, βλ. *μαγειρέμμα*.

μαγειρέσιμος, επίθ., βλ. *μαγειρέσιμος*.

μαγειρέσιος, επίθ.· **μαγερέσιος**.

Από το *ουσ. μαγειρεία* και την κατάλ. -*έσιος*.

Ἡ *Που τρώγεται? (Για τη σημασι. βλ. Eideneier [Σπανός, σ. 307]): δίδω αυτόν χάριν προκοής: ... πλεματέσιο 'ξόγαλα, αλευσίαν καπνόν και 'γάλλωμαν μαγερέσιον Σπανός* (Eideneier) A 440.

μαγειρέμμα το, Ναθαναήλ Μπέρτου, Στιχοπλ. I 788· **μαγειρέμα**, Λεξ. Μακρ. 50, Αιτωλ., Μύθ. 125^{1*}· **μαγερέμα**, Διήγ. εις τους κρασοπατέρας 116, Πεντ. Γέν. XXV 29, Έξ. XII 9, Διήγ. πανωφ. 59.

Το *μτγν. ουσ. μαγειρέμμα*. Ο τ. *μαγειρέμμα* στο Σοφιστ. και σήμ. Ο τ. *μαγειρέμμα* στο Meursius και σήμ. στην Κρήτη (Παγκ., Ιδίωμ. Κρ. Γ') και στο ποντιακό ιδίωμ. (Παπαδ. Α., Λεξ.). Τ. *μαγειρέμμα* και σήμ. ιδίωμ. (Παπαδ. Α., ό.π. και Σακ., Κυπρ. Β' 643).

1) Φαγητό? *κράζεις σας την σάρκα σας και πίνεις σας το αίμα, ωσάν γλυκόν μαγειρέμμα και δίχα θέλημά σας Ψευδο-Γεωργηλ., 'Αλ. Κων/π. 447· ο Ιακώβ έδωσαν τον Εσάν ψωμί και μαγειρέμμα φακής Πεντ. Γέν. XXV 34.* 2) Όσπρια? *Γιατί τα μαγειρέ-*

ματα δεν έχουσι (ενν. οι γυναίκες) για βρώση. *μα μοναχός λουκάτικο κι' απάκι θε να τρώσι Πανώρ. Β' 17.* *Επήραν (ενν. οι Φεράγκοι) πρόβατα πολλά, δσά 'βρεαν και βόδια και μαγερέματα, κρεσσί και στάρια τόσα μόδια Τζάνε, Κρ. πέλ. 360²².*

μαγειρεύσιμος, επιθ. μαγειρεύσιμος.

Από το μαγειρεύω και την κατάλ. -σιμος.

Που μπορεί να μαγειρευτεί: συνάσσονται οι πλοΐσαιοι ... και αγοράζουν ... σιτάρια, κρεβάρια, κοινικία και ρεβίνθια και πάσα μαγειρεύσιμον Ναθαναήλ Μπέρτου, Στιχοπλ. I 378.

μαγειρευτός, επιθ. μαγειρευτός Φορτουν. (Vinc.) Β' 319.

Από το μαγειρεύω και την κατάλ. -τός. Η λ. στο Du Cange (λ. μαγειρευτός) και σήμ.

(Μαγειρευμένος): Σ' ένα περβόλι ευρίσκου, 'ς μια τάβλα μαγαρεντία με φαγητά πολλοί λογιάιν ... οστά 'χε και μαγειρεντά Κατζ. Γ' 547.

μαγειρεύω, Γλωσσ. Στ. 366, Προδρ. III 216ο χφ g κριτ. υπ., 301d χφ g CSA κριτ. υπ., 404h χφ g SAC κριτ. υπ., IV 167, Λεξ. IV 289, Χρυσ. I 143, Αιτωλ., M60. 94¹⁹, Παίσ., Ιστ. Σινά 976. μαγερεεύω, Φαλέρ., Λογ. (Bakk.-v. Gem.) 300, Ερωτήκρ. (Αλεξ. Στ.) Α' 278, Τζάνε, Κρ. πέλ. 387²⁴, 441¹⁴. μαγερεεύω Προδρ. III 301b χφ Η κριτ. υπ., Δεφ., Σωσ. 331, Δεφ. Λογ. 578, Πεντ. Γέν. XXV 29, Ξξ. XII 9, XVI 23, XXVIII 19, XXIX 31, XXXIV 26, Λευτ. VI 24, Αρ. VI 19, Δευτ. XVI 7.

Η λ. στο Θεόφραστο (L-S). Ο τ. μαγερέγω και σήμ. στη Μήλο (Παγώνης Γ., ΑΔ 11, 1966, 84) πβ. τ. μαγειρένω και μασερένω σήμ. στην Κύπρο (Papadopoulos, Monum. litt. popul. 114 και Σακ., Κυπρ. Β' 644). Ο τ. μαγερεύω στο Meursius (λ. μαγέρεμα) και σήμ. στο ποντιακό ιδίωμα. (Παπαδ. Α., Λεξ.). Η λ. και σήμ.

1) Μαγειρεύω? φαρκάιν έχει η μαγερένι τούτη που μαγερένεις Ερωτήκρ. (Αλεξ. Στ.) Α' 380: μη μαγερένεις όρι με το γάλα της μάννας σου Πεντ. Δευτ. XIV 21. (σε παροιμία): ο διάβολος του κύλου του κοικιά του μαγερένγει Γάδ. διέγ. 248. 2) Μαχαιεύομαι: Εκείνος ο αχανόπιστος, ο μέγας δημηγέτης, όπου τα εμαγέρεγεν ετούτος όπου σας λέγω, ... εδιώθησαν γοργόν στον βασιλέως τον στόλον Χρον. Μορ. Η 3941.

Η μτχ. παρκ. στον πληθ. ως οσα μαγερένι? Δε βρίσκεται μηδέ μαγερένι, μηδέ μαγερένι, μηδέ μαγερένι, μηδέ μαγερένι Πανώρ. Β' 23.

μαγείρισσα η, Αισίξ. 494²⁰. μαγείρισσα.

Το μετγ. ουσ. μαγείρισσα. Η λ. και σήμ.

(Χύτρα) (Για τη σημασ. βλ. Κοσκ., Αθ. 42, 1930, 44): Από πάσα εργασίαν του κορίλλου, όσπερ μουχρότητα και μαγείρισσες και κουζία, κελείν το δίκαιον να πλερώσουν δι. καίωμαν αυτ. 243²¹.

μάγειρος ο, Προδρ. III 293, Διγ. Z 2083, 2285, Βίος Αλ. 4431, Μαχ. 626⁸, 666⁸, Δούκ. 79¹², Αλεξ. 1704, 1707, Αρσ., Κόπ. διατρ. [112], Διγ. Ανδρ. 360¹⁸, Βαχτ. αρχιερ. 171. μάγερος, Χομόνο, Κοσμογ. 1681, 1691, Αλεξ. 1729, Φαλλίδ. 22, Ερωτήκρ. (Αλεξ. Στ.) Γ' 337.

Το αρχ. ουσ. μάγειρος. Ο τ. στο Meursius (λ. μαγέρεμα) και σήμ. στο ποντιακό ιδίωμα. (Παπαδ. Α., Λεξ.). Τ. μάειρος και σήμ. στην Κύπρο (Σακ., Κυπρ. Β' 644). Η λ. και σήμ.

Μάγειρος: στάζει ... τρεις το έλαιον ο μάγειρος απέσω (παρ. 1 στ.) και τον ζωμόν

εκθέει τον επάνω των ψωμίων και δίδουν μας και τρώομεν Προδρ. III 298· καλέσαι ουν τον μάγειρον είπον αυτή κομίσαι τα πρέποντα προς την τρώσφην Βίος Αλ. 4426.

μάγερας ο, βλ. μάγειρας.

μαγερεία και μαγερείά η, βλ. μαγειρεία.

μαγερείο και μαγερείον το, βλ. μαγειρείον(ν).

μαγέρημα το, βλ. μαγείρεμα.

μαγερένιος επιθ., βλ. μαγειρένιος.

μαγερεύω, βλ. μαγειρεύω.

μαγερευτός, επιθ., βλ. μαγειρευτός.

μαγερεύω, βλ. μαγειρεύω.

μαγέρισσα η, βλ. μαγείρισσα.

μάγερως ο, βλ. μάγειρος.

μαγεύτρια η, Ναθαναήλ Μπέρτου, Στιχοπλ. I 1289.

Από το μαγεύω και την κατάλ. -τρια. Η λ. στον Αχμέτ, Ον. 223¹¹.

¹¹Μάγισσα: όταν ο άνθρωπος γιναι, χαίρονται οι μαγεύτριες εις ό,τι επιτέλεσαν οι τέχνες των αθλίων αυτ. 1306.

μαγεύω, Προδρ. II Η 94, Καλλίμ. 1215, Φλώρ. 854, Μαχ. 644¹², Ναθαναήλ Μπέρτου Στιχοπλ. I 1314 (εκδ. μαγεύονται· διορθώσ. σε μαγεύων τον), Συναξ. γυν. 754, 788, Ροδινός (Βαλ.) 211· μα γ ε ύ ω.

Το αρχ. μαγεύω. Ο τ. στο Βλάχ. Η λ. και σήμ.

1α Επηρεάζω κάπ. με μαγικά μέσα, κάνω μάγια σε κάπ.: τον εσημβοέλευσεν ο δεμίστακος του ... να μην τον επιβουλεύθῃ ... εσάν τον Μιχαήλ, οπού τον εμάγευσεν και εδαιμονίζετον Χρον. βασιλέων 1205· **β**) προσδίδω σε κ. μαγικές ιδιότητες: τα κρύα νερά της βρύσης θα μαγέψω, για να μπορέσω μετ' αυτά ποια 'μαι να σ' αρμυρέψω Ιντ. κρ. θεάτρ. Β' 91. **2**) Γοητεύω, σαγηνεύω· ξεμυαλίζω: έδε κεφάλιν σκορδαγόν σε δόσιν, δοκώ ότι εμαγεύθης Προδρ. III 325] χφ Η κριτ. υπ.· Μαγεύγουν με τα λόγια σου και πέφτω και πλανάομαι Φαλιέρ., Ιστ.² 661· ο άνδρας μου φιλόσοφος ... ήτον (παρὰλ. 1 στ.) ... εκείνη (εν. μια έμορφη γυναίκα) τον εμάγευσεν και εκαταστάθῃ τέτοιος Σπαν. (Ζώφ.) V 650.

Η μτχ. παρκ. ως επιθ. = 'μαγικός': τα χόρτα θα τον ρίξω τα μαγεμένα απάνω του να τον αποκοιμάω Ιντ. κρ. θεάτρ. Γ' 68.

μάγια τα, (I), Ιατροσ. 22¹¹⁷, Πόλ. Τρωάδ. 265, Αιβ. N 2669, Ντελλαπ. Ερωτήμ. 2701, Ερωφ. Ιντ. Β' 5, 14, 99, 104, 113, Ευγέν. 176, Ιντ. κρ. θεάτρ. Α' 19, Β' 100, Γ' 3, 61, Σουμμ., Παστ. ελθ. Β' [1230].

Το ουσ. μαγεία με αλλαγή γένους (βλ. Ανδρ., Λεξ. και Χατζιδ., MNE Β' 65). Η λ. και σήμ.

1) Τα μάγια: Ετοτός ένα ο βασιλεύς εκείνος τόν εποίκεν η γραία με τα μάγια της όλων γενεαρωμένων Καλλίμ. 2480· νομίζω μάγια μ' έκαμες και πάντα σε θυμοίμαι

Ερωτοπ. 62. 2) Σχέδια, προθέσεις: σουλτάνες παίρνει τέσσερες και δώδεκα καράβια και του πασά εκόφανε τ' ακάθαρτά του μάγια Τζάνε, Κρ. πόλ. 342²⁴.

μάγια τα, (II)· τα μάγια εδόθη, Τζάνε, Κρ. πόλ. 269²⁵, ασφαλμ. γρ. αντί τα μάσκα εντέθη· διόρθω. Ξανθ., BZ 18, 1909, 595 (= Ξανθ., Μελετ. 255).

μαγίδα η· τας μαγίδας, Ναθαναήλ Μπέρτου, Ομιλίες IX 20, ασφαλμ. γρ. αντί τας μαγίδας· διορθώσ. — Βλ. α. μαργίδα.

μαγκός, (I), επιθ., Καλλίμ. 1261, 1576, 1644, 2551, Ωροσκ. 43²⁶, Λιβ. P 2056, 2484, Λιβ. Sc. 1826, Λιβ. Esc. 2987, 3034, 3910, 3912, Διήγ. Αλ. V 21, 22, Πανώρ. Α' 372, Ερωφ. Ιντ. β' 127, 138, Πιστ. βοσκ. III 6, 179, Κατά Ζουράρη 143, Σουμμ., Ρεμπελ. 172, Ευγέν. 180, Ιντ. κρ. θεάτρ. Α' 197, Β' 139, Γ' 63.

Το μαγν. επιθ. μαγκός. Το ουδ. ως ουσ. στον τ. μαϊκό και σήμ. στην Κρήτη (Παγκ., Ιδίωμ. Κρ. Γ') και ο πληθ. μαϊκά στο ποιντικό ιδίωμ. (Παπαδ. Α., Λεξ. λ. μαϊκά). Η λ. και σήμ.

Μαγκός: η μαγκή της τέχνη *εμέν εσέν εξένωσεν κ' εσέ νεκρόν εποικεν* Λιβ. Sc. 2763.

Το ουδ. μαγκή και μαγκά ως ουσ. = μαγεία, μαγκή τέχνη: *βρίσκεται γις παλιός βοσκός ... από μικρός στα μαγκά καλά δασκαλεμένος* Πανώρ. Α' 266· *Δύναμη μεγαλότερη παρά του μαγκού μου* τα σκότωσε Ερωφ. Ιντ. β' 149.

μαγκός, (II)· μαγκά, Συναδ., Χρον. 42 και 69, ασφαλμ. ανάγν. αντί μαγείες· διορθώσ. κατά το χρ.

μαγκός, επιρ., Καλλίμ. 1067, Λιβ. Esc. 2787.

Από το επιθ. μαγκός.

Με μαγκικό τρόπο: ο νους μου ... εις την αρπαγήν κείται της Ροδάμης, το να μη ηρπάγη μαγκός παρά του Βερδερέχου Λιβ. Sc. 1524.

μάγισσα η, Λιβ. P 2494, Παράρρ. Χων. [Νυχτ. Χων., Βόνν., 759, κριτ. υπ.], Πεντ. Έξ. XXII 17, Αιτωλ., Μεθ. 80¹, Διγ. Άνδρ. 327²⁸, Ερωτόκρ. (Αλεξ. Στ.) Β' 487, Τζάνε, Κατάν. 409· μ ά Γ σ σ α, Σουμμ., Ρεμπελ. 172, Ερωτόκρ. (Αλεξ. Στ.) Δ' 895, Αποκ. Θεοτ. I 210.

Από το ουσ. μάγος και την κατάλ. -ισσα. Η λ. στον Steph., Θησ. και σήμ. Ο τ. και σήμ. ιδίωμ. (Βλ. Παπαδ. Α., Λεξ., λ. μάγος, Χατζιδ., Αθ. 36, 1924, 203, Κοντοσώπουλου, Γλωσσολογικ. κρητ. 56).

Μάγισσα! 'Ητο μια γυνή στην Έγριπον, ... μάγισσα που κατέβαζε τον ουρανό με τ' άστρα Ερωτόκρ. (Αλεξ. Στ.) Δ' 892.

μάγιστρος ο.

Από το λατ. *magister*. Η λ. τον 4. αι. (Lampe, Lex.).

Τίτλος αξιωματούχων στο βυζαντινό κράτος: *έκαμεν (εν. η Αγία Σοφία) δύο χρόνους ασυέπαστη και επρόσταξεν ο βασιλεύς Θεοδόσιος Ρουφίνον τον μάγιστρον αυτού, ήγουν τσαγουσίμπαση, και εκέκτισεν αυτήν Διήγ. Αγ. Σοφ. 147¹². Έκφρ. μάγας μάγιστρος = ο διοικητής θωτικού μοναχικού τάγματος (συν. των Ιωαννιτών): Πολιορκηθείσα μέγας εξ Ρόδος η πόλις και ήγος παρά τον Σελίμ αμείρ προς ομολογίαν στεγάπησεν ... και οι εντός υπερβόρειοι και δυτικοί ... μετά τον ηγεμόνος αυτών μεγάλου μαγίστρου εξήλθον Byz. Kleinchron. Α' 312¹³.*

μαγίστρος ο, (I)· μαίστρος.

Το μτγν. ουσ. μαγίστρος (L-S Suppl.).

Γιατρός: γουερά τα ρούχα του (ενν. του Παλαμώνα) εντόθην ο μαίστρος κι' ο Παλαμών εντόθηκε τα ρούχα του μαίστρου (παρλ. 2 στ.). Ο Παλαμών εγίνετο γιατρός ως εμφανίετο Θγσ. Ε' [25³].

μαγίστρος ο, (II), (= βορειοδυτικός άνεμος), βλ. μαίστρος, (I).

μαγίστωρ ο, Δούκ. 145¹. μαίστωρ ας. Σπαν. A 116, Διήγ. Αγ. Σοφ. 151¹⁴. μαίστωρ, Ιστ. Ηπειρ. XVII 7, Δούκ. 403⁸, Byz. Kleinchron. A' 671¹⁻¹², 672⁴, Μορεζίν, Κλίντ Σολομ. 456. — Βλ. και μαίστωρος.

Από το λατ. *magister* αναλογ. με ουσ. σε -τωρ (βλ. Psalt., Gramm. 253 και Kahane, Sprache 527). Ο τ. μαίστωρος σε έγγρ. του 12. και 13. αι. (βλ. Kahane, BZ 66, 1973, 11). Ο τ. μαίστωρ στη Σούδα. Η λ. σε παπρω. του 5.-6. αι. (L-S Suppl.) και στον Ησύχ.

1) Δάσκαλος: μαίστωρ, έπαισα και πλείον ου μη το ποιήσω, ως πέος παρεξίβηκα Αναγν., Στ. πολιτ. 10. 2α) Τίτλος πολιτικών και στρατιωτικών αξιωματούχων στο Βυζαντινό κράτος (βλ. Kyrris, EEBE 36, 1968, 120-2, όπου και σχετ. βιβλιογρ.)· διοικητής στρατιωτικής μονάδας: αν αγαπείς και γρηγορείς συντόμως να τα μάθεις (ενν. τα στρατιωτικά), τεχνίτην έχεις μαίστωρα, μόνον να τον προσέχεις Σπαν. V 109. β) τίτλος αξιωματούχων στη φεουδαρχική Δύση (Hβ. Niermeyer, Med. Lat. Lex., λ. *magister*): εδούκαμεν τον κήρσον ... εις τας χείρας του μαίστορος Πέτρου της Καμπανίας Byz. Kleinchron. A' 593⁸. 3α) Έμπειρος, ικανός τεχνίτης: έχουν τα (ενν. τα κείρα) οι μαίστωρες, τζαγκράδες, δοξάραδες. Νευρώνουν τα δοξάρια, νευρώνουν και τας τζάγκρας Διήγ. παίδ. (Tsionini) 623. β) (προκ. για οικοδόμους, θηλ. χτίστες ή ξυλουργούς): έπαρε πλείστα πέτραρα, δίδω σε και μαίστράς, παρέβγαλε το κτίσιμον, το τείχοςμα της πόλης Γεωργιήλ., Βελ. 53. Έκφρ. μέγας μα(γ)ίστωρ ή μαίστωρας = ο μέγας μάγιστρος, ο διοικητής θωτικού μοναχικού τάγματος (συν. των Ιωαννιτών· ο τίτλος και σε έγγρ. του 15. αι.· βλ. Miklos-Müller, Acta Γ' 283, 289, 291, 317, κ.α., Τσιριπνήλης, BF 3, 1968, 196, 197, κ.α., Τσοπ., Δωδεκαν. Αρχ. 5, 1970, 55, 57, 75): ο γαρ Μαχουμέτ ελθών εις Σμύρναν ... είπεν εκεί τον μέγα μαγίστρου Ρόδου ... ανοικοδομούντα το φρούριον Δούκ. 143¹⁴. επαρεδόθη (ενν. η Ρόδος) ... Καί ο μεγαλειότατος αυθέντης μέγας μαίστωρας και πάντες οι άρχοντες αυτοά ... εξέβησαν απεκείσε Byz. Kleinchron. A' 427³⁸.

μαγισμένος, μτχ. επιθ., Σπανός (Eideneier) A 66.

Η μτχ. παρκ. του μαγισνω, που απ. στο Somav. (βλ. και Δημητράκ.).

1) Μιχγεμένος, άλλοπαρμένος: ομοιάζουν (ενν. οι πένητες) το χειρότερον ότι είναι μεθασμένοι και μαγισμένοι και σαλοί και παραβραστημένοι Προδρ. II G 94. 2) Μαγικός: Τότες εγκαταστάσαν όλοι οι ασεβαστημένοι και ζουμαί δεν ελάβανε οχ τα φέουα μαγικμένα Εβρ. ελεγ. 166.

μαγκάρω, βλ. μαγκάρος.

μάγκιπας ο, βλ. μάγκυρ.

μαγκίπιον το, Ιστ. πατρ. 180⁸, Βακτ. αρχιερ. 184. μαγκιπέιον, Προδρ. IV 99.

Το λατ. *malicium*. Η λ. τον 7. αι. (Lampe, Lex.) και σε γλωσσάρ. (L-S). Ο τ.

τον 6. αι. (Lampe, Lex.). Τ. μαγκιπειό και μαντζιπειό και σήμ. ιδίωμ. (Βλ. Κουκ., ΒΒΠ Β' 184 και Χατζ., Λαογρ. 11, 1934/37, 82).

Ἐρτοποικίον, φούρνος: θύρα οικίας πέφκεν, ἥτις ἁρτοκοποιέον καλεῖται μετ' ἐπὶ τῶν, ἄλλων δὲ μαγκιπειόν Παῖσ., Ιστ. Σινά 884.

μαγκίπισσα η, Προδρ. IV 104.

Από το ουσ. μάγκιπας και την κατέλ. -ισσα. Η λ. και σήμ. στην Κύπρο (Σακ., Κυπρ. Β' 643)· τ. μαγκίπ'σσα στη Θράκη (Andr., Lex., λ. μάγκιν).

Ἐφουρνάρισσα: ως γὰρ εἰδύβαινα ... εἰς μαγκιπειόν, ἤβηκα τὴν μαγκίπισσαν ἐσωθεν ἱσταμένην αὐτ. IV 100.

μάγκιψ ο, Διγ. (Trapp.) Gr. 1664, Διγ. Z 4050, Πτωχολ. α 742, Πτωχολ. (Κεχ.) P 313, Διγ. Ἄνδρ. 402²⁸. μ α γ κ ι π α ς, Προδρ. IV 97, Διγ. Z 2083, Πτωχολ. (Κεχ.) P 333, Διγ. Ἄνδρ. 360¹⁸, Πτωχολ. Α 249.

Το λατ. *maniceps*. Η λ. τον 5. αι. (Lampe, Lex.) και σε επιγρ. (L-S). Ο τ., καθώς και τ. μάντζιπας και σήμ. ιδίωμ. (Andr., Lex., Παπαδ. Α., ΑΑ 6, 1923, 127, Χατζ., Λαογρ. 11, 1934/37, 82).

Ἐφουρνάρης: το σιτάρι τό εἶχεν το κάστρον ἀλεσέν το και ἐδωκέν το τοὺς μαγκίπους κ' ἐποίκασεν γυνῶν Μαχ. 522²¹. Ἀν ἤμουν παρὰ ζυμωτῆς ἢ ζυμωτῆς μαγκίπου, προφύονται να εχόρτανα, να ἔχα καλὴν ἡμέραν Προδρ. IV 225.

μαγκλάβι(ο)ν το, Προδρ. III 216jj χρ γ κριτ. υπ., Φαλιέρ., Λόγ. (Bakk.-v. Gem.) 294, Παραφρ. Χων. (Νικητ. Χων., Βόνν., 172, 430, κριτ. υπ.): μ α γ λ α β ι (ν), Πουλλολ. (Τσαβαρή) 567 κριτ. υπ.: μ α κ λ α β ι (ν), Πουλλολ. (Τσαβαρή) 567 κριτ. υπ., Ντελλαπ., Ερωτήμ. 510.

Από το λατ. **man(u)clavium* (Βλ. Meyer, NS III 40 και Τριαντ., Ἄπ. Α' 428). Η λ. και ο τ. *μαγκλάβι(ο)ν* το 10. αι. (Sophocl.· βλ. και Τριαντ., Ἄπ. Α' 374). Α. *μαγκλάβι* στο Σομαν. και τ. *μπαγκλάβι* και *παγκλάβι* στο ιδίωμ. της Καππαδοκίας (Andr., Lex.).

Ἐραβδί, ρόπαλο· ραβδισμέ² οι μητριές με τα παιδιὰ ἀπειρες πρόκες φέρουν και του κυρού τους την καρδιά πολλά μαγκλάβια δέρνουν Δερ., Λόγ. 546· εἶπεν, αν σ' ευρεῖ ποῦπετε να σε πιάσει (παραλ. 1 στ.), μαγκλάβια να σε δώσουν, σῖθερα να σε βάλουν Πουλλολ. (Τσαβαρή) 567.

μαγκλαβοκοπώ· μ α κ λ α β ο κ ο π ὡ, Διηγ. παιδ. (Tsiouni) 636 κριτ. υπ.

Από το ουσ. *μαγκλάβι(ο)ν* και το -κοπώ (Για το β' συνθ. βλ. Ανδρ., Αεξ., λ. -κοπώ). Ἐραβδί²· ἔχω και νεῖρον δυνατόν, ... οπου το ἔχουν οι κριταί και μαγκλαβοκοποῦσιν τους κλέπτας και τους υβριστάς αὐτ. 636.

μάγκο, επιγρ., βλ. *μάνκο*.

μαγκούριον το.

Από το ουσ. *μαγκούρα* (Για τη λ. βλ. Κουκ., Αθ. 57, 1953, 211-2 και Shipp 376) και την κατέλ. -ιον ή από το τουρκ. *mançur* (Βλ. Καραποτόσογλου, ΑΠ 37, 1982, 221-2). Τ. *μαγκούρι* και σήμ. Η λ. και σήμ. στο ποντιακό ιδίωμ. (Παπαδ. Α., Αεξ.).

Ἐβλίνη λαμπαριά (Για τη σημασία βλ. Καραποτόσογλου, ό.π.): Ω Βλαχία πολὺ θλίβη, Σερβία πολεμένη, θυμείσθε τις αιχμαλωσίς, ... των μαγκουριών τα δέματα Ψευδο-Γεωργηλ., Ἄλ. Κων/π. 590· ἀφανοὶ δέχως ομιλίαν διαβαίνουν το μαγκούριον αὐτ. 207.

μαγλάβιν(ν) το, βλ. μαγκλάβι(ο)ν.

μαγλινός, επίθ., Σαχλ. N 221, Σαχλ. Α' (Wagn.) PM 235 κριτ. υπ. (έκδ. μαλακόν· διόρθ. Ξανθ., Βυζαντίς 1, 1909, 347 κατά το χρ.-).

Από το επίθ. *ομαλινός (βλ. Ξανθ., Αθ. 26, 1914, ΛΑ 145-6). Η λ. και σήμ. στην Κρήτη (βλ. Ξανθ., Βυζαντίς 1, 1909, 347-8) και στην Κάρπαθο (Μιχαηλ.-Νουάρ., Λεξ., λ. μαγλιζώ).

Ἄλιος, ομαλός: ο ζαριστής ορέγεται να κάτσει στο παιγνίδι, τα κοκκαλάκια να κυλεί στο μαγλινόν, (έκδ. μαλακόν· διόρθ. Ξανθ., Βυζαντίς 1, 1909, 347. Για τη διόρθ. βλ. και v. Gem., Θησαυρ. 17, 1980, 60) σανίδων Σαχλ. Α' (Wagn.) PM 161.

μαγνάδιον το, Διαθ. Θεοδ. Σαρ. 20⁵³. μαγνάδι, Διγ. Α 2987· μαγνάδιν, Αιβ. Sc. 1189, 1915, 2488, 2532, Αιβ. Esc. 3074, 3699, Αιβ. N 2024, 2744 (έκδ. μαγνάνιν· πηθ. από παραδρομή), 3103 (έκδ. μαγκνάνιν· πηθ. από παραδρομή).

Από το επίθ. μαγός και την κατάλ. -άδι με ανάπτυξη γ πριν από το ν (βλ. Ξανθ., Αθ. 26, 1914, ΛΑ 157· πβ. και Κοσκ., Αθ. 56, 1952, 321 και Θαβώρ., Ουσιαστ. 72). Κατά Φιλ., Γλωσσολ. Β' 74 (βλ. και Ανδρ., Λεξ.) από το ουσ. *αγνάδι (ζαγανόν) με επίδρ. του ουσ. μαντήλι. Η λ. σε έγγρ. του 13. αι. (Act. Χέρ. 9Α¹⁸, 9Β²⁴).

Πίπλο: επάνω εις το κεφάλιν της μαύρον μαγνάνιν είχαν λόγ. παρηγ. Ο 608· Ευθείς φρεοντζάτος και τερόν ευρέθηκεν και τρέχει και γύρωθεν ευγενικόν μαγνάνιν ως κουτί-σαν Καλλίμ. 1878.

μάγνης ο.

Το αρχ. ουσ. μάγνης.

Μαγνήτης: οία σίδηρος μάγνησι έσχηε (ενν. ο Βελισφόριος) τον λαόν σου Γεωργιγλ., Βελ. 458.

μαγνήτης ο, Διγ. Z 1514, Αιβ. P 1618, Αιβ. Esc. 148, 1842, 1863, Αιβ. (Lamb.) N 166, Συμμ., Παστ. φιλ. Ε' [19], Αίμπον. 36.

Το μτγν. ουσ. μαγνήτης (L-S, λ. Μάγνης· πβ. και Θαβώρ., Ουσιαστ. 110). Η λ. και σήμ.

1) Μαγνήτης: είχαν (ενν. το δακτυλιδάπουλον) απέσω σίδηρον και απέκει τον μαγνήτην και μέσα... είχαν χρονοφον άδολον Αιβ. Sc. 751· είπαν (ενν. οι τεχνίται) του βασιλέως ότι να βάλλει εις το χρονοκτήριον χρυσάφι, ασήμιν, κίπρον, ... μαγνήτας ... και άλλα πολλά Διέγγ. Αγ. Συρ. 156³². 2) Ποξίδα? ναύκληρον ουκ είχαμεν να κυβερνά το πλοίον, ουδέ πινέξην να θωρεί απέσω εις το βελόνιν, ουδέ και ο ποδότας μας μαγνήτην να βαστάζει Πουλολ. (Ταχβιρκή) 542. Έκφρ. ο μαγνήτης λίθος, βλ. λίθος 2β.

μαγνήτις, επίθ.

Το αρχ. επίθ. μαγνήτις (L-S, λ. Μάγνης). Η λ. σε έγγρ. του 1584 (βλ. Πατρινάχ, EMA 17, 1967, 100).

(Έκφρ.) μαγνήτις πέτρα = ποξίδα: Αυτός ο Ιωάννης, ωσάν η μαγνήτις πέτρα, ή (ως λέγουσιν ο μπασουζιάς) δείχνει τους ναύτες των δρόμων Ροδινός (Βαλ.) 75.

μαγνιά η, Ερωφ. Ε' 200, Ερωτόκρ. (Αλεξ. Στ.) Α' 275, Β' 507.

Από το επίθ. μαγός και την κατάλ. -ιά με ανάπτυξη γ πριν από το ν (βλ. Ξανθ., Αθ. 26, 1914, ΛΑ 157-8). Η λ. και σήμ. στην Κρήτη (Παγκ., Ιδιωμ. Κρ. Γ').

¹ Λεπτό και αρκίο ύφασμα, πέπλο: δε θωρεί πλο στα ψηλά, μα χαμηλά ξαμώνει και με μαγική τα μάτια τση κι' αράχνη τα κουκλώνει Ερωτόκρ. (Αλεξ. Στ.) Β' 576· όλα τα κύλην τ' ουρανού πάραντας εσχάθην και με μαγική σου φαίνεται μαύρη κ' εσκεπασθή-καν Τζάνε, Κρ. πάλ. 448¹⁸.

μαγνιάδι, Τζάνε, Κρ. πάλ. 551²⁴ (εσφαλμ. γρ. αντί μαγνιάδι) διόρθ. Τωμ., Κρητικά 1, 1930, 132).

μάγος ο, Παράφρ. Μανασσ. (Tische) 349, Διήγ. Αλ. V 22, Πεντ. Γέν. XLI 8, 'Εξ. IX 11, Δεστ. XVIII 10, 14, Χρον. 308, Ιστ. πατρ. 182⁷, 188¹⁸, Πηγά, Χρυσοπ. 325 (10), Ιστ. Βλαχ. 1863, Βακτ. αρχιερ. 1848, Τζάνε, Κρ. πάλ. 303²⁴.

Το αρχ. ουσ. **μάγος**. Τ. μάος και σήμ. στο ποντιακό ιδίωμ. (Παπαδ. Α., Λεξ.) και στην Κύπρο (Μέγα, ΕΛΑ 3-4, 1941/2, 165). Η λ. και σήμ.

1α) ¹ Πέρσης ιερέας και σοφός¹ εδώ προκ. για τους τρεις Μάγους της Κ. Διαθήκης: ούδέποτε (ενν. ο Ηρόδης) συναρλεῖν Χριστόν τον γεννηθέντα, ως εκ των Μάγων ήκουσε Θεόν τούτον τεχθέντα Παῖσ., Ιστ. Σινά 2114· β) ² σοφός που διαβλέπει το μέλλον ως αστρολόγος ή ουμειροκρίτης²· μάντηζ. Ροδολ. Ε' [597], Ζήν. Α' 63, Χρον. σουлт. 76²⁷. 2α) Αυτός που κάνει μαγικές πράξεις, μάγοζ: Ιντ. κρ. θεάτρ. Α' 197, Βίος Αλ. 41· β) **αγύρ-της**, απατεώνας: Ιστ. Βλαχ. 256.

Μαγούλαιοι οι, Διγ. Z 2307.

Πιθ. από το ουσ. γουλάμιος (ζαρ. ghulām) με αντιμετάθ. (Βλ. Χατζή, Αθ. 55, 1954, 201-2) ή από το εθν. όνομ. Μογγόλοι με παρενυμ. προς το ουσ. μάγουλον (Βλ. Κυριακ., Miso. G. Merc. 402-3).

(Μογγόλοι, Τάταροι) (Για τη σημασ. βλ. Κυριακ., ό.π.): πλήθος εκλεκτόν στρατεύσας Μαγουλίων ... εν τοῖς μερεσι της Ρωμανίας ήλθεν αυτ. 1294.

μάγουλο(ν) το, Λόγ. παρηγ. Ο 540, Προδρ. I 124, IV 224, Καλλίμ. 1338, Ορνεοσ. αγγ. 567³, Διγ. (Trapp.) Esc. 410, Σπανός (Bidenier) A 142, D 484, Λιβ. P 712, Λιβ. Sc. 2927, Λιβ. Esc. 1000, 4100, Λιβ. (Lamb.) N 861, Θγρ. IB' [58¹], Χούμνου, Κοσμογ. 1942, Παράφρ. Χων. [Νοσήτ. Χων., Βόν., 357, 779, κριτ. υπ.], Απόκοπ.³ 275, Κορων., Μπούας 78, Βοζ. Πιάδ. 396, Διγ. 'Ανδρ. 375⁹, Ερωτόκρ. (Αλεξ. Στ.) Α' 1612, Β' 1447, Γ' 683, Σουμμ., Παστ. φίδ. Β' [1490], Λίμπων. 414, Φορτουν. (Vinc.) Δ' 404, Διγ. Ο 168, Διακρούς. 95⁴, Τζάνε, Κρ. πάλ. 220⁷, 530⁸, κ.π.α.

Το όστερο λат. *magulum* (Βλ. Meyer, NS III 40-1, Triand., Lehnw. 120 = Τρεανт. 'Αп. Α' 424, Rohlf., Et. Wört. 309 και Nourney, Lat. Ital. 130). Για άλλες ετυμ. βλ. Ξανθουδίδη [Ερωτόκρ. σ. 603]. Η λ. τον 9. (;) αι. (Lampe, Lex. Βλ. και L-S Suppl.) και σήμ.

1) ¹ Η κάτω σαγιόνι¹ [Η σημασ. και σήμ. στην Κύπρο (βλ. Χατζ., Ξεν. στοιχ. 48)· πρ. και ό. κατομήγους]: Η άρκτος ... στόμα χανοῖσα μάγα ... όρμησε την κεφαλήν του παιδός εκλορίζα, το δέ παιδίον σύντομα το μάγουλόν του πίνει και τινάξας απέ- κτεινε χαμαί βαλόν το θήριον Διγ. (Trapp.) Gr. 1086. 2) ² Μάγουλο: **Μάγουλα εοδό- κόκινα**, αντέβαπτα τα χείλη Βέλθ. 703· μια και δυο στο μάγουλον **εγλυκοκρίλασε** τον Κορων., Μπούας 16.

μαγουλοσύρνομαι.

Από το ουσ. μάγουλον και το σύρνομαι. Τ. **μαγουλοσύρνομαι** και σήμ. ιδίωμ. (Βλ. Τσιτσέλη, Γλωσσ. Κεφ. 249 και Κουκ., ΒΒΠ Α* 100).

Εσαχίζω με τα νύχια τα μάγουλά μου: κλαίει, ... μαγουλοσύνεται σκληρά, κόπτεται και τα μαλλιά της Σπαν. (Ζώρ.) V 447.

μαγούνα η, βλ. μαούνα.

μαγραπίτικος, επίθ., Μαχ. 202³.

Από το τοπων. ***Μαγράτιν** (αραβ. *Maghrib* και την κατάλ. -ίτικος.

Μαροκίνος: *νάβαν μαγραπίτικην* αυτ. 276¹².

μαδάρα η.

Από το επίθ. **μαδαρός** με αναβιβ. του τόνου (βλ. Χατζιδ., Αθ. 45, 1934, 188 και Ανδρ., Λεξ.). Η λ. σε έγγρ. του 1714 (Βουρδουμπάκις, Χρ. Κρ. 1, 1912, 477) και σήμ. στην Κρήτη (Παγκ., Ιδιωμ. Κρ. Γ' και Σ') και ως τοπων. (Θωμοπούλου, Τοπων. 30, 51).

Περσική ορεινή και άγονη? μετά καιρό επιληθόνασι σε κάμπους και εις **μαδάρα**, εκλαίγα οι θεόφοβοι τ' Αδάμη την κατάρτα Π.Ν. Διαθ. φ. 269⁸, 17.

μαδαρίζω.

Από το επίθ. **μαδαρός** και την κατάλ. -ίζω. Η λ. με διαφορετική σημιασ. και σήμ. στην Κρήτη (Ανδρ., Αθ. 52, 1948, 232).

Μαδά, ξεπουπουλίζω: Έκαρε τον λεγόμενον τοιχοδαίμονα (πουλίτσαν γαρ ένι μικρού-ταικον ...). ... **μαδάρε** τον πρώτον και **εξεπτάρε** τον Σταφ., Ιατροσ. 2⁴⁸.

μαδαρός, επίθ., Πορτολ. Α 13¹², 46¹⁴.

Το επίθ. **μαδαρός**, που απ. στον Ιπποκράτη και σήμ. ιδιωμ. (Παπαθ. Α., Λεξ., 'Αμ., ΑΑ 6, 1923, 108), καθώς και ως τοπων. (Rohlf, Et. Wört. 309' το ουδ. ως τοπων. και σε έγγρ. του 16. αι.' βλ. Λατ. έγγρ. πατμ. αρχ. 365¹¹⁴).

1) Φυλακός: Ψιλλός, γυμνός ή και λεπτός, τούτο διά **ιώτας**. Ψιδνός **μέν** και ο **μαδαρός**, καί τούτο δι' **ιώτας** Λεξ. II 312. 2) (Μεταφ. προκ. για τόπο) **άδενδρος**, χωρίς βλάστηση (πρ. τοπων. **Μαδαροβούνια** σε έγγρ. του 1287 κατά παραπ. 'Αμ., Γλωσσ. Μελετ. 487): **ωσάν** κυστάρεις, **θωρείς** τρία βουνάπουλα' τα β' **είναι** σκεπασμένα με τα δένδρα και τον μεσημερίον **είναι** **μαδαρόν** Πορτολ. Α 168⁸.

μαδάρωσις η.

Το μτγν. ουσ. **μαδάρωσις**.

Φιλάρωση: **Περί** ρεουσών τριχών και **μαδάρωσιν** Ιατροσόφ. (Oikonomu) 51¹.

μαδέρι το' **μα τ έ ρ ε**, Λουκάνη, Αλ. Τροίας [17].

Πιθ. το παλαιό βενετ. **madero** [Τριαντ., 'Απ. Α' 440 και Ανδρ., Λεξ.] ή το ιταλ. **madiero** ή **madiere** (βλ. Devoto, Diz. etim., λ. **madiere**). Πρ. και Ξανθ., Μελετ. 344, 374, Georgas., Glotta 31, 1951, 221-2 και Κουκ., Αθ. 57, 1953, 212.

1) (Ναυτ.) σανίδα από την επένδυση του σκελετού του πλοίου (βλ. Καρανκαστάς, ΑΔ 11, 1966, 73, 138): **όλα** στην **ξέρα** ήλθανε (ενν. τα καράβια) και τα **μαδέρια** ανοίγαν τα **όσα** ήταν **χρείαν** ... και μου **έδωσαν** η **αυθεντία** **ξυλίν** και **σίδερα**, ήγουν **πατερά** και **τάβλες**, **μαδέρια**, **σιδηροδεσιές** και **καρφία** Ιερόθ. Αββ. 338.

***μαδεύομαι**, βλ. **ομαδεύομαι**.

***μάδευσις** η, βλ. **ομάδευσις**.

μάδηση η.

Το ους. μάδησις, που απ. στον Ιπποκράτη.

Ψέσμο των μαλλιών *Περί μαθήσεως* (ἐκδ. μαθήσης· διορθώσ.) τριχών και σφουδέων (ἐκδ. σφουδίων· διορθώσ.) Ιατροσ. κώδ. ,ακδ'.

*μάδι, επίρρ., βλ. ομαδί.

μαδίζω, (I), Ιερακος. 367¹¹⁻¹²⁻⁴⁻¹⁴, 425¹², Ορνεος. 559⁴, Φορτουν. (Vinc.) Πρόλ. 4, Τζάνε, Κρ. πόλ. 211²².

Από τον αέρ. του μαδύ και την κατάλ. -ίζω. Η λ. στον Ιπποκράτη (ως εσφαλμ. γρ.), στο Βλάχ. και σήμ. ιδιωμ. σε διάφ. τ. (Andr., Lex.· βλ. και Παπαδ. Θ., Δημ. κυпр. φσμ. 309).

I Ενεργ. Α' Μτβ. 1α) Τραβώ βίαια, αποσπώ: βλέπουν (παραλ. 2. στ.) γυναίκαν και να δέχεται, τας τρίχας να μαδίζει Καλλίμ. 1337· β) βγάζω τις τριχες, ξεμαλλιάζω, αποτριχάνω: κόπτεi και τα μαλλιά της και πάντα από την βίαν της μαδίζει την κορφήν της Σπαν. (Ζόρ.) V 448· άλλες με τα μαχαυάκια και μαδίζουν τα φρυδιά Συναξ. γυν. 523· (με σύστ. αντικ.) να μή μαδίσουν (ενν. οι ιεριόδες) μάδισμα εις το κεφάλι τους και άκρα του γένους τους να μη ξουρίσουν Πεντ. Λευτ. XXI 5· γ) (μεταφ. προκ. για τύπο ημαδαρόν, χωρίς βλάστηση): εις το πόρτο είναι ένα βουνί και ο κάβος του δείχνει ωσάν μαδιασμένος Πορτολ. Α 358¹²· όνταν είσαι στο πόρτο, σον φαίνεται ωσάν να ήτον μαδιασμένο (ενν. το ησσί) Πορτολ. Α 346⁴. 2) Ξεπουπουλίζω: μάδιζε όλα τα πτερά των ελατών πάρεξ Ιερακος. 367²¹. 3) (Μεταφ.) παίρνω χρήματα από κάπ. με επιλήψιμο τρόπο (Βλ. Κουκ., ΕΕΦΣΠΑ 6, 1955/6, 282): τα παλληκαρία εγδάρονται (ενν. οι πολιτικές), τους γέροντας μαδίζουν Σαχλ. Α' (Wagn.) PM 243. Β' Αμτβ. 1α) Χάνω τα φτερά: 'Όταν ίδης τον ιδρακα ότι την κοιλίαν αυτού μαδίζει..., δει σε σοείν ότι τηρολιάς έχει Ορνεος. 526¹²⁻³. β) (προκ. για δέντρο) χάνω το φύλλωμα: ένα δένδρον ενδρίσκετον εις ρήπον ωρεωμένον μα 'χε τις ρίζες του γδυμέτες κ' ήτον και μαδιασμένος Τζάνε, Κρ. πόλ. 134²¹. 2) (Προκ. για φύλλο) πέφτω κάτω: Αραχνασμένος ήτοσε (ενν. το δένδρον), το φλούδι του πασμένου, ήτον ξερόν, πατήρημον, το φύλλον μαδιασμένος Χούμιου, Κοσμογ. 346. II (Μέσ.) τραβώ τα μαλλιά μου: Η μήτηρ μου εμαδίζετον, λύπες μεγάλης κόμνει Ιμπ. 186.

Η μετχ. παρκ. ως επιθ. = 1) 'Φαλακρός' (Η σημασ. και στο Βλάχ., λ. μαδιασμένος): να παύσω την κομπούπααν σου αυτήν την μαδιασμένην Προδρ. I 154. 2) (Προκ. για δέντρο) απογυμνωμένος (από φύλλα και άνθη): είσαι δένδρο από τσ' αθός και φύλλα μαδιασμένο Ζήν. Β' 378.

μαδίζω, (II), Χρον. Μορ. Η 6607, Χρον. Μορ. Ρ 4341, 5005, Συναξ. γυν. 1023, Αιτωλ., Μύθ. 10¹², 38².

Από το *ομαδίζω(ομαδί (Βλ. Δευν., Μνήμ. Λάμπρ. 484-5, Αθ. 42, 1932, 262, Κτiαγ., BF 3, 1968, 152 και Ανδρ., Σημασ. εζ. 51). Απίθανη η εντυμ. των Φύλ., Θρακ. 4, 1933, 292, και Φ49., Αθ. 47, 1937, 61. Η λ. στο Σομαν. και σήμ. ιδιωμ. (Andr., Lex. και Παπαδ. Α., Λεξ.).

Α' Μτβ. 1) Επιτίθεμαι, πολεμώ κάπ. (ένιοτε με τις προθ. με, μετά): απόστειλε (ενν. ο βασιλεύς) τα φουσσάτα του, τον πρίγκιπα μαδίζει Χρον. Μορ. Η 4800· εδιάβησαν γυρεόντα του να έχομεν μαδίσει με τον λαόν του βασιλεύς Χρον. Μορ. Η 6742· ήλθε εκ του βασιλεία με τα φουσσάτα όπου έχεις γυρεόντα να μαχιστείς, μετά άλλους να μαδίσεις Χρον.

Μορ. Η 9073. 2) Εκπολιωρικό, κατανικό: βούλεσθαι ἐδάσκειν το κάστρον να μαδί-
σομεν, την κόρην να κερδίσω Καλλιμ. 1183. 3) Καταβάλλω, νικώ: είχε δέ και σκόλον
μέγαν ..., ὅς και λέοντα ἐμάδιζε και ἀνδρα καρβαλλάριον εις γην ἔρριπτε Παράφρ. Χων.
(Νικήτ. Χων., Βόνν., 418 κριτ. υπ.). Β' Αμτβ. 1) Συμπλέκομαι, επιτίθεμαι: εἶδε τους
πῶς μαδίζαν (ενν. η πέδεκα τους πεταισούς), ἀλλήλως εις το πρόσωπον δέροντας τζονγ-
κρανίζον Αιτωλ., Μύθ. 107· πάντοτε μάχεται πολλά με τα πτηνά, μαδίζει (ενν. η κάτω)
και δεν μπορεί την τάξιν της ... να την αλλάξει Αιτωλ., Μύθ. 108*. 2) Ερζω, φιλονικώ,
καβγαδίζω: ἀπίστευεν (ενν. ο Ιωσήφ) τα ἀδέρφια του κ' ἐδιάβησαν και εἶπεν προς αυτου-
νούς· μη μαδίσετε εις τη στρατά Πεντ. Γέν. XLV 24· αν θελήσεις να μαδίσεις (ενν. την
παντρεμένη γυναίκα) και ἀπάνω της ν' απλώσεις, τότε δυνατά φωνάζει Συναξ. γυν.
859.

μάδισμα το.

Από τον αόρ. του μαδίζω (I) και την κατάλ. -μα. Η λ. στο Βλάχ.

1) Ξεριζώμα (μαλλιόν): του τριχαριού μαδίσματα, νυχίσματα μαγουίσων, αφράτου
στήθους γροθισμός και στεναγμός Βυζ. Γλαδ. 396· (ως σύστ. αντικ.) να μη μαδίσουν
μάδισμα εις το κεφάλι τους Πεντ. Λευτ. XXI 5. 2) Καρποί που έπεσαν στο έδαφος:
το αμπέλι σου μη τσαμπονολογήσεις και μάδισμα του αμπελιού σου μη μαζώξεις· του
φτωχού και του ξένου να αφήσεις αυτά Πεντ. Λευτ. XIX 10.

μαδόννα η.

Το ιταλ. *madonna*. Η λ. στο Σομav. και σήμ. στη Χίο (Pern., Ét. linguist. Γ' 453).

Κυρία: θυγατέρα του ανθέτου Νικαίας Μασσαλιωτών ονόματι μαδόννα Έμπονα Byz. Kleinchron. Α' 221*.

μαδῶ, Συναξ. γυν. 999, Σουμμ., Παστ. φιδ. Γ' [668]· μα δ ί ω, Σαχλ., Αφήγ. 108· μα δ ι ὶ· μα θ ὶ, Ασσιζ. 203³¹, 268³².

Το αρχ. μαδῶω (Βλ. Έμ., ΛΑ 6, 1923, 107-8 και Ανδρ., Λεξ.*). Ο τ. μαδῶω για ομοιο-
καταλήξια. Ο τ. μαδιῶ στο Βλάχ. και το παθητ. μαδιούμαι στην Κύπρο (Σακ., Κυπρ. Β' 645, λ. μαδῶ). Ο τ. μαθῶ στον Κατωστ., Κλ. Α' 3 και σήμ. στην Κεφαλληνία (Βλ. Κριαρά [Κατωστ. σ. 316]) και την Κύπρο (Σακ., Κυπρ. ό.π.). Η λ. και σήμ.

Ι Ενεργ. Α' Μτβ. 1α) (Προκ. για μαλλιῶ ή γέννα) Ξεριζῶνω: όταν τους συνέβη
καίνα φυσικόν ακολουθήμα και ανθρώπινον, ... μαδοῦσι τα μαλλιῶ της κεφαλῆς τους Ευγ.
Ιωαννουλ., Επιστ. 771¹⁶· ἐμάδησεν τα γέννα του Ασσιζ. 456⁴· πολλά να κλάφεις, να θαρείς,
την κορυφήν μαδῆσεις Αλφ. (Μπουμπ.). Ι 60· β) ἁποτρύχῶνω: όταν έχουν αχρονδια-
σμένα τα κορμιά τα τροπασμένα, ... με κλωστήν μαδοῦν τα Συναξ. γυν. 533. 2)
(Προκ. για πτηνῶ) βγάζω τα φτερά, ξεπουπουλίζω: να μαδῆσεις κάποιον, πετενοπούλω
Φορτουν. (Vinc.) Ε' 250. 3) (Προκ. για ἄνθος) κῆνω να πέσουν τα πέταλά του, μαδιζῶ:
ἄνθρωπος δεν το χαίρεται (ενν. το ῥόδο), μηδέ ποσῶς θαίρει το, ἀμέ γή ο ἥλιος φύγει το
γή ανεμική μαδεί το Πανῶρ. Γ' 84. Β' Αμτβ. 1) (Προκ. για μαλλιῶ του κεφαλιού)
πέφτω: να κατεβῶσι στον Ἄδη τόσες ομορφεῖς και χώρα να γεντοῦσι; πῶς να μαδῆσουν
τα μαλλιῶ τα παραχρυσωμένα ...; Εριφ. Ε' 569. 2) (Προκ. για δέντρο ή κλαδί) χῆνω
το φύλλωμα ή τον καρπό: οι γιόρκοι τως χῆνονται και σκορποῦσι στον ἄνεμο σαν των
κλαδιῶ τα φύλλα ὅντε μαδοῦσι Πανῶρ. Δ' 46· ελιές να εἶναι ἐσέν ὅλο το σῶμαρ σου και λάδι
να μη αλείφεις, ὅτι να μαδῆσει η ελιῶ σου Πεντ. Δευτ. XXVIII 40. ΙΙ (Μέσ.) τραβῶ τα

μαλλιά μου: δείχνει τάχα ότι μαδιέται (ενν. η χήρα), αλλά αυτή πολλά πηδείται Συναξ. γυν. 1173.

μάζα η, Διήγ. Αγ. Σοφ. 151^{12,14}, Σουμμ., Παστ. φιδ. Δ' [274], Ε' [680], Πορτολ. Α 212¹⁸.

Το αρχ. ουσ. μάζα. Η λ., καθώς και διάφ. τ., και σήμ. κοιν. και σε ιδιόμ. (Βλ. Χατζιδ., ΜΝΕ Α' 118, Κουκ., Αθ. 49, 1939, 104, Βαγιακ., Αθ. 64, 1960, 154).

1) Ὁ Γκοκός, σωρόζι ἐκάμνευ μάζες τον ασβέστην με το αστράκιον ἐως οὐ ἀνέβαινε εἰς το ὕψος πῆχες πενήντα Διήγ. Αγ. Σοφ. 151¹⁴. 2α) Ὑστατάδα χόρτευν, θάμνευν ἢ δένδρων (Η σημασ. και σήμ. ιδιόμ. βλ. Βαγιακ., ὁ.π. και Χατζιδ., ὁ.π.): Ὑ τούτην την μάζαν των κλαδιών θε να κρυφτώ αποτίσω Σουμμ., Παστ. φιδ. Γ' [1281]: βλέπω στην μάζα κείνη σαν πρόγμα και σαλεύεται... κι' ως λόκος ἔχει την θαιράν Σουμμ., Παστ. φιδ. Δ' [1197]. β) (πιθ. προκ. για θαλάσσια βιάσση, αν δεν πρόκ. εδώ για συσσώρευση στερεών υλικών): το φούντος της Καπάλειας ἐναι σαβούρα φιλή και ἀπάνω της ἔχει φύκια πρόσινα και μάζες Πορτολ. Α 353⁴. το καρόβιν στέκει εἰς οργιές ε' ὁ φούντος ὅλος ἐναι μάζες Πορτολ. Α 121⁴.

μαζαλάς ο, Παράφρ. Χων. (Νικίτ. Χων., Βόνν., 258, κριτ. υπ.).

Από το αραβοτουρκ. *meşale*. Τ. μασαλάς στο Σκουζέ, Χρον. Αθ. 113 και σήμ. (Δημητράκ.) και μασιαλάς στην Ίμβρο (Κ. Ξενοῦ, Γλωσσάρι της Ίμβρου 97) και στην Κύπρο (Βλ. Κατσαντώνη Α., Τ' ολόασπρον πεζούλι 72).

Εἶδος λυχνίας, πυρσόφ (Για τη σημασ. βλ. Κουκ., ΒΒΠ Β' 93): οἱ μὲν σκάλας ἐφερον, ... ἄλλοι δὲ τζόκους ... και ἄλλοι πυρ μετὰ μαζαλάδων Καναν. 72 D.

μαζεῦω, Σαχλ. Β' (Wagn.) PM 587, Συναξ., Χρον. 40, 56· μαζεῦω, Διήγ. ωραιότ. 443, Ροδινός (Βαλ.) 214· αἰμασσα, Χρον. Τόκων 154, 506, 755, 1696, 2739, 3515, Διήγ. Αλ. V 28, 31, Διήγ. Αλ. G 281, 283δς, Διαθ. Νίκων. 225¹⁰, Βακτ. αρχιερ. 209, 210, 211, 212 δις· α' πλθθ. μέσ. κορ. εμαζεκτημαν, εμαζεκτημεν, Διήγ. ωραιότ. 347, 433.

Από το μαζαδένω με παρετυμ. προς τα μάζα-μαζώνω (Ανδρ., Λεξ.³). Για τον αἰρ. μαζεῖω βλ. Χατζιδ., ΜΝΕ Β' 423. Η λ. και σήμ. μαζο]

Α' Ενεργ. 1) Ὑναβαρίζω, συγκεντρώνω: Ο γονε δεσπότης έμασεν ὅλο τον το φουσσάτο και εξέβη από το στενόν Χρον. Τόκων 2922. 2) Ὑσπαράττω? εμαζένω (ενν. οἱ πρωτομαστάραι) τα ἀσπρα και δην τα ἐδύαν εἰς το χρέος Συναξ., Χρον. 64. Β' (Μέσ.) συναβαρίζομαι, συγκεντρώνομαι: εμαζεύτημεν πολλοί και εξανοίγαμεν εἰς ἐκεῖνο το σημάδι Διήγ. πανωφ. 56.

μαζί, ἐπίρρ., Προδρ. ΠΙ 148 χφφ. gCSA, κριτ. υπ., Αχίλλ. Ν 1009, Αχίλλ. Ο 163, Πανώρ., Πρόλ. 50, Α' 175, Β' 474, Γ' 108, 226, 260, Ερωφ. Ιντ. α' 52, Β' 183, Ιντ. Β' 10, Γ' 233, Ιντ. γ' 3, Δ' 609, Ιντ. κρ. θεάτρ. Γ' 90, Τζάνε, Κρ. πόλ. 216⁴, 227¹⁸, 295¹⁰, 454¹⁴, κ.π.κ.· αμαζί, Αργυρ., Βάρν. Κ 307· αμαζι, Ερωτόκρ. (Αλεξ. Στ.) Α' 41 κριτ. υπ.· μαζί, Θησ. Γ' [26⁸]. μαζί, Βοζ. Γιάδ. 284, 736, Θρ. Κύπρ. Μ 194.

Από το ουσ. μαζίν, υποκορ. του ουσ. μάζα (Βλ. Χατζιδ., ΜΝΕ Α' 111-17 και Κριαρά [Πανώρ. σ. 255]· πβ. ὁμιες και Τσορ., Italia linguistica nuova ed antica 1, 1976, 376 σημ. 37). Ο τ. μάζι για ομοιοκαταληξία. Ο τ. μαζίν σε επιστ. του 1503 (Γιαννόπουλος, Θρασυρ. 11, 1974, 132) και σήμ. ιδιόμ. (Παπαδ. Α., Λεξ. και Σακ., Κυπρ. Β' 644). Η λ. στο Βλάχ. και σήμ.

Α' Επίρρ. 1) (Τροπ.) 'ανάμα, μαζί: μου ώραν εσπαρθήκασι κι' ομάδι εγεννηθήκα, γιατίτος μαζί γυρίζομαι Ερωφ. Γ' 3· χορεύομε μαζί γή' πόρι τραγουδούμε Πανώρ. Πρώτ. 51. 2) (Προκ. για συνάντηση ή συμπλοκή) μαζί, μεταξύ? ως τον είδε εδέκτη τον καίει και γυροφόρη έναι; τον άλλον και ομιλήσανε μαζί τους Χρον. Σουλτ. 261· μάχουσται οι δου μαζί ως άγρια θηρία Βούζ. Παάδ. 937· Ο Αχιλλεύς και ο Έκτορας πολλάς φορές εδάκα· μαζί επυλόμεναι πέποι και καβαλάροι Πόλ. Τρωάδ. (Παπαθωμ.) 411. 3) (Χρον.) συγχρόνως, ταυτόχρονα: χαίρω με την χρησιμότητά σας και ευχαριστώ μαζί τοι θεί Παρθεν., Γράμα. 227· να γύριζες και την Πόλιν και τον Γαλατάν μαζί Σπανός (Ειδωμένος) Α 409. **Β'** Πρώτ. (με γεν., με αιτ., με τις προθ. με, μετά+γεν., αιτ.)· με (πρ. ή. αυτόμα): Μαζί τον ... σας τάσσω να μαλώσω Ερωφ. Ιντ. γ' 83· Χρεία 'ναι στη χώρα, στρατηγός, μαζί σας να γυρίσω Ερωφ. Ιντ. γ' 92· την Πανώρια συντηγός μαζί με την Αθώια Πανώρ. Ε' 249· στην Ρωμανία μετά σας μαζί να κατοικήσω Διγ. Ο 686.

μαζιλιάς ο, Χρον. Σουλτ. 1024, Σταυριν. 1034. — Βλ. και μαζουλίζω.

Το μαζουλίζω. καίει. (Βλ. Μορ., Byzantinot. 2 Β' 179). Τ. μαζουλιάς σε ενθόμ. του 19. αι. (Βλ. Δετοράκη, Κρητολ. 5, 1977, 134 και σήμ.). Τ. μαζιλιάς και μαζουλιάς στο Σομακ. (λ. μαζιλιάς). Π λ. και στον Κοδικιά, Εφημερ. σ. 242.

Εκπαιτώς, καθαιρεμένος: εκάθησαν τον Στέφανον ... κ' επάγε στο Βυζάντιον μαζιλιάς καρμωμένος Ιστ. Βλαχ. 757· τους έκαμε μαζιλιάδες (ενν. τους φλαμπουαριόους), ήσαν τους εκάθε την τιμή τους Χρον. Σουλτ. 1273.

μαζίον το, Rechenb. (Vog.) 12, 22.

Το μαζ. ουα. μαζίον. Λ. μαζί(ο)ν σε έγγρ. του 11. και 12. αι. (Βραν. Ε., Βούζ. έγγρ. Πάτριον Α' 649, Act. Lavr. 4828 και Act. Saint-Pantél. 728-9). Τ. μαζίν στο Sophocl. και σέμ. ιδίωμ., καθώς και ο πλθμ. μαζιά, με διαφορετική σημασι. (Βλ. Λουκά, Γλωσσάρ., Χατζιδ., Λθ. 25, 1913, 279).

Μικρή μάζα· σβάλος: Τρία μαζία έχων χρυσάφι, άργηρον και χαλκόν αυτ. 61.

μαζίσκη η.

Από το ουα. μαζία και την κατάλ. -ίσκη.

Μικρή μάζα· σβάλος: λαβόν ... ακακαίαν εξάγρια β', αλόην Ινδικήν ... όξους δριμέος το αρκούτ ... έτασαν αυτά ... και ποίησαν αυτάς ως μικράς μαζίσκας Ιερακος. 49728.

μαζίτσα, επίρρ., Διγγ. Βελ. 295, Βούζ. Παάδ. 721.

Από το ουα. μαζία και την κατάλ. -ίτσα (Βλ. Φιλ., Γλωσσογν. 71, λ. μαζί και Χατζιδ., ΜΝΕ Α' 114 κα.). Τ. μαζίτζα και σέμ. στο ποντιακό ιδίωμ. (Παπαδ. Α., Λεξ.).

Α' (Επίρρ.) μαζί, ανάμα: πυλναγαπημένη (πικράλ. 1 στ.) θέλω ... να σε συναποθάνω ... και ... να συνθάτω μαζίτσα Παρασπ., Βάρν. C 225. **Β'** (Πρώτ.) (με την πρώτ. με και αιτιατ.) α) μαζί με: τον έριξεν (ενν. ο Ιμπέριος τον Αλαμάνον) μαζίτσα με την αέλαν Ιμπ. 427· φύησαν τον ερίγαν ... ομπρός στον βασιλέα μαζίτσα με τους άρχοντας Διγγ. Βελ. 298· β) (προκ. για αντίπαλο) εναντίον: Πολέμις· ο Ιμπέριος μαζίτσα με τον ξένον Ιμπ. (Lambf.) 121.

μαζονίκι το.

Πιθ. από το ουα. *μαζόνια (βενετ. massona (Boerio) και την κατάλ. -ίκι ή, λιγότερο πιθ., σχετ. με το ουδ. του επιθ. αμαζονικός).

Ἐργαλειο κοπανίσματος ἡ σφήνα·? μάνταλο (Για τη σημασ. βλ. και Vasmer [Gesprächb. σ. 160]): Gesprächb. 53¹⁸.

μαζουλιζώ, Ιστ. Μακαρ. Μάρκο 501.

Από το ουσ. μαζούλης (βλ. ά. μαζίλης, ετυμολ.) και την κατάλ. -ίζω.

Ἀρχαίω αξίωμα, καθαιρόν (Ἐσφαλμ. η ερμηνεία του Παπαδόπουλου Θ. [Ιστ. Μακαρ. Μάρκο σ. 130]): Χαρτιά τους στέλλει ο Γιωργής να τους μαζουλίσειαν, πό το δραγου-
μαρίαν των να των εξοστρακίσουν αυτ. 511.

μάζωμα το, Χρον. Τόκων 3874, Πεντ. Γέν. XVII 4, XXVIII 3, XLVIII 4, XLIX 10, Έξ. V 12, XII 6, XXXIV 22, Λευτ. XI 36, XIX 9, Δευτ. XVIII 16· μ δ ζ ω γ γ α.

Από το μαζώνω και την κατάλ. -μα. Η λ. στο Βλάχ. και σήμ.

1α Συνάθροιση, συγκεντρώση, συναγωγή· θωρείς το μάζωμα ετούτο το μεγάλο, ό-
που τιμώ σ' ό,τι μπορώ τον ένα και τον άλλο Ερωτόκρ. (Άλεξ. Στ.) Β' 927· έκραζεν ο Θεός
τη ξερή γηής και το μάζωμα των νεράν έκραζεν θάλασσες και είδεν ο Θεός ότι καλό Πεντ.
Γέν. I 10· τα λόγια ος εόντωνεν ο Κύριος μετά σας εις το όρος απομασθεύ την ιστιά εις
την ημίρα του μάζωμα Πεντ. Δευτ. IX 10· β) Ὑλλογή· ἐβάλθηνα να κάμω μίαν συλ-
λογήν ή μάζωμα των σοφών και επαρέτων ανθρώπων... διά να είναι εις μνημόσυτον και
λέξων των απερασμένων Ροδινός (Βαλ.) 161· γ) (περυσυλλογή) (εδώ ως σύστ. αντικ.):
εσκορπίστην ο λαός εις όλη την γηή την Αίγυπτον να μαζώξουν μάζωμα για άχρεο Πεντ.
Έξ. V 12. 2) Πλάθος· να είναι το όνομά σου Αβραάμ, ότι πατέρα μάζωμα εθνών έδωκα
σε Πεντ. Γέν. XVII 5. 3) (Σε θέση πρόθ.)·μαζί με: ο Αβιμελέκ επήγεν προς αυτόν
από τη Γεράρ και μάζωμα της συντροφείας των και ο Πιόλ αρχοστράτορός των Πεντ. Γέν.
XXVI 26.

μαζώνω, (I), Χρον. Μορ. H 3550, Χρον. Μορ. P 1390, Λέξ. Esc. 1056, Ιμπ. 846,
Χρον. Τόκων μετά στ. 961, 3859, Θος. Ε' [31⁴], Σ' [13⁶], Διήγ. Αλ. V 86, Απώκοπ.³
203, 205, Ιμπ. (Legr.) 330, 690, Πεντ. Γέν. XLVII 14, Έξ. IV 29, Χρον. σωλτ. 60²²,
Πανώρ. Β' 93, Ε' 370, Ερωφ. Α' 543, 556, Ερωτόκρ. (Άλεξ. Στ.) Β' 957, 2285, Δ' 860,
1869, Θωσ.³ 195, Ζήν. Δ' 123, Διγ. O 2338, 2793, Διακρούς. 109²⁸, Τζάνε, Κρ. πόλ.
147⁶, 447¹², κ.π.α· μαζώω γ γ ρ, Πηγά, Χρυσοπ. 276 (3).

Από το ουσ. μαζα και την κατάλ. -ώνω (Ανδρ., Λεξ.). Ο τ. κατά τα ρ. σε -χνω από
επίδρ. του κοινού αρσ. σε -ξα. Η λ. στο Meursius (λ. μαζώνων) και σήμ.

I Ενεργ. Α' Μ-β. **1α** Ὑγκεντρώω: Συνίθις έν' το βασιλεύ πολλίμους να σηκώ-
του, ... φουσσάτα να μαζώνωσ Φορτουν. (Vinc.) Ιντ. δ' 2· είναι ο Ισαακίβ των αδερφών
του: Μαζώξετε πέτρες· και επήραν πέτρες και έκαμαν σωρό Πεντ. Γέν. XXXI 46· β)
(προκ. για καρπούς) συγκαμίζω, συδράζω: αμπίλια να φυτέγεις και να δολετόγεις και κρασί
να μη πεις και να μη μαζώξεις Πεντ. Δευτ. XXVIII 39· (με σύστ. αντικ.): μάζωμα του
θρόνου σου μη μαζώξεις Πεντ. Λευτ. XIX 9· εσκορπίστην ο λαός εις όλη την γηή την Αί-
γυπτον να μαζώξουν μάζωμα για άχρεο Πεντ. Έξ. V 12· γ) αποταμειώ: μαζώνετε
δηνέρια να έχετε εις θάνατον και εις μνημόσυνά σας Ναθανάλ Μπέρτον, Στιχοπλ. III
41. 2) Περισυλλέγω· κοινοποιός να γένουσι, άνεμοι να μ' επήραν (και) να με εμα-
ζώσαι [οι πολυόβλοι] διά παραγορίαν Περί Ξεν. Α 236. 3) Ὑγκαλάω, προσκαλώ·
εμάζωζαν ο Μωσέ και ο Ααρών τη συναγωγή όμψροστε στη πέτρα Πεντ. Αρ. XX 10·
πέμπει (ενν. η γυναίκα) και μαζώνει τους μεμιστάδους και τις αρχόντισσες να έλθουσι
Μορεζίν, Κλίνη Σολομ. 415. 4) Παρασύρω, συγγιμνω· όταν υπάν οι χριστιανοί όλοι
εις τες εκκλησίες, εργώ (ενν. η πολιτική) γυρίζω μοναχή, μαζώνω τους κοπέλους Σαχλ.,

Αφήγ. 881. 5) Συμπτύσσω: Εμαζώνε (ενν. το φαρίν) τα ποδάρια του εις ένα τόπον και έπειτα άπλώνει τα άγρ. Άνθρ. 319¹⁶. 6) Αρπάζω, κλέβω: Έρχεται μέσα στο χωριό (ενν. ο Χουσιτής) ... .. εμαζώξε το πράγμα τους και τον λαόν σκλαβώνει Τζάνε, Κρ. πόλ. 237¹⁴. 7) Απομακρύνω, εξαφανίζω: εθιμήθην ο Θεός τη Ραχέλ ... και εγγαστρέύθη και ις έτερον υιό και είπεν: «Εμαζώξεν ο Θεός την εντροπή μου» Πεντ. Γέν. XXX 23. **Φρ. 1)** Μαζώνω τη βουλή μου = παίρνω απόφαση: Απώρας βάλε την βουλήν με την καλήν την ώρα (παρ. 1 στ.) και τη βουλή σου μαζώξε, σάλευσε ριζικόν σου Ψευδο-Γεωργγλ., Άλ. Κοιν/π. 632. **2)** Με μαζώνει ο Χάρος = πεθαίνει: Σώπα, μη κάμω σήμερον να σε μαζώξει ο Χάρος Φορτσον. (Vinc.) Δ' 258. **Β'** Αιτβ. **1)** Συγκεντρώνω, συγκεντρώνω: εορτή των καληνιών να κάμεις εσέν εφτά μέρες όταν μαζώξεις από το αλίσι σου και από το λίτο σου Πεντ. Δευτ. XVI 13. **2)** Αποτακνώνω: διά τον εμαυτόν σου μαζώνε και καλόν θέλει σ' έβγει Σαχλ., Αφήγ. 293. **II Μέσ. 1α)** Συγκεντρώνομαι, συγκεντρώνομαι: Μον φαίνεται καλή βουλή όλοι να μαζωχτούμε(ν), να δούμεν τα καπί- τουλιά και να συμβουλευθούμε(ν) Άλ. Κύπρ. 1178· οι βαρεμένοι σήμερα του πάθου ας μαζωκτούσι τα βάσανά μου τ' άμετρα και τσι καημούς να δούσι Πανώρ. Δ' 139· **β)** (προκ. για στρατεύμα) συμπτύσσομαι, πυκνώνω: έρχονται (ενν. οι Τούρκοι) μαζωμέ- νοι διχώς τάξιν πολεμικήν Παλαμτζδ., Βοηβ. 283. **2)** Συγκαλούμαι, συνέρχομαι: πόσους κατόρας έποίησε πάσα Σύνδοδος και διά ποίαν αφορμήν εμαζώνοντας Βακτ. αρχιερ. 218· μέλλουσιν να έλθουσιν εις την σύνδοδον ετούτην απού μαζώνεται από κάθε επαρχίαν Χρυστ. δοδασκ. 479. **3)** Συμμαζεύομαι, μπικνίω σε τάξη: πολλά καλά τους εκυβέρεσαν ... και έτσι εμαζώχθη η χώρα και εγίνην μεγάλη και καλή Συναδ., Χρον. 50. **4)** Περιο- ρίζομαι: οπ' όλη μου η ζωή ευρέθη μαζωμένη σ' ετούτον τον μικρότατον τόπον Σουμμ., Παστ. φιδ. Β' [223]. **5)** Επανέρχομαι (συν. στο σπίτι): Ταχιά ταχιά σηκώνονται (ενν. οι ζευγνίδες, βοσκοί, κλπ.) εις την δουλειάν να πάνιν (παρ. 1 στ.) και όντε μαζωθούν αργά, έρχονται κοινοσμενίσι Σαχλ., Αφήγ. 180· ο λαός δεν εσυνεπήρην ως να μαζωχτεί η Μιριάμ Πεντ. Αρ. XII 15. **6)** Παίρνω επιφυλακτική στάση: Ως τ' άκουσε (ενν. ο Ρωτόκρης), εμαζώχτηκε κ' ήδειξε να μανίσει Ερωτόκρ. (Αλεξ. Στ.) Ε' 941. **7)** (Προκ. για θάνατο) κατευθύνομαι για να προστεθώ κάπ.: είπεν (ενν. ο πατέρας) προς αυτουσούς· «Εγώ μαζώ- νομαι προς τον λαό μου· θάγατε εμέν προς τους γονεούς μου ...» Πεντ. Γέν. XLIX 29· εδαιπαιέθη και απέθανε ο Αβραάμ με γεράτειο καλό, γέρος και χορτασμένος, και εμα- ζώχθη προς το λαό τον Πεντ. Γέν. XXV 8.

μαζώνω, (II)· μαζώνεται, Σαχλ., Αφήγ. (Πολ. Α., Μετά Άλ.³ 84 ¹⁸⁰), πηθ. εσφκλμ. διόρθ. αντί απομαζώνεται· βλ. απομαζώνω.

μάζωξις -ξη η, Τζάνε, Κρ. πόλ. 466⁴.

Από τον αδρ. του μαζώνω. Η λ. στο Βλάχ. (λ. μάζωξη) και στο Σομαν. (λ. μάζωεις), σε έγγρ. του 18. αι. (Τουρτόγλου, ΕΚΕΙΕΔ 15, 1968 (1972), 37) και σήμ. ιδιωμ. (Βλ. Μάγ., ΕΛΛ 1, 1939, 100).

Συγκέντρωση, συνάθροιση: πανήγυρις εκεί και μάζωξις ανθρώπων να μηδέν γίνεται Βακτ. αρχιερ. 159· να ζήσω μ' αποράσις και τούτο για να γένει χίλιον θανάτων μάζωξις ζωή μου η πικραμένη Σουμμ., Παστ. φιδ. Γ' [890].

μαζωτός, επίθ., βλ. μαζωχτός.

μαζώνω, βλ. μαζώνω.

μαζωχτός, επίθ.· μαζωχτός, Χρον. Μορ. Η 6984.

Από τον αβρ. του μαζώνω και την κατάλ. -τός. Ο τ. κατά το σχ. απλώνω - απλωτός, ζυμώνω - ζυμωτός. Τ. μαζωκτός στο Σομav. Η λ. και σήμ.

1α) Συγκεντρωμένος, πυκνός: πάντα (ενν. τα αλλόγια) ας ένε μαζωμένα μη τύχει και σκοπεύσων Χρον. Μορ. Ρ 6984. β) συμμαζεμένος, τακτοποιημένος: με μαζωτές πλεξούδες χρυσωμένες ή με λυτά μαλλιά και φουσκωμένα Πιστ. βροκ. ΙΙΙ 6, 255. 2) Ανεπτυγμένος ατελώς: βόδι και πρόβατο παραπλωμένο και μαζωχτό προαίρεμα να κίμεις αυτό Πεντ. Λευτ. XXII 23.

Μάης ο, Πανώρ. Γ' 144 κριτ. υπ. Βλ. και Μάιος.

Το μην. ουσ. Μάιος. Η λ. στο Meursius και σήμ.

Ο πέμπτος μήνας του χρόνου, ο Μάιος: τον Μάη, όταν τα ρόδα ανθούν και εκτρέπουν μωραδίες Φλώρ. 125· άλλον και κομπώνει τον (ενν. η πολιτική τον κόπελον), ωσάν τον Μάη που βρέχει Σαχλ. Α' (Wagn.) Μ 349.

μαθαινίσκω· μαθηνίσκω.

Από το μαθαίνω και την ρηματ. κατάλ. -ίσκω.

Πληροφορούμαι: επερχάτιεν πάσαν ημέραν και εμαθήνισκιν τα πάντα Συναδ., Χρον. 38.

38.

μαθαίνω, βλ. μαθάνω.

μαθάνω, βλ. μαθάνω.

μαθές, επίρρ., Πανώρ. Ε' 301 κριτ. υπ., Κατζ. Δ' 421.

Από τη μητρ. μαθών του μαθάνω (Βλ. Χατζιδ., ΜΝΕ Β' 121 σημ. και Γλωσσ. έρ. Α' 346) ή κατά Soyter από την προστ. μάθε του ίδιου ρ. (Βλ. Χατζιδ., Γλωσσ. έρ. ό.π., καθός και Τζάρτζ., Ν. Εστ. 213 και Ανδρ., Λεξ.). Η λ. και σήμ. σε ιδίωμ. (Αδζαρχης, Λευκαδ., Μιχαηλ.-Νουάρ., Λεξ., Παγκ., Ιδλωμ. Κρ. Γ', λ. μαθώς, Φαρμακίδης, Γλωσσάρ. 478, όπου τ. μαθθός, κ.κ.).

Αθηναί, βέβαια: Κατζούρμπκος: Πώς, τρώσιν και τα σπαθιά: Κουστουλιέρης: Τρώσι μαθές κ' εκείνα. Κατζούρμπκος: Ετούτο δεν το κάτεχα Κατζ. Β' 49.

μαθεύτρα η. — Βλ. και ά. μαθητεύτρα.

Από το β' αδρ. του μαθάνω και την κατάλ. -(εύ)τρα αναλογ. με τα ονόμ. που παράγ. από ρ. σε -εύω.

Δασκάλα (Για τη σημασι. βλ. Αλεξίου Α., Κρ. Χρ. 9, 1955, 115): Εγώ 'μαι αστρονομισσα, εγώ 'μαι και μαγεύτρα, και του κυρ Λέον του Σοφού εγώ 'μουνε μαθεύτρα Γαδ. διήγ. 104.

μάθημα το, Κομν., Διδασκ. Δ 227, Σπαν. Ρ 107, Ερμον. Δ 225, Ιμπ. 172, Μάρκ., Βουλκ. 341², 342², Διήγ. Αλ. G 289, Θρ. Κύπρ. Μ 238, Φαλλίδ. 98, Ιστ. Βλάχ. 2368 [= Γέν. Ρωμ. 10]· μάθημα, Φαλλέρ., Λόγ. (Bakk.-v. Gem.) 273.

Το αρχ. ουσ. μάθημα. Ο τ. και σήμ. στην Κύπρο (Λουκά, Γλωσσάρ.). Η λ. και σήμ.

1) Μόρφωση, παιδεία: Δεφ., Λόγ. 525, Ιστ. πατρ. 117¹⁸. 2) Μελέτη, σπουδή: προκόπτεις...εις το καλόν (από) των μαθημάτων και μετά πάντων θαρραλώς δόνασαι συντυχάνειν Σπαν. Α 175· εις λογικά μαθήματα γύμναζε τον εαυτό σου Σπαν. Α 174. 3) Διδάγμα: υπό της ολιγοζωίας ημών ου σώζομεν τα μαθήματα αυτών (ενν. των αρχαιοτέρων

σοφῶν) Μίρκ., Βουλκ. 341²⁴· εκείνοι οὐδὲ γροικοῦσαν στέκοντας μετ' αὐτεῖνους· πρᾶξῃ καὶ μάθημα καλὸ ἐπαίρνειν ἀπὸ κείνων Ερωτόκρ. (Αλεξ. Στ.) Β' 1750. 4) (Στον πληθ.) σχολικὴ ἐκπαίδευσις: τρεῖς ... ἐνιαυτοὺς μαθήμασι σχολάσας τῇ του νοῦς οὐδέ τι πλῆθος ἔσχε γραμμάτων Διγ. (Trapp) Gr. 1019· ἀρχεται τῶν μαθημάτων παιδεύσεις ἡ πικρο- τίτη Ἑρμῶν. Ω 297. 5) Μουσικὴ πεῖρα (Για τὴ σημασ. βλ. καὶ Κακουλίδη [Αλφ. σ. 118]· πβ. καὶ μάθησις-ση 3): ἠθέλα να 'χω μάθημα να ψάλλω καθὼς θέλω καὶ γλυκο- μίλωδον φωνήν ν' ἀρῶσι τὴν Παρθένον Αλφ. 722. 6) Συνήθεια: οὐδέ τις τίποτις ἀπὸ τα πρῶτά σου να κάμεις τὴ θεσία σου, σαν εἶν' το μάθημά σου; Θου.² 258· το μάθημα τὸν φύεργος πάθος ἐν μεγάλον Πουλολ. (Τσαβαρή) 617.

μαθημᾶτικά η.

Ἀπὸ το ἱταλ. *matematica* με συμφ. του επιθ. μαθηματικός.

Ἡ μαθηματικὴ ἐπιστήμη: δὲν ἐνδίδηκε κανεὶς ποτὲ να μου μιλήσει σ' αστρονομία καὶ σοφία ..., μῆτε εἰς μαθημᾶτικά, οὐδὲ φιλοσοφία Εὐγέν. Πρῶλ. 18.

μαθηματικός, επιθ., Τζάνε, Κατάν. 80, Βακτ. αρχιερ. 185, Τζάνε, Κρ. πόλ. 157²⁸, 370²⁸, 469²⁸.

Το αρχ. επιθ. μαθηματικός. Ἡ λ. καὶ σήμ.

1) Που ἀναφέρεται στὴ μάθησις, στὴ γνώση: ἐστόλισε (ενν. ὁ Δημήτριος) ... τὸν αὐτὸν του περισσεύοντας ὅλους τοὺς συνηλικιώτας εἰς τὴν μαθηματικὴν σπουδὴν, εἰς τοὺς στρατιωτικοὺς ὄθλους Εὐκ. αγ. Δημ. 106⁴². 2α) Ὑπότις, μορφομένωζ: Χάρισμα τέ- τοιον πτωχικὸν δὲν ἔπρεπε να δώσω σε τέτοιους μαθηματικούς, οὔτε να φανερώσω Τζάνε, Κατάν. 88· β) (προκ. για ομιλία) καλλιεργημένωζ· εἶχε γλώσσα (ενν. ὁ Πανα- γιωτάκης) ἔξοχη, λατινοστολισμένωζ, φρόνιμη, μαθηματικὴ Τζάνε, Κρ. πόλ. 465²². 3) Ἰκνός, ἐμπειρῶ: ἀποὺ τῇ Φράντσα ... βγάνει (ενν. ὁ Μορεζίνης) σολτάδους μαθημα- τικούς ν' εἰσὶ καράβια βάνει Τζάνε, Κρ. πόλ. 470· οὐδεμὴ δώσεις, Βενετιά, θέλημα να μ' σφί- σεις· με λέγε μαθηματικούς ἄνδρες να μου βοηθήσεις Τζάνε, Κρ. πόλ. 391²⁹.

Το αρσ. εἰς οὐσ. = ἀστργγμός: Περὶ μάγων, μάντεων, μαθηματικῶν, αστρολόγων, εἰσοιδῶν, γοητεῶν, φαρμακικῶν καὶ περιόπτων Βακτ. αρχιερ. 170.

μαθηνίσκω, βλ. μαθαινίσκω.

μάθησις -ση η, Διγγ. παιδ. (Tsionni) 4, Ιστ. Βλαχ. 2045, Ερωτόκρ. (Αλεξ. Στ.) Α' 1474, 1760, 2203, Ροδινός (Βαλ.) 88, Τζάνε, Κρ. πόλ. 134², 10, 12, 141²¹, 231², 287¹², 578^{21, 22}, 587^{22, 23}, 588²⁴, 589².

Το αρχ. οὐσ. μάθησις. Ἡ λ. καὶ σήμ.

1α) Ἐπιστήμη, γνώση: Ερωτόκρ. (Αλεξ. Στ.) Α' 25· β) μόρφωση, παιδεία: Ἀλμπόν. Επιθ. 14, Μορεζίν., Κλίνη Σολομ. 430· γ) σοφία: μάθησις η φύσις ἔχει Ερω- τόκρ. (Αλεξ. Στ.) Α' 2198. 2) Πείρα: Μ' ὅλον ἀποὺ 'ναι ἡ πρώτη τῶς καὶ μάθησις δὲν ἔχον (ενν. ὁ ἀγούρος καὶ ἡ κόρη) τό κάνει χρεια σ' ἐτοίς δουλείς γνωρίζον καὶ κατέ- χον Ερωτόκρ. (Αλεξ. Στ.) Α' 2211. 3) Μουσικὴ πεῖρα (πβ. καὶ μάθημα 5): αν ἠθέλα 'χει μάθησις, ἠθέλα ἀνασκευάσει τον Πίνδαρον ἢ Ὅμηρον Τζάνε, Κατάν. Αφ. 49. 4) Διδασκαλία, μάθημα: με πόνον γαρ καὶ μόχθον (παραλ. 2 στ.) καὶ θαρρῶν υπερασπείρων ε- πομένει τας μαθήσεις (ενν. τὸ παιδί) Ερμῶν. Ω 302. 5) Ἰκνότης, ἐπιδεξιότης: θέλω ... να ἔλθω να πολεμήσω ... διὰ να γνωρίζεις καθαροτέρως τὴν μάθησιν οὐοὺ ἔχω εἰς τον πό- λεμον Διγ. Ἀνδρ. 393²⁴· χίλιος ζιγουράοι να βρεθοῦ, με τέχνη, με κοντέλι, να θε να ζιγου- ραρίσουνι μάτια ἄλλα κα' ἄλλα χεῖλη, τὴ 'στάρησί σου ως τὴν δού, χάνεται ἡ μάθησις

τως Ερωτόκρ. (Αλεξ. Στ.) Γ' 1427. **Φρ.** πρωὴ μάθησιν = ^fεπινοώ, μηχανεύομαι: «...μάθῃσι ποιήσων τίποτε να πάρωμεν την κόρην (παρὰλ. 1 στ.)». «Μόνον ἀπόφα σφήτε με να ιδῶ, να ἀστρονομήσω και να σας δώσω μηχανήν και δύναμην και τρόπον (παρὰλ. 1 στ.)... πῶς να την ἐπάρετε...» Λιβ. Ρ 2009.

μαθητεύτρα η. — Βλ. και ᾱ. *μαθεύτρα*.

Από το μαθητεύω και την κατάλ. -τρα.

Δασκάλα (Για τη σημεσ. βλ. Αλεξίου Α., Κρ. Χρ. 9, 1955, 115): καυχάσων κ' ἔλεγε (ενν. συ Αλουπόδ) πως ... .. τον κυρ-Αἶον του Σοφοῦ ἤσουνε μαθητεύτρα Γαδ. διηγ. 508.

μαθητεύω, Ελλην. νόμ. 559¹⁰, Ερμον. Α 64, Συναξ. γαδ. 71, Αλεξ. 258, Ιμπ. (Legr.) 545, Βυζ. Διαθ. 220, Αχέλ. 2389, Ερωτόκρ. (Αλεξ. Στ.) Α' 1707, Ε' 136, Θουσ.² 626, Σουμμ., Παστ. φίθ. Β' [1000], Τζάνε, Κρ. πάλ. 589⁴. μαθητεύω, Μαχ. 12³⁰, 142⁷, Πεντ. Δευτ. IV 1, 5, 10, 14, V 28, VI 1, XI 19, XXXI 22.

Το μτρν. μαθητεύω. Ο τ. στο Βλάχ. και σήμ. στην Κρήτη (Παγκ., Ιδιωμ. Κρ. Γ', λ. μαθητεύομαι) και στην Κύπρο, όπου και τ. μαθητεύω (Σακ., Κυπρ. Β' 644-5 και Λουκά, Γλωσσάρ.). Η λ. και σήμ.

I Ενεργ. Μτβ. **1)** Διδάσκων εκπαιδεύω: Τίποτε δεν απόμεινεν ... να μη με μαθητεύουσιν όλα να τα ηξείωσεν Συναξ. γαδ. 150· γράφετε ... την εσπαιιά ετούτην και μαθητεύε την των παιδιών του Ισραήλ Πεντ. Δευτ. XXXI 19· από μικρόν εις το σκολιό στα γράμματα έβαλε με κ' εξόδιασε και ανόθευε κ' έτσι εμαθήτευε με Φορτουν. (Vinc.) Β' 210. **2)** Διδάσκομαι, μαθαίνω: Σαν άφηκεν τα γράμματα, άρχισε να στρατεύγει, τες ^πιδεξιές του κονταριοῦ και να τες μαθητεύγει Ιμπ. (Legr.) 90. **II** Μέσ. **1)** Είμαι μαθητής, διδάσκωμαι, σπουδάζω: μαθητεύομαι και κλίνω τον αυχένα και παρ' αυτής διδάσκομαι σφρόσστα της πείρας Γλυκά, Στ. 30· απέν κ' εσέ (ενν. Γλύδαρι) μαθητευθείς, να 'ναι δαδ τιμήν μας Γαδ. διηγ. 127. **2)** Γίνομαι γνωστός, αποκαλύπτομαι, φανερόνομαι: ανείν κ' η θυγατέρα σου, που ακόμη δεν κατέχει ποιος είμαι, σαν μαθητευτός, εις όχθητά της μ' έχει, θέλω να 'φοριστώ Ερωτόκρ. (Αλεξ. Στ.) Ε' 1366· η τούτων τελευτή εμαθητευθή εις πάντας Διγ. Ζ 4435· α μαθητευτεί εκείνο οποῦ ξετρέχω, εσίμωσε το τέλος μου Ερωτόκρ. (Αλεξ. Στ.) Α' 253. **3)** (Με ενεργ. σημεσ.) αντιλαμβάνομαι, εννοώ: Ανεθυμήθη Φίλιππος εκεί όπου μαντιεύθ, το ποιος να 'ρώσει εξ αυτών τώρα το μαθητεύθ Αλεξ. 316.

μαθητής ο, Πηγά, Χρυσοπ. 95(3) δις, 97(6), 108(52), 151(4) δις, 168(53), 322(2), Κυπρ. ερωτ. 141¹⁸, Στάθ. (Martini) Γ' 436, Ροδινός (Βαλ.) 70, 175, 189.

Το αρχ. ουσ. μαθητής. Τ. μαθητής στο Βλάχ. και τ. μαθετής σήμ. στο ποντιακό ιδίωμα. (Παπαδ. Α., Λεξ. λ. μαθητής). Η λ. και σήμ.

1α) Διδασκόμενος, μαθητής: Στάθ. (Martini) Γ' 142· Ερωτόκρ. (Αλεξ. Στ.) Β' 1868. **β)** Μαθητευόμενος: Ένας μίστορης με δύο μαθητάδες έκτισεν σπίτι(ι) ένα Rechenb. 76. **2)** Ο ασπαζόμενος τις ιδέες κάπ., οπαδός: Επαφρός ή Επαφροδίτος. Ένας από τους οθ' μαθητάδες του αφεντός του Χριστού Ροδινός (Βαλ.) 178. Έκφρ. οι (δώδεκα) μαθητάδες = οι μαθητές του Χριστού: ο Κύριος παραλαμβάνει έξω από τον λοιπόν όχλον τους δώδεκα του μαθητάδες Πηγά, Χρυσοπ. 98(18)· Τους μαθητάδες άρτισεν (ενν. ο Ιησούς): Πλάστε και λύσετε τον (ενν. τον Αδάμαν) ...» Σολέντζα, Ποιήμ. 1¹¹⁹.

μαθήτρια η.

Το μτρν. ουσ. μαθήτρια. Τ. μαθήτρα στο Βλάχ. Η λ. και σήμ.

Ἐκπαιδευτικὰ: ἐπίστευα ... (παρ. 1 στ.) να εἶμαι τεχνίτρια σωστή παρὰ πάντας ἀνθρώπων· και χθες εἶδα και γνώρισα, μαθήτρια σου σὺ ὡς Ἀπολλών. 254.

μαθιολόγια τχ, Αλφ. (Μογ.) III 2 (εσφαλμ. γρ. ἀντὶ μυθολόγια· διόρθ. Κακουλίδη Ε. [Αλφ. σ. 92]).

μάθος το.

Το αρχ. ουσ. μάθος. Η λ. και σήμ. στην Κρήτη (Παγκ., Ιδίωμ. Κρ. Γ') και στο ποντιακό ιδίωμ. (Παπαδ. Α., Λεξ.).

Ἐκπαιδευτικὰ: γνώση: δὲ αὐτὰ τὰ πάθη θέλουν γινώσκει με καρποῦς γλυκώτατους και μάθη Φαλιέρ., Θρ. 400.

μαθών, επίρρ., Προδρ. IV 172, Πουλελ. (Τσαβαρή) 34, 583, Λιβ. Sc. 1598, Λιβ. Esc. 3965.

Η μτχ. αορ. του μαθάνω στο αρσ. ως επίρρ. Η λ. και σήμ. στη Χίο (Ανδρ., Lex.).

Ἐκπαιδευτικὰ: φυσικά, ἀνιμφοβία: μη θεωρεῖς τους βαδρακούς, τὰς ἑσκάς, τὰ ψησσία και τρέχουσι τὰ σάλα σου ..., μαθών ου μη τὰ γένεσαι, ξηρὰ να τὰ διαβάσεις και το μαθών το κρητινὸν να ἐκδίδει τον λαμόν σου Προδρ. III 97· Ἀν τύχει δὲ των πόνων μου ... ἔλαβεν κίον μερικόν η φθορερά μου τέχνη και συμπάθησει μερικόν ... μαθών οὐκ ἐστὶ παντελὸς ἀκόρεστος κἀκείνη Καλλιμ. 1805.

μαθώς, επίρρ., Πανώρ. Ε' 301.

Από τη μτχ. αορ. του μαθάνω (Βλ. Ανδρ., Λεξ. και Χατζ., ΜΝΕ Β' 120-1). Η λ. σήμ. στην Κρήτη (Παγκ., Ιδίωμ. Κρ. Γ', λ. μαθώς) και στο ποντιακό ιδίωμ. (Παπαδ. Α., Λεξ.).

Ἐκπαιδευτικὰ: βίβλια? Μπεναρμπότσος: Εἰνὲν ἔναι αὐτὰ τὰ τσίρκουλα, λήχτορα και η τοίλεα (παρ. 1 στ.); Τζαβάρλας: Μαθώς σαν εἰσαι βοῦβαλος, και μηδὲ πρᾶξην ἔχεις, και δε διαβάξεις γράμματα, πῶς θες να τὰ κατέχεις; Φορτουν. (Vinc.) Β' 63.

μαίμου η, Δείγ. παιδ. (Τσιουνί) 930, 970, 976, 1074. — Βλ. και μαϊμούνα.

Το αραβοτουρκ. μαγμουλ. Η λ. πιθαν. αντιδάνειο από τα ελληνικά (Βλ. Τριαντ., Ἄπ. Α' 144 σημ. 4). Κατὰ Ανδρ., Λεξ., Κοσκ. ΒΒΠ Γ' 248-9, και Φιλ., Γλωσσολ. Γ' 31 από το ουσ. μίμω. Η λ. στο Βλάχ. και σήμ.

Ἐκπαιδευτικὰ: Ἀνθρώπος εἶχε μαίμουν μέσα εἰς το καράβι· χαρὰν να ἔχει μερικὴν κ' η λύπη του να παῖει Αιτωλ., Μύθ. 881· την μαίμου, το μίμητρον, το παίγνιον του κόσμου Δείγ. παιδ. (Τσιουνί) 37. — Η λ. και οι τ. μαμού (Βλ. Vincent [Φορτουν. 264]) και μαμού ως τοπων.: Πορτολ. Α 126¹³ και κρετ. υπ.

μαϊμούνα η· μαμμεύνα. — Βλ. και μαίμου.

Το αραβοτουρκ. μαγμουλ. Ο τ. πιθαν. από επίρρ. του ιταλ. maimone (πρ. επίσης και το ιταλ. mōnna). Η λ. και σήμ. στην Κύπρο (Φαρμακίδη, Γλωσσολ. 318).

Ἐκπαιδευτικὰ: Το δικαίωμα των μαμούνων τὰς φέροντων ἀπὲ την Σαρακηνίαν Ασσίζ. 241³⁹.

μαινίδα η, βλ. μαινιάς.

μαϊνάρω.

Το βενετ. mainar. Η λ. και σήμ.

(Ναυτ.) χαλαρώνω, κατεβάζω τα πανιά: η σαρμάδα *στεράφηκεν*, υπάγει εις την Πόλην (παρ. 1 στ.). Μέσα στην Ύδρα μήκασι... Εκεί *μαϊνιόραρι* κ' επίδρα τα κουπία Βεντράμ., Φιλ. 324.

μαϊνιάς η, Πτωχολ. α 588· **μαϊνιάδα**, Πτωχολ. α 643.

Το αρχ. ουσ. *μαϊνιάς*. Ο τ. και σήμ.

Πόρνη: *έχει* (ενν. το κοράσιον) *κράσιον τσουλουνίκον* και πολιτικής *μαϊνιάδος* αυτ. 692.

μαίνωμαι, Σπαν. Α 563, Διδ. Σολ. Ρ 41, 117, Σπαν. (Μαυρ.) Ρ 269, Καλλίμ. 841, 1063, Διγ. (Trapp) Esc. 59, Λιβ. Ρ 1935, 2229, Λιβ. Esc. 2819, 3247, Λιβ. Ν 2499, 2885, Σοφικ., Παιδαγ. 284.

Το αρχ. *μαίνωμαι*. Η λ. και σήμ. (Βλ. και Andr., Lex.).

Α' Αμτβ. 1) Κατέχομαι από μανία, κάνω σαν τρελλός, είμαι εξαγριωμένος: Λιβ. Sc. 1688, Διδ. Σολ. Ρ 41· *Τέχνη μου κακομήχανε, Τέχνη μου μαινομένη* Καλλίμ. 2362· (προκ. για ζώο) *δεινὴν λείαναι εἶδον* εις το καλὸν *ἐνδοθεν μαινομένην* Διγ. Ζ 1446· (με σίστ. αντικ.) *ἀπὸ ἐντραπῆς του μαινεται μανίαν ἀλλὰ μεγάλην* Λιβ. Sc. 2072. 2) Ξεσπῶ ορμητικῶς! Σοφικ., Παιδαγ. 284· Β' (Μτβ. για τη χρ. βλ. Ανδρ., Προσφ. Κυριακ. 54) *ὀργίζομαι ἐναντίον κάπ., ἀπεχθάνομαι, μισῶ κάπ. ή κ.: να σε μαινεται παρὸς να σ' αγαποῦσαι* Σπαν. (Μαυρ.) Ρ 109· *πίστευσον, ἐμάνη το και ου θέλω να το βλέπω* Προδρ. ΙΙΙ 307· (με αντικ. σε γεν.) *μαίνεται σου ἐγκαρδιακά* Σπαν. (Μαυρ.) Ρ 269.

Μάιος ο, Λιβ. Ρ 742, Λιβ. Esc. 1036, Βουστρ. 419· **Μας**, Κυπρ. πρωτ. 109^α, Διγ. Ο 2395· γεν. *Μα γ ι ο υ*, Βουστρ. 419 κρητ. υπ., Μαχ. 42^α, 182^α, 204^α, 340^α, 678^α· *Μα γ ι ο υ*, Φλώρ. 1575, Αχέλ. 39, Τζάνε, Κρ. πόλ. 511^α, Μαρκαδ. 94.

Το μτγν. ουσ. **Μάιος**. Για τη γεν. *Μαρίου*, που απ. και σε έγγρ. του 1678 (Κονόμος, Εραν. 8, 1970, 233), βλ. Meyer, Γλωσσ. πραγμ. Κύπρ. 113-4, καθώς και Μενάρδ., Αθ. 12, 1900, 379. Η λ. και σήμ.

Ο πέμπτος μήνας του χρόνου, ο **Μάιος**: τα δάκρυά του *εκατέβαιναν ως ὄμβροι* του *Μαῖου* Διγ. (Trapp) Esc. 412· (ως προσωποπ.): *Τον Μάιον ηέρα ... ἄνδρα καλόν εις εἶδος* (παρ. 1 στ.) ... εις το κεφάλει του *να έχει στεφάνον ἀπὸ ἄνθη* Λιβ. (Lamb.) Ν 896.

μαίσσα η, βλ. *μάγισσα*.

μαίστρος ο.

Από το ουσ. *μαίστρας*. Η λ. και σε έγγρ. του 12. και 13. αι. (Βλ. Henrich, Κλητ.-γεν. σε -ο 184 σημ. 1).

Αξιοματεύχος θυτικού μοναχικού τάγματος: *Εἷς ἄνθρωπος οποι ἐνι της ευσεβείας, οποι ἐνι μαίστρος οὐ κοιμηντοῦρης ἐνὸς ἐσπιτίου* Ασσιζ. 343^α.

μαίστρα η, Θησ. (Foll.) Ι 101, Καραβ. 501^α, Πορτολ. Α 301^α, Rechenb. 79^α. Το βενετ. *maistra* (Βλ. Kahane, Sprache 574). Η λ. και σήμ. ως ναυτ. (Βλ. Σεγδί-τσα, Ναυτ. ὄροι 61).

Α' Δασκάλα· τεχνίτρα, μαστρίσσαι? *Ἰππιδύταν την θαυμαστήν, μαίστραν τον πολέ-μων* Θησ. (Foll.) Ι 9. Β' (Ναυτ.) 1) Το κύριο ιστίο του μεγάλου καταρτιού ιστιο-φόρου? *Ἀρμένιζεν* (ενν. ἑνα καράβι) ... με την *μαίστραν* ὥρες δ' Rechenb. 79^α. 2) Εἶδος σχοινιού (Βλ. Kahane, δ.π. 578): Καραβ. 494^α.

μαϊστρος ο, (I), Πορτολ. Α 117⁸, 187²⁰· **μα γ ί σ τ ρ ο ς**, Πορτολ. Α 250²⁵, 253⁸.

Το βεντ. *maistro* (Kahane, Sprache 573 και Ανδρ., Λεξ.). Η λ. σε συμβόλ. του 1730 (Βουρδουμπάκις, Χρ. Κρ. 1, 1912, 501) και σήμ.

Βορειοδυτικός άνεμος? το βορειοδυτικό σημείο του ορίζοντα? Από την χώρα του Ριμά- του ως το Τζιτζενάδιγο, σφρόκο **μαϊστρο**, είναι μίλλια ιη' αυτ. 186³¹.

μαϊστρος ο, (II) (= γκατρός), βλ. **μαγίστρος**, (I).

μαϊτάνιν το, βλ. **μεϊτάνι**.

μακάρι, επιρ., Προδρ. III 216η χφ g, κρετ. υπ., 325g χφφ. CSA, κρετ. υπ., Απολλών. 581, Χρον. Τόσκων 1655, Ψευδο-Γεωργηλ., Αλ. Κων/μ. 1018, Μαχ. 468⁵, 476²⁴, 524⁸, Θυσ. Γ' [24⁷], Ε' [10⁷], Βουστρ. 472, Τριβ., Ρε 317, Πεντ., Γέν. XVII 18, XXIII 13, XXX 34, Πηγγέ, Χρυσστ. 58 [16], Παϊσ., Ιστ. Σινά 106, Αλφ. (Mor.) IV 45.

Από το ουδ. του επιθ. **μακάριος** (βλ. Ανδρ., Λεξ. και **Georgas**, Gl. 31, 1951, 224-6). Για την ετυμ. βλ. και Φαρμακίδη, Γλωσσάρ. 400-1. Η λ. στον Ηούχ., στη Σούδα και σήμ.

1) Μακάρι, εἶθε· μακάρι, να μας έποιικες αντήν την χάριν Συναξ. γυν. 576· Μακάρι κα σε προξένησαν, άλλον άντραν να πήρες κ' εμέν να μη ελογάριαζες πού μανο, πού κοι- μούμαι Ερωτοπ. 39. 2) Έστω, ακόμα και: τον εχάρισαν μεγάλην εξουσίαν (παρ. 1 στ.) ... όπου θέλει να υπά, ... μακάρι κ' εις τον Γαλατάν άν θέλει να περάσει Ιστ. Βλαχ. 1170· είσαι άνθρωπος και ν' αποθάινεις θέλεις, μακάρι αν είσαι και σοφός ωσάν Αριστο- τέλης (παρ. 1 στ.), τον θάνατον ... δεν θέλεις τον γλυτάσει Ιστ. Βλαχ. 2782.

μακαρία η.

Το ουδ. του επιθ. **μακάριος** ως ουσ. (βλ. Θαβάρ., Ουσιαστ. 72). Τ. **μακαριά** στο Σομαν. και σήμ. Η λ. στον Ηούχ. και σήμ. στο ποντιακό ιδίωμ. (Παπαδ. Α., Λεξ.) και στην Κρήτη (Παγκ., Ιδίωμ. Κρ. 5').

Γεύμα ή δείπνο που προσφέρεται στο σπίτι του πεθαμένου μετά την κηδεία, νεκρό- δειπνο· άρτος που διανέμεται κατ' την ταφή ή το μνημόσυνο (Για το πράγμα βλ. Λουκάτ., ΕΑΑ 2, 1940, 90-1, Κουκ., ΒΒΠ Δ' 206-211, Παπαδ. Α., Λεξ.): *εφάγαμεν καί πολλών χαίρων τον επιτάφιον δείπνον, τους εσχηώσαμεν και τας επιχωρίους μακαρίας, απού λέγου- σιν οι παπάδες εδώ Ευγ. Ιωαννουλ., Επιστ. 74¹³ (Ελλην. 8, 1935, 281).*

μακαρίζω, Προδρ. III 132 g, Διγ. (Trapp) Gr. 1504, 1634, 3610, Πουλολ. (Τσα- βρή) 2 ΑΖ, Βίος Αλ. 4449, Συναξ. γαδ. 154, Μαχ. 76³, 262⁸, 145²², Ανακάλ. 41, Ναθαναήλ Μπέρτου, Στιχοπλ. IV 783, Ιμπ. (Legt.) 782, Αιτωλ., ΜΕΘ. 110⁸, Θρ. Κύπρ. Μ 525, Αλφ. 15¹³, Κυπρ. ερωτ. 104²⁸, Ιστ. Βλαχ. 1822, 2166, Ερωτόκορ. (Αλεξ. Στ.) Δ' 1986, Σουμμ., Παστ. φίδ. Δ' [584], Αλμπον. Επὶλ. 3, Ροδινός (Bal.) 211, Τζάνε, Κρ. πόλ. 134¹², 206³, 243¹², 572²², κ.α.

Το αρχ. **μακαρίζω**. Η λ. και σήμ.

1) Θεωρώ κάπ. ευτυχισμένο ή ευλογημένο? Καλλίμ. 1636, Σπαν. Μ 81, Ροδινός (Bal.) 118. 2) (Προκ. για νεκρό) α) (με υποκ. το Θεό) /παρέχω μεταθανάτια μακαριότητα? είπαν τον πως τον εκόραν (ενν. τον Νικολή) και είπεν: «Ο Θεός να τον μακαρίσει» Βουστρ. 474· πολλούς αντρεισμένους ερίψαν εις την θάλασσαν και άλλους εφουρκίζαν ... και ο Θεός να τους μακαρίσει Μαχ. 404¹⁰. ιω ιδιάζ. σύντ. (αντικ. το ουσ. συγχώρεση): τον Μαρτά-

λον ανάπαυση ο Θεός να του χαρίσει συγχώρεση εις τη ψυχή να τότε μακαρίσει Τζάνε, Κρ. πόλ. 382¹⁶. β) (προκ. για νεκρό) εύχομαι την ανάπαυση της ψυχής κάπ., μνημονεύω: 'Άλλο, αφέντη, δεν με θωρείς, ο θάνατος με παίρνει (παραλ. 1 στ.) Μακάριέ με, καρδιά μου, και μη με αλισμονήσεις Αχάλλ. L 1262· εμακαρίσαν και τους χριστιανούς όπου 'σκοτώθησαν εις τον πόλεμον Μαχ. 152¹⁶. 3) Ευχαριστώ, ευγνωμονώ: το μοιρογράφη-
 μαν της τέχνης μακαρίζω, ότι δρακόντων στήματα τανών ερρύσατο σε Καλλίμ. 737.

Η μυχ. παθ. παρκ. ως επίθ.: α) αξιωμακάριστος, αξιολύττωτος: οι καλορίζικες νυχές, οι ταίρι ευλογημένοι, οι ποθητοί ευγενέστατοι, ζεύγος μακαρισμένων Σουμμ., Παστ. φίδ. Ε' [250]· β) (προκ. για νεκρό): επίσαν και τους Γενουβήσους τους Κυπριώτες, όπου οι μακαρισμένοι οι αργάδες εποίκαν τους ελευθερίαν Μαχ. 354²⁸. ζητάτε πρώμαν τό δεν ημπορείτε να 'χετε, διότι ο μακαρισμένος ο ερίας εποίκαν διαθήκην Βουστρ. 496.

μακάριος, επίθ., Κοιν., Διδασκ. I 2, Ασπίζ. 300⁷, Σπανός (Eidenseier) A 370, 373, Χρον. Μορ. H 4783, Ηπειρ. 235⁸, Φυσιολ. 367⁸, Μαχ. 4²⁸, 446¹⁸, 478¹⁸, Σκλέντζα, Ποιήμ. 7⁴⁴, Γεωργηλ., Θαν. 601, Αχέλ. 679, Παίσ., Ιστ. Σινά 46, 344, 428, 643, 792, Ιστ. Βλάχ. 2453 [= Γέν. Ρωμ. 77], Αποκ. Θεντ. II 117.

Το αρχ. επίθ. μακάριος. Η λ. και σήμ.

1α) Ευμακαρισμένος, καλότυχος: Σκλέντζα, Ποιήμ. 5⁴⁹, Μαρτίρ. αγ. Νικολ. 165¹⁷. β) αξιωμακάριστος: τους τέφρους των μακαρίων αποστόλων Πέτρον και Παύλον προσεκνήσσα Σπρ., Χρον. μ. 130²⁰⁻¹. 2) (Επί νεκρών) μακαρίτης: Χρον. Μορ. H 8477. Έκφρ.: μακάριος όπως = θάνατος: πατρισεχέσας αλίγον (ενν. ο κύριος Ισιδαρος) εκοιμήθη τον μακάριον ύπνον Ιστ. πολιτ. 31²¹. Φρ.: δίδω μακάριον, βλ. δίδω φρ.

Το ουδ. ως ουσ. = Ευτυχία, καλή τύχη: οι μακάριοι ηγήσω λανθανόντως χωρίς εμείς θελήσαντος άρχεν Μακελονίας Βίος Αλ. 1953· και εις εμάς (ενν. προσγίγαντε) το μακάριον, επειδή έχομεν ελπίδα να ζήσωμεν ευδαιμόνως ... υπό την σπη επιστάσιαν Επιστ. Αδελφ. 52. — Η λ. στον υπερθ. βαθμό ως τίτλ. του αυτοκράτορα ή ανώτατου κληρικού: Αλεξίου Κομνηνού του μακαριωτάτου Σπαν. Α 2· του μακαριωτάτου πάπα Δούκ. 145⁷.

μακαριότης η.

Το αρχ. ουσ. μακαριότης. Η λ. στον τ. μακαριότητα σε έγγρ. του 1572 ως προσφών. (Βλ. Πατρινέλη, ΕΜΑ 17, 1967, 58), στο Βλάχ. και σήμ.

Ευτυχία? Διάλ. Ευθυμ. 123²⁴.

μακαρισμός ο, Τζάνε, Κρ. πόλ. 509²⁵.

Το αρχ. ουσ. μακαρισμός. Η λ. και σήμ.

Φρ. λέγω κάποιου ή στην ψυχή κάποιου μακαρισμός = εύχομαι για την ψυχή κάπ. τη συγχώρεση από το Θεό (πβ. και ά. λέγω, φρ. λέγω συγχωρεμό): Πολλότατους μακαρισμάς να λέμε στην ψυχή ντον, όπου για λόγον των Χριστιανών έχασε την ζωή ντον αυτ. 398²².

μακαριστός, επίθ., Επιστ. Αδελφ. 52⁴.

Το αρχ. επίθ. μακαριστός.

Αξιωμακάριστος: Σοφικν., Γραμμ. 252.

Το ουδ. ως ουσ. = μακαρισμός, καλότυχισμα: Προσγίγεται εις το καλόν ομού με το επαρετόν του μακαριστός, όταν και τα από τέχης σενευδοκούσαν Επιστ. Αδελφ. 52⁵.

μακαρίστρια η.

Το θηλ. του ουσ. μακαριστής. Η λ. τον 6. αι. (L-S Κων/νίδη).

Ἀυτὴ ποὺ μακαρίζει, καλοτυχίζει κάπ. ή κ': ἀκηδία ἐστὶ πάρεσις ψυχῆς καὶ νόος ἐκλυ-
σις ... κοσμηκῶν μακαρίστρια, Θ(εο)ύ διαβλήτωρ Ξανθόπ. Νικηφ. 83⁴.

μακαρίτης ο, Σπην. (Μακρ.) Ρ 1, Ηπειρ. 214⁴, Ιστ. Ηπειρ. 1¹, Βησσ., Επιστ. 4, Μαχ. 52³, Σφρ., Χρον. μ. 20¹⁴, 96²³, 100⁷, Αρσ., Κόπ. διατρ. [945, 1416], Χρον. Αθ. 85⁴.

Το αρχ. ουσ. μακαρίτης. Η λ. και σήμ.

α) Ἀπαλλαγμένος ἀπὸ τὰ θεινὰ τῆς ζωῆς, αξιομακάριστος, εὐτυχής· ο μακαρίτης καὶ αἰδήμος πατήρ αὐτοῦ Σφρ., Χρον. μ. 58²³. ο μακαρίτης ... καὶ αξιοσημειωμένος Δούκας ο πατήρας τῆς Ευγ. Ιωαννουλ., Επιστ. 73¹⁶. β) ὁ νεκρὸς ὑπάρχει ἀθάνατος, καὶ γὰρ ὑπάρχεις μακαρίτης εἰ καὶ τοὺς ζῶσι μέχρι νυν καὶ φθίγγει καὶ βαδίζει Μανασσ., Ποίημ. τθ. 906· το σπῖτι τῶν μακαρίτων Ιακώβου Μεταξά, Επιστ. 47.

μακαριτός, επίθ., Χρον. Μορ. Η 165, 8595.

Το μ.γν. επίθ. μακαριτός. Η λ. σε έγγρ. του 1564 (Βλ. Δημητροκάλλη, Παρινασσ. 16³, 1974, 405-6).

Μακαρίτης: λέγω διὰ τῆν ... Ζαμπέαν (ὅπου ἦτον θυγατέρα ἐκείνου τοῦ μακα-
ριστοῦ τοῦ πρίγκιπα Γιλιάμου ...) αὐτ. 8478.

μακαρόνα η, Ευγέν. 501· μακαροῦνα, Κατζ. Α' 61, Φορτουμ. (Vinc.). Α' 87.

Από το ουσ. μακαρόνι και την κατάλ. -α. Ο τ. και σήμ. στην Κρήτη (Παγκ., Ιδίωμ. Κρ. Γ' και Δ').

Μακαρόνια: οὐρά ἔχε καὶ μαγερεντά καὶ γάλατα καὶ ρύζα καὶ μακαροῦνες ὁμορφες, οὐοὺ πολλὰ ἐμυρίζα Κατζ. Γ' 548· ἔλα κ' εἰς στο μαγερεντά να φας τῇ μακαροῦνα Φορτουμ. (Vinc.) Ε' 358.

μακαρόνι το· μακαροῦνι.

Από το ουσ. μακαρούνα (Βλ. Κουκ., Λαογρ. 6, 1917, 545-6· πβ. και Kahane, Graeca et romanica Α' 400-2). Για διαφορετικές ετυμ. βλ. Ανδρ., Λεξ., λ. μακαρόνι. Η λ. στο Soman. και σήμ.

Εἶδος ζυμαρικοῦ: τὰ μακαρούνα τὰ καλὰ ας πιάσουνι να φάσι Ευγέν. 1030.

μακαρούνα η, βλ. μακαρόνα.

μακαρούνι το, βλ. μακαρόνι.

μακεδονήσι το.

Το οὐδ. του επίθ. *μακεδονήσιος ως ουσ. (Βλ. Θαβώρ., Ουσιαστ. 89). Α. μακεδονή-
σιον τον 10. αι. (Αχμέτ, Ον. 160¹⁸) και στη Σούδα. Η λ. στο Soman. (λ. μακεδονίσι) και
σήμ.

Εἶδος αρωματικοῦ φυτοῦ, μαϊντανός: Μακεδονήσι λαβών κοπάνισον αὐτὸ καλὸς Σταφ.,
Ιατροσ. 16⁴⁴.

μακεδονικός, επίθ., Βίος Αλ. 3340, Δούκ. 127⁴.

Το αρχ. επίθ. Μακεδονικός. Η λ. και σήμ.

¹Μακεδονικός: ρούχα μακεδονικά Αλεξ. 956. Έκφρ. πετροσέλιμον μακεδονικόν = «μνιτανός: φύλλα πετροσελίου μακεδονικοί γράμμι, β' Ορνεοσ. αγρ. 569²⁴.

Μακεδονίτης ο.

Από το ουσ. Μακεδονία και την κατάλ. -ίτης (Πβ. και το μτγν. ουσ. Μακεδονίτης, L-S, λ. Μακεδών). Η λ. και σε έγγρ. του 16. αι. (Πατρινέλης, ΕΜΑ 17, 1967/68, 70).

¹Μακεδόνας: σκοτώθησαν εκεί πολλοί Μακεδονίτες Αλεξ. 637.

Μακεδών -όνης ο, Διγ. Α 3879, Βίος Αλ. 2513, Διήγ. Αλ. V 35· πληθ. Μακεδοναίοι, Βίος Αλ. 2, 106· Μακεδόναρι, Αλεξ. 791, 836, 871· Μακεδόναρι, Αλεξ. 2832.

Το αρχ. εθν. Μακεδών. Η λ. Μακεδόνας και σήμ. Για τον τ. Μακεδονοί βλ. Τσοπ., Ελλην. 32, 1980, 146.

¹Μακεδόνας: μη τραπέντες φύγητε, κάλλιστοι Μακεδόνες Βίος Αλ. 3105.

μάκελλα η.

Το λατ. macella (Niermeyer, Med. Lat. Lex.).

¹Σφαγείο: Εάν ο ιεραξ εσθίη πολλά και από μακέλλης, αποδημήσης τη τοιούτω Ορνεοσ. αγρ. 569²⁴.

μακελλαμένος· μακελλωμένο, Πεντ. Δευτ. XXVIII 31, εσραμ. γρ. αντί μακελλωμένο· διαρβώσ. — Βλ. ά. μακελλεύω.

μακελλάρης ο, Προδρ. IV 232, 234, Λοσιζ. 42²⁸· πληθ. μακελλάροι, Πεντ. Γέν. XXXVII 36, Αχέλ. 1486, Διακρούσ. 89²⁷.

Από το ουσ. μακελλάριος. Η λ. στο Meursius και σήμ.

1) Σφαγείο· κρεοπωλήτς: ωσάν τα πρόβατα οπού εις τον μακελλάρη στέκεται Πένθ. θαν. ²469· Σαν μακελλάρης και φονιάς στα χέρια ματωμένος (ενν. ο χάροντας) Πικατ. 67.

2) (Πιθ.) ξενωτός σωματοφύλακας (πβ. όμως και Π.Δ. Γέν. XXXIX 1, τη λ. αρχιμήγειρος): ο Ιωσήφ εγκατεβάστην εις την Αίγυπτο και εγέγρασέ τον ο Ποτιφάρ, μονούχος του Φαρω αρχός των μακελλάρων Πεντ., Γέν. XXXIX 1.

μακελλάριος ο.

Το μτγν. ουσ. μακελλάριος (λατ. macellarius). Η λ. στο Meursius.

¹Σφαγείς ζώων: φιλεβοτόμων και μακελλαρίων Ωροσκ. 43²⁰.

μακελλείο(ν) το, Ποιολογ. (Τσαβαρή) 663, Μαχ. 452¹¹, Ονόμ. πολ. Κων/π. 408, Πηγγέ, Χρυσοπ. 173⁴, Διαθ. Νίκων. 224⁶⁰· μακελλείδι, Πικατ. 353, Αχέλ. 1472, 1582, Σουμμ., Ρεμπελ. 175, Ερωτόκρ. (Αλεξ. Στ.) Β' 1243, Διακρούσ. 69²², Τζάνε, Κρ. πόλ. 349¹⁴· μακελλείδι(ν) Γεωργηλ., Θαν. 288.

Από το ουσ. μάκελλον ή μάκελλος και την κατάλ. -είον. Η λ. τον 4.-5. αι. (Lampe, Lex.) και σε Γλωσσάρ. (L-S). Ο τ. μακελλείο στο Βλάχ. και σήμ. Ο τ. μακελλείον στο Σομαν. Πβ. και Λουκά, Γλωσσάρ. 291.

1) Κρεοπωλείο, σφαγείο, μαγειρείο? αρ' το πουργό σηκώνεται (ενν. ο κοιλιόδοσλος), τα μακελλεία γυρεύγει και παίρνει κρέας αξιοπικωτό και πα και μαγειρεύει Γεωργηλ., Θαν. 556· σφαγίζονται σαν πρόβατα στο μακελλείο κοπάδι Διακρούσ. 103⁷· την τσίκανα ηκολούθησα κ' εις μακελλείον με πάγει Προδρ. IV 230. 2) (Μεταφ.) ζυγάλη σφαγή

ανθρώπων: 'Όταν οι Τούρκοι άτακτοι σαν όρνιθες εμπήκαν (παρ. 1 στ.) να έβλεπες τα μακελλιά την τόση συντελείαν Διακρούς. 84^α· ανδραγαθίες, μακελλιά, χύσες πολλών αιμάτων Αχέλ. Πρώλ. 34. Φρ. 1) Είμαι του μακελλείου ή του μακελλεού = 'προσρίζομαι για θάνατο, είμαι μελλοθάνατος; θάνατον χρωστείς κ' είσαι του μακελλείου Αλεξ. 737. 2) 'Κάνω κ. μακελλιά' βλ. κάτω φρ. — Η λ. σε τοπων.: Σουμμ., Ρεμπελ. 175.

μακέλλημα το.

Από το μακελλεύω και την κατάλ. -μα. Η λ. στο Βλάχ.

Σφαγή· σφακτό: φέρει τους ανθρώπους εις το σπíti και μακέλλεγε μακέλλημα και 'κόνησε ότι μετ' εμέν να φαν οι άνθρωποι το μεσημέρι Πεντ. Γέν. XLIII 16.

μακελλεμός ο.

Από το μακελλεύω και την κατάλ. -μός.

Σφαγή: λαλώ σας τους μακελλεμούς όπου εμακελλεύονταν οι Γενουβήσιοι Μαχ., 466^α.

μακελλεύω, Ντελλαπ., Ερωτήμ. 1490, Πεντ. Γέν. XLIII 16, Δευτ. XXVIII 31 (έκδ. μακελλαμένο· διορθώσ.), Αχέλ. 2509, Φρ. Κύπρ. Μ 322· μακελλεύω, Μαχ. 462^α, 466^α, 474^α.

Από το ουσ. μάκελλον και την κατάλ. -εύω. Η λ. τον 4.-5. αι. (Lampré, Lex.). Ο τ. στο Βλάχ. και σήμ. στην Κρήτη (Παγκ., Ιδίωμ. Κρ. Γ')· πβ. και τ. μακελλεύω σήμ. στην Κύπρο (Λουκά, Γλωσσάρ. 292).

α) Σφάζω, σκοτώνω: να κλέβει ανήρ βόδι γή πρόβατα και εμακέλλεγε το γή απούλησέ το, πέντε βοσκίλια να πλερώσει Πεντ. Έξ. XXI 37· Είτα τον στόκον έβγαλε (ενν. ο Μερκούριος) και εμακέλλεσε τους (ενν. τους εχθρούς) Κορων., Μπούας 71· β) διαμελίζω, κομματιάζω: Στον νούν τους είχαν (ενν. ο Λύκος και η Αλουπού) ... (παρ. 2 στ.) ... να τονε πνίξουν (ενν. τον Γάδορο). Να τονε βγάλουν εις την γην ... να 'ρθουσιν όλα τα θηριά να τονε μακέλλεσεν Γαδ. διήγ. 430.

μακζενία τα, βλ. μαγαζένι(ς).

μακλάβι(ν) το, βλ. μαγκλάβι(ο)ν.

μακλαβοκοπώ, βλ. μαγκλαβοκοπώ.

μακούλης, επίθ.· ουδ. μακούλι.

Το αρχιποτουρκ. μα'κλι. Τ. μακκούλης σήμ. στην Κύπρο (Χατζ., Ξεν. στοιχ. 137).

Λογικός, φρόνιμος: οι κατήδες έλεγαν: αείτε είτε ο παπάς και είτε κάμει μακούλι το στέργουμεν Συναδ., Χρον. (Καφαντζή) 71 (52β).

μακρά, επίρρ., βλ. μακράν.

μακραγορώ, βλ. μακρηγορώ.

μακραίνω, Παρασπ., Βάρν. C 254, 317, Αχέλ. 859, Πανώρ. Γ' 415, Ερωτόκρ. (Αλεξ. Στ.) Α' 1213, 1754, Γ' 4174, 1394, Δ' 351, Θυσ. 312, Σουμμ., Παστ. φέδ. Β' [356], Χριστ. διδασκ. 434, Τζάνε, Κρ. πόλ. 397^α. αόρ. (ε) μάκρετα, Διγ. Α 2591, Θησ. Δ' [28^α], Πένοθ. θαν. 224, Πεντ., Γέν. XXVI 8, XLIV 4, Αρ. IX 19, Δευτ. IV 26, V 16, Πανώρ. Β' 419, Γ' 564, Ε' 380, Ερωτόκρ. (Αλεξ. Στ.) Α' 184, 796, Β' 679, Γ'

481, 1685, 1739, Στάθ. (Martini) Γ' 366, Σουμμ., Παστ. φιλ. Β' [493], Δ' [569], Τζάνε, Κρ. πόλ. 174²⁸, 202², 239²⁸, 240²⁸.

Από το μακραίνω. Η λ. στο Βλάχ. και σήμ.

Α' Μτβ. 1α) ¹Κάνω κ. μακρό, μακρότερο, επιμηκύνω: πάσα νύκτα το φορτί αύξανον κ' εμακραίνων Τζάνε, Κρ. πόλ. 454²⁸· στην στράταν την καθολικὴν ἐνδόλως δεν εἰδέβη ... ἀλλὰ εἰς ἄλλην ὁδόν, ξένον τε καὶ ἀλλότριον, κ' ἐμάκρυνε τὴν στράταν Κοριν., Μπούας 141· β) (προκ. γὰρ κοντάρι) ὅτεω κατὰ μέκος, προτείνω: το κοντάρι της ἐμάκρυνε τὴν κονταρινὴν με δώσει Διγ. (Trapp) Esc. 1545· γ) ²αυξάνω κ. (σε μέγεθος ἢ σε πλήθος) ἐμάκρυνε (ενν. ἡ ποσότης μου) τοὶ μέρες μου, ἐπληθύνωσι μου οἱ χρόνοι Φορτου. (Vine.) Γ' 515. 2) ³Δίω ἐκτασθ., διέκρινε σε κ., παρατείνω: να μακραίνω (ενν. ἡ συνάθροις) τὸν καιρὸν υπηρεσίας ἐποῦτον τὸν περιτριγυριστάδων Χριστ. διδασκ. 481· Ρωτόκρε, εἰντα θέλω πλὴν τη ζήση να μακραίνω; Ερωτόκρ. (Αλεξ. Στ.) Ε' 985· νεράδα μου, τ' αἰάτη να του μακρύνως τη ζωὴ με τη δική σου αγάπη Πανώρ. Γ' 516· (προκ. γὰρ λόγια, διηγήσεις, κ.τ.δ.): μιλώ, μα τὴν αἰτιολογία δεν θέλω να μακρύνω Στάθ. (Martini) Α' 200· μακραίνω τὴν διήγησιν, πολλὰ τὴν ἀναφέρω Ιμκ. (Legr.) 749· Μηδὲν μακρύνω τὴν γραφήν, μακρύνω καὶ τοὺς λόγους Αργυρ., Βάρν. Κ 423. 3α) Απομακρύνω, διώκω, απωθῶ κάπ. ἀπὸ κάπου: Αἰφάντη, ἃ σοῦ ὄφταιζα εἰς τὸν καιρὸν ἐκεῖνον που σοῦ ὄρεα τὴν προξενεία, κ' εἶπες μου να μακρύνω το τέκνο μου ἀπ' τὴ χώρα σου Ερωτόκρ. (Αλεξ. Στ.) Ε' 1464· Εργήνασιν οἱ χριστιανοὶ ἔξω να τοὺς μακρύνουν, να φύγουν ἀπὸ τα φορτιά μα οἱ Τυόκοι δεν τ' αφήνουν Τζάνε, Κρ. πόλ. 267¹¹. β) (προκ. γὰρ συναισθημα): ἐβλάθηκα ... να μακρύνω ἀπ' τὴν καρδιά το' αγάπης τα μαντάτα Ερωτόκρ. (Αλεξ. Στ.) Α' 376· γ) αποχωρίζω: ο Χάρος ἀπὸ λόγους σας μόνο να με μακρύνει Ερωτόκρ. (Αλεξ. Στ.) Δ' 350· δ) θέτω κ. μακριά, αποσύρω: Ακτίνα τ' ουρανοῦ χαριτωμένη (παρὰ 5 στ.) Κί' ὅντα μᾶς μακραίνεις τὴ θεοῦ σου, με χιόνια καὶ βροχές τὴ γῆ ποτίσεις Ερωτ. Δ' 717· ε) (προκ. γὰρ τόπο) απομακρύνονται ἀπὸ κάπου: ἀγάλη-αγάλη μάκρυνα τον τόπο Βοσκοπ.² 303. **Β'** Αμτβ. 1α) Γίνομαι μακρός, μακρότερος, αυξάνομαι σε μέκος: Μακραίνουν γένια καὶ μαλλιά, ἀλλόσσει ἡ στόρησή του Ερωτόκρ. (Αλεξ. Στ.) Δ' 841· κόμει να εἶναι ἡ σκόλα το καναβάτσου ἡμισὸν ποδάρι· θέλει παγαίνει πάντα μακραίνονται εἰς πάσα φέρεα ποδάρι ἓνα Καραβ. 496⁴. β) φηλένω: σ' ὀλίγος τον καιρὸν ἐμάκρυνε (ενν. ἡ κορυφή) κί' ἀνέγνηθη, πλὴν παρ' ἄλλην γὰρ καμιά ὄθρ. ΙΒ' [64]. 2α) Τραβῶ σε μέκος, χρονίζω: ἐμάκρυνε το τέμενον δυο χρόνους καὶ δυο μήνας οπου βαστό τὴν φλόγαν σου κρυμμένη στὴν ἀγκάλην Βέλθ. 841· ἤβλεπε (ενν. ο βεζύρις) καθημερνὸ τὴ μάχη πως μακραίνει να μὴν μπορὶ τὴν πιάσουνε κί' ο χρόνος να διαβαίνει Τζάνε, Κρ. πόλ. 533². β) (με υποκ. πρόσ.) μακρηγορώ, πολυλογώ: μερεῖς αἰσιότατος ἐρχομαι καὶ σου φέρνω καὶ ἀφήνω καὶ ἄλλους παλαιούς οἰγι να μὴ μακραίνω Τζάνε, Κρ. πόλ. 586²⁸. 3) Καθυστερῶ, ἀργῶ: να μὴν μακραίνουσι περισσόταρον ἔξω ἀπὸ τρεῖς μήνες οὐ σόναζες Χριστ. διδασκ. 478· Μή εἶπες ὅτι ὁ σάι τρυφερὴ καὶ ο θάνατος μακραίνει ἀλλὰ νέους καὶ γέροντας καθημερνὸν μακραίνει Ρίμ. θαν. 45. 4) (Συχνότ. με τὴν πρόσ. ἀπὸ —σπανιότ. με τὴν ἐκ—ἡ με ἐμμεσο αντικ. σε γεν. καὶ αἰτ.) α) απομακρύνωμι, ξεμακραίνω (ἀπὸ κάπου, κάπ. ἢ κ.): μακρύναν πίσω τοὺς τὴ γῆ με το λικέταν Αχέλ. 1268· Να ἤθελα πάρε το παιδί καὶ, σαν εἶχα μακρύνει, ας ἤθελε ἐλεγιοθεῖ κί' αὐτὴ ὅθρ.² 305· να σώσωμεν τοὺς Ρωμαιοὺς μὴ πρὸς μακρύνωσιν ἀπὸ ἐμᾶς Χρον. Μορ. Η 9037· σημάδι τῆς θαλάς ἐπιγνώσεως ... εἶναι να μακρύνει ἀπὸ τὴν στράταν τῆς οδικίας Πηγά, Χρυσοπ. 218 (23)· ἐβλόθηκε ὅσον ἡμπορεῖ ὅτι τὴ χώρα να μακρύνει Ερωτόκρ. (Αλεξ. Στ.) Α' 1281· Ἀς τὴν μακρύνω ἀπὸ δω μὴν πα να να το γροικέσι ὅθρ.² 71· πὼς να σ' αποχωριώ, καὶ πὼς να σου μακρύνω Ερωτόκρ. (Αλεξ. Στ.) Γ' 1363· (μεταφ.): Πολλὰ ἐμάκρυνεν ἡ ἀνθρώπινος

φύσας από την ειδικότητα από της ήδωκεν ο Θεός Μορεζίν, Κλίνη Σολομ. 395· να μη θέλει από τον πόθο να μακραίνει Σουμμ., Παστ. φίδ. χρ. α' [93]. β¹) απέχω, βρίσκομαι σε απόσταση (με τοπ. σημασ.): να μακρύνει από εσέν ο τόπος ός να διαλέξει ο κύριος ο Θεός σου να βύλει το όνομά του εκεί Πεντ., Δευτ. XIV 24· β²) (με χρον. σημασ.): πέρασε ο καιρός κ' εμάκρυνε η πράξα Ευγέν. 1017· β³) (με χρον. και τοπ. σημασ.): η θύμησις, γιατί καιρός κι' ο τόπος μακραιμένος Τζάνε, Κρ. πόλ. 414¹⁰. γ) εκλείπω, χάνομαι: εγκαταλείπει η ομορφιά που τσ' ήτο μακραμένη Ερωτόκρ. (Αλεξ. Στ.) Ε' 1123. Φρ. μακραίνω (η)μέρες ή μακραίνουν οι (η)μέρες μου = ζω πολύν καιρό, μακροημερεύω: να μακρινέτε μέρες υπί της ηγής ός έρροσεν ο κύριος των γουτών σας να δώσει εκείτων και της σποράς τους Πεντ. Δευτ. XI 9· τίμα τον πατέρα σου και την μάνα σου για όμως να μακρύνουν οι μέρες σου υπί την ηγή Πεντ. Έξ. XX 12.

μακράν, επίρρ., Διγ. Α 2514, Διγ. (Trapp) Gr. 968, Κομνηνής Άννας Μετάφρ. 189, Θησ. Γ' [2²], Απόκοπ.² 306, Κορων., Μπούας 34, Ιστ. πατρ. 145¹, Ερωφ. Α' 216, Βακτ. αρχιερ. 184 κ.α.² **μακράς**, Ασσιζ. 297¹⁰, Διγ. Ζ 1816, 1819, Βέλο. 40, Συναξ. γαδ. 283, Θησ. Β' [85¹], Κορων., Μπούας 14, Αχέλ. 544, Πανώρ. Πρόλ. 76, Γ' 275, Ερωφ. Πρόλ. 60, Ιντ. β' 8, Βοσκοπ. 109, 298, Ερωτόκρ. (Αλεξ. Στ.) Δ' 942, Ε' 854, Θησ.² 519, Ροδολ. Β' [430], Σουμμ., Παστ. φίδ. Γ' [121], Φορτου. (Vinc.) Ιντ. δ' 14, Ζήν. Α' 15, Τζάνε, Κρ. πόλ. (Neneδ.) 455¹² κ.π.α.² **μακράς**, Ψευδο-Σφρ. 330², Βακτ. αρχιερ. 212, Φορτου. (Vinc.) Γ' 79.

Το αρχ. επίρρ. μακράν. Ο τ. μακρά στο Βλάχ. και σήμ. στο ποντιακό ιδίωμ. (Παπαδ. Α., Λεξ.)· τ. **μαρό** στην Κάτω Ιταλία (Rohlf, Et. Wörl. 311).

Μακριά, σε απόστασι, σε μακράν τόπο: Πανώρ. Πρόλ. 43· Κορων., Μπούας 119· Ερωτόκρ. (Αλεξ. Στ.) Δ' 1793· Ερωτόκρ. Α' 1079· Μαχ. 520² (μεταφ.): θέλω να στένεις σε πολλά κι' αμείωτητη γλυκύτη μακρά από τσ' έργοις τσ' όρκαμεις Ερωφ. Ιντ. α' 82· μακρά κατά πολλά από την αλήθεια Σουμμ., Ρεμπελ. 163. Φρ. 1) **είμαι** ή κρατώ **μακρά** = διαφέρω: ήθα κ' εγώ κ' επίμνησα το κάλεσμα που εγίνη, καλά κ' εις τούτο η γνώμη μου μακρά 'ν' κ' η άρεξή μου Ερωτόκρ. (Αλεξ. Στ.) Β' 795· εδώριε τους (εν. ο ρήγας) εγρωίκα τους εκεί που τραγουδούσα μ' από τση νύκτας το σκοπό μακρά πολλά εκφρατούσα Ερωτόκρ. (Αλεξ. Στ.) Α' 498. 2) **Πάγω μακρά** = άργώ, καθυστερώ: του 'πασιν οι μάγοι κ' η γούδια του απολίσω του **μακρά** δε θέλει πάγει Ροδολ. (Μακούσ.) Γ' [458].

μακρέα, επίρρ., Ασσιζ. 49², Χρον. Μορ. Η 2551, 2585, 3430, 3623, 3978, Χρον. Μορ. Ρ 4786, Ch. pop. 340, Μυστ. παθ. 78, Χρον. σουлт. 77²⁴, Αρσ., Κόπ. διατρ. [926], Διγ. Άνδρ. 383²². **μακρέα**, Διγ. (Trapp) Esc. 49· **μακρέας**, Ιμπ. (Legr.) 611· **μακρέα**, Παλαμίδ., Βοηβ. 1208· **μακρέας**, Αχιλλ. L 1049, Θησ. (Foll.) I 130, Πεντ. Γέν. XXI 16, Ερωφ. Ιντ. δ' 8, Ερωφ. Β' 416, Ευγέν. Πρόλ. 34, Σουμμ., Παστ. φίδ. Γ' [897], Ε' [27, 381, 1116, 1462].

Από τον κληθ. του ουδ. του επιθ. μακρός και αναλογ. προς το επίρρ. **βραχεία** (Βλ. Ψάλτη, ΛΑ 6, 1923, 96). Ο τ. μακρία στον Κατωίτη. Ο τ. μακριά και σήμ. Η λ. και σήμ. στο ποντιακό ιδίωμ. (Παπαδ. Α., Λεξ.).

Μακριά σε απόστασι: τόσο κακό μακριά από μας, Πανάρετ' αδερφέ μου Ερωφ. Α' 81· ξένος ήλθα 'δω, μακρινό οχ την κατοικιάν μου Σουμμ., Παστ. φίδ. Ε' [53]. Έκφρ.: **στα μακρέα** = για πολύ χρονικό διάστημα: να είχες μάχην μετά μέν ... ουδέν ημπορείς **στα μακρέα** μετ' έμε να υπομένεις να μη σε εδήβαλα απεικεί Χρον. Μορ. Η 4228. Φρ. **είμαι μακρέα** = απέχω: η ... Σοφία είναι **μακρέα** από τον Ντούναβι έξι μέρες Χρον. σουлт. 68¹⁰.

μάκρεμα το, Παλαμίδ., Βοηθ. Εισαγ. 4.

Από το μακραίνω και την κατάλ. -μα. Η λ. στο Βλάχ. (λ. *μάκρεμα*) και σήμ.

1) 'Επιμέκνωση· παράταξη: *ἐσὺ, χροσὴ μου, ψήση μου, μάκρεμα τῷ χροσὶ μου, πό-
ση χαρὰ κι' ἀνάπαρη δίδεις τῷ γερατειῷ μου!* Στάθ. (Martini) Γ' 469. 2) 'Απόσταση: *Τὰ μάτια δὲν καλοθωροῦν στο μάκρεμα του τόπου, μα πλὴα μακρὰ και πλὴα καλὴ θωρεὶ
η καρδιά τ' ἀθρώπου Ερωτόκρι.* (Αλεξ. Στ.) Α' 1077.

μακρεῦω· *μακρεῦω*.

Από το επίθ. μακρός και την κατάλ. -εύω.

1) 'Παρατείνω: *τῇ ζωῇ ἀπῄχει τῇ μακρεῦγει Ροδολ.* Β' [510]. 2) 'Απομακρύνω·
αποφεύγω: *τοὶ σκοτεινὰ γρηὺς τῇ ἀγνωσίᾳ και γλίστρες τὰ μακρεῦγου Ροδολ.* Τοὺς ἀνγκν.
[20].

μακρογορώ· *μακρογορώ*, Ερμον. Ο 250.

Το αρχ. μακρογορώ. Η λ. και σήμ.

Ἐμὴ δὲ διεξοδικά· μακρολογώ.

μακροημερεύω, βλ. μακροημερεύω.

μάκρητα η, Ερωφ. Α' 189, Ιντ. α' 133, Ροδολ. Α' [145], Σουμμ., Παστ. φίδ. Γ' [1008].

Από το ουσ. *μάκρος* και την κατάλ. -τητα αναλογ. προς τα ουσ. σε -τητα.

(Συχνά με τη γεν. καιρού) *ἔπερασμα χρόνου: Ἡ μάκρητα πάσαν πληγὴν μεγάλην τὴν
γυατρεὶν Σουμμ., Παστ. φίδ. Γ' [485]: πε μάκρηται πολλοῦ καιροῦ με σαρτοῦλῆς και
κόπο γυρεῖται ο πόθος τῇ καρδίᾳς και σμίγει τῶν σθράπτω Ερωφ. Ε' 217.*

μακρία τα, βλ. μακρός.

μακρία, επίφ., βλ. μακρέα.

μακρινός, επίθ., Πτωχολ. Β 200.

Από το επίφ. μακρία και την κατάλ. -νός. Η λ. στο Du Cange (λ. *μακρός*) και σήμ.

1) 'Απομακρυσμένος: *κάθε ἀνθρώπος και κάθε στρατοκόπος διδρεί όταν περπατεῖ
κ' εἶν' μακρινός ο τόπος* Ιστ. Βλαχ. 2260. 2) Που προέρχεται από τόπο που βρίσκεται
μακριά: *Δίδει σοι χάριτα πολλά ... (παραλ. 1 στ.) ... και εὐμορφα σαρτοῦρα ολόμοιρα
και μακρινά από τὴν Σιμπιρίαν Αρσ., Κόπ. διατρ. [1268].* — Η λ. ως κύρ. όνομα: Χρον.
Μορ. Η 4558, 4572 κ.α., Δωρ. Μον. XXXIX εξάκις.

μακροβάλος, επίθ., βλ. μακροβόλος.

μακρόβιος, επίθ.

Το αρχ. επίθ. μακρόβιος. Η λ. και σήμ.

Ἐμακρόβιος: Αχλιδ. Ν 1445, Βίος Αλ. 5475.

Το ουδ. ως ουσ. = μακροβιότης: *Παρακαλῶ τῶν Κέρων ... .. να σας χαρίση υ-
γιάν και μακρόβιον Διακρούσ. 119¹³.*

μακροβιό, Δοκ. 351⁴.

Από το επίθ. μακρόβιος. Η λ. του 4. αι. (Lampe, Lex.) και στον Κουμαν., Συναγ. γ. λέξ.

Ὡς πολλά χρόνια: μακροβίοι και χαίρεται, ανξάνει του τος χρόνον (ενν. η γυναίκα η καλή του ανθρώπου) Σπαν. (Μαυρ.) Ρ 377.

μακροβολίζομαι

Από τον άδρ. του μακροβόλεω (Για το σχηματ. βλ. Χατζιδ., ΜΝΕ Α' 275).

«Βάλλων από μακριά: τον πόλεμον ανήσαν και ακροβολίζοντο ... και πάλλει εκ τρίτου εμακροβολίζοντο και αέθεις θέλοντες συρρήξαι Ψευδο-Σφρ. 392¹⁸.

μακροβόλος, επίθ., Ερμον. Η 346· μακροβόλος, Λουκάνης, Ομήρ. Ιλ. Α [203].

Το μτγν. επίθ. μακροβόλος.

Που αβάλλει μακριά: του Απόλλωνος την μήνη, του Θεού του μακροβόλου Ερμον. Η' 260.

μακρόβουδο το.

Από το επίθ. μακρός και το ουσ. βούδι(ν).

Μακρό, λιγνό βόδι: εφάνησαν επτά τσιγαρισμένα, αδέναμα, μακρόβουδα, άνοστα καμαμένα Χούμου, Κοσμογ. 1720.

μακρογενειάτης ο.

Από το επίθ. μακρός και το ουσ. γενειάτης.

Που έχει μακριά γένια: αυτοί κ' οι δύο τους μ' άλλον μακρογενειάτη εις το μπιστόνι στέκονται αγριότητα γεμάτοι Αχέλ. 2318.

μακρογένειος, επίθ.

Το μτγν. επίθ. μακρογένειος.

Μακρογένης: Ο δέ βασιλεύς Κυδάνιος προς τον μακρογένειον και πολυένδοτον Κρομμύδον έφη: Πρωικ. Α 27.

μακρογένης, επίθ.· μακρογενής, Πρωικ. ς 105³, Πρωικ. V 38, Συναδ., Χρον. 30, 32.

Από το επίθ. μακρός και το ουσ. γένι(ν). Ο τ. με επίδραση του επίθ. μακρός (μακρός. Για τον τ. ως παρων. βλ. Κουκ., ΒΒΠ Σ' 474. Η λ. στο Σομαν. και ως επών. σε έγγρ. του 14. αι. (Act. Lavr. 110⁴⁻¹⁶⁻⁷, 136²⁴⁻²⁴, 139²⁸).

Που έχει μακρό γένι: άνδρας θεωρητικός ... πολυγένης, μακρογένης έως την ζώση Συναδ., Χρον. (Καρταντζή) 24 φ 15α· Πράσαν τον μακρογένη Πρωικ. Α 25.

μακροδάκτυλος, επίθ.

Η λ. στον Αριστ. και σε δημ. τραγ. (Κυπρ. άσμ. 6³⁴) στον τ. μακροδάκτυλος.

Που έχει μακριά δάκτυλα: ο πετρήνης οφείλει είναι ... μακροδάκτυλος Ορνεος. 577²⁸.

μακροήλιξ, επίθ.

Από το επίθ. μακρός και το ουσ. ήλιξ.

Υψηλός: λιγνός και μακροήλιξ Ερμον. Δ 241.

μακρομέρευσ η, Μορεζίν, Λόγ. 471.

Το μτγν. ουσ. μακρομερείους.

Ἰ Μακροζωία: τον θαυμαστόν Αιρίτην, δῖος' τον μακρομερέσιν τα ἔτη της ζωῆς του Διγ. (Trapp) Esc. 813.

μακρομερέω, Ορισμ. Μαιμ. 94². μακρομερέω· μακρομερέω.

Το μτγν. μακρομερέως (L-S Κιν/νίδη). Ο τ. μακρομερέως στο Sotav.

Α' Αιμτβ. 1)¹ Ζω πολλά χρόνια: μακρομερέωσι και ζούσι πλεότερι Δερ., Λόγ. 427.

2) Ἰ Παρατείνωμαι: οὐδέν ἠθέλησε ποσὸς του να μακρομερέθῃ η υπόθεσις της Ἀκοβας Χρον. Μορ. Η 7389. Β' Μτβ. 1)² Δέω μακροζωία: Ο Θεός μακρομερέσει την αγίαν σου βασιλείαν Ὑψου-Σφρ. 354¹². 2) Ἰ Καθυστερῶ κάπ: διὰ να με μακρομερέσουν μην ἔφορῶντες με τελείως εἰς την ζήτησίν μου ... ἐμῖνεν ατελείωτη η υπόθεσις του ζητήματος Ιερὸ. Αββ. 336.

μακρομερίζω· μακρομερίζω.

Από το μτγν. επιθ. μακρομέρος και την κατάλ. -ίζω.

Ἰ Χάνω τον καιρό μου, χασομερῶ: λαιπὸν χάρον την τῶρα (ενν. την ζωήν) που ἔναι στ' ἄνθος, κυρά μου, και μεν μακρομερίζεις Κυπρ. ερωτ. 92²⁸.

μακρόθεν, επίρρ., Καλλίμ. 872, Ιατροσ. 27³⁷, Διγ. (Trapp) Gr. 1058, 1354, Διγ. Α 2918, 3725, Διγ. Ζ 3096, Ερμον. Α 1350, Κοινηνής Ἀνας Μετάφρ. 270, 276, 392, Βίος Αλ. 1205, Ηπειρ. 273²⁸, Πτωχολ. α 297.

Το μτγν. επίρρ. μακρόθεν. Η λ. και σήμ. στο ποντιακό ιδίωμ. (Παπαδ. Α., Λεξ.).

1) Ἰ Από μεγάλη απόσταση, απομακριά: τους δέ μακρόθεν βλέποντας την δόμησιν του οίκου ως από της λευκότητος δοκεῖν χιόνα ἔχειν Διγ. Ζ 3845. 2α) Ἰ Σε μεγάλη απόσταση, μακριά: Εκείθεν ο Καλλιμαχος ιστάμενος μακρόθεν βλέπει την κόρην Καλλιμ. 1823· κατήτησεν εἰς τόπον εκ της πόλεως μακρόθεν Πτωχολ. α 45· β) (επιθετ.) Ἰ απομακρυσμένο: τα μακρόθεν ἔθνη μου σοι προσαποθανοῦνται Βίος Αλ. 3301· Πραγματευτάδες ἀρχοντες απομακρόθεν τόπους Φλώρ. 924· γ) (ως ουσ. προκ. για πρόσ.) αὐτός που δεν εἶναι συγγενής, ξένος: Μη προτιμᾶσαι συγγενούς ἀγάπην παρὰ φίλον, μηδὲ συγγενῆς πρόσωπα γνησίον και μακρόθεν Σπαν. Ρ 91.

μακροθυμία η, Προδρ. ΙΙΙ 234, 289 η χφρ Η CSA κρετ. υπ., Περί ξεν. Α 117, Εἰς Θεοτ. 77.

Το αρχ. ουσ. μακροθυμία. Η λ. και σήμ.

Ἰ Υπομονή· ανεκτικότητα: Θαρρούντες γονεῖς εἰς την ὄρατον του Θεοῦ μακροθυμίαν και πολὺ ἔλεος Ὁροσκ. 38². — Ως προσωποπ.: την παρῆξεν εἶδα Μακροθυμίαν, σύννοον (ἐκδ. σύννοος· διορθώσ.) ... ὡς να ἐπεδέσχεζες ἀνθρώπων θυμημένον Λιβ. (Lamb.) Ν 858.

μακρόθυμος, επιθ., Γλυκά, Στ. 394, Διγ. (Trapp) Esc. 117, Διγ. Ζ 435, 4397, Λιβ. Esc. 1003, Λιβ. (Lamb.) Ν 864, Ντελλαπ., Λόγ. παρακλ. 31, 34, Κορων., Μπούας 3, 23, Πεντ. Έξ. XXXIV 6, Ιστ. Βλαχ. 2567, 2741, Διχγ. πανωφ. 57· μακρόθυμος, Πεντ. Αρ. XIV 18.

Το μτγν. επιθ. μακρόθυμος. Ο τ. από επίδρ. του επιθ. μακρός.

Ἰ Υπομοντικός, ανεκτικός, ανεξίκακος (συν. προκ. για το Θεό και το Χριστό): πῶς δόνεσαι, μακρόθυμε, ν' ακούεις βλασφημίας Ιστ. Βλαχ. 2525· Εκείνος εἶν' μακρόθυμος και αμαρτωλοῦς λεπείται Νεκρ. βασιλ. 121.

Το ουδ. ως ουσ. = μακροθυμία, ανεκτικότητα: θυμώδης πας και ματαιός γέγεται παρὰ πάντων ως πάλε το μακροθυμον οι πάντες απαιτούσιν Αιβ. Ρ 715.

μακροθυμώ, Σπαν. Ρ 125, Σπαν. (Αάμπρ.) Va 254, Διήγ. Βελ. 59, Διήγ. Βελ. Nearp. 64, Αιβ. Ρ 2771, Αιβ. Esc. 302, Αιβ. (Lamb.) N 441, Ντελλαπ., Ερωτήμ. 2253, Χρον. Τόσκων 3209, Χαϊλά, Χρον. 355, Σφρ., Χρον. μ. 114²⁹, Ρικ. Βελ. 106, Ψευδο-Σφρ. 532²⁹.

Το μετν. μακροθυμέω. Η λ. και σήμ.

Α' Αιτβ. 1) Είμαι μακροθυμός, υπομένω τα σφάλματα ή τις αδικίες των άλλων, δείχνω ανεκτικότητα ή ευσπλαγχνία: απόταν τινάς σε υβρίσει ή αδικήσει ή δέξει σε, μακροθυμήσας και υπομένον την ήβρι διὰ τον Κύριον Ματθ. αγ. Νικολ. 167²³⁷. εμακροθύμησεν ο Θεός και έπαισεν τη; μερίλως τον εκείνης και φοβεράς οργής τον Ιερόθ. Αιβ. 337. 2) Κάνω υπομονή, περιμένο υπομονετικά? Ψυχή μου, μακροθύμησας, τον κόσμον έμαθές τον, τας συστροφάς ουκ αγνοείς και τας μεταβολάς τον Γνωκά, Στ. 308. Ειδέ και μακροθυμήσεις, άφες τον καιρόν να έλθει Πτωχολ. α 405. Β' (Μτβ.) Υπομένω τα σφάλματα των άλλων, άφες τον καιρόν να έλθει Πτωχολ. α 405. Β' (Μτβ.) Υπομένω τα σφάλματα ή τα ελαττώματα κάπ. ανέχομαι επιτρέπω κ.: Αν ιδεις δέ θυμώμενον άνθρωπον, μη λαλήσεις, είτι σε ειπεί, καρτέρησε και μακροθύμησέ τον Σπαν. Α 241. Της ανοχής σου, δέσποτα παντοκράτωρ, ότι εμακροθύμησας και ταύτα γενέσθαι (ενν. η 'Άλωση) ή, μάλλον ειπείν παρεχώρησας Ιστ. πολ.τ. 29¹⁸.

μακρολογώ, Σοφισμ., Κοιμωδ. Ricchi 197, Σοφισμ. Παιδαγ. 260.

Το αρχ. μακρολογέω. Η λ. και σήμ.

Μιλάω πολύ, μακρηγορώ: Διήγ. παιδ. (Tsiouni) 552.

μακρομερεύω, βλ. μακροσημερεύω.

μακρομερίζω, βλ. μακροσημερίζω.

μακρομύτης, επιθ.· μακρομύτης.

Από το επιθ. μακρός και το ουσ. μύτη. Το αρσ. και σήμ. ως ουσ. (= όνομα. πουλιού) στην Κρήτη (βλ. Πατάκη, Κρητολ. 4, 1977, 129).

Που έχει μακριά μύτη? Ο μέγας μακρομύτης (παρ. 1 στ.) σπανός στελειώθης Σπανός (Eideneier) D 1482.

μακρομύτικα τα· μακρομύτικα, Προδρ. IV 6.

Από το επιθ. μακρομύτης και την κατάλ. -ικο(ν). Η λ. και σήμ. στο ποντιακό ιδίωμ. (Παπαδ. Α., Λεξ.). Ο τ. μακρομύτικα με επιδρ. του επιθ. μακρός < μακρός.

Είδος υποδαχμάτων με μακριές γυριστές μύτες (βλ. Κοικ., Ευστ. Λογογρ. Α' 134 και ΒΒΠ Σ' 103· η σημεισ. και στο ποντιακό ιδίωμ., βλ. Παπαδ. Α., Λεξ.): Αυτός, όταν εμάνθανε, υπόδησιν ουκ είχαν, ... τώρα βλέπε τον, φορεί τα μακρομύτικα του Προδρ. IV 6 χφφ. CSA κριτ. υπ.

μακρόμυτος, επιθ., Διήγ. παιδ. (Tsiouni) 35, 127.

Από τα επιθ. μακρός και το ουσ. μύτη.

Που έχει μακριά μύτη: τον ελίφαν λέγει (ενν. η μαιμού): ο' Ηλθες κ' εσύ μακρόμυτε, μετά της προμετιόδου αυτ. 936.

μακροουραδός, επιθ.

Από τα επίθ. μακρός και ουραδύς. Πβ. λ. μακροουραδύς σήμ. στο ποντιακό ιδίωμα. (Παπαδ. Α., Λεξ.).

΄Που έχει μακριά ουρά: την αλοντού την μακροουραδίτην Διήγ. παιδ. (Τσιουνι) 188.

μακρόουρος, επίθ.

Το μτγν. επίθ. μακρόουρος (L-S, Suppl.). Η λ. και στον Αχμέτ, Ον. 116⁴, 182²⁻⁴.

΄Που έχει μακριά ουρά: Μακρόουρε, μακρόμυτε, μεγαλομουστακάτε (ενν. ποντικέ) Διήγ. παιδ. (Τσιουνι) 127.

μακροπέπεριν το.

Το μτγν. ουσ. μακροπέπερι.

΄Είδος πιπεριού που είναι πολύ καυτερό (Βλ. Γενναδ., Λεξ. Β' 710): Κόστον, μακροπέπεριν, σπέρμα μαυρογάργας Ιερικοσ. 430⁴.

μακροπρόσωπος, επίθ., Ερμον. Δ 102.

Το μτγν. επίθ. μακροπρόσωπος. Η λ. και σήμ.

΄Που έχει μακρό πρόσωπο: ωραίος την όψη ..., μακροπρόσωπος ολίγον αυτ. Ε 4.

μακρόριν, επίθ., Ερμον. Δ' 115, 187, 218 (πληθ. μακρόρεινοι).

Από το επίθ. μακρός και το ουσ. ρις. Α. μακρόρινος τον 6. αι. (Lampe, Lex.). Για τον τ. μακρόρις βλ. L-S, Κων/νίδη.

΄Που έχει μακριά κόμη: υπήρχε (ενν. ο Νέστορ) μακροπρόσωπος, μακρόριν αυτ. Δ' 102.

μάκρος το, Ασοιζ. 430² (γεν. εν. μάκρον), 467¹⁰, Διγ. Α 1511, Σπανός (Eideneier) Α 78, Κομνηνός Άννας, Μετάφρ. 284, Ντελσαπ., Ερωτήμ. 2527, Rechenb. 50², Μαχ. 6¹⁴, Θησ. Γ' [13⁸] (γεν. εν. μάκρον), Χούμνου, Κοσμογ. 2789, Αλεξ. 565, 2080, Διήγ. Αγ. Σοφ. 148²¹, Πεντ. Γέν. IV 15, Έξ. XXIV 10, Δευτ. III 11, XXX 20, Ιστ. πατρ. 100², Ερωτήκρ. (Αλεξ. Στ.) Γ' 1494, Προσκυν. Ιερσο. 400⁷ κ.π.α.

Το αρχ. ουσ. μάκρος. Η γεν. του μάκρον σε έγγρ. του 17. αι. (Πεντόγχιος, Παρνασσός 16, 1974, 46) και σήμ. στην Κύπρο (Σακ., Κυπρ. Β' 646 και Μενάρδ., Αθ. 8, 1896, 439). Η λ. και σήμ.

1α) Μήκος: Αλεξ. 1571, Ασοιζ. 215². β) Η γεν. του μάκρον επιφρ. = 1) κατά μήκος: σήκος, πορεύτηκε εις την γην τον μάκρον της και τον φάρδον της Πεντ. Γέν. XIII 17. 2) εις προς το μήκος: άγγελον πέμπει ο Θεός ... διά να μετρήσει ... την γην τον μάκρον και του πλάτους Χούμνου, Κοσμογ. 739. 3) Απύστασθ' ο ήλιος ... επτά βολές μεγαλύτερος από όλην την γην, διά το μάκρος οπού είναι ανάμεσα εις εμάς και εις εκείνον, μας φαίνεται πολλά μικρός Ροδινός (Βαλ.) 120. 3) Απομάκρυνσθ' μη μπορούντας να βαστά το μάκρος απ' την κρήν έβόλθηκε τσι πόνοσς του να συγκρινού ως εμπόρει (ενν. ο Ρωτόκρικοτος) Ερωτήκρ. (Αλεξ. Στ.) Α' 387.

μακρός, επίθ., Στφρ. Ιατροσ. 23², Ιερικοσ. 429²⁸, Διγ. Z 2615, Βίος Αλ. 4193, Φλώρ. 1084, Αχιλλ. Ν 321, Σοφισμ., Παιδικ. 278, Αχέλ. 1673, Πτωχολ. α 713, Ερωφ. Ιντ. α' 175, Ερωτήκρ. (Αλεξ. Στ.) Α' 578, Τζάνε, Κρ. πόλ. 216²¹.

Το αρχ. επίθ. μακρός. Η λ. και σήμ.

1) Μάκρος, επιμέκρη: Κορων., Μπούας 77, Σπανός (Eideneier) Α' 92. 2) (Προκ.

για ανάστημα) ῥηλός? Διβ. Ρ 12, Συναδ., Χρον. 31. 3) (Προκ. για τόπο) μακρινός, απόμερος: Φλώρ. 1084, Ερωτόκρ. (Αλεξ. Στ.) Γ' 928. 4) Μέγας, πολύς: ἔχεις την φήμην δὲ μακρὴν, την δόξαν μεγάλην Διγ. Α 3238· βασιλευσσημέντος κι' από του πόδου την μακράν την δίγαν φυρασμέντος Σουμμ., Παστ. φιδ. Γ' [904]. 5) Μακρογρόφιος: Διγ. G 3681, Ερωφ. Ιντ. α' 51. 6) (Προκ. για λόγο) διεξοδικός, λεπτομερειακός: 'Εναι μακρά η εξήγησις κ' έχει πολυλογίαν Κορων., Μπούας 4· εκφράσμεν ιστορήσαι έτι τα όσα εκ μακρός ακοής ... εμάθομεν Ψευδο-Σφρ. 208³⁰. Μακρό 'ν' τα λόγια να σου πω Ερωφ. Α' 385.

μακροσκελής, επίθ.

Το αρχ. επίθ. μακροσκελής με αναβιβ. του τόνου ή νεότερος σχηματ. από το επίθ. μακρός και το ουσ. σκέλος. Η λ. και σήμ. στο ποντιακό ιδίωμ. (Andr., Lex., λ. μακροσκελής).

Ήπου έχει μακριά πόδια? Αχιλλεύς γαρ μακροσκελής και υπόσπανος επήχε Ερμον. Δ' 112.

μακροσφονδυλάτος, επίθ., Διήγ. παιδ. (Tsiouni) 84, 768.

Από τα επίθ. μακρός και σφονδυλάτος.

Μακρολαίμης? κύνε ασύσσουμε και μακροσφονδυλάτε Πουλολ. (Τσαβαρή) 7.

μακροτετράγωνος, επίθ.

Από το επίθ. μακρός και το ουσ. τετράγωνος.

Ήπου έχει σχήμα παραλληλόγραμμου? έτερον χωρξέφον μακροτετράγωνον. Οίον έχει η κεραλή ουγρίας ε' και ο πους ουγρίας ε', τα δύο πλάγια από ουγρίας λ' Metrol. 55³².

μακρότητα η.

Το μτγν. ουσ. μακρότης. Η λ. στο Βλάχ. και σήμ.

Διάρκεια, χρονική έκταση (συν. μεγάλη): Η δὲ μακρότητα του καιρού των παρακηφ-σεων θέλει είσται εις την εξουσίαν του πρεσβυτερίου Χριστ. διδασκ. 496· τι πολυπλοτών των λόγων εις μακρότητα; Καλλιμ. 2337.

μακροτονώ.

Το μτγν. μακροτονέω.

Μακραίνω το σκονί: (μεταφ.) περνά μεγάλο χρονικό διάστημα? (Για τη σημασ. πβ. I-S, λ. μακροτενής, Δημητράκ., λ. μακροσχοιζέω): 'Ότι ο αυτεξούσιος ενός μερίζει των καρπών των πραγμάτων μετά του πατρός και ουδέν έχει άδειαν ο πατήρ να τα κρατήσει, διά τό μακροτονήσεν η γυναίκα με τον άνθρωπον Έλλην. νόμ. 580³³.

μακροτραχήλος, επίθ.

Το μτγν. επίθ. μακροτραχήλος.

Μακρολαίμης? κυκνών μακροτραχήλων Ερμον. Τ 167.

μακρότριχος, επίθ.

Από το επίθ. μακρός και το ουσ. τρίχα.

Ήπου έχει μακριές τρίχες, μακρομάλλης: Ο γεννηθείς νεώτερος εν καιρώ ζωίδου του κριού έστιν ... μακρότριχος Ο γεννηθείς νεώτερος ... φ. 144.

μακρουλός, επίθ., Πορτολ. Α 22¹¹, 102¹.

μακρωλός Πορτολ. Β 24²²⁻²⁷.

Από το επίθ. μακρός και την κατάλ. -ουλός (αρχ. -υλός (Βλ. Ανθρ., Λεξ., λ. μακρουλός· πρ. όμως και Χατζιδ., Λθ. 29, 1917, ΛΑ 12-3). Η λ. στο Du Cange (λ. μακρός) και σήμ.

Μακρόστενος: όλα τα βουνά (ενν. της Αγίας Μάρας) ... είναι στερογγυλά ... και τα πέρα της Αρβανίας είναι χαμηλά και μακρούλα και μαύρα Πορτολ. Α 46¹⁸.

μακροχρονίζω (ή και -νώ), Σπαν. Ρ 151, Σπαν. (Λαμπρ.) Ν 437.

Το μτγν. μακροχρονίζω. Η λ. και στο Ον. 283.

Ζω πολλά χρόνια: να σ' εύχονται ολόγυχα και να μακροχρονίσαις Σπαν. Α 411.

μακρόψυχος, επίθ., Λιβ. Ρ 842, Λιβ. Esc. 1152, Λιβ. Ν 997.

Η λ. σε παπυρ. (L-S).

Υπομονετικός: Καλόν είναι ο μακρόψυχος και οπού χρόνου υπομένει Λιβ. Sc. 23.

μακρυγένης, επίθ., βλ. μακρογένης.

μακρύθυμος, επίθ., βλ. μακρόθυμος.

μακροκόνταρο(ν) το, Βεντράμ., Φλ. 269, 304.

Από το επίθ. μακρός και το ουσ. κοντάρι. Πβ. επίθ. μακροκόνταρος στο Βλάχ.

Μακρό κοντάρι: πρόσαινα μακροκόνταρα, μετ' ασήμιν δεμένα Διγ. (Trapp) Esc. 426.

μακρόλαμνος, επίθ., Ορνεοσ. 577⁴, 578¹⁸.

Από το επίθ. μακρός και το ουσ. λαμνί (Βλ. Δειν., ΛΑ 5, 1918/20, 86-7, όπου και παλαιότε. ετυμ. βλ. και Φάβ., Αθ. 47, 1937, 57. Για το β' συνθ. βλ. Βαγιακ., Αθ. 60, 1956, 243-6). Η λ. και σήμ. στην Κύπρο, όπου και λ. μακρόλαμνος (Λουκά, Γλωσσάρ. 293), στη Ρόδο και την Κω (Βλ. Βαγιακ., ό.π., 245).

Μακρόσχημος, μακρόσωμος: Ο πετρίτης οφείλει είναι κοντοπόδης, μακροδάκτυλος, μακρόλαμνος, μακροκέφαλος αυτ. 577¹⁸.

μακρυλός, επίθ., βλ. μακρολός.

μάκρυμα το, Λασίζ. 438¹⁸. μάκρυμαν Λασίζ. 65¹⁸, 187¹⁸. μάκρυμαν.

Το αρχ. ουσ. μάκρυμα. Ο τ. μάκρυσμα με επίδρ. των ουσ. σε -σμα(ν). Η λ. και σήμ. στην Κύπρο (Βλ. Andr., Lex.).

Μάκρος (χρόνου): παράταξη, αναβολή? Περί εκείνου οπού λαμβάνει κανέναν πράγμαν από τον χειροφρέλετην του, διά να του δώσει μάκρυσμαν καιρού να τον πλερώσει Λασίζ. 9⁴. ο ποδόστας, επαρκάσεις τον κουβερνέστην να έχει μάκρυσμαν ολλίγον διά να ποίσουν βούλην και να ξετάσουν και το πράγμαν καλύτερα Μαχ. 300¹⁸.

μακρυμάλλης, επίθ.

Από το επίθ. μακρός και το ουσ. μάλλιν. Λ. μακρομάλλης στο Soman. Η λ. και σήμ.

Που έχει μακριά μαλλιά: ήτον (ενν. ο κυρ Διαμασκητός) άνθρωπος μακρυγένης, μακρομάλλης (έκδ. μακρομάλλης) διορθώσ. κατά το χφ., αλλοθίωρος Συναδ., Χρον. 30.

μακρυμός ο.

Από το μακρύνω και την κατάλ. -μός. (Πβ. και το μτγν. μακρυσμός).

Ἀπομάκρυνση: εἶπεν ὁ Φαρό: ἐγὼ να ἀπεστείλω εὐς καὶ να θεοσιόσσε του Κύριου του Θεοῦ σας εἰς την ἐρημο· μόνε μακρυμὲ μη μακρύνετε να πότε Πεντ. Ἐξ. VIII 24.

μακρυμύτης, ἐπιθ., βλ. μακρομύτης.

μακρυμίτικα τα, βλ. μακρομίτικα.

μακρυμύτος, ἐπιθ., Δεήγ. παιδ. (Τσίονι) 127 κριτ. υπ., 936.

Από το ἐπιθ. μακρός καὶ το ουσ. μύτη.

Ἴπου ἔχει μακριὰ μύτη? ποτικόν μαγαλομουστακόν, μακρύμυτον, μακρύμυτον αὐτ. 35 κριτ. υπ.

μακρινίσκω, Ασσίζ. 46²³, 254³.

Από τον ἀφρ. του μακρύνω καὶ τη ρηματ. κατάλ. -ίσκω (Βλ. Μενάρδ., Αθ. 37, 1925, 75· πρ. επίσης Beaudouin, Γλωσσ. πραγμ. Κύπρ. 157-8 καὶ Χατζιδ., MNE Α' 299-301). Η λ. καὶ σήμ. στην Κύπρο (Σακ., Κυπρ. Β' 646).

Α' (Αμτβ.) Ἰκαθυστερῶ, δείχνω αναβλητικότητα? μίαν ζητάς την αγάπην καὶ ἄλλην μετανόηεις, καὶ μακρινίσκεις Μαχ. 212²⁻¹⁰. Β' (Μτβ.) Ἰμακρύνω, παρατείνω, καθυστερῶ κ.: ὁ δασειστής συμπαύγει με τον χρεωφελήτην του ... καὶ δίδει ἄλλον τέρμενον καὶ μακρινίσκει τον καιρὸν Ασσίζ. 65²⁸. περὶ ἐκεῖνον ὁποῦ μακρινίσκει το ἀμύχι του χρεωφελήτη του, ἀφόν το ἐπὶ ἄφρον Ασσίζ. 310²⁰.

μακρύνω, Προδρ., Δετγ. 98, Σπανός (Eideneier) Α 368, Ορισμ. Μαμελ. 95², Ναθαναήλ Μπέρτου, Ομιλία XII 59, Μάρκ., Βουλκ. 339²², Βοζ. Ιλιῶδ. 453, 573, Χρον. σουлт. 106²⁰, Ευγ. Ιωαννουλ., Επιστ. 45²⁰, 75²⁴. μακρυνσμεν ο.

Το μτγν. μακρύνω. Η λ. καὶ σήμ. στο ποντιακό ιδίωμα. (Παπαδ. Α., Λεξ.).

Ι Ενεργ. Α' Μτβ. 1) Ἰεπιμακρύνω· δίνω ἔκταση σε κ., παρατείνω: Μακρύνω την ἀφύγην, πολλὰ την παρασύρω Ιμν. 664. 2) ἸΚαθυστερῶ, αναβάλλω: Αν σὺν ἰδὼ καὶ μακρύνει (ενν. ἡ αγάπη σου) το ἔλθιμόν της ἐπὶ πολὺ, το κάματον Ευγ. Ιωαννουλ., Επιστ. 34²². 3) Οδηγῶ μακριὰ, απομακρύνω: Εμάκρυνός με των ἐμῶν, κατεφυγάδενός με Προδρ., Δετγ. 127· εμάκρυνε ἀπὸ λόγον μας τες ἀνομιές μας Χριστ. διδασκ. 377· φρ. μακρύνω αὐτὸν (ἀπὸ) τιнос = ἀπὲξ ἀπὸ κ., ἀπαρνέμαι κ.: περὶ του συνεχῶς μεταλαμβάνει καὶ μη μακρύνει αὐτούς των θεῶν μυστηρίων Βακτ. αρχιερ. 168· μη μακρύνεις αὐτὸν ἀπὸ της ἐκκλησίας Φουουλ. (Legr.) 678. Β' Αμτβ. 1) Γίνομαι μακρὺς, ἐπιμακρύνωμαι, ἀναπτύσσομαι: Σπανός το μαυστακὶν εμάκρυνε Σπανός (Eideneier) Α 366· Οι δόντες αὐτῶν (ενν. των βουκολύκων) ... μακρύνουσι Μάρκ., Βουλκ. 346². 2) ἸΠαρατείνωμαι, τραβῶ σε μακρὺς ὁ χρόνος της ζωῆς μας, ὅσον μακρύνει, γίνεται προς βλάβην της ψυχῆς μας Πένθ. θαν. 462. 3) ἸΚαθυστερῶ, ἀργῶ: εκαθραδοκοῦμαι καὶ ὥσαν το της τοιαύτης τρικυμίας τέλος, εἰ καὶ του Θεοῦ μακροθυμήσαντος εμάκρυνε Στρ., Χρον. μ. 114²²⁻²³. 4) ἸΑπομακρύνωμαι, βρίσκομαι μακριὰ ἀπὸ κάπ. ἢ κ.: εγκαταλείπω μακρύνω ναιτες ὀλίγον εκ των Τρικοιῶν ἡμένων Ἑρμον. Ψ' 75· ἔλεγε πως μακρύνει ἀπὸ τον ἀδελφὸ του τον Αχρωμάτη, ὅχι πως ἔχει μάχη με δαύτον Χρον. σουлт. 136¹. πὺς εμακρύνω μεν τον Θεοῦ; πὺς εκολλήθημεν τῷ διαβόλῳ; Ναθαναήλ Μπέρτου, Ομιλία VIII 58. II (Μέσ.) ἸΑπομακρύνωμαι, εμακρύνω: τέσσαρας ὥρας μακρινθίντες Γιασίον, Προῦτον ποταμὸν εἰσόμεν καλλιῶσαν Κυρίλλου, Ρωσσ. περιγρ. 2· ὁ ἔχων ἔχθραν ... εἶναι ηνωμένος με τον διαβόλον ... καὶ απαχωρεῖ ὁ αγαθὸς ἀγγελος ἀπ' αὐτοῦ καὶ μακρύνεται Ναθαναήλ Μπέρτου, Ομιλία XII 41.

Η μυχ. παρκ. ως επίθ. = ^{απομακρυσμένος, μακρινός}: *Η Βενετία ... ήτανε από μας* καρπόσον *μακρυσμένη* Θρ. Κύπρ. Μ 275.

μακρύουρος, επίθ., Διήγ. παιδ. (Tsioumi) 127 κριτ. υπ.

Από το επίθ. μακρές και το ουσ. ουρά.

΄Που έχει μακριά ουρά: *ποντικόν, μεγαλομουντακόν* μακρόουρον, μακρόμυτον αυτ. 35.

μακρύρουν, επίθ.

Από το επίθ. μακρές και το ουσ. ρος.

΄Που έχει μακριά μύτη: *Ο δέ παης του Δημοκούς μεσοήλιξ γαρ υπήρχετ και μακρόριν* Ερμιν. Δ' 248.

μακρός, επίθ., Λέγ. παρηγ. L 52, Προδρ. I 249, Λοσιζ. 128⁵, Ερμιν. Γ' 261 (γεν. πληθ. *μακρεώνων*), Πουλολ. (Τσαβαρή) 60, Αλεξ. 2639, Αιβ. Εsc. 3, Ντελλαπ., Ερωτήμ. 2928, Αχολ. O 62, Μαχ. 4¹⁹, Θγσ. IB' [61¹], Καραβ. 492¹², 495²¹, Κορων., Μπούας 88, Πεντ. Αρ. IX 10, Πτωχολ. (Κεχ.) Ρ 14, Κυπρ. ερωτ. 43², Σταυριν. 916, Διγ. 'Ανδρ. 370²⁵, Ερωτόκρ. (Αλεξ. Στ.) Γ' 914, Ευγέν. 491, Ροδολ. Β' [422], Μαρκάδ. 27 (πληθ. ουδ. *μακροί*), Τζάνε, Κρ. πόλ. 453^{3*}. Θηλ. μακροεία, Προδρ. III 50, Αιβ. Sc. 1074, Αιβ. Εsc. 3, Αιβ. Ν 456, Ντελλαπ., Υπομν. 30, Rechenb. (Vog.) 62¹, Μαχ. 460¹⁷, Καραβ. 492²⁸, 493^{14*}. πληθ. ουδ. μακροεία, Καραβ. 492¹⁶, Διήγ. Αλ. V 52.

Από το αρχ. επίθ. μακρός (Για το σχηματ. βλ. Χατζιδ., Αθ. 11, 1899, 383). Η λ. και σήμ.

1α) ΄Που έχει μεγάλο μήκος, μακρός: *βάσταζε (ενν. ο Μεγαήλ) στο χέρι του ένα μακρό κοντάρι* Σταυριν. 948· *είχε (ενν. ο γάτος) την τριχά κόκκινη και την ουρά μακρέα* Γαδ. Διήγ. 260· *το πλάγος ... είναι μία ξέρα και είναι μακρέα μίλι ήμισυ* Πορτολ. Α 216¹⁸. β) ΄Που έχει σχήμα επιμήκης, μακρουλός: η μοίση της (ενν. της έχιδνας) *είναι μακριά, οι οδόντες μεγίλοι* Φυσιολ. (Legr.) 428· *τα δυο της μάτια (παρολ. 1 στ.) ήσαν μεγάλα και μακριά, έμορφα συνθεμένα* Θγσ. IB' [56²]. 2) (Ως προς το ύψος, ανίστημα) ΄Ψηλός? Μακρός (ενν. ο Γραπέριος) *ήτον ως το βεργίν, λιγνός ως το καλάριν* Ιμπ. 79· *της Κωνσταντίνου κτίσιμον να βγάιεις άλλο τόσον μακρό, πλατό και τρείγονον* Ρίμ. Βελ. 30· *μια πιθαμή επερέσσευγε (ενν. ο σφέντης της Σκλαβουτίας) τον πλα μακρό απτερισμένο* Ερωτόκρ. (Αλεξ. Στ.) Β' 268. 3) (Προκ. για κατηγορία) *σοβαρόζ? Εάν γίνεται ότι εις άνθρωπος λάβει μίαν γυναίκα εις ομοσίαν ... και αφόν την λάβει, έρχεται ομπρός κανείς άνθρωπος ... και βάνει της μακρόν έγκλημαν* Λοσιζ. 380¹⁴. 4) (Προκ. για χρόνο): *μακροχρόνος, μεγάλης διάρκειας? εκ το ταξίδιν το μακρό (ενν. οι νυχές) λιμάναν τους να πιάσουν* Αχέλ. 1115· *Εκείν' η νύκτα περι διαβεί χρόνος μακρός τη φάνη Ερωτόκρ.* (Αλεξ. Στ.) Ε 701. 5) (Προκ. για τόπο): *μακρινός, απομακρυσμένος? έτσι να κάμεις εις όλα τα κάστη τα μακριά από εσέν πολλά* Πεντ. Δευτ. XX 15· *ο ξένος ... να έρτει από ηγγ' μακριά* Πεντ. Δευτ. XXI X 21.

Το ουδ. ως ουσ. = ^{αυθαυδή?} το μακρό πολλές φορές *είδα καλό να φέρει κ' ημέρα αλλούς να 'ν' το ταχύ κι' αλλούς το μεσημέρι* Ερωτόκρ. (Αλεξ. Στ.) Α' 1713. — Η λ. στο αρσ. 1) (Ως επων.): Σφρ. Χρον. μ. 48²⁰. 2) (Ως τοπων.): Τζάνε, Κρ. πόλ. 253¹⁹.

μακρόσυν το, Μαχ. 6¹².

Πίθ. από ουσιαστικοπ. απαρτέμρ. μέλλ. του μακρέων - μακρυόσινω (Πβ. και κοντόσιν, ετυμολ.). Η λ. και σήμ. στην Κύπρο (Φαρμακίδης Γλωσσάρ. 401).

Μακρὺ ξύλο ἴεθ' ἀπὸ προκ. γιὰ το μακρύτερο ἀπὸ τὰ δύο ξύλα το σταυροῦ): ἐξήλωσαν (ενν. ἡ Ἀγία Ελένη) το(ς) σταυροῦς τῶν ληστών καὶ ἔβαλεν το μακρότερον το καλοῦ με το κοινῶσαι (ἐκδ. κοινῶσαν) τοι πονηροῦ καὶ ἐποίκειν ἕναν αὐτ. 6¹⁹.

μάκρυσμαν το, βλ. μάκρυσμα.

μακρυσμένος, μτχ., βλ. μακρύνω.

μακροτράχηλος, ἐπιθ.

Απὸ το ἐπιθ. μακρός καὶ το ουσ. τράχηλος.

Μακροτάχης: Ο γεννηθεὶς νεώτερος ἐν καιρῷ ζωδίων τοι λέοντος ἐσται ... μακροτράχηλος Ο γεννηθεὶς νεώτερος ... ρ. 147.

μακρύνω.

Πιθ. ἀπὸ το ουσ. μακρός καὶ τὴν κατάλ. -ώνω. Γιά τὴ λ. πβ. το Μακροτάς (Moritz, Zupam. 45).

(Μέσ.) ἀπλώνομαι: φως ἀπάνω ἐκεῖ ἐδὼ μακρύνθηκεν, πάλι ἐπὶ το φως τοι Θεοῦ περῶθηκεν Rebáb-námê 14.

μαλαγή ἡ.

Απὸ το μαλάσσω. Ἡ λ. τὸν 4. αἰ. μ.Χ. (Sophocl.). Τ. μαλαή καὶ μαλάη καὶ σήμ. ιδίωμ. με διαφορετικὴ σημασία. (Βλ. Τσοπ., ΛΔ 14, 1982, 88 σημ. 2, Σακ., Κύπρ. Β 646, λ. μαλα(γ)ή, καὶ Λουκά, Γλωσσάφ.²²³).

Μάλαξη, ἐπεξεργασία μιας κατασκευῆς· κατασκευάσμα· οἱ Ἕλληνες ἐξέδωσαν καὶ ἐποίησαν τὸν ἱππὸν· εἰς τέσσαρας χοντροὺς τροχοὺς, φοβεροὺς ἐν μεγέθει, ἐσέκωσαν ἀπάνου τοις τὴν μαλαγὴν τῆς τέχνης Πέδλ. Τρωάδ. (Παπαθωμ.) 12.010.

μάλαγμα το, ἱερακοσ. 448¹⁷, 499²⁷, Δεγ. Α 2266, 3956, Ἑρμον. Γ 43, Αχὺλ. Ν. 345, Ἀργυρ., Βάρν. Κ 438, Διήγ. Αλ. V 57, Ἐπιθ. χρον. 66²⁸, Δεγ. Ἀνδρ. 398²². μ α λ α γ μ α ν, Διήγ. Βελ. (Cant.) 465, Αχὺλ. Ν 1117, 1583· μ α λ α μ α, Βέλθ. 478, Ἰατροσ. κώδ. φηγ', Θρα. Α' [97³], Βεντράμ., Φιλ. 105, Ἰστ. Βατοπ. 39, Πεντ. Γέν. II 12, XLIV 8, Ἐξ. XXX 3, XXXII 24, Αρ. VII 32, XXIV 13, XXXI 22, Δευν. VII 25, XVII 17, Βυζ. Πισάδ. 149, Αιτωλ. Μύθ. 54⁵ κ.π.α., μ α λ α μ α ν, Φλώρ. 981, Κυπρ. ερωτ. 76¹.

Ἡ λ. στο Θεόφραστο. Οἱ τ. καὶ σήμ. στο ποντιακὸ ιδίωμ. (Παπαδ. Α., Λεξ., λ. μάλαγμα)· ο τ. μάλαμα στο Βλάχ. καὶ σήμ. καὶ ο τ. μάλαμαν στὴν Κύπρο (Λουκά, Γλωσσάφ. 293).

Α' Μάλακτικό φάρμακο, κατάπλασμα: Μάλαγμα. Σμύραν ... καὶ ἀλὴν ... μίξας ... καὶ λευκὸν ὠσὸ ... ἐπιτίθει ευφρούς καὶ ἐπιδέσμει ἱερακοσ. 490⁸. Β' 1) Κατεργασμένο μέταλλο· κοκκινοβάφει ζωστήρα συν μαλάγματος χρυσίου μετὰ λίθων πολυτίμων Ἑρμον. Μ 129· τας τῆς κεφαλῆς γὰρ τρέχας (ενν. εἶχε ἡ Ελένη) ὥσπερ μάλαγμα χρυσίου Ἑρμον. Β 200. 2α) Χρυσόφι: τα κομπία ἦσαν ἀπὸ καθαρὸν μάλαγμα καὶ ἐστραπταν Διγ. Ἀνδρ. 347⁸. Ο Ἀβραάμ βαρεὶς πολλὰ εἰς το ζωτόβολο, εἰς το ἀσήμε καὶ εἰς το μάλαμα Πεντ. Γέν. XIII 2· β) χρυσὸ νόμισμα· κτηνηφάρια μάλαμα ἑως (τα) πεντακόσια Αλεξ. 492· δυο βραχυδία ... δέκα μάλαμα ο καμπανὸς τοις Πεντ. Γέν. XXIV 22.

μαλαγματενίος, ἐπιθ., Διήγ. Βελ. (Cant.) 266, Αχὺλ. Ν 769· μ α λ α γ μ α τ ε ν ο ς, Αχὺλ. Ν 1114· μ α λ α μ α τ ε ν ι ο ς, Πεντ. Γέν. XXIV 22, XL 42, Ἐξ.

XI 2, XX 23, XXV 11, 12, 18, 24, XXVIII 23, 26, XXX 3, XXXII 2, XXXV 22, XXXVII 2, XL 5, Ap. IV 11, VII 86, XXXI 50, Αιτωλ., Μόθ. 58^a, Δωρ. Μον. XXXII· μαλα-ματένος, Αχΰλ. L 803.

Από το ουσ. μάλαγμα και την κατάλ. -ένος. Ο τ. μαλαματένος στο Βλάχ., σε έγγρ. του 1634 (Βισβίτζ., ΕΑΙΕΔ 12, 1965, 78) και σήμ. Ο τ. μαλαματένος και σήμ. στο ποντιακό ιδίωμ. (Παπαδ. Α., Λεξ., λ. μαλαματένος).

1) 'Που είναι κατασκευασμένος από μάλαμα, χρυσός: απαλαριές αργυρές δώδεκα, ραντιστήρια αργυρά δώδεκα, χρυσαυρές μαλαματένες δώδεκα Πεντ. Ap. VII 84· Τον γαρ Αίαντα πορίζει ξίφος ώρσεν ο Έκτωρ σεν μαλαγματένη θήκη Ερμον. Μ 126. 2) (Ως προσφών.) 'πολύτιμος, ακριβός: Μάλτα χρυσή, Μάλτ' αργυρή, Μάλτα μαλαματένη Άσκη Μάλτ. 65· μαλαματένη μου (ενν. φουδούλα) Ριμ. κόρ. 668· Χέρα γλυκά ... (παρὰλ. 1 στ.) ... μαλαματένια χέρα Στάθ. (Martini) Γ^ο 535.

μαλαγματένος, επίθ., βλ. μαλαγματένιος.

μαλαγματένιος, επίθ.

Από το ουσ. μάλαγμα και την κατάλ. -ένος.

'Ο κατασκευασμένος από μάλαμα, χρυσός: εδόθη ενέχυρον ... εγκόλιον μαλαγματένον Notizh. 9.

μαλαγματώνω. μαλαματώω.

Από το ουσ. μάλαγμα και την κατάλ. -ώνω. Ο τ. στο Βλάχ. και σήμ. στο ποντιακό ιδίωμ. (Παπαδ. Α., Λεξ.).

'Επιχρυσώνω: Εκείνος τον εφάνηκεν ότι ήταν χρυσωμένη, γεμάτη η κοιλία του (ενν. του εφιδιού) είν' μαλαματωμένη Αιτωλ., Μόθ. 135^a.

μαλαθόσπορος ο, βλ. μαραθόσπορος.

μάλαθρον το, βλ. μάραθρον.

μαλαθρόσπορος ο, βλ. μαραθόσπορος.

μαλάκα η.

Από το επίθ. μαλακός με αναβιβ. του τόνου. Α. μάλακα στο Σομαν. Η λ. και σήμ. ιδίωμ. (Παγκ., Ιδίωμ. Κρ. Γ^ο και Σ^ο 105) και με διαφορετική σημασία στη Σάμο (Βλ. Θα-βάρ., Ελλην./19, 1966, 282), στην Κύπρο (Βλ. Λιασίδης Π., Νεκρωμένοι Λέξεις σ. 179, λ. μαλάκα) και στην Κ. Ιταλία (Βλ. Χατζιδ., Λθ. 43, 1931, 200). Πβ. τη λ. και στο Δη-μητράκ.

Είδος χλωρού τυριού (Για τη σημασία βλ. Αλεξίου Στ. [Βοσκοπ. Γλωσσάρ.], Ξανθ., Μελετ. 353, Κουκ., ΕΕΚΣ 3, 1940, 59 και Δετοράκης, Τραγ. Κρήτ. Γλωσσάρ.): πιάτες φωμί, τυρί, χλωρή μαλάκα Βοσκοπ.² 193.

μαλακάδα η.

Από το επίθ. μαλακός και την κατάλ. -άδα.

Μαλακότητα, απαλότητα (προκ. για δέρμα χωρίς τρίχωμα): τα τομάρια κατσικά των γιδιών εφάρσεν επί τα χέρια του και επί μαλακάδα των τραχήλων του Πεντ. Γέν. XXVII 16.

μαλακαίνω.

μαλακία

Από το επίθ. μαλακός κατά το σχ. σκληρός-σκληραίνω, λιγτός-λιγναίνω. Η λ. στο Βλδχ.

Κάνει κ. μαλακό, εύπλαστο, επεξεργάσιμο: ωσάν η φωτιά το σίδηρον, οπώ το μαλακύνει Διγ. Α 2675.

μαλακία η, Προσκ. 41⁶, Πηγά Μ., Περί σοφ. 686⁸⁸, Βακτ. αρχιερ. 170.

Το αρχ. ουσ. μαλακία. Η λ. και σήμ.

1) Εξασθένηση, αδυναμία, κρώσσια: αλέξιμοι (ενν. πέτραι) γαρ πέλονσαι εις πάσαν μαλακίαν· εις ερίον, εις κεφαλαλίαν και άλλην αρρωστίαν Πατ., Ιστ. Σενά 1648· ίνα εύρωσι βότανα να ωφελούναι ... εις πάσαν νόσον και πάσαν μαλακίαν Ιατροσ. 25⁴. 2) Αναισθησία: αιμομιξίες, αρσενικοστιές, μαλακίες, παιδοφθορίες Ναθαναήλ Μπέζτου, Ομολία Χ 63.

μαλακιάζω.

Από το επίθ. μαλακός και την κατάλ. -ιάζω.

Μαλάσσω, χαϊδεύω: να πιάσες (ενν. μανίσα) τα χέρια μου και να τα μαλακιάσεις Περί Ξεν. V 525.

μαλακιάζω, Διγ. (Trapp) Gr. 135, 1201, Διγ. (Trapp) Esc. 17, 1530, Πόλ. Τριώδ. 522, Αιβ. Ρ 939, Αιβ. Esc. 1024, Αιβ. Ν 2035, Νταλλαπ., Ερωτήμ. 2055, Χρον. Τόκιων 244.

Το αρχ. μαλακίζομαι. Η λ. και σήμ.

Α' Ενεργ. 1) Κρατώ, κραδαίνω, σελώ: ο Μιλμίντζης ο ληστής απάνω μου εκατέβη, κοιτάειν εμαλάκισεν την κοιταράν με δώσει Διγ. (Trapp) Esc. 1448· εκατέβηκεν (ενν. ο Βερβερίχος) ... εις την ερίταν, ολίγον εμαλάκισεν και εκείνος το κοιτάρι Αιβ. Sc. 1201. 2) Μαλάσσω, χαϊδεύω: να έπαινες (ενν. μανίσα) τα χέρια μου και να τα μαλακιάσες Περί Ξεν. Α 518. Β' Μέσ. 1) Μελακάνω, πραίνωμαι, ηρεμώ: Αχόλλ. Ο 587· Αχόλλ. Ν 1358. 2) Εξασθενώ: ευρέθη ... τεθηκώς αίφνης, ούτε ασθενήσας ούτε τε μαλακισθείς Ιστ. πολιτ. 54¹³. 3) Αναισθησιάζω: γή αν επόρνεψε γή αν εμαλακίστη (ενν. η ψυχή) γή αν αρσενικοκρασία ήκαμε Αποκ. Θεοτ. II 21.

Η μετ. παρκ. ως επίθ. = μαλακός, ήρεμος: Μήτε προς πάντας ανστηρόν ζώκων λόγον χέρις μήτε γλύνειν προς άπαντας και μη μαλακισμένον Μανασσ., Ποίημ. ηβ. 846.

μαλακιστής ο.

Από το μαλακιάζω και την κατάλ. -στής.

Αυτός που αναισθησιάζει: οι φονόρκοι, οι μαλακιστές, οι αρσενικοκιστάδες Αποκ. Θεοτ. I 207.

μαλακός, (Ι), επίθ., Βέλλθ. 135, Μάρκ., Βούλκ. 347¹⁸.

Το αρχ. επίθ. μαλακός. Η λ. και σήμ.

1) Απαλός στην αφή, που υποχωρεί στην πίεση, σε αντίθεση προς το σκληρό: Προδρ. III 419ο χφφ. gV, κριτ. υπ. 2) (Προκ. για τοίχο) μη ανθεκτικός, εύθραυστος: Αι ... πέτραι και τα σιδήρια επί τω μαλακώ πηλίω τοίχω κροτούμενα άπρακτα έμμενον Χωμάτη, Παράφρ. I 41⁴. 3) (Προκ. για δέρμα ή σάρκα) ήττωτος, τρυφερός, απαλός: Συναξ. γυν. 536· Πεντ. Γέν. XXVII 11· Θησ. Γ' [57⁴]. 4) Μεταφ. α) (προκ. για λόγο) ήπιος, πραντικός: Βέλλθ. 108· β) (προκ. για φωτιά) σιγαλή: υδαρόν εράφανον γλέψας ... και

εις κακκίβιν καινόν βάιλε αυτό και επιτίθει ανθρακίαν μαλακίην Ορνεοσ. αγρ. 540²¹. 5) 'Ευνούχος' (Για τη σημασ. βλ. Αρμεν., Εξάβ. Β' 81²¹): Τρεις ευνούχοι εισίν: ο θλιβίας, ο κυστράτος και ο μαλακός εκ κοιλίας Ελλην. νόμ. 556¹². 6) 'Κίμβριος' ούτε μαλακοί ούτε αρσενικοίται εισελεύσονται εις την βασιλείαν των σφερανών Διάλ. Ευθιμ. 126²². Φορ. πάσχω τι μαλακόν = εξασθενώ, αδρανώς, γίνομαι νοητός: τριακόσις δέ συμφοραίς ο βασιλευς των ψυχών πληγείς ... ουδέν τι έπαθε μαλακόν ή τον σκοπόν αυτού μετήλλαξε τον προς τον πόλεμον Χωνιάτη, Παράφρ. I 48²³.

μαλακός, (II)· μαλακόν, Σαχλ. Α' (Wagn.) PM 161, 235· χρ. Ρ μαγληνόν. Μ μαγληνόν· διόρθ. κατά το χρ. Ρ Ξανθ., Βυζαντίς 1, 1909, 307 [= Ξανθ., Μελετ. 158-9].

μαλακτά, επίρρ.

Από το επίθ. μαλακτός.

Ἡρεμ., με ήπιο τρόπο, μαλακά? εγγώνισα ότι σοφός είσαι και ... διά τούτον ... ό,τι θέλεις ειπείν ... θέλεις το πειν καλά και πρεπάμενα και μαλακότετερα παρά που σου παράγγειλαν Μαχ. 472¹⁸.

μαλακτιάνω (ή και -ιάνω) ή μαλακτιανίσκω, Μαχ. 206²¹. μαλαχτιάνω (ή και -ιάνω) ή μαλαχτιανίσκω.

Από το επίθ. μαλακτός και την κατάλ. -ιάνω ή -ιανίσκω (Βλ. Χατζιδ., ΜΝΕ Α' 300, καθώς και Du Cange, λ. μαλακτιανίσκειν, μαλακτιάνειν). Οι τ. μαλαχτιάνω, μαλαχτιανίσκω και μαλαχτιάνω, μαλαχτιανίσκω και σήμ. στην Κύπρο (Σακ., Κυπρ. Β' 646 και Λουκά, Γλωσσάρ., λ. μαλακτιανίσκω). Λ. μαλακτιάνειν, μαλακτιανίσκειν στο Meursius.

Α' Μετβ. 1) Μαλακώνω, απαλύνω κ.: εχερήζετον έτερα πράγματα μαλαχά οπόσ να το εμαλακτιάνω (ενν. το απόσταμαν) Ασοίζ. 178³. 2) (Μεταφ.) 'κατευνάζω, πραύνω': Τούτον όλον εγίνετον διά να μαλακτιάνω τον θυμόν τους Γενουβήσους και να τους κολακίευσον Μαχ. 322²². Β' (Λμτβ.) 'γίνομαι μαλακός, απαλός': είχεν απόσταμαν ... και έμελλεν να βάλλει πράγματα μαλαχτά διά να μαλαχτιάνει Ασοίζ. 430²³⁻⁴.

μαλακτικός, επίθ., Ιερακος. 490¹⁴, 495¹⁵, Ιατροσ. κώδ. ρξδ', τνδ', τνε', τνς', τνη', τξα'.

Η λ. στον Ιπποκράτη και σήμ.

Ἡ Καταπραυντικός? Ιερακος. 495¹⁵.

Το ουδ. ως ουσ. = επίχρισμα, έμπλαστρο που έχει μαλακτικές ιδιότητες: εις εβγαλτόν δόντιν (έκδ. δομήν· διορθώσ· βλ. ά. δόντι(ν)) μαλακτικόν και δοκίμιον Ιατροσ. κώδ. τγγ'. Εις το να ανοίξει το βεζίν όταν πρηστεί και ένα εύκολον να ανοίξει με τα μαλακτικά Ιατροσ. κώδ. τλβ'.

μαλακτός, επίθ.· μαλαχτός, Ασοίζ. 178³ [χρ. μαλαχτά: έκδ. μαλαχά κατά τυπογραφικό λάθος].

Η λ. στον Αριστοτέλη. Για το ουδ. μαλαχ(τ)ά βλ. Σακ., Κυπρ. Β' 646. Ο τ. και σήμ. στην Κύπρο με διαφορετική σημασ. (Σακ., ό.π. και Λουκά, Γλωσσάρ.).

Ἡ Μαλακτικός? είχεν (ενν. ο σκλάβος) απόσταμαν ... και έμελλεν να βάλλει (ενν. ο γιατρός) πράγματα μαλαχτά διά να μαλαχτιάνει και να το ψήσει διά να σύρει εκείνον το καινόν έξω αυτ. 430²³.

μαλακτοσύνη η.

Από το επίθ. μαλακτός και την κατάλ. -σύνη. Τ. μαλαχτοσύνη και σήμ. στην Κύπρο (Σακ., Κυπρ. Β' 646).

(Μεταφ.) ^ζμαλακότητα, ήπιος τρόπος: οι αφέντες από τον θυμόν τους λαλούν πολλά, όμως πολοποιούν ολίγα, και οι ρανταποφάροι ... πολοποιούν τα σκληρά εις μαλαχτοσύνην και ούτως γίνεται η αγάπη εις τον κόσμον Μαχ. 472²².

μαλακώνω.

Το μαλακός, που απ. στον Ησύχιο. Η λ. και σήμ.

^εΚάνω κ. μαλακό (εδώ σε μεταφ.): καρδίαν σφιγμένην και δυνατήν, σαν πέτρα μαρμαρένη δάκρυα δεν ημπορούν ποτέ να τήν μαλακώσουν Σουμμ., Παστ. φιδ. Α' [1263].

μάλαμα(ν) το, βλ. μάλαγμα.

μαλαματέν(ι)ος, επίθ., βλ. μαλαγματένιος.

μαλαματώνω, βλ. μαλαγματώνω.

μαλάσσω, Γλυκά, Στ. Β' 61, Προδρ. III 330, Λιβ. Sc. 2143, Λιβ. Esc. 3324, Λιβ. N 2957.

Το αρχ. μαλάσσω. Τ. μαλάζω και σήμ. Η λ. και σήμ. στην Κύπρο (Λουκά, Γλωσσάρ.) και στην Κρήτη.

I Ενεργ. Α' Μτβ. 1) ^εΚάνω κ. εύπλαστο: το σίδερο όνταν είν' περδ, ο μάστορας το κάνει, μά' στερα δέ μαλάσσεται ποσώς, ωσών κρυγάνει Πανώρ. Δ' 68. 2) ^δΔουλεύω με το χέρι κ. αναγορεύοντας την παλάμη και τα δάκτυλά μου: Τα έντερα της γης ... κοπά- νισον ... και τημερέοντες λιβάνω ... και όξος και μάλαξέ τα και θέτα τα με το πανί εις το μέ- τωπον Σταρ., Ιατροσ. 7²⁰⁰: με τα χορτάρια εκάτεχε (ενν. η μάσσα), σαν τα 'θελε μαλά- ξει να κάμει τ' άσπερο μελαστό Ερωτόκρ. (Λλεξ. Στ.) Δ' 893. 3) (Μεταφ.) ^εανακινώ στο νου, σκέπτομαι κλ: η ψυχή οικει το κορμί και η όρεξις αλλάσσει και μπαίνει εισμύ εις λογισμούς και θάνατον μαλάσσει Δαρ., Λόγ. 186. 4) Πιάνω με τα δάκτυλα κ.: μα- λάζω (ενν. την παλαμίδα) και σιμειώ την μυρίζομαι την, βλέπω την, εις όρεξις με φέρει Προδρ. III 216α χφ g., κριτ. υπ. 5) Χαϊδεύω (ερωτικά): δεν δύνεται στο φυ- σικόν (ενν. ο γέρος), μόνον εις τες δουλόδες φιλεί, τζιμπά, μαλάσσει την (ενν. την κόρη) και κίησσι μελανός Περί γέρ. 86· Η πολιτική τον κόπελον ... (παραλ. 1 στ.) φιλεί, περι- λαμβάνει τον, στα στήθη τον μαλάσσει Σαχλ. N 265. 6) Μαλάσσοντας ανακουφίζω: Εις φλεγμονήν ... μαλακτικά να το μαζώξ(ει) να το μαλάξει. Να πάρει την φλεγμονήν Ιατροσ. κώδ. τνή'. 7) (Προκ. για οπλισμό) κρατώ, χειρίζομαι: Τα έργα των ελευθέρων ανδρών είναι να μαλάσσουν σκοπάρια και κοιτάρια, όχι πετοία και μαλλία Θεματογραφία 15· μαλάξας ως τοξότης ... εξετάνας το τόξον Λουκάνης, Ομήρ. Ιλ. Δ' 81. 8α) ^εΗρεμώ, γαληνεύω κλ: ήπασχε με τα λόγια να μαλάξει τη γνώμη τον πασό Λετλ. Παροικ. 119· β) ^ζημερεύω, δαμάζω: ουκ ήδυνήθη (ενν. ο 'Ερως) δράκοντας σκληρόν μαλάζει γνώμην Καλλιμ. 513. Β' (Αμτβ.) ^ζμαλακώνω, γίνομαι εύκαμπτος: τ' αγή και τ' άφτιστο σί- δερο, δεν μαλάσει αν δεν τον βάλουν αχαμνό άλλο να συγκρατήσει Σουμμ., Παστ. φιδ. Α' [261]. II (Μέσ.) ^ζΗρεμώ, καταπραυνόμαι: την ακατάπαντον οργήν και τον δραμόν τον τόσον, τόν ήξενος της δέσποινας ημών, ... κατέπαυσεν, ησύχασεν, έπεισεν, εμα- λάζω Καλλιμ. 2131.

μαλαχός, βλ. μαλακός.

μαλαχτιαίνω, βλ. μαλακτιάνω.

μαλαχτιανίσκω, βλ. μαλακτιάνω.

μαλαχτιάνω, βλ. μαλακτιάνω.

μαλαχτός, επιθ., βλ. μαλακτός.

μαλέα η, βλ. μαλιά.

μαλεκουζινάτα τα.

Πισθ. από το ιταλ. *maie* και τη μτχ. *cusinafas* του βενετ. *cusinaf* ή το επιθ. *κουζινάτος (βλ. Nourney, Lat. Ital. 118, αλλά και Πολίτη Α. [Κατζ. σ. 151]).

Μαγειρεία(?) (βλ. Nourney, ό.π. και Πολίτη Α., ό.π.): κοντά σαν έσωση στα μαλεκουζινάτα κ' είδα δυο τρις χαλκώματα κρείς όμορφα γεμάτα ... Κατζ. Γ' 79.

μαλθακώδης, επιθ.

Η λ. στον Ιπποκράτη.

Ήπου αποτελείται από εύπλαστα υλικά, μαλακός (εδώ μεταφ.) Ήουλός, άτολμος: συ μέν καλώς συ λέγεις ως έχων ασθενή ψυχήν και μαλθακωδεστέραν Βίος Αλ. 106.

μάλια η.

Το ιταλ. *maglia*.

Ήθώρακας: η δόξα εκεί που δεν πρέπει είναι μεγάλη φάλλια, σαν ένας που δεν δίνεται να του φορέσουν μάλια Κυπρ. Ερωτ. 150¹⁰.

μαλιά η, Ναθαναήλ Μπέτρου, Στοιχολ. I 1151, Θησ. Ε' [45¹], Παπώρ. Ε' 32, Ερωτ. Ιντ. α' 160, Β' 383, Κατζ. Α' 97, Β' 40, Ερωτόκρ. (Αλεξ. Στ.) Β' 1004, 1939, 2030, Δ' 1533, 1668, 1840, Ευγέν. 507, Φορτουν. (Vinc.) Δ' 315, Ιντ. γ' 167, δ' 79 κ.π.α. μα-λί-α, Πουλολ. (Τσαβαρή) 57 ΑΖ, Θησ. Α' Υπόθ. [10], Ζ' [7¹, 40¹], Η' [117¹], Αλεξ. 22, 808, 2461, Βεντράμ., Φιλ. 50, 134, Βίος Δημ. Μοσχ. 156. μαλί-α, Αλεξ. 502, 1217, Δηγ. Ο 699, 2388.

Από το ουσ. ομαλία (= ομαλός τόπος, πεδίο πολεμικών αγώνων· βλ. ά., καθώς και Χατζή, ΕΒΦΣΠΑ 2, 1938, 143 και πβ. ά. κάμπος 5· βλ. και Χατζιδ., ΜΝΕ Α' 141-2 και Γεωργακ., ΒΖ 39, 1940, 345). Ο τ. μαλέα στο Du Cange· πβ. και τ. μαλέ σήμ. στην Κρήτη· Κουκ., Αθ. 56, 1952, 362). Η λ. στο Βλάχ. (λ. μαλλιά) και σήμ. στην Κρήτη, Παγκ. Ιδιωμ. Κρ. Γ').

1α) Ένοπλη σύγκρουση, συμπλοκή, μάχη? ανάμεσα εις τάσες μαλιές, που αλλήλως εγενήκα, και στρατηγώ πολλότατων αίματα εχυθήκα Φορτουν. (Vinc.) Ιντ. δ' 89· εκείνο τον αδυνατό και φοβερό τροχάλη εργώ τον έκαμα κουτσό 'ς μια μας μαλιά μεγάλη Κατζ. Δ' 352· Τίτοι εγένετον μαλιά, εις αυτούς για τον ίδαν, ως γίνεται ανάμεσα, εις το ποιά εις όψη Θησ. Η' [63¹· (ειρων.) Να 'χεις με ιδεί καμείν φορδν αλόπητα που 'βάρου μέσα σε μιαν απλάδενα γεμάτη μακαρόνες (παρ. 6 στ.) που εσέ μαλιές τέτοιες λογής πάντα οπού να λάχω! Ευγέν. 508· φρ. κάνω μαλιά· βλ. κάνω φρ. β) πόλεμος: τον εαυτών σου το λοιπόν κηρεττες βασιλέν, ζητάς, θέλεις τες χώρες μου και κάμνεις και μαλέα Αλεξ. 824· γ) 'μονομαχία? μ' ένα σκουτάρι ουδερό κ' ένα σπαθί στη χέρα θέλω και να γενεί η μαλιά τη σημερνήν ημέρα Ερωτόκρ. (Αλεξ. Στ.) Β' 984· φοροόουν άεματα διπλά, σκουτάρια ουδερένια και το σημάδι τη μαλιάς εστέκαν κι' ανιμέτα Ερωτόκρ. (Αλεξ. Στ.) Δ' 1644. 2α) Ήφλουκία, έριδα, αντιζήλια? άλλη κασιμέ το λοιπονίς αυτό (ενν. το μήλο) δεν πρέπει να 'χει μόνον εγώ (ενν. η Ήρα) δίχως μαλιά κασιμέ μηδ' άλλη

μάχη Φορτούν. (Vinc.) Int. α' 6· η δικαιοσύνη εσθήσθηκε κ' η γ' Αρετή εχάθη κ' οπού γνωρίσεις δε θυαίεις παρά μαλ' αλ' και πάθη Ζήν. Δ' 10· πλήσια ανακατώματα και ταραχή μεγάλη για τσ' ομορφείες τση ται πολλές μέσα τως είχε βάλει· μαλ' αλ' εσπικωθήσασιν, κ' όχθρες εναντίκα Ερωφ. Int. α' 35· β) 'ατσκακωμός, (ψευτο) μάλωμα, ηκαβγαδάκι· γλυκά παραπονήματα και τακτικά περίσσια ζυνώματα, κ' ομορφότερες μαλ' αλ' αγάπες ίσια Ερωφ. Int. β' 124· γ) 'δικιμάχη, δίκιμαχ'· ως ήκουσαν ο Αβραάμ αυτόν τον βασιλέα, τα λόγια του τα φρόνιμα εόσαν την μαλέα Χούμου, Κοσμογ. 914. 3) Επίπληξη, επιτίμηση: εισμών μου κάμνει ορισμών με όλην την μαλέα να π' να φέρω πρόβατα από την Γαλιλαίαν Χούμου, Κοσμογ. 845· φρ. κάτω μαλέα = 'επιπλήττω, μαλώνω· Τα πρώτα στάματα βαστούν σ' αυτόν τον βασιλέα, διά τα ποια ο Ιακώβ των ήκαμε μαλέα Χούμου, Κοσμογ. 1846.

μάλιν το, βλ. μάλι(ο)ν.

μαλιντζάδα η.

Πιθ. από το ιταλ. maligia (Βλ. Χαϊρέτ, Θησαυρ. 6, 1969, 180).

Δόση: μα τα του δώσω θέλω μια μαλιντζάδα ξυλές, για να κατέχει να 'ρχεται να την αποφοβερίζει Τουρίγ., Επιστ. 169.

μάλι(ο)ν το, Ορνεοσ. αγρ. 548^{14,17}. μ α λ ι ν, Ορνεοσ. αγρ. 554²⁰.

Το μτν. αὐσ. μάλιον.

Μαλίλι εκατέρωστος κοκκαριόσκια ποιήσας από μαλίον απλétου εποκάτωθεν των πτερόγων θήσεις αυτ. 552⁴.

μάλις η, Κυνος. 592²⁴.

Η λ. στα Ιππικητικά (L-S).

Ζωική ασθένεια: Εάν κών υπο μάλωος κατέχεται αυτ. 592²⁵.

μάλιστα, επίρρ., Προδρ. I 211, Πρόλ. εις έπανον Κεφαλλην. 47, Λιβ. (Lamb.) N 962, Κοριν., Μπουας 41, 54, Επιστ. Ηγουμ. 175, Πανώρ. Α' 121, Παλαμήδ., Βοτβ. 235, Λεηλ. Παροικ. 516, Διακρούς. 80¹⁸. μ α λ ι σ τ α ν, Ροδολ. (Μανούς.) Γ' [17], Ροδολ. Ε' [429].

Το αρχ. επίρρ. μάλιστα. Η λ. και σήμ.

α) Υπερβολικά, σε μεγάλο βαθμό: Ουδέν γαρ μύθους ... σοι γράφω, τον νουν έχον· ταν ακριβή, δεσπόητον την λέαν, ου μὲν οὖν μάλιστα σαφή και γνώριμος τοις πάνιν Προδρ. III 25 χφρ SA κριτ. υπ· τον πνευματικόν και εφημέριον ... ομοιοροόμεν ... άξιον, σεμνόν, ήσυχον και τίμιον κατά πάντα και μάλιστα έκακον Βλαστού, Επιστ. 177¹⁴. β) ιδίως, κυρίως: εύκολα συμφωνά τινάς εις αλλοτρίους τόπους μ' εκείνους που 'χουν όμοιες τες γνώμεις και τους τρέπουσ, με συντοπίτες μάλιστα, και είναι παρηγορία Λίμπον. 137· επει δέ και ούτοι ομολόγησαν και δη και τον φόνον ... και μάλιστα ο Ανεμάς Μιχαήλ, ο και αρχηγός της τωιαύτης υποθήσεως Κοφενήνης Άννας Μετάφρ. 232· γ) Ξενιθέντος: είναι (ενν. ο πνευματικός) τόσο ελεήμων ... από το μοναστήρι τίποτας δεν παίρνει, μάλιστα, όταν έλθει, φέρνει Επιστ. Ηγουμ. 175· δ) (επιτ.) 'επιπλέον, ακόμη και: τώρα που πήρεν (ενν. ο Μιχαήλ) αυθεντιάν τόσα πολλά μεγάλη όλους ... άνω κάτω μας βάλει, μάλιστα τόσην δυνατήν που δεν ενιέθην άλλος να την επάρει Παλαμήδ., Βοτβ. 659· Και πάσκει ένας τ' άλλου τώσε τον κόπο να τον πάρει κάμνοντας το γομάρι τους περίσσια κ' αλαφραίνει, μάλιστα ογιά ξεφάντωση δικιά τως απορμνει Ροδολ. Β' [344]

δεν ηξέσω πώς εισήλθεν εις την καρδίαν μου μέσα μία κάποια αγάπη, μάλιστα έξωτος του καλού των αρετών Παρθέν, Γράμμ. 227· δεν επέρσασα πέρα, ότι ήμουν χωρίς άρματα· μάλιστα και το άλογόν μου ήτον ασθενημένον από την πληγήν Διγ. Άνδρ. 389'.

μαλλάκι το.

Από το ουσ. μαλλί και την κατάλ. -άκι. Η λ. και σήμ.

(Στον πληθ.) μαλλιά: την εχτένιζε (ενν. η οργήσασα την Ευγένε) με μύσχους και ζαρμπί, άλειψε τη μαλλιά της και απόκεις έπλεκε τη Ευγέν. 204· ήσαν και τα μαλλιά του (ενν. του Αχιλλέα) φράγκικα κουρεμένα Αχιλλ. L 35.

μαλλί το, βλ. μαλλίν.

μαλλιάζω.

Από το ουσ. μαλλί και την κατάλ. -ιάζω. Η λ. στο Du Cange (λ. μαλή) και σήμ.

Έβάζω μαλλιά, αποκτά τρίχωμα· γένεα του εμάκρυναν, τα μάγοιτα μαλλιάσαν, τα φρέδια τ' ούλα μαλλιαρά εμοιάζαν (έκδ. εμοιάζαν· διορθώσ.) αγχειανθρώπων Θησ. Δ' [282]· εμύλων κ' ελγυζόμενον σαν μια κορρασοπούλα, γιατί 'χα από την ηλικιά πρόσωπον παστρεμένον κ' ουδένά τόπον ήβρασκει σε δαύτο μαλλιασμένον Σουμμ., Παστ. φίδ. Β' [122]· άνθρωπος 'κείθεν απερανί κ' ήτοσε μαλλιασμένος Αλεξ. 1584. Φρ. μαλλιάζει η γλώσσα μου = στεγνώνει από συνεχή ομιλία η γλώσσα μου· η γλώσσα μου εμάλλιασεν, τα χείλη μου στεγνώσαν (παρ. 1 στ.), τα σωθικά μου σφάζονται, λιγαίνει η ψυχή μου Μαρκάδ. 375.

μαλλιαρός, επίθ., Θησ. Δ' [284], Χούμου, Κοσμογ. 1373, Κοραν., Μπούας 80, Πεντ. Γέν. XXV 25, XXVII, 11, Πορτολ. Α 1842, Σουμμ., Παστ. φίδ. Δ' [504].

Από το ουσ. μαλλί και την κατάλ. -ρός. Η λ. στο Βλάχ. (λ. μαλιαρός) και σήμ.

1) Τριχωτός· το πρόσωπον το μαλλιαρόν παστρεύεις, με πλύνειον πόνον σου αναπάς την τρίχ' όθεν την εθρείς Σουμμ., Παστ. φίδ. Α' [1197]· τ' αδελφί μου είναι μαλλιαρός, τα ρούχα του μυρίζουν Χούμου, Κοσμογ. 1371. 2) (Μεταφ.) (προκ. για τύπο) που έχει πυκνή βλάστηση, κατάφυτος· τα νησιά ... είναι άσπρα και μαλλιαρά Πορτολ. Α 18310· αφήνεις εμπαινόντα δεξιά μέσα έναν κύβο μαλλιαρό Πορτολ. Α 5321.

μαλλίν το, Ασσίζ. 204⁸, 242⁷, 493⁸, Σταφ., Ιατροσ. 15422, Πουλόλ. (Τσαβαρή) 247, Ερωτοπ. 396, Απολλών. (Wagn.) 460, Αιβ. Esc. 318, Μαχ. 65022, Θησ. Β' [263], ζ' [223], Ιατροσόφ. (Οίκονομου) 5428, Διήγ. Αλ. V 3, Απόκοπ. 496, Συναξ. γυν. 587, Διγ. Άνδρ. 37024, Ερωτοκρ. (Αλεξ. Στ.) Δ' 841, κ.π.α.· μαλλί, Διγ. Z 2646, Βέθθ. 688, Ιατροσ. κώδ. υμς', Ερωτοπ. 362, Ch. por. 211, Κοραν., Μπούας 39, Αχέλ. 435, 1703, Θρ. Κύπρ. Μ 195, Κυπρ. ερωτ. 1512, Πανώρ. Α' 82, Δ' 12, Ερωφ. Α' 618, Ε' 321, Ερωτοκρ. (Αλεξ. Στ.) Ε' 1055, Σπάθ. (Martini) Β' 296, Σουμμ., Παστ. φίδ. Β' [1293], Φορτου. Πρόλ. 4, Ζήν. Β' 325, Διγ. Ο 1879, Διακρούς. 9324, Τζάνε, Κρ. πόλ. 48314, κ.π.α.· (πληθ.) μάλλι α, Δεφ., Λόγ. 640· ομαλλί(ν), Βέθθ. 690.

Από το ουσ. μαλλός και την κατάλ. -ιν. Ο τ. μαλλί στο Βλάχ. (λ. μαλί) και σήμ. Ο πληθ. μαλλια και ο τ. ομαλλί(ν) από μετρ. αν. Α. μαλλί(ο)ν τον 6. αι. (Lampe, Lex.). Η λ. και σήμ. ιδίωμ. (Παπαδ. Α., Λεξ., λ. μαλλί(ν) και Σακ., Κυπρ. Β' 647).

1α) Τρίχ'· όσα μαλλιά στην κεφαλή βαστά, χιλιάδες τόσες Ερωφ. Ε' 23· άλλες ξύσονται με νυαλιά διά να εβγάξουν τα μαλλιά Συναξ. γυν. 527· β) (συχν. στον πληθ.) το τριχωτό της κεφαλής, η κόμη, τα μαλλιά· σε 'δα να στεγνώνεις τα μαλλιά τα χρου-

σασμένα Κυπρ. ερωτ. 127¹⁰: *μηδὲ θυρεῖς τα γέρα μου, μη βλέπεις τα μαλλιά μου* Πανώρ. Γ' 319. 2) (Προκ. για ζωα γενικά) α) *τρίχωμα*: «την θάλασσαν ο ήλιος είχε μεσοβγαμένα τ' αλόγα κ' ήσαν στο μαλλί όλον δρόσον λισσμένα Αχέλ. 1705' εις το μαλλίν, εις την ουραν, όλως εμέν' ομοιάζει (ενν. ο γάτος) Γαδ. δισγ. 262'. β) (τρίχωμα αιγοπροβάτου) έριο: *επάφες της ελαίας τον καρπών και της αμνάδος το μαλλίν* Ιατροσ. 25¹⁴: *γῆ έφαιεν* (ενν. η μάνα) *ως το βράδι γῆ έφαστε γῆ έξαινε μαλλιν Πανώρ. Β' 95' ακόμη το μειζότερον τό κάμνει το μαλλίν μου* (ενν. του προβάτου) *είναι τα ροέα τὰ φορόν* όλη η ανθρωπότης Διγγ. παθ. (Τσιουσι) 497. 3) *Μάλλινο νήμα* (συνεκδ.) ένδομα φτυχμένο από μαλλί: *μη φορέσεις δίλογο, μαλλί* (εκδ. μάλλι πθ. από τυποгр. λάθος) και *λανάρι* αττάμα Πεντ., Δευτ. XXII 11.

μάλλιος, επίρρ., Φαλιέρ., Ρίμ. (Bakk.-v. Gem.) 99, Μυστ. παθ. 34, Πανώρ. Πρόλ. 85, Α' 226, Β' 468, 505, Γ' 11, 15, Ερωφ. Δ' 360, Ε' 277, Ερωτόκρ. (Αλεξ. Στ.) Α' 117, Ε' 445, Στάθ. (Martini) Ιντ. α' 5, Β' 236, 281, Ιντ. β' 62, Ιντ. κρ. θεάτρ. δ' 81, Ροβολ. Αρ. [21], Τους ακηγν. [27], Α' [165, 380, 694, 706], Β' [14, 34, 235], Φορτου. (Vinc.) Δ' 61, 436, Ζήν. Πρόλ. 30' *μ α λ λ ι ο*, Αλεξ. 830, Αγν., Ποστμ. Α' 44, Δερ., Λόγ. 178' *μ α λ λ ι ο ς*, Φαλιέρ., Ιστ. 156 κριτ. υπ.

Από το αρχ. *μάλλιο* κατά το επίρρ. *κάλλιο* ή συμρ. του ιταλ. *meglio* με το *κάλιο* (Βλ. Χατζιδ., ΜΝΕ Β' 573' βλ. επίσης και Τριακν., Lehaw. 103, 141 [= 'Απ. Α' 409, 444]). Τ. *μάλλιου* και σίμ. στη Μάνη (Βαγιακ., ΛΔ 12, 1972, 23-4).

α) Καλύτερα, πιστώτερα (θα έλεγε κανείς): Αρέτας: *αν είναι των άλλω κορυφό, δεν είναι εμένα Χρόσιπος: Μάλλιος, ως είναι των άλλω κορυφό, ως είν' κ' εμένα* Στάθ. (Martini) Α' 30' *Καιρός και δοέληγη πολλή, μάλλιος σκλησιά κρυμένη δίχως κιατέτα έρελως έχ'* ως *εόδ χαμμένη* Πανώρ. Β' 565' *τον μπιστεμένο μου και τον αγαπητό μου το Χρόσιπο το φίλο μου, μάλλιος τον αδερφό μου* Στάθ. (Martini) Α' 316' *εγέλασε θεωρώντας τα αυτά τ' αναστάλα σου ροέα και τη μπρετά σου και μάλλιο το πολ-λάρο Φορτου. (Vinc.) Α' 264' β) μάλλον, αντιθέτωζ: λήψηση το βασιλιά να 'χει κιαμά δεν είδα, μάλλιος το θρόνον τ' άφηκε, κ' εκ τη χαράν τ' απήδα* Ερωφ. Ε' 122' *για κακό δε σε φωτά, μάλλιος ογιά καλό σου Φορτου. (Vinc.) Δ' 520' βλάφημα ποτέ δε θες γνωρίζει από τον λόγον μου ποσός, μάλλιος παρά ποτέ μου θα σ' έχω πλια ακριβότερη* Στάθ. (Martini) Ιντ. β' 77' *Μηδέναν οι σάιτες μου ποτέ δε θανατόνουν, μάλλιος γλυ-κιά κ' απαλαφρά πάσα καρδιά πληγώνουν* Πανώρ. Ε' 34' *το τραγούνι τση σιχνιά και τ' εμι-λιάς γροσά τση* (παρχλ. 2 στ.) *Μάλλιος φοβούμαι να τση πω πως καίγομ' ογιά κείνη μη νον σπρώνεις τη φίλα Πανώρ. Α' 173' γ) (επιτ.' έπιπλόον, ακόμη και (Για την αντι-θετική και επιτ. χρ. της λ. βλ. Αλεξ. Στ., Κρ. Χρ. 8, 1954, 248): βγαίνεις (ενν. Έρωτα) πάντα μ' όλως κερδοαίμενος: μάλλιος τα τόσα βεόχια τα δικά σου γλευκιά, και ... τόση έχου χύρη* (παρχλ. 2 στ.) *πάσα κιατείς ... πεθυμιά πληγῆ από σε να πόδες* Ερωφ. Α' 591' *Τη συντροφιά σου θέλωμε, μάλλιος παρακαλούμε* Στάθ. (Martini) Γ' 447' *Η αγά-πη μου στα χέρια σου, μάλλιος και το κορμί μου* Ch. pop. 358' *η δύναμή σου δεν ψηφά, μάλλιος και σ' απονίαις* Ζήν. Δ' 227.

μαλλισιός, επίρρ., Πανώρ. Ε' 21, Ερωφ. Δ' 693, Ε' 618, Ερωτόκρ. (Αλεξ. Στ.) Α' 843, Στάθ. (Martini) Α' 112, Φορτου. (Vinc.) πρόλ. 69, Β' 133, Γ' 378' *μ α λ λ ι ο -σ τ ι α*, Ρίμ. κρρ. 652' *μ α λ λ ι ο σ τ ι α ς*, Ερωφ. Δ' 520.

Από το επίρρ. *μάλλιος* κατά τα *δικωσιός*, *ανισωσιός* (Βλ. Ξανθουδ. [Ερωτόκρ., σ. 605] και Χατζιδ., Γλωσσ. έρ. Α' 378).

1) *Μάλλον* περισσότερο: *εά 'ρθου (ενν. οι Πέρσες) να μας πειράξουνι, μάλλιοστα αυτοί*

αριμέτον πόλεμον από λόγον μας κι' ωσάν τον περασμένον Ερωφ. Β' 395. 2) Αντίθετα, απεναντίας: Μάλλιωσας να το χαίρεται περίσσα τον ιτοκόρει, είναι κουνιάδο έτσι ακριβό ωσάν εμέ να πάρει Φορτούν. (Vinc.) Γ' 71.

μαλλιτικός, επίθ.

Από το ουσ. μαλλί και την κατάλ. -τικός. Τ. μαλλίτικος στο Σομαν. (λ. μαλίτικός).

Μάλλινοζ: τσούβαλα και σαγιά μαλλιτωά Παράφρ. Χων. [Νικήτ. Χων., Βόνν., 257²² κριτ. υπ.].

μαλλι(ται)ν το, Προδρ. III 419 γ χφ g, κριτ. υπ., Αρχιλ. N 102.

Από το ουσ. μαλλί και την κατάλ. -ίται(ν). Τ. μαλιτζιον στο Du Cange, λ. μαλή. Η λ. και σήμ. ιδίωμ. (Georgas., The -ιται- suffixes 102, 228).

(Στον πλχθ.) μαλλιιά (της κεφαλής) (Για το πράγμα βλ. και Κουκ. BBII Δ' 343): Έκομην τα μαλλιτσια της, αμέτρητα ελυπάτον Ιμπ. 622.

μαλλόκαπον το, Ημερολ. 86, εσφαλμ. γρ. αντί παλιόκαπον (χφ παλόκαπον Eide-neier διόρθ. μαλλόκαπον).

μάλλον, επίρρ., Σπαν. V 196, Σπαν. (Ζώρ.) V 276, 384, Προδρ. III 25, Βίος Αλ. 4551α, Διήγ. Βελ. 123, Ιμπ. 170, 341, 437, 831, Χρον. Τόκκιων 443, 451, Πένθ. Θαν.² 450, Τριβ., Ρε 26, Απώκοπ.² 225.

Το αρχ. επίρρ. μάλλον. Η λ. και σήμ.

α) Καλύτερα, σιωστότερα (θα έλεγε κανείς): Σπαν. Α 436· όλοι λέγουν τα καλά του, μάλλον και την ανδρείά του παρόμοιον δεν ευφρασκουσι εις τα καμάριατά του Τριβ., Ρε 85· β) Ήπιανός: έλεσας και είπας οι μάστιγες, ότι μάλλον γενδός ανήγγειλεν ο Τζιός τη βασιλεία σου Οφάρ. 362²⁸. γ) (αντιθ.) (συν. με το αλλά): αλλά και αυτός δέ σούδωλος εδειλάσεν, αλλά μάλλον επαρείετο μετ' ορμής του παλεμήσαι αυτόν Έκθ. Χρον. 51⁵· πτωχό σου συγγενή μη τον περιφρονήσεις· αλλά μάλλον βοήθει τον από την δοναμίν σου Σπαν. Α 551· Πίστευσον, ου ψεύδεται, μάλλον ευστόχως λέγει Προδρ. III 304· Μη ουν αποχωρήσεις τους, μηδ' αποπέμρεις, μάλλον, ως κοδιμέντα δέξον τους ποσούς αν ου μιρίζουν Προδρ. I 12· δ) (επιτ.) 'επιπλέον, ακόμη και: το γαρ λογάριον φέρει σε εις πολλήν αντιμαχίαν και ζήλον υπερβείρων, μάλλον εις αδικίαν Σπαν. Α 624· Ο Σγούρος Μπούος βλέποντας πως άρχισεν να χάνει τα κάστηρ του, τον τόπον του, μάλλον τους εδικούς του, βουλήν ηήρην ... το επίλοιπον μη χάσει Χρον. Τόκκιων 1022.

μαλλοπλέκτης ο.

Από τα ουσ. μαλλί και πλέκτης.

Δίχτυ που συγκρατεί τα μαλλιιά? (Για τη σημασ. βλ. Κουκ., BBII Δ', 365 και Πολ. Α., Μετά 'Αλ. 163): ο φλόκος εις το κούτελον ο λιθοκαμωμένος και ο μαλλοπλέκτης στην κορφή ο μαργαριταρένιος Γεωργηλ. Θαν. 133.

μαλλός ο, Ιερακος. 379²⁸, Ορνκοσ. αγρ. 548²⁸, 555⁹.

Το αρχ. ουσ. μαλλός. Τ. μαλλας και σήμ. στο ποντιακό ιδίωμ. (Παπαδ. Α., Αεξ.).

1) Μαλλί, τριχώμα: Ιερακος. 379²⁸. 2) (Μεταφ.) βρώζ: ποταμού πετρών μαλλόν Ιατροσ. (Οικονομου) 51⁹. — Ως τοπων.: Πορτολ. Α 173²⁷.

μάλλωμαν το, βλ. μάλωμα.

μαλλώννω, βλ. μαλίνω.

μαλλωτόν, το.

Το ουδ. του επιθ. μαλλωτός ως ουσ. Για τη λ., που απ. σε Γλωσσόγρ. (Βλ. Κουκ., ΒΒΠ Β², 75 σημ. 7· πβ. και Du Cange, λ. μαλῆ) βλ. 'Αμ., ΕΕΒΣ 2, 1925, 278 και ΒΖ 28, 1928, 21 (= Γλωσσ. μελετ. 273-4, 292). Τ. μαλλ'όττον ιδιωμ. (Γεωργίου Χρ., Γλωσσ. ιδ. Καστορ. 120) ως αντιδ. από το βλαχικό mal'iot (Πβ. και 'Αμ., ΕΕΒΣ 6.π.).

Είδος μάλλινου κλινωσκαπέσματος? (Βλ. Κουκ., ΒΒΠ Β² 75· για άλλη σημασ. βλ. 'Αμ., 6.π.): *έχεις με κρινωτάριον, έχεις με αναγάρσον, και κάμνω και τα μαλλωτά, κάμνω και τα τερθήκια* Προδρ. I 95.

Μαλταίος ο, Αχέλ. 386, 746, 1566, 1879.

Από το τοπων. Μάλτα και την κατάλ. -αίος.

Ο κάτοικος της Μάλτας: *κένειαν στην μάχην τους Μαλταίους* αυτ. 2184.

Μαλτεζάνος, ο.

Από το εθν. Μαλτέζος με παρέκταση κατά εθν. σε -άνος.

Ο κάτοικος της Μάλτας: *να τους ιδώ αν δύνονται τώρα οι Μαλτεζάνοι ν' αντιστα-θούν την δόξαν μου* Διακρούσ. 86¹.

μαλτέζικος, επίθ., Στάθ. (Martini) Α' 261, Τζάνε, Κρ. πόλ. 335⁸, 376⁸, 377⁸, 519⁸.

Από το εθν. Μαλτέζος και την κατάλ. -ικος. Η λ. και σήμ.

Που προέρχεται από τη Μάλτα: *επτά μαλτέζικά 'σανε κάτεργα σε μια πάντα Τζάνε*, Κρ. πόλ. 378²¹.

Μαλτέζος ο, Τζάνε, Κρ. πόλ. 129², 157², 371¹⁰, 377²².

Το ιταλ. Maltese Η λ. και σήμ.

Που κατάγεται από τη Μάλτα: *η Σπάνια ός με ληπηθεί, Μελτέζοι, ορδιναστείτε* αυτ. 567⁷.

μάλωμα το, Σαχλ., Αρήγ. 229, Δερ., Λόγ. 134, 455, Ιστ. Βλαχ. 125, Ροδινός (Βαλ.) 78· *μ ά λ λ ω μ α ν*, Ασσιζ. 50⁸, Μαχ. 24²², 68²¹, 96²⁵, 134¹⁵, 168²², 322², 362¹⁹, 376²¹, 658²².

Από το μαλίνω και την κατάλ. -μα. Ο τ. και σήμ. στην Κύπρο. Η λ. στο Meursius και σήμ.

1) Συμπλοκή, τοπικισμός: *οι μεθυστάδες οι ναύτες είχα λογία εις την μέσην τους και εποίκαν μάλωμαν και εσκοτώθησαν πολλοί Κυπριώτες και Ροδίτες* Μαχ. 148²¹. 2) Λογομαχία, διαμέχη: *δύο τινές τοικοφύριοι ένα στη στρατά βρήκαν και μάλωμα στην μέσην τους ανάμεσα εποίκαν* Αιτωλ., Μύθ. 83²· *ο τοποκράτωρ και ούλη η βουλή εποίκαν σύνοδος ... και εις πολλά λογία και μαλλώματα είπασιν* Μαχ. 596⁴· *ετούτη είναι αποσ παρακαθίζει και ήβανε τους γειτόνον τση πάντα εισέ μάλωματα και σκάνταλα* Αποκ. Θεοτ. 105.

μαλωματόρης, επίθ.

Από το ουσ. μάλωμα και την κατάλ. -όρης.

Φυλόνικος? *ζουλιάρης ή κακόν μαλωματόρης* Συναξ. γυν. 698.

μαλωμός ο.

Από το μαλώνω και την κατάλ. -μός.

Συμπλοκή, σύγκρουση: σπουδαίος ήταν πάνυ εις όχλησες, εις συμπλοκάς, εις μαλαιομαίους φουσσάτου Χρον. Τόκιων 356.

μαλώνω, Σπεν. Α' 632, Χρον. Μορ. Η 7062, Σχολ., Αφήγ. 202, Θησ. Ζ' [117*], Χρον. σουλτ. 53²¹, 98*, Πανώρ. Β' 10, Δ' 5, Ερωρ., Ιντ. β' μετά στ. 94, γ' 83, δ' 46, 53, Ερωτόκρ. (Αλεξ. Στ.) Α' 1056, Β' 986, Ε' 887, Στάθ. (Martini) Ιντ. β' 102, Γ' 5, 68, Ιντ. κρ. θεάτρ. Γ' 7, Σουμμ., Πάστ. φίδ. Γ' [166], Φορτουμ. (Vinc.) Α' 417, Δ' 185, Διγ. Ο 1282, Τζάνε, Κρ. πόλ. 182¹⁰, 200¹², 298*, 309*, 365*, 454*, 557²⁴, κ.π.α.· μα α λ ώ ν -
ω, Μιχ. 510*, 604²², Βουστρ. 423, 529.

Από τα ομαλός -ώνω (ομαλός (Για την ετομ. της λ. και άλλες παλαιότ. ετομ. βλ. Ανδρ., Λεξ., Χατζιδ., Αθ. 3, 1891, 94 και ΜΝΕ Α' 140). Ο τ. και σήμ. στην Κύπρο (Σακ., Κυπρ. Β' 647, λ. μαλλόνος). Η λ. στο Βλάχ. και σήμ.

Α' Μτβ. 1α) Έπιπλήτεις κάπ.: εόν άκουεν ότι είναι κανείς ακαμάτης ... πηγαίνει εις το σπίτι του να τον μαλώσει Συναδ., Χρον. 51· συνήθιζονεν τα παιδιά να δίδουν και να δέχονται ... με το δεξιόν χέρι, και, αν απλώσει το ζεφρόν, μαλώσασσεν και ονειδίζονεν τα Σοφικαί, Παιδαγ. 271· β) κατηγγορώ, προσάπτω σε κάπ. κ.: Ανθρώπε, μη βαραίνεσαι, το Χάρο μη μαλώσεις και δε σου φταίγει τίποτας και μη ντοι ατιμώσεις Π.Ν. Διαθ. φ 260β 11· αποκοτίσασιν ... να καταστράψουσιν τους ονειδισμούς οπού τους εμαλώσασιν Χριστ. διδασκ. 480. 2) Συμπλέκομαι, αγωνίζομαι εναντίον κάπ.: οπού μπορεί και δέσπο καθε όποτε να μαλώσει το γόμο μήδ' η καυχησιά δεν είν' δική του βρώση Ερωτόκρ. (Αλεξ. Στ.) Β' 889· λίγοι είν' οπού φεύγουν, λίγοι είναι που γλιτώνουν, λίγοι είναι που τόνε νικούν, όντε τάνε μαλώσαν (ενν. τον Έρωτα) Ερωτόκρ. (Αλεξ. Στ.) Α' 1054. 3) Πολέμω: Κ' εκίσκες (ενν. ο κάπτες Μόκκος) έξω έδωκε να πα να τους μαλώσει μαζί με τους στρατιώτες του Τζάνε, Κρ. πόλ. 320*. Θαρρά ξεγερτωμένοι τα 'νοι οι στρατιώτες κ' όρχονται προέσινα θυμωμένοι να με μαλώσουν Ιντ. κρ. θεάτρ. Γ' 57. Β' Αμτβ. 1) Φιλονικά, καβγαδίζω: Διά την ωραιότητα εμάλλανε ροϊδιά ... με τη μηλιά Λιτωλ, Μύθ. 491· ερείς και ερείς μαλώσαμε, μα οι Τούρκοι μας κρατούσι Τζάνε, Κρ. πόλ. 539¹². Τότε εμαλώσανε με τα λόγια οι Βενετσάνοι με τους Γενουβήρους Χρον. σουλτ. 82²⁰. 2) Θυμώνω, εξοργίζομαι: ο Θεός εμάλλανε κατά του Αμαλίκ και με τας χείρας του τους εσκότωσε Καρτάν., Διαθ. 241. 3) Συμπλέκομαι, συγκρούομαι: Μαλώσανεν και τοσκέζονται συνά τες κεφαλές των Σχολ., Αφήγ. 222· εγώ δεν δύνομαι με σένα να μαλώσω Διγ. Ο 302· η θάλασσα σου εφαίετο με μάνηταν ετόση ... τον ουρανό εκίλειε να μαλώσει Ροδολ. Α' [252]· Αρακάμαχος εκράζοντο κ' ήριζε την Κορόνη και πάντα του μ' αγωρίτητα και καυχησιά μαλώσει Ερωτόκρ. (Αλεξ. Στ.) Β' 1840. 4α) Πολεμώ: για να θαρούσι (ενν. οι ορθωθοί) τους Ρωμιοús, κοντά να μην σιμώσουν κ' εις τον ποτέντε ν' ακουσθελ οι Γραίγοι ποικ μαλώσανεν Τζάνε, Κρ. πόλ. 526¹². Το καιρό οπού εμάλλανε ο Τούρκος με τον Βενετσάνον εις τα 1572 Μιλ., Οδοιτ. 637· Σκληροβόνους μέσ' σφήπαι εκει για να μαλώσσουν και τόνε παραγγέλασι, το Κάστρο να μη δώσουν Τζάνε, Κρ. πόλ. 214¹². (μεταφ.) πως δε μαλώνω μετ' αυτά (ενν. τα λουκάνικα) τα δάδια του στομάτου Στάθ. (Martini) Α' 111· β) επιτίθεμαι: αν τους βοηθήσει ο Θεός και εμπούν εις το κοιλούει τον πύργον να μαλώσουν, με πόλεμον να επάρονεν Χρον. Τόκιων 293· μα καταβαίνουν άγρια (ενν. οι Τούρκοι) και τρέχουν να μαλώσω κ' ως τσι τριτζέρες στένουνται και τους σουλτάδους σάδονεν Τζάνε, Κρ. πόλ. 445²².

Η μτχ. παθ. παρκ. ως ουσ. = αντίπαλος: Σ' τοῦτα τ' ανακατόματα γλακούσι οι αντρεισμένοι, να δουν είντά 'χου διαφορές ετούτοι οι μαλωμένοι Ερωτόκρ. (Αλεξ. Στ.) Β' 914.

μαλωτής ο.

Από το μαλώτω και την κατάλ. -τής. Η λ. στον Βλάχ. (λ. μαλλιότης).

Καθ'αρχάς: παιγνιώτης να μηδέν βρεθεί ... ή μεθυστής ή μαλωτής και γίνεται φονιάς Ιστ. γυν. 276.

μαλωτών το, Αλεξ. 2420.

Το οσδ. του επιθ. *μαλωτός ((μαλύνω) ως ουσ.

Φιλονκία, δικμάχη: οπού θέλει να θωρεί πλεό παρά το 'χει η φύση θέλ' είσθαι πάντα (εκδ. πάντας) μαλλωτά και το 'μα του να χύσει Δερ., Λόγ. 716.

μαμελής ο, Συναδ., Χρον. 47 (εκδ. μαμελιάδες· χφ μαμελίδες).

Το τουρκ. mamele. Τ. μαμαλές στο Σομαν.

Τόκος: τον έλεγχε διατί ηδύκει τους επιχωσάς εις αμπελοχάριτσια, εις χαράτσια και εις μαμελίδες (εκδ. μαμελιάδες· διορθώσ. κατά χφ) αυτ. 37.

μαμελετζής ο.

Το τουρκ. mamelecī. Τ. μαμαλετζής στο Σομαν.

Τοκογλώφος: ήτον αρσενικοήτης, άρπαγος, άδικος, μαμελετζής, τίραννος Συναδ., Χρον. 38.

Μαμελούκος ο· Μαμαλοϋκος Βουστρ. 454 κριτ. υπ., 458 κριτ. υπ.· Μα-μολοϋκος, Βουστρ. 453 κριτ. υπ. — Πβ. και ά. Μαμοιλούκος.

Από το αραβ. mamlik (Ανδρ., Λεξ.). Ο τ. Μαμαλούκος σε ενθύμηση του 16. αι. (Λάμπρ., NE 7, 1910, 170). Η λ. σε εγκώμιο του 15 αι. (Λάμπρ., NE 13, 1916, 201) και σήμ.

Στρατιωτικός από τους «Μαμελούκους» της Αιγύπτου: θωράντα το φουσσάτον μας πώς εστρέφετον, απήδησαν καλά, Χ καβαλλάρηδες Μαμοιλούκοι, αρματομένοι καβαλλάρηδες και έρχονταν γάλι γάλι απάνω του φουσσάτον μας Μαχ. 636²⁷. επήρην ο ρήγας τους Μαμοιλούκους οπού τον εφάνην και τους χριστιανούς απού 'χεν διά να υπάγει εις την Κερυνίαν Βουστρ. 454.

μάμμα η, βλ. μάμη.

μαμμεύγω.

Από το ουσ. μαμμή και την κατάλ. -εύγω. Λ. μαμμεύω στο Ζωναρ. 1337. Η λ. στο Βλάχ. και σήμ. στην Κρήτη (Παγκ., Ιδιωμ. Κρ. Γ').

Έσγευνά? όταν μαμμεύγετε τις Οβριές και να ιδείτε επί τα σκαμνά, αν ενός αυτός και να θανατώνετε αυτόν Πεντ. Έξ. I 16.

μάμη η, Παράφρ. Μονασσ. (Tièche) 346²⁷, Ελλην. νόμ. 567¹², Ασοίξ. 18²², 165^{1,2}, Δγ. (Trapp) Gr. 1010, Δγ. Z 1322, Δγ. Άνδρ. 342²⁷. μ ά μ μ σ, Πεντ. Έξ. I, 19, Γεν. XXXVIII 28· μ ά μ μ η δ ε σ, Πεντ. Έξ. I 15, 18, 19· μ ά μ μ σ η, Ασοίξ. 416²⁶.

Το μτην. ουσ. μάμη. Ο τ. μάμμα τον 7. αι. (Lampe, Lex.), σε πατρ.. (Preisigke-Kiessling., λ. μάμα) και στο ποντιακό ιδίωμ. (Παπαδ., Α., Λεξ.). Η λ., καθώς και τ. μαμ-μού, σήμ. ιδίωμ. (Andr., Lex.).

1) Μήτρεα: ημάρτυσε τον Δανιήλ η μάμη του (ενν. του Βαλτάσαρ), η γενή του

πατρός Ναβουχοδονόσω Παράφρ. Μανασσ. (Tièche) 345⁹⁸. 2) ^ΓΓιαγιά? η μήτηρ δέ του αμαρά, η του Ακρίτου μάμμη Δεγ. Z 591· η γραύς η κακομήχανος ... (παραλ. 1 στ.), του Σατανά το παιδεύμα, των Νηρηίδων μάμμη Καλλία. 1306. 3) Μαμμή: ήτον ώταν εσκήλυνεν εις το γεννητό της και είπεν αυτεινής η μαμμή: «μη φουβεθείς ότι απατά εταότος εσέν υιός» Πεντ. Γεν. XXXV 17.

μαμμή η, Ντελλαπ., Ερωτήμ. 1908 (πληθ. μαμμήδες)· μαμμού, Μαχ. 216⁸ (πληθ. μαμμούδες).

Το ουσ. μάμμη με καταβιβασμό του τόνου (Πβ. Ανδρ., Λεξ. και Thahores, BZ 55, 1962, 243). Ο τ. στο Meursius και σήμ. στην Κύπρο (Σακ., Κυπρ. Β' 647). Η λ. έδη στο Βίο Θεοδ. Συκ. 289, στο Βλάχ. και σήμ.

Μαμμή: Μια θογατέρα ήκαμε που 'φεξε στο παλάτι κείνη την ώρα που η μαμμή στα χέρια την εκράτει Ερωτόκρ. (Αλεξ. Στ.) Α' 52. — Η λ. ως παρων.: Εκθ. χρον. 7²², Ιστ. πολιτ. 10⁸ (Γενικότερα για το θέμα βλ. Laurent, REB 14, 1956, 201-5).

μάμμου η, βλ. μάμμη.

μαμμού η, βλ. μαμμή.

μαμούδι το.

Για την επιμ. βλ. Ανδρ., Λεξ. Η λ. στο Du Cange, Appendix (λ. μαμούδιον) και σήμ.

Έντομο, ζώοιδ: καθαρίδες λέγονται ότε το καλοκαίριν ευρίσκονται εις τας στράτας μαμούδια, ώσπερ σφήκες Σαφρ., Ιατρός. 6¹¹³.

μαμουκούδης, επιθ.

Από το ουσ. μαμούνα ((τουρκ. मामуна = προσωπίδα) και την κατάλ. -όδης· βλ. Pernot, Ét. linguist. Γ' 473, λ. μουρούνα. Εσφαλμ. η υπόθεση Χατζιδ., Αθ. 29, 1917, 211 και Κοραή, Άτ. Ε' 183. Ουσ. μαμουνα και ρ. μαμουσκώνω και σήμ. στη Θράκη και αλ. λού· Παπαχριστοδούλου, Θρακ. 3, 1932, 343 και Φιλ., Θρακ. 5, 1924, 260· μαμουκούμα στο Βλάχ. και μτχ. μαμουσκασμένος και σήμ. στη Χίο· Pernot, Ét. linguist. Γ' 473, λ. μουρούνα και Χατζιδ., ό.π.

Που φορά προσωπίδα, μασκαρεμένος? (Για τη σημασ. βλ. και Κυριακ., HME 1932, 525-6): Ξελάλογος ποιήσας (ενν. εκτομίας τις) ... εισήλθε μέσον του θεάτρου ... Μετ' αλίγον δέ πεζεύσας από τον αλόγον υποκρίνεται μετά άλλων ετέρως ανθρώπων μορφάς ... Επεί δέ και δραμείν έμειλλον τα μαμουκούδη εκείνα πρόσωπα μετά του αλόγου δήθεν του επάρχου, ο μέν υποκρινόμενος τούτο ενούχος ... έκραζε τους νέους εις τον δρόμον του μέσον ελθείν Παράφρ. Χων. [Νικητ. Χων., Βόνν., 675 κριτ. υπ.].

Μαμουλούκης ο, Βουστρ. 453, 454. — Πβ. και ά. Μαμελούκος.

Από το αραβ. मामلوك.

Έστρατιωτικός από τους «Μαμελούκους» της Αιγύπτου: ερχόμενος ο ρήγας εις την Κύπρον έπεγεν τον σερ Τζάκο Σάλαχαν ... και έναν Μαμουλούκην και επήγαν εις την Πάφον Βουστρ. 458· έμπλασεν έναν κάτεργον από το Αγιάσιν και επήρην το· και είχαν έναν Μαμουλούκην, μέγαν άνθρωπον και εφέραν τον εις την χώραν εις την φυλακήν Μαχ. 632¹⁷.

μαμούνα η, βλ. μαίμούνα.

μαμωνάς ο.

Το μετγν. ουσ. μαμωνάς.

Πλάτος: ἐπαινον τοι εὐμαθέων διπλόν και ... ἐρχόντησαν πάλιν εις την πρώτην από-
λυσιν του μαμωνά Ιστ. πατρ. 189¹⁸. — Η λ. και τ. Μαμωνάς ως κύρ. όνομ.: Χρον., Μορ.
II 2946, Χρον. Μορ. Ρ 2946.

μανάνιον το, βλ. μανιάκι(ον).

μανδάτο(ν) το, βλ. μαντάτος.

μανδατοφορεύω, βλ. μαντατοφορεύω.

μανδατοφόρος ο, βλ. μαντατοφόρος.

μανδάτωρ ο, Βακτ. αρχιερ. 170 (γεν. εν. μανδατόρου πθ. από ονομ. μανδάτορος·
πθ. το ιταλ. *mandatore*)· *μ α τ τ ά τ ω ρ*.

Το λατ. *mandator*. Η λ. τον 6. αι. (Lampe, Lex.) και σε έγγρ. του 11. αι. (Βραν. Ε.,
Βυζαντ. έγγρ. Πάτμου Α' 148, 214 κ.α., Act. Lavr. 38⁴⁷, 44⁵⁰, 48⁴⁶) και 12. αι. (Act. Lavr.
55¹¹).

1) Αξιωματούχος του βυζαντινού κράτους με καθήκοντα αγγελιοφόρου (βλ. Ahr-
weiler, *Études* VIII 37): «αὐτός που φέρνει μια ειδήση, μαντατοφόρος: ποσώς ουκ εθωμή-
θηκαν ο μέγας αυτοκράτωρ ότι πολλάκις ψεύματα φέρνει δεινός μαντάτωρ Ρωμ. Βελ.
534· εξουσίας το ύδωρ ... πότισεν τον δηχθέντα και ιαθήσεται ειδ' ουκ έστιν ούτος πότισον
ύδωρ τον μανδάτορα και ιαθήσεται ο πάσχων, ει και μακρόθεν εστίη Ιατρος. 27³⁶. 2)
Πληροφοριοδότης (Η σιμας. και στον Αρμεν., Εξάβ. Α' 51): *Περί μηνυτών, ήγουν εκείνοι*
οποδ δειχθουν, και περί μανδάτορος Βακτ. αρχιερ. 170.

μανδέλλο το, βλ. μαντίλλο.

μανδήλα η, βλ. μαντήλα.

μανδηλάκι το, βλ. μαντηλάκιον.

μανδήλι το, βλ. μαντήλι.

μανδηλίδα η, βλ. μαντηλίδα.

μανδί(ν) και μανδιον το, βλ. μαντί.

μάνδρα η, Λέοντ., Αν. I 88, Φυσιολ. (Offerm.) G 14¹¹, Φυσιολ. (Legr.) 947,
Φυσιολ. 339, Χόμμενι, Κοσμογ. 1364, Ροθινός (Βαλ.) 99, Συναξ. γυν. 192, Βεντράμ.,
Γυν. 172, 239, Παίσ., Ιστ. Σινά 359, Χριστ. διδασκ. 415· *μ ά ν τ ρ α*, Βοσκοπ.³ 183,
243, 468, Πανώρ. Δ' 122, Πεντ. Δευτ. XXVIII 51.

Το αρχ. ουσ. μάνδρα. Ο τ. μάντρα στο *Du Cange*, σε έγγρ. του 1548 ('Έγγρ. Σύρου
Α' 124) και σήμ.

1α) Περίφραγμα, περίβολος: Φυσιολ. 340¹². β) 'μαντρί, στάνη, στάβλος: πάγαινε
στην μάνδρα την δική μου και διέλεξε το κάλλιο μου ταυρί από την κοπή μου Σουμμ.,
Παστ. φιδ. Α' [1403]: ανδρώσους αναριθμητους και μάνδρας και κοπαδια κι' άλλα πε-
ρίσσια πράγματα έσπερε με τα ψάρια (ενν. ο ποταμός) Σουμμ., Παστ. φιδ. Α' [929]. 2)
Φωλιά: αποταμείσσει (ενν. ο μέρμηξ) τους κόκκους εις την εαυτού μάνδραν Φυσιολ. 349¹⁸.

συνακαλέσκει (ενν. ο *λέων*) αυτού τα *ίχνη*, *ἵνα* μη ακολουθούντες τοῖς *ίχνεσιν* αὐτοῦ οἱ κνηγοὶ εἰδῶσιν αὐτοῦ τὴν *μάνδραν* Φυσιολ. (Kaim.) 6α¹². 3) Ὁ Μοναστήρι! Πρώτον ἐπιστολὴ (ενν. ο *πάπας*) τὴν *μάνδραν* κ' ἐδῶ κλει τον υποδιάνον Χρησμ. (Trapp) I 105· ἀρχαῖον· γούν γόρσθεν ἐμβλέπεις *μῖαν* πόρτα· τῆς *μάνδρας* αὐτῆς *πέφυκε*· τον *δέ* πορτήρη εἶναι Πάπας, Ιστ. Σινά 350. **Εκφρ.** 1) *μάνδρα* *θεία* και ἐπουρανία = παράδεισος· να εἶναι ἄξιον (ενν. το *απολαλός*) τῆς *θείας* και ἐπουρανίου *μάνδρας* Εὐγ. Ιωαννῶλ., Επιστ. (Γριτσόπ.) 2¹⁸. 2) *μάνδρα* τῆς *ἐκκλησίας* = ὁ σύνολο των πιστών· εἴτ' ἐνὶ ἀνθρώπῳ χονδρός και δει γρομὰ τον κόσμον (παρὰλ. 1 στ.), *ὀλίγον* δέ κατ' *ὀλίγον* βάλλει τον εἰς τὴν *μάνδραν* τῆς ἐκκλησίας του Χριστοῦ και μένει σεσωσμένος Ναθαναὴλ Μπέρτου, Στιχοπλ. I 1016.

μανδραγόρα η, Ιεραιόσ. 430⁸, Ορνεοσ. αγρ. 556¹², Φυσιολ. (Offerm.) G 140⁸. **μ α ν δ ρ α γ ὄ ρ α**, Φυσιολ. (Legr.) 60, Πεντ. Γέν. XXX 14 δις, 15 δις, 16· **μ α ν τ ρ α γ ὄ ρ α**, Φυσιολ. (Legr.) 13.

Το αρχ. ουσ. *μανδραγόρας* με αλλαγή γένους. Η λ. στο Steph., Θησ.

1) Ἐίδος φυτοῦ με φαρμακευτικές και μαγικές ιδιότητες? λαβῶν ... σπέρμα *μανδραγόρας* και βούτερον και τρίψας αὐτὸ ἀλέειρε τον σφρανίσκον Ορνεοσ. αγρ. 547²⁸. 2) (Σκωπτικῶς) **μάνδρα** (Για τὴ σημασία. βλ. Κοικ., Ετυμολογικά, Αθ. 57, 1953, 213): *συνήχθησαν* αἱ γείτονες *ὡς* πρὸς παρηγορίαν, αἱ *μανδραγόρας* μάλιστα και *πρωτοκκοκοκοσοσάρας* Προδρ. I 211.

μανδράγορον το.

Το αρχ. ουσ. *μανδραγόρας* με αλλαγή γένους.

Ἐίδος φυτοῦ? ἐστὶ δὲ ἐκεῖ δένδρον, *μανδράγορον* καλούμενον Φυσιολ. 365⁸.

μανδραγούρα η, βλ. *μανδραγόρα*.

μανδράκι το· **μ α ν τ ρ ᾶ κ ι**, Τζάνε, Κρ. πόλ. 226²⁸, 391⁷.

Από το ουσ. *μάνδρα* και τὴν κατέλ. -άκι. Ο τ. στο Soman. Τ. *μανδράκιον* σε ἔγγρ. του 13. και 14. αι. (Act. Lavr. 74¹⁸, 99²⁸, 139²⁸). Τ. *Μανδράκιον* *ὡς* τοπων. σε ἔγγρ. του 1355 (Act. Lavr. 136⁴⁸). Η λ. και σήμ. ιδιωμ.

Μικρὸ λιμάνι: Η Κορώνη ... μέσα από τον μῦλο *ἔχει* *ἓνα* *μαντράκι* διὰ ξύλα μικρὰ Πορτολ. Α 214²². το καράβι ἐφτάσανε, οπου 'τον *τρυπημένο* και στέκει στο *μαντράκι* *καὶ* μέσα *σαν* βουλιμμένο Τζάνε, Κρ. πόλ. 224²⁸. — Ο *τ.* *ὡς* τοπων.: Τζάνε, Κρ. πόλ. 550²⁸.

μανδρί το, Πουλολ. (Τσαβαρή) 643, Χριστ. διδασκ. 39⁶δις, Διγ. Ο 2690· **μ α ν τ ρ ᾶ**, Χρον. Μορ. Η 4952, Πεντ. Γέν. XXX 40, XXXII 17, Δευτ. VII 13, XXVIII 3, 18, Θυσ. 2 57.

Από το ουσ. *μάνδρα* και τὴν κατέλ. -ί. Τ. *μανδρίον* τον 6. αι. (Sophocli.). Τ. *μαντρί* στο Βιάχ. και σήμ.

1) Ἐξέλιξη? ξέρεται που 'τον τα *ὡς* δ' κ' εἰς ποιά *μαντριά* τα 'βάναν Τζάνε, Κρ. πόλ. 369²¹. ὡς περ τον ἀγρόν *λίαν*, *ὅταν* *μισέβει* 'κ' το *μανδρί*, *ἀκόμη* *πειρασμένος* Θησ. Η' [49²]. 2) Ποίημα, κοπιάδη: από το πηγάδι ἐκεῖνο να ποτίσουν τα *μαντριά* Πεντ., Γέν. XXIX 2. 3) (Μεταφ.) *ομάδα* *πιστών*· *Εσὺ* εἶσαι ο *ποιμένος* *μας* και *ἐμεῖς* *εἰσάσσε* *τε* *μαντρί* σου Χριστ. διδασκ. 435. 4) Ἐξέλιξη? *Εγὼ* *δεν* *ἔχω* *γαρ* *φωτιά*, *ὅν* *ἔλβανον* *ἡ* *ξύλα*, *οὐχί* *πρεπούμενον* *μανδρί* *εἰς* *τὴν* *θεότητά* σου Θησ. Δ' [44²]. 5) Ἀιμάνι? τα *κάτεργα* του πρίντζιπε *εἰς* το *μαντρί* *εμπήκα* Τζάνε, Κρ. πόλ. 385²⁴.

μανδριάζω.

Από το ουσ. μάνδρα ή μανδρί και την κατάλ. -(ι)άζω. Τ. μαντριάζω στο Somain.
'Βάζω στη μάντρα': Είναι θύρα (ενν. ο Σωτήρ) διὰ να σε εμπάσει εις την αυλήν και να σε μανδριάσει με τα καλά πρόβατα / Πηγά, Χρυσοπ. 317 (1).

μανδριάρης ο· μαντριάρος.

Από το ουσ. μάνδρι και την κατάλ. -άρης. Η λ. το 10. αι. (Sophocl.).

(Εἰρων.) 'πατριάρης' (Πβ. και Du Cange, λ. μαντριάρος): ὅτι ἔρχεται ἐκείσθῃ ο πατριάρης και ἔστι καθ' οδόν· εἰς γὰρ ἀναίρεισιν αὐτῶν ἐποίησε το χαράτισον φλαυρία χιλιάδες πέντε κατ' ἔτος· και οὕτως ἐγένετο μαντριάρος 'Εκθ. χρον. 77^α.

μανδρίζομαι.

Από το ουσ. μάνδρα ή μανδρί και την κατάλ. -ίζομαι. Λ. μαντρίζω στο Moursius.
Τ. μαντρίζω και σήμ.

Κατακλίζομαι? Ο δέ λοιπός λαός της πόλεως ἔξω εις τας σκηνάς του φουσίτου εμπαρίζετο Δούκ. 375^α.

μανδύτης ο.

Από το ουσ. μάνδρας, πθ. αναλογ. με το ουσ. επενδύτης.

Εἶδος μανδύα που φορούσε ο ανώτερος κλήρoς: Ο βασιλεὺς ἐκέλευσε τον τέον πατριάρχην και ἐβγάλε το φόρεμα, ἐκείνον τον μανδύτην Αρσεν., Κόπ. διατρ. [547].

μάνητα η, Σαχλ. Α' (Wagn.) PM 308, Γεωργηλ., Βελ. 716, Αχέλ. 1157, Πανόρ. Γ' 28, Ερωφ. Α' 201, Γ' 369, Δ' 80, 707, Ερωτόκρ. (Αλεξ. Στ.) Α' 698, 1663, Β' 1420, Γ' 1627, Δ' 534, Ε' 1282 κριτ. υπ., Ευγέν. 505, Στάθ. (Martini) Β' 5, 314, Ιντ. κρ. θεάτρ. Δ' 47, Ροδολ. Α' [71, 251, 308, 614], Φορτουν. (Vinc.) Γ' 59, Ζήν. Α' 197, Β' 305, Γ' 228, Δ' 129, Διγ. Ο 415, Δικαρούσ. 74^α, Τζάνε, Κρ. πόλ. 301^α, 541^α, κ.π.α.

Από το ουσ. μανία ή το ουσ. μάνη (κατά Ανδρ., Λεξ.) και αναλογ. με τα ουσ. σι-ητα. Η λ. στο Βλάχ. και σήμ. στην Κρήτη (Παγκ., Ιδιωμ. Κρ. Γ' και Σ' 106) και τη Χίο (Ρεπ., Et. linguist. Γ' 461).

1α) Όργη, θυμός: τόση μεγάλη μάνητα μου 'δωκεν από κ' κ' αν ήθελε 'σται μπορετό εις το θυμόν εκείνο (παρ. 1 στ.) όλους τοι κατασκότασα Φορτουν. (Vinc.) Β' 81· τάσσω σου πως οι γρίνιες σου κι' όλες οι μάνητές σου κι' όλα σου τα πεισματικά κι' όλες οι άσχημιές σου δε θέλουναι μπορεί ποτέ τον πόθο μου να σβήσουν Πανόρ. Β' 401· β) μακία, λίσσα: έδωκαν πόλεμον φρεκτόν, με μάνητα μεγάλη (ενν. η μια μεριά κ' η άλλη) Δικαρούσ. 80^α· κώματα άσπρα, θολά, βενυγιά, ανακατωμένα (παρ. 1 στ.) ... το κοριάβ' αμπαύθουσι με μάνητα μεγάλη στη φουσκωμένη θάλασσα σε μια μεριά κ' εις άλλη Ερωτόκρ. (Αλεξ. Στ.) Α' 1633. 2) Μίγας, κ' κ' κ' ασήκωσαν (ενν. ο διήβολος) όλους τους ανθρώπους εις μάνηταν και τους ειδικολάτρης εις βοήθειαν των ειδύλων ... και καθημερινόν επιμαρτυρούν ... εκείνους οπου δεν προσκυνούσαν τα είδωλα Εγκ. αγ. Δημ. 105^α· τέτοιο τον 'δωκε δαρμό μεγάλο ν' αποθάνει κ' είδα τον εκ τη μάνητα τα γένε του να βγάνει Ερωφ. Ε' 134. 3) Ερωτικό πάθος: 'Ανομο, μηδέ 'πίβουλο, μηδέ προδότη λέει όποιον ο πόθος κ' ο θυμός τη μάνητας κεράδεσει Ροδολ. Α' [342].

μανθαίνω, βλ. μανθάνω.

μανθάνω, Σπαν. Α 88, 112, Σπαν. Ρ 54, Προδρ. Ι 253, ΙΙΙ 177, ΙV 7, 22, 90, Διγ.

(Trapp) Gr. 2254, Διγ. Z 85, 1880, 3585, Διγ. (Trapp) Esc. 216, Πάθ. 838, 877, 880, Χρον. Μορ. II 1204, Χρον. Μορ. I' 93, Φλώρ. 180, Σαχλ., Αφύγ. 33, Αιβ. Sc. 3256, Αιβ. Esc. 1544, Αχλ. L 1022, Μαχ. 467, 180¹⁸, 404¹⁸, Διγ. 'Ανδρ. 314¹⁸⁻²⁰, κ.π.α.: μαθάινω, Κομν., Διδασκ. Δ 138, 152, Ιμπ. 70, 88, Πένθ. θαν.² 544, Αχλ. 1863, Πανώρ. Α' 62, Γ' 601, Δ' 144, 252, Ερωφ. Α' 425, Δ' 11, 151, Ιστ. Βλαχ. 1825, 2172, 2197, Ερωτόκρ. (Αλεξ. Στ.) Α' 446, 546, 2011, Γ' 501, Δ' 796, Ευγέν. 337, Ιντ. κρ. Θεάτρ. Δ' 54, Τζάνε, Κρ. πόλ. 517¹³, κ.π.α.: μαθάινω, Προδρ. IV 5 χφ g κριτ. υπ., 7 χφ g κριτ. υπ., 121 χφ g κριτ. υπ., Ερωτοπ. 276, Ντελλαπ., Ερωτήμ. 1186, Ιμπ. 846, Φαλιέρ., Ρίμ. (Bakk.-v. Gem.) 262, Βουστρ. 438 κριτ. υπ., 440 κριτ. υπ., 455 κριτ. υπ., 469, Συναξ. γυν. 515, Ερωτόκρ. (Αλεξ. Στ.) Δ' 819, Φορτου. (Vinc.) Α' 420: μαθθαίνω, Κυπρ. ερωτ. 75¹⁰: μανθαίνω, Αιτωλ., Μύθ. 587, Σεβήρ.-Μανωλ., Επ. στ. 171, Σουμμ., Παστ. φιδ. Αφ. [25]: μασθάννω, Μαχ. 102¹¹: αόρ. εμάθηκα, Gesprächb. 76¹⁴: μτχ. αορ. μαθόγτα, Ερμον. Ε 440: μάθονταν, Ερμον. Υ' 280.

Το αρχ. μαθάνω. Ο τ. μαθαίνο στο Βλάχ. και σήμ. Ο τ. μαθίνω στο ποντιακό ιδίωμα. (Παπαδ. Α., Αεξ.). Ο τ. μαθθαίνω και σήμ. στην Κύπρο (Σακ., Κυπρ. Β' 645) και τη Χίο (Pern., Ét. linguist. Β' 343). Για τον αόρ. εμάθηκα βλ. Χατζιδ., ΕΕΦΣΠΘ 1, 1932, 18 = Γλωσσ. 'Ερ. Β' 431. Για τη μτχ. αορ. μαθόγτα βλ. Χατζιδ., ΜΝΕ Β' 123.

Α' Μτβ. 1α) Αποκτώ κάτ. γνώση (με σπουδές, άσκησή ή από πείρα), διδάσκωμαι, σπουδάζω. Αχλ. L 1183, Συναξ. γυν. 521, Σπαν. Ρ 48: β) κάνω κτήμα μου, απορροιάνω κάτ. γνώση ή διδασκαλία: Προδρ. IV 15, 25, Ιμπ. 76, 647, Απολλων. 263, Ερωτόκρ. (Αλεξ. Στ.) Α' 522: (με είδος σύστ. αντικ.): να μαθαίνει παιδευσις να 'βρει τιμήν εις τέλος Κομν., Διδασκ. Δ 6. 2α) Διδάσκω, μαρμόνω κάτ': μάθε το ταγγάρχη το παιδί σου Προδρ. IV 43: ο Γεργάνος να είναι της Παρθένου εχθρός, ωσάν ... και οι διδάσκαλοι από τον έμπαθον Ροδινός (Παλ.) 83: β) κάνω κάτ. να μάθει ή να δοκιμάσει κ. (σε απειλή): να σε μάθω να μιλείς, γιατί κακά κατέχεις Ερωτόκρ. (Αλεξ. Στ.) Β' 2348: επάγαγε με το καλόν και με τον λογιμόν σου, πριν αν σε κοπανίσουν και μάθουν σε το σπάσμα Προδρ. III 362 χφ g κριτ. υπ.: γ) «βλαπτεύω» κάτ.: έχει και έναν υιόν ... και μαθαίνει τότε να γενεί χειρότερος από κείνο Κατά Ζουάρχη 147: δ) (προκ. για ζώο) εκπαιδεύω, εξασκώ: Είς τον δονημόν 'σέβαιαν ... άλλοι συντροφόνς έκραζαν, άλλοι σκυλιά μαθαίνον Όθσ. Ε' [77⁸]. 3) Εξηκώμαι, σμαρτίζω κ.: Πεντ. Δευτ. XIV 23, Κορων., Μπόλας 65, Συναξ. γυν. 820: (σε προοίμια): Τό μάθει από μικρός κινεῖς ποτέ δεν το ξεχάνεις Πανώρ. Α' 258. 4α) Αντιλαμβάνομαι, γίνωμαι γνώστης κάτ. θέματος, πληροφοροῦμαι: Ερωφ. Β' 35, Φαλιέρ., Ιστ.² 480, Θρ. Κιν/π. Βαρβ. 9, Μαχ. 282¹⁸, Διγ. Z 492, Χρον. Μορ. Ρ 6846, Πτωχολ. α 600: (με είδος σύστ. αντικ.): επήγεν εις την Ρόδον διά να μάθει ματτάτον από το Κάργιος Μαχ. 182¹⁸: β) εξακριβώνω (επίδωξη): ως ον ηροσθήη πανταχού ... ότι ο Βελιάδης ... ετυφλώθη, τινές το επιστεῦσσαι, τινές το απιστεῦσαι, κ' εστήθον όλοι μέσα τους να στείλουνι να δοῦσι, ει έστι τοῦτο αληθές ... (παρ. 4 στ.) αποκριμαῖους έστειλαν να μάθουνι το πράγμα Ρίμ. Βελ. 853: γ) ανακαλύπτω, ανακαλύπτω κάτ.: Σαν είδε πως ο κύρης μου θέλει να τότε μάθει, ήπαρ την ξεφάντωση Ερωτόκρ. (Αλεξ. Στ.) Α' 869: είχα πεθυμιά μεζύλη ... να μάθω τσι γονέους του και από ποιόν τόπον ήσα Φορτου. (Vinc.) Γ' 642: δ) βεβαιώνομαι, πείθομαι για λ.: Δο μου και εσύ σμαρτίζω διέ γνωριμίας να κρατώ, να μάθεις (ενν. ο Αίβιστρος), ότι ήρηνά σε Αιβ. Esc. 3701. 5) Καταλαβαίνω, εννοώ λ.: Διγ. (Trapp) Gr. 594, Προδρ. IV 45, Αχλ. N 298, 1573. Β' Αμτβ. 1α) Αποκτώ γνώσεις: σπουδάζω, εκπαιδεύομαι: Αυτός, όταν εμάσθαι, υπόδωσιν ουκ είχαν, και τώρα, βλέπεις τον, φορεί τα μακρομύτικα

Προδρ. IV 5· αν μ' έλειπαν τα γράμματα κ' εμάθανα τεχνίτης Προδρ. IV 23 χφ g κριτ. υπ· μαθαίνει και γρατρός, ται πληγωμένους γινάινει Ερωτόκρ. (Αλεξ. Στ.) Β' 1353· β) (προκ. για τη γνώση, τη σύνεση) βελτιώνομαι, πλουτίζω (πνευματικά) σοφός είναι όπου διαβάζει διδασκαλίαν από άλλους, ότι ημυνώσαι η γνώσι και λείπεται την παιδείαν Μαχ. 642¹. 2α) Διδάσκομαι, παραδειγματίζομαι: Ω παίδισι, βάρτε το σκοπόν σ' αυτόν μου, μάθετε σεις από τον δόδόν μου Κυπρ. πρωτ. 2⁴. β) «πείρω μάθημα», σιφρο-νίζομαι: είτε εξημώθη ο βλαβείς παρά του ζώου .. σκέρασα ... να τα έχει ... διά να μάθι όστις έχει το άγιον ζώον και να ιδούσι και άλλοι τοιαύτα ζώα μη τρέφειν Νομοκριτ. 90· (σε παροιμίες): Αγόν ημείς επάθμεν, εμάθμεν ακούοντες Γλυκά, Στ. 45· να πάθεις και να μάθεις Διγ. Άνδρ. 316²¹. 3) Συνηθίζω: τρώγεις την ολώμην (ενν. την αθερίαν), ως έμαθες στο σπίτι σου, πτωχή, εις το πατρικόν σου Πουλόλ. (Τσαβαρή) 349. 4α) Γνω-ρίζω: για να μάθεις καθαρά, να μην κοπιήσεις πλάα, πίσσε το μέτρος τρεακοσόν με χιλια-δών ενάα Αχέλ. 249· β) πληροφορούμαι, παίρνω ειδήσεις: τας ακούσας τον πρόδωχε, ό-πως να μάθεις ακριβώς και περί των τοσοούντων Προδρ. III 400q χφ g κριτ. υπ· χρώτος δώδεκα εγάρωσε στα πάθη και δεν εμπόρεσε ποτέ για λόγον του να μάθι Φορτουμ. (Vinc.) Δ' 96.

Η μτχ. παρκ. ως επίθ. = 1) Έμπειρος (συν. στη μάχη, στον πόλεμο), επιτήδειος: Έσαν και άλλοι στρατηγοί, ... εις την βουλήν πατάξιοι, στην μάχην μαθημένοι Αχέλ. 2231· κολονίλλιοι θαυμαστοί, σολιτάδοι μαθημένοι Τζάνε, Κρ. πόλ. 518¹⁹, ορίζει να του στρώσουν τον μαθημένον μαίρον Αχλλ. L 1158· Χριστέ, τες κάτω γειτονίες να τες ιδώ καμμένες, διατί είν πολλές μιστόρσες, μαυλιστρες μαθημένες Σαχλ. Β' (Wagn.) PM 405. 2) Συνηθισμένος, γνωστός: ο νιός αυτείνος έσωσε στο μαθημένο τόπον, κ' η κόρη ... εκάθετον κ' ανίμνε Ριμ. κόρ. 613· Ηέρε τον εις το πρόσωπον η κοπανιά η με-γάλη κ' ήκαμε το κοντάρι του τα μαθημένα πάλι Ερωτόκρ. (Αλεξ. Στ.) Β' 1928· ήθελαν να κυριεύσουν τον ίδιον κρητή και να τον παίρουν από την μήτη και να κάνουν τα μαθημένα τους Σουριμ., Ρεμπελ. 186.

μανία η, Σπαν. A 158, Προδρ. III 212, Καλλίμ. 504, Φλώρ. 1708, Αιβ. P 2229, Αιβ. N 2885, 3247, Θησ. Δ' [18¹], Βεντράμ., Φιλ. 200, Αχέλ. 2054, Χρον. σουлт. 99², Διγ. O 392, 664, Τζάνε, Κρ. πόλ. 408²⁴, κ.π.α· μ α ν ι α, Σαχλ., Αφήγ. 507, Θησ. (Foll.) I 58, Κοριν., Μπούας 118.

Το αρχ. ουσ. μανία. Η λ. και σήμ.

1) Τρέλα, πνευρασμένη: Αιβ. (Lamb.) N 97. 2) Μεγάλη οργή· εχθρότητα: Μίσος τους εσχόστηκαν, τέτοια μανία τους ήλθε (ενν. οι προσετοί) και χωρίς να 'χουν τήρησιν στην αδελφότητά των Θησ. Ε' [57²]: ευθείς τον δούκαν έπεισαν κ' εδδσαν ως κανοί-γον και με μανίαν τον έβγαλαν όλοι από τον πάργον Κορων., Μπούας 50. 3) Πολε-μικό μένος: στανικός ετοιμάζεται αυτός ο γαρδινάλης, εβγήκε ομπαός του παρεινός μετά πολλής μανίας Στακριν. 609· ο Σολομάνης έγενε μετά πολλήν μανίαν, επτακοσίας συν αυτό έχοντα χιλιάδας Αξαγ., Κάρολ. Ε' 292. 4) Όρμη, αγριότητα: πόσα κίκατά έχον-ται, όταν μανίαν έχουν και του Ατλάντου του βουνού κάτω την ειζαν βρέχουν Αχέλ. 1560· ως τους επρόσταξε έσωτα σ' ορδινάν, ως άρκτοι για ορμήθησαν μετά πολλήν μανίαν Κορων., Μπούας 74. 5) Μίσος, κακία: Το Ναβονεθι τον δίκαιον με χωρίς αμαρ-τία διχώσ να φθάσει επόρνευσε η Εξάβελ με μανία Βεντράμ., Γυν. 16. 6) Πάθος· σφοδρή επιθυμία για κ.: φτεριστησά τ' αλόγον του κτυπά και με μανία — τα θανατώσει έτρεχε τον άγιο νεανία (ενν. ο στρατηγός) Διγ. O 1917. Έκφρ. μεγάλης της μανίας = (πιθ.) μεγαλομανής, φαντασμένος: τον Φραγκιάς άρχονταν, ως προείρηται, μεγάλος της μανίας Αξαγ., Κάρολ. Ε' 284.

μανιάζω, Ερωφ. Δ' 248, Τζάνε, Κατάν. 481.

Από το ουσ. μανία και την κατάλ. -ιάζω. Η λ. και σήμ. στη Σικιάδα (Ρήγας, Σικιάδ. πολίτ. Γ' 280).

‘Οργίζομαι· παρφέρομαι! ανακατόνισται πολλά, φονάζουν, κατακρούσιν, σφικτο-κλιδύουσιν τον καλὰ, δείχνουσιν μανεσμένους (ενν. οι φυλακισμένοι) Σαχλ. Β' (Wagn.) Ρ 276.

μανιάκης ο.

Το μτγν. ουσ. μανιάκης. Η λ. στο Meursius και σε διαθ. του 1486 (Σάθ., MB 5' 6551¹⁷).

Το μτγν. ουσ. μανιάκης. Η λ. στο Meursius και σε διαθ. του 15. αι.

‘Περιδέρξιο? ο μανιάκης ο χρυσός έσται επί τω τραχήλῳ σου Παράφρ. Μανασσ. (Tièche) 356.

μανιάκι(ο)ν το· μανάκιον.

Η λ. σε σχόλ. (L-S). Τ. μανιάκι στο Βλάχ. και σε έγγρ. του 16. αι. (Βισβίτζη, ΕΚΕΙΕΔ 12, 1965, 100).

1) ‘Περιδέρξιο? λίθων παλιντομία και μανιάκων διαμαρτυριών και χρυσίων και ετέ-ρων λίθων Ψευδο-Σφρ. 362²³. 2) ‘Περίλαϊμο! άλλοι είχαν βρομοκρίθαρον, λινάρια και παμπάκια και εγώ είχα σκυλολόγια, λητάρια και μανιάκη Σαχλ., Αφήγ. 140.

μανιακός, επιθ., Λιβ. Ρ 714, 2271, Θησ. Ζ' [23⁴], Ο γεννηθείς νεότερος ... ρ. 146ν.

Η λ. σε Γλωσσάρ. (L-S) και σήμ.

‘Παράφορος, τρέλδς· μανιώδης? ως το λονταρόπουλον που η πείνα το κεντάγει και γίνεται πλέον μανιακό και πλέον εξαγροβαμένο Θησ. (Foll.) I 43· άφες το να θυμώτσσαι, [ου] δεν αρμόζει ευγενίδα· άφες το να είσαι μανιακή κατά του ποθητού σου Λιβ. Ρ 1397.

Το ουδ. ως ουσ.: μανία, τρέλα! μετέπεσεν εις ήμερον, το μανιακό απώκεν Λιβ. Ρ 2271.

μανιόρης, επιθ.

Από το ουσ. μανία και την κατάλ. -ιόρης.

‘Μανιακός, οξύθυμος, αφύσγ· λίγες (έκδ. δίδε· διόρθ. Ξανθ., Μελετ. 404) και δώσια να αγαπά, να φαίνεται μανιόρης, να μη λυπάται οφρανό, να μην πονεί την χήρα Σαχλ., Αφήγ. 332.

Μανιάτης ο, Δωρ. Μον. XXX.

Από το τοπων. Μάνη και την κατάλ. -ιάτης. Η λ. και σήμ.

‘Ο κάτοικος της Μάνης? Στο πρόσταγμα του σπεντός ήσανε εχλωαίτες, πλήσου Μανιάτες ήτον ‘κεί και μέρος Αρβανίτες Τζάνε, Κρ. πόλ. 409²¹.

μανιγόρδος ο· μανιγόρδος, Γεωργηλ., Θαν. 329.

Από το ιταλ. Manigoldo (Για την ετυμολ. βλ. Triand., Lehnw. 57 = Τριαντ., ‘Απ. Α' 371).

‘Άθμιος’ (εδώ) που έχει έργο τη μεταφορά των νεκρόν (Για τη σημασ. και τη σημερ. χρήση βλ. Χ. Ι. Παπαχριστοδούλου, Ιστορία της Ρόδου, σ. 345): Οι μανιόρδοι με χαρές τα σώματα να παίρνουν και άλλοι να τα θάπτουν κ' εκείνοι να διαγράφουν αυτ. 46.

μανιέρα η.

Το ιταλ. *maniera*. Η λ. σε έγγρ. του 15. αι. (Σακ., Κυπρ. Β' 1), σε δημ. τραγ. (Δημ. άσμ. θ' 93, Παπαδ. Θ., Δημ. κυπρ. άσμ. Α 21²², 28²² κ.α.) και σήμ. στην Κύπρο (Χατζ., Ξέν. στοχ. 85).

1) Τρόπος, μέθοδος: *έτι αδικία την ποικαν κρίζουσιν αντροπή, η ποικα έτι εις πολλές μανιέρες. Η πρώτη έτι α σκοτάσει τιάν άδικα, ... το φονικόν* 'Ανθ. χαρ. 298¹³. 2) 'Ευγενικός τρόπος, υπερήφανη στάση, υπερηράνεια: *τον μισέρ Μαρκουλήν είχαν τον στην καγί- ναν, έχασιν τες μανιέρες του και την αλαζονείαν* Ιστ. μακαρ. Μάρκο 710.

μανιεράτος, επιθ.

Από το ουσ. μανιέρα και την κατάλ. -άτος. Η λ. και σήμ. στην Κύπρο (Χατζ., Ξέν. στοχ. 85' πβ. και Πωλαβάκη, Πρακτ. Α' Κυπρ. Σ. Γ' 280).

Που έχει ευγενικούς, επιτηδευμένους τρόπους: *δεν ήτον υπερήφανος αλλ' ουδέ μανιερά- τος, ωσάν αυτόν τον Μαρκουλήν, οπού 'χεν τόσον κράτος* Ιστ. μακαρ. Μάρκο 521.

μανίζω, Ερωτόκρ. (Αλεξ. Στ.) Α' 900, Β' 288, Γ' 1547, Δ' 528, Αιβ. Εσ. 1961, Χούμου, Κοσμογ. 1502, Ριμ. Βελ. 428, Σαχλ., Αφήγ. 372, Ριμ. Απολλων. (Βεν.) [915], Συναξ. γυν. 262, Κορεν., Μπούας 127, 138, Πανώρ. Δ' 53, Ε' 228, Ερωφ. Δ' 762, Ε' 350, Κατζ. Γ' 430, Δ' 383, Ε' 490, Ευγέν. 1233, Στάθ. (Martini) Β' 303, Ροδολ. Α' [47], Ροδολ. (Μανούσ.) Γ' [492], Σουμμ., Παστ. φίδ. Α' [903], Β' [667], Γ' [824], Φορτου. (Vinc.) Β' 85, Γ' 717, Ζήν. Α' 117, Γ' 240, Ε' 126, 200, Τζάνε, Κρ. πόλ. 225²⁷, 324²⁸ κ.π.α.

Από το αρχ. *εμάνησαν*, γ' πληθ. αορ. του *μαίνομαι*, που σχημάτ. α' ενικό *εμάνησα* κι' απ' αυτό νέο ενιστ. *μανίζω*, κατά το σχήμα: *επότησα-ποτίζω*. (Ανδρ., Λεξ. και Γ' Χατζ.δ., ΜΝΕ Α' 55). Η λ. στο Βλάχ. και σήμ. στο ποντιακό ιδίωμ. (Παπαδ. Α., Λεξ.) και στην Κρήτη (Πάγκ., Ιδίωμ. Κρ. Γ' 69).

Α' Αιμβ. 1) Οργίζομαι, θυμώνω: *πάγει ομπρός εις τον ρηγός, με ταπεινότη αρχί- ζει να του μιλεί το δίκιο του με δίχως να μανίζει* (ενν. ο Κρητικός) Ερωτόκρ. (Αλεξ. Στ.) Β' 972· *εις από τους άρχοντας άρχεται να μανίζει, προς Βελισάριον αυστηρώς λέγει και σσειδίζει* Ριμ. Βελ. 918. 2) (Προκ. για τους ανέμους και τη θάλασσα) *μαίνομαι, φέρωμαι ορμητικά: μάχονται με τη θάλασσα, μανίζουν και φουσκώνουν, τσι ψευδαλίδες του μαζού στα νέραλα σηκώνουν* (ενν. οι άνεμοι) Ερωτόκρ. (Αλεξ. Στ.) Δ' 1675· *όντε μαν- ίζει η θάλασσα και το καράβι τρέχει* κι' αγγιεύουσι τα κύματα, *στράφτει, βροντά και βράχει* Ερωτόκρ. (Αλεξ. Στ.) Δ' 699. Β' Μτβ. 1) Αγγιεύω· οργίζομαι με κάπ. ή κ.: *εσύ, Φροσένη, ... φοβάσαι τόσο και δειλιάς ... να μην το μάθει ο κύρης μου να πα να σον μανίσει* Ερωτόκρ. (Αλεξ. Στ.) Γ' 1237· *ωσάν το μαύρο νέραλο που άνεμος το μανί- ζει και με βροντές και μ' αυστράπες τον κόσμο φοβερίζει* Ερωτόκρ. (Αλεξ. Στ.) Β 2127. 2) *Εχθρεύομαι: αν είχαν είσται απαριθνά και τόσα να μανίσει, ήθελε 'στράφειν ως εδώ, να βρέξει, να χιονίσει* Ερωτόκρ. (Αλεξ. Στ.) Α' 2035· *σταυιά της δεν ητρε ζητώ. κ' η φύση το μανίζει*· *τες έσμιζες τσι σταυινές συχιά τες αμποδίζει* Ερωτόκρ. (Αλεξ. Στ.) Ε' 531. 3) Προκαλώ το θυμό, εξοργίζω: *ω τιμημένε βασιλεύ, ήλθα να φανερώ- σω ποιος έκλεπε το 'κόνισμα κ' εράτισε σε τόσο* Ιντ. κρ. θεάτρ. Α' 32.

Η μτχ. ως επιθ. = θυμωμένος, οργισμένος: *πάντα έδειχνε τον άπονο, πάντα το μανι- σμένο, μια πιθαμή επερίσενγε τον πλια μακρό αντρεϊωμένο* Ερωτόκρ. (Αλεξ. Στ.) Β' 267· *τότες δεν εβρόθήκε γυναίκα να γλακίξει* (παρ. 1 στ.) *καθώς εκείνη εγλάκηξε κ' έφυγε μανισμένη* Πανώρ. Α' 363.

μάνικα η' μαρίκα.

Το ιταλ. *manica*. Ο τ. σε έγγρ. του 15. και 16. αι. [Σάθ., ΜΒΣ¹⁸ 666¹⁸ και Βισβέζη, ΕΚΕΙΕΔ 12, (1965) 1968, 99] (Βλ. και Παπαδογιάννη Μ., Αμάλθ. 10, 1979, 117, 120). Η λ. τον 6. αι. (Sophoc.) και σήμ. με διαφορετική σημασία.

Σιδερένια θωράκιση που προστατεύει τους βραχίονες πολεμιστή: *φίρε μου, Πετρούτσο, τ' άρματα μου* (παρ. 3 στ.), ... *σπαθί και τάργα και στελέτο, τσελάδα και το τζάνο μου μόνο και κορσαλέτο* ... *μανίκες και πουνιόλο, γαμπιέρες και μασόπολα* Στάθ. (Martini) Γ' 71.

μανικέλι το· μαριτσέλι.

Από το ουσ. *μανίκι* και την κατάλ. -έλι. Πβ. το μαρινιέλλον (*μανίκα* (Sophoc.), λ. *μανικέλλον*)· βλ. και Mihăescu, Βούζαντ. 11, 1982, 137.

Λαβή κονταριού: *μακρινόνταρο έπιασε, χρυσό 'χε μαριτσέλι* Βεντράμ., Φιλ. 269.

μανίκι(ο)ν το, Αχΰλ. Ν 338, Αχΰλ. L 275, Γεωργηλ., Βελ. 358, Παράφρ. Χων. (Νικητ. Χων., Βονν., 387 κριτ. υπ.), Αρσ., Κόπ. διατρ. [1014]· μανίκα, Προδρ. III 52, Γαδ. διήγ. 470· μαρινίκιν, Λιβ. Sc. 1178, Μαχ. 606²⁸.

Από το λατ. *manica* και την κατάλ. -ικ(ο)ν. Ο τ. *μανίκι* στο Βλάχ. και σήμ. Ο πληθ. *μανίκια* (L-S), τον 6. αι. (Βλ. Τριαντ., Απ. Α' 25 σήμ. 1) και σε έγγρ. του 1509 (Βαγιακ., ΕΜΑ 3, 1950, 153). Ο τ. *μανίκιν* και σήμ. ιδίωμ. (Παπαδ. Α., Λεξ. και Λουκά, Γλωσσάφ.). Η λ. τον 7. αι. (Sophoc.) και στο Du Cange.

1) Μανίκι ενδύματος: *είχεν η τεραχλία του και τα μανικιά του* λιθάρια υπέρλαμπε μετά μαργαριτάρια Αχΰλ. L 255· *έβαλεν τα ρούχα του να πτωθεί και έβαλεν το 'ραν ταν μανίκιν* Μαχ. 266²⁴. 2) Άβή, το μέρος απ' όπου μπορεί να κρατήσει ή να χειριστεί κάπ. κλ.: *αράσασε μαχαίρι, πον' κ' το μανίκι το 'πιασε με το δεξιόν του χέρι* Κορων., Μπούας 48· *το κίρας του κριού ... χρόνται ... τεχνίτες σπαθαιομαχαίρεςδες τε και σουβλομανικιάδες έχουν το εις μανίκια διήγ. παιδ. (Tsiouni) 482. 3) Τιμάμα στρατού: γίνεται ρέντα των πεζών και των καβαλαρέων· ένα μανίκιν απεδώ και άλλον απεκείθεν* Λιβ. Esc. 2280. Φρ. α) σείω τα μανίκια Διγ. Z 2935· β) χένω τα μανίκια μου Διγ. (Trapp) Esc. 1175. Για τη σημασία των φρ. βλ. Hess., Λαογρ. 3, 1911, 701, Κουκ., Λαογρ. 4, 1913/14, 316-7 και Καλονάρο [Διγ. Α σ. 168 σήμ. 3012 και Διγ. Esc. σ. 176 σήμ. 1185]. Για την παροιματική χρ. των φρ. πβ. και Λαογρ. 4, έ.π., 327, 749, 750.

μανικίτσιν το· μαρικίτσε, Ιατροσ. κώδ. χκς'.

Από το ουσ. *μανίκι* και την κατάλ. -ίτσιν.

Λαβή (μαχαίριού)? *Να κολλήσεις μαχαίρι εις το μανικίτσιν* αυτ. φ47'.

μανικοειμαρμένη η, Λιβ. Sc. 3158, Λιβ. Ν 3691.

Από το επιθ. *μανικός* και το ουσ. *ειμαρμένη*.

Ενάντια, κακή μοίρα: *Μη καρτερείς τας συμφορές της μανικοειμαρμένης* Λιβ. Sc. 3109· *κατάστρατα εχαιρόμεθα, ότε η δυστυχία τελείως μας υπεξέβηκε και η μανικοειμαρμένη* Λιβ. Sc. 3740.

μανικόν, επίφρ.

Το ουδ. του επιθ. *μανικός* ως επίφρ.

Με μανία, μανιωδώς: οι μανικόν υλάσσοντες και πλέον του Κερβέρου Γλυκά, Στ. 463.

μανικός, επίθ., Μανιασ., Ποίημ. ηθ. 126, Βέλθ. 36, Αιβ. Ρ 2670, Αιβ. Sc. 877 (χρ με ομόν· διόρθωσ. Lamber), Αιβ. Ν 1769, 3013 κ.α.

Το αρχ. επίθ. **μανικός**. Το ουδ. ως ουσ. και σήμ. (Δημητράκ.).

1) **Μανιακός**, τρελός? Αίμιον 448· (προκ. για τον έρωτα): την 'Αντίαν παρίδων (ενν. ο Βελλεροφόντης) (παραλ. 1 στ.) εις τον **μανικόν** της έρων (έκδ. έρων) Έρμον. Α 181. 2) 'Μανιάδης, οργίλος, βίαιος? Θυμιάδης πας και **μανικός** (χρ πας σκημανικός· διόρθ. Lamber), γνύεται παρά πάντων ως πάλε το μακρόθυμος οι πάντες το παινούσιν Αιβ. Esc. 1002· άρες το να είσαι **μανική** κατά τον πόθου τόσα, άρες το να κακύνεσαι τος ερωτοπαθούτας Αιβ. Sc. 326· **Ανήρ ... μανικός**, θυμιάδης τιγρολέων (παραλ. 6 στ.) εν φόσος χαίρει ..., πατρός μητρός ου φείδεται Μανιασ., Ποίημ. ηθ. 133. 3) Μεταρ. α) (προκ. για λόγο) **φσυγκρέπτος**; με πλείο σκληρή κι' ολόκαυτη και **μανική** 'μιλία Θησ. Δ' [11²]. β) (προκ. για το «πυρ») που **μάνικται**, δυνατό· φρίζω εις το πυρ το **μανικόν** Αιβ. Esc. 305.

Το ουδ. ως ουσ. = **μανία**, παραφροσύνη, σφοδρή οργή: το **μανικόν** της κακοδαίμων τύχης Βέλθ. 48· στήσον (ενν. τύχη μου) το τόσον **μανικόν** και το κακόν/τωμόν σου Καλλιμ. 1675· το τόσον **μανικόν** τό κατά **συμκακώθη** (ενν. ο Έρωτας) να μεταθέσει τον θυμόν και να σε συμπαθήσει Αιβ. Esc. 202.

μανικόττι το, Γεωργηλ., Θαν. 125.

Το ιταλ. **manicotto**. Η λ. και σήμ. στην Κρήτη (Παγκ., Ιδίωμ. Κρ. 5', λ. **μανικότι** και Κουκουλέ, ΕΕΦΣΠΑ 6, 1955/56, 283).

'Μανικί' [Για τη σημασ. βλ. Κουκ., ΕΕΚΣ 3, 1940, 43]: πολλοί φοροέν ... πάσα λογής κατάκαπα, φορεδιά τα **μανικόττια** αυτ. 583.

μανίνι το, Κατζ. Γ' 123.

Το βενετ. **manin** (Boerio). Η λ. σε έγγρ. του 1616 (Γ. Μαυρομάτης, Θησαυρ. 16, 1979, 221¹²⁵) και σήμ. ιδίωμ. (Παγκ., Ιδίωμ. Κρ. 5' 107, Κουκ. ΕΕΚΣ 3, 1940, 58 σημ. 2 και Μαρ. Μινώτου, Λαογρ. 14, 1934/37, 484).

Βρχυλά: έδωκε (ενν. ο άντρας μου) δύο χιλιάδες **πέρπερα** ... και το' έκαμα (ενν. της Κασσιάνδρας) **μανίνα** Κατζ. Ε' 182· ένα χρυσό ταικίμι να ζήσεις, μου σερβίρισε, να βγάλω ένα **μανίμι** απόχω αμάχι ... και στέκω να το χάσω Φορτούν. (Vinc.) Γ' 346.

μανιοκρατώ, Πεντ. Γέν. XLIX 23, L 15.

Από το ουσ. **μανία** και το κρατώ.

Διατηρώ την οργή, την επιθυμία μου για εκδίκηση, μνησικακώ εναντίον κάπ.: **εμανιοκρατήξω** ο Εσού το **Ιεσχάκ** επί τη ευλογίη ος ευλόγησέ τον ο πατέρας του, και **είπεν** ο Εσού εις την καρδιά του· να σιωώσω μέρως θλήρη του πατρός μου και να σκοτώσω τον Ιακώβ τον αδερφό μου αυτ. Γέν. XXVII 41· μη ξεγδικωθείς και μη **μανιοκρατήξεις** τα παιδιά του Ιαού σου και να αγαπήσεις εις τον σύττροφό σου σαν εσέν αυτ. Λευτ. XIX 18.

μανιόρδος ο, βλ. **μανιγόρδος**.

μανιότηης -τητα η.

Από το ουσ. **μανία** και την κατάλ. -ότης, -ότητα.

Σφοδρή οργή: ο βασιλείς ... **έσεισε** το κεφάλι με **πάσαν μανιότητα** και με φωνή μεγάλη Τζαμπλάκ. 50.

μανισόρης, επίθ., Π.Ν. Διαθ. (Λαμπάκης) φ. 249ν 25.

Από τον αόρ. του μανίζω και την κατάλ. -όρης. Τ. μανισόρης και σήμ. στην Κρήτη (Χατζιδ., Γλωσσ. έρ. Β' 432 και Χαραλαμπίδης, Προμηθέως Πυρφόρος 25, 1981, 256). Η λ. στο Βλάχ. και σήμ. στην Κρήτη (Παγκ., Ιδιωμ. Κρ. Γ' και Δ', λ. μανισόρης).

† Μανιακός, τρελόζ: Τους μανισόρους και άνηχους στην μέσην θα τσ' ανοίγουν, να τους γεμίζουν κάρβουνα και να τους καταπνίγουν Τζάνε, Κατάν. 423.

μανισμός ο.

Από το μανίζω και την κατάλ. -μός.

† Μανία, παραφορά, σφοδρή οργή (προκ. για τη θάλασσα) (μάνια, θυελλώδης ορμή) εφούκωνε (ενν. η θάλασσα) με μανισμόν τόσο πολλόν μεγάλον Τζάνε, Κρ. πόν. 448¹⁰.

μανιστικά, επίρρ.

Από το επίθ. μανιστικός. Η λ. στο Βλάχ.

† Με οργή, με μανιά: η γλώσσα της (ενν. της Αρετούσας) μανιστικά τέτοιαις λογής αρχί-ζει: Ερωτόκρ. (Αλεξ. Στ.) Ε' 484.

μανιτάρι το, βλ. αμανιτάρι(ν).

μανιτζάρω.

Το βενετ. manizar. Τ. μανιτζάρω και σήμ. στην Κρήτη (Χατζιδ., Λθ. 23, 1911, 499)· πρ. και λ. μανιτζάρωμα (Παγκ., Ιδιωμ. Κρ. Δ').

† Χειρίζομαι: το σπαθί να βγάλω απ' το φουκάλι, να δεις με πόση μαστοριά θέλω το μανιζάρι Φορτούν. (Vinc.) Δ' 318.

μανιτοέλι το, βλ. μανικέλι.

μανιφέστο το.

Το ιταλ. ουσ. manifesto. Η λ. και σήμ.

† Διακήρυξη, αναγγελία: κάτι που γίνεται φανερό, γνωστό (Πρ. τη σημερ. φρ. κέναν κάπ. οθούκινον ή απούμπανον): τον Χρόστιαπου οπόσ εγίνηκε πάντοτες μανιφέστο Στάθ. (Martini) Γ' 104.

μανιώδης, επίθ., Χρον. σουлт. 281⁴.

Το αρχ. επίθ. μανιώδης. Η λ. και σήμ.

α) † Μανιακός, παράφορος, οργίλος: αγάπα την πορνεία περίσσα και ήτονε μανιώδης πολλά και σκληρός και εχθρός των χριστιανών Χρον. σουлт. 121¹⁰, μη δυνατόν υπομένειν την αυτού μανιώδη σκαιότητα Ηπειρ. 217¹⁴. β) † ασυγκράτητος, σφοδρός, θυελλώδης, βίαιος: σφάλλεται το ρωμαϊκόν σύνταγμα και διώκεται μέχρι πολλού, μη δυναθέντων των Ρωμαίων αντιπαράτα(σθαι) προς τοιαύτην μανιώδη ορμήν Χεινάτη Παράφρ. Ι 23.

μανιωδώς, επίρρ.

Το μτγν. επίρρ. μανιωδώς (L-S, λ. μανιώδης). Η λ. και σήμ.

† Με μανιά: ο δέ δράκων μανιωδώς κατά τας περιστάρας χωρεί Φυσικλ. 357¹.

μανκάρω, Κυπρ. χρ 159.

Το ιταλ. malciare. Η λ. σε έγγρ. του 16. και 17. αι. (Βλ. Sérémétis, Πεπρ. IB'

ΔΒΣ II 515, Κρ. συμβόλ. 232, 235, 241, κ.α., Μαυρομάτη, Θησαυρ. 16, 1979, 250, Κουρ-
σέρ. 12²³, κ.α.) και σήμ. ιδιωμα. (Βλ. Καρναυστάσι, ΛΔ 11, 1966/67, 70).

Για τη σχημασ. βλ. Πανπ., Αθ. 34, 1922, 159.

μάνκο, επίρρ.· μ ά γ κ ο.

Το ιταλ. *malco*. Η λ. σε έγγρ. του 1616 (Βλ. Μαυρομάτη, Θησαυρ. 16, 1979, 209, 223). Τ. μάγκου και σήμ. στην Κύπρο (Βλ. Χατζ., Ξέν. στοιχ. 85) και στην Κίμωλο (Βλ. Βογιατζ., Αθ. 37, 1925, 145). Ο τ. και σήμ. σε παροιμακή χρ. (Βλ. Καφανικώλα Σ. και Α., Παροιμ. Σύμ. 212).

Ούτε καν: Δεν 'ξίζει πλοῦτος και ζωή τυρλοί να πορπατούμεν (ἐκδ. πορπατούμεν· διορθώσ.)· μάγκο γυναίκα ή παιδεία δεν βλέπομεν να εδοῦμεν Διήγ. ωραιότ. 732.

μάνκος, επίθ.

Το ιταλ. *malco*.

'Αρσενέας· (Για τη σχημασ. βλ. Martini [Στάθ. σ. 179]): αλήτης σομώσσοι, με φάλλο
μάνκο σέρου κι' αποῦ τη χέρα τα σπαθιά των έξι τάσε παίρνω Στάθ. (Martini) Γ' 41.

μάννα η, (I), Προδρ. II 48, Καλλιμ. 1082, 1305, Δεγ. (Trapp) Esc. 88, Σπανός (Eidenier) D 1004, Χρον. Μερ. P 3476, Αιβ. Esc. 2908, Αιβ. N 2482, Αχιλλ. N 650, Ιμπ. 236, 537, Μαχ. 94⁸, 374¹⁸, Απόκοπ. 229, Κορων., Μπούας 22, Πεντ. Γέν. XXXII 12, 'Εξ. XXIII 19, Πανώρ. Γ' 162, Ε' 72, Ερωφ. Δ' 439, Ε' 283, Ερωτόκρ. (Αλεξ. Στ.) Γ' 192, Δ' 267, Φορτουν. (Vinc.) Ιντ. α' 161, Β' 235, Διακρούς. 89¹⁴, Τζάνε, Κρ. πόλ. 209¹⁰, κ.π.α.

Από το αρχ. ουσ. μάμη με ανομοίωση (Ανδρ., Λεξ.). Η λ. των 10. αι. (Sophocl.), στο *Meursius* και σήμ.

1α) Μητέρα: Κάμεν και μάνναν ν' αγαπάς με καθαρήν καρδίαν Δεφ., Λόγ. 163· β) η λ. ως θεραπευτική προσφών.: Θυγατέρα μου ... η έγνοια σου με κρίνει κι' ο λογισμός σου, μάννα μου, πάντα 'ναι μετά μένα Ερωτόκρ. (Αλεξ. Στ.) Δ' 267· απεκρίθηκεν ο Κλυτοβόν την γραίαν (παρ. 1 στ.): Μάννα, το τίποτ είμασθεν ημείς, άφησ' το, και πόθεν Αιβ. Esc. 2903· Ακλουθα μου, γερόντισσα, εις το παλάτι ας πάμε, να σε φιλεύσω, μάννα μου, και ομάδι για να φάμε Ευγέν. 380. 2) Πρωταρχικός πυρήνας, οκαρδιά: επιθεμώ και το ψωμίν και του ψωμιού την μάνναν Προδρ. IV 17· Στους οκαρτούς κι' αν κρηβηθείς, στον ήλιού την μάν' αν έμπεις, στα σύννεφα κι' αν πέτεις, (πάλι γλυκοφυλώ σε) Ch. pop. 799. 3) Μητρόπολη: η χώρα της Μιλώας του ρε Αλοῦζον ακαρεταί, δικαίως εκ της μάννας όστις βοήθειαν ζητεί εις ταῦτην γε την μάχην Κορων., Μπούας 35· πάντα όσα έχουν, αν ετελεύτησαν ... ετέχεται να γίνονται της καθολικής εκκλησίας, την λέγουιν μάνναν των εκκλησιών, τοντέστιν μητρόπολιν (ἐκδ. μητόπολιν· διορθώσ.) Ασσίζ. 384¹⁸. Εκφρ. 1) μάνας υιός = ανδρειωμένος, τολμηρός: Τότες ανασπάστην ένας απότορμος παπίος, μάνας υιός, Κυπριώτης, και επήρεν μετά του ν' παλληκαρία ως γιός εκείνον Μαχ. 358²⁴. 2) Μάννα του Νερού ως τοπων.: Τζάνε, Κρ. πόλ. 150⁷.

μάννα η, (II).

Το μτγν. 202. μάννα η (L-S, Κων/νίδη, λ. μάννα η, 2).

Θεόπεμπτη τροφή των Εβραίων: ο Θεός έστειλεν την μάννα του οκαρού εις το πλήθος του εις την έρημον και έβρεχεν μάννα και εθρέφονταν Καρτάν., Διαβ. 241.

μάννα το, Πλουσιαδ., Θρ. Θεοτ. (Βασιλείου) 44.

Το μτγν. ουσ. *μάννα* το (L-S, λ. *μάννα* II και Bauer, Wörl. στη λ.). Τ. *μαν(ε)φ. παρ* στην Πεντ. ΈΕ. XVI 31, 32, 33, 35. Η λ. και σήμ.

Θεόπεμπτη τροφή των Εβραίων: *βράζει των ο Κέρως ορτύκια και το μάννα χρέονος σαράντα Χούμου, Κοσμογ. 2551.*

μανναδόχος, επίθ., Αρσ., Κόπ. διατρ. [1107].

Από το ουσ. *μάννα* και το -δόχος. Η λ. τον 4. αι. (Lampe, Lex.).

Που περιέχει το μάννα: τα θεία σκεύη του Μωσέ και Ααρών ταχάβουν (ο μανναδόχος στάμος τε και πλάκες των γραμμάτων ...) Πατσ., Ιστ. Σινά 559. [προκ. για τη Θεοτόκο]: Χάιρε, αγία τράπεζα και στάμνε μανναδόχε και κλήνη του Παντάκτορ, Μαρία Θεοτόκε Αλφ. 842.

μαννάρα η, Κομνηνής Άνας, Μετάφρ. 231.

Το παλαιότε. ιταλ. *manpara*. Η λ. στο Βλάχ. (λ. *μανάρα*) και σήμ. ιδιωμα. (Παγκ., Ιδιωμα. Κρ. 5').

1) Ξίφος αμφίστομο? οι μὲν δορυφόροι οι Βάραγγοι τας μαννάρας κατεβίβασαν ἐπάνω αὐτῶν Παράφρ. Χων. (Νικητ. Χων., Βονν., 344, κριτ. υπ.). 2) Τσεκούρι: τα προς οικοδομὴν εργαλεία ... βαρέαν, σκαπέτια, φθνώρια, μαννάρας Χειλά, Χρον. 351· Εβόστα (ενν. ο Οκτώβριος) ... εἰς τὴν χέραν του σκεπάρνι και μαννάραν Ημερολ. 20.

μαννάρι το, Παρκοπ., Βάρν. C 411, Αετλ. Παρκοπ. 366, 418. **μαννάρει**, Αργυρ., Βάρν. K 414.

Από το ουσ. *μαννάρα* και την κατάλ. -ι. Η λ. στο Σομαν. (λ. *μανάρι*) και σήμ. στην Κρήτη (Κοντοσπούλου, Πεπρ. Γ' Δ Κρ. Σ Γ', 1975, 148, Πιτυκιάκης, Αμάλθ. 10 τεύχ. 40, 1979, 226, λ. *μανάρι*) και στη Σύμη παροιμιακά (Καρανικιάλας Σ. και Α., Παροιμ. Σύμ. 917).

Τσεκούρι? σκουπέτα ρέκτασι, μπαλαίστρες και κοντάρια κι' αλλήλως εσκοτώνονταν με κοπτερά μαννάρια Κορων., Μπούας 57.

μαννίτσα η, Περί ξεν. A 381, 384, 406, 420, 515, Γεωργηλ., Θαν. 161, Ιμπ. (Legr.) 492, Σόλαβ. 32, Συναξ. γυν. 1049, Περί Γωσήφ 511, 516, 518.

Από το ουσ. *μάννα* και την κατάλ. -ίτσα. Α. *μανίτζα* στο Meursius. Η λ. και σήμ.

Μαννούλα: σκεπτεύεται ο ελεεινός, άκουσον τι εβλάπει (παράλ. 1 στ.): τάχατες η μαννίτσα του λόγια του συντεχαίνει Περί ξεν. A 34. (ως προσφών. σε ηλικιωμένα πρόσωπα) το παιδάπουλον λέγει: μμαννίτσα, κάτσε και την ευχήν σου το λοιπόν δόσ' μεν Καλλίμ. 1091.

μαννόγαλον το.

Από τα ουσ. *μάννα* και γάλα.

Τάλα μάνας και κύρης? (Για τη σημασ. βλ. Ξεινού, Γλωσσάρι της Ίμβρου, 1981, σ. 96): τους ποτίζουσι (ενν. τους άνδρες) από το ούρος αυτών (ενν. των γυναικών) ή από το γάλα αυτών ή το μαννόγαλον, όπου λέγουν ... Νομοκ. 386¹².

μανηλάτων το, Προδρ. IV 12, III 408 χφφ CSAV· **μανολάτων** Προδρ. III 408 χφ g κριτ. υπ.

Από το κύρ. όνομ. *Μανουήλ* και την κατάλ. -άτων. Η λ. στο Du Cange (λ. *μανολάτων*).

Ἐχρυσὸ βυζαντινὸ νόμισμα με τὴν εἰκόνα τοῦ Μανουὴλ Κομνηνοῦ: δότε τον δείνα τον ιατρὸν καν δέκα μανοηλάτα, τον δ' ἄλλον δότε τον κρασίν αὐτ. III 407.

μανολάτον το, βλ. μανοηλάτον.

μανόπολα η, Κατζ. Δ' 105.

Το ιταλ. *manopola* (βλ. Nourney, Lat. Ital. σ. 119). Η λ. στο Βλάχ.

Ἐξιδερμένο ἢ δερμάτινο γάντι τῶν στρατιωτῶν: Ἐγγραφα, Μπερταμπούτσος μου, ἄρματα ζηλεμένα να μασε φέρον απ' τη Φραγκιά ... (παρὰλ. 1 στ.): δυο ντάγκες, δυο μανόπολες, δυο πέττα, δυο σουνφόνια Φορτου. (Vinc.) Γ' 4.

μανός, επίθ.

Το αρχ. επίθ. *ματός* (L-S και L-S Suppl.) (Για τὴ λ. ὡς νεότερο σχηματ. βλ. Βογιατζ., Αθ. 27, 1915, ΑΑ 129-33, ὅπου παραγ. ἀπὸ τοῦ *μαίνωμαι*, ἀλλὰ καὶ Χατζιδ., Αθ. 1, 1889, 484, Hatzid., Einleit. 431, MNE Β' 10, Αθ. 24, 1912, 34 καὶ 43, 1931, 38 ὅπου παραγ. ἀπὸ τοῦ *εμμανής* με μετακλάσμο σὲ δευτεροβάριο). Η λ. καὶ σῆμ. ἰδιωμ. (Andr., Lex.).

ἘΧαλαρός, ἀραιός, νιοθρός· (μεταφ.) δεικνυτικὰ ασθενής· παράφρωνος, παρανοϊκός· (Για τὴ λ. μεταφ., ὅπου πιθαν. παρτυμολογικὴ ἐπίδρ. τοῦ *μαίνωμαι*, βλ. L-S Suppl. καὶ Σακ., Κυπρ. Β' 648, λ. *μανός*: πρ. καὶ Βογιατζ., 6. π.): κατ'ὶδραμεν αὐθὺς ἄφνω στρατιά καθ' ἡμῶν Μουσουλμάνων, ... ἔχοντες καὶ στρατάρχην ἀνδρα μανὸν καὶ αἰματοβόρον Καναν. 61 Β· Ἦλθε (ενν. ὁ στρατάρχης) ... μανός καὶ ἡρωαμένος, ἀλαζών, ἐπληρμένος αὐτ. 64 C.

μανουάλι(ο)ν το, Δοῦκ. 367²¹, Διήγ. Αγ. Σοφ. 157²², Ιστ. πατρ. 180¹⁰, Παίσ., Ιστ. Σινά 601, 654, 1099, Δωρ. Μον. XXXII δις, Συναδ., Χρον. 51· μ α ν ὀ ἄ λ ι, Διήγ. Αλ. V 82²¹, Διακρούς. 81²²· μ α ν ο ὀ ἄ λ ι, Γαδ. διήγ. 310, Παίσ., Ιστ. Σινά 844· μ α ν ο ὀ ἄ λ ι ν, Ναθαναήλ Μπέρτου, Στιχοπλ. I 53, III 75.

Απὸ τοῦ λατ. (*candelabrum*) *manuale* (βλ. Χατζ., Ξέν. στοιχ. 47, λ. *μανάλλαν*). Γρα τὸν τ. *μανάλε* βλ. Χατζιδ., Γλωσσ. ἐρ. Α' 598. Οἱ τ. *μανάλε* καὶ *μανουάλε* καὶ σῆμ. Η λ. τὸν 10. αἰ. (Sophocl.) καὶ σὲ ἑγγρ. τοῦ 13. αἰ. (Λάμπρ., NE 7, 1910, 41) καὶ τοῦ 1375 (Act. Lavr. 147²¹).

Κηροπήγιο: ὁ δαίκος με το θυμιατὸν, με μανουάλα, με τες εἰκόνες, με το ἄγιον Ευαγγέλιον Συναδ., Χρον. 69· κατ'ἐμπροσθεν δέ ἵστανται μανουάλα μεγάλα παμφυλλογλυπτοτάροντα, αἰσιόμορφα μάλι Παίσ., Ιστ. Σινά 451.

μάντα η.

Απὸ τοῦ ουσ. *μάντος ((ιταλ. *manto*· βλ. Zingarelli, *manto* 1) με ἀλλαγὴ γένους. (Κατὰ Aroskiti-Stammler [Ναθαναήλ Μπέρτου, Στιχοπλ. σ. 261] ἡ λ. σχετ. με το ουσ. *μάς*).

Ἐἶδος μανδύα: ζώνονται (ενν. οἱ ποθητοὶ ἀνθρώποι) τὰς μαχαίρας τὼς καὶ ὅλα τ' ἀματά των, κερμενὸν τὰ τρεβελιάδα των ἀπὸς εἰς τὰς μάντας Ναθαναήλ Μπέρτου, Στιχοπλ. I 880.

μάνταλα.

(Παιγινιώδ. σχηματ.) ἀσήμαντα πράγματα (βλ. Eidencier [Σπανός, σ. 199, 307]): μάζωζε ἀντζιλα, μάνταλα, σάνταλα, κλάνταλα Σπανός (Eidencier) A 225.

μάνταλος ο, Π.Ν. Διαθ. (Λαμπάκης) φ. 246ν 1.

Το μγν. ουσ. *μάνδαλος*. Η λ. στο Βλάχ. και σήμ. στην Κρήτη (Παγκ., Ιδιωμ. Κρ. Γ', λ. *madalos*), την Κύπρο (Σακ., Κυπρ. Β' 648), κ.α.

Σιδερένια ή ξύλινη ράβδος που κλείνει την πόρτα ή το παράθυρο απομόσει, σύρτης, αμπάρα: *κλει την πόρτα με σπουδήν, τον μάνταλον αμπάσει* Δεφ., Σωσ. 102.

μανταλώνω, Ερωτόκρ. (Αλεξ. Στ.) Α' 1441.

Η λ. στον Ηούχ. (μανταλώσας (λ. τυλαρώσας), στο Βλάχ. και σήμ.

«Κλείνω την πόρτα με σύρτη? τα παράθυρα εκάφρωσε, τας πόρτες μανταλώνει αυτ. Γ' 1747.

μαντάμα η, Χρον. Μορ. Η 5931, 7320, 7545, Χρον. Μορ. Ρ 7358, 7424.

Το γαλλ. *madame* (Πβ. και το ιταλ. *madama*). Η λ. στο Du Cange (λ. ντάμα) και σήμ.

«Κυρία (ως τιμητικός τίτλ. που έφεραν Φράγκισσες αρχόντισσες): η αρχόντισσα η μαντάμα Μαργαρίτα (παρ. 1 στ.) ... ήλθεν κ' εξεζήτησεν την απεντία Ακόβου Χρον. Μορ. Η 7327.

μαντατεύ(γ)ω, Σαχλ. Ν 252, Σαχλ. Α' (Wagn.) PM 354, Σαχλ., Αφύγ. 907, Κατζ. Β' 312, Ερωτόκρ. (Αλεξ. Στ.) Α' 2146, Φορτσον. (Vinc.) Α' 354.

Από το ουσ. *μαντάτο* και την κατάλ. -εύ(γ)ω. Η λ. στο Βλάχ. και *μαντατεύω* στο Σομ. και στο ποντιακό ιδίωμ. (Παπαδ. Α., Αεξ.). Ο τ. *μαντατεύω* και σήμ. στην Κύπρο (Παπαδ., Κυπρ. Σπ. 38-39, 1974/5, 159).

1α) Μηνώ, ανακοινώνει: ταύτ' η κόρη, ως το ήκουσαν, βαριά αναστενάζει (παρ. 1 στ.) και ο νους της συλλογίζεται να τα μαντατεύσει τα αδελφιά της τα γλυκιά Διγ. (Trapp) Esc. 304· β) γνωστοποιώ, αποκαλύπτω: το φως των ηλίου σιμώνει, που μαντατεύγει τα κοινά κ' οσού τα φατερόνι Ερωτόκρ. (Αλεξ. Στ.) Γ' 1512· γ) μεταδίδω ερωτικό μήνυμα: για ρεμέθο της δουλειάς ήθελα να γυρένω ετούτη την πολιτική, να ήτσε μαντατέγω Κατζ. Ε' 372. 2) Μαρτυρώ, καταγγέλλω, καταδίδω: Αν το παρ του βασιλιού κ' αν ήτσε μαντατέγω, σκοτώνει τη Ερωτόκρ. (Αλεξ. Στ.) Α' 1703· εγώ την Κοσταγιώταιναν παντού μαντατέυσά την (ειδ. μανδάτευσά· διάρθρωσ. κατά το χρ. Μ) και την βουλήν των πολιτών παντού διελέλησά την Σαχλ. Β' (Wagn.) PM 673· Κιανείς τον εμαντάτερε πως έκλεγε ταρνάσα Κατζ. Ε' 113.

μαντατευτής ο, Αιβ. Ν 1844.

Από το *μαντατεύω* και την κατάλ. -τής. Η λ. στο Βλάχ. (λ. *μαντατάρης*).

Αυτός που (μετα)φέρει μήνυμα, αγγελιοφόρος· μεσολαβητής: παρ άνθρωπος μαντατευτής εις άπασαν δουλειάν δώρον λαμβάνει πρόθυμα και θέλημα πληρώνει αυτ. 1821.

μαντάτων το, Καλλίμ. 870, Αιβ. Sc. 688, Ιμπ. 74, Μαχ. 164²⁸, 166⁴, 182¹⁶, 632²⁴, 634¹, Σφρ., Χρον. μ. 76¹⁸, Αχέλ. 2345, Κυπρ. Ερωτ. 137¹⁴, Ιστ. Βλαχ. 845· *μανδά-το*, Καλλίμ. 2252, Τζάνε, Κρ. πώλ. 247²²· *μανδάτορ*, Πόλ. Τρωάδ. 53, Όροσκ. 40²⁰⁻²¹, Πουλολ. (Τσαβαρή) 576, Πανάρ. 79⁹, Χρον. Τόκκιων 1336, 1460, 2030, 2237, Ψευδο-Γεωργηλ., 'Αλ. Κων/π. 129, 280, 287· *μανδάτορ*, Χρον. Μορ. Η 339, 5605, 5986, 7131, 8369, Όθσ. Δ' [21³], Γ' [98⁷], Όθσ. (Foll.) 122, Ριμ. Απολλων. (Bcv.) [1439, 1725, 1745], Ερωφ. Γ' 46, 177, Ιντ. 8' 42, Ερωτόκρ. (Αλεξ. Στ.) Α' 1117, 1937, Β' 752, 831, Ε' 1175, Στάθ. (Martini) Α' 220, Β' 2, 235, Γ' 109, 288, 365, Φορτσον. Γ' 272, 646, Δ' 429, Τζάνε, Κρ. πώλ. 221³, 428¹⁸.

Το λατ. *mandatum*. Ο τ. μανδάτον τον 5. αι. (Lampe, Lex.). Η λ. στο Βλάχ. και σήμ.

1) Παραγγελία, μήνυμα: Με την βουλὴν των αρχιερέων και των γαρδιαρίων μαντάτα ἀποστείλε (ενν. ο πάπας) εις αυτόν, ομοίως στον αδελφόν του ευχήν και παρακάλεισιν κ' ἐπὶ σχέσεσ μεγάλες, αν θέλει να ἔλθει προς αυτόν Χρον. Μορ. Η 5986. 2) Διαταγή: σφέντης του 'στευλεν μαντάτον και με βία, λέγοντα ή να πιάσουν την Μάλτα ή και ὅλοι στην Μάλτα ν' απομείνουνσιν Αχέλ. 1871. 3) Εἰδση: ουδέν ἐπέρασεν ποσώς σόςος γαρ ἑνας μήνας, μαντάτα του ηφέρασιν τον πρίγκιπος Γουλιέλμου Χρον. Μορ. Η 5631· Μανθά- νοντα το κότερον τα μαντάτα τούτα, σφήκεν τα κ' ἐπερέφη να ἔλθει εις την Κύπρον Μαχ. 272²⁸. τάσσω σου κι' ὅλο τον καιρόν ἄλλο να μη γυρένω, μα σ' ὅτι μάθω, σ' ὅτι δω μαντάτο να σου πέρω Ερωτόκρ. (Αλεξ. Στ.) Ι' 1674. 4) Προμήνυμα: να μακρύνω απ' την καρδιά το' ἀγάπη τα μαντάτα, να δυσκολύνω το' σφοδρές οποῦ με τιμωροῦσι Ερωτόκρ. (Αλεξ. Στ.) Α' 376.

μαντατούρης ο.

Το ιταλ. *mandatore*. Η λ. στο Du Cange (λ. μανδάτον· πβ. και λ. μαντατήρης στο Βλάχ.).

Κατήγορος, συκοφάντης, μη πορευτείς μαντατούρης εις το λαό σου· μη σταθείς ἐπὶ αἵμα τον σύντροφού σου Πεντ. Λευκ. XIX 16.

μαντατοφορεύω· ματδατοφορέω.

Από το ουσ. μαντατοφόρος και την κατάλ. -εύω. Τ. μαντατοφορέω στο Βλάχ.

(Μέσ.) διεξάγω συνεννόησεις, ἔρχομαι σε συμφωνία (μέσω αγγελιοφόρων ή μεσολαβητών): Και μαντατοφορεύεται με τον Μωυσήν Στάτα (παραλ. 1 στ.) να ενωθῶσιν ἐνο- μοῦ και ὁρκωσιν να ποιήσουν Χρον. Τόκων 1028· Τότε μεταχειρίζεται (ενν. η χήρα) με ἐδικούς, με ξένους (παραλ. 1 στ.) και μαντατοφορεύεται και παίρνει τον τον ἀνδρα Σπαν. (Ζωρ.) V 578.

μαντατοφορία η, Μαχ. 204²⁸, 290²⁸, 470²⁸, 488²⁸, 554¹, Βουστρ. 443, 449, 475· ματδατοφορέα, Μαχ. 326^{28.21}.

Από το ουσ. μαντατοφόρος. Ο τ. και σήμ. στην Κρήτη (Βλ. Ξανθουδίδη [Φορτουν. σ. 240]). Η λ. στο Meursius (λ. μαντάτα).

1α) Η αποστολή, το ἔργο του μαντατοφόρου, μεταβίβαση ή ανακοίνωση μηνύματος: να μεν πάγει τινός να σεντέχει με τον μαντατοφόρον διὰ να μεν αποσκηπαστεί η μαντατο- φορία Μαχ. 468²⁸. ὅταν ἐνέβην εις την Ἀμύχοντον ο μαντατοφόρος... ἐπεσκήνησεν τον ῥήγα ως ἔπερεπ... και ἔχεγεν την μαντατοφορίαν του ῥηγός Μαχ. 470²⁴. φρ. ποιῶ (την) μαντατοφορίαν = μεταβιβάζω ή ανακοινώνω μήνυμα, παραγγέλλω: τον αποκλεισά- ρην ἐπῆραν τον εις το Κάργιος και... ἐποιέεν την μαντατοφορίαν του Μαχ. 646²⁸. β) (με- των.) εἰδση, μήνυμα, παραγγελία: παρακαλῶ τον Θεόν τιτοῖαν μαντατοφορίαν να μεν δοθῇ ποττέ τους φίλους μου Μαχ. 224¹. ετοῦτή η μαντατοφορία πολλά δειλιῶ κρατεί με Φορτουν. (Vinc.) Ιντ. β' 30· ἐπῆραν εις τον ῥήγαν και εις την ῥήγαναν και εἶπαν τους της μαντατοφορίαν του Αποστόλε Βουστρ. 425. 2) (Προκ. γινε ερωτικές υποθέσεις) μεσο- λάβηση, μεσιτεία, ἀπροξενία: συμπάγει με ἐκείνην την γυναῖκαν, οῦ διὰ λόγου του, ή διὰ αὐτῶν εις μαντατοφορίαν δι' ἀγάπην Ασαζ. 162²². οι ρουφιάνες φίλο τους μεγάλωνε με κρίζον, γιατί με να παντρεύω ἐγώ κ' ἐκείνες περβατοῦνε και κάνουν μαντατο- φορίες και μ' ἐδεκίενες ζῶνε Κατζ., Πρόλ. 36.

μαντατοφορίζω.

Από τον αόρ. του μαντατοφορεύ. Το μέσ. και στο Τραγ. Αληθ. 205.

Α' (Βενεγ.) στέλνω μήνυμα: Ουδοίηνα φορές επειράσθηκα, κυρά μου, δι' εσένα και μαντατοφορίζοντα με τον μαντατοφόρον Ερωτόπ. 302. **Β'** (Μέσ.) διεξάγω συνεννόησεις (δικαιμέσου αγγελιοφόρων): μαντατοφορίστησαν το πού να εαμίζουν όλοι όπως να επάρονσιν βουλήν το πόθεν να απεράσουν Χρον. Μορ. Η 306.

μαντατοφόρισα η.

Από το ουσ. μαντατοφόρος και την κατάλ. -ισσα. Η λ. στο Βλάχ.

Αυτή που φέρνει μηνύματα: ήρθα μαντατοφόρισσα πρεκιού μαντάτου να 'μαι Ροδόλ. (Μανούσ.) Δ' [358].

μαντατοφόρος ο, Ασσίζ. 89¹⁸, 419²¹, Χρον. Μορ. Η 2306, 3481, 4902, 9066, Χρον. Μορ. Ρ 1171, Φλώρ. 476, Λίβ. (Lamb.) Ν 661, Αχλλ. L 289, Μαχ. 20¹⁴, 94¹⁴⁻¹⁶, 206²⁰, 368¹⁸, 522²⁵, 636⁸, Βουστρ. 418, 420, Αλεξ. 1140, Αχέλ. 365, Χρον. σουлт. 59¹, Θουσ.³ 1103, Στάθ. (Martini) Α' 320, Β' 174, Τζάνε, Κρ. πόλ. 163¹⁸, 540²⁰, κ.π.κ. **μ α ν δ α τ ο φ ό ρ ο ς**, Χρον. Τόκιων 191, 1635, Γεωργηλ., Βελ. 112, Αχέλ. 1162.

Από το ουσ. μαντέτον και το -φόρος. Η λ. σε έγγρ. του 1350/1? (Act. Lavr. III 130²³), στο Meursius και σήμ.

Άγγελιοφόρος αποσταλμένος (συν. επίσημος): Πιττάκια γράφει παρευτής, μαντατοφόρους στέλλει Χρον. Μορ. Ρ 300· κι' αυτοί οι αποστολάτοροι κι' αυτοί οι μαντατοφόροι ήρθασιν σγιά λόγου μου Ερωτόπρ. (Αλεξ. Στ.) Δ' 209· ήφεν σφορήν (ενν. ο σουλτάνος) ότι ο ρήγας εγελασέν του και δεν του έπερεν μαντατοφόρους τιμημένους Μαχ. 164¹⁹. — Η λ. ως επιθ. (προκ. για επιστολή) = που περιέχει μήνυμα: ο Σιγισμόντος, ο βασιλεύς της Αλαμανίας, του έστειλε γραφή μαντατοφόρον Χρον. σουлт. 32¹³.

μαντάτωρ ο, βλ. μανδάτωρ.**μαντεζέλο το**, Καρβ. 501¹⁸.

Το βενετ. *mantesele* (Boerio) (Πβ. και Kahane, Sprache 578).

Είδος σχοινιού των καραβιών (Για τη σημας. βλ. Boerio και Kahane, ό.π.): Του καρατίου μαντεζέλα των φρασκουτζέλων· κομμάτιν ένα, οργιές σαράντα αυτ. 505².

μαντεία η, Καλλίμ. 1233, Δεγ. Ζ 49, Χρον. Μορ. Η 52, 95, Αιτωλ., Μύθ. 97⁴⁻⁸. **μ α ν τ ε ι δ**, Αλεξ. 269, Πεντ. Δευτ. XVIII 10, Αιτωλ., Μύθ. 91²¹, Ευγέν. 180.

Το αρχ. ουσ. *μαντεία*. Η λ. και σήμ.

1) Μαντεία, χρησμολογία. **2)** Μαντική τέχνη: όλες ζιμού τες έμαθα μαζί με την μαγεία και με την διδασκαλική, ακόμη και μαντεία Ευγέν. Προλ. 12. **3)** Μαγική πράξη: αφότου εκατοννέφωσαν, επιάσαν τες μαντείες τους Χρον. Μορ. Η 5305.

μαντείων το, Αιτωλ., Μύθ. 16¹. **μ α ν τ ε ι ο**, Αλεξ. 292. **μ α ν τ ε ι δ**.

Το αρχ. ουσ. *μαντείων*. Για τους τ. βλ. Holton [Αλεξ. σ. 202-3]. Η λ. και σήμ.

Μαντείο: Αλεξ. 295.

μαντέλλα η.

Το ιταλ. *mantella*.

Μανδύας? τους καρδιναλούς του με τες μακρές μαντέλλες Ιστ. Βλαχ. 2845.

μαντέλλο το, Διήγ. Αλ. V 58· μαντέλλο ο, Ναθαναήλ Μπέρτου, Στιχοπλ. I 44· μαντέλλο ο, Πόλ. Τρωάδ. 112.

Το ιταλ. mantello.

Μανθίας, επανωφόρι: τότε σαν ξηριέσαι και βάνεις το μαντέλλο Φορτου. (Vinc.) Δ' 495.

μαντεμός ο, Πεντ. Γέν. XLIV 15.

Από το μαντείο και την κατάλ. -μός.

Χρησμός, προφητεία (εδώ ως σύστ. αντικ.): αυτός μαντερό να μαντέψει εις αυτό κυτ. Γέν. XLIV 5.

μαντενιάζω.

Από το προβηγγ. mantenir (Βλ. Χατζ., Ξέν. στοιχ. 85). Για τη λ. βλ. και Δένδια, Αθ. 36, 1925, 153.

1) Προστατεύω: ήλθα ώδε να φύγω από τους εχθρούς μου, αρμέ δεν ήγχα να με μαντενιάζε· με την δύναμιν του Θεού έχω διά λόγον μου Μαχ. 448⁹· τούτη είναι η κρίσις ... του αφέντη μου του δε Πιέρ ... όπου να τον μαντενιάζει ο Θεός! Μαχ. 572²⁵⁻⁸. 2α) Υποστηρίζω, ενισχύω, βοηθώ: να μαντενιάσει (ενν. ο εγγας) τους ανθρώπους του τους λίξιους με δικαιοσύνην ... κατά τα συνθήδια της αυλής του Ασσίζ. 36³¹· έχει σας (ενν. η εγγαίνα) πολλά ακριβούς και θέλει σας μαντενιάσειν πάσα πράγμα Βουστρ. 477· β) υπηρετώ: να ποιάσει (ενν. ο σεργάντης ή η τσαμπεράνα) να μαντενιάσει τον κύριόν του ή την κυράν του ... ως το τέλος του τεμενίου τόν ευνεβάστησαν κυράν Ασσίζ. 74¹². 3) Υπερασπίζομαι (μια άποψη), επιμένω σε κ.: εκείνος τό είπον πάλε λαλώ το, και να σου το μαντενιάσω με το σπαθί εις το χέριν Βουστρ. 525. 4) Διατηρώ, διαφυλάγω: τούτον έτι κείμενον και δίκαιον κατά την ασσίαν, ότι διά το θάρρος του αυθέντη και διά το έτι κρατημένους (ενν. ο εμπυλός) να το μαντενιάσει. Εις το κείμενον έρχονται όλοι οι πραγματευτάδες εις την εξουσίαν του διά να πουλήσουν και να αγοράσουν Ασσίζ. 233²¹⁻².

μαντεολόγος ο, βλ. μαντολόγος.

μαντεύω, βλ. μαντεύω.

μάντευμα το.

Το αρχ. ουσ. μάντευμα. Τ. μάντευμα και σήμ.

Χρησμός, προφητεία: μήλον η γρως ολόχρησον και κεκαλλωπισμένον γραμμασι κακομαγακόις και λόγους μαντευμάτων Καλλίμ. 1207.

μαντευμός ο, βλ. μαντερός.

μαντεύτρια η, Παράφρ. Χων. (Νικητ. Χων., Βόνν. 759 κριτ. υπ.), Συναξ. γαθ. 57· μαντεύτρια α, Γαθ. 8ιήγ. 103.

Το μτην. ουσ. μαντεύτρια. Ο τ. και σήμ.

Μάντισσα? γιατί καυχάσων κ' έλεγες πως ήσους μαντεύτρια και του κυρ Λέου του Σοφού ήσους μαντεύτρια Γαθ. 8ιήγ. 507.

μαντεύω και μαντεύγω, Αιβ. Sc. 2460, Δούκ. 279⁸, Ναθαναήλ Μπέρτου, Στιχοπλ. I 146, Αλεξ. 315, Ασσίζ. 223, Πεντ. Γέν. XLIV 15, Δευτ. XVIII 10, Δευτ. XIX 26,

Ατωλ., ΜΩθ. 16⁴, 39¹⁻⁴, 91⁴⁻¹⁴, Διγ. Ανδρ. 313⁹, Βακτ. αρχιερ. 155, Σουμμ., Παστ.- φιδ. Δ' [1318].

Το αρχ. *μαντεύομαι*. Η λ. *μαντεύω* μτγν., στο Βλάχ. (τ. *μαντεύω*) και σήμ.

Ι (Βεργγ.) 'προφητεύω, προλέγω' αυτός *μαντεμό* να *μαντέι* εις αυτό Πεντ. Γέν. XLIV 5· *ἐκράξεν* (ενν. ο Φίλιππος) *ἀντίφωνον* τον μάγον να *μαντέι* Αλεξ. 215. II Μίσ. 1) Συμβουλευόμαι το μαντείο: *αν θέλεις* για να *μανταθείς*, *εἰπέ* μου την αἰτία Αλεξ. 62. 2) Λισθάνομαι: *δίδω* αυτά τα ζώα *δεν* *μαντεύονται* κατά που *λογιάζεις* *εσὺ* με τις *μαγείες* σου Ροθινός (Βαλ.) 215.

μάντζε και *μάντζι* το, βλ. *ομάτζιο*.

μαντζέτα η, βλ. *ματζέτα*.

μαντζιτζάνιν το. [*μαντζιτζάνιν*, - *354*]

Από το αραβ. *ḥādīdīn* (Βλ. Kahane, Sprache 400 και III. Class. St. 6, 1981, 411· πβ. επίσης Καρολίδη, ΝΕ 2, 1905, 160 και Κουκ., ΒΒΗ Ε' 96 και σήμ. 8). Τ. *ματζιζάνιον* (κατά Du Cange, λ. *ματζιζάνιον* και Κουκ., ό.π. πρόκειται για τ. *ματζιζάνιον*) τον 11. αι. (Βλ. Kahane, ό.π.). Η λ. στο Du Cange (λ. *ματζιζάνια*). — Βλ. και *ματζιζάνι(ον)* (Προσθήκες Θ' τόμου).

'Μελιτζάνα' *σπαράνιν*, *χρυσολάχανον*, *γογγύλεν*, *μαντζιτζάνιν* Προδρ. II χφ. G 41.

μαντζουράνα η, βλ. *ματζουράνα*.

μαντήλα η' *μαυδής* λ.α.

Το μτγν. ουσ. *μαντήλη* (λατ. *mantile*· βλ. L-S Suppl. Διαφορετική ετυμ. στον Ανδρ., Λεξ., λ. *μαντίλα*· πβ. και Τριαντ., 'Απ. Α' 383). Λ. *μανδήλη* τον 5. αι. (L-S). Η λ. στο Du Cange (λ. *μανδύλιον*) και σήμ.

1) Μαντήλα, πετσέτα: *την* *μανδήλαν*, *ή* *εσφόγγιζεν* ο *πατήρ* μου *την* *πρόσωπον* του *εαυτού* *απεδράνος* Σπανός (Eidenseier) D 649. 2) Τραπεζομάντηλο: *για* το *λάδι* *κόπτοι* (ενν. οι *ποντικοί*) *και* *φθέρουν* *τες* *μαντήλες* *κ'* *απάνω* *εις* *τες* *τράπεζες* *εργάζονται* *τες* *μαντήλες* *Ζήνου*, Βατραχ. 302.

μαντηλάκιν το· *μαυδής* λ.α.ι, Θησ. Ε' [29*].

Από το ουσ. *μαντήλι* και την κατάλ. -άκιν. Η λ. και στο Τραγ. Σούσ. Α' 46. Τ. *μαντηλάκι* στο Σομπαν. και σήμ.

Μικρό *μαντήλι*: *με* το *μαντηλάκιν* *της* *ώρας* *και* *με* *τη* *χέρα* *μ'* *εσφόγγιζε* *κ'* *εχάρει* *σε* *παρηγορεί* *και* *αέρα* (ενν. η Μοίρα) Φαλιέρ., Ιστ.³ 285.

μαντήλι το, (Ι), Διήγ. Βελ. 130, 151, Ντελλαπ., Ερωτήμ. 1865, Γεωργηλ., Θαν. 176, Αρσ., Κόπ. Διατρ. [1061]· *μαυδής* λ.α.ι, Γεωργηλ., Βελ. 100· *μαυδής* λ.α.ι, Γεωργηλ., Βελ. 185, 224· *μαυδής* λ.α.ι, Διήγ. Βελ. Near. 135, Μίσ. Esc. 2291, Μαχ. 548³¹, 600³⁰. *μαυδής* λ.α.ι, Ασοιζ. 291³². *μαυδής* λ.α.ι, Ριμ. Βελ. 207.

Από το λατ. *mantiliū* ή *mantiliū* (Ανδρ., Λεξ.³, λ. *μαντίλι*· κατά Τριαντ., 'Απ. Α' 426 από το λατ. *mantile*) ή από το ουσ. *μαντήλη*. Λ. *μανδύλιον* στον Ησούχ. (λ. *χειρόμακτρον*) και τη Σούδα Δ' 802⁴. Ο τ. *μανδήλο* στο Du Cange, λ. *μανδύλιον* και ο τ. *μανδήλιον* σε Γλωσσάρ. (L-S) (για τους τ. με -ήδ· βλ. Τριαντ., ό.π. 383). Ο τ. *μαντήλιον* και σήμ. στο ποντιακό ιδίωμ. (Παπαδ. Α., Λεξ.) και την Κύπρο (Λουκά, Γλωσσάρ. 297). Ο τ. *μαντήλιον* στο Du Cange, ό.π. Η λ. στο Βλάχ. (λ. *μαντίλι*) και σήμ.

1) Ήτοστά (χειρών-φαγητού)¹ για το πράγμα βλ. Κουκ., ΒΒΠ Ε' 145-6): το τραπέζιν μ' έθηκεν και σήνει με μαντήλιν και σκοτελέτην μ' έθηκεν γεμάτον την λαπαράν Προδρ. IV 247. 2) (Γενικ.) κομμάτι ύφασμα με ποικίλες διαστάσεις, σύσταση και χρ.: απάσματος γαρ ήτονε (ενν. ο Σεπτέμβριος), δεμένος με μανδήλιν διά να κρατεί τας τρέχας του να μην τον εμποδίσουν Ημερολ. 6· με μανδήλιν απαστρεκόν την μέσην του να ζωσει Χούμνου, Κοσμογ. 2427· τυφλώνουσι τα μάτια του με το χροσό μανδήλιν Ρυμ. Βελ. 110· Μανδήλιν χραιοσιτίμητον τον έρρεγεν να δέσει απάνω εις το κασισίον του, να σέβει εις την εένταν Ιμπ. 376· ταρίον πολυτίμητον με εύμορφον μαντήλι Αρσ., Κόπ. διατρ. [970]· μαντήλιν μεταξοχραιοσιτίμητον Ντελλαπ., Ερωτήμ. 376· Ον παρ' ημών του Νεεμάν υπάρχει το μανδήλιν ...; Δεγ. (Trapp) Gr. 758· Ο Ιακώβ ... πέμπει πολλά *κ τα ζα του κανίσι ... Και ο Ησαύ τα δέκτηκεν ως εόδα στο μανδήλι Χούμνου, Κοσμογ. 1509· (εκκλ.· πβ. Act. Pantél. 718.25 και σ. 68, 72· για τη χρ. βλ. Εγκυκλοπ. «Ηλίου», λ. μανδήλιν): Εάν κανείς άνθρωπος ... αγοράσει ... κανέναν πράγμα της εκκλησίας ή του μοναστηρίου ως πράγμαν εγκανειασμένον και ευλογημένον, και ην άγια ποτήρια, σταυρούς, αναφοράδες, δίσκους, μαντήλια Αισίζ. 432.

μαντήλι, (II)· (τ' οξύ) μαντήλι, Σαχλ. Β' (Wagn.) PM 535, σφαλιμ. γρ. αντί το ξύμαν θέλει· δούρθ. Κουκ., Λαογρ. 3, 1911, 366. — Βλ. και ξύμαν.

μαντηλίδα η.

Από το ουσ. μαντήλι και την κατάλ. -ίδα. Τ. μαντηλίδα στο Du Cange. Η λ. και σήμ. στην Κρήτη (Βλ. Φραγκικά, Ορολογ. φυτ. 139) και τη Χίο (Αμ., Χιακ. Χρον. 6, 1925, 44).

Είδος χρυσανθέμου (Για τη σημασ. βλ. Φραγκικά, δ.π.): σκούφει και πιάνει δυο-τρεις μαντηλίδες να τσι φάγει η κακομοίρα Κατά οζουράρη 89.

μαντηλίται το.

Από το ουσ. μαντήλι και την κατάλ. -ίται.

Μαντηλιάκι: ανάλλαξεν με ο αμυρός τούρκικη φορεσίαν (παραλ. 1 στ.), χραιοσουλλίδον έντημαν και μαντηλίταια τρία Ντελλαπ., Ερωτήμ. 1350.

μάντης ο, Δεγ. Ζ 41, Ερμον. Α 103, Αιβ. Sc. 2443, Αιβ. Esc. 491, Αιβ. (Lamb.) N 717, Βοζ. Γιάδ. 375, 381, Αιτωλ., Μ60. 91*, Δεγ. Άνδρ. 313*.

Το αρχ. ουσ. μάντις. Η λ. και σήμ. με διάφ. σημασ.

Μάντης, προφήτης: Κάποιος μάντης ήτονε κ' έλεγε πως μαντεύει, πάντοτε εναυχό-τουμε σ' άλλους ότ' αληθείς Αιτωλ., Μ60. 391.

μαντί το, Φαλιέρ., Θρ. 360, Γαδ. Διήγ. 300, Περί γέρ. 127, Κόπρ. ερωτ. 7613, Σεβήρ., Σμειώμ. 4γ. 80α, Ροδολ. (Μανούσ.) Γ' [44], Ροδολ. Γ' [530], Δ' [378]· μ α ν-δ ί, Πουλόλ. (Τοξβαρτί) 170, 191· μ α ν δ ί ν, Προδρ. I 247, II Η 261, Παίσ., Ιστ. Σινά 424· μ α ν δ ί ο ν, Ιστ. πατρ. 1611, 1923, 19413, Βακτ. αρχιερ. 183· μ α ν τ ί ν, Κυπρ. ερωτ. 9432· μ α ν τ ί (ο) ν, Ναθαναήλ Μπέρτου, Στιχοπλ. II 25.

Από το λατ. mantium (Βλ. Άνδρ., Λεξ. και Τριαντ. Άπ. Α' 426). Α. μαντί(ο)ν τον 5. αι. (Lampe, Lex.). Ο τ. μανδίων στο Meursius (λ. μανδύον). Η λ. και σήμ. στη Χίο (Βλ. Κουκ., ΕΕΒΣ 24, 1954, 17).

1) Μακρός γυναικείος μανδύας (Για τη σημασ. βλ. Κουκ., δ.π. σ. 16-17 και ΕΕΚΣ 3, 1940, 50 και σήμ. 5): μετά βίγνιον και μαντιών οι αρχόντισσες γαρίζουν Απόκοπ. 119·

ου θέλει η γυναίκα μου γιὰν την Πασχαλίαν, ου θέλει η μάνα μου μαρδὴν, ου θέλει και καλίγνα Προδρ. II G 48. 2) Καλύπτρα, βέλο: *Ωσόπου κρείττον χωσμένον τον πόθεν μου ... εβώρουν το πρόσωπόν σου* (παρ. 1 στ.) κι' *αφόν με 'δες δουλωμένον* (παρ. 1 στ.), *εστερέφες μου το δεσ σου με σκληρόν μαρτίν τακένον* Κυπρ. ερωτ. 124⁹. 3) Κυκλαειδὲς ωμοφόρου ιερωμένου: *φέρουν την πατερίτσα του* (ενν. του δεσπότη), *φοραίνει το μαντί του Διήγ. εις τους κρασοπατέρας* 601¹²: *κάρμουνσιν ῥόσα υψηλά ... και γουνομεσοφόρια πατρεαρχών μεγάλων, μαρόλια, παραμάθδια μητροπολιτισκόπων* Διήγ. παιδ. (Tsiouni) 506.

*μαντιάζω, βλ. αμαντιάζω.

μαντίκι(ο)ν το, Καραβ. 493⁴, 494^{2.5.10}, 498⁹, 499¹⁰, 503¹⁷.

Το βενετ. *manticcio* (βλ. Σεγδίτσα, Νεοτ. ὅροι 63, λ. *μαντίκι*). Η λ. και σήμ.

Είδος σχοινοῦ που βαστά την κεφαλή των τετραγωνικῶν ιστίων: *εις την σκάλαν ηγ απάνω και τάλιες των μαντικίων αυτ.* 506¹⁰⁻¹¹.

μαντικός, επιθ.

Το αρχ. επιθ. *μαντικός*. Η λ. και σήμ.

Προφητικός: *οἶμοι σιγά το μαντικόν και θεηγόρον στόμα, οἶμοι εκλείσθη η φωνή η πόσιν ηδυάτη Διγ. (Trapp) Gr. 3264.*

Το ουδ. ως ουσ.: *μαντική ικανότητα: το μαντικόν του κάρακος και τας λοιπὰς δυνάμεις* Γλυκά, Στ. 32.

μαντίλα και μαντίλι, βλ. μαντήλα και μαντήλι.

μαντίν το, βλ. μαντί.

μαντίνες οι, βλ. μαντίτες.

μαντί(ον) το, μαντί.

μάντισσα η.

Από το ουσ. *μάντης* και την κατάλ. -ισσα. Η λ. στον Steph., Θησ. και σήμ.

Μάγισσα: *Δεν έτρεξε* (ενν. ο παρόλυτος) *εις μάγους και μάντισσες, ωσόν το κάρμουνσιν τινές* Πηγιά, Χρυσοπ. 59 (18).

μαντολόγημα το.

Από τον αόρ. του μαντολογιά* και την κατάλ. -μα.

Μαγεία: *έκαμαν έτσι οι μάγοι με τα μαντολογήματά τους και ανέβασαν τους βατρακούς επί την ηγή την Αίγυπτο* Πεντ., Έξ. VIII 9.

μαντολόγος ο· *μ α ν τ ε ο λ ό γ ο ς*, Ναθανάηλ Μπέρτου, Στιχοπλ. I 1262.

Από το ουσ. *μάντης* και το *λέγω*.

Αυτός που λέγει μαντείες: και ονομαστές ως οι Έλληνες εκείνοι οι μαντολόγοι Σπαν. (Ζώρ.) V 347.

*μαντομάχος ο, βλ. Προσθήκες I' τόμου, λ. *μαντομάχος*.

μάντος ο, Καραβ. 492¹⁷, 493¹⁷, 494¹⁰, 495⁸, 498⁷, 499⁹, 502¹¹, 503^{17.19.20.22}.

Το παλαιότ. ιταλ. *manio* (Battaglia S., Grande dizionario della lingua italiana, λ. *manie*; βλ. και Kahane, Sprache 578). Η λ. και σήμ. ως ναντ. (Σεγδίτσα, Ναντ. όροι 63).

(Ναντ.) σχοινί με το οποίο συνδέονται η αντήν και τα πανιά του καραβιού: *μάντους* του καταρτίου Καραβ. 493³⁹· *μάντους* της μαντζίνας Καραβ. 498¹⁸· *ένας* από τους κοσμοπά-
νους πα και κόφτει τους τους μάντους και τα άρμενα *έπéσαν* και τους Τούρκους *επλακάσαν* Τριβ., Ταγιαπ. 192.

μαντοφόρος ο.

Από το ουσ. *μαντί(ον)* και το φέρω.

Αυτός που φορά μαντί (προκ. για ιερωμένο): *εμπρός υπάν οι άρχοντες ...* και *όπισθεν καλόγεροι οι μαντοφορέμενοι, στην μέσην ... ήμισθαν ημείς οι μαντοφόροι. Μονεμβασίας ο σοφός κ' εγώ ο Ελασσάνος Αρσεν., Κόπ. διατρ. [121].*

μάντρα η, βλ. *μάνδρα*.

μαντραγούρα η, βλ. *μανδραγόρα*.

μαντράκι το, βλ. *μανδράκι*.

μαντρέτο το, Κατζ. Β' 80, Ευγέν. 241, Στάθ. (Martini) Γ' 34, Φορτου. (Vinc.) Β' 53.

Το βενετ. *mandrèto*.

Έ Χτύπημα ξιφομάχου με κατεύθυνση από δεξιά προς τα αριστερά¹ (Βλ. Πολίτη Λ. [Κατζ. σ. 151], Vincent [Φορτου. σ. 228]): *να σταθώ στον οχουθρό τη μέση, με ένα γύρο ροβέρεσα να καλλώ έδεπά, μαντρέτα και στοκάδες Φορτου. (Vinc.) Δ' 169.*

μαντρί το, βλ. *μανδρί*.

μαντριάρχης ο, βλ. *μανδριάρχης*.

μαξιλάρι το, Στάθ. (Martini) Β' 50· μαξελάρα(ν), Γεωργηλ., Θαν. 176· μαξελάρα(ν), Λιβ. Ρ 2580 (έκδ. *ξεμπλαρίον*· βλ. Lambert [Λιβ. σ. 476] και Χατζηγιακ., Δημόδη Α' 65), Λιβ. Sc. 2923, 2930, Λιβ. Esc. 4096, 4103, Λιβ. Ν 3521, 3527, 3534.

Από το λατ. *maxillaris*-e με επίδρ. της κατάλ. -άρι(ον) (Βλ. και Triand., Lehnw. 120 = 'Απ. Α' 425, Kahane, Sprache ... πβ. όμως και Ανδρ., Λεξ.). Λ. *μαξιλλάριον* τον 9. αι. (Αχμέτ, Ον. 173¹⁸, 174³⁻⁹). Ο τ. *μαξελάρι* στο Βλάχ. και σήμ. ιδίωμ. (Βλ. Χατζιδ., ΜΝΕ Α' 239 και Β' 406, Pern., Et. linguist. Α' 103 και Βογιαντζ., Γλώσσα 'Ανδρ. 206). Ο τ. *μαξιλάρι* και σήμ. στο ποντιακό ιδίωμ. (Παπαδ. Α., Λεξ.). Η λ. σε έγγρ. του 16. και 17. αι. (Βλ. Δρακάκη, Έγγρ. Σύρου Α' 124, Βισβίτζη, Πρωκ. Έγγρ., ΕΚΕΙΕΔ 12, 1965, 81) και σήμ.

Ή Μαξιλάρι: *αναστενάξω από καρδιάς, κανείς ουδέ το ξέρει, (παραλ. 1 στ.) ... όξω τα μαξιλάρια μου, οπού τα δάκρυα πίνοντ Ch. pop. 32.*

μαξούλι το· μαξούλι(ν).

Το αραβότουρκ. *makul*. Οι τ. *μαξούλ'* και *μαξούλεν* και σήμ. ιδίωμ. (Βλ. Δημήτρ. Ευστρατίου ΛΔ 11, 1966/67, 99, Γεωργίου Χρ., Γλωσσ. ιδ. Καστορ. 121, Χατζ., Ξέν. στοιχ. 137). Τ. *μαχζούλι* σε έγγρ. του 1798 (Apostolopoulos Ph., Ελλην. 27, 1974, 104).

Η λ. στο Somav., σε έγγρ. του 18. και 19. αι. (Έγγρ. Σόρου Α' 261 και Γκίνης, ΕΕΒΣ 39/40, 1972/73, 235) και σήμ. ιδιωμ. (Παγκ., Ιδίωμ. Κρ. 5' 108, Φιλ., Θρακ. 5, 1934, 261 και Δομένικος, Ραντεβού 114).

Προϊόν, εποδεία: όλους εκείνους τους καρπούς και όλα τα μαζούλια (παραλ. 1 στ.), παραπάνω λέγω και κρασιά, μεταξύ φιορεδερόπα και άλλα καθεμιάς λογής Θρ. Κύπρ. (Παπαδ. Θ.) 287.

μασούνα η, Byz. Kleinchron. Α' 300¹², Έκθ. χρον. 43¹, Κωδ. Χρονογρ. 68¹¹, Τζάνε, Κρ. πόλ. 317¹⁰, 318^{10,16}, 375^{5,18}. μα γ ο ύ ν α, Κωδ. Χρονογρ. 51¹⁴, Ιστ. πολιτ. 55¹⁰. μα δ ν α Byz. Kleinchron. Α' 305¹³.

Από το αραβ. μα'ινα (Πβ. Devoto, Dix. Etym. λ. *masina*). Για τον τ. *μάνα*, που απ. και σήμ. ιδιωμ., βλ. Kahane, B-NJ 15, 1939, 105. Η λ. στο Somav. και σήμ.

Φορτηγό πλοίο: *Κάτεργα* τράντα κ' εκατόν σωστά εμμετρηθήκαν, οκτώ *μασούνες*, τρία δέ *καρμουσταλιά* βρεθήκαν Αχέλ. 210· *έγιναν* όλα *άμμενα* τετρακόσια, *καράβια*, *κάτεργα*, *μασούνες*, *καφορόζες*, *καρμουσταλιάδες* Κώδ. Χρονογρ. 51¹⁸. Φρ. ποιή *μασούνες* = ιδρώς εμπορική εταιρεία (Για τη σημασ. βλ. Dawkins [Μαχ. Β' σ. 151]): οι Γενουβήσοι ... *εποίκων* *μασούνων*, *τουτέστιν* *εβάλλαν* *μασόν* *τους* *οι* *αρχόντισσες* *οι* *χήρες* *από* *το* *εδικόν* *τους* *και* *εσμπιδίσαν* *τετρακοσίας* *χιλιάδες* *δουκάτα* *χρυσά* *και* *εδόκων* *τα* ... *με* *τουούτων* ... *να* *έχουν* *κ'* *εκείνης* *μερτικόν* *Μαχ.* 336⁸.

μάππα η, Παράφρ. Χων. [Νικήτ. Χων., Βόνν., 654, κριτ. υπ.].

Το μτρν. ουσ. *μάππα* (λατ. *mapra* [L-S Suppl.]). Η λ. και σήμ.

⁴ Σφαίρα, μπάλα (Για τη σημασ. βλ. Κοκκ., ΒΒΠ Α' 168. Η σημασ. και σήμ. στην Κύπρο και Κάρπαθο· βλ. Σακ., Κυπρ. Β' 649 και Μεγαλ. - Νουάρ, Λεξ.): *εκύλιον* *ταύτην* (ενν. την *κεφαλήν*) *από* *τόπου* *εις* *τόπον* *και* *έσπερον* *και* *έσπερον* *ώσπερ* *μάππα* Παράφρ. Χων. [Νικήτ. Χων., Βόνν., 507, κριτ. υπ.]. — Η λ. ως τοπων.: Πορτολ. Α 236^{14,15}.

μαππεμούντι το.

Το γαλλ. *mappeponde*.

Παγκόσμιος χάρτης: *έδισε* *να* *σου* *φέρουν* *το* *χαρτί* *τό* *κράζουν* *μαππεμούντι* *και* *άνουζέ* *το* *και* *θέλεις* *ιδείν* *την* *αρεντίαν* *τήν* *κρατεί* *ο* *σουλτάνος* *Μαχ.* 642¹⁹.

μαραγκός ο, Πορτολ. Α 254³, Τζάνε, Κρ. πόλ. 279²⁸.

Από το βενετ. *maraggon* (Ανδρ., Λεξ.). Η λ. σε έγγρ. του 17. αι. (Κωνστανταουδάκι, Θησαυρ. 12, 1975, 101, 114 και Αβούρης, Κρ. Χρ. 25, 1973, 220²⁴), στο Βλάχ. και σήμ.

⁵ Σουλουργός? οι *μαραγκοί* *δουλεύσαν* *παβιδία* *με* *τους* *θόλους* *Τζάνε*, Κρ. πόλ. 280¹⁴· *εσιμάρησέν* *τηνε* (ενν. την *κασέλα*) *ο* *μαραγκός* *ογδόηντα* *λίτρες* *τορτέσα* *Κατά* *αζουράρη* 59.

μάραθο το, βλ. *μάραθον*.

Μαραθοβουνιώτης ο, Ιστ. Μακαρ. Μάρκο 703.

Από το τοπων. *Μαραθόβουνος* και την κατάλ. -ιώτης. Τ. *Μαραθοβουνιώτης* σε δημ. τ-αγ. (Παπαδ. Θ., Επετ. Κύπρ. 6, 1972/73, 428).

Αυτός που κατάγεται από το Μαραθόβουνος: αυτ. 556.

μάραθρον το· *μάλαθρον*, Ιερικοσ. 388¹⁸, 400⁹ (ἐκδ. *μελάθρον*· από παραδρομή), Ιατροσ. κώδ. *απθ'*, Περί διαίτης 47, Ιατροσόφ. (Οικονομ.) 58¹⁸, 61¹⁹. *μάραθρον*, Ιερικοσ. 388⁸, 397¹², Κυνος. 591¹⁴.

Το αρχ. ουσ. *μάραθρον*. Τ. *μάραθ* στο Βλάχ. και σήμ. Ο τ. *μάλαθρον* μτγν. και σήμ., *μάραθρον* μτγν. και τ. *μάρανθρον* στο Σομαν. Για διάφ. τ. και σήμ. ιδίωμ. βλ. Andr., Lex., Μπύγκα, Γλωσσ. Ηπείρου, Α' λ. *μάραθρον* και *μάλαθρον*. Kahane, BZ 66, 1973, 24, Χατζιδ., Λθ. 8, 1895, 135. Η λ. και ο πληθ. *Μάραθα* και ως τοπων. (βλ. Παλαβάνης, Κυπρ. Τοπ. 78, λ. *Μάραθος*).

Το φυτό *μάραθ*: *θεραπεύσεις δέ υπαλείφειν μέλι ... και χυλόν μαράθρον* Ιερικοσ. 400⁹. *Μάλαθρον χλωρόν και πήγατον και σκόρδον ... δος πιείν και μάτα* Ιατροσόφ. (Οικονομ.) 91².

Μάραθος ο.

Προσωποπ. του ουσ. *μάραθρον*: ο πρωτοσέβαστος *Πιπίριος μετά Κυμίνου του κόμης*, ... *Αγθών τε και Μαράθου* Πωρικ. V 19.

μαραθόσπορος ο· *μαλαθόσπορος*· *μαλαθρόσπορος*.

Από τα ουσ. *μάραθ* και *σπός*. Ουδ. *μαλαθρόσπορον* στο Σομαν.

Σπός *μάραθ*: *Μαλαθρόσπορον μετά τριφυλίου δος πιείν* Ιατροσόφ. (Οικονομ.) 102²¹. *εις το φαν της ... να βάλλουν μαλαθόσπορον* Ιατροσ. κώδ. σκβ'.

μάραθρον το, βλ. *μάραθ*.

μαραίνω, Καλλίμ. 1593, Ιερικοσ. 450²⁸, 460²², Διγ. (Trapp) Gr. 270, 3640, Διγ. Z 373, 1772, 4478, Διγ. (Trapp) Esc. 173, 179, Ερωτοπ. 578, Λιβ. Sc. 2150, Λιβ. Esc. 1915, Λιβ. N 3633, Αχλλ. L 598, 1302, Ερωφ. Α' 8, 621, Ε' 170, Διγ. 'Ανθρ. 316²³, 411²⁷, Ερωτόκρ. (Αλεξ. Στ.) Α' 1743, Ροδολ. Β' [447], Σουμμ., Παστ. φιβ. Β' [642], Διοκροσ. 95⁴, κ.π.α.

Το αρχ. *μαραίνω*. Η λ. στο Βλάχ. και σήμ.

Ι Ενεργ. Α' Μτβ. 1) (Προκ. για φυτό) *κάνω να χάσει τη δροσιά του, να ξεραθεί: ο βράχος της της φυλακής το μόσχον καταλεί τον, μαραίνει τους βασιλικούς Σαχλ. Β'* (Wagn.) PM 239. 2) Φθέρω: *οι σκόληκες μαραίνουνσι* (ενν. όμους, βραχιόντας) *κακώς προσδαπανώντες* Διγ. Z 4480· (μεταφ.) α) *αρανίζω: πάντα τα τερπνά του πλάνου κόσμου τούτου 'Αδης μαραίνει και δεινός παραλαμβάνει* Χάρων Διγ. (Trapp) Gr. 3369· β) *κάνω κ. να χάσει τη ζωντάνια του, την ομορφιά του: σκόληκες ότι ο καιρός τα κάλλη σου μαραίνει* Ch. pop. 673· *ο τόσος πόνος τόν πονείς ... μαραίνει το το κάλλος σου, νεκρώνει το κορμί σου* Λιβ. N 2964· γ) *εξαντλώ σωματικά ή ψυχικά κάπ.: τέχη ... να με μαραίνεις πάντοτες και να με βασανίζεις* Ντελλαπ., Ερωτήμ. 95· *τα ξένα με μαραίνουνσι, τον χρόνον της ζωής μου* Περί ξεν. Α 163· δ) *εξανθενώ, αρρωσταίνω κάπ.: Εκείνος ευημόθηκε* (ενν. ο Αλέξανδρος) *και στο κελί του μπαίνει, μη να τον πάρει ο καιρός, οπού τονε μαραίνει* Αλεξ. 2766· ε) *κάνω κ. να μαραζώσει, εξασθενώ: η αγάπη σου με καίει και μαραίνει την καρδιά μου* Ch. pop. 133· ς) *μετριάζω, υποβιβάζω, φθείρω: Ο δέ λόγος είναι υπηρέτης του ταν, οποιον ουδέν δύναται η τέχη να τον αρανίσει, ουδέ ουκοφαντία να τον στερήσει ... ουδέ το γήρας να τον μαραίνει* Σοφισμ., Παιδικ. 105· 3) *Στενοχωρώ: άφες την, μη την πικραίνεις και μηδέν μας την μαραίνεις* (ενν. την κόρη) Συναξ. γυν. 1112. Β' (Αμτβ.) (μεταφ.) *εξανθενώ: από τον φόβον επόρμα-ξεν, η όψη του ηλλουώθη, ευθής η αγάπη εμάρανε, ο πόθος ελιγνώθη* Ριμ. Βελ. 527. **II**

Μέσ. 1) (Προκ. για άνθος ή δένδρο) χάνω τη δροσιά μου, ξεραίνομαι: ήκαμε αυτό το πρόσωπο σα ρόδο κ' εμαράθη Ζήν. Β' 368· κ' ένα δεντρόν... ψημένο, μαραμένο, δίχως ανθούς, δίχως βλαστούς Ερωτόκρ. (Αλεξ. Στ.) Β' 208. **2)** Μαραζώνω, φθείρομαι, εξασθενώ: έκλειαν και οδύγετον, τα αδέλφια της εζήταν αυτή, κι' αν εμαραίνετον, έλαμπεν ως ο ήλιος Διγ. (Trapp) Esc. 175· ήδειχνε πως μαραίνεται για μιας τεράδιας κάλλη Ερωτόκρ. (Αλεξ. Στ.) Β' 192. (Μεταφ.) α) φθείρομαι: παρέρχονται, μαραίνονται, φεύγουν, αν κρατούνται δόξα και πλούτος και τιμή, ισχύς, υγεία, κάλλος Στίχ. ωραιότ. (Spradano) 11· (με σύστ. αντικ.) φθείρομαι: μαραμό να μαραθείς απατά εσύ απατά ο λαός ετούτος Πεντ. Έξ. XVIII 18· β) μαραζώνω, χάνω τη ζωντάνια μου, την ομορφιά μου: να με εβράλετε εκ τα πάθη ότι η νιότη μου εμαράθη Συναξ. γυν. 970. **3)** (Προκ. για λίμνη) ξεραίνομαι, στεγνώνω: Από την ζέστην την πολλήν κ' εκείνη εμαράνθη (ενν. η λίμνη) Αιτωλ., Μίσθ. 19⁴.

μαραμός ο, Ερωτοπ. 509, Πεντ. Έξ. XVIII 18.

Από το μαραίνω και την κατάλ. -μός. Η λ. στο Βλάχ.

Ῥαραμός (ως σύστ. αντικ.): πόθον να φλέγει οδοτελούς την όλην μου καρδίαν και να μαραίνει μαραμόν οριστικόν θανάτου Φλώρ. 1515.

μαρανίσκομαι.

Από το μαραίνομαι με παρέκταση (Βλ. Χατζιδ., MNE Α' 300). Για τη λ. βλ. Thémis Siarkaras-Pitsilidēs [Κυπρ. πρωτ. σ. 379]. Η λ. στο Meursius (λ. μαρανίσκειν) και σήμ. ιδίωμ. (Χατζιδ., ό.π. και Σακ., Κυπρ. Β' 650, λ. μαρανίσκω).

Μαραίνομαι: εσείς, δεντρά, 'χ την λέστην μαραθθήτε Κυπρ. πρωτ. 77¹¹.

μαραφούνι το, Καραβ. 504²⁷.

Το βενετ. *marafon*. (Βλ. Kahane, Sprache 578, 588). Η λ. και σήμ. (Βλ. και Σενδίστα, Ναυτ. όροι, λ. μαραφούντια).

(Ναυτ.) είδος σκονιού: μαραφούνια οδιά ούτο άρμενα και γοράβλια και άλλες κοτζαδούρες οπού κάμουν χρέια εις το καράβιν αυτ. 499²⁸.

μαργαριταρένιος επίθ., Ερωτόκρ. (Αλεξ. Στ.) Α' 1343· μαργαριταρένιος ος, Μαχ. 576¹², 606²⁸⁻⁹, Γεωργηλ., Θαν. 133, Ιμπ. (Legr.) 418.

Από το ουσ. μαργαριτάρι και την κατάλ. -ένιος. Τ. μαργαριταρένιος στον Ύψοδ-Κωδ., Οφσκ. Γλωσσάρ. και στον Meursius (λ. μαργαριταρένιον). Ο τ. μαργαριταρένιος σε διαθ. του 1486 (Σάθ., MB 5' 655¹⁷) και σήμ. ιδίωμ. (Βλ. Pern., Et. linguist. II 136). Τ. μαργαριταρένης στο ποντιακό ιδίωμ. (Παπαδ. Α., Λεξ.). Η λ. στο Βλάχ. και σήμ.

Που είναι στολισμένος με μαργαριτάρια: στην σάλα την (ενν. την κόρην) εκάθισεν την μαργαριταρένιαν Διγ. (Trapp) Esc. 1050· εφέραν ... χάσδια χρυσωμένα, βλαττία ... παμπλούμιστα και μαργαριταρένια Ιμπ. (Legr.) 502· καλωμαρθήκη πλουμιστή και μαργαριταρένη Ερωτόκρ. (Αλεξ. Στ.) Α' 1424.

μαργαριτάριον το, Διγ. Άνδρ. 315²², 347⁶, 350²⁴· μαργαριτάρι, Απολλών. 390, Ανακάλ. 66, Θησ. Σ' [17⁴, 32¹], Ch. pop. 274, Αρμούρ. 12, Γεωργηλ., Θαν. 112, Αρσ., Κόπ. διατρ. [557], Παισ., Ιστ. Σινά 665, Πανώρ. Β' 204, Ερωφ. Δ' 726, Ζήν. Α' 104, Ε' 84, Διγ. Ο 1991, 2084, κ.π.α.· μαργαριτάριν, Λόγ. παρηγ. L 291, Λόγ. παρηγ. Ο 296 (γεν. πληθ. μαργαριτάρων πιθ. κατά βιασμόν), Διγ. (Trapp) Gr. 1173 (γεν. πληθ. μαργαριτάρων πιθ. κατά βιασμόν), 1743 (γεν. πληθ. μαργαριτάρων πιθ.

κατά βίασμόν), 1869, Διγ. Z 1508, Διγ. (Trapp) Esc. 14, 1485, Φλώρ. 958, Αιβ. P 1082, Αιβ. Sc. 1396, Αιβ. Esc. 470, Αχλλ. L 256, 801, Αχλλ. N 1115, Γμπ. 385, 463, Παρασπ., Βάν. C 434, Μάχ. 6^ο, 8^ο (γεν. μαργαριτέρων πη. κατά βίασμόν), Ιστ. Βλαχ. 580, 1710, κ.π.α.

Από το ουσ. μαργαρίτης και την κατάλ. -άριος (Ανδρ., Λεξ.). Η λ. σε παπυρ. (L-S) και στο Meursius. Ο τ. μαργαριτάρι στο Βλάχ. και σήμ. Ο τ. μαργαριτάριν τον 9. αι. (Saphtocl.) και σήμ. στο ποντιακό ιδίωμ. (Παπαδ. Α., Λεξ.).

Μαργαριτάρι: εφάρτωσα ... χρυσά φλωρία και ένα σεντούκι λεθαρόπουλα και μαργαριτάρια Χρον. σουλτ. 139²⁶. δόντια μαργαριτάρια Βέλλθ. 702. μαργαριτάρια εφαιούνται όλα τα δάκρυα εκείνα Ερωτόκρ. (Αλεξ. Στ.) Γ' 1058. όμοια είσαι ... με το μαργαριτάρι Ch. pop. 274. Το ρεζικό κ' η μοίρα σας να αβισό μαργαριτάρια, να δένουνι βαρέτιμα ζαφείρια και λιθάρια Στάθ. (Martini) Γ' 513.

μαργαριταρίτσιν το.

Από το ουσ. μαργαριτάρι και την κατάλ. -ίτσιν.

Μικρό μαργαριτάρι: η αγία Θεοτόκος ... έχουσα ... εν τω μετώπῳ μαργαριταρίτσιν Κώδιξ Βιβλιοθήκης μονής Πάτμου 512.

μαργαριταρόδοντος, επίθ.

Από τα ουσ. μαργαριτάρι και δόντι.

Που έχει ωρεία δόντια σε μαργαριτάρια: μαργαριταρόδοντος και γέννημα χαρίτων (ενν. η κόρη) Διγ. Z 151.

μαργαριταρόπουλο(ν) το.

Από το ουσ. μαργαριτάρι και την κατάλ. -πουλο(ν).

Μικρό μαργαριτάρι: με φουόντες οραϊότερες σαρματοτεχνημένες, με μαργαριταρόπουλα ήσαν εκείνες όλες Αρσ., Κέπ. Διατρ. [1037].

μαργαριταρόριζος, επίθ.

Από τα ουσ. μαργαριτάρι και ρίζα. Ουσ. μαργαριταρόριζα στο Βλάχ. και σήμ. ιδίωμ. (Βλ. Λορεντζ., Αθ. 25, 1913, 240).

Που είναι φτιαγμένος ή στολισμένος με σεντέρι: χρυσά ήσαν τα φουντόματα ... και μαργαριταρόριζος ο θαυμαστός ο πέρος Διήγ. εις τους κρασοπατέρας 602²⁸.

μαργαριταρόχρυσος, επίθ.

Από τα ουσ. μαργαριτάρι και χρυσός.

Που είναι στολισμένος με μαργαριτάρια και χρυσάφι: του εχάρισε (ενν. ο βασιλεύς) ... (παρ. 1 στ.) ... μαργαριταρόχρυσον τζιμπούν Κορων., Μπούας 91.

μαργαρίτης ο, Ερμον. Ψ 58, Gesprächb. 53²⁸, Φυσιολ. 366². 11. 15. 18.

Η λ. στο Θεόφραστο (L-S), στο Meursius και σήμ. σε εκκλησιαστικά κείμενα. Τ. μαρκαρίτης σήμ. στο κυπριακό ιδίωμ. (Φαρμακίδης, Γλωσσάρ.).

1) Μαργαριτάρι: μετά των μαργαρίτων τε ήτον ελαστομένον (ενν. το κουβούκλι) και λίθων πολυτίμων Βέλλθ. 444. επιόρσα σκαήνιν ... χρυσόν θέμενος ... και μαργαρίτας και λυχνίτας Διαθ. Αλ. 256¹⁴. 2) Μεταφ. α) (ενίοτε και με τα επίθ. νοερός και τίμιος προκ. γικ το Χριστό): αλλά προς τον χρυσόν ιχθύίν, αυτόν τον μαργαρίτην, προς τον

Δεσπότην τον Χριστόν ας δράμομεν Φυσιολ. (Legr.) 150· έδειξεν ημίν τον νοερόν μαργαρίτην λέγων: α' *Ιδε ο αμνός του Θεού* Φυσιολ. 366¹¹. ο μαργαρίτης (ενν. λαμβάνεται) επί του Σωτήρος ημών Ιησού Χριστού. Ούτος γαρ εστιν ο τίμιος μαργαρίτης Φυσιολ. 366¹². β) ο λόγος - αθησαυρός που περιέχεται στην Αγία Γραφή και οδηγεί στην ουράνια βασιλεία: αν δέ τοις βίβλοις (ενν. ταις θείαις γραφαίς) εντρυνάς, ευρήσεις μαργαρίτην εν τοις αυτοίς κρυπτόμενον πολύτιμον τον μέγαν Μανασσ., Ποιήμ. ηθ. 635· γ) ο σπουδαίος, ο εξαιρετικός άνθρωπος: Αλλοίμονον, αδελφοί προσφιλίστατοι, ποίος μας άρπαξε τον μαργαρίτην εκείνον (ενν. τον πανερωτάτον Μητροπολίτην) Χίκια, Μονωδ. 168. 3) Ως τιμητική προσφών.: Ω μαργαρίτη έκλαμψε, ατίμητον λωθάρην (ενν. εσύ Μαρία Μαγδαληνή) Σκλέντζα, Ποιήμ. 1¹⁹.

μαργαριτογραμμένος, μτχ. επίθ.

Μτχ. παθητ. παρκ. του *μαργαριτογράφω.

Ζωγραφισμένος, σχεδιασμένος με μαργαριτάρια· πολυτελής: Είχε (ενν. το φόρεμα) κλαδιά περιουσί μαργαριτογραμμένα με τέχνην αξιώτατην ήσαν καλά βαλμένα Αρα., Κόπ. διατρ. [1004].

μαργαριτόριζα η.

Από τα ουσ. μαργαρίτης και ρίζα. Πβ. λ. μαργαριταρό(ρ)ιζα στο Βλάχ. και σήμ.

Έσντέρι: Έσν μαργαριτόριζες έστι καλλιωπισμένον (ενν. το σύνθηρον) Παλα., Ιστ. Σινά 545.

μαργαροζάφειρον το, Ριμ. Βελ. 396.

Από τα ουσ. μάργαρος και ζαφείρι.

Μαργαριτάρια και ζαφείρια: μετά μαργαροζάφειρα χρυσά σηκώνονσ σκήπτρα αυτ. 458.

μαργαροκεντημένος, μτχ. επίθ.

Μτχ. παθητ. παρκ. του *μαργαροκεντώ.

Κεντημένος με μαργαριτάρια: καβιάδ' εφάρειν εμόροφο μαργαροκεντημέτο Διγ. Ο 2917.

μαργαρολιθαράτος, επίθ.

Από τα ουσ. μάργαρος, λιθάρι και την κατάλ. -άτος.

Διακοσμημένος με μαργαριτάρια και πολύτιμες πέτρες: κορείνας χρυσιστωσάπωτας, μαργαρολιθαράτας Διήγ. Βελ. 499.

μάργαρος ο, Καλλιμ. 1142, 1462, Διγ. Ζ 3855, Ερμον. Ν 380, Ξ 231, Βίος Αλ. 141, Διήγ. Βελ. Near. 299, Αιβ. Ρ 1761, Αχωλ. Ν 103, 126, 268, Παλα., Ιστ. Σινά 669, κ.κ.

Το μτγν. ουσ. μάργαρος. Η λ. και στον Ψευδο-Κωδ., Οφείκ. Γλωσσάρ.

Μαργαριτάρι: από συμμείκτου και χρυσού και λίθων και μαργάρων Καλλιμ. 182· η τραχηλέα δέ αυτού έργμεν άμπαρ μόσχου, τρεάνοι μάργαροι εν αυτῇ ήσαν εμπνεπηγμένοι Διγ. Ζ 1510· άρεματα φέρονσν έκσιτίλβα, παρόμοια μαργάρου Ριμ. Βελ. 657.

μαργαρόστρωτος, επίθ., Ιστ. πατρ. 201¹⁷.

Από το ουσ. μάργαρος και το επίθ. στρωτός. Η λ. στο Μανασσ., Χρον. 105.

Στρωμένος, διακοσμημένος με μαργαριτάρια: πέπλον μαργαρόστρωτου Βέλθ. 1161.

μαργαροφορέωμαργαροφορέω.

Από το *ουσ. μίεργαρος* και το *φορέω*. Η λ. στο Μανασσ., Χρον. 5626.

Φορέω φορέματα διακοσμημένα με μαργαριτάρια: *σθθρώπους έστειλε πολλούς μαργαροφορέμινους, όλους με χρεσοσχίζδια εύροφα στολισμένους* Αρσ., Κόπ. διατρ. [116].

μαργαρώνομαι. Καλλιμ. 421.

Από το *ουσ. μάργυρος* και την κατάλ. -ώνομαι.

Διακοσμούμαι, είμαι γεμάτος με μαργαριτάρια: *το καρκάλλιν το λαμπρόν, το μεμαργαρωμένον* αυτ. 1556.

μαργελώνω.

Από το *ουσ. μάργελον* και την κατάλ. -ώνω. Τ. *μαργελώνω* σήμ. στο κυπριακό ιδίωμα. (Λουκά, Γλωσσάρ. 298).

Στρεφώνω, βελιάζω (για τη σημασ. βλ. Δημητράκ. λ. *μαργελ(λ)έω* και Παπαδμητρίου Σύν. [Σκχλ., Αφήγ. Γλωσσάρ., λ. *μαργελλωμένος]): *να 'ναι τα φατσόλια των χρυσά μαργελαμένα* Σκχλ., Αφήγ. 721.

μαργελωτός, επίθ.

Από το *μαργελώνω* και την κατάλ. -τός.

Στολισμένος με περυσή: *γη και παπούτσιν έβανα μαργελωτό ποτέ μου; Φορτούν.* (Vinc.) Ε' 26.

μαργωμάδα η.

Από το *μαργωμός** και την κατάλ. -άδα.

Παγωνά: *το χιόνιν πάλε βγάλλει μαργωμάδαν* Κυπρ. ερωτ. 48⁴.

μαργώνω, Σταυριν. 175, Ερωτόκρ. (Αλεξ. Στ.) Γ' 357.

Πίθ. από το αρχ. *μαργά* (Ανθρ., Λεξ.). Η λ. και σήμ. ιδίωμα. (Παγκ., 18ίωμ. Κρ. Δ', Παπαδ. Α., Λεξ., Αμ., Χιακ. Χρον. 6, 1925, 44). Τ. *μαργγώνω* στην Κύπρο (Λουκά, Γλωσσάρ.) και *μαργώνω* στη Σκιάθο (Ρήγας, Σκιαθ. πολιτ. Γ' 280) και στην Ίμβρο (Κ. Ξεινού, Γλωσσάρ. Ίμβρου 1981, 97).

Α' (Αμτβ.) Παγώνω· *κρυώνω: εμάργωνεν εις τη φωτιά, κ' ήβραζε* (ενν. ο Ρωτόκριτος) στον αέρα Ερωτόκρ. (Αλεξ. Στ.) Δ' 1747. **Β'** (Μτβ.) Μειώνω, ελαττώνω: *τα τόσα γερατειά την όρεξη μαργώνουν* Ερωτόκρ. (Αλεξ. Στ.) Γ' 823.

Η *μτχ. ως* επίθ. *μαργωμένος* = παγωμένος, κρυωμένος· *ναρκωμένος, κοκκαλωμένος από το κρύο: τα ζεστά κρεατάκια, τα μαργωμένα βράζουν* Ερωτόκρ. (Αλεξ. Στ.) Γ' 1634· *απόμεινεν* (ενν. ο Στρογγυλός) ... *ασάλευτος και αμίλητος, σα νά 'τον μαργωμένος* Ρσμ. Απολλών. (Βεν.) [1700].

μαρεντζώ.

Από το βενετ. *marenda* και την κατάλ. -ίζω. Για την ετυμ. βλ. Martini [Στάθης, Γλωσσάρ.].

Κολατσιζώ: *μα πα να μαρεντζώμε, κι εφύρασα δαμάκι* Στάθ. (Martini) Γ' 62.

μαρετζάς ο, βλ. *μαριτζάς*.

μαρετζασιάζω, Ασσιζ. 267¹⁴, 432¹⁹. μαρετζάζω· μαρετζασιάζω, Ασσιζ. 76¹⁹. μαρετζιάζω, Ασσιζ. 181⁴.

Από το παλαιόν. γαλλ. *mareschalciér* ή *mareschalciir* (Gr. d'Hauterive, Dictionn.) και την κατάλ. -ιάζω (Εσφαλμ. στον Χατζ., Ξέν. στοιχ. 86).

(Προκ. για ζώο) περιποιούμαι, γιατρέω: *διατί ότι κανείς άνθρωπος ουδέν εντέχεται να μαρετζάσει κανέναν ετήριον κτηνόν αυτ. 77².*

μαρία η.

Το παλαιόν. ιταλ. *maria* (Βλ. Kahane-Bremner, Gloss. portol. 73-4).

‘Θυλάσσο ρεύμα’ (Βλ. και Kahane-Bremner, ό.π.): από το στενόν της Τζεπλητήρας έως την Φιλάνδρειαν, τι (έκδ. η’ διορθώσ.) *μαρία και νερά είναι εις το κανάλι Πορτολ. Α’ 363⁴.*

μαρίδα η, βλ. *σμαρίδα*.

μαριολεύω.

Από το επίθ. *μαριόλος* και την κατάλ. -εύω. Η λ. στο Somav. T. *μαριολεύω* σε δημ. τραγ. (Βλ. Βρόντη, Λαογρ. 11, 1934/37, 229).

‘Κάνω πονηρίες, εξαπατώ’ *είσαι απ’ όλους βαρεμένος τους ειδικούς, οπου ένας δεν ευρέθε να σε θεραπεύει ... δε τους αρέσει να κάθουτε καλά μόνο θέλουνσι να μαριολεύουνσι Σεβηρ.-Μανολ., Επιστ. 171¹⁹.*

μαριολιά η, ‘Αρχ. Μεγ. Ρ 35, Φορτουν. (Vinc.) Α’ 353, Γ’ 256.

Από το επίθ. *μαριόλος* και την κατάλ. -ιά. Ο τ. στο Βλάχ., στο Du Cange (λ. *μαριέλος*) και σήμ. στην Κρήτη (Παγκ., Ιδίωμ. Κρ. 5’).

Πονηριά, δόλος, απάτη: *ο ρήγας με το χέρι του ήγγαρεν ένα κι’ ένα, για να μη γένει μαριολιά και λάθος σε κιστένα Ερευτόκρ. (Αλεξ. Στ.) Β’ 1278 κριτ. υπ. ‘με συντροφιάς πολλά κακές γλακάς και λεβεντεύεις οληνηχίς, και μαριολιάς και αντραγαυιάς γυρεύεις Φορτουν. (Vinc.) Α’ 42.*

μαριόλος, επίθ., Κατζ. Β’ 385, Δ’ 196, Τσιφίγ., Επιστ. 169, Στάθ. (Martini) Β’ 295.

Το βενετ. *marisol* (ιταλ. *marinolo*). Η λ. στο Βλάχ. και σήμ. στην Κρήτη (Παγκ., Ιδίωμ. Κρ. 5’). Τ. *μαριόλος* στο Du Cange (λ. *μαριέλος*).

1) Πονηρός, απατεώνας: *Γλέγορα πε είναι το ‘καρες, μαριόλο, το σπαθί μου Κατζ. Ε’ 481.* 2) Πονηρός κλάκακας: *ο βασιλιάς εσθ’ σαι τω μαριόλω, σαν είμαι των παλι-καριώ εγώ στον κόσμο όλο Στάθ. (Martini) Α’ 125.*

μαρισκάλλος ο, βλ. *μαρισκάλλος*.

μαρισκάλλος ο, Χρον. σουлт. 33¹⁹. μαρεισκάλλος.

Το μesn. λατ. *mariscalcus* (Niermeyer, Med. Lat. Lex. κβ. και το παλαιόν. ιταλ. *mariscalo*). Ο τ. στο Du Cange.

Ανώτερος αξιωματούχος της Φραγκικής αυλής (Βλ. και Hendrickx, Θεσμοί 111-3 και Βυζαντ. 9, 1977, 200-3, 215): *Ισφρέ τινος επιδιδημηκότος ... μέγα παρά τους των Λατίνων δυναμένον στρατήευσσι (μαρισκάλλος ην τ’ αξίωμα ο ανήρ, δηλοί δέ καθ’ Έλληνας η φωνή τον πρωτοστράτορα) Παράφρ. Χων. [Νικήτ. Χων., Βόνν., 794 κριτ. υπ.]*.

μαριτζάς ο, Μαχ. 78²³, 150¹, 180²⁸, 348¹⁴, 528¹⁸, 658²⁴, Βουστρ. 427, 448 δις, 462· **μαριτζάς** Ασσιζ. 181¹⁸, Μαχ. 92²⁸· **μαριτζας** Μαχ. 680²⁸.

Από το προθγγ. *mareham* (Βλ. Χατζ., Ξεν. στοιχ. 85).

1) Στρατιωτικός διοικητής: ο **μισέρ Πατήρ** τε **Νόρες** ο **μαριτζάς** των *Ιεροσολύμων* άρισεν με τον *Λεόντιον* τον *Μαχωρά* Μαχ. 658¹⁸. 2) Πεταλωτής: ότι το *πητόν* το λαβωμένον ή τον φοριμένον με όλον του το *πετόν* εντέχεται να ένει του **μαριτζά** ή του καλλικά Ασσιζ. 180²⁸⁻⁹.

μαρκατάντος ή -της ο, Διγγ. παιδ. (Tsionuni) 303.

Από το ιταλ. *mercante*, με επίδρ. του βενετ. *mercante* (Βλ. Ξανθ., Λαογρ. 7, 1923, 381 — Μελετ. 431 και Kahane, Sprache 562). Η λ. σήμ. ως επών. στην Κρήτη (Βλ. Ξανθ., ό.π.).

Έμπορος (συν. με δραστηριότητα σε μακρινές χώρες): εις Κρήτην *εκατέλαβεν* ο φράνιμος *Δυσσάς* ένδον εις δύο *κάτεργα*, ήσους *μαρκατάντων* εις βελάντια εκατόν *τά* είχε και *ρογέσει* Πολ. Τρωάδ. (Παπαθωμ.) 13552.

μαρκέζες ο, Τζάνε, Κρ. πόλ. 130¹⁸, 447²⁴, 449⁸, 450⁸, 452¹⁴, 457¹⁸⁻²⁴, 458⁸, 460⁷, 468⁷, 469¹⁴⁻²⁴.

Το ιταλ. *marchese*.

Μαρκήσιος: τον **μαρκέζε** πέγανε *Βίλλα* ογιά να δώσει *την* *Κυδωνίας* πόλεμον, για να την *ξελευτρώσει* (εκδ. *ξελετρώσει*· διορθώσ. κατά Τζάνε, Κρ. πόλ. (Neved.) 509¹¹) αυτ. 447⁸.

μαρκέσιος ο, Byz. Kleinchron. Α' 62¹, Δούκ. 139¹¹, Σφρ., Χρον. μ. 8¹⁸· **μαρκέξης** ο, Χρον. Μορ. Ρ 215, 325, 678 κ.π.κ., Κορων., Μπούας 11 δις, 15, 58, 63· **μαρκέξιος** ο, Κορων., Μπούας 136· **μαρκέσης** ο, Χρον. Μορ. Η 257, 320, 419, 3295, 4612, 7915 κ.π.κ., Χρον. Μορ. Ρ 274, 7915.

Το μεσν. λατ. *marquesius* (Niermeyer, Med. Lat. Lex., λ. *marcius*) ή το προβγγκ. *marques*· πβ. Devoto, Diz. etim., λ. *marchese*). Η λ. και στον Ευστ., 'Αλ. 20¹⁸, 59¹⁸ (Για άλλες μνείες βλ. Meursius, λ. *μαρκέσιος*, και Sophocl., λ. *μαρκήσιος*). Οι τ. *μαρκέζης*, που απ. στο Sotman. και *μαρκέζιος* με επίδρ. του ιταλ. *marchese* (Πβ. και Triand., Lehnw. 141 = Τριαντ., 'Απ. Α' 444).

Τίτλος Φράγκων ευγενών (συν. με παραμεθόριες κτήσεις και καθήκοντα στρατιωτικά, δικαστικά και διοικητικά), **μαρκήσιος**? ο *Μπιογράφσιος*, **μαρκέξης** ο ντε Μονφραράτ, *αφέντης μέγας* ήτον, *στρατιώτης* γαρ *εξάκουστος* και *πρώτος* της *Ιταλίας* Χρον. Μορ. Ρ 209· ο *Καμπαρέσης* *εζήτησεν βοήθειαν* του *μαρκέση*. *Κ'* *εκείνος* γαρ *τον* *εχάρισεν* *το* *ομάτζιο* και *λιζάν* Χρον. Μορ. Η 3184.

μαρκιάρω, Λεγλ. Παροιμ. 42.

Το ιταλ. *marciare*.

(Προκ. για στράτευμα) ¹πορεύομαι, προχωρώ: *Γέμουν* οι *στ* *φράτες* *όλες* και *λαγκάδια* *το* *πλήθος* *των* *Τουρκά* *ωσάν* *κουβάδα*. *Και* *όσοι* *τους* *βλέπαν* *και* *εμαρκιάρω* *το* *έπιανε* *μέγας* *φόβος* και *τρομάρα* *αυτ.* 51.

μαρκίων ο, Ψευδο-Σφρ. 152²³, 172⁴, 178¹².

Το μεσν. λατ. *markio* (Niermeyer, Med. Lat. Lex., λ. *marchio*).

Τίτλος Φράγκων ευγενών (συν. με παραμεθόριες κτήσεις και καθήκοντα στρατιωτικά, δικαστικά ή διοικητικά): πλείστα χρήματα τῶν εαυτῆς υἱοῦ Θεοδώρου δώσασα (ενν. ἡ βασιλίσ Ειρήνη) εἰς Λογγοβαρβάν ἀπέστειλε· καὶ μαρκίωνα τούτων κατέστησεν ἐν τῇ εαυτῆς πατρίδι αὐτ. 172¹⁶.

μάρκος(ν) το, Λοσιζ. 40², 46¹⁶, 49²⁶, 53¹⁷, 64², 80⁶⁻¹², 102¹⁸, 107¹¹, 123¹⁸, 130¹⁸, 143², 162¹, 171¹⁷, 231¹⁸, 238², 298², 302²², κ.α. — Βλ. καὶ **μάρκος**.

Το γαλλ. *marc* (Πβ. Grein., Dictionn. λ. *marc*). Η λ. καὶ σήμ.

1) Ποσότης ασημιού ἢ χρυσοῦ που ζυγίζει ἓνα μάрко (Για τὸ μάрко ὡς μονάδα βάρους βλ. Schillb., Byz. Metrol. 285): *αν ἐνί η κληρονομία εἰς γην ἡγιατικὴν ... ἐντέχεται να πληρώσει εἰς τὴν αὐλήν ... ἓνα μάρκον ασημῶν αὐτ. 288²². 2) Νόμισμα χρυσὸ ἢ ασημένιο· (γενικ.) χρῆμα: ο *Ρέναν λέγει ὅτι εἶχεν μίση εἰς τὸ σεντοῦκιν μάρκα ε' αὐτ. 79²²*· ἀπὸ τα καρτζὰ τὰ εἶχεν (ενν. τὸ σεντοῦκιν) *πέρπερα ε', εὐρίσκονται τα μάρκα ε', ἤγαγον τα ἡμῶσα αὐτ. 80¹²*· εἰς ἀνθρώπος τὸν κοιμωμενίου δαναίζει ἐτέρων ἀνθρώπου μάρκα ἀποὺ χρῆζει αὐτ. 104²².*

μάρκος ο, Πόλ. Τρωάδ. (Παπαθωμ.) 11881. — Βλ. καὶ **μάρκον**.

Το μεσ. λατ. *marcus* (Niermeyer, Med. Lat. Lex., λ. 2. *marca*) ἢ το γαλλ. *marc* (Greim., Dictionn.).

1) Μονάδα βάρους για χρυσάφι ἢ ασημί, ἴση με 8 ουνγίες (Βλ. Schillb., Byz. Metrol. 285 καὶ Dawkins [Μαχ. Β' σ. 88]· πβ. καὶ Λάμπρο Π., ΜΒ Β' 553-4): *ἔπειεν ἓναν πο-τῆρεν ἀργυρὸν πολλὰ τιμημένον καὶ πολλὰ βαρὺν ..., ὡς γοῖον μίαν λακάνην με τὸ πάδιον, βάρος ἢ μάρκου Μαχ. 346 χρ. Ο κρετ. υπ. 2) Νόμισμα χρυσὸ ἢ ασημένιο: τέτοια χαλίσματα πλέα ἀκριβοτέρα, ὡν καὶ πλέον μικρότερα χιλίων μάρκων ἀξιόζουν Πόλ. Τρωάδ. (Παπαθωμ.) 12572.*

μαρμαράς ο.

Απὸ το ουσ. **μάρμαρο** καὶ τὴν κατάλ. -άς (Ανδρ., Λεξ.). Η λ. καὶ σήμ.

¹Λιθοξόος: Gesprächb. 105⁶. — Η λ. ὡς τοπων.: Πορτολ. Α 180².

μαρμαρίνιος, ἐπιθ., Εγκ. αγ. Δημ. 110¹²², Δοχγ. Αγ. Σοφ. 158¹², Παίσ., Ιστ. Σινά 585, Πανόρ. Α' 80, Ερωφ. Ε' 571, Ερωτόκρ. (Αλεξ. Στ.) Β' 70, 707, Γ' 372, Ε' 1087, Ροδονός (Βαλ.) 188, Πορτολ. Α' 223¹². *μαρμαρίνιος*, Λοσιζ. 495²², Μαχ. 254²²⁻³, 314², Χούμνου, Κοσμογ. 421, Αγν., Ποιήμ. Α' 53, Σουμμ., Παστ. φιβ. Α' [1262], Β' [1186], Γ' [908], Δ' [583], Αίμυον. 29.

Απὸ το ουσ. **μάρμαρο** καὶ τὴν κατάλ. -ίνιος. Η λ. στο Βλάχ. καὶ σήμ. Ο τ. καὶ σήμ. στὴν Κύπρο (Σακ., Κυπρ. Β' 650).

1) Μαρμαρίνιος: *Με τὸν καιρὸ ἐκ το νερὸ ἡ πλάνα ἡ μαρμαρίνη τρυπάται Πανόρ. Α' 135. 2) (Μεταφ.) ἀσπρος: τὸ μαρμαρίνιο χεῖρ, κίονο που ολπίδα μου 'δωκε το πὼς σε κόνω ταίρι Ερωτόκρ. (Αλεξ. Στ.) Γ' 1491· τα στήθη τα πανήμορφα κ' ἡ μαρμαρίνα πλάτη Πενθ. θαν.² 66. 3) Σκληρός, ἀσυγκίνητος: *Δε σ' ἐρενήσασαι θεοῖ, δὲν εἶσαι μαρμαρίνη, μὰ 'σαι με σάχη*· ἀθραινή σαν ὅλους κατωμένη Πανόρ. Β' 297.*

μαρμαρίνος, ἐπιθ., Δούκ. 137²⁰.

Το μτγν. ἐπιθ. **μαρμαρίνος**. Η λ. καὶ σήμ.

Μαρμαρίνιος: *οὐδὲ θηγλὴν μαρμαρίνος, οὐ συγκοπὴ μετρία Προδρ. Ι 80.*

μαρμαρογεγλυμμένος, *μτχ. επίθ.*

Από το *ουσ. μάρμαρο(ν)* και τη *μτχ. παρκ. του γλύφω*.

Φτιαγμένος με σκαλιστό μάρμαρο: *ίσταται (εν. η αγία τράπεζα) εις τέσσαρα κίθνα θεμένη λευκομαρμαροτόνευτα, μαρμαρογεγλυμμένη Παῖα, Ιστ. Συνά 592.*

μαρμαροθεμέλιωτος, *επίθ.*

Από το *ουσ. μάρμαρο(ν)* και το *επίθ. θεμελιωτός*.

Που έχει μαρμάρινα θεμέλια: *τὴν δόξαν ευνήθρουν τὴν μαρμαροθεμέλιωτην το πως ἦτον τριγύρου Βεν. 54.*

μαρμαροκουβουκλосκέπαστος, *επίθ.*

Από το *ουσ. μάρμαρο(ν)* και το *επίθ. κουβουκλосκέπαστος*.

Που βρίσκεται κάτω από μαρμάρινο θόλο: *προς τα πλάγια και παντού στέκονται οι Αποστόλοι, μαρμαροκουβουκλосκέπαστοι και μαρμαροκτισμένοι Βεν. 31.*

μαρμαροκτισμένος, *μτχ. επίθ.*

Από το *ουσ. μάρμαρο(ν)* και τη *μτχ. παρκ. του κτίζω*.

Φτιαγμένος από μάρμαρο: *προς τα πλάγια και παντού στέκονται οι Αποστόλοι, μαρμαροκουβουκλосκέπαστοι και μαρμαροκτισμένοι Βεν. 31.*

μάρμαρον το, *Λόγ. παρηγ.* Ο 428, *Ιερακισ.* 490², *Ορνεοσ. αγγ.* 555²⁴, *Διγ.* (Trapp) Gr. 3154, *Βέλθ.* 35, *Πολ. Τρωάδ.* 746, *Λιβ.* P 2838, *Λιβ. Sc.* 1047, *Λιβ. Esc.* 2120, *Λιβ.* N 370, 1867, *Αχιλλ.* N 405, *Ερωτόκρ.* (Αλεξ. Στ.) Α' 402, Δ' 1688, *Σουμμ.*, *Παστ.* φιβ. Γ' [382], *Μαρκάδ.* 53· *μ ά ρ μ α ρ ο*, *Πρόλ.* εις έπαινον Κεραλλην. 12, *Αλφ. Ξέν.* 65, *Φαλιέρ.*, *Ιστ.*² 26, 690· *μ ά ρ μ α ρ ο (ν)*, *Ασσίζ.* 244²², *Θησ.* IB [74] (έκδ. *μάρματα*· διορθώσ.), *Χούμου, Κοσμογ.* 422, *Διήγ.* *Αγ. Σοφ.* 148², 151²¹, 159²³.

Το *μτγν. ουσ. μάρμαρον*. Ο τ. και *σῆμ.*

1) Είδος πετρώματος, το μάρμαρο: *μέσα εις την μουσικήν την ερωτοίστορημένην μάρμαρον ἦτο πράσινον και ην λελατομημένον Λιβ. P 2729· εξενιζόμεν το έντεχνον το μάρμαρον εκείνον Λιβ. P 2747.* 2) Μαρμάρινο άγαλμα: *Ομπρός ἦσαν οι μυρωδιές και από και 'σαν οι βρόσεις και μάρμαρα και πάφωνα και σερπετίνες πλείεις Δεφ., Σωσ. 50· όλοι του εγκαριστήσσαι και δοῦλοι του κρατούνται και μάρμαρον αντί αυτών εστίαςαν να θυμούνται Ριμ. Απολλων. (Βεν.) [258].* 3) Ταφόπλακα: *τότε πάρε μάρμαρο και τ' όνομά μου γράψε και απόου στο κεράλι μου ένα καντήλι ανάψε Ch. pop. 421. — Η λ. στον πληθ. ως τοπων.: Πανάρ. 76².*

μαρμαροπλουμισμένος, *μτχ. επίθ.*

Από το *ουσ. μάρμαρο(ν)* και τη *μτχ. παρκ. του πλουμίζω*.

Διακοσμημένος με μάρμαρο: *έναν τραπέζιν θυμιαστήν, μαρμαροπλουμισμένον Ιμπ. (Legr.) 594.*

μαρμαροσυνθεμένος, *μτχ. επίθ.*

Από το *ουσ. μάρμαρο* και τη *μτχ. συνθεμένος*.

Μαρμαρένιος: *Αι πλείτες του, τα στήθη του μαρμαροσυνθεμένα Χρον. Τόκων 3351.*

μαρμαροτόνευτος, *επίθ.*

Από το ουσ. μάρμαρο και το επίθ. τορνευτός.

Που είναι κατασκευασμένος από τορνευμένο μάρμαρο: ίσταται (ενν. η αγία τράπεζα) εις τέσσαρα κώνια θεμένη λεπτά μαρμαροτόρνευτα Παῖσι, 1στ. Σινά 772.

μαρμαροτρέχης, επίθ.· θηλ. μαρμαροτρεχήλα.

Από τα ουσ. μάρμαρο και τρέχης. Η λ. και σήμ. σε δημ. τραγ. (Δημητράκ.).

Που έχει τρέχης άσπρο σαν μάρμαρο: γαίτατοφρέδα (ενν. κόρη) και ωριά και μαρμαροτρεχήλα Ch. por. 235. — Βλ. και ασπρομαρμαροτρέχης.

μαρμαροχιονόδοντος, επίθ., Αρχ.λλ. N 817.

Από το ουσ. μάρμαρο και το επίθ. χιονόδοντος.

Που έχει δόντια άσπρα σαν το μάρμαρο και το χιόνι: μαρμαροχιονόδοντη (ενν. κόρη) Αρχ.λλ. L 552.

μαρμαρυγή η.

Το αρχ. ουσ. μαρμαρυγή. Η λ. και σήμ.

Λάμψη, ακτινοβολία: Εἰς Θεοτ. 4.

μαρμαρυγῶς, επίρρ.

Από το ουσ. μαρμαρυγή και την κατάλ. -ώς.

‘Λαμπρά? ἔθιμα τῆς ἐνδόξου πίστεως τῶν χριστιανῶν, αγίας και ορθοδόξου μαρμαρυγῶς δοξάζεσθαι κατὰ παντός εἰς χρόνον Αἰαγ., Κάρολ. Ε' 1261.

μαρμαρώνω, Αιτωλ., Βοηβ. 122.

Το μτγν. μαρμαρώνω. Η λ. στο Soman. και σήμ.

Καλύπτω, στρώνω με μάρμαρα: αυλές μαρμαρωμένες Θρ. Κων/π. διαλ. 42.

μαρμάρωσις η.

Η λ. στα Ιππιατρικά και σήμ.

Μαρμαρόστρωση: ετελείωσαν και εκείνην την λαμπρην μαρμάρωσιν και εχρύσωσε και τα κολλήσματα των μαρμάρων Διήγ. Αγ. Σοφ. 155²³.

μαρουγάζω, βλ. μαρκαζώ.

μαρούγασμα το, Πεντ. Λευιτ. XI 5, 6, 7, 26, Δευτ. XIV 6.

Από τον πόρ. του μαρουγάζω και την κατάλ. -μα.

Μηροπάρσις: σπερδάζων (ενν. το καμήλι, ο λαγός και ο σκαζόχερος) το μαρούγασμα αυτ., Λευιτ. XI 4· παν οπου σπλίζει σπλή ... σπερδάζει μαρούγασμα εἰς το χτήνος αυτ., Λευιτ. XI 3.

μαρούλι(ο)ν το, Σταφ., Ιατροσόφ. 8¹¹¹, Περὶ διαίτης 47¹⁵. μαρούλι, Γαδ. Διήγ. 13· μαρούλιν Ιατροσόφ. (Oikonomu) 52· μαρούλι(ο)ν Ιατροσ. κώδ. ,apδ'.

Από το ουσ. *αμαρούλιον (λατ. amarus (βλ. Rohlf, Le Wörterb. 29) ή από λατ. επίθ. *amarulus (βλ. Sophocl.· κατά Triand., Lehnw. 19 = Τριαντ., 'Απ. Α' 341 η λ. συνεπτυγμένη μορφή του λατ. lectuca amara· πβ. και Φιλ., Γλωσσονγν. Β' 209 και Θρακ. 5, 1934, 267, καθώς και Ανδρ., Λεξ. λ. μαρούλι). Ο τ. μαρούλι στο Βλάχ. και σήμ.

Ο τ. μαρούλιν στο Meursius (λ. μαρούλιον) και σήμ. στο ποντιακό ιδίωμ. (Παπαδ. Α., Λεξ. πρ. και τ. μαρούλιν στην Κύπρο (Χατζ., Ξέν. στοιχ. 48). Ο τ. μαρούλι(ο)ν από αρχαιολογική διάθεση, αν δεν πρόκ. για εσφαλμ. γρ. Η λ. τον 6. αι. (L-S)· βλ. και Σάθ., MB C' σ. λβ'.

Μαρούλι: Ο γάδαρος εστέναξεν ... και λέγει ...: «Εκείνος ο αφέντης μου εβαρουφάτωσέ με μαρούλια και λάχανα ...» Συναξ. γαδ. 227.

Μαρούλιος ο, Πωρικ. Α 29, Πωρικ. Ρ 106¹⁴, Πωρικ. V 45, Πωρικ. Z 19.

Προσωποπ. του ουσ. μαρούλι(ν): σεβαστέ Μαρούλια και Αντίδια προκαθήμεινοι του βεστιαρίου Πωρικ. S 105⁸.

μαρουλόσπορος ο.

Από τα ουσ. μαρούλι(ν) και σπόρος. Ουδ. μαρουλόσπορον στο Du Cange (λ. μαρούλιον). Η λ. στον Πλανούδη (Βλ. Κουκ., ΕΕΦΣΠΑ 6, 1955/56, 283) και σήμ.

Σπόρος του μαρουλιού: Μαρουλόσπορον μετά είναι δος πριν Ιατροσόφ. (Οικονομυ) 37².

μαρουλόφυλλο(ν) το, Γαδ. διέγγ. (Wagn.) 330, Γαδ. διέγγ. 355, Συναξ. γαδ. 263.

Από τα ουσ. μαρούλι(ν) και φύλλο. Ο τ. μαρουλόφυλλον στο Soman. Η λ. στο Βιάχ. (λ. μαρουλόφυλλα), στο Κατάλοιπ. Λάμπρ. 101² και σήμ.

Μαρουλόφυλλο: Απορεσμένη Γάδα ... (παραλ. 1 στ.) να φας το μαρουλόφυλλο εκείνο χωρίς ξόδι! Γαδ. διέγγ. 367.

μαρούπιον το, Rechenb. (Vog.) 61^{1.2.3}.

Η λ. στον Ιπποκράτη και σε παπυρ. (L-S, λ. μαρούπιος) και σήμ. σε διάφ. τ. στο ποντιακό ιδίωμ. (Andr., Lex., Παπαδ. Α., λ. μαρούπιον).

1) Μικρός σάκος, σαχίβιο (συν. καθολάρη ή οδοιπόρου): έλαβεν το μαρούπιον μετά την βακτηριάν Φλώρ. 21. 2) Πουγκρί, βαλάντιο: Άνθρωποι δύο ερχόμενοι καθ' οδόν είχαν μαρούπιον ... ο δέ βάτερος είπε: «Εάν δώσεις μοι το μαρούπιον και βάλω κढ़ώ τα ημύτερα σουμάσματα ...» Rechenb. (Vog.) 61^{1.2}.

μαρτέλλον το.

Το ιταλ. martello (Βλ. Χατζ., Ξέν. στοιχ. 86). Α. μαρτέλλιν και σήμ. στην Κύπρο (Βλ. Χατζ. ό.π.).

Συριέ: Κυπρ. χρ. 159.

μαρτζαπάς ο· μερτζαπάς (αν δεν πρόκ. για εσφαλμ. γρ.).

Το βενετ. marzapar. Τ. μαρζαπάς στο Meursius, το Soman. και σήμ. στη Χίο (Πασπ., Γλωσσ. 227). Η λ. στο Meursius, λ. μαρζαπάς και στον Κατοατ., Ιρ. Ε' 869.

Είδος γλυκισματος από αμύγδαλα και ζάχαρη (Για το πράγμα βλ. Κουκ., BBΠ Ε' 26, 117): Να πιάσεις μαρτζαπάν Ιατροσ. κώδ. χη'.

μαρτζαριά η.

Το βεν. marzaria.

Τμήμα της αγοράς της Βενετίας (Βλ. Boerio): Όλοι τότες ετρέφανε ν' ακούσου το μαντίτο κ' η μαρτζαριά εσφάλιζε ως μέσα το Ρεάλτο Τζάνε, Κρ. πόλ. 380².

μαρτζασιάζω, βλ. μαρετζασιάζω.

μαρτζασίο(ν) το, Μαχ. 260³⁰.

Από το παλαιότ. γαλλ. *mareschaucie* (Βλ. Dawkins [Μαχ. Β' σ. 255], Kahane, Sprache 544· πβ. και Χατζ., Ξέν. στοιχ. 86).

Ψόρος που εισπράττονταν για κάθε κεφάλι ζώου (Βλ. Dawkins, ό.π. σ. 136 και Richard [Livre des remembrances σ. 153]): ο (σί)ρε Τζακέ τε Μιτζέλλ ο τσιβεϊνός του μαρτζασίου Μαχ. 368³².

μαρτζιάζω, βλ. μαρετζασιάζω.

μάρτζος το.

Από το ουσ. μαρτζασίο(ν) (βλ. ά.) αναλογ. με το ουσ. σκάρτζος (Βλ. Παπαδόπουλο Θ. [Ιστ. μακαρ. Μάρκο σ. 130]).

Ψώσ κοπαδιό (?) (Βλ. Παπαδόπουλο Θ., ό.π.—κατά Μ. Χριστοδούλου—, εκτός αν πρόκ. για χρηματική παροχή σχετ. με κοπάδι ζώων): τα χαρτιά εδούκασιν του Λούκα από τ' Άρσοσ, αττάσ, είπαν του, άμην τα δει και κόβγομέν σε μάρτζοσ Ιστ. μακαρ. Μάρκο 552.

Μάρτης ο, βλ. Μάρτιος.

μαρτής ο, Στάθ. (Martini) Α' 139. Για την ετυμ. βλ. Χατζιδ., Τεσσαρακ. Κόντου 30 = Γλωσσ. έρ. Α' 486. Η λ. και σήμ. στην Κρήτη (Βλ. Κριαρ., ΕΕΒΣ 9, 1932, 369) και την Κύπρο (Φαρμακίδης, Γλωσσάρ. 79).

΄Μικρό οικείταισ αρνί (Για τη σημασ. βλ. Κριαρ., ό.π. και Martini [Στάθ. σ. 159]): Δεν είπα για μαρτή εγώ, μα 'πα για του πολέμου το μεγαλότατο θεό αυτ. Α' 141.

Μάρτιος ο, Μαχ. 58³³, 92³⁴, Ριμ. Βελ. 250· Μάρτ η ς, Μαχ. 40³⁴.

Το μτγν. ουσ. Μάρτιος. Ο τ. Μάρτης στο Du Gange και σήμ. Η λ. και σήμ.

Ο τρίτος μήνας του χρόνου εις το έμπα του Μαρτίου Χρον. Μορ. Η 584. — Ως προσωποπ.: Ο Μάρτης ήτοσ ένοπλος στρατιώτης εις το σχήμα Λίβ. Ν 883.

μαρτούριο το.

Από το ιταλ. *martorio* ως αντιδ. Τ. μαρτούριον στο Somav. Η λ. και σήμ. ιδιωμ. (Βλ. Λορεντζ., Αθ. 16, 1904, 219, Κονόμ., Ζακινθ. λεξιλ., λ. μαρτουριεύω, Μιχαηλ.-Νουάρ., Λεζ., λ. μάρτυρας, Παγκ., Ιδιωμ. Κρ. Γ', όπου η σημασ. διαφ., κ.ά.· ωστόσο, τουλάχιστον σε ορισμένα ιδιωμ., το ου πιθ. και από εξέλιξη στην προφορά του υ της λ. μαρτέριον ή από επίδρ. του γειτονικού υγρού ή τέλος, κατά Χατζιδ., ΜΝΕ Β' 306, από επίδρ. της κατάλ. -ορίων).

΄Βασανισμός, βασανιστήριο (μεταφ.) θλίψη, ταλαιπωρία: Φραγκίσκε τρεσμακάμε, (παρλ. 5 στ.) σε πιθωμά (ενν. το πλήθος του λαού) διά παλακτίν στα κοσμικά μαρτσόρεα· δώτι εις την βοήθειάν σου όστις απακουμπήσαι η δέησίς σου ως δυνατός τοίχος τού θε βοήθεισε Σαλέντζα, Ποιήμ. 5³.

μαρτσελιάνα η, βλ. μαρτσελιάνο.

μαρτσέλος ο.

Το βενετ. *marcélo*. Η λ. και σε έγγρ. του 16. αι. (Βλ. Manoussacas, Θησαυρ. 13, 1976, 33, Βαγιακ. ΕΜΑ 3, 1950, 156, Ναξ. έγγρ. 11³⁵).

Πεντηκ. νόμισμα ίσο με 1/13 του δουκάτου (Βλ. Manoussacas, ό.π. 36 και Κατσουρ., Ναξ. έγγρ. σ. 86, λ. μάρετζελλος, όπου διαθέ. μαρτσέλος): Κυπρ. χρ. 159.

μαρτυριάννα η, Τζάνε, Κρ. πόλ. 324¹. μπαρτασελιάνα, Πορτολ. Α 188¹¹. μπαρτσιλιάνα, Καραβ. 497⁴.

Το ιταλ. marcielliana. Για τους τ. πβ. και Τωμ., Κρητολ. 3, 1976, 32. Τ. μαρτσιλιάννα σε έγγρ. του 1606 (Μπρούσκαρη, Θησαυρ. 19, 1982, 175, 191, 194).

Είδος φορητού πλούς! Εμφάνιζε ογιά να μπουν καρδιά μαρτσιλιάντες και τα καρδιά ήτανε μεγάλα σαν σουλτάνες Τζάνε, Κρ. πόλ. 447¹².

μάρτυρας ο, Σπαν. Α 641, Διγ. (Trapp) Esc. 374, Χρον. Μορ. Η 1815, 6101, 7704, Λιβ. Esc. 3806, Άνθ. χαρ. 299²⁴, Συναξ. γυν. 1089, Πεντ. Έξ. XX 16, XXII 12, Λευτ. V 1, Αρ. V 13, XXXV 30 (έκδ. μαρτερς· διορθώσ. σε μαρτίρους), Δευτ. V 17, XIX 15 (έκδ. μάρτερος, σφαλμ. αντί μαρτίρους), Πανώρ. Δ' 416, Ε' 388, Ερωφ. Ιντ. γ' 37, 60, Δ' 295, Διαθ. Ηγουμ. Μακαρίας 165, Ιστ. Βλαχ. 2277, 2278, Ερωτόκορ. (Αλεξ. Στ.) Β' 2032, Ε' 450, Θυσ. 618, Ευγέν. 1175 (έκδ. μάρτεροι, σφαλμ. αντί μαρτίροι), Σταθ. (Martini) Β' 270, Διήγ. ωραιότ. 79, Σουμμ. Παστ. φιδ. Γ' [792], Ζήν. Α' 196.

Από το ουσ. μάρτης. Η λ. στο Βλάχ. και σήμ.

1α) Αυτός που μαρτυρεί κ. που δίνει πληροφορία ή απόδειξη για κ., που επιβεβαιώνει, πιστοποιεί κ.: διά στόμα δυο μαρτίρους γή τρεις μαρτίρους να απεθάνει ο απεθαμένος, να μην απεθάνει διά στόμα μάρτυραν ένα Πεντ. Δευτ. XVII 6· Μάρτυρα βάνω το Θεό, το πώς ποτέ από μένα δεν θέλω λείψει στο πορτά Ερωφ. Δ' 71· ω σιχαμέ και ήλιε, μαρτίροι τον καημό μου Πανώρ. Β' 485· να βάλει αυτό από πλαγί σεντούκι διαθήκη τον Κήριον του Θεού σας, και να είναι εκεί εις σπέν για μάρτυρας Πεντ. Δευτ. XXXI 26· φρ. βγάινω μάρτυρα βλ. βγάινω 3β· β) 'αυτός που είναι παρών σε κάπ. γεγονός (συν. δικαιοπραξία) και μπορεί να το βεβαιώσει: Έκραξε ενέν, ... τον νοτάριον της αποστολικής και βασιλικής προστάξεως, και τους κώτωθεν μαρτίρους Διαθ. Ηγουμ. Μακαρίας 164· με 'χε βάλει και μάρτες στους γύριους του για περιγέλιο πάλε Σταθ. (Martini) Β' 290· γ) 'αυτός που ενημερώνει, δίδασκει (για κ. ή κάπ.)· κήρυκαζ; θέλετε είσθαι εν δικοί μου μάρτες μέσα εις τα Ιεροσόλυμα ... και έως τα έσχατα μέρη του κόσμου Σακταμαύρας, Πράξ. Αποστ. 16¹⁹. 2) Αυτός που βασανίστηκε και θανατώθηκε για τη χριστιανική πίστη: Γεώργιε, Ιημήτριε, Θεόδωρε μου Τήρει, που επολεύσατε κ' εσείς τον κλήρον των μαρτίρων Διήγ. ωραιότ. 74· πολέμιστή; και κικητής θερμότατος της πίστης (ενν. ο Ιάγγιος) να τον ηγνάγω μάρτερον στους πρώτους χοροστάτας Παρκασι., Βάρν. C 12.

μαρτυρημένα, επίφρ.

Από τη μυχ. παρκ. του μαρτερός.

Βεβαιωμένα, με ταλαιπωρίες, με στενωχώριες: αυτά νομιστώ να λείγω αχ το λαμπρόν μου, το 'διν μου δεν σιγίλει 'ς λογήν που μ' εμποδίζει και κάμνει με να ζω μαρτυρημένα Κυπρ. ερωτ. 90¹⁸.

μαρτυρημός ο.

Από το μαρτυριό και την κατάν. -μός.

(Ρητή) δήλωση, ανακοίνωση (εδώ ως σύστ. αντικ.)· μαρτυρημό (έκδ. μαρτυρημό πιδ. από τυπογρ. λάθος) εμφανίστηεν εις εμάς ο σπής του ειπέι: «Μη ιδείτε τα προσώπα μου εξωθύ ο αδερφός σας μετά σας» Πεντ. Γέν. XLIII 3.

μαρτυρία η, Ασοίζ. 12³⁶, 53¹², 54¹, 104¹⁴, 174², 218¹⁸, Χρον. Μορ. Η 8136, 8141, 8148, Μαχ. 24²⁵, 138²²⁻¹, 308², Βουστρ. 524, 535, Συναδ., Χρον. 29, Ροθινός (Βαλ.) 111, κ.π.α.¹ μ α ρ τ υ ρ ι α, Φαλιέρ., Θρ. 61, Φαλιέρ., Ιστ.² 241, 608 κριτ. υπ., Θησ. Πρδλ. [89], Β' [74²], Συναδ. γυν. 129, Πεντ. 'Εξ. XXVIII 21, XL 3, Λευκ. XVI 13, XXI V 3, Αρ. Ι 53, Ερωρ. Δ' 698, Θυσ.² 854, Φορτουν. (Vinc.) Αρ. 55, Ζήν. Ε' 383, Τζάνε, Κρ. πόλ. 380²², 410⁴, 543¹⁰, κ.α.

Το αρχ. ουσ. μαρτυρία. Ο τ. στο Βλάχ. (λ. μαρτυριά) και σήμ. ιδιωμα. (Μιχαήλ.-Νουάρ., Λεξ., λ. μάρτυρας, Σβαρνόπ., Γλωσσ. Βερ. 53, Γεωργίου Χρ., Γλωσσ. ιδ. Καστορ. 122, κ.α.)· πβ. και τ. μαρτυρικά στην Κύπρο (Σακ., Κυπρ. Β' 651). Η λ. και σήμ.

1α¹) Μαρτυρική κατάθεση, βεβαίωση (ενός) μάρτυρα, αφήγηση όσων γνωρίζει για κ. (συν. σε δικαστήριο) Ασοίζ. 58¹, Βακτ. αρχιερ. 169, Χρον. Μορ. Η 8124, Σπαν. (Ζώρ.) V 324· (ως σύστ. αντικ.): της μαρτυρίας π' όλοι σε μαρτυρήσα, εδωκελάτρη φανερό ποδή σ' ονοματίσα; Ζήν. Δ' 370· **α²**) (συνεκδ.) το κείμενο μαρτυρικής κατάθεσης: διδόι ο κηρύξ ημάρον, και αναγινώσκονται οι μαρτυρίες του πατρός και της μάμμης ... του κορσίου Ασοίζ. 534¹· **α³**) (συνεκδ.) μάρτυρες: ο αποκηρύσσας ... εντίχεται να του ειπέ έμπροσθεν και εις την μαρτυρίαν της χώρας εκείνης οπού ενρίσκεται εκείνος Ασοίζ. 168⁶·

β¹) επιβεβαίωση, πιστοποίηση, εγγύηση: οι άντχοι φαίνοντ' απομακρία ακ την θεωριά γνωρίζονται χωρίς την μαρτυρία Αιτωλ., Μύθ. 114¹⁴· ας είναι εδώ για μαρτυρία θεοί γαρ οι αιώνοι (παρλ. 1 στ.) ... να πουν την ατεχιά σας Θησ. Α' [58²]: Ετοιότι θέλουν ήτασαν όλοι για μαρτυρία σου πως την επήρας δυναστεία Θησ. ΙΒ' [31⁷]: θέλω, για να 'χομεν και αυτόν τον όρκον μαρτυρία, να 'μόσεις πρώτα στον Χριστόν, δεύτερο στην Κυρία Φαλιέρ., Ιστ.² 725· (προκ. για έρκο, με σκοπό να τονισθεί η ειλικρίνεια) επήραν απάνω τους έμπροσθεν της μαρτυρίας του Θεού και είπαι ... εις την βλέψαν τον κατήγορον του ρηγός Μαχ. 506²· επάνω εις τον όρκον και εις την μαρτυρίαν του Θεού ουνέν πρέπει κανείς άνθρωπος να πει τίποτε Ασοίζ. 99²⁻³· **2**) Απόδειξη, αποδεικτικό στοιχείο: Πιάσ' και το δαχτυλίδι μου και ας είναι ογιά σημάδι και μαρτυρία τση πατρηιάς, πομ μελετούμε αμάδι Φορτουν. (Vinc.) Γ' 482· εβάσαν (ενν. η περιστέρα) και δια μαρτυρία χώμαρον εις το ποδάρι Χούμονο, Κοσμογ. 504· **3**) Γνώμη, άποψη, κρίση: εθαρεόσαν όλοι τως το πως αυτός (ενν. ο ρήγας) μηνά του σα χέροντα και φρόνιμο, θέλει τη μαρτυρία του Ερωτόχρ. (Αλεξ. Στ.) Ε' 1300· Ο σιρ Φιλιμόν τε Ρεσπάρε ήλθεν έμπροσθεν του πάπα ... και εμολόγησεν πως ο ρήγας είναι καλός και ορθόδοξος χριστιανός ... και άλλες πολλές τιμές και πολλές καλές μαρτυρίες όπου του επήρην Μαχ. 198²¹·

4α¹) Εντολή, νόμος (συν. προκ. για το Δεκαλόγο του Μωυσή) οι μαρτυρίες και οι τύποι και οι κρίσεις ος εσύντηχεν ο Μωσέ προς τα παιδιά του Ισραήλ Πεντ. Δευτ. IV 45· να δώσεις προς το σεντοίκι την μαρτυρία ός να δώσω προς εσέν Πεντ. 'Εξ. XXV 16· έδωκεν προς τον Μωσέ σαν εξετέλειωσεν να συντήξει μετ' αυτόν εις το όρος του Σιναι δυο πλάκα της μαρτυρίας, πλάκα λαθαρένια γραμμένα με δάχτυλο του Θεού Πεντ. 'Εξ. XXXI 18· έκερρ. μίσκαν της μαρτυρίας = η σκηνή του μαρτυρίου: Πεντ. 'Εξ. XXXVIII 21, Αρ. Ι 50, Χ 11· σεντοίκι της μαρτυρίας η κυβιάς του μαρτυρίου: Πεντ. 'Εξ. XXV 22, XL 3, Αρ. IV 5· **β²**) (συνεκδ.) οι πλάκες του Δεκαλόγου του Μωυσή: επήρην (ενν. ο Μωσέ) και έδωκεν την μαρτυρία προς το σεντοίκι Πεντ. 'Εξ. XL 20· Στέργε το ραβδί του Ααρών ομπεροστά στη μαρτυρία για φύλαξη Πεντ. Αρ. XVII 25· **5α¹**) Τυράνισμα, παιδεμα, βασανιστήρις: επήρην (ενν. οι Γενουήσσιοι) την θαυμαστήν και πλουσίαν πάλιν την Αμόχονστον ... και με μαρτυρίας και πολλά βασανίσματα ενηγάσαν τον βίον τους καβαλάριδες και τους προδέλοισιν Μαχ. 456²¹· **β²**) μαρτυρικός θάνατος, μαρτύριο, για τη (χριστιανική) πίστη: έτσι γενναίως υπόμεινεν (ενν. ο Πάτρονλας) ως ευσεβής χριστιανός και έλαβεν το στέφανον της μαρτυρίας

Συναξ., Χρον. 27. **Φρ. 1** Βγάνω, έχω, φέρω (εις) μαρτυρία (μου) κάπ. ή κ. = επικαλούμαι ως μάρτυρα: εβγάνω μαρτυρίαν τον Κύριον της δόξης το πως είχα την όριξήν να σε το συμβουλέγω Χρον. Μορ. Ρ 6101· έχω μαρτυρίαν μου τ' όστεν Κυπρ. ερωτ. 110^π. ο Μαρτς έχει μαρτυρίαν το άγιον σώμα και αίμα του ... Χριστού Ασσίζ. 130^π. Έχω και καλήν μαρτυρίαν να φέρω εις αυτά τον σοφόν Ευριπίδην Σοφισαν., Παιδζγ. 282· μια κόρη που 'λεγε, κ' ήφερε εις μαρτυρίαν της εκεί δεν ευρισκότοια Σουμμ., Παστ. φιδ. Ε' [183]. **2** Δίδω μαρτυρίαν· βλ. δίδω ΙΑ' 123. **3** Είμαι στη μαρτυρία κάπ. = μαρτυρώ για κάπ., αποκαλύπτω, εξεσκεπάζω κάπ.¹: Νίκανδρος: — Ετούτο δεν το 'ξευρα 'γω, μα τα καμώματά σου γι' αληθινόν το δείχνουσι κ' είναι στην μαρτυρίαν σου. Ερωπριακούσια: — Και τα καμώματα συχνά νύγματα 'μολογοῦσι Σουμμ., Παστ. φιδ. Δ' [688]. **4** Έρχομαι στη μαρτυρία κάπ. = ζητώ τη γνώμη κάπ.: ως έρθομεν στη μαρτυρία κ' ερεΐς των δυναν ανθρώπων (παρ.λ. 1 στ.) και ως πουν το δικίον πασανός κι' ως ποΐσι τά γροικήσου Φαλιέρ., Ιστ.² 672. **5** Θέτω μαρτυρίαν πάνω σε κάπ.· βλ. θέτω Α' 2. **6** Σύρω ή φέρω (και ποιώ) μαρτυρίαν = καταθέτω ως μάρτυρα: ποίος πρέπει να σέρει μαρτυρίαν εις την αυλήν διά άλλον άνθρωπον Ασσίζ. 99^π. Περί του μάρτυρος οπου θέλει να φέρει μαρτυρίαν κατά γυναικός Ασσίζ. 102^π. Εάν έτι τοιοῦτος (ενν. πιστός άνθρωπος), ημπορεί να φέρει και να ποΐσει μαρτυρίαν Ασσίζ. 100^π.

μαρτυρίζω, Κυπρ. ερωτ. 3⁴, 20², 27⁴, 72⁴, 78²³, 91²⁸, 92¹⁴, 93²⁸, 99¹⁴.

Από τον αβρ. του μαρτυρώ (Για το σχηματ. βλ. Χατζιδ., ΜΝΕ Α' 275). Η λ. και σήμ. στην Κύπρο (Σακ., Κυπρ. Β' 651).

Ι Ενεργ. **Α'** Μ-β. **1** Βασανίζω: για τίνα ή π' αφορμήν του το σώμαν ζωντανόν να μαρτυρείς; Κυπρ. ερωτ. 93²⁴. **2** Υποφέρω: γλυκιά 'ν τα πάθη κι' όσα μαρτυρείς (ενν. η ζωή μου) Κυπρ. ερωτ. 98⁹. **Β'** (Αμτ-β.) Βασανίζομαι: υποφέρω: εσού (ενν. πουλί) τον κόσμον γαΐον πετάς βιγλίζεις κ' εγώ στην φυλακήν μου μαρτυρίζω Κυπρ. ερωτ. 75²⁸. Τα πάθη δίκιον έν να τα βασάνησω, καλά και δίχως δίκιον μαρτυρίζω Κυπρ. ερωτ. 29². **ΙΙ** Μέσ. **1** Αποκαλύπτομαι, γίνωμαι φανερό: καλλιέ' χω να κρατώ τά πάσχω σωπαμένα και μ' έργο πλια γοργότερο να 'και μαρτυρισμένα Φαλιέρ., Ιστ.² 670 κρετ. υπ. **2** Βασανίζομαι: Πάσα καιρόν στην βράστην κ' εις την κρενάδαν για σίανσ μαρτυρίζομαι ο θλιμμένος Κυπρ. ερωτ. 99⁸.

μαρτυρικόν το.

Το ουδ. του επιθ. μαρτυρικός ως ουσ. Η λ. με διαφ. σημασ. στον πληθ. τον 5. αι. (Lampe, Lex., λ. μαρτυρικός) και σε έγγρ. του 1821 (Αγγελάκης, ΕΕΚΣ 3, 1940, 217).

Μαρτυρία, παράδειγμα (βλ. Κακ.-Πάνος [Σκλέντζα, Ποίημ. σ. 143]): έν γυναίκα αρματωλή, μαρτυρικόν στην χώραν, αδιάντροπην, ακάθαρτην την κράζουσ πάσαν ώρα Σκλέντζα, Ποίημ. 1²².

μαρτυρικός.

Από το επιθ. μαρτυρικός. Η λ. τον 8. αι. (Lampe, Lex.).

Με αποδείξεις, βαβαιώσεις: μετά ταῦτα 'μπόδισαν (ενν. οι θεοί) δική σου να μη γέ- νω· μαρτυρικός μου το 'δειξαν Θησ. Γ' [67⁸].

μαρτύριο(ν) το, Θησ. Β' [16⁴], Γ' [4⁴, 22⁹, 45¹], Δ' [41¹], Ε' [6⁸], Ζ' [65⁸], Η' [32¹], Γ' [18¹], Άνθ. χερ. 297^π, Συναξ. γυν. 1090, Βεντράμ., Φιλ. 72, Περὶ γέρ. 83, Θρ. Κύπρ. (Παπαδ. Θ.) 117, Θρ. Κύπρ. Μ 75, Παΐσ., Ιστ. Σινά, 309, Κυπρ. ερωτ. 120⁴, Σουμμ., Παστ. φιδ. Α' [380], Ιστ. μακαρ. Μέρκο 319, 335· μαρτύριο, Αλεξ. 1064.

Το αρχ. ουσ. μαρτέρεον. Ο τ. μαρτερίο για ομοιοκαταληξία (Βλ. και Holton (Αλεξ. σ. 266)). Η λ. και σήμ.

1α) Μαρτυρία, απόδειξη, τεκμήριο? Ιστ. μακκρ. Μάρκο 11, Παΐσ., Ιστ. Σινά 2095.
β) (προκ. για τις πλάκες με το δεκάλογο του Μωυσή στις εκκρ. κιβωτός και σκηπή του μαρτυρίου): ο Εβραϊός χρη ομνείν επάνω εις την Κιβωτόν του μαρτυρίου του Ασαΐζ. 485¹³. προστέτακται Μωυσής υπό Κυρίον στήσαι την θεοτέπων σκηπήν του μαρτερίου Παΐσ., Ιστ. Σινά 1438. 3α) Κακουχία, βασανιστήριο, παιδεμός? επιώσαν τον πρωτοπαπά και εσφίξαν τον και επήσαν το δέκν του' ... και εποίκαν τον πολλά μαρτέρια Βουστρ. 458· πολλοί επεβήσαν εις το μαρτέριον Μαχ. 438⁸. Αφήν τη (ενν. την ψυχήν) στες κόλασες, ... στον άδη τα μαρτέρια Θησ. Γ' [105⁴]: μαρτέριον της καρδιάς μου Θησ. Θ' [81⁴]. β) Θασανισμός και θανάτωση (συν. χριστιανού) για την πίστη, μαρτυρικός θάνατος? τον μαρτυρίον λιθάσμοι και πάσα τιμωρία, ήν πέποιθεν (ενν. ο Στέφανος) ως αθλητής Παΐσ., Ιστ. Σινά 1208· τον αλλοφάρου του Χριστού μεγάλον Γεωργίον τον λάμνοντος ώσπερ αστήρ δια του μαρτερίου Παΐσ., Ιστ. Σινά 1356· (προκ. για πολεμικό αγώνα υπέρ πίστεως): πίστην και την καλήν βουλήν και μεγαλοψυχίαν, (παρ. 1 σ.) ... μετ' αντάνα τ' άρματα θεωρώ κ' επιθυμάτε στο άξιον μαρτέριον για τον Χριστόν να πάτε Αχέλ. 927. 3) Μεγάλη δοκιμασία, ταλαιπωρία, βάσανο? βλέποντα την ζώϊσα σου ... να στέκει άθλια γυνά? εμέν, ουαί, 'ς τόσο μαρτέριον Θησ. Γ' [74⁴]: Αγάπη δεν με θέρμανε αλλ' ουδ' επιθυμία και δίχως να 'χω φθάϊσιμον γραιοκά πολλά μαρτέρια Θησ. Η' [101⁴].

μαρτύρισσα η, Τζάνε, Κατάν. 287.

Από το ουσ. μάρτυρας και την κατάν. -ισσα. Η λ. στο Sotman.

1) Αυτή που είναι παρούσα σε κάπ. γεγονός και μπορεί να το επιβεβαιώσει: εκεί θες είσαι μετά με, δεις θες τό θε να κάμω, σα μάννα και μαρτέρισσα να 'σαι κ' εσύ στο γάμο Ερωτόκρ. (Αλεξ. Στ.) Γ' 1336. 2) Αυτή που βασανίστηκε και θανατώθηκε για την πίστη της? η Παρασκευή μαρτέρισσα εσφυγλάστη, έκοψαν το κεφάλι της, με αίμα εβαπτίστη Βεντράμ., Γυν. 233.

μαρτυρογραφημένος, μτχ. επίθ., Κώδιξ Βιβλιοθήκης μονής Πάτμου 517.

Από το ουσ. μάρτυρας και τη μτχ. παρκ. του γράφω.

ζ(Προκ. για κείμενο) που εξιστορεί το μαρτύριο ενός αγίου(Πβ. και λ. μαρτυρογράφον στο Lampe, Lex. και στο Du Cange, λ. μάρτυρες: Έτερον βιβλίον μαρτυρογραφημένα) κείμενα του α' εξαίτημον σποράδην, έχον και λόγους πατηγυρικούς αυτ. 521.

μάρτυρος ο.

Πβ. νεότ. σχηματ. από το ουσ. μάρτυρας, αν δεν προκ. για εσφαλμ. γρ. αντί μάρτυρας. Η λ. άσχ. προς το αρχ. ουσ. μάρτερος.

Αυτός που καταθέτει στο δικαστήριο? να γυρίουν οι κριτάδες καλά και ιδού μάρτυρας φοματένιος ο μάρτυρας, ψέμα απιολογήθη εις τον αδερφό του Πεντ. Δευτ. XIX 18.

μαρτυρώ, Προδρ. III 198, Χρον. Μορ. Η 673, 8125, Βίος Αλ. 2733, Ερωτοπ. 460, Αιβ. Sc. 1257, Παρ.σπ., Βαρν. C 457, Μαχ. 38¹⁴, 300¹¹, Πεντ. Έξ. XIX 23, Αιτωλ., Μβθ. 68⁸, Φρ. Κόπρ. (Παπαδ. Θ.) 150, Χρον. 307 σημ. 2, Κυπρ. ερωτ. 94¹⁴, Ερωφ. Α' 518, Ερωτόκρ. (Αλεξ. Στ.) Β' 1978, Σουμμ. Παστ. φίδ. Γ' [1295], Φορτσον. (Vinc.) Ιντ. α' 93, Ζήν. Β' 415, Τζάνε, Κρ. πόλ. 307¹¹, κ.α.

Το αρχ. μαρτυρέω. Η λ. και σήμ.

I Ενεργ. **A'** Μετβ. **1)** Δίνω μαρτυρία ή απόδειξη για κ., επιβεβαιώνω: Ασοϊζ. 77¹², Μαχ. 538²¹, Θησ. IB' [25³], Ερωτόκρ. (Αλεξ. Στ.) Α' 1024' (με σύστ. αντικ.) Ζήν. Δ' 370. **2)** Φέρνω για μάρτυρα, επικαλούμαι' (Για τη σημασ. βλ. και Καλονόρο [Διγ. Α' 34, Β' 11, 134]): εμαρτύρησα εις εσάς σήμερον τον ουρανό και την γηή· τη ζωή και το θάνατο δώκεν ομνηροστά σου ... και να διαλέξεις εις τη ζωή Πεντ. Δευτ. XXX 19' εμαρτύρουν τον ήλιον λέγοντες προς εκείνον· σ' Ηλιε ω λαμπρότατε, ... δείξον ημίν την αδελφήν Διγ. Ζ 409. **3α)** Βεβαιώνω, ομολογώ κ.: πάντα θέλω μαρτυρώ τσι χάρες του κορμού σου Ερωτόκρ. (Αλεξ. Στ.) Β' 2023' **β)** 'αγκυγωνίζω, παραδέχομαι κάπ. ή κ.: όπου βρεθώ ένα δουλεντή ή έχει εμπιστευμένο, όπου σε θέλει μαρτυρώ κορμί χαρτωμένο Ερωτόκρ. (Αλεξ. Στ.) Β' 2052' βασιτά μεγάλο naturale κι' όλοι με μαρτυρούσανε την σήμερον για tale Κατζ. Β' 218' θέλω διύρχεισθαι διά της οδοί, ην ... διηρχόμην, και καλήν αυτήν και παρ' υμών και των προγόνων μου μαρτυρουμένην Σφρ., Χρον. μ. 58²². **4α)** 'Αποκαλύπτω, φανερώω: ανέγνωσά τις ούλες (ενν. τες βούλες του βασιλέως). Και την πατρίδα μαρτυρούν και όσον του το γένος Κορων., Μπούας 4' η γλώσσα τούτη μαρτυρώ πάντα αληθοσύνη Ζήν. Δ' 237' (προκ. για μαντεία): μαρτυροεί τ' όσπρα ό,τι θα πάθον οι χώρες μας Ζήν. Α' 157' β) 'κατανομάζω: από στενοχωρία του ουκ είχε πως το αρεσθεί· είπεν και μαρτερά τους εκείνους τους πανάπιστους που τον συμβουλεύσαν Χρον. Μορ. Η 673' **γ)** γνωστοποιώ, ανακοινώνω: είπεν ο κύριος προς τον Μωσέ· κατάρβα, μαρτύρησον εις το λαό Πεντ. 'Εξ. XIX 21' (με σύστ. αντικ.): μαρτυρημό εμαρτύρησεν εις εμάς ο αήρ του ελπί Πεντ. Γέν. XLIII 3. 5) Καταγγέλλω, καταγγράφω: φταίτη δε σε μαρτερά (εκδ. μαρτερά· διόρθ. Ξανθ., Μελετ. 513) το μίλημά μου αυτείνω Ζήν. Β' 188' αποστάτην αστόν εμαρτύνει Ηπειρ. 228²¹: διاتی με μαρτηρείς ότι έχω διακρισίαν ...: Λόγ. παρηγ. I 611. **6)** (Προκ. για έπαινο κ.τ.ό.) **α)** αποδίδω, απονέμω: ευχαριστώ τον διά τη τιμήν και έπαινος άπερ τω εμαρτέρω Χρον. Μορ. Η 1889' **β)** 'καινοποιώ: Ω Κρήτη ... τον έπαινό σου μαρτυρώ, αν είχα χίλιες γλώσσες Διακρούς. 112⁴. **7)** 'Φμίζω: Κρήτη, όλοι σε είδαν ... όπου κι' αν λάχουν σ' εγινούν κι' όλοι σε μαρτυρούν Διακρούς. 112²². **8)** Δίνω τίτλο, ονομάζω, ανακηρύσσω: παρεσήα δέ τον έντιμον ... (παρ.λ. 2 στ.) κ' ένα καθιδ' ολόχρεσον κ' είτα επίλρησέ τον, πρώτον τε κατεπάνον πάσι μαρτήρησά τον Κορων., Μπούας 91. **9α)** Υποβάλλω σε βασανιστήρια· ταλαιπωρώ: Ο ρήγας έφαινε να την μαρτηρήσουν και τόσοσ την εμαρτηρήσαν ότι ετηγανίσαν και τα πόδια της Μαχ. 248²⁰: διاتی την μαρτηρείς, άνθρακε, την νυχή μου Αιβ. Sc. 593. β) (προκ. για άγνο) θανατώνω με βασανιστήρια: έφαισε πάλιν ο κρητής να καταβάνουν εις τον τόπον όπου εμαρτηρούσαν τους άγιους, διά τα βάλει τα θηρία να τον φάγουν Ροδινός (Βαλ.) 217' τόσοσ αιμα έχουσ και οι δέκα Κρήτης αθληταί, όταν τους μαρτυρήσαν Αιμπον. 356. **Β'** Αιμετβ. **1α)** Έκκει μάρτυρας, παρέχει μαρτυρία: Βακτ. αρχιερ. 170, Συναδ., Χρον. 44, Διήγ. Βελ. (Nearp.) 60' **β)** (προκ. για μάρτυρες της χριστιανικής πίστης): οι πιστοί σου δέμνουν με το αίμα τους δια την αλήθειάν σου να μαρτηρήσουν Χριστ. διδασκ. 446. **2α)** Βασανίζομαι, ταλαιπωρούμαι, υποφέρω: ποτέ δεμ μέλλει ώστε να ζήσω να χαρώ γελούντα, θέλω ζην μαρτυώστα αντύχως να τελειώσουν οι άχαροί μου χρόνοι Κυπρ. ερωτ. 93' άρτετι καρδιά μου μαρτυρώστα Κυπρ. ερωτ. 610' **β)** (προκ. για άγνο) υπαίσταμαι μαρτυρική θάνατο, αβλώ· εμαρτέρησεν (ενν. ο άγιος Μάμας) και οι γονείς του εβόλαν τον εις καθούριαν Μαχ. 32²⁰: τους τέσσαρας προβάλλωμαι, θεστέπετε, μεσίτας, τους μαρτηρήσαντας στεργώς υπέρ Χριστού του λόγου Προδρ. IV 289. **II** Μέσ. **1α)** (Συν. με κατηγορ.) αποδεικνύω (με μάρτυρες ή τεκμήρια): **1)** ο σερ Μαρκ ένι ένοχος κλέπτης μαρτυρούμενος Ασοϊζ. 194¹² δύο ανθρώπους κοσμικούς απού ένι μαρτυρουμένοι διά καλούς ανθρώπους Ασοϊζ. 130' εκείνος απού τον έδρεν ένι μαρτυρημένος, τουτίστιν ένοχος, ατάντ, με καλούς μάρτερας Ασοϊζ. 463²²: μόνο του διός τη μάητα φοβάσαι, ειδικολάτρες το

λοιπὸ σήμερον μαρτυράσαι Ζήν. Δ' 172· για πελελή εις ὅλους μαρτυράται Συμμ., Παστ. φιβ. Β' [967]· β) (ως τριτοπρόσ.) ἡ ἀποδεικνύεται με μαρτυρίαι, τεκμηριώνεται: μαρτυράται καλὰ ὅτι ἐκεῖνος ἐπίκειν τὸ βάινουν ἐπάνω τὸν Ασίζ. 209¹⁴. 2) Ἐπιβεβαιώνομαι, τεκμηριώνομαι τὴν πίστιν του Τίτο πως εἶναι μαρτυρημένη και ἀποδειγμένη και με τα ἔργα αὐτῶν και με τὴν ὁρξιν Μορεζίν., Λόγ. 468· καλὰ εἶναι μαρτυρημένον πρᾶγμα·ν Ασίζ. 279⁸. 3) Ἀποκαλύπτομαι, γίνωμαι φανερόν· καλλιὰ ἔχω να κρατῶ τὰ πάσχα σωπασιμένη και μ' ἔργο πλῆα γωργότερον να εἶναι μαρτυρημένα Φαλιέρ., Ιστ. 2 670· αν γράφω κι αν ουδέν γράφω, η ἀλήθεια μαρτυράται Γεωργήλ., Θαν. 617· τοῦτο ὁποῖ σ' ὄρεε (ενν. ο Κόριος) ... ἦτον για να μαρτυρηθείς, να σε γνωρίσουν ὅλοι Θεο. 2 962. 4) Ἐπακινύζομαι, υποφέρω: Τίνας εις τὴν ζωὴν τοῦ ἔχ τον πόθον ἐπληγρόθην κ' ἔζησεν γοῖον ἐμέν μαρτυρημένος; Κυπρ. πρωτ. 93⁴⁵· ὅσα με το πάθος μαρτυροῦμαι Κυπρ. πρωτ. 66⁸.

Η μτχ. παρκ. ως ἐπὶ. = 1) Ἐακουστός, φημισμένος, περιώνυμος: Ω παλληκάρια μου ἄλεκτά, ἀνδρες μαρτυρημένοι Κοριν., Μπούας 136· φουσσάτα διαλεγμένα, στον πόλεμο κ' εις τ' ὅρματα πάντα μαρτυρημένα Κοριν., Μπούας 30· η Τρόγια η ξακουστή, χώρα μαρτυρημένη Φορτοκ. (Vinc.) Ιντ. γ' 9· ὅγιοι μαρτυρημένοι, ὁποῖ ἐδίδαξαν θαύματα εις ὅλην τὴν οἰκουμένην Συναξ. γυν. 155. 2) Ἐπακινύζομαι, ταλαιπώρος, μαρτυρικός: Οἰαί εις τον πτωχὸν λυόν ... τον πεινασμένον περσοῦ και τον μαρτυρημένον Θρ. Κύπρ. (Παπαδ. Θ.) 514· θέλεις να τελειώσεις τὴν μαρτυρημένη ζων μου Κυπρ. πρωτ. 118⁴¹.

μάρτυς ο, η, (I), Ἑλλην. νόμ. 575²⁸⁻⁸, Ασίζ. 53², 57⁴, 60², 302²⁴ (αιτιατ. εν. μ δ ρ· τ υ), Σφρ. Χρον. μ. 58¹⁷, Ἑκθ. χρον. 46³, Αρσ., Κόπ. διατρ. [1047], Παῖα., Ιστ. Σινά 408, 1581, Δωρ. Μον. XXXII, Διγ. Ἀνδρ. 383²², Εἰς Θεοτ. 8, Λίμπον. 361, 394.

Το αρχ. ουσ. μάρτης.

1α) Ἀυτὸς που δίνει πληροφορία ἢ ἀπόδειξη για κ., που επιβεβαιώνει κ. (συν. μπροστά σε δικαστήριο π): Ασίζ. 328⁸, Ἑλλην. νόμ. 548¹², Ψευδο-Σφρ. 154¹⁶, Διγ. (Τταρρ) Gr. 2619· (σε παροίμ· βλ. Πολ. Ν., ΒΖ 7, 1898, 142): Εγγός σου το παρόδειγμα και ο μάρτυς σφ' εἰτίας· ἐπὶ προδόχοις πρᾶγμασιν ου χρεῖα των μαρτύρων Γλυκά, Στ. 43· α²) (συνεκδ.) ἡ μαρτυρική κατάθεση: αναγινώσκονται οἱ μαρτίρες και εἰν θέλει η ἄλλη μερὰ ἐπαίρει το ἴσον των μαρτυριῶν Ἑλλην. νόμ. 522⁴. β) αὐτὸς που εἶναι παρόν σε κάπ. γεγονός (συν. δικαιοπραξία) και μπορεί να το επιβεβαιώσει: Ασίζ. 264⁴, Βακτ. αρχιερ. 144. 2) Αὐτὸς που βασανίστηκε και θανατώθηκε για τὴν χριστιανική πίστη: ας ἐδοῦμεν ... ἐκεῖνοὺς τους μάρτυρας πόσα αἵματα ἔχουσιν Διγ. πανωρ. 61· οἱ νεοφανεῖς τεσσαράκοστα δύο μάρτυρες εμαρτύρησαν εις το Ἀμόριον Ιστ. Βατοπ. 38· μνημόνευε τῆς μαρτύρος (ενν. Λικατερίνης) και τὴν καρδίαν χαίρου Παῖα., Ιστ. Σινά 1622· (προκ. για τον Κωνσταντῖνο ΙΑ' Παλαιολόγο, τελευταῖο βυζαντινὸ αυτοκράτορα) τὴ κθ'ε Μαῖου ... ο βασιλεὺς κερ Κωνσταντῖνος σκοτωθεὶς ἀπέθανεν ... Ην δὲ η πάσα ζωὴ αὐτοῦ δη του μακαρίτου βασιλέως και μαρτύρος χρόνοι μθ' και μήνες γ' και ἡμέραι η' Σφρ., Χρον. μ. 98⁴⁰.

μάρτυς ο, (II), Τζάνε, Κρ. πόλ. 475⁸, εσφαλμ. γρ. ἀντὶ Μάρτης (= Ἀρης)· διόρθ. Ξανθ., ΒΖ 18, 1909, 598 = Μελετ. 259· (διὰ στόμα) μαρτυρὸς, Πεντ. Αρ. XXV 30, εσφαλμ. γρ. ἢ ἀνάγν. ἀντὶ μαρτύρος· διορθώσ. (για τὴ διόρθ. πρ. Πεντ. Δευτ. XVII 6).

μαρκαῖω. μα ρ ο υ γ δ ζ ω.

Ἀπό το μνηκαῖω. Η λ. τον 5. αι. (Lampe, Lex., λ. μνηκαῖω). Το μέσ. στον Ησούχ. (Πρ. Conomis, Glotta 47, 1969, 214-5).

Αναμιασώ, μνηκαῖω: το χοιρίδι, ... δεν μαρνογάει Πεντ., Δευτ. XIV 8.

Μας ο, βλ. Μάιος.

μας, αντων., βλ. εγώ.

μάσα· πορδή μάσα, Ακ. Σπαν. 44¹⁸⁸, εσφαλμ. γρ. αντί πορδήματα· διερθ. Eideneier [Σπανός Α 434].

μασαλός ο, βλ. μαζαλός.

μασγίδα η· σμαγίδα, Πορτολ. Α 137², 158²⁻¹⁰, Παίσ., Ιστ. Σινά 103, 1261, 1275, 2073, Θρ. Πατρ. Ο 52· σματδα, Τζάνε, Κρ. πάλ. 548¹.

Από το ουσ. μασιγίδιον (Βλ. Krumbacher [Θρ. πατρ., σ. 361]).

Τζαμί: ο άγιος Τίτος θα γενεί μετζέτι και σμαίδα κι' αγάπη εγίνη στερεά και πλώ δεν έχω ελπίδα Τζάνε, Κρ. πάλ. 555¹· υπάρχει το προσκύνημα δυοσεβάν της σμαγίδος Παίσ., Ιστ. Σινά 1259.

μασιγίδιον το, Καναν. 73· ισμαγίδιον, Ιστ. πατρ. 125¹¹· ισματδι, Κώδ. Χρονογρ. 54¹⁸· ισμαίδιον, Κώδ. Χρονογρ. 70²· μασγίδιν Διγ. (Trapp) Esc. 96, 238· μασγιδιον, Διγ. (Trapp) Gr. 72, 391· σμαγίδιν, Πορτολ. Α 133¹· σματδι, Χρον. σουλτ. 133¹¹, Τζάνε, Κρ. πάλ. 212²², 219¹⁴.

Το αραβοτουρκ. masjid (Βλ. Michailidis, BZ 65, 1972, 308). Η λ. τον 9. αι. (Sophoc.).

Τέμενος, τζαμί: Την Αγία Σοφία του Θεού ... εποίκασιν μασιγίδιν τους το αγαρηνόν το γένος Θρ. Κων/π. (Mich.) 76.

μασε, αντων., βλ. εγώ (Προσθ. 9 τόμου).

μασέλα η, Αχέλ. 1046, 1474, Στάθ. (Martini) 58, Τζάνε, Κρ. πάλ. 84², 138²², 211²¹, 285².

Το ιταλ. mascella. Η λ. στο Βλάχ. και σήμ.

1) Σαγόνι: αδόντι στη μασέλα Πανώρ. Γ' 291· μασέλες από τη σπαθιά και χέρινα και ποδιάρια επέφτασαν εδώ κ' εκεί Τζάνε, Κρ. πάλ. 103¹¹. 2) Μάγουλο? 'Ηδουκεν ο Πιστόφορος εις τη ζερβή μασέλα του Κυπριώτη κοσταρά Ερωτόκρ. (Αλεξ. Στ.) Β' 1807.

μάσημα το.

Το αρχ. ουσ. μάσημα. Η λ. και σήμ.

Μετάλλινο εξάρτημα που τοποθετείται στο στόμα του αλόγου, «εσπασμιασμένη» (Η σημασι. ήδη στο Διοληγετιάνειο έδικοτο· βλ. Πετροκύπη, Ελλην. 26, 1973, 263¹⁸⁻²¹ και 266): κρέμασε εις την σέλας μου το ωραϊόν μου σπαθοράβδιν και θες βαρύ το μάσημα, ίνα γοργόν γυρί- ζει Διγ. (Trapp) Gr. 1330.

μασθός ο, βλ. μαστός.

μασιζω.

Από τον άδρ. του μασώ και την κατάλ. -ίζω. Μτχ. μασισμένος στο Βλάχ.

Ι (Ενεργ.) δαγκάνω: τα χαλινάρια μασίζαν (ενν. τα φαρία) το στόμ' σφρακοπόντας Θγος. Ζ' [103³]. ΙΙ (Μέσ.) τρώγω: να είδες ... πώς να σε εμασίστην, ... τα δόντια μου πώς να σε τραγανίσουν Διήγγ. παιδ. (Tsiouni) 145.

μασκάλη η, βλ. *μασχάλη*.

μασκαράς ο· *μασχαράς*, Ιστ. Βλαχ. 1717.

Το βενετ. *mascara* (Ανδρ. Λεξ., λ. *μασκαράς*, I). Η λ. στο Βλάχ. και σήμ.

Προσωπιδόφορος: να μάσε περιπαίζουσι, ωσάν τους *μασκαράδες* Μαρκεδ. 454.

μασκάρεμα το, Πηγιά, Χρυσοπ. 58 (17), Ιστ. Βλαχ. 1742, Χρυστ. διδασκ. 165.

Από το *μασκαρεύω* και την κατάλ. -μα. Η λ. στο Βλάχ. και σήμ.

1) Μεταμύριση: φτερά ... αγαπά πάντανά 'χει, (παρ. 2 στ.) να φαίνεται σαν άγγελος ... (παρ. 1 στ.)· με τέτοια *μασκαρέματα* ήταν η άρεσή του να τρέμουν και να φεύγουν απ' αυτόν οι εχθροί του Ιστ. Βλαχ. 333. 2) Μασκαραλίκι, κοροϊδία, ξεγέλασμα: δεν είπα τίποτα κακό, αμέ εμετρίγασά σου, γιατί τα *μασκαρέματα* έγγεται η αφεντιά σου Στάθ. (Martini) Β' 164· η δική μου κοιλιά για *μασκαρέματα* δεν είναι, για ν' αφήσω να μου φανεί Κατζ. Γ' 175.

μασκαρεύομαι, Κατζ. Α' 285, Φορτουν. (Vinc.) Γ' 569· *μοσκαρεύομαι*, Ευγέν. 789.

Από το *μασκαρεύω* και την κατάλ. -εύομαι. Τ. *μασκαρεύομαι* και σήμ. Η λ. στο Βλάχ. και σήμ. στην Κρήτη (Βλ. Κοντοσέπουλος, Κρητολ. 3, 1976, 57).

Αστεϊεύομαι, περιπαίζω: Μούστρουχε, *μασκαρεύουσαι· εγώ, μα την αλήθεια, δεν τ' αγαπάω τόσοσταλά* τούτα τα παραμύθια Κατζ. Α' 283· *Μηδέ γλακάς, μηδέ γλακάς* ν' εμασκαρεύτήκα σου Πανώρ. Γ' 279.

μασουροδακτυλάτος, επίθ.

Από τα *μασ. μασούρι* και *δάκτυλο* με προσθήκη της κατάλ. -άτος.

Που έχει δάκτυλα λεπτά και μικρά σαν *μασούρι*: Λακκοπουλουνάτη κόρη και *μασουροδακτυλάτη* Ch. pop. 127.

μασουροκονδυλάτος, επίθ.

Από τα *μασ. μασούρι* και το επίθ. *κονδυλάτος*.

Λεπτός και καλοσχηματισμένος: η μέτη σου είναι τερνευτή, *μασουροκονδυλάτη* Ch. pop. 406.

μάσσα η.

Το βενετ. *massa*. Η λ. και στο Lampe, Lex.

Πετρόδης όγκος: είναι το καστέλλο του Βαίνε και βλέπει πουνέντη λεβάντη· και του πουνέντη είναι ψηλότερο και ασπρίζει από το πέλαγος ωσάν μία *μάσσα* που την λένουν Ακαμπάν Πορτολ. Α 359^η.

μασσάρα η.

Το παλαιότερ. ιταλ. *massara* (Zingarelli, λ. *massaia*). Τ. *μασσάρα* και σήμ. στην Κύπρο (Λουκά, Γλωσσάρ. 300· βλ. και Πιλαβέκη, Κυπρ. Σπ. 8, 1944 (1946), 132).

Υπηρέτρια, οικονόμος (Για τη σημασ. βλ. Vittì [Ευγέν. σ. 102]): *Μασσάρα της* (συν. της εγγύσεως) Αμάρσση Ευγέν. 3911.

μασσαρία η· *μασσαριά*, Δεφ., Λόγ. 303· *μεσσαρία*, Διαθ. Ακωτ. 147, Βουστρ. 421· *μεσσαριά*.

Το βενετ. *massaria* (Απὸθ. η ετομ. του Meyer, Γλωσσ. πραγμ. Κύπρ. 130 ἀπὸ το λατ. *mensa*). Οἱ τ. *massaria* καὶ *massariá*, ἀν ὅχι ἀπὸ το ἰταλ. *masseria* (πβ. καὶ το μεσν. γαλλ. *masserie*, Greim., Dictionn.) με ἀντιμετάθ. των φθόγγων α καὶ ε, πιβ. (καὶ) ἀπὸ παρετυμολογικῇ ἐπίθ. του ἐποθ. μέσος (βλ. καὶ Φιλ., Γλωσσονγ. Β' 108-9, Γ' 183· πβ. ἐπίσης, κυρίως ὁμοίως γιὰ τοπων. Μεσαρία-Μεσαρέα (ὁπλ. του ἐποθ. μεσάρης, που ἀπ. στον Μαχ. 30¹³, του Βουστρ. 465 καὶ το Χρον. Μορ. Ρ 1915 καὶ στο Χρον. Μορ. Η 1642, 1915, 3159, 6702, 6726 ἀντιστοίχως, τους Χατζιδ., Αθ. 6, 1894, 3 κ.ε., Μενάρδ., Τοπων. μελ. 77-8 καὶ Georgac., Glotta 31, 1951, 231). Γιὰ παλαιότ. χρ. του τ. *massaria* ἰδιωμ. βλ. Φιλ., ὁ.π. καὶ Κουκ., ΛΑ 6, 1923, 289. Η λ. στο Meursius (λ. *massaria*), σε ἔγγρ. του 16. καὶ 17. αἰ. (Βισβίτζης, ΕΚΕΙΕΔ 12, 1965, 78, 96, 103 κ.α., Ἐγγρ. Σόρου Α' 123, Ναξ. ἔγγρ. 17²⁴, Κατωσφ., ΕΕ Κυκλ. Μ 7, 1968, 32, 33 κ.π.α.) καὶ σήμ. στην Κρήτη (βλ. Κουκ., ΕΕΚΣ 3, 1940, 35 σημ. 9), καὶ στην Κύπρο (Φαρμακίδης, Γλωσσάρ. 403).

Ἀγροτικὴ (μικρὴ) ἰδιοκτησίᾳ· ἀντικείμενο τῆς κινητῆς περιουσίας (συν. ἐπιπλοὴ ἢ σκεύος), *νοικοκυριά* (Γιὰ τὴ σημασι. πβ. Boerio, λ. *massaria*): *ἀνοῖξαν το σπῖτον του Γληφῆ μεταξὺ καὶ ἐπύραν του μετὰξιν βαρμύτων ... καὶ ρόληνον ... καὶ ἑταρες μασσαριῆς Βουστρ. 457· ἀν ἐρεθθῇ ἄλλο τίποτε μασσαρία του σπιτιοῦ, ἀς ποιεληθόντε με φόβον Θεοῦ Σεβήρ., Διαθ. 192· Ἀς ἐν' κερὰ στην μασσαρία καὶ εἰς ὅλα ὅπου ἔχει χρεῖα Φαλιέρ., Λόγ. (Bakk.-v. Gem.) 175.*

μάσσω.

Το ἀρχ. *μάσσω*. Το μέσ. καὶ σήμ. στην Κάρπαθο (Ανδρ., Lex., λ. *μάττω*).

1) *Ζυμῶναι*: Ὀρεοσ. ἀγγ. 542¹⁴. 2) *Σκουπίζω, σφουγγίζω*: *να μαχθῇ το αἷμα μου εἰς το καλόν μου χέριν Ἀρμούρ.* 131.

*μασταλαγίδα η.

Απὸ το ουσ. *αἷμα* καὶ *σταλαγίδα* (Φιλ., Θρακ. 5, 1934, 263). Το β' συνθ. πιβ. (σταλαγός (Παγκ., Ἰδιωμ. Κρ. Γ') ἢ σταλαγή (βλ. Παπαδ. Α., ΛΔ 1, 1939, 22)· πβ. λ. σταλαβιδεὶ στην Κρήτη (Φραγκάκι, Δημ. ιατρ. 259). Η λ. καὶ σήμ. στη Θράκη (Παπαχρηστοδούλου Π., Θρακ. 3, 1932, 345), ὅπου καὶ τ. *μεταλαγίδα* (βλ. Vasmer [Gesprächb. α. 160]).

ἘΦλόκταινα? Gesprächb. 27²⁵.

μαστόριν το.

Απὸ το ουσ. *μαστός* καὶ τὴν κατέλ. -άρεν. Α. *μαστόριον* τον 4. αἰ. μ.Χ. (L-S). Τ. *μαστόριον*, *μαστόρι* καὶ *μαστοράρι* καὶ σήμ. ἰδιωμ. (Ανδρ., Lex., λ. *μαστόριον* καὶ Παπαδ. Α., Λεξ., λ. *μαστοράρι*). Η λ. καὶ σήμ. στο ποντιακὸ ἰδιωμ. (Παπαδ. Α., Λεξ.).

ἘΜαστός ζῶω (Γιὰ τὴ σημασι. βλ. Κουκ., ΒΒΠ Ε' παράρτ. 54): *δος με ὀλίγων ἐντερον, δος με δαμίν μαστορίαν* Πρεδρ. IV 235.

μαστιγώνω.

Απὸ το ἀρχ. *μαστιγῶς* καὶ τὴν κατέλ. -ώνω. Η λ. στο Βλάχ. καὶ σήμ.

ἘΧτυπῶ κάπ. με μαστιγόν, ραβδίζω: *μ' αὐτεῖνο (ενν. το ραβδί) να σε δέρονουσι καὶ να σε μαστιγώσουν* Αλεξ. 684.

μαστιζω.

Το ἀρχ. *μαστιζω*. Η λ. στον Ύψο-Κωδ., Ὀφφί. 181²⁴, 182¹ καὶ σήμ.

1α) Μαστιγώνω, τιμωρώ: Δούκ. 57²⁴, Αλεξ. 1448^{*} (μεταφ.) πλήττει, προκαλώ συμφορές: *εμάστιξε* (ενν. ο Μωυσής) την Αίγυπτον επάξας εν αυτή πληγὰς μεγάλας σφόδρας Ψευδ.-Σφρ. 486¹¹. **β)** χτυπώ: άνω και κάτω την ουρὰν εκίνει την μεγάλην, την γην εμάστιξε σφοδρώς (ενν. ο θεάκων) Δεγ. Α 2916^{*}. **2)** Τραυματίζω, πληγώνω: Όταν μέλλη ο άνθρωπος φονεύσαι αστόν (ενν. τον όφιν), όλον το σώμα αυτού δίδωσι εις θάνατον, την δε κεφαλήν τηρεί τον μη μαστιχθήναι Φυσιολ. (Zur.) XIX 4b⁴.

μαστήα η, Σπινός (Eideneier) B 165.

Το μετγν. ουσ. **μαστήχη**. Τ. **μαστήχα** στο ποντικακό ιδίωμα. (Παπαδ. Α., Λεξ.). Η λ. στο Σομav. και σήμ.

Γλυκό από μαστήχα (Για τη σημασ. βλ. Eideneier [Σπινός, Γλωσσάρ.]): γραίαις πορδή μαστήχα σου αυτ. Α 499.

μαστήχη η, Σταρ., Ιατροσ. 12²²⁶, Ιατροσ. 211⁶⁶, Ιερακος. 489²⁸, Ιατροσ. κώδ. α⁴β⁹.

Η λ. στο Θεόφραστο.

Μαστήχα: Φωβίβιον βοτάνης, ... καρνοφέλον, ... ελαίου, ... μαστήχης, ... λάβε και απόβρεξον αυτά Ονρεος. αγρ. 5194^{*} ολίγη μαστήχη και ολίγο μελίκερι και λάδανο Πεντ. Γέν. XLIII 11.

μαστήχιν το, Σταρ., Ιατροσ. 8²²⁸, Ιατροσόφ. (Oikonomu) 65⁴, 85¹⁸, 88⁴, 100⁶, Πεντ. Γέν. XXXVII 25, Έξ. XXX 34.

Από το ουσ. **μαστήχη** και την κατάλ. -ιν. Α. **μαστήχιν** τον 9. αι. (Steph., Θησ.). Τ. **μαστήχι** στο Βλάχ.

Μαστήχα: λίθον εβραϊκόν ... μαστήχιν κοπανισμένον ... ενόσας συγκέρασε Ιατροσόφ. (Oikonomu) 92¹³.

μαστιχώνω.

Για την ετυμ. και τη σημασ. βλ. Schmitt [Χρον. Μορ. Ρ σ. 612] και Καλονόρο [Χρον. Μορ. Η, Γλωσσάρ.] (μήπως η λ. σχετ. με το ιταλ. *masticare*): όσον τον μαστιχώνει πλάνη πρέπει να τον προσείχει Χρον. Μορ. Η 4875.

μαστομαγερεία η.

Από τα ουσ. **μαστός** και **μαγερεία**.

Φαχγητό παρασκευασμένο με μαστούς ζώων (Για τη σημασ. πβ. Κουκ., ΒΒΠ Ε' παρ. 54): μονόκυθρον δασύν και **μαστομαγερείαν** να έχει θρόμματα πολλά Προδρ. II Η 104.

μάστορας ο, (Ι), Ντελλαπ., Ερωτήμ. 2090, Μχ. 52¹⁰, 448¹, 610², Θησ. (Foll.) Γ' 96, Θησ. ΙΒ' [80¹], Χούμνου, Κοσμογ. 595, Ρίμ. Απολλων. (Βεν.) [633], Δεφ., Λόγ. 94, Αχέλ. 166, 1635, Χρον. σουλτ. 33⁴, 48²⁷, 64¹⁰, 120⁶, 129²⁸⁻²⁹, Ερωφ. Γ' 25, Ερωτόκρ. (Αλεξ. Στ.) Δ' 1945, Συναδ., Χρον. 64, Σουμμ., Παστ. φίδ. Δ' [1303], Τζάνε, Κρ. πόλ. 165¹⁰, 466¹¹. **μάστρος** ης, Ch. por 810, Αιτωλ., Μύθ. 90⁶, Θρ. Κύπρ. Μ 186^{*}. **μάστρος**, Ασσίζ. 93²⁸, 93²⁹, 12¹¹⁻¹², 343¹²⁻²³, 344⁶, Βουστρ. 501, 502 τρις· γεν. **μάστρος**, Byz. Kleinchron. Α' 316¹⁸ (έκδ. μάστορας· διορθώσ. κατά το κριτ. υπ.), Ιμπ. (Legr.) 416, Μχ. 286¹⁹, 334²⁰, 532¹³, Βουστρ. 531, Πορτόλ. Α 74^{*}. **μάστρος**, Μχ. 134²⁵, 666³, 676¹⁴, Βουστρ. 502^{*}. **μάστρος**, Ασσίζ. 257²⁷, Μχ. 10²¹, 14^{4,10},

16¹¹, 46²³, 52¹⁸, 148²⁵, 168²⁹, 180⁸, 188¹⁶, 190², 244⁵, 286^{8*}, 412²⁴, 440²², Βουστρ. 418, 481, 517, Κυπρ. πρωτ. 90¹², 143³. — Βλ. και μάστιγος, ματίστωρ και μαζιτορας.

Από το ουσ. ματίστωρ (Βλ. Ανδρ., Λεξ.· πβ. και Παπαδ. Α., Λεξ.). Για τον τ. μάστορος βλ. Ανδρ., Λεξ. Για τους τ. μάστορ, μάστρος βλ. Dawkins [Μαχ. Β' 255] και Σακ., Κυπρ. Β' 652, λ. μάστρος. Η λ. στο Βλάχ. και σήμ.

1α) 'Εμπειρός γνώστης μιας τέχνης, τεχνίτης: την εόρα δίδει ... εις τους καλούς μαστόρους Ύψυδο· Γεωργγλ., 'Αλ. Κων/π. 650· ήσαν και καλοί μαστόροι των καρβίων Σουμμ., Ρεμπλ. 158· τάβριες και τράβες και καρριά και τέχνη τω μαστόρου Ερωτόκρ. (Αλεξ. Στ.) Β' 99· Το σίδερο όταν είν' περό, ο μάστορας το κάνει Πανώρ. Δ' 67· β) ἀρχιτεχνίτης: αμμή εγετόμην μάστορας, τους άλλους να διατάσσω Σαχλ., Αφύγ. 63· (Μεταφ.): Αυτός που είναι επιτέλειος, δεξιότηχης: της αντρείας ο μάστορας, το παίνομα τση νιότης Ερωτόκρ. (Αλεξ. Στ.) Β' 1418· ο μάστορας ο ζαριστής θέλει να προφητεύει Σαχλ. Α' (Wagn.) ΡΜ 172. 2) (Ως τιμητικός τίτλ.) ἄρχοντας, αξιωματούχος: (Για τη σημασ. βλ. Χατζ., Ξέν. στοιχ. 48): α θες να κόμεις σύβασες, κόμει και μην αργήσεις (παράλ. 1 στ.) πρίχον να φτάδων άρχοντες, πρίχον μαστόροι να 'λθουν Τζάνε, Κρ. πάλ. 533³. Μα 'ρας Ρωμαίους μάστορας τους βλέπει πως σιμώνουν (ενν. τους Τούρκους) και τόνους πλήσιους χριστιανούς ... να σκοτώνουν Τζάνε, Κρ. πάλ. 168¹¹. 3) ἑδασκαλος: αν την ποθείς και θέλεις την, γλήγορα να την μάθεις (ενν. την στρατιωτική τέχνη)· τεχνίτην έχεις μάστορα, μόνον να τω προσέχεις Κομν., Διδασκ. Δ 142· Εκεί έωσαν εις μαθητής, οσόν τον είχε μάθει, και πέρασε τον μάστορα στις γιατρούς τα πάθη Ριμ. Απολλων. (Βεν.) [984]. Φρ. Βρίσκω τον μάστορόν μου = βρίσκω τον ικανό να με συνετίσει: εκείνος ο απάνθρωπος όλα τα είχαν πάρει· αλλά και κείνος γλήγορα έδεν τον μάστορόν του να χάσει το κεφάλι του, δόξαν και την τιμήν του Ιστ. Βλαχ. 279. Έκφρ. 1) Μέγας μάστορος ή μάστρος = ο μέγας μάγιστρος μοναχικού τάγματος: ήλθεν ο μάστρος τον Τέρμυλον και εζήτησέν τους για την αγάπην του Θεού να εβρίμλει την Κύπρον από τα χέρια τους Μαχ. 18²²· εκάλεσεν τον μέγαν μάστρον του Σπιταλλίου και όρεσέν τον να χειροτονήσει τον ... παιδίον αδελφόν Μαχ. 14¹⁸· εγονάτισεν ... του μεγάλου μαστόρου Μαχ. 12⁶. 2) μάστορος του κανώνος· βλ. κανών έκφρ. β.

μάστορας ο, (II).

Από το βενετ. *maistro*.

Ο ΒΔ άνεμος, μαστόρος: το αντίστοιχο σημείο του ορίζοντα? πιάνεις το πλωρήσιν εις τον σιρόκον και τα σίδερα εις τον μάστοραν εις οργίες ιβ' Πορτολ. Α 61²· προς τον μάστορα στέκει ένα βουνόν στρογγυλόν Πορτολ. Α 19¹²· αφήνεις το δεξιόν σου (ενν. το ακρωτήριον) και ... εράσεις εις οργίες ιε', σκεπάζει σε ο μάστορας Πορτολ. Α 171⁹.

μαστορεύω· μα σ τ ο ρ ε ύ ω, Πεντ. Γέν. IV 22.

Από το ουσ. μάστορας και την κατάλ. -εύω. Η λ. και σήμ.

Α' Ενεργ. (Αμτβ.) κάνω κ. με τέχνη και επιδεικνύω: Ο Πόθος εμαστόρευε κ' Έρωτας το' αρημεύγει Ερωτόκρ. (Αλεξ. Στ.) Γ' 405. Β' Μέο. 1) Στολίζομαι με επιτηδεύτητα: ο πελάγος του φαίνονται (ενν. τα λόγια της πολιτικής) ζάχαρη με το μέλι, και κίνη, ωσάν μαστορευθεί, βάνει τον όπουν θέλει Σαχλ. Ν 321· 2) Συναγωνίζομαι με κάπ.: Όλοι μου οι καρβαλάρηδες ... είναι ουδεσιόποτες, όντα να γευρέσουν να τον μαστορευτούν Μαχ. 572⁴.

Η μτχ. παρκ. ως επίθ. 1) ῥουλεμένος με μαστορά, καλοσφτιαγμένος: Είπε ... ο Αλέξανδρος· «Καλά 'ναι καμωμένα, πασάνος το θανμάζεται, πώς είν' μαστορευμένα Αλεξ.

2338. 2α) (Προκ. για πρόσ.) Καλά γυμνασμένοι, ασκημένοι στην τέχνη του πολέμου? Ποιος άλλος έχει ωσάν ἐσὶ στρατιώτες ἀστειωμένους, σ' ὅλο τον κόσμο φοβερούς, καλὰ μαστορεμένους; Ερωτόκρ. (Αλεξ. Στ.) Δ' 1454· β) Ψαχνός, επιτηδευός τζινοίσης έλαχε, Νέστορας 'τομασμένοι, για το κατέλλιν ήτοσε πολλά μαστορεμένους Θρ. Κύπρ. (Παπαδ. Θ.) 818.

μάστορης ο, βλ. μάστορας.

μαστορία η, Λιβ. Esc. 2493· **μαστοργιά**, Θρ. Κύπρ. Μ 681· **μαστο-ροιά**, Φαλιέρ., Ρίμ. (Bakk.-v. Gem.) 262, Θρ. Κύπρ. (Παπαδ. Θ.) 725, Ερωτόκρ. (Αλεξ. Στ.) Α' 1400, 1525, 1528, Β' 247, 509, 524, 868, 1068, Ε' 48.

Από το ουσ. **μάστορας** και την κατάλ. -ία. Η λ. και σήμ. στο ποντιακό ιδίωμ. (Παπαδ. Α., Αεξ.). Ο τ. **μαστοργιά** και σήμ. Τ. **μαστοργία** στην Κύπρο (Φαρμακίδης, Γλωσσάρ. 403).

1α) Τέχνη, επιμέλεια, δεξιότητες: παραθυράκι απόμικρο με σίδερα φραμένο κ' ήγγιζε το κατώφλιο ... κ' ὅλα ὅσα με μαστοριά πολλή του κτισμάτων Ερωτόκρ. (Αλεξ. Στ.) Γ' 394· μ' ἔτοια τέχνη η φορεσιά και μαστοριάν ἑγίνη, που εφαινούνται και τ' ἄρματα ... κ' ἐκίνη Ερωτόκρ. (Αλεξ. Στ.) Β' 525· Ἦτον ἐκίνη η σγοσφοριά με μαστοριά μεγάλη, οπού δεν ἐξεχώριζες τη μιαν ἀπὸ την ἄλλη Ερωτόκρ. (Αλεξ. Στ.) Α' 1493· β) επιδειξιότητα (σώματος, χεριού κλπ.): στη μαστοριά της σάλλιγγας είχαν μεγάλη χάρη (ενν. οι καβαλλάρει) να τες φυσούν, ἔτσι γλυκιά τ' ἔκιναν κ' ἐλαλούσαν Ερωτόκρ. (Αλεξ. Στ.) Β' 386· στάσου, το σπαθί να βγάλω ἀπ' το φοναίρι, να δεις με πόση μαστοριά θέλω το μανιτζάρε Φορτουν. (Vinc.) Δ' 318· (Μεταφ.) επιδειξιότητα, επιτηδειότητα· ἀπατηλὸ τέχνασμα: Τα φρόδια τῇ ἐνίστικωσε με μαστοριάν η κόρη Ερωτόκρ. (Αλεξ. Στ.) Ε' 1439· πολλές φορές η μαστοριά ἐνίκησε τη φήση Ερωτόκρ. (Αλεξ. Στ.) Α' 580. 2) Στρατιωτικὴ ομάδα (Για τη σημασ. βλ. Dawkins [Μαχ. Β' 255]): ο καπετάνος με τους τζακρατόρους, τους ἐπῆρε μετὰ του δ' μαστορεῖς Μαχ. 100¹⁴.

μαστορικά, ἐπίρρ.

Από το ἐπίθ. **μαστορικός**.

Ἐντεχνα: ἔτσι ἦτο στο Ρωτόκριτον, ἔτσι στην Αρετούσα· με την θαρεῖν ἐθρέ-φουντα, μαστορικά ἐπερνούσα Ερωτόκρ. (Αλεξ. Στ.) Α' 2192.

μαστόρισμα η, Σαχλ. Β' (Wagn.) PM 405, 535, Στάθ. (Martini) Α' 54, Ροδολ. Β' [353], Φορτουν. (Vinc.) Β' 500, Γ' 96, 115, 119, 787.

Από το ουσ. **μάστορας** και την κατάλ. -ισμα. Η λ. και σήμ.

1α) Γυναικία επιδείξια, ικανή· τεχνίτρα: πολλούς γελούν οι πολιτικές, ... κ' ὅσα και αν εἶν' μαστόρσους, πάνω τον ἄνθον λούνται Σαχλ. Α' (Wagn.) PM 317· μαστόρσους σε τούτα εἶσαι μεγάλη· στην τέχνη δεν εὐρίσκεται ὡσάν ἐσέναν ἄλλη Φορτουν. (Vinc.) Β' 429· β) (με κακή σημασ.) γυναικία πανούργα, πολυμήχανα: Χαρά στην την κυρ-αλαπού, χαρά στην την κορφούν, ὑγείαν στην μαστόρσους και την σφιότριάν μου Διήγ. παιδ. (Tsilouni) 271. 2) Κακότροχη γυναίκα, πόρνη: τες κάτω γυναικὲς να τες ιδώ καμένες· διατί εἶν' πολλές μαστόρσους, καλλίστες καρωμένες Σαχλ., Αφίγ. 641. 3) Μοδίστρα: να πάτε ε' τῇ μαστόρσους... ἀνίσως κι ἐκατάστες κι ἐβγάδωσα τα ρούχα Φορτουν. (Vinc.) Ε' 4. 4) Ὡς προσφώνηση ἀνθρώπων λαϊκῆς τάξης: Τον μακελ-λάχη την γυνήν ηρεῖμένην κολακίδεν· «κυρά, κυρά μαστόρσους ...» Περδρ. IV 233.

μάστορος ο, βλ. *μάστορας*.

μαστός ο, Φυσιολ. (Offerm.) M 141¹³. **μασθός**, Φυσιολ. (Offerm.) G 140¹⁴, Σταφ., Ιατροσ. 164¹⁰⁻¹¹, Δεγ. Z 3597, 3697, Ερμον. B 259, Χρησμ. VI 17, Χρησμ. (Βέης) 13¹⁴, Δοίκ. 367¹, Ο γυναιχίς νεώτερος ... φ. 144v, 180v, Βίος αγ. Νικ. 63, Αποκ. Θεοτ. (Peru.) 252.

Το αρχ. ουσ. *μαστός*. Ο τ. *μασθός* μτγν. (Πβ. και Καραγιάννη, Διγενής 158). Η λ. και σήμ.

μαστραιδικός, Ψευδο-Σφρ. 568²⁸, εσφαλμ. γρ. αντί *μασταρδικός*· διωρθώσ. κατά Σφρ., Χρον. μ. 136¹.

μαστραπάς ο, Εγγ. Ιωαννούλ., Επιστ. 14²⁸, Βίος Αλ.³ 122.

Από το τουρκ. *mastrapa*. Η λ. στο Meursius (λ. *μάστραπα*) και σήμ.

Είδος ποτηριού με λαβή, κατασκευασμένο από χαλκό (Για τη σημασ. βλ. Φαρμακίδη, Γλωσσάρ. 176 και Μπακιρτζή, Βυζ. τεσσκαλλόλογηκ 212): *ἐπαρον δαλalon νερό εις μαστραπάν* Ιατροσόφ. (Οικονομου) 75⁸.

μάστρος ο, βλ. *μάστορας*.

μασχάλη η, Ιερακος. 439²⁸, 440²⁹, Ιστ. Ηπειρ. XI⁴, Χούμνου, Κοσμογ. 2742· α· *μασκάλη*, Ερωτόκρ. (Αλεξ. Στ.) B' 1900· *αμασκάλη*, Αρσ., Κόπ. διατρ. [150]· *μασκάλη*, Ερωτόκρ. (Αλεξ. Στ.) B' 138, 1890, Δ' 1850.

Το αρχ. ουσ. *μασχάλη*. Ο τ. *αμασκάλη* (*μασκάλη* τον 15. αι. (Βλ. Κουκ., ΕΕΦΣΠΑ 6, 1955/56, 284) και σήμ. ιδιαιμ. Τ. *αμασκάλ'* στην Ήπειρο (Μπόγκκα, Γλωσσ. Ηπείρου Α'). Ο τ. *αμασκάλη* (*μασκάλη* με προσθήκη του α (Πβ. Χατζιδ., Γλωσσ. έρ. B' 198). Ο τ. *μασκάλη* στο Βλάχ. και σήμ. Η λ. και σήμ.

α) Η κοιλότητα μεταξύ της ρίζας του βραχίονα και του θώρακος: Ερωτόκρ. (Αλεξ. Στ.) B' 1484, Φορτούν. (Vinc.) Δ' 537· β) η κοιλότητα μεταξύ της ρίζας των μπροστινών ποδιών και του κορμού του ζώου: Κυνος. 598⁸. γ) η κοιλότητα μεταξύ της ρίζας των πτεράων και του κορμού των πτηνών: *Εις κόλλωσιν των μασχάλων* (ενν. του *ίερακος*) Ορνέος. αγρ. 567²⁸. ανάσπασον τα πτερά της *μασχάλης* Ιερακος. 400²⁸.

μασχαράς ο, βλ. *μασκαράς*.

μασιώ, Προδρ. III 216 kk, χρ g κριτ. υπ., Ορνέος. αγρ. 541²⁵, 542¹⁻⁴⁻²⁸, 543¹⁻¹¹.

Το αρχ. *μασιόμαι*. Τ. *μασιώ* στο Βλάχ. και σήμ. στην Κρήτη. Η λ. και σήμ.

Α' Ενεργ. 1) *Μασιώ*: να *μασιεί* (ενν. ο Κρητικός) τα *σίδηρα* και να τα *καταπίνει* Ερωτόκρ. (Αλεξ. Στ.) B' 1008. 2) (Μεταφ.) *πολτοποιώ*: *άλλους αλέθει και μασιεί* (ενν. ο *μύλος*) (και *βάλει τους στον Άδη*) Πικατ. 348. Β' (Μέσ. με σημασ. ενεργ.) *μασιώ*: *σκόλλησης προγενέσιαι, ασκάνθωρους μασιώσαι* Πουλλοι. (Τσαβαρή) 118 κριτ. υπ.

ματά, πρόθ., βλ. *μετά*.

ματαγυρίζω, βλ. *μεταγυρίζω*.

μάταια, επίρρ.

Από το επιθ. *μάταιος*. Η λ. στο Βλάχ. και σήμ.

Μάταια, χωρίς σκοπό? *μάταια θησαύριζες, όλα εδώ τ' αφήνεις* Αλφ. (Μογ.) IV 92.

ματαιιάζω.

Το μτγν. *ματαιιάζω*.

Ἰάκω ἡ ζητιά κ. μάταια: να και τούτο το φλουρί και μη μας εντροπιάζεις, να τρεγυρίζεις, να ζητείς, οδότε να ματαιιάσεις Ριμ. Βελ. 927.

ματαιολογία η, Γλωσσά, Στ. 25, Σοφικν., Παίδευ. 275.

Το μτγν. ουσ. *ματαιολογία*. Η λ. και σήμ.

Ἰ Ασκοπη ἡ ἀνόητη ομιλία: *Ελπίζομεν εις τους χρησμούς, στες ψευδοπροφητείας, και τον καιρόν μας χάρομεν στες ματαιολογίες* Ιστ. Βλαχ. 2336.

μάταιος, επίθ., Τρωικά 527¹⁴, Σπην. Α 143, Ιων. 215⁹, Διγ. (Trapp) Gr. 561, 830, 3656, Διγ. Ζ 843, Βίος Αλ. 531, Περί ξεν. 207, Κανων. 69Α, Αξίπγ., Κάρωλ. Ε' 798, Αρχ. Μεγ. Ρ 4, Παλαμίδ., Βοιβ. 628, Σουμμ., Παστ. φίδ. Ε' [1586], Διακρούσ. 70⁸¹.

Το αρχ. επίθ. *μάταιος*. Η λ. και σήμ.

1) Ἰ Ασκοπος, ανώφελος, χωρίς αποτέλεσμα: Ιστ. Βλαχ. 1330, Διγ. Ζ 4492. 2) Ἰ *Ἀνόητος*: Notizb. 31, Δοσκ. 293⁷.

ματαιιότης η, Διήγ. πόλ. Θεοδ. 144, Ιστ. Βλαχ. 1982.

Το μτγν. ουσ. *ματαιιότης*. Σήμ. τ. *ματαιιότητα*.

1) Το να είναι κ. ανώφελο ἡ δίχως σκοπό: *Καθώς φησὶν ο Σολομών, τα πάντα ματαιιότης* Ιστ. Βλαχ. 1337. 2) Φθορά: *Η κτίσις υποτάχθη εις την ματαιιότητα Χριστ. διδασκ.* 61.

ματαιόφρων, επίθ.

Το μτγν. επίθ. *ματαιόφρων*.

Ἰ *Ἀνόητος: «Ποίησον γουν ημίν Θεόν ιδεῖν και προσκηνήσαι (παραλ. 1 στ.), Θεόν τον λυτρωσάμενον Φαραῖό της δουλείας». Οράς την ματαιόφρονα σερμήν της αβουλείας; Πιστ., Ιστ. Σινά 1474.*

ματαιοφρονία η.

Από το επίθ. *ματαιόφρωνος*. Η λ. τον 9. αι. (L-S).

Ἰ *Ματαιολογία, ανόητος λόγος: Τες ασβεβεί ματαιοφρονίες φεύγετε, διατι θέλουσι προκύψει εις μεγαλύτερην ασβειαν Χριστ. διδασκ.* 105.

ματάκι(ν) το, βλ. ομματακίον.

***ματάκιν** το, βλ. ιματάκιν.

ματεμάτωκα η, βλ. μαθημάτωκα.

ματέρι το, βλ. μαδέρι.

ματέρια η.

Το ιταλ. *matéria*.

Ἰ *Υπόθεση, θέμα: Libenter, ογι' αγάπη σου' και φόρος δεν κατέχω; γή 'ς τούτη τη ματέρια βένα καλή δεν έχω; Κατζ. Δ' 358.*

ματζακάνα η.

Από το ιταλ. *matascane* (βλ. Dawkins [Μαχ. Β' σ. 255]). Τ. *ματσακάνα* και *ματσαγκάνα* και σήμ. στην Κύπρο (βλ. Χατζ., Ξέν. στοιχ. 86).

Πέτρα για κτίσιμό: *έκτισάν το* (ενν. το τειχόκαστρον) με πηλόν και *ματζακότες* Μαχ. 362^{στ}.

ματζάνα η. . . . . (333)

Από το ουσ. *μαφιν/τζιτζάνα* (Πβ. και Κουκ., Λθ. 56, 1952, 321· εσφαλμ. το Ανδρ., Λεξ. από ιταλ. *mezzano*, αλλά και ο Spadaro, Sic. Gymn. 21, 1968, 263 από το ουσ. *mezz'ána*). Επιδόματα τ. *ματζιτζάνα* και *μαντζιτζάνα* στο Meursius (λ. *ματζιτζάνα* και *μαζιζάνα*). Τ. *μαντζάνα* και σήμ. (βλ. Παπαδ. Α., Λεξ., Λαμπουσιάδη, Θρακ. 4, 1933, 315 και Λουκάκ., Γεωργ. 266). Η λ. στο Du Cange.

Ματζιτζάνα: *ματζάνας*, *λαχανόγονια*, *κραμβία* και *συνκλογούλια* Προδρ. IV 129 f γφ β, κριτ. υπ. — Ως προσωποπ.: *Αγκινάρα τε και Ματζάνα*, *οίπερ ήσαν αληθείς μάστιγες* Περικ. S 105¹⁴.

μάτζε, βλ. *οματζιο*.

ματζέτα η.

Το βενετ. *manzeta* (Boerio). Τ. *μαζέτα* στο Somav. Η λ. και σήμ. στην Κρήτη (Παγκ., Ιδιώμ. Κρ. 5' 111, λ. *ματζέτα*).

Αγγλάδα, θαμάλα: *μία ματζέταν όμορφη*, *παλιά να βρεις να σφάζεις Φορτούν*. (Vinc.) Β' 316.

ματζόρος ο, Τζάνε, Κρ. πάλ. 256², 559¹¹. γεν. *ματζόρο*.

Από το βενετ. *maior* (Boerio). Η λ. και σήμ. στην Κρήτη (Παγκ., Ιδιώμ. Κρ. 5' 112, λ. *ματζόρος*). Για τη γεν. *ματζόρο* βλ. Henrich, Κλητ.-γεν. σε -ο, 131.

Ταγματάρχης: *των καπετάνιων χάρισε* (ενν. ο *γενεραλίσσιμος*) *πλούτη και του ματζόρο* αυτ. 328²⁶.

ματζουράνα η' *μαζουράνα*, Ch. pop. 401.

Το βενετ. *maiorana* (Boerio). Τ. *μαντζουράνα* στο Meursius και σήμ. Ο τ. *μαζουράνα* και σήμ. σε ιδιόμ. (Βαγιακ., ΛΔ 13, 1978, 14). Η λ. στο Βλάχ. και σήμ.

Αρωματικό φυτό: *από τους φράουρες έρχεται* (ενν. η *Μαριά*) *βαστά και ματζουράνα* και *βιάλλες και βασιλικούς*, *εις την βολεήν τα ράινει* Σαχλ., Αφήγ. 746.

μάτη *μάτης*, Συναξ. γυν. 10, πιδ. εσφαλμ. γρ. αντί 'μάδες' βλ. και Krumbacher [Συναξ. γυν. σ. 414], καθώς και ά. ομαίden.

μάτι το, βλ. *ορμάτι(ν)*.

ματιά η, βλ. *ορματιά*.

ματιάζω *ματιάσει*, Ασσιζ. 48²⁶⁻⁴, εσφαλμ. γρ. αντί 'μαντιάσει' διαφορεώς. — Βλ. ά. *ορματιάζω*.

μάτιν το, βλ. *ορμάτι(ν)*.

'**μάτιν** το, βλ. *ορμάτιον*.

ματίνες οι· *ματίνες*.

Το γαλλ. *matines*.

Η ακολουθία του όρθρου: *ήτον τρίτη της Λαμπής, ο πτωχός ο σαρ Φιλίππες ελήγεν εις τας ματίνες εις την Αγίαν Σοφίαν Μαχ. 566²⁸. Εις τας ματίνες το πορνόν ελαίξαν την καμπάναν Θρ. Κύπρ. (Παπαδ. Θ.) 341.*

ματίτσι το, βλ. *ομματίτσι*.

ματούλαδο το, βλ. *ορματούλαδο*.

ματόπονος ο, Ιατροσ. Κωδ. ψιδ'.

Από τα ουσ. *μάτι* και *πόνος*. Η λ. στο Σομαν. και στο ποντιακό ιδίωμα. (Παπαδ. Α., Λεξ.).

Πουήματος· αρρώστια των ματιών! Εις πάσα λογής *ματόπονον* Ιατροσ. Κωδ. 165 ψμγ'· *Ομοίως δίδραμε και η λοιμική και ψώρα και ματόπονος* Συναδ., Χρον. 68.

ματορέσσα η.

Από το (αι) *ματορούσα* με επίδρ. της ιταλ. κατάλ. *-essa* (βλ. Vincent [Φορτουν. σ. 175]).

Λιμορρούσα· (εδώ σε κατάφα) (Για τη σημασ. πρ. ΙΛ, λ. *αιματορρούσα* 2, όπου από «Ματερρούσες να σε πάνε!» βλ. και Vincent 6.π.): *Μεγάλη 'ματορέσσα να σε πλακώσει βοήθαλε!* Φορτουν. (Vinc.) Γ' 783.

ματόφρυδο το, βλ. *ορματόφρυδο*.

ματόφυλλο το, βλ. *ορματόφυλλο*.

ματριμόνιον το.

Το ιταλ. *matrimonio*.

(Γάμος) Κυπρ. χρ. 159.

ματρώνα η.

Το λατ. *matrona* (Lampe, Lex.). Για τη λ. ως κίρ. *έν*. βλ. Steph., Θησ.

Οικοδέσποινα· αρχόντισσα: *Ο Δημόκριτος, ... ήκουσεν ... και έμαθε ... από άλλους ποία ήτον η μακαρισμένη εκείνη Αρμία η ματρώνα Ροδνός* (Βαλ.) 211.

μάτσιν το.

Από το τουρκ. *matmadı* (Για την ετυμ. βλ. Eidenzeier [Σπανός, Γλωσσάρ.]).

Σούπα από ζυμαρικά, βρασμένα με μέλι και κανέλλα (Για τη σημασ. βλ. Μέγα, ΕΛΛ 2, 1940, 190): *χαίρε, της πίττας ο καταλημός, χαίρε, του ματσίου ο θάνατος* Σπανός (Eidenzeier) B 30.

μάτσο το, Σεβέρ., Τελ. Σημειωμ. 10^α.

Το βενετ. *mazzo* (Boerio). Η λ. και σε έγγρ. του 17. αι. (Κρ. συμβόλ., 276).

Δέσμη από όμοια πράγματα? *είκοσι μάτσο σουπίες* Σεβέρ., Σημειώμ. 783.

ματσούκα η, Προδρ. IV 130 α χρρ g CSA κριτ. υπ., Σπανός (Eidenzeier) A 313, B 104, D 1683, 1701, Συναξ. γα8. 338, Σαχλ., Αφέγγ. 226, Δερ., Λόγ. 109· *ματσούκα*, Σαχλ. Α' (Wagn.) PM 10.

Το μεσν. λκτ. *maizuca* (Niermeyer, Med. Lat. Lex. Για την ετυμ. τ.β. Kahane, Sprache 558 και Mihăescu, Βολξαντ. 11, 1982, 137). Για τον τ. βλ. Βαγιακ., EMA 5, 1955, 96. (Πβ. όμως Σπανθ., Βολξαντ. 1, 1909, 343). Η λ. στο Du Cange (α. μιλίτα). (Πβ. και Meursius, λ. ματσουκάκη) και σήμ.

1) Ρόπαλο χυντρό, που απολήγει σε σφαιροειδή όγκο, κωρύνα? Παιδε., μετά ράβδων και ματσούκων Σπανός (Eideneier) D 754· Με την ματσούκων πολέμο του άνεμο να δειρω Σαχλ. N 9. 2) (Μεταφ.) πύρος? εκατόν δύο ραβδίων ματσούκας να ποιήσαι θρόνο, να κάθεται απάνου Σπανός (Eideneier) B 129. — Η λ. ως τοπων.: Πανέρ. 809.

ματσουκάτος α.

Από το ουσ. ματσούκα και την κατάλ. -άτος. Η λ. και σε έγγρ. του 19 α. (Βρακ. Ε., Βολ. έγγρ. Πάτρμου Α' 141, 644, Act. Lavr. 4420, 4840).

Στρατιωτής οπλισμένος με ματσούκα: Εγώ ήμην υποληπτική κ' εσθ' ήσαν ματσουκάτος Ηρόδρ. I 68.

ματσούκι το, Σπανός (Eideneier) A 444.

Από το ουσ. ματσούκα και την κατάλ. -ί(ον). Α. ματσούκιον τον 10 α. (Sophocl. λ. ματσούκιον). Η λ. και σήμ.

1) Ρόπαλο κωρύνα? βιατούσανέ τον και ραβδί και σφύρα και ματσούκι Αλεξ. 676. 2) (Μεταφ.) πύρος? (Για τη σημασ. πβ. και Πολ. Α., Κρ. Χρ. 12, 1958, 313): ο παλιός μου εις το πρόχασό σου, το ματσούκι μου αλίωω σου Σπανός (Eideneier) B 163.

ματσουκιά η.

Από το ουσ. ματσούκα ή ματσούκι και την κατάλ. -ιά. Η λ. και σήμ. Τ. μοιτσουκιά σήμ. στην Κύπρο (Παπαδ. Θ., Κυπρ. Σπ. 38-39, 1974-75, 159).

Χτύπημα με ματσούκι: να είδες ραβδίε και ματσουκίε απάνου στα πλενρά σου Δέγγ. παιδ. (Tsiouni) 170.

ματσουκοποιώ.

Από το ουσ. ματσούκα ή ματσούκι και το -κοποιώ.

Χτυπώ κάπ. με ματσούκι: ραβδοκοποιούν, σκοτώνουν σε και ματσουκοποιούν σε Δέγγ. παιδ. (Tsiouni) 674.

Ματσουκοπορδού η· Ματσουκοπορδού, Σπανός (Eideneier) D 1773.

Παγκυβόδης σχηματ. από τα ουσ. ματσούκα και πορδού (βλ. Eideneier [Σπανός σ. 307]): ήσαν ο ενός της Σκυλιέρδας Μούντζας ... και της Ματσουκοπορδούς ο ενός αυτ. D 1720.

ματσούχα η, βλ. ματσούκα.

ματώνω, βλ. αιματώω.

μανλίζω, Σαχλ. Β' (Wagn.) PM 581, Σαχλ., Αφίγγ. 823, 826, 836, 848, 867, 872, 890.

Η λ. σε σχόλ. (L-S) και σήμ. ιδιωμ. (βλ. Shipp 384 και Φαρμακιδή, Γλωσσάρ. 266).

1) Παρασύρω, εξωθώ στην πορνεία, εκμεταλλεύομαι πόρνη? συμβουλεύω σας, άδελφες κωρύδες, αμέτε και μανλίζετε υπάνδρες και χηράδες Σαχλ. Β' (Wagn.) PM 645.

Γαμίζεται η Κουταγωιάταινα ... (παραλ. 1 στ.) και η χήρα η Κουταγωιάταινα είναι οπού την μαυλίξει και τρα την ως το κόκαλον Σαχλ., Αφήγ. 778. 2α) Πρωτοεγκύκλιος σε πορνοική πράξη: αποσμηπά εις το παρεθύρι (παραλ. 5 στ.) και θυραί και ανασταλάξει και τους έξωθεν μαυλίξει Συναξ. γυν. 818. β) παρκσίρω στην ανηθικότητα, διαφθείρω: εδώβαζέ του (ενν. ο δάσκαλος) μουαχάς όλο τα αγάτης βέρσα και τα καπέλια εμαυλίξε κ' εις το κακό τα κίνα Κατζ. Ε' 285.

μαυλισία η, Σαχλ., Αφήγ. 118.

Από τον πόρ. του μαυλίξω και την κατάλ. -ία. Η λ. τον 6. αι. (Lampe, Lex., λ. μαβλησία).

Μιστροπεία: να μου φέρονσαν κρασί να κίμω μαυλισία νιτ. 845.

μαυλιστραειόν το.

Από το ουσ. *μαυλιστραειόν (<μαυλίστρα + κατάλ. -αειόν).

Τόπος όπου ζουν μαυλίστρες, περιοχή όπου βρίσκονται πορνεία (Για τη σημασία βλ. και v. Gem., Θησαυρ. 17, 1980, 65): ηγάσαν το μαυλιστραειόν το μέγα μουατήρη Σαχλ., Αφήγ. 99.

μαυλιστής ο.

Από το μαυλίξω και την κατάλ. -τής. Για πρώτη μención βλ. I. S.

Μιστροπός: (εδώ μεταφ.) αυτός που επηρεάζει: εκείνος (ενν. ο Αρχιεπίσκοπος) είναι ωστόν μαυλιστής του και καλακείνι και αναγκάζει τον εις αυτήν την παραβολήν Τρωικά 528^α.

μαυλιστρια η, Λοσιζ. 74^α, Σαχλ. Β' (Wagn.) I' 405, Σαχλ., Αφήγ. 54, 111, Συναξ. γυν. 1012. μαυλίστρια, Γαθ. διήγ. 510, Σαχλ., Αφήγ. 641, 814, Δερ., Λόγ. 129.

Η λ. σε σχόλ. (L-S) και στη Σούδα. Ο τ. στο Somay. (λ. μαυλίστρια) και σήμ. στην Κρήτη (Πάγκ., 181ωμ. Κρ. Γ') και στην Κύπρο (Σακ., Κυπρ. Β' 652).

Μιστροπός: Περί μαυλίστρας, ήσαν ρομφαίνας καλοφραϊάς ή κοσμικής Βακτ. αρχιερ. 170: από μαυλίστριες και πολιτικές είπα ποτέ να μη έβρω Σαχλ., Αφήγ. 65: αν ενοικίσει την οικίαν μου μιας γυναικός, και εκείνη η γενναία ήτον μαυλίστρια και κακή γενναία, ού ήτον κακός άνθρωπος. ... καλά έτι δίκαιον ότι να τον διώξω απé της οικίαν μου πριν το τάμεν τον Λοσιζ. 323^α.

Μαυράγγελος ο, Σπανός (Eideneier) D 1713.

Παγκύβδης σχηματισμός κατά το Αρχάγγελος (βλ. Eideneier, [Σπανός σ. 307, λ. Μαυράγγελος]). Πλκθ. Μαυραγγέλ σήμ. ως τοπων. (Κ. Ξενός, Γλωσσάρι της Ήμερας, 1981, σ. 222).

Διάβολος: εικονίσματα εγκκοσμημένα των όσων Μαυράγγελον και θανματοφρόν εις την ψώραν αυτ. A 459.

μαυράδα η.

Από το επίθ. μαύρος και την κατάλ. -άδα. Η λ. στο Βλάχ. και σήμ.

1) Μαυρίλα, σκοτεινιά: οι αστρολόγοι εξετάζουν να μάθουν από πού έχει (ενν. το φεγγάρι) την μαυράδα και απαστροσάνην εκείνην Ροδινός (Βαλ.) 54. 2) Μαύρος, σκούρος τόπος: αποκάτω του ... έχει (ενν. ο πάρος) μίας βάλε μαύρην. Απ' εκείνην την μαυράδα ως τον Γιάφα όλες οι αρμοκαλόνες και οι σπλάτζες είναι άσπρες Πορτολ. A 146^α.

μαυράδι

μαυράδι το.

Από το επίθ. μαύρος και την κατάλ. -άδι. Η λ. και σήμ.

Καμένο μέροζ; Λοιπόν πηγαίνο στο βουνό οπού 'ναι το μαυράδι Γαδ. διήγ. 199.

μαυραραχνιασμένος, μτχ. επίθ., βλ. μαυροαραχνιασμένος.

μαυρέας ο, Πουλολ. Αθ. 117.

Από το επίθ. μαύρος και την κατάλ. -έας. Η λ. ως κύρ. όν. σε έγγρ. του 14. αι. (Miklos. — Müller, Acta E' 279· βλ. και Κουκ. ΒΒΠ 5' 475).

Αυτός που είναι μαύρος ή έχει μαύρη όψη: η περισσότερα γύρισε και λέγει προς εκείνον: (ενν. τον κόρακα): «Αράπη και Σαρακενέ, μαυρέα, κακομέτρη ...» Πουλολ. (Τσαβαρή) 9 ΑΖ.

Μαυρεντινιανοί οι.

Αγν. ετυμ.

Όνομασία λαού: υπέταξα (παρ. 1 στ.) Έλληνας Έβηρας Αβάρους Σκλάβους Μαύρους Μαυρεντινιανούς Διαθ. Αλ. 256.

μαυριάζω.

Από το μαύρος και την κατάλ. -άζω.

Μαυρίζω: Gesprächb. 36^{am}.

Η μτχ. ως επίθ. = σκοτεινός: στον θλιβερό και μαυριασμένο Άδη Δεγ. Ο 1642.

μαυριασμός ο.

Από τον αόρ. του μαυριάζω και την κατάλ. -μός.

Μαυρίλα: από τον εργαστηρίου του χαλκείως εξερχόμενοι και την μούντζην του μαυρισμού από τον προσώπου εκπλύνοντες Παράφρ. Χων. [Νικήτ. Χων., Βόνν., 273 κριτ. υπ.].

μαυριδερός, επίθ., Συναδ., Χρον. 38, 71.

Από το επίθ. μαύρος και την κατάλ. -ιδερός (βλ. Μπαμπιν., Υποκορ. 197-98). Η λ. στο Βλάχ. και σήμ.

Μελαχρονός: άνθρωπος μαυριδερός, αυστηρός, προπότης, μοιροπιτωχός, εις τα γράμματα ολίγος αυτ. 42.

μαυρίζω, Ερωτοπ. 8, Ντελλαπ., Στ. Θρηνητ. 433, Ναθαναήλ Μπέρτου, Στιχοπλ. I 55, Θησ. Δ' [27^a], Θ' [6^a], ΙΑ' [6^a], Ch. pop. 510, Χοόμου, Κοσμογ. 2392, Συναξ. γυν. 919, Βοζ. Παάδ. 1165, Αιτωλ., Μθθ. 109², Ιστ. πατρ. 121^a, Πανόρ. Β' 409, Γ' 222, Δ' 118, Ερωφ. Β' 308, Ε' 38, Ερωτόκρ. (Αλεξ. Στ.) Β' 1170, Δ' 348, 843, 889, 898, Ευγέμ. 727, 739, Σουμμ., Παστ. φ6. Δ' [840], Φορτου. (Vinc.) Β' 132, Ζήν. Β' 161, Γ' 325, Ε' 292, Δγ. Ο 2843, Διακρούσ. 113²⁵, Τζάνε, Κρ. πόλ. 172¹⁵, 206¹⁴, 208¹⁸, 221¹¹, 333⁷, 518²⁰, 555²⁵ κ.π.α.

Από το επίθ. μαύρος και την κατάλ. -ίζω. Η λ. στο Βλάχ. και σήμ.

Α' Μτβ. 1α) Μουντζουράνω την χέραν του εμαύριαν αυτός με την μελάνην Ιστ. Βλάχ. 2215· ότ' όσα κάμω ν' ασπριστούν εσύ τα θες μαυρίζω Αιτωλ., Μθθ. 127· β) αμαυράνω? Λειώνω ται δόξες και τιμές, τα νόματα μαυρίζω Ερωφ. Περδ. 17. 2) Κο-

λάζω, τιμωρώ: μ' έτοιμο τέλος δόκημο μαυρίσεις το κορμί σου Ερωτόκρ. (Αλεξ. Στ.) Γ' 1310. 3) Θλίβω υπερβολικά: Την Επιναλόγχα ως πόνον να μαυρίσουν Τζάνε, Κρ. πόλ. 139'. το λιπητερόν πυρ του θανατικού, το οποίον όλα τα οσπείτια τα εμαύρισε Μορεζίν., Κλίνη Σολομ. 390. Β' Λμτβ. 1α) Γίνομαι μαύρος: Μαύρισε πάλα, ασκήμισε, κινεϊς μη σε γνωρίζει Ερωτόκρ. (Αλεξ. Στ.) Ε' 1143. β) φαίνομαι μαύρος: στολίζεσαι και είσαι δόκημος, νίβρεσαι και μαυρίζεις Ερωτοπ. 327. 2) Ασχηνιάζω: εμαύρισε η γυνή μου, τα μάτια μου ετσιμπλιάσα Πανώρ. Δ' 14. 3) Σκοτεινιάζω, συννεφιάζω: κάμει αντίφα και βροχή, κι' ο ουρανός μαυρίσει Ερωτόκρ. (Αλεξ. Στ.) Δ' 1827. 4) Μελαυνιάζω: βροντά και το στομάχι τον, τα χείλη του μαυρίζον Ερωτόκρ. (Αλεξ. Στ.) Β' 772.

Η μτχ. παρκ. μαυρισμένος ως επίθ.: 1) Μαύρος: οπου σκεπάζει η πάρα τως με μαυρισμένον λίθος Πικατ. 262' πρόσωπο βλέπω κ' είν' κλιτό; και γυνάτα μαυρισμένη στολή έχει αυτόνο το κορμί...; Ζήν. Β' 243. 2) Σκοτεινός: επήγε η άρχα του ψυχή στο μαυρισμένον Άδη Ερωτόκρ. (Αλεξ. Στ.) Β' 1166. 3) Θλιβερός, λυπημένος: Ω μαυρισμένη μου νυχή, πολλά σκοτεινισμένη Ζήν. Β' 1' Γρόφρου και πως στην Βερετιάν έσωσε το μαντάτο, το μαυρισμένο μήνυμα Λίμπον. 470. 4) Μελαυνός: τον 'πε η Νένα με ξερά χείλη και μαυρισμένα Ροβόλ. (Μανούσ.) Ε' [219]. 5) Θυμωμένος: τ' άλλον του το δεξιόν (ενν. μάτι) ήτονε μαυρισμένο αράθυμα εκόιταζε κ' έστεκε μανιωμένο Αλεξ. 237. 6) Κακός, σκληρός: καθώς οι χρόνοι εσύρασε κ' η μαυρισμένη τύχη Τζάνε, Κρ. πόλ. 538¹⁴. 7) Βαιμμένος: είχε το πρόσωπον, εκ το 'μα μαυρισμένο Θησ. Η' [84²].

Μαυριορίτης ο, βλ. Μαυρορίτης.

μαυροαραχνιασμένος, μτχ. επίθ., Νεκρ. βασιλ. 29' *μαυραραχνιασμέ-νος*.

Από το επίθ. μαύρος και την μτχ. παρκ. του αραχνιάζω.

Σκοτεινός και γεμάτος αράχνη: σπήλιο σκοτεινό και μαυραραχνιασμένο Ζήν. Ε' 321.

μαυρόβουρκος ο.

Από το επίθ. μαύρος και το ουσ. βούρκος.

Μαύρος βούρκος: Πορτολ. Β 18¹⁴.

μαυρογελασμένος, μτχ. επίθ.

Από το επίθ. μαύρος και τη μτχ. παρκ. του γελάω.

Δυσόλιπος και απατηλός: Εκείν' η μέρα σκοτεινή, αστραποκαυμένη, της Τρίτης της ασβολερής, της μαυρογελασμένης Ψευδο-Γεωργηλ., 'Αλ. Κων/π. 195.

μαυρογένης επίθ., Συναδ., Χρον. 29, 32, 33, 35 (έκδ. μαυρογένης' διωρώσ. κατά το χφ.), 40, 72.

Από το επίθ. μαύρος και το ουσ. γένι(ν). Η λ. στο Σομαν. και σήμ.

Που έχει μαύρα γένια: ήτον αυτός ο κυρ Γαλακτίων ως μ' χρονών άνθρωπος, μαυρογένης αυτ. 64.

μαυρογενουίδης, επίθ., Συναδ., Χρον. 41, 71.

Από το επίθ. μαυρογένης και την κατάν. -οΐδης.

Που έχει μαύρο γενειά: απέθανε ο Παπά κυρ Κούζος ως μβ' χρονών άνθρωπος, ψηλός, λιγνός, μαυρογενουίδης αυτ. 42.

μαυροθαλασσίτικος, επίθ.

Από το επίθ. Μαυροθαλασσίτης.

Ή που ανήκει στη Μαύρη θάλασσα: και άλλα κότεργα μικρά και μεγάλα και μαυροθαλασσίτικα και ασπροθαλασσίτικα Κώδ. Χρονογρ. 51²⁸.

μαυροκαταίβελος ο.

Από το επίθ. μαύρος και το ουσ. κατσίβελος.

Μαύρος γύφτος: Ο πεινασμένος χάσκοντας την πύαν ενθυμάται (παρ. 3 στ.) ο δέ μαυροκαταίβελος τον γυροκόκκινον του Κρασοπ. 13.

μαυροκούκιν το.

Από το επίθ. μαύρος και το ουσ. κοκκίν. Πβ. λ. μαυροκούκιν στο Du Cange. Τ. μαυροκούκιν σήμ. και μαυροκούκινος στην Κύπρο (Φαρμακίδης, Γλωσσάρ. 319).

Σπέρμα του φυτού μελάνθιου (Για τη σχημασ. βλ. Γενναδ., Λεξ., 602-3): μαυροκούκιν εξάγια β' Ιατροσόφ. (Οικονομίου) 94¹⁸.

μαυροκόρακας ο.

Από το επίθ. μαύρος και το ουσ. κόρακας. Η λ. και σήμ. στην Κρήτη (Βλ. Πλατάκης, Κρητολ. 10-11, 1980, 83)· πβ. και λ. μαυροκόρακας στην Κύπρο (Σακ., Κυπρ. Β', 653).

Μαύρος κόρακας: άθλιε μαυροκόρακα, διάβολε εις το χρώμα Πουλολ. (Τσαβαρή) 561 κριτ. υπ.

μαυροκουρούνα η.

Από το επίθ. μαύρος και το ουσ. κουρούνα. Η λ. στο Du Cange (λ. εσφαλμ. μαυροκουρούνα· βλ. Κουκ., Αθ. 42, 1930, 47) και σήμ. ιδίωμ. (Βλ. Κουκ., ΒΒΠ Ε' 105 σημ. II, 288 σημ. 6).

Μαύρη κουρούνα: Αποπάνω από τα όρη καρακάξες καταβαίνουν αποκάτω εκ πελάγων έρχονται μαυροκουρούνες Χρυσμ. (Βέης) 14²⁰.

μαυρομάλλης, Συναδ., Χρον. 30, εσφαλμ. ανάν. αντί μακρομάλλης· διορθώσ. κατά το χφ. — Βλ. δ. μακρομάλλης.

μαυρομάνικος, επίθ., Σταφ. Ιατροσ. 13²⁴⁴, Ιατρόσ. 22¹²⁵, Ιατροσόφ. (Οικονομίου) 75², Νομοκ. 386².

Από το επίθ. μαύρος και το ουσ. μανίκι. Η λ. στο Du Cange (λ. μαύρος) και σήμ.

(Περικ. γυμ. μαχαίρει) που έχει μαύρη λαβή (Για τη χρ. της λ. βλ. Κουκ., ΒΒΠ Ε' 180, 185, 199 σημ. 3): αποδόσονται το χαλάζι με μαυρομάνικον μαχαίρει, ή την βροχήν ή το γέννημα να μην τα φάγουν τα ζώα Νομοκ. 386²⁰.

μαυρομάτης, επίθ., Ιμπ. 267 κριτ. υπ.

Από το επίθ. μαύρος και το ουσ. μάτι. Η λ. σε έγγρ. του 14. αι. ως παρων. (Act. Lavr. 109²¹⁸, Miklos-Müller, Acta Β' 498), στο Somav. και σήμ.

1) Ή που έχει μαύρα μάτια: ένας καλός βοσκάς θέλει περάσει (παρ. 1 στ.) νός και μαυρομάτης Βοσκοπ.² 386· μαυρομάτα μου έμορφη, έκαψες την καρδιάν μου Ch. pop. 544. 2) Έίδος φασολιού? Φασούλιον τον κοιλιοσπρόστην και μαυρομάτην Περικ. Ρ 108²¹.

μαυρόματος, επίθ.

Από το επίθ. μαύρος και το ουσ. ομμάτι. Η λ. σε δημ. τραγ. της Κύπρου (Σακ., Κυπρ. Β' 21¹⁵).

1) 'Που έχει μαύρα μάτια: Αφ' ης όρας, μαυρομάτα, ονόμαθα αλλήλους Δεγ. (Trapp) Gr. 1492. 2) 'Είδος ψαριολού: Φάσουλαν τον κοιλιοπρήστην και μαυρομάτα Πωρικ. V 200²².

μαυρομουζομύτης, επίθ.

Από τα επίθ. μαύρος και μουζομύτης.

'Που έχει μαύρη τη μύτη από τη μουτζούρα: ομοιάσεις και χαλκωματιάν, τον μαυρομουζομύτην Πουολ. (Τσαβαρή) 28 κριτ. υπ.

μαυροπείσματος, επίθ.

Από το επίθ. μαύρος και το ουσ. πείσμα.

'Ισχυρογνώμονας: Ειπέ με, μαυροπείσατε, ειπέ, φυλογομάρι Διήγ. παιδ. (Tsiouni) 665.

μαυροπλουμιστομάτης, επίθ.

Από τα επίθ. μαύρος, πλουμιστός και το ουσ. μάτι.

'Που έχει μαύρα και πλουμιστά μάτια: την δεινροηλδομορφην, μαυροπλουμιστομάταν (ενν. την Πλάτγια-Φλόρα) Φλώρ. 191.

μαυροπόδαρος, επίθ.

Από το επίθ. μαύρος και το ουσ. ποδάρι. Η λ. και σήμ.

'Που έχει μαύρα πόδια: Εμείναν (ενν. ο παύς) καταμέμφεσαι το τι ήθελα εις τον γάμον, ότι είμαι μαυροπόδαρον (κριτ. υπ.), είμαι μοιρολογίστρια ...; Πουολ. (Τσαβαρή) 157.

μαυροπράσινος, επίθ.

Από τα επίθ. μαύρος και πράσινος. Η λ. στο Du Cange (λ. μαύρος) και σήμ.

'Που έχει μαύρο και πράσινο χρώμα: η όψη μαυροπράσινη κι' αγριοσυννεφιασμένη Ερωτόκρ. (Αλεξ. Στ.) Β' 458.

μαυρόπτερος, επίθ.

Από το επίθ. μαύρος και το ουσ. πτερόν. Τ. μαυρόπτερος και σήμ.

'Που έχει μαύρα φτερά: Το χειλόδον το ποσλόν μαυρόπτερον υπάρχει Φουσιολ. (Legr.) 828.

Μαυρορίτης ο' Μαυρορίτης, Δεγ. Ανδρ. 410²⁵.

Από το τοπων. Μαύρο Όρος και την κατάλ. -ίτης (Βλ. 'Αμ., Ελλην. 1, 1928, 405).

'Κάτοικοι του Μαύρου Όρους: Μαυρορίται οι θαυμαστοί και Κιλικίαν το γένος Δεγ. Z 4438.

μαύρος, (Ι), επίθ., Λόγ. παρηγ. I. 231, Προδρ. II H 68b, Καλλίμ. 1344, Δεγ. Z 299, 3437, Δεγ. (Trapp) Esc. 39, Σπαν. B 4, 77, Οψαρ. 361¹², Διήγ. παιδ. (Tsiouni) 486, 517, Φλώρ. 494, 540, Σαχλ., Αφάγ. 663, Ερωτοπ. 326, Διβ. Sc. 1287, Αχούλ. I. 1028, Ιμπ. 106, Θλα. IB' [16⁴], Ch. pop. 190, 511, Αρμαύρ. 178, Χούμεου, Κοσμογ. 210, Ποκατ. 68, 70, Πεντ. Γέν. XXX 32, Πορτολ. A 40¹⁰, Θρ. Κύπρ. M 469, Ιστ. πατρ. 149⁴, Π.Ν. Διολ. φ.

244α 1, 1στ. Βλαχ. 1208, Διγ. Ἀνδρ. 352³⁵, Ερωτόκρ. (Αλεξ. Στ.) Β' 241, 297, 585, 747, Γ' 764, Ε' 162, Ευγέν. 969, Ζήν. Δ' 177, Διακρούς. 95¹, κ.π.α.

Το μετγν. επιθ. μαῖρος. Για την επιμ. της λ. βλ. και Ἀνδρ., Λεξ. Η λ. και σήμ.

1α) Που έχει μαῖρο χρώμα: ῥάσον και μαῖνὴν και μαῖρος καλαμμάχων Προδρ. II Η 261· Ἦτοσε η τρέχα του φαρή μπαλάματα γεμάτη, κόκκινα, μαῖρα, μοῦρτζινα σ' ἄλο τσε το δερμάτι Ερωτόκρ. (Αλεξ. Στ.) Β' 340· μαῖρος πολλὰ (ενν. ο Λετός) ως τον κόρακαν Λιβ. Esc. 2687· (προκ. για το Χάρο και το διάβολο): Ω Χάροντα ... μαῖρε και αραχνασμένη Ευγεν. 693· οι μαῖροι και οι σκοτεινοί, το πλήθος των δαιμόνων Περί ξεν. Α 471· **β)** (μελαχρινός, μελαφρός) οι μαῖρες την αλείφονται (ενν. την αλοιφή) και το ζιμιό ξασπρίζω Πανώρ. Α' 275· το δὲ ὅτι μαῖρος, κρένω τον και γης της Αιγυπτίας Λιβ. Sc. 1562· Εβγαίνει γραῖα ταλαίπωρος, μαῖρη ως Σαρακήνα Λιβ. N 2441· απεστάλη ο Μίμων με Ἰδοῖς μαῖρους μυριάδας πολλές Τριακά 531²· **γ)** σκούρος, σκοτεινόχρωμος: μαῖρα τέφρα Ροδολ. Α' [739]· μαῖρους καπνούς σκιάζει (ενν. η φωτιά) Ερωφ. Ε' 91· ἑνα κάθο δασπερὶν μαῖρων Πορτολ. Α 218⁸. **2)** Που φορά μαῖρα ρούχα: παρπατεί μαῖρος, σκοτεινωμαμένος και με πολλούς οπού φοροῦ μαῖρα συντροφωσμένους Ερωτόκρ. (Αλεξ. Στ.) Β' 591. **3)** Σκοτεινός, ἄβυσσος: μέσα εις την μαῖρην φυλακὴν και την σκοτεινωσμένην Ντελλαπ., Ερωτήμ. 5· στες μαῖρες φυλακὴς απέσω να γηράσει Σαχλ. Β' (Wagn.) PM 428· **4)** (Προκ. για δόντια) χαλασμένος, σάπιος: μισά (ενν. ο πόθος) τες ζαρωμάδες, τα μαῖρα δόντια σκιάζεται Στάθ. (Martini) Β' 254. **5)** Μεταφ. α) κακός, μοχθηρός: με την μαῖρην θάλασσαν βρισκονται κακιωμένοι (ενν. οι Χριστιανοί) Θρ. Κύπρ. M 105· **β)** αντιζώνος, κακός: «Πότε τ' ανθρώπου φαίνεται (ενν. η τύχη) ὥσπερ και τότε μαῖρην» Θησ. C' [1²]· **γ)** ἄτυχος: πολλοὶ βρίσκονται 'ς ται πέτρες πλακωμένοι, ποιος θα ται βγάλει αποκεί που 'τον οι μαῖροι ξένοι Ἀσμα σεισμ. 4· **δ)** δυστυχισμένος, πονεμένος, πικραμένος: Οι σκαλίδες ξόδα εκάνασι κ' εκλαίγασιν οι μαῖρες Τζάνε, Κρ. πόλ. 396¹²· μ' αφήνει σκοτεινὴ και μαῖρην την καρδιά μου τούτη η Νεράδα η ἄμορφη, σα λείπει από-σιμὰ μου Ερωφ. Γ' 193· μαῖρην καρδίαν ἔχουσιν οι ξένοι σκευδασμένοι Αλφ. ξεν. 77· **ε')** σκοτεινός, πένθιμος, θλιβερός: μαῖρ' ἦτοσε και θλιβερή γι' αυτοὺς εκείν' η μέρα Ἀσμ. σεισμ. 6· στον Τζήτμανον εἰσώσανε τα μαῖρα τα μαντάτα Σταυρον. 878· σήμερον μαῖρος μῆνυμα που σ' ἔφεραν, μαντίτσα Περί ξεν. Α 421· ὅταν εκαλογροῖσθε τα μαῖρα της μαντάτα Θρ. Κων/π. 33· **ς)** (προκ. για τον Ἀδῆ): οι πόσους Τούρκους ἐστειλεν τότε στον μαῖρον Ἀδῆ Αχέλ. 645· **ε')** (προκ. για το θάνατο) απεχθής: ὅπου μαῖρος θάνατος το ἑναν εἶχεν βγάλει χωρίς ποτέ να φοβηθῶν ἐτρέχασιν οι ἄλλοι Αχέλ. 407· **ζ)** λερωμένος, βρόμικος: ἑνας ἄνθρωπος αμαρτωλός ... ἀρηγής μαῖρος ἀπὸ τες ἀμωρίεις Βακτ. αρχερ. 216· **η)** (επιτ., προκ. για μεγάλη στενωχώρικα, λύπη, πένθος, κλπ.): ταλαίπωρος και πάντα πικραμένος γίνεται τότε μες στην μαῖρην θλίψην Κυπρ. ερωτ. 154²· σὺ σ' ἐμὲν την δόδα, φοροῦσά που μου ἔτυχε, μαῖρα μου μοιρολόγια Μαρκάδ. 390. **6)** **Εκφρ. α)** μαῖρην βασιλεία και μαῖρην σκοτεινότετη γη = ο Ἀδῆς: στη μαῖρην βασιλεία χοιρὶς κανένα πόνον θέλει πηγαίνει απ την ιδὴ εμπρός στους οφθαλμούς μου Θησ. Θ' [25⁸]· εις γην αποκατέβην (ενν. ο Αἰβιστρος), εις μαῖρην σκοτεινότετην, εις Ἀδην κάτω λέγω Λιβ. Esc. 3846· **β)** μαῖρα πνεύματα = οι δαίμονες: λοιπὸν στα μαῖρα πνεύματα δεν πρέπει να υπάγω (παρὰλ. 1 στ.) οὐκ εἶμαι ἄξιος σ' ορανοῦς να πάγω, σὺ ζητῶ το Θησ. Γ' [97¹]· **γ)** μαῖρα δάκρυα = πολὺ πονεμένα, θλιβερά, πικράν δάκρυα (Η **Εκφρ.** και σήμ.): να δαίρουν (ενν. οι Κρητικοί) τα στήθη τους, να χύσουν μαῖρα δάκρυα Ανακάλ. 40· ἐπῆρε (ενν. ο Κάρλος τε Τόνας) την Κεφαλληνίαν και την Αγίαν Μαῖρα κ' εκείνοι που τα 'ρίζαι δάκρυα χέσαν μαῖρα Κοριν., Μπούας 5· μαῖρα δάκρυα ἔχτην ὅποιος τους εβώρει. Θρήνος μεγάλος ἔγνε Διακρούς. 94²². — Η λ. σε τοπων.: Αχέλ. 1412, Σερφ. Χρον. μ. 124²², 144⁴, Διήγ. πανωφ. 59, Αχέλ. 832, Πορτολ. Α 171⁶.

Το αρσ. ως ουσ. = ἄλλοιο μαύρου χρώματος, συχνά πολεμικῶ: Στρατόρα, πρωτοστράτορα... ἀποτόρρασε τον μαύρον μου και στράσε μου τον γρίβαν Δεγ. (Τραρρ) Esc. 791· ἄσπερον εἶχεν (ενν. ο Αχιλλέας) εἰς ἔρωτες, μαύρον εἰς τοὺς πολέμους Αχιλλ. L 907· κουβέρησαν χρωστοτάσπειη εἰσάγουσιν τον μαύρον Ιμπ. 106· καθάλακτεον μαύρον μου, πάνω να τον ποτίσω Εκατόλ. M 6.

Το οὐδ. ως ουσ. 1) (Με το οὐσ. σηπία) = ἡ μελάνι της σουπιάς: μέλλετο κοχλιάρια β', μαύρον σηπίας κοχλιάριον α', οἶνου καλοῦ το ἀρκούν' ομοῦ ταῦτα τρέφας και εἰς σγγείον βαλὼν Ορνεος. 527¹⁴. 2) (Στον πληθ.) = ἡ τα μαύρα ρούχα, τα πένθιμα: σηκώσουσιτε το τεκρό, τα μαύρα φορεμέτια Ερωτόκρ. (Αλεξ. Στ.) Δ' 1964· ἐκ τῆς λύτῃν οσού 'χασι τα μαύρα φοροῦσιν Κορων., Μπούας 79· σήμερον μαύρα φόρεσε (ενν. μαντίτσα), σήμερον μαύρα βάλε, υπάγω να 'βρω θάνατον Περὶ Ξεν. Α 419· με πολλοὺς οσοῦ φοροῦ μαύρα συντορασμένους Ερωτόκρ. (Αλεξ. Στ.) Β' 592· Φορεῖς [ἐκδ. θορεῖς] διαρῶσα. βλ. ἁ. θεωρώ, [II] τα μαύρα, λεγερή, και ομοιάζεις χιλιόνοι Ch. porp. 563.

Μαύρος ο, (II), Μαχ. 626⁸. — Πβ. ἁ. Μόρος ο.

Η λ. ως εθν. ὄνομ.: υπέταξα (ενν. ἐγώ ο Αλέξανδρος) πλήθη εθνῶν πολλῶν ... 'Ελ- ληνας' 'Ιβηρας' 'Αβάρους' 'Σκλάβους' 'Μαύρους' Μαυροετιναούς Διαθ. Αλ. 255¹⁸.

μαυροσυννεφιασμένος, μτχ. επιθ.

Από το επιθ. μαύρος και τη μτχ. καθ. παρκ. του συννεφιάζω.

Ήπου έχει μαύρα σύννεφα: μαυροσυννεφιασμένος και ανταρμεμένος ο ουρανός Ιερῶθ. Αβθ. 332.

μαυρότεχνος, επιθ.

Από το επιθ. μαύρος και το ουσ. τέχνη.

(Υβριστικά) που ασχολείται με τη σμακρή τέχνη, με τη μαγεία ή που είναι σιδηράς και επομένως ασχολείται συχνά με το κάρβουνο και λερόνεται (Για τη σημασ. βλ. Κraw-czynski [Πουλολ. 5]): ταχαράτα με την φωνήν, μεσημβρινέ με τ' ἄσπερα αταίγγανε, μαυρότεχνε Πουλολ. (Τσαβαρή) 127.

μαυροτήγανον το.

Από το επιθ. μαύρος και το ουσ. τηγάρι. Τ. μαυροτέγανο στο ποντιακό ιδίωμ. (Παπαδ. Α., Λεξ.). Η λ. στο Soman.

Η αρρώστια ἀνθρακας, «κακό σπυρίν» εκβαλόν τι πάθος θανάσιμον, ὁ κοινός λέγεται μαυροτήγανον Έκθ. χρον. 68²⁸.

μαυρότητα -η.

Από το επιθ. μαύρος και την κατάλ. -ότητα.

Το μαύρο χρώμα, μελανότητα: ἡμερα, μαύρα, πρόσχαρα, (ενν. τα μάτια της Ροδά-μης) πολλά σγά εἰς το βλέπειν, και ἀπίσω εἰς την μαυρότητα βλέπεις τον εαυτόν της Λιβ. Esc. 2423.

μαυροτραυχαρότος, επιθ.

Από τα επιθ. μαύρος και τραυχαρότος.

Ήπου έχει μαύρα μαλλιά (Για τη σημασ. βλ. Κοικ., ΒΒΠ 4, 1951, 351): Αυτός ονάν εμάθαν, ποτέ δεν εκτενόσθην και τώρα καλοκένιστος και μαυροτραυχαρότος Προδρ. IV 8 χφ g, κριτ. υπ.

μαυρούτσικος, επίθ.

Από το επίθ. μαύρος και την κατάλ. -ούτσικος. Τ. μαυρούτσικος στο Σομαν. και μαυρουτσικός στο Du Cange (λ. μαύρος).

Μαυριδερός: *οσάν σταφύλια μικρά μαυρούτσικα* Σταφ., Ιατροσ. 1³.

μαυροφόρος, επίθ., Πικατ. 61, Ερωτόκρ. (Αλεξ. Στ.) Β' 1944 (γεν. μαυροφόρο).

Από το επίθ. μαύρος και το -φόρος. Για τη γεν. μαυροφόρο βλ. Ξανθοουδίδη (Ερωτόκρ. σ. 425) και Heinrich, Κλητ. -γεν. -ο σ. 207. Τ. μαυρόφορος στο ποντιακό ιδίωμα. (Παπαδ. Α., Λεξ.). Η λ. και σημ. ιδίωμα. (Παγκ., Ιδίωμα. Κρ. 5' 114). Το θηλ. του επίθ. μαυροφόρα και σήμ.

Που φορά μαύρα ρούχα: *είδα έναν μαυροφόρο* Πικατ. 58· ο Κρομυτίδιος ο κοκκινοφόρος ή η Στάφυλος η μαυροφόρος Πωρικ. V 70.

μαυροφορώ, Ερωτοπ. 610, Απολλών. 529, 628 Ντελλαπ., Στ. Θρηνηγτ. 283, 378, Θησ. 5' [14³], 1Β' [1³], Ερωτόκρ. (Αλεξ. Στ.) Β' 46, 1010, Δ' 1979.

Από το επίθ. μαύρος και το φορώ. Τ. μαυροφορεμένος στο Βλάχ. Η λ. και σήμ.

1) Φορά μαύρα ρούχα, πενθηφορώ: *εις όπισον τους μαυροφορούσαν βλέπουον Καλλίμ. 1334· ο Ρήγας θέλει πικραθεί και να μαυροφορέσει* Ευγέν., Πράλ. 113· *να μάθω ζει γή απόθαινε ... να βάλω και τα ρούχα μου και να μαυροφορέσω* Ιμπ. (Legt.) 938· *Οι Τούρκοισες εδέχοντο κ' εμαυροφορήθην* Τζάνε, Κρ. πόλ. 379¹⁷. 2) (Μεταφ.) (προκ. για τον ήλιο, τα άστρα, κ.τ.ό.) σκοτεινιάζω, σβήνω: *ήλιε μου, μαυροφόρεσε, οι ακτίνες σου ας σβήσουν* Ντελλαπ., Ερωτήμ. 367· *ο ήλιος, ε' άστρα, ο σερπας ας μαυροφορεθούνε* Ζήν. Ε' 364.

Η μτχ. παρκ. ως επίθ. = 1) Που φορά μαύρα ρούχα, που πενθεί: ο καημένος, οδύναμος και μαυροφορεμένος Βοσκοπ.³ 344· *εισέβησαν (ενν. ο Μενέλαος και ο πατήρ της Ελένης) ... θλιμμένοι και μαυροφορεμένοι* Τρωικά 524³. 2) Ρασοφόρος: *Ο πατριάρχης κίνησε να πάγει στο παλάτι· (παράλ. 1 στ.) και άπισθεν καλόγεροι οι μαυροφορεμένοι* Αρσ., Κόπ. διαιτρ. [120].

μαυρόχορτον το.

Από το επίθ. μαύρος και το ουσ. χόρτον.

Αγριοντομάτα: *Έπαρσεν στρόχυν (α... λέγουν το και μαυρόχορτον)* Σταφ., Ιατροσ. 1³. — Πβ. και ά. βρομοβότανον.

μαυρόψαρος, επίθ.

Από τα επίθ. μαύρος και ψαρός.

Μαύρος και σταχτής: *ένα ψαρί μαυρόψαρο, όμαρφο και μεγάλο* Ερωτόκρ. (Αλεξ. Στ.) Β' 235.

μαυρώνω.

Το αρχ. μαυρέω.

1) Έγνομαι μαύρος, μαυρίζω: *με πυρ εμπρήσαν ταύτα (ενν. τα τείχη)· κ' εμαυρώθηκεν η πόλις* Ερμον. Υ 66. 2) Σκοτεινιάζω: *φως ήταν εκεί, εδώ μαυρώθηκεν* Rebáb-náñe 14. 3) (Μεταφ.) θλιβαίμαι, υποφέρω, θιαυγιάζω: *Η ψυχή μου μαυρώθηκεν* Dívân 81³.

Η μτχ. παθ. παρκ. ως επίθ. = ^εμελαμφός, μαυριδερός: ήτον πλούσιος, ανδρείος, μαυρωμένος, μαυριδερός, φοβερόν το βλέμμα του Συναδ., Χρον. 38.

μαχαζένι(ν) το, βλ. μαγαζένι(ν).

μάχαιρα η' μάχαιρα (αν δεν πρόκειται για αντιγρ. σφάλμα) Δούκ. 57¹².

Το αρχ. ουσ. μάχαιρα. Τ. μαγαίρα στο Τσάκιον. ιδίωμ. (Andr., Lex.).

1) Μεγάλο μαχαίρι, σπαθί: Προδρ. IV 186, Τζάνε, Κρ. πάλ. 502¹². 2) (Σε ιδιάζ. χρ.): η γαρ μάχαιρα του 'Αδου και η σπάθη του θανάτου Ερμιν. Γ' 342· να μην κατηγορηθείς παπών, ουδέ δικάζονας, ουδέ αρχιερέα (παραλ. 1 στ.) έχε τους εις ευλίβειαν ως λειτουργούς Κυρίου, ως μάχαιραν πνευματικήν επάνω του θηρίου Ιστ. Βλαχ. 1682.

μαγαίρα η, Ν-ελλαπ., Στ. θρηνητ. 134, Γεωργηλ., Βελ. 480, Δεφ., Λόγ. 249, Αχέλ. 1366, 1503, Ιστ. Βλαχ. 194, Λίμπον. 226, 292.

Από το ουσ. μαχαίρι και την κατάλ. -α. Η λ. και σήμ.

^εΜεγάλο μαγαίρι, σπαθί: ιδίς εκείνο τό 'καμε του Ηρώδη η θγατέρα, τ' Αγιού Γιωσιού την κεφαλήν να κόβουν με μαγαίρα Δεφ., Λόγ. 648· ο Λίμποντας φονεύεται με ξίφος και μαγαίρα Λίμπον. 358.

μαχαρά η, βλ. μαχαράι.

μαχαράκι(ν) το (I).

Από το ουσ. μαχαίρι και την κατάλ. -άκι(ν). Τ. μαχαράκι στο Βλάχ. και σήμ.

^εΜικρό μαχαράι: άλλες με τα μαχαράκια ... μαδίζοντα να φρεσάκια Συναδ. γυν. 522,

μαχαράκιον το, (II), Σαχλ. Β' (Wagn.) PM 640, εσραμ. γρ. αντί μαγερεάκιον· διδρθ. Ξανθ., Βουλντίς 1, 1909, 360 (= Ξανθ., Μελετ. 169).

μαχαίρι το, βλ. μαχαίριον (I).

μαχαριά η, Λίμπον., 527· μαχαριά, Ριμ. κόρ. 739· μαχαριά, Σπανός (Eideneier) A 296, 357.

Από το ουσ. μαχαίρι και την κατάλ. -ιά (Ανδρ., Λεξ.). Για τον τ. μαχαριά, που απ. και σήμ. στην Κρήτη (Παγκ., Ιδίωμ. Κρ. Σ' 115) βλ. Αναγνωστ., Αθ. 38, 1926, 148 και Χατζιδ., ΜΝΕ Α' 350. Η λ. στο Σομαν. και σήμ.

^εΧτύπημα με μαχαίρι, μαχαριά: τον εβάρεσαν ένα δυο μαχαριές (εκδ. μαχαριές· διορθώσ. κατά το χρ.) και ήθελαν να τον τελετατίσουν Συναδ., Χρον. 31· (σε μεταφ.) από-νω σ' όλα την τιμή να μην τήνε δολώσει και τα γονέω μαγαριών αγνώστου να δώσει Ερωτόκρ. (Αλεξ. Στ.) Δ' 276· ήτο θανάτου μαχαριά η παίδα που τον κρίνει Ερωτόκρ. (Αλεξ. Στ.) Ε' 1177.

μαχαίριον το, (I), Διήγ. παιδ. (Tsiouni) 923, Διγ. 'Ανδρ. 370²². μαγαίρι ι, Σπαν. Ο 55, Σαχλ., Αρήγ. 453, Ερωτόκρ. 579, Ψευδο-Γεωργηλ., 'Αλ. Κων/π. 698, Θγα. Ζ' [118¹], Γα8. διήγ. 98, Κορων., Μπούας 10 δις, 54, Αχέλ. 744, 1188, Παζα. Ιστ. Σινά 1311, Πανώρ. Β' μετά στ. 524, Ερωφ. Β' 364, Ιντ. γ' 9, Ε' 455, 512, Βοσκοπ.² 104, Ερωτόκρ. (Αλεξ. Στ.) Α' 722, Γ' 308, Δ' 468, 1758, Ε' 971, Εωγέη. 849, Στάθ. (Martini) Α' 211, Ιντ. κρ. θεάτρ. Δ' 138, Σουμμ., Παστ. φ68. Γ' [250], Ε' [137], Λίμπον., Επιδ. 56, Διακρούς. 79¹², Τζάνε, Κρ. πάλ. 176²², 236⁴, 540²². μαχαίρι(ν), Σπανός (Eideneier) A 411, Ερωτόκρ. 71, Γεωργηλ., Θαν. 605, Ριμ. κόρ. 737· μαχαίρις,

μαχαίριον

Σταφ., Ιατροσ. 3⁸⁶, 14²⁸³, Ασείζ. 226²³, Ιατροσ. 221¹³⁸, Πουλελ. (Τσαβαρή) 523, Διήγ. Βελ. Near. 326, Σχλ. Β' (Wagn.) PM 236, Λιβ. Sc. 869, Αχλλ. N 1717, Παρασπ., Βάρν. C 414, Μαχ. 88⁸, 266²⁷, Ιατροσφ. (Οἰκονομῦ) 75⁸, 85¹⁷, Διγ. 'Ανδρ. 332¹⁴.

Το αρχ. ουσ. μαχαίριον. Ο τ. μαχαίρι στο Meursius (λ. μαχίρη) και σήμ. στο Du Cange (λ. μαχαίρι) και σήμ. στο ποντιακό ιδίωμ. (Παπαδ. Α., Λεξ.) και στην Κύπρο (Σακ., Κυπρ. Β' 653).

1) Μαχαίρι: Γλυκιά, Στ. 146, Ερωτόκρ. (Αλεξίου Στ.) Γ' 446. (σε μεταφ. προκ. για έντονο συναίσθημα): σ' ἐπλήρωσε της θλίψης το μαχαίρι Φαλιέρ., Ριμ. (Bakk.-v. Gem.) 2' σελή: μαχαίριον δόστομον το ἐχάλειπεν ο πάθος Λιβ. Esc. 1951. Το πως δει' πιδεξέγγεσαι περίσσα το κατέχω' για κείνο μέσα στην καρδιά κουρφο μαχαίριον έχω Πανώρ. Β' 90. ως τυφλός και δυστυχής θέλει και διακοσούμαι, (παραλ. 1 στ.) να βάνω στην καρδιά σας φαρμακερό μαχαίρι Ριμ. Βελ. 943. τοι' βλέπε κουτσούς, τυφλούς κι' άλλους με δίχως χέρια, τον βάναι εις την καρδιά καθημερὸν μαχαίρια Τζάνε, Κρ. πόλ. (Neneδ.) 537⁸. 2) (Μεταφ.) α) ψυχικός πόνος, βάσανο: για να πάρει πλειότερο μαχαίριον η καρδιά του την θυγατέρα του θα δὸν τα μάτια τα δικά του μ' αγαφτικόν αγκαλιστή Ερωφ. Γ' 315. β) ἔγνοια, ανησυχία: μαχαίρι στους Αγαρηούς (ενν. η Βενετιά), της αρχοντιάς στολίδι Τζάνε, Κρ. πόλ. 567¹¹. γ) ἰσχύτητα, αυστηρότητα: φεύγα το δικαιοτάτον μαχαίρι της μιλις της Σουμμ., Παστ. φιδ. Δ' [1283]. Έκκερ.: τοι μαχαίριον = μαχαίροβγάλης, κακούργος: ἤλθεν (ενν. ο Λιβέρης) ἀπὸ την Πούλτα με εκατόν στρατιώτες, αρματομένοι ὁμοσφα, ὅλοι τον μαχαίριον Χρον. Τόκκων 3554. Οκάτι φράγκος ἄνθρωπος, Λιβέρην τον ἐλέγαν (παραλ. 1 στ.) αιματοχύτης, δολερός, ψυχὴ τον μαχαίριον Χρον. Τόκκων 3550. Φρ. 1) Βάνω κάπ. εις το μαχαίρι = βλ. βάνω Α' 41 β. 2) Λαμβάνω (το) μαχαίρι = βλ. λαμβάνω Φρ. 24.

μαχαίριον, (II), Ιστ. Ηπειρ. XI⁸, εσφαλμ. γρ. αντι μαχαίρων· διόρθ. Βραν., EMA 12, 1962 (1965), 108. — Βλ. δ. μαχαίριν.

μαχαίροβγάλης ο· μαχαίροεβγάλης.

Από το ουσ. μαχαίρι και το -βγάλης. Η λ. και σήμ.

Φονιάς, κακοποιός: ἦτον (ενν. ο παπὰς Κρίτος) κραιοποινιάς, ροβιάρης, μαχαίροεβγάλης της (ἐκδ. μαχαίροβγάλης· διορθώσ. κατὰ το χφ.) Συναδ., Χρον. 32.

μαχαίροκοπώ.

Το μτγν. μαχαίροκοπέω. Η λ. και στο Sotav.

Χτυπώ με μαχαίρι: ὅλες μαχαίροκοπημένες ην και εις το αίμαν κυλισμένες Διγ. (Trapp) Esc. 77 κριτ. υπ. (Για το στ. βλ. Καραγιάννη, Διγενής σ. 87, 124).

μαχαίρομάνικον το.

Από τα ουσ. μαχαίρι και μανίκι. Η λ. και σήμ.

Λαβή μαχαίριού: μαχαίρομάνικα μεγάλων μαχαίριων Διήγ. παδ. (Tsiouni) 923.

μαχαίρόπουλον το.

Από το ουσ. μαχαίρι και την κτλ. -πουλον. Η λ. στο Meursius (λ. μαχαίροπούλον). Τ. μαχαίροπούλον και μαχαίρόπον και σήμ. στο ποντιακό ιδίωμ. (Παπαδ. Α., Λεξ., λ. μαχαίροπούλον).

Μικρό μαχαίρι: μαχαίρόπουλον ο Φλώριος εκράτιεν Φλώρ. 1293.

μαγαλός ο, Συναδ., Χρον. 48, 69.

Το τουρκ. *mahalle*. Η λ. στο *Somav.* και σήμ.

^ε Συναδικία, ενορία: *όλον τον χειμώνα πολλές δέσμες έκαμαν οι ιερείς, πάσα εις εις τον μαγαλόν του (χφ. μαχανλόν) αυτ. 69.*

μαχανιάζω, Ασσιζ. 433^{12,18}.

Από το μεσν. γαλλ. *mahaigner* (Greim., Dictionn. βλ. και Χατζ., Ξέν. στοιχ. 86). Για τη λ. βλ. Dawk., B-NJ 3, 1922, 146, καθώς και Kahane, Sprache 543. Εσφαλμ. ο συσχετισμός της λ. με τη λ. αναχανιάζω (βλ. ά. αναχανιάζω· πβ. επίσης Dawk., Αφ. Χατζ., 50 και Κουκ., Αθ. 43, 1931, 65. Βελτίωση του ά. βλ. στις Προσθήκες Θ' τόμου, λ. αναχανιάζω). Το μέσ. μαχανιάζομαι και σήμ. στην Κύπρο (Σακ., Κυπρ. Β' 653 και Λουκά, Γλωσσάρ. 303, όπου εσφαλμ. η ετυμ. από το *μηχανάομαι*).

^ε Ακρωτηριάζω, τραυματίζω, πληγώνω: *εάν στέλλω έναν μου κτηνόν του καλλικά διά να το κόψει και γίνεταί ότι εκείνος κόβγει το ίππου κακά ότι μαχανιάζει το, ού φοβά διά εκείνον το λάβωμιν, το δίκαιον κρίνει και καλέει ότι ο ρηθείς καλλικός έτι κρατούμενος να το αμεινιάσει Ασσιζ. 433¹⁸: επάνταν ο πόλεμος και οι Γενοσβήσαι αλλάσσουσταν, μαχανιάζομεν, αποσταμένοι Μαχ. 424¹².*

μαχάριν το.

Από το τουρκοπερσ. *meher* (βλ. Βραν., EMA 12, 1962 (1965), 108).

^ε Ξύλινος κρίκος που τον περνούσαν στα ρουθούνια ή στα σαγόνια διάρ. ζώων για να τα δαμάσουν (βλ. Βραν., ό.π.: εδώ για βασιανιστήρια ανθρώπου: *Διά γαρ τα χρήματα την γαστέρα αυτού (ενν. του Ηλία Κλασά) κατεσπάραξε ..., τρι δε στόματι αυτού μαχάριν (έκδ. μαχαρίον· διάρ. Βραν., ό.π. και 102) ενταθείς έδωκε σμινγέν μετά στάκτης εγγχείε Ιστ. Ηπειρ. XI⁶.*

μάχειρα η, βλ. μάχιρα.

μάχη η, Καλλίμ. 749, Διγ. (Trapp) Esc. 306, Λιβ. Esc. 929, 2180, Αχλλ. Ν 205, Ψευδο-Γεωργηλ., Αλ. Κων/π. 915, Μαχ. 156²², Αχελ. Πρόλ. 19, Χρον. σουлт. 43¹⁸, Ερωφ. Α' 11, 27, Ε' 213, Ερωτάρ. (Αλεξ. Στ.) Α' 110, Β' 800, Γ' 169, Στάθ. (Martini) Ιντ. α' 110, Φορτου. (Vinc.) Ιντ. α' 113, Ζήν. Πρόλ. 10, Τζάνε, Κρ. πόλ. 169¹², 181¹⁸, 406¹⁰, κ.π.α.: αμάχη, Φλώρ. 909, Αχλλ. L 93, 127, 169, Μαχ. 580¹⁸, Κορων., Μπούας 64, 111, Χρον. σουлт. 89¹², 103¹⁷, Πιστ. βοσκ. III 9, 8, Παλαμίδ., Βοηθ. 416, Στάθ. (Martini) Ιντ. β' 29, Σουμμ., Παστ. φ68. Γ' [1350], Διακρούς. 71¹⁴.

Το αρχ. ουσ. *μάχη*. Ο τ. και σήμ. ιδίωμ. (βλ. Παγκ., Ιδίωμ.Κρ. Β', Μειχληλ.-Νουάρ., Λεξ., Λοσκά, Γλωσσάρ. 26, κ.α.: Για άλλους τ. βλ. Andr., Lex. Η λ. και σήμ.

^{1α}) ^ε Ενοπλη σύγκρουση (κυρίως δύο στρατών): Διγ. Z 3519, Καλλίμ. 979, Ερωφ. Ιντ. δ' 63, Βίος Αλ. 2740, Δούκ. 247⁶, Διακρούς. 88¹⁴. (ειρων.): *μεγάλο πόλεμο μου προμηνά η καρδιά μου. Πετρούτσος: Κ' εμπία αμάχη η κοιλιά Στάθ. (Martini) Γ' 67· (ιδιάζ. χρ.): η μάχη του πολέμου Βίος Αλ. 4638, Αχλλ. L 158· (μεταφ. προκ. για τη βιαστικότητα φυσικών στοιχείων): θυμωμένη μάχη του ανέμου και της θάλασσας Στάθ. (Martini) Α' 1· Ο φόβος του γυαλού ... και των κρημάτων ο πόλεμος και των ανέμων η μάχη Ερωτάρ. (Αλεξ. Στ.) Α' 1641· ν' αντισταίνεται στην μάχη του ανέμου Τζάνε, Κρ. πόλ. 263⁶: βλέπει (ενν. το καρδί) του γυαλού την μάχη και φουσκώνει Τζάνε, Κατάν. Αφ. 16· β) τρόπος, μέθοδος μάχης, πολεμική τακτική: Χρον. Μορ. Η 1062, 1114,*

μάχητα

1142· γ) πόλεμος, εμπόλεμη κατάσταση: *άρχισε μάχην δυνατήν να πολεμεί τους Φερίγκους Χρον. Μορ. Η 1045· ποιών φρονίμον λογισμός ... .. διὰ να αναβιάζει μάχην είκοσι δυο χρόνων Τζάνε, Κρ. πόλ. 231¹⁰· εκάμασι (ενν. οι Βαλβιγροι) αγάπην με τον σουλτάν Μουράτη, διατί δεν εδυνάστησαν να κρατούνε αμάχη μετ' αὐτὸν Χρον. Σουλτ. 63²· (ως συστ. αντικ.)· στην μάχην οπου ἐμάχοντο μετὰ τον βασιλέα να τον βοηθήσων ως ημιπορόν Χρον. Μορ. Η 5216· δ) εμφύλιος πόλεμος: εβαρίθην ο θεός των χριστιανών τες μάχες εβρόμησαν εις τον θεόν μάχες των ομοφύλων Ψευδο-Γεωργηλ., Αλ. Κων/π. 580· ε) (προκ. για ζώα) βίαη, ορμητική, επίθεση· καβγάς, μάλωμα: *Περί ζώων μάχης, οπου μαχίζει και βιάζει άνθρωπος Βακτ. αρχιερ. 154· Περί ζώων μάχης, οπου να αμπαώσει ένα το άλλον και το βιάγει Βακτ. αρχιερ. ό.π. 2α) Φιλονικία, μάλωμα· ρήξη, αντιδικία: Ιατρως. 21¹⁰, Ερωτοπ. 398, Ερωφ. Β' 510, Ερωτοκρ. (Αλεξ. Στ.) Γ' 165· (σε μεταφ. προκ. για σφοδρή κακοκαρία): 'στράφτει οφρανό και συνεφά και βράζει και μετὰ μέναν ο καιρός μεγάλη μάχην έχει Ερωτόκρ. (Αλεξ. Στ.) Γ' 116· β) διαμάχη, δαχόνοια, αντιζήλια: από παλαιάν ταραχήν και μάχην γεννάται έχθρα και από έχθρας γεννάται μίσος Μαχ. 254¹¹· συμβαίλουσσα λόγων προς το ποιήσαι μάχος Αποκ. Θεοτ. (Περν.) 247· διὰ να μην γίνεται στους αρχηγούς μου μάχη, πασάνας εκ τον τόπον μου το μερτικό του να 'χει Αλεξ. 2825· γ) διαφωνία, δαχονομία: μάχην είχαν ως δι' εμέν το πλήθος και ως δι' εκείνον· οι μίν εκείνον ήθελον, φίλε μου, να νικήσει, οι δέ εις εμένα ήθελον πάλιν να δουν την νίκην Αιβ. Sc. 1183. 3α) 'Εχθρα, μίσος· μονομαχία: την αγάη αρχίζει την ψεύτικη που μου 'δειχνε σε μάχη να γνιέζει Ερωφ. Γ' 44· Αρχή οφιλίας· έπαινος, αρχή δι' μάχης νόγος Σπαν. Α 272· Εάν τον ήβριζες ή τον επαράπαιρνες, αυτός πάλιν το ταχύ να σε συντέχει· δεν εβόσταν μάχην Συναδ., Χρον. 71· β) οργή, θυμός· έσαν ημερόνεκτος ένα τον φρονίμου η μάχη Σπαν. Ο 67· με τη μάχη του μιλεί, αργιέει και μανίζει Ερωτόκρ. (Αλεξ. Στ.) Β' 1853. 4) Ορμή, δύναμη, σφοδρότητα: Με μάχην εκινήσας (ενν. οι καβαλάρη), με μάστην ετρέξα την ώρα οπου εγροικήσας τοι ούλιγγες κ' επαίξα Ερωτόκρ. (Αλεξ. Στ.) Β' 1625. 5) Αγώνας, αγωνία, βάσανο, στενωχώρια: θάνατος μόνο ... να δώσει τέλος 'ς τση καρδιάς μόνο τη μάχη Ερωφ. Β' 458· παιδι της μάχης (ενν. ο Ισαάκ) Θυσ.² 1032· ανίμετε πάλι καιρός να λάχει να τση τα πει μήπως και βγει απ' το' ερωτιάς τη μάχη Ερωτόκρ. (Αλεξ. Στ.) Γ' 364· μια κορσάδα να 'χει στο λογισμό τση δυνατή της Ερωτιάς τη μάχη και να μπορού τα χείλη τση να στέκου σφαλισμένα Ερωφ. Α' 228. Φρ. 1) Βάλλω μάχην· βλ. βάλλω 20. 2) Κάνω μάχη (για να ...)· βλ. κάμνω Φρ. 3) Πιάνω μάχη· γίνομαι εχθρός, εχθρεύομαι (κάπ.)· όντα γνιέζεις προς επεί, χάνομαι μην πα λάχει και δούσι με τα μάτια σου και πιάσους μου μάχη Πανώρ. Γ' 568· οπου μας παίρνει τη ζωή (ενν. η θυγατέρα του εχθρός), όντε μας πιάσει μάχη Ερωτόκρ. (Αλεξ. Στ.) Α' 153.**

μάχητα η, Ερωτόκρ. (Αλεξ. Στ.) Β' 1308 κρετ. υπ.

Το ουσ. μάχη με επίδρ. των ουσ. σε -ητα (άργητα, κάκητα).

1) *Έγθρα*: 'Ηθελα να 'τον μπορετό νά 'στεκες πάντα ομπρός μου μ' αλήθεια στην επευθυμία, στον πόθον είς' εχθρός μου, γιατί τέτοια καμώματα μάχητα δεν κρατούσαν Ριμ. Κόρ. 642. 2) *Άγωνία βάσανο*: τα λαμπρά μου βλέπεις τα 'που νερόν μεδέν τα βιάμει και να δεις βουργά να πάρει και των δυο η μάχητά τους Κυπρ. ερωτ. 118¹⁰.

μαχητής ο, Αχάλλ. Ν 23· μαχ ή τ ης, Αχέλ. 218, 258, 1515, 1633, 1715, 2312, Δακρυφός. 69¹⁶, 83¹², Τζάνε, Κρ. πόλ. 280¹¹.

Το αρχ. ουσ. μαχητής. Ο τ. πηθ. από επίδρ. ουσ. σε -ήτης και -ίτης (Πβ. όμως και Χατζιδ., Γλωσσ. έρ. Α' 366). Η λ. και σήμ.

Πολεμότης: Αχέλ. 1581.

μαχίζομαι, Καλλιμ. 2388, Ερμον. Η 265, Μ 109, Χρον. Μορ. Η 3527, 3774, Διήγ. Βελ. 480, Χρον. Τόκων 3336, μετά στ. 3529, 3531, 3582, Θησ. (Foll.) Ι 5, Ρίμ. Βελ. 852, Κορων. Μπουάς 5, Ιστ. Βλαχ. 1490, 1501, 1512· ενεργ. μαχίζω, Λουκάκη, Ομήρ. Ιλ. Δ [125], Ε [771], Η [457], Θ [595], Ι [392], ΙΒ [129, 448], Αχέλ. 302, 497, 1213, 2510.

Από το μάχομαι αναλογ. με ρ. σε -ίζω, πθ. με επίθρ. του σχ. πολεμώ-πολεμίζω (Βλ. Χατζιδ., ΜΝΕ Α' 277-8 και Trapp, JÖBG 14, 1965, 27). Το ενεργ. και σήμ. στην Κρήτη (Παγκ., Ιδίωμ. Κρ. Γ', λ. 'μαχίζω' βλ. και Πλατάκη, Αμάλθ. 8, 1977, 307).

Α' Μάσ. (μτβ. και αμτβ. με τις προθ. ή χωρίς τις προθ. με και μετά) **1α**) Κάποι μάχη, πολεμώ, έρχομαι σε σύγκρουση ή ρήξη με κάπ.: Τis δυνήσεται να μαχισθεί θηρία; Καλλιμ. 963· Έκ τα ρηγμάτα της Φεαγκιάς ... κατείς δεν αποκότησεν να μαχιστεί την Ρώμην Χρον. Τόκων 3335· ήλθες εκ τος βασιλέα ... γυρεύοντα να μαχιστείς Χρον. Μορ. Ρ 9073· έχονν όρξεν (εν. οι άλλοι βασιλείς) με σε να μαχισθούσι, για να κερδήσων πράγματα Ιστ. Βλαχ. 1493· μαχιστείς μετ' Ομογνύνου εδιέφθειρεν εκείνον Ερμον. Β 92· (με σύστ. αντικ.) ουδέν ετύχαιεν ... .. ότε μάχην να μαχιστεί με τον απέντη εκείνον Χρον. Μορ. Η 3425· **β**) μαλώνω· κρατώ κακία: παρακαλώ εμάς, τέσσα, μη κοιμηθεί τινάς σκανδαλισμένος ή μεμαχισμένος Ναθαναήλ Μπέρτου, Ομιλία ΧΙΙ 36. **2**) Έχθρεύομαι, είμαι εχθρός κάπ.: εχάρησαν μεγύλωσ πάντες οι μαχιζόμενοι της Κωνσταντινουπόλεως Διήγ. Βελ. 559· όσοι ήσαν μαχιζόμενοι μετά τον βασιλέα (παρ. 1 στ.) αποκρισάμενος ότειλαν Γεωργηλ., Βελ. 642. **Β'** Ενεργ. **1**) (Μτβ. και αμτβ.) μάχομαι, πολεμώ, αγωνίζομαι: όλους τους Χριστιανούς ανδρείως να μαχίσουν Αχέλ. 158· μόνον την προθυμίαν θέλ' άνδρας να μαχίσαι, την δε νύκην εις τον Θεόν στέκει να την χωρίσει Παλαμήδ., Βοηθ. 261. **2**) Μτβ. (προκ. για ζώο) επιτίθεται σε κάπ. και τον καταδιώκει (Η σημασ. και σήμ. στην Κρήτη βλ. Πλατάκη ό.π.): περι ζώων μάχης, οπού μαχίζει και βλάβει άνθρωπον Βακτ. αρχιερ. 154.

μαχιμάριος, επίθ.

Από το επίθ. μάχιμος και την κατάλ. -άριος.

Αυτός που έχει μαχητική ή εριστική διάθεση: πρόθυμοι πάντες και σποδαίοι εις τας τραπέζας και μαχιμάριοι, οικητοί εις τας ευχάς Ναθαναήλ Μπέρτου, Ομιλία ΧΙV 135.

μάχιμος, επίθ., Προδρ. Ι 23, Βίος Αλ. 5054, Ηπειρ. 209*, Καναν. 65 Β, 77 Β, 80 Α, Χρσημ. Ι 31, Δούκ. 41^{1*}, 251^{1*}, Αλφ. 23^{1*}, Ψευδο-Σερ. 292².

Το αρχ. επίθ. μάχιμος. Η λ. και σήμ.

1) Ίκανός για μάχη, αξιόμαχος: Προδρ. Ι 135, Βίος Αλ. 2001. **2**) Που χρησιμοποιείται σε μάχη: όγαν μηχανικότητα και μαχιμότητα έργα, προσδοκόν δι' αυτών μέρος του τούχου χαλάσαι τις πόλεως Καναν. 64 C· συνήρδ μάχιμα όπλα δρεπανηφόρα Καναν. 72 Δ. **3**) Εριστικός: Τραυτά λέποιθα δεινά, κρατάρχα στεφανόρα, παρά μαχίμου γυναικός και τρισαλιτηρίας Προδρ. Ι 269.

Το ουδ. εις οσα. = μάχη, πολεμική σύγκρουση: εις κίνδυνον ήλθε τον γενέσθαι μέσον των αδελφών μέγα τι μάχιμον και λιπηρόν Σερ., Χρον. μ. 42¹⁷.

μαχίμως, επίρρ.

Το μτην. επίρρ. μαχίμως (L-S, λ. μάχιμος).

΄Πολεμικά, με μαχητικό τρόπο ή διάθεσή: *Η δέ Σηληβρία μαχίμως ανθίστατο Δούκ.* 321¹⁸.

μαχιστής ο.

Από το μαχίζομαι. Η λ. πιθ. και στο Αχμέτ, Ον. 42²⁸ κριτ. υπ. αντί μαχίστης.

- 1) ΄Μαχητής, πολεμιστής: ΄είχεν και νέους μαχιστάς, διαλεκτά φουσουάτα Αχλλ. Ο
7. 2) ΄Ο φιλόδικος, ο εριστικός: Gesprächb. 66¹⁹.

μαχλάμιν το, Διγ. Z 3615· μαχλάδιν, Διγ. Άνδρ. 394¹⁰· μαχλάμι, Διγ. Α 3715.

Η λ. με αρσβ. προέλ. (Βλ. Triand., Lehnwört. 146 = ΄Απ. Α΄ 449 και Κουκ., ΕΕΦΣ ΠΑ 5, περ. β΄, 1954/55, 60· πβ. επίσης Μαντρογordato [Διγ. Τρ. σ. 78-80 σχόλ.]). Τ. *μεχλάμ(ο)ν* στον Αρέθα (Βλ. Κουγ., Λαογρ. 4, 1913, 264· πβ. Κουκ., Αθ. 26, 1914, 144) και *μοχλάμ(ο)ν* στον Πορφυρογ., Έκθ. (Βόνν.) 607¹⁰⁻¹¹ (Βλ. και Eideneier, Ghost-Words 57 σημ. 16). Ο τ. *μαχλάμιν* πιθ. από επιβρ. του ουσ. *μαγκνάι* (Πβ. Μαντρογordato, δ.π.).

Είδος πολυτελούς ελαφρού ανδρικού φορέματος (Για το πράγμα βλ. Καλονέρο [Διγ. Α΄ 88]· πβ. και Κουκ., ΕΕΦΣΠΑ 5, περ. β΄, 1954/55, 60): ΄*Ηλλαξε δέ και το παδίην την εαυτού εσθήτα, βάλλει πτενά μαχλάμια διά το καταναρξήσαι* Διγ. (Trapp) Gr. 1171· *θαυμαστόν λεπτότατον μαχλάμιν* Διγ. (Trapp) Gr. 3048.

μαχλούζιν το.

Από το αραβοτουρκ. mahlıc (Βλ. και Παπαδόπουλλο Θ. [Ιστ. μακαρ. Μάρκο σ. 130]).

΄Εκκοκισμένο βαμβάκι· (εδώ πιθ. συνεκδ.) εκλεκτής ποιότητας βαμβακερό ύφασμα ή ένδυμα: *Οι χριστιανοί από τον φόβον τους όλοι τον ετρομάσαν, κοιμάχια, μαχλούζια και άσπρα του ετάσαν* Ιστ. μακαρ. Μάρκο 274.

μαχμούρης, επίθ.

Το τουρκ. mahmur. Η λ. στο Σομαν. και σήμ.

΄Μεθυσμένος· που ξυπνά βαρύθυμος συν. μετά από μεθύσι: *Εις μαχμούρη(ς) κεφαλαργία* Ιατροσ. κώδ. υμ΄.

μάχομαι, Ιατροσ. 21¹¹⁴, Χρον. Μορ. Η 1079, 1270, 5524, Λίβ. Esc. 1253, 2257, 3192, Όθσ. (Foll.) I 123, Κυπρ. ερωτ. 98¹⁸, Ερωτόκρ. (Αλεξ. Στ.) Β΄ 1940, 2110, Δ΄ 715, Ροδολ., Πρώλ. Μελλ. [26], Σουμμ., Παστ. φίδ. Β΄ [165], κ.α.· μτχ. ενεστ. *μαχόμενος*. Ερμυν. V 309· ενεργ. *μάχω*, Φαλιέρ., Ιστ.² 293.

Το αρχ. μάχομαι. Η μτχ. *μαχομένος* από μετρ. αν. Για το ενεργ. βλ. van Gemert [Φαλιέρ., Ιστ.² σ. 73 και σημ. 28]· πβ. όμως και Αλεξ. Στ., Έλλην. 33, 1981, 457. Η λ. και σήμ. κοιν., καθώς και σε διάφ. τ. ιδίωμ. (Andr., Lex.).

Α΄ Μτβ. 1α) ΄Κάνω μάχη, αγωνίζομαι ένοπλα εναντίον κάπ;· Βίος Αλ. 2641· (προκ. για πολιορκία): *πέμπει (ενν. τον Μοναστηράν) ... εις την Λαοδικεϊαν ... όπως ο μόν Καντακουζηνός από θαλάσσης, αυτός δέ διὰ ξηράς μάχωνται την Λαοδικεϊαν Κομνηνής Άννας Μεταφρ. 94· β)΄Κάνω πόλεμο, βρίσκομαι σε εμπόλεμη κατάσταση: ΄*Αρχισε (ενν. ο κηρ Θεόδωρος Λάσκαρης) τον να μάχεται ... τους Φράγκους όπου ηγέρεσκονταν εις της Νικαίας τα μέρη* (παραλ. 2 στ.) *Κ΄ εδιόρκεσεν η μάχη τους χρόνους καν τρεις και πλέον Χρον. Μορ. Η 1216· Οι Τούρκοι ... έχουν το και φυσικόν, ως λέγουν, και από νό-**

μου τους Χριστιανούς να μάχονται Χρον. Τόσκων 424· *εσυμβεβίστην* (ενν. ο δούκας) μετ' αυτούς (ενν. με την Καρπάθια) ... να μάχονται την Ρωμανίαν Χρον. Μορ. Η 7286· Ες κύστρο του τον έβαλεν (ενν. ο δούκας τον Μουρίκη Μπούα) ... (παρ. 1 στ.)· και δούραριν του έδωκεν να μάχεται την Άρταν Χρον. Τόσκων 1042· (με σύστ. αντκ.)· στην μάχην όπου εμάχοντο μετά τον βασιλέα να του βοηθήσουν ως ηγεταροὺν Χρον. Μορ. Η 5216· γ) αντιστέκομαι, προβάλλω ένοπλη αντίσταση· να τους καλέσεις με άρματα να έλθουν να μας βοηθήσουν, τα κύστηρ όπου μας μάχονται να θέλωμεν τα πάρει Χρον. Μορ. Η 2638· δ) έρχομαι σε ρήξη, σε σύγκρουση (εδώ με είδος σύστ. αντκ.)· προς αλλήλους οι γειτνιόντες, καθεκάστην διαφοράς αναμένον αυτούς φυομένας εμάχοντο Ψευδο-Σφρ. 236³⁹. 2) Προβάλλω αντιρρήσεις, εναντιώνομαι σε κάπ.: 'Ηκουσεν, ου συγκυλίεται, μάχεται τον πατέρα. Λέγει την πάλιν ο πατήρ: α... λέγε το θέλημά σου Λιβ. Sc. 1155. 3) Καταπινώ, εξαπλώ, βασανίζω (εδώ σε ιδιόχ. χρ. ως παθητ.): Τούσούτα γαρ προς τον βασιλέα ήλθονεν τα κακά και η ταραχή, ως εώς εις άλλον τινά ήρχοντο, ότι και από των οικείων ίνα μάχηται και από των εκτός ίνα πολεμίζεται, τας σάρκας αυτού ίνα διεμασσότ και έτρωσεν Κοιμητής Άννας Μετόφρ. 209. 4) Αγωνίζομαι για κ., ασχολούμαι (επίπονα) με κ., επιχειρώ, προσπαθώ (Βλ. και Ανθρ., Σημ. σ. 58): εμαχόμεν τον σκοπόν πως να την χαίρησιν Λιβ. Ν 1929· πάσκει ο Βορράς και μάχεται το Νότο να νικήσει Ερωτόκρ. (Αλεξ. Στ.) Δ' 1678· (σε παροιμιακή φρ.: βλ. Κονομζ, ΕΕΒΣ 23, 1953, 482): Είτις τα ξένα μάχεται και τα δικά τ' αφήνει και τον καιρόν της φύλλης του χολήν και δάκρυα πίνει Κυπρ. ερωτ. 148⁴. Β' Αμτβ. 1α) Κάνω μάχη, συμμετέχω σε ένοπλη σύγκρουση: Βίος Αλ. 4249· Αχέλ. 2076, Κορων., Μπούας 30, Χρον. Τόσκων 203· (ερωτ.): τ' άντερα μου βουρβουρακιάζουν και ποινόν και μάχ' η κοιλιά μου Κατζ. Α' 28· (προκ. για μονομαχία): Ερωτόκρ. (Αλεξ. Στ.) Β' 1798· (μεταφ. προκ. για ψυχική ταραχή): Οι λογιμοί είναι σατιές, καρδιά μου είς το σημάδι και μάχουνας και πούδς μπορεί να τα σβάσει ομάδα· Ερωτόκρ. (Αλεξ. Στ.) Α' 270· σαν ανέμοι αλλήλους τας μάχουνας (ενν. οι λογιμοί) Ερωφ. Γ' 200· (μεταφ. προκ. για σφοδρή ταραχή φυσικών στοιχείων): ότε μεσοπέλαγα δύο ανέμοι σηκωθόσι αφάρνον, και ... μάχονται με τη θάλασσα, μαρίζου και φουσκώνου Ερωτόκρ. (Αλεξ. Στ.) Δ' 1675· μάχεται (ενν. η θάλασσα) και μ' αφουσμένη χέρα εράσει να κρίνει πόλεμο στο πρόσωπο του αέρα Στάθ. (Martini) Β' 3· β) πολεμώ, βρίζομαι σε εμπόλεμη κατάσταση: Ο βασιλεύς ... (παρ. 1 στ.) ... απόστειλεν φουσαότα και άρχισε να μάχεται κ' εποίησεν αμαρτίαν Χρον. Μορ. Η 5571· γ) (μεταφ. προκ. για ζώο) επιτίθεμαι βίαια, ορμάω· το αρκούδι μάχεται και να παλρεί θλει Θρ. Κων/π. Παρβ. 38. 2α) Φυλονικά, μαζώνω, λογομαχώ· Φορτουν. (Vinc.) Ιντ. α' 110, Ιατροσ. 231⁴⁰, Απώκοπ. 3· 69· β) διαπληκτίζομαι· βλέπω τας αφαιωμένους διά το βεγγίν να μάχονται, το πώς να το κρατήσουν· και μία το εκράτει και έτρεχεν και άλλη το αρπάζει Λιβ. Sc. 132. 3α⁴) Συναγωνίζομαι, προσπαθώ να επιβληθώ· Λιβ. Ρ 2447· α¹) προσπαθώ να αντισταθώ (σε κ.): τας τρέχας του χολομασεί (ενν. ο έξενος) και τέπειτ του τα στήθη και προς τα δάκρυα μάχεται και ούτως διαβαίνει Αλρ. ξεν. 19· β) (με την πρόθ. διά) υπερασπίζομαι κ.: Επειδή είσαι φίλος μου και εμάχουσουν οδία το όνομά μου, εγώ δεν σε αφήνω να πινγείς Μορεζίν., Κλίνη Σολομ. 433. 4) (Προκ. για σκέψεις, αισθήματα, κ.τ.δ.) συγκρούομαι, αντιβαίνω, βρίζομαι σε αντίθεση: Ερωτόκρ. (Αλεξ. Στ.) Α' 1648. 5α) Έχω έχθρα, αποστρέφομαι· μνησικακό· Τάχα δεν μπορείς να κάμεις ογιά φίλους· να μάχουσαι με τους κακούδς, που δαύουν σαν τους σκύλους· Πικατ. 343· Ο Πάρις γαρ δεξάμενος λίπην του αδελφού του είχεν καικιν οργανικόν κατά τον Αχιλλέω και κατ' αυτού εμάχετο, ως έδειξεν το τέλος Βυζ. Διαδ. 964· β) οργίζομαι, οτα βάζω με κάπ.· απειλώ· με την τέχνη εμάχετο (ενν. η Αρετούσα)

και με το ριζικό τη, οπου την επιφλώσανε, κ' εβάλλη ν' αγαπήσει εκείνον οπου δε μπορεί να δει, ουδέ να γνωρίσει Ερωτόκρ. (Αλεξ. Στ.) Α' 1320· ήρθε (ενν. ο Σκλαβούναρος) με τ' απονέματα να τον φοβερίσει. Ο Κρητικός, ... να τον γροικά να μάχεται χαρά μεγάλην έχει Ερωτόκρ. (Αλεξ. Στ.) Β' 2082. 6) Αγριώνομαι, κοπιάζω, μοχλώ: 'Ανθρώπε, πάσχεις και θαρρείς το κάμνεις να κερδίσεις, κακοπαθείς και μάχεσαι, θέλεις ένα πλοστήσεις Αλφ. 14³· κακοπαθείς και μάχεσαι τον κόσμον να τον έχεις Αλφ. (Μπουμπ.) Ι 22. 7) Κατέχομαι από ταραχή, αγωνιά, βασανίζομαι, στενοχωριέμαι: μάχεται ο βασιλεύς εις λογισμόν του μέγαν Βοζ. Ιλιάδ. 235· θρήνον εκόπτετον δριμύν εις αυτήν (εκδ. αυτήν) μαχομένη Φλώρ. 400· εμαχόμεν κατά του Λιβ. Esc. 2190· εμάχετό μοι λογισμός να γράψω τα αναβάστα, τα ποία εισενέβησαν την άτυχον την Πόλην Ψευδο-Γεωργηλ.. 'Αλ. Κων/π. 715· ο λογισμός εμάχεται: «Μη κάτι συκοφαντής άνθρωπος ήλθεν κατ' εμού; λέγει· μη κάτι εισάλλην;» Φλώρ. 402.

Μαχουμετιάνος ο, Ψευδο-Γεωργηλ., 'Αλ. Κων/π. 364.

Από το κύρ. όνομ. *Μαχουμής* (αραβοτουρκ. *Muhammed*· βλ. Mor., Byzantinot. B² 203) και την κατάλ. -ιάνος. Για τη λ. βλ. Mor., ό.π. 186 και πβ. επίσης το ιταλ. *Maommetano*.

Μιασμαθάνος, μουσουλμάνος: να πάτε με βοηθήσαν Θεού παντοδυνάμου να πολεμήσετε καλώς μετά Μαχουμετιάνους αυτ. 343.

με, πρόθ., βλ. μετά.

μεβουθεγία· μεβουθελίαν, Παράφρ. Μανασσ. 295, εσφαλμ. γρ. αντί με βουθελίαν. — Βλ. ό. βοηθελία (Προσθήκες Θ' τόμ.).

μεγάλα, επίφρ., Διγ. Α 2060, 3128, 4263, Διγ. Ζ 160, 1406, 2626, 4067 Ερβ., Ελεγ. 162, Χρον. Μορ. Ρ 5392, Διήγ. πικδ. (Tsionni) 236, Αρχ. L 6, 116, 590, Θησ. Β' [84⁸], Γαδ. διήγ. 462, Αρχ. 2167, Αιτωλ., Μόθ. 74⁸, Αιτωλ., Βοηβ. 388, Λεηλ. Παροικ. 200, Τζάνε, Κρ. πδλ. 330⁸, 452¹⁰.

Από το επίθ. μέγας-μεγάλος (Πβ. όμως και Παπαδ. Α., ΛΑ 2, 1940, 41). Η λ. στο Βλάχ.

1) Έπερβολικά, πολύ? πώς ανατριχιά και πώς δειλιά μεγάλα Ροδολ. (Μανούσ.) Γ' [161]· θυμώνεται πολλά και αγριζεται μεγάλα Σπαν. Α 385· «Τα χείλη σου τα περισσότερά ..., ... μεγάλα σ' ασχημίζουν Βέθ. 563· μεγάλα φημισμένη Εγκ. αγ. Δημ. 106²⁷· σπείρωμένα στάθηκαν και φοβερά μεγάλα Στ. Βοεβ. 8. 2) Δυνατά, με θόρυβο· με παραρηχιά· ο παιδίος θεωρεί τον σταυρόν κι' έβαλεν φωνήν μεγάλη Μαχ. 64¹⁰· να μιλούσιν γαλήνικά και να γελούν μεγάλα Ερωτοκ. 467· αγαπαστά και λέγω το μεγάλια, το δικαίον πώς εμαύρισε πλεόντερα παρά τ' άλλα Σαχλ. Β' (Wagn.) PM 389. 3) Προσεκτικά, με ακρίβεια· πάντα γνωρίζω αληθώς έρετάζοντας μεγάλα Διγ. Ζ 1929. 4) (?) Αλαζονικά, με θρασύτητα· από της σικίας το γάλα εξάδειλον το λέγει μεγάλα Συναξ. γυν. 1198.

μεγαλάπτης ο, βλ. μεγαλόπτης.

μεγαλαούχης, επίθ.

Το μτγν. επίθ. *μεγαλαούχης* με αναβιβ. τόνου από μετρ. αν.

Κευχησαίρης, αλαζόνας? ζητείς (ενν. συ ο Αλέξανδρος) ... (παραλ. 1 στ.) ... πολεμείν ημάς κακώς φρονών ως μεγαλαούχης Βίος Αλ. 2552.

μαγάλαυχος, επιθ., Βίος Αλ. 1823, Ταμωρλ. 14, Ναθανάελ Μπέρτου, Στιχοπλ. I 814.

Το αρχ. επιθ. **μεγάλαυχος**.

Καυχησιάρης· (προκ. για λόγο) κομπαστικός: *Τας υπερδύσκους έασιον φωνάς και μεγα-
λαύχους Βίος Αλ. 1839.*

μεγαλάφτης ο· **μεγαλάπτης**, Διήγ. παιδ. (Tsiouni) 327· **μεγαλό-
πτης**, Διήγ. παιδ. (Tsiouni) 327 κρητ. υπ.

Από το επιθ. **μεγάλος** και το ουσ. **αφτίον**. Ο τ. **μεγαλάπτης** από υπερδιδόρυση (Βλ. Eideneier, Ελλην. 28, 1975, 457· πβ. και Κουκ., Λογογ. 3, 1912, 371), καθώς και ο τ. **μεγαλόπτης**, όπου ως β' συνθετ. ο τ. **πτήν του ουσ. αφτίον** (Βλ. Jannascone, BSL 11, 1950, 162· πβ. και Dölger, BZ 45, 1952, 125).

¹ Που έχει μεγάλα αφτιά· *λαγόν τον μεγαλόπτην αυτ. 44.*

μεγαλεία η· **μεγαλειά**.

Από το ουσ. **μεγαλείο** με αλλαγή γένους από επιθρ. των συνων. **μεγαλειότης**, **μεγαλο-
σύνη** (Βλ. Χατζιδ., ΕΕΦΣΠΘ 1, 1927, 28 = Γλωσσ. έρ. Β' 440). Πβ. πάντως και το
ουσ. **μεγαλεία** του ποντιακού ιδιώμ. (Παπαδ. Α., Λεξ., Andr., Lex., λ. **μεγαλείος**· βλ. και
Χατζιδ., Γλωσσ. έρ. Α' 269). Η λ. και στον Κατσατζ., Κλ. Γ' 602.

α) Μεγαλοπρέπεια, λαμπρότητα (εδώ ως τιμητική προσκρόρυση): *Λόγο σημάδι
μαρτυρίας ... .. τση δούλεψης το' άμετρης πλια παρ' άλλης που έχει στη μεγαλεία
σου Φορτου.* (Vine.) Αφ. 57· **β)** (στον πληθ.) κομπασμ. τιμές, αξιώματα: *Τόσοι
γι' αυτές τες δυο αμαρτίες (ενν. τη ρούλα και το πόρνεμα) μεγάλα εκομπωθήκαν, τα
πλοήτη και τες μεγαλείες και την ζωή αφήσαν Δερ. Λόγ. 246.*

μεγαλείον το, Γλυκά, Στ. 234, Πρωσκ. 42¹¹, Καναν. 69Β, Αιτωλ., Βοηβ. 368· **με-
γαλειό**, Τζαμπλάκ. 95 (έκδ. **μεγαλεία** διορθώσ.), Θησ. Ε' [504] (έκδ. **μεγαλείο** διορ-
θώσ.), Δερ. Λόγ. 617· **μεγαλειό (ν)**, Δεγ. (Trapp) Gr. 1139, Δεγ. Z 1474, Πα-
ρασπ., Βέρν. C 466, Χόμοιου, Κοσμογ. 419, Μορεζίν., Κλήν Σολομ. 390, 448, Εγκ. αγ.
Δημ. 106²¹.

Το ουσ. του αρχ. επιθ. **μεγαλείος** ως ουσ. Η χρ. ήδη μετγν. (Βλ. και Θαβώρ., Ουσιαστ.
51). Ο τ. **μεγαλείο** και σήμ., ενώ ο τ. **μεγαλείο** πιθ. από μετρ. αν.

1α) Μεγαλοπρέπεια, λαμπρότητα (ηθική) ανωτερότητα: *Φθόνον και ζήλον γένοι
σε, υιέ, το μεγαλείον Φιδρ. 1143· Τρία καλά είχαν οι παλαιοί οι Έλληνες: γνώσις, σφεντίσις
και μεγαλείον, που ακολουθεί τα δύο τούτα θεματογραφία 15· το μεγαλείον αντείνης (ενν.
της παρθενίας) ποίος να μη θαυμάσει Ιστ. Βλαχ. 1954· **β)** (συν. στον πληθ.) μεγάλα,
θαυμαστά έργα: *Τις να μην θαυμάσει του Θεού τα μεγαλεία Διγ. 'Ανδρ. 345¹⁰· τα με-
γαλεία τα άπειρα τά γίνονται καθ' εκάστην ημέραν παρ' Κυρίου Απολλών. 847. 2)*
*Εκδήλωση υποχρής ή αλαζονείας: για τον φόβον του Θεού φεύγει την αδικίαν, τα με-
γαλεία, την έπαρσιν και την κετοδοξίαν, (παρλ. 3 στίχ.) και κάμνει πράξεις αγαθές
Πένθ. θαν.² 355.**

μεγαλειότης η, Κορινθίης 'Αννας Μετάφρ. 300 Διήγ. παιδ. (Tsiouni) 891· **με-
γαλειότης**, Θησ. Η' [974], Χρον. σουлт. προσθ. 58¹¹, Χριστ. διδασκ. 164.

Το μετγν. ουσ. **μεγαλειότης**. Ο τ. **μεγαλειότητα** στο Βλάχ. και σήμ.

α) Μεγαλοπρέπεια, λαμπρότητα: *Δια να μην λογιόσομεν κατένα ταπεινόν και χαμη-*

λόν γήσων πράγμα να είναι όμοιον, της ουρανίου μεγαλειότητος του Θεού Χριστ. διδασκ. 333· β) ανωτερότητα, υπεροχή: αν ποτέ αγαπήσατε όλες ελευθερίαν (παρ. 1 στ.) τώρα όλες δείξετε σκληρήν την μεγαλειότητά σας, τώρα ας αποσκευασθεί η αξιά κ' η δύναμις μας Θεο. (Foll.) I 89.

μεγαλειώνω, Σταυρ. 399, Ιστ. Βλαχ. 563, 840.

Από το ουσ. *μεγαλίων* και την κατάλ. -ώνω. Λ. *μεγαλειόμαι* τον 9. αι. (Sophocl.). Η *μεγ.* παρκ. στο Somaν. (λ. *μεγαλειωμένος*) και σήμ. ιδίωμ. (Βλ. Παπαδόπουλο Θωμά [Δαβ68 σ. 186]).

(Ενεργ. και μέσ.) α) εξυψώνω, εξαίρω τον εαυτό μου, αλαζονίζομαι: όλη η συναγωγή όλοι τους άγιοι και μεσοβίο τους ο Κύριος και γιατί να μεγαλιώσετε επί συναγωγή του Κυρίου; Πεντ. Αρ. XVI 3· β) δοξάζωμαι: *Πολλά εμεγαλειωθήκασι τα έργα σου, ω Κύριε Χριστ. διδασκ.* 42.

Η *μεγ.* παρκ. ως επιθ. = υπερήφανος, αλαζόνας: *μακρός, κενόδοξος και μεγαλειωμένος* Ιστ. Βλαχ. 238.

μεγαλέμπορος ο.

Από το επιθ. *μεγάλος* και το ουσ. *έμπορος*. Η λ. τον 4. αι. (Lampr, Lex.), σε σχόλ. (L-S) και σήμ.

Μεγαλέμπορος: Ως δέ τις *μεγαλέμπορος* θέλων πολλά κερδήσαι δεινός πυντός υπερηρό, κατατολμά θαλάσσης Γλυκά, Στ. 8.

μεγαλεύομαι.

Από το επιθ. *μεγάλος* και την κατάλ. -εύομαι. Για την παραγ. βλ. Χατζιδ., Αθ. 29, 1917, 213. Η λ. και τ. *μεγαλεύομαι* στο Somaν. και σε 8ημ. τραγ. (Ερωτοπ. σ. 90^{1,4}). Τ. *μεγαλεύομαι* και σήμ. στο ποντιακό ιδίωμ. (Παπαδ. Α., Λεξ., λ. *μεγαλεύομαι*).

Φέρομαι υπεροπτικά, υψώνω το μέγιστο: *Η ταπεινώς ενός πτωχού και ταπεινού ανθρώπου δεν λέγεται, ούτε είναι τόσο μεγάλη, διότι όντας πτωχός δεν έχει τόσοση αφορμή να μεγαλεύεται* Ροδινός (Βαλ.) 117.

μεγαλιών(ας) ο· γέν. *μεγαλλιώνας* (έκδ. -όνα) Μαχ. 410¹¹ χφ. Ο (Dawkins [Μαχ. Β' σ. 255])· *μεγαλλιώνος*.

Πθ. από συγκριτ. *μεγαλίον του επιθ. *μεγάλος* (Βλ. και Λουκά, Γλωσσάρ., λ. *μεαλιόνας*: για διαφορετικές ετυμ. βλ. Σκκ., Κυπρ. Β' 654, λ. *μεαλιώνας*, Χατζ., Λαογρ. 11, 1934/37, 108· πβ. και Φαρμακίδη, Γλωσσάρ. 404). Για την παραγ. πβ. το άλλ. συγκριτ. *καλλιών* (καλλίων, που απ. και σήμ. στην Κύπρο (Βλ. Μενάρδ., Γλωσσ. μελ. 57). Τ. *μεαλιώνας* και *μεαλιώνας* σήμ. στην Κύπρο (Λουκά, ό.π.).

Το μεγάλο δάχτυλο, ο αντίχειρας? *εβάλασαν κερν εις το νύχιν του μεγαλλιώνας του* (έκδ. -όνος) και *εβουλώσαν το Μαχ.* 410¹¹.

μεγαλόβιβλος η· *μεγαλοβίβλος*.

Από το επιθ. *μεγάλος* και το ουσ. *βιβλος*. Ο τ. *μεγαλοβίβλος* από μετρ. αν.

Μεγάλο βιβλίο: *τους εις θεούς τε ύμνους τους επτά των εκτακίων έτι γαρ μεγαλοβίβλος* Ερμ. Α 88.

μεγαλογούμενος ο, βλ. *μεγαλοηγούμενος*.

μεγαλογράμματος, επίθ.

Από το επίθ. *μεγάλος* και το ουσ. *γράμμα*. Η λ. και *σῆμ*.

(Προκ. για *ιμάτιο*) που έχει μεγάλα επιβλήματα σε σχῆμα γραμμάτων (Για τη σημασ. βλ. Κουκ., ΒΒΠ Β' 2 48): το μεγαλογράμματον ιμάτιον το κτηνάτων ή χάρισον ή πώλη-
σον Προδρ. I 60.

μεγαλοδύναμος, επίθ., Καρτάν., Διαθ. 246, 247, Μορεζίν., Κλίνη Σολομ. 427, 461,
Διήγ. ωραιότ. 833.

Η λ. σε παπύρ. και σχόλια (L-S).

57. 'Παντοδύναμος? *Αλλά μεγάλη η ευπλαχνία του μεγαλοδύναμου Θεού Διήγ.* Παντοφ.

μεγαλοδωρεά η.

Από το επίθ. *μεγάλος* και το ουσ. *δωρεά*. Η λ. τον 4. αι. (Lampe, Lex.).

Γεναιοδωρεά: *Καλά και το μέγεθος της μεγαλοδωρεάς της μας ενίκα εις την κατ' αξίαν αντιδωσιν* Ευγ. Ιωαννούλ. Επιστ. (Γριτσάκ.) 2^α.

μεγαλοεβδομάδα η.

Από το επίθ. *μεγάλος* και το ουσ. *εβδομάδα*. Τ. *μεγαλοεβδομάδα* και *σῆμ*.

Μεγάλη Εβδομάδα: μετά της σαρακοστής ή της *μεγαλοεβδομάδων* υπάν και εξα-
γορεύονται με την αλαζονείαν Ναθαναήλ Μπέρτου, Στιχοκλ. I 709.

μεγαλοευγενέστατος, επίθ.

Από το επίθ. *μεγάλος* και τον υπερθ. βαθμ. του ουσ. *ευγενής*.

Τιμητική προσηγορία ευγενούς: το *λαμπροειδοξότατον κομμοῦντ Βενετίας* και ο
μεγαλοευγενέστατος Δούκας ... της Κρήτης Ντελλαπ., Ερωτήμ. 1239.

μεγαλοηγούμενος ο· *με γ α λ ο γ ο ὅ μ ε ν ο ς*, Διήγ. παιδ. (Tsiouni) 919 κριτ. υπ.

Από το επίθ. *μεγάλος* και το ουσ. *ηγούμενος*.

Μεγάλος, σπουδαίος ηγούμενος: οι *ἐπίσκοποι* και οι *μητροπολίται* και οι *μεγαλο-*
γούμενοι με τας *μακράς γενειάδας* ακόμη και οι *ἀρχοντες* αυτ. 919.

μεγαλοκάρδιος, επίθ.

Από το επίθ. *μεγάλος* και το ουσ. *καρδία*. Η λ. στο Du Cange και στον Κοσμην.,
Συναγ. ν. λέξ.

Μεγαλόφυχος· θαρραλός, γενναίος: *εντιμότετοι αδελφοί, άνδρες πολεμισται και με-*
γαλοκάρδιοι και *φημιστοί* Ψευδο-Σφρ. 420^α.

μεγαλόκερος, επίθ.

Η λ. *μεγαλόκερος* σε σχόλ. (L-S).

Που έχει μεγάλα κέρατα: *Σαν τράγον μεγαλόκερον* ούδαι με τας γίδες Αλεξ. 112.

μεγαλοκέφαλος, επίθ.

Η λ. στον Αριστοτέλη.

Που έχει μεγάλο (ογκώδες) κεφάλι· κεφάλας: *μεγαλοκέφαλη, σκοτεινοπερπατούσα*
(ενν. κουκουβάς) Πουλλολ. (Τσαβαρή) μετά στ. 490 κριτ. υπ.

μεγαλόκορμος, επίθ.

Από το επίθ. **μεγάλος** και το ουσ. **κορμός**. Η λ. στο Βιάχ.

Μεγαλόσωμος, σωματώδης: άνθρωπος **μεγαλόκορμος**, **χοντροκέφαλος**, **γουρλομάτης** Συναδ., Χρον. 49.

μεγαλοκυράτον το· **μεγαλοκυράτο**.

Από το επίθ. **μεγάλος**, το ουσ. **κήρης** και την κατάλ. -άτον.

Εξουσία και τόπος δικαιοδοσίας του Μεγάλου Κύρη, που είχε την έδρα του στη Θήβα (Για τη σημασ. βλ. Καλονάρο [Χρον. Μορ. Η σ. 142 σημ. 3302] και Τωμ., Αθ. 77, 1979, 20): *ήλθεν κ' επαράλαβεν το μεγαλοκυράτο κ' εγίνη δούκας Αθηνών, αφέντης κληρονομος Χρον. Μορ. Η 7270· την κεφαλὴν του εκόσμαν, επήραν και τον τόπον του, το μεγαλοκυράτον Χρον. Μορ. Ρ 7294.*

μεγαλομανδούσα, επίθ. θηλ.

Από το επίθ. **μεγάλος**, το ουσ. **μανδί** και την κατάλ. -ούσα.

Που φορά πολύ μακρύ μανδί (Για τη σημασ. βλ. Κουκ., ΕΕΚΣ 3, 1940, 51): οι αρχόντισσες οι **μεγαλομανδούσες**, απού'χον τας μακράς ουράς και σύρουν τας οπίσω Διήγ. παιδ. (Tsiouni) 304.

μεγαλομάρτυς ο, Byz. Kleinchron. Α' 102², 104²⁻¹⁰, Σεβέρ., Ενθύμ. 28², Βελλερ., Επιστ. 53¹, 62¹⁻²⁻¹⁰, 76⁴.

Από το επίθ. **μεγάλος** και το ουσ. **μάρτυς**. Η λ. τον 4. αι. μ.Χ. (Sophocel.) και σήμ. εκκλ.

Επιφανής «μάρτυς»: *έχουσιν εκκλησίαν 'ς δόξαν μεγαλομάρτυρος αγίου Γεωργίου Λίμνον. 167.*

μεγαλομαστόρα η.

Από το επίθ. **μεγάλος**, το ουσ. **μάστορος** και την κατάλ. -α.

(Με κακή σημασ.) αυτή που είναι εξαιρετικά επιτήδεια, ικανή, τεχνίτρα: *σκοπείτε την κακομύχανον αυτήν την μεγαλομαστόραν, την αλεπούν την άπιστον το πώς καταμιτώνει Διήγ. παιδ. (Tsiouni) 1061.*

μεγαλομαστορώ.

Από το επίθ. **μεγάλος** και το ουσ. **μάστορος** (-ρας).

Είμαι «μέγας μάστορας»: *δουκώ τάγμα μοναχών (Βλ. ά. μάστορας, έκερ.): κυριαρχούντος τοιγαρούν μεγαλομαστοροέντος φρα Πέτρον τε δε Αββουσσών, έτι και γκαρδινάλου Γεωργηλ., Θαν. 7.*

μεγαλόματος, επίθ., Ορνέσ. 578²⁸.

Από το επίθ. **μεγάλος**, το ουσ. **μάτι** και την κατάλ. -ος. Το θηλ. **μεγαλομάτα** στο Σομαν. και ως επών. της Παναγίας και σήμ. (Μέγας, ΕΛΑ 5-6, 1943/44, 88).

Που έχει μεγάλα μάτια: *Ο πετρίτης οφείλει είναι κομποπόδης, ... μικροκέφαλος, μεγαλόματος, μεγαλόστομος αυτ. 577²⁴.*

μεγαλοματσουκάτος, επίθ.

Από το επίθ. **μεγάλος** και το ουσ. **ματσουκάτος**.

* Που έχει μεγάλο πένος (Για τη σημασία, βλ. Eideffeier, Ελλην. 28, 1975, 459 και Τωμ., Αθ. 77, 1978/79, 23): γρώ (ενν. ο γάδαρος) έχω πένος το παχύν, μεγαλομαρτσουκάτων (έκδ. μεγαλομαρτσουκάτων) Διήγ. παιδ. (Tsiouni) 650. [συνών. μεγαλομαρτσουκάτων]

μεγαλομουστακάτος, επίθ., Διήγ. παιδ. (Tsiouni) 127.

Από τα επίθ. μεγάλος και μουστακάτος.

* Που έχει μεγάλο μουστάκι: ποντικόν μεγαλομουστακίον αυτ. 34.

μεγαλομύτης, επίθ.· ουδ. μεγαλομύτικο.

Από το επίθ. μεγάλος και το ουσ. μύτη. Η λ. και θηλ. μεγαλομέτα στο Sotav. (λ. μεγαλομήτης, μεγαλομήτα).

* Που έχει μεγάλη μύτη, ράμφος: εβγήκαν εις το κινήριον, και εβαστούσαν γράκια μεγαλομύτικα Διγ. 'Ανδρ. 344³.

μεγαλόνευρος, επίθ.

Από το επίθ. μεγάλος, το ουσ. νέυρο(ν) και την κατάλ. -ος.

Που έχει μεγάλο πένος: όνον μεγαλόνευρον και μεγαλορχιδάτον Διήγ. παιδ. (Tsiouni) 82 κριτ. υπ.

μεγαλόνοους, επίθ.

Το μετν. επίθ. μεγαλόνοους.

1) Που έχει εξαιρετικές διανοητικές ικανότητες, μεγαλοφύης: ως μεγαλόνοους γέγονε (ενν. ο Αλέξανδρος) και θανάτος προς μάχας Βίος Αλ. 3313. 2) Που έχει γενναία, ευγενικά αισθήματα, μεγάθυμος, μεγαλόθυμος: γένονας (ενν. Αλέξανδρος) συμπαιθέτατος και μεγαλόνοους πάνυ. Οικ εις δουλείαν ουν ημείς ή προς αιχμαλωσίαν υπάρχομεν, αι πρότερον προστεταπεινωμένοι αυτ. 4081.

μεγαλοπλουμάτος, επίθ.

Από το επίρρ. μεγάλα και το επίθ. πλουμάτος.

Που έχει πλούσια διακόσμηση: πύχια ψηλά και μεγαλοπλουμάτα Διήγ. παιδ. (Tsiouni) 493.

μεγαλοπορφυρογέννητος, επίθ.

Από τα επίθ. μεγάλος και πορφυρογέννητος.

Τίτλος προσώπων της βυζαντινής αυτοκρατορικής οικογένειας (σε τιμητική προσφών.): προς τον (έκδ. το ' διορθώα.) ευσσεβέστατον βασιλέα κέρνον μεγαλοπορφυρογέννητον τον Κομηγνόν Προδρ. ΙΙΙ τίτλ. χφ. C κριτ. υπ..

μεγαλοπρεπίζω.

Από το επίθ. μεγαλοπρεπής και την κατάλ. -ίζω.

Παρουσιάζω κ. ως λαμπρό, μεγαλοπρεπές: κυπρ. χφ. 154.

μεγαλόπτης ο, βλ. μεγαλόπτης.

μεγαλορχιδάτος, επίθ.

Από τα επίθ. μεγάλος και ορχιδάτος.

ἵΠου ἔχει μεγάλους ὄρχει;: ὅσον μεγαλόφωλον και μεγαλορχιδάτον Διήγ. Παιδ. (Tsiouni) 82.

μεγαλοσιάνος ο, Πεντ. Γέν. XVII 20, XXIII 6, XXV 16, XXXVI 15, 30, 'Εξ. IV 16, XV 15, XXXIV 31, Λευιτ. IV 22, Αρ. I 16, II 42, 20, 22, 25, 29, III 24, 32, 35, IV 34, VII 72, X 4, XXXII 2, XXXIV 18, 22, XXXVI 1

Από το επιθ. **μεγάλος** και την κατάλ. -ιάνος με επιδρ. του επιθ. πρωτενουσιάνος (Ανδρ. Λεξ.). Η λ. και σήμ. στην Κρήτη (Πάγκ., Ιδίωμ. Κρ. Γ', λ. **μεγαλοσιάνος**) και στο ποντιακό ιδίωμ. (Παπαδ. Α., Λεξ., λ. **μεγαλοσιάνος**).

1) Ἐπιλεκτοῦς πρὸς μεγαλοσιάνους παιδιῶν τοῦ Ισραὴλ δὲν ἀπλωσεν τὸ χεῖρ τοῦ (ενν. ο Θεός) αὐτ. 'Εξ. XXIV 11. 2α) Ἐρχοντας, αρχηγός? **μεγαλοσιάνους** εἰς τὸν λαὸ σου μη βέβαις αὐτ. 'Εξ. XXII 27. β) Ἐρχηγός φυλῆς, ο φύλαρχος? οἱ **μεγαλοσιάνοι** ἔφεραν τὰ λιθάρια τοῦ σοῦμ αὐτ. 'Εξ. XXXV 27· **μεγαλοσιάνος** εἰς τὰ παιδιὰ τοῦ Εφραίμ αὐτ. Αρ. II 18. γ) Ἐρχοντας οἴκου, ο αρχηγός της οικογένειας? και **μεγαλοσιάνος** σπῖτι γοτεινὸ εἰς τὴς γενεὰς τοῦ Κεδθι αὐτ. Αρ. III 30. δ) Ἐρχηγός της συναγωγῆς? ἤσαν ὅλοι οἱ **μεγαλοσιάνοι** της συναγωγῆς αὐτ. 'Εξ. XVI 22. 3) Ἐκυβερνήτης, κυρίαρχος της γῆς? και εἶδεν αὐτὴν ο Σαδὲμ ... **μεγαλοσιάνος** της γῆς αὐτ. Γέν. XXXIV 2.

μεγαλόστομος, επιθ.

Η λ. στον Αριστ. και σήμ.

ἵΠου ἔχει μεγάλο στόμα: ο πετρίτης οφείλει εἶναι ... **μεγαλόστομος** Ορνεσσα. 578¹.

μεγαλοσύνη η, Χριστ. διδασκ. 107, Ροδινός (Βαλ.) 61, 66.

Το μτγν. ουσ. **μεγαλωσύνη**. Η λ. και σήμ.

1α) Μεγαλείο, λαμπρότητα, μεγαλοπρέπεια? Διότι ὅσας Θεός, Υἱός Θεοῦ, καθημέτος εἰς τὸν Θρόνον της **μεγαλοσύνης** του, ... *εχαμήλωσε* τόσοσ Ροδινός (Βαλ.) 117· Ὅτι την δόξαν και τιμὴν και την **μεγαλοσύνην** των ιερῶν βλέπτει την, με τέτοι' *οσχημοσύνην* Σουμμ., Παστ. φίδ. Δ' [517]. β) αξιοπρέπεια, υπερηφάνεια: κι' ογνὰ τιμὴ κι' ογνὰ ευγενειὰ κι' ογνὰ **μεγαλοσύνη** να τη γνωρίσει ἔτσι καλὰ ἀκόμη δὲν ἀφήνει Ερωτόκρ. (Αλεξ. Στ.) Α' 2167. 2α) Απερίριστη ἔκταση, απεραντοσύνη: ἐν δύο ἀνθρώποι καταδικαῖονται και ἀγκαλοῦνται μέσων τούς διὰ την **μεγαλοσύνην** του οφρανοῦ οὐ ἀπὲ την **μεγαλοσύνην** του στερεώματος Ασοῖζ. 35²⁴. β) μέγεθος: ἐντέχεται να ἐνι τα σκουτέρια τὰ λέγουν ταξίβας, κόκκινα ολοκόκκινα και μίας **μεγαλοσύνης** κ' ενοῦ βάρους κ' ενοῦ μάρους Ασοῖζ. 467².

μεγαλοσχημονώ.

Από το αρχ. επιθ. **μεγαλοσχήμων**.

Ἐχω ἐνδυθῆ το μεγάλο σχῆμα, υπάγομαι στην ἀνώτερη μοναχική βαθμίδα: *Περί μεγαλοσχημονούτων* Βακτ. αρχιερ. 166.

μεγαλόσχημος, επιθ., Ιστ. Πατρ. 171².

Το μτγν. επιθ. **μεγαλόσχημος**. Η λ. και σήμ.

(Προκ. για μοναχό) που ἔχει ἐνδυθῆ το «μεγάλο σχῆμα», που υπάγεται στην πρώτη μοναχική βαθμίδα. (Για τη σημασ. βλ. Ζήση Θ., Κληρονομία 7, 1975, 75 κε.): *Περί μοναχοῦ και μοναχῆς μικροσχήμων ἢ μεγαλοσχήμων* Βακτ. αρχιερ. 167· δείχτω **μεγαλόσχημη** και μοσιζω σοσ 'γοσημένη Γαδ. Διήγ. 301· *Περί μεγαλοσχήμων*, ὅτι ὅταν γηράσσουν, τότε να γίνονται **μεγαλόσχημοι** Βακτ. αρχιερ. 165.

μεγαλότη η, Ροδολ. Πρὸλ. Μελλ. [36].

Το μτγν. ουσ. μεγαλότης. Η λ. στον Κατωστ., Ιφ. 220.

1) (Προκ. γκα έμμεκα όντα) 'σωματική ανάπτυξη, μεγάλωμα· εμφάνισή: από μικρό που 'τον (ενν. το πουλί), όντεν επάνη, κορμί, φτερά και δύναμη και μεγαλότη κάνει Ερωτόκρ. (Αλεξ. Στ.) Α' 312. 2) Ισχύς, δύναμη: την έδση μεγαλότη του λαού σου, σε λίγο θες ιδεί ανεφηρισμένη μαζί με το χαμό του βασιλιά σου Ροδολ. Πρὸλ. Μελλ. [4].

μεγαλότητα η, Φωλιέρ., Θρ. 180, Θγσ. Α' [84²], Διήγ. Αγ. Σοφ. 158²¹, Καρτάν., Διαθ. 249, Πεντ. Δευτ. XI 2, XXXII 3, Ερωφ. Πρὸλ. 45, Ερωτόκρ. (Αλεξ. Στ.) Γ' 990, Δ' 601, Ροδολ. Β' [39], Ροδολ. (Μανούσ.) Δ' [42].

Από το ουσ. μεγαλότη και την κατὰλ. -τητα. Η λ. στο Βλάχ.

1) Μέγεθος α) (τοπ.) ύψος, έκταση? θέλεις ιδείν την αφεντίαν την κρατεί ο σουλτά-νος' και η μεγαλότητα του ηρασίου σου είναι μία πέτρα φυτεμένη εις την θάλασσαν Μσχ. 642²⁰⁻¹. β) 'το σωματώδες: τους πάντας ... επερίσσευεν (ενν. ο βάρβαρος στρατιώτης) εις την μεγαλότητα του κορμίου και εις τις δύναμεις Εγκ. αγ. Διημ. 108¹¹¹⁻¹². 2) 'Μεγα-λειο, λαμπρότητα, δόξα! στη μεγαλότητα κιανείς δεν είν' να του σιμώσει (ενν. του ρηγό-πουλου) Ερωτόκρ. (Αλεξ. Στ.) Β' 410· πολλοί ται μεγαλότητες τούτου του κόσμου φεύ-γου, την ταπεινότη όφείνουνται Ερωτόκρ. (Αλεξ. Στ.) Γ' 205· ιδού έδειξέ μας ο Κύριος ο Θεός μας την τιμή του και τη μεγαλότητά του και τη φωνή του Πεντ. Δευτ. V 21. 3) 'Ισχύς, δύναμη? κύριε θεέ, μη διαφτείρεις το λαό σου και την κληρονομεί σου ος εξεγέρσας με τη μεγαλότητά σου ος έβγαλες από την Αίγυπτο με χέρα δυνατή Πεντ. Δευτ. IX 26· κύριε θεέ, εσύ έχρισες να δείξεις του σκλάβου σου τη μεγαλότητά σου και τη χέρα σου τη δυνατή Πεντ. Δευτ. III 24.

μεγαλουπέρροχος, επίθ.

Από τα επίθ. μεγάλος και υπέρροχος. Η λ. σε έγγρ. του 12. αι. (Act. Lavr. 67, 2, 93 και 68, 2, 5, 33). Τ. μεγαλυπέρροχος στον Ευστ., Opusc. 324¹².

'Αγέρωχος, επιβλητικός? Ομοίως και ο δεσπότης των Τούρκων δουλοπρεπώς υπεδέ-ξατο τούτον. Αυτός δέ σοβαρός και μεγαλουπέρροχος ευεράτο τοις πάσι Καναν. 69C.

μεγαλουργώ.

Το μτγν. μεγαλουργέω (L-S, λ. μεγαλοεργών). Η λ. και σήμ.

'Δημιουργώ σπουδαία έργα? ως εξ ουρανού μεγαλοβροχτών μεγαλουργεί τα τεράστια 'Εκφρ. Ξυλοκ. 17²¹.

μεγαλόφθαλμος, επίθ.

Η λ. στον Αριστ.

'Ίου έχει μεγάλη μέτω? Ο γεννηθείς νεώτερος εν καιρώ ζωδίου του ιχθύος έσται ... μεγαλόφθαλμος Ο γεννηθείς νεώτερος ... ρ. 152v.

μεγαλοφωνάζω μεγαλφωναίω, Σχλ., Αρής. 218, 499.

Από το επίρρ. μεγάλα και το φωνάζω. Η λ. στο Βλάχ., στο Σομαν. και στον Κουμαν., Συναγ. v. λξ.

Φωνάζω δυνατά: Να κλαίουν, να θρηνίζουν, να μεγαλοφωνάζουν εκ της μεγάλης συμφοράς 'Ύμνο-Γεωργήλ., 'Αλ. Κων/π. 223.

μεγαλόφωνος, επίθ., Συναδ., Χρον. 49.

Το αρχ. επίθ. μεγαλόφωνος. Η λ. και σήμ. στο ποντιακό ιδίωμα (Andr., Lex.).

α) Που φωνάζει δυνατά: Ζήνου, Βατραχ. 320. β) (προκ. για μουσικό όργανο) που έχει δυνατά: κόρτσον μεγαλόφωνον Παρασπ., Βάρν. C 433.

μεγαλοφώνως, επίρρ., Μυστ. 50, Λιβ. N 2440, Φυσιολ. (Legr.) 43, Αξαγ., Κάρολ. Ε' 569, Αρσ., Κόπ. διατρ. [523, 1245], Σουμμ., Παστ. φιδ. Ε' [215].

Το μτρν. επίρρ. μεγαλοφώνως.

Με δυνατή φωνή! Έκραζον μεγαλόφωνως όλοι οι Χριστιανοί το «Κόριε ελέησον» Διτήγ. πανωφ. 60.

μεγαλοχαλάτος, επίθ.

Από τα επίθ. μεγάλος και χαχάλατος (ουσ. χαχάλα ή χαχάλι, που απ. και σήμ. στην Κρήτη (Βλ. Παγκ., Ιδίωμα. Κρ. Δ' 321 και γενικ. Χατζιδ., ΕΕΠ 9, 1912/13, 45-6 = Γλωσσ. Έρ. Α' 335-6).

Που έχει μεγάλες χαλές, δαγκάνες (Για τη σημασι. βλ. Ξανθ., Β—ΝJ 5, 1926, 368=Ξανθ., Μελετ. 238): καθοίρου ... μεγαλοχαλάτος Διτήγ. παιδ. (Tsiouni) 939.

μεγαλοφυχία η, Σπαν. Α 357, Κορν., Διδασκ. Δ 349. μεγαλοφυχιά, Φαλιέρ., Λόγ. 356, Φορτουν. (Vinc.) Αφ. 52.

Το αρχ. ουσ. μεγαλοφυχία. Η λ. και σήμ.

1) Υψηλό φρόνημα? Αχέλ. 924, Διακρούσ. 108⁴. 2) Ανδρειοσύνη: Ακούσατε, χριστιανοί, την μεγαλοφυχίαν του ήρωος, να φοβίσετε την τόσην του ανδρείαν Λέμπον. 323.

μεγαλόψυχος, επίθ., Σοφιαν., Παιδαγ. 263-4, Αχέλ. 807, Πηγιά, Χρυσοπ. 118 (24).

Το αρχ. επίθ. μεγαλόψυχος. Η λ. και σήμ.

1α) Που έχει υψηλό φρόνημα? Ροδολ. Αφ. 25, Βίος Αλ. 6056. β) μακρόθυμος: Αστροπελέκητος θυμός η όρηγητα δεν είναι σε μεγαλόψυχον καρδιάν όταν σε δαύτην είναι Σουμμ., Παστ. φιδ. Ε' [592]. γ) Έμπνευσμένος, μεγαλόπνοος? πράγματα μεγαλόψυχα, και δυνατά να κάνει Σουμμ., Παστ. φιδ. Ε' [596]. 2) Ανδρείος, καρτερικός? Υπήρχε ούτος ο Ερτογρούλης δεινός εις τα πάντα και μεγαλόψυχος υπέρ τον πάππον αυτού και πατέρα και εν πολέμοις ... δόκιμος εργάσκει Ψευδο-Σφρ. 214¹¹. εδέχθη μεγαλόψυχος τύχην την εναντίαν Αχέλ. 180. — Η λ. ως κύρ. έν.: Ζήνου, Βατραχ. 45.

μεγαλόψωλος, επίθ.

Από το επίθ. μεγάλος και το ουσ. ψωλή.

Που έχει μεγάλο πόδι: όσον μεγαλόψωλος και μεγαλορχιδάτος Διτήγ. παιδ. (Tsiouni) 82. [σίνων. μεγαλοματρουκάτσι]

μεγαλονόριον το, Σπανός (Eldensier) Α 369.

Από το μεγαλάνω και την κατάλ. -όριον (Βλ. Sophocl. και Παπαδ. Α., Αθ. 40, 1928, 82). Για τη λ. βλ. και Du Cange, λ. μεγαλινόρια.

(Εικλ.) Έσύντομος ύμνος ή τροπάρειο που ψάλλεται πριν από τα τροπάρια της 9. ωδής του κανόν' (Βλ. Sophocl. και Παπαδ. Α., 6.π. 81): ψάλλουσι και τροπάρια, άσματα επιτάφια με τα μεγαλινόρια Παίσ., Ιστ. Σινά 634.

ΠΡΟΣΘΗΚΕΣ ΚΑΙ ΒΕΛΤΙΩΣΕΙΣ

«Το είπανε πολλές φορές πως εκεί-
νος που τελειώνει ένα βιβλίο είναι
δάσκαλος εκείνου που τ' άρχισε,
αν και το ίδιο πρόσωπο είναι κι' οι
δύο τους».

Ψυχάρης

P68x και Mήλα, Δ' 292

«Les compléments? Quel diction-
naire s'en passe?»

R.-L. Wagner

Λήμματα που στον πίνακα τούτον συνοδεύονται από αστερίσκο (*) δεν καταχωρίστη-
καν στο σώμα του Λεξικού. Τα υπόλοιπα παρέχουν προσθήκες σε ήδη καταχωρισμένα
(Βλ. και Προλεγόμενα του τόμου τούτου).

αβάνης ο. Κατά τον Καραποτόσυγλου (Βυζαντ. 12, 1983, 365) η λ. προέρχεται
από το τουρκ. *avap* = συκοφάντης, ραδιούργος.

αβανία η. Κατά τον Καραποτόσυγλου (Βυζαντ. 12, 1983, 365) η λ. προέρχεται από
το τουρκοαραβ. *avāla* = συκοφαντία, κακολογία.

αγαζός, επίθ. στο σημασιολ. πρόσθ.: 7) Γενικός: να τον παρακαλέσω ίνα ποίηση
αυτός τους Τρώας κρείττους των Ελλήνων πάντων Λουκάνης, Ομήρ. Ιλ. Α' [629].

αγαλιάζω· στο τυπολ. πρόσθ. την παραπ.: Λουκάνης, Ομήρ. Ιλ. Γ' [120].

αγγαρεία η· στο τυπολ. η παραπομπή «Χορόμου», Π.Δ. (Marshall) XIII 26» να με-
ταφερθεί στον τ. *εγγραρεία* πριν από το «Χρον. σουλτ.», γιατί είναι εσφαλμ. η διόρθ. του Πο-
λίτη. Στο επιμολ. πρόσθ.: βλ. και Α. Σταυρίδου-Ζαφράκα (Βυζαντινά 11, 1982, 23-54).

αγιαγερτος, επίθ., βλ. Προσθ. 9. τόμ., λ. *αδιαγερτος*.

αγιαστήρην το· στο τυπολ. πρόσθ. τον τ. *αγιαστήρι*, Ριμ. Απολλων. (Βεν.) [1622].

*Αγιοκατερινίτης ο.

Από το *Αγία Αικατερίνη* και την κατάλ. -ίτης.

Ήτοι ανήκει, που προέρχεται από το μοναστήρι της αγίας Αικατερίνης¹: Καλόγερος
επήγαγεν ομπρός ο Συναίτης κι' από το κάστρον ήτοσε *Αγιοκατερινίτης* Τζάνε, Κρ.
π6λ. 541²⁰.

αγκαιτιάζω. Υποστηρίζεται από τον Καραποτόσσογλου (Βυζαντ. 12, 1983, 373) η προέλευση του ρ. από το αρχ. γαλλ. *agaítier* = κοιτάζω, παρατηρώ.

αγκινάρα η· στο ετυμολ. μετά το *γκινάρα πρόσθ.: Για τη λ. *αγκινάρα* βλ. και Λαμπρινός (Ελλην. 33, 1981, 252).

*αγκυρίδα η.

Το μτγν. ουσ. *αγκυρίς* (βλ. Andr., Lex.). Η λ. και σήμ. στη Νάξο και τ. *αγκυρίδι* στη Λευκάδα (βλ. Andr., ό.π.).

Αγκυλή ράβδus με την οποία κόβουν και μαζεύουν τους καρπούς: κ' εβόστα αγκυρίδαν (ενν. ο μήνας Αύγουστος)· έσω του κήπου περπατεί και εσάλλαν τα σείκα Ημερολ. 135.

*αγοραστής ο, Νομοκριτ. 82 (πληθ. αγοραστάδες).

Το αρχ. ουσ. *αγοραστής*. Η λ. και σήμ.

αγοών. Ο Καραποτόσσογλου (Βυζαντ. 12, 1983, 373), υποστηρίζει ότι η λ. πρέπει να διορθωθεί σε *αγοέν*, εκτός αν δεχτούμε δημόδη παρετυμολογία ή επίδραση της λ. *άλογο*. Η λ. κατ' αυτόν ανάγεται στην αραβ. *alān*, πληθ. *alān* = 'γαϊδάρα'.

άγουρος, επιθ.· στο τυπολ. πρόσθ. τον τ. *άγουρος*, Ημερολ. 65.

άγρητα η· στο σημαιολ. γρ. λειώσε αντί λιώσε.

*άγωρος, επιθ., βλ. Προσθ. 9. τόμ., λ. άγουρος.

αδάμας ο· στο ετυμολ. να αναθεωρηθεί το *ά*. Πιθανώς λ. *αδάμαντας* με γεν. εν. *αδαμάντου*, αιτιατ. πληθ. *αδαμάντους*. Ως προς την αιτιατ. εν. *αδάμαντο*, αν δεν πρόκειται για παραδρομή αντί *αδάμαντα*, ίσως να υπόκειται *αδάμαντο* ουθ. (πβ. κρυστάλλος-κρυστάλλου).

αδέ· για τη λ. βλ. Λαμπρινός, Ελλην. 33, 1981, 253.

αδέξιος, επιθ.· στο σημαιολ., στη σημια. απροκ. για βιάσκη· πρόσθ. το παράθεμα: *Από έλαβες την κόρην* (παραλ. 2 στ.) και *ατίμησας δη τούτον* (παραλ. 2 στ.), κακί πάσχουμν *αδέξια* Λουκάνης, Ομήρ. Ιλ. Γ' (113).

αδιάγεργος· να αγνηθούν ο τ. *αγιάγεργος* (βλ. Λαμπρινός, Ελλην. 33, 1981, 258) και η σημια. *1·* — στο τυπολ. πρόσθ. *αγιάγεργος*, Π.Ν. Διελ. (Λαμπρινός) φ. 253*, στ. 25.

αετός ο· πρόσθ. σημαιολ. α) Αετός: 'Εξί αδερφούς ωσάν αετός έχω τριγύρου γύρου στα δάση ετούτα Πανώρ. Β' 115· εις το κεφάλι είχετε (ενν. το άλογο του Κωνσταντίνου) έναν χροσά αστέρα και ολίω εις (εκδ. 'ς) την ράχη του ατόν ζωγραφισμένο Διγ. Ο 203· β) (συμμετ.) φρέμα που έχει ζωγραφισμένο αετό (βλ. Πορφυρογέννητος, De Cer. 578, 3, σε συνδυασμό με Αλεξ. Στ., Πρακτ. Ακ. Αθ. 58, 1983, 69, καθώς και Καλονάρος [Διγ. Esc., σ. 130 σημ. 15]): *πρασινούδοτος αετός στην σείλαν εξαπίσω* κ' ησκιάζει τας κουτάλας τω (ενν. του φαριού) εκ του ήλιου τας ακτίνες Διγ. (Trapp) Esc. 15.

*αζουρούτιον το, ΙΙ, βλ. λαζούρι(ο)ν.

αθετώ· να προστεθεί στο τυπολ. *αυθετώ*, Λίβ. Esc. 520 (βλ. Λαμπρινός, Ελλην.

33, 1981, 258 [και 257], μολοντί για μετρικούς λόγους θα ήταν δυνατή η διόρθωση αθετείτε αντί του αναθετείτε).

*αθετώ, (II), ΑΙβ. Ν 1507 (έκδ. αθετήσεις, χρ λοθετήσεις· διόρθωσ. Χατζηγιαν., Δημόδωδ Α' σ. 53, σε λογοαθετήσεις).

*αθεώρηση η, βλ. Προσθ. 9. τόμ., λ. αναθεώρηση.

αιματοκυλώ· στο τέλος του στυμολ. πρόσθ.: μετχ. *ματοχυλισμένος σε δημ. τραγ. [Λουκάτ., Κεφαλλ. Χρον. 1, 1976, 185 και 190].

αιματώνω· στο σχημασιολ., το Β' Αιμ.β. νκ διαβ. ως εξής: Β' Αιμ.β.: 1) Βά-φομαι με αίμα, πληγώνομαι: τα σωθικά εματώσασι κ' αίμα πολύν εφρίσσι σ' όλα τα φύλλα της καρδιάς των πόσων εγροκήσσι Ερωτόκρ. (Αλεξ. Στ.) Β' 1701. 2) Κοκκινίζω: μη ματωθούν οι ακτίνες σου (ενν. ήλιο) στο αίμα των Λατίων Αθ. 51, 1941, 33. 3) Συγκρούομαι σε μάχη: Κ' εκείνα τ' όστρα που θεωρούν καλά 'ς το μαρτυρήσουν, το πως στασιό μου πολεμώ κ' είμαι πολλά θλιμμένος, και ο θεός ο Πρίαπος των λιβαδιών τούτων που θέλει να ματώσωμεν αντάμα μετά τούτων Θησ. Ε' [62*].

Σχετικά με τη μετχ. διάβ. το β ως εξής: 'που σχετίζεται με αίμα (σε κυριολ. και μεταφ. σημασ.), ψυχικό πόνος: Πότε να σε απάντησα με δάκρυα ματωμένα Ερωτοπ. 147 [πβ. την αρχ. παροιμία αίματα κλαίνει και τη νεοελλ. γυάλατα κλαίνω, βλ. Πολ. Ν., Παροισμ. Α' 351]· Ετούτες οποδ' φαίνονται πέτρες μου ματωμένες σαν να ήσαν γλώσσες φλογερές, παντοτινά αναμμένες Αιμ.β. 55· Μα κρίνω, δεν το δέχσαι (ενν. το στήθος μου), γιατί *ναι ματωμένο κ' ογιατί καίγει ως να 'τοτε καμίνε αφταιμένο Πανώρ. Β' 215.

Πρόσθ. επίσης εδώ σημασ. 5) *κοκκινωπός (εξατίας του πορφυρού λίθου)? (Για τη χρ. βλ. Λάμπρος, ΝΕ 6, 1909, 381 και πβ. ΝΕ 8, 1911, 195 και 204): Αντίστοιχά τους εκείνων (ενν. των παραστάσεων των γυναικών και του παιδιού) τέσσαρες ματωμένοι (ενν. άνθρωποι· παραστάσεις ανδρών) ... κ' εκείνοι απολειώθησαν κ' ερίστησαν ως λίθοι Βεν. (Λάμπρ.) 79· ε) που περιέχει αίμα: Οι Εβραίοι εκαίαντο το νερόν αυτό το ματωμένον, σ' αυτός καθάριον ευρίσκετο και νόστιμον πωμένον Χωάννου, Κοσμογ. 2281.

αιμοβόρος· στο τυπολ. τ. α ι μ ό β ο ρ ος πρόσθ.: Δεκαρόσ. 110¹⁸ (έκδ. αιμοβόρα· διορθώσ. σε αιμόβορα).

αισχροκερδής, επίθ.· στο τυπολ. στον τ. αισχροκερδής πρόσθ. την παρκεπ.: Λουκάνος, Ομήρ. Ιλ., Α' [389].

άκαιρος· σχετικά με την υποδιαίρεση 4 του σχημασιολ. βλ. D. Holton, JHS 103, (1983), 233.

άκληρος, επίθ.· στο σχημασιολ. πρόσθ. τη σημασ. β) που δεν κληρονομήσε τίποτα: αν σε λάχει το κοινό, άκληρα τα παιδιά σου Ημερολ. 57.

*ακουμέρευτος, επίθ., βλ. Προσθ. 9. τόμ., λ. ακουμήρευτος.

*ακουμπώ, βλ. Προσθ. 9. τόμ., λ. ακουμπάω.

*ακόνισμα το, βλ. εικόνισμα(ς).

*ακούμβισμα το.

Από το ακουμβό και την κατάλ. -μα. Η λ. στο Du Cange (λ. ακουμβίζειν).

Έρεισμα, στήριγμα: εντός τούτου (ενν. του κόστρου) κτίζει έτερον καστέλλον ... ως αν έχει τούτο ακουμβίσιμα και το κόστρον μάχηται Κομνηνός Άννας Μετάφρ. 91.

ακουμμέρευτος: στο τυπολ. πρόσθ. τ. α κ ο μ μ έ ρ ε υ τ ο ς, Χρυσόβ. του 1364 σ. 33.

ακουμπώ: στο τυπολ. πρόσθ. τον τ. α κ ο μ π ώ, Λουκάκης, Ομήρ. Ιλ. Θ' [553]: στο επιμολ. μετά τη λ. ακουμβίζω πρόσθ. και Δημητριάδου-Τουφεξή (ΕΕΦΣΠΘ 20, 1981, 80). Απαντά ακουμβιά στη «Βίβλο Ξάνθου φύλοσφου και Αισώπου δούλου», έκδ. Perry (βλ. Τουφεξή, ό.π.).

*ακράκορα τα, βλ. 'κράκορα.

ακρογομάτος, επίθ. Για τον τ. γομάτος βλ. και Λαμπρινός, Ελλην. 33, 1981, 255.

*ακροθαράπηνη η.

Από το άκρο- και θαράπηνη.

Κάποια ευχαρίστηση (Για τη σημασ. βλ. van Gemert [Φαλιέρ., Ιστ.² σ. 180]): Μου φαίνεται, να σου το παρ, γι' ακροθαράπηγή μου και γνώθω ότι έρχεται από τη θέμησή μου Φαλιέρ., Ιστ.² 93.

*ακτένιστος, επίθ.

Το αρχ. επίθ. ακτένιστος. Η λ. και σήμ.

Που δεν έχει χτενισμένα τα μαλλιά του: ασκέπαστος, ακτένιστος, άτσαλος εις την πλάσιν (ενν. ο Απρίλιος) Λιβ. (Lamb.) N 890.

*αλάθαστα, επίρρ.

Από το επίθ. αλάθαστος, που απ. στο Soman. (Πβ. και ουσ. αλαθασιά η, σήμ. στη Χίο, ΙΑ). Η λ. στο Soman.

Αλάθευτα, αληθινά, πράγματι: Αυτός (ενν. ο Απολλώνιος), ως ήτον φρόνιμος, καλά γραμματισμένος, αλάθαστα κρατίζεται πως είναι κερδαίμενος, Ρίμ. Απολλων. (Βεν.) [130].

*Αλαμάννος ο, Χρον. Μορ. H 1953, 4037, 4039, 4048, 4056, Χρον. Μορ. P 3997, 4019.

Το μτγν. εθν. Αλαμαννός (λατ. Alamannus).

Γερμανός μισθοφόρος στην υπηρεσία του αυτοκράτορα: Ουδέν φροντίζω άλλους τινές, μόνον τους Αλαμάντους: τριακόσοι είναι μοναχοί κ' έχουν έναν αγέντην Χρον. Μορ. H 3997.

*αλάσμα το, βλ. 'λάσμα.

αλασμάριν το. Απ' όσα σημειώνει ο Καραποτόσογλου (Βυζαντ. 12, 1983, 374) για τη λ., ο Μενέλαος Χριστοδούλου, εφημ. «Νέα Πολιτεία», 18.10.1970, είχε παρατηρήσει ότι η λ. αλασμάριν σημαίνει κέρδος που αποκτά κανείς από κάποιο επιχειρηματικό ταξίδι. Κατά τον Καραποτόσογλου (ό.π., σελ. 374) η λ. προέρχεται από την αραβ. *asmar* (πληθ. του *samar*) = καρποί, κέρδη, και το αραβ. άρθρο *al* (*al-asmar*).

*αλατίνικα, -κος, βλ. λατινικά, -κός.

αλάτρευτος, επιθ. Για τη λ. αλάτρευτος βλ. Λαμπρινός, Ελλην. 33, 1981, 255.

***αλαφινός**, επιθ., βλ. ελαφινός.

αλαφοκέρατο το, βλ. ελαφοκέρατο(ν).

αλβανούριν, επιθ. Κατά τον Καραποτόσυγλου (Βυζαντ. 12, 1983, 375) η λ. προέρχεται από το αρχ. γαλλ. *alborne* = ξανθός.

αλεκάτη η, βλ. λεκάτη.

αλέτρημα το. Για τη λ. βλ. και Λαμπρινός, Ελλην. 33, 1981, 255.

αλέτρι το. Για τη λ. βλ. και Λαμπρινός, Ελλην. 33, 1981, 255.

***αλετροπόδι** το.

Το μύτην. ουσ. αλετροπόδιον. Α. αλετροπόδιον στο Du Cange. Η λ. και διάφ. τ. και σήμ. σε ιδιώμ. (ΙΑ).

«Το νύ του αρότρου» (Για τη σημασ. βλ. Δημητράκ. και ΙΑ): εις το βουνόν αντίβαινε να κόψει αλετροπόδιον (ενν. ο Οκτώβριος) Ημερολ. 21.

***αλέφαντας** ο, βλ. ελέφας.

***αλέφι** το, βλ. λάφι.

αλήθεια η. Για τον τ. αλήθει(ν) βλ. και Λαμπρινός, Ελλην. 33, 1981, 255.

αληθοσύνη η. Για τη λ. βλ. και Λαμπρινός, Ελλην. 33, 1981, 256.

***αλησημανημός** ο, βλ. λησημονιός.

***αλησημονιά** η, βλ. λησημονιά.

***αλησημονιάρης** ο, βλ. λησημονιάρης.

***αλησημονώ**, βλ. λησημονό.

αλλαδεφόρως, επίρρ. Κατά τον Καραποτόσυγλου (Βυζαντ. 12, 1983, 375) η λ. προέρχεται από το ιταλ. (*alla*) *dí fuore* = απέξω.

αλλάχ-αλλάχ, επιρρ. Περαιτέρω για την πρόλευση του επιρρ. βλ. Καραποτόσυγλου (Βυζαντ. 12, 1983, 375-376).

***αλλάχιν**, Λιβ. Esc. 4028, ασφαμ. γρ. αντί α λάχει (Βλ. ά. λαγγάω, φρ. και Λιβ. Esc. 31, 2727, 2899).

αλογάριστος, επιθ.· στο σχημασιολ., πρόσθ. τη σημασ. 2) Που δεν μπορεί να υπολογιστεί, άπειρος, που δεν έχει τέλος: τον αλογάριστο καιρό, που δε σφάγεται τέλος Π.Ν. Διαθ. (Λαμπάκης) φ. 253^v, στ. 24.

αλουσία η· στο τυπολ. αντί «419η» γρ. «III 419w» και αντί «419η» γρ. «III 419η».

αλοφός ο· στο τυπολ. πρόσθ. επίσης τον τ. λο υ φ έ ς. Πτωχολ. Β 178, 232 και στον τ. λο φ ά ς την παρακ.: Byz. Kleinchron. Α' 259, 84°· στο ετυμολ. πρόσθ.: Α. λωφδ

στο Du Cange και λ. λουφός στο Sotman. * ο τ. λουφός και σήμ. στην Κρήτη (Παγκ., Ιδίωμ. Κρ. 5') στο σημασιολ. πρόσθ. τη σημασ. β) 'ανταμοιβή' έφη ο φουλάκης Γουλιέλμος ότι, αν βασιλεύσω, δώσω σοι λουφόν όσον θέλεις Byz. Kleinchron. Α' 259, 84*.

αμαντί το* στο ετυμολ. πρόσθ.: Η λ. σε έγγρ. του 1673, 1692, 1722 (Γριτσόπουλος, ΕΑΙΕΔ 3, 1250, 129, 136 και 142).

αμανίτης ο* στο τυπολ. πρόσθ. τον τ. ο μανίτης, Φιορεντίνος (Manusakas-Puchner) διστ. 7* στο σημασιολ. πρόσθ. το παράθεμα: *Εν τον' εδώ που πρόβαλεν εσάν τον αμανίτη* Φιορεντίνος (Manusakas-Puchner) διστ. 7.

*άμαχα, επίρρ.

Από το επίθ. άμαχος.

'Χωρίς μάχη, ειρηνικά': *Καθένας επορεύετον τό 'χεν εις την εξάν του' αναπαμένος άμαχα ήτο στην αρεσιάν του Ριμ. Απολλων. (Βεν.) [1854].*

αμαχεύω* στο ετυμολ. μετά το ΛΑ 6, 1923, 83, πρόσθ.: ο τ. *μαχεύω σε έγγρ. του 1606 (Παπαδέκη, Θησαυρ. 19, 1982, 143).

αμελεύω* στο τυπολ. πρόσθ.: Ριμ. Απολλων. (Βεν.) [1827].

*αμένω, βλ. μένω.

άμουσα η. Κατά τον Καραποτάσανγλου (Βυζαντ. 12, 1983, 376) η λ. προέρχεται από την τουρκ. *muşa* = 'εμφρά' με προθετικό α.

*αμφοδισμός ο, βλ. εμποδισμός.

αμποδώνω, βλ. εμποδώνω.

αμπώθω. Για παλαιότ. τ. του αμπώθω βλ. Λαμπρινός, Ελλην. 33, 1981, 256.

ανάγερτος* να προστεθεί στο τυπολ. η παραπ.: Πικατ. 333 και στο τέλος του σημασιολ. το παράθεμα: *στην στράταν την ανάγερτον* (εσφαλμ. έκδ. *αγάγετον** χφ *ανάγερτον*), στο *μυθισμένον στρώμα* Πικατ. 333.

αναγυρίζω* στο σημασιολ., στη σημασ. Β' 1α πρόσθ. και το παράθεμα: *πρέπει να γνωρίζει καθένας τό 'χει χρέος του, να μην τ' αναγυρίζει* Ρίμ. Απολλων. (Βεν.) [1804].

αναθετώ* να αγνοηθεί η παρατήρηση και να διαβ.: βλ. αθετώ.

αναθεώρηση* στο τυπολ. για τη γρ. αθεώρηση βλ. Λαμπρινός, Ελλην. 33, 1981, 258.

αναθιβάλλω. Για τον τ. αθιβάλλω του ρ. αθεθιβάλλω βλ. και Λαμπρινός, Ελλην. 33, 1981, 258-259.

ανακεφααλίζω* στο τυπολ. πρόσθ. τον τ. *ενακεφααλίζω*, Αχιλλ. L 625.

αναλικιώνομαι* στο τυπολ. πρόσθ. την παραπ.: Ριμ. Απολλων. (Βεν.) [1136]* στο σημασιολ. πρόσθ. το παράθεμα: *όσον αναλικιώνονταν έλαμπαν εις τα κάλλη* Ριμ. Απολλων. (Βεν.) [1136].

αναλώω* στο τυπολ. στον τ. *αναλώ* πρόσθ. την παραπ.: *Λουκάνης*, Ομήρ. Δ. Εξήγ.

αναμέσον, επίρρ.· στο τυπολ. πρόσθ. τις παραπ.: Κομνηνός 'Αννας Μετάφρ. 259, 273, Ιστ. πατρ. 139^{1*}, 176^{2*}· στο σημασιολ. στη σημασ. **1β** πρόσθ. το παράθεμα: *Ες την περιφεραιάσαν έμπηξε το μακρόν δόρυ* (ενν. ο *Αίας*) *αναμέσον του μετώπου Λουκάκης, Ομήρ. Ιλ. Ζ'* [20].

αναμεταξύ, επίρρ.· στο σημασιολ. στη σημασ. **1α** πρόσθ. το παράθεμα: *κρούει δη κι' αυτός την πέτραν αναμεταξύ του στήθους Λουκάκης, Ομήρ. Ιλ. Δ'* [427].

***ανάμισος**, αριθμτ. επίθ., βλ. *ανάμισος*.

***ανάμισος**, αριθμτ. επίθ., βλ. *ανάμισος*.

αναπαρημός ο· στο ετυμολ. πρόσθ.: Η λ. σε έγγρ. του 1571 (Δετοράκης, Θησαυρ. 19, 1982, 160).

αναπατώ· ρ' αναπατοών, Ριμ. Απολλων. (Βεν.) [1106], πθ. εσφαλμ. γρ. αντί ρ' αναπαυτοών.

αναπηδών· στο σημασιολ. πρόσθ.: **4**) Ξεπηδών: *εκ του λαιμού του αντίκα ανεπήδα μέλαν αίμα Λουκάκης, Ομήρ. Ιλ. Η'* [250].

αναπνέω· στο σημασιολ. πρόσθ.: **3**) Παίρνω ανάσα, ξεκουράζομαι: *οι Αργείοι να αναπνέουσιν από τον πολύν τον κόπον Λουκάκης, Ομήρ. Ιλ. ΙΘ'* [257].

αναπνιά η' στο τυπολ. πρόσθ. τ. *α ν ε π ν ι ά*, Φαλιέρ., Ιστ.² 297.

ανάποδα, επίρρ.· Για το σχηματ. της λ. βλ. και Λαμπρόνης, Ελλην. 33, 1981, 261.

***αναστρέγγισμα** το.

Από το αναστρέγγιζω και την κατάν. -μα.

† Χρημέτισμα: το *νέλιον* αυτού (ενν. του Βασιμούντου) *ώσπερ αναστρέγγισμα τους άλλους αν ερπαιετο Κομνηνός 'Αννας Μετάφρ. 413*.

αναφωνάζω· τυπολ. πρόσθ.: Λουκάκης, Ομήρ. Ιλ. Εξήγ.

αναχανιάζω· από το τυπολ. διάγρ. τον τ. *μαχανιάζω*, Μαχ. (Dawk.) 424^{3*}· από το ετυμολ. διάγρ. την αναφορά στον ίδιο τ. — Βλ. και *μαχανιάζω*.

αναχανιούμαι· Για τη λ. βλ. Λαμπρόνης, Ελλην. 33, 1981, 262.

αναψυχών (Ι)' στο σημασιολ. **Α'** (Ενεργ.) πρόσθ.: **2**) Περιποιούμαι, φροντίζω κάπ.: *ήλθε κι' εύρε τον Τυδείδη, απού ανέγνωχε το κρούσμα Λουκάκης, Ομήρ. Ιλ. Ε'* [749].

ανδρεία η' στο σημασιολ. γ πρόσθ. το παράθεμα: *ετραγώδιε τας ανδρείας των ανδρών των περασμένων Λουκάκης, Ομήρ. Ιλ. Ι'* [215].

***ανδροπή** η, βλ. *εντροπή*.

ανελπιστως, επίρρ.· στο τυπολ. αντί του *αναχούσ* γρ. τις παραπ.: Λουκάκης, Ομήρ. Ιλ. Δ' [309], Ε' [85].

ανέμβατος, ετυμολ. (τέλος) πρόσθ.: τ. *ανέμβατος* και *σέμ*. στην Κύπρο (Ξιούτας, Κυπρ. Σπ. 45, 1981, 175).

*ανεμοβρόχιν το.

Από τα ουσ. άνεμος και βροχή. Η λ. και διάφ. τ. σε ιδιώμ. (ΙΛ).

Αέρας και βροχή: *σήμερον άνεμον προβλέπω, μάλλον και ανεμοβρόχιν* Ημερολ. 45.

ανέ(ν)· στην υποδικρίση 4 στο παράθεμα με παραπ. «Θυσ. 885» το λαχταρίζης να γίνει λαχταρίζης και να παραλειφθεί ό,τι ακολουθεί στην παρένθεση.

ανεξημερώνω· στο τέλος πρόσθ.: (βλ. Ζώρα, Διηγήμ. Βοκκακίου πρότυπα του Τριβώλη, σ. 28 στ. 301).

*ανεπινιά η, βλ. Προσθ. 9. τόμ., λ. αναπνιά.

ανευχάριστος, επίθ.· στο τυπολ. πρόσθ. την παραπ.: Ριμ. Απολλων. (Βεν.) [1807].

ανεψιδί(ον)· το· στο ετυμολ. πρόσθ.: Η λ. σε έγγρ. του 1693 (Γριτσούπουλος, ΕΑΙΕΔ 3, 1950, 137).

*ανημπορεμένος, μτχ. επίθ.

Η μτχ. *μπορεμένος* του (η)μπορώ με επίθρ. του ανη- των επίθ. *ανήμπορος* και *ανημέπο- ρετος*.

‘Αδύναμος, ανίσχυρος! Βόηθα στον *ανημέπορετον*, μίλλε των *πρεκαμένων* τό *δόνεσαι* και τό *μπορείς* (εκδ. *πορείς* διορθώσ.) των *ανημπορεμένων* (εκδ. *ανηπορεμένων* διορθώσ.) Ριμ. Απολλων. (Βεν.) [1832].

ανηπίστευτος· να διαγρ. το λ.

ανήπορος· Για τη λ. βλ. Λαμπρινός (Ελλην. 33, 1981, 263).

ανθράκι το· στο σημασιολ. πρόσθ.: 2) ‘Σωρός από αναμμένα κάρβουνα μετά το χώνεμα της φωτιάς’ ώπτησάν τα (ενν. τα *μηρία*) εις τ’ *απθράκιμα* Λουκάκης, Ομήρ. Ιλ. Β’ [334].

ανοικτάρι(ν) το· στο ετυμολ., για το μεσν. ανοικτήριον ας σημειωθεί ότι παλαιότερα χρησιμοποιήθηκε στον «Ακάθιστο Ύμνον» (Κ. Μητσάκης, Δίπτυχα 1, 1979, 35).

*ανογλώ, βλ. στοχλώ.

αντενάλιμ το. Για ακριβέστερη διατύπωση του ερμηνεύματος βλ. Καραποτόσουλαν (Βυζαντ. 12, 1983, 376-377).

*αντηρούμαι, βλ. *αντηρούμαι*.

αντιδονώ· στο τυπολ. πρόσθ. τ. η δ ο ν ώ, Διγ. Esc. 38.

αντίον το· στο ετυμολ. για τον τ. *ατίον* βλ. και όσα παρατηρεί ο Λαμπρινός (Ελλην. 33, 1981, 264).

αντιφωνώ.

Το αρχ. *αντιφωνώ*.

(Νομ.) ‘Υπόσχομαι προφορικά να καταβάλω χρέος άλλου σε ορισμένο χρονικό διά- στημα, εγγυώμαι για κάπ; (Για τη σημκσ. πβ. ά. *αντιφώνησης*): Οσάκις ερωτήσουνι την γυναίκα και υποσχεθεί να δώσει το χρέος του ανδρός της, ποτέ δεν το δίδει, αμψ βοηθείται ως αντιφαναόσα Νομοκριτ. 70.

*αντροπιασμένα, επίρρ., βλ. *εντροπιασμένα*.

ανώφλιο(ν) το· στο τυπολ., στον τ. ανώφλιο πρόσθ. την παραπ.: Π.Ν. Διαθ. (Λαμπακής) φ. 249^ε, στ. 10.

*αξάγι(ν) ή αξάγιον το, βλ. *εξάγιον*.

*αξαδέλφη η, βλ. *εξαδέλφη*.

*αξαλειμματικός, επίθ., βλ. *εξαλειμματικός*.

*αξαλειμμένος, μτχ. παρκ., βλ. *εξαλείφω*.

*αξάλειψς η, βλ. *εξάλειψς*.

αξαπολώ· να διορθ. το παραπ. σε: βλ. *εξαπολείω*.

*αξαυτής, αντων., βλ. *εξαυτής*.

*αξαυτόν, αντων., βλ. *εξαυτόν*.

*αξαύτου, αντων., βλ. *εξαυτού*.

αξηνάστροφα, επίρρ.· να διορθωθεί το παραπ. σε: βλ. *εξανόστροφα*.

άξιος, επίθ.· στο σχημασιολ. πρόσθ.: 7) Κατάλληλος, ευνοϊκός: *Νυν γαρ Ζευς ο παντοκράτωρ άξιον έδωκεν ημέραν διά να καύσωμεν τας νήας Λουκάνης, Ομήρ. Ιλ. ΙΖ' [338].*

αξιόνω· τυπολ. μετά *αΣολέντζα, Ποιήμ.* (Κακ.) το πρόσθ.: Ριμ. Απολλων. (Βεν.) [1195].

αξιώς, επίρρ.· στο σχημασιολ. πρόσθ.: 2) Όπως ταυμάζει, συνετά, καλά: *ας σιλ-λογισθή αξιώς (ενν. ο Ποσειδών) πως καλύτερός του υπόρχω Λουκάνης, Ομήρ. Ιλ. ΙΖ' [131].*

απακούμπι το· στο σχημασιολ., στη σημασ. **α** πρόσθ. το παράθεμα: *Πολύν λογάρεν τ' όρηκεν (ενν. ο Απολλώνιος του Στραγαύλιου) ... .. να 'χεις απακούμπιον σ' αυτόν για τη ζωή σου Ριμ. Απολλων. (Βεν.) [1162].*

*απαμπωστός, επίθ.

Από τον αέρ. του απαμπωθώ και την κατάλ. -τός.

Απωθητικός, μισήτός: *παίρουν τον ρουμίντο ωςάν ληστήν απαμπωστόν εις το παλάτι απάνω Ριμ. Απολλων. (Βεν.) [1612].*

απείκασις -η η· στο σχημασιολ. πρόσθ.: *μα βάλε τώρα πρέξη (Αλεξ., Ελλην. 33, 1981, 452 διόρθωσε: εις πρέξη· μάλλον διορθωτέον: 'ς πρέξη) της 'πείκασής σου τ' όργανα Φαλιέρ., Ιστ.² 307.*

απεντεύθεν, επίρρ.· στο σχημασιολ., στη σημασ. **α** πρόσθ. το παράθεμα: *εις την ίδιον πατρίδα απεντεύθεν ας απέλθουν Λουκάνης, Ομήρ. Ιλ. Ε' [148].*

απηθώνω· στο σχημασιολ., στη σημασ. **α** πρόσθ. το παράθεμα: *Ο δ' Απολλών τον Αινείαν, εις την πόλιν του υπάγει, όπου ήτον ο κωός του και εκεί τον αποθώνει Λουκάνης, Ομήρ. Ιλ. Ε' [515].*

απής· στο τυπολ. πριν τον τ. απήν πρόσθ. τ. απή, Ριμ. Απολλων. (Βεν.) [1229].

απιδοσφόνδυλος· στο σημασιολ. μετά το ερμήνεια πρόσθ.: (Για τη σημασ. βλ. Λαμπρινός, Ελλην. 33, 1981, 268).

άπνους, επίθ.· στο τυπολ. πρόσθ. τον τ. άπνους, Λουκάνης, Ομήρ. Ιλ. Ε' [409].

από· στο τυπολ. πρόσθ. τ. αποτά, Φαλέρ., Ιστ.² 740 χφ V.

απόδειπνον το· στο ετυμολ. πρόσθ.: Η λ. σε έγγρ. του 1553 (Δετοράκης, Θησαυρ. 19, 1982, 151).

αποδιώκω.

Το αρχ. αποδιώκω. — Βλ. και αποδιώχνω.

Αποπέμπω, αρνούνται να δεχτώ: εσέ και τα σα δώρα απαρνείται κι' αποδιώκει, Λουκάνης, Ομήρ. Ιλ. Ι' [471].

αποθαίνω· Για τη μτχ. αποθάνοντας και τα συναφή βλ. Λαμπρινός, Ελλην. 33 1981, 270.

*αποκαρύνω.

Από την πρόθ. από και το καρύνω ή το μτγν. υποκαρῶ (βλ. Ανδρ., Λεξ. και ΙΑ).

(Αμτβ.) ἀποκαρύνομαι, πέρω σε βαθύ ύπνο: σ' εκείνα τα πηλά του βρόμου αποκαρύνω Π.Ν. Διαθ. (Λαμπάκης) φ. 252ν, στ. 14.

αποκλαίω· στο τυπολ. πρόσθ. την παρακ.: Ριμ. Απολλων. (Βεν.) [1173].

απόκομμα(ν) το· στο τέλος του ετυμολ. πρόσθ.: Για την ετυμ. βλ. Γιαννουλέλλη, Πλωμάρι 167.

αποκράτησις -ση η· στο τυπολ. πρόσθ. τον τ. αποκράτηξη, Ριμ. Απολλων. (Βεν.) [1798]· στο σημασιολ. πρόσθ. τη σημασ. 3) Υποστήριξη, προστασία: εδά 'χω συντροφία μου να 'χω την αποκράτηξην ογιά τα γερατά μου Ριμ. Απολλων. (Βεν.) [1798].

αποκρατώ· στο σημασιολ., στη σημασ. 8 πρόσθ. το παράθεμα: Είσοτος (ενν. ο φαρς) μ' αποκράτηξε κ' επαρηγόρησέ με Ριμ. Απολλων. (Βεν.) [1817].

αποσκοτεινισμένος, μτχ. επίθ.

Από την πρόθ. από και τη μτχ. παρκ. του σκοτεινιάζω.

Ήτοι είναι εντελώς σκοτεινός, ο κατασκοτεινός: τα κόλλη μου τα μυρισπλουμισμένα στον Άδη τα μύθη ευρίσκονται τ' αποσκοτεινισμένα Π.Ν. Διαθ. (Λαμπάκης) φ. 253τ, στ. 20.

αποστάτης ο· στο ετυμολ. μετά το αποστάω πρόσθ.: Για τον τ. αποστάτας του αποστάτης βλ. Λαμπρινός (Ελλην. 33, 1981, 274-5).

αποστρέφω στο τέλος του ετυμολ. πρόσθ.: Ο τ. και σήμ. στην Κύπρο (Παναρέτου, Κυπρ. Σπ. 14, 1950, 147).

*αποτά, προθ., βλ. Προσθ. 9. τόμ., λ. από.

αποτυχαίνω· στο σημασιολ. πρόσθ. τη σημασ. 3) Δεν διακρίνομαι κάπου, νικώμαι, χάνω: πέσας ο Αλέξανδρος και αποτυχήσας της νίκης Λουκιάνης, Ομήρ. Ιλ. Γ' Υπόθ.

αποχύνω· στο σημασιολ. πρόσθ. β) απομακρύνωμαι: απήγες αποχύνθηκε κ' εκείνος μέσα μπαίνει Ρίμ. Απολλων. (Βεν.) [1354].

***αραζονάρω**, βλ. ραζονάρω.

αργαλικόν το. Κατά τον Καραποτόπουλου (Βυζαντ. 12, 1983, 377) η λ. από το αραβικό *al-ghāl* = φάσμα, φάντασμα, δαίμονας, κακοποιό πνεύμα της ερήμου και την κατάλ. -ιόν. Για τη σημασιολογική εξέλιξη παραβάλλεται το συνώνυμο *δαίμοναριά*.

αργάνι το· στο τέλος του σημασιολ. πρόσθ.: Για το αργάνι βλ. Λαμπρινός (Ελλην. 33, 1981, 276).

αργύ, επίρρ.· σχετικά με την παρατήρηση βλ. v. Gemert [Ερωτικά όνειρα, γλωσσάρ.]. Για τη σημασ. βλ. Αλεξίου (Ελλην. 33, 1981, 456).

αργυροτξάπτωτος, επίθ.· στο τέλος του ετυμολ. πρόσθ.: Για τη λ. αργυροτξάπτωτος και τα συναφή, βλ. όσα σημειώνονται, Lemerle, κλπ., [Act. Pantél.], σελ. 68. Πάντως το αργυρ(ός) τξάπτοτος, στο χωρίο Act. Pantél. 7⁶⁻¹⁷ πρέπει να διαβ. αργυροτξάπτωτος.

αρέσω· στο τυπολ. πρόσθ. τον τ. *αρέθω* (?), Ναμοκριτ. 110.

***αρθρίτης** ο.

Από το ουσ. αρθρίτης (η) με αλλαγή γένους. Η λ. και σήμ. ως λαϊκή.

Αρθρίτιδα: αρθρίτης (εκθ. αρθρίτης· διορθώσ.) για αυτόν περιεγέμετο κυριεύσας άπαν το σώμα αυτού Έκθ. χρον. 45⁶.

αριθμησης η· στο σημασιολ. πρόσθ.: 2) Απαρίθμηση, κατάλογος πραγμάτων: Κατάλογος, ήγουν αριθμησησ εποίησεν ο ποιητής των στρατευμάτων και των νικών Λουκιάνης, Ομήρ. Ιλ. Β' Υπόθ.

αρχομπούζο το. Πιθανότερη η προέλευση της λ. από τον τ. *archibugio* του ιταλ. *archibugio* (Καραποτόπουλου, Βυζαντ. 12, 1983, 378).

αρχμάζω· στο ετυμολ. μετά το αναγραμματισμόν πρόσθ.: Για την ετυμ. του αρχμάζω από το αρχμάζω βλ. Λαμπρινός (Ελλην. 33, 1981, 276).

***αρχμαθός** ο.

Το αρχ. ουσ. αρχμαθός. Η λ. και τ. αρχμαθός και σήμ. (ΙΑ).

Ορχμαθός (συν. σέκων): αρχμαθός (συν. σέκων) εσκεύαζεν (συν. ο μήνας Αύγουστος) με πλάκας και Άηγάρια Ημερολ. 139.

αρχμέγω· στο ετυμολ. πριν από το «Η λ. και σήμ.» πρόσθ.: Για το αρχμέγω βλ. και Λαμπρινός (Ελλην. 33, 1981, 277).

αρχμενισία η· στο τυπολ. πρόσθ.: Λουκιάνης, Ομήρ. Ιλ. Εξήγ.

***αρνίτσι** το.

Από το ουσ. αρνί και την κατάλ. -ίτσι.

88. ¹Αρνάκι: ἐμόρφα ἀρνίτια ἐφύλασσαν, ἐσήμαινεν σφαυρίην (ενν. ο Αρπίλιος) (Ημερολ.

αρνούμαι· Για τον τ. αρνώτας βλ. Λαμπρινός, Ελλην. 33, 1981, 277.

αρσενάς ο. Για σφρέστερο προσδιορισμό της προέλευσης των τ. της λ. βλ. Καραποτόσογλου (Βυζαντ. 12, 1983, 378-379).

αρσενικός· στο τυπολ. μετά το «Αλεξ. 159» πρόσθ.: Ευγέν. 105.

αρσίλι το. Ετυμολογείται η λ. από το ιταλ. *arsile* (Καραποτόσογλου, Βυζαντ. 12, 1983, 379).

αρτάχιν το. Κατά τον Καραποτόσογλου (Βυζαντ. 12, 1983, 379) η λ. προέρχεται από την περσ. *terā* = ξίφος με την πρόσληψη του άρθρου *ai*.

άρτζι(ν) το. Να διορθ. το τυπογρ. λάθος (Διάβ.: *ars* αντί *ard*) που το διαπίστωσε ο Καραποτόσογλου (Βυζαντ. 12, 1983, 380).

αρτύγω.

Πιθ. μεταφραστικό δάνειο του ιταλ. *condire* και του βενετ. *conzar* (βλ. v. Gemert [Φαλιέρ., Ιστ.² σ. 160]).

¹Κανονίζω, τακτοποιώ (Για τη σημασ. βλ. ό.π. 182): *καλὰ λαλεῖς, ἀμ' ἐπρεπε κριτής σ' ἀλλότρια φέση* ή *θλιμὸς γῆ ἀρσενικός θέλοντα να τ' ἀρτίσει* Φαλιέρ., Ιστ.² 506.

άρχος ο' στο ετυμολ. πρόσθ.: Η λ. σε έγγρ. του 1571 (Δετοράκης, Θησαυρ. 19, 1982, 160).

άσα η. Κατά τον Καραποτόσογλου (Βυζαντ. 12, 1983, 380) η λ. προέρχεται από την περσ. *asā* = «μαστίχα» βλ. και Καραποτόσογλου (ΑΠ 37, 1982, 198).

ασασμός ο' για τη λ. βλ. Λαμπρινός (Ελλην. 33, 1981, 258).

ασκίρι(ν) το. Υποστηρίζεται από τον Καραποτόσογλου (Βυζαντ. 12, 1983, 380-381) ότι η λ. είναι αντιδάνειο, κεφόνον η ελληνική (εξέλεκτον) είναι το μέσο από το οποίο πέ-
ρασε η λατινική *ezereitus* στην αραβική.

*ασκορδαλλός ο, βλ. κορινθαλλός.

ασπεττάρω· στο ετυμολ. πρόσθ.: Τ. *ασπεττέρω* σε έγγρ. του 1573 (Δετο-
ράκης, Θησαυρ. 19, 1982, 165).

ασπλαγχνουσύνη η' στο τυπολ. πρόσθ. την παρακ.: Ριμ. Απολλων. (Βεν.) [1575].

αστράγαλος ο' στο ετυμολ. πριν από το σή λ. και σήμ.η πρόσθ.: Για τον τ. 'στρά-
γαλος πβ. Δημητριάδου-Τουφεξή (ΕΕΦΣΠΘ 20, 1981, 138, λ. *στράγαλος*).

*ασύμφορος· ασύμφορον, Κομνηνός 'Ανας Μετάρρ. 25, πβ. ασφαμ. γρ. αντί
ασύμφορον. Πβ. και το αντίστοιχο χωρίο στο πρωτότυπο.

ατζαμπάς ο. Υποστηρίζεται από τον Καραποτόσογλου (Βυζαντ. 12, 1983, 382)
ότι η λ. προέρχεται από την αραβ. *ajība* = θαυμαστό, ανήκουστο πράγμα, θαύμα, με πι-
θανή επίδραση στη σημασία της αραβ. λ. *aszaab* = δασύτριχος, φοβερός.

ατσετζάω· στο ετυμολ. πρόσθ.: Η λ. σε έγγρ. του 1606 (Παπαδάκη, Θησαυρ. 19, 1982, 143).

άτυχος, επίθ.· στο σημασιολ. 11 πρόσθ. το παράθεμα: 'Ατυχε τόσον κομίζεις ασθε-
νείς να 'ναι οι Αργεΐοι; Λουκάνης, Ομήρ. Ιλ. Ι' [39].

*αύθι, επίρρ.· αὐτί, Βίος Αλ. 528.

Το αρχ. επίρρ. αύθι.

αύλακας ο· στο τέλος του σημασιολ. διόρθ. το λιμνίνας σε λιμνιόνας.

*αυτοπάθεια η.

Από την αντων. απτός και το εως. πάθος.

Ο ακρωτηριασμός κάπ. ως τιμωρία για παράβαση? *Ει δέ είναι πτωχός, να πάθει την αυτοπάθειαν: ή τους οφθαλμούς του να εβγάλει, ή τας χείρας του να κόψει* Νομοκριτ. 91.

αυτού, επίρρ.· στο τυπολ. στον τ. αυτού πρόσθ. την παραπ.: Λουκάνης, Ομήρ. Ιλ. Ι' [45].

αφήγητος· να διαχρ. το λήμμα.

αφόρεση η· στο τυπολ. να διαγραφεί η παραπ. Ερωτόκρ. Β' 653 και να γίνει τ. ε φ ό ρ ε σ η, Ερωτόκρ. (Αλεξ. Στ.) Β' 653. Επίσης στο τέλος του ετυμολ. πρόσθ.: ο τ. και σήμ. στην Κάρπαθο.

άφρουκλα η. Υποστηρίζεται ότι η λ., που απ. και σε νεοελλ. ιδιόμ., προέρχεται από το λατιν. *panícula* = πλούριο με απόλεια του αρχικού ν· (Καραποτόσουλου, Βυζαντ. 12, 1983, 382-383).

άφρονος, επίθ.

Το αρχ. επίθ. άφρων. Η λ. και σήμ. στην Νάξο (ΙΑ).

Ανόητος, ασύνετος? *Κ' εγώ για τότες και δειλός και άφρονος εγενόμην* κ' εσάπασα Φαλέρ., Ιστ.² 182.

*αχ, πρόσθ., βλ. εκ.

αχαντίλι το. Κατά τον Καραποτόσουλου (Βυζαντ. 12, 1983, 383) πρόκειται για το αραβ. *khadaif* = καθαρό, γνήσιο μαργαριτάρι.

*αχελώνια η, βλ. χελώνα.

βάγια η. Κατά τον Καραποτόσουλου (Βυζαντ. 12, 1983, 383-384) η λ. προέρχεται από το αρχ. γαλλ. *baille* = μάια, τροφός?

βάγιος ο. Κατά τον Καραποτόσουλου (Βυζαντ. 12, 1983, 384) η λ. προέρχεται από το αρχ. γαλλ. *baif* = φύλακας, δάσκαλος, παιδαγωγός.

βαζάνα η στο ετυμολ. μετά (βλ. ΙΑ) πρόσθ.: βλ. και *Τζιτζιλή* (Ελλην. 34, 1982/3, 104), πρ. Παπαδ. Θ., Δημ. κυπρ. άσμ. 283.

βαλίζάνι(ον) το· στο ετυμολ. αντί α' Αγγ. ετυμ. η γρ.: Από το ουσ. *μαλίζάνιον*, που απ. τον 11. αι. (Σηθ., Τροφ. 70¹ κριτ. υπ. Βλ. Τζιτζιλά, Ελλην. 34, 1982/83, 104-5· πβ. και *α. μαντζιτζάνι*, ετυμολ.). Τ. *βαλίζ(ζ)άνι* και σήμ. στη Ρόδο και *βαζάνι* στην Κύπρο (ΙΑ, λ. *βαζάνι*· βλ. και Κονομά, Κυπρ. Σπ. 17, 1953, 23-4). Ο *Καραποτόσσογλου* (Βυζαντ. 12, 1983, 385) δέχεται γνώμη του *Δ. Ταμασκογλή* ότι η λ. προέρχεται από το αραβ. *baladjan*.

***βαθυλογημένος**, μτχ. επιθ.

Από το επίρρ. *βαθύ* και τη μτχ. *λογισμένος* του *λογίζω* (?).

Βαθυστόχαστος, *βαθισμένος* σε σκέψεις (?)· 'Ατυχος ο *Μακάριος* (εκδ. *Μακάριος*· διορθώσ.· πβ. στίχ. 1305) για να 'ν' *χαριτωμένος* σ' όλες τις πράξεις τις καλές, και *βαθυλογημένος* Ριμ. Απολλων. (Βεν.) [1308].

***βαλής** ο, βλ. *εμπαλής*.

βάλτος ο· στο ετυμολ. αντί *δατο* διάβ. *dalto*.

βαραίνω· στο τέλος του *α.* πριν από τις σημασ. της μτχ. πρόσθ.: **II** (Μέσ.) στενωχωρούμαι· *Μηδέν βαραίνεσαι ποτέ, μηδέν λιγοθυμήσεις* Ριμ. Απολλων. (Βεν.) [1863].

***βαρζί** το, βλ. Προσθ. 9. τόμ., λ. *βερεζί*.

***βαριακούω**· *βαρεκούω*.

Από το επίρρ. *βαρέα* και το ακούω. Η λ. και σήμ.

'Αν ακούω καλά! *κοιμής είναι οπόσ πιστελέως δεν ακούει, όχι εκείνος οπόσ βαρεκαίει* Νομοκριτ. 100.

βαρυχειμωνία η· στο τυπολ. πρόσθ. την παραπ.: *Ημερολ.* 63.

βαρώ· στο σημασιολ., στη σημασ. **2α** πρόσθ.: (προκ. για οσμή) οκτυπών: *οσμή βαρέα μου εβάρουνε* *Ημερολ.* 46.

βαστάζω· στο σημασιολ., πρόσθ. τη σημασ. **14** Συναγνώ· *Να μου βαστάξεις τη ζωή, να δώ την πεθυμιά μου* Ριμ. Απολλων. (Βεν.) [1779].

βατοέλι(ν) το. Ο *Καραποτόσσογλου* (Βυζαντ. 12, 1983, 386-387) αντί της παραγωγής από το ιταλ. *vascello* προτιμά να ετυμολογήσει από το υποκορ. λατιν. *vascellum* = υποκορ. του *vas* = αγγείο.

βατοίζω. Ο *Καραποτόσσογλου* (Βυζαντ. 12, 1983, 387) ετυμολογεί τη λ. από το ιταλ. *av(e)ssare* = συνθίζω.

βγάλμα(ν) το· στο τυπολ. στον τ. *έβγαλμα(ν)* να προστεθεί η παραπομπή: Φαλιέρ., Ιστ.³ 392 χφ V.

***βδομάδι** το, βλ. *εβδομάδι*.

***βένα** η, βλ. Προσθ. 9. τόμου, λ. *βίνα*.

βρακίτιν το· στο ετυμολ. πρόσθ.: Βλ. και *Georgac., Ichthyological* 122-9 και σήμ. 29-118.

Βερζίζιον το. Για την προέλευση της λ. βλ. Georgac., Ichthyological, σελ. 122 κε. και σημ. 84, 190, 106 (πρ. Mihălescu, RES-SEE 19, 1981, 181 και Kahane, BZ 75, 1982, 33-4). Κατά τον Καραποτόσουγλου (Βοζαντ. 12, 1983, 389) η λ. προέρχεται από το περσ. *varz* = «ο ποταμός Ὀξός».

Βερτζί το· στο τυπολ. πρόσθ. τον τ. β ε ρ ζ ι, Ch. pop. 467· στο ετυμολ. πρόσθ.: Για τη λ. βλ. Ελλην. 34 (1982/3), 106. Για τον τ. βερτζί βλ. Benedetto Anna (Folia Neohellenica 3, 1981, 11-14). Ο Καραποτόσουγλου (Βοζαντ. 12, 1983, 390) ετυμολογεί τη λ. από το βενετ. *verzia*, ιταλ. *verzino* = καστανοκόκκινο σκληρό ξύλο δέντρου των ανατολ. Ινδιών, από το οποίο οι βαφές αποκτούν ένα κόκκινο χρώμα.

Βεστάριν το.

Από το ουσ. *βέστα* και την κατάλ. -άριον. Άσχετο προς τη λ. *βεστιάριον* (Πβ. Αλεξ. Στ., Πρακτ. Ακ. Αθ. 58, 1983, 77).

Ψόφρεμα: Κ' εγώ γογγών εγόρισα κ' εφόρεσα λουρίκι, βιστάριον (χρ βεστάριν· βλ. Hesselting [Διγ., Esc. 1462], αποδεκτό από Αλεξ. Στ., ό.π.: βλαττάριν σαφαίμ. Θιόρθ. Hesselting, ό.π. κριτ. υπ. βιστάριν θιόρθ. Καλλονάρος [Διγ. Α 1462]) έβαλα τερανόν, καθάριον βερδαίτιν Διγ. (Trapp) Esc. 1422.

Βεστιάριον το· να διαγρ. ο τ. βεστάριν και η παραπομπή που ακολουθεί.

***βίνα** η· διάβ. το ά. ως εξής: **βένα**· βίνα, Ιατροσόφ. (Οίκονομου) 76^{12.22}. Από το λατ. *vena*.

1) Φιάρα: Μηρί Δεκεμβρίον βίναν κεφαλασάν κεντσίμεν Ιατροσόφ. (Οίκονομου) 78¹. 2) (Μεταφ.) ιδιούφια, ταλέντα: 'ς τούτη τη ματέρια βένα καλή δεν έχω; Κατζ. Δ' 358· Έχω σκολάρους θαυμαστούς, βάνω καλά in pena, et per tempor versiculi έχω μεγάλη βένα Φορτουν. (Vinc.) Δ' 264.

βιστάριν το· αντί εβλ. *βεστιάριον* διάβ.: βλ. Προσθ. 9. τόμ., λ. βεστάριν.

βιτσιάζω.

Από το ουσ. *βίτσιο* και την κατάλ. -άζω.

Είμαι διάτροπος: Τα ζευγάρια, τα βοιδά και παρ ζώον ... όσα είναι οπού βιτσιάζουσιν και δειλιάζουν και κλοταίζουσιν Νομοκριτ. 80.

βλησιδί το· στο τυπολ. πρόσθ. την παραπ.: Ριμ. Απολλων. (Βεν.) [1359].

***βογίλος** ο.

Ψαιδραγωγός: Προκουφάτωρ λέγεται εκείνος, οπού λέγομεν ημείς παιδαγωγόν και βογίλον Νομοκριτ. 77.

Βουθήλεια η· β ο υ θ ε λ έ α· β ο υ θ η λ ε ι ά, Ροδιν. 167.

Από τη συνειφ. των λ. βους και θήλεια. Η λ. στα Γεωπονικά (L-S) και σήμ. σε διάφ. τ. ιδίωμ. (ΙΑ, λ. βουθήλεια· πβ. και Καραναστήση, ΛΔ 13, 1978, 61).

Αγελάδα: ήτον τιάρος δυνατός εις τον ζυγόν με βουθελίαν (εκδ. μεβουθελίαν· διορθώσ.) Παράφρ. Μανασσ. 295.

Βοδία η· στο τυπολ. μετά την παραπομπή Προδρ. IV 249 να ακολουθήσει η παραπομπή: Μαριιάδ. 433 και να προστεθεί τ. β ο ύ κ α με τις παραπομπές: Κυμρ. κρωτ.

68¹, 84². — Ο Καραποτόσογλου (Βυζαντ. 12, 1983, 390-391) ερμηνεύει ακριβέστερα: ημέγιστο πλάτος του πλοίου (όχι «καταπακτή πλοίου»).

*Βαΐνικα η, βλ. Πρόσθ. 9. τόμ., λ. βούκα.

βουλεύω· στο σημασιολ. Β' 1 πρόσθ. το παράθεμα: 'Όσπερ έταξε μου πρώτα (παρ. 3 στ.), αλλά νυν άλλως βουλεύει Λουκάνης, Ομήρ. Ιλ. Ι' [23].

*βραίικα, επίρρ., βλ. εβραίικα.

*Βραιός ο, βλ. Εβραίος.

βραχιόλι(ν) το. Ο Καραποτόσογλου (Βυζαντ. 12, 1983, 392-393) δέχεται την ετυμολ. του Ύψαρχη από το λατ. bracciolum = χεράκι και γιγ τη σημασιολογική εξέλιξη παραβάλλει το braceler (= βραχιόλι), που είναι υποκορ. του ουσ. brax = 'μπράτσο'.

βερζιτικον το· στο τέλος του ά. αντί «Βλ. βερζίτικοον γρ. «Βλ. βερζίτικοον».

*βρέσκομαι, βλ. ά. επήσκομαι.

βυζι(ν) το. Για τον Καραποτόσογλου (Βυζαντ. 12, 1983, 394) η λ. είναι σχηματικής προέλευσης.

γάλα το· στο τυπολ. στον τ. γάλας πρόσθ.: Ημερολ. 94.

γαλήνη η· στο τυπολ. πρόσθ. τον τ. γααλήνη, Διήγ. ιωραϊστ. 316, 336, 383, 384¹ (αν δεν πρόκειται για τυπογραφικό λάθος, προφανώς από λαθεμένο συσχετισμό με το ουσ. γιαλί).

γαρδινάλης ο· στο τυπολ. δείγρ. τον τ. καρδινάλεος και πρόσθ. τον τ. καρδινάλης, Βησσ., Επιστ. 24¹⁰, Ψευδο-Σφρ. 556¹ (γεν. εν. καρδινάλεως), Ιστ. Βλαχ. 2845.

*γδικήτρα η, βλ. εκδικήτρια.

*γείδος το, βλ. είδος.

*γειτονιάρχης ο· γειτονάρχης.

Από το αρχ. ουσ. γειτονία και το -άρχης.

Ο επικρατής συνοικίας· εξεφωνήθη τους ιερωμένους εις κοσμικά πράγματα να μηδέν πλέκονται (έκδ. πλέκονται· διορθώσ.), ... μηδέ να γίνονται γειτονάρχαι ή πρωτόγεροι, μηδέ τίποτες άλλον κοσμικών υπηρετήμα να μετέρχονται Νομοκριτ. 109.

γεμώζω· στο τυπολ. πρόσθ. την παραπ.: Λουκάνης, Ομήρ. Ιλ. Ι' [251].

γεμώνω· στο ετυμολ. πριν από το «Η λ. και σήμ. (Δημητράκ.)» πρόσθ.: Για το γεμώνω βλ. και Λαμπρινός (Ελλήν. 33, 1981, 280 σχμ. 2).

*γενικόν το, Διγ. Z 1864, πθ. εσφαλμ. γρ. αντί γονικόν· βλ. Καλονάρο [Διγ. A 1892] και ά. γονικός.

γενικός, επίθ. να αγνοηθεί η τελευταία παράγραφος του 4. (βλ. Προσθ. 9. τόμ., λ. *γενικός*).

γερατειό το· στο τυπολ. πρόσθ. τον τ. *γερατειό*· στη σημασιολ. 1 πρόσθ. το παράθεμα: εδώ 'χω συντροφία μου να 'χω την αποκατάστησ' ογιά τα γερατειά μου Ριμ. Απολλων. (Βεν.) [1798].

γέρνα η. Ο Καραποτόσαγλου (Βυζαντ. 12, 1983, 396) ετυμολογεί τη λ. ακριβέστερα από τον ιταλ. τ. *geria* της λ. *geria* = κανάτα.

*γιαλήνη η, βλ. Προσθ. 9. τόμ., λ. *γαλήνη*.

γιαλινή η. Ο Καραποτόσαγλου (Βυζαντ. 12, 1983, 396) σχετίζει τη λ. με το *τουρκ.* *yalin* = *λάμψη, γλάφυρα*. Πβ. και Γιαννουλέλλη, Πλωμάρι 92.

γιαρίκι(ν) το. Ο Καραποτόσαγλου (Βυζαντ. 12, 1983, 396-397) ανάγει ακριβέστερα τη λ. στο *αρχ. τουρκ. yariş*. Υποστηρίζει και σημασιολ. *οθράκαση*.

*γιατσώνω.

Από το ιταλ. *ghiaccio*.

¶ Παχώνω: στο πυρ κιάκινα, στα κρέατα *παρά γιατσώνω* Π.Ν. Διαθ. (Λαμπάκης) φ. 252^α, στ. 13.

γίμπλα η. Ο Καραποτόσαγλου (Βυζαντ. 12, 1983, 397) ανάγει ακριβέστερα τη λ. στο μεσν. γαλλ. *guimble*, ακολουθώντας το Δουκαγγιο.

γιντάτσος ο ή -τσο το. Ο Καραποτόσαγλου (Βυζαντ. 12, 1983, 397) μνημονεύει την ετυμολ. των H. και R. Kahane και Andr. Tietze, που ανάγουν τη λ. στο ιταλ. *ghindazzo*.

γιφλάντα η· στο τυπολ. πρόσθ. τ. *γ ρ ε λ ά ν τ α*, Ημερολ. 99· στο ετυμολ. μετά στο ιταλ. *ghirlanda* πρόσθ.: Ο τ. με μετάθεση (βλ. Eideneier, Ελλην. 31, 1979, 409).

*γκαλεσμένος, μετχ. παρκ., βλ. *εγκαλώ*.

*γλαμπρός, επίθ., βλ. Προσθ. 9. τόμ., λ. ~~*γλαμπρός*~~.

γλαστρωτό το. Πιβ. είναι η ετυμολ. του Καραποτόσαγλου (Βυζαντ. 12, 1983, 397-398) από το αρχ. γαλλ. *gratuser*.

*γλεγαυόδι το, βλ. *εκλεγαυόδι*.

γλιστρώ· στο σημασιολ., πρόσθ. σημασιολ. 3) 'Παρασύρομαι'· εις το κακόν ογιά και-ροές *δεν ήθελα γλιστρήσει* Ριμ. Απολλων. (Βεν.) [1428].

γρίζω (Ι)· στο τυπολ. στον τ. *γρίζω* πρόσθ. την παρακ.: Ημερολ. 81.

γογγιάρης ο. Ο Καραποτόσαγλου (Βυζαντ. 12, 1983, 398) δέχεται την ετυμολ. της λ. από το Μητσάκης (τουρκοπερσ. *kinkār* = 'ηγεμόνας').

γόι το· στο τέλος του ετυμολ. πρόσθ.: Για την ετυμ. της λ. βλ. και Ανδρ., ΛΔ 3, 1941, 73.

γούλα η' στο σχημασιολ., στη σημασ. β πρόσθ. το παράθεμα: *Εφτά κατίνες άπλωστες είχαν η πόρτα εκείνη* (ενν. του 'Αδη) (παρ. 1 στ.) και *καθαμά με τ' όνομα έλεγε την αιτία*: (παρ. 3 στ.) η *έξατος* η μόιντα, η *έφτατος* η γούλα Π.Ν. Διαθ. (Λαμπάκης) φ. 255^v, στ. 27.

γουλτίζω. Ο Καραποτόσογλου (Βυζαντ. 12, 1983, 398) σχετίζει τη λ. με το αρχ. γαλλ. *gloutir* = καταπίνω.

γούμενα η' στο τυπολ. πριν από την παραπ. «Λεγλ. Παροιμ. 658» πρόσθ. τις: Καραβ. 494^α, 499^α-9.

***γουμενέτο** (?) το.

Το ιταλ. *giumenta* (βλ. Kahane-Bremner, Gloss. portol.).

(Στον πληθ.) ριχτά, επικίνδυνα νερά για προσάραξη πλοίου: *έχει ένα ποτάμι όπου εμπούκουν τα σανδάλια και τα μονόξυλα· έχει και μάζες γουμεντά* (έκδ. γούντεν· διορθώσ.) και είναι και πάλοι και στέκουν οι γράλοι και φορτώνουν Πορτολ. Α 212^α.

γούνα η' στο τυπολ. πρόσθ. την παραπ.: Ημερολ. 60.

***γούνεν**, Πορτολ. Α 212^α, πιθ. ασφαλ. γρ. αντί γουμεντά· διορθώσ.

γράμμα(ν) το' στο σχημασιολ., στη σημασ. 9 πρόσθ. το παράθεμα: *Σίγχε να 'πάγεις να σταθείς εκεί απου διαβαίνει η Τάρσια, όντεν υπά το γράμμα να μαθαίνει Ριμ. Απολλων. (Βεν.) [1222].*

γραμματικό(ν) το' στο σχημασιολ., πρόσθ.: σημασ. 2) Γροσέιο: *'Ωχιε, τα κάτσερι με εις το μελετιό μας, εις το γραμματικό μας* Εβρ. ελεγ. 170.

γρήγορος, επίθ.· στο τυπολ. στον τ. *εγρήγορος* πρόσθ. την παραπ.: Ημερολ. 73.

γριά η' στο τυπολ. πρόσθ. τ. *γ ρ ί α*, Ευγέν. 1497, 1513.

***γριλάντα** η, βλ. Προσθ. 9. τόμ., λ. *γριλάντα*.

***γυμνόποδας** ο.

Από το επίθ. *γυμνός* και το ουσ. *πόδι*.

Που έχει ακάλυπτα τα πόδια του, *ξυπόλητος*: *ξυπόλητος*, γυμνόποδας κάθεται εις *παραστίας* (ενν. ο Φεβρουάριος) Ημερολ. 59.

γυρεύω· στο σχημασιολ., πρόσθ. τη σημασ. 10) Αλλάζω γνώμη: *Ο άνθρωπος οπού κρίνει ξένον, παρσι το παιδί του, να τον κληρονομήσει, είτε γυρεύσει και λησπρήει το παιδί του, εξουσία έχει να χαλάσει την πρώτην διαθήκην* Νομοκριτ. 107.

γυφέλη η, βλ. *κυφέλη*.

γυφέλιν το' στο τυπολ. πρόσθ.: Ναθαναήλ Μπέρτου, Στιχοπλ. I 542, και να αγνωθθεί η παραπ. Περί γέρ. 46· στο σχημασιολ., πρόσθ. τη σημασ. β) ό,τι απομένει από σφαγμένο ζώο μετά την αφαίρεση των σπλάχνων (Για τη σημασ. βλ. Χατζιδ., Γλωσσ. έρ. Α' 214 και Πάγκ., Ιδιωμ. Κρ. Δ' 251 και Σ' 396, λ. *υφέλι* (τ. του *γυφέλι*) από τον κόπον τον πολύν έρευνε (ενν. ο γέρος) σαν *γυφέλι* (έκδ. γυφέλη) Περί γέρ. 46. Να προστεθεί και τ. *γ υ υ έ λ ι*. Βλ. και ά. *κυφέλη*.

δαγάλος, επίθ. Για την ετυμολ. βλ. Καραποτόσογλου (Βυζαντ. 12, 1983, 399-400).

***δαμινορουάκι** το.

Από τα ουσ. *δαίμονας* και *ρουάκι*.

(Υβριστ.) ρουάκι: *εδεπά είναι το δαμινορουάκι* Π.Ν. Διαθ. (Λαμπάκης) φ. 248^τ, στ. 20.

δαμινός, επίθ. στο σημασιολ. διάγρ. το «(προκ. για φωνή)» και πρόσθ. το παράθεμα: *ει τις με βλέπει (ενν. εμένα τον Σεπτέμβριο) δαμινόν, τον Μάην ας με ρωτήσει* Ημερολ. 13.

δάος, επίθ. Πειστικός ο συσχετισμός της λ. από τον Καραποτόσογλου (Βυζαντ. 12, 1983, 400-401) με την περσ. φράση *daghi ranje* = στίγμα που αποτυπώνεται σε βασιλικά έγγραφα.

***δειλινώ**, βλ. *λειδινώ*.

δειλοσκοπώ στο τυπολ. πρόσθ. την παραπ.: Ριμ. Απολλων. (Βεν.) [1585].

δεληρίνας ο· στο ετυμολ. πριν από το «Η λ. και σήμ...» πρόσθ.: παλαιότερη κνεία της λ. υπάρχει στη *αβέβλο* *Εάνθου φιλοσόφου και Αισάπου του δούλου...», έκδ. Perry* (βλ. Δημητριάδου-Τουφεζή [ΕΕΦΣΠΘ 20, 1981, 92]).

δεμασόρια η. Ο Καραποτόσογλου (Βυζαντ. 12, 1983, 401) ανάγει τη λ. στο αρχ. γαλλ. *demeuse* = περιουσία.

δεξιώς, επίρρ. στο τυπολ. πρόσθ. τ. *δεξιώς*, Λουκάκης, Ομηρ. Π. 1Α' [504]· στο τέλος του ετυμολ. πρόσθ.: Ο τ. χάριν ομοιοκαταληξίας.

***δετούτος**, αντων., βλ. Πρόσθ. 9. τόμ., λ. *εδετούτος*.

δεύτερα, επίρρ. στο τυπολ. στις δύο παραπ. του ά. πρόσθ. ακόμη: Φαλιέρ., Ιστ.² 726 χφ Ν.

***δημόσιον** το, Νομοκριτ. 97.

Το ουδ. του επιθ. *δημόσιος* ως ουσ. Η λ. και σήμ.

«Η πολιτεία: αν εγκαταλείψει ύστερον, πως εκώλυσε και ουδέν αφήκεν να γίνει άλλη διαθήκη, εί τι εκέρδιον από της διαθήκης, επαίρει τα το δημόσιον Νομοκριτ. 103.

δηνάριον το· στο τυπολ. στον τ. *δηνέρι* (στο τέλος) πρόσθ. τις παραπ.: Ριμ. Απολλων. (Βεν.) [1303], [1572].

διαγνώθω να αγνοηθεί το ά. και προκ. για το παράθεμα βλ. διόρθ. *δεν εγνώθοντα* του Αλεξ. (Ελλην. 33, 1981, 455). Πβ. ά. γνώθω, όπου τ. *εγνώθω*.

διακονώ στο σημασιολ., στη σχμασ. Β' (Μτβ) πρόσθ. το παράθεμα: να τραγουδεί για να κτυπά, να τήνε *διακονοίει* (ενν. την Τάρσια) Ριμ. Απολλων. (Βεν.) [1406].

διαμέσου, επίρρ. στο τυπολ. πρόσθ. τ. *διαμέσου*, Φαλιέρ., Ιστ.² 22, 140, 164, Σερ., Χρον. μ. 114¹³, Διαθ. Νίκων. 227²⁴· στο σημασιολ., πρόσθ. σχμασ. 2) Με μεσο-λάβηση: *ικετέων και παραγγέλλων την άπειρον αυτού ευπλαχνίαν διαμέσου της παρα-χράντου αυτού Μητρός Σεβήρ., Διαθ. 189.*

*διαμέσου, επίρρ., βλ. Προσθ. 9. τόμ., λ. διαμέσον.

διαπερ(ν)ώ· στο σημασιολ. πρόσθ.: 4) Περνώ (τη ζωή μου): την ζωή μου διά πάντα θέλω εκεί διαπεράσει Λουκάνης, Ομήρ. Ιλ. Γ' [411].

διαφορεύω· στο τυπολ. πρόσθ. την παρακ.: Ριμ. Απολλων. (Βεν.) [1397]: στο σημασιολ. πρόσθ. το παράδειμα: Αφήτε με στο μόδο μου και α δεν σας διαφορέγω· περι-
που δέκα μερικά, εις τόδες να σε στρέφω Ριμ. Απολλων. (Βεν.) [1397].

δίβρολον το. Q Καραποτόσουλου (Βυζαντ. 12, 1983, 401) συσχετίζει με το αρχ.
δίβρολον = ακόντιο με διπλή αιχμή.¹

δίε ο. Πρόκειται κατά τον Καραποτόσουλου (Βυζαντ. 12, 1983, 401-402) για το
αρχ. γαλλ. *dien* = *decanus*.

διηγώ· στο τυπολ. πρόσθ. την παρακ.: Λουκάνης, Ομήρ. Ιλ. ΙΑ' [385].

*διπλοτυραγνώ.

Από το επίρρ. διπλά και το τυραγνώ.

Βασκνίζω, κκοκομεταχειρίζομαι κάπ. πάρα πολύ: όλη τη νύκτα εδεκει με διπλοτυρα-
γοσύ Η.Ν. Διαθ. (Λαμπάκης) φ. 252*, στ. 12.

διτοέριος, επίθ. Ως β' συνθ. στη λ. δέχεται ο Καραποτόσουλου (Βυζαντ. 12, 1983,
402) λ. που σχετίζεται με το αρχ. γαλλ. *tiere, tire* = σπειρά, γραμμή.

διψώ· στο σημασιολ. πρόσθ. τη σημασ. Υ) προκαλώ δίψα: πολλά διψά το κόμα Ημε-
ρολ. 117.

δολερός, επίθ.· στο τυπολ. στον τ. δολερός πρόσθ. την παρακ.: Φαλιέρ., Ιστ.* 453
χρ Ν.

*δόξος το.

Πθ. το ουδ. ουσ. δόξος ή τόξος (εσφαλμ. αρσ. κατά van Gemert [Φαλιέρ., Ιστ.*
σ. 186]), νεότερος σχηματ. του ουσ. τόξος το.

Γόξο: με το δόξον (εκδ. του δόξον· διορθώσ.) που ρωτάς μας έσφαξεν (ενν. ο Έρως)
το πέπμο Φαλιέρ., Ενύπν.* 44 κριτ. υπ.

*δουλώνω· στο τυπολ. πρόσθ. την παρακ.: Νομοκριτ. 102· στο σημασιολ., πρόσθ.
τη σημασ. Υ) (νομ.) υπάγω ένα κτήμα σε οδουλείαν: ότι εάν βίλεις τις το σπύτι του σημάδι
διά άσπρα ανού δανεισθεί, και απέκει το θέσει εις το δημόσιον και μετά ταύτα όλα ύστερον,
δώσει το προίκια το παιδί του και δουλεύσει το και εις τα τρία μέση, προτιμύται να το έχει
το παιδί του ω; προίκαν του Νομοκριτ. 97.

δοχή η· στο σημασιολ. διέγρ. τη σημασ. 3 και στη θέση της πρόσθ.: — Η λ. και
ως τοπων.: Συναδ., Χρον. 71.

δραγάτης ο, ετυμολ. πρόσθ.: Για την ετυμ. βλ. επίσης Symeonidis (Indogerm.
Forsch. 76, 1971, 134-150).

δραγουάνος ο. Απάφεις για διαφορετική προέλευση της λ. και ορισμένων τύπων της
βλ. στον Καραποτόσουλου (Βυζαντ. 12, 1983, 402).

Indogerman
Forschungen
76 (1971), S.
134-150

δράμι(ον) το. Ο Καραποτόσογλου (Βυζαντ. 12, 1983, 402-403) υποστηρίζει προέλευση της λ. από το περσ. *dram*.

δράμω· στο τυπολ. πρόσθ. την παραπ.: Ριμ. Απολλων. (Βεν.) [1848]· στο σημασιολ., πρόσθ. την σημασ. **2)** Τρέχω: *Αυτεῖνοι εισιόντες ἐδράμωσι, τον Τηραγόρα λέει* Ριμ. Απολλων. (Βεν.) [1485]· *Διὰ τὸν γαστρὸν ἐμήνυσεν κ' ἐδράμω δίχως ἄλλο* (ενν. ο Απολλώνιος) Ριμ. Απολλων. (Βεν.) [1667]· (μεταφ.) *Ἐτσόμισεν τὸ μάτι της* (ενν. της Τύρραιας), τα αἵματά της *δράμω* Ριμ. Απολλων. (Βεν.) [1529] και τη σημασ. **3)** Σπεύδει να βοηθήσει: *καθίνας ... ὅτεν δει χρειαζόμενον, μετά χαρὰς να δράμει* Ριμ. Απολλων. (Βεν.) [1836].

δρεπάνι(ν) το· στο τυπολ. πρόσθ. τ.: *δρεπάνι*, Ημερολ. 113.

δριάλικας ο. Ο Καραποτόσογλου (Βυζαντ. 12, 1983, 403) προβάλλει την ετυμολ. του Κουκουλέ (από το αρχ. στάλιξ).

***δυρμός** ο, βλ. *θυρμός*.

***εγγλέζικος**, επίθ.· *εγγλέζικος*.

Από το επίθ. *εγγλέζος* και την κατέλ. -ικός.

Ήπου προέρχεται ή σχετίζεται με την Αγγλία? *φιαμέγκικα, εγγλέζικα* (ενν. καράβια) Τζάνε, Κρ. πάλ. 447¹⁸.

εγκάλεσμα(ν) το· στο τυπολ. πρόσθ. τ. *εγκάλεσμα*, Νομοκρατ. 86.

***εγκαλεσίμι** το.

Από τον αόρ. του *εγκαλώ* και την κατέλ. -ίμι.

Κατηγορία: 'Όταν κλέψει τινός ανθρώπου τίποτες είδος, αναγκάζει τον η κρείας να το δώσει διπλόν ...' ετούτε γουν το *εγκάλεσμα* λέγουσι του περί κλοπής *εγκαλεσίμι* Νομοκρατ. 86.

***έγκουλος**, επίθ.

Από την πρόσθ. εν και το ουσ. *κοιλία*.

Ήου έχει κοιλιά? *Αδύοσπτες, άνδρας και αυτός γόρυν και πλατυρότης, έγκουλος* και *πλατύκοιλος* Ημερολ. 134.

εγκράζω, Κομνηνής 'Ανας Μετάφρ. 102, 380, 404.

Από την πρόσθ. εν και το κράζω.

Σπερμιζω το άλογο, το κένω να κελτάσι: *αι μὲν Κόττιναι οὐδέτι τοξόουν ηδύαντα κατ' αὐτῶν των Αλαμάνων εγκραζόντες αὐτ.* 364· *συνείζας* (ενν. ο Βασιλεύτης) τα υπ' αυτόν στρατεύματα *ώρσας εγκράζει μεχχι και των πορτών αὐτ.* 100.

εγώ, αντων.· στο τυπολ. κοντά στον τ. μας πρόσθ. και τον παρεκτεταμένο *μέσος*, Πανώρ. Δ' 27, 40, 96, Ε' 365.

***εδετούτος**, αντων'· *εδετούτος*.

Από τη συνεκφ. του επιφ. *έδε* και της αντων. *τούτος*.

Ἐαυτός ἐδῶ: για ἔδευτε μου χρωστείς με προθεμαί τον πόθο Φαλιέρ., Ιστ. 2 641 κριτ. υπ. χρ Ν.

ἐθνος το' στο σηματολ., πρόσθ. σηματο. 3) Ἐθνετική επαγγελματική ομάδα: ὅσα ἀκίνητα πάντες ἀνέλαβον και τάξις πάσα και ἀπάν ἐθνος της πόλεως προς δευτέραν ἀξίησιν και ανακαινισμὸν προβαίνει ἀπὸ τῆς 1α. Αναγκρώστης, ἐκδ. Τσάρα 58 (=ἐκδ. Bekker, Βόνν. 522).

εἶδα η' στο τυπολ. πρόσθ.: εἶ δ ἔ α τα, Ημερολ. 2' στο σηματολ. πρόσθ.: 2) Μορφή, ὅψη: Σπατέρμβιος ἀνδρας και αὐτός, εὐμορφος την εἰδὴν Ημερολ. 4.

εἶδος το' στο τυπολ. πρόσθ. την παραπ.: Νομοκριτ. 97 (πληθ. εἶδητα)· στο σηματολ., στη σηματο. 6 πρόσθ. το παράθεμα: Δεσ ορίζει η διάταξις να πωλεῖ ο ἀνδρας της γυναίκας του τα εἶδητα, εἶτε κινήτα, εἶτε ἀκίνητα Νομοκριτ. 94.

εἰλητάρην το' στο σηματολ. πρόσθ. σηματο. 2) Ἐπάγγος? αρμαθός (ενν. με σόνα) σκεύειν (ενν. ο Αύγουστος) με πλάκας και ἑλπίσιν Ημερολ. 139.

*εἰλητεύω· ἑ λ η τ ε ε ὅ ω.

Από το επιθ. εἰλητός και την κατάλ. -εύω. Η λ. στο ιδίωμ. της Καππαδοκίας (Βλ. Dawk., Modern Gr. 620, λ. λητεύω).

Ἐάνω, σέρνω με σκοινί: ἐγὼ σκόλους εἰλήτευα και ἐσέρνω τα ζαγάρια Σαχλ., Αφηγ. 132.

*εἰτακαϊδέ, σύνδ., Φαλιέρ., Λόγ. (Bakk.—v. Gem.) 215, Δεφ., Λόγ. 343 (ἐκδ. εἰτα δέ και διορθώσ. κατά το κριτ. υπ.): εἰ τ α κ α ι δ ἔ ς.

Για το σχηματ. βλ. van Gemert (Φαλιέρ., Ιστ. 2 152-3).

Εὐδαμή: αν πρέπει ν' ἀνιμένω, να καρτεροῦ μετὰ χαρδς, εἰτακαϊδὲς παγαίνω Φαλιέρ., Ιστ. 2 320.

εἰτακαϊδὲς· διαγρ. το ἄ. και βλ. το ἀμέσως προηγ. ἄ.

εκβαίνω· στο σηματο. πρόσθ.: φρ. εκβαίνω του ποδς = χάνω το μυαλό μου: ἐπλανήθης, ελεῖνέ ἀνθρωπε· ἐξέβης του ποδς σου Ναθαναήλ Μπέρτου, Ομιλίες Χ 79.

εκβάλλω· από το Εὐρετήριον προσθηκέν του Η' τόμου να διαγρ. το εκβάλλω, Ζ' 414.

εκδουλεύω· στο σηματολ., πρόσθ. τη σηματο. 4) Ἐκπληρώνω: βάσει της (ενν. ο ρουμίνος της Τύρσια) εἰς το σκελετό, να του τα ξεδουλεύει Ριμ. Απολλων. (Βεν.) [1290].

ἐγλαμπος, επιθ.: στο τυπολ. πριν από τον τ. ἐγλαμπος πρόσθ.: γ λ α μ π ο ς, Κυπρ. τρατ. 105^α.

εκπνέω (II)· στη β' σειρά να διαγραφεί: (Βλ. εκπνέω).

*εκτήτορας ο, βλ. κτήτωρ.

*ελασμός ο, βλ. λαμμός.

*ελατινικός, επιθ., βλ. λατινικός.

εγιατίζης ο. Ο Καραποτόσογλου (Βυζαντ. 12, 1983, 403) ετυμολογεί τη λ. από το τουρκ. *yağa* και το άρθρο *el*.

***ελεβριάζω**, βλ. *λεβριάζω*.

***ελεμικός**, επιθ., βλ. *λοιμικός*.

***ελησμονώ**, βλ. *λησμονώ*.

***ελιγωμένος**, μτχ. επιθ., βλ. *λιγνύω*.

ελλέβορος ο· στο τέλος του ετυμολ. πρόσθ.: Η λ. πιθ. και σήμ. στον τ. *αγλλέβορος* και άλλους τ. (Πβ. Καραποτόσογλου, Κυπρ. Σπ. 46, 1982, 178-182).

***ελλιγωμένος**, μτχ. επιθ., βλ. *λιγνύω*.

***ελοιπός**, επιθ., βλ. *λοιπός*.

εμπερ γάρ

εμπροσθεν, επίρρ· στο τυπολ. πρόσθ. τον τ. *εμπερ σθε*, Λουκάκης, Ομήρ. Ιλ. Θ' [66, 473, 567].

εμπροστά, επίρρ· στο τυπολ. στον τ. *εμπροσθά* πρόσθ. την παραπ.: Ροδινός (Βαλ.) 227.

***ενακεφαλιζώ**, βλ. Προσθ. 9. τόμ., λ. *ανακεφαλίζω*.

***εφαλάττη**· *εφαλάττης*, Χρησμ. IX 7, ασφαμ. γρ. αντί *εκ θαλάττης*· διορθώσ. — Βλ. και ά. μαγγάνη.

εξαπατώ· στο τυπολ. στον τ. 'ξεπατώ πρόσθ. την παραπ.: Ριμ. Απολλων. (Βεν.) [1427].

εξαργώ· στο τυπολ. στον τ. 'ξαργώ πρόσθ. την παραπ.: Ριμ. Απολλων. (Βεν.) [1368].

εξαρχήθεν, επίρρ· στο ετυμολ. στο τέλος πρόσθ.: Για παλαιότερη μνεία της λ. βλ. Ε. Παπαηλιοπούλου-Φωτοπούλου (Δίπτυχα 1, 1979, 63).

έξαρχος ο· στο σημασιολ., στη σημασ. 2β πρόσθ. το παράθεμα: *έξαρχον του πατριάρχου Νομοκριτ.* 110.

***εξοβλάττη**· *εξοβλάτην*, Χρησμ. X 9, ασφαμ. γρ. αντί *εκ θαλάττης*· διορθώσ. — Πβ. και ά. μαγγάνη.

εξώπροικα τα· στο τυπολ. πρόσθ. την παραπ.: Νομοκριτ. 94, 98.

***εξώχωρον** το.

Από το επίρρ. *έξω* και το ουσ. *χώρος*.

Η περιοχή γύρω από ένα κάστρο: *επήρην (ενν. ο μισέρ Γζεφρές) και τα ρούχα του κ' εσβήν εις το κάστρον* (παρ. 2 στ.)· η άλλη του η φαμελία στο εξώχωρον γαρ ήσαν Χρον. Μορ. Ρ 8244.

επικρατώ· στο τέλος του σημασιολ. πρόσθ.: γρ. ο *λόγος επικρατεί* = διαδίδεται (ότι): 'Ενι ο λόγος επικράτειε κ' όρθασαν κ' οι δύο άνδρείοι Λουκάκης, Ομήρ. Ιλ. ΙΑ' [499].

εργαλείον το· στο σημαιολ. πρόσθ.: δ) ἔργαλειός· ὁμ' ἐσύ (δὴλ. Ἀνδρομάχη) και τα ἔργα σου αγωνίζου: αργαλείον και ῥακάτην Λουκάνης, Ομήρ. Ιλ. Ζ' [479].

ερημία η' στο τυπολ. πρόσθ.: Ευγέν. 801.

***εσθία** η, βλ. Προσθ. 9. τόμ., λ. εστία.

εστία η' στο τυπολ. πρόσθ. τον τ. εσθία, Λουκάνης, Ομήρ. Ιλ. Θ' [622, 623]· στο ετυμολ. μετά «σ. 607, λ. ηστία» πρόσθ.: Η λ. εστία στον τ. ἑστία και στο Δαβίδ· στο σημαιολ., πρόσθ. τη σημασ. **ε)** χόλαση· Πονηρὸν ἐμπαίνει εἰς τὴν ἡστίαν ὡς το μεινάρην Π.Ν. Διαθ. (Λαμπάκης) φ. 252^ν, στ. 7· ἡχα ἐμπαίνει τὴν ἡστίαν, τὴν χόλαση τα βάρη Π.Ν. Διαθ. (Λαμπάκης) φ. 253^ν, στ. 8.

έτσι, ἐπὶρρ.· στο τυπολ. πρόσθ. τ.: ἔτσι ε, Ημερολ. 39.

ευθείαζω· στο τυπολ. πρόσθ. τους τ. ευτειάζω, Διγ. (Trapp) Esc. 171 και φτειάζω· στο ετυμολ. πρόσθ. ότι ο τ. φτειάζω απ. και σήμ. στην Κύπρο (Σακ., Κυπρ. Β' 849)· το σημαιολ. θα διαμορφωθεί ως εξής: **1** Ενεργ. **1)** Κατασκευάζω: ἐκάσεν κ' ευθείασεν αἰσάν, τετραπὸν λαβύτον Διγ. (Trapp) Esc. 711· χώραν εἰς τὸν μύστορον φτειάζωσαν ασημνήν Φρ. Κύπρ. (Παπαδ. Θ.) 863. **2α)** Ετοιμάζω, παρασκευάζω: ἀτελεθε, ευθείασε θεορὸν και ἦγον τοὺς πατέρας Προδρ. III 107· **β)** τακτοποιώ: ευτειάζουσι τὰς δοκούσας και νενομημένας ἀντοῖς συνθέεις πραγματείας Χρυσόβ. του 1364 σ. 31· **γ)** συμμαχέω, περιποιόμαι: Τι εἶναι κείνα; πέντε μέ το και ἐμένα, να ἔχω τα μαλλιά ευτειασμένα Συναξ. γυν. 587. **3)** Επισκευάζω, επιδιορθώνω: Το κάτεργον ἔσπασεν ἀπὸ κείνου και χηρῶμαι να ευτειασται να το καλοπατίσω Χρον. Μαρ. II 2196· επαρεκλάσθη η δόρα μας, κλειδός και ας τὴν ευθείασει Προδρ. II 657. **II** (Μέσ.) Καλλισπίζομαι: ὅταν θέλουν να ευτειαστοῦσι, ἤρουν διὰ να σταλιστοῦσι, πιάσεν πρώτα και θαροῦσι τον καθρέφτην Συναξ. γυν. 546. **Φρ.** ευτειάω την γιατρείαν κάπ.—γιατρείω κάπ.: εβλόθην και ἀποκότησα να ευτειάω την γιατρείαν σου Φαλιέρ., Ιστ.² 168 κριτ. υπ.

ευρίσκομαι· στο τυπολ. πρόσθ. τον τ. βρεῖσκομαι, Ευγέν. 788.

***ευτειάζω**, βλ. Προσθ. 9. τόμ., λ. ευτειάζω.

ευφήμησις η' ἀντί «Τζάνε, Κρ. πῶλ. 118²²» γρ.: Διακρούσ. 118²².

***εφύρεση** η, βλ. Προσθ. 9. τόμ., λ. αφύρεση.

***εφτάτος**, αριθμ.

Από το αριθμ. εφτά με ἐπίδρ. των αριθμ. ἐπὶδ. ἑνάτος, δέκατος.

ἔρδομος· Ἐρτά κατήνης ἀπιστας εἶχεν η πόρτα ἐκείνη (ενν. του Ἀδῆ) (παρὰλ. 1 στ.) και καθαμὴ με τ' ὄνομα ἔλεγε τὴν αἰτία: (παρὰλ. 3 στ.) η ἔξτατος η ἑφτάτος η γούλα Π.Ν. Διαθ. (Λαμπάκης) φ. 255^ν, στ. 27.

***εχθροπαθός**, ἐπὶρρ.

Από τα ουσ. εχθρός και πάθος.

ἔμεπάθεια· και ὅταν μαρτυρήσαν (ενν. οι μάρτυρες), εἰν θέλουσιν εἰς ἀφορισμόν, μήπως και το κάνουν εχθροπαθός ἢ διὰ δόρα, τότε γίνεται, ὅταν το παρηγοῦσιν μεθ' ὧκου, ἀπόφασή τους Νομοκριτ. 112.

εχθρός ο' στο τυπολ. πρόσθ. τον τ. χουθεός, Π.Ν. Διαθ. (Λαμπάκης) φ. 253^ν, στ. 6.

ΠΑΡΟΡΑΜΑΤΑ

(σε προηγούμενους τόμους)

Τόμος Ε', σελ. κζ', σειρά ε', αντί του τυπωμένου «ΕΕΒΣ 41-42, 1973/74» διάβαζε:
«Λθ. 73-74, ~~1972/73~~».

τόμος Ε', σελ. λ', σειρά β', αντί του τυπωμένου «3-7» διάβαζε: «279-283».

τόμος Σ', σελ. ιθ', σειρά γ', αντί του τυπωμένου «9-22» διάβαζε: «5-25».

Η ΕΚΤΥΠΩΣΗ ΤΟΥ ΤΟΜΟΥ ΑΥΤΟΥ, ΠΟΥ ΕΓΙΝΕ
ΣΤΑ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΑ ΣΤΑΥΡΟΥ ΚΑΙ ΙΩΑΝΝΗ ΣΦΑΚΙΑΝΑΚΗ,
ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ, ΣΕ ΔΥΟ ΧΙΛΙΑΔΕΣ ΑΝΤΙΤΥΠΑ,
ΑΡΧΙΣΕ ΤΟ ΧΕΙΜΩΝΑ ΤΟΥ 1982-83 ΚΑΙ ΤΕΛΕΙΩΣΕ
ΤΟ ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟ ΤΟΥ 1985

Διευθύνσεις:

Ε. Κριαράς, Αγγελάκη 1, 54621 Θεσσαλονίκη
Τυπογραφεία: Μητροπόλεως 102, Θεσσαλονίκη